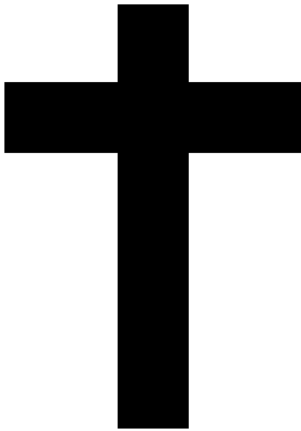

Central Sinama 2008 NT

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

Central Sinama 2008 NT
Central Sama: New Testament & Old Testament
portions

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Central Sama

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b089ff01-1037-5fdd-b89e-8fab443a2f8a

Contents

PANAGNA'AN	1
PAGLAPPAS	83
MAGHUHUKUM	152
RÛT	188
1 SAMWEL	194
ESTER	244
KALANGAN	256
YUNUS	280
MATIYU	284
MARKUS	343
LUKAS	381
YAHIYA	443
KAHINANGAN	487
RÛM	542
1 KURINTU	568
2 KURINTU	592
GALATIYA	608
EPESOS	617
PILIPÍ	626
KOLOSSA	632
1 TESSALONEKA	638
2 TESSALONEKA	643
1 TIMUTI	647
2 TIMUTI	655
TITUS	660
PILIMUN	664
HIBRANI	666
YAKUB	685
1 PETROS	692
2 PETROS	700
1 YAHIYA	705
2 YAHIYA	711
3 YAHIYA	712
JUDAS	713
PAMABUKISAN	716

PANAGNA'AN

Pahati pasal Jūd itu

In Jūd Panagna'an itu palbahagi'an Kitab Tawrat, 'Genesis' ōnna ma bahasa Inggris. Tasalsila ma jūd itu pasal kapamapanjari dunya maka langit maka bangsa manusiya'. Tasalsila isab maitu pasal panagna'an dusa maka ba'anan kasusahan ya kalabayan manusiya' ma babaw dunya itu. Pinahati isab kita pasal kajarihan Tuhan maka bowahanna bang takdil ni manusiya'.

Itiya' maitu saga salsila pasal si Mbo' Adam maka Sitti Hawa, si Kabil maka si Habil, nabi Nū maka Latap Aheya, Luma' Alanga ma lahat Babilon. Itiya' isab sugsgugan ma ba'anan palbangsa-bangsahan ya patubu' min nabi Ibrahim, buwat bangsa Arab, bangsa Kana'an maka bangsa Isra'il. Abantug nabi Ibrahim itu ma sabab pangandolna maka pameya'na ma Tuhan. Pasunu', aniya' salsila pasal anak-mpu si Ibrahim, tinagna'an min nabi Isa'ak, bo' nabi Yakub ya anak si Isa'ak, bo' anak si Yakub l'lla kasangpū' maka duwa. Anakna si Yusup ya landu' abantug ma jūd itu ma sabab kat'nna'na ma lahat Misil. Ma katapusanna, palain si Yakub magtali'anak bo' maglahat maina'an.

Aheka bissala pasal manusiya' ma Jūd Panagna'an itu, saguwā' Tuhan maka kahinanganna ya pinagmuna-muna. Tata'uta min jūd itu pasal Tuhan ya tag-kapatut anghukum maka aminsata ma manusiya', maka iya ya magka'inagon ma sasuku angandol ma iya.

JŪD PANAGNA'AN

Palbahagi'an Kitab Tawrat

Tagna'an Dunya itu

¹ Ma tagna'anna to'ongan, Tuhan ya bay amapanjari dunya maka langit.

² Na, ma waktu kapamapanjari, in dunya halam gi' aniya' pangluwahanna maka halam gi' aniya' ai-aina. Aheya kal'ddoman ma sakalibutna maka alimun e' bohe' tegob-tegoban. Ina'an isab Rū* Tuhan magpehē'-pi'itu min diyata' bohe' inān.

³ Na angallam Tuhan, yukna, "Subay aniya' sawa." Magtūy paniya' sawa.

⁴ Pag'nda' Tuhan ma sawa inān, kasulutan iya. Puwas e' pinasaddi e'na sawa maka l'ddom. ⁵ Ya pangōnna ma sawa 'llaw', ati ya pangōnna ma l'ddom 'sangom'. Puwas pa'in sangom bo' llaw na, ya na tagna'an llaw.

⁶⁻⁷ Puwas e' angallam Tuhan pabīng, yukna, "Subay aniya' pagtonga'an ma llot bohe' min deyo' maka bohe' min diyata'." Magtūy paniya'. ⁸ Na, ya pangōn Tuhan ma pagtonga'an e' 'langit'. Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw karuwana na.

⁹ Angallam na isab Tuhan, yukna, "Ya bohe' ma deyo'an langit subay pinagtimuk ma dakayu' pat'nna'an supaya aniya' tana' atoho'." Magtūy paniya'. ¹⁰ "Tana" ya pangōn Tuhan ma gintana'an, ati 'tahik' ya pangōnna ma bohe' pinagtimuk e'. Pag'nda' Tuhan ma hinangna inān, kasulutan iya.

¹¹ Manjari itu, angallam na Tuhan, yukna, "Subay patomo' ai-ai ma tana' itu, kaginisan tinanom magbibinhi'+ maka kaginisan kayu magbubuwa', ya taga-binhi' isab." Magtūy aniya' paltomo'-tomo'an indaginis ma gintana'an, ¹² saga tinanom magbibinhi' maka saga kakayuhan magbubuwa'

* **1:2** 1:2 Rū Tuhan: 'Nyawa Tuhan' bang ma kasehe'an. † **1:11** 1:11 Magbibinhi' atawa magbibigi.

ma ginis-ginisanna. Pag'nda' Tuhan, kasulutan iya. ¹³ Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw kat'lluna na.

¹⁴ Angallam isab Tuhan, yukna, "Subay aniya' saga sawa ma diyata' langit pamasaddi llaw min sangom, manjari aniya' pamandogahan llaw maka tahun maka musim.† ¹⁵ Saga sawa he' subay asinag ma diyata' langit supaya amasawa dunya." Magtūy paniya' sawa. ¹⁶ Aniya' tahinang e' Tuhan duwa sawa a'aslag, ya na mata llaw maka bulan. Mata llaw ya akosog amuwan sawa ma waktu llaw, bo' bulan ya amuwan sawa ma waktu sangom. Tapaniya'na isab saga bitu'un. ¹⁷ Manjari saga sawa itu pinat'nna' e' Tuhan ma diyata' langit supaya pamasawa dunya ¹⁸ ma waktu llaw maka ma waktu sangom, bo' aniya' pagbidda'an sawa maka l'ddom. Na, pag'nda' Tuhan ma bay hinangna itu, kasulutan iya. ¹⁹ Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw ka'mpatna na.

²⁰ Angallam isab Tuhan, yukna, "Ya tahik maka bohe' subay ap'nno' e' ginisan sattuwa anahut-a'aslag. Subay isab aheka ginisan manuk-manuk magleyangan ma tonga'an ayan." ²¹ Manjari itu pinapanjari e' Tuhan saga sattuwa aheya ya maglahat ma tahik, maka ai-ai maglangihan atawa maglelehan ma tahik maka ma bohe'. Pinapanjari isab e'na kamemon ginisan manuk-manuk magleyangan. Na, pag'nda' Tuhan, kasulutan iya. ²² Manjari itu binarakatan e' Tuhan bay pinapanjari e'na inān kamemon. Yukna ma ai-ai ma tahik, "Bang pa'in kam paheka supaya ap'nno' e'bi tahik ilu." Yukna isab ma saga manuk-manuk, "Bang pa'in kam paheka." ²³ Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw kalimana na.

²⁴ Angallam Tuhan, yukna, "Subay aniya' ba'anan kaginisan ma deya, saga hayop ni'ipāt maka saga sattuwa talun, maka ai-ai isab maglelehan ma tana'." Magtūy paniya' na. ²⁵ Hatina tahinang e' Tuhan saga kasattuwan talun maka kahayopan maka ba'anan ai-ai ya maglelehan ma tana'. Pag'nda' Tuhan ma bay tahinangna, kasulutan iya.

²⁶ Manjari angallam isab Tuhan, yukna, "Papanjarita manusiya' pinasali' ni kita. Sigām ya pinapagbaya' ma ai-ai kamemon ma kaluha'an dunya itu, ma saga daing, ma saga ai-ai magleyangan, ma saga hayop maka sattuwa, maka ma sasuku isab maglelehan ma tana'."

²⁷ Manjari pinapanjari manusiya' e' Tuhan ma buwat kajarihanna.
Pinas'ppu sigām ni iya,
nihinang sigām l'lla maka d'nda.

²⁸ Binarakatan sigām e' Tuhan. Yukna ma sigām, "Anganak kam paheka bo' pasaplag panubu'bi ma kaluha'an dunya ilu. Jari ka'am ya subay magbaya' ma dunya. Pagbaya'inbi saga daing maka saga manuk-manuk, sampay ai-ai kamemon ya taga-napas ma kareya-reyahan."

²⁹ Angallam lagi' Tuhan, yukna, "Na, buwananta kam takakanbi saga tinanom magbibinhi' maka saga kayu magbubuwa', ya taga-binhi' isab. ³⁰ Pamuwanku isab kaparangan maka dahun kayu takakan e' saga sattuwa talun maka saga manuk-manuk sampay sasuku maglelehan ma tana'." Magtūy tahinang buwat bay panoho'an Tuhan e'. ³¹ Manjari pag'nda' Tuhan ma kamemon bay pinapanjari e'na, kasulutan to'ongan iya. Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw ka'nnomna na.

2

¹ Buwattē' bay pamapanjari dunya maka langit maka kamemon ai-aina.

† 1:14 1:14 Musim: tonga' tahun.

² Ta'abut llaw kapitu'na, aubus na Tuhan ma kamemon hinangna ati pahali na iya. ³ Binarakatan e' Tuhan llaw kapitu' he', minulliya e'na, sabab ya he' llaw bay kahalina min hinangna amapanjari ma kamemon ai-ai.

Si Mbo' Adam maka si Sitti Hawa

⁴ Na, buwatté' ya pamapanjari langit maka dunya.

Tagna' bay kapamapanjari PANGHŪ' Tuhan* ma langit maka dunya, ⁵ dalam gi' aniya' tinanom patomo', dalam gi' aniya' pasaha', sabab dalam gi' aniya' ulan bay pinabeya' e' PANGHŪ' Tuhan ni dunya. Dalam gi' aniya' manusiya' isab angisbat ma tana' pagtanoman, ⁶ sagō' abase' tana' e' bohe' ya patubud min deyo'.

⁷ Manjari itu aniya' tana' niā' e' PANGHŪ' Tuhan, kinompol e'na nihinang baran a'a. Ninapasan e'na napas kallum ni ūng a'a inān ati tahinang iya manusiya' taga-napas na.

⁸ Na aniya' kabbun bay pinatomo' e' PANGHŪ' Tuhan ma lahat Eden, tampal ni sobangan. Manjari in manusiya' bay hinangna inān tapat'nna' e'na maina'an ma kabbun. ⁹ Aniya' isab pinatomo' e' Tuhan ma kabbun inān kamemon ginisan kayu ya ahāp ni'nda' maka ahāp kinakan buwa'na. Ina'an isab ma t'ngnga' kabbun dampo'on kayu ya makabuwan kallum, maka ina'an isab dampo'on kayu makabuwan pangita'u pasal kahāpan maka kala'atan.

¹⁰ Aniya' sapa' anasahan min lahat Eden amohe'an kakayuhan ma kabbun. Paluwas pa'in min Eden, in sapa' inān magsanga mpat. ¹¹ Dakayu' sangana inān, ya na sapa' Peson, anasahan pehē' tudju ni kaluha'an lahat Habila. Aniya' di bulawan ma lahat ina'an-i ¹² maka aniya' du isab maina'an saga palmata maka bulitik kayu pahamut. ¹³ Ya sanga karuwana, ya na sapa' Gehon, anasahan pehē' ni kaluha'an lahat Kūs. ¹⁴ Sanga kat'lluna, ya na sapa' Tigris, anasahan pehē' tudju ni lahat Assiriya min bihingna tampal ni sobangan. Maka sanga ka'mpatna inān, ya na sapa' Alpurati.

¹⁵ Sakali in manusiya' binowa e' PANGHŪ' Tuhan bo' pinat'nna' ma lahat Eden. Sinō' iya maghuma maka angisbat kabbunna. ¹⁶ Magpanoho'an PANGHŪ' Tuhan ma iya, yukna, "Makajari ka amangan buwa' kayu ai-ai kabaya'annu mailu. ¹⁷ Ya sadja mbal takakannu buwa' kayu ya makabuwan pangita'u pasal kahāpan maka kala'atan. Ebot-ebot to'ongan, da'a ka amangan. Ya llaw kapamangannu, ya na llaw kamataynu."

¹⁸ Manjari ah'lling PANGHŪ' Tuhan, yukna, "Mbal ahāp bang l'lla itu karangan-danganan. Hinanganku iya limbang makatōp ma iya bo' aniya' sehe'na makatabang." ¹⁹ Jari binowa e' PANGHŪ' Tuhan kamemon saga hayop maka sattuwa' maka kamemon saga manuk-manuk ya bay hinangna min tana'. Binowa e'na pehē' ni l'lla inān supaya kinata'uwan bang ai pangōnna ma ba'an an sattuwa', hayop maka manuk-manuk e'. Manjari ai-ai pangōnna ma sasuku taga-napas inān, ya na he' ōnna. ²⁰ Sakali kaōnan e' l'lla inān kamemon saga sattuwa' maka hayop maka saga manuk-manuk, malaingan dalam aniya' minsan dakayu' makatōp ma iya.

²¹ Angkan pinatuli a'a itu e' PANGHŪ' Tuhan. Ahaluk pa'in tulina, niā' e' Tuhan dakayu' gusukna, ati tinaplok pabīng maka isi ya bay pangā'an

* **2:4** 2:4 PANGHŪ' Tuhan: atawa 'Tuhan Yawe.' Yawe itu di ōn Tuhan, sagō' mbal agon kasandalan kawasana angka mbal tak'bbat e' bangsa Yahudi. PANGHŪ' ya pamaganti' sigām bang amassa Kitab.

gusuk. ²² Jari aniya' d'nda nihinang e' PANGHŪ' Tuhan min gusuk l'lla, ati binowa e'na pehē' ni l'lla.

²³ Angabtang magtūy l'lla, yukna,
 “Ndū', itiya' na salī'ku.
 Bokog† sin bokogku,
 isi sin isiku.

Ōnanku iya 'd'nda'
 sabab bay iya ningā' min l'lla.”‡

²⁴ Ya ilu sababanna angka l'lla pabutas min okoman ina'-mma'na bo' parakayu' ni h'ndana. Manjari tahinang sigām dabaran.

²⁵ Na, in l'lla maka d'nda itu anantang sali'-sali', sagō' dalam sigām aiya'.

3

Tagna' Manusiya' Magdusa ni Tuhan

¹ Na, ma kamemon sattuwa bay pinapanjari e' PANGHŪ' Tuhan, sowa ya ataha' akkalna. Manjari atilaw sowa inān ma d'nda, yukna, “B'nnal bahā'? Bay kam nilāng e' Tuhan, sinō' da'a amangan buwa' kayu ai-ai ma kabbun ilu?”

² Ya sambung d'nda, “Makajari kami amangan min saga buwa' kayu ma kabbun itu, ³ sagō' aniya' pangalāngan kami e' Tuhan. Sinō' kami da'a amangan buwa' kayu ya ma t'ngnga' kabbun itu. Minsan hal ni'ntanan buwa' inān, na amatay kami.”

⁴ Yuk sowa, “Ā! Mbal du kam amatay. ⁵ Angka buwattē' pamissala Tuhan, sabab kata'uwanna asal bang kam ganta' makakakan, makata'u kam kahāpan maka kala'atan, hatina tahinang kam sali' Tuhan.”

⁶ Sakali itu, pag'nda' d'nda ni buwa' kayu-i, kalingkatan iya. Buwa'na inān ahāp kinakan, ahāp isab pangā'an pangita'u. Jari ang'ttu' iya buwa' min kayu inān bo' kinakan e'na. Binuwanan isab e'na h'llana, ati kinakan e'na. ⁷ Aubus pa'in sigām amangan, magtūy aniya' panayu sigām in sigām anantang sali'-sali'. Manjari angā' sigām dahun kayu igira* tinuhug-tuhug e' sigām nihinang panambun.

⁸ Na, akohap-kohap pa'in lahat, takale e' sigām bahonos PANGHŪ' Tuhan pal'ngngan min deyom kakabbunan e'. Magtūy sigām patapuk karuwangan ma deyom kakayu-kayuhan supaya mbal ta'nda' e' Tuhan.

⁹ Sagō' angalingan PANGHŪ' Tuhan ma l'lla, yukna, “Maingga na ka?”

¹⁰ Ya sambung l'lla, “Takaleku bahonosnu mailu ma kabbun ati tināw aku ma sabab anantang aku. Angka aku patapuk.”

¹¹ Atilaw Tuhan, yukna, “Sai bay amata'u ka'a ya ka'a ilu anantang? Bay ka makakakan bahā' min buwa' kayu, ya bay pangalānganku ma ka'a?”

¹² Yuk sambung l'lla, “O'o, ya d'nda bay pamalimbangnu aku, iya ya bay amuwanan aku, angka aku bay makakakan.”

¹³ Tinilaw d'nda isab e' PANGHŪ' Tuhan, yukna, “Angay ka makahinang buwattilu?”

Ya sambung d'nda, “O'o, ya sowa e'. Pinarupang aku e'na, ya angka aku makakakan.”

¹⁴ Manjari amissala PANGHŪ' Tuhan ma sowa he', yukna,
 “Pagka tahinangnu ina'an-i, ka'a ya taluwa' mulka'
 labi lagi' min kamemon sattuwa maka hayop.

Sat'ggolnu allum

† 2:23 2:23 Bokog atawa to'olang. ‡ 2:23 2:23 D'nda: 'ISHA' ma bahasa Hibrani. L'lla 'ISH'.

* 3:7 3:7 Igira: ginis po'on kayu taga-buwa' ahāp kinakan.

palele du ka maka b'ttongnu,
bagunbun isab ya pagkakannu.

¹⁵ Pagbantata ka maka d'nda itu.

Panubu'nu maka panubu'na
magbanta du saumul-umul.
Köknu ya gini'ikan e' panubu'na,
maka buli' tape'na ya tanghabnu."

¹⁶ Amissala isab Tuhan ma d'nda, yukna,
"Na, buwattitu pangangganta'ku ma ka'a,
ganapanaku to'ongan kasusahannu bang ka ab'ttong,
kap'ddi'an to'ongan ka bang ka anganak.

Daipara minsan buwatté',
h'llanu ya kabilahiannu na pa'in,
maka iya ya makapagbaya' ma ka'a."

¹⁷ Ya pamissala Tuhan ma l'lla, "Ka'a isab, ma sabab kapameya'nu ma
lling h'ndanu, ati kakannu buwa' kayu ya bay pangalånganku ka'a,
Na, sapdahanku tana' ma sababannu.

Subay ka kahunitan to'ongan amiha kalluman min tana'
sat'ggolnu allum.

¹⁸⁻¹⁹ Patomo' kasagmotan indaginis ma tana'nu,
kasagmotan aheka itingna.

Jari maghulas-sangsā' du ka
supaya aniya' takakannu
sampay ni llaw pamole'nu ni deyom tana'.

Tana' asal bay pamapanjarihan ka'a,
maka tana' ya pamole'annu."

²⁰ Manjari ya pangön si Adam† ma h'ndana 'Hawa'‡.

²¹ Na, aniya' kuwit hayop nihinang s'mmek e' PANGHŪ' Tuhan panam-
bun baran si Adam maka h'ndana.

²² Manjari angallam PANGHŪ' Tuhan, yukna, "In manusiya' itu sali' kita
na, pagka makata'u na ahāp-ala'at. Mbal iya makajari ama'abut tanganna
ang'ttu' buwa' kayu ya makabuwan kallum. Mbal iya subay pinarūl allum
salama-lama." ²³ Angkan na disi Adam pinaluwas e' PANGHŪ' Tuhan
min kabbun Eden. Sinō' iya maghuma ma tana' bay pangahinangan iya.

²⁴ Tapaluwas pa'in, aniya' mala'ikat taga-pikpik pinat'nna' e' Tuhan ma
bihing kabbun Eden inān tampal ni sobangan. Aniya' isab pinat'nna'
maina'an dakayu' kalis magsuleyab keyatna. Maglabad sadja, supaya
halam aniya' palabayan tudju ni po'on kayu ya makabuwan kallum
salama-lama.

4

Si Kabil maka si Habil

¹ Na, maghulid na si Adam maka h'ndana si Hawa, jari ab'ttong
iya ati anganak l'lla, öнна si Kabil.* Ya lling si Hawa, "Min tabang-
tulung PANGHŪ'-Yawe kabuwanan aku anak l'lla." ² Puwas e' ab'ttong
si Hawa pabīng ati anganak isab l'lla, öнна si Habil.† Na, asangpot
pa'in sigām, si Habil tahinang a'a magi'ipāt bili-bili, bo' si Kabil ya

† **3:20** 3:20 Ya öн Adam itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'manusiya'. Pa'anggil isab ma dakayu'
kabtangan Hibrani, hatina 'tana'. ‡ **3:20** 3:20 Ya öн Hawa itu, hatina ma bahasa Hibrani 'llum'

sabab ina' iya ma bangsa manusiya' kamemon. * **4:1** 4:1 Ya öн Kabil itu pa'anggil ma dakayu'
lapal Hibrani, hatina 'kaniya'an.' 'Cain' öнна ma bahasa Inggris. † **4:2** 4:2 Habil: 'Abel' ma
bahasa Inggris.

tahinang a'a maghuhuma. ³ Na, ta'abut pa'in ajatu tanoman si Kabil, aniya' saga buwa' binowa e'na panukbalna ni PANGHŪ'.[‡] ⁴ Ya tinukbal e' si Habil dakayu' bili-bili ya bay dahū nianakan ma ba'anan bili-bilina. Sinumbali' e'na bo' yampa tukbalanna ni PANGHŪ' isina ya ahāp to'ongan. Na, kasulutan PANGHŪ' ma hinang si Habil buwattē' ati tinaima' tutukbalanna. ⁵ Malainkan si Kabil maka saga buwa' ya tutukbalanna dalam tinaima' e' Tuhan. Jari akagit magtūy atay si Kabil, ala'at isab s'mmuna. ⁶ Manjari ah'liling PANGHŪ' ma si Kabil, yukna, "Otō', angay akagit ataynu? Angay angkan ala'at s'mmunu? ⁷ Bang taluwa' hinangnu tantu du aku kasulutan ma ka'a. Damikiyanna bang mbal taluwa', na, ilu mailu dusa anagad anasat ma ka'a. Ya kabaya'anna subay ang'ntanan ka'a, sagō' subay atuhannu."

⁸ Manjari itu ah'liling si Kabil ma siyalina si Habil, yukna, "Otō', sūng kita pehē' ni huma." Ma huma pa'in, binono' si Habil e' si Kabil pinapatay.

⁹ Atilaw PANGHŪ' ma si Kabil, yukna, "Maingga siyalinu?"
Ya sambung si Kabil, "Sitta'a. Angay? Hinangku bahā' anganjagahan danakanku?"

¹⁰ Manjari ah'liling PANGHŪ', yukna, "Angay angkan tahinangnu ilu-i! Sumbang ko' ilu! O'ō, ilu laha' siyalinu sapantun a'a mikibalos ma aku min deyom tana'. ¹¹ Na, taluwa' sapda du ka. Mbal na ka makabāk kalluman min tana' ilu sabab kasobsoban na e' laha' siyalinu. ¹² Minsan buwattingga pagtuyū'nu maghinang ma tana', mbal ajatu tinanomnu. Maglunsulan sadja ka pi'ingga-pi'ingga ma dunya itu, sagō' mbal ka makabāk lahat pat'ttogannu."

¹³ Ah'liling si Kabil ma PANGHŪ', "Arōy! Abuhat makalandu' ya paniksa'nu ma aku! ¹⁴ Itiya' aku pala'annu min tana' bay paghuma'anku, maka palawaknu aku min matahannu. Dalam du aniya' lahat pat'ttoganku ma dunya itu, tahinang aku a'a magsampig-manampig sadja. Bang aku ganta' talanggal e' sai-sai, binono' du aku pinapatay."

¹⁵ Sagō' ya sambung PANGHŪ' ma iya, "Mbal du. Bang aniya' amono' ka'a subay iya binalosan min pitu'." Magtūy aniya' gindan pinat'nna' e' PANGHŪ' ma si Kabil supaya iya takilā e' sai-sai makalanggal ma iya. Hatina mbal iya makajari binono'. ¹⁶ Manjari itu ala'an na si Kabil min alopang PANGHŪ' pehē' ni lahat Nōd[§] ma dambila' Eden tampal ni sobangan, ati mahē' iya pat'nna'.

Saga Panubu' si Kabil

¹⁷ Na, magdakayu' si Kabil maka h'ndana ati angiram iya. Maka'anak iya l'lla ōna si Idris. Manjari si Kabil ya bay makahinang kauman, niōnan e'na Idris buwat ōn anakna he'. ¹⁸ Si Idris itu taga-anak l'lla, ōna si Irad ya mma' si Mihuja'il. Si Mihuja'il taga-anak isab l'lla, ōna si Mitusa'il ya mma' si Lamek. ¹⁹ Si Lamek itu duwa h'ndana, si Ada maka si Silla. ²⁰ Manjari anganak si Ada l'lla, ōna si Jabal. Si Jabal itu panagna'an saga manusiya' magi'ipat hayop maka magluma' tolda ma masa awal e'. ²¹ Aniya' isab siyali si Jabal ōna si Jubal. Si Jubal ya panagna'an manusiya' apanday magsuling maka maggitara.* ²² Na, si Silla isab anganak l'lla, ōna si Tubal-Kabil. Apanday iya magsasal tumbaga maka basi' nihinang

‡ 4:3 4:3 PANGHŪ' : atawa Yawe, ya dī ōn Tuhan. § 4:16 4:16 Ya kabtangan Nōd itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'magsampig-manampig.' * 4:21 4:21 Suling: 'flute' bang ma bahasa Inggris. Gitara: Gitara sigām ma masa ina'an-i niōnan 'harp' ma bahasa Inggris.

kapanyapan kaginisan. Aniya' isab siyali si Tubal-Kabil d'nda, õnna si Na'ama.

²³ Manjari amissala si Lamek ma saga h'ndana, yukna, "O Ada, O Silla, ka'am h'ndaku, kalehunbi kabtanganku.

Bay aku makapatay subul
ma sabab kapangalagutna ma aku.

²⁴ Na, bang bineya' bissala Tuhan ma si Kabil
in iya subay binalosan min pitu',

ya lagi'na bang aniya' amono' aku,
a'a inān subay binalosan min pitumpū' maka pitu'."

Si Sēt maka anakna si Enos

²⁵ Jari maghulid isab si Adam maka h'ndana, ati kabuwanan na isab sigā anak l'lla. Yuk si Hawa, "Itiya' aku pinasuku'an anak l'lla e' Tuhan, panganganti' ma si Habil ya bay binono' e' si Kabil." Sakali niōnan e'na Sēt. † ²⁶ Na, si Sēt taga-anak l'lla õnna si Enos. Masa si Enos e', ya na masa panagna'an manusiya' anabbut õn Yawe‡ pagtuhanan sigām.

5

Kapanubu'an si Mbo' Adam

¹ Ya na itu salsila panugsugan si Adam. Ma waktu pamapanjari Tuhan ma manusiya' bay sigām pina'anggil ma iya. ² Pinapanjari sigām e'na d'nda maka l'lla. Binarakatan sigām e'na ati manusiya' ya pangõnna ma sigām.

³ Na, pagabut dahatus maka t'llumpū' tahun umul si Adam, aniya' anakna l'lla an'ppu iya, õnna si Sēt. ⁴ Aubus pa'in min bay panganak ma si Sēt, aniya' gi' walu' hatas tahun umul si Adam, maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla. ⁵ Manjari pagabut siyam hatas maka t'llumpū' tahun umul si Adam, awapat* na iya.

⁶ Na si Sēt isab, dahatus pa'in maka limantahun umulna, aniya' anakna l'lla, õnna si Enos. ⁷ Aubus pa'in min bay panganak ma si Enos e', aniya' gi' walu' hatas maka pituntahun umul si Sēt, maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla. ⁸ Jari pagabut siyam hatas maka sangpū' maka duwantahun umul si Sēt, amatay na iya.

⁹ Na, si Enos isab, pagabut siyampū' tahun umulna, taga-anak iya l'lla, õnna si Kenan. ¹⁰ Aubus pa'in min bay panganak ma si Kenan, aniya' gi' walu' hatas maka sangpū' maka limantahun umul si Enos, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla. ¹¹ Na, pagabut siyam hatas maka limantahun umul si Enos, amatay na iya.

¹² Si Kenan isab, pagabut umulna pitumpū' tahun, aniya' anakna l'lla, õnna si Mahalalel. ¹³ Aubus pa'in min bay panganak ma si Mahalalel, aniya' gi' walu' hatas maka mpatpū' tahun umul si Kenan, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla. ¹⁴ Jari pagabut siyam hatas maka sangpū' tahun umul si Kenan, amatay na iya.

¹⁵ Si Mahalalel isab, pagabut nnompū' maka limantahun umulna, taga-anak iya l'lla, õnna si Jared. ¹⁶ Aubus pa'in min bay panganak ma si Jared e', aniya' gi' walu' hatas maka t'llumpū' tahun umul si Mahalalel, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla. ¹⁷ Jarina, pagabut walu' hatas maka siyampū' maka limantahun umul si Mahalalel, amatay na iya.

† 4:25 4:25 Ya õn Sēt itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'pinasuku'an.' ‡ 4:26 4:26 Si Yawe, ya di õn Tuhan. * 5:5 5:5 Awapat: hatina 'amatay', kabtangan tinõp ma a'a bangsahan.

¹⁸ Na, si Jared isab, pagabut dahatus maka nnompū' maka duwantahun umulna, aniya' anakna l'lla, ōnna si Idris. ¹⁹ Manjari aubus pa'in min bay panganak ma si Idris, aniya' gi' walū' hatūs tahun umul si Jared, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla. ²⁰ Manjari pagabut siyam hatūs tahun maka nnompū' maka duwantahun umul si Jared, amatay na iya.

²¹ Si Idris isab, pagabut umulna nnompū' maka limantahun, taga-anak iya l'lla, ōnna si Mitusala. ²²⁻²⁴ Puwas e', ma deyom t'llu hatūs tahun, magda'atay si Idris maka Tuhan. Aniya' gi' isab saga anakna d'nda-l'lla. Sakali itu, ta'abut pa'in t'llu hatūs tahun maka nnompū' maka limantahun umulna, palanyap sadja iya pagka niā' e' Tuhan.

²⁵ Na si Mitusala isab, pagabut umulna dahatus maka walumpū' maka pituntahun, taga-anak iya l'lla, ōnna si Lamek. ²⁶ Aubus pa'in min bay panganak ma si Lamek, aniya' gi' pitu' hatūs tahun maka walumpū' maka duwantahun umul si Mitusala, maka taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla. ²⁷ Jari ta'abut pa'in siyam hatūs tahun maka nnompū' maka siyam tahun umul si Mitusala, amatay na iya.

²⁸ Si Lamek isab, pagabut umulna dahatus maka walumpū' maka duwantahun, taga-anak iya l'lla. ²⁹ Ya pangōnna ma iya Nū ati aniya' pagkallam si Lamek ma pasalna. "Onde' itu," yukna, "amowa kahāpan du luwas min tana' ya bay sinapdahan e' PANGHŪ',† jari kabuwanan kitam pahalian min hulas-sangsā'tam." ³⁰ Aubus pa'in min bay panganak ma si Nū, aniya' gi' lima hatūs tahun maka siyampū' maka limantahun umul si Lamek, maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla. ³¹ Manjari pagabut pitu' hatūs tahun maka pitumpū' maka pituntahun umul si Lamek, amatay na iya.

³² Na, in si Nū itu, aniya' na lima hatūs tahun umulna bo' yampa iya taga-anak. Manjari t'llu anakna l'lla, ya na si Sēm, si Hām maka si Japet.

6

Nilatapan Katibu'ukan Dunya

¹ Manjari itu, salta' angaheka na bangsa manusiya' ma deyom dunya, aniya' isab anak sigām budjang. ² Ta'nda' pa'in saga budjang itu e' kal'llahan ya ngga'i ka a'a dunya, na, kalingkatan sigām. Jari sasuku budjang kinabaya'an e' saga l'lla inān, ningā' h'nda e' sigām.* ³ Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe, yukna, "Mbal na pataptap Rū-ku ma saga manusiya' itu, subay sigām buwananku ganta'an. Mbal na pinalabi umul sigām min dahatus maka duwampū' tahun."

⁴ Na, ma waktu he'-i sampay ma tahun damuli gi' minnē', aniya' maitu ma dunya saga a'a kosogan maka alanjang, ya niōnan bangsa Nipilim. Aesog sigām maka abantug ma kalahat-lahatan. Panubu' asal sigām min saga l'lla ngga'i ka a'a dunya ya bay makah'nda budjang a'a dunya.

⁵ Na, in binangsa manusiya' ma dunya itu ta'nda' e' PANGHŪ' ap'nno' e' dusa maka ala'at lullun hona'-hona' sigām. ⁶ Pag'nda'na, magkarukka'an iya ati magsusun na ma pasal pamapanjarina manusiya' maitu ma dunya. ⁷ Angkan angallam PANGHŪ', yukna, "Pahalamku na binangsa manusiya' ya bay papanjariku. Pahalamku sigām sampay ba'an an sattuwa

† 5:29 5:29 PANGHŪ' : hatina 'Yawe', ya di ōn Tuhan. * 6:2 6:2 Kal'llahan ya ngga'i ka a'a dunya: bang ma bahasa Hibrani 'saga anak Tuhan'. Mbal kita makatantu bang ai hatina, sagō' makajari bang sinalin ni T'lla ngga'i ka a'a dunya.' Makajari isab 'saga panubu' si Sēt, ya ahāp kasuddahanna.' Maka kabudjangan itu, ya na panubu' si Kabil anak si Adam ala'at kasuddahanna.

maka hayop, pahalampak isab ai-ai maglelehan maka manuk-manuk magleyangan. Sababna magsusun to'ongan aku ma bay papanjariku.”
 8 Daipara pag'nda' PANGHŪ' ma si Nū, kasulutan iya.

Si Nabi Nū

9-10 Ya itu salsila panugsugan si Nū. T'llu du anakna l'lla, ya si Sēm, si Hām maka si Japet. Luwal si Nū dalam dusahan ma waktu he'-i, magda'atay isab iya maka Tuhan. 11 Malaingkan saga pagkahina manusiya' kumarukan kala'atan sigām ma matahan Tuhan. Ap'no' deyum dunya e' kajahulaka'an sigām. 12 Angkan ta'nda' e' Tuhan in dunya itu alumu' na ma sabab kasabulan ya nihinang e' saga manusiya' kamemon.

13 Manjari magkallam Tuhan ma si Nū, yukna, “Pahalampak na saga manusiya' kamemon ma sabab kajahulaka'an sigām maingga-maingga ma dunya. Pagmulka'anku na sigām kamemon, maka lubuku isab sampay baran dunya. 14 Na, angahinang na ka adjung† ma ka'am,” yukna ma si Nū. “Subay kayu apagon ya pangahinangnu. Hinangin saga bilik ma deyum, bo' kitlanun lullun deyum-luwasanna. 15 Ya sukuranna subay buwattitu: taha'na pitumpū' maka limand'ppa, luhana sangpū' maka duwand'ppa maka tonga', maka langkawna subay pitund'ppa maka tonga'. 16 Hinangin olangan duwa h'kka langana ma llot diyata' dinding maka bihing atop. Hinangin t'llu angkap, angkap deyo', angkap t'ngnga' maka angkap diyata'. Hinangin isab dakayu' lawang ma bihingna. 17 Hatiun pahāp,” yuk Tuhan. “Itiya' na aku song amaniya' latap ma kaluha'an dunya itu pamahalamku kamemon indaginis, sasuku taga-napas. Manjari kamemon ai-ai ma dunya itu amatay du. 18 Malaingkan pat'nna'anta ka paljanji'an, in ka'am magtai'anak sampay ayuwannu d'nda pariyata' du ni adjung ya hinangnu ilu. 19-20 Subay duwa'nu isab min ba'an an ai-ai taga-napas bo' pinakallum sambeya' maka ka'am. Patimuk du ni ka'am kamemon ginisan manuk-manuk, kamemon ginisan sattuwa maka hayop, sampay ginisan ai-ai maglelehan ma tana'. Magbeya' du sigām duwa-ruwa maglimbang. 21 Bowahun isab takakan indaginis. Tau'un pagkakanbi maka pagkakan saga sattuwa maka hayop maka kamanuk-manukan.”
 22 Manjari bineya' e' si Nū kamemon bay panoho'an Tuhan ma iya.

7

1 Na, aubus pa'in nihinang adjung e', magsuwala PANGHŪ'-Yawe ma si Nū, yukna, “Pariyata' na kam magtai'anak, sabab hal ka'a ya ta'nda'ku dalam dusahan ma kaluha'an dunya. 2 Pasambeya'un ma ka'am kamemon ginisan hayop halal, pitu' l'lla pitu' d'nda ma ginis-ginisanna. Bang sattuwa ya mbal tahalal, duwa-ruwa sadja ya niruwa', dakayu' l'lla dakayu' d'nda maglimbang. 3 Damikiyanna du isab ginisan manuk-manuk, pitu' l'lla pitu' d'nda ma ginis-ginisanna. Hinangun buwattilu supaya aniya' anatas allum min ginisan binangsa ai-ai kamemon bo' angaheka du pa'in pabalik ma kaluha'an dunya. 4 Pitung'llaw minnitū patumbukku ulan alandos ma deyum mpatpū' ng'llaw, mpatpū' bahangi. Jari pahalampak na kamemon taga-napas ya bay papanjariku.” 5 Na, bineya' e' si Nū kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

6 Ta'abut pa'in kapangalatap dunya, aniya' na nnom hatas tahun umul si Nū. 7 In iya maka anak-h'ndana sampay ayuwanna d'nda bay pariyata'

† 6:14 6:14 Adjung: ginis pameya'an ma tahik bay awal.

ni adjung bo' mbal ta'abut e' latap. ⁸⁻⁹ Manjari patimuk ni si Nū kamemon ginisan hayop maka sattuwa, halal maka ngga'i ka halal, sampay saga manuk-manuk maka kamemon maglelehan ma kuwit tana', duwa-ruwa maglimbang. Pariyata' na kamemon ni deyom adjung e' buwat bay panoho'an Tuhan ma si Nū. ¹⁰ Sakali itu, ta'abut pa'in pitung'llaw minnē', yampa patumbuk ulan.

¹¹ Pagabut pa'in nnom hatu tahun si Nū, bulan karuwana, sangpū' maka pitu' kasobangan ma tahun ina'an, abustak kamemon tuburan bohe' ya asal ma deyom tana'. Taukab isab taplok langit bo' patumbuk ulan alandos. ¹² Dalam aniya' hondonganna ma deyom mpatpū' bahangi. ¹³ Ma lllaw katagna' ulan inān, ina'an asal disi Nū ma deyom adjung, iya maka h'ndana sampay saga anakna t'llungan si Sēm, si Hām maka si Japet sampay h'nda sigām. ¹⁴ Tabeya' isab ma sigām kamemon ginisan sattuwa maka hayop aheya-ariki', sattuwa talun maka hayop ni'ipāt, sampay saga maglelehan ma tana'. Tabeya' isab kamemon ginisan manuk-manuk maka ai-ai magleyangan. ¹⁵ Manjari aniya' patipun ni si Nū l'lla maka d'nda maglimbang min binangsa kaginisana kamemon sasuku taga-napas, pinariyata' ni adjung. ¹⁶ Ya na ina'an panoho'an Tuhan asal ma si Nū inān. Na, mahē' pa'in sigām kamemon ma deyom adjung, magtūy sigām tinambolan lawang e' PANGHŪ'-Yawe.

¹⁷ Ma deyom mpatpū' bahangi pasōng na pa'in latap e', pasōng palalom bohe', sampay pagūng na adjung e'. ¹⁸ Pasōng palalom bohe' sampay talaran na adjung. ¹⁹ Palalom na pa'in bo' palalom bohe', sampay aletop na kamemon saga kabūd-būran. ²⁰ Palalom na pa'in bohe' sampay pa'abut saga mpat d'ppa lalomna min diyata' saga pussuk būd. ²¹ Manjari maglembohan to'ongan sasuku bay taga-napas ma dunya, ba'anana kamanuk-manukan, kasattuwanan talun, kahayop-hayopan maka ai-ai maglelehan ma tana'. Magpatayan kamemon sampay binangsa manusiya'. ²² Kamemon ai-ai bay taga-napas ma gintana'an wa'i magpatayan lullun. ²³ Alaglag sasuku taga-napas kamemon, saga manusiya', kasattuwanan, kamanuk-manukan maka saga ai-ai maglelehan ma kuwit tana'. Ya du takapin allum si Nū maka saga kamemon bay ameya' ma iya ma deyom adjung. ²⁴ Na, in latap inān dalam bay pakō' ma deyom dahatus maka limampū' bahangi.

8

Pakō' na Latap

¹ Malaingkan nientom e' Tuhan disi Nū sampay saga sattuwa maka hayop ya ma deyom adjung, ati aniya' baliyu akosog pinatiyup e' Tuhan, manjari pakulang bohe' he'. ² Tinambol pabīng e' Tuhan saga bohe' bay min deyom tana' maka bohe' min langit bo' pahondong na angulan. ³ In bohe' latap-i pakō'-kō' na pa'in ma deyom dahatus maka limampū' bahangi. ⁴ Sakali itu, ta'abut pa'in bulan kapitu'na ma tahun e'-i, sangpū' maka pitu' kasobangan, yamboho' sumanglad* adjung e' pehē' ni dakayu' būd ma jadjahan Ararat.† ⁵ Pakō'-kō' na pa'in bohe' sampay ni panagna'an bulan ma bulan sangpū' he', jari ta'nda'an di-na na saga pussuk kabūd-būran.

* **8:4** 8:4 Sumanglad: 'sum'llad' bang ma Sama kasehe'an. † **8:4** 8:4 Ya kabūran Ararat itu, mahē' ma lahat Turkey buwattina'an.

⁶ Na, palabay pa'in mpatpū' bahangi min bay katuwa' pussuk būd e', niukab e' si Nū tandawan bay tahinangna ma adjung ⁷ bo' paleyangna dakayu' owak ni luwasan. Jari paleyang na pa'in owak e' pi'ingga-pi'ingga sampay aniya' katoho'an pat'ppakanna. ⁸ Mbal at'ggol pinaleyang na isab e' si Nū dakayu' assang bo' kata'uwanna bang pakō' na bohe' min kareyahan. ⁹ Sagō' masi aletop e' bohe', maka assang e' mbal makabāk pat'ppakanna. Manjari paleyang pabīng ni adjung. Na niabut e' si Nū assang e' labay min tandawan bo' pinasōd pabīng ni deyum adjung e'. ¹⁰ Angagad lagi' si Nū pitumbahangi bo' yampa paleyangna assang e' pabīng. ¹¹ Pagkohap pa'in, na, ilu na assang pabalik ni iya, ananga' dahun kayu jaitun baha'u bay k'ttu'na. Minnē' kinata'uan agtūy e' si Nū ya bohe' latap pakō' na. ¹² Angagad gi' iya pitumbahangi bo' yampa paleyangna assang e' pabīng. Jari ma l'ngngan itu halam na makabīng ni adjung.

¹³ Ta'abut pa'in nnom hatus maka dantahun umul si Nū, bo' sahali bulan ma bulan dakayu' ma tahun e'-i, pakō' na latap. Manjari nila'anan e' si Nū sapaw adjung e'. Ang'nda' iya paluwas ati ta'nda'na atoho'-toho' na kuwit tana'. ¹⁴ Ta'abut pa'in ni t'llu kamatayan bulan ma bulan karuwana, atoho' na to'ongan.

¹⁵ Manjari magkallam Tuhan ma si Nū, yukna, ¹⁶ "Pareyo' na kam magtai'anak maka saga ayuwanna. ¹⁷ Pareyo'un isab ma ka'am saga kamanuk-manukan kamemon maka kahayop-hayopan, maka ai-ai maglelehan ma tana', supaya anganak paheka ma kaluha'an dunya itu." ¹⁸ Manjari magdeyo'an na si Nū maka anak-h'ndana sampay ayuwanna. ¹⁹ Pareyo' du isab saga kahayop-hayopan maka saga kamanuk-manukan sampay ai-ai maglelehan ma tana'. Pareyo' sigām daginis maka daginis.

²⁰ Manjari amangkat batu si Nū nihinang pagkukulbanan ni PANGHŪ'-Yawe. Pagubus, angā' iya hayop maka manuk-manuk halal daginis maka daginis. Sinumbali' e'na bo' yampa tinunu' ma pagkukulbanan. ²¹ Kasulutan PANGHŪ' ma hamut kukulbanan inān, manjari yukna ma deyum atayna, "Mbal na pagmulka'anku pabalik dunya itu ma sababan manusiya', minsan ala'at asal hona'-hona' sigām sangay min kanahut sampay ni kaheya sigām. Mbal na paka'atku pabīng kamemon ya sasuku taga-napas buwat bay hinangku itu.

²² Sat'ggol anatas dunya itu,
 sat'ggol isab mags'lle'-s'lle' musim maka waktu,
 musim pagtanom maka musim pagani,
 waktu haggut maka waktu pasu',
 pang'llaw maka pangulan,
 llaw maka sangom."

9

Paljanji'an Tuhan maka si Nū

¹ Manjari si Nū maka saga anakna l'lla binarakatan na e' Tuhan. Magkallam iya ma sigām, yukna, "Anganak kam paheka supaya ap'nno' e'bi kaluha'an dunya ilu. ² Ka'am ilu kinatāwan du e' kamemon sattuwā maka hayop, manuk-manuk maka ai-ai maglelehan ma tana', sampay saga daing. Buwananta kam kapatut magdūl-baya' ma sigām. ³ Manjari takakanbi na ai-ai taga-napas ilu. Ma waktu dahū inān, tinanom ya bay pamuwanku ma ka'am, sagō' buwattitu pamuwanku na kamemon.

⁴ "Saguwā' aniya' pangalānganku ma ka'am subay mbal kakanbi, ya na sumballi'an halam tapaluwas laha'na, sabab laha' ya pameya'an nyawa.

⁵ Damikiyanna laha'bi manusiya', pameya'an nyawa isab angka subay tinungbasan to'ongan. Sai-sai a'a amahuddud laha' pagkahina manusiya' sampay amatay, tungbasanku du. Minsan sattuwa, bang aniya' amapatay ma manusiya', subay du papatayku.

⁶ Sabab aku ya bay amapanjari manusiya' pina'anggil ni aku, angka na bang aniya' a'a amahuddud laha' pagkahina, binalosan du a'a inān, pinahuddud isab laha'na e' pagkahina manusiya'.

⁷ Na, ka'am ilu subay anganak paheka supaya asaplag kaluha'an dunya e' saga panubu'bi magsuring-magsaingsing."

⁸ Manjari itu magkallam isab Tuhan ma si Nū maka saga anakna l'lla, yukna, ⁹ "Tiya' aku amat'nna' paljanji'anku ma ka'am sampay ma saga panubu'bi magpangkat-mamangkat. ¹⁰ Ya du ai-ai taga-napas kamemon ya bay tabeya' ma ka'am ma adjung e', talapay du isab pinat'nna'an paljanji'an, ai-na ka manuk-manuk, ai-na ka hayop, ai-na ka sattuwa.

¹¹ Ya na itu pagkallamku pasal paljanji'anku ma ka'am: tinagna'an minnitu in dunya itu mbal na taluwa' latap pabalik, maka ai-ai taga-napas kamemon mbal du alaglag e' latap. ¹² Aniya' isab tanda' palsaksi'an pat'nna'ku ma ka'am magtubu'-manubu' sampay ma sasuku taga-napas kamemon. ¹³ Pat'nna'ku biradali* ma kagabunan, bo' aniya' paltanda'an pamaentom saga manusiya' ma pasal paljanji'anku ma kamemon ya ma dunya. ¹⁴ Bang pa'andomku lahat bo' aniya' biradali patuwa' min deyom andom, ¹⁵ entomku du paljanji'anku ma ka'am saga manusiya' sampay ma kamemon taga-napas mailu ma dunya. Janji'anta kam, dalam na aniya' latap makalaglag pabing." ¹⁶ Yuk Tuhan isab, "Bang patuwa' biradali ma kagabunan sumiyan-sumiyan, nda'ku maka entomku paljanji'anku ma ai-ai taga-napas ma babaw dunya, paljanji'an anatas ni kasaumulan."

¹⁷ Buwattē' pagkallam Tuhan ma si Nū, yukna, "Ya na ina'an tanda' sin paljanji'an ya tahinangku ma sasuku taga-napas mailu ma dunya."

Si Nabi Nū maka saga Anakna

¹⁸ Na, saga anak si Nū ya bay sehe'na ma adjung e', ya na disi Sēm, si Hām maka si Japet. (Si Hām ya mma' si Kana'an.) ¹⁹ In anak si Nū kat'llungan itu, ya na pang'mbo'an ma kamemon manusiya' ya pasaplag ma kaluha'an dunya. ²⁰ Na si Nū itu a'a maghuhuma asal, jari anagna' iya magtanom anggul.† ²¹ Manjari itu, aniya' inuman makalango nihinang e' si Nū min bohe' anggul e'. Paginumna, nilango iya ati ahurusan di-na saga s'mmekna. Ati pabahak iya anantang ma deyom tolda ya pagluma'anna. ²² Mahē' pa'in iya pabahak, makasōd pehē' anakna si Hām, ya mma' si Kana'an. Manjari tapandang e'na harapan mma'na. Pagpandangna itu, magtūy iya paluwas anuli-nulihan saga danakanna ²³ si Sēm maka si Japet. Sigā duwangan itu bay angā' s'mmek magtūy. Pinasablay ma baha sigā bo' yampa pasōd dahū bukt anambunan mma' sigā. Dalam sigā palingi' bo' mbal ta'nda' kaiya'anna. ²⁴ Na, pagsayu si Nū min bay kalangona, bo' kata'uwanna bay hinang anakna kasiyalihan ma iya, ²⁵ magtūy pabukaganna. Yukna, "Si Kana'an itu t'kkahan sukna'.

Tahinang iya ata ma deyo'an saga danakanna."

²⁶ Ah'lling isab si Nū,

* **9:13** 9:13 Biradali: 'salindugu' atawa 'bāngaw' bang ma kasehe'an. † **9:20** 9:20 Anggul: 'grape' bang ma bahasa Inggris. Buwa'na ahāp kinakan, bohe'na ahāp ni'inum. Nihinang binu-anggul isab.

"Pudjiku PANGHŪ' ya pagtuhanan si Sēm!

Bang pa'in pa'ata ni iya si Kana'an sampay panubu'na.

²⁷ Si Japet isab, bang pa'in angaluha paglahatan saga panubu'na.

Bang pa'in sigām palamud sangkahāpan ma saga panubu' si Sēm.

Bang pa'in isab pa'ata ni sigām si Kana'an maka panubu'na."

²⁸ Na, damuli pa'in min latap e' aniya' gi' t'llu hatus maka limampū' tahun kallum si Nū. ²⁹ Ta'abut pa'in siyam hatus maka limampū' tahun umulna, awapat na iya.

10

¹ Ya na itu salsila panugsugan si Sēm, si Hām maka si Japet, ya anak si Nū. Aniya' na anak sigām puwas bay min latap.

Kapanubu'an si Japet

² Na, ya na itu saga anak si Japet l'lla, maka ōn bangsa isab ya patubu' min sigām: si Gomer, si Magog, si Maday, si Jaban, si Tubal, si Mesek maka si Tiras. ³ Tubu'an si Gomer ya na saga a'a Askenas, a'a Ripat maka a'a Togarma. ⁴ Tubu'an si Jaban ya na saga a'a Elisa, Tarsis, Kit, maka Rodan. ⁵ Manjari tubu'an si Jaban tahinang saga bangsa ya maglahat ma bihing tahik maka ma kapū'-pū'an. Kaniya-kaniya sigām magsaddi-saddi lahat maka bahasa sigām.

Kapanubu'an si Hām

⁶ Na, ya na itu saga anak si Hām l'lla, maka ōn bangsa isab ya patubu' min sigām: si Kūs, si Misil, si Pūt maka si Kana'an. ⁷ Tubu'an si Kūs, ya na saga a'a Seba, Habila, Sabta, Ra'ama maka Sabteka. Tubu'an si Ra'ama isab ya na saga a'a Seba maka Dedan. ⁸ Aniya' isab anak si Kūs dakaya, ōnna si Nimrud. In si Nimrud itu dahū min a'a kamemon akosog angagaw lahat maitu ma dunya. ⁹ Abantug isab iya ma sabab kosogna magpana' sattuwa. Angkan na pinagbahasa h'ling itu, "Bang pa'in ka pasali' ni si Nimrud ya akosog magpapana' ma sabab tabang min PANGHŪ'-Yawe."

¹⁰ Na, ya tagna'an da'ira* pinagbaya'an e' si Nimrud itu, ya na Babilon, Ere, Akkad maka Kalne, ya bay mahē' ma lahat Babilon. ¹¹ Pinaluha isab pagnakura'na sampay ni lahat Assiriya ati mahē' iya amahinang da'ira Niniba maka Rehobot-Ēl maka Kala. ¹² Bay pahinangna isab da'ira Resen ma tonga'an Niniba maka Kala, ya da'ira aheya ōnna.

¹³ Manjari panubu' si Misil isab, ya na saga a'a Lūd, Anam, Lehab, Naptu,

¹⁴ Patrus, Kaslu maka Kiriti. A'a Kiriti† itu ya na paluwasan bangsa Pilistin.

¹⁵ Si Kana'an taga-anak l'lla, si Sidun ya siyaka, bo' pasunu' si Hit. ¹⁶ Si Kana'an isab ya pang'mbo'an saga a'a Jibus, Amor. Gilgas, ¹⁷ Hib, Arka, Sīn, ¹⁸ Arbad, Semar maka Hamat. Pasaplag asal saga bangsa paltubu'an si Kana'an itu, ¹⁹ min lahat Sidun sampay ta'abut lahat Gerar ya ma kasekotan lahat Gasa. Pasampay isab sigām tudju ni lahat Sodom, Gomora, Adma maka Seboyim, ya ma kasekotan lahat Lasa. ²⁰ Na, ya du ilu saga panubu' si Hām ya tahinang palbangsa-bangsahan. Kaniya-kaniya sigām magsaddi-saddi lahat maka bahasa.

Kapanubu'an si Sēm

²¹ Na, si Sēm isab, siyaka si Japet, ya na pang'mbo'an si Eber sampay panubu'na kamemon. ²² Saga anak si Sēm l'lla ya na si Elam, si Assur, si

* **10:10** 10:10 Da'ira: 'lungsud' bang ma Sama kasehe'an. † **10:14** 10:14 A'a Kiriti: atawa a'a Kaslu.

Alpaksad, si Lūd maka si Aram. ²³ Saga panubu' si Aram ya na saga a'a Ūs, Hūl, Geter maka Mesek. ²⁴ Manjari si Alpaksad ya mma' si Sela, bo' si Sela ya mma' si Eber. ²⁵ Si Eber itu duwa anakna l'lla. Ya pangōn ma anakna dangan inān si Peleg† sabab binangsa manusiya' bay abahagi' ma deyum masana. Si Joktan ya danakan si Peleg. ²⁶ Manjari ya panubu' si Joktan ya na saga a'a Almodad, Selep, Hasamabet, Jera, ²⁷ Hadoram, Usal, Dikla, ²⁸ Obal, Abimail, Seba, ²⁹ Opir, Habila, maka Jobab. Panubu' si Joktan asal sigām kamemon itu. ³⁰ Ya paglahatan sigām ma lahat Mesa sampay ta'abut lahat Separ, ya lahat kabūd-būran tampal ni sobangan.

³¹ Ya na ina'an saga panubu' si Sēm. Kaniya-kaniya sigām magsaddi-saddi lahat maka bahasa.

³² Na, panubu' si Nū saga a'a kamemon ya tasabbut inān, kaniya-kaniya sigām magsaddi-saddi panugsugan. Lāgi, damuli pa'in min latap, pasaplag ma dunya saga kabangsa-bangsahan kamemon, luwas min panganak si Nū.

11

Luma' Landu' Alanga ma Lahat Babilon

¹ Na, ma masa awal e' dakayu' du bahasa pah'lling saga manusiya' kamemon ma sakalingkal dunya. ² Maglatun-latun na pa'in sigām ma lahat sobangan sampay ta'abut e' sigām karatagan aluha ma lahat Babilon. ³ Maina'an pa'in, magisun-isun sigām, yuk-i, "Sūng kitam angahinang tisa* paheka, tinapa ma api bo' patuwas." Ngga'i ka batu ya ginuna e' sigām pangahinang luma' sagō tisa' pinagpikit maka kitlan. ⁴ Yuk sigām isab, "Gom na kitam maghinang da'ira taga-luma' pamantawan. Pamantawan itu subay alangkaw to'ongan sa'agon-agon maka'abut langit. Manjari abantug kitam, maka mbal tapulak-palik ni mpat pidju alam."

⁵ Manjari pareyo' PANGHŪ'!-Yawe pina'an ang'nda' da'ira maka luma' pamantawan ya nihinang e' saga a'a inān. ⁶ "Na," yukna, "Dabangsa asal manusiya' itu kamemon, maka bahasa sigām dakayu' du isab, ya angka sigām makarapat angahinang da'ira buwattitu. Tagna'anna sadja ko' itu, gana-gana angahinang du sigām ai-ai kamaksuran sigām. ⁷ Gom gi' kita patulun pehē' amapaglamud-lamugay bahasa sigām pakaniya-kaniya supaya sigām mbal maghati-hiyatihi dansehe'an." ⁸ Manjari kinanat-kanat e' PANGHŪ'! saga manusiya' kamemon ni mpat pidju alam ati pahali sigām maghinang da'ira he'. ⁹ Ya he' sababna angka lahat inān niōnan Babel† sabab ya ina'an lahat paglamud-lamugayan bahasa saga manusiya', lahat isab pagkanat-kanatan sigām e' PANGHŪ'! ni kalahat-lahatan ma mpat pidju alam.

Kapanubu'an si Sēm

¹⁰ Na, balikta salsila panugsugan si Sēm. Duwantahun palabay min bay latap ma dunya, bo' dahatus tahun na umul si Sēm, aniya' anakna l'lla ōna si Alpaksad. ¹¹ Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Alpaksad aniya' gi' lima hatas tahun umul si Sēm, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ¹² Na si Alpaksad isab, pagabut t'llumpū' maka limantahun umulna, aniya' anakna l'lla ōna si Sela. ¹³ Palabay pa'in

‡ 10:25 10:25 Ya ōn Peleg itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'abahagi'. * 11:3 11:3 Tisa': sali' haloblak, sagō' tana' ya pangahinang iya. † 11:9 11:9 Babel: atawa Babilon. Ya ōn Babel itu pa'anggil ni dakayu' kabtangan bahasa Hibrani, hatina 'lamud-lamugay.'

min kapaganak ma si Sela, aniya' gi' mpat hatus maka t'lluntahun umul si Alpaksad, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ¹⁴ Na si Sela isab, pagabut t'llumpū' tahun umulna, aniya' anakna l'lla ōnna si Eber. ¹⁵ Puwas e', aniya' gi' mpat hatus maka t'lluntahun umul si Sela, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ¹⁶ Na si Eber isab, pagabut t'llumpū' maka mpat tahun umulna, taga-anak iya l'lla ōnna si Peleg. ¹⁷ Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Peleg, aniya' gi' mpat hatus maka t'llumpū' tahun umul si Eber maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ¹⁸ Na si Peleg isab, pagabut t'llumpū' tahun umulna, taga-anak iya l'lla ōnna si Riyu. ¹⁹ Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Riyu, aniya' gi' duwa hatus maka siyam tahun umul si Peleg, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ²⁰ Na si Riyu isab, ta'abut pa'in umulna t'llumpū' maka duwantahun, taga-anak iya l'lla ōnna si Serog. ²¹ Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Serog, aniya' gi' duwa hatus maka pituntahun umul si Riyu. Taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ²² Na, ta'abut pa'in t'llumpū' tahun umul si Serog, aniya' anakna l'lla ōnna si Nahor. ²³ Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Nahor, aniya' gi' duwa hatus tahun umul si Serog. Taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ²⁴ Na si Nahor isab, ta'abut pa'in umulna duwampū' maka siyam tahun, aniya' anakna l'lla ōnna si Tera. ²⁵ Manjari min bay kapaganak ma si Tera, aniya' gi' dahatus maka sangpū' maka siyam tahun umul si Nahor. Taga-anak gi' iya d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay. ²⁶ Na si Tera itu, pitumpū' tahun umulna bo' yampa iya taga-anak. Si Ibram ya anakna siyaka, bo' pasunu' si Nahor, bo' si Haran ya kasiyalihan.

Kapanubu'an si Tera

²⁷ Na, ya na itu salsila pasal si Tera maka saga panubu'na. Si Tera itu mma' disi Ibram, si Nahor maka si Haran. Si Haran itu aniya' anakna ōnna si Lōt. ²⁸ Saguwā' ma allum lagi' mma'na si Tera, amatay na si Haran ma lahat Uru, ya lahat paglahatan bangsa Kaldiya, lahat bay kapanganakan iya asal. ²⁹⁻³⁰ Na si Ibram maka si Nahor taga-h'nda karuwangan. Si Saray ya h'nda si Ibram, sagō' halam aniya' anak sigā sabab si Saray mbal to'ongan maka anak. Si Milka anak si Haran ya h'nda si Nahor. Aniya' danakan si Milka niōnan si Iska.

³¹ Manjari magla'anana na disi Tera min Uru ya bay paglahatan bangsa Kaldiya. Tabeya' ma iya anakna si Ibram maka mpuna si Lōt anak si Haran. Tabeya' isab ayuwanna si Saray h'nda si Ibram. Ya tinudju e' sigām lahat Kana'an sagō' at'kka pa'in sigām ni da'ira Haran, mahe' sigām maglahat.

³² Na, kat'ddasan sigām ma Haran sampay amatay na si Tera, duwa hatus maka limantahun umulna.

12

Panoho'an Tuhan ma si Ibram

¹ Na aniya' palman PANGHŪ'-Yawe ma si Ibram, yukna, "Ala'an ka min lahatnu luggiya' ilu. Ala'an ka min saga lūng-kampungnu maka min okoman mma'nu bo' ka pehe' ni lahat dakayu' ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.

² Hinangta ka po'onan bangsa aheya maka abantug.

Buwananta ka kahāpan maka pabantugku ōnnu.

Saga pagkahinu manusiya' isab kabuwanan kahāpan ma sababnu.

³ Sasuku anabbut ònnu ni kahāpan buwananku isab kahāpan.

Sasuku anabbut ònnu ni kala'atan pagmulka'an ku du.

Manjari saga kabangsa-bangsahan kamemon maitu ma dunya pina-suku'an kahāpan ma sababnu."

⁴ Sakali ta'abut pa'in pitumpū' maka limantahun umul si Ibram, ala'an iya min lahatna Haran tudju ni lahat Kana'an, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya. Ameya' isab si Lōt. ⁵ Manjari ya binowa e' si Ibram h'ndana si Saray, kamanakanna si Lōt, sampay saga ata bay b'linna ma lahat Haran. Binowa isab pangalta'na kamemon bay tausahana mahē'.

⁶ Na pagt'kka sigām ni lahat Kana'an, nilanjalan na pa'in l'ngngan sigām sampay ta'abut kayu pagduwa'ahan ma More, ma tongod lahat Sekem. (Kabangsa-bangsahan Kana'an ya tag-lahat ma masa inān.)

⁷ Manjari magpa'nda' PANGHŪ' ma si Ibram bo' magkallam ma iya, yukna, "Ma sinosōng pamuwanku lahat Kana'an itu ma saga panubu'nu." Magtūy si Ibram angahinang tambak batu panukbalanna kulban tudju ni PANGHŪ', ya bay magpa'nda' ma iya. ⁸ Puwas e' palanjali iya tudju ni kabūran ma jadjahan Betel tampal ni sobangan. Mahe' iya pahanti' ma tonga'an kauman Betel maka kauman Ayi. Aniya' isab panukbalan kulban tahinangna maina'an pagsumbahanna ni PANGHŪ'. ⁹ Puwas e' pauntas na si Ibram tudju ni lahat Negeb.

Si Ibram maka si Saray ma Lahat Misil

¹⁰ Na aniya' gotom maina'an ma lahat Kana'an, asigpit to'ongan, angka palūd disi Ibram ni lahat Misil bo' pahanti' mahē'. ¹¹ Manjari itu, song pa'in sigām at'kka ni lahat Misil, ah'ling si Ibram ma h'ndana si Saray, yukna, "Saray, ka'a ilu ahāp d'nda. ¹² Bang ka ganta' ta'nda' e' saga a'a Misil, kinata'uan e' sigām in ka'a h'ndaku. Jari pinapatay aku e' sigām bo' ka'a ya pinakallum. ¹³ Gom na yuknu ma sigām magdanakan kita, supaya aku kinahāpan e' sigām ma sababnu. Manjari aku itu mbal ni'inay." ¹⁴ Na, pagt'kka sigām ni lahat Misil, bo' pag'nda' saga a'a maina'an ma si Saray, b'nnal alingkat. ¹⁵ Ta'nda' pa'in iya e' saga a'a pangandolan Pira'un,* magtūy sigām angahaka pehē' ni Pira'un-i pasal kalingkatna. Sakali binowa si Saray pehē' ni deyum astana'. ¹⁶ Bo' si Ibram ya kinahāpan e' Pira'un ma sabab si Saray. Binuwanan iya ba'anan bili-bili, kambing, sapi', kura' maka unta', sampay isab saga ata d'nda-l'la.

¹⁷ Sagō' in Pira'un pinat'kkahan saki aheya e' PANGHŪ' ma sabab pangā'na ma si Saray. Talapay isab saga a'a kamemon ma deyumanna. ¹⁸ Angkana pinalinganan si Ibram e' Pira'un bo' tilawna bang ai sababna. "Angay aku putingannu?" yuk Pira'un. "Angay aku halam pata'unu in iya h'ndanu? ¹⁹ Yuknu ma aku in si Saray ilu danakannu, angka iya arak ta'a'ku h'nda. O'o, h'ndanu itu, ā! Ngā'un iya pabalik bo' kam ala'an minnitul!" ²⁰ Manjari magpanoho'an Pira'un ma saga tendogna ma pasal disi Ibram. Sinō' iya pinala'an ma sigām min lahat Misil, iya baranna maka h'ndana sampay ai-aina kamemon.

13

Kapagokat si Ibram maka si Lōt

¹ Manjari ala'an na disi Ibram min lahat Misil bo' pabīng ni Negeb mahē' ma lahat Kana'an. Ameya' isab h'ndana maka pangalta'na

* **12:15** 12:15 Ya kabtangan Pira'un itu, bahasa Misil pangang'llal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'ka òn pangōn sultan dangan.

kamemon sampay isab kamanakanna si Löt. ² Magkarayahan na to'ongan si Ibram. Aheka to'ongan ba'anan kahayop-hayopanna maka aheka isab pamulawanna indaginis. ³ Manjari palintas sigām min Negeb bo' maglatun-latun tudju ni kauman Betel, ni bay pahanti'an sigām tagna' ma tonga'an Betel maka da'ira Ayi. ⁴ Asal aniya' bay maina'an pagtukbalan kulban bay tahinang e' si Ibram ma waktu palabay. Maina'an isab iya anabbut ma on Yawe.

⁵ Na si Löt isab, ya sehe' si Ibram maglatun-latun, aniya' anak-h'ndana maka saga sosoho'anna. Aheka isab kahayopanna, saga kambing, bili-bili maka sapi'. ⁶ Jari aheka sidda kahayopan sigām karuwangan, angka mbal s'ddong ma kaparangan lahat inān bang masi na pa'in sigām dambeya'an. ⁷ Ya he' sababna angka magsasaw saga magi'ipahayop si Ibram maka saga a'a magipahayop si Löt. Masi isab aniya' saga a'a bangsa Kana'an maka bangsa Peres maglahat maina'an ma masa disi Ibram inān.

⁸ Sakali si Ibram bay amowa si Löt maggara', yukna, "Otō', dalaha' du kita angka aku mbal bilahi bang aniya' pagsasawan, ai-na ka ma kita, atawa ma saga tendogta. ⁹ Gom kita magokat sabab aluha lahat itu. Ka'a ya amene' maingga-maingga kabaya'annu paglahatan. Bang kabaya'annu tana' tampal ni gibang, ma aku na tampal ni kowan. Bang kabaya'annu tana' tampal ni kowan, ma aku na tampal ni gibang." ¹⁰ Na amantaw si Löt ni kapantayan ma bihing sapa' Jordan tobtob ni lahat Sowar. Pag'nda'na ma kapantayan inān, na, aheka bohe'na, buwat lahat Eden ya bay pinaniya' e' PANGHŪ' ma awal jaman. Dahāp isab maka lahat Misil. (Ma waktu itu halam gi' bay minulka'an e' PANGHŪ' da'ira Sodom maka Gomora.) ¹¹ Manjari ya tapene' e' si Löt palsuku'anna tana' kapantayan kamemon ya ma bihing sapa' Jordan. Pagubus, papinda na iya pehē' tudju ni sobangan. Na buwattē' ya kapag'bba si Ibram maka si Löt. ¹² Si Ibram ya pat'nna' maina'an ma kabūran lahat Kana'an, bo' si Löt ya pat'nna' ma kapantayan asekot ni da'ira Sodom. Mahē' na iya amat'ngge tolda pagluma'an sigām. ¹³ Na, saga a'a Sodom itu asal jahulaka' maka lumandu'an dusa sigām ni si Yawe.

Kapaglain disi Ibram ni Kauman Hebron

¹⁴ Makalla'an pa'in si Löt, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Ibram, yukna, "Ang'nda' ka ni katilibutnu ilu. ¹⁵ Ya kaluha'an lahat ta'nda'nu ilu, pamuwanku du ma ka'a sampay ma saga panubu'nu salama-lama. ¹⁶ Buwananta ka tubu' paheka, mbal taitung, sapantun heka gusung ma gintana'an. ¹⁷ Na, pehē' na ka, latagun kaluha'an lahat ilu, sabab pamuwanku du ma ka'a ma sinosōng."

¹⁸ Jari papinda si Ibram pehē' ni Hebron, ati mahē' iya maglahat ma tongod saga kakayuhan Mamre, ya pagduwa'ahan a'a kasehe'an. Aniya' isab pagtunu'an kulban nihinang e' si Ibram maina'an panumbahanna ni PANGHŪ'.

14

Si Löt Nilappas e' si Ibram

¹⁻³ Na, ma masa he', aniya' mpat sultan magbono' maka lima pagkahi sigām sultan. Ya itu on mpat sultan maka lahat bay pagnakura'an sigām: si Amdapel sultan min lahat Babilon, si Areyok sultan min da'ira Ellasal, si Kedollomer sultan min Elam, maka si Tidal sultan min Goyem. Aniya' isab lima sultan saddi ya kuntara sigām: si Bera sultan min da'ira Sodom, si Bilsa sultan min da'ira Gomora, si Sinab sultan min Adma maka si Semeber

sultan min Seboyim. Kalimana sultan min kauman Bela (hatina Sowar). Na, lima sultan itu bay amatimuk kasundaluhan sigām ma Kapantayan-Siddim, ya niōnan isab Tahik Ma'asin. ⁴ Sangpū' maka duwantahun ya t'ggol sigām ma pang'ntanan sultan Kedollomer, sagō' ta'abut pa'in sangpū' ka t'lluntahun, anawakkal sigām angatu ma iya.

⁵ Na, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat tahun, at'kka pina'an si Kedollomel maka saga sultan ya gapi'na. Jari tara'ug e' sigām bangsa Repa ma lahat Asterot Karnaim, tara'ug bangsa Sūs ma lahat Hām, maka bangsa Ēm ma Kapantayan Kiriyatim. ⁶ Tara'ug isab bangsa Hōr ma kabūd-būran lahat Se'e' ati taturul sigām sampay ta'abut jadjahan Elparan ya ma bihing lahat paslangan. ⁷ Puwas e', pabing isab saga sundalu disi Kedollomel inān pehē' ni lahat Kades, ya bay pinagōnan En-Mispat ma waktu tagna'. Tara'ug isab e' sigām bangsa Amalek, ati ta'agaw kaluha'an lahat sigām. Ya du bangsa Amor ya maglahat ma da'ira Hasason-Tamar, ka'agawan isab.

⁸ Na, balikta sultan lima hekana, hatina sultan min da'ira Sodom, min Gomora, min Adma, min Seboyim maka min Bela. Bay sigām magtimuk ma Kapantayan-Siddim magbono' ⁹ maka si Kedollomel sultan Elam maka saga sultan ya gapi'na. Ya na si Tidal sultan Goyem, si Amdapel sultan ma lahat Babilon, maka si Areyok sultan Ellasal. Hatina lima sultan min dambila', mpat isab min dambila'. ¹⁰ Aheka asal lowang ma Kapantayan-Siddim e', ap'nno' e' kitlan. Na, maglahian pa'in sultan Sodom maka sultan Gomora min pagbono'an, aniya' saga tendog sigām bay ahūg ni deyum lowang e', maka aniya' isab bay makalahi pehē' ni kabūd-būran. ¹¹ Manjari itu, anganda'ug pa'in saga sultan mpat hekana he', ta'agaw e' sigām kamemon pangalta' maka balanja' bay ma deyum da'ira Sodom maka da'ira Gomora. Pagubus, magla'an an sigām minnē'. ¹² Tabowa isab e' sigām si Lōt kamanakan si Ibram, iya baranna sampay alta'na kamemon, pagka da'ira Sodom ya paglahatanna.

¹³ Sakali itu aniya' a'a makal'ppa min pang'ntanan disi Kedollomel amowa lalal ni si Ibram, ya bangsa Hibrani^{*}. Ina'an iya maglahat ma tongod kakayuhan pagduwa'ahan, ya ma si Mamre a'a bangsa Amor. Aniya' isab danakan si Mamre, si Eskol maka si Aner. Pagapi' asal sigām magdanakan itu ma si Ibram. ¹⁴ Na, pagta'u si Ibram wa'i tasaggaw kamanakanna si Lōt, magtūy iya amatipun saga tendogna ya bay asal ma deyumanna, a'a ata'u magbono'. T'llu hatas maka sangpū' maka walu' puhu' ya heka sigām. Atimuk pa'in, magtūy sigām paturul ni mpat sultan inān sampay ta'abut lahat Dān. ¹⁵ Sangom pa'in, pinagbahagi' e' si Ibram saga tendogna bo' paruggak ni kuntara sigām. Aga'os disi Ibram inān ati anurul saga kuntara sigām sampay ni kauman Hoba, ya ma dambila' da'ira Damaskus tampal ni uttala'. ¹⁶ Ta'abut pa'in kauman Hoba, magtūy ta'a' pabalik saga pangalta' kamemon bay tataban e' mpat sultan e'. Ta'a' isab pabing e' si Ibram kamanakanna si Lōt maka alta'na, sampay saga kar'ndahan maka a'a kasehe'an ya bay tasaggaw inān. ¹⁷ Sakali tara'ug e' si Ibram sultan Kedollomel maka saga sultan gapi'na. Ma labayan pa'in iya tudju amole', bo' ta'abut L'bbak Sabe, ya pinagōnan isab L'bbak sin Kasultanan, sinampang iya e' sultan min da'ira Sodom.

Si Ibram Niamu'-amu'an Kahāpan e' si Malkisadik

* **14:13** 14:13 Hibrani: ōn bangsa maka ōn bahasa. Si Ibram bangsa Hibrani asal, sagō' in panubu'na luwas min si Yakub maumu kaōnan bangsa Isra'il atawa bangsa Yahudi. Parahāl Hibrani ya bahasa sigām kamemon.

¹⁸ Sinampang isab iya e' si Malkisadik, sultan ma lahat Salem maka imam maghinang ni Tuhan Mahatinggi. Aniya' tinapay maka binu-anggul binowa e'na pangalabotna ma si Ibram, ¹⁹ bo' yampa angamu'-amu'an iya kahāpan, yukna,

“Bang pa'in si Ibram kabuwanan kahāpan
e' Tuhan Mahatinggi,
ya magpapanjari dunya maka langit!”

²⁰ Pudjiku Tuhan Mahatinggi,
ya bay anukbal saga bantanu
ni deyom pang'ntanannu!”

Manjari saga alta' bay ta'agaw pabing e' si Ibram, binahagi' e'na pasangpu', ati dabahagi' he' pangahulmatna ma si Malkisadik.

²¹ Ah'ling isab sultan min da'ira Sodom ma si Ibram, yukna, “Ma ka'a na kamemon pangalta'ku ilu. Sagō' amu'ku pole'in sadja ni aku saga tendogku ya bay tabowanu pal'ppa ilu.”

²² Ya sambung si Ibram, “Saksi'ku si Yawe, ya Tuhan Mahatinggi bay magpapanjari dunya maka langit. Bay aku makasapa ma iya, ²³ mbal aku ana'ima' ai-ai palsuku'annu, minsan la'a dalamba salbannu atawa engkot taumpa'nu bo' mbal ka makapah'ling ka'a ya bay makaparaya ma aku. ²⁴ Mbal aku anambut ai-ai min ka'a, luwal ya bay panganggastu saga a'aku. Sagō' aniya' a'a bay makarapit ma aku amono', ya na disi Aner, si Eskol maka si Mamre. Patut sigām pinahampitan.”

15

Paljanji'an Tuhan ma si Ibram

¹ Pagubus ina'an-i, takale e' si Ibram suwala PANGHŪ'-Yawe magkallam ma iya hinabuna atuli, yuk-i,
“O Ibram, da'a ka tināw.

Aku ya anampanan ka'a, sali' hantang taming.
Ahāp to'ongan panungbasku ma ka'a.”

² Anambung si Ibram, yukna, “O Yawe, ka'a Panghū'ku, ai pūsna bang aku tungbasannu bo' dalam aniya' anakku? Ya pinusaka'an alta'ku ya na si Ele'eser, a'a Damaskus. ³ Dalam aku bay buwanannu anak, angkaan dakayu' ipatanku itu ya pinasuku'an pusaka'.”

⁴ Na, takalena suwala PANGHŪ' pabing, yukna, “Ngga'i ka ipatannu ya pamusaka'annu, sagō' anaknu lissi.” ⁵ Sakali binowa iya e' Tuhan paluwas min luma'na bo' ah'ling ma iya, yuk-i, “Pahangad ka ni diyata' langit, sulayin ni'itung saga bitu'un ilu. Saheka-heka taitungnu ilu, ya isab heka panubu'nu.”

⁶ Na, am'nnal to'ongan si Ibram ma pangallam PANGHŪ' e'. Jari minnē', min pam'nnalna, kasulutan Tuhan ma iya ati ni'itung iya a'a abontol.

⁷ Magkallam isab Tuhan ma si Ibram, yukna, “Aku si Yawe, ya Tuhan bay amowa ka'a pi'itu min Uru lahat bangsa Kaldiya bo' supaya pamasuku'ku lahat itu ma ka'a.”

⁸ Atilaw gi' si Ibram ma PANGHŪ', yukna, “O Yawe, ka'a Tuhanku, buwattingga e'ku makatantu in lahat itu ma aku du?”

⁹ Anambung PANGHŪ', yukna, “Angā' ka dakayu' sapi' d'nda, dakayu' kambing d'nda maka dakayu' bili-bili l'lla, t'llu-t'llun tahun pangumulanna. Angā' ka isab dakayu' manuk-manuk malapati maka dakayu' anak assang ati bowahun pi'itu ni aku.”

¹⁰ Jari binowa saga hayop itu ni Tuhan e' si Ibram. Binila' duwa bo' yampa pinapagalop bila'anna. Sagō' dalam binila' saga manuk-manuk,

hal pinat'nna' sadja. ¹¹ Sakali aniya' saga belle' pat'ppak ma sumbali'an inān arak amangan, daipara tin'ggal e' si Ibram.

¹² Pags'ddop mata llaw tatuli si Ibram, ahaluk to'ongan tulina. Kal'ddoman iya sidda maka sinōd tāw aheya. ¹³ Manjari angallam PANGHŪ' ma iya, yukna, "Ma tahun sinōng in panubu'nu tahinang a'a liyu ma lahat ngga'i ka lahat sigām. Tahinang sigām banyaga' ma lahat e' ati pinissoko' sigām to'ongan ma deyom mpat hatus tahun. ¹⁴ Saguwā," yuk Tuhan, "pat'kkaku mulka' ma bangsa ya amanyaga' sigām. Ta'abut pa'in waktu katulak sigām min lahat inān, makabowa du isab sigām alta lumandu'an hekana. ¹⁵ Sagō' in pasalnu, Ibram, pataha'ku du umulnu ati amatay du ka ma deyom kasannangan, maka takubul ka pahāp. ¹⁶ In pasal panubu'nu isab, subay palabay mpat masa* bo' yampa sigām pabing ni lahat Kana'an itu sabab in paldusahan bangsa Amor subay pinajukup dahū."

¹⁷ Manjari, pas'ddop pa'in llaw bo' angal'ddom na lahat, aniya' sali' hantang lapohan maka suwariyan palabay ma tonga'an saga sumbali'an bay pinagdambila' inān. Maghumbu asal lapohan maka arokot suwariyan. ¹⁸ Magtūy ma waktu ina'an, aniya' paljanji'an pamat'nna' e' PANGHŪ' ma si Ibram, yuk-i, "Pamuwanku du katibu'ukan lahat itu ma saga panubu'nu, tobtob min sapa' lahat Misil sampay ni sapa' Alpurati ya sapa' aheya. ¹⁹ Tabeya' isab tana' saga bangsa Kēn, Kenes, Kadmon, ²⁰ Hīt, Pirissi, Repa, ²¹ Amor, Kana'an, Gilgas maka Jibus."

16

Si Hajara maka si Isma'il

¹ Na, si Saray h'nda si Ibram dalam anakan. Sagō' aniya' ipatanna d'nda Misil, ōnna si Hajara. ²⁻³ Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' tahun kapaglahat si Ibram ma Kana'an, ah'ling ma iya si Saray, yukna, "Kahandak min PANGHŪ' ya angka aku mbal maka'anak. Bang bahā' hulidnu ipatanku itu. Kalu aniya' anakku labay min iya."

Kasulutan isab si Ibram ma h'ling si Saray. Jari binowa e' si Saray ipatanna si Hajara pamah'ndana ma h'llana. ⁴ Manjari maghulid si Ibram maka si Hajara ati angiram na iya. Makananam pa'in si Hajara in iya angiram na, magtūy pareyo'-deyo' na si Saray.

⁵ Anumbang magtūy si Saray ma si Ibram, yukna, "Dusanu ya angka aku pinareyo'-deyo' e' si Hajara itu. Ya b'nnalna, aku ya bay amuwan iya ma ka'a. Sagō' pagta'una ab'ttong na iya, mbal na iya magaddat ma aku. Na, baya'-baya' si Yawe angahukum ma kita duwangan."

⁶ Anambung si Ibram, yukna, "Ipatannu ko' ilu, baya'-baya'nu na minsan ai hinangnu ma iya." Manjari alahi si Hajara pagka kinabigsian e' si Saray.

⁷ Sakali itu, hinabu si Hajara ma lahat paslangan, tabāk iya e' mala'ikat PANGHŪ' ma atag dakayu' tuburan bohe', ina'an ma labayan tudju ni lahat Sūr. ⁸ Ya lling mala'ikat ma iya, "O Hajara, ka'a ipatan si Saray, bay ka minningga? Maka pi'ingga isab ka?"

Ya sambung si Hajara, "Itiya' aku alahi min si Saray ya bay pagipatanku."

⁹ Yuk mala'ikat-i, "Subay ka amole' pehē' ni nakura'nu magpa'ata ma iya pabing." ¹⁰ Ah'ling isab mala'ikat ma si Hajara, yukna, "Buwanananta ka tubu' paheka, mbal taitung hekana. ¹¹ Ilu ka ab'ttong, jari anganak

* 15:16 15:16 Masa: atawa 'pangkatan'.

du ka l'lla. Si Isma'il* ya pangōnnu iya sabab takale e' PANGHŪ' kasusahannu. ¹² Malaingan anaknu ilu tahinang sali' kura' talun mbal tasoho'. Pinagsagga' e'na saga pagkahina manusiya', maka anagga' isab saga a'a kamemon ma iya. Jari mbal iya makapagdakayu' lahat maka saga kakampunganna."

¹³ Yuk si Hajara ma deyom atayna, "Ari! Masi bahā' aku allum minsan ta'nda'ku Tuhan?" Manjari ya pangōnna ma PANGHŪ' ya bay ah'lling ma iya, "Tuhan ya Maka'nda' ma aku." ¹⁴ Angkan na tuburan bohe' inān pinagōnan Be'er-Lahai-Ruwi, hatina 'Bohe' Tuhan ya Maka'nda' ma aku.' Bohe' itu, ina'an ma tonga'an lahat Kades maka kauman Bered.

¹⁵ Na anganak na si Hajara, angkan aniya' anak si Ibram l'lla. Si Isma'il ya pangōn si Ibram ma iya. ¹⁶ Walumpū' maka nnom tahun ya umul si Ibram ma waktu panganak si Hajara ma si Isma'il-i.

17

Pagislam ya Tanda' sin Paljanji'an Tuhan

¹ Manjari pagabut siyampū' maka siyam tahun umul si Ibram, magpa'nda' PANGHŪ'-Yawe ma iya. "Aku ya Tuhan Sangat Kawasa," yukna. "Beya'un panoho'anku, maka pabontolun isab hinangnu kamemon, ² ati tumanku paljanji'anku ma ka'a. Pahekaku to'ongan isab paltubu'annu." ³ Na, pasujud magtūy si Ibram. Ya palman Tuhan ma iya, ⁴ "Buwattitu ya paljanji'anku ma ka'a, hinangta ka pagmatto'ahan ma kabangsa-bangsahan. ⁵ Maka pindahanku isab ōnnu. Puwas itu ngga'i ka na si Ibram ya pangōn ka'a, sagō' si Ibrahim* na, sabab hinangta ka pagmatto'ahan saga bangsa gaginisan. ⁶ Aho', pahekaku to'ongan saga panubu'nu ati tahinang sigām kabangsa-bangsahan. Ma sinosōng isab aniya' saga sultan patubu' min ka'a. ⁷ Pahogotku to'ongan paljanji'anku itu ma ka'a sampay ma saga panubu'nu magpangkat-mamangkat. Janji' itu mbal magbaluba ni kasaumulān. Aku ya Tuhannu, maka pagtuhanan saga panubu'nu. ⁸ In katibu'ukan lahat Kana'an itu, ya paghanti'annu ma buwattina'an, pamuwanku du ma ka'a sampay ma saga panubu'nu saumul-umul. Aku ya pagtuhanan sigām."

⁹ Magkallam isab Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Na ka'a isab, subay bogbogannu paljanji'anta itu, damikiyanna isab saga panubu'nu magpangkat-mamangkat salama-lama. ¹⁰ Buwattitu ya pamogbogbi ma janji' pagsulutanta itu, kamemon kal'llahan ma deyomanbi subay ni'islam. ¹¹ Ya du ilu tanda' ma paljanji'an ya pagsulutanta itu, in ka'am kal'llahan subay ni'islam. ¹²⁻¹³ Puwas min waktu itu sampay ma waktu sinōng, in l'lla kamemon ya nianakan ma deyomanbi tahun ni tahun, ai-na ka anakbi, ai-na ka isab anak ata, subay ni'islam bang ta'abut walung'llaw ma luwasan. Ya du isab saga ata bay b'llinu min a'a liyu subay ni'islam isab. Aho'," yuk Tuhan, "kamemon kal'llahanbi ilu subay ni'islam, manjari aniya' pangilāhan ma baranbi in janji' pagsulutanta itu kakkal saumul-umul. ¹⁴ Saguwā' sai-sai l'lla halam taislam, mbal iya taitung suku'ku sabab halam bogboganna paljanji'anku itu."

* **16:11** 16:11 Ya ōn Isma'il itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'takale e' Tuhan.' * **17:5** 17:5 Ya ōn Ibram itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'Mma' ya pinaheya.' Maka ōn Ibrahim isab, hatina 'Mma' ma kabangsa-bangsahan.'

¹⁵ Magkallam lagi' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Na, ya pasal h'ndanu si Saray, ngga'i na ka si Saray ya pangõnnu iya puwas itu, sagõ' si Sara† na. ¹⁶ Buwananku iya kahāpan bo' aniya' anaknu l'lla min iya. Aho', tantu iya buwananku kahāpan manjari tahinang iya ina' ma kabangsa-bangsahan. Aniya' isab saga sultan luwas min panubu'na."

¹⁷ Na, pasujud magtūy si Ibrahim maka e'na anittowa. Yukna ma baranna, "Ari! Makabuwan tubu' gi' bahā' bang a'a dahatus tahun umulna? Maka'anak bahā' si Sara minsan siyampū' tahun umulna!" ¹⁸ Yukna isab ma Tuhan, "O Tuhan, bang pa'in mura-murahan pagka'inagonannu anakku si Isma'il!"

¹⁹ Anambung Tuhan ma si Ibrahim, "Aho', makajari. Sagõ' aniya' du anaknu l'lla min h'ndanu si Sara. Si Isa'ak ya pangõnnu iya‡. Pahogotku paljanji'an ku ma iya sampay ma paltubu'anna salama-lama. ²⁰ Na, ya pasal si Isma'il, takaleku isab bay pangamu'nu-i. Buwananku iya kahāpan, pahekaku panganakna bo' aheka to'ongan saga panubu'na. Manjari aniya' sangpū' a'a min panubu'na makapagdatu' ma sinosõng. Saga panubu'na isab nihinang e'ku bangsa ga'osan. ²¹ Saguwā' anaknu si Isa'ak ya pahogotanku janji'ku. Nianakan du iya e' si Sara ma tahun balik sali' bulan itu." ²² Aubus pa'in e' Tuhan amalman ma si Ibrahim, magtūy iya ala'an.

²³ Na ma llaw ina'an-i, bineya' e' si Ibrahim panoho'an Tuhan ma iya. Taislam e'na anakna si Isma'il sampay ka'lllahan kamemon ma deyomanna. Ya du isab saga ata bay nianakan ma deyomanna sampay saga ata bay tab'llina. ²⁴ Ya umul si Ibrahim ma waktu pagislam ma iya maka si Isma'il, siyampū' maka siyam tahun. ²⁵ Ya umul si Isma'il sangpū' maka t'lluntahun. ²⁶ Jari magdongan si Ibrahim maka anakna si Isma'il ni'islam ma dang'llaw du. ²⁷ Tabeya' isab ni'islam ma llaw ina'an-i saga atana kamemon, a'a bay nianakan ma deyomanna sampay ata bay tab'llina.

18

Paljanji'an Tuhan ma si Ibrahim maka si Sara

¹ Manjari aniya' llaw magpa'nda' PANGHŪ'-Yawe ma si Ibrahim ma tongod kakayuhan pagduwahan, ina'an ma tana' si Mamre. Alanga na llaw, maka ina'an si Ibrahim aningkõ'-ningkõ' ma bowa' lawang luma'na tolda. ² Na, ta'nda' e'na t'llungan a'a an'ngge-n'ngge ma dahuanna. Pag'nda'na itu, magtūy iya magdai'-dai' anampang sigām, maka e'na pasujud.

³ Yukna ma sigām, "Saga tuwan, pahapit gi' kam ni luma' kami minsan mbal na apatut. ⁴ Pabowahanta kam bohe' pangose' tape'bi bo' kam pahalihali ma sindungan kayu itu. ⁵ Bowahanta pa'in kam saga pagkakan isab minsan mbal na apatut. Subay na ahāp palasahanbi pabing bo' yampa kam palanjai ni pal'ngnganbi."

Ya sambung sigām ma si Ibrahim, "Aho', magsukul."

⁶ Na, magdai'-dai' si Ibrahim pasõd ni deyom luma' tolda angalinganan si Sara. "Dāng," yukna, "angā' ka tirigu ahāp, t'llu t'ppongna, bo' ka angahinang tinapay. Dai'-dai'un pa'in." ⁷ Pagubus, magdai'-dai' si Ibrahim pehe' ni buluyan hayopna amene' dakayu' anak sapi' ahāp isina. Sinoho' sinumbali' ma sosoho'anna bo' niadjal saru'un-du'un. ⁸ Jari asakap pa'in kamemon, binowa e' si Ibrahim gatas maka sapi' pangalabotna ma saga

† 17:15 17:15 Ya õn Sara itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'dayang-dayang.' ‡ 17:19 17:19 Ya õn Isa'ak itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'anittowa.'

a'a-i. Hinabu sigām amangan, si Ibrahim magbaran amuhatan sigām ma lindung kayu.

⁹ Na, tinilaw e' sigām si Ibrahim, “Ma'ai h'ndanu si Sara?”

Ya sambung si Ibrahim, “Ina'an ma deyoum.”

¹⁰ Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe, “Ma tahun sinōng ilu, buwat bulan itu, pabalik du aku pi'itu. H'ndanu si Sara anganak du, l'la ya anakna.”

Na maina'an asal si Sara pakale-kale ma bukut lawang. ¹¹ Ato'a iya, mbal na pinaglahā'. Maka si Ibrahim isab, ato'a na asal. ¹² Angkana, pagkale si Sara ma bissala inān, tatittowa iya ati yukna ma deyoum atayna, “Ē, buwattingga lagi' pagkōg kami maglakibini pagka ato'a na kami sali'-sali?”

¹³ Sakali angallam PANGHŪ' ma si Ibrahim, yukna “Angay si Sara tatittowa? Angay buwattē' llingna, ya yukna, 'Buwattingga e'ku anganak pagka aku ato'a na?’ ¹⁴ Aniya' bahā' ahunit ma si Yawe? Pahati ka, pagabut bulan bay pangahakaku ma ka'a pabalik du aku pi'itu, bo' h'ndanu si Sara anganak l'la.”

¹⁵ Na, tināw si Sara angkan iya maglimbung, yukna, “Halam aku bay atittowa.”

Sagō' anambung Tuhan, yukna, “Allā! Bay ka anittowa.”

Pasal Lahat Sodom

¹⁶ Sakali itu palanjat na a'a t'llungan e'. Tinūran e' si Ibrahim sampay taromol e' sigām lahat Sodom. ¹⁷ Manjari ah'ling PANGHŪ', yukna, “Mbal limbunganku min si Ibrahim ya song hinangku ma lahat Sodom. ¹⁸ Sababna in iya po'onan bangsa aheya maka abantug. Buwananku isab kahāpan saga bangsa manusiya' kamemon labay min iya. ¹⁹ Tapene'ku iya supaya iya amandu'an saga anak-mpuna ameya' ma kabaya'anku. Subay sigām angahinang ni kahāpan maka ni kabontolan, manjari tumanku to'ongan paljanji'anku ma iya.” ²⁰ Manjari amissala PANGHŪ' ma si Ibrahim, yukna, “Aniya' takaleku sumbungan pasal saga a'a ma da'ira Sodom maka Gomora, lumandu'an kono' la'at dusa sigām. ²¹ Subay aku pehē' ang'nda' bang b'nna' saga sumbungan e'. Jari kata'uwanku bang b'nna' ka atawa mbal.”

²² Sakali palanjat na duwangan min sigām-i pehē' ni lahat Sodom, sagō' pa'bba gi' Tuhan maina'an ma si Ibrahim. ²³ Na pasekot si Ibrahim pehē' ni PANGHŪ', yukna, “O Panghū'ku, palamudnu bahā' a'a halam aniya' dusana pinagmulka'an sali'-sali' maka a'a taga-dusa? ²⁴ Bang saupama,” yukna, “aniya' limampū' a'a abontol ma lahat e', pagmulka'annu bahā' kamemon? Mbal bahā' ka ma'ase' ma lahat inān ma sabab limampū' a'a abontol maina'an? ²⁵ Bang pa'in du mbal pagsali'nu a'a halam aniya' dusana maka a'a taga-dusa, bang pa'in sigām mbal pagmulka'annu. Ka'a ya maghuhukum ma saga manusiya' kamemon ma deyoum dunya, maka hukumannu subay abontol sadja.”

²⁶ Manjari ya sambung PANGHŪ' ma si Ibrahim, “Aho', bang aniya' tabā'ku ma lahat Sodom ilu limampū' a'a halam aniya' dusana, mbal du pagmulka'anku lahat ilu ma sababan sigām.”

²⁷ Manjari angallam si Ibrahim pabīng, yukna, “O Panghū'ku, manusiya' du aku, halam aniya' kawasaku, sagō' anawakkal aku angamu' ma ka'a pabīng. ²⁸ Bang saupama aniya' mpatpū' maka lima a'a abontol ma lahat inān, pagmulka'annu lagi' bahā' mā saukat kulang lima min heka a'a bay amu'ku-i?”

Anambung isab PANGHŪ', "Bang aniya' tabākku mpatpū' maka lima a'a abontol, mbal pagmulka'anku lahat ilu."

²⁹ Na, ah'ling si Ibrahim pabalik, yukna, "O Panghū'ku, bang saupama aniya' mpatpū' du?"

Ya sambung PANGHŪ', "Aho', ma sabab mpatpū' a'a abontol, mbal pagmulka'anku lahat ilu."

³⁰ Angamu' lagi' si Ibrahim, "Ndū' Panghū'ku, da'a akagit ataynu, dūlin aku angamu' pabīng. Bang saupama aniya' du t'llumpū' a'a tabāknu abontol, pagmulka'annu bahā'?"

Ya sambung Tuhan, "Bang aniya' tabākku t'llumpū' a'a abontol, na, mbal pagmulka'anku lahat ilu."

³¹ Manjari angamu' na pa'in si Ibrahim, "Ampunun lagi' aku, O Panghū'ku, anawakkal gi' aku angamu' ma ka'a pabīng. Bang saupama aniya' tabāknu duwampū' du a'a dalam magdusa, pagmulka'annu lagi' bahā'?"

Ya sambung Tuhan, "Ma sabab duwampū' a'a abontol ilu, mbal du pagmulka'anku lahat ilu."

³² Manjari ya katapusan niamu' e' si Ibrahim, yukna, "O Panghū'ku, ndū', da'a akagit ataynu, ya sadja itu amu'ku ma ka'a. Bang saupama aniya' sangpū' sadja tabāknu mailu dalam magdusa?"

Na, ya sambung Tuhan, "Ma sabab sangpū' a'a, sagarin na, mbal na pagmulka'anku lahat ilu." ³³ Manjari aubus pa'in kapagbissala PANGHŪ' maka si Ibrahim, ala'an na iya minnē'. Amole' isab si Ibrahim.

19

Taluwa' Mulka' Lahat Sodom maka Gomora

¹ Na, song na sangom, at'kka na duwa mala'ikat e' ni da'ira Sodom, hinabu si Lōt aningkō'-ningkō' ma atag lawang da'ira. Pag'nda' si Lōt ma duwangan itu, pasampang iya ma sigām maka e'na pasujud. ² Yuk si Lōt, "Saga tuwan, pahapit lagi' kam pi'itu ni luma'ku minsan mbal na apatut. Ngā'anta kam bohe' pangose' tape'bi. Labotta kam, ati maitu na kam atuli. Subay na subu bo' yampa kam palanjal."

Ya sambung sigām, "Sagarin na, maitu sadja kami atuli ma halaman itu."

³ Sagō' pinogos sigām e' si Lōt subay pinasōd ni luma'na, manjari ameya' na sigām. Magpanoho'an si Lōt ma saga sosoho'anna, sinō' magadjal sampay angahinang tinapay dalam pinasuligan pangalabot ma sigām. Atahak pa'in, amangan na sigām.

⁴ Na, dalam lagi' sigām atuli, alibut na luma' si Lōt e' saga kal'llahan kamemon onde'-matto'a min sakalibutan da'ira Sodom inān. ⁵ Angalingan sigām ma si Lōt, yuk sigām, "Oy, Lōt! Ma'ai na saga a'a bay bowanu ni luma'nu insini'-i? Paluwasun sigām pi'itu ni kami. Bilahi kami angusiba'an sigām duwangan."

⁶ Pagkale si Lōt, magtūy iya paluwas min luma'na. Tinambol e'na lawang ⁷ ati yukna ma kal'llahan inān, "Saga tuwan, angamu' aku junjung ma ka'am. Da'a kam maghinang jahulaka' ilu. ⁸ Pakale lagi' kam. O'o, itiya' duwangan anakku budjang. Soho'ku sigām paluwas pi'ilu ati baya'-baya'bi na. Da'a sadja saga a'a itu sabab itiya' sigām ma deyomanku, subay sigām halli'anku."

⁹ Saguwā' ya sambung saga kal'llahan Sodom e' ma si Lōt, yuk-i, "Pasebog ka minnilu! Sai sa ka'a ilu amituwa ma kami? Ka'a ilu ngga'i ka a'a minnitu. Na, bang ka mbal pasebog minnilu, hinang kami ma ka'a akalap lagi' min duwangan a'a ilu." Magtūy nijudjalan si Lōt e'

sigām ni bihing lawang, song to'ongan nilarak e' sigām tambolna inān.

¹⁰ Daipara ya duwangan ma deyom-i makaukab lawang supaya tahella' si Löt pareyom. Ma deyom pa'in, tinambol magtüy e' sigām lawang.

¹¹ Manjari saga l'lla kamemon ma luwasan luma', ai-na ka onde'-onde', ai-na ka matto'a, bay kasilawan e' a'a duwangan-i bo' mbal makabāk lawang.

¹² Manjari atilaw duwangan mala'ikat e' ma si Löt, yuk sigām, "Aniya' lagi' kampungnu maitu ma lahat Sodom, anaknu d'nda-l'lla ka, atawa ayuwannu? Bang aniya', subay sigām bowanu alahi min da'ira itu ¹³ sabab lubu kami lahat itu. Takale asal e' PANGHŪ¹-Yawe sumbungan pasal kala'atan saga a'a Sodom, makalandu' na to'ongan. Angkan kami sinoho' pi'itu e'na amaka'at katibu'ukan lahat itu."

¹⁴ Magtüy pehē' si Löt ni duwangan l'lla ya tunang anakna budjang ati yukna, "O, pal'kkas kam, ala'an kam minnitü sabab lahat itu song nilubu e' PANGHŪ¹." Saguwā' mbal sigām am'nnal ma si Löt. Pangannal sigām in iya hal maglata.

¹⁵ Pagdai' llaw pinogos si Löt e' saga mala'ikat-i, yuk sigām, "Pal'kkas ka magmomo. Bowahun anak-h'ndanu ala'an min lahat itu bo' supaya kam mbal talapay pinagmulka'an e' Tuhan."

¹⁶ Saguwā' magduwa-ruwa lagi' si Löt angkan iya arak taluwa' mulka', daipara ma'ase' PANGHŪ¹ ma iya. Niambit iya e' mala'ikat, iya baranna sampay h'ndana maka duwangan anakna budjang. Jari binowa sigām paluwas min da'ira he'. ¹⁷ Ma luwasan pa'in, ah'ling mala'ikat dangan, yukna, "Anginosog kam paragan bo' kam mbal magmula. Da'a kam pahogga' ma kapantayan ilu. Da'a kam minsan palingi'. Alahi sadja kam pehē' ni kabūd-būran supaya kam mbal talapay amatay."

¹⁸ Sagō' aniya' pah'ling si Löt ma iya. "Oy da'a saga tuwanku," yukna.

¹⁹ "Aheya pagsukulanku ma ka'am, tatabangbi ginhawa baranku. Sagō', ndū', alawak makalandu' kabūran e'. Marai' mbal tasampayku ati ta'abut mulka' aku. ²⁰ Nda'un ba kauman inān, anahut asal maka asekot pi'itu. Bang bahā' tugutannu aku alahi pina'an, sabab ta'nda'nu kanahutna. Manjari asalamat du aku."

²¹ Na, ya sambung mala'ikat ma si Löt, "Aho', makajari kam pina'an. Mbal du paka'atku kauman ina'an-i. ²² Saguwā' paragan kam pahāp. Subay kam at'kka pehē' bo' yampa lanjalanku hinangku." Manjari ya kauman kapē'an disi Löt inān, kaōnan Sowar* ma sabab bissala si Löt, ya yukna anahut-nahut kono'.

²³ Na, pagt'kka disi Löt ni Sowar yamboho' pasobang mata llaw. ²⁴ Lahat Sodom maka lahat Gomora he' pinatumbukan ulan api e' PANGHŪ¹-Yawe.

²⁵ Manjari kamulka'an e'na duwa lahat e'. Talapay isab saga kaluma'an ma kaluha'an kapantayan inān sampay manusiya'na kamemon sampay isab paltomo'-tomo'anna kamemon. ²⁶ Sagō' bay palingi' h'nda si Löt ni buli'anna ati tahinang iya magtüy batu asin.

²⁷ Na, pagsalung dakayu' bo' subu-subu lagi', magdai'-dai' si Ibrahim pabing pehē' ni bay pat'nggehanna ma matahan PANGHŪ¹. ²⁸ Niromolan e'na karatagan lahat Sodom maka Gomora. Humbu sadja ya ta'nda'na maina'an, sali' humbu tapahan aheya makalandu'. ²⁹ Daipara kinannal si Ibrahim e' Tuhan hinabuna amat'kka mulka' ma saga da'ira bay paglahatan si Löt. Hatina si Ibrahim ya sababna angkan si Löt pinapuwas e' Tuhan min mulka'.

* 19:22 19:22 Sowar: ōn lahat pa'anggil ma dakayu' kabtangan ma bahasa Hibrani, hatina 'nahut.'

Pasal si Löt maka saga Anakna Budjang

³⁰ Na, si Löt maka duwa anakna budjang inān tināw maglahat ma lahat Sowar. Manjari ala'an sigām pehē' ni kabūd-būran ati mahē' na sigām pat'nna' ma deyum dakayu' songab batu. ³¹ Dakayu' llaw magsuli-suli anak si Löt karuwangan. Yuk siyaka ma siyali, "Nneng, ato'a na si Mma' maka dalam na aniya' l'lla ma lahat itu tahinangta h'lla buwat kabiyaksahan manusiya'. ³² Gom lagi' palangota si Mma', jari maghulid kita maka iya bo' supaya aniya' tubu'ta." ³³ Na pagsangom pa'in, pinalango si Löt e' anakna-ati pabihing ni iya anakna siyaka. Dalam tasayu e' si Löt sabab nilango iya.

³⁴ Pag'llaw, amissala siyaka ma siyali, yukna, "Aku ya bay ma bihing si Mma' dibuhi'. Na, sangom ilu, palangota iya pabing ati ka'a na ya pabihing atuli. Manjari," yukna, "sali-sali' kita makabāk tubu' min mma'ta."

³⁵ Sakali itu pagsangom pa'in, pinalango si Löt e' duwangan anakna bo' pabihing ni iya anakna siyali. Dalam du isab aniya' ai-ai tasayu e' si Löt sabab nilango iya. ³⁶ Manjari ab'ttong e' si Löt duwangan anakna.

³⁷ Siyaka anganak l'lla ati ōnanna Mowab.† Si Mowab itu ya na po'onan saga bangsa Mowab buwattina'an. ³⁸ Ya du anak si Löt siyali, anganak isab l'lla ati niōnan e'na Bin-ammi.‡ Manjari si Bin-ammi itu, ya na po'onan saga bangsa Ammon buwattina'an.

20

Pasal si Ibrahim maka si Abimelek

¹ Na, maglain disi Ibrahim min lahat Mamre tudju ni Negeb ma lahat Kana'an bo' pahanti' ma tonga'an Kades maka Sūr. Puwas e', palanjil sigām ni da'ira Gerar, ati ma Gerar pa'in, ² angahaka si Ibrahim pasal h'ndana si Sara, in iya danakanna kono'. Manjari pagta'u itu e' si Abimelek, ya sultan ma lahat Gerar, pinabowa e'na si Sara bo' hinangna h'nda. ³ Pagsangom pa'in, pinauppihan si Abimelek e' Tuhan. Yuk Tuhan ma iya ma deyum uppina, "Amatay ko' ka'a ilu sabab d'nda bay ta'a'nu ilu taga-h'lla asal."

⁴ Na, dalam gi' makabihing si Abimelek ni si Sara, angkan iya anambung ma Tuhan, yukna, "O Panghū'ku, papataynu aku bahā', sampay saga a'aku, ma dalam aniya' dusaku? ⁵ Bay aku nihaka'an e' si Ibrahim ya d'nda itu danakanna kono'. Ya du d'nda-i, bay angahaka isab in sigām magdanakan kono'. Tu'ud aku a'awam, dalam kata'uwanku in iya taga-h'lla, maka dalam aku makahinang ala'at."

⁶ Manjari ya sambung Tuhan ma si Abimelek ma deyum uppina, "Aho', kata'uwanku a'awam ka. Angkan ka bay sagga'ku bo' mbal makasekot ni iya, maka mbal isab makahinang dusa ma aku. ⁷ Na, papole'un na d'nda ilu pehē' ni h'llana. Nabi asal iya ati angamu-ngamu' iya ni aku ma pasalnu supaya ka mbal amatay. Sagō' bang saupama mbal papole'nu, tantu du ka amatay sampay saga a'a ma deyumannu kamemon."

⁸ Pagsubu-subu pa'in, pinatimuk e' si Abimelek kamemon saga tendogna supaya pata'una sigām pasal bay tumaluwa' ma iya inān. Magtūy aheya taw sigām. ⁹ Si Ibrahim isab sinō' patampal ni si Abimelek bo' tilawna, yukna, "Ala'at pahāp hinangnu ma kami! Ai dusaku ma ka'a ya angkan kami maka bebeya'anku katōngannu dusa landu' aheya itu? Mbal manjari! ¹⁰ Ai po'onanna ya angkan ka makahinang buwattilu?"

† 19:37 19:37 Ya ōn Mowab itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'min mma'ku.' ‡ 19:38 19:38 Ya ōn Bin-ammi itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'anak min kampungku.'

¹¹ Na, ya sambung si Ibrahim, “Tuwan sultan, pangannalku dalam aniya' ma lahat itu tināw ma Tuhan. Angkanna ya ma deynom atayku binono' du aku bo' ta'ā' h'ndaku. ¹² B'nnal isab, magdanakan kami, da'mma', duwa ina'. Jari tahinangku iya h'nda. ¹³ Na, ma masa bay panoho' Tuhan ma aku subay palawak min deyoman mma'ku, bay sa yukku ma h'ndaku, 'Bang ka sab'nnal-b'nnal ma'ase' ma aku, pi'ingga-pi'ingga lahat kat'kkahanta angahaka ka in kita magdanakan.'”

¹⁴ Na, pagkale lling itu e' si Abimelek, pinapole' e'na si Sara ni si Ibrahim. Aniya' isab saga bili-bili, saga sapi' maka saga ata d'nda-l'lla pamuwan e' si Abimelek ma si Ibrahim. ¹⁵ Amissala lagi' iya ma si Ibrahim, yukna, “Nda'un luha lahatku itu. Amene' ka maingga-maingga kabaya'annu pat'nna'an.” ¹⁶ Yukna isab ma si Sara, “Itiya' buwananku danakannu dangibu pilak dī pilak pangandiyat kasā'anku, paltanda'an in ka'a dalam bay makahinang dusa minsan ai.”

¹⁷⁻¹⁸ Na, saga kar'ndahan kamemon ma okoman si Abimelek bay pinatigangan kandang e' PANGHŪ'-Yawe ma sabab kapangā'na ma si Sara h'nda si Ibrahim. Jari angamu'-ngamu' si Ibrahim ni Tuhan ma pasalan disi Abimelek, ati nirūlan pangamu'-ngamu'na. Hatina kauli'an si Abimelek maka h'ndana sampay saga ipatanna d'nda ati maka'anak sigām pabīng.

21

Kapanganak ma si Isa'ak

¹ Na, tinuman e' PANGHŪ'-Yawe bay panganjanji'na ma si Sara, kabuwanan iya kahāpan. ² Hatina ab'ttong iya ati anganak iya l'lla. Jari taga-anak na si Ibrahim ma kato'ana. Ya waktu kapanganak si Sara ya na waktu asal bay pangallam Tuhan. ³ Manjari si Isa'ak ya pangōn si Ibrahim ma anakna min si Sara. ⁴ Ta'abut pa'in walumbahangi si Isa'ak ma luwasan, magtūy iya ni'islam e' si Ibrahim buwat bay panoho'an Tuhan ma iya. ⁵ Dahatus tahun na umul si Ibrahim ma waktu kapanganak ma si Isa'ak e'.

⁶ Sakali ang'bbat si Sara, yukna, “Itiya' aku kabuwanan kakōgan maka pagtittowahan e' Tuhan. Sasuku isab makakale ma pasal itu-i magbeya' du magtittowa maka aku.” ⁷ Yukna lagi', “Ma waktu dahū dalam aniya' a'a makatawakkal ah'ling ma si Ibrahim in aku itu makaparuru' gi'. Sagō' itiya' aku kabuwanan anak minsan ato'a na h'llaku.”

Kalahi si Hajara maka si Isma'il

⁸ Na, aheya-heya pa'in si Isa'ak, nilutas iya min ina'na. Manjari aheya jajamuhan pinasakap e' si Ibrahim ma llaw kalutas onde' inān. ⁹ Pagubus, ta'nda' e' si Sara anakna si Isa'ak pinagtittowahan e' onde'-onde' ya anak si Ibrahim min si Hajara ya bangsa Misil. ¹⁰ Sakali ah'ling si Sara ni si Ibrahim, yukna, “Tuwanku, pala'anun banyaga' itu maka anakna si Isma'il. Mbal iya subay binahagi'an alta' ya pamusaka'nu ma anakta si Isa'ak.”

¹¹ Na, pagkale si Ibrahim ma lling h'ndana-i, landu' iya asusa sabab anakna du isab si Isma'il. ¹² Saguwā' magsuwala Tuhan ma si Ibrahim, yukna, “Da'a ka asusa pasal onde' ilu maka ina'na ya atanu. Beya'un sadja pah'ling si Sara ma ka'a, sabab si Isa'ak ya po'onan paltubu'annu. ¹³ Ya pasal anak si Hajara, pahekaku panubu'na sampay sigām tahinang bangsa, sabab anaknu du iya.”

14 Sakali pagsalung, subu-subu pa'in, aniya' sinakap e' si Ibrahim kinanak maka kuwit kambing isihan bohe'. Pinatangung e'na ma baha si Hajara bo' yampa pinatulak e'na, iya maka anakna si Isma'il. Jari pal'ngnan-l'ngnan sigām ma paslangan lahat Be'erseba bo' halam sali' aniya' patudjuhan sigām tantu. 15 Na, aubus pa'in bohe' bay lutu' sigām, ka'bbahan e' si Hajara anakna ma lindung kayu areyo'-deyo'. 16 Paokat iya saga limampū' d'ppa lawakna aningkō'. Ya ma pikilanna, "Arōy, mbal aku makasandal ang'nda' bang amatay anakku." Jari magdohon iya pagtingkō'na ma tongod ina'an.

17 Daipara takale tangis onde'-onde' inān e' Tuhan. Magtūy aniya' suwala mala'ikat min deyom sulga' ah'lling ni si Hajara, yuk-i, "O Hajara, angay ka asusa? Da'a ka tināw sabab takale e' Tuhan pagtangis anaknu hinabuna palege ma dambila' ilu. 18 Bangunun iya bo' ambitun pahāp, sabab ma sinosōng hinangu paltubu'anna bangsa ga'osan."

19 Sakali itu aniya' bohe' pama'nda' Tuhan ma si Hajara. Magtūy iya pehe' anak bo' pin'nno'an kuwit kambing ya bay bowana, ati pama'num e'na ma anakna inān.

20 Manjari si Isma'il itu halam bay pinasagaran e' Tuhan hinabuna pasulig. Ina'an iya maglahat ma Paslangan Paran. Apanday asal si Isma'il magpana' hayop talun. 21 Mahē' pa'in sigām ma lahat Paran, aniya' d'nda nia' min lahat Misil e' si Hajara pamah'ndana ma si Isma'il.

Paljanji'an si Ibrahim maka si Abimelek

22 Na ma masa ina'an-i, pinehē' si Ibrahim e' sultan Abimelek maka si Pikul, nakura' kasundaluhanna. Yuk si Abimelek ma si Ibrahim, "Tuwan, kata'uwanku in ka'a tinabang sadja e' Tuhan ma ai-ai hinangnu. 23 Manjari aniya' maksudku ni ka'a. Anapa ka maitu ma matahan Tuhan in ka'a mbal angakkal ma aku sampay ma anak-mpuku tubu'-manubu'. Bay aku amogbogan ka'a, manjari ka'a isab subay amogbogan aku sampay saga a'a kamemon ma deyom lahat ya pahanti'annu itu."

24 Anambung si Ibrahim, yukna, "Aho' tuwan, anapa aku."

25 Sakali itu aniya' palkala' pagdugalan si Ibrahim ma si Abimelek. Aniya' kono' bohe' kali si Ibrahim bay niagaw e' saga tendog si Abimelek. 26 Ya sambung si Abimelek, "Tuwan, mbal kata'uwanku bang sai magkahiranangan ya yuknu ilu. Halam aku asal bay pata'unu, yamboho' takaleku ma buwattina'an." 27 Manjari aniya' saga bili-bili maka sapi' binowa e' si Ibrahim pamuwanna ma si Abimelek bo' aniya' kapagsulutan sigām ahogot. 28 Aniya' isab pitu' anak bili-bili, d'nda lullun, pinasaddi pa'ataganna min ba'anān bili-bilina kasehe'. 29 Magtūy iya tinilaw e' si Abimelek, yukna, "Pamagaynu anak bili-bili pitu' hekana ya pasaddinu ilu?"

30 Ya sambung isab si Ibrahim, "Tuwan sultan, taima'un kono' pitu' anak bili-bili itu paltanda'an in aku bay amakali bohe' he'." 31 Ya he' sababna angka lahat inān kaōnan Be'erseba*, sabab bay pagsapahan si Ibrahim maka si Abimelek.

32 Aubus pa'in sigām maghinang paljanji'an maina'an ma lahat Be'erseba, amole' na disi Abimelek maka si Pikul ni lahat sigām bangsa Pilistin. 33 Na aniya' po'on kayu kayu tamaris tinanom e' si Ibrahim ma lahat

* 21:31 21:31 Ya ōn Be'erseba itu, hatina ma bahasa Hibrani, 'k'ppong pagsapahan' atawa 'k'ppong kapitu'an.'

Be'erseba-i ati maina'an iya anabbut ma òn Yawe, ya Tuhan kakkal salama-lama. ³⁴ Manjari at'ggol kapaglahat disi Ibrahim ma lahat bangsa Pilistin e'.

22

Sinulayan e' Tuhan si Ibrahim Pasal Anakna si Isa'ak

¹ Na, at'ggol-t'ggol pa'in, sinulayan si Ibrahim e' Tuhan. Nilinganan iya, "O Ibrahim!"

Magtüy anaul si Ibrahim, yukna, "Itiya' aku."

² Ya lling Tuhan ma iya, "Bowahun anaknu tunggal ilu, si Isa'ak ya kalasahannu to'ongan, pehé' ni lahat Muriya. Tò'anta ka büd ya pamowahannu iya. Jari pagt'kkabi pehé', sumbali'un iya bo' tunu'un pagkulbannu ma aku."

³ Dai' llaw pa'in, abati' na si Ibrahim an'tta' kayu panunu' sumbali'an. Niruwa' magtüy ni kura'na maka binowa isab anakna si Isa'ak maka duwa sosoho'anna. Jari palintas sigām tudju pehé' ni atag bay panoho'an Tuhan ma iya.

⁴ Ta'abut pa'in kat'llu llawna, ta'nda' e' si Ibrahim büd ya patudjuhan sigām min kalawakan lagi'. ⁵ Yuk si Ibrahim ma duwangan sosoho'anna, "Angagad kam maitu maka kura' ilu. Aku maka onde' itu palanjal gi' ni atag e' maghinang ni Tuhan. Pabing du kami pi'itu bang aubus na."

⁶ Manjari nihawas e' si Ibrahim kayu panunu' kukulbanan, ati pinatang-gung e'na ma baha si Isa'ak. Si Ibrahim ya amowa lahut maka бага pangapi ati magbeya' sigā patukad. ⁷ Pasalta', ah'lling si Isa'ak ni mma'na, yukna, "Mma'!"

Anambung si Ibrahim, "Ai, Otō'?"

Ya lling si Isa'ak, "Mma', ilu ma ka'a бага pangandokot api, maka itiya' ma aku saga kayu. Sagō' maingga bahā' anak bili-bili ya sinumbali' maka tinunu' pagkulbanta?"

⁸ Anambung magtüy si Ibrahim, yukna, "Otō', Tuhan du ya amaniya' bili-bili pagkulbanta." Manjari palanjal na sigā karuwangan.

⁹ Na, makat'kka pa'in sigā ni büd bay panō' Tuhan ma si Ibrahim e', magtüy iya anambak batu pagtunu'an kulban. Aubus pa'in, pinat'nna' kayu ma diyata'na ati niengkotan anakna si Isa'ak bo' yampa palegena ma diyata' kayu. ¹⁰ Puwas e' niā' bari' e' si Ibrahim panumbali' anakna.

¹¹ Malaingan aniya' mala'ikat PANGHŪ' angalingan min deyom sulga', yukna "Ibrahim! O Ibrahim!"

Anaul magtüy si Ibrahim, "Itiya' aku."

¹² Ah'lling mala'ikat-i, "Da'a sumbali'un anaknu! Da'a iya inayun! Kata'uwanku na in ka'a magmahaltabat sab'nnal-b'nnal ma Tuhan. Sabab minsan anaknu tunggal halam ka'llogannu, gom pa'in tukbalannu ni Tuhan."

¹³ Na palingi' si Ibrahim ati aniya' ta'nda'na dakayu' bili-bili l'lla sumagnat tandukna ma kayu. Magtüy ningā' e'na bo' yampa sinumbali'. Jari tinunu' pagkulban ni Tuhan, panganganti' baran anakna. ¹⁴ Ya pangōn si Ibrahim ma lugal inān 'Yawe-Yiri', hatina, 'Pinaniya'an kitam e' PANGHŪ!' Sampay isab ni kabuwattituhan ya pangōn a'a ma lahat inān, yuk sigām, "Ma büd si Yawe kitam pinaniya'an e'na."

¹⁵ Nilinganan si Ibrahim pabing min deyom sulga'. Mala'ikat PANGHŪ' ya angalingan, kaminduwana na. ¹⁶ Yukna, "Ibrahim, aku itu si Yawe* ya

* 22:16 22:16 Si Yawe: di òn Tuhan ya pamabukisna ma nabi Musa.

angallam itu ma ka'a, maka ōnku luggiya' ya pamahogotan janji'ku. Bay ka ameya' ma panoho'anku ati halam ka'llogannu anaknu tunggal, gom pa'in tukbalannu ni aku. ¹⁷ Ya he' sababna angkan aku amat'nna'an ka'a lidjiki' aheya, lidjiki' tuman. Pahekaku du panubu'nu, sali' heka bitu'un ma diyata' langit atawa heka solagan gusung ma bihing tahik. Anganda'ug sadja saga panubu'nu ati ta'agaw e' sigām lahat bay suku' kabantahan sigām. ¹⁸ Manjari bangsa kamemon ma deyum dunya angamu' kahāpan du min aku pinasali' ni kahāpan ya pamuwanku ma panubu'nu. Angkan buwattē', sabab bay ka ameya' ma panoho'anku."

¹⁹ Puwas e' pabalik na disi Ibrahim ni saga sosoho'anna. Jari magbeya' sigām amole' pehē' ni lahat Be'erseba ati mahē' sigām pat'nna'.

Panubu' si Nahor

²⁰ Na at'ggol-t'ggol pa'in, kahaka'an si Ibrahim pasal danakanna si Nahor. Aniya' anakna min h'ndana si Milka, walu' hekana. ²¹ Ya siyaka to'ongan si Ūs, ya pasunu' si Būs, bo' si Kimuwil mma' si Aram. ²² Puwas si Kimuwil si Kesed, bo' si Haso, bo' si Pildas, bo' si Jidlap, bo' kasyalihan to'ongan si Bituwil ²³ ya mma' si Ripka. Ya na ina'an saga anak l'lla si Milka h'nda si Nahor danakan si Ibrahim. ²⁴ Aniya' isab kalu'a si Milka, ōnna si Rema. Taga-anak isab iya mpat. Ya siyaka si Teba, pasunu' si Gaham, bo' si Tahas, bo' si Ma'aka ya kasyalihan.

23

Kamatay si Sara

¹ Na si Sara, ta'abut pa'in dahatus maka duwampū' maka pituntahun umulna, ² amatay na iya ma lahat Kana'an, ma kauman Hebron, ya kaōnan Kiriyat-Aba ma waktu bay palabay. Manjari pareyom si Ibrahim anangisan h'ndana. ³ Aubus pa'in, pabuhat iya min bihing mayat h'ndana bo' paluwas amowa saga bangsa Hit maggara'. Yukna ma sigām, ⁴ "Saga tuwan, aku itu a'a liyu maglihan sadja ma deyomanbi. Ya amu'ku ma ka'am, amab'lli kono' kam tana' bo' aniya' pangubulanku h'ndaku."

⁵ Anambung saga a'a bangsa Hit ma si Ibrahim, yuk-i, ⁶ "Tuwan, kalehun kono'. Bang ma kami ka'a ilu a'a alanga, patut pinagaddatan. Kubulun h'ndanu ma deyum tempat kami ya katapusan ahāp. Amene' ka kono' maingga-maingga kabaya'annu pangubulan. Dalam aniya' min kami makapagin'mbal ma ka'a."

⁷ Na, pakuru' magtūy si Ibrahim ma dahuan saga a'a Hīt, ya bangsa tag-lahat, bo' yukna ma sigām, ⁸ "Bang aku parūlbi angubul h'ndaku maitu, magpati'llot kam ma aku maka si Epron anak si Sohar. ⁹ Suli-sulihinbi iya pasal songab batu ya ma tōng tana'na, ya ma jadjahan lahat Makpela inān. Bang iya bilahi amab'lli, na, b'lliku du minsan pila pangahalga'na ma aku, jari hinangku pagkubulan. Maitu du aku magbayad ma dahuanbi kamemon."

¹⁰ Na maina'an asal si Epron samatingkō' maka kasehe'anna bangsa Hīt ya patimuk ma atag lawāng pagsōd-luwasan da'ira inān. Magtūy sambunganna si Ibrahim ma pagkalehan sigām kamemon, yukna, ¹¹ "Tuwan, kalehun kono' pah'llingku itu. In tana' ilu sampay songab batuna pamuwanku du ma ka'a. Saksi'ku saga lūng-kampungku itu. Na, taima'un kono' pangubulannu h'ndanu."

¹² Na, pakuru' si Ibrahim pabīng ma dahuan sigām bangsa Hīt.

¹³ Ah'lling iya ma si Epron ma pagkalehan sigām kamemon, yukna, "Tuwan, kalehun aku. B'lliku tana' ilu kamemon. Bayaranta ka pila-pila

halga'na. Taima'un kono' bayad itu supaya aku makakubul mayat h'ndaku mahē'."

¹⁴ Anambung magtūy si Epron, yukna, ¹⁵ "Tuan, ya halga' tana' ilu mpat hatu pilak sadja. Saguwā' pamagayta ilu-i? Kubulun na h'ndanu pehē'."

¹⁶ Na kasulutan si Ibrahim ma bay pangahalga' si Epron ma pagkalehan saga a'a inān kamemon. Tinimbang e' si Ibrahim mpat hatu pilak tibu'uk ma buwat pagtimbang saga palilitu ma waktu ina'an-i, ati bayaranna na. ¹⁷ Manjari palsuku'an si Ibrahim na tana' si Epron, ya ma jadjahan Makpela ma bihing lahat Mamre. Palsuku'anna na tana' maka songab batu, sampay kakayu-kayuhan kamemon isab ya ma deyumna.

¹⁸ Manjari kasaksi'an e' a'a bangsa Hit kamemon ya magtimuk maina'an ma pagsosōran da'ira, in si Ibrahim na tag-dapu tana' inān.

¹⁹ Aubus pa'in, kinubul e' si Ibrahim h'ndana si Sara ma deyum songab batu inān ma lahat Kana'an. ²⁰ Na, ya na he'. Ya tana' maka songab batu bay ma a'a bangsa Hit palsuku'an na ma si Ibrahim, pagkubulanna.

24

Si Isa'ak maka si Ripka

¹ Na, ato'a na to'ongan si Ibrahim. Aheka asal kahāpan bay pamuwan iya e' PANGHŪ'-Yawe ma ai-ai hinangna. ² Manjari aniya' dakayu' llaw ah'ling si Ibrahim ma dakayu' sosoho'anna, ya tag-ntanan pangalta'na kamemon. Yukna, "Dai' ka. Pat'nna'un tangannu ma llotan pa'aku*." ³ Anapa ka ma ōn Yawe, ya Tuhan tag-sulga' maka dunya, da'a pah'nda'in anakku si Isa'ak ni d'nda min bangsa Kana'an, ya tag-lahat pat'nna'anuku itu. ⁴ Pehē' ka gom pa'in ni saga kakampunganku mahē' ma lahatku porol, ati piha'in si Isa'ak d'nda minnē' pamah'nda ma iya."

⁵ Manjari tinilaw si Ibrahim e' sosoho'anna-i, yukna, "Tuan, bang saupama mbal bilahi d'nda ameya' ma aku pi'itu ni lahat itu, ai subay hinangku? Bowaku anaknu pehē' bahā', ni bay lahatnu tagna?"

⁶ Ya sambung si Ibrahim, "Oy da'a! Amay-amay, da'a bowahun anakku pehē'." ⁷ Si Yawe ya Tuhan tag-sulga' bay amapi'itu aku min lahatku porol maka min kakampunganku. Aniya' isab janji' pagkallamna ma aku. Lahat itu kono' pamuwanna du ma saga panubu'ku. Tantu du Tuhan itu amabeya' mala'ikatna parahū min ka'a anakap ai-ai supaya ka makapiha d'nda minnē' pamah'nda ma anakku si Isa'ak. ⁸ Mala'ingan," yuk si Ibrahim, "bang d'nda ilu mbal bilahi ameya' ma ka'a pi'itu, puwas na ka min palkala' ya pagsapahanta itu. Ya sadja pangamay-ngamayku ma ka'a, da'a bowahun anakku pehē'." ⁹ Magtūy anapa sosoho'an si Ibrahim pasal ina'an-i, maka pinat'nna' tanganna ma deyo' pa'a nakura'na.

¹⁰ Pagubus, sinakap e'na unta' si Ibrahim sangpū' hekana, niruwa'an ginisan alta' bo' aniya' kasampangan. Jari pauntas iya tudju pehē' ni kauman si Nahor ma lahat Mesopotami. ¹¹ Palabay pa'in daka pilang'llaw, at'kka na sosoho'an si Ibrahim pehē' ni kaluma'an si Nahor, ati pinatingkō' e'na saga unta' ma atag bohe' ya ma luwasan kaluma'an. Abay kohap na lahat, waktu paga' bohe' e' saga kar'ndahan. ¹² Manjari angamu-ngamu' iya ma Tuhan, yukna, "O Yawe, ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim, tabangin aku llaw itu bo' ta'a'ku maksudku. Pa'nda'in isab lasanu maka ase'nu ma nakura'ku he'." ¹³ Itiya' aku an'ngge ma tongod pagbohe'an, maka ilu na isab saga kabudjangan pi'itu min kaluma'an supaya angā'

* **24:2** 24:2 Pat'nna'un tangannu ma llotan pa'aku: addat bangsa Hibrani ma masa awal, paltanda'an in sapana mbal to'ongan amaluba.

bohe'. ¹⁴ Na, bang sigām ganta' palūd pi'itu, ya pah'lingku ma dakayu' min sigām, 'Arung, painumun lagi' aku bohe' min kibutnu ilu.' Na, bang iya ina'an d'nda ya asal tapene'nu pamah'nda ma sosoho'annu si Isa'ak, na, mura-murahan bang pa'in buwattitu panambunga: 'Aho' tuwan, anginum ka, maka ngā'anta lagi' ka bohe' pamainum saga unta'nu.' Na, bang hati' buwattē', magtūy kata'uwanku in kasi-lasanu ma nakura'ku aheya to'ongan."

¹⁵ Manjari itu, dalam gi' aubus pangamu'-ngamu'na, aniya' budjang palūd pina'an magtanggung kibut, ōnna si Ripka. Na, mma' si Ripka itu si Bituwil, anak si Nahor maka si Milka. Si Nahor itu magdanakan maka si Ibrahim. ¹⁶ Ahāp d'nda si Ripka, alingkat to'ongan, maka dalam bay makalabay l'lla. Palūd iya ni bohe' angisihan kibutna bo' yampa patukad pabalik. ¹⁷ Pal'kkas magtūy sosoho'an si Ibrahim anampang iya, yukna, "Arung, painumun lagi' aku bohe' min kibutnu ilu."

¹⁸ Ya sambungna, "Aho', Tuwan, anginum na ka." Magtūy pinareyo' kibutna supaya makainum a'a-i.

¹⁹ Aubus pa'in e'na anginum, yuk budjang ma iya, "Angagad gi' ka, tuwan, ngā'an ku lagi' bohe' pamainum saga unta'nu sampay sigām asso."
²⁰ Magtūy tinuwangan isi kibutna pehē' ni pagi'numan saga hayop, ati magkuwat-kuwat iya angā' bohe' sampay tapainumna kamemon. ²¹ Dalam ah'ling sosoho'an-i. Hal ang'nda-ng'nda' maka e'na maghona'hona' bang kalu ta'ā'na maksudna sabab tabang min PANGHŪ'.

²² Aubus pa'in anginum saga unta' inān, aniya' kasampangan nihawas e' sosoho'an-i min duwa'anna: dakayu' singsing ahalga' maka duwa gallang aheya, bulawan lullun, ati pamuwanna ma budjang-i. ²³ Puwas e' atilaw iya ma budjang, yukna, "Arung, sai mma'nu? Makajari kami atuli ma luma'bi sangom ilu? S'ddong bahā'?"

²⁴ Yuk sambung budjang, "Mma'ku si Bituwil, mbo'ku si Nahor maka si Milka. ²⁵ Aheka parang-parang kami pamakan saga unta'nu, aniya' isab kapantayan paghali-halian. Maka luma' kami aheya du isab."

²⁶ Magtūy pakuru' sosoho'an inān amudji PANGHŪ'. ²⁷ Yukna, "Pudjiku si Yawe ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim, pagka itiya' pa'nda'anna lasana maka ase'na ma iya. B'nnal-b'nnal katō'an aku e'na lān tudju ni kakampungan nakura'ku."

²⁸ Sakali itu magdai'-dai' budjang-i parahū amole' ni pagluma'an ina'na. Kasuli-sulihan sigām kamemon pasal bay kahālanna inān. ²⁹⁻³⁰ Na aniya' danakan si Ripka l'lla ōnna si Leban. Pagkale si Leban itu ma suli-suli si Ripka, maka pag'nda'na isab singsing ma ūngna maka gallang ma l'ngngonna karuwambila', magtūy iya magdai'-dai' pehē' ni bohe'. Ta'nda'na a'a bay panuli-nuli e' danakanna an'ngge maina'an ma bihing saga unta'na. ³¹ Yuk si Leban ma iya, "O tuwan, ka'a binarakatan e' Tuhan. Angay ka paddas maitu? Sūng kita pehē' ni luma'. Sakap na ma ka'a maka aniya' isab palegehan kaunta'annu."

³² Manjari pehē' a'a-i ni luma', ati nihawasan saga duwa'na min bukut saga unta'na e' si Leban. Pinakan isab unta' he' maka pinat'nna'an parang-parang pabahakan. Aniya' isab bohe' binowahan sosoho'an si Ibrahim maka saga sehe'na pangose' tape' sigām. ³³ Pagbuhat pa'in lalabotan ma sosoho'an si Ibrahim-i, ah'ling iya, yukna, "Mbal lagi' aku amangan, tuwan. Subay paluwasku gawiku dahū."

Yuk si Leban, "Na aho', paluwaskan kono'."

³⁴ Jari ah'ling na, yukna, "In aku itu sosoho'an si Ibrahim. ³⁵ Aheya kahāpan tapamuwan si Yawe ma iya, manjari dayahan na. Ya pamuwan

Tuhan ma iya ba'anan hayop kaginisan, angkaan jukup iya ma bili-bili, kambing, sapi', unta' maka kura'. Aheka isab bulawan kaginisan, aheka isab atana d'nda-l'la. ³⁶ Na h'ndana si Sara bay anganak l'la ma kato'ana, ati pamusaka' na e' si Ibrahim ma anakna itu karayana kamemon. ³⁷ Manjari aku itu bay binowa magsapa e' nakura'ku he'. Yukna ma aku, 'Da'a pah'nda'in anakku si Isa'ak d'nda minnit min lahat Kana'an. ³⁸ Subay ka pehē' ni kakampunganku, ni dī kausbahanku bo' supaya ka amiha d'nda maina'an pamah'nda ma anakku.'

³⁹ "Magtūy tilawku nakura'ku, yukku, 'Bang saupama aniya' d'nda tapihaku sagō' mbal bilahi ameya' ma aku pi'itu ni lahat itu, painay?' ⁴⁰ Ya sambungna ma aku, 'Ya PANGHŪ' pagbeya'anku, tantu iya anoho' mala'ikatna anehe'an ka'a supaya ta'ā'nu maksudnu. Tantu aniya' d'nda min kakampunganku tabowanu pamah'nda ma anakku. ⁴¹ Malaingkan,' yuk nakura'ku-i, 'bang ka saupama pehē' ni saga kausbahanku bo' ka mbal tinaima', apuwas na ka min palkala' ya pagsapahanta itu.' "

⁴² Anuli-nuli gi' sosoho'an si Ibrahim, yukna, "Na, makat'kka pa'in aku ni bohe' insini', angamu'-ngamu' aku. Yukku, 'O Yawe, ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim, tabangin aku supaya ta'ā'ku maksudku. ⁴³ Itiya' aku ma bihing bohe'. Jari bang aniya' budjang pi'itu angā' bohe', angamu' du aku pinainum bohe' min kibun. ⁴⁴ Na Tuhan, bang ya na d'nda ya asal tapene'nu pamah'nda ma anak nakura'ku, na, bang pa'in buwattitu panambung budjang-i ma aku, "Aho' tuwan, anginum ka. Ngā'anta ka bohe' isab pamainum saga unta'nu.' "

⁴⁵ "Sakali itu," yuk a'a-i ma disi Leban, "halam gi' aubus e'ku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma deyum atayku, ina'an si Ripka patuwa' magtanggung kibut. Palūd iya magtūy angā' bohe'. Aubus pa'in, yukku ma iya, 'Arung, makajari aku painumnu bohe?'

⁴⁶ "Pinareyo' kibut magtūy min bahana. Yukna ma aku, 'Aho' tuwan, anginum na ka. Painumku isab saga unta'nu.' Jari anginum na aku, maka pinainum isab unta'ku.

⁴⁷ "Bay iya tilawku isab, 'Sai mma'nu?' Ya sambungna ma aku, 'Aku itu anak si Bituwil, mbo'ku si Nahor maka si Milka.' Manjari tuwan," yuk a'a, "bay sangonanku singsing ilu ni ūngna maka pasulugku isab gallang ma l'ngngonna karuwambila'. ⁴⁸ Pagubus, pakuru' aku magtūy amudji si Yawe ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim. Aheya pagsukulanku ma iya sabab katuli'an aku e'na pi'itu ni saga lahasiya' si Ibrahim. Tapihaku na anak sigām budjang pamah'nda ma anak nakura'ku, bang hati' aniya' dapat. ⁴⁹ Na, bang aniya' lasabi ma nakura'ku pagka kam maglahasiya' du, haka'inbi aku sab'nnal-b'nnal bang taima'bi maksudku itu atawa mbal. Bang hati' mbal, na maghona'-hona' lagi' aku bang ai subay hinangku."

⁵⁰ Anambung si Leban maka si Bituwil, yuk sigām, "Ya palkala' ilu min kabaya'an PANGHŪ' du, jari dalam aniya' kapatut kami angaho' atawa magin'mbal. ⁵¹ Itiya' si Ripka, bowahun iya pasambeya' ma ka'a tudju ni pamole'anbi. Pah'nda'un iya ma anak nakura'nu. Tu'ud kahandak PANGHŪ' ko' ilu."

⁵² Na, pagkale sosoho'an si Ibrahim ma sambung disi Leban-i, magtūy iya pasujud magsarang-sukul ma PANGHŪ'. ⁵³ Puwas e', pinaluwas e'na saga s'mmek maka pamulawan dī bulawan bo' yampa pamuwanna ma si Ripka. Aniya' isab kasampangan ahalga' pamuwanna ma disi Leban sampay ma ina' si Ripka. ⁵⁴ Na aubus pa'in ina'an-i, magkakanan maka maginum sosoho'an si Ibrahim maka saga sehe'na bo' yampa sigām atuli.

Pag'llaw dakayu' bo' magbati'an na sigām, ama'id sosoho'an e' min disi Leban. Yukna, "Amuhun lagi' aku amole' ni nakura'ku."

⁵⁵ Saguwā' mbal bilahi danakan si Ripka maka ina'na, yuk sigām, "Tuwan, bang bahā' minaitu gi' si Arung saga sangpū' bahangi. Pagpuwas, ameya' du iya ma ka'am."

⁵⁶ Malaingkan yuk sosoho'an, "Ndū' ampunun aku, sagō' ahāp kami da'a taggahinbi. Ta'ā'ku na in maksudku ma sabab tabang min PANGHŪ', manjari papole'unbi na aku bo' pabīng ni nakura'ku he'."

⁵⁷ Ya sambung sigām, "Lingananta gi' si Ripka. Tilawta iya bang ai kabaya'anna." ⁵⁸ Sakali nilingan an si Ripka bo' tinilaw. Yuk-i, "Na buwattingga? Bilahi ka ameya' ma a'a itu?"

Ya sambung si Ripka, "Aho', ameya' aku."

⁵⁹ Manjari pinatulak kakasi sigām si Ripka ameya' ma a'a inān sampay saga sehe'na. Pinabeya' isab ma iya matto'a d'nda ya bay angipat iya min kariki-diki'na gi'. ⁶⁰ Niamu-amu'an isab iya duwa'a min Tuhan e' disi Leban. Yuk pangamu' sigām,

"Arung, mura-murahan bang pa'in laksa'an heka panubu'nu!
Bang pa'in ta'agaw e' panubu'nu lahat kabantahan sigām."

⁶¹ Puwas e' magsakap na si Ripka maka saga sehe'na d'nda ati pakura' sigām ni saga unta' bo' ameya' ma tendog si Ibrahim e'. Jari pauntas sigām kamemon ni pal'ngnganan sigām.

⁶² Na in si Isa'ak, wa'i na pat'nna' ma lahat Negeb (lahat tampal ni satan min lahat Kana'an). Yamboho' iya makapole' min bohe' niōnan Be'er-Lahai-Ruwi. ⁶³ Manjari itu, abay kohap pa'in lahat, hinabuna maglunsul-lunsul ma kaparangan, aniya' ta'nda'na saga unta' mag'kkahan. ⁶⁴ Ahā, ta'nda' isab si Isa'ak e' si Ripka. Pag'nda'na, magtūy iya pareyo' min unta' ⁶⁵ bo' tilawna sosoho'an si Ibrahim. Yukna, "Sai bahā' l'lla ma kaparangan inān, ya pal'ngngan tudju pi'itu ni kita?"

Ya sambung sosoho'an si Ibrahim, "Si Isa'ak ko' inān, ya nakura'ku." Magtūy niā' e' si Ripka turungna panambunna ma baihu'na.

⁶⁶ Makasampay pa'in sigām ni si Isa'ak, nihaka'an iya e' sosoho'an e' pasal kamemon bay kalabayanna. ⁶⁷ Pagubus, binowa si Ripka e' si Isa'ak tudju ni deyom kamalig bay pagluma'an ina'na si Sara. Gana-gana tahinangna h'nda. Alasa to'ongan si Isa'ak ma si Ripka, manjari kauli'an karukka'anna min kamatay ina'na.

25

Saga Panubu' si Ibrahim

¹ Manjari si Ibrahim makapagh'nda na pabīng, ōn h'ndana si Kitura. ² Nnom anakna l'lla min si Kitura. Ya siyaka si Simran, pasunu' si Joksan, bo' si Medan, bo' si Midiyan, kalimana si Isbak bo' si Suwa ya kasiyalihan. ³ Si Joksan itu ya na mma' si Seba maka si Dedan. Manjari saga panubu' si Dedan, ya na bangsa Assur, bangsa Litus maka bangsa Leyom. ⁴ Aniya' isab saga anak si Midiyan l'lla. Ōn sigām si Epa, si Eper, si Hanok, si Abida maka si Elda. Na, iya na ina'an panubu' si Ibrahim min h'ndana si Kitura.

⁵⁻⁶ Si Isa'ak ya pamusaka'an e' si Ibrahim suku'na kamemon. Daipara sasangna allum lagi', aniya' alta' pamuwanna ma saga anakna min saga h'ndana saddi min si Sara. Sinoho' sigām maglahat ma lahat dakayu' tampal ni sobangan bo' supaya sigām alawak min anakna si Isa'ak.

7-8 Na ataha' to'ongan umul si Ibrahim, dahatus maka pitumpū' maka limantahun. Manjari amatay na iya ma deyom kasannangan ati pinapagtimuk iya maka ka'mbo'-mbo'anna. 9-10 Kinubul iya e' anakna si Isa'ak maka si Isma'il ma deyom songab batu ma tana' si Makpela tampal ni sobangan min tana' si Mamre. Songab batu itu asal ma tana' bay bin'lli e' si Ibrahim min si Epron anak si Sohar bangsa Hit. Jari kinubul si Ibrahim ma bihing h'ndana si Sara. 11 Na, pagka amatay na si Ibrahim, si Isa'ak ya pas'lle' binuwanan kahāpan na pa'in e' Tuhan. Maglahat si Isa'ak ma tongod bohe' Be'er-Lahai-Ruwi.

Saga Panubu' si Isma'il

12 Ya na itu saga panubu' si Isma'il, anak si Ibrahim min si Hajara a'a bangsa Misil, ya bay ipatan si Sara. 13 Ya itu ōn saga anak si Isma'il magsunu'-sunu': si Nebayot ya kasiyakahan, pasunu' si Kedar, bo' si Abbe'el, bo' si Mibsam. 14 Ya pasunu' ma si Mibsam si Misma, bo' si Duma, bo' si Massa. 15 Bo' si Hadad, bo' si Tema, bo' si Jetor, bo' isab si Napis, kasiyalihan si Kedema. 16 Na saga anak si Isma'il itu tahinang po'onan sangpū' maka duwa tumpuk. Maka ōn sigām tahinang ōn lahat isab, ya pat'nna'an ba'anan katumpukan itu. 17 Ta'abut pa'in umul si Isma'il dahatus maka t' lumpū' maka pituntahun, amatay na iya ati pinapagtimuk maka ka'mbo'-mbo'anna. 18 Manjari saga panubu' si Isma'il itu ina'an maglahat ma tonga'an lahat Habila maka Sūr, ma bihing lahat Misil tampal ni sobangan. Magsaddi asal pat'nna'an sigām min saga panubu' si Ibrahim kasehe'an.

Si Yakub maka si Esaw

19 Ya na itu salsila pasal si Isa'ak, anak si Ibrahim.

Si Ibrahim ya mma' si Isa'ak. 20 Mpatpū' tahun ya umul si Isa'ak waktu pah'ndana ma si Ripka danakan si Leban, anak si Bituwil. (Si Bituwil itu a'a Aram min lahat Mesopotami.) 21 Sakali itu, pagka halam maka anak si Ripka minsan at'ggol na pagpūn sigām, angamu-ngamu' si Isa'ak ni PANGHŪ'-Yawe bang pa'in pinapangiram h'ndana. Manjari pinarūl pangamu'na e' PANGHŪ' ati ab'ttong si Ripka. 22 Ya kinab'ttongan e' si Ripka k'mbal, sagō' ma halam lagi' paluwas tananamna sigām magkosog-kosogan ma deyom b'ttongna. Yuk si Ripka, "Angay bahā' buwattitu pagb'ttongku?" Jari angaru iya ni PANGHŪ'-Yawe.

23 Ati yuk PANGHŪ' ma iya,

"Ya ma deyom b'ttongnu ilu, duwa onde'-onde',
manjari tahinang sigām duwa bangsa mbal to'ongan magsulut.
Sababna dakayu' ilu akosog min dakayu',
maka anaknu siyaka ilu pinagbaya'an du e' siyali."

24 Manjari ta'abut na bulanan si Ripka, k'mbal l'lla anakna. 25 Ya dahū paluwas, akayat-keyat kuwitna maka bahibuan baranna kamemon sali' kahantang kakana' akasap. Angkan iya niōnan Esaw.* 26 Ya paluwas damuli wa'i amalut pahogot ma buli' tape' si Esaw. Angkanna iya niōnan si Yakub.† Nnompū' tahun asal umul si Isa'ak ma waktu kapanganak ma anakna k'mbal itu.

Pinab'llihan e' si Esaw Kapatutanna Anak Siyaka

* 25:25 25:25 Ya ōn Esaw itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'bahibuan.' † 25:26 25:26 Ōn Yakub itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'amalut ma buli' tape.' Ya hantang hatulanna isab, 'pangangkakal.'

²⁷ Manjari asangpot pa'in umul duwangan k'mbal itu, si Esaw ya a'a magpapana', apanday to'ongan angā' hayop talun. Ya katagihanna subay ma luwasan sadja. Saddi kajarihan si Yakub. Ahantap iya, ya katagihanna subay pataptap ma kauman. ²⁸ Na, aheya lasa si Isa'ak ma si Esaw sabab asob iya amangan susumbali'an ya tapana' e' si Esaw. Sagō' si Yakub ya kalasahan si Ripka.

²⁹ Manjari dakayu' llaw, hinabu pa'in si Yakub itu maghinang sayul batung keyat niloho'an, makapole' si Esaw min pagpana'an. Lingantu to'ongan iya, ³⁰ angka yukna ma si Yakub, "Buwanin aku min loho' keyat ya b'llanu ilu. Sidda aku pinunung!" Ya he' sababanna angka iya niranglay si Edom, hatina 'keyat.'

³¹ Ya sambung si Yakub, "Aho', sagō' buwanin aku kapatutannu dahū, ya pamusaka' anak siyaka."

³² Ya sambung isab si Esaw, "Na, pehē'un na, ma ka'a na kapatutan e'. Pamagayku bang aku arai' na patay otas?"

³³ Yuk si Yakub ma iya, "Subay ka anapa dahū, in kapatutan pamusaka' ma ka'a pamuwannu na ma aku sab'nnaal-b'nnaal." Magtūy sinapahan e' si Esaw, jari pamuwanna pusaka'na ma siyalina.

³⁴ Pagsapa si Esaw, binuwanan iya tinapay maka loho' keyat e' k'mbalna. Na, amangan na iya sampay anginun bo' na paluwas. Dalam to'ongan pinahalgā' e'na kapatutanna ya pamusaka' ma anak siyaka.

26

Pasal si Isa'ak maka si Abimelek

¹ Sakali itu aniya' gotom ma lahat Kana'an e', saddi min gotom bay kalabayan disi Ibrahim ma waktu dahū. Jari maglain disi Isa'ak pehē' ni Gerar, ya lahat pagsultanan si Abimelek sultan bangsa Pilistin. ² Bay na magpa'nda' asal PANGHŪ' ma si Isa'ak maka e'na ah'lling, yuk-i, "Isa'ak, da'a ka pehē' ni lahat Misil. Ya paglahatannu subay lahat song panō'ku ma ka'a. ³ Sagō' pahanti' ka buwattina'an ma jadjahan ya pat'nna'annu ilu. Taptap du aku mailu ma ka'a amuwanan ka'a kahāpan. Saga lahat kamemon ma jadjahan itu-i pamasuku'ku ma ka'a sampay ma saga panubu'nu. Tumanku isab bay paljanji'anku ma mma'nu si Ibrahim. ⁴ Buwananta ka paltubu'an aheka, buwat saga bitu'un ma diyata' langit ya heka sigām. Pamuwanku du isab katibu'ukan lahat ilu ma sigām. Manjari kabangsahan kamemon ma deyom dunya angamu' kahāpan du min aku bang pa'in pinasali' ni kahāpan ya pamuwanku ma saga panubu'nu. ⁵ Aho', buwananta ka kahāpan ma sabab kapameya' si Ibrahim ma panoho'anku. Bay kabogbogan e'na sara' maka panoho'an bay pamat'nna'ku ma iya." ⁶ Manjari mahē' na si Isa'ak pahanti' ma lahat Gerar.

⁷ Na, tinilaw pa'in iya e' saga l'lla minna'an pasal si Ripka, ya sambungna ma sigām, "Danakanku ko' ilu." Dalam bay bontolna in si Ripka h'ndana du, sabab tināw iya. Pangannalna in iya binono' e' saga a'a inān bo' ta'ā' si Ripka e' sigām pagka ahāp d'nda sidda.

⁸ Sakali itu, at'ggol-t'ggol pa'in kamahē' disi Isa'ak ma lahat Gerar, aniya' dakayu' llaw amantaw sultan Abimelek min tandawanna. Ta'nda' e'na si Isa'ak anapu-napu si Ripka. ⁹ Magtūy pinalinganan si Isa'ak e' si Abimelek, sinō' patampal ma iya. Yukna, "Dalam aniya' pagduwa-ruwana, h'ndanu ko' ilu. Angay kami putingannu in iya kono' danakannu?"

Ya sambung si Isa'ak, "Tuwan sultan, tu'ud aku tināw binono' bang aku angahaka sab'nnaal-b'nnaal in iya h'ndaku."

¹⁰ Yuk si Abimelek, “Angay kami tala'atnu buwattilu? Bang saupama aniya' a'aku bay makabihing atuli ma iya, na, ka'a ya sababna bang kami kat'kkahan dusa.” ¹¹ Angkanna sinanggupan e' si Abimelek saga tendogna kamemon, yukna, “Sai-sai angala'at a'a itu atawa h'ndana, pat'nna'anku iya hukuman ni kamatay.”

¹² Manjari itu, ma Gerar pa'in si Isa'ak maglahat, maghuma iya ati ahāp to'ongan buwa' tinanomna ma tahun inān. Maghatusan buwa'na dampo'on maka dampo'on ma sabab lidjiki' min PANGHŪ'. ¹³ Pak'nnop na pa'in alta' si Isa'ak sampay aheya to'ongan karayana. ¹⁴ Na, pagka aheka to'ongan bili-bilina, kambingna maka sapi'na, maka aheka isab saga sosoho'anna, nijingki iya e' bangsa Pilistin. ¹⁵ Ya he' sababna angka nirasokan tana' saga pagbohe'an kamemon bay kinali e' saga sosoho'an mma'na si Ibrahim ma masana allum lagi'.

¹⁶ Angkanna si Abimelek bay amowa si Isa'ak maggara', yukna, “Tuwan, subay kam papinda ni lahat saddi, sabab aga'os na kam min kami.”

¹⁷ Sakali pauntas disi Isa'ak pehē' ni L'bbak Gerar ati mahē' na sigām pat'nna'. ¹⁸ Aniya' saga pagbohe'an asal ma tongod ina'an-i bay kinali ma masa lagi' mma'na si Ibrahim, sagō' amatay pa'in si Ibrahim bay nirasokan tana' e' saga a'a Pilistin. Manjari ya bohe' inān bay pinakali pabīng e' si Isa'ak, pinat'nna'an isab ōn bay pangōn e' mma'na-i.

¹⁹ Puwas e' aniya' pagbohe'an baha'u bay kinali e' saga sosoho'an si Isa'ak ma l'bbak inān ati makabāk sigām bohe' ahāp. ²⁰ Sagō' magsagga' saga a'a Gerar maka saga a'a magi'ipāt hayop si Isa'ak. Yuk a'a Gerar e', “Kami dapu bohe' ilu.” Ya he' sababna angka bohe' inān niōnan 'Esek' e' si Isa'ak, hatina 'Pagsagga'an.' ²¹ Na angali gi' saga sosoho'an si Isa'ak pagbohe'an saddi, jari ya du ina'an tahinang pagsasawan e' saga a'a Gerar, angka niōnan e' si Isa'ak Sitna, hatina “Pagbantahan.” ²² Palawak gi' disi Isa'ak minnē' bo' yampa angali bohe' saddi. Na halam na aniya' pagsagga'an ma pagbohe'an itu angka niōnan Rehobot, hatina “Kaluhaya'an.” Yuk si Isa'ak, “Itiya' kitam pinaluhaya e' PANGHŪ'-Yawe pat'nna' to'ongan ma lahat itu. Tantu kitam makabāk kahāpan maitu.”

²³ Na, patukad sigām minnē' tudju ni lahat Be'erseba. ²⁴ Pagt'kka sigām pehē' bo' sangom na, magpa'nda' PANGHŪ' ma si Isa'ak magsuwala, yuk-i, “Aku ya Tuhan pagtuhanan mma'nu si Ibrahim. Da'a ka tināw sabab taptap du aku mailu ma ka'a. Buwananta ka kahāpan, pahekaku panubu'nu ma sabab sosoho'anku si Ibrahim.”

²⁵ Aniya' pagtunu'an kulban nihinang e' si Isa'ak maina'an, bo' ana'at iya ma ōn si Yawe.* Jari maina'an iya pat'nna', maina'an isab saga sosoho'anna bay angali pagbohe'an.

Pagsulutan si Isa'ak maka si Abimelek

²⁶ Na aniya' dakayu' llaw pinehē' si Isa'ak e' si Abimelek, ya sultan ma lahat Gerar. Ya sehe' si Abimelek si Ahussat, ya bagayna pangandolan, maka si Pikul, ya nakura' saga kasundaluhanna. ²⁷ Atilaw si Isa'ak ma sigām, yukna, “Tuwan sultan, ai gawinu pi'itu? Bay aku pala'anbi min lahatbi inān maka aheya kab'nsibi ma aku. Na, ai maksudbi ma aku?”

²⁸ Ya sambung sigām, “Aho' tuwan, saguwā' kata'uwan kami in ka'a tinabang sadja e' si Yawe, angka yuk kami subay aniya' pagsulutantam. Manjari ya maksud kami itu mikisapa ma ka'a, ²⁹ supaya ka mbal angala'at kami. Bistahun, sat'ggol kam bay ma lahat kami kahāpan sadja ya

* 26:25 26:25 Si Yawe, atawa PANGHŪ'.

tahinang kami ma ka'am. Maka ta'abut waktu isab kala'anbi, pinatulak kam ma deyom kasannangan. Tantu ka kabuwanan kahāpan na pa'in e' si Yawe."

³⁰ Pagkale si Isa'ak, magpajamu iya pangahulmatna ma disi Abimelek ati magsalu sigām amangan maka anginum. ³¹ Pagsubu pa'in magjanji' sigām min karuwambila', magsapa in sigām mbal na magbono' dansehe'an. Pagubus, pinaba'id disi Abimelek e' si Isa'ak ati amole' sigām magatay pote'.

³² Na, ma llaw ina'an-i, pina'an ni si Isa'ak saga sosoho'anna angahaka'an iya pasal pagbohe'an yamboho' kinali e' sigām. "Makabāk kami bohe!" yuk sigām. ³³ Ya pangōn si Isa'ak ma bohe' inān Siba'. Ya he' sababna angkan kauman inān kaōnan Be'erseba sampay ni kabuwattituhan.†

³⁴ Na, in pasal si Esaw, ta'abut pa'in mpatpū' tahun umulna, maka-pagh'nda iya duwa d'nda bangsa Hit, ya na si Judit anak si Be'ere maka si Basemat anak si Elon. ³⁵ Aheya isab kasukkalan si Isa'ak maka si Ripka, ya matto'a si Esaw, ma sabab duwangan d'nda itu.

27

Panggakkal si Yakub

¹ Na palabay pa'in daka pilantahun, ato'a na si Isa'ak, mbal na maka'nda'. Jari aniya' llaw pangalinganna ma si Esaw, ya anakna siyaka. Yukna ma iya, "Otō'."

Ya sambung si Esaw, "Oy, Mma'."

² Yuk si Isa'ak, "Otō', ta'nda'nu aku itu ato'a na. Sōng-sōng na ta'abut ganta'anku, angkan aniya' amu'ku ma ka'a. ³ Bowahun pana'nu pehē' ni kareya-reyahan amiha'an kita hayop susumbali'an. ⁴ Adjalin aku pagkakan ahāp nanamna ya kasōbanku. Bowahun pi'itu bo' kakanku ati amu'-amu'anta ka ni Tuhan bang pa'in ka pinasuku'an lidjiki'. Pang'bbaku ma ka'a sasangu masi allum."

⁵ Na, hinabu pa'in si Isa'ak magsuli-suli maka si Esaw, ina'an si Ripka pakale-kale. Jari makalanjal pa'in si Esaw kaleya amana', ⁶ magtūy ah'ling si Ripka ni si Yakub, yukna, "Otō', yamboho' takaleku mma'nu ah'ling ma siyakanu, yukna, ⁷ 'Piha'in kita susumbali'an ma deya. Adjalun pahāp bo' aniya' palaukku ahāp nanamna. Aubus pa'in aku amangan, amu'-amu'anta ka kahāpan ni Tuhan bang pa'in ka pinasuku'an lidjiki' ya kapatatan pamasuku' ma anak siyaka. Ya du ina'an pang'bbaku ma ka'a sasangu masi allum. Si Yawe ya saksi'ku. ⁸ Na, Otō'," yuk si Ripka, "kalehun aku. Beya'un panoho'anku itu. ⁹ Pehē' na ka ni buluyan hayopta. Pene'un duwa anak kambing ahāp l'mmokna ati bowahun pi'itu ni aku. Aku ya angadjalan mma'nu lauk alanab ya kasōbanna to'ongan. ¹⁰ Atahak pa'in lauk e', ka'a ya amowa pehē' ni mma'nu ati ka'a ya amakan iya. Manjari ka'a ya niamu'-amu'an kahāpan min Tuhan e' mma'nu sasangna masi allum lagi."

¹¹ Yuk si Yakub ni ina'na, "Oy, Ina', bahibuan asal si Esaw. Aku ngga'i ka, alanu' kuwitku. ¹² Painay bahā' bang aku sinanaw e' si Mma', bo' kata'uwanna magtūy in aku amarupang ma iya. Bang buwattē' ngga'i ka kahāpan ya ta'ā'ku, saguwā' sukna."

† 26:33 26:33 Ya kabtangan Siba' itu duwa hatina bang ma bahasa Hibrani. Kaissana 'sapa', karuwana 'pitu.' Manjari ya ōn Be'erseba itu, hatina 'bohe' pagsapahan' atawa 'bohe' kapitu'.

13 Na ya sambung ina'na ma iya, "Mbal, Otō'. In sukna' inān subay papelleng ni aku, ngga'i ka ni ka'a. Pehē' na ka, ngā'in kita kambing."

14 Sakali pehē' na si Yakub angā' duwa anak kambing. Binowa e'na pehē' ni ina'na bo' adjalanna lauk ya kasōban si Isa'ak kinakan. 15 Pagubus, pinaluwas e' si Ripka badju' si Esaw ahāp to'ongan, ya bay ma deyom tau'an. Jari pasulugna na ma anakna siyali, ya si Yakub. 16 Niā' isab e' si Ripka kuwit kambing bay ta'adjal inān ati pangalapis e'na ma bukut tangan si Yakub sampay ma buli' k'llongna supaya iya bahibuan salī'. 17 Aubus pa'in e'-i, ni'nde'an e' si Ripka ni si Yakub lauk ahāp nanamna, maka tinapay baha'u bay hinangna.

18 Sakali pehē' na si Yakub ni mma'na, yukna, "O Mma'!"

Yuk si Isa'ak, "Aho', Otō'. Sai sa ka'a ilu?"

19 Ya sambung si Yakub, "Si Esaw, anaknu siyaka. Tahinangku na bay panoho'annu ma aku. Itiya' na lauk bay adjalanku ka'a. Papunduk ka amangan bo' aku yampa amu'-amu'annu kahāpan ni Tuhan."

20 Ah'lling gi' si Isa'ak ma si Yakub, yukna, "Al'kkas pahāp kapihanu susumbali'an ilu. Angay bahā'?"

Ya sambung si Yakub, "Tu'ud aku tinabang e' si Yawe, ya pagtuhanannu."

21 Yuk si Isa'ak isab, "Otō', pasekot ka kono'. Sanawta ka bang ka b'nnal-b'nnal anakku si Esaw."

22 Manjari pasekot na si Yakub ni mma'na bo' tasanaw e'na. Yuk si Isa'ak, "Lagamnu salī' lagam si Yakub, malaingkan tangannu itu salī' tangan si Esaw." 23 Na, dalam takilāna in a'a inān si Yakub, sabab tasanawna tanganna bahibuan, dasali' maka tangan si Esaw. Na, arai' pa'in si Isa'ak angamu'-ngamu' kahāpan tudju ni Tuhan, 24 tinilaw e'na si Yakub pabīng, yukna, "B'nnal bahā'? Ka'a ilu anakku si Esaw?"

"Aho', Mma'," yuk si Yakub. "Halam saddī."

25 Sakali ah'lling si Isa'ak, yukna, "Ndiya na lauk bay adjalannu aku-i. Amangan na aku bo' yampa ka amu'-amu'anku kahāpan tudju ni Tuhan."

Magtūy iya binowahan lauk maka binu-anggul e' si Yakub. 26 Aubus pa'in, nilinganan iya. Yuk mma'na ma iya, "Otō', pi'itu ka kono', siyumun aku."

27 Manjari pasekot na si Yakub ni mma'na aniyum iya. Sakali itu, tahamut pa'in s'mmekna e' si Isa'ak, hamut si Esaw to'ongan, magtūy iya niamu'-amu'an kahāpan ni Tuhan. Ya pagkallam si Isa'ak ma iya, "Ya hamut anakku itu salī' hamut tana' paghuma'an kabuwanan kahāpan e' si Yawe."

28 Bang pa'in binusugan tana'nu e' Tuhan
maka alu' min diyata' langit.

Bang pa'in isab pinajatu e'na tanomannu,
supaya aheka buwa'na pagkakannu maka paginumnu!

29 Bang pa'in kapagbaya'annu saga kabangsa-bangsahan,
bang pa'in sigām pasujud ma ka'a.

Bang pa'in ka magnakura' ma kakampungannu kamemon,
bang pa'in isab pasujud ma ka'a kapanubu'an ina'nu.

Bang pa'in kataluwa'an mulka'
sasuku anabbut ōnnu ni kala'atan.

Bang pa'in binuwanan kahāpan
sasuku anabbut ōnnu ni kahāpan."

30 Manjari itu, aubus pa'in pangamu'-ngamu' si Isa'ak, bo' yamboho' paluwas si Yakub, ina'an na si Esaw at'kka min deya. 31 Magtūy du iya angadjal lauk ahāp nanamna bo' yampa bowana pehē' ni mma'na. Yukna,

"O Mma', itiya' na lauk bay adjalanku ka'a. Papunduk ka amangan bo' yampa aku amu'-amu'annu kahāpan ni Tuhan."

32 Tinilaw iya magtūy e' si Isa'ak, "Ari, sai sa ka'a ilu?"

Ya sambung si Esaw, "Aku itu si Esaw, anaknu siyaka."

33 Agsai takuddat si Isa'ak, amidpid to'ongan baranna. Yukna, "Sai sa a'a bay amowahan aku palauk insini'. Susumbali'an kono' bay tapana' e'na! Yamboho' takakanku ma waktu kat'kkanu itu. Baha'u du iya bay amu'-amu'anku kahāpan ni Tuhan. Pangannalku ka'a, sagō' kahāpan ilu mbal kapindahan sabab makalagtik na d'lla'ku."

34 Na, pagkale si Esaw ma lling mma'na he' magtūy iya anangis pakosog kabowa kagit atayna. Yukna, "Arōy, aku isab Mma', amu'-amu'in aku kahāpan isab!"

35 Ya sambung si Isa'ak, yukna, "Arōy, Otō'. Bay aku tarupang e' siyalinu. Ta'ā'na na kahāpan ya arak pamasuku'ku ma ka'a."

36 "Ā," yuk si Esaw, "tinōp iya niōnan Yakub*, sabab min duwa na aku ka'akkalan e'na. Ta'agaw e'na pusaka' ya kapatutanku pagka aku anak siyaka. Maka ma buwattina'an isab, ta'ā'na kahāpan min Tuhan ya subay pamasuku' aku. Mma', dalam bahā' aniya' lidjiki' bay kapinannu aku?"

37 Anambung si Isa'ak, yukna, "Bay na amu'-amu'anku si Yakub kahāpan bang pa'in iya tahinang nakura'nu. Maka kumpangna kamemon subay tahinang soso'anna. Ta'amu'-amu'ku isab bang pa'in iya binalanja'an kinakan ahāp e' Tuhan maka binu-anggul paginunna. Hatina, Otō', si Yakub ya pinasuku'an kamemon, ati dalam aniya' tahinangku ma ka'a."

38 Sakali angamu' na pa'in si Esaw, yukna, "Mma', min t'dda sadja ka bahā' angamu'-ngamu' kahāpan ni Tuhan? Mbal bahā' kaisaban? Ndū' Mma', amu'-amu'in aku kahāpan isab." Jari aheya tangisna.

39 Manjari magkallam si Isa'ak ma si Esaw, yukna,

"Paglahatannu alawak du min huma

ya taptap pinajatu e' Tuhan.

Mbal ka pinasuku'an tana'

ya binusugan maka alu' min diyata' langit,

tana' akansang buwa'na.

40 Magbono' du ka bo' aniya' tatabannu pagkallumannu,

sagō' siyalinu ya pagnakura'annu na pa'in.

Malaingkan bang ka mbal makasandal pinagbaya'an e'na,

angatu du ka ati makal'ppa min komkomanna."

Kalahi si Yakub

41 Sakali ab'nsi sidda si Esaw ma si Yakub ma sabab kahāpan ya pamasuku' ma iya e' mma' sigām. Ya minohot e' si Esaw ma deyom atayna, "Mbal at'ggol amatay du si Mma' ati papatayku si Yakub itu."

42 Daipara kahaka'an si Ripka pasal kamohotan si Esaw. Makata'u pa'in iya, magtūy lingananna si Yakub, yukna, "Otō', pakale ka. Agara' si Esaw amalos an ka'a. 43 Na, buwattitu panganggara'ku ma ka'a, Otō'. Ala'an ka magdai'-dai' pehē' ni kauman Haran, ni danakanku si Leban e'. 44 Subay ka pahanti' ma deyomanna sampay alungay na kab'nsi siyakanu ma ka'a.

45 Jari bang ahāp-hāp na atayna ni ka'a, bo' alungay min pangentomna bay hinangnu ma iya, na, tambukuhanta pa'in ka bo' ka makapole' pi'itu. Tu'ud aku mbal bilahi kalungayan duwa anak ma dang'llaw."

* 27:36 27:36 Ya ōn Yakub itu pa'anggil ma kabtangan bahasa Hibrani, hatina 'amalut ma buli' tape'. Ya hantang hatulanna isab, 'pangangakkal.'

⁴⁶ Sakali aniya' pah'ling si Ripka ma si Isa'ak, yukna, "Ab'nsi aku ma saga d'nda bangsa Hit buwat h'nda si Esaw itu. Bang si Yakub ganta' magh'nda isab ma bangsa Hit, na, ahāp lagi' aku amatay."

28

¹ Manjari dalam gi' makauntas si Yakub, pinalinganan iya e' si Isa'ak. Maina'an pa'in, sinagina iya maka niamay-amayan. Yuk mma'na ma iya, "Otō', da'a ka magh'nda d'nda Kana'an. ² Pehe' ka gom pa'in ni lahat Mesopotami, ni tumpuk si Bituwil ya mbo'nu min ina'. Pene'un d'nda ngā'nu h'nda min ka'anakan bapa'nu si Leban. ³ Mura-murahan, bang pa'in ka binuwanan kahāpan e' Tuhan Sangat Kawasa, bang pa'in pinaheka panubu'nu bo' ka tahinang pag'mbo'an ma kabangsa-bangsahan. ⁴ Bang pa'in pinasampay ni ka'am dapanubu'an ya kahāpan bay panganjanji' Tuhan ma mma'ku si Ibrahim. Hatina ka'am iya tahinang tag-dapu lahat pahanti'antam itu, ya lahat bay pamuwān asal e' Tuhan ma mma'ku." ⁵ Aubus pa'in e' si Isa'ak ah'ling ma si Yakub, pinatulak na iya bo' pauntas tudju ni lahat Mesopotami, ni kauman si'itna si Leban. Ya si Leban itu anak si Bituwil a'a Arām.

⁶ Manjari tata'u e' si Esaw pasal si Isa'ak bay angamu'-ngamu'an si Yakub kahāpan. Bay patulakna isab pehe' ni lahat Mesopotami amiha d'nda ngā'na h'nda. Niamay-amayan iya sino' da'a magh'nda d'nda bangsa Kana'an. ⁷ Ya takale isab e' si Esaw in si Yakub kono' bay ameya' ma panoho'an matto'ana, hatina wa'i na pal'ngngan tudju ni lahat Mesopotami. ⁸ Na minnē' kinata'uwan na e' si Esaw in mma'na si Isa'ak mbal to'ongan kasulutan ma saga d'nda bangsa Kana'an, ⁹ angkan iya pehe' ni si'itna si Isma'il anak si Ibrahim. Maina'an pa'in, makah'nda iya ni si Mahalat anak si Isma'il, danakan isab si Nebayot. Manjari t'llu na h'nda si Esaw.

Panguppi si Yakub ma Lahat Betel

¹⁰ Na, pauntas na si Yakub min lahat Be'erseba bo' pal'ngngan tudju ni kauman Haran. ¹¹ Manjari makasampay pa'in iya ni dakayu' pa'atagan, pahanti' iya maina'an sabab pas'ddop na llaw. Angā' iya dakayu' batu paū'anna bo' yampa pabahak atuli. ¹² Jari anguppi iya. Ya ta'nda'na ma deyom uppina haronan bay pinat'ngge min tana' tudju ni diyata' langit. Aniya' isab ta'nda'na saga mala'ikat magdeyo'-diyata'. ¹³ Ina'an isab PANGHŪ' an'ngge min diyata'na maka e'na magsuwala. Yukna, "Aku itu si Yawe ya pagtuhanan mbo'nu si Ibrahim maka mma'nu si Isa'ak. Ya tana' pabahakannu ilu pamuwanku ma ka'a sampay ma saga panubu'nu. ¹⁴ Pahekaku du tubu'nu, ya heka sigām sali' solagan gusung ma gintana'an. Paheka du sigām ma kaluha'an lahat itu, min sobangan sampay ni s'ddopan. Maka kabangsa-bangsahan kamemon maitu ma dunya buwananku kahāpan du ma sababannu maka ma sababan saga panubu'nu. ¹⁵ Na, taptap du aku mailu ma ka'a, jagahanta ka pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganannu, sampay ni waktu pamowata ka'a pabīng ni lahat itu. Mbal ka bbahanku, maka tumananku to'ongan ya paljanji'anku itu ma ka'a."

¹⁶ Jari abati' na si Yakub maka e'na amikilan. "Sab'nnal-b'nnal, itiya' PANGHŪ' ma lahat itu, sagō' dalam bay kata'uwanku." ¹⁷ Sinōd iya tāw angkan yukna, "Ag'mma sumangatku ma tongod itu-i! Pagluma'an Tuhan ko' itu. Itiya' isab maitu lawang pagsosōran sulga'."

¹⁸ Pagsubu-subu pa'in, binuhat e' si Yakub batu bay paū'anna sangom-i bo' pinat'ngge e'na sali' hāg. Tapat'ngge pa'in, binase' maka ns'llan bo'

nihinang e'na tempat pangentoman. ¹⁹ Manjari Betel* ya pangōn si Yakub ma lahat inān. (Lūs ya ōn kauman ma atag ina'an ma masa awal lagi'.)

²⁰ Sakali magnajal si Yakub ni Tuhan, yukna, "Bang ka'a-i sab'nnal-b'nnal pataptap anganjagahan aku ma l'ngnganaku itu, bang ka amuwanan aku pagkakan maka tamongon, ²¹ maka bang aku papole'nu isab ni luma' mma'ku ma deyom kasalamatan, na, si Yawe ya Tuhanku, dalam aniya' saddi. ²² Ya batu tapat'nggeku itu ibarat luma' pagsusumbahan ni ka'a. Tukbalanku isab ma ka'a bahagi' sangpū' min ai-ai kamemon ya pamasuku'nu ma aku."

29

Kat'kka si Yakub ni Si'itna si Leban

¹ Pal'ngngan na pa'in si Yakub sampay ta'abutna lahat sobangan. ² Maina'an pa'in, bo' ma tongod kaparangan, aniya' ta'nda'na bohe' kali tinambolan asal maka batu aheya. Aniya' isab bili-bili t'llu ba'ananna pahali-hali ma tongod ina'an angagad pinainum. ³ Sagō' ya kabiyaksahan saga a'a magi'ipāt bili-bili maina'an, subay atipun ba'anan bili-bili kamemon bo' yampa sigām angaligiran batu sampay amainum. Jari aubus pa'in pinainum ba'anan bili-bili kamemon, magtūy tinūran batu-i ni baina.

⁴ Manjari itu atilaw si Yakub ma saga a'a magi'ipāt inān, yukna, "Saga tuwan, minningga sa ka'am ilu?"

Ya sambung saga a'a inān, "Kami itu min Haran, tuwan."

⁵ Yuk si Yakub isab, "Magkata'u kam bahā' maka si Leban, mpu si Nahor?"

Ya sambung sigām, "Aho' tuwan, kata'uan kami."

⁶ Atilaw gi' si Yakub, yukna, "Ahāp isab ginhawa baranna?"

"Aho' tuwan", yuk a'a-i, "Ahāp du. O'o, ilu'un na anakna si Rakiya maka ba'anan bili-bilina."

⁷ Yuk si Yakub, "Nda'unbi ba, masi alanga llaw. Mbal gi' waktu pamapole' hayop ni deyom sasak. Bang bahā' painumbi buwatina'an bo' yampa bowabi ni kaparang-parangan pinakan pabing."

⁸ Ya sambung saga a'a he', "Mbal makajari, tuwan. Subay atimuk pi'itu kaba'anan bili-bili kamemon bo' yampa ligiran kami tambol batu itu. Makajari pinainum bang maitu na kamemon."

⁹ Na, hinabu pa'in si Yakub magsuli-suli itu maka saga a'a magi'ipāt inān, at'kka na si Rakiya maka ba'anan bili-bili mma'na. Tu'ud hinangnā angipāt bili-bili. ¹⁰ Jari pag'nda' si Yakub ma kakina si Rakiya maka bili-bili si'itna si Leban, magtūy niligiran e'na batu min bowa' bohe' bo' painumna saga bili-bili ya suku' si'itna. ¹¹ Aubus pa'in, siniyum e'na si Rakiya maka e'na anangis ma sabab kakōganna. ¹² Yuk si Yakub ma iya, "Aku itu si Yakub, kamanakan mma'nu. Ina'ku si Ripka, ya danakan mma'nu." Na, pagkale si Rakiya, magtūy iya paragan amole' angahaka'an mma'na.

¹³ Manjari itu, makata'u pa'in si Leban pasal kat'kka kamanakanna si Yakub, magtūy iya magdai-'dai' pehē' anampang. Ginapus e'na si Yakub, siniyum isab ati binowa pehē' ni luma'. Pagka ma deyom luma' na, sinuli-sulihan si Leban e' si Yakub pasal kamemon bay kalabayanna. ¹⁴ "Ā," yuk si Leban ma iya, "lahasiya'ta ka sab'nnal-b'nnal, magdalaha' magdaisi." Manjari dambulan ya kahanti' si Yakub ma deyoman disi Leban.

Pasal Pagh'nda si Yakub

* 28:19 28:19 Ya ōn Betel itu, bang ma bahasa Hibrani, hatina 'luma' Tuhan.'

¹⁵ Palabay pa'in dambulan-i, ah'lling si Leban ma si Yakub, yukna, "Otō', minsan kita magdalaha', bang ka ganta' maghinang ma aku mbal apatut bang dalam aniya' tongodna. Subay ka gadjihanku. Haka'in aku bang pila kabaya'annu?"

¹⁶ Na, aniya' duwa anak si Leban budjang. Ya ōn siyaka si Leya maka si Rakiya ya ōn siyali. ¹⁷ Bulahaw asal mata si Leya, sagō' si Rakiya ya alingkat, ahāp pamarananna. ¹⁸ Jari kinabilahian si Rakiya itu e' si Yakub ati yukna ma si Leban, "Bapa' bang ka'a-i asulut, maghinang aku maitu ma ka'a pituntahun, minsan aku mbal gadjihannu. Ya sadja amu'ku ma ka'a bang pa'in pamah'ndanu ma aku anaknu si Rakiya."

¹⁹ Ya sambung si Leban, yukna, "Ā, gom lagi' ka'a ya pamah'llaku ma iya, da'a a'a saddi. Maitu na ka ma deyomanku." ²⁰ Manjari pituntahun ya paghinang si Yakub ma si Leban supaya tah'ndana si Rakiya, sagō' dalam tabistana t'ggolna ma sabab kaheya lasana ma si Rakiya.

²¹ Na, palabay pa'in pituntahun e', yuk si Yakub ma si Leban, "Bapa', ta'abut na waktu, kawinun kami maka si Rakiya bo' kami makapagdakayu' na." ²² Angaho' si Leban ati magsakap iya jajamuhan. Pinata'u e'na saga a'a kamemon ma lahatna, sinō' paluruk ni pagkawinan. ²³⁻²⁴ Saguwā' pagsangom e', ngga'i ka si Rakiya ya ni'nde'an e' si Leban ni si Yakub sagō' si Leya. (Aniya' isab ipatan si Leban ōnna si Silpa bay pamuwanna ma si Leya nihinang ipatan.) Jari si Yakub maka si Leya magbihing na atuli.

²⁵ Na, pagk'llat pa'in llaw dakayu', yamboho' tasayu e' si Yakub in si Leya bay sehe'na sangom inān! Pehe' iya magtūy ni si Leban. "Bapa'," yukna, "angay buwattilu hinangnu ma aku? Jukup na pituntahun ya paghinangku ma ka'a bo' supaya si Rakiya ta'a'ku h'nda. Angay aku angkan akkalannu?"

²⁶ Ya sambung si Leban, "Otō', ya addat kami maitu, mbal makajari bang siyali pinah'lla'an dahū min siyaka. ²⁷ Tangguhanta dapitu' lagi'. Subay na aubus paglami-lami ma si Leya itu bo' yampa ka pakawin kami maka si Rakiya. Saguwā' aniya' tongodna. Ya paghinangnu maitu ma aku subay sinugpatan pituntahun lagi'."

²⁸ Na, kasulutan si Yakub. Aubus pa'in dapitu' iya paglami-lami sigām ma si Leya, pinakawin si Yakub e' si Leban ma anakna si Rakiya. ²⁹ Damikiyanna du isab, aniya' ipatan d'nda pamuwan si Leban ma si Rakiya, ōnna si Bilha. ³⁰ Sakali itu magdakayu' na si Yakub maka si Rakiya. Aheya sidda lasana ma si Rakiya, labi-labi min lasana ma si Leya. Jari pituntahun gi' ya paghinang si Yakub ma deyoman si Leban.

Saga Anak si Yakub

³¹ Na, ta'nda' pa'in e' PANGHŪ' ariki' asal lasa si Yakub ma si Leya, aniya' kahāpan pamuwanna ma iya. Jari si Leya ya makapangiram du, sagō' si Rakiya mbal maka'anak. ³² Jari ab'ttong na si Leya ati anganak iya l'lla. Yukna, "Ta'nda' kasusahanku e' PANGHŪ'. Tantu aku kinalasahan na e' h'llaku." Manjari Rubin* ya pangōnna ma anakna he'.

³³ Manjari ab'ttong iya pabing ati l'lla du isab anakna. Yukna, "Ya anak itu pamuwan PANGHŪ' ma aku sabab takalena pasal aku mbal kinalasahan." Angkan Simiyun† ya pangōnna ma onde'. ³⁴ Na, ab'ttong iya pabing ati l'lla isab anakna. Yukna, "Na, tantu h'llaku pat'ttong na ma

* **29:32** 29:32 Ya ōn Rubin itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'ta'nda' kasusahanku.' † **29:33** 29:33 Ya ōn Simiyun itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'takale.'

aku sabab t'llu na anak l'lla ya pamuwanku ma iya." Manjari Libi ya pangōnna ma onde' itu.‡

³⁵ Anā, ab'ttong si Leya pabīng, ka'mpatna na, l'lla du isab. Yukna, "Pudjiku na PANGHŪ' buwattina'an." Angkan ōnanna anakna si Yahud.‡ Na minnē' pahondong si Leya maganak.

30

¹ Na si Rakiya itu, pagka tasayuna in iya mbal to'ongan makabuwanan si Yakub anak, angimbū na ma siyakana si Leya. Ah'lling iya ma si Yakub, yukna, "Buwanin aku anak. Bang aku mbal maka'anak, gom gi' aku amatay."

² Apasu' magtūy atay si Yakub ma si Rakiya, yukna, "Pangannalnu aku itu Tuhan bahā', makapagbaya' amuwanan ka'a anak maka mbal?"

³ Ya lling si Rakiya ma iya, "O'o, ipatanku si Bilha itu. Pahulid ka ma iya supaya iya anganak ganti' min aku, ati taga-tubu' aku min iya." ⁴ Jari sinōngan e'na ipatanna si Bilha ma si Yakub pamah'ndana. Magbihing sigām atuli, ⁵ ati ab'ttong si Bilha maka anganak l'lla. ⁶ Ya lling si Rakiya, "Kabogbogan aku e' Tuhan in aku patut taga-anak. Takalena bay pangamu'-ngamu'ku ma iya, ati kabuwanan aku anak l'lla." Manjari Dān* ya pangōnna ma iya.

⁷ Ab'ttong na isab si Bilha pabīng ati aniya' gi' anak si Yakub l'lla min iya, karuwana na. ⁸ Ya pah'lling si Rakiya, "Aheya pagaggud kami maka siyakaku, sagō' ma aku da'ugan." Manjari Naptali ya pangōnna ma onde'.†

⁹ Na si Leya isab, pagka tasayuna in iya mbal na anganak, manjari pamuwanna isab ipatanna si Silpa ma si Yakub pamah'ndana. ¹⁰ Ab'ttong isab si Silpa ati anganak l'lla. ¹¹ "Ahāp sukudku!" yuk si Leya. Jari Gād‡ ya pangōnna ma anakna he'. ¹² Damuli pa'in minnē', anganak pabīng si Silpa itu, jari duwa na anak si Yakub min iya. ¹³ Ya pah'lling si Leya, "Aheya kakōganku! Pinagsuli-sulihan du aku e' saga kar'ndahan in aku itu d'nda akōd." Angkan na Aser§ ya pangōn si Silpa ma anakna.

¹⁴ Na ma musim pagani lagi', ina'an si Rubin anak si Leya maglunsul ma huma. Aniya' tabākna buwa' kayu* tapagtambal pamapangiram, jari binowa e'na pēhē' ni ina'na si Leya. Ah'lling magtūy si Rakiya ni si Leya, yukna, "Kaka', buwanin aku min buwa' kayu ya tabāk e' anaknu ilu."

¹⁵ Ya sambung si Leya, "Ē, mamarahi pahāp ka'a ilu! Bay ta'agawnu h'llaku ati agawnu lagi' buwa' kayu anakku?"

Yuk si Rakiya, "Bang aku buwanannu, tugutanku si Yakub pabihing ma ka'a sangom ilu."

¹⁶ Manjari itu, pagt'kka si Yakub min huma abay kohap na, sinampang iya e' si Leya. Yukna ma si Yakub, "Subay ka pabihing ma aku atuli sangom ilu. Makapagisun kami maka si Rakiya insini'. Bay iya buwananku saga buwa' kayu ya tapuwa' e' anakku si Rubin, manjari pinatuli ka ma aku." Manjari pabihing si Yakub ma si Leya ma sangom inān.

‡ 29:34 29:34 Ya ōn Libi itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'at'ttog.' § 29:35 29:35 Ya ōn Yahud (atawa Yuda) itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'pudji' atawa 'pabantug.'

* 30:6 30:6 Ya ōn Dān itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'binogbogan ma hukuman.' † 30:8 30:8 Ya ōn Naptali itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'pagda'ug-da'ugan.' ‡ 30:11 30:11 Ya ōn Gād itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'ahāp sukud.'

§ 30:13 30:13 Ya ōn Aser itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'kinōgan.' * 30:14 30:14 Ya ōn buwa' kayu itu 'mandrake' bang ma bahasa Inggris.

¹⁷ Na nirūlan si Leya e' Tuhan. Ab'ttong iya ati anganak l'lla. Manjari lima na anak si Yakub l'lla min h'ndana si Leya. ¹⁸ Yuk si Leya, "Katungbasan aku e' Tuhan ni kahāpan ma sabab kapamuwanku ipatanku ma h'llaku." Angkana Issakar† ya pangōnna ma anakna itu.

¹⁹ Angiram isab si Leya pabīng, paganakna l'lla. Manjari nnom na anak si Yakub l'lla bay min si Leya. ²⁰ "Na," yuk si Leya, "ahalga' to'ongan ya pamuwan Tuhan ma aku. Tantu aku pinaheya na e' h'llaku ma sabab nnom na anakna l'lla min aku." Manjari Sibulun‡ ya pangōn si Leya ma anakna itu.

²¹ Na, mbal pa'in at'ggol, ab'ttong si Leya pabīng ati anganak iya d'nda. Dina ya pangōnna ma iya.

²² Na, in si Rakiya isab, taentom du e' Tuhan. Takale bay pangamu'-ngamu' si Rakiya ma iya, ati nirūlan iya bo' makapangiram na. ²³ Manjari ab'ttong si Rakiya ati anganak iya l'lla. Ah'lling iya, yukna, "Kala'an na kaiya'anku e' Tuhan sabab itiya' aku kabuwanan anak. ²⁴ Mura-murahan bang pa'in aniya' gi' anakku l'lla pinasunu' e' PANGHŪ' ni onde' dakayu' itu." Manjari Yusup§ ya pangōn si Rakiya ma anakna-i.

Magkarayahan si Yakub

²⁵ Manjari itu, bay pa'in nianakan si Yusup, binowa e' si Yakub mato'ana si Leban magisun. Yuk si Yakub, "Bapa', paba'irun aku sabab bilahi na aku amole' ni lahatku. ²⁶ Pabeya'un ma aku saga anak-h'ndaku, ya tausahaku maitu ma deyomannu. Kata'uwannu du ya katuyu'ku maghinang ma ka'a."

²⁷ Sagō' ya sambung si Leban ma si Yakub, "Otō', da'a gi'. Aniya' pamowahanta ka'a magsuli-suli. Ta'nda'ku ma putika'an ka'a iya sababna ya angka' aku nilidjiki'an e' PANGHŪ'. ²⁸ Ah'lling sadja ka. Gadjihanta ka pila-pila kabaya'annu."

²⁹ Anambung si Yakub, yukna "Kata'uwannu du bang buwattingga e'ku maghinang maitu ma ka'a. Angahāp sadja kahayopannu ma deyom kapagipatku. ³⁰ Ma dalam gi' aku maitu, kulang asal pangalta'nu. Malaingan aheka na ma buwattingga'an. Minsan maingga-maingga paghinanganku ma deyomannu, nilidjiki'an sadja ka e' PANGHŪ'-Yawe. Bang ma aku ta'abut na waktu pamas'lle' ma aku, bo' supaya aniya' palsuku'an ma kami sampay anak-h'ndaku."

³¹ Atilaw si Leban ma iya, yukna, "Na, subay pila pangangadji ma ka'a?"

Ya sambung si Yakub, "Ngga'i ka gadji ya kabaya'anku. Bang pagsulutanta, subay aku parūlnu angipat ba'an an hayopnu buwat bay dahū. Saguwā' aniya' amu'ku ma ka'a. ³² Tugutin aku angaliling ba'an an hayopnu ma llaw itu to'ongan. Inga aniya' bili-bili ettom atawa kambing kabang-kabang, ma aku na palsuku'anku. Ya du ilu panganganti'nu gadjiku. ³³ Manjari ma sinosōng, bang ka ganta' bilahi angitung bang pila panambanu ma aku, kata'uwannu magtūy bang aku kapangandolan atawa mbal. Bang saupama aniya' ta'nda'nu ma aku kambing ngga'i ka kabang atawa bili-bili ngga'i ka ettom, takilānu du bay tangkawku min ka'a."

³⁴ Ya sambung si Leban, "Aho', sulut. Buwattē' na." ³⁵ Malaingan karahūan si Yakub e' si Leban ma llaw ina'an-i. Pinasaddi e'na pat'nna'an

† 30:18 30:18 Ya ōn Issakar itu bang ma bahasa Hibrani, hatina 'tungbas ni kahāpan.' ‡ 30:20

30:20 Ya ōn Sibulun itu pa'angil ma kabtangan Hibrani, hatina 'pagpaheya.' § 30:24 30:24 Ya ōn Yusup itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'bang pa'in aniya' k'nnopna.'

saga kambingna l'lla jali'-jali' maka kambing d'nda kabang-kabang maka bili-bili ettom-ettom isab. Pinaipat kamemon ma saga anakna e' si Leban, ³⁶ ati palawak sigām min si Yakub saga t'lung'llaw nil'ngngan. Si Yakub ya ta'bba maina'an angipat kaheka'an hayop si Leban ya halaman binowa.

³⁷ Na pagka buwattē' akkal si Leban, aniya' saga sanga kayu nilabas e' si Yakub min kayu t'lungginis.* Kinupas-kupasan kuwitna supaya magjali'-jali' ettom maka pote'. ³⁸ Kakupasan pa'in, pinat'nna' e'na ma deyom pagbohe'an saga hayop bo' ta'nda' e' sigām pasalta' anginum pehē'. Bang ta'abut timpu pagd'nda saga hayop, ³⁹ magd'nda du ma dahuan saga sanga kayu jali'-jali' he'. Manjari tapangā'an lihi e' kambing d'nda maka bili-bili d'nda ati jali'-jali' maka kabang-kabang maka b'ttikan ya nianakan e' sigām.

⁴⁰ Na, ya anak hayop e' pinasaddi na pa'in e' si Yakub. Saguwā' ya hayop asangpot pinaharap e'na tudju ni saga hayop jali'-jali' maka ettom-ettom ya suku' si Leban. Minnē' pinapagsaddi ba'anan hayop si Yakub maka ba'anan hayop si Leban.

⁴¹ Tiyap-tiyap aniya' hayop d'nda ahāp baranna ya magd'nda, pinat'nna' e' si Yakub saga sanga kayu nijali'-jali' ma deyom paginuman bo' supaya magd'nda ma kasekotan saga sanga-i. ⁴² Saguwā' bang hayop kulang ahāp ya magd'nda, mbal pinat'nna'an kayu-kayu. Ya kat'kkahanna, in hayop kulang hāpna pinasuku' ma si Leban. Malaingan ya pinasuku' ma si Yakub anak hayop ahāp sadja baranna. ⁴³ Ya kat'kkahanna, paheka na pa'in bo' paheka karaya si Yakub. Gana-gana aheka na ba'anan bili-bili maka kambingna. Aheka isab saga unta'na maka kura'na. Ya du saga sosoho'anna d'nda-l'lla, aheka du isab.

31

Ala'an si Yakub min Deyoman si Leban

¹ Na, kahaka'an si Yakub in iya pinah'lingan ala'at e' saga ipalna anak si Leban. Yuk sigām, "Saga kahayop-hayopan mma'ta wa'i ta'ā' e' si Yakub. Ya angkan iya dayahan ma sabab pangalta' bay suku' si Mma'." ² Ta'nda' isab e' si Yakub apinda na addat si Leban ma iya, ngga'i ka na buwat bay tagna'.

³ Magkallam PANGHŪ' ma si Yakub, yukna, "Pabīng ka pehē' ni lahat kamatto'ahannu, ni kakampungannu. Pataptap du aku ma ka'a ma l'ngnganannu."

⁴ Anambuku magtūy si Yakub ma disi Rakiya maka si Leya. Sinō' sigām kaleya ni iya, ni tongod pagipatanna hayop. ⁵ Makat'kka pa'in sigām pehē', yukna ma sigām, "Saga dayang, tasayuku apinda na pamaihu'an mma'bi ma aku, ngga'i ka buwat bay dahū. Daipara tatabang aku e' Tuhan ya pagtuhanan mma'ku. ⁶ Makata'u kam bay pagsangsā'ku maghinang ma deyoman mma'bi. ⁷ Sagō' minsan na, parupangna sadja aku pagka pinagpinda-pinda e'na gadjiku. Ngga'i ka hal min t'dda, min sangpū'. Daipara halaman aku bay tainay e'na sabab mbal bilahi Tuhan. ⁸ Bang saupama aniya' h'ling si Leban ma aku, yukna, 'saga hayopan b'ttikan ya panganggadjiku ma ka'a,' na, b'ttikan lullun ya nianakan e' saga hayop inān. Ya du bang pindahanna llingna bo' yukna, 'hayop jali'-jali'an ya panganggadjiku ma ka'a,' na, jali'-jali' na pa'in ya nianakan e' saga

* **30:37** 30:37 In t'lungginis kayu itu, bang ma bahasa Inggris 'poplar', 'almond' maka 'plane'.

hayop kamemon. ⁹ Hatina Tuhan ya bay angala'anan karaya mma'bi bo' pamuwanna ma aku."

¹⁰ Anuli-nuli gi' si Yakub, yukna. "Aniya' bay tauppiku ma waktu pagd'nda saga kambing. Kabang-kabang maka jali'-jali'an lullun saga kambing l'la ya ta'nda'ku magd'nda ma deyum uppiku. ¹¹ Jari aniya' pah'ling mala'ikat Tuhan ma aku, yukna, 'O Yakub!'

"Ya sambungku, 'Oy, itiya' aku.' ¹² Agsai angabtang mala'ikat-i, yukna, 'Ang'nda' ka pehé'. Saga kambing l'la ya magd'nda ilu, kabang lullun maka jali'-jali'an. Min kabaya'anku ko' ilu, sabab kata'uwanku bay pamarupang si Leban ma ka'a. ¹³ Aku ya Tuhan bay magpa'nda' ma ka'a ma lahat Betel. Ya na lahat bay pamat'nggehannu batu pangentomannu ma aku, lahat isab bay pagnajalannu. Na, yukna, 'magsakap na ka buwattina'an bo' ka amole' pehé' ni lahatnu porol.' "

¹⁴ Na anambung disi Rakiya maka si Leya. Yuk sigām ma si Yakub, "Tuwan, halam aniya' pusaka' taholat kami min si Mma'. ¹⁵ Tahinang kami sali' a'a liyu, ngga'i na ka anakna lissi. Bang pinagbahasa, in kami itu sali' dagangan pinab'lihan e'na, sagō' aubus e'na b'lihan. ¹⁶ Ya kataluwa'anna, in pangalta' bay kala'anan e' Tuhan min si Mma' palsuku'an na ma kami maka ma saga ka'anakantam. Angkan na, tuwan, beya'un sadja ai-ai panoho'an Tuhan ma ka'a."

¹⁷⁻¹⁸ Manjari itu magsakap na si Yakub amole' pehé' ni mma'na ma lahat Kana'an. Pinakura' e'na anak-h'ndana ma saga unta', maka pinal'ngngan saga ba'anan hayopna kamemon dahū min iya. Binowa isab ai-aina kamemon ya bay tausahana t'ggolna bay ma lahat Mesopotami*.

¹⁹ Na, alikut pa'in si Leban magguntingan bulbul saga bili-bilina, tinangkaw saga ta'u-ta'u pagtutuhananna e' anakna si Ripka. ²⁰ Jari si Leban bangsa Aram bay kalimbangan e' si Yakub, pagka halam pinata'u pasal mohot si Yakub ala'an na amole' ni lahatna. ²¹ Jari magdai'-dai' si Yakub ala'an maka e'na amowa ai-ai palsuku'anna kamemon. Pauntas iya ni dambila' sapa' Alpurati bo' patudju pehé' ni kabūd-būran ma lahat Giliyad.

Anurul si Leban ma si Yakub

²² Manjari makalabay pa'in t'llumbahangi, kahaka'an si Leban pasal kala'an disi Yakub. ²³ Tinurul iya magtūy e' si Leban maka saga kampungna, pitumbahangi ya t'ggol kapanurulna. Yamboho' ta'abutna disi Yakub ma kabūd-būran lahat Giliyad. ²⁴ Jari ma sangom e' aniya' pah'ling Tuhan ma si Leban ma deyum uppina. Yuk Tuhan ma iya, "Amay-amay, da'a sanggupin si Yakub, ai-na ka ahāp, ai-na ka ala'at."

²⁵ Na, ina'an disi Yakub pahanti' ma kabūd-būran lahat Giliyad pagabut si Leban ma iya. Pahanti' isab si Leban maka saga kampungna ma tongod ina'an-i. ²⁶ Manjari itu ah'ling si Leban ma si Yakub, yukna, "Otō', angay aku akkalannu? Angay buwattilu pamowanu ma saga anakku? Bā'nu d'nda tasaggaw! ²⁷ Angay ka ala'an patapuk, halam minsan ama'id min aku? Bang ka bay ama'id, bay du pa'in kam tapatulakku ma deyum paglami-lamihan maka saga kalangan. Bay ka isab kabiyulahan maka katambulan. ²⁸ Angay aku halam minsan pasiyumnu ma saga anakmpuku bo' kami mag'bba sangkahāpan? Dupang-dupang ka maghinang buwattilu! ²⁹ Aniya' kapatutku angala'at ma ka'a, daipara talāng aku dibuhi' e' Tuhan ya pagtuhunan mma'nu, da'a sinō' ananggupan ka'a.

* 31:17-18 31:17-18 Mesopotami, atawa Paddan-Aram.

³⁰ Kata'uwanku du bang ai sababna ya angka ka ala'an. Tu'ud ka angentom lahatnu maka kakampungannu. Sagō' iya paginu-inuhanku, angay tangkawnu saga ta'u-ta'uku?"

³¹ Anambung si Yakub ma si Leban, yukna, "Bapa', angka aku dalam ama'id min ka'a sabab tināw aku. Pangannalku in saga anaknu d'nda itu niagaw min aku. ³² Sagō' in pasal saga ta'u-ta'unu, Bapa', sitta'aku. Bang hati tabāknu ma deyom duwa'an kami, minsan ma sai-sai, subay iya pinapatay. Itiya' kakampunganta anaksi'. Na, piha'un to'ongan. Bang aniya' tapihanu maitu ai-ai palsuku'annu, ngā'un na." Tu'ud awam si Yakub, dalam tasayuna in si Rakiya bay anangkaw saga ta'u-ta'u ya pagtuhanan mma'na.

³³ Manjari tolda si Yakub ya pamiha'an si Leban dahū. Pasunu', tolda si Leya, bo' ni deyom tolda duwangan ipatan d'nda. Sagō' dalam tabāk maina'an saga ta'u-ta'u. Pagpuwas, pasōd na isab iya ni deyom tolda si Rakiya. ³⁴ Na in ta'u-ta'u itu bay tinapukan asal e' si Rakiya ma pakol unta'na bo' tiningkō'an e'na. Makasōd pa'in si Leban, agsai binulangkayat e'na duwa'an kamemon ya ma deyom tolda inān, sagō' dalam aniya' tapihana.

³⁵ Ah'ling si Rakiya ma mma'na, yukna "Mma', da' pa'in ala'at ataynu ma aku. Ampunun aku, sabab itiya' aku binulan, ya po'on aku mbal makat'ngge ma kamaitunu." Na, minsan buwattingga e' si Leban amiha ta'u-ta'una inān, dalam to'ongan tabāk maina'an.

³⁶ Manjari akalintaw si Yakub, angka yukna ma mato'ana, "Ai dusaku? Sara' ai bay talanggalku ya angka aku turulun pi'itu? ³⁷ Tajagjagnu duwa'anku kamemon. Aniya' bahā' suku'nu tabāknu mailu? Bang hati aniya', paluwasun kono' pi'itu ma pang'nda'an saga lahasiya'ta itu ati sigām ya maghukum ma kita duwangan bang sai magsab'nnal, ka'a ka atawa aku.

³⁸ "Duwampū' tahun," yuk si Yakub, "bay t'ggolku ma deyomannu. Dalam aniya' bili-bilinu atawa kambingnu kapulakan. Maka dalam aku bay makakakan minsan dakayu' kambingnu l'la. ³⁹ Tiyap-tiyap bang aniya' hayop tatanggal e' sattuwa talun, dalam bay bowaku ni ka'a. Sagō' akuhanku sinambi'an minsan ngga'i ka suku'ku. Maka bang aniya' hayopnu tinangkaw sumiyan-sumiyan, llaw ka atawa sangom, patanggungnu na pa'in ma aku, soho'nu ginanti'an ma aku. ⁴⁰ Buwattē' na pa'in bay kahālanku. Kapsu'an aku sidda ma kallawan, kahagutan ma waktu sangom. Ai na ka llaw, ai-na ka sangom, dalam ahāp e'ku atuli.

⁴¹ Buwattē' sadja kahālanku ma deyomannu duwampū' tahun t'ggolna. Sangpū' maka mpat tahun isab ya t'ggolku maghinang ma ka'a supaya ta'a'ku h'nda duwangan anaknu itu. Nnom tahun isab ya kapaghinangku ma ka'a supaya aniya' saga hayop ma aku. Aheya asal untungnu min aku, sagō' minsan na, min pila bay pagpinda-pindanu panganggdjinu ma aku.

⁴² Daipara nientom aku e' Tuhan, ya pagtuhanan mbo'ku si Ibrahim, ya pagmatāwan mma'ku si Isa'ak. Bang aku dalam bay bogboganna, arak aku bay patulaknu ma dalam aniya' ai-ai tabowaku. Saguwā' ta'nda' e' Tuhan katiksa'anku sampay lu'ug-liksa'ku ma deyomannu. Ya he' sababna angka ka'a nilāng e'na dibuhi'.

⁴³ Ya sambung si Leban ma si Yakub, "Aku ya tag-dapu ma ai-ai kamemon ilu. H'ndanu ilu, anakku du. Anaknu ilu, mpuku dū. Kaba'an an hayop ilu, aku ya tag-dapuna. Saguwā' minsan na, dalam na aniya' dapatku angokoman saga anakku maka ka'anakan sigām. ⁴⁴ Manjari Otō', in kita itu subay magjanji' buwattina'an. Subay kita amangkat batu isab pangentoman supaya mbal takalipatta."

⁴⁵ Magtūy aniya' batu dansolag pinuwa' e' si Yakub niosol maina'an.
⁴⁶ Yuk isab si Yakub ma saga a'ana, "Angahangkut kam batu pinatumpuk pi'itu." Pagubus, mahē' na sigām amangan ma bihing tumpukan batu he'.
⁴⁷ Na ya pangōn si Leban ma tumpukan batu he' bang ma bahasa sigām, Jegar Sahaduta. Ya pangōn si Yakub, ma bahasana isab, Gale'ed.†

⁴⁸ Ya pamissala si Leban ma si Yakub, "Ya tumpukan batu itu paltanda'an in kita duwangan bay makapagjanji' ma llaw itu." Angkanna tumpukan e' kaōnan Gale'ed. ⁴⁹ Niōnan Mispā[‡] isab ma sabab kabtangan si Leban, ya yukna, "Bang pa'in kita pineyanan e' si Yawe sat'ggolta magsaddi lahat."
⁵⁰ Aniya' gi' lling si Leban, yukna, "Bang ka saupama aminjala' saga anakku itu atawa magh'nda ma d'nda saddi, entomon to'ongan, ilu du Tuhan ang'nda' ma kita minsan dalam aniya' makata'u.

⁵¹ "Nda'un isab," yuk si Leban, "tumpukan batu itu maka batu bay osolanta. ⁵² Paltanda'an ko' itu ma kita duwangan ma pasal paljanji'anta dakayu'. In aku itu mbal paliyu min tumpukan batu itu angala'at ma ka'a. Damikiyanna isab, in ka'a ilu mbal paliyu min batu itu angala'at ma aku.
⁵³ Na, mura-murahan bang pa'in kita nihukum e' Tuhan ya pagtuhanan mbo'nu si Ibrahim maka pagtuhanan mbo'ku si Nahor."

Manjari anapa na si Yakub ma ōn Tuhan ya pagmatāwan e' mma'na si Isa'ak. Ya pagsapana in iya amogbog ma paljanji'an sigām. ⁵⁴ Sakali itu, aniya' hayop sinumbali' e' si Yakub maina'an pagkulbananna ni Tuhan. Nilinganan isab saga kakampunganna sinō' magjamu. Jari maina'an sigām magtulihan ma bihing būd inān.

⁵⁵ Pagdai' llaw pa'in siniyum e' si Leban saga mpuna maka saga anakna. Niamu'-amu'an isab sigām kahāpan bo' yampa iya amole' ni lahatna.

32

Magsakap si Yakub Magbāk maka si Esaw

¹ Ya du si Yakub bay pauntas ni patudjuhanna. Sakali itu, ma labayan pa'in, aniya' saga mala'ikat min Tuhan anampang iya. ² Ya lling si Yakub pag'nda'na ma sigām, "Kilāku, pat'nna'an kasundaluhan Tuhan ko' itu." Ati Mahanaim* ya pangōnna ma lahat inān.

³ Manjari aniya' panoho'an si Yakub ma saga a'ana, yukna, "Parahū kam min aku ni danakanku si Esaw, ina'an ma jadjahan Se'er, ma lahat Edom. ⁴ Ya llingbi ma iya subay buwatittu, 'Tuwan, aniya' itu lapal min atanu si Yakub. Yuk lapal itu, "At'ggol aku bay maglahat ma deyoman si'itta si Leban. Dalam aku bay magla'an-la'an minnē'. ⁵ Aheka na hayop palsuku'anku, buwat saga sapi', kura', bili-bili, maka kambing. Aheka na isab saga sosoho'anku d'nda'-lla. Manjari, tuwan, ya angka pabowaku lapal itu ni ka'a, bang pa'in aku taima'nu magatay pote'." "

⁶ Sakali itu, makabing pa'in saga a'a bay pamabowahan lapal si Yakub, aniya' pangahaka sigām ma iya, yuk-i, "Tuwan, bay kami patampal pehē' ni danakannu si Esaw, maka ilu'un na iya pasampang ma ka'a. Aniya' ma iya saga tendogna mpat hatuh hekana." ⁷ Na, sinōd tāw magtūy si Yakub, aheya to'ongan kasusahanna, angka binahagi' duwa saga a'a ya bebeya'anna. Ya du ba'anan hayopna sampay saga unta'na, binahagi' duwa

† 31:47 31:47 Ya ōn Jegar Sahaduta itu, bahasa Aram, hatina 'tumpukan pangentoman.' Ya ōn Gale'ed, sali' du isab hatina sagō' ma bahasa Hibrani. ‡ 31:49 31:49 Ya ōn Mispā itu, bahasa Hibrani, hatina 'tongod pagpeyanan.' * 32:2 32:2 Ya ōn Mahanaim, hatina 'duwa tumpukan.'

isab. ⁸ Ya ma deyom pikilan si Yakub, bang si Esaw ganta' pina'an amono' sigām, makal'ppa sigām dabahagi'.

⁹ Jari angamu'-ngamu' si Yakub ni Tuhan, yukna, "O Tuhanku, ka'a ya pagtuhanan mbo'ku si Ibrahim maka mma'ku si Isa'ak, angamu' aku tabang ma ka'a. O Yawe, ka'a ya bay anoho' aku subay amole' ni lahatku maka ni kakampunganku. Bay aku janji'annu isab in aku buwanannu kahāpan ma ai-ai hinangku. ¹⁰ Atanu aku, a'a mbal tinōp subay nihāp e'nu. Sagō' minsan na, aheya ase' maka lasanu ma aku. Waktu lagi' kauntasku ni dambila' sapa' Jordan, halam aniya' tabowaku, luwal la'a dakayu' tungkud ma tanganku. Saguwā' ma buwattina'an itiya' na aku magduwa tumpukan ma labayan tudju amole'. ¹¹ O Tuhan, tabangin aku sabab aheya kagawahanku ma siyakaku si Esaw. Pi'itu iya arai' amono' aku sampay saga anak-h'ndaku. ¹² Entomon lagi' bay paljanji'annu ma aku, in aku buwanannu kahāpan, maka buwanannu aku tubu' mbal taitung hekana, sapantun heka solagan gusung ma bihing tahik." Ya na he' pangamu'-ngamu' si Yakub ma Tuhan.

¹³ Manjari pahanti' iya maina'an dambahangi. Pagsubu, amene' iya hayop aheka pamasampangna ma si Esaw. ¹⁴ Ya tapene'na duwa hatu' kambing d'nda maka duwampū' kambing l'lla, duwa hatu' bili-bili d'nda maka duwampū' bili-bili l'lla, ¹⁵ t'llumpū' unta' d'nda taga-anak masi anganduru', mpatpū' sapi' d'nda maka sangpū' sapi' mandangan, duwampū' kura' d'nda maka sangpū' kura' l'lla. ¹⁶ Jari pinagbahagi' magba'an-ba'an saga hayop itu e' si Yakub ati patunggu'anna ma saga a'ana. Ya panoho'anna ma sigām, "Pauntas kam dahū min aku. Paglawak-lawakunbi isab saga hayop ilu damba'an maka damba'an."

¹⁷ Aniya' isab pamandu'na ma sosoho'anna dakayu' ya parahū min kamemon, yukna, "Bang ka saupama talanggal e' siyakaku, bo' yukna ma ka'a, 'Pi'ingga ka, maka sai nakura'nu, maka sai isab tag-dapu saga hayop ilu?' ¹⁸ Ya panambungnu ma iya subay buwattitu. Yuknu, 'Tuan, atanu si Yakub ya tag-dapu itu kamemon. Sinō' binowa pi'itu ni ka'a kasampangan. Ilu'un na iya paturul min buli'an.' "

¹⁹ Ya du panoho'an si Yakub ma saga a'ana magsunu'-sunu' ya tag-tunggu'an saga hayop kasehe'. Yukna, "Bang kam ganta' talanggal e' siyakaku si Esaw, ya pangahakabi ma iya subay buwattitu, ²⁰ 'Aho' tuwan, ilu'un du atanu si Yakub paturul min buli'an.' " Ya ma deyom pikilan si Yakub, bang aniya' kasampangan pinabe'ya'an si Esaw dahū gi' min kapaglanggal sigām, kalu ahāp atayna tudju ni si Yakub ati magkahāp sigām pabīng. ²¹ Manjari pinarahū e' si Yakub kasampanganna inān kamemon. Sagō' si Yakub baranna angagad gi' ma pahanti'an sigām dambahangi.

Magkosogan si Yakub maka Tuhan ma Lahat Peniyēl

²² Na, ma sangom inān, papunduk si Yakub min patulihanna. Niā' h'ndana karuwangan maka ipatan sigām, sampay anakna l'lla kasangpū' maka dda. Ni'nde'an sigām e'na pehē' ni dambila' sapa' Jabbok. ²³ Ma dambila' pa'in saga anak-h'ndana, pinauntas isab e' si Yakub kaniya'na kamemon. ²⁴ Sagō' in iya baranna pat'nna' dangan-danganna ma tongod ina'an. Sakali aniya' magpasalupa ma si Yakub amowa iya magkosogan sampay asekot ni karai'llawan ²⁵ Na, pagnanam e' a'a inān in si Yakub mbal tara'ugna, magtūy tibu'na ma pangkulna ati magsā' lo'atanna. ²⁶ Ya yuk a'a-i ma iya, "Bbahin aku, marai' na llaw."

Anambung si Yakub, yukna, “Ē, mbal ka bbahanku. Subay ka amuwanan aku barakat dahū.”

²⁷ Manjari tinilaw si Yakub bang sai ōnna. “Si Yakub,” yukna.

²⁸ Angabtang a'a inān, yukna, “Ngga'i ka na Yakub ya pangōn ka'a puwas minnitu, sagō' si Isra'il' na, ma sabab kapagkosognu maka Tuhan maka ma pagkahinu manusiya'. Bay tara'ugnu sali'-sali'.”

²⁹ Ah'lling gi' si Yakub, “Tuwan, pahati'un aku kono' bang sai ōnnu.”

Anambung a'a-i, yukna, “Oy, angay tilawnu ōnku?” Manjari barakatanna si Yakub.

³⁰ Ya pah'lling si Yakub, “Arī, magharap aku maka Tuhan, bo' pa'in itiya' aku masi allum.” Angkanna lahat inān niōnan Peniyēl[‡] e' si Yakub.

³¹ Yamboho' paluwas mata llaw ma waktu kalanjal si Yakub min lahat Peniyēl e'. Magpengka'-pengka' isab iya ma sabab dambila' lo'atan pangkulna magsā'. ³² Ya he' sababna angkan bangsa Isra'il mbal to'ongan amangan ugat sumbali'an ya ma lo'atan pangkul. Ya ina'an addat sigām sampay ni kabuwattituhan, tu'ud nientom mbo' sigām si Yakub bay waktu kapanibu' pangkulna.

33

Kapagsampang si Yakub maka si Esaw

¹ Manjari itu, maka'nda' pa'in si Yakub ni dahuanna, ilu na si Esaw maka saga tendogna mpat hatas puhu'. Magtūy pinapagtumpuk e' si Yakub saga onde'-onde' maka kaina'an sigām magkaniya-kaniya. ² Ya pinarahū e'na si Bilha maka si Silpa sampay saga anak sigām. Pasunu' disi Leya maka saga anakna, ati karamulihan si Rakiya maka anakna si Yusup. ³ Si Yakub baranna ya parahū min kamemon. Na, asekot-sekot pa'in iya ni si Esaw, magtūy iya pasujud min pitu' pagaddatna ma siyakana.

⁴ Malaingan si Esaw paragan anampang si Yakub. Anganggapus iya maka aniyum, ati magtangis sigām karuwangan. ⁵ Pag'nda' si Esaw ma saga kar'ndahan maka saga onde'-onde', atilaw iya ma si Yakub, yukna, “Sai kasehe'annu ilu?”

Ya sambung si Yakub, “Kaka' tuwan, ya na itu ka'anakan bay pangalid-jiki' Tuhan ma aku, ya atanu itu.”

⁶ Manjari pasōng isab saga ipatan si Yakub maka ka'anakan sigām, ati pasujud ma dahuan si Esaw. ⁷ Pasunu' isab si Leya maka saga anakna, karamulihan si Rakiya maka anakna si Yusup, pasujud sigām kamemon.

⁸ Atilaw gi' si Esaw, yukna, “Pamagay ba'an an tumpukan hayop bay talanggalku ma lān ina'an? Ai kagunahanna?”

Ya sambung si Yakub, “Ya kagunahanna, Kaka' tuwan, pamuwanku ma ka'a pamahāp ataynu tudju ni aku.”

⁹ Yuk si Esaw, “Otō', da'na na aku. Aheka du ma aku. Mailuhun na ma ka'a.”

¹⁰ Yuk si Yakub, “Ndū', Kaka' tuwan, bang sab'nnal-b'nnal ahāp na ataynu ma aku, taima'un kasampanganku itu ma ka'a. Ya pagharapku maka ka'a llaw itu, sali' hantang pagharapku maka Tuhan, sabab ahāp sidda pamaihu'annu ma aku. ¹¹ Taima'un, Kaka' tuwan, ya kasampanganku itu ma ka'a, sabab aheya kahāpan ya bay pamuwannu Tuhan ma aku. Halaman aniya' kulang ma aku.” Jari tinaima' na e' si Esaw pagka tapogos e' si Yakub.

¹² “Na,” yuk si Esaw, “Sūng na kitam. Sehe'anta kam.”

† 32:28 32:28 Ya ōn Isra'il itu, hatina 'magkosogan maka Tuhan.' ‡ 32:30 32:30 Ya ōn Peniyēl itu, hatina 'magharap maka Tuhan.'

¹³ Sagō' mbal si Yakub. Yukna, "Kaka' tuwan, kata'uwannu du. Alamma saga onde'-onde' itu. Maka pagsusahanku isab saga bili-bili maka saga sapi' taga-anak duru'an lagi'. Bang puspusanta pal'ngngan minsan dang'llaw sadja, marai' magpatayan du kamemon. ¹⁴ Ndū', Kaka'," yuk si Yakub ma si Esaw, "parahū gi' ka min kami. Kami maka saga anakku sampay saga ba'anan hayop itu subay paturul min damuliannu. Painut-inut sadja kami pal'ngngan sampay ka ta'abutku mahē' ma lahat Se'er."

¹⁵ "Na aho', Otō'," yuk si Esaw. "Bbahanku isab saga a'aku pagapi' ma ka'am."

Yuk si Yakub, "Minsan mbal na, Kaka' tuwan. Ya sadja aheya ma aku bang pa'in ahāp na ataynu ma aku."

¹⁶ Manjari ma llaw ina'an-i magpamole' na disi Esaw ni lahatna Se'er.

¹⁷ Sagō' si Yakub iya pehē' gom pa'in ni lahat Sokkot. Ma Sokkot pa'in, anghinang iya luma' pat'nna'anna maka saga anak-h'ndana. Anghinang isab iya saga kamalig pasindungan ba'anan kahayopanna. Ya he' sababna angkan lahat inān niōnan Sokkot.*

¹⁸ Ya hatulanna, makapole' pa'in si Yakub min lahat Mesopotami, at'kka na ni lahat Kana'an ma halam aniya' baya-baya. Tat'kkana da'ira Sekem ati maina'an iya magpat'ngge tolda pagluma'an sigām, ina'an ma anggoman da'ira. ¹⁹ Manjari ya tana' pat'nna'anna sigām inān bay bin'li e'na min saga panubu' si Hamor mma' si Sekem, dahatus pilak tibu'uk ya pam'llina. ²⁰ Aniya' isab pagtunu'an kulban nihinang e' si Yakub ma tana' ina'an. El-Elohe-Isra'il† ya pangōnna ma pagkukulbanan inān.

34

Niusiba'an si Dina

¹ Na, aniya' anak si Yakub maka si Leya budjang, ōnna si Dina. Dakayu' llaw pal'ngngan si Dina itu anibaw saga bagayna d'nda, a'a Kana'an. ² Jari ta'nda' iya e' si Sekem anak si Hamor, ya pagbebeya'an ma lahat inān. (A'a bangsa Hib disi Hamor itu.) Pag'nda' si Sekem ma si Dina, magtūy saggawna bo' yampa usiba'anna. ³ Sagō' ka'amuhan iya ma si Dina he' maka sinōd lasa. Jari bissalahanna pahāp-hāp, kalu tabowa alasa isab ma iya. ⁴ Yuk si Sekem ma mma'na si Hamor, "Mma', pah'nda'un ma aku d'nda itu."

⁵ Sakali itu, makata'u pa'in si Yakub pasal pangusiba' itu ma anakna si Dina, halam aniya' tapah'llingna pasal palkala' itu. Subay na bay makapole' saga anakna min kaparangan, min hinang sigām anunggu' kahayopan.

⁶ Manjari si Hamor, ya mma' si Sekem-i, pehē' ni si Yakub amowa iya maggara'. ⁷ Maina'an isab saga anak si Yakub l'lla baha'u bay at'kka min deya. Kahaka'an pa'in sigām pasal palkala' itu, magtūy sigām astolan makalandu' ma sabab pangusiba' si Sekem ma danakan sigām si Dina. Mbal to'ongan manjari, talapay saga a'a Isra'il kamemon nihinangan kaiya'an.

⁸ Ah'lling si Hamor ma si Yakub maka saga anakna-i, yukna, "Ndū' tuwan, in' anaku si Sekem itu aheya to'ongan baya'na ma anaknu si Dina. Taima'un iya, pah'nda'un ma anaknu. ⁹ Ahāp kitam magpikit-pikiti d'nda maka l'lla. ¹⁰ Bang hati buwattē', makapaglahat du kam maitu maingga-maingga kabaya'anbi pat'nna'an. Aluhaya du kam angusaha maitu, makajari isab am'li tana'."

* **33:17** 33:17 Ya ōn Sokkot itu, hatina ma bahasa Hibrani, 'pasindungan.' † **33:20** 33:20 Ya ōn El-Elohe-Isra'il itu, hatina ma bahasa Hibrani, 'Tuhan ya pagtuhanan si Isra'il.'

11 Ah'lling isab si Sekem ma mma' si Dina sampay ma saga danakanna, yukna, "Ndū", saga Tuwan, bang pa'in aku makasulut ataybi. Ai-ai amu'bi ma aku pamuwanku du ma ka'am. 12 Haka'inbi aku bang pila ungsudna maka sokatna ati akuhanku du, bang aku pakawinbi ma si Dina."

13 Sagō' angakkal saga anak si Yakub ma si Sekem maka mma'na si Hamor, ma sabab pangusiba'na ma danakan sigām si Dina. 14 Yuk sigām, "Ē, mbal makajari. In danakan kami itu mbal tapah'lla ma l'lla dalam bay taislam. Kaiya'an ko' ilu ma kami. 15 Magsulut du kitam bang pa'in ni'islam kal'llahanbi kamemon, buwat pagislam ma kami. 16 Jari magpikit-pikiti du kitam. Magdalahat kitam magdabangsa. 17 Malaingkan bang kam mbal ameya' ma gara' kami itu, pagka mbal bilahi magislam, na, ngā' kami na danakan kami d'nda itu bo' ala'an minnitu."

18 Manjari kasulitan si Hamor maka anakna si Sekem ma gara' bay nihūgan sigām e' saga anak si Yakub e'. 19 Mbal pa'in at'ggol, bineya' e' si Sekem gara' sigām ma sabab baya'na ma si Dina anak si Yakub. Si Sekem ya pinagaddatan asal labi min kakampunganna kasehe'an. 20 Manjari pehē' na iya maka mma'na si Hamor ni tongod pasōran da'ira bo' amowa magisun saga l'lla ya magtipun maina'an. 21 Yuk sigām, "Saga tuwan, in bangsa Isra'il itu patibagayun asal. Ahāp bang sigām tugutanta maglahat maitu maka magusaha isab ma deyum kaluhaya'an, sabab aluha asal lahattam. Ahāp isab bang tugutantam saga anak sigām subulbudjang magkawin-kiyawani maka anaktam. 22 Saguwā' mbal gi' sigām makajari magdalahat-magdabangsa maka kitam. In kitam kal'llahan subay magislam dahū buwat kapagislam ma sigām. 23 Manjari bang beya'ta addat sigām e', in hayop sigām kamemon maka pangalta' sigām kamemon ma kitam du ma waktu sinōng. Jari patut bahā' bang kitam magsulut supaya sigām maglahat maitu ma kitam?"

24 Manjari kasulitan saga l'lla ma da'ira inān kamemon. Bineya' e' sigām gara' si Hamor maka anakna si Sekem ati magislam sigām kamemon.

25 Na, palabay pa'in t'llumbahangi min bay pagislam e', bo' dalam gi' kauli'an, pina'an na duwangan anak si Yakub l'lla, si Simiyun maka si Libi ya langgung si Dina. Pasōd sigām magtakos kalis ni deyum da'ira inān ma dalam aniya' pangalab-ngalab saga a'a maina'an. Jari nilagut pinapatay saga l'lla inān kamemon e' sigām karuwangan. 26 Talapay isab si Hamor maka anakna si Sekem pinapatay. Si Dina iya niā' e' sigām min deyum luma' si Sekem. 27 Magpatayan pa'in saga a'a itu, paturul isab saga anak si Yakub kasehe'an anaban kamemon ai-ai bay ma deyum da'ira. Ya he' pamalos sigām ma kaiya'an danakan sigām budjang. 28 Tinaban e' sigām pangalta' kamemon ma deyum-luwasan da'ira inān, buwat saga kambing, bili-bili, sapi' maka kura', hatina ai-ai taga-guna. 29 Tinaban pangalta' kamemon bay ma deyum luma', sinaggaw isab saga d'nda maka kaonde'an kamemon.

30 Na, kinata'uwan pa'in e' si Yakub hinang si Simiyun maka si Libi itu, magtūy pah'llinganna sigām. Yukna, "Arōy! Aheya kasusahan ya pamuwani itu ma aku. Binantahan du aku e' saga bangsa Kana'an maka bangsa Pirissi sampay bangsa a'a kamemon ma lahat itu. Ariki' du kitam. Bang sigām ganta' magdakayu' pi'itu angandupak, tantu kitam alaglag kamemon magtai'anak."

31 Ya sambung si Simiyun maka si Libi, "Pasagaranta bahā' bang danakan kami si Dina tahinang sali' d'nda pinagtatambahan?"

35

Pabing Si Yakub ni Lahat Betel

¹ Na aniya' panoho'an Tuhan ma si Yakub, yukna, "Patukad ka ni Betel bo' ka maglahat mahē'. Hinangun pagtunu'an isab mahē' pagkulbanannu ma aku, ya Tuhan bay magpa'nda' ma ka'a waktu lagi' kalahinu min siyakanu si Esaw."

² Ah'ling si Yakub ma saga anak-h'ndana sampay ma saga a'a be-beya'anna kamemon, yukna, "Timaninbi saga ta'u-ta'u kamemon ya pagtutuhananbi ilu. Sussihunbi baranbi pahāp bo' yampa kam magsalihan badju' al'ssin. ³ Pagubus, patukad kitam ni Betel ati angahinang aku pagkulbanan maina'an pangarapan ni Tuhan ya bay anabangan aku ma waktu kasukkalanku. Ginapi' na pa'in aku e'na pi'ingga-pi'ingga bay pal'ngngananku." ⁴ Manjari bineya' lling si Yakub e' saga a'ana inān ati sinōngan ni iya saga ta'u-ta'u sigām kamemon sampay saga aretes* bay ma tainga sigām. Jari kinubul kamemonna e' si Yakub ma tongod po'on kayu pagduwa'ahan ya ma Sekem. ⁵ Pagubus, pasalta' pa'in disi Yakub atulak minnē', pinat'kkahan tāw aheya saga a'a ma kakauman Sekem angkan sigām mbal makatawakkal anurul disi Yakub amalos.

⁶ Manjari itu magt'kkahan na si Yakub sampay saga a'ana kamemon ni Lūs, ya pinagōnan Betel ma tahun damuli itu. Ma lahat Kana'an ko' inān. ⁷ Aniya' pagtunu'an kulban nihinang e' si Yakub mahē'. El-Betel† ya pangōnna ma lahat inān, sabab ya na lahat bay pagpa'nda'an Tuhan ma iya waktu bay kalahina min siyakana.

⁸ Amatay na si Debora, ya d'nda bay angayurahan si Ripka min kariki-diki'na gi'. Takubul iya ma tongod dakayu' po'on kayu ya ma lūran lahat Betel. Allon Bakut (hatina Kayu Pagkarukka'an) ya pangōn a'a ma kayu inān.

⁹ Na, ma waktu kapamole' si Yakub min lahat Mesopotami, bay magpa'nda' Tuhan ni iya pabalik maka amuwanan iya kahāpan. ¹⁰ Ya pangallam Tuhan ma iya, "Ōnnu si Yakub‡ sagō' puwas itu ngga'i ka na si Yakub ya pangōn ka'a, sagō' si Isra'il§ na." Hatina Tuhan to'ongan ya bay angōnan iya si Isra'il.

¹¹ Manjari angallam na isab Tuhan ma iya, "Aku itu Tuhan Sangat Kawasa. Anganak ka paheka, manjari ma waktu sinōng aniya' kabangsa-bangsahan patubu' min ka'a. Lāgi aniya' saga sultan isab luwa' min panubu'nu. ¹² Ya lahat bay pamuwanku ma mbo'nu si Ibrahim maka mma'nu si Isa'ak pamuwanku isab ma ka'a sampay ma saga panubu'nu." ¹³ Pagubus, ala'an na Tuhan min lugal bay pagsuli-sulihanna maka si Yakub.

¹⁴ Na maina'an, ma tongod bay pangallaman Tuhan ma iya, aniya' batu niosolan e'na. Taosol pa'in, binusug e' si Yakub binu-anggul maka ns'llan jaitun* ma diyata'na panukbal ni Tuhan. ¹⁵ Manjari Betel† ya pangōn si Yakub ma lahat ina'an-i.

Kamatay si Rakiya

* **35:4** 35:4 Aretes itu marai' bay nihinang e' sigām hadjimat, atawa bay tinaban e' sigām min da'ira Sekem. † **35:7** 35:7 Ya ōn El-Betel itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'Tuhan Lahat Betel.' ‡ **35:10** 35:10 Ya ōn Yakub itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan, hatina 'amalut ma buli' tape'. Ya hantang-hatulanna, 'panganggakal.' § **35:10** 35:10 Ya ōn Isra'il itu, hatina, 'magkosogan maka Tuhan.' * **35:14** 35:14 Ns'llan pin'gga' min buwa' kayu jaitun. † **35:15** 35:15 Ya ōn Betel itu bahasa Hibrani, hatina 'luma' Tuhan.'

¹⁶ Pagpuwas, palanjal na si Yakub maka saga anak-h'ndana min Betel inān. Na alawak-lawak lagi' sigām min kauman Eprata, ta'abut na bulanan si Rakiya anganak. Kahunitan iya to'ongan. ¹⁷ Jari itu, pagka makalandu' hunitna, yuk panday ma iya, "Ndū', Rakiya, da'a ka tināw, l'lla ko' itu." ¹⁸ Song pa'in ab'kkat napasna, si Benoni (hatina 'anak kasusahanku') ya ōn pang'bba si Rakiya ma anakna. Manjari amutawan na iya. Saguwā' Benjamin^z ya pangōn si Yakub ma onde'-onde' he'.

¹⁹ Pagka amatay na si Rakiya, kinubul iya ma bihing lān tudju ni kauman Eprata, ya pinagōnan Betlehem ma tahun damuli itu. ²⁰ Jari aniya' batu lakit niosolan e' si Yakub, batu panganggindanan kubul si Rakiya. Ina'an du isab sampay ni buwattina'an.

²¹ Pagpuwas, palanjal na disi Yakub (ya pinagōnan isab si Isra'il) ati magpat'ngge tolda pagluma'an sigām ma liyuhan Migdal-Eder.[§] ²² Sakali itu, waktu lagi' disi Isra'il pat'nna' ma liyuhan Migdal-Eder inān, makapag-bihing anakna si Rubin maka h'nda-h'ndana si Bilha. Kahaka'an si Yakub pasal ina'an-i angkan akagit atayna. Na, si Yakub itu, sangpū' maka duwa anakna l'lla.

²³ Ya itu saga anakna min si Leya:

si Rubin ya pagsiyakahan,
bo' si Simiyun, si Libi, si Yahud, maka si Issakar,
si Sibulun ya kasiyalihan.

²⁴ Saga anak si Yakub min si Rakiya:

si Yusup ya siyaka, bo' si Benjamin.

²⁵ Anakna isab min si Bilha ya ipatan si Rakiya:

si Dān maka si Naptali.

²⁶ Anakna isab min si Silpa ya ipatan si Leya:

si Gād maka si Aser.

In sangpū' maka duwa anak si Yakub l'lla itu bay nianakan ma lahat Mesopotami.

Kawapat si Isa'ak

²⁷ Manjari at'kka na si Yakub ni mma'na si Isa'ak ma lahat Mamre (hatina lahat Hebron), ya na lahat bay paglahatan si Isa'ak maka si Ibrahim. ²⁸ Na, ta'abut pa'in dahatus maka walumpū' tahun umul si Isa'ak, ²⁹ awapat na iya ma deyum kasannangan, ati pinapagtimuk iya maka ka'mbo'-mbo'anna. Takubul iya e' anakna karuwangan si Esaw maka si Yakub.

36

Saga Panubu' si Esaw

¹ Ya na itu salsila panugsugan saga panubu' si Esaw, ya pinagōnan isab si Edom. ² Min lahat Kana'an h'ndana kat'llungan. H'ndana dakayu' si Ada anak si Elon, a'a bangsa Hit. Karuwana si Oholebama anak si Ana anak si Sebeyon, a'a bangsa Hib. ³ Kat'lluna si Basemat anak si Isma'il, ya magdanakan maka si Nebayot. ⁴ Si Elepas ya anak si Esaw min si Ada, si Ruwil iya anakna min si Basemat. ⁵ Saga anakna min si Oholebama, ya na si Jiyus, si Jalam maka si Kora. In itu kamemon bay nianakan ma si Esaw ma lahat Kana'an.

⁶ Manjari aniya' waktu pabutas na si Esaw min siyalina si Yakub, maglain ni lahat saddi. Tabeya' ma iya saga anak-h'ndana sampay saga tendogna

^z 35:18 35:18 Benjamin, hatina 'anak taga-kawasa' atawa 'anak ahāp sukudna.' § 35:21 35:21 Migdal-Eder itu bahasa Hibrani, hatina 'luma' pamantawan hayop.'

kamemon. Tabowa isab kahayopanna sampay pangalta'na kamemon bay tausahana ma lahat Kana'an. ⁷ Ya angkan si Esaw pabutas min si Yakub, sabab aheka makalandu' ba'anan hayop ya suku' sigā karuwangan, mbal s'ddong ma tana' bay paglahatan sigā he'. Mbal na sigā makapagdakayu' lahat. ⁸ Manjari si Esaw, hatina si Edom, pehē' na ni kabūd-būran lahat Se'er bo' maglahat mahē'.

⁹ Ya na itu isab salsila panugsugan panubu' si Esaw, ya pang'mbo'an bangsa Edom, a'a kabūd-būran Se'er.

¹⁰ Saga anak si Esaw l'lla:

Si Elepas ya anakna min h'ndana si Ada, si Ruwil ya anakna min h'ndana si Basemat.

¹¹ Saga anak si Elepas l'lla:

si Teman, si Omar, si Sepo, si Gatam maka si Kenas.

¹² Aniya' h'nda-h'nda isab si Elepas, ōnna si Timna,

ya bay anganakan l'lla, ōnna si Amalek. Ya du ina'an saga mpu si Esaw min h'ndana si Ada.

¹³ Saga anak si Ruwil l'lla:

si Sera, si Samma maka si Missa. Ya du ina'an saga mpu si Esaw min h'ndana si Basemat.

¹⁴ Aniya' gi' anak si Esaw l'lla min h'ndana si Oholebama anak si Ana, mpu isab si Sebeyon:

si Je'us, si Jalam maka si Kora.

¹⁵ Itiya' na saga datu' bay patubu' min si Elepas anak si Esaw siyaka:

si Teman, si Omar, si Sepo, si Kenas, ¹⁶ si Kora, si Gatam maka si Amalek. Si Ada h'nda si Esaw ya mbo' saga a'a magdaratu' itu ya bay panubu' si Esaw.

¹⁷ Saga datu' isab bay patubu' min si Ruwil ya anak si Esaw dakayu':

si Nahat, si Sera, si Samma maka si Missa. Si Basemat h'nda si Esaw ya mbo' sigām.

¹⁸ Saga anak si Esaw isab min h'ndana si Oholebama anak si Ana:

si Je'us, si Jalam maka si Kora, a'a magdaratu' kamemon.

¹⁹ Manjari ya du ina'an saga bangsa maka ba'anan datu' sigām ya bay patubu' min si Esaw (ya pinagōnan isab si Edom).

²⁰⁻²¹ Na, in pasal saga bangsa porol ma lahat Edom, si Se'er bangsa Hōr ya pang'mbo'an sigām. Saga anak si Se'er ya tahinang datu', ya na si Lotan, si Sobal, si Sebeyon, si Ana, si Disun, si Eser maka si Disan.

²² Saga anak si Lotan:

si Hore maka si Homan. Si Timna ya danakan si Lotan d'nda.

²³ Saga anak si Sobal:

si Alban, si Manahat, si Ebal, si Sepo maka si Onam.

²⁴ Saga anak si Sebeyon isab:

si Aya maka si Ana. Si Ana itu bay makabāk bohe' amukal-mukal ma lahat paslangan, hinabuna magipat saga kura' mma'na.

²⁵ Saga anak si Ana:

si Disun ya anakna l'lla, si Oholebama ya anakna d'nda.

²⁶ Saga anak si Disun:

si Hemdan, si Esban, si Itran maka si Keran.

²⁷ Saga anak si Eser anak si Se'er:

si Bilhan, si Sa'aban maka si Akan.

²⁸ Saga anak si Disan:

si Ūs maka si Aran.

29-30 Itiya' na isab òn saga a'a pagdatu'an kabangsa-bangsahan Hōr ya bay maglahat ma lahat Se'er:
si Lotan, si Sobal, si Sebeyon, si Ana, si Disun, si Eser maka si Disan.

Saga Sultan ma Lahat Edom

³¹ Na, ya na itu saga a'a magsusultan ma lahat Edom masa dalam gi' aniya' sultan ma bangsa Isra'il. ³² Si Bela anak si Beyor tahinang sultan ma bangsa Edom. Dinhaba ya òn da'ira pagsultananna.

³³ Amatay pa'in si Bela, si Johab anak si Sera' ya pas'lle' aningko' magsultan. A'a iya min lahat Bosla.

³⁴ Amatay pa'in si Johab, ya pas'lle' magsultan si Husam a'a min jadjahan bangsa Teman.

³⁵ Amatay pa'in si Husam, ya pas'lle' magsultan si Hadad anak si Bedad. Abit iya òn da'ira pagsultananna. Si Hadad itu bay makara'ug ma bangsa Midiyan ma deyum lahat Mowab.

³⁶ Amatay pa'in si Hadad, ya pas'lle' magsultan si Samla min lahat Masleka.

³⁷ Pagmatay si Samla, ya pas'lle' magsultan si Sa'ul, a'a min lahat Rehobot ma bihing sapa' aheya.

³⁸ Na, amatay pa'in si Sa'ul, ya pas'lle' magsultan si Ba'al-Hanan anak si Akbor.

³⁹ Amatay pa'in si Ba'al-Hanan anak si Akbor, ya pas'lle' magsultan si Hadad. Pau ya òn da'ira pagsultananna. Si Mehetabel anak si Matered, mpu si Mesahab, ya h'nda si Ba'al-Hanan itu.

⁴⁰ Itiya' na isab òn saga datu' bay patubu' min si Esaw, kaniya-kaniya sigām magsaddi-saddi lahat maka bangsa: si Timna, si Alba, si Jetet, ⁴¹ si Oholebama, si Ela, si Pinun, ⁴² si Kenas, si Teman, si Mibsar, ⁴³ si Magde'el maka katapusan si Iram. Saga panubu' si Esaw itu kamemon bay datu' ma lahat Edom kaniya-kaniya ma paglahatan sigām.

Na, ya na ina'an salsila pasal paltubu'an an si Esaw, ya po'onan bangsa Edom.

37

Si Yusup maka Panguppina

¹⁻² Ya na itu salsila pasal si Yakub maka anak-mpuna. Maglahat asal iya ma Kana'an, ya lahat bay paghanti'an mma'na si Iša'ak.

Manjari itu, ya anakna si Yusup wa'i angipat saga hayop sigām, beya' isab saga danakanna l'la min saddi ina', min si Bilha maka si Silpa. Sangpū' maka pituntahun umul si Yusup ma waktu ina'an-i. Jari sinumbang e' si Yusup saga danakanna itu ni mma' sigām. Aniya' kono' hinang sigām mbal taluwa'.

³ Na, aheya lasa si Yakub ma si Yusup. Salasa-lasa iya ma anakna kasehe', alasa gi' ma si Yusup sabab anak ma kato'ana. Jari pinatahi'an e'na si Yusup juba alingkat. ⁴ Kinata'uwan pa'in e' saga dauranakan kaheya lasa si Yakub ma si Yusup, labi-labi min lasana ma sigām kasehe'an, magtūy sigām ab'nsi ma iya. Mbal na sigām amissala sangkahāpan ma iya.

⁵ Manjari itu, aniya' waktu anguppi si Yusup. Kahaka'an pa'in dauranakanna pasal uppina, gom pa'in ab'nsi sigām ma iya. ⁶ Yukna ma sigām, "Ā, kalehunbi bay tauppiku. ⁷ In kitam kamemon bay ma huma magp'kkos pai, manjari ya p'kkosan pai bay ma aku magtūy an'ngge

pabontol. Ya du saga p'kkosan pai bay ma ka'am, an'ngge isab bo' patilibut ni p'kkosanku ati pasujud."

⁸ Sinambungan si Yusup e' danakanna, yuk sigām, "Ē! Ka'a ilu magsultan bahā' ma kami? Pagbaya'annu kami?" Pasōng gom pa'in kab'nsi sigām ma iya ma sabab uppina maka suli-sulina he'.

⁹ Pinauppihan na isab si Yusup pabalik ati suli-sulihanna isab saga danakanna. Yukna ma sigām, "Kalehunbi pasal uppiku dakayu' itu. Tauppiku llaw maka bulan sampay saga bitu'un sangpū' maka ssa hekana pasujud ni aku."

¹⁰ Anuli-nuli isab si Yusup ma mma'na pasal uppina itu. Magtūy iya pinah'llingan e' mma'na, yuk-i, "Oy! Uppi ai ilu? Pikilnu bahā' in aku maka ina'nu sampay saga danakannu subay pasujud ni ka'a?" ¹¹ Manjari akagit atay saga danakan si Yusup ma iya. Sagō' kinannal e' mma'na palkala' inān.

Pinab'llihan si Yusup bo' Binowa ni Lahat Misil

¹² Manjari dakayu' llaw, pagka maina'an saga danakan si Yusup ma lahat Sekem angipat ba'anah kahayopan ya suku' mma' sigām, ¹³ aniya' panoho'an si Isra'il (hatina si Yakub) ma si Yusup. Yukna, "Otō', kata'uwannu asal, ina'an saga danakannu ma Sekem angipat hayop. Bilahi aku anoho' ka'a pehē'."

Ya sambung si Yusup, "Aho', Mma', pehē' aku."

¹⁴ Yuk mma'na isab, "Na, pehē' na ka. Tibawun danakannu inān bang ahāp du kahālan sigām maka saga hayopta bo' ka amole' isab pi'itu angahaka'an aku." Jari pinatulak iya min kapantayan Hebron tudju ni lahat Sekem.

Pagt'kkana ni Sekem, ¹⁵ hinabuna amiha saga danakanna ma kaparang-parangan, aniya' a'a makalanggal ma iya. Yukna, "Otō', ai pihanu ilu?"

¹⁶ Ya sambung si Yusup, "Ya pihaku, tuwan, saga danakanku. Maitu kono' sigām angipat kahayopan kami. Kata'uwannu bahā' tuwan bang maingga sigām?"

¹⁷ Yuk a'a inān, "Ā, halam na sigām maitu. Takaleku sigām magsuli-suli, ni lahat Dotan kono'."

Manjari paturul si Yusup ni saga danakanna sampay ta'abutna sigām ma tongod Dotan. ¹⁸ Na, alawak-lawak gi' si Yusup, ta'nda' iya he' saga danakanna. Magtūy iya pinagisunan pinapatay e' sigām.

¹⁹ Yuk sigām dansehe'an, "O'o, nda'unbi. Ilu na si Pangunguppi. ²⁰ Sūng, bono'ta iya ati timananta baranna ni deyom lowang bay pagtau'an bohe' itu. Ya pangahakata ma pasalna in iya bay pinapatay maka kinakan e' sattuwa talun. Nda'ta minnē' bang ai kapūsan uppina."

²¹ Na, pagkale pagisun itu e' siyaka sigām si Rubin, magtūy iya amikil bang buwattingga e'na anabang si Yusup bo' mbal kinala'atan e' saga danakanna. Yukna ma sigām, "Ndū', da'a iya papatayhunbi. ²² Hūgta sadja iya ni lowang itu. Halam aniya' a'a maglahat maitu. Saguwā' da'a iya inay-inayunbi." Angkan buwattē' lling si Rubin sabab magmaksud iya angā' si Yusup pabalik bo' pinapole' ni mma'na.

²³ Ahā, pagt'kka si Yusup pehē' ni saga danakanna, magtūy iya sinaggaw e' sigām bo' niurusan jubana alingkat e'. ²⁴ Puwas e', binowa iya nihūg ni deyom lowang halam bohe'na sabab atigang na.

²⁵ Sakali itu, hinabu saga danakan si Yusup aningko' amangan, na, aniya' ta'nda' e' sigām saga a'a bangsa Isma'il. Ina'an sigām magtūy-turul min lahat Giliyad tudju ni lahat Misil. Aniya' isab dagangan paruwā' ma saga unta' sigām, saga ginisan bulitik pahamut maka ginisan pamapā.

²⁶ Ah'lling magtūy dakayu' danakan sigām ōnna si Yahud, "Ai untungna bang bono'ta siyalita itu bo' limbunganta kamatayna?" ²⁷ Gom lagi' iya pab'llihanta ni saga a'a Isma'il itu. Da'a sadja iya mulata sabab danakanta du iya, dalaha' maka kitam." Manjari kasulutan saga danakan si Yahud ma llingna he'.

²⁸ Manjari itu, makasekot pa'in saga a'a magdaragang e',* nihella' si Yusup paluwas min deyum lowang bo' yampa pinab'llihan ma saga bangsa Isma'il e'. Ya b'llihanna duwampū' pilak tibu'uk.† Pagb'lli pa'in, tabowa iya pehē' ni lahat Misil.

²⁹ Na, pabalik si Rubin ni lowang bay pangahūgan si Yusup arak angā' iya. Pagdomolna dalam maina'an si Yusup, agsai gineret e'na badju'na tanda' sin pagdukkana. ³⁰ Pabīng iya magdai'-dai' ni tongod saga danakanna bo' yukna, "Arōy! Dalam maina'an si Yusup! Daka painay hinangku!"

³¹ Jari, anumbali' sigām kambing ati niledje juba si Yusup maka laha'na. ³² Binowa juba inān amole' bo' pina'nda'an ni mma' sigām. Ya yuk sigām, "Ndū' Mma', nda'un ba bay tabāk kami. Juba si Yusup bahā'?"

³³ Takilā magtūy e' si Yakub. "Aho'," yukna. "Ma si Yusup ko' ilu! Kilāku aniya' sattuwa' talun bay angā' iya anagpe' baranna. Arōy! Anakku si Yusup!"

³⁴ Magtūy gineret e' si Yakub badju' ma baranna bo' yampa magbinadju' karut,‡ tanda' ma pagkarukka'anna. Jari at'ggol to'ongan pagdukkana si Yakub ma anakna. ³⁵ Pina'an ni iya saga anakna d'nda-l'lla bahasa amauli' karukka'anna, saguwā' mbal iya, subay pasangdan magdukkana. Angabtang iya, yukna, "Mbal ala'an pagdukkaku ma anakku sampay aku amole' ni ahirat." Manjari kasangdanan si Yakub magdukkana ma anakna si Yusup.

³⁶ Pasalta', si Yusup bay binowa ni lahat Misil e' saga magdaragang.§ Ma Misil pa'in, pinab'llihan iya ni dakayu' kapitan pangandolan Pira'un,* ōnna si Putipar. Pagnakura'an iya ma saga jaga ma deyum astana' Pira'un.

38

Si Yahud maka si Tamar

¹ Na, ma waktu ina'an pabutas na si Yahud min saga danakanna bo' pehē' ni da'ira Adullam pat'nna' ma luma' si Hira. ² Mahē' pa'in si Yahud, makapagkilā iya maka budjang, anak si Suwa bangsa Kana'an. Jari tahinangna h'nda. ³ Anganak iya l'lla ati si Ēr ya pangōn si Yahud ma iya. ⁴ Angiram h'ndana pabīng bo' anganak isab l'lla. Onan ya pangōnna ma iya. ⁵ Ma lahat Keseb pa'in, anganak gi' iya pabīng, l'lla isab. Sela ya pangōnna ma iya.

⁶ Na palabay pa'in daka pilantahun, si Yahud bay amah'nda'an anakna siyaka, ya si Ēr, ma si Tamar. ⁷ Sagō' lumandu'an ala'at kajarihan si Ēr ma pang'nda' PANGHŪ'-Yawe, angkan iya magtūy minomos.

* **37:28** 37:28 A'a magdaragang: bangsa Isma'il min lahat Midiyan. † **37:28** 37:28 Ya duwampū' pilak tibu'uk itu, ya na halga' ata l'lla bang pinab'llihan ma masa ina'an. Ya timbang pilak e' labi-labi 200 gram. ‡ **37:34** 37:34 Karut: Ya addat saga bangsa Hibrani bang magkarukka'an subay magsin'mmek akasap buwat saga karut. § **37:36** 37:36 Hatina a'a min lahat Midiyan. * **37:36** 37:36 Ya kabtangan Pira'un itu bahasa Misil pangangg'llal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn ma sultan dangan sadja.

⁸ Manjari ah'ling si Yahud ma si Onan ya anakna pasunu'. "Otō'," yukna, "ipalnu si Tamar abalu na. Subay ka magpūn maka iya supaya aniya' tubu' siyakanu. Ya na addat bang aniya' amatay ma dalam aniya' anakna."
⁹ Sagō' kinata'uwana asal e' si Onan bang si Tamar ganta' ab'ttong e'na bo' anganak, in anak inān mbal taitung anakna. Taitung anak siyakana. Angkanna si Onan itu, sakahaba' iya magbihing maka si Tamar; mbal tino'ongan e'na supaya dalam aniya' tubu' ma siyakana ya bay amatay he'.
¹⁰ Ala'at isab hinang si Onan inān ma pang'nda' PANGHŪ' angkan amatay isab iya.

¹¹ Na, aniya' lling si Yahud ma ayuwanna si Tamar; yukna, "Amole' na ka ni okoman mma'nu. Da'a ka magh'lla saddi, lagarin gi' anakku si Sela. Subay na iya asangpot bo' kam magpūn." Angkan buwattē' lling si Yahud sabab ahalli' iya ma si Sela. Kalu iya amatay buwat duwangan siyakana he'. Jari amole' na si Tamar ni matto'ana.

¹² At'ggol-t'ggol pa'in, amatay isab anak si Suwa ya h'nda si Yahud. Ataptap pa'in pangatayan si Yahud itu min bay kamatay h'ndana, magbeya' iya maka bagayna si Hira a'a Adullam. Amaklay sigām karuwangan pehē' ni lahat Timna, ni lugal pagguntingan bulbul saga bili-bili si Yahud.

¹³ Manjari aniya' makahaka ma si Tamar in mato'ana song at'kka ni Timna angangguntingan saga bili-bilina. ¹⁴ Na pagta'u si Tamar, magtūy iya analinan s'mmekna balu. Tinambunan isab baihu'na maka sulban bo' mbal takilā, ati aningkō' iya ma tongod pagsosōran ni deyom kauman Inaim, ya ma bihing kalsara tudju ni Timna. Kinata'uwana asal e' si Tamar in si Sela asangpot na, sagō' dalam gi' tapamah'lla ma iya.

¹⁵ Na, ta'nda' e' si Yahud si Tamar e' sagō' dalam takilāna. Pangannalna d'nda pinagtatambahan sabab magtambun baihu'na. ¹⁶ Manjari itu, pagka dalam kinata'uwana e' si Yahud in d'nda inān ayuwanna, pina'an si Yahud ni tongodna ma bihing lān. Yukna ma iya, "Bilahi ka ameya' ma aku?"

Yuk si Tamar, "Ai panambanu aku?"

¹⁷ Ya sambung si Yahud, "Pabeya'anta ka dakayu' anak kambing min ba'anan kambingku."

"Na," yuk si Tamar, "makajari. Sagō' subay aniya' sanda' pang'bbanu ma aku."

¹⁸ Atilaw si Yahud, "Ai pang'bbaku?"

Yuk d'nda, "Ā, engkot k'longnu ilu maka tungkudnu." Na sinōngan magtūy e' si Yahud ati magbihing na sigā maka angiram iya. ¹⁹ Puwas e' amole' na si Tamar bo' yampa nila'anan sulban bay panambun baihu'na ati magsin'mmek iya balu pabing.

²⁰ Na, si Yahud itu bay amabeya' kambing ma bagayna si Hira. Sinō' e'na angā' ai-ai bay pang'bbana ma d'nda he', sagō' dalam tabāk e'na. ²¹ Aniya' isab saga a'a Inaim bay tinilaw e' si Hira bang maingga d'nda pinagtatambahan ya bay ma bihing lān.

Ya sambung saga l'lla he', "Tuan, bay min katagna' lagi' dalam aniya' d'nda pinagtambahan maitu."

²² Pabalik si Hira pehē' ni si Yahud angahaka'an iya. Yukna, "Tuan, dalam tabākku. Yuk isab saga l'lla maina'an dalam kono' aniya' d'nda pinagtambahan maina'an min katagna'."

²³ "Na," yuk si Yahud, "ya niyatku subay anambahan iya dakayu' anak kambing, sagō' dalam ya tabāknu. Ma iya na ai-ai bay pang'bbaku. Pasagarin na bo' kita mbal pagtunggingan e' a'a."

²⁴ Sakali itu, palabay pa'in saga t'llumbulan, aniya' a'a makahaka ma si Yahud, yukna, "Ayuwannu si Tamar ala'at kajarihanna magusaha'an baranna, maka ab'ttong na iya."

Magpanoho'an si Yahud, yukna, "Bowahunbi iya paluwas min kauman itu. Tunu'unbi bo' amatay."

²⁵ Hinabu si Tamar binowa paluwas bahasa tinunu', bay iya amabeya' lapal ni mato'ana. Yuk lapalna, "Ab'ttong aku e' a'a ya tag-dapu engkot k'llong maka tungkud itu. Nda'un pahāp, kalu takilānu."

²⁶ Takilā magtūy e' si Yahud. Yukna, "Abontol iya labi-labi min aku. Tinaikutan e'ku addattam pagka halam bay pamah'llaku ma iya anakku si Sela." Jari puwas minnē' halam iya bay makasekot pabalik ni ayuwanna si Tamar e'.

²⁷ Na, ta'abut pa'in bulan panganak si Tamar, k'mbal l'lla ya nianakan e'na. ²⁸ Ang'ddon pa'in iya, amaluwas tanganna k'mbal dakayu'. Magtūy niengkotan e' panday maka salban keyat. "Ya itu," yukna, "k'mbal siyaka."

²⁹ Sagō' sinuhutan tanganna. Jari ya k'mbal pasunu' paluwas dahū. Yuk panday isab, "Mamarahi pahāp ka'a ilu pa'agaw paluwas dahū!" Jari si Peres* ya pangōn onde'-onde' dahū paluwas e'. ³⁰ Puwas e', paluwas na k'mbal ya taga-salban keyat ma tanganna, l'lla du isab, ati niōnan iya si Sera.†

39

Si Yusup maka H'nda si Putipar

¹ Na, in si Yusup bay na tabowa ni lahat Misil e' saga a'a bangsa Isma'il. Pinab'llihan iya e' sigām ni si Putipar, ya pagnakura'an saga jaga ma deyom astana' Pira'un.

² Manjari itu, ahāp sadja kat'kkahan ai-ai nihinang e' si Yusup hinabuna pat'nna' ma luma' nakura'na si Putipar a'a Misil. Tu'ud iya tinabang na pa'in e' si Yawe. ³ Ta'nda' isab e' si Putipar in si Yusup tinabang asal e' si Yawe, maka ahāp kasōngan hinangna kamemon. ⁴ Manjari kasulutan si Putipar ma si Yusup ati tahinang iya pangandolanna. Binuwanan iya kapatut magnakura' ma a'ana kamemon sampay ma pangalta'na kamemon. ⁵ Na, tinagna'an min waktu ina'an-i, si Putipar a'a Misil bay nilidjiki'an e' PANGHŪ' ma sabab si Yusup. Paheka na pa'in palsuku'anna, ai-na ka ma deyom luma', ai-na ka ma humana maka ma kabbunna.

⁶ Angandol to'ongan si Putipar ma si Yusup, angkan pangandolna ma iya pangalta'na kamemon. Halam aniya' pagsusahan si Putipar, luwal pagkakanna.

Na, si Yusup itu dakayu' l'lla ahāp luwana maka pamarananna. ⁷ Sakali itu, mbal isab at'ggol, kinabilahian iya e' h'nda si Putipar. Yukna ma si Yusup, "Pi'itu ka ni deyom bilik, maghulid kita."

⁸ Sagō' mbal si Yusup. Ya llingna ma d'nda he', "Oy, aku itu pangandolan e' nakura'ku, ya na h'llanu. Mbal pamagayna ai-ai pangalta'na ma deyom luma' itu pagka pangandolna ma aku. ⁹ Bang binista, in kapatutku daheya du maka kapatutna ma deyom luma' itu. Pagdūl-baya'an ku kamemon, luwal du ka'a sabab h'ndana ka. Angkan aku mbal makahinang la'at ya yuknu ilu, sabab dusa ko' ilu ni Tuhan!" ¹⁰ Na minsan buwattē' lling si Yusup, masi-masi du iya nilogos e' h'nda si Putipar, saguwā' mbal to'ongan iya ameya' maghulid maka iya. Mbal minsan pasekot ni tongodna.

* **38:29** 38:29 Ya ōn Peres itu, hatina 'angagaw paluwas.' † **38:30** 38:30 Ya ōn Sera' itu, hatina 'b'ttik keyat.'

¹¹ Sakali aniya' dakayu' llaw, makasöd pa'in si Yusup ni deyom luma' maghinang ai-ai kabiyaksahanna, dalam aniya' sosoho'an saddi ma deyom luma'. ¹² Pagsödna, magtüy iya tahella' ma tóng badju'na e' h'nda si Putipar. Yukna ma iya, "Dai' na ka. Maghulid kita." Daipara makakawas si Yusup min balutanna maka e'na alahi paluwas. Ka'bbahan badju'na ma tangan d'nda.

¹³ Na, pag'nda' h'nda si Putipar ma si Yusup paragan paluwas, maka badju' bay ka'bbahan e'na, ¹⁴ magtüy lingananna saga sosoho'anna. "Nda'unbi," yukna, "a'a Hibrani bay pinapi'itu e' h'llaku angahina' kitam. Bay iya anöd bilikku, arak aku niusiba'an e'na, manda' aku angolang saru'un-du'un. ¹⁵ Na, pagolangku itu," yukna, "alahi iya paluwas magdai'-dai'. O'o, badju'na bay bbahanna ma bilikku."

¹⁶ Manjari d'nda inän bay ang'nna' badju' si Yusup ma bihingna sampay at'kka h'llana. ¹⁷ Na, at'kka pa'in si Putipar magtüy iya sinuli-sulihan e' h'ndana. Yukna, "O, ya atanu Hibrani bay bowanu pi'itu, bay makasöd ni deyom bilikku insini' amuwanan aku kaiya'an. ¹⁸ Daipara angolang aku saru'un-du'un. Pagolangku, magtüy iya alahi magdai'-dai' paluwas. Sagö' ta'bbba badju'na ma bihingku."

¹⁹ Na, pagkale pa'in si Putipar ma sumbungan h'ndana pasal bay tahinang kono' e' atana he', magtüy akagit sidda atayna, ²⁰ ati soho'na si Yusup sinaggaw bo' pinakalabusu ma deyom luma' pagkumbisan saga pilisu bay makalanggal sara' Pira'un.

Kasangdanan si Yusup ma deyom kalabusu, ²¹ malaingkan dalam bay pinasagaran e' PANGHÜ'. Taptap iya pinat'kkahan lasa maka ase', ya angkan iya makasulut atay nakura' kalabusu inän. ²² Si Yusup kabuwanan e'na kapatut magbaya' ma saga pilisu kasehe'an, maka pangandolna isab ma iya kahinangan ai-ai maina'an ma kalabusu. ²³ Manjari itu, pagka si Yusup ya a'a pangandolan ma deyom kalabusu, dalam aniya' pagsusahan nakura' inän sabab aheya tabang PANGHÜ' ma si Yusup. Ai-ai hinangna ahâp sadja kasönganna.

40

Si Yusup Angama'anahan Uppi*

¹⁻² Na at'ggol-t'ggol pa'in, aniya' duwa sosoho'an Pira'un makarusa ma iya. Dakayu' itu bay pagnakura'an saga a'a magbubuhat inumanna, maka dakayu' ya pagnakura'an saga a'a maghinang tinapayna. Angastol Pira'un ma sigâm karuwangan itu, ³ ati pinakalabusu sigâm ma deyom luma' kapitan saga jaga, hatina luma' pangumbisan si Yusup. ⁴ Maina'an pa'in sigâm, aniya' hinang pamat'nna' kapitan jaga ma si Yusup. Sinö' iya anabangan a'a duwangan-i ma ai-ai kagunahan sigâm.

Na, at'ggol-t'ggol pa'in sigâm ma deyom kalabusu, ma dasangom du, ⁵ aniya' tauppi e' duwangan pilisu itu, ya bay pagnakura'an ma deyom astana' Pira'un. Magsaddi uppi sigâm dangan maka dangan, maka saddi isab ma'anana.

⁶⁻⁷ Pagsubu, pasekot si Yusup ni duwangan sosoho'an Pira'un ya sehe'na ma deyom kalabusu itu. Ta'nda'na magtüy aniya' pagsusahan sigâm angkan tilawna. "Asusa pahâp pamaihu'anbi ilu. Angay bahâ?"

⁸ Ya sambung sigâm karuwangan, "Aniya' uppi kami dibuhi', sagö' dalam aniya' maitu ata'u angama'anahan iya."

* 40: Angama'ana: atawa 'amahati' bang ma Sama kasehe'an.

“Ā,” yuk si Yusup, “dakayu'-kayu' du Tuhan makabuwan pangita'u magma'ana. Haka'in aku kono' ya bay tauppibi ilu.”

⁹ Manjari ah'ling a'a dangan ya pagnakura'an saga a'a magbubuhat inuman Pira'un, yukna, “Ya ta'nda'ku ma deyom uppiku dampo'on bahan anggul ¹⁰ t'llu sanga. Paguplutna, magtūy anumping. Pagsumping itu, magtūy patahak buwa'na. ¹¹ Na, ina'an asal sawan pagi'inuman Pira'un ma tanganku, jari k'ttu'ku buwa' anggul e' bo' yampa p'gga'ku ni deyom sawan. Puwas e', bay sōnganku bohe'na pehē' ni Pira'un. Na, dalam na.”

¹² Yuk si Yusup, “Ya na itu ma'ana uppinu ilu. Ya t'llu sanga ilu, hatina t'lung'llaw. ¹³ T'lung'llaw gi' minnitu in ka'a pinaluwas du e' Pira'un min deyom kalabusu. Pinabing du ka ni bay hinangnu dahū magbubuhat inumanna. ¹⁴ Sagō' aniya' pangamu'ku ma ka'a,” yuk si Yusup. “Bang ka ma deyom kasannangan na, ndū', entomun pa'in aku sangkahāpan. Sabbutun kahālanku ma munda'an Pira'un supaya aku makaluwas min deyom kalabusu itu. ¹⁵ Sabab ya b'nnalna, in aku itu bay tasaggaw min lahatku porol, ya lahat bangsa kami Hibrani. Damikiyanna isab maitu ma lahat Misisil, takalabusu aku ma dalam aniya' sababna.”

¹⁶ Na, takale pa'in kahāp ma'ana itu e' nakura' dakayu' ya maghihinang tinapay Pira'un, magtūy iya amaluwas uppina ma si Yusup. Yukna, “Ya du aku taga-uppi dibuhi'. Ma deyom uppiku in aku baranku bay angandurung t'llu ligu magbangkat-bangkit. ¹⁷ Aniya' ginisan tinapay maka bāng-bāng ma ligu diyata', arak pangalabot Pira'un, sagō' pinagtittuk e' saga manuk-manuk. Na, ya du ilu uppiku.”

¹⁸ Manjari ah'ling si Yusup ma nakura' maghihinang tinapay, “Ya ma'ana uppinu ilu,” yukna “buwattitu. Ya t'llu ligu sapantun t'lung'llaw. ¹⁹ Jari t'lung'llaw minnitu in ka'a-i pinaluwas du e' Pira'un min deyom kalabusu bo' yampa paponggolanna kōknu. Pagpuwas, pinasagnat bangkaynu ma diyata' hāg bo' pinagtittuk isina e' saga manuk-manuk.”

²⁰ Na, t'lung'llaw pa'in damuli minnē', ta'abut na llaw pagmahaltabat kapaganak ma Pira'un. Pinagjamuhan e'na kamemon saga tendogna ya pagnakura'an, maka soho'na pinaluwas min kalabusu ya nakura' magbubuhat inumanna inān sampay nakura' maghihinang tinapayna. Pinatampal sigā ni matahan ba'anana nakura' inān. ²¹ Ya nakura' magbubuhat inuman pinabalik e' Pira'un ni bay hinangna. ²² Saguwā' in nakura' maghihinang tinapay inān sinō' pinasagnat bangkayna ni hāg. Jari taluwa' bay pagma'ana si Yusup ma pasal panguppi duwangan itu.

²³ Malaingkan dalam taentom e' nakura' magbubuhat inuman ya bay tambuku si Yusup ma iya. Takalipatna na.

41

Si Yusup Angama'anahan Uppi Pira'un

¹ Na, aniya' saga duwantahun palabay, anguppi isab Pira'un. Ma deyom uppina, ina'an iya an'ngge-n'ngge ma bihing sapa' Nil. ² Jari aniya' pitu' sapi' al'mmok maka alanu' patukad min deyom sapa' e' bo' amangan ma kaparangan. ³ Pagpuwas, aniya' pitu' sapi' saddi patukad min sapa', angagkag lullun maka ahigtal. Jari pasekot saga sapi' damuli itu ni sapi' al'mmok ya ma bihing sapa' e'. ⁴ Ahā, saga sapi' al'mmok kinakan magtūy e' saga sapi' angagkag. Na, makabati' na Pira'un min uppina.

⁵ Pagtulina pabing, anguppi na isab iya. Ya tauppina pitumbatang pai ahāp isina maka asambu, patomo' asal min dampo'on. ⁶ Mbal at'ggol, aniya' isab pitumbatang pai saddi patomo' min po'onna. Ak'ppes isi paina

maka alūs e' baliyu apasu'. ⁷ Manjari tin'llon magtūy e' pai ak'ppes in pai asambu inān. Na, pagbati' pa'in Pira'un e', tasayuna in iya bay anguppi.

⁸ Pagsubu, aheya kasusahanna angkan palingananna saga a'a ilmu'an maka kamemon a'a bal-akkal ma kaluha'an lahat Misil. Maina'an pa'in sigām ma Pira'un, nihaka'an sigām e'na pasal uppina, malaingkan dalam aniya' min sigām makapahati iya bang ai ma'anana.

⁹ Manjari aniya' lling nakura' magbubuhat inuman ma Pira'un. Yukna, "Tuwan Pira'un, yamboho' taentomku ma llaw itu, aniya' kasa'an bay tahinangku. ¹⁰ Ma waktu kakagit ataynu ma aku maka ma nakura' maghihinang tinapay, bay kami pakalabusunu ma luma' kapitan saga jaga. ¹¹ Manjari dakayu' sangom makauppi kami karuwangan, bo' saddi ma'anana. ¹² Na, aniya' a'a Hibrani bay sehe' kami ma deyom kalabusu, subul lagi', sosoho'an kapitan jaga. Bay iya haka'an kami pasal bay tauppi kami. Pagkalena, magtūy mina'anahan e'na pakaniya-pakaniya. ¹³ Ya kaluwasanna, tatuman ai-ai kamemon bay pagma'anana ma kami. Aku itu bay pinabing ni bay hinangku. Ya a'a maghihinang tinapaynu bay soho'nu pinapatay."

¹⁴ Angkan na pinalingan magtūy si Yusup e' Pira'un ati pinaluwas iya magdai'-dai' min deyom kalabusu. Aubus pa'in e'na amagongan p'ngngotna sampay analinan badju'na, paharap iya pehē' ni Pira'un.

¹⁵ Yuk Pira'un ma si Yusup, "Makauppi aku sagō' dalam aniya' minsan dakayu' makapahati aku ma pasalna. Na kahaka'an aku pasal ka'a. Bang aniya' uppi a'a takalenu, ata'u ka kono' angama'anahan iya."

¹⁶ Ya sambung si Yusup ma Pira'un, "Tuwan sultan, ngga'i ka min pangita'uku. Tuhan dakayu'-kayu' ya makabuwanan ka'a ma'ana ahāp."

¹⁷ Ya lling Pira'un ma si Yusup, "Ma deyom uppiku, ina'an aku an'nggen'ngge ma bihing sapa' Nil. ¹⁸ Manjari aniya' ta'nda'ku pitu' sapi' al'mmok maka alanu' patukad min deyom sapa' amangan ma kaparangan. ¹⁹ Puwas e', aniya' patukad pitu' sapi' saddi, angagkag maka ahigtal. Yamboho' aku maka'nda' sapi' buwattē' la'atna minsan ma'ingga-ma'ingga ma lahat Misil. ²⁰ Sakali itu, in sapi' al'mmok inān kinakan magtūy e' saga sapi' angagkag. ²¹ Malaingkan dalam apinda baran saga sapi' bay amangan. Bā'nu dalam bay makakakan ai-ai sabab masi angagkag. Na dalam na, makabati' magtūy aku.

²² "Pagtuliku pabing, anguppi na isab aku. Ya ta'nda'ku ma deyom uppiku damuli itu, pitumbatang pai patomo' min dampo'on. Ahāp isi paina, asambu lullun. ²³ Puwas e', aniya' patomo' pitumbatang pai saddi, min dampo'on du isab. Ak'ppes isi paina maka alūs e' baliyu apasu'. ²⁴ Oy na, ya pai asambu inān tat'llon magtūy e' pai ak'ppes. Na, iya na he' tauppiku. Manjari haka'an ku saga a'a ilmu'an pasal bay tauppiku he', sagō' dalam aniya' minsan dakayu' min sigām makapahatian aku bang ai ma'anana."

²⁵ Yuk si Yusup ma Pira'un, "Tuwan Pira'un, ya duwa uppina ilu dama'ana du. Tu'ud ka pinata'u e' Tuhan bang ai hinangna ma sinosōng.

²⁶ Ya pitu' sapi' al'mmok ilu, maka pitumbatang pai asambu, sapantun pituntahun ahāp to'ongan anihanna.* ²⁷ Buwattē' isab pitu' sapi' angagkag ya patukad ma karamulihan, maka pitumbatang pai ya alūs e' baliyu, sapantun pituntahun gotom.

* 41:26 41:26 Ani, anihan: kabtangan pasal kinakan ya ningā' min tinanom, buwat saga buwas, gandum, tirigu, dawa maka buwa' kayu ya ni'llawan supaya tatau' ma tahanan.

28 “Buwat bay pangahakaku ma ka'a, Tuwan Pira'un, in ka'a pinata'u na e' Tuhan bang ai nihinang e'na ma sinosong. 29 Hatina, ma deymom pituntahun ya song pat'kka itu, ajatu to'ongan saga tinanom ma katilibut lahat Misil, magdayas-dayas ma kinakan. 30 Pasunu' isab pina'an pituntahun gotom, jari in lahat Misil itu magkasigpitan, ati takalipat e' saga a'a kamemon bay timpu pagdayas-dayas e'. 31 Alungay timpu kahapan min pangentom manusiya' ma sabab kabisa paggotom ya makasunu'. 32 Tuwan, ya angka ka pinauppihan min duwa e' Tuhan, sabab ahogot niyatna. In pakaradja'an bay tauppinu ilu marai' na pinat'kka e'na.

33 “Da'a busung, Tuwan Pira'un, bang bahā' aku angahūgan ka'a gara? Subay ka amiha dakayu' a'a bal-akkal, a'a alalom pangita'una, pinapagnakura' e'nu ma katilingkal lahat Misil. 34 Subay ka amat'nna' saga mandul isab maka subay aniya' kapatut sigām angā' bahagi' lima min ai-ai pinagani ma deymom pituntahun ya aheka anihanna. 35 Subay aniya' isab kapatut sigām deyo' min Pira'un amatipun kamemon anihan inān sat'ggol ahāp tahunanna, maka subay tinau' pahogot ma deymom saga da'ira. 36 Ya kinakan tatipun itu subay tinagama pagbalanja' manusiya' ma timpu gotom ya song pat'kka ni lahat Misil. Manjari mbal sigām patay otas.”

Kasulutan Pira'un ma Gara' si Yusup

37 Na, kasulutan Pira'un maka kamemon saga tendogna ma bay panganggara' si Yusup e'. 38 Angka yuk Pira'un ma sigām, “Mbal na kitam makapiha a'a saddi makasali' ni si Yusup itu. In iya dakayu' a'a katulunan pikilan alalom e' Tuhan.”

39 Angabtang Pira'un ma si Yusup, yukna, “Pagka ka'a ya bay kabuwanan pangita'u maka pikilan alalom e' Tuhan, mattan dalam aniya' angatu ma ka'a ma akkal maka pamikil.”

Si Yusup Gin'lal Gubnul ma Lahat Misil

40 Ah'lling gi' Pira'un ma si Yusup, yukna, “Itiya' aku angangg'llal ka'a pagmakōkan ma pagsultananku itu. Ai-ai panoho'annu subay bineya' sadja e' saga a'aku kamemon. Luwal kawasaku ya aheya min kawasanu, sabab Pira'un aku. 41 Buwattina'an g'llalta na ka gubnul ma sakalingkal lahat Misil.” 42 Manjari niurusan e' Pira'un singsingna taga-gindan pagsultanna, ati pasulugna ma tangan si Yusup. Pinasulugan iya juba ahalga' kakana'na isab, maka engkot k'llong bulawan. 43 Puwas e' binuwanan iya dakayu' kalesa, ya pamasuku' a'a bangsahan ya pasunu' ma Pira'un. Aniya' isab jaga sino' parahū min kalesana amasimay saga a'a bo' aluhaya palabayanna. Manjari si Yusup ya pinapaggubnul ma kaluha'an lahat Misil.

44 Ah'lling Pira'un ma si Yusup, yukna, “B'nnal, aku ya sultan maitu ma Misil, sagō' dalam aniya' a'a ma katilibut lahat Misil itu makatawakkal maghinang ai-ai bang ngga'i ka min panoho'annu.” 45-46 Jari aniya' ōn saddi pamuwan Pira'un ma si Yusup ma bahasa Misil. Niōnan iya Sapenat-Paneya. Pinah'nda'an isab iya e' Pira'un ma si Asenat anak si Potepera, dakayu' imam ma da'ira Ūn.† T'llumpū' tahun ya umul si Yusup ma waktu katagna'na maghinang ma deyoman Pira'un ya magsultan ma lahat Misil. Makaluwas pa'in iya min deyom astana', nilibut e'na kaluha'an lahat.

47 Manjari itu ma deyom pituntahun ahāp, aheka to'ongan buwa' tinanom ya niani ma lahat e'. 48 Pinatau' e' si Yusup ma saga da'ira

† 41:45-46 41:45-46 Da'ira Ūn: pinagōnan isab da'ira Heliyopolis.

pakaniya-pakaniya ya ingga-ingga bay ta'ani min kahuma'an ya ma katilibut saga da'ira inān. Buwattē' na pa'in hinang si Yusup ma deyom pituntahun ya ahāp pagani. ⁴⁹ Tinipun bo' tinipun sampay palasay min pagtau'an. Angkan pinahondong e' si Yusup saga sosoho'anna inān angitung t'pponganna. Tu'ud aheka makalandu', buwat ibarat gusung ma bihing tahik mbal taitung.

⁵⁰ Na, ma dalam lagi' ta'abut waktu gotom, aniya' duwa anak si Yusup l'lla min h'ndana si Asenat ya anak si Potepera imam ma da'ira Ūn. ⁵¹ Si Manasse[‡] ya pangōn si Yusup ma anakna siyaka inān. Ya pangabtang si Yusup, "Min Tuhan ya angkan aku kalungayan pangentom ma kakampunganku kamemon, sampay kabinasahan kamemon bay kalabayanku." ⁵² Manjari si Epra'im[§] ya pangōnna ma anakna pasunu'. Angbantang isab si Yusup, yukna, "Kabuwanan aku tubu' ma lahat ya bay makabuwanan aku kabinsana'an."

⁵³ Na, ta'abut na tobtoban pituntahun ya aheka anihanna ma lahat Misil, ⁵⁴ ati anagna' pituntahun gotom buwat bay pangahaka si Yusup. Taluwa' gotom kalahat-lahatan inān kamemon, malaingkan aniya' kinakan ma sakalingkal lahat Misil. ⁵⁵ Kakulangan pa'in balanja' saga a'a Misil e', angamu' sigām ni Pira'un. Angkan na aniya' panoho'anna ma saga a'a inān kamemon, sinō' sigām pehē' ni si Yusup bo' ameya' ma ai-ai pamat'nna'na ma sigām.

⁵⁶ Pasōng na pa'in gotom sampay pa'abut ni kaluha'an lahat Misil. Jari magpanoho'an si Yusup, sinō' niukab saga bodega panau'an kinakan bo' yampa pinab'lihan ma saga a'a Misil. ⁵⁷ Damikiyanna saga a'a ma kamemon kalahat-lahatan, kasigpitan sidda ma sabab gotom. Angkan na sigām pehē' ni lahat Misil am'lli balanja' min si Yusup.

42

Kapehē' saga Danakan si Yusup ni Lahat Misil

¹ Na, makata'u pa'in si Yakub mma' si Yusup aniya' balanja' tab'lli ma lahat Misil, ah'ling iya ma saga anakna l'lla. Yukna, "Angay kam hal aningko'?" ² Takaleku aniya' balanja' tab'lli mahē' ma Misil. Pehē' kam, b'lihinbi bo' kitam mbal patay otas."

³ Manjari pehē' na saga siyaka si Yusup sangpū' puhu' am'lli balanja' ni Misil. ⁴ Ya dalam pinabeya' e' si Yakub anakna kasiyalihan si Benjamin, ya langgung si Yusup. Nihalli'an iya e' mma'na bo' mbal t'kkahan la'at ma l'ngnganan. ⁵ Manjari pa'abay na saga anak si Yakub ma a'a kasehe'an pehē' ni lahat Misil am'lli balanja', sabab kaluha'an lahat Kana'an inān talapay gotom isab.

⁶ Na, pagka si Yusup ya gubnul ma lahat Misil, taga-kapatut iya magpab'lli balanja' ma sai na. Sakali itu, at'kka pa'in saga danakan si Yusup pina'an, magtūy sigām pasujud ma dahuanna. ⁷ Magtūy sigām takilā e' si Yusup, sagō' magbau'-bau' sadja iya in sigām mbal kata'uwanna. Akasla isab llingna ma sigām, yukna, "Oy, minningga kam?"

Ya sambung sigām, "Min lahat Kana'an, tuwan. Bay kami pi'itu am'lli balanja'."

⁸ Minsan takilā e' si Yusup saga danakanna, in iya dalam takilā e' sigām. ⁹ Jari taentom e' si Yusup bay tauppina ma masa palabay pasal saga

‡ 41:51 41:51 Ya ōn Manasse itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani hatina 'takalipat.' § 41:52 41:52 Ya ōn Epra'im itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'binuwanan anak min duwa.'

danakanna inān, angkan yukna, “Ā, mata-mata ko' ka'am ilu bay pi'itu ang'nda-ng'nda' lahat kami bang tongod ai ya aluhay sinōd.”

¹⁰⁻¹¹ Ya sambung saga danakanna, “Arōy tuwan, kami itu ngga'i ka mata-mata. Halam aniya' maksud kami ala'at. Sosoho'annu du isab kami bay pi'itu am'lli balanja'. Magdanakan kami, a'a asaltun lullun.”

¹² “Ē!” yuk si Yusup. “Mbal aku am'nnal. Ya gawibi pi'itu ang'nda-ng'nda' bang tongod ai ya aluhay sinōd ma lahat kami.”

¹³ Ya sambung sigām ma si Yusup, “Tuwan Gubnul, in kami sosoho'annu itu bay sangpū' maka duwa magdanakan. Mma' kami ina'an ma lahat Kana'an, maka ina'an ma iya danakan kami kasiyalihan. Aniya' isab danakan kami amatay na.”

¹⁴ “Ā,” yuk si Yusup, “B'nنال ya yukku insini', in ka'am ilu mata-mata. Ala'at maksudbi. ¹⁵ Sulayanta kam bang b'nنال llingbi. Ya danakanbi kasiyalihan e' subay pinapi'itu. Bang hati' mbal, na sapahanta kam min ōn Pira'un, in ka'am mbal to'ongan makala'an minnitu. ¹⁶ Dangan min ka'am subay pehe' angā' siyalibi he'. Kasehe'anbi subay tinahan maitu ma deyom kalabusu sampay tata'u bang b'nنال llingbi atawa mbal. Bang mbal, mattan du in ka'am mata-mata. Ōn Pira'un ya pagsapahanku.” ¹⁷ Manjari pinakalabusu na sigām e' si Yusup t'lung'llaw t'ggolna.

¹⁸ Na, ta'abut pa'in llaw kat'lluna, ah'ling na si Yusup ni saga danakanna, yukna, “Aku itu magmataw ma Tuhan. Mbal kam papatayku bang pa'in kam ameya' ma pamat'nna'ku itu. ¹⁹ Bang kam b'nنال asaltun, ahāp maksudbi, subay aniya' mattanna. Dakayu' a'a min ka'am ta'bba maitu ma deyom kalabusu, bo' kasehe'anbi ilu tinugutan amole' amowa balanja' ma saga anak-h'ndabi ya agon-agon patay otas. ²⁰ Pagubus, bowahunbi siyalibi pi'itu ni aku. Bang buwattē' hinangbi kamattanan aku in llingbi ma aku b'nنال to'ongan. Jari mbal na kam papatayku.” Na, kasulutan sigām magdanakan ma lling si Yusup.

²¹ Magsuli-suli sigām pakaniya-pakaniya, yuk-i, “Na, tantu kitam katon-goran ma bay tahnangtam ma siyalitam e'. Bay ta'nda'tam kasigpitanna waktu kapangamu'na ase' ma kitam. Sagō' halam asiptam. Ya he' sababanna angkan kitam t'kkahan sigpit buwattina'an.”

²² Ah'ling isab si Rubin, yukna, “Bay na sa yukku ma ka'am da'a binasahunbi onde' e', sagō' halam aku bay beya'bi. Na, itiya' kitam binalosan pasal kamatayna.” ²³ Tahati asal e' si Yusup ai-ai pamissala sigām, saguwā' halam kinata'uan e' sigām sabab kahaba' sigām anuli-nuli ma si Yusup aniya' magsasalin bahasa sigām ni bahasa Misil.

²⁴ Pagkale si Yusup ma pamissala sigām, tatangis iya ati pataikut min sigām. Pahondong pa'in tangisna bo' makasuwala pabīng, pabaihu' iya ni dauranakanna. Pinene' e'na si Simiyun, bo' soho'na niengkotan ma matahan sigām.

²⁵ Na, arai' pa'in amole' saga danakan si Yusup kasehe'an, magpanoho'an si Yusup ma saga tendogna, sinō' pin'nno'an balanja' saga karut sigām pakaniya-pakaniya. Sinō' isab ni'isi ni karut sigām sin bay pamayad sigām dangan maka dangan. Pinalutu'an lagi' sigām bo' aniya' takakan-kakan sigām ma labayan. ²⁶ Kaniya-kaniya sigām anganduwa' ni kura' sigām saga balanja' bay tab'lli sigām. Pagduwa' itu, palanjal na sigām amole'.

²⁷ Sangom pa'in, pahondong sigām ma pahanti'an. Sakali itu, aniya' dangan min sigām angukab karutna bahasa angā' gandum pamakan kura'na. Pagukabna, na, aniya' sīn ma bowa' karut e'. ²⁸ Agsai linganna saga danakanna, yukna, “Oy, itiya' sinku bay pinabīng ni karutku.”

Na taluwa' sigām sukkal aheya, jari magpamidpid sigām ati magtilaw-tilawan dansehe'an, yuk-i, "Ai sa ya pamat'kka kitam itu e' Tuhan?"

²⁹ Manjari itu, at'kka pa'in sigām ni lahat Kana'an maka ni si Yakub ya mma' sigām, sinuli-sulihan iya pasal kamemon bay kalabayan sigām.

³⁰ Yuk sigām, "Mma', binissalahan kami e' Gubnul ya pagnakura'an lahat Misil, akasla sidda. Tinuna'an kami e'na angamata-mata kono' ma lahatna.

³¹ Ya sambung kami, 'Tuwan, ngga'i ka kami saga mata-mata. A'a abontol kami, ahāp sadja maksud kami. ³² Sangpū' maka duwa kami magdanakan, da'mma' kamemon. Dakayu' danakan kami wa'i na amatay. Maka danakan kami kasiyalihan ina'an tabba ma mma' kami ma lahat Kana'an.' Ya he' bay pah'ling kami ma Gubnul e'.

³³ "Ya sambungna ma kami, 'Nda'ku na bang kam b'nnal a'a abontol. Tahanku maitu a'a dangan min deyomanbi. Jari in ka'am kasehe'an makajari amole' bo' amowa balanja' ma anak-h'ndabi ya mbal makasandal otas. ³⁴ Malaingan, yuk gubnul-i, 'ya siyalibi subay bowabi pi'itu ni aku. Minne' kamattanan aku in ka'am ngga'i ka mata-mata bay pi'itu amiha lugal aluhay sinōd. Jari nde'anku ni ka'am danakanbi bay tahanku ati aluhaya na kam magusaha ma lahat itu.' Na, buwattē' ling gubnul inān ma kami."

³⁵ Sakali itu, hinabu sigām angukab karut sigām pakaniya-pakaniya bo' anumpahan isina, allā! Ya putusan sīn bay pamayad sigām balanja', ina'an mā deyom karut. Pag'nda' sigām magtūy sigām sinōd tāw. Ya du si Yakub ya mma' sigām, sinōd tāw isab. ³⁶ Yukna ma sigām, "Arōy, kalungayan aku anak ma sababanbi. Halaman na si Yusup, halam na si Simiyun, ati kabaya'anbi subay amowa si Benjamin? Aku ya marasahi magkarukka'an."

³⁷ Manjari yuk si Rubin ma mma'na, "Mma', pangandolun si Benjamin ma aku. Bang saupama mbal tabowaku pabalik ni ka'a, makajari papataynu anakku l'lla karuwangan ilu."

³⁸ Saguwā' mbal tapogos si Yakub. Yukna, "Mbal makabeya' ma ka'am anakku kabungsuhan itu. Wa'i na amatay langgungna, hal iya takapin allum. Bang aniya' makamula ma iya ma l'ngnganan, paheya gom pa'in karukka'anku ati tabowa aku amole' ni ahirat, sabab ato'a na aku."

43

Ni Misil saga Danakan si Yusup, Kaminduwana

¹ Na, karuhunan gotom ma lahat Kana'an. ² Ya balanja' bay tab'lli e' saga anak si Yakub ma lahat Misil aubus na kamemon. Manjari ah'ling si Yakub ma saga anakna, yukna, "Pabalik kam pehe' ni Misil am'lli balanja' minsan mbal aheka."

³ Sagō' yuk si Yahud ma iya, "Mma', bay kami sinanggupan e' gubnul ma lahat-i, yukna bang kami mbal amowa siyali kami pehē', mbal kami makajari paharap ni iya. ⁴ Bang hati pabeya'nu siyali kami itu, na, pehē' du kami am'lli balanja'. ⁵ Sagō' bang iya mbal pabeya'nu, in kami itu mbal pehē' pagka mbal tinugutan paharap ni gubnul."

⁶ Ya sambung si Isra'il (hatina si Yakub), "Angay kam bay makahaka'an a'a inān aniya' gi' danakanbi saddi? Kasusahan sadja ya pamat'kkabi ma aku."

⁷ Ya sambung sigām, "Tu'ud mbal pahali a'a inān anilosa kami ma pasal kaukampungnan kami. Tinilaw kami e'na pasal mma' kami bang masi allum, maka bang aniya' danakan kami saddi? Manjari, Mma', mbal kami

makapagin'mbal ma panilawna. Maka halam isab bay makani-pikilan kami in siyali kami sinō' binowa pina'an ni iya."

⁸ Manjari si Yahud ya ah'lling, yukna, "Mma', pangandolun onde' ilu ma aku bo' kami pehē' magtūy am'lli balanja' supaya halam aniya' min kitam patay otas. ⁹ Paglilla'ku baranku angakuan iya min ai-ai makamula. Bang aniya' tum'kka ni iya, aku ya biningan. Bang iya s'lle'-bale puhu' mbal tabowaku amole' pi'itu ni ka'a ma halam baya-baya, aku ya kasusunan sat'ggolku allum. ¹⁰ Mma', bang kami halam bay taggahannu, bay du kami magpehē'-pi'itu min duwa na."

¹¹ Yuk si Isra'il ya mma' sigām, "Na, bang buwattē', subay kam amowa kasampangan pangahulmatbi ma gubnul e'. Isihunbi ni karutbi ai-ai ya katapusan ahāp min lahatta itu, saga bulitik ahamut maka gula' buwani minsan sadja dangkuri', maka ginisan pamapā isab, maka saga kinakan ahāp nanamna buwat bigi-pistasyo* maka bigi-almon. ¹² Bowahunbi isab sīn nilipat duwa min bay pam'llibi tagna' he', kalna' in sīn bay tabākbi ma bowa' karut subay pinabalik ni sigām. Arai' aniya' bay makasā'. ¹³ Na, bowahunbi na siyalibi bo' kam magdai'-dai' pehē' ni gubnul. ¹⁴ Bang pa'in iya pinat'kkahan atay ahāp e' Tuhan Sangat Kawasa supaya aniya' ase'na amabing ni ka'am si Benjamin maka danakanbi dakayu'. Malaingan bang aku saupama kalungayan anak, na, magsabal aku."

¹⁵ Sakali itu, palanjal na saga ka'anakan si Yakub maka e' sigām amowa kasampangan maka sīn nilipat duwa min bay dahū e'. Tabowa isab si Benjamin. Pagt'kka sigām ni Misil, pehē' sigām paharap ni si Yusup. ¹⁶ Manjari, pag'nda' si Yusup ma si Benjamin, magtūy soho'na sosoho'an ya ang'ntan kapatut ma luma'na. Yukna, "Bowahun saga a'a itu pehē' ni luma'ku. Pasumbali'un hayop maka pa'adjalin pagkakan. Magsalu kami amangan ugtu llaw ilu."

¹⁷ Bineya' e' sosoho'an inān bay panoho'an si Yusup ma iya, ati binowa saga dauranakanna pehē' ni luma'. ¹⁸ Sakali itu, sabu pa'in sigām binowa ni luma', t'kkahan sigām tāw. Ma hona'-hona' sigām, "Ya angka kitam binowa pi'itu ma sabab sīn ya bay pinabing ni deyom karuttam tagna' kitam bay am'lli balanja'. Marai' bahā' pataggaha' kitam nirugpak, ati sinaggaw kitam nihinang ata. Niagaw isab saga kura'tam."

¹⁹ Angka na, pagabut sigām ni bowa' lawang, pasekot sigām ni a'a ang'ntan kapatut ma luma' si Yusup amowa iya magbissala. Yuk sigām, ²⁰ "Tuwan, da'a busung, aniya' pah'lling kami ma ka'a. Bay kami makapi'itu mint'dda am'lli balanja'. ²¹⁻²² Sagō' makahanti' pa'in kami ma l'ngnganan tudju amole', taukab kami saga karut pakaniya-pakaniya. Pagukab itu, ta'nda' kami ma bowa' karut sīn bay pamayad kami balanja', jukup to'ongan. Daka sai bay amat'nna' sīn inān ni deyom karut kami. Angka na itiya' kami amowa sīn e' pinapole' ni ka'am. Maka aniya' itu sīn saddi pam'lli kami balanja' ma l'ngngan itu."

²³ Ya sambung a'a ang'ntan kapatut e', "Da'a kam asusa. Da'a kam tināw. Tuhanbi, ya pagtuhanan mma'bi, bay makaisi sīn inān ni deyom karutbi. Bay du tasambutku bayadbi." Puwas e' pinaluwas e'na si Simiyun ni'nde'an ni sigām.

²⁴ Na, binowa na saga danakan si Yusup ni deyom luma'na e' sosoho'anna he'. Binuwanan sigām bohe' pangose' tape' sigām maka binuwanan isab pagkakan saga kura' sigām. ²⁵ Makata'u pa'in sigām

* 43:11 43:11 Pistasyo maka almon: Ginis kayu landu' ahāp bigi-buwa'na.

binowa sigām amangan ma luma' si Yusup, sinakap ba'an an kasampangan pangahulmat sigām ma iya pagt'kkana ni luma' ugtu llaw.

²⁶ Manjari pagt'kka si Yusup ni luma', pasujud sigām ma dahuanna maka e' sigām amuwanan iya saga kasampangan bay binowa e' sigām ni deyom luma'. ²⁷ Tinilaw sigām e' si Yusup pasal kahālan sigām. Yukna, "Painay na mma'bi ya bay pangahakabi ma aku ato'a na? Masi iya allum?"

²⁸ Ya sambung sigām, "Aho' tuwan, ahāp masi mma' kami maka alasig." Pasujud na isab sigām ni si Yusup pagaddat sigām ma iya.

²⁹ Na, pag'nda' si Yusup ma langgungna si Benjamin, yukna, "Ā, ya na ka itu siyalibi, ya bay panuli-nulibi ma aku? Bang pa'in ka binuwanan kahāpan e' Tuhan, Otō'." ³⁰ Agon-agon ahansul pangatayan si Yusup pag'nda'na ma langgungna. Angkan iya parai'-dai' paluwas sabab mbal tasandal bohe' matana am'ttak. Jari pasōd iya ni deyom bilikna anangis maina'an.

³¹ Pagpuwas, akula'up iya bo' pabalik ni saga danakanna. Sinandalan e'na bohe' matana maka e'na anoho' saga a'ana amat'nna' kinakan sigām.

³² Pinat'nna'an si Yusup dangan-danganna. Saga danakanna pinat'nna'an ma pamanganan saddī, sigām-sigām sadja. Saddī isab ma saga bangsa Misil ya magkakan maina'an. Mbal sigām makapagsalu maka bangsa Hibrani, sabab asammal bang ma sigām. ³³ Jari pinatingkō' saga danakan si Yusup ma anggopanna, maka pinagsunu'-sunu' isab tingkō'an sigām min siyaka ni siyali. Pag'nda' sigām ma pagpatingkō' ma sigām buwattē', magtūy sigām mag'nda' mata tabowa e' kainu-inuhan sigām. ³⁴ Manjari aniya' palauk pangalobot ma sigām bay min lamisahan si Yusup, sagō' ya pangalobot si Benjamin nilipat lima min bay pangalobot saga danakanna. Na magjamu sigām maka si Yusup, maginum sampay maglami-lami.

44

Pasal Sawan Alungay

¹ Manjari aniya' panoho'an si Yusup ma a'a ang'ntan kapatut ma deyomanna, yukna, "P'no'in balanja' karut sigām ilu kamemon, pila-pila ya takaya binowa e' sigām. Pole'in isab sīn bay pamayad sigām pakaniya-pakaniya, pat'nna'un ma diyata' balanja' ya ma deyom karut sigām. ² Ngā'un isab ya sawanku dī pilak bo' pat'nna'un pehē' ni deyom karut kasiyalihan e', pabeya'un ma sīn bay pamayadna." Na bineya' e' a'a inān bay panoho'an si Yusup ma iya.

³ Pagsubu-subu lagi', pinapole' na saga dauranakan e' maka saga kura' ya pagduruwa'an sigām. ⁴ Sakali itu, ma halam lagi' sigām makalawak min da'ira bay kamahē'an sigām-i, ah'ling si Yusup ma a'a tag-kapatut ma deyomanna. "Pal'kkas ka," yukna. "Turulun saga a'a inān. Pagabutnu, tilosahun sigām. Yuknu, 'Ē, ka'am ilu! Kabuwanan kam kahāpan ati kala'atan ya panungbasbi! ⁵ Angay tatangkawbi sawan pilak ya suku' nakura'ku? Sawan panginumanna ko' ilu, sawan isab pagputika'anna. Langgal sara' to'ongan ya tahinangi ilu! "

⁶ Na, maka'abut pa'in sosoho'an si Yusup-i ni sigām magdanakan, magtūy isabanna kabtangan bay pah'ling si Yusup ma iya. ⁷ Ya panambung saga magdanakan ma iya, "Tuwan, angay kami pah'lingannu buwattilu? Makabusung ko' ilu bang kami makahinang buwat yuknu ilu. ⁸ Entomun sīn ya bay tabāk kami ma bowa' karut kami. Bay tabowa kami min lahat Kana'an bo' tinūran ni ka'a. Jari pangannalnu bahā' in

kami makatangkaw pilak atawa bulawan min deyum luma' nakura'nu? ⁹ Tuwan, bang sawan ilu ganta' tabāk ma sai-sai min kami, a'a inān subay papataynu, maka kami kasehe'an subay magpa'ata ma ka'a."

¹⁰ Ya sambung a'a si Yusup-i, "Sulut na," yukna, "sagō' ya sadja hinangku ata, bang ma sai kabākan sawan ilu. Malaingkan ka'am kasehe'an puwas min palkala."

¹¹ Magtūy sigām magdai-dai' amareyo' duwa'an sigām bo' yampa angukab karut pakaniya-pakaniya. ¹² Manjari pinaglungkad to'ongan saga karut sigām magdanakan e' sosoho'an si Yusup. Tinagna'an min siyaka tudju ni siyali. Allā, tabākna in sawan pilak ma deyum karut si Benjamin.

¹³ Pagbāk itu, magtūy gineret e' saga dauranakan si Yusup saga badju' sigām ma sabab kaheya susa sigām. Taparuwa' pa'in ai-ai sigām ma saga kura', pehē' na sigām pabalik ni da'ira.

¹⁴ Pagt'kka si Yahud maka saga danakanna ni luma' si Yusup, ina'an iya masi. Magtūy sigām pak'ppang ni tana' ma dahuanna. ¹⁵ Yuk si Yusup ma sigām, "Angay kam makahinang buwattē'? A'awam kam bahā'? Bang a'a buwat aku ata'u ang'nda' putika'an, halam aniya' kalimbungan min aku."

¹⁶ Ya sambung si Yahud, "Daka ai pangabtang kami ma ka'a, tuwan. Halam aniya' panganda'awahan kami in kami itu asaltun. Tapabukis na dusa kami e' Tuhān. Atanu na kami itu kamemon, ngga'i ka sadja ya a'a dangan bay kabākan sawannu."

¹⁷ Ya sambung si Yusup, "Ā, mbal. Mbal aho'an ku ya yuknu ilu. Ya sadja hinangku ata ya a'a bay kabākan sawanku. Ka'am kasehe'an ilu makajari na amole' pehē' ni mma'bi ma deyum kasalamatan."

¹⁸ Sakali si Yahud paseket ni si Yusup maka e'na ah'ling, yukna, "Tuwan, da'a aku busung, aniya' pamowahanta ka magsuli-suli. Da'a isab ap'ddi' ataynu ma aku, sabab bang ma aku in ka'a sali' Pira'un. ¹⁹ Tuwan," yuk si Yahud, "bay kami tatilawnu bang aniya' lagi' mma' kami atawa danakan kami saddi. ²⁰ Ya sambung kami ma ka'a, aniya' mma' kami sagō' ato'a na. Maka aniya' gi' siyali kami l'lla bay nianakan ma kato'a si Mma'. Duwangan sigām maglanggung sagō' amatay na langgung siyaka. Manjari hal iya la'a takapin min sigām da-ina', angkan iya kinalasahan to'ongan e' si Mma'."

²¹ Ah'ling gi' si Yahud, yukna, "Manjari, tuwan, bay soho'nu kami amowa siyali kami pi'itu ni ka'a supaya iya ta'nda'nu. ²² Ya sambung kami ma ka'a, 'Onde' he' mbal makabutas min mma'na, sabab bang iya abutas, arakala' amatay si Mma'.' ²³ Sagō' ya llingnu in kami mbal makapagharap maka ka'a pabalik, luwal bang tabeya' pi'itu siyali kami. ²⁴ Na manjari tuwan, pagbing kami pehē' ni si Mma', magtūy iya kahaka'an pasal bay pangabtangnu ma kami.

²⁵ "Na, mbal at'ggol, sinoho' na isab kami e' si Mma' pi'itu pabalik am'lli balanja' mbal aheka. ²⁶ Ya sambung kami ma iya, 'Mma', bang mbal pabeya'nu si Benjamin mbal kami makapehē', sabab mbal tinugutan paharap ni gubnul e' bang halam tabeya' danakan kami kasiyalihan."

²⁷ "Ya sambung si Mma' ma kami, 'Kata'uanbi asal, duwa du anakku l'lla min h'ndaku si Rakiya. ²⁸ Dakayu' e' halam na. Marai' iya bay tasagpe' e' sattuwa talun, sabab halam iya ta'nda'ku pabing sangay min llaw bay kala'anna.' ²⁹ Yukna isab ma kami, 'Bang pabutasbi si Benjamin min aku bo' aniya' kamulahan pataluwa' ma iya, na, pat'kkahanbi aku karukka'an mbal kasandalan e' a'a to'a. Ati tabowa aku amatay e' karukka'an.' "

³⁰⁻³¹ Ah'ling gi' si Yahud ma si Yusup. "Bang pinagbahasa, tuwan, onde' itu ya kapangā'an lasig si Mma'. Bang aku ganta' amole' bo' ta'nda' e' si Mma' in onde' halam tabeya' ma aku, piligdu, amatay du

iya magkarukka'an. ³² Paligay aku itu, tuwan," yukna, "bay angakuhan kallum onde' itu. Yukku ma si Mma', 'Bang iya mbal tabowaku pabing pi'itu ni ka'a, aku iya kasusunan sat'ggolku allum.'

³³ "Ndū tuwan," yuk si Yahud, "bang pa'in tugutannu aku magpa'ata ma ka'a ganti' siyaliku. Paronganun iya ma saga danakanna kasehe'an amole' pehe' ni si Mma'. ³⁴ Daka painay e'ku amole' pehe' ni mma'ku bang halam ma aku onde' itu. Mbal aku makasandal ang'nda' ma pagkarukka'an si Mma'."

45

Magpakilā si Yusup ma Saga Danakanna

¹ Manjari mbal na kasandalan e' si Yusup kahansul atayna angkan soho'na paluwas minna'an saga a'a Misil bay ma deyom luma'na. Na, halam pa'in aniya' a'a saddi maina'an, magpakilā na iya ma saga danakanna. ² Akosog pagtangis si Yusup, takale isab e' saga a'a Misil. Jari pinasampay habalna pehe' ni astana' Pira'un.

³ Yuk si Yusup ma saga danakanna, "Aku na ko' itu si Yusup. Masi allum si Mma'?" Na, pagkale llingna itu e' saga danakanna, magtūy sigām sinōd taw, kapam'ngngangan.

⁴ Na amissala si Yusup ma sigām, yukna, "Pasekot kam pi'itu." Jari pasekot na sigām. Yuk si Yusup isab, "Aku na ko' itu si Yusup, ya danakanbi bay pab'llihanbi bo' binowa ni Misil. ⁵ Na, da'a kam asukkal. Da'a isab pagsusuninbi baranbi pasal pamab'llibi ma aku. Ya angkan aku makapi'itu, sabab Tuhan ya bay amapi'itu aku, ngga'i ka ka'am. Tu'ud aku pinarahū e'na min ka'am supaya kalappasan bangsa manusiya' min gotom. ⁶ Ma buwattina'an yampa duwantahun paggotom ma lahat, jarina aniya' gi' limantahun halam aniya' tinanom, halam aniya' buwa' niani. ⁷ Bay aku pinapi'itu e' Tuhan dahū min ka'am supaya kam kalappasan ma sabab kawasana makainu-inu, bo' aniya' du pa'in panubu'bi maitu ma dunya.

⁸ "Hatina," yuk si Yusup, "ngga'i ka ka'am ya bay amapi'itu aku, sagō' Tuhan. Min kahandakna ya angkan aku sali' sapantun pag'mma'an Pira'un angahūgan iya gara'. Tahinang aku pagmakōkan ma deyomanna, maka gin'llal aku nakura' ang'ntanan sakalingkal lahat Misil. ⁹ Na, pal'kkas na kam amole' ni si Mma'. Pasampayunbi ni iya lapalku itu. 'Min kahandak Tuhan ya angkan aku (yuk si Yusup) tahinang pagnakura'an ma sakalingkal lahat Misil. Palūd ka pi'itu saru'un-du'un, da'a ka ananggu. ¹⁰ Maitu na ka pat'nna' ma lahat Gosen supaya asekot ni aku. Bowahun pi'itu saga anak-mpunu kamemon, sampay saga kahayopannu, bili-bili ka, kambang ka, sapi' ka. Bowahun isab pangalta'nu kamemon. ¹¹ Bang ka maina'an na ma Gosen aku ya angupiksa' ka'a. Aniya' gi' limantahun t'ggol gotom itu. Mbal aku bilahi bang ka'am magtai'anak atawa ba'anan hayopnu patay otas.' " Ya du ina'an lapal si Yusup ma mma'na si Yakub.

¹² Ah'lling gi' si Yusup ma saga danakanna, yukna, "Benjamin, ta'nda'nu na aku itu langgunu. Maka ka'am ilu kamemon ta'nda'bi na, aku na ko' itu. ¹³ Suli-sulihinbi si Mma' pasal kawasaku maitu ma lahat Misil. Suli-sulihinbi pasal kamemon ya ta'nda'bi maitu. Jari pasa'ut kam amowa iya pi'itu."

¹⁴ Magtūy ginapus e' si Yusup siyalina si Benjamin. Ginapus isab si Yusup e' si Benjamin, jari tatangis sigām karuwangan. ¹⁵ Siniyum e'na danakanna kamemon dakayu' maka dakayu', maka e'na anangisan sigām. Pagubus, magsambung-siyambungi sigām magbissala.

¹⁶ Na, makasampay pa'in ni astana' Pira'un habal pasal kat'kka saga danakan si Yusup, akōd to'ongan Pira'un maka saga tendogna pag-nakura'an. ¹⁷ Yuk Pira'un ma si Yusup, "Soho'un saga dauranakannu angamomos saga kura' sigām bo' pabalik ni lahat Kana'an. ¹⁸ Sō'un sigām angā' mma'bi sampay anak-h'nda sigām kamemon bo' binowa e' sigām pi'itu waktu kapabalik sigām. Buwananku sigām tana' landu' ahāp maitu ma Misil, supaya sigām maglabi-labi ma kalluman."

¹⁹ Amissala gi' Pira'un, yukna, "Soho'un sigām amowa saga karitun minnitū pameya'an saga anak-h'nda sigām pi'itu, ya lagi'na mma'bi. ²⁰ Da'a na kinabimbangan palsuku'an sigām ta'bbā ma lahat, sabab ma sigām na ai-ai ya ahāp to'ongan maitu ma Misil."

²¹ Manjari bineya' panoho'an Pira'un inān e' saga anak si Yakub. Binuwanan sigām saga karitun e' si Yusup ma buwat bay pah'ling Pira'un ma iya. Binuwanan sigām balanja' isab palutu' sigām ma l'ngnganan.

²² Aniya' isab dapangampu'an s'mmek ahalga' pamuwan sigām pakaniya-pakaniya. Malaingkan ya pamuwan si Yusup ma si Benjamin, lima pangampu'an s'mmek pagsalinanna maka t'llu hatu pilak. ²³ Mma'na ya pinabowahan e' si Yusup sangpū' kura' l'lla ap'no' e' ai-ai ahāp hinangan Misil, maka sangpū' kura' d'nda ap'no' e' balanja' maka saga tinapay maka ginisan takakan-kakan pamalutu' iya ma l'ngngananna tudju ni Misil. ²⁴ Manjari itu, pinalanjā na saga danakanna e' si Yusup. Yukna ma sigām, "Ebot-ebot, da'a kam magkalukassa ma pal'ngngananbi."

²⁵ Na, ala'an na sigām min Misil bo' pabalik pehē' ni lahat Kana'an. Pagt'kka sigām, magtūy sigām anghaka ma mma' sigām, yuk-i, ²⁶ "Mma', masi allum si Yusup! Pagnakura'an iya buwattina'an ma sakalingkal lahat Misil." Magtūy tak'bbal atay si Yakub, sali' alungay pangannalna, mbal agon makapam'nnal ma bay pangahaka ma iya e' saga anakna.

²⁷ Malaingkan pagkalena kamemon bay panambuku si Yusup ma sigām, maka pag'nda'na isab saga karitun bay pinabeya'an iya e' si Yusup pameya'anna tudju ni Misil, magtūy pabalik pangannalna.

²⁸ Yuk si Yakub, "Kamattanan na aku. Allum du anakku si Yusup. Halam aniya' angutku saddi, bang pa'in aku makapehē' ang'nda' iya dahū sat'golku masi allum."

46

Si Yakub Maglain ni Lahat Misil

¹ Na, palintas na disi Isra'il (hatina si Yakub) min lahat Kana'an maka e' sigām amowa ai-ai sigām kamemon. Tat'kka pa'in e' sigām lahat Be'erseba, anumbali' iya hayop pagkulbanna tudju ni Tuhan ya pagtuhanan mma'na si Isa'ak. ² Jari itu, sangom pa'in, takale e' si Isra'il itu suwala Tuhan angalinganan iya. "Yakub, O Yakub," yukna.

Ya sambung si Yakub, "Oy, itiya' aku."

³ Ya lling suwala-i, "Aku itu Tuhan ya pagtuhanan mma'nu. Da'a ka tināw palain ni lahat Misil, sabab mahē' aku angahinang saga panubu'nu bangsa akosog. ⁴ Pataptap du aku ma ka'a, maka bowaku isab panubu'nu pabalik pi'itu ni lahat itu ma sinosōng. Bang ta'abut na waktu'nu awapat, ina'an du si Yusup ma bihingnu."

⁵ Manjari palanjā na disi Yakub min Be'erseba tudju ni lahat Misil. Si Yakub ya pinariyata' e' saga anakna ni karitun bay min Pira'un pameya'an sigām. Ya du pinariyata' isab saga anak-h'nda sigām. ⁶ Bay binowa e' sigām ba'anah kahayopan sigām maka palsuku'an bay tausaha sigām maina'an

ma lahat Kana'an bo' na palüd ni lahat Misil. Binowa e' si Yakub saga tubu'na kamemon. ⁷ Tabeya' ma iya kamemon saga anak-mpuna l'lla maka d'nda.

Saga Panubu' si Yakub

⁸ Ya na itu salsila ma kapanubu'an si Isra'il (hatina si Yakub) bay tabeya' ma iya waktu kapaglainna ni Misil:
Si Rubin ya kasiyakahan.

⁹ Anak si Rubin l'lla, ya na disi Hanok, si Pallu, si Hesdon maka si Karmi.

¹⁰ Pasunu' si Simiyun maka saga anakna l'lla,
ya na disi Jamuwal, si Jamän, si Hüd, si Yakin, si Sohar maka si Sa'ul.
Si Sa'ul itu anakna min d'nda bangsa Kana'an.

¹¹ Pasunu' isab si Libi maka saga anakna l'lla,
ya disi Gerson, si Kohat maka si Merari.

¹² Pasunu' si Yahud maka saga anakna l'lla,
ya disi Sela, si Peres maka si Sera.
Aniya' isab duwa anak si Yahud l'lla bay amatay ma lahat Kana'an
lagi', ya na si Ēr maka si Onan.
Aniya' isab saga anak si Peres l'lla,
ya na si Hesdon maka si Hamul.

¹³ Pasunu' isab si Issakar maka saga anakna l'lla,
disi Tola, si Puwa, si Jasub, maka si Semlon.

¹⁴ Kasiyalihan si Sibulun. Ya itu ön anakna l'lla,
disi Sered, si Elon maka si Jahale'el.

¹⁵ Jari ya na ina'an saga anak si Yakub min h'ndana po'on si Leya, ya bay nianakan mahē' ma lahat Mesopotami. Aniya' isab anakna d'nda si Dina. Jari t'llumpū' maka t'llu ya heka panubu' si Yakub min h'ndana po'on si Leya.

¹⁶ Ya anak si Yakub siyaka min h'nda-h'ndana si Silpa,
ya na si Gäd. Ya itu ön anakna l'lla,
disi Sepon, si Haggi, si Suni, si Esbon, si Iri, si Arod maka si Arili.

¹⁷ Pasunu' si Aser maka anakna l'lla,
ya disi Imna, si Isba, si Isbi, si Biriya,
maka dakayu' d'nda isab si Sera.
Aniya' isab anak si Biriya l'lla duwa hekana, si Heber maka si Malki'il.

¹⁸ Jari sangpū' maka nnom ya heka panubu' si Yakub min si Silpa, ya d'nda ipatan bay pamuwan e' si Leban ma si Leya waktu kapagpūnna maka si Yakub.

¹⁹ Saga anak si Yakub l'lla isab min h'ndana si Rakiya,
ya na si Yusup maka si Benjamin.

²⁰ Si Manasse isab maka si Epra'im, ya anak si Yusup l'lla bay nianakan
ma lahat Misil e' si Asenat anak si Potipero imam ma da'ira Ün.

²¹ Na, si Benjamin du isab maka saga anakna l'lla,
ya na disi Bela, si Beker, si Asbel, si Gera, si Na'aman, si Ihi, si Rös, si
Muppm, si Huppm maka si Harid.

²² Ya du ina'an saga tubu' si Yakub min h'ndana si Rakiya, sangpū' maka
mpat puhu'.

²³ Ya anak si Yakub siyaka min h'nda-h'ndana si Bilha,
ya na si Dän. Ya anak si Dän l'lla si Husim.

²⁴ Pasunu' si Naptali, maka anakna l'lla,
disi Jasil, si Guni, si Jeser maka si Sillim.

²⁵ Ya du ina'an saga tubu' si Yakub pitu' puhu' hekana min si Bilha, ya d'nda ipatan bay pamuwan ma si Rakiya e' mma'na si Leban.

²⁶ Manjari nnompū' maka nnom ya heka panubu' si Yakub lissi bay tabeya' ma iya pehē' ni Misil, halam talapay ni'itung saga ayuwanna d'nda.

²⁷ Pak'nnop isab duwangan anak si Yusup ya bay nianakan ma Misil. Manjari pitumpū' ya heka sigām kamemon.

²⁸ Manjari si Yahud ya sinō' e' si Yakub parahū min sigām ni tongod si Yusup, bo' aniya' magmalim ma lahat Gosen. Pagt'kka pa'in sigām pehē',
²⁹ bo' kinata'uwan e' si Yusup, magtūy pinasakap e'na kalesana. Jari parai'-dai' iya ni Gosen amāk mma'na. Magbāk pa'in, magtūy ginapus si Yusup ma mma'na maka e'na anangis pat'ggol.

³⁰ Ya lling si Isra'il ma si Yusup, "Ndū' anakku, allum du hati ka! Lilla' na aku amatay pagka ka'a-i ta'nda'ku na."

³¹⁻³² Puwas e', ah'ling si Yusup ma saga danakanna sampay ma lahasiya'na kamemon ya ma deyoman mma'na. Yukna, "Patut aku subay paharap ni Pira'un amata'uwan iya in dauranakanku sampay lahasiya'ku kamemon magt'kkahan na min lahat Kana'an. Itiya' na kam ma aku. Pata'uku isab iya pasal pagusahabi magipat bili-bili maka sapi', ya angka tabowabi pi'itu ba'anan kahayopan maka pangalta' bay suku'bi ma lahat Kana'an. ³³ Jarina, bang kam sinō' patampal ni Pira'un bo' kam tinilaw bang ai pagusahabi, ³⁴ sambungunbi iya buwattitu, yukbi, 'Ya kami sosoho'annu itu, a'a magi'ipat hayop asal min jaman kaonde'-onde' kami. Ang'ntan kami bay pagusaha ka'mbo'-mbo'an kami.' Na, bang buwattē' panambungbi, tinugutun du kam pat'nna' ma lahat Gosen. Sababna ya addat bangsa Misil mbal magdalahat maka a'a magi'ipat hayop, asammal kono' ma pang'nda' sigām."

47

¹ Na, pehē' si Yusup ni Pira'un. Yukna ma iya, "Tuwan sultan, ilu na mma'ku maka saga danakanku at'kka min Kana'an. Tabowa e' sigām ba'anan saga kahayopan maka pangalta' sigām kamemon. Ina'an sigām ma jadjahan Gosen buwattina'an." ² Manjari aniya' lima danakanna pinene' e' si Yusup pinakilā ma Pira'un.

³ Tinilaw sigām e' Pira'un, "Ai usahabi?"

Ya sambung sigām, "Tuwan Pira'un, in kami sosoho'annu itu a'a magi'ipat bili-bili, buwat bay ka'mbo'-mbo'an kami. ⁴ Bay kami pi'itu arak maglahat maitu sabab asigpit na gotom ma lahat Kana'an. Halam aniya' minsan sagmot pagkakan saga hayop kami. Angka ko' kami parahing ni ka'a, Tuwan, bang pa'in kami tugutannu pat'nna' ma Gosen."

⁵ Angabtang Pira'un ma si Yusup, yukna, "Na, pagka ilu na mma'-danakannu ma ka'a, ⁶ makajari na sigām maglahat maingga-maingga kabaya'an sigām ma kaluha'an lahat Misil. Piha'in sigām tana' umbul-satu paglahatan sigām ma Gosen. Maka bang aniya' a'a kata'uwannu min sigām taga-kapandayan, pat'nna'un iya magmandul ma saga a'a ya magi'ipat ba'anan hayopku."

⁷ Pagpuwas ina'an, binowa e' si Yusup mma'na si Yakub pinakilā pehē' ni Pira'un. Ati angamu'an si Yakub pahala' ma Pira'un pangahulmatna ma iya. ⁸ Jari aniya' patilaw Pira'un ma iya, yukna, "Pilantahun na umulnu, tuwan?"

⁹ Ya sambung si Yakub, "Tuwan sultan, dahatus na maka t'lungpū' tahun ya paglunsul-lunsulku maitu ma dunya. Aheka isab kasukkalan

bay kalabayanku. Sagō' mbal sakit at'ggol, ngga'i ka buwat bay paglunsul-lunsul kamatto'ahanku." ¹⁰ Na niamu'-amu'an Pira'un kahāpan isab e' si Yakub bo' yampa ama'id paluwas minnē'.

¹¹ Manjari pinatuntul pahāp e' si Yusup paglahat mma'na maka saga danakanna maina'an ma lahat Misil. Bineya' e'na panoho'an Pira'un angkan disi Yakub kabuwanan tana' ahāp to'ongan ma jadjahan da'ira Ramisis. ¹² Jari amalanja' na pa'in si Yusup ma mma'na maka ma saga danakanna sampay ma lūng-kampungna kamemon. Talapay isab saga kamanahutan.

Si Yusup maka Gotom Asigpit

¹³ Pasōng na pa'in kasigpit gotom sampay dalam na to'ongan aniya' kinakan minsan maingga-maingga. Jari saga a'a kamemon ma kalahat-lahatan Misil maka Kana'an magkalammahan na e' punung. ¹⁴ Magb'lli na pa'in sigām balanja' pehē' ni si Yusup. Tinipun e'na kamemon sīn pam'lli sigām bo' yampa bowana ni deyom astana' Pira'un. ¹⁵ Na, apuppup pa'in saga sīn kamemon ma kalahatan Misil maka lahat Kana'an, pina'an ni si Yusup saga a'a Misil parahing. Yuk sigām, "Arōy, tuwan, buwanin kami pagkakan! Dalam aniya' sīn kami pam'lli. Da'a pa'in kami pasagarin amatay e' punung itu!"

¹⁶ Ya sambung si Yusup, "Bang hati' dalam aniya' sinbi, na, bowahun pi'itu saga hayopbi panambi' kinakan." ¹⁷ Manjari binowa saga hayop sigām, saga kura', bili-bili, kambing maka sapi'. Binowa e' sigām pehē' ni si Yusup panambi' pagkakan. Jari aniya' kinakan pamalanja' sigām e' si Yusup ma deyom dantahun inān, panambi' saga hayop sigām.

¹⁸ Aubus pa'in dantahun e', pabalik na isab sigām pehē' ni si Yusup. Ya lling sigām, "Tuwan, mbal kalimbungan kami min ka'a, dalam na aniya' sīn kami maka ilu ma ka'a isab saga hayop kami kamemon. Dalam aniya' takapin pamuwan kami ma ka'a, luwal baran kami maka tana' kami. ¹⁹ Ndū' tuwan, da'a kami pasagarin pinunung. Kaugun isab tana' kami bang dalam aniya' makapajatu iya. B'llihun baran kami sampay tana' kami panambi' kinakan. Minsan kami pina'ata ma Pira'un, minsan tana' kami pinasuku' ma iya, bang pa'in kami mbal amatay gotom. Buwanin kami isab binhi' tinanom bo' mbal kaugun tana' kami."

²⁰ Na, pagka buwattē' kabisa gotom, tab'lli e' si Yusup tana' kamemon bay suku' saga a'a Misil pakaniya-pakaniya. Manjari Pira'un na tag-tana' kamemon, ²¹ ati saga a'a kamemon ma lahat Misil tahinang atana ma sabab hinang si Yusup. ²² Ya sadja dalam tab'lli e' si Yusup tana' saga kaimaman. Aniya' balanja' sigām min Pira'un sakahaba' llaw, angkan dalam bay tapab'lli saga tana' sigām.

²³ Manjari aniya' pamissala si Yusup ma saga a'a inān kamemon, yukna, "Na buwattina'an, pagka tab'lliku ka'am sampay tana'bi bo' kam suku' Pira'un na, na, itiya' na saga binhi' pananombi ma deyom tana'.

²⁴ Malaingan, bang kam magani buwa' tinanombi, ya buwa'na subay binahagi' palima. Dabahagi' ilu subay pinasuku' ma Pira'un, ya mpat bahagi' takapin subay ma ka'am bo' aniya' pananombi pabīng maka aniya' takakanbi magtai'anak."

²⁵ Ya sambung sigām "Tuwan, kalappasan kami min kamatay sabab ka'a. Bang pa'in ahāp sadja ataynu tudju ni kami, kami itu magpa'ata na ma Pira'un."

²⁶ Manjari aniya' sara' pinat'nna' e' si Yusup ma lahat Misil, subay pinasuku' ma Pira'un bahagi' lima min ai-ai pinagani ma deyom lahat.

Bineya' sara' inān sampay ni kabuwattina'anan. Luwal tana' saga kaimaman dalam bay pinasuku' ma Pira'un.

Si Yakub Ang' bba Bissalana Katapusan

²⁷ Manjari maglahat na bangsa Isra'il ma Gosen, ma deyom lahat Misil. Pasōng heka puhu' sigām, pasōng isab heka pangalta' sigām.

²⁸ Sangpū' maka pituntahun ya paglahat si Yakub mahē' ma Misil sampay dahatus maka mpatpū' maka pituntahun umulna. ²⁹ Manjari itu, song pa'in ta'abut waktuna, nilinganan e'na anakna si Yusup. Yukna, "Bang ka'a-i alasa du ma aku, pat'nna'un lagi' tangannu ma llotan pa'aku bo' yampa ka magsapa in janji'nu ma aku mbal binalubahan. Janji'in aku in aku mbal kubulnu maitu ma lahat Misil. ³⁰ Bilahi aku kinubul ma pangubulan saga ka'mbo'-mbo'anku. Angkan na bang aku amatay, bowahun bangkayku paluwas min Misil itu ati kubulunbi aku ma bay pagkubulan sigām."

Ya sambung si Yusup, "Aho' Mma', beya'ku llingnu ilu."

³¹ "Magsapa ka," yuk si Yakub e'. Agsai pinagsapahan e' si Yusup. Manjari mahē' na si Yakub patukku' ma pabahakanna angamu' duwa'a ni Tuhan.

48

Si Epra'im maka si Manasse

¹ Palabay pa'in waktu, kahaka'an si Yusup pasal mma'na alamma na, angkan iya patibaw pehē'. Binowa isab e'na karuwangan anakna si Manasse maka si Epra'im. ² Pagta'u si Yakub ilu na at'kka si Yusup, magtūy iya pakulasog papunduk. ³ Ah'ling iya ma si Yusup, yukna, "Waktu kamahē'ku lagi' ma Lūs ya ma lahat Kana'an, bay magpa'nda' ma aku Tuhan Sangat Kawasa. Aniya' kahāpan pamuwanna ma aku, ⁴ yukna, 'Pahekaku panubu'nu sampay sigām tahinang kabangsa-bangsahan. Pamuwanku isab lahat Kana'an ilu palsuku'an saga panubu'nu sampay ni kasaumulan.'"

⁵ Magsibahat na pa'in si Yakub ma si Yusup, yukna, "Yusup, in pasal anaknu, ya bay nianakan ma lahat Misil dāhū gi' min kapi'ituku, in sigām karuwangan subay pamasuku' ma aku. Aho', si Epra'im maka si Manasse subay ni'itung anakku luggiya' buwat si Rubin maka si Simiyun. ⁶ Malaingan bang aniya' gi' anaknu liyu min sigām duwangan itu, suku'nu na. Maka tana' pamusaka' sigām subay niā' min bahagi' tana' ya pamasuku' ma si Epra'im maka si Manasse. ⁷ Ina'nu si Rakiya ya sababanna angkan sigām ni'itung anakku. Landu' aheya dukkaku ma kamatayna. Ma l'ngnganan pa'in kami pabīng ni Kana'an min lahat Mesopotami, alawak-lawak gi' min kauman Eprata, amatay na iya. Jari takubulku iya mahē' ma bihing lān tudju ni Eprata." Eprata itu, ya na Betlehem ma buwattina'an.

⁸ Manjari pag'nda' si Yakub ma saga anak si Yusup, atilaw iya, "Sai saga onde' itu?"

⁹ Ya sambung si Yusup, "Mma', ya na ko' itu anakku l'lla bay pamuwan Tuhan ma aku maitu ma Misil."

Yuk si Yakub, "Pasōngun sigām pi'itu supaya sigām kapangamu'anku kahāpan min Tuhan."

¹⁰ Na si Yakub itu, mbal agon maka'nda' sabab ato'a na iya to'ongan. Angkan pinasekot e' si Yusup saga anakna. Magtūy sigām ginapus e' si Yakub sampay siniyum. ¹¹ Yuk si Yakub ma si Yusup, "Dalam aku bay

makaholat ang'nda' ka'a pabīng, daipara kahandak min Tuhan itiya' ka ta'nda'ku sampay isab anaknu."

¹² Pagpuwas, pinala'an e' si Yusup anakna min gibahan mma'na bo' yampa iya pasujud ma dahuanna. ¹³ Manjari binalutan e' si Yusup anakna duwangan bo' pinasekot ni si Yakub. Si Epra'im ya pinasekot ni tangan si Yakub gibang, si Manasse ni tanganna kowan. ¹⁴ Saguwā' pinagsaliyu e' si Yakub tangan mma'na bo' pinat'nna' tanganna kowan ma kōk si Epra'im minsan iya siyali. Maka tanganna gibang pinat'nna' ma kōk si Manasse, ya siyaka.

¹⁵⁻¹⁶ Pagbuwattē', niamu'an duwa'a disu Yusup e' si Yakub, yukna, "Bang pa'in saga onde' itu binuwanan kahāpan e' Tuhan ya pameya'an mbo'ku si Ibrahim maka mma'ku si Isa'ak. Bang pa'in sigām pinat'kkahan lidjiki' e' Tuhan, ya bay angupiksa' aku min kanahutku sampay ni kabuwattituku, Bang pa'in nianughala'an duwangan onde' itu e' Mala'ikat ya bay amapuwās aku min kamulahan kamemon. Bang pa'in sigām pas'lle' amowa ōnku maka ōn mma'ku si Isa'ak sampay ōn mbo'ku si Ibrahim. Bang pa'in paheka to'ongan isab saga panubu' sigām maitu ma babaw dunya itu."

¹⁷ Na, pag'nda' si Yusup ma mma'na amat'nna' tanganna kowan ma kōk si Epra'im, dalam iya kasulutan. Binalutan e'na tangan mma'na kowan, arak pinat'nna' ma kōk si Manasse. ¹⁸ Yukna ma mma'na, "Mma', asā' ko' ilu! Ya itu siyaka, ya subay pinat'nna'an tangannu kowan."

¹⁹ Sagō' mbal bilahi si Yakub, yukna, "Aho' Otō', kata'uwanku du. Si Manasse ilu b'nnal paheka panubu'na tahinang bangsa ga'osan. Malaingan siyalina ya labi akosog min iya. Saga panubu' si Epra'im itu subay paheka to'ongan sampay sigām tahinang aheka bangsa gaga'osan."

²⁰ Manjari niamu'-amu'an sigām kahāpan ma llaw ina'an-i. Yuk si Yakub, "Ma tahun sinōng, bang aniya' a'a Isra'il angamu'an kahāpan ma sai-sai, ōnbi ya panabbutanna.

Buwattū ya pangamu' sigām, 'Bang pa'in kam binuwanan kahāpan e' Tuhan

buwat bay ma si Epra'im maka si Manasse.' "

Buwattē' pah'ling si Yakub, pagka paheyana si Epra'im labi min si Manasse.

²¹ Puwas e', ah'ling isab si Yakub ma anakna si Yusup, yukna, "Nda'un, asekot na waktuku. Saguwā' mbal kam pinasagaran e' Tuhan. Pagapi du iya ma ka'am bo' kam tabowana pabīng ni lahat ka'mbo'-mbo'anbi.

²² Ma deyom saga anakku, ka'a ya pusaka'anku tana' lahat Sekem, ya tana' ahāp ma kabūd-būran bay ngā'ku min bangsa Amor. Ya bay pangā'ku iya pakokosku kalis maka pana'.

49

Saga Kabtangan Pang'bba e' si Yakub

¹ Manjari nilinganan e' si Yakub saga anakna kamemon. "Pasekot kam," yukna, "patipun kam ni aku. Haka'anta kam dangan maka dangan bang ai ya kasōnganbi ma tahun damuli.

² Patipun kam saga anak si Yakub, pakale kam ma pangabtang ya pang'bbahan ka'am e' mma'bi si Isra'il.

³ Ka'a Rubin, anakku kasiyakahan, anak min kosogku, paltanda'an pagkal'llaku.

- Min kamemon saga anakku,
ka'a ya pagmakōkan akosog maka abantug.
- 4 Saguwā' ya salla'nu, bay pakaiya'nu mma'nu
pagka hulidnu h'ndana dakayu'.
Napsunu ilu sali' dunuk mbal katiyara'an,
angkan ka mbal na makalanga min dauranakannu.
- 5-6 Ka'am Simiyun maka Libi, dalimbang du kam.
Mbal aku bilahi palamud ma pagisunanbi,
mbal pasōd ni deyom palhimpunanbi.
Asapat kam angahublut pakokosbi
ma saukat apasu' pangatayanbi.
Bang kam niastolan, magtūy kam amono' a'a,
tapengkolbi saga sapi' mandangan ma halam sababna.
- 7 Bang pa'in kam pinat'kkahan mulka'
ma sabab pangastolbi mbal tasangsang.
Pinapulak-palik saga panubu'bi
ma katilibutan lahat Isra'il.
- 8 Na, ka'a Yahud,* pinudji du ka e' saga dauranakannu.
Pasujud sigām pagmahaltabat ma ka'a.
Tara'ugnu du palbantahannu.
- 9 Ka'a ilu ibarat halimaw asangpot kosogna.
Bang aubus e'na an'kkob hayop maka amangan
magtūy pah'nnat atuli ma tongod ina'an.
Halam aniya' makatawakkal pasekot anasat iya.
- 10 Saga panubu'nu, Yahud, sinusultan salama-lama.
Mbal alungay kapatutnu kapagsultan
sampay at'kka a'a dangan ya apatut pinaghulmatan.
Kapagbaya'anna saga kabangsa-bangsahan.
- 11 Kaengkotan kura'na ni batang anggul,
ya ahāp suliganna min kamemon.
Ajatu to'ongan ba'anan buwa' anggulna,
landu' aheka bohe'na bang tap'gga',
manjari pangandakdakan s'mmekna.
- 12 Matana arokot keyatna min bohe' anggul,
emponna apote' sidda min gatas.
- 13 Na, anakku si Sibulun, bihing tahik ya paglahatanna,
manjari paglalayohan kappal.
Aluha isab fana'na, maka'abut sampay ni lahat Sidun.
- 14 Na, si Issakar, sali' sapantun kura' akosog baranna,
pabahak sadja ma t'ngnga' duwa'anna.
- 15 Pagsayuna ahāp pabahakanna,
magtūy iya amuspus kosogna angahangkit.
Pagsayuna ahāp paglahatanna,
magtūy iya lilla' pina'ata maghulas-magsangsā'.
- 16 Anakku si Dān, amat'nna' hukuman abontol
ma saga a'ana, pagka dapanubu' sigām ma bangsa Isra'il.
- 17 Ibarat iya sowa abisa pat'nna' ma bihing lān.
Bang aniya' palabay minna'an a'a magkura',
tinanghab e'na kura' inān ma buli' tape'na
supaya pahantak ni buli'an a'a angura' he'.
- 18 O Yawe, lagaranku waktu pangalappasnu ma aku.

* 49:8 49:8 Yahud (atawa Yuda), on pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'pudji' atawa 'bantug'.

- 19 Na, anakku si Gād isab,
nilangpasan ko' ka'a ilu e' saga mundu,
sagō' taturulnu sigām sampay ka'atuhannu.
- 20 Si Aser isab, alanab kinakan ya niā' min tana'nu,
kinakan ahāp nanamna patut pagkakan sultan.
- 21 Si Naptali isab,
sali' sapantun usa d'nda bay pinal'ppa min sasak.
Alingkat isab saga anakna.
- 22 Na, anakku si Yusup,
sali' hantang po'on kayu ajatu to'ongan buwa'na,
ya patomo' asal ma bihing bohe'.
Palabung saga sanga sampay parambila' sasak.
- 23 Nirugpak iya e' saga a'a magtakos pana',
nijingki iya e' sigām.
- 24 Malaingkan atotog l'nggonna, ahogot e'na ang'ntan pana'
ma sabab tabang min Tuhan Sangat Kawasa,
ya Tuhan pagtuhanan si Yakub.
Niupiksa' iya e' Tuhan, ya Batu-Lakit pasindungan bangsa Isra'il.
- 25 Tinabang du si Yusup e' Tuhanku ya pagtuhanan mma'nu,
binarakatan ka e' Tuhan Sangat Kawasa.
Kabuwanan ka kahāpan,
ulan min diyata' langit, bohe' min deyum tana',
kahāpan panganak maka kahāpan pamaruru'.
- 26 In lidjiki' pangamu'-ngamu'anku ka'a itu
labi ahāp min lidjiki' kabūd-būran, lidjiki' bay min awal.
Mura-murahan, bang pa'in saga lidjiki' itu kamemon makani-si Yusup,
ya tapene' e' Tuhan pinaliyu min dauranakanna.
- 27 Anakku isab si Benjamin,
a'a aesog iya, sali' sapantun ero' talun.
Subu-subu amangan ai-ai bay papatayna.
Abay kohap amahagi' ai-ai bay tatabanna ma pagbono'an."
- 28 Na, ya du ina'an saga bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa. Ya ina'an
kabtangan bay pang'bba e' si Yakub ma anakna kasangpū' maka duwa, ya
makatōpan sigām dangan maka dangan.

Kawapat si Yakub maka pagkubul ma iya

29-30 Manjari aniya' panoho'an pang'bba e' si Yakub ma saga anakna he',
"Itiya' aku arai' na patipun ni ka'mbo'-mbo'anku. Bang aku ta'abut na,
kubulunbi aku ma deyum songab batu bay pangubulan ka'mbo'-mbo'anku.
Ina'an ma lahat Kana'an, ma tana' Makpela ya ma anggopan Mamre.
Songab batu inān sampay tana'na bay tab'lli e' mbo'ku si Ibrahim min
si Epron bangsa Hit. 31 Ina'an maina'an pagkubulan si Ibrahim maka
h'ndana si Sara, mma'ku si Isa'ak maka ina'ku si Ripka. Ina'an isab
pagkubulanku h'ndaku si Leya. 32 Ya tana' maka songab ilu bay tab'lli
min saga bangsa Hit."

33 Aubus pa'in e' si Yakub ang'bba panoho'anna inān ma saga anakna,
magtūy iya pabahak bo' yampa ab'kkat napasna. Hatina magtipun na iya
maka kamatto'ahanna.

50

1 Awapat pa'in si Yakub, magtūy iya ginapus pahogot e' anakna si
Yusup. Tinangisan iya, siniyum isab baihu'na. 2 Pagpuwas, magpanoho'an
si Yusup ma saga panday ya tendogna, sinō' kinapul bangkay mma'na.

³ Manjari aniya' mpatpū' llaw ya t'ggol sigām magkapul. Addat Misil ko' inān. Pitumpū' llaw isab ya paghinang saga a'a Misil pagdukka sigām ma iya.

⁴ Atammat pa'in paghinang e', ah'ling si Yusup ma saga tendog Pira'un, yukna, "Bang makajari, pasampayunbi lapalku itu pehē' ni Pira'un, yukbi,
⁵ "Tuwan sultan, marai' pa'in waktu mma'ku, bay aku pinasapa e'na. Bangkayna kono' subay kinubul ma lahat Kana'an, ma pagkubulan bay tagamahanna ma baranna. Jari makasapa aku, ya angkan subay beya'ku na. Angamu' aku ma ka'a, Tuwan, bang pa'in aku tugutannu pehē' ni Kana'an angubul mma'ku.' Pabalik du aku pi'itu bang aubus na."

⁶ Ya sambung Pira'un ma si Yusup, "Makajari," yukna. "Pehē' na ka angubul mma'nu. Beya'un bay pagsapahannu maka iya."

⁷ Manjari palanjat na si Yusup angubul mma'na. Pabunyug isab ma iya kamemon saga tendog ya pagnakura'an ma okoman Pira'un, ma deyom astana' ka atawa ma kaluha'an lahat Misil. ⁸ Ya du pabunyug ma si Yusup saga dauranakanna maka saga a'a kamemon ya ma deyomanna. Tabeya' isab saga a'a bay ma deyoman mma' sigām. Ya sadja dalam tabeya' kamanahatan maka ba'an an hayop sigām. Tabba maina'an ma Gosen. ⁹ Aniya' pagapi' ma sigām saga a'a magkakaritun sampay saga a'a magkukura'. Jari landu' aheka sigām bay maglurukan angubul mma' si Yusup.

¹⁰ Ta'abut pa'in sigām paggi'ikan pai ma Atad, ma bihing sapa' Jordan, magkarukka'an sigām ma mma' si Yusup. Akosog sidda pagdukka sigām. Jari pitumbahangi ya t'ggol paghinang si Yusup ma mma'na ma atag ina'an.

¹¹ Na pag'nda' paghinang itu e' saga bangsa Kana'an ya maglahat maina'an, yuk sigām, "Kaheya du pa'in karukka'an saga bangsa Misil e'." Angkan kaōnan lahat inān Abel Misraim.*

¹² Na, bineya' e' saga anak si Yakub buwat bay panoho'anna ma sigām.

¹³ Binowa bangkayna ni lahat Kana'an bo' kinubul e' sigām ma deyom songab batu ma tana' Makpela ya ma anggopan Mamre. Tana' inān bay tab'li asal e' si Ibrahim min si Epron bangsa Hit bo' pagkubulan.

¹⁴ Na, takubul pa'in, pabalik na disi Yusup ni lahat Misil, iya maka saga danakanna sampay sigām kamemon bay amunyugan mma'na he'.

Pinasannang e' si Yusup Pangatayan saga Danakanna

¹⁵ Na, pagka amatay na mma' sigām, magisun-isun saga danakan si Yusup. Yuk sigām, "Kalu aniya' akon-akon tatau' e' si Yusup ma deyom atayna pasal kala'atan kamemon bay tahinangtam ma iya. Painay bang kitam binalosan e'na?" ¹⁶ Manjari anambuku sigām pehē' ni si Yusup, yuk-i, "Tuwan, ma dalam lagi' amatay Mma'tam, aniya' bay panoho'anna.

¹⁷ Sinō' ka tinambukuhan buwattitu: 'Ampunun dauranakannu ma pasal dusa maka kala'atan bay tahinang sigām ma ka'a.' Ya du ilu panambuku si Mma' ma ka'a. Manjari, Tuwan, itiya' kami parahing ma ka'a bang pa'in kami ampunnu, pagka in kami itu ata Tuhan ya pagtuhanan mma'tam." Na, pagkale lapal itu e' si Yusup, magtūy iya tatangis.

¹⁸ Puwas e', patampal saga danakanna ni si Yusup bo' yampa sigām pak'ppang ni tana' ma munda'anna. Ya lling sigām ma iya, "Tuwan, itiya' kami magpatiata ma ka'a."

¹⁹ Sagō' ya sambung si Yusup ma sigām, "Da'a kam tināw ma aku. Ngga'i ka aku ya magbaya', luwal Tuhan. ²⁰ B'nnal, ala'at asal bay maksudbi, sagō'

* **50:11** 50:11 Ya ōn Abel Misraim itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'saga a'a Misil magkarukka'an.'

kahāpan ya pangangganti' e' Tuhan, ya angka tahinang hinangku itu angalappasan manusiya' aheka min kamatay. ²¹ Angka yukku ma ka'am, da'a kam agawa. Akuhanku balanja'bi sampay saga ka'anakanbi." Sakali asannang na pangatayan sigām ma sabab kahanunut bissala si Yusup e'.

Kawapat si Yusup

²² Manjari maina'an na pa'in si Yusup pat'nna' ma lahat Misil maka saga a'a kamemon bay ma okoman mma'na. Allum iya sampay dahatus maka sangpū' tahun umulna. ²³ Ta'abutna saga anak-mpu si Epra'im, maka tagibana isab mpu si Manasse min anakna si Makil.

²⁴ Na, angabtang na si Yusup ma saga danakanna, yukna, "Aku itu arai' na ta'abut, sagō' ka'am ilu tinabang du e' Tuhan. Ma waktu sinōng binowa kam e'na paluwas min lahat itu tudju ni lahat bay panganjanji'na ma kamatto'ahantam disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub." ²⁵ Jari pinasapa e' si Yusup saga pagkahina panubu' si Isra'il (ya kaōnan isab si Yakub). "Sapahinbi aku," yukna, "in to'olangku bowabi du bang ta'abut waktu panabang Tuhan ma ka'am paluwas min lahat itu."

²⁶ Manjari awapat na si Yusup maina'an ma Misil, dahatus maka sangpū' tahun umulna. Kinapul bangkayna bo' yampa ni'isi ni deyom lalungan.

PAGLAPPAS

Pahati pasal Jūd itu

“Exodus” ya ōn jūd itu ma bahasa Inggris maka Girik, hatina “Pagla'an” sabab sinalsila maitu pasal kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil, ya bay pamanyaga'an sigām. “Paglappas” ōnna ma bahasa Sinama sabab aheya paglappas Tuhan ma saga panubu' si Ibrahim ya tapene'na nihinang bangsana sussi.

Aniya' mpat bahagi' ma jūd itu. Kaissana, pasal kaluwas bangsa Isra'il (ya panubu' si Ibrahim labay min si Yakub) min komkoman Pira'un. Karuwana, pasal kahanti' sigām ma lahat paslangan mpatpū' tahun t'ggolna. Kat'lluna, pasal paljanji'an ya pamuwan Tuhan ma bangsana waktu kamaina'an sigām ma tape'an būd Turusina. Ka'mpatna, pasal pangahinang luma' pangarapan ni Tuhan maka pamakay imam.

Muna-muna, tasalsila ma jūd itu pasal bay tahinang e' Tuhan ma saga a'a suku'na waktu kapangalappasna sigām min kasigpitan bo' tahinang bangsana arakayu'. Nabi Musa ya bay magmunda'an sigām paluwas min Misil. Tasulat isab ma jūd itu Sangpū' Sara'-Panoho'an ya pamuwan Tuhan ma manusiya' supaya ahāp kahālan maka kajarihan sigām (ma Bāb 20).

JŪD PAGLAPPAS

Palbahagi'an Kitab Tawrat

Kabinasahan Bangsa Isra'il

¹ Na, ya na itu saga anak nabi Isra'il l'lla ya bay ameya' ma iya papinda ni lahat Misil maka anak-h'nda sigām. ² Ōn sigām si Rubin, si Simiyun, si Libi maka si Yuda, ³ si Issakar, si Sibulun maka si Benjamin, ⁴ si Dān, si Naptali, si Gād maka si Aser. ⁵ Pitumpū' ya heka saga panubu' si Isra'il kamemon ma waktu ina'an-i, sagō' anakna si Yusup halam bay taitung sabab wa'i asal ma Misil.

⁶ Manjari palabay pa'in patahunan, amatay na disi Yusup magdauranakan sampay anak-mpu sigām. ⁷ Malaingkan saga tubu' sigām anganak paheka sampay asaplag na ma lahat Misil. Makalandu' na heka sigām.

⁸ Manjari itu, ma masa damuli gi', aniya' sultan saddi aningkō' magsultan ma lahat Misil, sultan a'awam ma pasal bay kahālan si Yusup. ⁹ Yuk sultan itu ma saga a'ana, “Nda'unbi na saga a'a Isra'il ilu, makalandu' to'ongan heka sigām, mbal na ka'atuhantam. ¹⁰ Jari in kitam itu subay maggara' pahāp. Bang pasagaranta sigām paheka, bo' aniya' bantatam ganta' parupgak pi'itu, piligdu. Pagapi' aral' bangsa Isra'il itu ma saga bantatam. Magdakayu' sigām amono' kitam ati makaluwas sigām min lahat Misil itu.”

¹¹ Ya he' sababna angkan aniya' saga a'a Misil bay gin'llal amanyaga' ma saga a'a Isra'il. Abuhat makalandu' ya hinang pamahinang e' saga bag'llal itu ma saga a'a Isra'il angkan sigām mbal na aholat nilappasan. Aniya' duwa da'ira nihinang e' sigām pagtau'an ba'anan anihan tinanom ya suku' Pira'un.* Pitum maka Ramisis ya pagōn saga da'ira he'. ¹² Sagō' minsan buwattingga e' saga a'a Misil amanyaga' ma bangsa Isra'il, luhūy pasōng heka sigām sampay pasaplag na ma kaluha'an lahat. Angkan sigām

* **1:11** 1:11 Pira'un: bahasa Misil pangang'llal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn sultan dangan.

kinagawahan e' saga bangsa Misil, ¹³ manjari gom pa'in pinabuhatan saga hinang ya pamahinang e' saga a'a Misil ma bangsa Isra'il e'. ¹⁴ Pinahunitan sidda kahālan sigām, mbal agon kasandalan. Sinō' sigām angahinang saga luma' tisa'† maka sinō' maghinang abuhāt ma kahuma-huma'an. Jari ab'ngngis saga a'a Misil, mbal to'ongan ma'ase'.

¹⁵ Manjari itu ma dakayu' llaw pa'in, aniya' panoho'an sultan Misil ma si Sipra maka si Puwa, duwangan panday ya magpa'anak ma saga d'nda Hibrani‡. ¹⁶ Ya panoho'an sultan ma sigām, "Ka'am ilu," yukna, "bang kam ama'anak ma saga kar'ndahan Hibrani bo' ta'nda'bi l'lla ya anakna, papatayhunbi saru'un-du'un. Bang d'nda, pasagarinbi allum." ¹⁷ Sagō' saga panday inān magmatāw asal ma Tuhan angkān dalam bineya' e' sigām bay panoho'an sultan e'. Dalam pinapatay saga onde'-onde' l'lla bay nianakan. ¹⁸ Na, pagka buwattē', pinalinganān pabalik saga panday itu e' sultan bo' tinilaw e'na. "Angay," yukna, "dalam beya'bi panoho'an ku? Angay pakallumbi saga onde'-onde' l'lla bay nianakan?"

¹⁹ Anambung sigām ma Pira'un, yuk-i, "Tuwan sultan, ya b'nnalna, in d'nda Hibrani kaluhayan sidda bang maganak, ngga'i ka buwat saga d'nda Misil. Pagt'kka panday ni luma', ina'an na asal ma luwasan onde'-onde'."

²⁰⁻²¹ Manjari nihāp duwangan panday inān e' Tuhan ma sabab pagaddat sigām ma iya, ati kabuwanan sigām tubu'. Maka ba'anān bangsa Isra'il isab gom pa'in paheka. ²² Ya katobtobanna aniya' panoho'an Pira'un ma saga a'ana kamemon. Yukna, "Bang aniya' onde'-onde' l'lla baha'u nianakan ma bangsa Hibrani, timaninbi ni sapa' Nil supaya amatay kamemon. Sagō' bang onde'-onde' d'nda, da'a inayunbi."

2

Kapaganak ma si Musa

¹ Na, aniya' dakayu' l'lla bangsa Isra'il panubu' si Libi makah'nda ni pagkahina tubu' si Libi. ² Manjari, ab'ttong d'nda itu sampay anganak l'lla. Ta'nda'na pa'in ya kahāp luwa onde'-onde' bay nianakan e'na, na, tinapukan e'na ma deyom t'l'lumbulan bo' mbal tabāk e' a'a Misil. ³ Sagō' ta'abut pa'in mbal na katapukan, in d'nda itu bay angā' ambung nihinang min batang parang. Bay pininta maka kitlan bo' mbal ang'mman, ati pinalege onde' ma deyomna bo' yampa pinagūng ma deyom kaparangan alangkaw ya patomo' ma bihing sapa' Nil. ⁴ Ina'an asal siyakana d'nda an'ngge min kalawak-lawakan anganjagahan onde'-onde' inān bang ai tum'kka ni iya.

⁵ Sakali itu makapina'an dayang-dayang anak Pira'un amandi ma sapa'. Ina'an isab saga ipang-ipangna* anusul-nusul min bihing sapa'. Manjari ta'nda' e' dayang-dayang ambung e' pagūng ma bihing sapa', ma kaparangan. Pag'nda'na, magtūy sinoho' e'na dakayu' ipang-ipangna palūd pina'an angā'. ⁶ Ta'ā' pa'in ambung e', niukab magtūy e' dayang-dayang ati ta'nda' e'na onde'-onde' l'lla ma deyomna anangis. Jari sinōd iya ase' ma iya. "Ndū'," yukna, "anak Hibrani ko' itu."

⁷ Manjari pina'an d'nda-d'nda ya siyaka onde' bo' atilaw ma dayang-dayang ya anak sultan e'. "Dayang-dayang," yukna, "bilahi ka bahā' bang aku amiha'an ka'a d'nda Hibrani amaruru' onde'-onde' ilu?"

† 1:14 1:14 Tisa', sali' haloblāk, sagō' tana' ya pangahinang iya. ‡ 1:15 1:15 'Hibrani', ōn dakayu' pangōn bangsa Isra'il. * 2:5 2:5 Ipang-ipang, hatina d'nda ya sosoho'an dayang-dayang.

⁸ Ya sambung dayang-dayang, “Aho', arung. Pehē' ka amiha.” Magtūy iya pehē' angā' ina'na. ⁹ Pagt'kka ina' onde', yuk dayang-dayang ma iya, “Ā, onde'-onde' itu. Bowahun iya amole' ni luma'bi bo' paruru'in aku. Tambahanta pa'in ka angipat iya.” Manjari onde'-onde' inān binowa amole' e' ina'na pinaruru' maka ni'ipāt pahāp.

¹⁰ Na, aheya-heya pa'in onde'-onde' itu, ni'nde'an na e' ina'na pehē' ni dayang-dayang atū tahinang sali' anakna luggiya'. Ya ma pikilan dayang-dayang e', “Ōnanku iya Musa,[†] sabab bay iya paluwasku min deyom bohe'.”

Si Musa Alahi ni Lahat Midiyan

¹¹ Asangpot pa'in kasubul si Musa,[‡] pehē' na iya ni atag paghinangan saga pagkahina bangsa Hibrani. Ta'nda'na sigām ma deyom kabinasahan pagka pinahinang abuhāt e' bangsa Misil. Aniya' isab dakayu' a'a Misil ta'nda' e' si Musa angandaplosan dakayu' pagkahina bangsa Hibrani. ¹² Na, maglingi'-lingi' si Musa. Pag'nda'na halaman aniya' a'a saddī maina'an, magtūy binono' e'na a'a Misil e' bo' yampa l'bbonganna bangkayna ma deyom gusung.

¹³ Pagsalung pa'in, makabalik si Musa ni bay papehē'anna. Sakali aniya' ta'nda'na maina'an duwangan a'a Hibrani magbono'. Yuk si Musa ma a'a dangan ya taga-dusa, “Angay la'ugannu pagkahinu Hibrani?”

¹⁴ Ya sambung a'a inān ma si Musa, “Ē, sai bay amuwanan ka'a kapatut magbaya' maka angahukum ma kami! Papataynu isab aku buwat bay pamapataynu a'a Misil e'?”

Magtūy tināw si Musa. Yukna ma deyom atayna, “Tantu tasayu bay hinangku ma a'a Misil e'.”

¹⁵ Na kahaka'an pa'in Pira'un pasal palkala' itu, anganiyat iya subay pinapatay si Musa. Daipara makalahi si Musa tudju ni lahat Midiyan bo' pat'nna' mahē'. Ma dakayu' llaw, wa'i iya aningkō' ma bihing pagbohe'an.

¹⁶ Jari aniya' at'kka pina'an pitu' budjang anak si Jetro ya imam ma lahat Midiyan. Ya gawi sigām angā' bohe' bo' tinumpahan ni paginuman saga kahayopan ya suku' mma' sigām. ¹⁷ Sagō' saga budjang inān bay nilāng e' saga a'a kasehe', ya magi'ipāt ba'anān bili-bili sigām. Jari itu, pagka mbal pinasauk saga kabudjangan e', an'ngge si Musa angandapitan sigām. Anak iya bohe' isab pamainumna ma saga bili-bili sigām.

¹⁸ Manjari itu, pagpole' saga kabudjangan itu ni si Jetro ya mma' sigām, tinilaw sigām. Yukna, “Al'kkas pahāp kam at'kka llaw itu! Angay bahā'?”

¹⁹ Ya sambung saga anakna, “Sabab kami bay tinabangan e' dakayu' a'a Misil pagka kami nila'at e' saga a'a magi'ipāt bili-bili. Lāgi, sinaukan kami bohe' e'na maka bay pinainum e'na saga kambing maka bili-bilitam.”

²⁰ Ya lling matto'a he', “Maingga na iya? Angay iya pasagaranbi mahē'? Ngā'unbi iya pehē' bo' magsalu maka kitam.”

²¹ Na, kasulutan si Musa maglahat maina'an, ati pinapagā' iya e' si Jetro maka anakna si Sippura. ²² At'ggol-t'ggol pa'in, anganak l'lla si Sippura. Gersom[§] ya pangōn si Musa ma iya, sabab yukna, “Aku itu a'a liyu ma ngga'i ka lahatku.”

²³ Palabay pa'in daka pilantahun, amatay na sultan Misil e'. Malaingkan bangsa Isrā'īl masi du magaruhuy ma sabab pamanyaga' bangsa Misil ma sigām. Angandahing na pa'in sigām ni Tuhan bang pa'in sigām

[†] 2:10 2:10 Musa: pa'anggil ni dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'ningā' atawa nihella' paluwas.'

[‡] 2:11 2:11 Ya umul si Musa ma waktu kalahina kulang-labi mpatpū' tahun. [§] 2:22 2:22 Ya ōn Gersom itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'a'a liyu.'

tinabangan. ²⁴ Jari takale e' Tuhan pangandahing sigām. Nientom e'na bay paljanji'anna ma disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, ya pag'mbo'an sigām. ²⁵ Ta'nda' isab e' Tuhan kabinasahan sigām ati kina'ase'an sigām e'na.

3

Magpa'nda' Tuhan ma si Musa

¹ Na aniya' waktu kapangipat si Musa ma saga kambing maka bili-bili mato'ana si Jetro, ya imam ma lahat Midiyan. Binowa e'na ba'anan hayop e' pauntas ni dambila' lahat paslangan. Jari pasampay iya ni Būd Horeb,* ya pinagōnan isab Būd Tuhan. ² Maina'an pa'in, magpa'nda' ni si Musa mala'ikat si Yawe† min t'ngnga' po'on kayu areyo', magpasalupa api asuleyab. Pag'nda' si Musa ma po'on kayu inān dalam atunu' minsan arokot, ³ amikil-mikil gi' iya, yukna, "Oy! Pabidda' pahāp po'on kayu itu, asuleyab sagō' dalam atunu'. Angay bahā'? Sekotku gi' bo'lilingku."

⁴ Na, pag'nda' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pasekot pehē' angaliling, magtūy nilinganān e'na min deyom po'on kayu he'. Yukna, "Musa, O Musa!"

Anambag si Musa yukna, "Oy, itiya' aku."

⁵ Yuk Tuhan, "Da'a ka pasekot pi'itu. La'anin taumpa'nu, sabab mahasussi tana' ya pan'nggehannu ilu." ⁶ Ah'ling gi' iya yukna, "Aku itu Tuhan ya pagtuhanan ka'mbo'-mbo'anbi si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub." Takale pa'in e' si Musa, magtūy tampananna baihu'na sabab tināw iya patampal ni Tuhan.

⁷ Angallam lagi' PANGHŪ' yukna, "Ta'nda'ku kabinasahan ya kalabayan saga a'a suku'ku maina'an ma Misil. Takaleku isab pangandahing sigām ma sabab saga a'a ya amanyaga' sigām. Aho', asusa isab aku ma pasal kabinasahan sigām. ⁸ Angkan na aku makatulun pi'itu amuwasan sigām min komkoman saga bangsa Misil. Bowaku sigām paluwas min deyom lahat Misil tudju ni lahat ahāp maka aluha, ap'nno' isab e' kalluman landu' ahāp. Lahat itu kapaglahatan asal e' bangsa Kana'an, bangsa Hit, bangsa Amor, bangsa Pirissi, bangsa Hib maka bangsa Jibus." ⁹ Ah'ling gi' Tuhan yukna, "Itiya' pasampay ni aku pangandahing bangsa Isra'il. Ta'nda'ku isab paminasa saga bangsa Misil ma sigām. ¹⁰ Angkan ka soho'ku pehē' ni Pira'un bo' supaya ka amowa saga a'aku bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil. Na, pehē' na ka."

¹¹ Sagō' aniya' pah'ling si Musa ma Tuhan, yukna, "Ya Tuhanku, sai sa aku itu, ya angkan aku soho'nu paharap ni Pira'un amowa bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil?"

¹² Anambung Tuhan yukna, "Tantu du aku anehe'an ka'a. Buwananta ka paltanda'an supaya ka makata'u in aku bay anoho' ka'a. Jari bang tabōwanu na saga a'aku paluwas min lahat Misil, anumba du kam ni aku ma būd itu."

¹³ Yuk si Musa ni Tuhan, "Bang aku saupama pehē' ni saga a'a Isra'il bo' haka'anku sigām. In Tuhan pagtutuhanan saga ka'mbo'-mbo'anbi bay anoho' aku pi'ilu ni ka'am.' Na bang aku ganta' tinilaw e' sigām bang sai ōn Tuhan ya bay anoho' aku, ai bahā' panambungku ma sigām?"

* **3:1** 3:1 Būd Horeb: ya būd pagpa'nda'an Tuhan ma nabi Musa. Būd Turusina ōnna dakayu'.

† **3:2** 3:2 Yawe: dī ōn Tuhan. Nda'un lagi' ma ayat 3:14.

¹⁴ Anambag Tuhan ma si Musa, yukna, “Aku itu si Yawe,[‡] ya Tuhan-asal-Tuhan. Ya pah’lilingnu ma saga a’a Isra’il subay buwattitu, ‘Tuhan-asal-Tuhan bay anoho’ aku pi’itu ni ka’am.’ ”

¹⁵ Aniya’ gi’ pah’ling Tuhan ma si Musa. Sinō’ iya angahaka’an saga a’a Isra’il in si Yawe, ya pagtuhanan disi Ibrahim, si Isa’ak maka si Yakub, bay anoho’ iya ni sigām. Yuk Tuhan isab, “Si Yawe ya ōnku salama-lama, ōn panabbutan aku e’ saga a’a Isra’il magpangkat-mamangkat. ¹⁶ Pehē’ na ka,” yuk Tuhan ni si Musa, “patimukun saga pagmatto’ahan bangsa Isra’il bo’ ka amissala ma sigām. Yuknu, ‘Bay magpanyata’ ni aku si Yawe, ya pagtuhanan ka’mbo’-mbo’antam si Ibrahim, si Isa’ak maka si Yakub. Aheya pagka’inagonna ma ka’am, maka ta’nda’na isab paminjala’ saga bangsa Misil ma ka’am. ¹⁷ Ya he’ sababna angkan iya anganjanji’ ma ka’am, in ka’am lappasan min deyom katiksa’an ya kalabayanbi ilu ma lahat Misil. Binowa kām e’na ni lahat ahāp, lahat ap’no’ e’ kalluman landu’ ahāp. Ya na paglahatan saga bangsa Kana’an, bangsa Hīt, bangsa Amor, bangsa Pirissi, bangsa Hib maka bangsa Jibus.’ ”

¹⁸ Yuk Tuhan isab ma si Musa, “Bin’nal bissalanu e’ saga pagmatto’ahan a’a Isra’il. Subay ka magbeya’ maka sigām paharap pehē’ ni sultan Misil. Ya yukbi ma iya, ‘Tuwan sultan, si Yawe, ya pagtuhanan kami bangsa Hibrani, bay magpakilā di-na ni kami. Manjari itiya’ kami ama’id min ka’a pehē’ ni lahat paslangan t’llung’llaw t’ggolna. Magkulban kami ni si Yawe ya pagtuhanan kami.’ ¹⁹ Sagō’,” yuk Tuhan ma si Musa, “kata’uwanku asal, in sultan bangsa Misil inān mbal amatugut, luwal bang tananamna kasangat kawasaku. ²⁰ Angkan subay pa’nda’ku kawasaku amat’kka saga bala’ makatāw-tāw ma bangsa Misil. Pagubus, tinugutan du kam pal’ngngan paluwas min lahat.

²¹ “Palunukku du isab pangatayan saga a’a Misil ni ka’am bangsa Isra’il,” yuk Tuhan. “Jari aniya’ pangalta’ tabowabi bang kam paluwas na min lahat Misil. ²² Saga d’nda Isra’il kamemon subay angamu’ alta’ min saga kar’ndahan Misil, ai-na ka d’nda ma kauman, ai-na ka d’nda paokom ma luma’ sigām. Jari ya pamulawan maka s’mmek pamuwan sigām subay pinasulug ma ka’anakanbi d’nda-l’lla. Minnē’ tabowabi pangalta’ bangsa Misil bang kam magla’anān min lahat e’.”

4

Si Musa Kawakilan e’ Tuhan

¹ Anambung si Musa ma Tuhan yukna, “Painay bang mbal magkahagad saga a’a Isra’il maka mbal isab angasip ma pangahakaku? Bang saupama yuk sigām ma aku, ‘Ē, mbal kami magkahagad in PANGHŪ’-Yawe bay magpanyata’ ni ka’a!’ ”

² Na, atilaw PANGHŪ’ ma si Musa yukna, “Ai ma tangannu ilu?” “Tungkud,” yuk sambung si Musa.

³ Ah’ling gi’ PANGHŪ’ yuk-i, “Hantakin ni tana’.” Paghantakna pa’in, tahinang sowa ya bay tungkud e’. Magtūy alahi si Musa.

⁴ Magpanoho’an gi’ PANGHŪ’ ma iya, “Abutun sowa ilu maka tangannu. Ntanin ma togelna.” Jari niabut sowa e’ si Musa bo’ ni’ntanan. Magtūy tahinang tungkud pabalik. ⁵ Ah’ling lagi’ PANGHŪ’, yukna, “Hinangun buwattitu ma saga a’a Isra’il supaya sigām makapam’nal in ka’a bay

[‡] 3:14 3:14 Yawe: ‘Yahweh’ ma bahasa Hibrani, di ōn Tuhan bay pamabukisna ma si Musa, ya yuk-i, “EHYEH asher EHYEH”. Hatina ma Sinama: “In Aku-asal-aku.”

pinagpanyata'an e' si Yawe, ya pagtuhanan saga ka'mbo'-mbo'anbi si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub."

⁶ Pagubus, yuk PANGHŪ' ma si Musa, "Pasōrun dambila' tangannu ni deyom badju'nu." Magtūy pinasōd e'na. Pagpaluwasna pa'in, na, kinamuti' tanganna, makalandu' apote'. ⁷ Yuk Tuhan isab, "Pasōrun pabīng." Magtūy pinasōd pabīng ni deyom badju'na. Pagpaluwasna pa'in, kauli'an tanganna, al'ssin na buwat bay ka'ina tagna'.

⁸ "Sagō'," yuk PANGHŪ', "bang sigām saupama mbal am'nnal ma bissalanu, maka mbal isab kamattanan ma tungkud bay tahinang sowa, kalu sigām tabowa am'nnal bang ka makahinang paltanda'an karuwana itu. ⁹ Malaingan, bang sigām mbal am'nnal ma paltanda'an duwa hekana ya bay tahinangnu, maka mbal isab am'nnal ma bissalanu, na, anauk ka bohe' min sapa' Nīl bo' bu'usin ni tana'. Pagbu'usnu, bohe' ilu tahinang laha'."

¹⁰ Sagō' ya lling si Musa ma si Yawe, "Ya Panghū'ku, aku itu," yukna, "min kariki'-diki'ku sampay ni waktu kapamissalanu itu ma aku, dalam aniya' kapandayanku amissala ma mairan. Alalay e'ku ah'ling, tamamang aku."

¹¹ Magsuwala lagi' PANGHŪ', yukna, "Sai ya angahinang bowa' manusiya'? Sai isab amaumaw maka sai amabisu? Sai amuwang pang'nda' maka sai amabuta? Luwal aku, si Yawe. ¹² Angkan ka soho'ku pehē'. Tabanganta ka amissala, maka pandu'anta ka bang ai subay pah'lingnu."

¹³ Sagō' angamu' lagi' si Musa, yukna, "Ndū', Panghū'ku, bang makajari amiha na ka a'a saddi soho'nu."

¹⁴ Pagka buwattē' sambung si Musa, akagit atay PANGHŪ'-Yawe ma iya. Yukna, "Bang bahā' danakannu si Harun ya tubu' si Libi? Kata'uwanku in iya apanday magbissala. Ilu na iya ma labayan tudju pi'itu anampang ka'a. Akōd du iya pag'nda'na ma ka'a. ¹⁵⁻¹⁶ Bowahun iya magsuli-suli. Pata'uhun iya bang ai subay pamissalana, sabab iya ya ganti'nu amissala ma kaheka'an saga a'a Isra'il. Hatina in iya sali' sapantun bowa'nu amissala, maka ka'a ya sapantun pagtuhananna. Tabanganta kam karuwangan magbissala maka pandu'anta kam bang ai subay hinangbi. ¹⁷ Bowahun tungkudnu ilu pangahinangnu saga paltanda'an makainu-inu ma saga a'a." Ya na ina'an pamalman Tuhan ma si Musa.

¹⁸ Puwas e', amole' na si Musa pehē' ni mato'ana si Jetro bo' ama'id min iya. "O Bapa'," yukna, "dūlin lagi' aku pabing ni lahat Misil ang'nda' saga kumpangku bang sigām allum lagi'."

Magtūy iya pinaba'id e' si Jetro, yukna, "Aho', pehē' na ka. Bang pa'in ka mura-murahan asalamat."

Si Musa Pabalik ni Lahat Misil

¹⁹ Manjari itu, hinabu lagi' si Musa ma lahat Midiyan, aniya' bay pangallam PANGHŪ'-Yawe ma iya, yukna, "Pabalik ka pehē' ni Misil, sabab wa'i na magpatayan saga a'a kamemon ya bay arak amapatay ka'a."

²⁰ Angkan pinasakat e' si Musa h'ndana maka duwangan anakna ni kura' bo' yampa sigām pauntas tudju ni lahat Misil. Binowa isab e'na tungkud ya bay min Tuhan.

²¹ Magsuwala PANGHŪ' ma si Musa pabīng yukna, "Pagt'kkanu ni Misil, subay ka angahinang ma matahan Pira'un saga hinang makainu-inu kamemon ya bay pamahinangku ma ka'a. Hinangun min kawasa bay pamuwanku ka'a. Sagō' patuwasku kōk Pira'un bo' mbal tugutanna saga a'a Isra'il paluwas min Misil. ²² Pagka buwattē', subay pasampaynu lapal itu ni Pira'un. Yuknu ma iya, 'Palman itu bay min si Yawe. In bangsa Isra'il

sapantun anakna l'lla kasiyakahan. ²³ Bay ka soho'na anugutan sigām paluwas min lahatnu supaya sigām makapagpudji ma iya. Sagō' mbal ka bilahi, angkan papatayna anaknu l'lla kasiyakahan.' " Ya du ina'an lapal ya sinō' pinasampay ni Pira'un.

²⁴ Na, ma paghanti'an pa'in disi Musa hinabu sigām pal'ngngan tudju ni Misil, niharap iya e' si PANGHŪ'. Arak bin'kkat nyawana, ²⁵ daipara h'ndana si Sippura bay angā' batu atalom bo' yampa angislam anakna l'lla. Pagubus, ya kuwit bay niutas e' pina'abut e' si Sippura ni tape' h'llana. Ya llingna ma si Musa, "B'nnal to'ongan, in ka'a h'llaku kapehē'an laha' du pa'in." ²⁶ (Angkan buwattē' pah'lling si Sippura ma sabab pagislam e'.) Manjari si Musa halam tainay e' PANGHŪ'.

²⁷ Sakali aniya' panoho'an PANGHŪ' ma si Harun, yukna, "Pehē' ka ni lahat paslangan anampang danakannu si Musa mahē'." Jari tasampang si Musa e' si Harun ma atag Būd Tuhan. Tasyumna isab. ²⁸ Puwas e', nihaka'an si Harun e' si Musa pasal kamemon bay panoho'an ma iya e' PANGHŪ' subay pinasampay ni Pira'un. Nihaka'an isab pasal saga paltanda'an makainu-inu ya pamahinang Tuhan ma iya.

²⁹ Pagt'kka si Musa maka si Harun ni lahat Misil, pinatimuk e' sigā saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il kamemon. ³⁰ Pinata'u sigām e' si Harun pasal kamemon bay pangallam PANGHŪ' ma si Musa. Tahinang isab e'na saga paltanda'an ma matahan sigām, ³¹ manjari am'nnal na sigām. Makata'u pa'in sigām ma pasal aniya' pagka'inagon PANGHŪ' ma sigām, maka ma pasal pang'nda'na ma kabisa katiksa'an sigām, magtūy sigām pasujud anumba.

5

Kapaharap disi Musa ma Pira'un

¹ Puwas e', pahaarap na si Musa maka si Harun pehē' ni Pira'un. Yuk sigā ma iya, "Tuwan sultan, ya na itu palman min si Yawe, ya pagtuhanan kami a'a Isra'il. Ya yuk Tuhan itu ma ka'a, 'Tugutin saga a'aku paluwas ni lahat paslangan inān supaya sigām maghinang ma aku.' "

² Agsai anambung Pira'un, yukna, "Sai sa si Yawe? Angay iya subay beya'ku? Angay subay tugutanku saga a'a Isra'il paluwas min lahat itu? Mbal kata'uwanku si Yawe. Mbal isab tugutanku saga a'a Isra'il paluwas minnitu."

³ Yuk disi Musa maka si Harun, "Ya Tuhan kami bangsa Hibrani bay magpakilā di-na ma kami. Bang pa'in kami patugutannu pal'ngngan t'lung'llaw sadja ni lahat paslangan inān supaya kami makapagkulban ni si Yawe, ya Tuhan kami. Bang kami saupama mbal tugutannu, na, aniya' saki makapatay atawa bono' pinat'kka e' Tuhan ni kami."

⁴ Saguwā' ya panambung sultan Misil ma si Musa maka si Harun. "Angay bowabi saga pagkahibi Isra'il pahali maghinang tisa'? Pabing kam ni hinangbi!" ⁵ Aniya' gi' pah'lling Pira'un yukna, "Bistahun saga bangsa Hibrani ilu, aheka na makalandu', ati bowabi sigām ang'bba min hinang ya pamahinang sigām."

⁶ Manjari itu, ma llaw ina'an-i, aniya' panoho'an Pira'un ma saga a'a Misil magbabanyaga' maka saga a'a Isra'il ya pinat'nna' magkapatas. ⁷⁻⁸ Yuk panoho'an e', "In bangsa Isra'il angalisyu' na maghinang, ya angkan sigām angamu' na pa'in subay paluwas min Misil itu bo' magkulban ni Tuhan sigām. Jari soho'ta kam da'a subay amuwanan sigām batang

bay paganihan* pangalamud sigām ma pisak ya nihinang tisa'. Puwas minnititu in sigām subay amiha'an di-sigām. Sagō' ya tisa' pamahinangbi ma sigām subay mbal kinulangan hekana minsan dansolag. ⁹ Maka itu gi', ya pamahinangbi ma sigām subay gom pa'in pinabuhat min bay dahū supaya dalam aniya' halian sigām, jari dalam aniya' waktu sigām akale mā saga bissala kaputingan."

¹⁰ Manjari paluwas minne' saga tag-soho'an ata maka saga kapatat Isra'il bo' magpasampay lapal sultan e' ni saga Isra'il kamemon. Yuk lling sigām, "Mbal na kam pinaniya'an batang bay paganihan pamapagon tisa'. ¹¹ Subay kam amiha'an di-bi na, maingga-maingga kapamiha'anbi. Malaingkan ya heka tisa' hinangbi subay mbal pakulang min bay tahinangbi tagna."

¹² Na pagka buwattē', alatag sakalibut lahat Misil e' saga a'a Isra'il pamiha'an sigām batang pangalamud sigām tisa'. ¹³ Nilogos na pa'in sigām e' saga a'a Misil tag-soho'an ata. Yuk-i, "Talusunbi hinang ya pamahinang ka'am kahaba' llaw minsan kam mbal na binuwanan batang." ¹⁴ Jari niraplosan na saga kapatat Isra'il e' saga tag-soho'an ata, maka tinilaw isab. Yuk sigām e', "Ya tisa' tahinangbi di'llaw maka llaw itu akulang hekana min bay hinangbi tagna. Angay bahā'?"

¹⁵ Pagubus, pehē' magtūy saga kapatat Isra'il mikitabang ma Pira'un ma pasal palkala' itu. Yuk sigām, "Tuwan sultan, angay buwattitu hinangnu ma kami saga sosoho'annu? ¹⁶ Dalam kami kabuwanan batang paganihan, sagō' masi-masi na pa'in kami sinoho' angahinang tisa'. Pinagdplosan na pa'in kami parahāl ngga'i ka kami ya taga-sā'. Sagō' saga tendognu iya."

¹⁷ Ya sambag sultan ma sigām, "Ē, lisu'an pahāp ka'am ilu! Ahuskaw kam maghinang, angka du kam mbal pahali ama'id min aku subay tinugutan paluwas min Misil bo' magkulan ni si Yawe. ¹⁸ Pabalik kam pehē' ni kahinanganbi! Mbal kam binuwanan batang paganihan, sagō' ya heka tisa' tahinangbi subay mbal pakulang min bay dahū." ¹⁹ Takale pa'in panoho'an Pira'un itu e' saga kapatat Isra'il, magtūy tasayu in kasusahan sigām aheya to'ongan. Sinō' sigām angahinang tisa' llaw-llaw ma dalam aniya' kulangna min bay tagna'.

²⁰ Na hinabu saga kapatat itu magla'anan min astana', tasampang e' sigām si Musa maka si Harun sabab bay maina'an asal angalagaran sigām.

²¹ Ah'lling saga kapatat e' ma si Musa maka si Harun, "Bang pa'in kam ni'nda' e' PANGHŪ' bo' kam tinungbasan e'na. Kinab'nsihan na kami e' Pira'un maka saga wakilna sabab min ka'am. Maka ka'am ya bay amuwanan sigām sababan amapatay kami."

²² Magtūy pabing si Musa paharap ni PANGHŪ'-Yawe, yukna, "O Panghū'ku, angay tat'kkanu kasusahan ma bangsa kami itu? Ai maksudnu ya angka aku soho'nu pi'itu? ²³ Sampay min waktu kapehē'ku ni Pira'un amasampay lapalnu, mbal iya pahali aminjala' saga bangsa Isra'il itu. Dalam isab aniya' panabangnu ma saga a'a suku'nu minsan dangkuri'."

6

¹ Magtūy anambung PANGHŪ' ma si Musa yukna, "Sōng na ta'nda'nu bang ai hinangku ma Pira'un. Min kosog kawasaku, ya angka iya anugutan saga a'a Isra'il paluwas. Aho', min kosog kawasaku ya angka sigām tin'ggal e'na pala'an min lahatna."

* 5:7-8 5:7-8 Ya pisak nihinang tisa' subay aniya' lamudna kaparangan atawa batang bay paganihan supaya apagon.

² Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan. ³ Bay aku magpakilā di-ku ma disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, in aku Tuhan Sangat-Kawasa. Sagō' ōnku Yawe dalam bay pata'uku ma sigām ma waktu ina'an-i. ⁴ Bay pat'nna'ku isab paljanji'anku ma sigām t'llungan. Yukku in sigām subay pinasuku'an lahat Kana'an, ya lahat bay paglihanan sigām. ⁵ Na," yuk Tuhan, "takaleku na pagaruhuy saga a'a Isra'il ya tahinang ata ilu e' bangsa Misil. Entomku isab paljanji'an bay pat'nna'anku sigām. ⁶ Angkan ka soho'ku amasampay lapalku itu ma sigām. Buwattitu ya pah'lingnu ma sigām deyo' min aku, 'Aku itu si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan, jari paluwasku ka'am min kasigpitan ya pamasigpit ka'am e' bangsa Misil. Aku ya angalappas ka'am min deyom pamanyaga'an. Aku ya angal'kkat ka'am min pang'ntanan saga a'a Misil pagka patuwa'ku na kosog kawasaku maka mulka'ku landu' abisa. ⁷ Ka'am ya tahinangu bangsa suku'ku, maka aku ya Tuhanbi. Jari makata'udu kam sab'nna'l-b'nna'l in aku si Yawe ya Tuhanbi, bang kam kalappasanku na min komkoman saga bangsa Misil. ⁸ Bowata du kam, yukna, 'pehē' ni lahat bay panganjanji'ku tuman ma saga ka'mbo'-mbo'anbi disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Buwananta kam lahat inān palsuku'anbi. Aku itu si Yawe.' "

⁹ Ya du ilu lapal Tuhan bay panganasihāt si Musa ma saga bangsa Isra'il, sagō' dalam iya kinale e' sigām. Tu'ud asukkal pangatayan sigām pagka dalam aniya' pangasa-ngasa sigām pinaluwas min pamanyaga'an ab'ngngis makalandu'.

¹⁰ Sakali itu angallam PANGHŪ'-Yawe pabalik ni si Musa, yukna, ¹¹ "Pehē' ka, haka'in sultan Misil in iya subay anugutan saga bangsa Isra'il paluwas min lahatna."

¹² Sagō' anambung si Musa ma PANGHŪ', yukna, "Akale bahā' Pira'un ma aku? Minsan saga pagkahiku bangsa Isra'il mbal akale pagka dalam aniya' ta'uku amissala."

¹³ Malaingan angalogos gi' PANGHŪ' ma si Musa maka si Harun. Kinallaman sigā subay amasampay lapalna ni saga a'a Isra'il sampay ni sultan Misil, hatina in sigā duwangan sinō' amowa bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil.

Panugsugan si Musa maka si Harun

¹⁴ Ya na itu saga a'a pagnakura'an bangsa Isra'il, tinagna'an min tumpuk si Rubin sampay ni tumpuk si Libi.

Dahū si Rubin, ya anak aymulla Yakub siyaka. Mpat anakna l'lla, si Hanok, si Pallu, si Hesdon maka si Karmi. Buwattē' isab ōn saga tumpuk ya panubu' min si Rubin.

¹⁵ Pasunu' si Simiyun ya anak si Yakub karuwana. Saga anak si Simiyun l'lla si Jamuwal, si Jamin, si Ohad, si Jakin, maka si Sohar. Katapusan si Sa'ul anak d'nda bangsa Kana'an. Buwattē' isab ōn saga tumpuk ya panubu' min si Simiyun.

¹⁶ Pasunu' isab si Libi. Saga anakna l'lla si Gerson, si Kohat maka si Merari. Awapat pa'in si Libi, umulna dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun.

¹⁷ Si Gerson, duwa anakna l'lla, ōnna si Libni maka si Simi. Buwattē' isab ōn tumpuk ya panubu' min iya.

¹⁸ Si Kohat, aniya' mpat anakna l'lla. Ōn sigām si Imran, si Isahar, si Hebron maka si Ūsil. Na, awapat pa'in si Kohat, umulna dahatus maka t'llumpū' maka t'lluntahun.

¹⁹ Si Merari, duwa anakna l'lla, òn sigām si Mali maka si Musi. Ya du ina'an saga tumpuk panubu' si Libi, bang sinalsila isab.

²⁰ Si Imran (mpu si Libi) bay makah'nda ni danakan mma'na, ònna si Jokebet. Duwa anak si Imran min si Jokebet itu, ya na si Harun maka si Musa. Awapat pa'in si Imran, umulna dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun.

²¹ Si Isahar, t'llu anakna l'lla, òn sigām disi Kora, si Nepeg maka si Sikri.

²² Si Usil isab, t'llu anakna l'lla, òn sigām si Misail, si Elsapan, maka si Sitri.

²³ Manjari si Harun bay makah'nda ni si Eleseba, anak si Aminadab maka danakan isab si Nason. Taga-anak sigām mpat l'lla, ya na si Nadab, si Abihu, si Eleyasar maka si Itamar.

²⁴ Si Kora (anak si Isahar) taga-anak l'lla, ya na si Assir, si Elkana maka si Abiyasap. Ya ina'an isab òn saga tumpuk panubu' si Kora.

²⁵ Si Eleyasar anak si Harun bay makah'nda ni dakayu' anak si Putil. Si Pinihas ya anakna.

Na, iya na ina'an òn saga a'a ya pag'mbo'an ba'anan saga tumpuk kapanubu'an si Libi.

²⁶ Na, in si Harun maka si Musa ya sinalsilahan itu, ya na a'a bay kawakilan e' PANGHŪ'-Yawe sinō' amowa saga a'a Isra'il magtumpuk-manumpuk paluwas min lahat Misil. ²⁷ Sigām duwangan itu bay amasampay lapal Tuhan ni Pira'un, hatina sultan Misil, pasal bangsa Isra'il subay tugutanna paluwas min Misil.

Si Harun ya Bibissalahun Paganti' min si Musa

²⁸ Manjari itu, ma waktu kapah'ling PANGHŪ' ma si Musa mahē' lagi' ma Misil, ²⁹ buwattitu pah'lingna, "Aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan. Pasampayun ni sultan Misil kamemon pangahakaku itu ma ka'a." ³⁰ Sagō' ya sambung si Musa ma PANGHŪ', "Akale bahā' Pira'un ma aku? Sali' aku tamamang bang amissala?"

7

¹ Anambung PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Musa, hinangta ka buwat ibarat tuhan ma pang'nda' Pira'un. Maka siyakanu si Harun isab ibarat nabi ya soho'nu amaluwaw lapalnu. ² Pata'uhun si Harun ai-ai kamemon ya pangallamku ma ka'a, ati iya ya amasampay panoho'anku ni Pira'un, in saga a'a Isra'il subay tugutanna paluwas min lahatna. ³ Sagō' patuwasku kōk Pira'un. Jari minsan pat'kkaku saga bala' makatāw-tāw pila-pila hekana ma lahat Misil, ⁴ mbal iya akale ma ka'am. Buwattē' pa'in, pananamanku iya kosog kawasaku. Pat'kkaku mulka' ma lahat Misil bo' bowaku paluwas minnē' saga a'aku bangsa Isra'il magtumpuk-manumpuk. ⁵ Pagnanam saga a'a Misil ma kawasaku, magtūy kinata'uwān e' sigām in aku si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan bang pat'kka na mulka'ku ni lahat sigām, maka bang paluwasku na saga a'a Isra'il."

⁶ Na, tahinang e' si Musa maka si Harun kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma sigā. ⁷ Manjari ma waktu kapaharap sigā ma Pira'un walumpū' tahun na umul si Musa, maka si Harun walumpū' maka t'lluntahun umulna.

⁸ Sakali itu, ah'ling gi' Tuhan ma sigā karuwangan, yukna, ⁹ "Bang kam saupama tinukas e' Pira'un subay maghinang saga hinang makainu-inu, soho'un si Harun anghantak tungkudna ma dahuan sultan-i bo' tahinang sowa."

¹⁰ Jari pehē' na si Musa maka si Harun paharap ni Pira'un ati tahinang e' sigā bay panoho'an si Yawe ma sigā. Kahantakan e' si Harun tungkudna ma dahuan Pira'un maka saga wakilna ati tahinang sowa magtūy. ¹¹ Pag'nda' Pira'un, pinalinganan e'na saga a'ana ilmu'an maka saga a'a ata'u maghinang-hinang. Jari tahinang e' sigām buwat bay tahinang si Harun e', pagka ginuna ilmu' sigām. ¹² Paghantak sigām saga tungkud sigām magkaniya-kaniya, manjari tahinang sowa, sagō' tin'llon ba'anan tungkud sigām e' tungkud si Harun. ¹³ Malaingkan minsan buwattē', masi na pa'in magmatuwas kōk Pira'un. Mbal to'ongan pakale ma disi Musa, buwat bay pangahaka asal e' PANGHŪ'.

Bala' Dakayu: Bohe' Tahinang Laha'

¹⁴ Sakali itu, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabīng, yukna, "Atuwas na kōk Pira'un. Mbal to'ongan tugutanna saga bangsa Isra'il paluwas min lahatna. ¹⁵ Angkan ka subay paharap ni iya salung subu, hinabuna palūd ni sapa' Nil. Lagarin iya maina'an. Bowahun isab tungkud bay tahinang sowa ilu. ¹⁶ Makasampang pa'in ka ni Pira'un, subay buwatittu pangahakanu ma iya, yuknu, 'Si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani, bay anoho' aku amasampay llingna ma ka'a. Sinō' ka anugutan saga a'a suku'na paluwas min Misil itu bo' maghinang ni iya ma lahat paslangan. Saguwā' dalam tabeya'nu panoho'anna itu sampay ni kabuwattituhan.' ¹⁷ Manjari ya na itu pamalman si Yawe ma ka'a, yukna, 'Kamattanan ka in aku Tuhan-asal-Tuhan ma sabab paltanda'an ya hinangku itu. T'bbā'anku bohe' sapa' Nil maka tungkud ya balutanku itu. Jari tahinang laha' bohe'na. ¹⁸ Amatay ba'anan karaingan ma deyom sapa'. Bauwan isab, mbal tainum bohe'na.' "

¹⁹ Yuk PANGHŪ' isab ma si Musa, "Soho'un si Harun amabantang tungkudna tampal ni kabohe'-bohe'an Misil kamemon, ai-na ka kasapa-sapa'an, ai-na ka saga bohe' kali. Manjari in bohe' kamemon ma kaluha'an lahat Misil tahinang laha', sampay bohe' ma deyom ba'anan pangisihan."

²⁰ Na, tahinang e' si Musa maka si Harun bay panoho'an PANGHŪ' ma sigā. Tapabantang e' si Harun tungkudna ma matahan Pira'un maka saga wakilna ati t'bbā'na bohe' sapa' Nil. Manjari laha' na kabohe'-bohe'an kamemon. ²¹ Magkamatay lullun saga daing bay ma deyom sapa' e' ati abau sidda, angkan mbal tainum bohe'na e' bangsa Misil. Jari laha' sadja minsan maingga-maingga ma sakalingkal lahat Misil.

²² Sagō' bineya'an hinang disi Harun e' saga a'a Misil ilmu'an pagka ginuna pangilmu' sigām. Magmatuwas na pa'in kōk Pira'un buwat bay pah'ling PANGHŪ' ma pasalna. Mbal to'ongan iya pakale ma si Musa maka si Harun. ²³ Dalam tapagmagayna kahālan ina'an-i, gom pa'in iya pataikut min sigā bo' pasōd ni deyom astana'. ²⁴ Saguwā' saga a'a Misil kamemon bay magkali saga lowang ma bihing sapa' Nil inān pangā'an sigām bohe' ni'inum, sabab bohe' sapa' inān mbal to'ongan tainum.

Bala' Karuwana: Ba'anan Ambak

²⁵ Na palabay gi' pitung'llaw min bay pagmulka' PANGHŪ'-Yawe ma sapa' Nil.

8

¹ Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabalik, yukna, "Pehē' ka ni Pira'un amasampay lapalku itu ma iya. Yuknu, 'Ya na itu pamalman si Yawe ma ka'a, tugutin saga a'aku paluwas ni lahat paslangan supaya sigām makapagsumba ma aku. ² Bang ka mbal, pagmulka'anku du lahatnu

kamemon, aliput e' ambak. ³ Angulatap saga ambak aheka to'ongan ma sapa' Nil. Patukad minnē' bo' pasōd ni deyom astana'nu maka ni deyom bilik patulihannu, bo' pariyata' isab ni pabahakannu. Pasōd isab ni kaluma'an saga a'a pangandolannu maka kaluma'an saga a'anu kamemon. Saga pam'llahanbi maka pagaddunanbi tinapay, sinōd du e' ambak. ⁴ Ka'a barannu maka baran saga a'a pangandolannu sampay saga a'anu kamemon kapaglaksu-laksuhan e' saga ambak.' "

⁵ Angallam gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Soho'un si Harun amabantang tungkudna paharap ni saga kasapa'-sapa'an maka ni kamemon saga pagbohe'an bo' supaya patukad ba'anan ambak angaliput kaluha'an lahat Misil." ⁶ Na pinabantang e' si Harun tungkudna paharap ni kabohe'-bohe'an kamemon ati paluwas ba'anan saga ambak angaliput kaluha'an lahat inān. ⁷ Sagō' bineya'an hinang si Harun itu e' saga a'a Misil ata'u maghinang-hinang pagka ginuna pangilmu' sigām. Tabowa isab saga ambak paluwas min deyom sapa' tudju ni gintana'an.

⁸ Sakali pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un. Pagt'kka pa'in, yukna ma sigā, "Amu'-amu'inbi aku ni si Yawe bang pa'in la'ananna makaan ambak itu. Jari tugutanku saga a'abi paluwas supaya kam makapagkulban tudju ni Tuhanbi si Yawe."

⁹ Ya sambung si Musa, "Tuwan sultan, ka'a ya pinagbaya' bang sumiyan waktu ya pangamu'ku duwa'a ma kahālanbi, hafina ma ka'a barannu, ma saga a'a pangandolannu, sampay ma saga a'anu kamemon. Bang buwattē' dalam na aniya' ambak takapin ma deyom kaluma'anbi, luwal maina'an ma deyom sapa' Nil."

¹⁰ Yuk Pira'un, "Salung."

Anambung si Musa, "Abeya' pagkallamnu, bo' kata'uwannu dalam aniya' tuhan makasali' ni si Yawe ya Tuhan kami. ¹¹ Pagsalung ala'an saru'undu'un saga ka'ambakan min ka'a maka min saga luna'bi, min saga a'a pangandolan maka min saga a'a suku'nu kamemon. Dalam aniya' takapin luwal ma deyom sapa' Nil ilu."

¹² Makala'an pa'in si Musa maka si Harun min astana' Pira'un, magtūy angamu' junjung si Musa ni PANGHŪ' bang pa'in la'ananna saga ambak bay pamat'kkana ma Pira'un. ¹³ Jari nirūlan e' PANGHŪ' pangamu'-ngamu' si Musa itu. Amatay na saga ambak kamemon, ai-na ka ma deyom kaluma'an, ai-na ka ma halaman, ai-na ka ma saga kahuma'an. ¹⁴ Pinagtumpuk-tumpuk patay ambak inān e' saga a'a Misil, jari angahangsu katilibut lahat Misil e' bau patay ambak. ¹⁵ Sakali, pag'nda' Pira'un in kahālan sigām pagām-gām na, agsai magmatuwas kōkna pabīng. Mbal na pakale ma disi Musa, buwat bay pangallam asal e' PANGHŪ'.

Bala' Kat'lluna: Ba'anan Hanglop

¹⁶ Pagubus ina'an, angallam PANGHŪ'-Yawe pabīng ma si Musa, yukna, "Soho'un si Harun angahantak tōng tungkudna ni bagunbun, ati bagunbun inān tahinang hanglop ma sakalingkal lahat Misil." ¹⁷ Magtūy nihantakan e' si Harun tōng tungkudna ni bagunbun e', ati in bagunbun kamemon ma katilibut Misil tahinang hanglop na. Manjari kapilahan e' hanglop saga manusiya' kamemon maka kahayopan kamemon. ¹⁸ Pasulay isab saga a'a Misil ilmu'an magpaniya' hanglop luwas min ilmu' sigām, sagō' mbal makakole'. Manjari hanglop angulatapan na pa'in ni manusiya' maka ni hayop.

¹⁹ Ah'lling saga a'a ilmu'an inān ma Pira'un, yuk sigām, "Dalam pagduwa-ruwana, min kawasa Tuhan ko' itu." Sagō' Pira'un iya masi

magmatuwas kōkna. Mbal to'ongan pakale ma disi Musa, buwat bay pangallam PANGHŪ' ma pasalna.

Bala' Ka'mpatna: Ba'anan Langaw

²⁰ Puwas e', angallam PANGHŪ' ma si Musa pabīng, yukna, "Salung subu, dai' llaw lagi', papunduk ka angaharap Pira'un hinabuna palūd ni sapa' Nil. Ya pah'lingnu ma iya subay buwattitu, yuknu, 'Ya na itu pamalman si Yawe ma ka'a. Sinō' ka anugutan saga a'aku paluwas min lahatnu supaya makapagsumba ma aku. ²¹ Bang sigām saupama mbal paluwasnu, pat'kkaku ni ka'am saga ba'anan langaw patapu' ma ka'a, ma saga a'a pangandolannu sampay ma saga a'anu bangsa Misil kamemon. Ap'nno' e' langaw saga kaluma'anbi, aliput isab kuwit tana'. ²² Malaingan mbal lapayku jadjahan Gosen, ya lahat paglahatan saga a'a suku'ku. Dalam du aniya' langaw angulapat maina'an, supaya kata'uwannu in aku si Yawe, itiya' ma deyom lahat itu. ²³ Papagbidda'ku saga a'aku maka saga a'anu. Subay na salung bo' tahirang paltanda'an makainu-inu itu.' "

²⁴ Manjari, aniya' ba'anan langaw aheka makalandu' pinarugpak e' PANGHŪ' ni astana' sultan maka ni kaluma'an saga a'a kawakilanna. Sa'agon-agon magka'at sakalibutan lahat Misil ma sabab langaw.

²⁵ Magtūy pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un pabalik. Pagt'kka pa'in, yukna ma sigā, "Pehē'un na, tukbalinbi pagkulban ni Tuhanbi, bang pa'in ma lahat itu-i."

²⁶ "Ā," yuk si Musa, "mbal makajari. Ya hayop pagkulban kami ni si Yawe ya Tuhan kami, mbal apatut pinagkulban bang ma addatbi bangsa Misil. Jari bang kami maghinang kulban bo' asammal ma pang'nda' sigām, tantu kami binantung e' sigām pinapatay. ²⁷ Subay kami pal'ngngan ni lahat paslangan t'llung'llaw t'ggolna, bo' magsumbali' saga hayop pagkulban ni si Yawe, ya pagtuhanan kami. Sabab ya na ilu panoho'anna ma kami."

²⁸ Yuk Pira'un, "Tugutanta du kam pehē' ni lahat paslangan bo' kam magtukbal hayop pagkulban ni si Yawe ya Tuhanbi. Sagō' da'a kam palawak minnitu. Amu'-amu'inbi isab aku duwa'a."

²⁹ Anambung si Musa, yukna, "Pagluwasku min matahannu, amu'ku duwa'a magtūy ni si Yawe, bang pa'in magla'anan saga langaw ilu salung, min ka'a maka min saga a'a kawakilannu maka min saga a'anu kamemon. Sagō' da'a pa'in kami akkalin pabīng, da'a kami sagga'un pehē' maghinang kulban ni si Yawe."

³⁰ Pagluwas pa'in si Musa min Pira'un, magtūy iya angamu' duwa'a ni PANGHŪ'-Yawe, ³¹ ati nirūlan iya ma pangamu'na. Magla'anan na ba'anan langaw inān kamemon min sultan, min saga a'a kawakilanna maka min saga a'ana kamemon. Dalam aniya' langaw takapin minsan dakayu'. ³² Saguwa' minsan buwattē', masi magmatuwas kōk Pira'un ati dalam katugutanna saga a'a Isra'il palanjat maghinang ni Tuhan.

9

Bala' Kalimana: Kahayopan Taluwa' Musiba

¹ Na, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabalik. Sinoho' iya paharap ni Pira'un amasampay lapal deyo' bay min iya. Yuk lapa'na he', "Ya na itu pamalman ka'a e' si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani. Tugutin saga a'aku paluwas min lahatnu supaya sigām makapagsumba ma aku.

² Bang ka pasangdan na pa'in magin'mbal ati mbal tugutannu sigām, ³ na,

pinagmulka'an lahatnu e' si Yawe min kosog kawasana. Aniya' musiba* landu' abisa pamat'kkana ma saga kahayopanbi kamemon, hatina ma kura'bi, unta'bi, sapi'bi, kambingbi maka bili-bilibi. ⁴ Sagō' pinapagbidida' e' si Yawe saga hayop bangsa Isra'il maka saga hayopbi bangsa Misil. Dalam aniya' hayop palsuku'an bangsa Isra'il amatay minsan dakayu'."

⁵ Jari aniya' waktu pangangganta' e' PANGHŪ'. "Subay na salung bo' pat'kkaku bala' inān," yukna. ⁶ Pagsalung pa'in, tahinang e' Yawe buwat bay pangallamna. Alaglag saga hayop bangsa Misil, sagō' dalam aniya' amatay minsan dakayu' ma kahayop-hayopan bangsa Isra'il. ⁷ Sakali aniya' a'a sinoho' e' Pira'un atilaw bang ai kahālanna ma saga kauman bangsa Isra'il. B'nnal, dalam aniya' hayop sigām amatay minsan dakayu'. Sagō' minsan buwattē', iya ya na pa'in magmatuwas kōk Pira'un. Mbal to'ongan anugutan saga a'a Isra'il paluwas.

Bala' Ka'nnomma: Musiba Bautut

⁸ Puwas e', angallam PANGHŪ' pabing ma si Musa maka si Harun, yukna, "Angakup kam abu min pagtunu'an bo' pinasabulakan pariyata' ma si Musa ma munda'an Pira'un. ⁹ Manjari in abu ilu tahinang sali' bagunbun pasaplag ma kaluha'an lahat Misil. Maka sasuku kapakpakan bagunbun ilu, maingga-maingga pa'ataganna, manusiya' ka atawa hayop, taluwa' bautut paluwasan nana'."

¹⁰ Manjari itu, aniya' abu ta'akup e' sigā duwangan. Makaharap pa'in sigā pehē' ni Pira'un, sinabulakan e' si Musa tudju pariyata'. Magtūy aniya' bautut paluwasan nana' makataluwa' ni saga manusiya' maka ni kahayop-hayopan. ¹¹ Saga a'a Misil ya ata'u maghinang-hinang mbal makapagharap maka si Musa sabab ya du sigām aliput e' bautut, buwat saga a'a Misil kamemon. ¹² Saguwā' kōk Pira'un pinatuwas gom pa'in e' PANGHŪ'-Yawe. Mbal iya pakale ma si Musa maka si Harun, jari katumanan bay pangallam PANGHŪ' ma pasalna.

Bala' Kapitu'na: Ulan Tigtigan Aes

¹³ Manjari angallam PANGHŪ' pabalik ma si Musa, yukna, "Salung subu, dai' llaw lagi', papunduk ka angaharap Pira'un. Ya llingnu ma iya subay buwattitu, yuknu, 'Ya na itu pamalman ma ka'a e' si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani. Yukna, tugutin saga a'aku paluwas min lahat itu supaya sigām makapagsumba ma aku. ¹⁴ Bang sigām saupama mbal tugutannu, na tantu du aku amatumbuk mulka' lumandu'an bisana ma ka'a, ma saga a'a pangandolannu sampay ma saga a'anu bangsa Misil kamemon, bo' supaya kata'uwannu in aku Tuhan dakayu'-kayu', dalam aniya' sibuku ma babaw dunya. ¹⁵ Bang aku bay bilahi, bay du aku amat'kka musiba makalaglag ma ka'a maka ma saga a'anu kamemon, manjari dalam aniya' takapin allum. ¹⁶ Daipara dalam bay kalanjalanku bala' ina'an. Ya angkan ka sabalanku magsultan sabab aheya maksudku ma ka'a. Ya kabaya'anku subay pama'nda'ku ma ka'a kosog kawasaku supaya patanyag ōnku ni manusiya' kamemon ma sakalibutan dunya. ¹⁷ Malaingkan ka'a ilu mbal pahali anagga' saga a'aku, mbal isab anugutan sigām paluwas min lahatnu. ¹⁸ Angkanna, pagsalung subu, ma waktu buwattē' du, paulananku tigtigan aes ma lahatnu. Sangay min katagna' bangsa Misil, dalam bay aniya' ulan buwattē', yamboho'. ¹⁹ Soho'un saga tendognu pasa'ut amasingdung ba'anan hayopbi maka palsuku'anbi kamemon bay pat'nna' ma luwasan. Sabab ai-ai ta'bba ma luwasan, manusiya' ka atawa hayop, bang kaulanan e' tigtigan aes ilu, amatay sadja.' "

*

^{9:3} 9:3 Musiba itu, hatina saki makalaglag.

²⁰ Manjari saga sosoho'an Pira'un, sasuku tināw ma palman Tuhan, magdai'-dai' amasingdung saga ata maka saga hayop sigām. ²¹ Sagō' sasuku sigām anaikutan panoho'an PANGHŪ', pinasagaran e' sigām ai-ai sigām ma luwasan, dalam pinasingdung.

²² Pagubus, yuk PANGHŪ' ma si Musa, "Pah'nnatun tangannu tudju ni langit bo' angulan tigtigan aes ni sakalingkal Misil, ni saga manusiya' maka ni saga hayop, sampay ni tinanom kamemon ya patomo' ma kahuma-huma'an mailu ma lahat Misil." ²³ Pagangkat e' si Musa tungkudna paharap ni langit, magtūy aniya' l'ggon maka tigtigan aes pinatumbuk e' PANGHŪ'. Aniya' l'tte' isab pahūg ni kuwit tana'. Min PANGHŪ' ko' inān, ²⁴ ulan alandos to'ongan kalamuran aes, maka lāt isab min dambila' maka min dambila'. Yamboho' aniya' hunus buwattē' kosogna sangay min katagna' bangsa Misil. ²⁵ Taluwa' tigtigan aes saga manusiya' kamemon maka hayop kamemon ya dalam tapasingdung ma kaluha'an lahat Misil. Ah'bba' saga tinanom kamemon ma kahuma-huma'an, maka dalam aniya' dahun kayu takapin, magka'at kamemon. ²⁶ Luwal jadjahan Gosen dalam bay katumbukan tigtigan aes. Ya na ko' ina'an paglahatan bangsa Isra'il.

²⁷ Magtūy pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un. Pagt'kka itu, yukna ma sigā, "Tasayuku na, taga-dusa aku. Si Yawe ya tag-da'ugan. Kami maka saga a'aku ya makasā'. ²⁸ Amu'inbi kami duwa'a kono' ni si Yawe bang pa'in pahali l'ggon itu maka tigtigan aes, sabab sarang na. Janji'anta kam, tugutanta du kam paluwas minnitū. Mbal na kam taggahanku maitū."

²⁹ Anambag si Musa, yukna, "Aho', pagluwasku sadja min da'ira itu, sanggaku tanganku pangamu'ku ni si Yawe. Pahali du l'ggon maka pahalam du isab tigtigan aes itu bo' supaya kata'uwannu ni Yawe sadja ya tag-dapu dunya. ³⁰ Sagō'," yuk si Musa, "kata'uwanku ka'am maka saga a'a kawakilannu, mbal na pa'in kam tināw ma si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan."

³¹ Ya tinanom magka'at e' ulan, ya na saga tinanom ajatu maka tinanom yampa angugbus. ³² Sagō' in ginis tinanom paghinangan tirigu dalam bay magka'at sabab dalam gi' angugbus, subay ma bulan sinosōng.

³³ Pagpuwas, ang'bba si Musa min Pira'un inān bo' paluwas min deyom da'ira. Ma luwasan pa'in iya, sinangga tanganna maka e'na angamu' duwa'a ni PANGHŪ'. Agsai pahali na l'tte' maka tigtigan aes, dalam na isab angulan. ³⁴ Na, pag'nda' Pira'un ma l'tte' maka tigtigan aes maka ulan pahali na, magdusa iya pabalik. Magtuwas-tuwas iya di-na, beya' isab saga a'a kawakilanna. ³⁵ Jari tatuman bay pah'ling PANGHŪ' ni si Musa ma pasal Pira'un. Dalam tinugutan e'na bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil.

10

Bala' Kawalu'na: Ba'anan Ampan Dulu

¹ Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pehē' ka angaharap Pira'un. Tapatuwasku kōkna maka kōk saga a'a kawakilanna supaya hinangku saga paltanda'an makainu-inu ma pang'nda' sigām.

² Manjari aniya' panuli-nulinu ma saga anak-mpunu ma waktu sinōng pasal katiksa'an ya tapat'nna'ku itu ma saga a'a Misil, maka pasal paltanda'an makainu-inu ya tahinangku ma deyoman sigām. Minnē' kata'uwanni in aku si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan."

³ Sakali pehē' disi Musa maka si Harun ni Pira'un. Yuk sigā duwangan ma iya, "Aniya' itu pamalman ma ka'a e' si Yawe ya pagtuhanan bangsa kami Hibrani. Yukna, 'Sumiyan lagi' ka pahali magtangu-tanggu bo' yampa magmalilla' ma aku?' Tugutin saga a'aku ala'an min Misil itu supaya sigām makapagsumba ma aku. ⁴ Bang ka pasangdan na pa'in magin'mbal ma kala'an sigām, pabowaku saga ampan dulu ni lahatnu salung. ⁵ Aliput kaluha'an gintana'an ilu e' ampan dulu pagka aheka makalandu'. Pinagkakan e' sigām tinanom kamemon maka kakayu-kayuhan kamemon ya takapin allum ma kahuma-huma'anbi, ai-ai dalam bay magka'at e' ulan tigtigan aes e'. ⁶ Sinōd du isab e' ba'anan ampan dulu astana'nu maka kaluma'an saga wakilnu sampay luma' saga a'ana bangsa Misil kamemon. Minsan bay waktu kamatto'ahanbi, dalam aniya' katiksa'an buwattitu bisana bay kalabayan sigām sangay min katagna' sigām maglahat ma tana' Misil itu.' " Na, aubus pa'in pah'ling si Musa buwattē', pataikut na iya bo' ala'an min matahan Pira'un.

⁷ Sakali itu, makala'an pa'in si Musa, ah'ling ma Pira'un saga wakilna, yuk-i, "Sampay sumiyan bahā' ya panasat a'a itu ma kitam? Tugutin bangsa inān ala'an supaya sigām makapagsumba ni si Yawe ya Tuhan sigām. Dalam gi' bahā' kata'uwannu in lahat Misil itu magka'at na?"

⁸ Angkan na si Musa maka si Harun tabowa magharap maka Pira'un pabing. Yukna ma sigā, "Aho', makajari. Pehē' na kam magsumba ni Tuhanbi si Yawe. Sago' sai na pa'in ameya' ma ka'am?"

⁹ Yuk sambung si Musa, "Magbeya' kami kamemon, onde'-onde' matto'a. Bowa kami isab saga ka'anakan kami d'nda-l'lla. Damikiyanna saga kahayopan-hayopan kami, sabab aniya' paghinang pamudji kami si Yawe."

¹⁰ Agsai ah'ling Pira'un, "Mattan ko' ilu," yukna, "aniya' maksudbi mbal ahāp. Haka'anta kam, subay aheya tabang si Yawe ma ka'am bo' yampa aku tabowa anugutan ka'am paluwas minnit, beya' isab ka'ndahanbi maka kaonde'-onde'an! ¹¹ Ê! Mbal kam tugutanku. Subay l'lla sadja ya nirūlan paluwas anumba si Yawe, sabab ya du ina'an pangamu'bi na pa'in." Magtūy pinala'an na si Musa maka si Harun min matahan Pira'un.

¹² Sakali aniya' gi' pangallam PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Pabantangan tangannu tudju ni lahat Misil supaya angulatup pi'lu ba'anan ampan dulu bo' amangan saga tinanom kamemon, ingga-ingga ya dalam magka'at e' tigtigan aes."

¹³ Na, tapabantang pa'in e' si Musa tungkudna tudju ni katana'-tana'an Misil, magtūy aniya' baliyu akosog pinatumbuk e' PANGHŪ' luwas min sobangan, min llaw ina'an sampay ni kasubuhan. Ta'abut pa'in subu, ina'an na saga ampan dulu bay tabowa e' baliyu he'. ¹⁴ Manjari sakalingkal lahat Misil maka kahuma-huma'anna kamemon wa'i kat'ppakan ampan dulu landu' aheka. Sangay min awal sampay ni ahil, dalam bay buwattē' hekana. ¹⁵ Aettom kuwit tana' pagka aliput e' ampan dulu. Aubus pinagkakan tinanom kamemon ya takapin min bay hunus tigtigan aes. Beya' na saga buwa' kayu. Dalam aniya' dahun takapin ma saga po'on kayu kamemon maka tinanom kamemon ma sakalibutan Misil.

¹⁶ Pagka buwattē', magdai'-dai' Pira'un amalinganan si Musa maka si Harun. Maina'an pa'in, yukna ma sigā, "Taga-rusa aku ma si Yawe ya pagtuhananbi. Taga-rusa isab ma ka'am. ¹⁷ Na ampununbi dusaku min t'dda sadja la'a. Maka amu'-amu'inbi aku duwa'a ni Tuhanbi si Yawe, bang pa'in ala'an min aku bala' makamula itu."

¹⁸ Pagubus itu, ang'bba disi Musa min Pira'un bo' angamu' tabang ni PANGHŪ'-Yawe. ¹⁹ Na, pinapinda e' PANGHŪ' baliyu min sobangan inān,

manjari baliyu min s'ddopan na landu' akosog makabowa ba'anan saga ampan inān pehē' ni dilaut Tahik Keyat. Halaman aniya' ampan dulu takapin ma lahat Misil, minsan dakayu'.²⁰ Sagō' ya kōk Pira'un masi pinatuwas e' PANGHŪ', angkan halaman tugutanna saga a'a Isra'il paluwas min lahatna.

Bala' Kasiyamna: Kalendoman

²¹ Sakali itu, aniya' pangallam PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Pa'angkatun tangannu tudju ni langit bo' angalendom bitu-bituhan ma sakalibut lahat Misil ilu."²² Na, wa'i pina'angkat e' si Musa tanganna. Magtūy angalendom ma lahat Misil ma deyum t'lung'llaw.²³ Mbal na makapag'nda' saga a'a Misil dansehe'an, mbal minsan makala'an min kaluma'an sigām t'lung'llaw t'ggolna. Sagō' asawa ma jadjahan paglahatan saga a'a Isra'il.

²⁴ Magtūy pinalinganan si Musa e' Pira'un. Maina'an pa'in, yuk Pira'un ma iya, "Pehē' na kam anumba ni si Yawe ya Tuhanbi. Makajari isab ameya' sampay anak-h'ndabi, saguwā' subay ta'bba maitu ba'anan bilibilibi maka kamingbi maka sapi'bi."

²⁵ Anambung si Musa ma Pira'un, yukna, "Subay kami dūlannu amowa saga hayop kami bo' aniya' sinumbali' maka tinunu' panukbal ni Tuhan kami si Yawe.²⁶ Subay ameya' ma kami saga kahayop-hayopan kami kamemon. Subay halaman aniya' ni'bbahan minsan dakayu', sabab kagunahan kami hayop kasehe'an itu pangahulmat kami ni Tuhan Yawe. Maka mbal gi' kinata'uan bang hayop ingga ya pinene' pagkulban. Subay na kami at'kka pehē' ni pagsumbahan bo' yampa kinata'uan."

²⁷ Sagō' pinatuwas e' PANGHŪ'-Yawe kōk Pira'un inān, angkan iya mbal to'ongan anugutan saga Isra'il paluwas min lahatna.²⁸ Yuk Pira'un ma si Musa, "Ala'an kam min matahanku. Amay-amay, da'a ka pabaihu' ma aku pabing. Ya llaw paka'nda'nu ma aku, ya na llaw kamataynu."

²⁹ "Aho'," yuk si Musa, "ka'a ya beya'ku. Mbal kam pabaihu' ma ka'a pabalik."

11

Bala' Katapusan: Kamatay Pagsiyakahan

¹ Na, aniya' asal bay pangallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, ya yukna, "Dakayu' la'a mulka' takapin pamat'kkaku ma Pira'un sampay ma saga a'ana bangsa Misil, bo' yampa kam tinugutan paluwas minnit. Tin'ggal kam e'na supaya kam pinala'an pagsakali.² Haka'in saga a'a Isra'il d'nda-l'la," yukna, "in sigām subay angamu' pamulawan ni saga bangsa Misil ya magekot luma' maka sigām."³ Min kahandak PANGHŪ' ya angkan ahāp pangatayan saga bangsa Misil tudju ni bangsa Isra'il. Kapagmahaltabatan isab si Musa baranna e' saga wakil sultan maka saga a'a Misil kamemon.

⁴ Manjari itu, aniya' pamalman Tuhan pamalatun e' si Musa ma Pira'un, yukna, "Ya na itu palman Tuhan Yawe, 'Sangom ilu, tonga' bahangi, palabay du aku min deyum lahat Misil.⁵ Ma paglabayku, amatay kamemon saga l'la pagsiyakahan ma bangsa Misil, tinagna'an min anak Pira'un ya pinusaka'an magsultan, sampay ni anak ata ya maggiling gandum. Damikiyanna isab amatay saga hayop ya dahū bay nianakan⁶ jari landu' akosog ya paglemong saga a'a kamatayan ma katilibut Misil. Min awal sampay ni ahil, halaman aniya' pagtangis buwattē' kosogna.⁷ Malaiangkan in bangsa Isra'il maka ba'anan hayop sigām mbal ainay, mbal minsan tinanghulan e' ero'. Minnē'," yuk si Musa ma Pira'un, "makata'u kam aniya' pagbidda'an pinat'nna' e' si Yawe ma bangsa Misil maka bangsa

Isra'il. ⁸ Pareyo' du isab ni aku saga wakilnu ilu kamemon angamu'an aku junjung bang pa'in aku ala'an sampay saga bebeya'anku kamemon. Bang ta'abut na ina'an-i, ala'an du aku." Akagit makalandu' atay si Musa, mbal agon kasandalan. Magtüy iya ala'an min matahan Pira'un.

⁹ Na, aniya' bay pangallam PANGHŪ' ma si Musa, ya yukna, "Pira'un ilu, mbal to'ongan akale ma ka'am bo' supaya paheka lagi' saga hinangku makainu-inu ya paniya'ku ma lahat Misil." ¹⁰ Ya katobtobanna, minsan tahinang e' si Musa maka si Harun saga kahinangan makainu-inu itu kamemon ma matahan Pira'un, in kōkna masi na pa'in pinatuwas e' PANGHŪ'. Ya he' sababna angkan mbal tugutanna saga a'a Isra'il paluwas min lahatna.

12

Paglakad ma Bangsa Isra'il

¹ Manjari itu, maina'an lagi' si Musa maka si Harun ma lahat Misil, aniya' pamalman PANGHŪ' ma sigā. ² Yukna, "In bulan itu subay itungbi bulan panagna'an tahun. ³ Pata'uhunbi saga ummat bangsa Isra'il kamemon. Bang ta'abut sangpū' kasobangan ma bulan tagna'an itu, saga l'lla magmakōk ma luma' pakaniya-pakaniya subay angā' anak bili-bili atawa kambing pagkulban sigām. ⁴ Bang isab aniya' a'a magtai'anak mbal makaubus amangan dakayu' bili-bili, subay sigām magbahagi' maka pagkahi sigām magsekot luma'. Sagō' bistahunbi pahāp puhu'bi bo' supaya atopod e'bi amangan. ⁵ Ya hayop pene'bi subay hayop l'lla dantahun umulna, dalam isab aniya' salla'na, ai-na ka bili-bili, ai-na ka kambing. ⁶ Jagahinbi saga hayop ya tapene'bi sampay ta'abut sangpū' maka mpat kasobangan ma bulan ilu. Pagabay kohap ma llaw ina'an, ya ka'am ummat bangsa Isra'il kamemon subay magsama-sama anumbali' saga hayopbi. ⁷ Puwas e', subay kam angā' laha' sumbali'an ilu bo' pahirinbi ni diyata' bowa' lawang maka ni bihingna karuwambila' ma luma' ya pagkakananbi hayop-i. ⁸ Na, sangom pa'in, ya hayop ilu subay tinapa bo' pinagkakan maka sayul apa'it maka tinapay dalam bay pinasuligan. ⁹ In isi hayop ilu mbal manjari ni'inta' atawa nilaga', subay tinapa ma katibu'ukanna, beya' na isab kōkna, tape'na sampay pagdayaw baranna. ¹⁰ Bang aniya' takapin, da'a tau'unbi sampay ni kasubuhan, subay tinunu'. ¹¹ Ya pagkakanbi subay asapat hinabubi magsakap atulak. Subay kam magbinadju', magsinontoron, magtinaumpa, magtiningkud. Hinang Paglakad ko' ilu, hinang pamaheyabi ma aku PANGHŪ'-Yawe.

¹² "Ma sangom ilu du," yuk PANGHŪ', "palabay aku min deyum lahat Misil amapatay saga l'lla pagsiyakahan kamemon, ai-na ka manusiya', ai-na ka hayop. Pagmulka'anku saga pagtutuhanan bangsa Misil kamemon, sabab si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan. ¹³ In laha' pamahidbi ma bihing bowa' lawang tahinang paltanda'an ma saga luma' ya pat'nna'anbi. Jari pag'nda'ku laha' ilu, lakaranta sadja kam, ati dalam aniya' kamulahan pat'kka ni ka'am ma waktu kapangamulka'ku lahat Misil."

¹⁴ Angallam gi' PANGHŪ', yukna, "Llaw itu subay pagjamuhunbi sakahaba' tahun magpangkat-mamangkat pamaentoman bay kahāpku ma ka'am. Hatulan itu subay taptap boghuginbi. ¹⁵ Ma deyum pitung'llaw," yukna, "ya tinapay pagkakanbi subay dalam aniya' pasuligna. Ma llaw tagna'an ma dapitu' inān, sinō' kam angala'an anan pasulig kamemon min deyum kaluma'anbi. Sabab sai-sai makakakan ai-ai taga-pasulig ma deyum

dapitu' he', mbal na taitung bangsa Isra'il. ¹⁶ Subay kam magtipun magsambahayang ma llaw tagna'an dapitu' he', damikiyanna du isab ma llaw kapitu'na. Mbal kam makajari maghinang ai-ai ma deyom duwang'llaw pagsambahayang e', luwal hinangbi magadjal pagkakan.

¹⁷ "Hinangunbi Hinang Tinapay Halam Pasuligna, pangentomanbi llaw bay kapamowaku ka'am magtumpuk-manumpuk paluwas min lahat Misil. Paghinangunbi llaw ina'an-i sakahaba' tahun sampay ni kasaumulan.

¹⁸ Kahaba' bulan panagna'an tahun, subay kam magkakan tinapay halam taga-pasulig, tinagna'an min waktu abay kohap ma sangpū' maka lima kasobangan sampay ni abay kohap isab ma duwampū' maka duwa kasobangan. ¹⁹ Subay halam aniya' pasulig tabāk ma deyom kaluma'anbi ma deyom pitu' llaw ilu. Sai-sai amangan ai-ai kalamuran pasulig, ai-na ka a'a liyu, ai-na ka a'a porol bangsa Isra'il, mbal taitung jama'a bangsa Isra'il. ²⁰ Ma'ai-ma'ai paglahatanbi wajib kam da'a amangan kinakan bay kalamuran pasulig. Ya sadja takakanbi ma deyom dapitu' subay pagkakan halam aniya' pasuligna."

²¹ Puwas e', nilinganan e' si Musa saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il kamemon. Atipun pa'in, magpanoho'an iya ma sigām, yukna, "Ka'am kamemon kaniya-kaniya subay pasa'ut amene' anak bili-bili atawa anak kambang sinumbali' bo' supaya kam magtai'anak maghinang Hinang Paglakad. ²² Angā' kam isab dakayu' sanga-sanga jambangan hissuy bo' t'nno'inbi ni laha' bay pasalud ma pinggan. Abase' pa'in, pahirinbi laha' ilu ni bowa' lawang luma'bi, ni diyata'na maka ni bihingna karuwambila'. Na, ma waktu ina'an subay halam aniya' min ka'am minsan dangan paluwas min luma' sampay ni kasubuhan. ²³ Sabab ma sangom ina'an du, palabay si Yawe min lahat Misil angamulka'an saga a'a Misil. Sagō' ka'am ilu lakaranna du pagka ta'nda'na laha' ma bihing bowa' lawangbi. Mbal pasagaranna mala'ikat pangmumulka' pasōd ni deyom luma'bi amapatay ka'am."

²⁴ Yuk si Musa isab, "Saga panoho'an itu wajib subay bogboganbi magpangkat-mamangkat salama-lama. ²⁵ Bogboginbi isab hinang pagkulban itu bang kam makat'kka na ni lahat ya bay panganjanji' ma ka'am e' PANGHŪ'1-Yawe. ²⁶ Lāgi bang kam saupama tinilaw e' saga ka'anakanbi bang ai sababna ya angka kam maghinang buwattē', ²⁷ pandu'inbi sigām. Yukbi, 'Hinang ko' itu pamudji ma PANGHŪ'1, hinang pangentoman bay Paglakadna ma kitam. In ka'anakan siyaka bangsa Misil bay pagmulka'anna, saguwā' kaluma'antam bangsa Isra'il bay kalakaran e'na. Ya he' sababna angka kitam maghinang buwattitu.' " Pagkale saga ummat Isra'il kamemon ma lling si Musa itu, magtūy sigām pasujud amudji Tuhan. ²⁸ Pagubus, patūy saga a'a Isra'il anghinang buwat bay panoho'an PANGHŪ'1 ma si Musa maka si Harun e'.

²⁹ Manjari itu, ta'abut pa'in tonga' bahangi, pinapatay e' PANGHŪ'1-Yawe saga l'la kamemon ya anak siyaka ma bangsa Misil. Tinagna'an min anak Pira'un ya pinusaka'an pagsultanna sampay ni anak pilisu ma deyom kalabusu, sampay isab hayop ya dahū bay nianakan, wa'i pinapatay kamemon. ³⁰ Makabati' magtūy Pira'un maka saga a'a kawakilanna ma hinabu sangom inān, sampay saga a'a Misil kamemon makabati' du isab. Aheya paglemong ma sakalibut lahat Misil sabab halam aniya' luma' sigām ma halam kamatayan.

³¹ Na, ma sangom ina'an du, magpanoho'an Pira'un ma si Musa maka si Harun subay paharap ni iya. Makaharap pa'in, yukna ma sigā, "Ē! Ala'an kam min saga bangsaku, ka'am baranbi sampay bangsabi Isra'il! Ala'an kam pehē' amudji si Yawe buwat bay pangamu'bi! ³² Bowahunbi saga kahayop-hayopanbi buwat yukbi, bang pa'in kam magla'anana na. Maka amu'-amu'inbi aku duwa'a."

³³ Ya du saga a'a Misil kamemon, akosog e' sigām angamu' ni saga a'a Isra'il subay ala'an magdai'-dai'. "Sababna," yuk sigām, "bang kam mbal ala'an, tantu kami magpatayan kamemon!" ³⁴ Sakali itu, pagka mbal makat'ggol, binowa e' saga a'a Isra'il addunan tinapay sigām ma dalam gi' pinalamuran pasulig. Jari pinutus sampay pangisihanna maka s'mmek bo' yampa tinanggung e' sigām. ³⁵ Bineya' isab e' bangsa Isra'il bay panoho'an si Musa ma sigām, hatina magpangamu' sigām saga pamulawan maka s'mmek min saga a'a Misil. ³⁶ Ya kat'kkahanna, saga a'a Isra'il bay kabuwanan ai-ai pangamu' sigām ma bangsa Misil, pagka alunuk pangatayan saga a'a Misil tudju ni sigām, sabab min kawasa PANGHŪ'. Jarina landu' aheka pangalta' suku' Misil bay ta'ā' e' saga a'a Isra'il.

³⁷ Na, magl'ngnganan bangsa Isra'il min da'ira Ramisis tudju ni kauman Sokkot. Ya heka puhu' sigām saga nnom hatu ngibu bang hal l'la ni'itung, saddi kar'ndahan maka kaonde'-onde'an. ³⁸ Aheka du isab a'a bangsa saddi pasambeya' ma sigām, maka aheka isab katumpukan bili-bili, kambing maka sapi' tabowa sigām. ³⁹ Makahanti' pa'in, ya addunan bay binowa e' sigām min Misil tahinang tinapay na, tinapay dalam aniya' pasuligna. Addunan inān dalam bay kalamuran pasulig sabab nilogos sigām e' bangsa Misil subay ala'an magdai'-dai'. Dalam sigām pinarūl minsan angamomos kinakan palutu' sigām.

⁴⁰ Na, mpat hatu maka t'llumpū' tahun ya t'ggol bay kapaglahat sigām bangsa Isra'il ma lahat Misil. ⁴¹ Ajukup pa'in mpat hatu maka t'llumpū' tahun e', ma llaw ina'an du, ya na waktu kaluwasa saga a'a suku' PANGHŪ' magtumpuk-manumpuk min lahat Misil. ⁴² PANGHŪ'-Yawe ya bay anganjagahan sigām ma sangom e' bo' supaya paluwasna sigām min lahat Misil. Ya he' sababna angkan saga a'a Isra'il subay magjaga bang ta'abut sangom ina'an-i sakahaba' tahun sampay ni kasaumulan, pamaheya sigām ma PANGHŪ'.

Kal'ngnganan Pasal Hinang Paglakad

⁴³ Aniya' gi' isab kabtangan PANGHŪ'-Yawe ma si Musa maka si Harun, yukna, "Buwattitu kal'ngnganana bang kam maghinang Hinang Paglakad. Bang a'a saddi bangsana, mbal makajari palamud amangan.

⁴⁴ Makajari du bang a'a bay b'llibi magata, bang pa'in bay taislambi.

⁴⁵ Sagō' bang a'a liyu ya pahanti' ma ka'am atawa a'a ginadjihan maghinang ma deyomanbi, mbal makajari.

⁴⁶ "Bang kam amangan sumbali'an pagkulban, subay ma deyom luma' bay pangadjalan iya, mbal makajari binowa paluwas. Da'a isab pōngunbi to'olangna minsan dakayu'.

⁴⁷ Wajib isab saga jama'a Isra'il kamemon maghinang pagjamu itu, ⁴⁸ sagō' sasuku dalam taislam, mbal makajari palamud magjamu. Ya balikna, bang aniya' a'a bangsa saddi bilahi maghinang Hinang Paglakad pamaheya ma PANGHŪ'-Yawe, bo' a'a inān at'ggol na asal maglahat mailu ma ka'am, makajari du bang pa'in iya taislam sampay saga l'la kamemon ma deyomanna. A'a inān taitung sali' porol a'a Isra'il. ⁴⁹ Manjari sali' du panoho'an ya pinat'nna'an ka'am

kamemon, porol bangsa Isra'il ka atawa bangsa saddi ya maglahat asal maina'an ma ka'am." Ya he' kabtangan Tuhan.

⁵⁰ Na, bineya' e' saga bangsa Isra'il kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa maka si Harun. ⁵¹ Jari ma llaw ina'an du, in bangsa Isra'il magtumpuk-manumpuk tabowa na e' PANGHŪ'-Yawe paluwas min lahat Misil.

13

Pamasuku' Kasiyakahan ma Tuhan

¹ Magkallam isab PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, ² "Pamasuku'unbi ma aku saga anak kasiyakahan l'lla kamemon, sabab aku ya tag-suku' ma kamemon ya dahū paluwas ma ka'am bangsa Isra'il, ai-na ka manusiya', ai-na ka hayop."

³ Manjari ah'ling si Musa ma saga a'a Isra'il, yukna, "Entomunbi llaw kala'anbi itu min lahat Misil, lahat bay pamanyaga'an ka'am. Entomunbi pahāp sabab ya na itu llaw bay kapamaluwas ka'am e' si Yawe sabab min kosog kawasana. Da'a isab kam amangan ai-ai taga-pasulig ma llaw itu. ⁴ Ilu kam magla'anan buwattina'an min lahat Misil, ma Bulan Abib ya bulan panagna'an tahun. ⁵ Binowa na kam e' PANGHŪ' ni lahat bay panganjanji'na ma ka'mbo-mbo'antam, ya lahat paglahatan asal e' saga bangsa Kana'an, bangsa Hit, bangsa Amor, bangsa Hib maka bangsa Jibus. Ahāp sidda lahat inān, ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Manjari, bang kam tapasōd na e' PANGHŪ' ni deyum lahat e', subay kam angisbat paghinang itu pamudjibi Tuhan kahaba'-kahaba' tahun bang ta'abut bulan Abib itu. ⁶ Manjari ma deyum pitung'llaw paghinang itu, mbal kam makajari amangan ai-ai taga-pasulig. Ta'abut pa'in llaw kapitu'na, subay kam magpajamu pamaheyabi ma PANGHŪ'-Yawe. ⁷ Ma deyum pitung'llaw ilu mbal kam makajari amangan ai-ai taga-pasulig. Subay dalam aniya' pasulig tabāk ma lahatbi ilu minsan maingga-maingga. ⁸ Ta'abut pa'in waktu paghinang itu, suli-sulihinbi saga anakbi bang ai sababna. Ya yukbi ma sigām, 'Angkan aku angisbat paghinang itu sabab nientom bay tabang PANGHŪ'-Yawe ma aku waktu kala'anku min lahat Misil.' " ⁹ Ah'ling gi' si Musa, yukna, "In kahinangan itu sali' sapantun tanda' binaggot ma tanganbi maka ma tuktukbi, pamaentom ka'am in sara' panoho'an PANGHŪ' subay taptap pah'lingbi. Sabab hatina in ka'am ilu bay binowa e' PANGHŪ' paluwas min lahat Misil sabab min kosog kawasana. ¹⁰ Subay sabuhubi paghinang itu sakahaba' tahun bang ta'abut waktuna."

¹¹ Amisala lagi' si Musa, yukna, "Pinasampay du kam e' PANGHŪ'-Yawe ni lahat bangsa Kana'an, lahat bay panganjanji'na pinamuwan ma ka'am sampay ma saga ka'mbo-mbo'anbi. ¹² Makat'kka pa'in kam ni lahat e', subay pasuku'unbi ma PANGHŪ' saga anakbi l'lla kasiyakahan kamemon. Damikiyanna saga anak hayop ya dahū l'lla nianakan, subay pinasuku'an PANGHŪ' isab. ¹³ Sagō bang saga anak kura' ya dahū nianakan mbal taluwa' kinulban. Gom pa'in nil'kkat, hatina subay aniya' anak bili-bili atawa kambing sinumbali' ganti'na. Bang anak kura' mbal l'kkatbi, na subay pinōngan buli'-k'llongna. Saga anakbi l'lla kasiyakahan isab, subay nil'kkat maka susumbali'an pagkulbanbi ni Tuhan.

¹⁴ "Ma sinosōng isab, bang kam ganta' tinilaw e' anakbi pasal paghinang kasiyakahan ilu bang ai sababna, ya sambungbi subay buwatittu. 'Ma sabab kapamowa PANGHŪ' ma kami paluwas min lahat Misil, ya lahat

amanyaga', maka min kosog kawasana isab. ¹⁵ Bay atuwas sidda kōk Pira'un ma waktu inān ati mbal to'ongan anugutan kami ala'an minnē', pinapatay e' PANGHŪ' saga anak l'lla kasiyakahan kamemon ma kaluha'an lahat Misil, manusiya' ka atawa hayop. Ya he' sababna angka subay pamasuku'ku ma PANGHŪ' saga anak l'lla ai-ai ya dahū paluwas, maka anakku l'lla kasiyakahan subay l'kkatku maka anak bili-bili atawa kambing.' ¹⁶ Ya hinang itu sali' sapantun tanda' binaggot ma tangantam atawa ma tuktuktam pamaentom kitam pasal bay kapamowa PANGHŪ' ma kitam paluwas min lahat Misil, min kosog kawasana isab." Minnē' aubus kabtangan si Musa.

Bangsa Isra'il Palintas ni Dambila' S'llang

¹⁷ Manjari, tapaluwas pa'in saga bangsa Isra'il e' Pira'un, dalam sigām binowa e' Tuhan palabay min lān tudju ni lahat Pilistin, minsan asekot-sekot. Tu'ud halli'anna bangsa Isra'il bang sigām agon-agon nirugpak e' saga a'a amowa sigām magbono', marai' al'kkas apinda pikilan sigām ati bilahi sigām pabalik pehē' ni Misil. ¹⁸ Angka na sigām binowa e' Tuhan labay min lahat paslangan tampal ni Tahik Keyat.* Magtinakos asal sigām bo' asakap magbono'.

¹⁹ Pagla'an sigām min Misil, binowa e' disi Musa saga to'olang bangkay si Yusup, sabab ma waktu allum lagi' si Yusup, bay pasapana saga anakna. Yukna ma sigām, "Tantu kam tinabang e' Tuhan ma sinosōng bo' kam makaluwas min lahat Misil itu. Amay-amayanta kam, bang ta'abut waktu kaluwashi, bowahunbi isab bangkayku."

²⁰ Na, ala'an pa'in bangsa Isra'il itu min lahat Sokkot, pahanti' sigām ma Etam, dakayu' lahat ma kasekotan paslangan. ²¹ Manjari ina'an PANGHŪ'-Yawe anganjagahan sigām ma pal'ngnganan. Sakahaba' llaw ina'an iya ma dahuan sigām amandogahan sigām min deyom gabun-Tuhan. Sakahaba' sangom ina'an iya ma deyom api-Tuhan amuwanan sigām kasawahan. Minnē' sigām makal'ngngan llaw-sangom. ²² Mbal ala'an gabun-Tuhan inān min munda'an sigām ma waktu llaw, mbal isab ala'an api-Tuhan ma waktu sangom.

14

¹ Angallam na isab PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, ² "Soho'un saga a'a Isra'il palibut bo' pahanti' ma atag kauman Pi-Hahirut, mahē' ma tonga'an Migdul maka Tahik Keyat, ma anggopan isab kauman Ba'al-Sepon. ³ Sabab bang ta'nda' e' Pira'un bangsa Isra'il magsōng-suhut, pinikil e'na marai' in ka'am alungay pagka kam maglibut-libut sadja ma lahat paslangan." ⁴ Angallam gi' Tuhan, yukna, "Patuwasku isab kōk Pira'un bo' soho'na saga sundaluna angapas* ka'am. Sagō' da'ugku iya sampay kasundaluhanna. Jari in panganda'ugku inān amuwanan aku kabantugan, lāgi magkahagad saga bangsa Misil in aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan." Ati bineya' e' saga bangsa Isra'il bay panoho'an Tuhan e'.

⁵ Sakali itu, kahaka'an pa'in Pira'un pasal bangsa Isra'il wa'i alahi, apinda pikilanna. Ya du saga wakilna, ati magsusun sigām. "Arōy," yuk sigām, "mbal manjari! Wa'i pasagarantam saga a'a Isra'il ala'an min lahat itu ati alungay min kitam saga banyaga' ya bay maghinang

* **13:18** 13:18 Tahik Pagtomo'an Kaparangan, bang ma bahasa Hibrani. * **14:4** 14:4 Angapas: 'anurul' bang ma Sama kasehe'an.

ma kitam!”⁶ Angkan pinasakap e' Pira'un kalesana pagbobono',[†] maka sinō' isab saga kasundaluhanna magsakap. ⁷ Binowa e' Pira'un ba'anan kalesana kamemon sampay saga sundalu ya pagmakōkan kalesa inān pakaniya-pakaniya. Beya' isab saga kalesana ya katapusan ahāp, nnom hatus hekana. ⁸ Manjari itu, atuwas na pa'in kōk Pira'un ya sultan lahat Misil sabab min kabaya'an PANGHŪ', angkan apasna bangsa Isra'il, ya anawakkal paluwas min lahatna ma mata mairan. ⁹ Ya magpangapas inān ba'anan kasundaluhan Pira'un, saga sundalu magpangura', ba'anan saga kalesa pagbobono' sampay kakompol-kompolan sundalu magtape'. Ta'abut e' sigām bangsa Isra'il ina'an pahanti' ma bihing Tahik Keyat, ma kasekotan kauman Pi-Hahirut maka Ba'al Sepon.

¹⁰ Manjari itu, asekot pa'in pina'an Pira'un maka saga kasundaluhanna, ta'nda' sigām e' saga a'a Isra'il. Pag'nda' itu, magtūy sigām sinōd taw ati parahing ni PANGHŪ'-Yawe angamu' tabang. ¹¹ Amūng-mūng sigām ma si Musa, yuk-i, “Mbal manjari hinangnu itu, atiya' kami bowanu paluwas min lahat Misil! Halam bahā' aniya' pangubulan ma lahat Misil, ya angkan kami bowanu pi'itu magpatayan ma lahat paslangan? ¹² Bay ka pah'llingan kami ma lahat Misil gi', ya yuk kami ma ka'a, ‘Pasagarin kami maghinang gi' ma bangsa Misil.’ Padpad kami amatay ma lahat paslangan itu, gom lagi' kami magpa'ata ma sigām.”

¹³ Anambung si Musa, yukna, “Da'a kam agawa. Pahogotun pangatayanbi ati ta'nda'bi bang buwattingga e' Tuhanta Yawe angalappas ma ka'am. Puwas min llaw itu, mbal na ta'nda'bi pabīng saga a'a Misil ilu.

¹⁴ Patotog kam, sabab PANGHŪ' ya ganti'bi amono' sigām.”

¹⁵ Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Angay ka angamu' tabang na pa'in ni aku? Soho'un palanjal saga a'a Isra'il ilu.

¹⁶ Pabantangun isab tungkudna paharap ni tahik bo' abahagi' duwa. Manjari paniya' katoho'an ma t'ngnga' tahik palabayanbi bangsa Isra'il tudju parambila'. ¹⁷ Patuwasku du kōk saga a'a Misil bo' supaya sigām tabowa angapas ka'am sampay ni t'ngnga' tahik. Jari pasōng gi' kabantuganku sabab panganda'ugku min Pira'un maka saga kasundaluhanna, ai-na ka sigām ameya' min kalesa pagbono', ai-na ka sigām magpangura'.

¹⁸ Paheya gom pa'in kabantuganku ati magparassaya saga bangsa Misil kamemon in aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan, pagka tara'ugku Pira'un maka kasundaluhanna kamemon.”

¹⁹ Puwas e' in mala'ikat Tuhan ya bay parahū asal ma munda'an bangsa Isra'il, pasuhut na ni buli'an. Damikiyanna isab gabun-Tuhan ya bay ma dahuan, pasuhut isab ni buli'an. ²⁰ Jari magpati'llot na gabun inān ma saga bangsa Isra'il maka ba'anan kompolan sundalu Misil. Taluwa' kalendoman saga sundalu Misil, sago' saga a'a Isra'il ma deyom kasawahan na pa'in minsan sangom. Jari dalam bay makapagsekot saga a'a Misil maka saga a'a Isra'il waktu sangom inān sampay ni kasubuhan.

²¹ Sakali itu pinabantang e' si Musa tungkudna paharap ni tahik. Pagpabantangna pa'in, magtūy aniya' baliyu akosog pinat'kka e' PANGHŪ' min sobangan animpus ni kasubuhan. Minnē' aniya' katoho'an ma t'ngnga' tahik. Jari abahagi' duwa tahik ²² bo' aniya' t'bbahan palabayan saga bangsa Isra'il parambila'. Maka tahik inān tahinang sali' dinding min bihing sigām karuwambila'.

[†] 14:6 14:6 Kalesa Misil itu ginis pameya'an pagbono', aniya' saga duwa atawa t'llu sundalu ma diyata'na. Duwa silikanna, maka aniya' kura' anganguyud.

²³ Magtūy pa'apas saga sundalu Misil ma sigām, beya' isab saga kalesa Pira'un kamemon maka saga a'ana magpangura', paurul ma sigām sampay ni tahik. ²⁴ Na, song pa'in pak'llat llaw, paromol PANGHŪ' min deyom gabun maka api. Ta'nda'na ba'anan kompolan saga sundalu Misil, ati ahena hiluhala' pamat'kkana ma sigām. ²⁵ Pinaloblob e'na saga silikan kalesa sigām ya angkan sigām kahunitan magšong-suhut. Yuk saga sundalu Misil, "Tinabangan saga bangsa Isra'il itu e' si Yawe, angkan dalam aniya' dapattam. Sūng kitam alahi!"

²⁶ Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pabantangun tangannu bo' palalom tahik pabalik, ati bo' alimun ba'anan saga sundalu Misil, beya' isab saga kalesa sigām maka saga kompolan sundalu magpangura'." ²⁷ Magtūy pinabantang e' si Musa tanganna paharap ni tahik. Pag'llat llaw pa'in, pabing na tahik ni bay baina. Alahi ba'anan a'a Misil inān kalu makapuwās, sagō' nilokoban sigām e' PANGHŪ' maka tahik. ²⁸ Jari makabīng pa'in tahik ni bay baina, alembo kasundaluhan Pira'un kamemon, ya bay angapas saga bangsa Isra'il sampay ni tahik. Talapay saga kalesa sigām maka ba'anan sundalu magpangura'. Dalam aniya' takapin allum minsan dakayu'.

²⁹ Sagō' saga bangsa Isra'il, pal'ngngan ma katoho'an sampay pa'abut ni dambila'. Aniya' tahik sali' hantang dinding min bihing sigām karuwambila'. ³⁰ Jari ma llaw ina'an, lappasan saga a'a Isra'il e' PANGHŪ' min pang'ntanan saga bangsa Misil. Ta'nda' e' sigām ba'anan saga bangkay a'a Misil ma bihing tahik. ³¹ Na, pag'nda' saga a'a Isra'il itu ma kosog kawasa PANGHŪ'-Yawe ya bay panganda'ugna ma saga bangsa Misil e', magtūy sigām magmatāw ma iya. Jari angandol sigām ma iya sampay ma sošo'anna si Musa.

15

Kalangan si Musa

¹ Na, magpangalang disi Musa maka saga bangsa Isra'il pamudji sigām ni si PANGHŪ'. Ya na itu kalangan sigām:

Magkalangan aku ni Yawe

sabab abantug da'uganna.

Kalarukan e'na saga kura' ni tahik,

talapay isab saga a'a magpangura'.

² Si Yawe ya amuwanan aku kosog,

in iya pagkalanganku

pagka aku kalappasanna.

In iya Tuhanku, pudjiku iya,

Tuhan isab kamatto'ahanku, paheyaku ōna.

³ Aesog asal si Yawe ma pagbono'an,

si Yawe ya ōna.

⁴ Saga kalesa suku' Pira'un

sampay ba'anan kasundaluhanna

kalarukan e' Tuhan ni tahik.

Saga jiniral Pira'un ya katapusan aesog,

wa'i alembo ma Tahik Keyat.

⁵ He' na sigām ma t'ngnga' s'llang

sali' hantang batu pat'nde ni kalaloman.

⁶ O Yawe, ka'a ya Sangat-Kawasa,

kosognu mbal tapula-pula'.

Tapodjak saga palbantahannu
sabab min kosog kawasanu.

7 Pinahantak sasuku angatu ma ka'a
pagka sigām taluwa' kosog kawasanu.

Atunu' sigām sali' sapantun sagmot
pagka taluwa' mulka'nu.

8 Pabūd tahik sabab min kosog napasnu,
An'ngge goyak sali' hantang dinding,
Akompol isab t'ngnga' s'llang.

9 Yuk pangabbu saga palbantahannu,
"Apasku saga a'a Isra'il sampay saggawku,
Suku'ku pangalta' ya tatabanku min sigām.

Karūlan aku amene' ai-ai kanapsuhanku.

Hublutku kalisku," yuk banta inān,
"bo' papatayku sigām kamemon."

10 Sagō' ka'a, Tuhan, pagtiyupnu mint'dda
alimun magtūy palbantahannu e' tahik.

Pat'nde sigām ma timbang
sali' sapantun tingga'.

11 O Yawe, dalam aniya' makasali' ni ka'a
ma deyom katuhan-tuhanan ya pagta'atan manusiya'.

Halam to'ongan aniya' sali'nu.

Ka'a iya sangat mahasussi, sangat asahaya,
sangat akawasa,
sangat makahinang saga hinang makatāw-tāw
ya kainu-inuhan a'a.

12 Pinabantang sadja tangannu kowan,
magtūy aliyaw saga banta kami e' gumi.

13 Ya Tuhan, mbal amaluba kasi-lasanu
ma saga a'a kalappasannu,
angkan sigām malimnu.

Bowanu sigām ni lahatnu muliya
sabab min kosog kawasanu.

14 Makakale saga bangsa liyu pasal pakaradja'an itu,
kinobla'an sigām sampay amidpid.

Saga a'a Pelistin sinōd tāw mbal kasandalan,

15 Saga datu' bangsa Edom agawa makalandu',
pagbebeya'an bangsa Mowab niomagad.

Saga bangsa Kana'an alanyap sadja,
angorog-ngorog sigām sabab min tāw.

16 Sinōd tāw kamemon saga kabangsa-bangsahan
ma sabab kosog kawasanu.

An'ngge sadja sigām sampay makalabay na saga a'anu,
ya tal'kkatnu min pagbanyaga'an.

17 O Tuhan, tantu kami pasampaynu ni lahatnu
bo' pat'nna' ma būd ya palsuku'annu lissi,

ni pat'nna'an ya tapene'nu,
ni pagluma'an sussi ya tahinangnu.

18 O Yawe, ka'a Tuhan-asal-Tuhan,
makapagbaya' du ka salama-lama.

19 Na, ya na ina'an kalangan disi Musa. Manjari itu, ma waktu kapehē'
ni t'ngnga' tahik saga sundalu Pira'un magpangura', maka saga kalesana
pagbobono' sampay ba'anana kura'na, alimun sigām kamemon e' tahik ya

pinabīng ni baina e' PANGHŪ'. Sagō' in bangsa Isra'il magl'ngnganan ma kat'bbahan sampay makat'kka ni dambila'.

²⁰ Sakali magkalangan si Mariyam, dakayu' nabi ya danakan si Harun d'nda. Angā' iya tambul-tambulna maka e'na angigal. Bineya'an isab iya e' saga kar'ndahan magpamowa tambul-tambul di-sigām maka magpangigal isab. ²¹ Magkalangan si Mariyam ma ba'anan sehe'na inān, yukna, "Pagkalanginbi si Yawe pamudjibi ma iya, sabab abantug da'uganna.

Kalarukan e'na saga kura' ni tahik,
tabeya' isab saga a'a magpangura'."

Bohe' Apa'it ma Lahat Mara

²² Na, binowa e' si Musa saga bangsa Isra'il ala'an min Tahik Keyat inān tudju ni lahat paslangan ya pinagōnan Sūr. T'llung'llaw ya t'ggol sigām magl'ngngan-l'ngngan ma lahat paslangan e' ma dalam aniya' bohe' tabāk sigām. ²³ Sakali, maka'abut pa'in sigām ni Mara, mbal tainum bohe' maina'an sabab landu' apa'it. Angkan na lahat inān pinagōnan 'Mara', sabab hatina 'apa'it.' ²⁴ Manjari pinagdugalan si Musa e' saga a'a Isra'il. Yuk sigām, "Arōy! Daka ai na inumtam itu!"

²⁵ Parahing si Musa ni PANGHŪ'-Yawe angamu' tabang ati pina'nda'an iya dambatang kayu-kayu. Niā' kayu itu e' si Musa bo' larukanna ni deyum bohe' apa'it e'. Paglaruk itu, magtūy at'bbag bohe' inān, ahāp ni'inum.

Manjari itu, mahē' pa'in bangsa Isra'il ma lahat Mara he', aniya' sara' pamat'nna' e' PANGHŪ' panulayanna ma sigām bang ameya' atawa mbal. ²⁶ Yukna, "Bang kam pakale to'ongan ma aku, ya Tuhanbi si Yawe, maka bang kam anghinang kabontolan ya makasulut atayku, maka bang kam amogbog isab ma panoho'anuku maka pamituwaku kamemon, na, mbal kam pat'kkahanku saga saki ya bay pat'kkaku ma saga bangsa Misil e'. Aku si Yawe ya magpauli' saga sakibi."

²⁷ Pagubus, palanjal na sigām sampay ta'abut pagbohe'an niōnan Ilim. Sangpū' maka duwa ya heka tuburan bohe' maina'an, maka pitumpū' po'onan hulma. * Jari pahanti' sigām maina'an ma bihing bohe'.

16

Pagkakan min Tuhan

¹ Palabay pa'in daka pilang'llaw ya kahanti' bangsa Isra'il ma Ilim, magbeya' sigām kamemon palanjal minnē'. Jari itu, ma bulan karuwana min bay kaluwas sigām min lahat Misil, sangpū' maka lima kasobangan, makasampay na sigām ni lahat Sīn, ya ma olangan Ilim maka Būd Turusina.* Paslangan asal lahat Sīn itu, ahunit pamiha'an kalluman. ² Sakali itu, mahē' pa'in sigām ma lahat Sīn, magkarugalan kamemon saga a'a Isra'il pasal kulang pagkakan sigām. ³ Ya pah'lling sigām ma si Musa maka si Harun, "Ahāp kami amatay min kahandak PANGHŪ' ma lahat Misil lagi'. Ahāp bay pamangan kami mahē'. Aniya' saga sumbali'an niloho'an maka palauk indaginis, pila-pila ya kabaya'an kami. Sagō' nda'unbi kahālan kami buwattina'an, itiya' kami tabowabi ni paslangan itu bo' patay otas kamemon."

* **15:27** 15:27 Hulma itu, ginis buwa' kayu maumu pinagkakan ma jadjahan ina'an-i. 'Date' ōnna ma bahasa Inggris. * **16:1** 16:1 Būd Turusina: Būd Sinay isab pagōnna dakayu'.

⁴ Sakali itu, pagka buwattē' pagmusmud saga a'a Isra'il, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Paniya'anta kam pagkakan sali' sapantun ulan deyo' min langit. Soho'un saga a'a ilu paluwas min kaluma'an sigām amuwa' pagkakan kahaba' llaw. Ya tatimuk e' sigām subay sarang-sarang pagkakan sigām ma dang'llaw sadja. Minnē' kasulayanku sigām bang ameya' ma panoho'an ku atawa mbal. ⁵ Ya ta'adjal e' sigām ma llaw ka'nnomna subay nilipat duwa bo' sarang pagkakan duwang'llaw." Ya du ina'an pangallam Tuhan.

⁶ Manjari amissala si Musa maka si Harun ma kamemon bangsa Isra'il. "Abay kohap ilu," yuk sigā, "kamattanan kam in Tuhanbi si Yawe bay amowa ka'am paluwas min lahat Misil. ⁷ Pagsalung subu isab maka'nda' kam sahaya si Yawe, sabab takale e'na pagdugalbi ma iya. Ngga'i ka kami ya pagdugalanbi, sabab ngga'i kami ya tag-soho'an." ⁸ Yuk si Musa isab, "PANGHŪ'-Yawe ya amuwanan ka'am sumbali'an pagkakanbi kohap, maka tinapay pagkakanbi kahaba' subu, pila-pila ya maka'ssohan ka'am. Sabab hatina takale e' PANGHŪ' pagdugalbi. Maka ngga'i ka kami ya pagdugalanbi sagō' Tuhan. Ngga'i ka kami ya tag-kapatut."

⁹ Puwas e' ah'lling si Musa ma si Harun, yukna, "Soho'un saga a'a ilu kamemon paharap ni PANGHŪ' sabab takale e'na pagdugal sigām."

¹⁰ Sakali itu, sabu pa'in si Harun amissala ma saga a'a inān, na, pa'alop sigām tudju ni paslangan. Magtūy saru'un-du'un ta'nda' e' sigām sahaya si Yawe asinag min deyom gabun.

¹¹ Yukna ma si Musa, ¹² "Takaleku pagdugal saga a'a Isra'il. Buwattitu ya pangahakanu ma sigām, 'Abay kohap itu amangan kam isi sumbali'an, maka salung subu amangan kam pagkakan sampay kam asso na. Minnē' kata'uwani in aku si Yawe ya Tuhanbi.' "

¹³ Na, abay kohap pa'in, ap'no' magtūy kauman sigām e' saga manuk-manuk ūl-ūl† landu' aheka. Jari aniya' susumbali'an takakan sigām. Pagsubu isab, abase' e' alu' sakalibut kaluma'an. ¹⁴ Atoho' pa'in, aniya' sali' luwa aes anipis-nipis to'ongan pat'nna' ma kuwit tana'. ¹⁵ Pag'nda' saga a'a Isra'il, halam kinata'uan e' sigām bang ai, angka sigām magtilaw-tilaw dansehe'an, yuk-i, "Ai ilu?"

Ya sambung si Musa, "Pagkakan ko' ilu ya pamuwan PANGHŪ' ma ka'am. ¹⁶ Sinō' kam e' PANGHŪ' animuk pagkakan ilu pila-pila ya kagunahanbi ma dang'llaw. Ganta'unbi duwa gantang ma a'a dangan maka dangan sasuku paokom ma luma'bi."

¹⁷ Na, bineya' e' saga a'a Isra'il ya bay panoho'an Tuhan e'. Aniya' sigām bay animuk aheka, aniya' isab bay animuk ariki'. ¹⁸ Sagō' pagt'ppong pa'in, saga a'a bay animuk aheka mbal maglabi, maka saga a'a isab bay animuk ariki' mbal magkulang. Atopod sigām sali'-sali'. ¹⁹ Ah'lling gi' si Musa ma sigām, yukna, "Subay kam da'a angapin pagkakanbi salung."

²⁰ Sagō' aniya' sigām kasehe'an mbal ameya' ma pah'lling si Musa-i, ati aniya' kinapin e' sigām. Pagsalung pa'in, na, niulat na maka bau halu'. Jari akagit atay si Musa ma sigām.

²¹ Manjari itu, kahaba'-kahaba' subu, animuk pagkakan saga a'a kamemon, pila-pila ya kagunahan sigām. Ya halam tatimuk atunaw lullun e' llaw. ²² Sagō' ta'abut pa'in llaw ka'nnomna, nilipat duwa ya tinimuk e' sigām, hatina mpat gantang ma a'a dangan maka dangan. Sakali itu, makata'u pa'in ba'anan a'a pagbebeya'an pasal pagtimuk aheka

† 16:13 16:13 Manuk-manuk ūl-ūl itu 'quail' ma bahasa Inggris.

ilu, magtūy sigām anumbung pehē' ni si Musa. ²³ Ya sambung si Musa ma sigām, yukna, “Makajari du, sabab aniya' panoho'an PANGHŪ' pasal llaw kapitu'na, buwattitu. ‘Salung ya llaw paghali-hali, llaw mulliya pagtata'atbi ma PANGHŪ'-Yawe.’ Manjari adjalunbi ya bay tatimukbi insini'. Bang kabaya'anbi angahinang di tinapay, na hinangunbi. Bang kabaya'anbi kinakan sadja, b'llahunbi na. Ai-ai takapin subay tinau' pagkakanbi salung.”

²⁴ Jari tinau' e' sigām kapinna pagkakan sigām ma llaw kapitu'na, buwat bay pamituwa si Musa. Halam niulat, dalam isab bauwan. ²⁵ Pagka llaw kapitu'na na, ah'lling si Musa ma sigām, yukna, “Kakanunbi na pagkakan ya tatau'bi ilu, sabab ya na itu llaw kapitu'na, llaw paghali-hali, llaw mulliya pagta'at ni PANGHŪ'. Mbal kam makapuwa' tinapay ma tana' ma llaw itu. ²⁶ Nnom llaw ya pagtimukbi, sagō' bang ta'abut llaw kapitu'na, ya llaw mulliya pagta'at ni Tuhan, dalam aniya' tatimukbi.”

²⁷ Na, ya du isab, minsan buwattē' pamituwa si Musa, aniya' saga a'a paluwas min kaluma'an arak animuk kinakan ma llaw kapitu', sagō' dalam to'ongan aniya' tabāk. ²⁸ Angkan amissala PANGHŪ' ma si Musa, yukna, “Ka'am saga bangsa Isra'il, sumiyan kam pahali anagga' saga sara' panoho'an-anku? ²⁹ Entomunbi, aku si Yawe ya amat'nna'an ka'am llaw mulliya itu pagta'atbi ma aku. Ya he' sababna angkan kam buwananku pagkakan nilipat duwa ma llaw ka'nnomna bo' makasarangan ka'am duwang'llaw. Subay kam patotog ma luma'bi ma llaw kapitu'na, da'a kam magluwas-luwas.” ³⁰ Manjari pahali-hali saga a'a Isra'il inān ma llaw kapitu'na.

³¹ Ya pangōn saga bangsa Isra'il ma tinapay inān manna.‡ Luwana sali' binhi' anahut-nahut walna' pote'. Ahāp nanamna, sali' bāng-bāng lamuran gula' buwani.

³² Yuk si Musa ma sigām, “Ya panoho'an PANGHŪ' isab, subay tau'ta duwa gantang manna bo' supaya ta'nda' luwana e' panubu'tam magpangkat-mamangkat. Jari kinata'uwan e' sigām ma sinosōng pasal tinapay ya bay pamuwan Tuhan pagkakantam ma lahat paslangan, masa lagi' kapamowana kitam ala'an min lahat Misil.” ³³ Yuk si Musa isab ma si Harun, “Angā' ka garapun bo' isihun duwa gantang manna. Pat'nna'un ma matahan PANGHŪ' bo' tinau' maina'an pamaentom saga panubu'tam pangkat-mamangkat.”

³⁴ Bineya' magtūy e' si Harun panoho'an PANGHŪ' itu. Pinat'nna' e'na garapun isihan manna ma dahun Ba'ul Paljanji'an bo' tinau' pahāp. ³⁵ Manjari itu, in bangsa Isra'il inān magkakanan manna na pa'in ma deymon mpatpū' tahun, sampay ni waktu kat'kka sigām ni lahat taga-a'a. Subay bay ta'abut bihing lahat Kana'an bo' yampa sigām pahali amangan.

³⁶ (Epa ya t'ppongan sigām ma masa awal e', lima gantang ma da-epa.)

17

Bohe' Paluwas min Batu Lakit

¹ Na, pauntas na saga bangsa Isra'il kamemon min lahat Sīn bo' angalatun lahat, pi'ingga-pi'ingga ya panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma sigām. Ta'abut pa'in lahat Repidim, pahanti' sigām maina'an sagō' dalam aniya'

‡ 16:31 16:31 Manna: hatina ma bahasa Hibrani, 'ai ilu?'

bohe'na ni'inum. ² Jari anoway saga a'a Isra'il ma si Musa. Yuk sigām, "Buwanin kami bohe'."

Anambung magtūy si Musa yukna, "Angay aku panowayanbi? Angay sulayanbi si Yawe?"

³ Sagō' atoho' to'ongan k'llong sigām, ya angkan sigām angandugal ma si Musa, yuk-i, "Angay kami bay bowanu ala'an min Misil bo' supaya patay bohe' kami kamemon maka saga ka'anakan kami sampay isab ba'an an hayop kami?"

⁴ Na, pagka buwattē' pah'lling sigām, parahing si Musa ni PANGHŪ' angamu' tabang, yukna, "Ya Tuhanku, inayku saga a'a itu? Agon-agon aku pinagbantung e' sigām."

⁵ Anambag PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Pal'ngngan ka parahū min saga a'a ilu. Pabe'ya'un isab ma ka'a saga kamatto'ahan bangsa Isra'il kasehe'. Bowahun tungkud ya bay pangalubaknu ma sapa' Nil. Pehē' na ka," yuk Tuhan. ⁶ "An'ngge du aku ma matahannu mahē' ma bihing batu lakit ya ma tampalan būd Horeb. Pagt'kkanu pehē', lubakun batu inān maka tungkudnu, ati aniya' bohe' patubud minna'an pamainum saga a'a." Bineya' e' si Musa panoho'an Tuhan itu ma matahan saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il. ⁷ Ya pangōn si Musa ma atag bohe' inān Massa* maka Mereba, ma sabab kapamūng-mūng saga bangsa Isra'il maka ma sabab panulayan sigām ma PANGHŪ'-Yawe, ya yuk sigām, "Itiya' bahā' si Yawe ma kitam? Atawa alam?"

Bangsa Amalek Tara'ug e' Bangsa Isra'il

⁸ Na, ma Repidim pa'in bangsa Isra'il, nirupak sigām e' saga bangsa Amalek. ⁹ Manjari anoho' si Musa ma si Yussa', ya nakura' sundalu. Yuk si Musa, "Pene'in kitam saga l'lla ati bowahun sigām magbono' maka bangsa Amalek inān. Pagsalung, an'ngge aku ma diyata' būd ilu maka e'ku ang'ntan tungkud ya bay pamuwan aku e' Tuhan."

¹⁰ Bineya' e' si Yussa' panoho'an si Musa he'. Binowa e'na saga a'ana angatu ma bangsa Amalek. Sagō' si Musa maka si Harun, maka sehe' sigām si Hūr, bay patukad ni diyata' būd e'. ¹¹ Sat'ggol pina'angkat e' si Musa tanganna karuwambila' anganda'ug saga bangsa Isra'il. Sagō' bang pinareyo', bangsa Amalek ya anganda'ug. ¹² Manjari itu, ta'abut pa'in angalongkoy tangan si Musa, aniya' batu binowahan iya e' si Harun maka si Hūr pamatingkō'an iya. An'ngge sigām duwangan min bihing si Musa karuwambila' ama'angkat tanganna, manjari atotog sampay pas'ddop mata llaw. ¹³ Na, minnē' tara'ug ba'an an sundalu bangsa Amalek e' disi Yussa'.

¹⁴ Pagubus, amissala PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Sulaton pakaradja'an itu bo' mbal takalipat. Pakalehun isab si Yussa', sabab lapnasku bangsa Amalek itu sampay sigām alungay tūy min pangentom manusiya'." ¹⁵ Manjari amangkat batu si Musa nihinang pagkulbanan ni Tuhan. Yawe-Nissi ya pangōn si Musa ma pagkulbanan-i, hatina "si Yawe ya Panjiku." ¹⁶ Yuk si Musa, "Pat'nggehunbi panji si Yawe. Binantahan e'na saga bangsa Amalek magpangkat-mamangkat."

18

Katibaw si Jetro ni Ayuwanan si Musa

* 17:7 17:7 Ya hati Massa itu 'pagjawab', ya hati Mereba 'panulayan.'

¹ Na si Jetro, ya imam ma lahat Midiyan, mato'a isab si Musa, bay makakale pasal kaheya tabang si Yawe ma disi Musa sampay ma saga bangsana Isra'il. Bay kono' sigām tapaluwas e'na min lahat Misil. ²⁻³ Si Jetro itu bay angokoman si Sippura h'nda si Musa maka duwangan anakna, waktu bay kapamapole' iya e' h'llana. Si Gersom* ya ōn anakna dakayu' inān. "Sabab," yuk si Musa, "aku itu a'a liyu ma ngga'i ka lahatku." ⁴ Si Ele'eser† ya ōn anakna pasunu'. "Sabab," yuk si Musa, "tinabangan aku e' Tuhan ya pagtuhanan mma'ku. Kalappasan aku e'na min pang'ntanan Pira'un waktu iya bilahi amono' ma aku."

⁵ Manjari, takale pa'in e' si Jetro pasal kahālan si Musa itu, patibaw iya pehē' ni pahanti'an disi Musa, ya ma atag būd Tuhan ma lahat paslangan. Ina'an isab ameya' ma iya h'nda si Musa maka duwangan anakna. ⁶ Aniya' isab tambuku bay pinabeya' e' si Jetro ni si Musa, yukna, "Pi'ilu aku patibaw ni ka'a, beya' isab h'ndanu maka duwangan anaknu." ⁷ Na, song pa'in at'kka disi Jetro, pehē' si Musa anampang. Pag'nda'na ma mato'ana, magtūy iya paruku'. Aubus, siniyum e'na mato'ana. Magaddat-iyaddati sigā bo' yampa pasōd ni deyom luma' si Musa tolda. ⁸ Sinuli-sulihan si Jetro e' si Musa pasal kamemon bay nihinang e' si Yawe ma Pira'un maka ma a'a Misil kamemon, sabab min lasana ma bangsa Isra'il. Sinuli-suli isab pasal kasigpitan ya kalabayan sigām ma l'ngnganan sigām, maka buwattingga kalappas PANGHŪ¹-Yawe ma sigām.

⁹⁻¹⁰ Makakale pa'in si Jetro pasal kahāpan kamemon ya tahinang e' PANGHŪ¹-Yawe ma saga bangsa Isra'il, kinōgan iya. Yukna, "Pudjita si Yawe, ya bay angalappasan ka'am min komkoman Pira'un maka saga bangsana. Sanglitanta iya, ya bay amaluwās ka'am min pagbanyaga'an. ¹¹ Kata'uwanku na, akawasa gi' si Yawe min katuhan-tuhan kamemon ya pagta'atan manusiya', sabab tapareyo' e'na saga a'a Misil ya bay amissoko' ka'am bangsa Isra'il." ¹² Puwas e' aniya' dakayu' hayop binowa e' si Jetro mato'a si Musa panukbal ni Tuhan, tinunu' ma katibu'ukanna. Maka aniya' gi' susumbali'an saddi tinukbal isab. Jari magtipun si Harun maka kamemon saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il bo' magjamu maka si Jetro ma matahan Tuhan.

¹³ Pag'llaw dakayu', ina'an si Musa analassay palkala' ya binowa ni iya e' saga a'a kamemon. Magabut-abut sigām magtimuk ma sakalibutna min subu-subu sampay ni kasangoman. ¹⁴ Pag'nda' si Jetro ma hinang si Musa itu abuhāt makalandu', yukna ma iya, "Angay ka angka maghinang buwattilu ma ba'anan a'a ilu! Angay subay ka'a dangan-dangannu ya analassay ba'anan palkala' sigām, maka sigām ya magt'nggehan ma sakalibutnu sampay ni kasangoman?"

¹⁵ Ya sambung si Musa ma mato'ana, "Bapa', angka buwattitu, sabab aku ya pangaruhan sigām pasal kahandak Tuhan. ¹⁶ Bang aniya' palkala' pagsagga'an sigām sumiyān-sumiyān, aku ya amituwahan sigām pasal sara' maka panoho'an Tuhan."

¹⁷ Yuk si Jetro ma iya, "Ā, mbal taluwa' hinangnu ilu. ¹⁸ Ahusa' makalandu'. Binale' ka sampay saga a'a ya angalagaran ka'a. Mbal takole'nu bang dalam aniya' anabangan ka'a. ¹⁹ Na," yuk si Jetro isab, "kalehun pahāp, aniya' gara' pangahūganku ka'a, mura-murahan isab bang pa'in pataptap Tuhan ma ka'a. Ka'a ya subay paharap ni Tuhan ganti' saga a'a Isra'il bang aniya' palkala' sigām. Ati pasampayun ba'anan

* **18:2-3** 18:2-3 Ya ōn Gersom itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'a'a liyu.' † **18:4** 18:4 Ya ōn Ele'eser itu, hatina 'Tuhan ya magtatabang.'

palkala' itu ni Tuhan bo' kinata'uwan bang ai kahandakna. ²⁰ Pata'uhun sigām pasal kasara'an maka panoho'an Tuhan. Pandu'in sigām pasal addat-tabi'at ya patut bineya' e' sigām maka hinang ya wajib nihinang. ²¹ Subay ka isab amene' saga a'a min bangsa Isra'il. Ya pene'nu subay a'a taga-pangita'u, a'a magmatāw ma Tuhan, a'a kapangandolan ya mbal katambahan maka sin. Buwanin sigām kapatut magmakōk ma pagkahi sigām dakompolan, sangpū' ka ma dakompolan, limampū' ka, dahatus ka, atawa dangibu. ²² Pat'nna'un sigām analassay palkala' ma saga a'a Isra'il sakahaba' llaw. Sagō' bang palkala' landu' ahunit, ya mbal takole' niusay e' sigām, subay pinasampay ni ka'a. Bang palkala' aluhay-luhay, sigām ya analassay. Minnē' palampung hinangnu pagka aniya' sehe'nu magtabang. ²³ Na, bang beya'nu gara'ku itu, maka bang panoho'an Tuhan du isab, mbal ka sakit ahusa'. Magpole'an isab ba'anan saga a'a itu ma halam na aniya' makasaw deyom atay sigām."

²⁴ Manjari bineya' e' si Musa gara' kamemon bay pangahūg mato'ana inān ma iya. ²⁵ Tapene' e'na saga l'lla taga-pangita'u min saga bangsa Isra'il. Pinat'nna' sigām magmakōk ma kompolan pagkahi sigām, aniya' magmakōk ma sangpū', aniya' ma limampū', aniya' ma dahatus, aniya' isab ma dangibu. ²⁶ Binuwanan sigām kapatut analassay palkala' kahaba' llaw. Bang palkala' aluhay-luhay, sigām ya analassay. Sagō' bang palkala' ahunit, pinasampay ni si Musa.

²⁷ Na, pinaba'id si Jetro e' ayuwanna si Musa bo' pinatulak amole' ni lahatna.

19

Ma Būd Turusina

¹⁻² Na, makauntas pa'in saga bangsa Isra'il min Repidim, at'kka na sigām ni dakayu' lahat, onna Paslangan Turusina. Angahinang sigām paghanti'an maina'an ma deyo'an Būd Turusina. Sahali bulan ya kat'kka sigām pina'an, ma bulan kat'lluna min bay kala'an sigām min Misil.

³ Manjari itu patukad si Musa minnē' bo' paharap ni Tuhan, ati nilingan an iya e' si Yawe min būd, yuk-i, "Ya na itu pamissalanu ma saga a'a Isra'il, hatina saga panubu' si Yakub. ⁴ 'Bay na ta'nda'bi bang ai bay tahinangku ma saga bangsa Misil maka bang buwattingga e'ku bay amowa kam pi'itu ni aku. Ya pamowaku ma ka'am sali' sapantun belle' amowa ba'anan anakna ma pikpikna. ⁵ Na buwattina'an, aniya' pangalapalku ma ka'am. Bang kam ameya' to'ongan ma panoho'anku maka amogbog ma paljanji'anku maka ka'am, na, ka'am ya pene'ku min deyom kabangsa-bangsahan kamemon ma bawah dunya. Manjari ka'am ya palsuku'anku landu' ahalga' ma atayku. Suku'ku asal katilibut dunya itu, ⁶ sagō' ka'am ya itungku bangsaku sussi maka tubu'an kaimaman maghinang ma aku.' Na," yuk Tuhan, "ya du ilu lapal-kabtangan ya pamissalanu ma saga a'a Isra'il."

⁷ Manjari palūd si Musa minnē' ati soho'na patimuk saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il. Makatimuk pa'in, pinasampay e'na ni sigām saga lapal-kabtangan kamemon ya sinō' e' Tuhan pangahakana ma sigām. ⁸ Na, dauyuan saga a'a Isra'il inān kamemon ati anambung sigām magsama-sama. "Beya' kami ai-ai panoho'an si Yawe ma kitam." Jari pinasampay e' si Musa ni PANGHŪ'-Yawe ya panambung sigām.

⁹ Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pi'ilu aku ni ka'a min gabun magdo'om-do'om bo' supaya takale suwalaku e' saga a'a ilu

hinabuku magsuli-suli maka ka'a. Ati tabowa sigām am'nnal to'ongan ma ka'a sampay ni kasaumulan."

Angahaka isab si Musa ma PANGHŪ' pasal bay pah'ling saga a'a he',¹⁰ ati amissala PANGHŪ' ma iya, yukna, "Pehē' na ka ni saga a'a ilu. Pasuku'un sigām ma aku llaw itu maka salung. Soho'un sigām angandak-dakan saga badju' sigām,¹¹ bo' supaya sigām asakap pagabut simuddai. Sabab simuddai ya llaw katulunku ni bŭd Turusina ma pang'nda' sigām kamemon. Si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan."¹² Angallam gi' Tuhan-i. "Pat'nna'un gindan," yukna, "bo' aniya' pangahāran saga a'a, maka soho'un sigām kamaya-maya'. Subay halam aniya' min sigām paliyu minna'an bo' patukad ni bŭd atawa pa'abut ni deyo'anna. Bang ganta' aniya' a'a pa'abut atawa pagi'ik ni bŭd itu, subay iya pinapatay.¹³ Ya pamapatay ma iya subay batu atawa pana', mbal iya makajari ni'ntanan maka tangan. Ai na ka manusiya', ai-na ka hayop, bang pa'abut ni bŭd, mbal manjari pinasagaran allum. Malaingkan, bang takale lling tanduk kambing tiniyup, yampa sigām makajari patukad ni atag bŭd e'."

¹⁴ Puwas e', makalŭd pa'in si Musa min bŭd, pinasuku' e'na ni Tuhan saga a'a Isra'il kamemon ati nirakdakan saga s'mmek sigām.¹⁵ Amissala gi' si Musa, yukna, "Subay kam angamomos kamemon bo' kam sakap ma llaw simuddai. Da'a isab kam maghulid l'lla maka d'nda sampay apuwas min llaw ina'an."

¹⁶ Na, pagsimuddai subu pa'in, aniya' l'ggon maka lāt, maka aniya' gabun magdo'om-do'om ma diyata' bŭd e'. Aniya' isab tanduk-kambing tiniyup, landu' akosog llingna. Jari magpamidpid min tāw saga a'a kamemon ya ma pustu inān.¹⁷ Na, minaliman saga a'a inān e' si Musa, binowa paluwas min atag paghanti'an sigām e' bo' paharap ni Tuhan. Jari ina'an sigām magt'nggehan ma deyo'an bŭd.¹⁸ Aputus Bŭd Turusina e' humbu sabab bay patulun pina'an si Yawe ma deyom keyat api. Pat'bbud humbu inān buwat humbu min lapohan landu' aheya. Ajogjog isab katibu'ukan bŭd, akosog jogjogna.¹⁹ Ya pagtiyup tanduk-kambing inān pasōng na pa'in kosogna, bo' pasōng. Amissala si Musa ati sinambungan iya e' l'ggon, ya na suwala Tuhan.

²⁰ Ina'an asal si Yawe bay patulun ni puttuk Bŭd Turusina bo' lingananna si Musa sinō' patukad pehē' ni iya. Jari patukad magtŭy si Musa²¹ bo' aniya' pah'ling PANGHŪ'-Yawe ma iya. Yukna, "Palŭd na ka pehē'. Banda'in saga a'a inān subay da'a paliyu min gindan ya pangahāran sigām, minsan buwattingga baya' sigām ang'nda' ma aku. Tantu aheka sigām amatay bang ganta' paliyu.²² Minsan saga imam, ya biyasa pasekot ma aku, subay anussi di-sigām. Bang sigām mbal ameya', pat'kkahanku sigām mulka'."

²³ Yuk si Musa ni PANGHŪ', "Mbal makatukad saga a'a Isra'il ni Bŭd Turusina itu sabab ka'a ya bay anoho' kami amat'nna' jangka'an ma sakalibutna. Bŭd itu subay nihalli'an bo' minulliya ma ka'a sadja."

²⁴ Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, "Palŭd gi' ka amowa si Harun pi'itu. Sagō' da'a pasagari'n saga kaimaman maka ba'anana saga a'a paliyu min jangka'an bo' pi'itu ang'nda' ma aku. Bang sigām makaliyu, pat'kkahanku sigām mulka'."²⁵ Sakali palŭd na si Musa ni deyo'an bŭd bo' pangahakana ma saga a'a ya lapal Tuhan e'.

1 Manjari buwattitu saga lapal-kabtangan ya pamalman Tuhan, 2 “Aku si Yawe ya Tuhanbi, ya bay amowa ka'am pala'an min lahat Misil, lahat bay pamanyaga'an ka'am.

3 “Wajib kam da'a magtuhan saddi min aku.

4 “Wajib kam da'a angahinang tuhan-tuhan angaluwa ai-ai ma diyata' langit, atawa ma gintana'an, atawa ma tahik. 5 Wajib kam da'a pasujud atawa anumba ma ba'anan tuhan-tuhan inān, sabab si Yawe aku, ya Tuhanbi. Ab'nsi aku niagawan kapagtuhanaku e' sai-sai. Pat'kkahanku katiksa'an sasuku anaikutan aku, papole'ku dusana ni saga anak-mpuna magpangkat-mamangkat sampay ni mpuna kengkeng. 6 Sagō' sasuku magmalasa ma aku maka ameya' isab ma panoho'anku, pat'kkaku lasaku tuman ma saga anak-mpuna sampay ni saga panubu'na magibu-ibuhan pangkat.

7 “Wajib kam da'a anabbut ōn si Yawe ya pagtuhananbi ma halam aniya' pūsna tantu, sabab itungku taga-dusa sasuku anabbut ōnku ma halam kapūsanna.

8 “Bogoginbi Llaw Paghali, pagka Llaw Mulliya tudju ni aku. 9 Makajari kam maghinang atawa magusaha ma deyom nnom llaw, 10 sagō' ya llaw kapitu'na wajib pinagmulliya pamudjibi ma aku ya Tuhanbi si Yawe. Subay halam aniya' ma ka'am maghinang ai-ai ma llaw ina'an-i. Ai na ka ka'am baranbi, ai-na ka ka'anakanbi, ai-na ka ipatanbi d'nda-l'lla, ai-na ka hayopbi, subay to'ongan pahali maghinang. Minsan a'a bangsa liyu ya pahanti' ma luma'bi, subay mbal isab maghinang. 11 Kalna' aku si Yawe ya Tuhanbi. Nnom llaw ya bay pamapanjariku langit maka dunya maka tahik, sampay kamemon isina. Sagō' ta'abut pa'in llaw kapitu'na, pahali na aku maghinang. Angkan minulliya e'ku llaw inān, nihinang llaw pamaheyabi ma aku.

12 “Pagaddatinbi ina'-mma'bi bo' supaya ataha' pangumulanbi ma lahat ya pamuwan ka'am e' si Yawe ya Tuhanbi.

13 “Wajib kam da'a amono' ma pagkahibi manusiya'.

14 “Wajib kam da'a magjina.

15 “Wajib kam da'a anangkaw.

16 “Wajib kam da'a anaksi' puting pasal pagkahibi manusiya'.

17 “Wajib kam da'a anganapsuhan luma' pagkahibi. Da'a kanapsuhinbi ai-ai suku' pagkahibi, ai-na ka h'ndana, ai-na ka ipatanna d'nda-l'lla, ai-na ka sapi'na atawa kura'na.”

18 Na, magpamidpid min tāw ba'anan a'a Isra'il, pagka takale e' sigām l'ggon maka tanduk-kambing pinagtiyup pakosog. Ta'nda' isab e' sigām lāt maka būd angahumbu. Angagad sadja sigām min kalawakan. 19 Yuk sigām ma si Musa, “Bang pa'in ka'a sadja ya amissala ma kami, ati pakale du kami. Sagō' da'a papagsuwalahun Tuhan ni kami, sabab makapatay ko' inān.”

20 Yuk si Musa ma sigām, “Da'a kam tināw. Sinulayan sadja kam e' Tuhan bang buwattingga pameya'bi ma iya. Kabaya'anna ma ka'am subay magmatāw ma iya supaya kam mbal makapagdusa.”

21 Jari angagad-ngagad gi' saga a'a kamemon inān min kalawakan. Luwal si Musa ya pasekot ni atag karo'om-do'oman ya patulunan Tuhan.

Hatulan pasal Pangarapan ni Tuhan

22 Sakali amalman gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Palatunun palmanku itu ni saga bangsa Isra'il. Ya yuknu, 'Kasaksi'anbi na in aku bay ah'ling ni ka'am min diyata' langit. 23 Da'a pagtuhaninbi saga ta'u-ta'u ya

hinangbi min pilak atawa min bulawan. Subay dalam aniya' pagtuhananbi saddi min aku.

²⁴ “Ya pangarapanbi ma aku subay tana' pinagtambak. Maina'an ya pangulbananbi saga bili-bilibi maka kambing maka sapi' ya sumbali'bi bo' tinunu' ma katibu'ukanna. Maka maina'an isab ya pagduwa'ahanbi salammat. Maingga-maingga lugal ya pene'ku panabbutanbi onku, pi'ilu du aku amuwanan ka'am kahapan. ²⁵ Bang kam saupama anambak batu pangarapanbi ma aku, subay batu dalam bay pinagsapsapan, sabab batu bay kasapsapan asammal ma aku. ²⁶ Lagi, da'a kam angahinang haronan pariyata'anbi ni tambak batu ilu, sabab ta'nda' harapanbi hinabubi pariyata.' ”

21

¹ Na, angallam gi' Tuhan ma si Musa yukna, “Itiya' na ba'anan sara' panoho'anuku ya subay palatunnu ni saga a'a Isra'il.”

Sara' Pasal Pangipat Ata

² Yuk Tuhan, “Bang kam am'lli pagkahibi bangsa Hibrani nihinang ata, ya t'ggolna maghinang ma ka'am subay mbal palabi min nnom tahun. Ta'abut pa'in tahun kapitu'na subay iya paluhaya'unbi ma dalam aniya' bayadna. ³ Bang ata dalam taga-h'nda ma waktu kasodna ni pangipatannu, patut iya dangan-danganna pinaluhaya. Damikiyanna bang ata bay makabowa h'nda, subay amowa h'ndana isab ma waktu kaluwamna. ⁴ Bang aniya' isab ata bay pinah'nda'an e' a'a pa'atahanna, ati aniya' anakna d'nda-l'lla minne', in anak-h'ndana inān subay taitung suku' a'a pa'atahanna he'. Hal iya dangan-danganna pinaluwas. ⁵ Malaingkan, bang ata inān magsubali in iya alasa ma a'a pa'atahanna sampay ma saga anak-h'ndana, ati mbal bilahi pinaluhaya min pagatahanna, na buwatittu hatulanna: ⁶ in a'a inān subay binowa e' nakura'na ni lugal paghukuman.* Maina'an pa'in, subay iya pinabihing e' nakura'na ni tambol lawang atawa ni hagna ati bo' nilowangan taingana. Pagka buwattē', tattap na iya maghinang ma a'a pa'atahanna inān sat'ggolna allum.

⁷ “Na, bang aniya' a'a amab'llian anakna budjang nihinang ata, in d'nda inān mbal tapaluhaya buwat ata l'lla. ⁸ Bang iya mbal makasulut nakura'na ya bay arak angā' iya h'nda, in matto'a d'nda he' subay binuwanan lawang angal'kkat iya min pagatahan. Dalam aniya' kapatut ma a'a paipatanna amab'llian iya ni a'a bangsa saddi, sabab kabalubahan bay janji'na ma iya. ⁹ Bang saupama aniya' a'a am'lli dakayu' budjang pamah'ndana ma anakna, ya addatna tudju ni iya subay dasali' maka addatna ni anakna lissi. ¹⁰ Bang a'a isab magh'nda'an atana d'nda, bo' aniya' gi' d'nda saddi pagkalu'ana, in h'ndana po'on inān mbal manjari nisiya-siya. Subay iya binuwanan ai-ai kapatutna, hatina pagkakan, pan'mmek, paghulid maka h'llana. ¹¹ Bang l'lla inān mbal ganta' amuwanan iya ai-ai kapatutna, na, subay iya paluhayana ma dalam aniya' bayadna.

Sara' Pasal Pagbono'

¹² “Sasuku angala'ugan pagkahina bo' amatay, a'a inān wajib subay pinapatay. ¹³ Sagō' bang dalam taniyat e' a'a makabono' inān, tu'ud ganta'anna min Tuhan, subay iya alahi ni lahat patapukan ya song pene'anuku ka'am (Tuhan ya ah'lling). ¹⁴ Sagō' bang a'a anganiyat amapatay

* 21:6 21:6 Ni lugal paghukuman: atawa ni luma' pagta'atan ni Tuhan.

a'a dangan bo' tapapatayna, a'a inān subay pinapatay minsan iya amalut ma tempat pagkulbanan ma aku. La'aninbi iya minnē', papatayhunbi.

¹⁵ "Sai-sai angala'ugan mma'na atawa ina'na subay pinapatay.

¹⁶ "Sai-sai ta'abut bay anaggaw pagkahina manusiya' subay pinapatay. Minsan wa'i pinab'lihan a'a bay tasaggawna he', atawa minsan isab masi ma deymanna, subay pinapatay.

¹⁷ "Sai-sai anukna'an mma'na atawa ina'na subay pinapatay.

¹⁸⁻¹⁹ "Bang aniya' duwangan a'a maglugat bo' dangan ya angala'ugan sehe'na, buwat saga anuntuk atawa am'ppok iya maka batu, a'a inān mbal kasā'an luwal bang amatay sehe'na he'. Bang iya hal tabowa palege ma pabahakanna, bo' makabungkal du sampay makal'ngngan na ma luwasan luma' minsan magtungud-tungud, na, ya a'a bay angala'ug inān subay pina'atas amayaran ai-ai pagtambal iya sampay kauli'an to'ongan. Subay pina'atas isab angangganti' usahana sat'ggolna mbal makausaha.

²⁰ "Bang aniya' a'a angalubakan atana d'nda atawa l'lla, bo' amatay magtūy, subay iya sinā'an. ²¹ Sagō' bang ata inān mbal amatay sagō' palege sadja saga duwa ni t'llung'llaw bo' yampa makabungkal, in a'a bay makalubak mbal kasā'an sabab atana asal, suku'na.

²² "Bang aniya' saga a'a magsuntuk, bo' aniya' d'nda ab'ttong talapay ati tabowa anganak ma mbal gi' bulananna, sagō' mbal ainay baranna, buwattitu hatulanna: ya a'a bay anganjudjal d'nda he' subay pinaluwasan pangandiyat, pila-pila ya kabaya'an h'llana, bang pa'in da'a palabi min diyat ya pangahād e' saga kahuwisan. ²³ Malaingan bang d'nda ilu pali'an aheya, ya pangandiyat subay pinapagtongod maka pali'na. Bang pali' makamatay, kamatay ya pangandiyat. ²⁴ Bang mata ya magka'at subay mata isab pangandiyat. Bang empon subay empon, bang tangan subay tangan, bang tape' subay isab tape'. ²⁵ Bang tunu', subay tunu', bang bakat subay bakat, bang alom subay alom.

²⁶⁻²⁷ "Bang aniya' a'a angala'ugan atana, l'lla ka atawa d'nda, bo' magka'at matana atawa emponna, in atana inān subay pinaluhaya paluwas min pagatahanna. Ya he' pangandiyat ma matana atawa emponna.

²⁸ "Bang aniya' a'a amatay tinanduk e' sapi' mandangan, ya sapi' inān subay binantung sampay amatay. Isina mbal manjari kinakan, sagō' tag-dapu mbal taluwa' sinā'an. ²⁹ Malaingan bang sapi' he' panananduk asal, bo' dalam bay sinasak atawa niengkotan e' tag-dapu minsan bay kasanggupan, na, saddi hatulanna. Bang sapi' panananduk ya makapatay a'a, subay binantung. Maka tag-dapuna subay pinapatay isab. ³⁰ Malaingan bang bilahi saga usba-waris a'a ya patay tanduk e', in tag-dapu sapi' makajari amuwan kasā'an ganti' baranna supaya mbal pinapatay, pila-pila ya niamu' e' sigām. ³¹ Buwattē' du isab bang onde'-onde' l'lla atawa d'nda ya amatay tinanduk e' sapi'. ³² Bang aniya' isab ata a'a amatay e' sapi', ata l'lla ka atawa ata d'nda, ya tag-dapu sapi' he' subay amayad t'llumpū' pilak tibu'uk.†

³³ "Bang a'a angala'anambol min lowang pagbohe'an, atawa a'a bay angahinang lowang aheya bo' dalam bay tambunanna, buwatittu hatulanna: bang aniya' hayop, sapi' ka atawa kura', ahūg pareyom, ³⁴ a'a inān subay amayaran a'a tag-dapu hayop e'. Jari suku' na ma iya in patay hayop e'.

³⁵ "Bang aniya' sapi' l'lla ya suku' a'a dangan ananduk sapi' l'lla dakayu' bo' amatay, na buwattitu hatulanna: ya sapi' allum subay pinab'lihan ati

† 21:32 21:32 Ya t'llumpū' pilak tibu'uk itu, ya na halga' ata bang pinab'lihan. Ya timbangan t'llumpū' pilak e' saga 300 gram.

b'lihanna subay binahagi' duwa ma duwangan tag-dapu he'. Ya du isi sapi' amatay he', subay binahagi' duwa. ³⁶ Arapun, bang kinata'uwan in sapi' he' panananduk asal, bo' dalam bay sinasak atawa niengkotan e' tag-dapuna, a'a inān subay angangganti'an sapi' amatay. Jari suku' na ma iya patay hayop e'."

22

Sara' Pasal Tangkawan Alta'

¹ Angallam gi' Tuhan yukna, "Bang aniya' a'a makatangkaw sapi' atawa bili-bili bo' sinumbali' e'na atawa pinab'lihan, na, buwattitu hatulanna: a'a inān subay pinat'nna'an kasā'an. Bang dakayu' du sapi' bay tatangkawna, subay sapi' lima hekana ya pangangganti'na ni a'a bay panangkawan. Bang dakayu' du bili-bili, subay mpat bili-bili isab ya pangangganti'na.

² "Bang aniya' pananangkaw ta'abut parumpās ni deyom luma' a'a waktu sangom bo' binono' pinapatay, mbal karusahan a'a bay makabono' iya. ³ Sagō' bang aniya' pananangkaw ta'abut ma waktu llaw bo' yampa binono' pinapatay, a'a makabono' inān subay katōngan dusa sabab pagtu'uranna amapatay. Ai-ai tinangkaw subay ginanti'an e' a'a bay makatangkaw, sagō' bang dalam ai-aina pangangganti', in iya baranna subay pinab'lihan nihinang ata, ati b'lihanna ya pangangganti' ma a'a katangkawan.

⁴ "Bang aniya' dakayu' hayop tinangkaw, bo' tabāk ma komkoman panangkaw ma dalam bay ni'inay, ya panangkaw inān subay amayad nilipat duwa. Hatina bang dakayu' sapi' atawa kura' atawa bili-bili ya tinangkaw, subay duwa hekana ya pamayad.

⁵ "Bang a'a magpakan saga hayopna ma tana' atawa ma kabbun bo' dalam jagahanna pahāp ati wa'i pehe' saga hayop amangan pananom ma huma' a'a saddi, na buwattitu hatulanna. Ya pangangganti' tinanom magka'at e' subay pananom landu' ahāp min huma tag-dapu hayop e'.

⁶ "Bang aniya' angandokot api ma tana'na, bo' pasuleyab keyatna ni s'ggit sampay talapay tatunu' saga tinanom maka anihan ya suku' a'a dakayu', na, buwattitu hatulanna: ya a'a makarokot tunu' inān subay angangganti' ai-ai bay magka'at.

⁷ "Bang aniya' a'a amatau' sīn atawa alta' ma sehe'na, ati tatangkaw min luma' pagtatau'an inān, na, buwattitu hatulanna. Bang tasaggaw a'a bay makatangkaw, ya kasā'an ma iya subay halga' alta' inān nilipat duwa. ⁸ Sagō' bang mbal tabāk a'a bay makatangkaw, ya a'a pagtau'an alta' inān subay binowa ni lugal paghuwisan* bo' pinariksa' pahāp bang iya ya bay angā' alta' he'. ⁹ Tiyap-tiyap aniya' palkala' pasal pagdapu alta', ai-na ka sapi', ai-na ka kura', ai-na ka bili-bili, minsan isab badju' atawa ai-ai bay tapuwa', na, buwattitu hatulanna. Duwangan a'a magdapuhan alta' inān subay binowa ni paghuwisan bo' sinalassay palkala' sigām. Manjari ya a'a taluwa' hukuman saga huwis e' subay pinat'nna'an kasā'an. Ya pamayadna ma a'a dangan subay halga' alta' inān nilipat duwa.

¹⁰ "Bang aniya' a'a amatau' hayopna ma sehe'na, buwat saga sapi'na, kura'na atawa bili-bilina, bo' amatay atawa kapali'an ma pagtau'an, atawa sinaggaw e' a'a saddi, na, buwattitu hatulanna. ¹¹ Ya a'a bay pangandolan subay pinasapa ma matahan si Yawe, in iya dalam bay makainay hayop inān. Maka tag-dapu hayop inān subay ameya' sadja ma panapa sehe'na

* 22:8 22:8-9 Atawa ni luma' pagta'atan Tuhan.

he'. Puwas isab iya min kasā'an pagka buwattē' sapana. ¹² Sagō' bang hayop inān tatangkaw hinabuna ma deyoman a'a kapangandolan e', na, a'a inān subay angangganti' sabab iya ya bahala'. ¹³ Bang saupama hayop inān bay magka'at e' sattuwa, ya kapin patayna subay binowa pina'nda'an ni huwis. Jari mbal iya sinō' angangganti'.

¹⁴ "Bang a'a angindam hayop bo' amatay atawa kapali'an ma dalam maina'an tag-dapuna, hayop inān subay ginanti'an e' a'a bay angindam. ¹⁵ Sagō' bang maina'an asal tag-dapu hayop e', mbal pinaganti' a'a bay makaindam. Ya balikna, bang hayop inān bay sinukayan, subay mbal pinaganti' a'a bay anukay he'. Panukayna ya taitung bayadna."

Hatulan Sara' Pasal Pagkahi Manusiya'

¹⁶ "Bang a'a amidjakan budjang magbihing maka iya, bo' budjang inān dalam gi' taga-tunang, ya l'lla inān subay pinabayad ungsud. Manjari h'ndana na. ¹⁷ Sagō' bang mbal angaho' matto'a d'nda itu maka mbal tabowa magsulut, na, mbal nilanjalan pagkawin. Ya l'lla inān subay amayad magkā'an, pila-pila ya kataluwa'an pangungsud budjang.

¹⁸ "D'nda maghihinang pantak atawa palkata'an subay pinapatay.

¹⁹ "Sasuku magd'nda maka hayop subay pinapatay.

²⁰ "Sasuku magkulban atawa magtukbal ai-aina tudju ni pagtuhanan saddi min aku si Yawe, a'a inān subay pinapatay.

²¹ "Bang aniya' a'a bangsa liyu pat'nna' ma lahatbi, da'a jahulaka'unbi sabab bangsa liyu isab kam waktu bay kapaglahatbi ma lahat Misil.

²² "Da'a kam angakkal ma balu d'nda atawa aniya-niya ma anak ilu'. ²³ Bang sigām ganta' tala'atbi bo' angamu-ngamu' ni aku, tantu sigām tabangku. ²⁴ Apasu' atayku sampay amat'kkahan ka'am mulka'. Pasagaranta kam binono' e' saga bantabi, manjari tabalu h'ndabi, tailu' anakbi.

²⁵ "Bang kam magpautang sīn ma a'a miskin ya pagkahi bangsa Isra'il, da'a anakinbi sīn he'. Da'a kam anengoran saga a'a ya magusaha'an sīn.

²⁶ Bang a'a isab angutang sīn ni ka'am bo' ananda' jubana, juba ilu subay tinūran ni iya kahaba' kohap, song pa'in pas'ddop llaw. ²⁷ Sababna dalam aniya' pak'mmosna saddi. Bang mbal tūranu ati angamu' iya tabang ma aku, tantu iya kaleku sabab ma'ase' asal aku.

²⁸ "Da'a to'ongan kam ah'ling pangkal pasal Tuhan. Da'a kam anukna'an pagbebeya'anbi bangsa Isra'il isab.

²⁹ "Panukbalinbi aku min tinanom ya ta'anibi, maka min bohe' anggul ya tap'gga'bi. Da'a kam atakal.

"Pamasuku'unbi ma aku anakbi l'lla siyaka. ³⁰ Ya du isab saga anak l'lla ya dahū pinaganakan ma ba'anan hayopbi. Ai na ka anak sapi', ai-na ka anak bili-bili, ai-na ka anak kambing, subay pamasuku'bi isab ma aku. Dapitu' ya pamaruru'bi ma ina'na, sagō' ta'abut pa'in llaw kawalu'na, subay pagkulbaninbi aku.

³¹ "Ka'am ya bangsa palsuku'anuku, angka kam mbal makajari amangan isi hayop bay takeket e' sattuwa talun. Gom pa'in timaninbi pagkakan saga ero'."

23

Sara' Pasal Kaul-Pi'il Abontol

¹ "Da'a kam amasaplag suli-suli ma dalam aniya' kab'nnalanna. Da'a kam anaksi' puting ma munda'an sara' pangandapitbi ma a'a ala'at jaguni'na. ² Da'a kam ameya' maghinang kala'atan ma saukat ya he'

kahinangan kaheka'an. Da'a kam pauyun anaksi' puting ma kaheka'an a'a ma munda'an sara'. ³ Da'a bogboginbi a'a miskin bang tinandakan ni sara' ma saukat miskin iya, luwal bang abontol panganda'awana.

⁴ "Bang kam makalanggal sapi' atawa kura' bay makapuwas min engkotna, subay tūranbi magtūy ni tag-dapuna, minsan iya bantabi. ⁵ Damikiyanna isab bang aniya' ta'nda'bi kura' mbal makat'ngge pagka kabuhatan e' duwa'anna, da'a pasagarinbi. Tabanginbi tag-dapuna minsan ya a'a kab'nsihannu asal.

⁶ "Da'a pabengkokunbi hukuman ma a'a miskin bang aniya' palkala'na ma sara'. Pabontolunbi sadja. ⁷ Bang aniya' pagtuna' ngga'i ka b'nnal, da'a kam palamud. Da'a kam amat'nna' hukuman kamatay ma a'a halam aniya' sa'na atawa dusana. Sabab mbal papuwasku a'a min dusana bang iya amat'nna' hukuman abengkok. ⁸ Ka'am saga a'a amal'nggan sara', da'a kam anambut tatambahan min a'a pinahukum ma ka'am. Sabab minsan sara' abontol, bang pagkatambahan mbal ahāp e'na angusay palkala'. Nirusta' e'na a'a abontol minsan b'nnal saksi'na.

⁹ "Bang aniya' a'a bangsa liyu pat'nna' ma lahatbi, da'a jahulaka'unbi, sabab bangsa liyu isab kam, waktu bay kapaglahatbi ma lahat Misil."

Sara' Pasal Tahun Kapitu'na

¹⁰ "Nnom tahun subay pagtanombi kahuma-huma'anbi maka paganibi isab saga buwa'na. ¹¹ Sagō' ta'abut pa'in tahun kapitu'na, in tana' inān subay pinasagaran na ma deyom dantahun e'. Da'a araruhunbi, da'a isab tanominbi. Jari ai-ai atomo'an di-na subay pamuwanbi ma saga pagkahihi miskin. Maka ai-ai halam takakan e' sigām, pagkakan saga sattuwa talun na. Buwatē' du isab ya saga po'onanbi anggul maka saga kakayuhanbi jaitun, subay pinasagaran pagkakan saga a'a miskin.

¹² "Maghinang kam ma deyom nnom llaw, sagō' ta'abut pa'in llaw kapitu'na subay kam pahondong maghinang. Minne' aniya' llaw pamahali saga sapi'bi maka saga kura'bi, sampay isab saga atabi maka a'a bangsa liyu ya paokom ma ka'am. Jari pahāp palasahan sigām pabīng.

¹³ "Beya'unbi pahāp kamemon ya panoho'anku itu ma ka'am. Amay-amay, da'a ta'atunbi saga pagtuhunan saddi min aku. Minsan ōn sigām subay mbal sabbutbi."

Saga Paghinang Bangsa Isra'il

¹⁴ Angallam gi' Tuhan, yukna, "Subay t'llu paghinang ya isbatbi na pa'in pamaheyabi ma aku ma deyom dantahun.

¹⁵ "Kaissana, Paghinang Tinapay Halam Pasuligna. Hinangunbi paghinang itu ma bulan Abib, sabab ya na he' bulan bay kala'anbi min lahat Misil. Ma deyom pitung'llaw ya kapaghinangbi ma hinang itu* subay tinapay halam taga-pasulig ya pagkakanbi, buwat bay panoho'anku ma ka'am.

"Ebot-ebot, bang kam angarap ni aku sumiyan-sumiyan, subay kam amowa tutukbalan.

¹⁶ "Karuwana, Paghinang Anihan Dahū†, ya pinaghinang ma waktu paganibi saga buwa' tinanom ya dahū ajatu.

* **23:15** 23:15 Tinagna'an min sangpū' maka mpat kasobangan sampay ni duwampū' maka dda, ma bulan Abib. † **23:16** 23:16 Aniya' ōn saddi pangōn duwa paghinang itu. Paghinang Anihan Damuli itu kaōnan du isab Hinang Kapitu'an, sabab aniya' na limampū' llaw palabay min bay Hinang Paglakad (Paglappas 12:17). Hinang Anihan Damuli kaōnan isab Paghinang Panggung, sabab nientom e' sigām waktu kapagluma' sigām ma kapanggunan ma lahat paslangan.

“Kat'lluna, Paghinang Anihan Damuli, ya pinaghinang song pa'in waktu paghaggut, waktu pagtimukbi kamemon saga buwa' tinanom. ¹⁷ Manjari f'llu waktu ma deyom dantahun ya pangarap kamemon saga kal'llahanbi ma matahan si Yawe ya panghū'bi.”

¹⁸ Yuk Tuhan isab, “Bang kam magkulban susumbali'an, da'a pabeya'unbi pagkakan ai-ai taga-pasulig. Da'a tau'unbi lanab min kukulbanan kakanbi salung.

¹⁹ “Bang kam anagna' magani tinanom atawa magpusu' buwa' kayu, pene'unbi ya ahāp to'ongan bo' bowahunbi ni Luma' Pangarapan ni si Yawe ya Tuhanbi.

“Bang kam anumali' anak kambing bo' b'llabi, da'a lamurinbi gatas ina'na.”

Mala'ikat Pinamalim ma Bangsa Isra'il

²⁰ Angallam gi' Tuhan, yukna, “Na! Itiya' soho'ku dakayu' mala'ikat anganjagahan ka'am ma l'ngngananbi, ati pinasampay kam e'na ni lahat ya tagamahanku ka'am. ²¹ Kalehunbi bissalana, beya'unbi isab panoho'anna. Da'a iya sagga'unbi sabab tantu kam mbal niampun e'na pagka ina'an ma iya kawasaku. ²² Bang iya kalebi pahāp, maka bang beya'bi kamemon panoho'anku ma ka'am, bantahanku sasuku amantahan ka'am, atuhanku isab sasuku angatu ma ka'am. ²³ Parahū min ka'am mala'ikaku bo' kam tabowana tudju ni lahat ya paglahatan saga bangsa Amor, bangsa Hiit, bangsa Pirissi, bangsa Kana'an, bangsa Hib maka bangsa Jibus. Pahalamku saga bangsa inān kamemon. ²⁴ Da'a kam pasujud atawa magsumba ma pagtuhanan saga bangsa inān, da'a kam palamud ma kahinangan sigām. Paka'atunbi to'ongan saga ta'u-ta'u‡ ya pagtuhanan sigām, podjakunbi isab saga batu paosol ya minulliya e' sigām. ²⁵ Ta'atunbi aku, ya Tuhanbi Yawe. Jari buwananku kahāpan ma pagkakanbi maka ma paginumbi. Mbal kam kat'kkahan saki. ²⁶ Dalam isab aniya' d'nda kapakpakan ma sakalibut lahatbi, anganak sigām kamemon. Pataha'ku isab umulbi kamemon.

²⁷ “Parahū aku min ka'am amakitāw saga kabangsa-bangsahan ya talanggalbi ma lahat inān. Palengogku pikilan sigām supaya sigām mbal maka'atu ma ka'am, gom pa'in sigām pataikut bo' maglahian. ²⁸ Bowaku saga bangsa Hib, saga bangsa Kana'an maka saga bangsa Hiit magla'anan min dahuanbi, buwat sapantun a'a pinagkeket e' tabungay. ²⁹ Sagō' mbal pala'anku saga a'a inān kamemon ma deyom dantahun sabab ariki' gi' puhu'bi. Bang sigām ganta' tinighan pinala'an, tantu kam mbal makagaga. Ap'no' kahuma-huma'anbi e' s'ggit-man'ggit, maka paheka na pa'in ba'anan saga sattuwa talun angala'at ka'am. ³⁰ Pala'anku saga bangsa inān painut-inut sampay kam paheka na, bo' kam makapagbaya' ma lahat e'.

³¹ “Manjari,” yuk Tuhan, “paluhaku lahat ya pamasuku'ku ma ka'am. Tinagna'an min Tahik Keyat sampay ni Tahik Pilistin,§ min lahat paslan-gan isab tudju ni sapa' Alpurati. Nde'anku isab ni pagbaya'anbi saga kabangsa-bangsahan ya pat'nna' mahē'. Jari bang ta'abut na waktuna, ka'am ya an'ggal paluwas min lahat e'. ³² Da'a kam amiha pagsulitan maka saga bangsa inān atawa pagtuhanan sigām. ³³ Da'a pasagarinbi saga bangsa inān magdalahaat maka ka'am bo' kam mbal tabowa-bowa

‡ 23:24 23:24 Ta'u-ta'u: atawa balhala' bang ma Sama kasehe'an.

§ 23:31 23:31 Tahik

Mediterranean ma bahasa Inggris.

e' sigām angahinang dusa ni aku. Tantu kam tajallat palamud anumba saga pagtutuhanan sigām.”

24

Paljanji'an Tuhan Pinahogot

¹ Sakali itu, angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Patukad ka ni aku. Pabeya'un isab si Harun maka duwangan anakna si Nadab maka si Abihu, sampay saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il pitumpū' hekana. Kaheka'anbi ilu subay anumba ni aku min katāhan. ² Ka'a Musa, subay dangan-dangannu sadja makasekot pi'itu ni aku. Mbal makasekot saga sehe'nu ilu. Ya du saga a'a Isra'il inān, mbal isab makabeya' ma ka'a patukad ni diyata' būd itu.”

³ Na, palūd pina'an si Musa angahaka ni kaheka'an a'a inān pasal saga sara' maka panoho'an kamemon bay pamalman e' PANGHŪ'-Yawe. Pagkale sigām, magtūy sigām magdauyun anambung, yuk-i, “Beya' kami ya pamalman e' si Yawe ilu.” ⁴ Manjari tasulat e' si Musa saga sara' panoho'an PANGHŪ' inān kamemon.

Pagdai' llaw pa'in, abati' na si Musa bo' paluwas anambak batu ma bihing būd, nihinang pagtukbalan kulban. Angosol isab iya saga batu sangpū' maka duwa hekana pamandogahan sangpū' maka duwa bangsa Isra'il. ⁵ Pagubus, magpanoho'an si Musa ma saga onde' baha'u bangsa Isra'il. Sinō' sigām pina'an anukbal kulban ni PANGHŪ', saga susumbali'an tinunu' ma katibu'ukanna. Aniya' isab saga anak sapi' l'la tinukbal e' sigām pagduwa'a salam. ⁶ Sinalud e' si Musa laha' bay sinumbali' he'. Santonga' ni'isi e'na ni saga pinggan aheya, santonga' isab pinigsikan ni lugal pagkulbanan e'*. ⁷ Puwas e' niā' e' si Musa Sulat Paljanji'an bo' binassa patanog ma saga ummat inān. Ya panambung sigām, “Beya' kami ai-ai bay pamalman e' si Yawe, bogbogan kami panoho'anna.”

⁸ Na, pagka buwattē' panambung sigām, niā' e' si Musa saga pinggan bay panaluranna laha' hayop ati pigsikanna ni saga ummat e'. Yuk si Musa, “Laha' itu pamahogot paljanji'an si Yawe, ya pinat'nna'an ka'am labay min saga panoho'anna itu kamemon.”

⁹ Pagubus, patukad na disi Musa, si Harun, si Nadab maka si Abihu ni diyata' būd, tabeya' isab saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il pitumpū' hekana. ¹⁰ Ma būd pa'in, ta'nda' e' sigām Tuhan ya pagtutuhanan mbo' sigām si Isra'il. Jari aniya' sali' lantay luwa palmata bilu ta'nda' e' sigām ma deyo'an tape'na, dat'llak maka langit. ¹¹ Sagō' halam ni'inay e' Tuhan saga pagmakōkan bangsa Isra'il e'. Ta'nda' iya e' mata sigām hinabu sigām magduwa'a salam.

¹² Manjari itu ah'ling PANGHŪ' pabalik ma si Musa, yukna, “Patukad ka pi'itu ni aku ni diyata' būd itu. Maitu lagi' ka bo' ka buwananku duwa batu amasagi'. Itiya' tasulatku saga panoho'an ya pamandu'ku ma saga ummat ilu.”

¹³ Magtūy magsakap si Musa maka tendogna si Yussa' bo' patukad ni būd Tuhan. ¹⁴ Yuk si Musa ma saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il, “Lagarinbi lagi' kami maitu sampay kami makabīng pi'itu. Ilu mailu ma ka'am si Harun maka si Hūr. Sigām ya analassay bang aniya' palkala'bi.”

* **24:6** 24:6 Laha' susumbali'an itu aheya kagunahanna ma agama Isra'il. Binu'usan e' nabi Musa ma tempat pagkulbanan pamahogot paljanji'an Tuhan maka saga bangsa Isra'il.

¹⁵ Na, makatukad pa'in si Musa, katambunan Būd Turusina e' gabun. ¹⁶ Patulun isab sahaya si Yawe ni pussuk būd e'. Jari animpus gabun inān nnom llaw t'ggolna. Ta'abut pa'in pitung'llaw, angalingan PANGHŪ'-Yawe ma si Musa min deyom gabun. ¹⁷ Malaingkan in sahaya si Yawe sali' tunu' aheya makalandu' bang ma pang'nda' saga bangsa Isra'il. ¹⁸ Manjari itu, patukad na si Musa bo' pasōd ni deyom gabun, ati mpatpu' bahangi ya kat'nna'na ma diyata' būd e'.

25

Luma' Tolda ya Pangarapan ni Tuhan

¹ Jari mahē' pa'in ma diyata' būd, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, ² "Soho'un saga bangsa Isra'il amowahan aku huhulmatan. Sambutun ai-ai pamuwan e' sigām bang pa'in hilas min deyom pangatayan sigām dangan maka dangan. ³ Buwattitu saga huhulmatan ya patut sambutnu min saga a'a inān: bulawan, pilak maka tumbaga, ⁴ salban walna' bilu, taluk maka keyat, kakana' pote' ahāp hinanganna, maka bulbul kambing pangahinang kakana'. ⁵ Kuwit bili-bili l'lla isab bay nianjibihan keyat, maka kuwit duyung, kayu akasya, ⁶ ns'llan jaitun ma palita'an, saga pamapā ya pamahamut ns'llan pangangg'llal imam, maka ginisan pamapā kamanyan, ⁷ ginisan palmata isab pamalingkat epod maka puyu'-daggaha ya pan'mmek imam alanga."

⁸ Yuk Tuhan isab, "Soho'un saga bangsa Isra'il angahinangan aku Luma' Sussi supaya aku makamailu ma sigām. ⁹ Ya pangahinangbi luma' itu makā kamemon kapanyapanna subay pasali' ni suntu'an ya song pa'nda'an ku ni ka'a."

Ba'ul Paljanji'an

¹⁰ Yuk Tuhan isab, "Soho'un sigām angahinang ba'ul min kayu akasya, lima h'kka* taha'na, t'llu h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna. ¹¹ Ba'ul itu subay pinutus deyom-luwasanna maka bulawan porol. Kakiranna isab subay pinalingkat maka gipis bulawan. ¹² Hinangunbi mpat gallang bulawan bo' patli'unbi pehē' ni tape' ba'ul inān, duwa gallang min bihing ba'ul dambila', duwa isab min dambila'. ¹³ Hinangunbi saga tanggungan min kayu akasya, bo' putusinbi bulawan. ¹⁴ Tahinang pa'in, pasulugunbi ni gallang ya ma bihing ba'ul bo' aniya' pananggungan. ¹⁵ Ya tanggungan itu mbal manjari nila'an min panuluganna. ¹⁶ Na pagubus, pat'nna'unbi ma deyom Ba'ul Paljanji'an ya paltanda'an song pamuwanku ma ka'am.

¹⁷ "Hinangunbi turung sinasal min bulawan porol, lima h'kka taha'na, t'llu h'kka lambuna. Turung Pagtaubatan ko' inān. ¹⁸⁻¹⁹ Sasalunbi isab duwa mala'ikat pikpikan min tōng turung karuwa, langkus bulawanna maka bulawan turung. ²⁰ Saga mala'ikat pikpikan itu subay pinapagharap maka subay angandomolan turung. In pikpik sigām subay pab'llat pariyata' bo' makalandungun turung ba'ul. ²¹ Pagubus pa'in, nna'un ma deyom Ba'ul Paljanji'an ilu ya sulat paltanda'an song pamuwanku ma

* **25:10** 25:10 Taha' l'ngngon ya pagsukud bangsa Isra'il ma masa awal e', min tōng tudlu' tudju ni buli' siku. 'Cubit' bang ma bahasa Inggris. Dataha' asal dakayu' cubit maka duwa h'kkata.

† **25:18-19** 25:18-19 Mala'ikat pikpikan itu sali' kahantang luwa biradali. 'Kerub' ōna ma bahasa Hibrani. Ya hinang sigām magpudji na pa'in maka magjaga ma haddarat Tuhan.

ka'a, ati turungin. ²² Manjari pasabu aku ma ka'a, Musa, ma llotan duwa mala'ikat pikpikan ya ma turung Ba'ul Paljanji'an e'. Pi'ilu du aku amasampay ni ka'a saga sara' kamemon ya panoho'anku ma saga bangsa Isra'il."

Lamisahan Pamat'nna'an Tinapay

²³ Magkallam gi' Tuhan ma disi Musa yukna, "Hinangunbi lamisahan min kayu akasya, mpat h'kka taha'na, duwa h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna. ²⁴ Putusunbi maka bulawan porol, bo' palingkatunbi kīdna ka'mpat maka gipis bulawan. ²⁵ Hinangunbi paga-paga da'mpāt-tangan lambuna ma sakalibut lamisahan e', bo' palingkatunbi isab maka bulawan gipis. ²⁶ Hinangunbi mpat gallang bulawan bo' patli'unbi pehe' ni mpat dugu lamisahan e', ma diyata'an saga tape'na. ²⁷ Pasekotun saga gallang e' ni paga-paga bo' aniya' pamasulugan tanggungan bang nihangkut pi'ingga-pi'ingga. ²⁸ Saga tanggungan ilu subay nihinang min kayu akasya pinutusan bulawan. ²⁹ Damikiyanna isab saga kapanyapan ma Luma' Pangarapan, hinangunbi min bulawan porol, buwat saga lai, saga pinggan maka saga pangsihan binu-anggul ya binu'usan pangahulmat ma Tuhan. ³⁰ Jari lamisahan ilu ya pamat'nna'anbi Tinapay Hadarat‡ bo' aniya' ma matahanku sakahaba' waktu."

Palita'an ma Deyom Luma' Pangarapan

³¹ Magkallam gi' Tuhan, yukna, "Anasal kam baran palita'an min bulawan porol, dalos hinanganna min buli'na sampay ni batangna, beya' isab saga pinggan-pinggan ya pinagukilan sali' luwa sumping.§ ³² In batangna subay magsanga* nnom, t'llu min dambila' batang, t'llu isab min dambila'. ³³ Maka sangana inān subay nihinangan pinggan-pinggan sali' luwa sumping almon, t'llu hekana ma saga sanga ka'nnom pakaniyakaninya. ³⁴ Ya du batang palita'an, subay nihinangan pinggan-pinggan mpat hekana sali' luwa sumping almon. ³⁵ Jari aniya' dakayu' pinggan-pinggan min deyo' saga sanga panagna'an, dakayu' min deyo' saga sanga t'ngnga'an, dakayu' isab min deyo' sanga ma diyata'. Nnom sangana kamemon. ³⁶ Subay dalos hinangan palita'an itu kamemon, baranna maka saga sumping-sumpingna maka saga sangana. Bulawan ponod ya pangahinang iya.

³⁷ "Manjari, angahinang kam saga palita'an maka sumbunan pitu' hekana. Pagubus, pat'nna'unbi ma baran palita'an bo' supaya patudju sawana ni dahuan. ³⁸ Hinangunbi isab saga kapanyapan palita'an, buwat saga sisipit pamahāp sumbunan maka saga talam-talamna. ³⁹ Ya buhat bulawan pangahinangi palita'an itu sampay kamemon saga panyapna subay t'llumpū' maka mpat kilu. ⁴⁰ Ebot-ebot," yuk Tuhan ma si Musa, "beya'un suntu'an bay pa'nda'anku ma ka'a ma diyata' būd itu."

‡ 25:30 25:30 Tinapay Hadarat, hatina Tinapay Sussi pamasuku' ma Tuhan Yawe. § 25:31 25:31 Saga sumping itu pasengod ni sumping kayu 'almon', kayu ahāp kinakan bigi buwa'na. * 25:32 25:32 Sanga, atawa senga.

26

*Luma' Pangarapan ni Tuhan**

¹ Na, amalman Tuhan ma si Musa, yukna, “Buwattitu ya pangahinanghi Luma' Pangarapan ni aku. Angahinang kam sangpū' sugpat kultina landu' ahāp kakana'na pinaglamuran salban bilu, salban taluk maka salban keyat bo' ahāp luwana. Pabuldahinbi isab luwa mala'ikat pikpikan ma a'a apanday magbulbulda. ² Saga sugpat kultina itu subay dasali' sukuranna kamemon, pitund'ppa taha'na maka dand'ppa lambuna. ³ Jari lima sugpatna subay tinahi' pinagbihing-bihing bo' tahinang dakayu' kultina atibu'uk, damikiyanna lima sugpat takapin.† ⁴⁻⁶ Patahi'un tainga-tainga kakana' bilu ma bihing kultina aheya inān karuwa, hatina lima-limampū' heka tainga-tainga maganggop-anggop. Pahinangun isab limampū' kakansing bulawan pamarakayu' duwa kultina inān supaya arakayu' deyom Luma' Pangarapan ilu.

⁷ “Pagubus, pahinangun saga kultina min bulbul kambing, sangpū' maka dda heka sugpatna pangalapis kultina deyom. ⁸ Saga sugpat itu subay dasali' sukuranna kamemon, taha'na pitund'ppa maka tonga', lambuna dand'ppa. ⁹ In sugpat bulbul kambing itu subay tinahi' pinagbihing-bihing isab, lima heka sugpat ma kultina dakayu', nnom heka sugpat ma kultina dakayu'. Ya kultina nnom sugpatna subay pinasangon ma dahuan luma' tampal ni pagsosōran, maka sugpatna katapusan subay nilupi' duwa. ¹⁰ Patahi'un tainga-tainga kakana' ma tōng kultina karuwa, lima-limampū' hekana. ¹¹ Pahinangun isab limampū' kakansing tumbaga pamarakayu' kultina bulbul kambing itu karuwa. ¹² Na, pagka maglabi asal tōng kultina ya talupi' duwa, subay patontonan di-na ma kōkan luma'. ¹³ Ya du tōng kultina ma bihing luma' karuwambila', maglabi isab tonga' sin tonga' d'ppa. Jari in labina itu subay pa'abut ni tana' bo' katambunan kultina ya ma deyom. ¹⁴ Pahinangun duwa ginis turung isab panurung kaluha'an tolda. Kuwit bili-bili l'lla nianjibihan keyat ya pangahinang turung itu dakayu', maka kuwit duyung ya pangahinang turung katapusan.‡”

Dinding ma Luma' Pangarapan

¹⁵ Angallam gi' Tuhan ma disi Musa yukna, “Angahinang kam saga papagan dinding min kayu akasya pamarindingan Luma' Pangarapan. ¹⁶ Duwand'ppa maka tonga' langkawna, t'llu h'kka lambuna ma dakayu' sugpat. ¹⁷ Saga papagan ilu kamemon subay nihinangan lagsak duwa hekana patuwa' min deyo'anna. ¹⁸⁻²¹ Pahinangun duwampū' heka papagan dinding ma dambila' luma' maka ma dambila'. Pasasalun isab mpatpū' durukan hāg min pilak aponod, hatina duwa durukan ma papagan dakayu' maka dakayu' pamatukan lagsak e'. ²² Hinangunbi isab nnom papagan pangandinding ma tōng luma' tampal ni s'ddopan, ²³ maka

* **26:** Ma masa awal in Luma' Pangarapan bangsa Isra'il ni Tuhan sali' luma' tolda. Tapaglangkat saga pagdayawna supaya takole' nihangkut e' sigām bang papinda ni pahanti'an saddi. Bang luma' inān pinat'ngge na, pitund'ppa maka tonga' ya taha'na. Bang tabatuk pagdayawna maka atopna, duwand'ppa maka tonga' luhana, duwand'ppa maka tonga' isab langana. Kōkanna tampal ni s'ddopan, pagsosōranna min sobangan. Atopna sali' atop tolda nihinang min kuwit hayop, maka kultina ya panambol lawangna. Manjari buwattitu hinanganna bang tinugila' kamemon. † **26:3** 26:3 Kataha'anna ya pinagbihing, manjari in bay lima hekana tahinang dakayu' kultina aheya, sangpū' d'ppa taha'na, pitund'ppa lambuna. ‡ **26:14** 26:14 Ya atop maka dinding Luma' Pangarapan Tuhan itu maglapis mpat. Kultina kakana' ya lapisna deyom, bo' kultina bulbul kambing, bo' kuwit kambing l'lla, bo' kuwit duyung ya katapusanna.

duwa papagan isab ma duguna karuwa. ²⁴ Papagtapilun saga papagan ma dugu itu min deyo' sampay pariyata'. Diyata'na subay pinasulug ni dakayu' gallang bo' mbal magpuklas. ²⁵ Manjari walu' heka papagan pangandinding ma kōkan luma', sangpū' isab maka nnom durukanna nihinang min di pilak. Hatina duwa durukan ma saga papagan ilu dakayu' maka dakayu'.

²⁶⁻²⁷ "Angahinang kam saga batang-batang kayu akasya pamahogot dinding, lima-lima hekana ma bihing luma' karuwambila', lima isab ma kōkan tampal ni s'ddopan. ²⁸ Ya batang-batang ma t'ngnga' dinding subay pa'abut min tōng luma' dakayu' ni dakayu'. ²⁹ Putusinbi bulawan saga papagan dinding sampay saga batang-batangna. Angahinang kam saga gallang bulawan isab pamasulugan saga batang-batang e'."

³⁰ Angallam gi' Tuhan ma disi Musa, "Ya pangahinangbi Luma' Pangarapan ma aku subay pasali' to'ongan ni suntu'an ya bay pa'nda'an ku ka'a ma diyata' būd itu."

Kultina Pangalikus Luma' Pangarapan Tuhan

³¹ Yuk Tuhan, "Hinangunbi dakayu' kultina pangalikus deyom Luma' he', tampal ni kōkan. Kultina itu subay nihinang min kakana' landu' ahāp, pināglamuran salban bilu, salban taluk maka salban keyat. Pabuldahin isab luwa mala'ikat pikpikan ma a'a apanday magbubulda. ³² Hinangunbi hāg mpat hekana min kayu akasya ati pat'nggehun ma mpat durukan di pilak. Putusunbi hāg ilu maka bulawan, pē'inbi isab saga sasabit bulawan panagnatan kultina. ³³⁻³⁴ Pagubus, pasagnatun kultina ilu min deyo' saga kakansing bay pamarakayu' duwa kultina pangatop. Jari in Luma' Pangarapan tabilik duwa na. Tempat Sussi ya pangōn bilik tampal ni pagsosōran, Tempat Mahasussi ya pangōn bilik ma liyu kultina tampal ni kōkan. Maina'an ya pamat'nna'anbi Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an, tinurungan asal maka turungna. ³⁵ Ya lamisahan bulawan subay pinat'nna' ma luwasan kultina, ma bihing luma' tampal ni kowan. Ya palita'an pitu' sangana subay pinat'nna' tampal ni gibang, maganggop maka lamisahan.

³⁶ "Angahinang kam kultina panambol lawang pagsosōran ni Luma'. Hinangunbi min kakana' ahāp isina, binulda isab maka salban bilu, taluk maka keyat. ³⁷ Hinangunbi lima hāg min kayu akasya pinutusan bulawan. Sasalunbi isab lima durukan tumbaga pamat'nna'an saga hāg e'. Pagubus, hinangunbi saga sasabit bulawan panagnatan kultina."

27

Lamisahan Pagtunu'an Tutukbalan

¹ Magpanoho'an lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Angahinang kam lapohan pagtunu'an kulban min kayu akasya. Magpasagi' lambuna maka taha'na sangpū' h'kka sali'-sali', nnom h'kka langkawna. ² Hinangunbi pussuk-pussuk kayu ma mpat duguna, sali' luwa tanduk. Kayuna subay dalos maka kayu ya pangahinangan baran lapohan. Jari putusunbi kamemonna maka di tumbaga. ³ Hinangunbi isab ba'anan kapanyapanna min tumbaga, buwat saga undam panaluran abu, saga kakagis, saga garul pangisihan laha' susumbali'an, saga tutugsuk aheya, sampay saga pangisihan бага. ⁴ In lapohan ilu subay nihinangan pangayakan min tumbaga, maka gallang tumbaga isab ma duguna ka'mpat. ⁵ Pagubus, pasangonun pangayakan itu ni deyom baran lapohan min deyo' paga-paga akiput, saga ma tonga'an kīdna. ⁶ Hinangun tanggungan isab min

kayu akasya pinutus maka tumbaga ⁷ bo' pinasulug pehē' ni gallang ma kīd lapohan karuwambila' bang subay nihangkut. ⁸ Beya'unbi suntu'an lapohan bay pa'nda'an ku ma ka'a maina'an lagi' ma diyata' būd. Hinangunbi min papan, luwana sali' tu'ung dalam turungna."

Halaman ma Luma' Sussi

⁹⁻¹³ Angallam gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Subay aniya' halaman ma sakalibut Luma' Pangarapan, taha'na duwampū' maka limand'ppa, luhana sangpū' maka duwand'ppa maka tonga'. Kultina landu' ahāp kakana'na ya panasak halaman itu, maka hāg nnompū' hekana panagnatan kultina. Duwa-duwampū' heka hāg min bihingna tampal ni uttala' maka ni satan, sangpū'-sangpū' isab min bihingna tampal ni sobangan maka ni s'ddopan. Saga hāg itu kamemon subay nileboran maka pilak, maka subay nihinangan durukan min di tumbaga. Pinē'an sasabit pilak isab panagnatan kultina.

¹⁴⁻¹⁵ "Ma sasak tampal ni sobangan, pahinangun duwa kultina lima-limand'ppa taha'na panasak halaman min karuwambila' lalabayan ya pagsōd-luwasan a'a. Subay t'llu hāg jukup maka durukanna min bihing lalabayan tampal ni kowan, t'llu isab tampal ni gibang. Hatina kulangkulung mpat d'ppa ya taha' sasak min karuwambila'.

¹⁶ "Hinangunbi kultina panambol pagsosōran halaman, limand'ppa taha'na. Ya pangahinangbi subay kakana' ahāp binuldahan maka salban bilu, taluk maka keyat. Subay aniya' hāg panagnatan kultina inān, mpat hekana jukup maka durukanna. ¹⁷ Kamemon saga hāg ma sasak inān subay nilebod maka lebod-lebod di pilak, subay aniya' sasabitna isab nihinang min di pilak. Tumbaga ya pangahinang saga durukan hāg e'. ¹⁸ Duwampū' maka mpat d'ppa ya taha' halaman itu, sangpū' maka duwand'ppa luhana. Dand'ppa maka duwa h'kka ya langkaw kultinana, ahāp isab kakana'na. Aniya' isab durukan tumbaga ma ba'an an saga hāgna. ¹⁹ Jari kapanyapan ai-ai ya ginuna ma Luma' Pangarapan itu nihinang min tumbaga. Ya du saga bale pangengkotan Luma' Pangarapan maka sasakna, tumbaga isab."

Ns'llan Pang'ns'llan Palita'an ma Luma' Sussi

²⁰ Ah'lling gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Soho'un saga bangsa Isra'il amowahan ka'a ns'llan jaitun* halam aniya' sapalna bo' aniya' pang'ns'llan saga palita'an bo' mbal magkap'dda keyatna. ²¹ Wajib si Harun maka saga anakna angayuput saga palita'an ya pat'nna' ma deyom Tolda Pagsasabuhan† min luwasan kultina ya pangalikus ba'ul isihan Sulat Paljanji'an. Palita'an ilu subay akeyat na pa'in ma haddarat PANGHŪ'-Yawe min waktu abay kohap sampay ni kasubuhan. Subay bineya' panoho'an itu e' saga bangsa Isra'il kamemon magpangkat-mamangkat."

28

Pan'mmek Imam Alanga

¹ Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Palinganin danakannu si Harun maka saga anakna l'lla, ya si Nadab, si Abihu, si Eleyasar maka si Itamar. Pasaddihun sigām min pagkahi sigām bangsa Isra'il bo' tahnang

* **27:20** 27:20 Ns'llan buwa' jaitun: ns'llan aheya gunana ma kalahat-lahatan inān. Pin'gga' min buwa' kayu jaitun, jari ahāp paglamud kinakan, paglandang-landang, pagtambal maka pamakeyat palita'an. 'Olive oil' ōna ma bahasa Inggris. † **27:21** 27:21 Tolda Pagsasabuhan itu, hatina luma' tolda pagsasabuhan Tuhan maka manusiya'. Pinagōnan isab Luma' Pangarapan atawa Luma' Sussi.

imam maghinang ni aku. ² Pahinangin si Harun saga badju' alingkat ya tōp pan'mmek imam alanga, supaya iya patut pinagmahaltabatan. ³ Bowahun magsuli-suli ba'anang saga a'a ata'u magtahi' ya bay buwananku kapandayan. Sō'un sigām angahinang saga badju' pan'mmek si Harun, jari pabidda' iya min kaheka'an a'a ati tag'llal imam maghinang ni aku. ⁴ Buwattitu saga s'mmek ya pamahinangnu ma saga a'a magtatahi': kaissana puyu' pat'nna' ma daggaha, karuwana lampik s'mmek ya niōnan epod, kat'lluna juba, ka'mpatna badju' buldahan, kalimana sulban, katapusanna kambot. Ya du ilu saga pan'mmek ahalsa' ya nihinangan danakannu si Harun maka saga anakna l'lla supaya sigām tag'llal imam maghinang ni aku. ⁵ Subay lubid-lubid bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat ya ginuna e' sigām, maka subay kakana' ahāp t'nunanna."

Pangahinang Epod

⁶ "Hinangun epod* min kakana' ahāp isina maka min lubid-lubid bulawan. Salban bilu, taluk maka keyat isab ya pangangguna e' sigām ya apanday magbulda. ⁷ Epod itu subay tinahi'an duwa sablayan ma bahana karuwambila' bo' ahāp t'nna'na ma baran imam. ⁸ Subay aniya' sambung ahāp hinanganna isab, nihinang min kakana' ahāp maka min lubid-lubid bulawan, bo' binulda maka salban bilu, taluk maka keyat. Sambung itu subay dalos asal maka baran epod.

⁹ "Pagubus, angā' ka saga palmata onek† duwa hekana pangukilan ōn saga anak si Isra'il‡ kasangpū' maka duwa. ¹⁰ Subay pinagsunu'-sunu' pangumulan sigām, nnom ōn sigām ma palmata dakayu', nnom isab ma dakayu'. ¹¹ Paukilun pahāp ma a'a apanday maghinang palmata maka singsing. Sasalunbi isab duwa kait§ bulawan pamat'nna'an duwa palmata ilu. ¹² Manjari in duwa kait e' subay pinasangon ma diyata' sablayan epod bo' aniya' pangentoman saga anak si Isra'il. Pagka buwattē', in ōn saga bangsa Isra'il tatangung e' si Harun ma hadaratku," yuk PANGHŪ', "ati taentomku sigām. ¹³⁻¹⁴ Pasasalun duwa kait bulawan maka duwa kili-kili bulawan, tinabid-tabid sali' luwa lubid. Jari in kili-kili itu subay pinaengkot ni kait e'."

Pangahinang Puyu'-Daggaha

¹⁵ "Na," yuk Tuhan, "pahinangun puyu'-daggaha pang'nda'an kahandak Tuhan. Pahinangun ma a'a taga-kapandayan. Soho'un pinasali' ni bay hinangan epod e', hatina kakana' ahāp isina pinaglamuran lubid-lubid bulawan, binuldahan isab maka salban bilu, taluk maka keyat. ¹⁶ Kakana' puyu' itu subay nilupi' duwa bo' amasagi' dah'kka taha'na, dah'kka isab lambuna. ¹⁷ Pat'nna'un saga palmata kaginisan* sangpū' maka duwa hekana ma dahuan puyu'. Saga palmata itu subay pinagtād-tād mpat, t'llu-t'llu hekana ma dantād. Ya ma tād diyata' subay rubi (palmata alutu' keyatna), topas (palmata kuning), maka berel (palmata jali'-jali'). ¹⁸ Ya ma tād pasunu' subay turkwis (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), sappir (palmata alutu' biluna), maka emeral (palmata alutu' gaddungna). ¹⁹ Ma tād pasunu' gi' subay jasint (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), agat (palmata

* **28:6** 28:6 Epod itu sali' lampik juba. † **28:9** 28:9 Onek itu dakayu' ginis palmata jali'-jali' ettom maka pote'. ‡ **28:9** 28:9 Si Isra'il: hatina si Yakub, ya pang'mbo'an saga bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa. § **28:11** 28:11 Kait: 'alperel' bang ma kasehe'an. * **28:17** 28:17 Taga-ōn kamemon saga palmata itu ma bahasa Hibrani, sago' mbal na kinata'uwan patantu bang ai hatina. Ya itu sababna angkan tasulat ōnna ma bahasa Inggris (ta'a' min NIV) maka walna'na ma bahasa Sinama.

magjali'-jali' kausun maka pote'), maka amitis (palmata taluk). ²⁰ Ma tād deyo' katapusan subay krisolit (palmata biyaning), onek (palmata kausun jali'-jali'), maka jasper (palmata intan gaddung). Bulawan ya pamakaitan saga palmata itu kamemon. ²¹ Manjari in sangpū' maka duwa palmata itu subay niukilan saga ōn anak si Isra'il l'lla, sali' hantang ukilan singsing. Ōn a'a dakayu' ma palmata dakayu' pakaniya-kaniya."

²² Ah'lling gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Hinangun duwa kili-kili min bulawan tinabid-tabid bo' aniya' pangengkot puyu', ²³⁻²⁶ maka hinangun isab mpat singsing bulawan tinahi' pehē' ni mpat dugu puyu', min bukutna. Pagubus, engkotin tōng kili-kili bulawan inān ni duwa singsing puyu'. Engkotin tōngna dakayu' isab ni duwa kait ya pamatukan palmata bo' pasangon ni sablayan epod, min dahuan baha. ²⁷ Hinangun lagi' singsing bulawan saddī, duwa hekana isab, ati tahi'un ni tōng sablayan epod, ma atag sambungna. ²⁸ In singsing puyu' damuli itu subay niengkotan ni singsing epod maka lubid bilu bo' supaya mbal angalambe puyu' min baran imam.

²⁹ "Manjari itu," yuk Tuhan, "sakahaba' waktu kapasōd si Harun ni Tapat Sussi ma deyom Luma' Pangarapan aku, ina'an ma atag jantungna puyu' ya pang'nda'an kahandakku. Ina'an isab maina'an saga ōn anak si Isra'il tabowa e'na pamaentoman aku, si Yawe. ³⁰ Pat'nnā'un isab in Urim maka Tummim† ma deyom puyu' inān supaya tabowa ma atag jantung si Harun bang iya pasōd ni hadaratku sumiyan-sumiyan waktu. Jari aniya' ma iya pang'nda'an bo' tata'una bang ai kahandakku," yuk PANGHŪ', "pasal saga bangsa Isra'il."

Kapanyapan Kasehe' ya Pan'mmek Imam

³¹ Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Buwattitu ya pangahinangbi juba pangalapis epod. Hinangunbi min kakana' bilu dalam aniya' lamudna, ³² maka hinangin lowang ma t'ngnga'na bo' aniya' pasulugan kōk a'a. Lowang itu subay sinulsi pahāp bo' mbal al'kkas agese' bang sinulug. ³³⁻³⁴ Pa'ari-arihun kumpi' juba maka buwa'-buwa' dalima‡ nihinang min salban bilu, taluk maka keyat. Subay aniya' bagting-bagting bulawan isab pinag'lлот-lлот maka buwa'-buwa' he'. ³⁵ Wajib si Harun subay magsin'mmek juba itu hinabuna maghinang ni aku, jari takale lling bagting-bagting inān ma waktu kasōdna ni hadaratku ma Tapat Mahasussi. Takale isab ma waktu kaluwasma, ati mbal ya pinapatay. Aku si Yawe ya Tuhanbi."

³⁶ Ah'lling gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Amasasal ka dakayu' tapak-tapak di bulawan niukilan maka kabtangan itu, 'Sussi-manussi Pamasuku' si Yawe.' Ukilanna subay sali' ukilan singsing. ³⁷ Pasangonun lubid bilu ma tapak-tapak ilu pamaengkot iya ni dahuan imam. ³⁸ Tapak-tapak inān subay pabatuk ma tuktuk si Harun, jari bang asā' e' saga a'a Isra'il anukbal ai-ai, tatanggung e' si Harun kasa'an sigām. In tapak-tapak inān subay paddas ma tuktukna sakahaba' waktu bo' tataima' e' PANGHŪ'-Yawe saga tutukbalan ummat Isra'il.

³⁹ "Pat'nnunun kakana' ahāp isina nihinang badju' pamadju' si Harun, maka sulban isab maka sabitan. Sabitanna itu subay binuldahan e' a'a magbubulda. ⁴⁰ Ya du saga anak si Harun l'lla, subay nihinangan badju' maka sabitan maka porong, hatina pan'mmek alingkat supaya sigām patut

† 28:30 28:30 Mbal kinata'uan bang ai luwa urim maka tummim itu, batu-batu ka atawa saddi.

‡ 28:33-34 28:33-34 Dalima' itu ōn kayu taga-buwa' ahāp luwana maka ssana. 'Pomegranate' ma bahasa Inggris.

pinagmahaltabatan. ⁴¹ Pasulugun saga pan'mmek itu ma danakannu si Harun (yuk Tuhan ma si Musa) maka ma saga anakna. Pagubus, busugin kōk sigām maka ns'llan jaitun bo' tag'llal imam. Pasuku'un sigām ma aku sadja supaya sigām makapaghinang ni aku.

⁴² "Pahinangin sigām sauwal-sauwal isab panambun harapan sigām min hawakan sampay ni pa'a. ⁴³ Wajib sigām subay magsulug sauwal-sauwal ilu sakahaba' waktu kapasōd sigām ni deyum Tolda Pagsasabuhan,^S atawa bang sigām pasekot pehē' ni lapohan pagtukbalan ma Tapat Sussi bo' magimam ni aku maina'an. Bang sigām ganta' pasōd ma halam asauwal, dusa makapatay ko' inān. Pano'ho'an itu subay binogbogan e' si Harun maka saga panubu'na salama-lama tahun."

29

Kapangangg'llal ma Imam

¹ Angallam gi' Tuhan ma si Musa, "Buwattitu hatulanna bang pasaddinu disi Harun magimam tudju ni aku. Pene'un dakayu' anak sapi' l'lla maka duwa bili-bili l'lla halam aniya' salla'na. ² Ngā'unbi isab tirigu pinu halam aniya' pasuligna bo' hinangunbi tinapay maka mamun anahut kalamuran ns'llan, maka bāng-bāng anipis-nipis pinahiran ns'llan. ³ Nna'un ai-ai itu ni deyum dakayu' ambung bo' yampa tukbalin ni aku, pinapagbeya' maka sapi' maka duwa bili-bili he'. ⁴ Pagubus, bowahun si Harun maka saga anakna l'lla pehē' ni atag pagsosōran Tolda Pagsasabuhan ati pandihun sigām maka bohe'. ⁵ Aubus pa'in bay pinandi, pas'mmekin si Harun saga s'mmek imam. Dahū badju', bo' juba, bo' epod isab maka puyu'-daggaha. Pakambotin isab hawakanna maka sambung ya ahāp hinanganna he'. ⁶ Pasulbanin kōkna bo' pat'nna'un tapak-tapak ni dahuwan sulban e'. ⁷ Puwas e', angā' ka ns'llan jaitun ya ginuna pangangg'llal, bo' busugin pehē' ni kōk si Harun. ⁸ Bowahun isab saga anak si Harun l'lla bo' pinasulugan saga badju' imam. ⁹ Paporongin kōk sigām maka pakambotin isab hawakan sigām. Buwattē' ya pangangg'llalnu disi Harun magimam, iya sampay saga anakna l'lla. Manjari tubu'an sigām magpangkat-mamangkat ya pinat'nna' magimam sampay ni kasaumulan."

¹⁰ Ah'lling lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Na, ya sapi' l'lla bay pene'nu subay pinasekot ni pagsosōran Tolda Pagsasabuhan. Bowahun si Harun maka saga anakna amat'nna' tangan sigām ma kōk sapi' he', ¹¹ bo' yampa sumbali'un ma matahanku ma atag lawang Tolda Pagsasabuhan. ¹² Angā' ka laha' min bay tasaludnu bo' pahirun pehē' ni saga dugu lapohan tumbaga.* Tōng tangannu ya pamahid. Bu'usin isab saga laha' takapin nireyo' lapohan e'.

¹³ "Pagubus, ngā'un lanab sapi' ilu kamemon, ya lanab amikit ma tina'ina, maka buli'-atayna, maka kidnina† karuwa jukup maka lanabna. Tunu'un pehē' ni diyata' lapohan tumbaga. ¹⁴ Sagō' ya isi sapi' maka kuwitna maka tina'ina subay tinunu' ma luwasan pustu. Pagtaubatan ko' inān panganganti' paldusahan saga imam."

¹⁵ Angallam lagi' Tuhan, yukna, "Angā' ka dakayu' bili-bili l'lla min bay pene'nu ati bowahun si Harun maka saga anakna amat'nna' tangan

§ 28:43 28:43 Hatina Luma' Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya', ya niōnan isab Luma' Pangarapan. * 29:12 29:12 Ya na lamisahan pagtunu'an kulban. † 29:13 29:13, 22 Kidni: ya ma deyum baran manusiya' maka hayop ma tongod tangkal (saddi atay, saddi p'ddu). † Kidney' onna ma bahasa Inggris, 'batu' bang ma Sama kasehe'.

sigām ma kōk bili-bili he'. ¹⁶ Sumbali'un magtūy, maka salurun laha'na bo' pigsikun pehē' ni mpat bihing lapohan tumbaga inān. ¹⁷ Pagubus, pagk'l'lot-k'l'lotun baran bili-bili he'. Kose'in tina'ina maka saga tape'na bo' bangkatun ni kōkna maka isina. ¹⁸ Manjari in baran bili-bili ilu subay tinunu' ma katibu'ukanna ma diyata' lapohan tumbaga. Pagkulban tinunu' ko' inān panukbalbi ni aku. Kasulutan isab aku ma hamutna," yuk PANGHŪ'.

¹⁹ "Angā' ka isab bili-bili dakayu', ati bowahun si Harun maka saga anakna amat'nna' tangan sigām ma kōkna. ²⁰ Sumbali'un bo' salurun laha'na. Angakup ka dangkuri' laha' bo' peherun pehē' ni tōng tainga si Harun maka saga anakna, tampal ni kowan. Peherun isab ni dambila' bokol tangan sigām kowan maka ni bokol tape' sigām, kowan du isab. Pagubus, pigsikun laha' ni mpat bihing lapohan tumbaga he'. ²¹ Angā' ka isab laha' min bay pamigsikannu ni lamisahan, beya' isab saga ns'llan jaitun. Jari pigsikun ni disi Harun maka saga anakna, lapayun isab saga s'mmek sigām. Minnē' sigām tasussi ma baran maka ma s'mmek, hatina suku' na sigām ma aku.

²² "Angā' ka lanab min bili-bili karuwana sabab bili-bili pangangg'llal imam ko' ilu. Angā' ka lanab togelna, maka lanab ya amikit ma tina'ina, maka buli'-atayna sampay saga kidnina karuwa jukup maka lanabna. Pabeya'un isab pa'ana kowan. ²³ Amene' ka tinapay min ambung ya pat'nna' ma matahanku. Subay dakayu' tinapay atibu'uk, dakayu' mamun-mamun kalamuran ns'llan, maka dakayu' bāng-bāng anipis, dalam aniya' pasuligna kamemon. ²⁴ Nde'in saga tinapay ilu maka saga k'l'lotan bili-bili ni pang'ntanan si Harun maka saga anakna. Pa'angkatun kamemonna ma sigām pangahulmat ma aku, ya Tuhanbi si Yawe. ²⁵ Pagubus, sambutun pabalik min tangan sigām bo' tunu'un pehē' ni diyata' lapohan pagtunu'an, beya' maka susumbali'an ya tinunu' ma katibu'ukanna ati kasulutan aku ma hamutna. Pagkulban tinunu' ko' inān panukbalbi ma aku, si Yawe. ²⁶ Pagā'nu daggaha bili-bili bay sinumbali' pangangg'llal ma si Harun, angkatun ma matahanku dahū pangahulmatnu ma aku, jari ma ka'a na.

²⁷ "Pasuku'unbi ma aku dahū saga bahagi' bili-bili ya palsuku'an disi Harun maka saga anakna, hatina daggaha maka pa'a ya bay niangkat pangahulmat ma aku. ²⁸ Buwattē' l'ngngananna salama-lama tahun bang aniya' susumbali'an tinukbal pagduwa'a salamat ni si Yawe e' saga a'a Isra'il. Daggaha maka pa'a subay pamasuku' e' saga bangsa Isra'il pagkakan si Harun maka anak-panubu'na.

²⁹ "Na, saga s'mmek pagimam si Harun inān subay pamusaka' saga panubu'na, pan'mmek sigām ma waktu pamat'nna' sigām magimam, waktu isab pamusug kōk sigām maka ns'llan jaitun. ³⁰ Jari sasuku pinat'nna' magimam pas'lle' min si Harun bo' pasōd ni deyom Tolda Pagsasabuhan maghinang ni aku ma Tapat Sussi, wajib subay magbi-nadju' s'mmek si Harun pitung'llaw t'ggolna.

³¹ "Manjari angā' na ka isi min bili-bili ya bay sinumbali' pangangg'llal ma disi Harun. Loho'in ma halaman Luma' Sussi ³² ati pamakanun ma si Harun maka saga anakna ma atag pagsosōran Tolda Pagsasabuhan. Kapin tinapay bay ma deyom ambung ya palauk. ³³ Luwal sigām ya taga-kapatut amangan saga pagkakan ilu, sabab bay panukbal ni aku pagtaubatan dusa sigām ma waktu kapangangg'llal sigām magimam. Suku' Tuhan ko' inān angka dalam sai-na makajari amangan saddi min disi Harun. ³⁴ Bang isab aniya' isi bili-bili atawa tinapay angapin sampay ni kasubuhan, subay tinunu'. Mbal manjari kinakan sabab bay pinama-Tuhan.

³⁵ “Na,” yuk Tuhan ma si Musa, “beya'un hatulan kamemon ya panoho'an ku itu pasal pangang'g'lal ma si Harun maka saga anakna. Paghinang ilu subay pitung'llaw t'ggolna. ³⁶ Anumbali' ka sapi' l'la kahaba' llaw ma deyom dapitu'. Pagkulban panaubatan dusa ko' inān, maka pamala'an tamak dusa isab min lapohan pagtunu'an. Busugin isab maka ns'llan pamasussi bo' pinama-aku sadja. ³⁷ Subay pitung'llaw ya t'ggolbi maghinang saga hinang itu magbalik-balik, hinang pamala'an tamak dusa maka hinang pamasussi. Manjari asussi sidda lapohan itu, maka asussi isab ai-ai makasagid pehē'.”

Susumbali'an ya Tinukbal Kahaba' Llaw

³⁸⁻³⁹ Amalman lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Ya panukbalbi ni aku ma lamisahan pagtunu'an subay duwa anak bili-bili dantahun umulna. Dakayu' ilu subay tukbalbi ma aku ma waktu subu, dakayu' isab ma abay kohap. Buwattē' hinangbi sakahaba' llaw. ⁴⁰ Pabeya'unbi ma bili-bili subu dagantang tirigu pinu kalamuran dalitru ns'llan jaitun. Tumpahinbi isab dalitru binu-anggul pangahulmatbi ma aku. ⁴¹ Damikiyanna bili-bili dakayu' ya tinukbal abay-kohap, subay pinabeya'an tirigu maka binu-anggul. Pagkulban tinunu' ko' inān ya panukbalbi ma aku, si Yawe, jari kasulutan aku ma hamutna.

⁴² “In pagkulban tinunu' itu subay tinukbal ma matahanku kahaba' llaw, ma dahuan Tolda Pagsasabuhan. Subay tinukiran e'bi magpangkat-mamangkat. Mailu aku pasabu ma ka'a, Musa, maka e'ku amissala ma ka'a. ⁴³ Mailu du isab aku magsabu maka saga bangsa Isra'il kamemon. Jari asussi makalandu' atag pagsabuhan inān pagka taluwa' sahayaku.

⁴⁴ “Pasussiku Tolda Pagsasabuhan ilu sampay lapohan ya pagtunu'an kulban e'. Pasussiku du isab si Harun maka saga anakna l'la, supaya sigām tahinang imam maghinang ni aku. ⁴⁵ Jari pat'nna' aku ma deyoman saga bangsa Isra'il ati aku ya pagtuhanan sigām. ⁴⁶ Minnē' sigām makata'u to'ongan in aku si Yawe ya pagtuhanan sigām, ya bay amowa sigām paluwas min lahat Misil bo' supaya aku pat'nna' ma deyoman sigām. Si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan.”

30

Pagtugtugan Kamanyan

¹ Magpanoho'an gi' Tuhan ma si Musa yukna, “Angahinang kam lamisahan min kayu akasya, pagtugtugan kamanyan. ² Subay amasagi' duwa h'kka taha'na maka lambuna, mpat h'kka isab langkawna. Hinangun pussuk-pussuk sali' luwa tanduk ma duguna ka'mpat, dalos asal kayuna maka kayu ya pangahinangan baran lamisahan. ³ Putusun diyata'na maka bulawan porol, beya' isab kīdna maka pussuk-pussukna ka'mpat. Pehē'in gipis bulawan isab ma kakiranna pamahāp luwana. ⁴ Hinangun duwa gallang bulawan pinasongan pehē' ni kīd lamisahan min deyo'an gipis e', dakayu' min dambila', dakayu' isab min dambila' bo' aniya' pamasulugan tanggungan. ⁵ Saga tanggungan itu subay nihinang min kayu akasya pinutus isab maka bulawan. ⁶ Pat'nna'un lamisahan itu min luwasan kultina ya pangalikus Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an, bo' min luwasan Turung Pagtaubatan isab. Maina'an aku pasabu ma ka'a.

⁷ “Na, ya hinang si Harun ma waktu pamahilala'na saga palita'an kahaba' subu, subay anugtug kamanyan ahamut ma lamisahan inān. ⁸ Ya du kahaba' abay-kohap, ma waktu panū'na palita'an, subay anugtug kamanyan isab supaya aniya' pat'bbud ni PANGHŪ' waktu ni waktu

salama-lama tahun. ⁹ Da'a kam anukbal kamanyan saddi min kamanyan halal ma lamisahan panugtugan ilu. Mbal manjari bang panukbalan saga susumbali'an tinunu', atawa tirigu, atawa binu-anggul. ¹⁰ Lamisahan ilu subay paghinangan taubat e' si Harun mint'dda dantahun bo' ta'ampun ba'an an karusahan bangsa Isra'il. In pussuk-pussukna ka'mpat subay pinahiran laha' min hayop ya sinumbali' pagtaubatan dusa min t'dda dantahun. Bogboginbi paghinang itu kahaba' tahun magpangkat-mamangkat sabab lamisahan landu' asussi ko' ilu, lamisahan suku' PANGHŪ'-Yawe."

Panungbas Kallum Saga Kal'llahan

¹¹ Na ah'lling gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna, ¹² "Bang ka angitung saga kal'llahan bangsa Isra'il, subay aniya' bayad pakaniya-pakaniya min sigām kamemon panungbas kallum sigām. Jari hlam aniya' bala' tum'kka ni sigām ma waktu kapangitung e'. ¹³ Pabayarun tonga' sekel* di pilak ma sigām pakaniya-kaniya bang sigām ni'itung na, panukbal sigām ni PANGHŪ'. (Timbangan sara' agama ya pagtimbangan e'.) ¹⁴ Taluwa' ni'itung saga kal'llahan kamemon ya angabut duwampū' tahun umulna sampay pariyata'. Wajib sigām subay ang'nde'an tutukbalan ni PANGHŪ'. ¹⁵ Ya tungbas kallum tinukbal ni PANGHŪ' e' a'a dayahan subay mbal palabi min tonga' sekel. Ya tinukbal e' a'a miskin isab subay mbal pakulang min tonga' sekel. ¹⁶ Timukun sin panungbas kallum itu bo' pangangastuhan ai-ai tahinang ma Tolda Pagsasabuhan. Manjari aniya' pangentoman ma matahan si Yawe, paltanda'an in ka'am bay makatungbas kallumbi."

Garul Pagailan

¹⁷ Pagubus ina'an, ah'lling gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna, ¹⁸ "Angahinang kam dakayu' garul tumbaga pagailan saga imam. Hinanginbi isab patinggilan pamat'nna'an iya, tumbaga isab. Ya pamat'nna'anbi garul itu subay ma llotan Tolda Pagsasabuhan maka lamisahan pagkukulbanan. Isihinbi bohe' isab. ¹⁹ Si Harun maka saga anakna subay magailan tape'-tangan sigām ²⁰ ma waktu kapasōd sigām ni deym Tolda Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya'. Jari mbal sigām taluwa' pinapatay. Buwattē' du isab bang sigām pasekot ni lamisahan pagkukulbanan bo' anunu' susumbali'an ni aku," yuk PANGHŪ'. ²¹ "Tangan maka tape' sigām subay nialan bo' supaya sigām mbal amatay. Panoho'an itu subay binogbogan e' si Harun maka saga panubu'na magpangkat-mamangkat."

Ns'llan Pamehed Ai-ai Pinasuku' ma Tuhan

²² Ah'lling isab PANGHŪ' ma si Musa yukna, ²³⁻²⁴ "Angahinang kam ns'llan sussi min ns'llan jaitun mpat litru. Lamurinbi isab mpat ginis pamapā pamahamut iya. Issa, bulitik mūr† masi bohe'an, saga nnom kilu buhatna bang ma timbangan sara' agama. Karuwana, kuwit kayu sinamun‡ ahamut saga t'llu kilu buhatna. Kat'lluna, batang parang ahamut t'llu kilu isab buhatna. Ka'mpatna, kuwit kayu kassiya nnom kilu buhatna, ahamut isab. ²⁵ Papaglamurunbi saga kapanyapan itu kamemon nihinang ns'llan ahamut landu' asussi, bo' aniya' pamehed ai-ai pamasuku' ma Tuhan. Beya'unbi kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut. ²⁶ Gunahun ns'llan sussi itu panussi Tolda Pagsabuhan sampay kamemon saga pagdayawna. Lapayun Ba'ul ya Pagtau'an Sulat Paljanji'an, ²⁷ maka

* **30:13** 30:13 Tonga' sekel itu, di pilak saga sangpū' maka lima sussuk. † **30:23-24** 30:23-24 Mūr itu, ginis kayu ahamut. ‡ **30:23-24** 30:23-24 Sinamun itu, ginis pamapā, 'cinnamon' bang ma bahasa Inggris.

lamisahan pamat'nna'an tinapay sampay kapanyapanna, maka palita'an bulawan beya' isab panyapna, maka lamisahan panugtugan kamanyan. ²⁸ Ya du lapohan pagtunu'an kulban sampay kapanyapanna kamemon, maka garul pagailan isab sampay pat'nna'anna. ²⁹ In itu kamemon subay pinehē'an ns'llan sussi supaya asussi to'ongan, manjari suku'ku na. Bang aniya' isab makasagid ni ai-ai bay tasussi itu, subay suku'ku na."

³⁰ Yuk Tuhan lagi', "Busugin ns'llan kōk disi Harun maka saga anakna, paltanda'an in sigām ma aku sadja, jari imam na sigām patut maghinang ma aku. ³¹ Pahati'un saga bangsa Isra'il in ns'llan sussi itu subay aheya kagunahanna ma ka'am sampay ma panubu'bi magpangkat-mamangkat. ³² Da'a pamahirunbi ma baran sai-na saddi min imam, da'a isab sengorinbi hinanganna. Suku' Tuhan ko' ilu, angka subay halli'anbi. ³³ Bang aniya' a'a saddi angahinang ns'llan pahamut buwattitu hinanganna, atawa pamahidna ma a'a saddi min imam, in a'a inān mbal na taitung bangsa Isra'il."

Kamanyan ma Luma' Pangarapan

³⁴ Angallam lagi' PANGHŪ¹-Yawe ma si Musa yukna, "Buwattitu ya pangahinangbi kamanyan. Angā' kam duwa ginis bulitik ahāp isina maka hamutna, maka kuwit kūs-kūs maka kamanyan pote'. Buhatna kaniya-kaniya subay dasali' kamemon. ³⁵ Ta'ā'bi pa'in ai-ai itu, beya'unbi kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut. Paglamurunbi bo' tahinang kamanyan ahāp to'ongan hamutna. Pagubus, asininbi supaya al'ssin maka asussi. ³⁶ Pipisun kasehe'anna nihinang kamanyan anahut bo' pat'nna'un ma dahuan Ba'ul Paljanji'an ya ma deyom Tolda Pagsasabuhan. Mailu du aku magsabu maka ka'a. Kamanyan itu subay taitungbi sussi min sussi sabab suku'ku asal. ³⁷ Wajib kam da'a angahinang kamanyan buwattitu pahamamut baranbi. Niyatunbi kamanyan sussi ma aku sadja. ³⁸ Sasuku angahinang kamanyan buwattitu lamudna bo' pahamamutna baranna, mbal na taitung bangsa Isra'il."

31

Saga A'a Tapene' Angahinang Luma' Pangarapan

¹ Na, angallam lagi' PANGHŪ¹-Yawe ma si Musa yukna, ² "Pata'u ka. Ya tapene'ku angahinang Luma' Pangarapan ma aku ya na si Besalel anak si Uri, mpu si Hūr, min panubu' si Yahud. ³ Katulunanku iya kapandayan, akkal maka pangita'u bo' ahāp e'na angahinang ai-ai ya hinangan tangan. ⁴ Ata'u iya anganguhiti suntu'an ma ai-ai tahinang min bulawan, pilak atawa tumbaga. ⁵ Ata'u iya anganggaugari' ginisan palmata bo' yampa pat'nna'na ma kait bulawan. Ya du bang kayu ya pangahinanganna, ata'u isab iya. Hatina ata'u iya angahinang indaginis. ⁶ Tapene'ku isab si Oholeyab anak si Ahisamak, min bangsa Dān, bo' aniya' sehe' si Besalel anabangan iya ma hinangna. Aho', buwananku kapandayan kamemon saga a'a maghihinang supaya sigām makahinang ai-ai bay panoho'anku ma ka'a, ya tasulat ma lista itu: ⁷ Tolda Pagsasabuhan, Ba'ul Pagtatau'an Sulat Paljanji'an maka Turungna ya pagtaubatan dusa, maka kapanyapan ai-ai ya pamapanyap Tolda. ⁸ Lamisahan pamat'nna'an tinapay maka panyapna, Palita'an Bulawan maka panyapna, Lamisahan pagtugtugan kamanyan. ⁹ Lapohan pagtunu'an kulban, beya' isab kapanyapanna. Garul pangailan sampay patinggilanna. ¹⁰ Saga s'mmek muliya ya tin'nnun pan'mmek disi Harun maka saga anakna ma waktu kapagimam

sigām. ¹¹ Katapusan ya Ns'llan sussi pangangg'llal ma saga a'a maghinang ni Tuhan, maka kamanyan ahamut ya kagunahan ma Luma' Sussi. In itu kamemon subay nihinang e' saga a'a ya katulunan akkal maka kapandayan. Subay bineya' bay panoho'anuku ma ka'a, Musa."

Sara' Pasa' Llaw Paghali

¹² Na, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna, ¹³ "Pasampayun palmanku itu ni saga bangsa Isra'il, ya yuk-i, 'Wajib kam amogbog ma llaw ya ōnanku Llaw Mulliya. Jari in pangammalbi ma llaw mulliya tahinang pandoga pamaentom ka'am magtubu'-manubu' in aku maka ka'am bay makapagjanji'. Jari makata'u kam in aku si Yawe, ya makahinang ka'am bangsa sussi, bangsa suku'ku.' Buwatté' ya pamasampaynu ma sigām."

¹⁴ Angallam gi' Tuhan yukna, "Bogbogi' Llaw Paghali, sabab Llaw Mulliya ma ka'am. Sasuku mbal angammal ma Llaw Mulliya subay pinapatay. Sasuku isab makahinang ai-ai ma llaw ina'an, subay itungbi sali' a'a liyu, ngga'i ka bangsa Isra'il. ¹⁵ Nnom llaw ya pamihabi kalluman ma deyom dapitu', sagō' bang ta'abut llaw kapitu'na, ya na llaw paghali, Llaw Mulliya pamaheyabi ma aku. Sasuku maghinang ai-ai ma llaw ina'an, subay pinapatay. ¹⁶ In ka'am bangsa Isra'il magtubu'-manubu' subay amogbog ma Llaw Mulliya itu bo' mbal takalipat paljanji'antam ya anatas salama-lama. ¹⁷ In Llaw Mulliya itu sali' pandoga pamaentom ka'am ni kasaumulun in aku maka ka'am bay makapagjanji'. Sababna nnom llaw ya bay kapamapanjariku dunya maka langit. Sagō' ta'abut pa'in llaw kapitu'na, pahali na aku min hinangku."

¹⁸ Na, aubus pa'in pangallam PANGHŪ' ma si Musa ma diyata' Būd Turusina, magtūy pamuwanna ma iya duwa batu amasagi' ya bay pangukilanna Sara' paljanji'anna maka bangsa Isra'il.

32

Sapi' Bulawan

¹ Manjari itu, pagka tasayu e' saga a'a Isra'il in si Musa at'ggol halam bay makalūd min būd, patimuk sigām pehē' ni si Harun. Yuk sigām ma iya, "Tuwan, hinangin kitam tuhan bo' aniya' magmunda' ma kitam ma pal'ngnganan. Daka maingga si Musa inān, ya bay amowa kitam paluwas min Misil."

² Anambung si Harun ma sigām, yukna, "Ā, sō'un nila'anan saga bulawan ya pangaretēs saga h'ndabi maka anakbi l'la-d'nda. Bowahunbi pi'itu ni aku."

³ Magtūy kala'anan e' sigām kamemon saga aretēs sigām bo' binowa pehē' ni si Harun. ⁴ Tasambut pa'in ba'anan bulawan e', tinunaw e' si Harun bo' yampa hinangna ta'u-ta'u* sali' luwa sapi' mandangan abata' lagi'. Aubus pa'in, ah'ling saga a'a Isra'il, yuk sigām, "Owa', ka'am saga a'a Isra'il! Nda'unbi tuhantam, ya bay amowa kitam paluwas min lahat Misil!"

⁵ Na, tasayu pa'in lling itu e' si Harun, magtūy iya angahinang pagtunu'an kulban ma munda'an sapi' bulawan e'. Yukna ma saga a'a, "Maghinang kitam salung, hinang pamaheya PANGHŪ'." ⁶ Pagsalung pa'in, waktu subu to'ongan, magbati'an saga a'a kamemon anunu' susumbali'an panukbal sigām ni Tuhan. Aniya' isab lalabotan tinukbal e' sigām pagduwa'ahan salamat. Aubus pa'in, magjamu na sigām sampay magkalumu'an d'nda maka l'la.

* 32:4 32:4 Ta'u-ta'u atawa balhala', hatina tuhan-tuhan pagsusumbahan.

⁷ Na, magsuwala PANGHŪ¹ ma si Musa, “Pasa'ut ka palūd,” yukna, “sabab saga a'anū, ya bay bowanu paluwas min Misil, wa'i na maghinang kasabulan. ⁸ Al'kkas pahāp sigām ang'bba min kal'ngnganan ya bay panoho'anū ma sigām. Aniya ta'u-ta'u tahinang e' sigām buwat luwa sapi' mandangan, jari pagsujuran e' sigām maka pagtukbalan saga susumbali'an. Ya pah'lling sigām, 'O'o, pagtuhanantam bangsa Isra'il, ya bay amowa kitam paluwas min Misil.' ”

⁹ Magsuwala gi' PANGHŪ¹ ma si Musa yukna, “Ta'nda'ku saga a'a inān, atuwas to'ongan kōk sigām. ¹⁰ Da'a aku saparun sabab apasu' sidda atayku, maka magniyat aku amahalam sigām. Jari ka'a maka panubu'nu ya hinangku bangsa aheya.”

¹¹ Sagō' angamu' junjung si Musa ni si Yawe ya pagtuhananna, yukna, “O Yawe, da'a mulahun saga a'a suku'nu itu, ya bay bowanu paluwas min lahat Misil sabab min kosog kawasanu. ¹² Dūlannu bahā' saga bangsa Misil amūng-mūngan ka'a ala'at kono' maksudnu, ya angkan bowanu bangsa Isra'il paluwas min Misil bo' papataynu sigām ma kabūran. Luhūy halam aniya' a'a Isra'il takapin ma babaw dunya itu? Ndū', Tuhanku, bang pa'in pindhannu kapasu' ataynu. Da'a lanjalin niatnu angamula saga a'a suku'nu itu. ¹³ Entomun saga sosoho'annu disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Entomun bay janji'nu ma sigām, ya bay pagsapahannu ma barannu, ya bay yuknu, ‘Pahekaku saga panubu'bi sampay sigām sali' heka bitu'un ma langit. Pamusaka'ku kaluha'an lahat Kāna'an ma sigām salama-lama, buwat bay panganjanji'ku ma ka'am.’ ” ¹⁴ Na, pagka buwattē' panganjunjung si Musa, halam nilanjalan e' si Yawe niatna amahalam saga a'a Isra'il.

¹⁵ Manjari palūd na si Musa min būd maka e'na amowa duwa batu amasagi' ya panulatan sara'-panoho'an bay panganjanji' Tuhan ma bangsa Isra'il. Batu inān bay pangukilan sara' ma dahuanna maka ma bukutna. ¹⁶ Tuhan to'ongan ya bay angahinang duwa batu itu, maka Tuhan ya bay angukil saga sara'.

¹⁷ Na, makakale pa'in si Yussa' ma hidjulan saga a'a Isra'il, yukna ma si Musa, “Sali' hidjul pagbono' ya takaleku itu!”

¹⁸ Ya sambung si Musa,

“Ngga'i ka hidjul panganda'ug ya takaleta,
ngga'i ka isab hidjul min a'a tara'ug,
sagō' hidjul min saga a'a magkalangan.”

¹⁹ Makasekot pa'in si Musa ni pustu he', bo' ta'nda'na sapi' bulawan maka saga a'a magpangigal ma munda'an sapi', magtūy arugal sidda atayna. Hantakanna duwa batu amasagi' ya bay tabowana bo' alopot ma atag inān, ma deyo'an būd. ²⁰ Niā' isab e' si Musa sapi' bay tahinang e' saga a'a Isra'il. Aubus bay tinunu', pinagpipis-pipis e'na bo' binudburan ma kuwit bohe'. Katapusanna, pamainum e'na ma saga a'a Isra'il.

²¹ Yuk si Musa ma si Harun, “Ai bay tahinang ma ka'a e' saga a'a ilu ya angkan bowanu sigām maghinang dusa buwatūlu heyana?”

²² Ya sambung si Harun, yukna, “Da'a pa'in akagit ataynu, tuwan. Kata'uwannu saga a'a itu, aluhay sigām tabowa maghinang kala'atan.

²³ Bay sigām amissala ma aku, yuk-i, ‘Hinangin kitam tuhan magmunda' ma kitam ma pal'ngnganan. Daka maingga si Musa inān, ya bay amowa kitam paluwas min Misil.’ ²⁴ Angkan yukku ma sigām, ‘Sai-sai kam taga-pamulawan, la'aninbi.’ Magtūy ni'nde'an ni aku saga pamulawan sigām ati pehē'ku ni deyom api. Pagtunaw pa'in, paluwas sapi' mandangan inān!”

²⁵ Na, ta'nda' e' si Musa saga a'a Isra'il wa'i magkangogan, mbal takole' nihawiran e' si Harun, angka sigām tahinang pagtittowahan ma saga banta sigām. ²⁶ Jari itu, an'ngge na si Musa ma pagsosōran pustu maka e'na amissala, yukna, "Sasuku kam bilahi ameya' ma si Yawe, pi'itu kam ni aku." Magtūy pehē' ni iya kamemon saga kal'llahan panubu' si Libi. ²⁷ Yuk si Musa ma sigām, "Ya pamah'lling ka'am e' si Yawe Tuhan bangsa Isra'il, in ka'am subay magtinakos pakaniya-pakaniya. Latagunbi kauman itu min dampōng ni dampōng amapatay pagkahibi bangsa Isra'il ai-na ka kampungbi, ai-na ka bagaybi." ²⁸ Na bineya' e' saga panubu' si Libi panoho'an si Musa he' ati magpatayan saga t'llungibu a'a ma llaw ina'an. ²⁹ Pagubus, yuk si Musa, "Llaw itu, in ka'am saga panubu' si Libi tapasaddi na bo' ma PANGHŪ'-Yawe sadja, kalna' kam bay magmalilla' amono' saga anakbi maka langgungbi. Angka kam kabuwanan kahāpan e' PANGHŪ'."

³⁰ Pag'llaw dakayu', ah'lling si Musa ma saga a'a inān, yukna, "Aheya to'ongan dusa bay tahinangbi. Saguwā', minsan buwattē', patukad aku ni būd pabalik angarp ni PANGHŪ'. Kalu-kalu mura-murahan nirūlan aku angamu'an ka'am ka'ampunan ma pasal dusabi."

³¹ Manjari patukad si Musa pabalik ni PANGHŪ'. Yukna ma iya, "Arōy Tuhanku, aheya sidda dusa bay tahinang e' saga a'a itu. Bay sigām makahinang tuhan-tuhan min bulawan panumbahan sigām. ³² Ndū', bang pa'in dūlannu panganjunjungku, ampunun dusa sigām. Malaingkan bang sigām mbal ampunnu, na, papasin ōnku min kitab ya panulatannu ōn saga a'a suku'nu."

³³ Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, "Luwal saga a'a bay makarusa ni aku ya papasanku min kitabku. ³⁴ Na pehē' na ka. Bowahun saga a'a ilu tudju ni lahat ya bay pangahakaku ma ka'a. Ilu isab mala'ikatku parahū min ka'a ma labayan. Sagō' bang ta'abut waktuna, tiksa'ku sasuku bay makarusa ilu."

³⁵ Jari aniya' saki landu' abangat pinat'kka e' PANGHŪ' ma bangsa Isra'il ma sabab bay kahinangan sigām ma sapi' bulawan ya bay tahinang e' si Harun.

33

¹ Na magsuwala PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Patulak kam minnitu, ka'am maka saga a'a bay bowanu paluwas min lahat Misil. Pauntas kam ni lahat bay panganjanji'ku ma si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Aniya' bay panapakat ma sigām, ya yukku, 'Pamuwanku lahat inān ma saga panubu'bi.' ² Pabeya'ku dakayu' mala'ikat parahū min ka'am. Dūyku isab saga kabangsahan maglalahat mahē', ya na saga bangsa Kana'an, bangsa Amor, bangsa Hit, bangsa Pirissi, bangsa Hib maka bangsa Jibus. ³ Pauntas kam ni lahat e', ya lahat ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Sagō' in aku itu mbal pasehe' ma ka'am sabab kalna' atuwas saga kōkbi. Bang kam saupama sehe'anku, marai' kam paka'atku to'ongan ma labayan."

⁴ Na, kahaka'an pa'in saga a'a Isra'il pasal pamissala makasusa itu, magtūy sigām anagna' magsusun maka dalam aniya' min sigām magpa-mulawan. ⁵ Sabab aniya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Haka'in saga a'a Isra'il in sigām bangsa landu' atuwas. Bang aku pasehe' ma sigām minsan la'a dansasa'at, marai' sigām mulaku saru'un-du'un. Sō'un sigām angala'an ba'an pamulawan ya pamakay sigām. Kirakiraku lagi' bang ai hinangku ma sigām." ⁶ Manjari itu, makalanjal pa'in

saga bangsa Isra'il min atag Būd Horeb (Būd Turusina), dalam na sigām magpamakay saga pamulawan.

Tolda Pagsabuhan Tuhan maka Manusiya'

⁷ Na ya kabiyaksahan si Musa maingga-maingga pahanti'an sigām bangsa Isra'il, amat'ngge iya dakayu' luma' tolda alawak-lawak min pustu. "Tolda pagsabuhan Tuhan maka manusiya'" ya pangōn si Musa ma tolda inān. Jari bang aniya' bilahi angaru ni PANGHŪ'-Yawe, subay iya paluwas min kauman pehē' ni Tolda Pagsabuhan. ⁸ Na sakahaba' si Musa paluwas pehē' ni luma' pagsabuhan, magt'nggehan saga a'a kamemon ma bowa' lawang tolda sigām. Ang'nda' sigām ma si Musa sampay iya pasōd na ni deyom. ⁹ Makasōd pa'in iya, pareyo' pina'an gabun-Tuhan* ni dahuan lawang luma' he' bo' paddas maina'an sat'ggol si Yawe maka si Musa magsuli-suli. ¹⁰ Pag'nda' saga a'a ma gabun-Tuhan pat'nna' ma atag pagsosōran luma' tolda, pabungkal sigām bo' yampa pasujud anumba ni Tuhan, kaniya-kaniya sigām ma bowa' lawang sigām. ¹¹ Tiyap-tiyap maina'an si Musa ma deyom tolda, magharap PANGHŪ' maka iya magbissala buwat a'a magsuli-suli maka bagayna. Aubus pa'in, ya kabiyaksahan si Musa subay pabalik ni deyom kauman, sagō' tendogna si Yussa, ya anak si Nūn, dalam bay paluwas min tolda pagsabuhan e'.

Si Musa maka Kasahaya'an si Yawe

¹² Ah'lling gi' si Musa ma PANGHŪ'-Yawe, yukna, "Tasoho'nu aku amowa saga a'a itu patukad ni lahat e', saguwā' dalam aku haka'annu bang sai pasehe'nu ma aku. Yuknu in aku taitungnu bagaynu lissi, maka kasulutan ka ma aku. ¹³ Jari bang ka ka'amuhan du ma aku, ndū', pandu'in aku ma pasal kamaksurannu supaya aku makata'u ma ka'a sampay makasulut na pa'in ma ka'a. Entomun isab bangsa itu sabab suku'nu asal."

¹⁴ Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, "Sehe'anta du ka, maka buwananta ka kasannangan atay."

¹⁵ Yuk si Musa, "Ya Tuhanku, bang kami mbal sehe'annu to'ongan, ahāp lagi' kami mbal palanjalnu min jadjahan itu-i. ¹⁶ Sabab bang kami siyasiyanu mbal kinata'uwan e' sai-na in ka'a kasulutan ma aku maka ma bangsa suku'nu. Bang kami mbal sehe'annu, dalam aniya' pagbidda'an kami maka palbangsahan kasehe' ma sakalibut dunya itu."

¹⁷ Sakali anambung PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Dūlanku ya pangamu'nu ilu sabab kasulutan aku ma ka'a, maka kata'uwanuku ōnnu."

¹⁸ Na, aniya' gi' pangamu' si Musa ma Tuhan, yukna, "Bang pa'in aku pa'nda'annu sahayanu."

¹⁹ Ya sambung PANGHŪ', "Aho', palamanku kahāpanku kamemon ma matahannu. Maka sabbutku isab ōnku ma pakalahannu, in aku si Yawe Tuhan-asal-Tuhan. Aku ya tag-baya'an bang sai ya pinat'kkahan lasaku maka bang sai kina'ase'an. ²⁰ Malaingan," yuk PANGHŪ', "mbal ka makajari ang'nda' ma baihu'ku. Sabab amatay sadja saga manusiya' bang maka'nda' ma aku."

²¹ "Na," yukna, "aniya' batu lakit pan'nggehannu ilu, asekot-sekot ni aku."

²² Manjari bang palabay sahayaku ma matahannu, pasindungta ka ma deyom songab batu itu. Tampananta ka maka tanganku hinabuku palabay min ka'a. ²³ Makalabay pa'in, la'ananku tanganku supaya ka maka'nda' bukutku. Sagō' in baihu'ku mbal makajari ni'nda'."

* 33:9 33:9 Gabun-Tuhan maka api-Tuhan: sali' luwa buhawi' patudjak pariyata'.

34

Papan Batu Lakit Karuwana

¹ Manjari angallam gi' PANGHŪ' ma si Musa yukna, "Sapsapin batu amasagi' duwa hekana, daluwa maka bay dahū. Sulatku mailu saga panoho'an bay ma batu tagna', ya bay lopotnu. ² Pasakap ka salung subu bo' ka patukad ni Būd Turusina itu. Pagtukadnu ni pussuk būd, an'ngge ka ma matahanku. ³ Subay dalam aniya' parongan ma ka'a. Minsan maingga-maingga ma sakalingkal būd itu, subay dalam aniya' manusiya' ta'nda', luwal ka'a. Minsan hayop, bili-bili ka atawa sapi', subay dalam aniya' magkakan ma deyo'an būd ilu."

⁴ Sakali sinapsapan e' si Musa duwa batu amasagi', daluwa maka bay tagna'. Pagdai'llaw pa'in, patukad iya ni Būd Turusina' maka e'na amowa duwa batu he'. Hatina bineya' e'na bay panoho'an PANGHŪ'. ⁵ Sakali patulun si Yawe min deyom gabun bo' an'ngge ma atag si Musa. Tapata'u isab e' Tuhan ōna si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan. ⁶ Magsuwala iya hinabuna palabay min alopian si Musa. Yukna, "Aku si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan. Patitabangun asal aku maka patiaase'un. Alallay aku angastol, al'kkas aku amaluwas lasaku, lasa mbal magkapinda. ⁷ Taptap lasaku ma saga manusiya' sampay ni kaibuhan pangkat. Ampunku kasā'an maka karusahan sigām. Ampunku minsan sigām anagga' sara'. Saguwā' bang a'a makarusa, mbal to'ongan pasagaranku. Papole'ku karusahanna ni anak-mpuna, sampay ni mpuna tu'ut, sampay ta'abut mpat pangkat."

⁸ Na pagkale si Musa ma bissala Tuhan itu, magtūy iya pasujud anumba. ⁹ Yukna, "O Panghū'ku, bang ka kasulutan sab'nnal-b'nnal ma aku, ndū' Tuhan, bang pa'in ka pagapi' ma kami. Minsan atuwah kōk saga bangsaku itu, ampunun pa'in kala'atan maka karusahan kami. Taima'un kami ati hinangun kami saga a'a suku'nu."

¹⁰ Angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Nda'un, paniya'ku paljanji'anku ma ka'a pabīng. Angahinang aku saga hinang makainu-ni ma pang'nda'an saga a'a bangsanu Isra'il kamemon. Dalam to'ongan aniya' bay makahinang buwattē', minsan ma ai lahat, minsan ma ai bangsa. Song ta'nda' hinangku makatāw-tāw e' saga a'a ya pat'нна' ma sakalibutnu, ati tasayu e' sigām bang buwattingga panabangku ma ka'a. ¹¹ Beya'un saga sara' panoho'an ya pat'нна'anku ka'am llaw itu. Dūyku min dahuannu saga bangsa Amor, bangsa Kana'an, bangsa Hit, bangsa Pirissi, bangsa Hib maka bangsa Jibus. ¹² Amay-amay, da'a kam magkahāp maka saga bangsa ya asal maglahat ma lahat ya song papehē'anbi ilu. Tantu kam pinalabayan kasasatan e' sigām, sapantun jallat ma tape'bi. ¹³ Paka'atunbi saga tempat ya pagkulbanan sigām. Lopotunbi saga batu paosol ya pagsusumbahan sigām. Puwarunbi isab saga hāg panglāhan si Asera, ya tuhan sigām d'nda. ¹⁴ Wajib kam da'a magta'at ma pagtuhanan saddi min aku, sabab si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan. Mbal to'ongan aku bilahi aniya' pagtuhananbi saddi min aku.

¹⁵ "Amay-amay, da'a kam amiha magkahāp maka saga bangsa ya asal maglahat ma lahat song papehē'anbi ilu. Sabab kalna', bang kam ganta' magkahāp maka sigām, tantu kam pinogos e' sigām ang'bba min aku bo' magta'at ni saga pagtuhanan sigām. Tabowa kam magsalu isab maka sigām ati kakanbi ba'anan susumbali'an bay pangungud ni pagtuhanan sigām e'. ¹⁶ Lagi bang aniya' saga anak sigām budjang tapene'bi pamah'nda ma ka'anakanbi l'lla, tantu sigām kapitnahan e' saga d'nda he' subay palamud ana'at ni saga pagtuhanan sigām."

¹⁷ Amalman Tuhan, yukna, “Wajib kam da'a magsasal tumbaga nihinang ta'u-ta'u pagtuhanan.”

¹⁸ “Wajib kam maghinang Hinang Tinapay Dalam Pasuligna sakahaba' tahun bang ta'abut bulananna. Subay pitumbahangi ya t'ggolbi magkakan tinapay dalam bay pinasuligan, buwat bay panoho'anku ma ka'am. Hinangunbi ma bulan Abib, ya na bulan bay kapaluwasbi min lahat Misil.

¹⁹ “Pamasuku'unbi ma aku kamemon saga anakbi kasiyakahan l'lla, beya' isab saga hayop l'lla ya dahū nianakan, ai-na ka bili-bili maka kambing, ai-na ka sapi'. ²⁰ Sagō' mbal taluwa' kinulban bang kura'. Bang aniya' kura' anganak kamint'ddana, in anak kura' inān subay nil'kkat, hatina subay aniya' dakayu' anak bili-bili atawa kambing sinumbali' ganti'na. Bang saupama mbal nil'kkat, na subay pinōng buli'-k'llongna sabab kura' iya. Saga anakbi l'lla kasiyakahan isab, subay nil'kkat maka susumbali'an pagkulbanbi ni Tuhan. Amay-amay isab, bang kam angarp ni aku sumiyan-sumiyan, subay kam amowa tutukbalan.

²¹ “Makajari kam maghinang atawa magusaha ma deyom nnom llaw, sagō' subay kam pahali maghinang ma llaw kapitu'na. Minsan ma waktu pagaruru atawa waktu pagani, subay kam pahali ma llaw kapitu'.

²² “Hinangunbi Paghinang Kapitu'an* ma waktu paganibi saga buwa' tirigu. Hinangunbi Paghinang Anihan Damuli ma song pa'in waktu paghaggut.†

²³ “Manjari t'llu waktu ma deyom dantahun ya pagtipun kamemon saga kal'llahanbi ma matahan si Yawe, ya pagpanghū'an bangsa Isra'il. ²⁴ Da'a kabimbangi saga tana'bi bang kam alikut magtipun ni aku ya Tuhanbi. Dalam sai-sai anganapsuhan tana'bi sabab paluwasku min dahuanbi saga bangsa Amor, bangsa Kana'an, bangsa Hit, bangsa Pirissi, bangsa Hib maka bangsa Jibus. Paluhaku isab lahat ya pat'nna'anbi.

²⁵ “Na bang kam anumbali' hayop pagkulbanbi ni aku, da'a papag-beya'un laha'na maka tinapay dalam pinasuligan. Bang kam maghinang Hinang Paglakad, da'a kapininbi isi susumbali'an sampay ni kasalungan.

²⁶ “Bang kam anagna' magani tinanom atawa magpusu' buwa' kayu, pene'unbi ya ahāp to'ongan bo' bowahunbi ni Luma' pangarapanbi ni si Yawe ya Tuhanbi.

“Bang aniya' anak kambing b'llabi, da'a paglamurunbi maka gatas ina'na.”

²⁷ Pagubus, ah'lling PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Sulaton saga kabtangan itu sabab kataddangan ko' itu ma paljanji'antam.” ²⁸ Jari mpatpū' bahangi ya panimpus si Musa maina'an ma atag PANGHŪ', maka dalam aniya' bay takakanna atawa tainumna t'ggolna bay maina'an. Tasulat e'na ma duwa papagan batu saga kabtangan paljanji'an, hatina Sara' Panoho'an sangpū' hekana.

Sahaya ma Pamaihu'an si Musa

²⁹ Na, palūd si Musa min Būd Turusina' amowa duwa papan batu ya panulatan paljanji'an Tuhan maka bangsa Isra'il. Paglūd na pa'in, dalam tasayu e' si Musa in baihu'na anahaya asal ma sabab kapagsuli-sulina maka PANGHŪ'. ³⁰ Pag'nda' si Harun maka kamemon saga a'a Isra'il ma

* **34:22** 34:22 Aheka ōn pangōn bangsa Isra'il ma dakayu' paghinang itu: Hinang Kapitu'an maka Hinang Anihan Dahū, maka kaōnan isab Paghinang Limampū' sabab limampū' llaw t'ggolna min bay Hinang Paglakad. † **34:22** 34:22 Hinang Anihan Damuli itu kaōnan isab Hinang Panggung, sabab taentom e' saga bangsa Isra'il waktu bay kapagluma' sigām ma deyom kapanggungan ma lahat paslangan lagi'.

sahaya baihu' si Musa, na tināw sigām pasekot ni iya. ³¹ Malaingan nilinganan e' si Musa disi Harun maka kamemon saga pagbebeya'an bangsa Isra'il. Sinō' sigām pabalik ni atagna bo' sigām bissalahanna. ³² Pagubus, patipun ni si Musa saga a'a Isra'il kamemon ati pinasampay e'na ma sigām saga sara' kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma iya ma diyata' Būd Turusina'.

³³ Aubus pa'in pamissala si Musa ma sigām, tinambunan e'na baihu'na bo' mbal ta'nda' sahayana. ³⁴ Sagō' bang aniya' waktuna pasōd ni haddarat si Yawe magsuli-suli maka iya, nila'anan e'na tambunna he' sampay iya makaluwas pabing. Pagluwas pa'in, pinalatun e'na ma saga bangsa Isra'il ai-ai bay panoho'an Tuhan ma iya. ³⁵ Ta'nda' magtūy e' sigām baihu'na anahaya, angka tinambunan baihu'na pabing, sampay ni waktu kapagsuli-sulina maka PANGHŪ'-Yawe pabalik.

35

Hatulan Pasal Llaw Mulliya

¹ Manjari itu, pinalinganan e' si Musa kamemon saga bangsa Isra'il, sinō' patipun ma iya. Yukna ma sigām, "Ka'am saga bangsa Isra'il, ya itu saga hatulan panoho'an ka'am e' PANGHŪ'. ² Nnom llaw ya pamihabi ka'lluman, sagō' bang ta'abut llaw kapitu'na, ya na llaw mulliya, llaw paghali pamaheyabi ma PANGHŪ'. Sasuku maghinang ai-ai ma llaw itu subay pinapatay. ³ Da'a kam minsan magparokot api ma deyom luma'bi ma Llaw Kapitu'."

Ai-ai Pangahinang Luma' Pangarapan Tuhan

⁴ Ah'lling si Musa ma saga jama'a bangsa Isra'il kamemon, yukna, "Buwattitu panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma ka'am, ⁵ sinō' kam amowa huhulmatan ni iya luwas min kaniya'bi. Bang isab tapangahilasbi, bowahunbi ni PANGHŪ' ba'anan saga ai-ai ya tinutat itu: bulawan, pilak maka tumbaga, ⁶ salban walna' bilu, taluk maka keyat, kakana' pote' ahāp hinanganna, bulbul kambing pangahinang kakana', ⁷ kuwit bili-bili l'lla nianjibihan keyat, maka kuwit duyung isab. Bowahunbi kayu akasya, ⁸ ns'llan buwa' jaitun ma palita'an, saga pamapā pamahamut ns'llan ya pangangg'llal imam, maka ginisan pamapā pamahamut kamanyan. ⁹ Bowahunbi isab ginisan palmata pamalingkat epod (lampik-juba) maka puyū-daggaha ya pinakay e' imam alanga."

¹⁰ Yuk si Musa isab, "Sasuku kam taga-kapandayan maghinang, pi'itu kam. Hinangunbi kamemon ya pamahinang e' PANGHŪ'-Yawe ma kitam. ¹¹ Hinangunbi Luma' Pangarapanbi ma iya, apanyap maka toldana sampay turungna katapusan, ba'anan saga kakansingna, papagan dindingna, batang-batangna, hagna maka durukanna isab. ¹² Hinangunbi Ba'ul Paljan'jan, beya' isab tanggunganna, maka turungna ya Pagtaubatan, maka kultina pangalikus. ¹³ Hinangunbi lamisahan pamat'nna'an Tinapay Hadarat, jukup maka tanggunganna, maka saga kapanyapanna, ¹⁴ palita'an pitu' sumbuhanna ya pamasawa deyom Luma', beya' isab kapanyapanna maka ns'llan pamakeyat iya. ¹⁵ Hinangunbi lamisahan pagtugtugan kamanyan maka tanggunganna, ns'llan sussi pangangg'llal imam, kamanyan ahamut, maka kultina panambol lawang ya pagsošoran ni Luma' Pangarapan. ¹⁶ Hinangunbi isab lapohan pagtunu'an susumbali'an maka pangayakanna tumbaga, beya' isab tanggunganna maka

saga kapanyapanna kamemon, garul pagailan nihinang min tumbaga sampay patinggilan ya pamat'nna'an iya. ¹⁷ Hinangunbi saga kultina panasak halaman Luma', jukup maka saga häg pangahäg sasak maka ba'anan durukan, beya' isab kultina ya panambol pagsosöran ni halaman e'. ¹⁸ Hinangunbi bale pangengkotan tolda ya panurung Luma' Pangarapan sampay kakultinahan ya panasak halaman, maka ba'anan lubidna. ¹⁹ Pagubus, t'nnununbi s'mmek pan'mmek saga imam ma waktu kapaghinang sigäm ma Luma' Sussi, hatina saga s'mmek sussi ya pamakay si Harun maka saga anakna l'lla hinabu sigäm magimam ma deyom Luma' Pangarapan."

²⁰ Pagubus pamissala si Musa inän, magla'anan na min matahanna saga a'a Isra'il kamemon. ²¹ Pabing isab pina'an saga a'a kamemon ya taga-baya' anukbal kaniya' sigäm ni PANGHÜ', lilla' isab min deyom atay sigäm. Binowa e' sigäm ba'anan ai-ai pangahinang Tolda Pagsasabuhan,* maka ai-ai pangahinang s'mmek ya pan'mmek imam. ²² Jari pina'an saga l'lla maka d'nda kamemon sasuku taga-baya' amuwan, binowa e' sigäm kaginisan saga pamulawan, buwat saga kait, aretes, singsing, gallang maka palmata, bo' niangkat e' sigäm pangahulmat ma PANGHÜ'. ²³ Saga a'a isab taga-salban walna' bilu, taluk maka keyat, atawa kakana' ahäp hinanganna, atawa bulbul kambing, atawa kuwit kambing l'lla bay nianjibihan keyat, atawa kuwit duyung, bay amowa saga palsuku'an sigäm pina'an. ²⁴ Saga a'a isab taga-pilak atawa tumbaga aponod, bay amowa alta' sigäm e' panukbal sigäm ma PANGHÜ'. Ya du amowa saga a'a taga-kayu akasya ya kinagunahan ma luma' Tuhan.

²⁵ Kamemon saga kar'ndahan taga-pangita'u isab bay aminsal† salban, ati binowa e' sigäm kakana' ahäp ya bay nihinang e' sigäm min salban bilu, taluk maka keyat. ²⁶ Sasuku sigäm taga-pangita'u, ya bilahi isab palamud, bay aminsal salban min bulbul kambing. ²⁷ Saga a'a pagbebeya'an isab bay amowa palmata onek maka palmata indaginis ya pinat'nna' ma epod maka ma puyu'-daggaha ya pan'mmek imam alanga. ²⁸ Binowa isab e' sigäm ns'llan jaitun ya kagunahan pamakeyat palita'an ma deyom Luma', maka pangang'g'لال imam. Binowa isab pamapä pangalamud ma ns'llan e', maka pamahamut kamanyan. ²⁹ Jari sai-sai taga-baya' ma kaluha'an bangsa Isra'il, l'lla ka atawa d'nda, bay amowa huhulmatan panukbal sigäm ma PANGHÜ', hilas min deyom pangatayan. Tapamuwan e' sigäm ai-ai ya kinagunahan ma saga hinang bay panoho'an PANGHÜ' ma si Musa.

Si Besalel maka si Oholeyab

³⁰ Na amissala si Musa ma saga bangsa Isra'il, yukna, "Pata'u kam. Tapene' e' PANGHÜ' si Besalel anak si Uri ya anak si Hür, min bangsa Yuda. ³¹ Aniya' pangita'u maka akkal maka kapandayan bay pamatulun e' Tuhan ma iya supaya iya makahinang ai-ai ahäp maka alingkat. ³² Ata'u iya anganguhit suntu'an ma ai-ai tahinang min bulawan atawa min pilak atawa min tumbaga. ³³ Ata'u iya anganggaugari' ginisan palmata bo' yampa pasangonna ma kait bulawan. Ata'u isab angukil kayu, maka ata'u angahinang kapanyapan indaginis bo' ahäp ninda'. ³⁴ Aniya' akkal pamuwan e' Tuhan ma iya maka ma si Oholeyab anak si Ahisamak min bangsa Dän, supaya sigäm makapandu' ma saga a'a kasehe'an. ³⁵ Jari

* **35:21** 35:21 Tolda Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya', hatina Luma' Pangarapan Tuhan. Tu'ud duwa öнна. † **35:25** 35:25 Aminsal: hatina angahinang lubid.

katulunan sigām kapandayan angkan ata'u maghinang kaginisan ai-ai, ata'u isab magguhit suntu'an. Ata'u isab sigām magbuldahan kakana' pote' maka salban bilu, taluk maka keyat, ata'u isab angahinang kakana' landu' ahāp isina. Apanday kamemon saga a'a itu maghinang ai-ai ya kahinangan tangan, alalom isab pikilan sigām magguhit suntu'an kaginisan."

36

¹ "Manjari niamay-amayan si Besalel maka si Oholeyab sampay saga a'a kamemon ya kabuwanan akkal maka kapandayan e' si PANGHŪ¹-Yawe supaya sigām makahinang Luma' Sussi maka ba'anan kapanyapanna. Sinō' sigām ameya' to'ongan ma bay panoho'an PANGHŪ¹ ma sigām."

² Pagubus, pinalingan na e' si Musa si Besalel maka si Oholeyab maka saga a'a kamemon ya kabuwanan kapandayan e' PANGHŪ¹, beya' isab sasuku taga-kōg maka baya'. ³ Tasambut he' sigām min si Musa ba'anan saga huhulmatan bay tatukbal e' saga a'a Isra'il pamapagdayaw maka pamapanyap ma Luma' Pangarapan e'. Aniya' na pa'in saga huhulmatan pinagbowa e' saga a'a Isra'il inān kahaba' subu, ⁴ angkan saga a'a ata'u maghinang bay ang'bba min hinang sigām ⁵ bo' pehē' ah'lling ni si Musa. Ya yuk sigām, "Tuwan, maglabi to'ongan ya pinagbowa na pa'in e' saga a'a itu. Sarang na makahinangan kamemon bay panoho'an PANGHŪ¹."

⁶ Jari aniya' panoho'an si Musa bay pinasaplag ma kaluha'an kauman, yukna, "Ka'am kamemon d'nda maka l'lla, sinō' pahali amowa saga huhulmatan paghinangta Luma' Sussi." Minnē' sigām tabowa pahali ang'nde'an ba'anan bubuwanan sigām labi-manglabi. ⁷ Sabab sarang na, maka'abut pangahinang Luma' Pangarapan sampay kamemon kapanyapanna.

Pangahinang Luma' Pangarapan Tuhan

⁸ Manjari tahinang Luma' Pangarapan he' saga maghihinang, sasuku sigām alalom pikilanna. Tahinang e' sigām sangpū' sugpat kultina min kakana' ahāp isina pinaglamura salban bilu, taluk maka keyat. Aniya' isab sali' luwa mala'ikat pikpikan binulda pina'an he' saga a'a apanday magbubulda. ⁹ In ba'anan sugpat kultina itu dasali' sukuranna kamemon, pitund'ppa taha'na maka dand'ppa lambuna. ¹⁰ Lima sugpat kultina bay tinahi' e' sigām pinagbihing-bihing, damikiyanna isab lima hekana takapin, manjari duwa kultina ataha' na. ¹¹⁻¹² Na aniya' tainga-tainga nihinang min kakana' bilu tinahi' pehē' ni tōng kultina ataha' inān karuwa, hatina lima-limampū' heka tainga-tainga tahinang maganggop-anggop. ¹³ Aniya' isab kakansing bulawan limampū' hekana tahinang pamarakayu' duwa kultina inān bo' supaya arakayu' deyom Luma' Pangarapan.

¹⁴ Pagubus, aniya' kultina bay nihinang e' saga a'a inān min bulbul kamping, sangpū' maka dda sugpatna pangalapis kultina deyom. ¹⁵ Daheya du saga sangpū' maka dda sugpat kultina damuli itu, taha'na pitund'ppa maka tonga', lambuna dand'ppa. ¹⁶ Lima sugpatna bay tinahi' pinagbihing-bihing bo' tahinang dakayu' kultina ataha', damikiyanna isab nnom heka sugpatna takapin. ¹⁷ Puwas e' aniya' tainga-tainga kakana' nihinang e' sigām ma tōng kultina karuwa, lima-limampū' hekana, ¹⁸ limampū' isab kakansing tumbaga pamaralos kultina bulbul kamping e'. ¹⁹ Pagubus, aniya' duwa ginis turung tahinang e' saga a'a inān panurung kamemonna. Dakayu' turung inān bay tahinang min kuwit bili-bili l'lla nianjibihan keyat, dakayu' isab tahinang min kuwit duyung, ya na turung katapusan.

²⁰ Aniya' isab saga papagan tahinang e' sigām min kayu akasya pamarindingan Luma' Pangarapan e'. ²¹ Duwand'ppa maka tonga' ya langkawna, t'llu h'kka lambuna. ²² Tahinang isab lagsak duwa hekana patuwa' min deyo'anna. Buwattē' ya pangahinang saga papagan dinding kamemon, ²³⁻²⁶ duwampū' hekana min bihing luma' tampal ni satan, duwampū' isab min bihingna tampal ni uttala'. Aniya' isab saga durukan dī pilak tasasal e' saga a'a maghihinang, mpatpū' hekana, hatina duwa durukan ma dakayu' papagan bo' aniya' pamatukan lagsak e'. ²⁷ Tahinang isab saga papagan nnom hekana pamarindingan kōkan luma' (tampal ni s'ddopan), ²⁸ maka duwa hekana isab ma duguna karuwa. ²⁹ In duwa heka papagan itu bay pinapagtapil min deyo' sampay pariyata', maka diyata' bay pinasulug ni dakayu' gallang bo' mbal magpuklas. ³⁰ Manjari walu' heka papagan ya tahinang pamarindingan kōkan luma', sangpū' maka nnom isab durukan tahinang min dī pilak.

³¹⁻³² Aniya' isab saga batang-batang pamahogot dinding bay tahinang e' saga a'a maghihinang e', lima-lima hekana ma bihing luma' dakayu' maka dakayu', lima hekana isab ma kōkan (tampal ni s'ddopan). ³³ Ya batang-batang ma t'ngnga' dinding bay pina'abut e' sigām min tōng dakayu' tudju ni tōng dakayu'. ³⁴ Bay pinutusan bulawan saga papagan dinding itu, beya' isab batang-batangna. Maka aniya' isab saga gallang bulawan tahinang e' sigām pamasulugan ba'anang batang-batang e'.

³⁵ Pagubus, aniya' kultina tahinang pangalikis deyom Luma' Pangarapan, tampal ni kōkan. Tahinang e' sigām min kakana' landu' ahāp isina, pinaglamuran isab salban bilu, taluk maka keyat. Aniya' isab sali' luwa mala'ikat pikpikan binulda pina'an he' a'a apanday magbubulda.

³⁶ Aniya' saga hāg akasya mpat hekana bay tahinang e' saga a'a maghihinang e', pinutus isab maka bulawan. Aniya' isab saga sasabit bulawan tasasal e' sigām panagnatan kultina, maka durukan hāg tasasal min pilak aponod. ³⁷ Pagubus, aniya' kultina tahinang e' sigām panambol lawang pagsooran ni Luma'. Kakana' ahāp isina ya pangahinang kultina itu, binulda maka salban bilu, taluk maka keyat e' a'a magbubulda. ³⁸ Tahinang isab e' sigām saga hāg lima hekana, jukup maka sasabit. Kōk hāg itu bay pinutus maka bulawan, batangna bay nileboran isab maka bulawan. Aniya' isab durukan tumbaga tahinang e' sigām pamat'nggehan saga hāg.

37

Ba'ul Paljanji'an

¹ Na, makahinang ba'ul si Besalel min kayu akasya, lima h'kka taha'na, t'llu h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna. ² Bay pinutus deyom-luwasanna maka bulawan porol, pinalingkat isab kidna maka gipis bulawan. ³ Nihinang e'na mpat gallang bulawan pinatli' pehē' ni tape' ba'ul, duwa gallang min bihing ba'ul dambila', duwa isab min dambila'.

⁴ Pagubus, aniya' tanggungan nihinang e' si Besalel min kayu akasya, pinutus isab maka bulawan. ⁵ Pinasulug magtūy ni gallang ya ma bihing ba'ul bo' aniya' pananggungan.

⁶ Tahinang isab e' si Besalel turung ba'ul, ya pinagōnan Turung Pagtaubatan. Tasasal e'na min bulawan porol, lima h'kka taha'na, t'llu h'kka lambuna. ⁷⁻⁸ Pagubus, tasasal e'na duwa mala'ikat pikpikan, dakayu' min dantōng turung ba'ul, dakayu' isab min dantōng. Langkus asal bulawan mala'ikat maka bulawan turung, da-sasalan du. ⁹ Pab'llat

pariyata' pikpik mala'ikat itu makalandungana turung ba'ul. Magharap duwa mala'ikat e', maka e' sigām angandomolan turung.

Lamisahan Pamat'nna'an Tinapay Hadarat

¹⁰ Na, bay makahinang lamisahan disi Besalel min kayu akasya, mpat h'kka taha'na, duwa h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna. ¹¹ Taputus e' sigām maka bulawan porol, maka pinalingkat mpat kīdna maka gipis bulawan. ¹² Aniya' isab paga-paga saga da'mpāt-tangan lambuna tahinang e' sigām ma sakalibut lamisahan e', pinalingkat isab maka gipis bulawan. ¹³ Pagubus, makahinang sigām saga gallang mpat hekana bo' pinatli' pehē' ni mpat duguna, min diyata' saga tape'. ¹⁴ Gallang itu bay pinasekot ni paga-paga bo' aniya' pamasulugan tanggungan bang subay nihangkit. ¹⁵ Tahinang isab saga tanggungan min kayu akasya taputus maka bulawan. ¹⁶ Manjari tahinang na isab e' disi Besalel saga kapanyapan lamisahan buwat saga lai, saga pinggan, maka saga pangisihan binu-anggul ya binu'usan pangahulmat Tuhan. Ba'anana saga kapanyapan itu bay nihinang min bulawan porol.

Palita'an Bulawan

¹⁷ Na, tahinang palita'an he' disi Besalel, sinasal min bulawan porol. Dalos asal hinanggana min buli'na sampay ni batangna, beya' isab saga pinggan-pingganna, ya pinagukilan sali' luwa sumping. ¹⁸ In batang palita'an itu magsanga nnom, t'llu min dambila' batang, t'llu isab min dambila'. ¹⁹ Saga sanga itu bay kahinangan pinggan-pinggana sali' luwa sumping almon* t'llu hekana ma saga sanga ka'nnom pakaniya-pakaniya. ²⁰ Damikiyanna in baran palita'an, bay kahinangan pinggan-pinggana isab sali' luwa sumping almon, mpat hekana, ²¹ dakayu' min deyo' saga sanga panagna'an, dakayu' min deyo' saga sanga t'ngnga'an, dakayu' isab min deyo' sanga ma diyata'an, jari nnom sangana. ²² Jari langkus hinanggana kamemon, baran palita'an maka ba'anana sumping-sumpingna maka saga sangana. Bulawan porol ya pangahinang iya.

²³ Tahinang isab e' disi Besalel saga palita'an maka pangisihan ns'llan pitu' hekana, jukup maka saga sisipit pamahāp sumbunan maka saga talam-talamna. Bulawan porol ya pangahinang. ²⁴ Manjari t'llumpū' maka mpat kilu ya buhat bulawan bay pangahinang palita'an maka kamemon kapanyapanna inān.

Pagtugtugan Kamanyan

²⁵ Pasunu', aniya' lamisahan amasagi' tahinang e' sigām min kayu akasya, pagtugtugan kamanyan. Lambuna maka taha'na duwa h'kka sali'-sali', langkawna mpat h'kka. Aniya' pussuk-pussuk sali' luwa tanduk bay tahinang e' sigām ma duguna, dalos asal kayuna maka kayu bay pangahinangan baran lamisahan. ²⁶ Diyata' lamisahan maka saga kīdna, sampay isab saga pussuk-pussukna, bay pinutus maka bulawan porol. Aniya' isab gipis bulawan bay pinehē' ni kakīran lamisahan pamahāp luwana. ²⁷ Bay sigām makahinang gallang bulawan pamasulugan tanggungan. Pinasangon pehē' ni kīd lamisahan min deyo'an gipis e', dakayu' min dambila', dakayu' isab min dambila'. ²⁸ Makahinang sigām saga tanggungan isab min kayu akasya pinutus maka bulawan.

* 37:19 37:19 Alingkat sumping almon itu, maka ahāp kinakan bigi-buwa'na.

²⁹ Puwas e', bay sigām makahinang ns'llan landu' asussi ya pamehed ai-ai pinasuku' ma Tuhan, maka kamanyan ahamut. Bineya' e' sigām kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut.

38

Lapohan Pagtunu'an Kulban

¹ Pagubus, aniya' lapohan pagtunu'an kulban tahinang e' disi Besalel min kayu akasya. Magpasagi' lambuna maka taha'na, sangpū' h'kka sali'-sali'. Nnom h'kka langkawna. ² Aniya' saga pussuk-pussuk sali' luwa tanduk bay tahinang ma duguna, dalos asal kayuna maka kayu ya pangahinangan baran lapohan. Jari taputus kamemonna maka di tumbaga. ³ Tahinang isab min tumbaga ba'an an kapanyapanna, buwat saga undam panaluran abu, saga kakagis, saga garul pangisihan laha' susumbali'an, saga tutugsuk aheya, sampay saga pangisihan baga. ⁴ Aniya' pangayakan abu tahinang e' sigām min tumbaga bo' pinasangon ni deyom lapohan min deyo' paga-pagana, saga ma tonga'an kidna. ⁵ Tasasal mpat gallang tumbaga pinehē' ni dugu pangayakan ka'mpat, ⁶ maka tahinang isab saga tanggungan min kayu akasya taputus maka tumbaga. ⁷ In tanggungan itu bay pinasulug ni gallang ya ma kid lapohan karuwambila' bang nihangkit. Lapohan itu bay tahinang min papan, sali' luwa tu'ung dalam aniya' turungna.

Garul Pagailan

⁸ Pagubus, tahinang e' disi Besalel garul pagailan maka patinggilanna. Ya tapagguna e' sigām saga tumbaga angalinig, ya bay pagsasaminan saga kar'ndahan ya magtatabang ma atag lawang pagsosōran ni Tolda Pagsasabuhan.*

Halaman ma Luma' Pangarapan

⁹⁻¹⁵ Pasunu', tahinang e' sigām halaman ma Luma' Pangarapan e', taha'na duwampū' maka limand'ppa, luhana sangpū' maka duwand'ppa maka tonga'. Aniya' kultina ahāp kakana'na tahinang e' sigām panasak halaman e', maka ba'an an hāgna isab panagnatan. Duwa-duwampū' heka hāg min bihingna tampal ni uttala' maka ni satan, sangpū' isab min tōngna tampal ni s'ddopan. Kamemon hāg itu bay nihinangan durukan min di tumbaga maka sasabit pilak isab panagnatan kultina. In baran hāg isab bay nileboran pilak. Aniya' palabayan pagsōd-luwasan a'a tahinang ma tōng halaman tampal ni sobangan, maka aniya' kultina min karuwambila' lalabayan itu t'llu-t'llun d'ppa maka tonga' taha'na. Aniya' isab hāg t'llu hekana jukup maka durukanna pinat'nna' ma dambila' maka dambila'. ¹⁶ Ahāp kakana' ma saga kakultinahan kamemon ya panasak halaman. ¹⁷ Tumbaga isab ya pangahinang durukan hāg, bo' di pilak ya pangahinang saga sasabitna maka lebod-lebodna. Saga kōk hāg isab bay pinutusan pilak, maka pilak isab ya pangalebod ma batangna.

¹⁸ Manjari kultina ahāp kakana'na ya tahinang e' sigām panambol pagsosōran halaman e'. Kabuldahan isab kultina itu e' saga a'a magbubulda maka salban bilu, taluk maka keyat. Lambuna limand'ppa, langkawna dand'ppa maka tonga' sin tonga', hatina dalangkaw kultina dakayu' itu maka kultina ya panasak halaman. ¹⁹ Aniya' mpat hāg bay tahinang e' saga a'a maghihinang panagnatan kultina panambol itu, maka mpat isab durukanna tahinang min tumbaga. Di pilak ya pangahinangan sasabit hāg itu maka lebod-lebodna, maka pilak isab ya pamutus kōkna. ²⁰ Di

* 38:8 38:8 Ya na Luma' Pangarapan Tuhan.

tumbaga saga bale ya pangahengkotan Luma' Pangarapan maka ba'anan kultina ma likusan halamanna.

Listahan Ai-ai ya Pangahinang Luma' Pangarapan

²¹ Na, ya na itu saga bulawan, pilak maka tumbaga ya tapaglagi e' saga a'a maghihinang ma Luma' Pangarapan, ya pinagōnan isab Luma' Pagtau'an Paljanji'an. Bay pinalista hekana e' si Musa ma saga panubu' si Libi. Si Itamar anak si Imam Harun ya tag-soho'an ma sigām itu. ²² Si Besalel anak si Uri, mpu si Hūr min panubu' si Yuda, ya pagbebeya'an ma saga a'a maghihinang ma kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma si Musa. ²³ Ya pasehe' ma si Besalel si Oholeyab anak si Ahisamak min panubu' si Dān. A'a ya apanday magguhut suntu'an maka maghinang ai-ai ya hinangan tangan. Ata'u isab iya magbuldahan kakana' ahāp maka salban bilu, taluk maka keyat.

²⁴ Na, ya bulawan bay niangkat e' saga a'a Isra'il panukbal sigām ma Tuhan, 29 talen maka 730 sekel.† Ya na bulawan bay pangahinang ba'anan ai-ai ma Luma' Sussi (Timbangan sara' agama ya pagtimbangan e'.)

²⁵⁻²⁶ In pilak isab bay ta'a' min saga a'a Isra'il ma waktu kapangitung heka sigām, saga 100 talen maka 1,775 sekel‡ bang tinimbang. (Timbangan sara' agama ya pagtimbangan e'.) Ya na pilak bay pamabayad ma kamemon saga kal'llahan Isra'il sasuku sigām duwampū' tahun umulna sampay pariyata'. 603,550 puhu' ya heka sigām bay taitung, maka tonga' sekel§ isab ya pamabayad ma sigām magkaniya-kaniya. ²⁷ Manjari, in dahatus talen pilak aponod inān bay pinagguna pangahinang saga durukan hāg dahatus hekana ma Luma' Sussi maka ma kultinana. Manjari dakayu' talen di pilak tahinang dakayu' durukan. ²⁸ Pagubus, ningā' e' saga a'a maghihinang inān ya pilak aponod takapin, 1,775 sekel buhatna. Aniya' pinagguna e' sigām pangahinang saga sasabit di pilak ma saga hāg, aniya' bay pangalebod baran saga hāg, maka aniya' bay pamutus kōk hāg e'.

²⁹ In buhat tumbaga isab bay panukbal e' saga a'a Isra'il, 70 talen maka 2,400 sekel.* ³⁰ Tapagguna e' sigām pangahinang saga durukan hāg ma lawang Tolda Pagsasabuhan, maka lapohan tumbaga, jukup isab maka pangayakanna tumbaga maka kamemon kapanyapanna. ³¹ Tumbaga lullun ya tapangahinang saga durukan hāg ma sasak ya pangalikus halaman, maka ma labayan pagsōd-luwasanna. Tapangahinang du isab saga bale pangahengkotan ba'anan kultina ya pangatop Luma' Pangarapan, maka saga kultina ya pangalikus halamanna.

39

Pan'mmek saga Imam

¹ Na aniya' saga s'mmek bay nihinang e' disi Besalel min salban bilu, taluk maka keyat, pan'mmek saga imam ya maghinang ma deyom Luma' Sussi. Aniya' isab s'mmek sussi nihinang e' sigām pamas'mmek si Harun. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.

² Tahinang epod e' sigām min kakana' ahāp, binuldahan bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat. ³ Ya bulawan e' bay tinukul panipis to'ongan bo' pinagsanggi'-sanggi', jari pinalamud sanggi'anna ma salban

† 38:24 38:24 Hatina saga 1,000 kilu buhat bang ma bistahan tahun baha'u itu. ‡ 38:25-26

38:25-26 Hatina 3,400 kilu. § 38:25-26 38:25-26 Pisita di pilak 15 sussuk buhatna. * 38:29

38:29 Hatina saga 2,400 kilu.

bilu, taluk maka keyat. A'a apanday ya makahinang. ⁴ Aniya' duwa sablayan pinatahi' e' sigām ni epod inān ma karuwambila'na bo' ahāp t'nna'na ma baran imam. ⁵ Aniya' sambung ahāp isab nihinang e' a'a ata'u maghinang. Tahinang min kakana' ahāp bo' binuldahan sanggi' bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat. Magdalos sambung itu maka baran epod. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

⁶ Pagubus, aniya' duwa palmata onek* bay pinat'nna' ma kait bulawan bo' yampa niukilan maka ōn saga anak si Isra'il† l'lla kasangpū' maka duwa. Landu' anahut ukilanna, sali' ukilan singsing. ⁷ Aubus pa'in, in palmata onek itu bay pinasangan ma sablayan epod e' saga a'a maghihinang, ma atag baha'na, supaya aniya' pangentoman ma saga anak si Isra'il. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

⁸ Na aniya' puyu-daggaha tahinang e' a'a taga-kapandayan, sali' du hinanganna maka epod, hatina kakana' ahāp isina binuldahan bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat. ⁹ In kakana' puyu' inān bay nilupi' duwa bo' amasagi', dah'kka taha'na, dah'kka isab lambuna. ¹⁰ Na, aniya' saga palmata sangpū' maka duwa hekana bay pinat'nna' e' sigām ma dahuān puyu' he'. Pinagtād mpat, t'llu-t'llu heka palmata ma dantād. Palmata rubi (palmata alutu keyatna), topas (palmata kuning) maka berel (palmata jali'-jali') ya ma tād diyata'. ¹¹ Palmata turkwis (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), sappir (palmata alutu biluna) maka emeral (palmata alutu' gaddungna) ya ma tād pasunu'. ¹² Palmata jasint (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), agat (palmata magjali'-jali' kausun maka pote') maka amitis (palmata taluk) ya ma tād pasunu' gi'. ¹³ Palmata krisolit (palmata biyaning), onek (palmata kausun jali'-jali') maka jasper (palmata intan gaddung) ya ma tād deyo' katapusan. ¹⁴ Manjari in sangpū' maka duwa palmata itu bay niukilan saga ōn anak si Isra'il l'lla, ōn a'a dakayu' ma palmata dakayu' pakaniya-kaniya. Ya ukilanna sali' hantang ukilan singsing.

¹⁵ Pagubus, aniya' duwa kili-kili bulawan tinabid-tabid tahinang e' saga a'a inān pangengkot puyu' ni epod. ¹⁶⁻¹⁹ Tahinang isab duwa kait bulawan pinasipit ni sablayan epod min dahuanna, maka mpat singsing bulawan tinahi' pehē' ni mpat dugu puyu', min bukutna. Pagubus, ya tōng kili-kili bulawan bay niengkotan ni duwa singsing puyu', maka tōngna dakayu' isab bay niengkotan ni duwa kait ya pamat'nna'an palmata supaya pasangan ni sablayan epod min dahuān baha. ²⁰ Aniya' isab tahinang e' sigām duwa singsing saddi bo' yampa tinahi' pehē' ni tōng sablayan epod, ma atag sambungna. ²¹ Ya singsing puyu' damuli itu bay niengkotan ni singsing epod maka lubid bilu bo' mbal angalambe puyu' min baran imam. Jari bineya' e' sigām bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

²² Pagubus, aniya' juba pangalapis epod tahinang e' saga a'a magt't'nun min salban bilu dalam aniya' lamudna. ²³ Juba itu bay nihinangan lowang ma t'ngnga'na, nila'upan bo' mbal al'kkas agese'. ²⁴ In kumpi' juba isab bay pina'ari-ari maka buwa'-buwa' dalima'.‡ Salban bilu, taluk maka keyat ya pangahinang. ²⁵ Aniya' isab bagting-bagting bulawan tahinang e' saga a'a inān, pinag'llot'llot maka buwa'-buwa' dalima' ma kumpi' juba. ²⁶ In juba itu maka ari-arihanna wajib subay sinulug e' imam alanga ma waktu kapagimamna tudju ni PANGHŪ', buwat bay panoho'anna ma si Musa.

* 39:6 39:6 Onek itu dakayu' ginis palmata jali'-jali' ettom maka pote'. † 39:6 39:6 Si Isra'il: hatina si Yakub, ya pang'mbo'an bangsa Isra'il. ‡ 39:24 39:24 Dalima' itu ginis buwa' kayu ahāp luwana maka ssana.

²⁷ Manjari itu aniya' saga s'mmek kasehe' tahinang pamadju' disi Harun maka saga anakna l'lla. Aniya' badju' ahāp kakana' tat'nnun he' a'a apanday magt'nnun. ²⁸ Aniya' saga sulban ahāp kakana'na, maka porong, maka sawual-sauwal ahāp isab t'nnunanna. ²⁹ Aniya' isab sabitan tahinang min kakana' pote' binuldahan maka salban bilu, taluk maka keyat. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

³⁰⁻³¹ Katapusanna, aniya' tapak-tapak pangorona bay tahinang e' saga a'a magsasasal min dī bulawan. Bay kaukilan isab kabtangan itu, "Sussi-manussi Pamasuku' si Yawe." Ukilanna inān sali' ukilan singsing. Pagubus itu, aniya' lubid bilu pinasangon ni korona inān pamaengkot iya ni dahuan sulban imam, buwat bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.

Si Musa Angaliling Kamemon bay Tahinang

³² Manjari itu, atemos na saga hinang kamemon bay pangahinang Luma' Pangarapan, hatina Tolda Pagsasabuhan PANGHŪ' maka manusiya'. Tabeya' e' saga a'a Isra'il kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

³³ Tabowa e' sigām pehē' ni si Musa saga pagdayaw Luma' Pangarapan maka ai-aina kamemon. Tabowa toldana maka kapanyapanna kamemon. Tabowa saga kakansing, saga papagan dinding, saga babag, saga hāg isab maka ba'anan durukan. ³⁴ Tabowa saga kultina pangatop, ya kultina bay tahinang min kuwit bili-bili l'lla nianjibihan keyat, maka kultina kuwit duyung, maka kultina ya pangalikus Ba'ul. ³⁵ Tabowa isab Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an, jukup maka tanggunganna maka turungna bulawan ya pangampunan dusa, ³⁶ tabowa lamisahan pamat'nna'an Tinapay Hadarat, jukup isab maka kapanyapanna. ³⁷ Tabowa palita'an bulawan maka sumbuhanna, jukup maka saga kapanyapan maka ns'llan pamakeyat ma iya. ³⁸ Tabowa isab lamisahan panugtugan kamanyan, maka ns'llan sussi ya pangang'llal ma imam, maka kamanyan ahamut, maka kultina ya panambol pagsosōran ni Luma' Pangarapan. ³⁹ Tabowa lapohan tumbaga maka pangayakanna, saga tanggunganna maka ba'anan kapanyapanna, tabowa isab garul pangailan maka patinggilanna. ⁴⁰ Tabowa isab saga kultina ya panasak ma halaman Luma' maka ba'anan hāg maka durukanna, tabowa isab kultina ya panambol halaman. Tabowa saga lubid maka bale pangengkot sasak, ai-ai ya pinagguna he' sigām pamat'ngge Luma' Pangarapan, ya Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya'. ⁴¹ Tabowa isab ni si Musa saga s'mmek tin'nnun ya pan'mmek ma saga imam waktu paghinang sigām ma deyom Luma' Sussi, hatina saga s'mmek sussi ya pamakay imam Harun maka saga anakna l'lla ma waktu kapagimam sigām.

⁴² Jari aubus na saga kahinangan kamemon bay tahinang e' saga bangsa Isra'il, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa. ⁴³ Manjari pagliling si Musa ma kamemon kahinangan sigām, bo' ta'nda'na in bay panoho'an PANGHŪ' tabeya' na to'ongan e' sigām, magtūy iya angamu'-ngamu'an sigām kahāpan ni Tuhan.

40

Pamat'ngge Tolda ya Pangarapan Tuhan

¹ Ajukup pa'in kahinangan inān kamemon, angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa. ² Yukna, "Pat'nggehunbi na Luma' Tolda Pagsasabuhanku maka ka'am saga bangsa Isra'il. Sahali bulan ya llaw pamat'nggebi, ma bulan panagna'an tahun. ³ Tapat'ngge pa'in Luma', pat'nna'unbi

Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an ma deymna to'ongan, bo' likusin maka kultina. ⁴ Pareyomunbi lamisahan ya pamat'nna'an tinapay, sinakap isab maka kapanyapanna. Pareyomunbi palita'an bulawan maka tagamahunbi saga sumbuhanna. ⁵ Bowahunbi lamisahan panugtugan kamanyan bo' pat'nna'unbi ma dahuwan Ba'ul. Pagubus, tambolun bowa' lawang Luma' maka kultina.

⁶ "Lapohan tumbaga ya pagtunu'an kulban, pat'nna'unbi ma halaman Tolda Pagsasabuhan ilu, ma anggapan pagsosoranna. ⁷ Pat'nna'unbi isab garul pagailan ma llotan Luma' maka lapohan pagtunu'an kulban e' ati isihin bohe'. ⁸ Ubus, sasakinbi katilibut halaman maka pasangonunbi isab kultina panambol pagsosoranna.

⁹ "Na, ngā'unbi ns'llan sussi ati busuginbi Luma' Pangarapan maka kapanyapanna kamemon supaya pinasuku' ma aku ya Tuhanbi, manjari asussi to'ongan. ¹⁰ Busuginbi isab lapohan pagtunu'an kulban maka kapanyapanna bo' pinasuku' ma aku, manjari mahasussi to'ongan. ¹¹ Ya du garul pagailan maka patinggilanna, busuginbi isab pamasuku'bi ma aku.

¹² "Pagubus, bowahun si Harun maka saga anakna l'lla pehe' ni pagsosoran Tolda Pagsasabuhan bo' pinandi maka bohe'. ¹³ Pasulugunbi ma si Harun saga s'mmek imam alanga. Busuginbi iya maka ns'llan sussi ati pasuku'unbi iya ma aku supaya iya tōp magimam ma matahanku.

¹⁴ Pabadju'inbi isab saga anakna l'lla, ¹⁵ maka busuginbi sigām ns'llan buwat bay pamusugbi ma si Harun ya mma' sigām e', supaya sigām gin'llal imam maghinang ni aku. Manjari anatas kapagimam sigām magpangkat-mangkat selama-lama." Buwattē' ya pagkallam Tuhan ma si Musa.

¹⁶ Na, bineya' e' si Musa kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma iya.

¹⁷ Sakali itu, in Luma' Pangarapan Tuhan bay pinat'ngge e' disi Musa ma waktu sahali bulan, bulan panagna'an ma tahun karuwana min bay kaluwas sigām min lahat Misil. ¹⁸ Saga durukan hāg ya pinat'nna' e' sigām dahū, bo' yampa saga papagan dinding, bo' babagna, bo' ba'anan hāg ya pamabatukan kamemon. ¹⁹ Bin'llat e' sigām saga kultina maglapis-lapis pangatop kaluha'an luma'. Pagubus, ya kultina akapal to'ongan. Jari bineya' e' sigām kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

²⁰ Puwas e', ningā' e' si Musa saga papagan batu bay panulatan palman Tuhan bo' ninna' e'na ma deym ba'ul. Binatuk pa'in saga tanggungan ni ba'ul e', tinurungan e'na maka turung bulawan ya panaubatan dusa.

²¹ Pagubus, binowa ba'ul e' si Musa ni deym Luma' Pangarapan, ni deym Bilik Mahasussi, ati pinasagnat e'na kultina pamalikus Ba'ul, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

²² Puwas e' isab, in lamisahan pamat'nna'an tinapay wa'i pina'atag e' si Musa ma deym Tolda Pagsasabuhan tampak ni satan, min luwasan kultina ya angalimbuhan ba'ul. ²³ Jari pinat'nna' pahāp saga tinapay ma diyata' lamisahan itu, ma matahan PANGHŪ'-Yawe, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

²⁴ Ya du palita'an bulawan, pina'atag e' si Musa ma deym Tolda Pagsasabuhan tampak ni uttala' bo' maganggop maka lamisahan tinapay.

²⁵ Sakali pinat'nna' e'na palita'an maka sumbuhanna maina'an ma matahan PANGHŪ'-Yawe, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

²⁶ Aubus pa'in, in lamisahan bulawan bay pinat'nna' e' si Musa ma deym Tolda Pagsasabuhan, min dahuan kultina ya angalimbuhan ba'ul.

²⁷ Jari maina'an iya anugtug kamanyan ahamut, buwat bay panoho'an

PANGHŪ' ma iya. ²⁸ Ati pinasangon e' si Musa kultina ya panambol Luma' Pangarapan.

²⁹ Pagubus inān, ya lapohan pagtunu'an kulban bay pina'atag e' si Musa ma kasekotan lawang Luma' Pangarapan (ya na Tolda Pagsasabuhan) ati maina'an iya anunu' susumbali'an pagkulban sigām ni Tuhan, pinabeya' isab ginisan tirigu, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

³⁰ Ya garul aheya pagailan isab bay pinat'nna' e' si Musa ma llot Tolda Pagsasabuhan maka lapohan pagkulbanan, bo' ni' isihan e'na bohe' pagail.

³¹ Tapagguna bohe' itu e' si Musa maka si Harun sampay isab saga anak si Harun pangose' tape'-tangan sigām, ³² waktu kapasōd sigām ni deyom Tolda Pagsasabuhan. Ya du ma waktu kapasekot sigām ni lapohan pagkulbanan, buwat isab bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

³³ Pagubus inān, sinasakan e' disi Musa halaman ma sakalibutan Luma' Pangarapan maka lapohan pagkulbanan e'. Pinasangon isab kultina ya panambol pagsosōran ni halaman. Minnē' atangbus e' si Musa kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

Kasahaya'an si Yawe

³⁴ Aubus pa'in ina'an, magtūy katambunan Tolda Pagsasabuhan e' gabun-Tuhan, * maka ap'nno' deyomna e' sahaya si Yawe. ³⁵ Manjari mbal makasōd si Musa sabab ina'an gabun patapu' ni diyata' Luma' maka ina'an sahaya si Yawe ma deyomna.

³⁶ Na, in bangsa Isra'il, ma waktu kapaglatun-latun sigām min lahat dakayu' ni dakayu', subay pa'angkat gabun min diyata' Luma' Pangarapan bo' yampa sigām pauntas. ³⁷ Sat'ggol mbal pa'angkat, mbal isab sigām pauntas min bay paglihanan sigām. ³⁸ Ina'an gabun si Yawe ma diyata' Luma' Pangarapan ma waktu llaw, ina'an isab api ma deyom gabun ma waktu sangom. Jari ta'nda' e' kamemon saga a'a Isra'il pi'ingga-pi'ingga paglatunan sigām.

* 40:34 40:34 Gabun-Tuhan: gabun patudjak pariyata' sali' luwa buhawi'.

MAGHUHUKUM

Pahati pasal Jūd itu

Tasalsila ma Jūd Maghuhukum itu kahālan kabangsahan Isra'il ma waktu dalam aniya' pagnakura'an sigām tantu. Saga mpat hatuŕ tahun t'ggolna, tinagna'an min waktu kat'kka sigām ni lahat Kana'an maka kamatay si Yussa', sampay ni waktu kapagsultan si Sa'ul. Ya sinsila maitu saga a'a babantugun ya niōnan 'maghuhukum', sagō' ya kaheka'an sigām a'a ata'u magbono'. Si Samson ya landu' abantug ma saga maghuhukum itu, tabassa salsilana ma Bāb 13-16. Aniya' pandu' landu' ahāp ma Jūd itu, hatina in bangsa Isra'il mbal makatatas luwal bang sigām angisbat Tuhan magatay pote'. Bang sigām ang'bba min Tuhan sumiyān-sumiyān, tiyap-tiyap sigām magnikala'atan. Malaingan aniya' pandu' paliyu lagi' minnē', hatina minsan pataikut bangsa Isra'il min Tuhan bo' pinataluwa'an bala', bang sigām ganta' pabīng angisbat, tantu sigām tinaima' e'na.

JŪD MAGHUHUKUM

Palbahagi'an Kitab Jabul

Nirupak saga Bangsa Kana'an Takapin

¹ Na, pagpatay pa'in si Yussa', angaru saga bangsa Isra'il ni si Yawe ya Tuhan sigām, yuk-i, "Sai min kami ya dahū angandupak ni bangsa Kana'an?"

² Ya sambung PANGHŪ'-Yawe, "Panubu' si Yuda ya parahū, sabab bay pamuwanku bahagi' lahat ilu ni komkoman sigām."

³ Manjari ah'lling saga a'a bangsa Yuda ni saga kampung sigām bangsa Simiyun, yuk-i, "Gapi'inbi kami pehē' ni paglahat ya pamasuku' kami ati magdongan kitam angandupak ni bangsa Kana'an. Pas'le' kami isāb anganggapi' ka'am bang pehē' ni paglahat ya pamasuku' ka'am." Jari tinabangan bangsa Yuda e' bangsa Simiyun.

⁴ Na, parupak pa'in saga a'a bangsa Yuda, pinara'ug sigām e' PANGHŪ' min bangsa Kana'an maka bangsa Peres, ati sangpū' ngibu heka a'a bay tapapatay sigām ma lahat Besek. ⁵ Talanggal isāb maina'an si Adoni-Besek ya pagpanghū'an saga a'a Besek. Binowa iya magbono' ati pinalahi saga bangsa Kana'an maka bangsa Peres. ⁶ Si Adoni-Besek bay makalahi isab, sagō' tinurul iya e' a'a Yuda sampay tasaggaw. Pagsaggaw itu, pinōngan bokol tanganna maka bokol tape'na karuwambila'.

⁷ Jari ah'lling si Adoni-Besek, yukna, "Pitumpū' heka sultan bay kapōnganku bokol tangan maka bokol tape' sigām. Ya sadja takakan e' sigām momok kinakan apakpak min lamisahanku. Angkan ma buwattina'an itiya' na aku tinūngbasan e' Tuhan ma bay tahinangku ma sigām." Manjari binowa iya e' saga a'a Yuda ni da'ira Awrusalam ati mahē' kamatayanna.

⁸ Bay tarupak asal da'ira Awrusalam e' saga a'a Yuda ati ta'agaw e' sigām. Pinapagpatay e' sigām saga a'ana, pinagtautunu' isāb kaluma'anna. ⁹ Pagubus, palūd saga a'a Yuda bo' angandupak ni saga a'a Kana'an ya pat'nna' ma lahat kabūran, maka ma lahat Negeb, maka ma kabūd-būran tampal ni s'ddopan. ¹⁰ Tat'kka isāb e' sigām bangsa Kana'an ya pat'nna' ma kauman Hebron (ya bay niōnan Kiriya't-Arba ma waktu tagna') ati tara'ug e' sigām disi Sesay, si Ahiman maka si Talmay.

¹¹ Aubus pa'in min Hebron, parugpak sigām ni saga a'a pat'nna' ma kauman Deber (ya bay niōnan Kiriyaat-Seper ma waktu tagna'.) ¹² Jari ah'ling si Kaleb yukna, "Pamakawinku anakku si Aksa ma l'lla ya makatawakkal angandugpak maka angalongkop* Kiriyaat-Seper." ¹³ Si Otniyel ya makalongkop kauman inān, ati pamakawin ma iya e' si Kaleb anakna si Aksa. Si Otniyel itu siyal si Kaleb, si Kenas ya mma' sigā.

¹⁴ Manjari dakayu' llaw pinogos e' si Aksa si Otniyel, sinō' angamu' tana' min mato'ana si Kaleb. Sakali pehē' si Aksa ni mma'na. Makareyo' pa'in iya min kura'na, tinilaw iya e' si Kaleb, yuk-i, "Ai tapanabangku ma ka'a, arung?"

¹⁵ Yuk sambung si Aksa, "Dūlin aku ma kabaya'an ku. Pagga aku bay buwanannu tana' ma Negeb, buwanin gi' isab aku saga tuburan bohe'." Jari kabuwanan iya saga tuburan bohe' ma kabūd-būran maka ma kapantayan.

¹⁶ Na, magbeya' saga a'a Yuda maka saga a'a Kēn ya panubu' mato'ana si Musa. Ala'an sigām min da'ira Kapalmahan bo' papinda ni paslangan Yuda. Pasakaum sigām ma saga a'a ya asal maglahat maina'an ma Negeb, ma kasekotan kauman Arad.

¹⁷ Pagubus, pasehe' saga a'a Yuda ma kaukampungang sigām bangsa Simiyun ati tarugpak e' sigām bangsa Kana'an ya pat'nna' ma da'ira Sepat. Jari alubu da'ira inān maka kaluma'anna angkan pinagōnan da'ira Horma'. ¹⁸ Kalongkopian isāb e' a'a Yuda saga da'ira Gasa, Askelon maka Ekron, beya' isab tana' ma sakalingkal saga da'ira inān.

¹⁹ Pagapi' na pa'in PANGHŪ'-Yawe ma bangsa Yuda ati ta'agaw e' sigām saga kaluma'an ma kabūd-būran. Malaingkan dalam takole' e' sigām tin'ggal saga bangsa ya maglahat ma kapantayan, sabab aniya' ma sigām kalesa pagdayaw basi'. ²⁰ In kauman Hebron bay pamasuku' ma si Kaleb buwat bay panganjanji' si Musa, ati tin'ggal e' si Kaleb t'llungan tumpukan bangsa Annak ya bay pat'nna' maina'an. ²¹ Bo' arapun in bangsa Jibus ya maglahat asal ma Awrusalam dalam bay tapala'an e' bangsa Benjamin. Angkan sigām duwa bangsa masi magsakaum maina'an.

²² Bay isāb nirugpak e' bangsa Yusup da'ira Betel, pagka sigām ginapi' e' PANGHŪ'. ²³ Waktu sigām amapehē' mata-mata ni Betel (ya bay niōnan Lūs waktu tagna'), ²⁴ aniya' l'lla ta'nda' paluwas min da'ira inān. Yuk saga mata-mata ma iya, "Pandu'in kami bang buwattangga pasōd ni da'ira ilu ati mbal ka inay kami." ²⁵ Jari tinuli'an sigām pasōd pehē'. Pinapatay e' sigām kamemon a'a ya maglahat ma da'ira Betel. Saguwā' in l'lla bay anuli'an sigām niliyus magtai'anak e' saga mata-mata. ²⁶ Puwas pa'in he'-i, pehē' a'a inān ni lahat bangsa Hit ati mahē' iya amaniya' da'ira. Niōnan e'na Lūs, jari Lūs ya onna sampay ni kabuwattituhan.

²⁷ Malaingkan dalam bay tat'ggal e' bangsa Manasse saga a'a ya maglahat ma Bet-Sān, ma Ta'anak, ma Dōr, ma Ebleyam, ma Megiddo, sampay isāb ma ba'anang kaluma'an ya ma katilibut saga paglahat itu. Tu'ud magniyat bangsa Kana'an mbal ala'an min paglahat inān. ²⁸ Aga'os pa'in bangsa Isra'īl, niata e' sigām bangsa Kana'an, sinō' maghinang abuhāt, sagō' dalam bay tapala'an tūy. ²⁹ Damikiyanna isāb bangsa Epra'im, dalam bay makat'ggal bangsa Kana'an ya pat'nna' ma Geser angkan masi na pa'in sigām duwa bangsa magsakaum. ³⁰ Damikiyanna bangsa Sibulun dalam du' isāb bay makat'ggal bangsa Kana'an ya pat'nna' ma Kitron maka ma Nahalol. Angkan masi sigām magsakaum maina'an. Sagō' niata sigām

* **1:12** 1:12 Angalongkop: hatina angagaw lahat maka a'ana maka karayana. † **1:17** 1:17 Horma: hatina 'alubu'

e' bangsa Sibulun sinō' maghinang abuhāt. ³¹ Damikiyanna isab bangsa Aser, dalam bay makat'ggal saga a'a pat'nna' ma Akko, ma Sidun, ma Alab, ma Aksib, ma Helba, ma Apek, maka ma Rehob. ³² Angkan bangsa Aser masi magsakaum maka bangsa Kana'an ya pat'nna' ma jadjahan inān. ³³ Damikiyanna bangsa Naptali dalam bay makat'ggal saga a'a pat'nna' ma Bet-Semes maka ma Bet-Anat, angkan ina'an sigām magsakaum maka bangsa Kana'an ya pat'nna' asal maina'an. Ya a'a Bet-Semes maka Bet-Anat tahinang ata du isab e' bangsa Naptali.

³⁴ In bangsa Dān isāb bay pinaghāran e' bangsa Amor ma kabūd-būran, mbal tinugutan pat'nna' ma kapantayan. ³⁵ Ahogot isab pagniyat bangsa Amor in sigām mbal ala'an min Būd Heres, Ajjalon maka Sa'albim. Saguwā' ta'abut pa'in pasōng ga'os bangsa Yusup, ya du bangsa Amor nihinang ata. ³⁶ Ya tobtoban tana' bangsa Amor itu anagna' min L'bbak Jalalangking sampay ni lahat Sela maka paliyu lagi' minnē'.

2

Mala'ikat si Yawe Angalupal

¹ Na, in mala'ikat PANGHŪ¹-Yawe bay patukad min Gilgal ni lahat Bokim bo' ah'ling ni bangsa Isra'il, yukna, "Bay kam bowaku paluwas min lahat Misil tudju ni lahat ya bay paljanji'anku ma saga ka'mbo'-mbo'anbi. Yukku ma waktu ina'an, 'Mbal balubahanku janji'ku ya pagsulutanku maka ka'am. ² Bay kam sohō'ku subay da'a anghinang pagsulitan maka saga a'a porol ma paglahat ilu. Gom pa'in lubuhunbi saga tempat ya pagpujahan sigām.' Saguwā' dalam aku bay beya'bi. Angay bahā'?' ³ Angkan haka'anta na kam, mbal t'ggalku saga bangsa inān, angkan sigām sapantun iting makasulaman kakiranbi. Tajallat isāb kam e' ba'anan tuhan-tuhan ya tina'at e' sigām."

⁴ Aubus pa'in pangallam mala'ikat PANGHŪ¹ inān, magtūy maglemong anangis kamemon saga a'a Isra'il. ⁵ Angkan Bokim* ya pangōn sigām ma lahat inān, ati maina'an sigām angungsuran tutukbalan ni PANGHŪ¹.

Panoway ma Kabaya'an si Yawe

⁶ Na, bay pa'in tapatulak e' si Yussa' saga a'a Isra'il, palanjaj sigām minnē' bo' nirapu e' sigām saga katana'-tana'an ya pamasuku' katumpukan sigām pakaniya-pakaniya. ⁷ Jari sat'ggol allum si Yussa', atukid saga a'a Isra'il angisbat si Yawe ya Tuhan sigām. Angisbat na pa'in sigām sampay magpatayan na saga pagmatto'ahan sasuku bay maka'nda' saga kahinangan kawasahan ya tahinang e' PANGHŪ¹-Yawe ma pasalan bangsa Isra'il.

⁸ Jari si Yussa' anak si Nūn, ya pinagōnan 'Sosoho'an si Yawe', amatay ma umulna dahatus maka sangpū'. ⁹ Takubul iya ma lahat palsuku'anna ma Timnat Heres ya ma kabūd-būran Epra'im, tampal uttala' min Būd Ga'as.

¹⁰ Na, magpatayan pa'in kapanubu'an ina'an-i, aniya' tubu'an baha'u pas'le', ya mbal makakilā PANGHŪ¹-Yawe, maka dalam isāb makata'u ma bay tahinang e'na ma bangsa sigām Isra'il. ¹¹ Pagga buwattē', tahinang e' bangsa Isra'il kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ¹,† ati sinumba e' sigām saga Ba'al. ¹² Ang'bba sigām min si Yawe ya bay pagtuhanan saga ka'mbo'-mbo'an sigām. In iya PANGHŪ¹ bay amowa saga

* 2:5 2:5 Bokim: hatina 'pagtangisan'. † 2:11 2:11 Landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ¹ : hatina 'makasāk atay PANGHŪ¹'.

ka'mbo'-mbo'an e' paluwas min lahat Misil, sagō' bineya' maka sinumba e' sigām saga tuhan-tuhan ya tina'at e' maglalahat ma jadjahan ina'an. Akagit atay PANGHŪ' ma sigām ¹³ ma sabab kataikut sigām min iya bo' papinda anumba ni Ba'al maka saga Astoret. ¹⁴ Pagka aheya ka'astol PANGHŪ' ma bangsa Isra'il inān, bay pasagaranna sigām nilangpasan he' saga mundu. Pinasagan isāb sigām nira'ug e' saga palbantahan ya ma katilibut paglahat sigām. Mbal sigām maka'atu, ¹⁵ sakahaba' waktu sigām angatubang amono', mbal sigām bay pinara'ug e' PANGHŪ'. Ya na ina'an bay panganjanji'na. Gom pa'in paheya kasukkalan sigām.

¹⁶ Na, pagga buwattē' kahālan bangsa Isra'il, aniya' saga maghuhukum bay pinaniya' e' PANGHŪ' angalappas sigām min ga'osan saga mundu he'. ¹⁷ Malaingan mbal akale bangsa Isra'il ma saga maghuhukum ya magmakōkan sigām, gom pa'in sigām ang'bba min si Yawe bo' papinda anumba ma saga tuhan-tuhan saddi. Pabidda' saga bangsa Isra'il itu min bay ka'mbo'-mbo'an sigām tagna', sabab magdai'-dai' sigām pasiha' min kal'ngnganan saga ka'mbo'-mbo'an e'. Dalam bineya' kabiyaksahan sigām ameya' ma panoho'an PANGHŪ'. ¹⁸ Bang aniya' a'a pinaniya' maghuhukum sumiyan-sumiyan, ginapi' iya e' Tuhan bo' supaya talappas saga a'a Isra'il min komkoman saga palbantahan sigām. Buwattē' na pa'in kahālan sat'ggol masi allum a'a maghuhukum e'. Ma'ase' PANGHŪ' ma bangsa Isra'il pagka sigām magaruhuy ma sabab pinissoko' maka nijahulaka' e' banta sigām. ¹⁹ Saguwā' ta'abut pa'in amatay maghuhukum e', magtūy sigām pabalik maghinang kala'atan akalap lagi' la'atna min bay kahinangan kamatto'ahan sigām. Tina'at maka pinudji e' sigām saga tuhan-tuhan saddi. Minsan ni'inay, mbal sigām pataikut min kahinangan ala'at, maka magmatuwas na pa'in kōk sigām.

²⁰ Angkan landu' akagit atay PANGHŪ' ma bangsa Isra'il. Yukna, "In bangsa itu hal anagga' ma pagsulutan ya bay janji'ku ma ka'mbo'-mbo'an sigām, mbal isab akale ma aku. ²¹ Angkan mbal pala'an ku min sigām saga bangsa ya dalam bay tara'ug ma waktu kallum lagi' si Yussa'. ²² Jari gunaku saga bangsa itu panulayan bangsa Isra'il bo' tata'uku bang b'nna' sigām an'ppu ka'mbo'-mbo'an sigām ameya' ma kabaya'anku." ²³ Angkana saga bangsa kasehe'an bay pinasagan pat'nna' ma lahat inān. Dalam sigām bay pinala'an e' PANGHŪ' saru'un-du'un. Dalam isāb bay dūlanna si Yussa' anganda'ug min sigām.

3

¹ Na, ya itu saga bangsa bay pinasagan e' PANGHŪ'-Yawe panulayna ma saga a'a Isra'il ya dalam bay makalabay pagbono' ma lahat Kana'an. ² (Subay sigām kapandu'an amono' sabab ya kaheka'an sigām dalam bay makalabay bono' ma waktu tagna'.) ³ Ina'an masi ma lahat Kana'an saga datu' lima hekana ya pagnakura'an bangsa Pilistin, ina'an isāb saga bangsa Kana'an magtumpuk-manumpuk, maka ina'an isāb bangsa Sidun maka bangsa Hib ya pat'nna' ma kabūd-būran Lebanon, min būd Ba'al-Hermon sampay ni Lebo-Hamat. ⁴ Tinugutan saga bangsa itu anulay ma saga a'a Isra'il bo' tata'u bang bineya' e' sigām saga panoho'an PANGHŪ' ya bay pang'bbana ma ka'mbo'-mbo'an sigām labay min si Musa.

⁵ Na, pasakaum saga a'a Isra'il ma bangsa Kana'an, bangsa Hit, bangsa Amor, bangsa Piriši, bangsa Hib maka bangsa Jebus. ⁶ Magpikit-pikiti isāb bangsa Isra'il maka bangsa saddi inān, ati tabowa anumba ni saga tuhan-tuhan sigām.

Si Otniyel

⁷ Jari tahinang e' saga bangsa Yahudi kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ¹-Yawe. Takalipat e' sigām si Yawe ya pagtuhanan sigām bo' anumba ni saga tuhan-tuhan Ba'al maka Astoret. ⁸ Aheya kakagit atay PANGHŪ¹-Yawe angkan pasagaranna bangsa Isra'il nira'ug e' si Kusan-Risataim ya sultan ma Aram Naharaim. Jari waluntahun t'ggol sigām ma komkoman sultan e'. ⁹ Malaingkan parahing pa'in sigām ni PANGHŪ¹, aniya' a'a pinaniya' e'na angaliyusan sigām. Ōn a'a itu si Otniyel anak si Kenas, ya siyalī si Kaleb l'lla. Jari talappas saga a'a Isra'il e' si Otniyel. ¹⁰ Pahōp Rū si Yawe ma iya ati tahinang iya maghuhukum ma bangsa Isra'il. Aesog iya ma pagbono'an maka karūlan iya e' PANGHŪ¹-Yawe angkan tara'ug e'na si Kusan-Risataim ya sultan bangsa Aram. ¹¹ Jari aniya' na kasannangan ma lahat inān ma deyom mpatpū' tahun, sampay ni waktu kamatay si Otniyel anak si Kenas.

Si Ehod

¹² Jari pabalik na isāb saga bangsa Isra'il angahinang kala'atan ya asammal ma pang'nda' PANGHŪ¹, angkan sigām taga'os e' si Eglon sultan bangsa Mowab, min kahandak PANGHŪ¹. ¹³ Si Eglon inān bay mikigapi' ma bangsa Ammon maka bangsa Amalek, ati tarupak e' sigām bangsa Isra'il bo' kalongkohan e' sigām da'ira Kapalmahan. ¹⁴ Sangpū' ka waluntahun ya t'ggol bangsa Isra'il ma komkoman si Eglon sultan bangsa Mowab e'.

¹⁵ Manjari pabalik na isab saga bangsa Isra'il parahing ni PANGHŪ¹ ati aniya' isāb a'a bay pat'nna'na angaliyusan sigām min kasigpitan. Ōnna si Ehod anak si Gera, panubu' si Benjamin, a'a sakap gibang. Jari itu, sinoho' iya e' saga pagkahina bangsa Isra'il ang'nde'an buwis ni si Eglon ya sultan bangsa Mowab. ¹⁶ Na aniya' punyal saga t'llu h'kka taha'na bay tahinang e' si Ehod itu, kaengkotan e'na ni pa'ana kowan bo' katambunan e' s'mmekna. ¹⁷ Pagubus, binowa buwis e' si Ehod ni si Eglon sultan bangsa Mowab. Al'mmok asal si Eglon. ¹⁸ Na, ka'nde'an pa'in buwis itu, pinapole' e' si Ehod saga maghahangkut pilak pamuwis. ¹⁹ Maka'abut pa'in sigām ni saga batu ukilan ya ma tongod kauman Gilgal, si Ehod bay pabalik pehē' ni sultan Eglon bo' ah'lling ma iya, yuk-i, "Aniya' pah'llingku ma ka'a, tuwan sultan, ma halam aniya' makakale."

Yuk sultan ma saga sosoho'anna, "Da'a kam asagaw!" Ati paluwas sigām minnē'.

²⁰ Manjari pasekot si Ehod ni sultan e', hinabuna aningkō' karangan-danganan ma bilik angkap diyata' ya paghayang-hayanganna. Yuk si Ehod, "Aniya' lupal Tuhan pasampayku ni ka'a, tuwan." Hinabu pabuhat sultan min paningkō'anna, ²¹ nihublut e' si Ehod punyal bay ma pa'ana kowan. Nihublut e'na maka tanganna gibang ati pangandugsu'na ni b'ttong sultan. ²² Ā, paloblob punyal sampay puhanna ni b'ttong sultan, palatus pehē' ni bukutna. Halam tahella' e' si Ehod punyalna inān sabab katambunan e' kal'mmakan sultan. ²³ Jari paluwas si Ehod ni saurung luma' bo' kinunsi' e'na saga tambol ma bilik angkap diyata' inān.

²⁴ Makala'an pa'in iya, pina'an saga sosoho'an sultan ni bilikna inān ati ta'nda' e' sigām saga tambolna bay kinunsi'. "Ā," yuk sigām, "kalu wa'i gi' ajamban." ²⁵ Sakali angagad-ngagad na pa'in sigām sampay sigām sinōd iya, sagō' halam taukab tambol e' sultan. Angkan sigām bay angā' kunsi'

pangukab. Pagukab itu, ta'nda' e' sigām panghulu' sigām amatay pahantal ma lantay.

²⁶ Hinabu angagad saga sosoho'an e', wa'i makalahi si Ehod. Talabay e'na saga batu ukilan bo' patudju ni lahat Se'era. ²⁷ Pagt'kkana pa'in pehē' ni kabūd-būran ya paglahatan panubu' si Epra'im, amah'lling iya tiyup-tiyup. Sakali patimuk ni si Ehod saga bangsa Isra'il bay min kaburan inān, ati magbeya' sigām palūd minnē'.

²⁸ "Pi'itu kam ameya' ma aku," yuk panoho'an si Ehod, "sabab saga bantabi bangsa Mowab pinara'ug e' PANGHŪ' ma ka'am." Angkan sigām paurul ma si Ehod, ati ta'agaw e' sigām saga kababawan ma sapa' Jordan, ya palabayan ni lahat Mowab. Halaman aniya' minsan sai bay tinugutan e' disi Ehod pauntas parambila' sapa' he'. ²⁹ Jari ma llaw ina'an-i, aniya' saga sangpū' ngibu a'a Mowab tapapatay he' sigām, a'a bahani maka akosog. Halaman aniya' minsan dangan bay makalahi. ³⁰ Ma llaw he'-i du taga'os bangsa Mowab e' bangsa Isra'il ati asannang paglahat inān ma deyom walumpū' tahun.

Si Samgar

³¹ Manjari ya pas'lle' ma si Ehod itu si Samgar anak si Anat. Si Samgar itu bay makapapatay nnom hatas a'a bangsa Pilistin. Luwal tungkud panganjudjal sapi' ya pakokosna. Bay isāb iya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitan sigām.

4

Si Debora

¹ Amatay pa'in si Ehod, pabalik na isab saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' si Yawe ya Tuhan sigām. ² Jari sinōngan sigām e' PANGHŪ'-Yawe ni komkoman si Jabin, sultan bangsa Kana'an ya amarinta ma da'ira Hasor. Ya magnakura' ma saga sundalu si Jabin itu si Sesera, a'a pat'nna' ma Haroset Haggoyim. ³ Aniya' ma si Jabin saga kalesa basi' siyam hatas hekana. Nijahulaka' e'na bangsa Isra'il, pinissoko' ma deyom duwampū' tahun, angkan sigām parahing ni PANGHŪ' angamu' tabang.

⁴ Ma waktu inān, si Debora h'nda si Lapidut ya magnakura' ma bangsa Isra'il. Nabi isab iya. ⁵ Ya kabiyaksahan si Debora itu bang maghukum ma saga a'a Isra'il subay ma sindungan kayu ya pinagōnan Palma,* ina'an ma llot Rama maka Betel ya ma kabūran Epra'im. Pehē' ni iya saga a'a Isra'il amapasalassay ba'anān palsagga'an sigām. ⁶ Jari aniya' waktu kapanambuku si Debora ma si Barak, anak si Abinowam l'lla ya pat'nna' ma kauman Kedes ma lahat bangsa Naptali. Ya lapal si Debora ma si Barak, "Si Yawe ya pagtuhanan bangsatam Isra'il magpanoho'an ma ka'a. Sinō' ka pehē' ni būd Tabor, beya' isāb saga a'a sangpū' ngibu hekana min bangsa Naptali maka min bangsa Sibulun. ⁷ Yuk Tuhan isab, 'Sasatku si Sesera ya pagmakōkan saga sundalu si Jabin, supaya iya tabowa pehē' ni sapa' Kisun, iya baranna maka saga kalesana basi' sampay ba'anān saga sundaluna. Ati sōnganku sigām ni ga'osannu.' "

⁸ Sakali ah'lling si Barak ni si Debora, yukna, "Aho', pehē' aku bang pa'in ka'a ya anehe'an aku. Sagō' bang ka mbal ameya', na mbal aku."

* 4:5 4:5 Palma itu ginis kayu luwa niyug, sagō' hulma' ya buwa'na. 'Date' bang ma bahasa Inggris.

⁹ “Ahāp na ko' ilu,” yuk si Debora. “Ameya' aku ma ka'a. Sagō' pagka buwattilu paghona'-hona'nu, dalam aniya' kamahaldika'an maka-ni ka'a bang tara'ug si Sesera. Subay d'nda ya binuwanan da'ugan e' PANGHŪ'!” Jari parongan si Debora ma si Barak pehē' ni Kedes. ¹⁰ Ma Kedes pa'in, pinalinganan e' si Barak saga a'a panubu' si Sibulun maka si Naptali, ati sangpū' ngibu ya heka sigām magbeya' maka iya. Ya du si Debora bay ameya'.

¹¹ Na, ma waktu ina'an du, aniya' a'a niōnan si Heber bay pasaddi min pagkahina bangsa Kēn. In bangsa Kēn itu panubu' si Hobab, ya bay ipal si Musa l'lla. Jari si Heber itu bay amat'ngge luma'na tolda ma atag kayu Sa'anannim, dakayu' po'on kayu aheya asekot ni Kedes.

¹² Kahaka'an si Sesera pasal si Barak anak si Abinowam wa'i patukad ni būd Tabor. ¹³ Angkan tinimuk e' si Sesera saga kalesana basi' siyam hatas hekana maka kamemon kal'llahan ya tendogna, ati soho'na sigām pehē' min Haroset Haggoyim ni sapa' Kisun.

¹⁴ Pagka buwattē', ah'lling si Debora ni si Barak, yukna, “Sūng! Ya na itu llaw panukbal si Sesera ni ka'a e' PANGHŪ'! Tuhan ya magmunda' ma ka'am!” Angkan palūd si Barak min būd Tabor maka saga a'a sangpū' ngibu hekana. ¹⁵ Manjari itu, makarugpak pa'in disi Barak, pinalengog si Sesera e' PANGHŪ', talapay isāb kamemon saga a'ana magkalesa maka sundaluna. Si Sesera baranna bay pakuppa min kalesana bo' alahi. ¹⁶ Saguwā' niapas e' si Barak saga kalesa maka katumpukan sundalu inān sampay ni Haroset Haggoyim. Talagut saga sundalu si Sesera kamemon, dalam aniya' minsan dangan takapin allum. ¹⁷ Malaingan si Sesera itu bay makalahi ni luma' tolda ya pat'nna'an si Ja'el h'nda si Heber bangsa Kēn. Magbagay asal si Jabin sultan Hasor maka kakampungan si Heber.

¹⁸ Na, paluwas si Ja'el min luma'na anagina si Sesera. Yukna, “Palanjala, tuwanku. Pasōd ka pi'itu, da'a ka tināw.” Jari pasōd iya ni luma' tolda bo' minantahan e' si Ja'el.

¹⁹ Yuk si Sesera ma iya, “Atoho' k'llongku. Bang manjari, buwanin aku bohe.” Ati niukab e' si Ja'el dakayu' pangisihan gatas pamainum iya. Pagubus tinambunan iya pabalik.

²⁰ Ah'lling gi' si Sesera ma si Ja'el, yukna, “An'ngge ka ma bowa' lawang ilu. Bang aniya' pi'itu atilaw bang aniya' gi' a'a saddi maitu, sambungin 'halam'.”

²¹ Saguwā' addok pa'in tuli si Sesera ma sabab kamale'na, niā' tuku tolda maka tukul e' si Ja'el h'nda si Heber inān. Pa'agak-agak iya ni bihing si Sesera. Tinukul e'na tuku inān ni kid tuktukna, tinukul pahāp bo' palatus parambila' pa'abut ni tana'. Minnē' amatay si Sesera.

²² Na, pina'an isāb si Barak amiha si Sesera ati paluwas si Ja'el amāk iya. “Pi'itu ka,” yukna, “pa'nda'anku ka'a ya a'a pihanu.” Angkan ameya' si Barak ma si Ja'el pasōd. Ta'nda' e'na si Sesera amatay pahantal, maka masi tuku tolda ma kōkna.

²³ Manjari ma llaw he'-i du, in si Jabin sultan bangsa Kana'an inān bay nilongkohan e' Tuhan ma pang'nda' saga a'a Isra'il. ²⁴ Ati bangsa Isra'il itu gom pa'in magsosōng ga'os sigām min sultan Jabin, sampay iya ta'abut magka'at e' sigām.

1 Ma llaw ina'an du, magkalang si Debora maka si Barak ya anak si Abinowam. Yuk pagkalang sigā:

2 "Pudji ni si Yawe!

Saga a'a bangsahan angatas na magmunda' ma pagkahi sigām bangsa Isra'il,

lilla' isāb saga a'a anukbalan baran sigām.

3 Pakale kam, saga sultan! Pakale kam saga a'a bangsahan.

Angalang aku ni si Yawe, angalang aku.

Anukbal aku kalangan pamudji si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il.

4 O Yawe, pagla'annu pa'in min lahat Se'er,

paglanjalnu min lahat Edom,

ajogjog dunya, alandos makalandu' ulan,

patumbuk ulan min kagabunan.

5 Ajogjog saga kabūran ma kapi'itu si Yawe,

ya Tuhan tag-suku'an būd Turusina.

Aho', ajogjog ma baihu'an si Yawe, ya pagtuhanan bangsa Isra'il.

6 Ma waktu kapaghukum si Samgar anak si Anat,

maka ma waktu si Ja'el,

halam aniya' bay makalabay min lān aheya.

Sasuku magtulakan subay palabay min saga lān kabiklu'-biklu'an.

7 Akulang du bay makapaglahat ma kahuma-huma'an tana' Isra'il,

sat'ggol halam bay patuwa' si Debora,

ya kinilā pagina'an bangsa Isra'il.

8 Ma waktu kapapinda bangsa Isra'il ni saga tuhan-tuhan saddi,

waktu isāb kat'kka bono' ma pagsōran da'ira,

halam aniya' tampan atawa budjak

ma saga l'lla bangsa Isra'il mpat ngibu hekana.

9 Akōg pangatayanku ma saga a'a Isra'il bangsahan,

maka ma saga a'a ya magmalilla' palamud ma pagbono'.

Pudji ni si Yawe!

10 Pakale kam, sasuku kam pakura' ma kura' pote',

ya aningkō' ma lampik pakol alingkat,

beya' isāb ka'am magbabaklay ma lān,

kalehunbi ¹¹ lapal saga magkakalang

ya patimuk ma atag kak'ppongan.

Niusul e' sigām pasal kahinangan PANGHŪ'-Yawe, kahinangan a'adil

lullun,

niusul kahinangan saga a'a Isra'il ya aesog amono'.

Maglūran na saga ummat PANGHŪ'

pehē' ni tongod lawang ya pagsōran da'ira.

12 'O Debora, pakosog ka bo' pakosog!

Pakosog ka magkalang!

O Barak, pakuyas ka!

O Barak, ka'a anak si Abinowam,

saggawun saga a'a bay anaggaw ka'a.'

13 Sasuku takapin allum ma bangsa Isra'il

bay patipun ni saga pagnakura'an sigām.

Bay patimuk ma aku saga ummat si Yawe,

beya' isāb saga a'a ya aesog amono'.

14 Aniya' sigām kasehe'an bay min lahat Epra'im,

ya bay paglahatan bangsa Amalek ma waktu tagna'.

Ina'an isāb saga panubu' si Benjamin

- bay palamud ma saga a'a ya anehe'an ka'a.
 Aniya' saga kapitan palūd pina'an bay min Makir.
 Aniya' isāb saga a'a Sibulun amowa tungkud kapitan.
- 15 Saga a'a bangsahan min bangsa Issakar bay parongan ma si Debora.
 Aho', ina'an saga panubu' si Issakar parongan ma si Barak,
 magdaganan maka iya ni kapantayan.
 Saguwā' magduwa-ruwa pikilan bangsa Rubin,
 mbal agon makapagdakayu' gara'.
- 16 Ka'am bangsa Rubin, angay kam bay pat'ddas ma koralanbi,
 anaenghog tiyup-tiyup ya pangalingan a'a ma bili-bili sigām?
 B'nnal, aheya pagduwa-ruwabi ameya' maka mbal.
- 17 Saga a'a Giliyad bay magpa'bba ma dambila' sapa' Jordan,
 maka bangsa Dān bay angagad sadja ma saga kumpit.
 Bangsa Aser isāb bay pat'ddas ma bihing tahik,
 halam sigām bay magla'anan min deyom kalo'okan.
- 18 Malaingkan in bangsa Sibulun bay anawakkalan kallum sigām ni
 pagbono'an,
 damikiyanna isab bangsa Naptali ma kabūd-būran.
- 19 Sakali magt'kkahan saga sultan bangsa Kana'an.
 Pakuyas sigām magbono', apaslod pagdugpak sigām
 ma kuta' Ta'anak ya mā bihing bohe' Megiddo,
 saguwā' halam aniya' pangalta' bay talangpas sigām.
- 20 Palamud isāb saga bitu'un amono' ma si Sesera.
 Anabang saga mamahi sabu pa'in maguntasan min sobangan ni
 s'ddopan.
- 21 Talaran si Sesera maka saga tendogna e' s'llog,
 talaran sigām e' sapa' Kisun, ya sapa' bay awal gi'.
 Ah'lilingan aku di-ku. Paesog ka, yukku, palanjak ka.
- 22 Jari takale to'ongan tagandak saga kura' si Sesera.
 Ina'an saga kura'na aesog magdaganan na pa'in, magdaganan.
- 23 'Sapdahin saga a'a ma kauman Meros,' yuk mala'ikat si Yawe.
 'Sapdahin sigām to'ongan,
 sabab halam sigām bay palamud anganggapi' ma si Yawe,
 halam sigām bay pagapi' ma iya angatu ma saga a'a ga'osan.'
- 24 Bang pa'in binarakatan si Ja'el, h'nda si Heber bangsa Kēn.
 Bang pa'in iya binarakatan labi min kamemon kar'ndahan
 ya pat'naa' ma luma' tolda.
- 25 Angamu' pa'in bohe' si Sesera, gatas ya pamuwan e' si Ja'el,
 gatas pinapit ni'isi ma pinggan,
 pinggan tōp pagi'inuman a'a bangsahan.
- 26 Pagubus, pina'abut tanganna dambila' ni tuku tolda,
 tanganna kowan ya pang'ntanna tukul.
 Jari binono' e'na si Sesera, ap'ssa' kōkna,
 nirugsu' iya ma kid tuktukna bo' alopot kōkna.
- 27 Ati palukbu' iya ma dahūan tape' si Ja'el.
 Pahantal iya maina'an,
 jari maina'an kamatayanna.
- 28 Ina'an ina' si Sesera patik min tandawan,
 ina'an iya ma bilikna maglemong na pa'in.
 Magtilaw-tilawan di-na, 'Ai bahā' makat'ggolan kalesana?
 Angay halam gi' takaleku tagandak saga kura'na?'
- 29 Manjari sinambungan iya e' dakayu' tendogna
 ya aladju pikilanna min kaheka'an d'nda.

³⁰ Ya du isāb ina' si Sesera ah'llingan di-na, yukna,
'Tantu sigām t'ggolan magbahagi'an pangalta' ya talangpas sigām,
dakayu' atawa duwangan d'nda ma dakayu' l'lla,
saga s'mmek ahalga' pamahampit si Sesera,
saga s'mmek buldahan, s'mmek alutu' durukanna,
pamasalay ma k'llongku.

Tantu aheka tataban e' sigām.'

³¹ Ya PANGHŪ', bang pa'in alaglag kamemon palbantahannu!
Malaingkan sasuku alasan ka'a,
bang pa'in sigām asahaya sapantun mata llaw bang pasinag to'ongan."
Sakali aniya' kasannangan ma paglahat inān ma deyom mpatpū' tahun.

6

Si Gidiyun

¹ Pabalik na isab saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ'-Yawe, angka sigām pinasagaran e'na gina'os e' bangsa Midiyan ma deyom pituntahun. ² Ma sabab kabisa pamiisoko' bangsa Midiyan, makalahi saga bangsa Isra'il ni kabūd-būran bo' angahinangan di-sigām kubu'-kubu' ma saga songab batu maka ma saga tapukan ya ahunit sinōd. ³ Tiyap-tiyap sigām ananom, magtūy sinōd paglahat sigām e' saga bangsa Midiyan, bangsa Amalek maka saga bangsa kasehe'an bay min sobangan. ⁴ Kapagpustuhan e' bangsa liyu inān saga tana' ya pananoman bangsa Isra'il ta'abut sampay ni lahat Gasa. Jari pinaka'at ai-ai bay tinanom e' bangsa Isra'il ati'alam aniya' kinapinan pagkakan sigām. Pinagā' isāb kamemon saga bili-bili, sapi' maka saga kura' ya suku' bangsa Isra'il. ⁵ Angulatap saga bangsa liyu inān pehē' ni tana' Isra'il, sapantun heka ampan dulu. Tabowa saga kahayopan sigām maka ba'anān luma' sigām tolda. Mbal agon taitung heka puhu' maka unta' ya bay pat'kka ni lahat e' bo' supaya ta'agaw ka'lluman a'a Isra'il. ⁶ Jari magkamiskinan bangsa Isra'il e' bangsa Midiyan angka sigām parahing angamu' tabang ni PANGHŪ'-Yawe.

⁷ Pagga sigām bay parahing ni PANGHŪ' ma pasalan bangsa Midiyan, ⁸ bay sigām pinabeya'an dakayu' nabi. Ah'lling nabi inān, yukna, "Ya itu pangallam si Yawe ya pagtuhananbi, yukna, 'Bay kam bowaku paluwas min lahat Misil, ya lahat bay pamanyaga'an ka'am. ⁹ Bay kam paluwasku min pang'ntan bangsa Misil maka min komkoman saga a'a amissoko' ka'am. Bay t'ggalku saga bantabi maka bay pamuwanku ni ka'am lahat sigām. ¹⁰ Bay sa kam haka'anku, yukku, "Aku si Yawe ya pagtuhananbi. Da'a kam anumba ni saga tuhan-tuhan bangsa Amor, ya bay tag-suku'an lahat pat'nna'anbi ilu." Saguwā' alam aku bay ikutbi."

¹¹ Manjari at'kka mala'ikat si Yawe ni lahat Opra bo' aningkō' ma sindungan po'on kayu aheya, ya suku' si Jowas a'a min bangsa Abe'eser. Ina'an isāb anakna l'lla ya niōnan si Gidiyun anganggi'ikan pai-tirigu ma deyom pagp'gga'an buwa' anggul. Mahē' iya maggi'ik bo' mbal ta'nda' e' bangsa Midiyan. ¹² Magpa'nda' pa'in mala'ikat ma si Gidiyun, yukna, "Ka'a ya bobono'un aesog maka akosog, pataptap si Yawe ma ka'a."

¹³ Ya sambung si Gidiyun, "Tuwan, bang si Yawe b'nnal pataptap ma kami, angay kami pinat'kkahan ba'anān saga pakaradja'an itu? Angay kami alam pina'nda'an saga hinang kainu-inuhan ya pinagsuli-suli e' kamatto'ahan kami? Bay kono' sigām binowa e' si Yawe paluwas min

lahat Misil. Saguwā' ma buwattina'an, siniya-siya kami e' PANGHŪ' bo' tinugutan ni komkoman bangsa Midiyan."

¹⁴ Palingi' PANGHŪ' bo' ah'ling ni si Gidiyun, yuk-i, "Pehē' na ka, gunahun kosognu ati lappasan bangsa Isra'il min ga'osan bangsa Midiyan. Aku ya anoho' ka'a."

¹⁵ Atilaw si Gidiyun, yukna, "Aho' panghū', sagō' buwattingga e'ku angalappas bangsa kami Isra'il? Sabab ma panubu' Manasse, in pangkatan kami ya halam to'ongan aniya' ga'osna. Maka aku itu areyo' to'ongan ma kampakungan kami."

¹⁶ Ya sambung PANGHŪ', "Pabeya' du aku ma ka'a ati talaglagnu kamemon saga bangsa Midiyan buwat e'nu amono' a'a dangan."

¹⁷ Anambung si Gidiyun, "Na, bang hati ka kasulutan ma aku, buwanin aku paltanda'an in ka'a to'ongan amissala ni aku. ¹⁸ Da'a busung, da'a lagi' ka ala'an sampay aku makabalik pi'itu amowa tutukbalan pangahulmatku ka'a."

Yuk PANGHŪ'-Yawe, "Na, lagaranta pa'in ka sampay ka makabalik pi'itu."

¹⁹ Sakali pehe' na si Gidiyun ni luma' bo' angadjal kambing abata'. Angaddun isāb iya saga nnom gantang tirigu nihinang tinapay halam pasuligna. Atahak pa'in, ni'isi e'na isi sumbali'an ma ambung, maka loho'na ni'isi ma kaldero bo' yampa bowana panghulmat mala'ikat Tuhan ya ma sindungan kayu.

²⁰ Jari yuk mala'ikat ni iya, "Ngā'un isi sumbali'an maka tinapay halam pasuligna bo' pat'na'an ma batu itu, ati bu'usin loho'." Bineya' magtūy e' si Gidiyun. ²¹ Jari niabut sumbali'an maka tinapay inān maka tōng tungkud ya ma tangan mala'ikat si Yawe. Saru'un-du'un pasuleyab api luwas min batu inān, ati atunu' kamemon bay tabowa e' si Gidiyun. Alanyap isāb mala'ikat si Yawe.

²² Tata'u pa'in e' si Gidiyun mala'ikat PANGHŪ' ya bay papa'nda' ni iya, magtūy iya amanyabut, "Arōy, PANGHŪ' Sangat Kawasa! Bay aku makapagbaihu' maka mala'ikatnu!"

²³ Saguwā' amissala PANGHŪ' ni iya, yuk-i, "Pahantap ka! Da'a ka tināw, mbal du ka amatay." ²⁴ Jari aniya' batu tinambak e' si Gidiyun maina'an pagtutukbalan ni PANGHŪ', niōnan e'na "Si Yawe ya Kasannangan." Ina'an masi sampay ni buwattina'an ma Opra ya ma tana' bangsa Ebe'eser.

²⁵ Na, ma sangom he'-i du, amissala PANGHŪ'-Yawe ni si Gidiyun, "Angā' ka dakayu' sapi' pituntahun umulna min saga sapi' mma'nu ya pasunu' kahāpna min kasehe'an. Pagā'nu, langkatun pagtutukbalan ya pasumbahan mma'nu ni tuhan-tuhan Ba'al, maka pōngun isāb hāg si Asera ya ma bihing ina'an-i. ²⁶ Talangkat pa'in, angahinang ka pagtutukbalan ya tōp panumbahan si Yawe ya pagtuhannanu. Hinangun mailu ma diyata' būd-būd itu. Ngā'un hāg tuhan-tuhan Asera ya bay pinagpōng-pōng, panunu' sapi' ya pasunu' kahāpna ilu pagkulbannu ni Tuhan."

²⁷ Angkan si Gidiyun bay amowa sangpū' puhu' ya sosoho'anna bo' bineya' e'na bay pangallam PANGHŪ' ma iya. Bo' arapun nihinang e'na ma waktu sangom sabab tināw iya ma saga kampungna maka saga a'a maglahat ma kauman inan.

²⁸ Pagsubu, magbati'an pa'in saga a'a maglahat maina'an, takuddat sigām pagga alubu na pagtutukbalan ni si Ba'al, maka hāg si Asera ya ma bihingna bay pinuwad, maka in sapi' karuwana bay na pangungsud ma pagtutukbalan ya baha'u nihinang. ²⁹ Jari magtilaw-tilawan sigām

di-sigām, “Sai bay magkahinangan itu?” Tapariksa' pa'in saga a'a pasal palkala' itu, tata'u na in si Gidiyun anak si Jowas ya bay magkahinangan.

³⁰ Magtüy pinalinganan si Jowas, sinō' pinaluwas anakna, sabab yuk sigām, “Patut iya pinapatay sabab talangkat e'na pagtutukbalan ni si Ba'al, maka tapuwad e'na häg si Asera ya bay ma bihing pagtutukbalan e'.”

³¹ Saguwā' sinambungan pakosog e' si Jowas saga a'a bilahi amapatay si Gidiyun, “Angay dapitanbi si Ba'al? Bilahi kam angalappas iya? Sasuku anganggapi' iya subay pinapatay salung subu! Bang b'nnal tuhan si Ba'al, makarapitan iya di-na bang aniya' ganta' amaka'at lugal pagtutukbalan ma iya.” ³² Angkan ma llaw he'-i du in si Gidiyun niōnan e' sigām Jerub-Ba'al ma sabab pangalangkatna ma lugal pagtutukbalan si Ba'al. Ya sambatan sigām, “Pasagaranta si Ba'al angandapitan di-na.”

³³ Na ma waktu ina'an, magsakaum bangsa Midiyan maka bangsa Amalek maka saga bangsa kasehe'an ya min lahat sobangan ati pauntas sigām kamemon min dambila' sapa' Jordan bo' magpustu ma kapantayan Jesde'el. ³⁴ Jari pahōp Rū Yawe ma si Gidiyun, angkan iya bay amah'lling tiyup-tiyup pangalinganna ma saga panubu' Abe'eser sinō' ameya' ma iya.

³⁵ Aniya' isāb saga sosoho'an bay pinapehē' e' si Gidiyun amasaplag bissala ma bangsa Manasse, sinō' magtakos. Pinasaplag isāb bangsa Aser, Sibulun maka Naptali, jari ya du sigām bay pasakaum ma disi Gidiyun.

³⁶ Yuk si Gidiyun ni Tuhan, “Bang b'nnal in aku gunanu angalappas bangsa Isra'il ma buwat bay janji'nu, ³⁷ na, amat'nna' aku bulbul bili-bili ma lugal paggi'ikan pai-tirigu. Bang hal bulbul ya abase' e' alu', ati atoho' tana' ya ma sakalibutna, minnē' kata'uwanku aku ya gunanu angalappas bangsa Isra'il buwat bay pangallammu.” ³⁸ Jari buwattē' ya kapaniya'na. Pagk'llat subu, dai'-dai' llaw gi', abati' na si Gidiyun. Piniyutan e'na bulbul bili-bili ati ap'nno' dapingan e' bohe' alu'.

³⁹ Aniya' gi' pah'lling si Gidiyun ma Tuhan, yukna, “Da'a busung. Da'a pa'in ap'ddi' ataynu ma aku pagka aniya' gi' amu'ku ni ka'a. Tugutin lagi' aku amiha dakayu' paltanda'an ma bulbul bili-bili itu. Ma waktu itu, kabaya'anku subay tana' ya abase' e' alu' ati bulbul bili-bili ya atoho'.”

⁴⁰ Jari ma sangom du he', tahinang e' Tuhan buwat bay pangamu' e' si Gidiyun. Hal bulbul bili-bili ya atoho'. Ya tana' ma sakalibutna inān abase' kamemon e' alu'.

7

Tara'ug e' si Gidiyun saga A'a Midiyan

¹ Jari dai' llaw pa'in, magpustu si Jerub-Ba'al (ya na si Gidiyun) maka kamemon saga a'ana ma atag dakayu' tighaw ya niōnan Harod. Ina'an isāb bangsa Midiyan magpustu tampal ni uttala', ma kapantayan ya asekot ni būd More. ² Yuk PANGHŪ'-Yawe ni si Gidiyun, “Mbal ka tapara'ugku min bangsa Midiyan sabab aheka makalandu' saga a'anu. Bang kam ganta' anganda'ug ma buwattilu hekabi, ya aniya' magmalangkahi kam in kosogbi ya sababan angkan kam anganda'ug. ³ Angkanna ka soho'ku amatanyagan saga a'anu buwattina'an. Ya yuknu ma sigām, ‘Sasuku kam tināw maka nileya'-leya' makajari ala'an min būd Giliyad itu bo' amole.’ ” Jari aniya' duwampū' karuwa ngibu saga a'a bay ala'an, ati sangpū' ngibu la'a ya takapin.

⁴ Saguwā' yuk PANGHŪ' ni si Gidiyun, “Masi gi' kam aheka makalandu'. Bowahun saga a'anu ilu palūd ni tighaw, ati mahē' aku amene' bang sai ya ameya' maka mbal. Bang yukku, ‘A'a itu subay ameya' ma ka'a', na ameya' iya. Saguwā' bang yukku, ‘A'a itu subay mbal ameya', na, da'a pabeya'un.”

⁵ Jari binowa e' si Gidiyun saga a'ana palūd ni tigbaw, ati maina'an iya kinallaman e' PANGHŪ', yuk-i, "Hinangun sigām duwa tumpuk. Ma tumpuk dakayu' saga a'a ya anginun min tangan sigām, hatina d'lla' sigām ni bohe' buwat ero'. Ma tumpuk dakayu' isāb saga a'a ya angōk-tu'ut bo' anginun." ⁶ Jari t'llu hatas a'a ya angakup bohe' bo' anginun. Ya kasehe'an wa'i angōk-tu'ut anginun.

⁷ Pagubus, yuk PANGHŪ' ni si Gidiyun, "Gunaku saga t'llu hatas a'a ya bay anginun min tangan sigām ilu, ati lappasta kam maka buwananta kam da'ugan min saga a'a Midiyan. Soho'un saga a'a kasehe'an ilu amole' ni kalahatan sigām pakaniya-pakaniya." ⁸ Jari tinimuk e' si Gidiyun ba'an an balanja' maka tiyup-tiyup ya bay ma saga bangsa Isra'il kasehe'an bo' yampa sigām papole'na. Sagō', in t'llu hatas a'a bay magpa'bba ma iya sampay ya bay tatimuk e'.

Jari ya pustu bangsa Midiyan ina'an ma l'bbak būd ma kapantayan. ⁹ Ma sangom du inān, yuk PANGHŪ' ma si Gidiyun, "Punduk ka bo' ka pehē' parugpak ni pustu inān sabab para'ugku ka min sigām. ¹⁰ Saguwā' bang ka tināw amono', bowahun tendogno si Pura panehe'. ¹¹ Taenghagin bang ai pagsuli-sulihan sigām. Minnē' ka anawakkal parugpak ni pustu." Angkanna palūd si Gidiyun maka tendogna si Pura pehē' ni pagajagahan ma tōng pustu. ¹² Na, angulatap saga bangsa Midiyan maka bangsa Amalek maka ba'an an bangsa kasehe' ya bay min lahat sobangan. Ina'an sigām ma kapantayan, sali' sapantun ampan dulu ya heka sigām. Ya unta' sigām isāb mbal ta'ambat ni'itung, buwat sapantun gusung ma bihing tampe.

¹³ Pagt'kka pa'in si Gidiyun, magsalta' takalena dangan a'a magsuli-suli maka bagayna pasal uppina. Yuk dangan itu, "Aniya' dansolag tinapay atibulung bay tauppiku. In tinapay itu bay pagulung ni t'ngnga' pustu Midiyan bo' parugtul ni luma' tolda. Landu' akosog hamiyuna angkan abulang kayaf tolda inān sampay ah'bba'."

¹⁴ Anambung bagayna, "Ā, tantu dalam aniya' ma'anana saddi. Kalis si Gidiyun ko' ilu, ya anak si Jowas a'a bangsa Isra'il. Pinara'ug iya e' Tuhan min bangsa Midiyan ati ma iya na pustu itu maka saga a'ana."

¹⁵ Takale pa'in e' si Gidiyun suli-suli itu pasal uppi maka ma'anana, pinudji e'na Tuhan, ati pabalik iya ni pustu Isra'il maka e'na angalingan, yuk-i, "Magsakap kam! Ma waktu itu pinara'ug kitam e' PANGHŪ' min bangsa Midiyan ati makani-kitam in pustu sigām." ¹⁶ Jari binahagi' t'llu e' si Gidiyun saga a'ana, dahatus hekana ma datumpuk. Aniya' isāb tiyup-tiyup tanduk kambing bay pat'nna'na ma saga a'a inān dangan-parangan, maka kibut dalam isihan maka isāb suwariyan. ¹⁷ Pagubus, yukna ma sigām, "Nda'unbi aku maka beya'unbi bang ai hinangku. Pagt'kkaku ni bihing pustu, sengorinbi aku. ¹⁸ Libutunbi pustu inān, jari bang takalebi aku maka saga sehe'ku amah'ling tiyup-tiyup kami, ameya'-meya' kam amah'ling saga tiyup-tiyupbi. Angolang kam pakosog isāb, yukbi, 'Ma si Yawe maka si Gidiyun.'"

¹⁹ Jari atonga' pa'in bahangi, at'kka na si Gidiyun maka saga a'a karahatus hekana pehē' ni tobtoban pustu, hinabu baha'u bay magganti' saga jaga. Magtūy tiniyup e' disi Gidiyun saga tiyup-tiyup, maka nilopot isāb saga kibut ya bay bowa sigām. ²⁰ Magsabu in t'llu tumpukan bangsa Isra'il amah'ling tiyup-tiyup maka angalopot saga kibut. Tangan sigām gibang ya pang'ntan suwariyan, maka tangan kowan ya pang'ntan sigām tiyup-tiyup. Jari angolang sigām patanog, "Kalis si Yawe! Kalis si Gidiyun!"

²¹ Sakali itu, hinabu patanam saga a'a Isra'il ma katilibut pustu, maglahian kamemon a'a Midiyan maka e' sigām magpangolang.

²² Pagh'ling pa'in saga tiyup-tiyup t'llu hatas hekana, pinapagatu e' PANGHŪ'-Yawe saga a'a Midiyan ma kaluha'an pustu ati magbono'-biyono'i sigām dampagkahian. Maglahian sigām sampay ni kauman Bet-Sita tampal ni Serera, sampay ta'abut isāb tobtohan lahat Abel Mehola ya asekot ni Tabat. ²³ Jari pinalinganan saga a'a Isra'il ya min bangsa Naptali maka Aser, maka min kamemon bangsa Manasse, sino' angapas* bangsa Midiyan. ²⁴ Pagubus, aniya' saga sosoho'an pinapehē' e' si Gidiyun ni kabūd-būran lahat Epra'im bo' ah'ling ni saga a'a maina'an, yuk-i, "Palūd kam ni sapa' Jordan ma atag kaluma'an Bet-Bara ati hapa'inbi saga a'a Midiyan bo' mbal makauntas." Magtūy bineya' panoho'an si Gidiyun ati maglūran bangsa Epra'im ni sapa' Jordan anunggu'an labayan sampay ni Bet-Bara. ²⁵ Tasaggaw isāb e' sigām duwa a'a pagnakura'an bangsa Midiyan ya niōnan si Oreb maka si Se'eb. Si Oreb bay pinapatay e' sigām ma dakayu' batu, ya niōnan Batu si Oreb, maka si Se'eb bay pinapatay ma pagp'gga'an buwa' anggul, ya niōnan Pagp'gga'an si Se'eb. Pagubus, tinurul na pa'in saga bangsa Midiyan e' bangsa Epra'im. Pinonggolān e' sigām kōk si Oreb maka si Se'eb bo' binowa ni si Gidiyun, ya ina'an lagi' ma bihing sapa' Jordan.

8

Si Seba maka si Salmunna

¹ Na, atilaw saga a'a Epra'im ni si Gidiyun, yuk-i, "Angay kami mbal pagaddatannu? Angay kami dalam bay palinganannu ma waktu kapehē'bi magbono' maka bangsa Midiyan?" Ati sinoway e' sigām si Gidiyun.

² Saguwā' ya sambungna ni sigām, "Mbal makasali' ai-ai bay tahinangku ni bay tahinangbi. Aheya lagi' kahāpan ya kapin buwa' anggul tapuwa' ma lahat Epra'im min kamemon pungutan buwa' anggul ya tak'ttu' e' bangsa Abise'er. ³ Bay kam pinara'ug e' Tuhan ati tasaggawbi si Oreb maka si Se'eb, duwangan nakura' bangsa Midiyan. Mbal makasali' ya tahinangku ni bay tahinangbi." Minnē' ala'an kagit atay sigām ma si Gidiyun.

⁴ Na, apaya si Gidiyun maka saga a'ana t'llu hatas hekana, sagō' sinandalan na pa'in e' sigām bang pa'in ta'apas saga banta sigām. Maka'abut pa'in sigām ni sapa' Jordan, magtūy sigām pauntas parambila'.

⁵ Ma dambila' pa'in, yuk si Gidiyun ni saga a'a Sokkot, "Buwaniinbi tinapay saga sundaluku itu. Apaya sigām sabab masi kami angapas si Seba maka si Salmunna, ya sultan bangsa Midiyan."

⁶ Saguwā' ah'ling saga pagnakura'an ma Sokkot, yuk-i, "Halam gi' tasaggawbi si Seba maka si Salmunna angkan kami mbal amuwan tinapay ma saga sundalunu."

⁷ Angkan anambung si Gidiyun, yukna, "Pagga buwattē', bang aku karūlan na e' PANGHŪ' anaggaw si Seba maka si Salmunna, gilay-gilayku baranbi maka saga kayu itingan ya tapuwa' ma paslangan."

⁸ Pagla'an minnē', palanjāl sigām ni Peniyēl ati binalikan e' si Gidiyun bay pangamu'na dahū ma a'a Sokkot. Saguwā' ya lling a'a Peniyēl ma si Gidiyun sali' du maka buwat bay lling a'a Sokkot. ⁹ Angkan sinambungan saga a'a Peniyēl inān e' si Gidiyun, yukna, "Bang kami makara'ug, pabalik du kami pi'itu angalubu pamantawanbi itu."

* 7:23 7:23 Angapas: 'anurul' bang ma kasehe'an.

¹⁰ Na, si Seba maka si Salmunna wa'i ma lahat Karkor maka sundalu sigām saga sangpū' kalima ngibu hekana. Luwal sigām ya takapin ma kamemon saga a'a sobangan. Aniya' saga dahatus maka duwampū' ngibu a'a sigām magtakos kalis bay tapapatay e' disi Gidiyun. ¹¹ Jari magtukaran disi Gidiyun labay min lān palabayan saga a'a maglilitu. In lān inān asal ma jadjahan lahat Noba maka Jobbeya, tampal ni sobangan. Pataggaha', tarugpak bangsa Midiyan e' disi Gidiyun. ¹² Makalahi si Seba maka si Salmunna, ya duwangan sultan bangsa Midiyan, saguwā' niapas na pa'in e' disi Gidiyun sampay tasaggaw na. Arimpulag isāb ba'anan saga sundalu sigām.

¹³ Pagubus, si Gidiyun anak si Jowas pabalik na min pagbono'an labay min lān ma llot būd, ya niōnan Lān Heres. ¹⁴ Aniya' a'a Sokkot, onde' baha'u, tasaggaw e' si Gidiyun maina'an. Sinoho' iya anulat ōn a'a ya pagnakura'an ma kauman Sokkot. Jari pitumpū' ka pitu' ōn saga pagmatto'ahan ya tasulat. ¹⁵ Pagubus, pehē' si Gidiyun ah'ling ni saga a'a Sokkot, "Itiya' na si Seba maka si Salmunna ya bay pagtungginganbi aku ma bay yukbi, 'Halam gi' tasaggawbi si Seba maka si Salmunna, angkan kami mbal amuwan tinapay ni saga sundalunu magpayahan.' " ¹⁶ Sakali saga pagmatto'ahan ma kauman Sokkot inān bay niraplosan e' si Gidiyun maka kayu itingan ya patomo' ma paslangan. Minnē' amintāng saga kal'llahan ma lahat Sokkot. ¹⁷ Nilubu isāb e' si Gidiyun ya pamantawan ma kauman Peniyēl, maka pinapatay isāb saga kal'llahanna ma kauman inān.

¹⁸ Pagubus, tinilaw e'na si Seba maka si Salmunna, "Buwattinga luwa saga kal'llahan bay tapapataybi ma Tabor?"

Ya sambung sigām, "Kal'llahan buwat ka'a, pangluwahan balbangsa."

¹⁹ Yuk sambung si Gidiyun, "Saga danakanku lissi ko' he', da-ina' kami. Sapahanku ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal salama-lama, bang sigām dalam bay tapapataybi, mbal du kam papatayku." ²⁰ Magtūy lingi'na si Jeter ya anakna kasiyakahan, "Papatayun sigām itu!" yukna. Saguwā' dalam bay nihublut e' si Jeter kalisna, tu'ud iya tināw sabab masi gi' iya abata'.

²¹ Yuk si Seba maka si Salmunna ni si Gidiyun, "Dai' ka, ka'a ya amapatay. Kalu takole'nu bang aniya' isāb kosogno." Angkan pasōng si Gidiyun ni dahūan amapatay sigām. Ningā' isāb e'na saga pamulawan ya pama'alti k'llong unta' sigām.

Epod si Gidiyun

²² Yuk saga bangsa Isra'il ni si Gidiyun, "Ka'a na pagnakura'an kami, ka'a maka anak-mpunu, sabab bay kami lappasnu min komkoman saga a'a Midiyan."

²³ Saguwā' mbal si Gidiyun. Ya sambungna ma sigām, "Mbal kam pagnakura'anku, damikiyanna isab anakku. PANGHŪ'-Yawe ya mag-nakura'an ka'am." ²⁴ Maka yukna gi', "Aniya' dakayu' amuku ni ka'am dangan-parangan. Buwaninbi aku aretes min lalangpasan bay tahampitbi." (Ya addat saga a'a Isma'il magaretes bulawan.)

²⁵ Ya sambung sigām, "Aho'. Amuwan kami." Angkan bin'llat e' sigām dakayu' juba, ati dangan-parangan angalarukan aretes min bay pamahagi' ma iya. ²⁶ Ya buhat saga aretes bulawan bay ta'amu'na, sangpū' ka pitu' hatu' sekel, dalam gi' beya' saga pamulawan pangalti maka saga tonton engkot k'llong. Saddi isab saga kakana' taluk ya pinagpakay e' kasultanan Midiyan, maka saga kili-kili bulawan ya ma k'llong saga unta' sigām. ²⁷ In kamemon bulawan bay pinahinang epod e' si Gidiyun pinat'nna' e'na ma Opra, ya kauman palahatanna. Sakali kamemon saga bangsa Isra'il

pataikut min Tuhan bo' anumba pina'an ni epod, ati tahinang itu sasat ma pagtali'anak si Gidiyun.

Kamatay si Gidiyun

²⁸ Buwattē' kahālan bay paniya' ma bangsa Midiyan, tara'ug sigām e' bangsa Isra'il ati halam na sigām maka'atu pabalik. Ma waktu bay kallum si Gidiyun, aniya' mpatpū' tahun ya t'ggol kasannangan ma paglahat.

²⁹ Ya katapusanna, si Jerub-Ba'al ya anak si Jowas amole' na ni lahatna.

³⁰ Aheka kah'nda'anna ati aniya' pitumpū' anakna l'lla. ³¹ Ya h'nda-h'ndana pat'nna' ma Sekem, bay anganak l'lla ati niōnan e'na si Abimelek. ³² Sakali si Gidiyun anak si Jowas, amatay ma kato'ana maka kinubul ma bay pangubulan mma'na ma kauman Opra ya suku' bangsa Abe'eser.

³³ Halam lagi' at'ggol kapatay si Gidiyun, pabalik na isab saga bangsa Isra'il pataikut min Tuhan bo' pasumba ni saga tuhan-tuhan Ba'al. Ba'al-Berit ya tahinang pagtuhanan sigām, ³⁴ ati takalipat e' sigām si Yawe ya pagtuhanan sigām luggiya', ya bay angalappas sigām min pang'ntanan saga palbantahan sigām paruruwambila'. ³⁵ Halam isāb ama'nda' kahāpan ni tautai'-anak si Jerub-Ba'al (ya na si Gidiyun) ma pasal kamemon kahāpan ya bay tahinangna ma sigām.

9

Si Abimelek

¹ Manjari itu, si Abimelek, dakayu' anak si Gidiyun l'lla, bay pehē' ni da'ira Sekem anibaw saga si'itna ya danakan ina'na l'lla. Amissala iya ni saga si'itna maka ni kaukampunguan ina'na, yuk-i, ² "Tilawunbi saga a'a lahat Sekem itu bang sai ya kabaya'an sigām magnakura'. Ingga ahāp magnakura' ma ka'am, saga kapitumpū' anak si Jerub-Ba'al atawa dakayu' a'a sadja? Entomunbi, in aku itu lissi lahasiya'bi."

³ Na, bay pa'in bissala itu tapangahaka e' saga si'itna ni kamemon saga maglalahat ma Sekem, si Abimelek ya tapene' pagnakura'an sigām sabab in iya lahasiya' sigām lissi. ⁴ Jari pamuwan e' sigām ma si Abimelek pitumpū' sekel di pilak luwas bay min langgal Ba'al-Beret, ati ginuna itu e'na panamba saga a'a bula'ug tahinang tendogna. ⁵ Pagubus, pehē' iya ni luma' mma'na ma Opra ati maina'an, ma dakayu' batu, pinapatay e'na saga danakanna kapitumpū'. Si Jerub-Ba'al ya mma' sigām kamemon. Malaingkan si Jotam, ya kasiyalihan, bay makalahi patapuk. ⁶ Sakali magsakaum kamemon saga a'a Sekem maka Bet-Milo ma atag po'on kayu aheya ma da'ira Sekem inān bo' amat'nna' si Abimelek magsultan ma sigām.

⁷ Kahaka'an pa'in si Jotam ma pasalan itu-i, patukad iya ni puttuk būd Gerisim ati angolang ni saga a'a Sekem, yukna, "Owa' ka'am maglalahat ma Sekem ilu, kalehunbi paralilanku itu bo' supaya kam kinale e' Tuhan.

⁸ Dakayu' llaw, saga po'on kayu bay maggara' amiha kayu pagsultanan sigām. Yuk sigām ni po'on kayu jaitun, 'Dai' ka magsultanan kami.'

⁹ "Saguwā' yuk sambung kayu jaitun, 'Angay? Bbahanku bahā' hinangku maghinang ns'llanku, ya ginuna pamaheya ma saga tuhan maka ma manusiya', bo' supaya aku tahinang alanga min ka'am saga kakayu-kayuhan?'

¹⁰ "Pasunu', ah'ling saga po'on kayu itu ni dampo'on kayu igira, yuk-i, 'Dai' ka magsultanan kami.'

11 “Saguwā' yuk sambung kayu igira, ‘Angay? Bbahanku bahā' buwa'ku ahāp maka amamis itu, bo' supaya aku tahinang alanga min ka'am saga kakayu-kayuhan?’

12 “Ah'ling isāb saga po'on kayu itu ni tinanom anggul, yuk-i, ‘Dai' ka magsultanan kami.’

13 “Ya sambung tinanom anggul, ‘Angay? Bbahanku bahā' binu-anggulku, ya makapalasisig atay katuhanan maka manusiya', supaya aku palanga min kakayu-kayuhan kasehe?’

14 “Ma kahinapusanna, ah'ling saga po'on kayu ni dampo'on kayu itingan, ‘Na, ka'a na ya magsultanan kami.’

15 “Anambung kayu itingan itu, yukna, ‘Bang aku to'ongan ya pene'bi magsultanan ka'am, pi'itu kam pasindung ma lambungku. Sagō' bang ngga'i ka aku, na, bang pa'in pasuleyab api min saga sangaku bo' magtautunu' saga po'on kayu sidro* ya ma kabūran Lebanon.’ ”

16 Amissala gi' si Jotam, yukna, “Kira-kirahunbi. Abontol bahā' itikadbi ma kapangahinangbi si Abimelek magsultanan ka'am? Ahāp ka niyatbi? Taluwa' bahā' ya bay hinangbi ma mma'ku si Jerub-Ba'al maka saga panganakna? Ahāp bahā' panungbasbi ma iya ma bay kahinanganna ma ka'am? 17 Marai' halam taentombi bay hinang mma'ku ma pasalanbi, waktu kapangatuna ma bangsa Midiyan. Bay panūk kallumna supaya kam kaliyusan min komkoman sigām. 18 Saguwā' buwattina'an, bantahanbi panubu' mma'ku pagka papataybi saga anakna l'lla pitumpū' hekana. Bay papataybi ma dakayu' batu ma saukat si Abimelek ya kumpangbi, ati tahinangbi iya magsultanan saga a'a Sekem. Bo' arapun in si Abimelek ilu hal anak ata ya bay h'nda-h'nda mma'ku. 19 Na, bang b'nnal to'ongan abontol itikadbi maka asaltun niyatbi tudju ni si Jerub-Ba'al magtautai'-anak, mura-murahan bang pa'in pagkōg-koyaganbi si Abimelek. Damikiyanna isāb ka'am ya pagkōganna. 20 Malaingkan bang ala'at maksudbi angkan iya hinangbi sultan, na, bang pa'in aniya' api paluwas min si Abimelek ilu angalapas ka'am saga maglalahaht ma Sekem maka ma Bet-Milo! Bang pa'in isāb aniya' api paluwas min ka'am papalleng ni si Abimelek!’”

21 Pagubus, alahi si Jotam patapuk ni lahat Be'er ati mahē' iya pat'nna' sabab tināw iya ma danakanna si Abimelek.

22 Manjari itu, palabay pa'in t'lluntahun kapamarinta si Abimelek ma bangsa Isra'il, 23 aniya' pagsababan pinat'kka e' Tuhan ma si Abimelek maka saga a'a Sekem, ya po'on sigām magsagga'. Jari mbal na angaku pinagbaya'an e' si Abimelek saga maglalahaht ma da'ira inān. 24 Pinat'kka e' Tuhan palkala' itu supaya kabalosan kamatay saga anak si Jerub-Ba'al pitumpū' hekana, ya bay pinapatay e' danakan sigām si Abimelek. Jari katungbasan si Abimelek maka saga a'a Sekem ya bay anabangan iya amono' saga dauranakanna. 25 Pagka in a'a Sekem mbal na angaku pinagbaya'an e' si Abimelek, aniya' min sigām pehē' ni kabūd-būran angahapa' maka angalangpasan sasuku palabay minna'an. Sagō' tapata'u si Abimelek ma pasalan itu-i.

26 Na, aniya' a'a niōnan si Ga'al, anak si Ebed, wa'i papinda ni Sekem, beya' isab maka saga danakanna l'lla, ati pangandolan iya e' saga a'a maina'an. 27 Ta'abut pa'in musim pagk'ttu' buwa' anggul, pehē' na saga a'a Sekem ni kabun sigām, ati pin'gga' buwa' anggul nihinang binu. Pagubus, bay sigām amaniya' paglami-lami ma langgal tuhan-tuhan sigām. Sabu

* 9:15 9:15 Kayu sidro: po'on kayu ahāp kayuna pangahinang luma' atawa kappal. ‘Cedar’ bang ma bahasa Inggris.

sigām magkakan maka maginum, sinapdahan e' sigām si Abimelek. ²⁸ Yuk si Ga'al anak si Ebed, "Sai sa si Abimelek, ya angkan kitam a'a Sekem itu subay magpatireyo' ma iya? Bang aku mbal asā', in iya hal anak si Jerub-Ba'al, maka si Sebol ya pangandolanna. Ya patut subay paghinanganbi si Hamor, ya pangkatanbi saga a'a Sekem. ²⁹ Bang sadja saga a'a itu bay kapagbaya'anku, tantu pala'anku si Abimelek. Ya pah'lingku ma iya, 'Pasakapun saga a'anu magbobono' bo' kitam makapagatu!' "

³⁰ Na, kahaka'an pa'in si Sebol ya gubnul ma da'ira inān pasal bay pah'ling si Ga'al anak si Ebed he', akagit sidda atayna. ³¹ Jari aniya' sosoho'an pinapehē' e'na ni si Abimelek ma halam aniya' makata'u. Yuk lapalna, "Si Ga'al maka saga danakanna l'lla bay papinda pi'itu ni Sekem ati sinūg-sūgan saga a'a angatuhan ka'a. ³² Angkan ma sangom itu, ka'a maka saga a'anu subay pi'itu patapuk ma kaparangan, ³³ ati pagk'llat mata llaw, palanjaj kam angandugpak ni da'ira. Makaluwas pa'in si Ga'al maka saga a'ana magbobono' angatuhan ka'am, hinangun na bang ai kabaya'annu."

³⁴ Angkanna, pagsangom pa'in, palanjaj na si Abimelek maka kamemon saga sundaluna patapuk ma kasekotan da'ira Sekem. Mpat heka tumpukan sigām. ³⁵ Na, wa'i si Ga'al itu an'ngge ma luwasan lawang ya pagsōran ni da'ira, salta' si Abimelek maka saga sundaluna paluwas min patapukan sigām. ³⁶ Ta'nda' pa'in sigām e' si Ga'al, jari yukna ni si Sebol, "Nda'un ba, aniya' saga a'a palūd min saga puttuk būd inān."

Yuk sambung si Sebol, "Asā' ka, tuwan, lambung būd ko' ilu, ngga'i ka a'a."

³⁷ Saguwā' ah'ling pabalik si Ga'al, "Nda'un ba, aniya' to'ongan saga a'a palūd min kabūd-būran. Maka aniya' tumpukan dakayu' lum'ngngan tudju pi'itu min po'on kayu ya niōnan kayu saga magpuputika'."

³⁸ Ah'ling si Sebol ma si Ga'al, yuk-i, "Abowa' pahāp ka'a ilu! Bay pagtunggīngannu si Abimelek pagga yuknu, 'Sai sa si Abimelek ya angkan kitam subay magpatireyo' ma iya?' Ilu na saga a'a ya bay pareyo'-deyo'nu. Na, paluwas na ka pehē' angatuhan sigām!"

³⁹ Jari palanjaj si Ga'al amowa saga a'a Sekem magbono' maka disi Abimelek. ⁴⁰ Niapas sigām e' si Abimelek sampay ni lawang da'ira ati aheka sigām abugtang. ⁴¹ Manjari pahanti' si Abimelek ma lahat Aruma, bo' arapun si Ga'al maka saga danakanna l'lla bay tin'ggal e' si Sebol min da'ira Sekem.

⁴² Pag'llaw dakayu' pa'in, kahaka'an si Abimelek in saga a'a Sekem magluwasan na ni kahuma-huma'an. ⁴³ Angkan iya bay amowa saga a'ana magbahagi' t'llu tumpukan. Sinō' sigām patapuk ma t'ngnga' huma bo' nihapa'an saga a'a Sekem. Sakali pag'nda' si Abimelek aniya' a'a paluwas min da'ira, magtūy iya patanam amono'. ⁴⁴ Magdai'-dai' iya maka dakayu' tumpukan sundaluna ni lawang da'ira bo' kajagahan labayan pagsōd-luwasan. In duwa tumpukan kasehe' wa'i angandugpak ni saga a'a Sekem ya ma kahuma-huma'an, ati nilaglag kamemon. ⁴⁵ Magbono' na pa'in sigām sampay ni kakohapan, jari kalongkohan da'ira Sekem e' disi Abimelek. Pinapatay saga a'ana kamemon, nilubu kaluma'anna, maka sinabulakan asin.

⁴⁶ Makata'u pa'in saga pagnakura'an ya ma pamantawan ma Sekem pasal pakaradja'an itu, magtūy sigām pehē' ni langgal Ba'al-Berit bo' patapuk ma kuta'na ahogot. ⁴⁷ Kahaka'an pa'in si Abimelek pasal kapehē' saga nakura', ⁴⁸ magtukaran iya maka saga a'ana ni būd Salmon. Pagmaina'an pa'in, angā' iya kapa pamōngna saga sanga kayu bo' tinanggung e'na. Bay

soho'na isāb saga a'ana anengoran iya, yuk-i, "Pakasay kam! Beya'inbi hinangku!" ⁴⁹ Manjari aniya' sanga kayu pinōng e' kamemon saga sundalu inān. Magpameya' sigām ma si Abimelek ati pinabangkat ba'anān sanga kayu inān ma sakalibut lugal ya patapukan saga a'a Sekem. Tabangkat pa'in, pinarokot na ati magpatayan saga a'a ma deyom pamantawan he'. Dangibu heka a'a d'nda-l'lla bay amatay.

⁵⁰ Pagubus ina'an, palanjān disi Abimelek ni kauman Tebe bo' nilibut e' sigām. Jari taga'os lahat inān. ⁵¹ Saguwā' aniya' pamantawan apagon ma deyom da'ira inān, ati maglahian pehē' kamemon saga a'a Tebe, kal'llahan maka kar'ndahan. Tinambol e' sigām pahogot bo' yampa pariyata' ni karatagan atop. ⁵² Jari pehē' si Abimelek ni pamantawan bang kalu tarupak e'na. Sagō' makasekot pa'in iya ni pasōran pamantawan bo' angandokot api panunu' saga a'a ma deyom, ⁵³ aniya' d'nda bay angahūg batu gilingan, landu' abuhāt. Taluwa' kōk si Abimelek ati am'kka' peya-peya' kōkna.

⁵⁴ Magtūy linganna sehe'na ya magbobowa pakokosna, yuk-i, "Pakasay ka angahublut kalisnu angandugsu'an aku, bo' mbal tapagsulisuli e' a'a, 'In si Abimelek bay pinapatay e' d'nda.' " Jari nirugsu'an iya e' sosoho'anna, pinalatus parambila', angkan iya amatay. ⁵⁵ Tanda' pa'in e' saga a'a Isra'il in si Abimelek amatay na, magpole'an na sigām.

⁵⁶ Minnē' katungbasan e' Tuhan si Abimelek ma kala'atan ya bay hinangna ma mma'na, pagka tapapatay e'na dauranakanna l'lla pitumpū' puhu'. ⁵⁷ Katungbasan isāb saga a'a Sekem ma pasal kala'atan ya bay tahinang sigām. Hatina papelleng ni sigām ya bay sapda si Jotam anak si Jerub-Ba'al.

10

Si Tola

¹ Na, awapat pa'in si Abimelek, aniya' l'lla niōnan si Tola pas'lle' angalappas bangsa Isra'il. Si Tola itu anak si Puwa, ya Puwa bay anak si Dodo, min panubu' si Issakar. Pat'nna' iya ma kaluma'an Samir ma kabūd-būran Epra'im. ² Saga duwampū' ka t'lluntahun t'ggol si Tola magmakōk ma bangsa Isra'il. Pagpatayna pa'in, kinubul iya ma Samir.

Si Ja'ir

³ Ya pasunu' ni si Tola si Ja'ir a'a Giliyad. Duwampū' ka duwantahun kapagmakōkna ma bangsa Isra'il. ⁴ Taga-anak iya l'lla t'llumpū' puhu', ya pakura' ma t'llumpū' kura'. Kapagagihan e' sigām t'llumpū' heka da'ira ma lahat Giliyad, ya pinagōnan Kakauman si Ja'ir sampay ni kabuwattina'anan. ⁵ Amatay pa'in si Ja'ir, kinubul iya ma Kamun.

Si Jepta

⁶ Pabalik na isāb saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' si Yawe. Sinumba e' sigām saga tuhan-tuhan Ba'al maka Astoret, maka ba'anān tuhan-tuhan ya tina'at e' bangsa Aram, bangsa Sidun, bangsa Mowab, maka bangsa Pilistin. Kataikutan e' sigām si Yawe ya Tuhan sigām, mbal na magta'at ma iya, ⁷ angkan akagit atayna ma sigām. Sinōngan sigām e'na ni ga'osan bangsa Pilistin maka bangsa Ammon, ⁸ ya angala'ug maka amissoko' ma tahun ina'an. Sangpū' ka waluntahun ya pamissoko' saga bangsa inān ma bangsa Isra'il ya pat'nna' ma lahat Giliyad. Ina'an sigām ma dambila' sapa' Jordan tampal ni sobangan, ma paglahat bangsa Ammon. ⁹ Na, pauntas isāb saga sundalu

bangsa Ammon ni dambila' sapa' Jordan tampal ni s'ddopan bo' magbono' maka bangsa Yuda, bangsa Benjamin maka bangsa Epra'im. Jari katiksa'an makalandu' in kamemon bangsa Isra'il. ¹⁰ Pagka buwattē', parahing sigām ni PANGHŪ'-Yawe, yuk-i, "Bay kami makarusa ni ka'a. Bay kami pataikut min ka'a ya pagtuhunan kami bo' maghinang ni saga tuhan-tuhan Ba'al."

¹¹ Anambung PANGHŪ', yukna, "Bay sa kam liyusanku min komkoman saga bangsa Misil, Amor, Ammon, Pilistin, ¹² Sidun, Amalek maka Ma'on. Bay kam parahing ni aku mikitabang waktu kapamissoko' saga bangsa inān ma ka'am, ati talappas kam e'ku. ¹³ Saguwā' minsan na, ilu na isāb kam pataikut min aku bo' maghinang ni saga tuhan-tuhan saddi, angka mbal na aku bilahi angalappas ka'am pabing. ¹⁴ Pehē' kam parahing ni saga tuhan-tuhan ya tapene'bi. Mikilappas kam ma sigām bang kam ma deyom kasigpitan!"

¹⁵ Saguwā' anganjung na pa'in saga bangsa Isra'il ni PANGHŪ', yuk-i, "Bay kami makarusa. Hinangun ai-ai ya patut kat'kkahan kami, saguwā', ndū', ma waktu itu lappasun kami." ¹⁶ Magtūy ni'bbahan e' bangsa Isra'il saga tuhan-tuhan bangsa liyu bo' angisbat si Yawe, ati mbal kasandalanna kasukkalan sigām.

¹⁷ Na ma waktu inan, bay na pasakap ba'anan sundalu bangsa Ammon bo' magpustu ma Giliyad. Jari ina'an isāb bangsa Isra'il magtipun maka magpustu ma lahat Mispā. ¹⁸ Sakali makapah'ling saga pagnakura'an a'a Giliyad, yuk-i, "Sai-sai makarahū amono' saga a'a Ammon, iya na ya magmakōk ma kamemon maglalihat ma Giliyad itu."

11

¹ Na aniya' a'a Giliyad, ōnna si Jepta, dakayu' magbobono' landu' aesog. Mma'na si Giliyad, ina'na d'nda pinagtatambahan. ² Aniya' isab saga anak si Giliyad l'lla min h'ndana po'on. Jari asangpot pa'in saga kasehe'an anakna, tin'ggal e' sigām si Jepta. Yuk sigām ma iya, "Mbal ka makahampit pusaka' min matto'a kami, sabab anak ka min saddi ina'." ³ Angka alahi si Jepta min saga danakanna bo' pat'nna' ma lahat Tōb, ati aniya' ba'anan a'a bula'ug-bula'ug bay pabeya' ma iya.

⁴ Palabay pa'in waktu, pagka angandupak na bangsa Ammon ni bangsa Isra'il, ⁵ pehē' saga pagmatto'ahan Giliyad ni lahat Tōb bo' angā' si Jepta. ⁶ Yuk sigām ma iya, "Dai' ka, ka'a ya magnakura'an kami bo' ka'atuhan bangsa Ammon."

⁷ Anambung si Jepta ni sigām, yukna, "Nggā'i bahā' ka'am ya bay ab'nsihan aku maka an'ggal aku min okoma'n mma'ku? Angay aku pangamu'anbi tabang buwattina'an pagka kam ma deyom kasigpitan na?"

⁸ Jari makapah'ling ma iya saga pagmatto'ahan Giliyad, yuk-i, "Aho' b'nna, sagō' itiya' kami angamu' tabang ni ka'a ma buwattina'an. Gapi'in kami bo' kitam maka'atu ma bangsa Ammon. Jari ka'a na ya magnakura'an kamemon saga maglalihat ma Giliyad."

⁹ Yuk sambung si Jepta, "Bang aku saupama bowabi angatuhan bangsa Ammon, bo' aku pinara'ug e' PANGHŪ'-Yawe, pagnakura'anbi to'ongan bahā' aku?"

¹⁰ Yuk sambung saga pagmatto'ahan inān, "Si Yawe ya saksi'tam, beya' kami to'ongan bang ai panoho'annu." ¹¹ Angkanna ameya' na si Jepta ma saga pagmatto'ahan Giliyad inān bo' tahinang pagmakōkan maka pagnakura'an sigām. Ma Mispā pa'in sigām, binalikan e' si Jepta ma matahan PANGHŪ'-Yawe kamemon bay pah'lingna ma saga a'a Giliyad.

¹² Pagubus, aniya' saga a'a sinoho' e' si Jepta amowa lapal ni sultan bangsa Ammon, yuk-i, "Ai po'on-sababna ya angkan dugpakbi lahat kami?"

¹³ Yuk sambung sultan inān ni saga sosoho'an si Jepta, "Ma waktu bay kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil, ta'agaw e' sigām tana'ku tinagna'an min sapa' Arnon ni sapa' Jabbok, sampay isāb ni bihing sapa' Jordan. Angkan yukku ma ka'am, pabalikunbi tana' inān ni aku ma halaman palsagga'an."

¹⁴ Jari pinabīng pehē' saga sosoho'an si Jepta, sinō' amowa lapalna dakayu' itu ni sultan bangsa Ammon. ¹⁵ Yuk-i, "Ya itu pangallam si Jepta: In bangsa Isra'il dalam bay angagaw tana' bangsa Mowab atawa bangsa Ammon. ¹⁶ Ma waktu kala'an sigām min lahat Misil, in bangsa Isra'il bay at'kka ni Tahik Keyat labay min lahat paslangan, bo' pasampay isāb ni lahat Kades. ¹⁷ Ma Kades pa'in, aniya' sosoho'an bay pinapehē' e' bangsa Isra'il ni sultan bangsa Edom ama'id min iya bang pa'in dūlanna sigām palabay min lahatna. Saguwā' dalam sigām bay kinale e' sultan Edom e'. Damikiyanna isāb in sultan bangsa Mowab, mbal amarūl. Angkan bay pat'ttog saga a'a Isra'il ma Kades.

¹⁸ "Pagubus, pauntas na sigām minnē' labay min paslangan. Nilibut e' sigām lahat Edom maka bihing Mowab tampal ni sobangan. Ta'abut pa'in sapa' Arnon, magpustu sigām ma dambila'na. Dalam sigām bay palintas pabalik ni dambila' sapa' bo' pasōd ni lahat Mowab. ¹⁹ Na, maina'an pa'in saga a'a Isra'il ma sapa' Arnon, aniya' saga sosoho'an pinapehē' e' sigām ni si Sihon ya sultan bangsa Amor. Hesbon ya lahat pagsultananna. Jari ama'id min iya saga sosoho'an bangsa Isra'il e', yuk-i, 'Tuwan sultan, bang makajari, tugutin kami palabay min lahatbi tudju ni lahat kami.' ²⁰ Sagō' mbal bilahi si Sihon sabab mbal angandol ma saga a'a Isra'il. Gom pa'in pinatimuk e'na ma lahat Jahas kamemon saga a'ana magbono' bo' angandugpak bangsa Isra'il. ²¹ Malaingkan si Yawe, ya pagtuhanan bangsa Isra'il, bay amara'ug sigām min si Sihon maka saga a'ana. Ta'agaw e' saga a'a Isra'il tana' saga a'a Amor ma lahat inān. ²² Kalongkopian e' sigām tana' Amor kamemon, tinagna'an min sapa' Arnon sampay ni sapa' Jabbok, min lahat paslangan isāb sampay ni sapa' Jordan.

²³ "Hatina," yuk lapal si Jepta ni sultan Ammon, "si Yawe ya Tuhan bangsa Isra'il bay an'ggal bangsa Amor bo' pamuwanna lahat sigām ni saga a'a suku'na. Jari ai kapatutnu angā' tana' inān pabalik? ²⁴ Dapuhunbi pila-pila ya pamuwan ka'am e' tuhanbi si Kemos. Damikiyanna kami itu, dapu kami ai-ai bay pamuwan kami e' si Yawe ya pagtuhanan kami. ²⁵ Angay, paliyu lagi' bahā' ga'osannu min si Balak anak si Sippor, ya sultan Mowab? Aniya' bahā' bay palsagga'anna maka pagbono'anna maka bangsa Isra'il? ²⁶ Aniya' na t'llu hatas tahun ya t'ggol kat'nna' saga bangsa Isra'il ma Hesbon, ma Arower maka ma kaluma'an ma jadjahanna, beya' isāb saga kauman ma bihing sapa' Arnon. Angay dalam bay bawi'bi paltana'anbi ma deyum t'llu hatas tahun e'? ²⁷ Dalam aniya' kasā'anku ma ka'am, saguwā' ka'am ya makasā' ma aku ma pamowabi magbono'. Pasalassayta palkala' itu ma si Yawe ya Maghuhukum, ati iya ya amene' bang sai taga-kapatut, ka'am ka bangsa Ammon atawa kami bangsa Isra'il." ²⁸ Saguwā' in sultan Ammon mbal angasip ma lapal ya bay pinabe'ya'an iya e' si Jepta.

²⁹ Jari patongod Rū Yawe ma si Jepta ati pauntas iya min lahat Giliyad maka Manasse, bo' palabay isāb min Mispa-Giliyad. Palanjai iya minnē' bo' angatuhan bangsa Ammon. ³⁰ Pagubus, anganajal si Jepta ni PANGHŪ'-Yawe, yukna, "Ya Tuhan, bang tugutannu in bangsa Ammon ni

kompokanku, ³¹ ya itu pagnajalku, 'Sai-sai paluwas dahū min luma'ku anampang bang aku amole' na min panganda'ugku min bangsa Ammon, pamasuku'ku du ni ka'a. Tunu'ku isāb pagkulban ni ka'a.' "

³² Na, pehē' na si Jepta magbono' maka bangsa Ammon ati pinara'ug iya e' PANGHŪ'-Yawe. ³³ Taligis e' si Jepta duwampū' kauman ya paglahatan bangsa Ammon, tinagna'an min Arower sampay ni kasekotan lahat Minnit. Ta'abut isāb lahat Abel-Keramim, tara'ug e' bangsa Isra'il bangsa Ammon ati dalam na ga'osan sigām.

³⁴ Na, makapole' pa'in si Jepta ni pat'nna'anna ma Mispa, anakna d'nda ya paluwas anampang iya, maka he'na angigal maka angandapu' tambul-tambulna. Anakna tunggalan ko' inān. Dalam aniya' anak si Jepta saddi min iya, d'nda ka atawa l'lla. ³⁵ Pag'nda' pa'in si Jepta ma anakna itu, magtūy gese'na badju'na. Maglemong iya, yukna, "Allō! Anakku! Arung, asukkal aku ma pasalannu sabab aniya' najalku ni PANGHŪ'-Yawe mbal kapindahanku."

³⁶ Ya sambung anakna, "Mma', pagka ka bay makajanji' ni si Yawe, hinangun ma aku buwat bay tanajalnu. Sabab bay ka pinara'ug e'na min bantanu bangsa Ammon. ³⁷ Na mma', aniya' sadja amu'ku ni ka'a, bang pa'in aku dūlannu angalunsulan kabūd-būran ma deyom duwambulan. Pehē' aku magduka maka saga panonku d'nda sabab aku itu mbal na makapagh'lla."

³⁸ Yuk si Jepta, "Aho' arūng, pehē' na ka." Angkan pinasagaran iya ma deyom duwambulan. Magbeya' iya maka saga bagayna kabudjangan angalunsul ma kabūd-būran. Magduka na pa'in sigām sabab mbal na iya makapagh'lla. ³⁹ Palabay pa'in duwambulan e', pabalik iya ni mma'na ati bineya' e' si Jepta bay najalna. Budjang lagi' iya.

Ya itu po'on-sababan pangaddatan bangsa Isra'il itu: ⁴⁰ tahun ni tahun in kabudjangan bangsa Isra'il maglunsulan ma deya ma deyom mpat llaw pangentoman sigām ma bay pat'kka ni anak si Jepta a'a min lahat Giliyad.

12

Si Jepta maka Bangsa Epra'im

¹ Na, pinatimuk e' panubu' si Epra'im saga a'a sigām magbobono' bo' pauntas tudju ni lahat Sapon. Aniya' lapal pinabeya' e' sigām ni si Jepta, yuk-i, "Angay ka dalam bay mikitabang ma kami, waktu kapehē'bi magbono' maka bangsa Ammon? Tunu' kami luma'nu sampay ka'am magtautai'-anak."

² Ya sambung si Jepta, "Bay na kam palingananku tagna' kapagsagga' kami maka bangsa Ammon e', saguwā' dalam kami bay gapi'bi angatu ma sigām. ³ Pagta'uku in ka'am mbal du anabang, bay panūku ka'llumku angatuhan bangsa Ammon ma dalam aniya' pagapi'. Ati min kahandak si Yawe bay aku anganda'ug. Jari angay gi' kam pi'itu buwattina'an amowa aku magbono'?"

⁴ Magtūy pinatimuk e' si Jepta saga a'a Giliyad bo' magbono' maka panubu' si Epra'im, ati anganda'ug disi Jepta. Minnē' kabalosan saga a'a Epra'im ma bay pagsambatan sigām, ya yuk-i, "Ē, ka'am saga a'a Giliyad, dalam aniya' pūsbi, sapantun kam s'ggit tinimanan e' pagkahibi panubu' Epra'im maka Manasse." ⁵ Kapagbaya'an e' a'a Giliyad kababawan sapa' Jordan, ya palabayan tudju ni lahat Epra'im. Jari bang aniya' a'a Epra'im bay min pagbono'an at'kka ni sapa' he', bo' mikipalintas parambila', tinilaw iya e' saga a'a Giliyad, yuk-i, "Panubu' si Epra'im ka bahā'?"

Bang yukna “Ngga’i ka,”⁶ na, sinulayan iya e’ saga a’a Giliyad. Sinō’ iya angabtang “Syibolet.” Sagō’ bang a’a inān mbal makakabtang pabontol ati yukna “Sibolet,” magtūy iya sinaggaw e’ a’a Giliyad bo’ pinapatay ma atag sapa’ Jordan. Mpatpū’ ka duwangibu heka panubu’ Epra’im ya bay tapapatay ma waktu pagbono’ he’.

⁷ Nnom tahun ya t’ggol si Jepta magnakura’an bangsa Isra’il. Amatay pa’in iya, kinubul iya ma atag kaluma’anna ma lahat Giliyad.

Si Ibsan, si Elon maka si Abdon

⁸ Manjari, si Ibsan a’a Betlehem ya pasunu’ magnakura’an bangsa Isra’il. ⁹ Taga-anak iya l’lla t’llumpū’ huhu’, maka t’llumpū’ isab anakna d’nda. Pinah’lla’an e’na saga anakna d’nda ni panubu’ saddi. Damikiyanna saga anakna l’lla, bay ningā’an d’nda min panubu’ saddi pamah’nda sigām. Pituntahun ya t’ggol si Ibsan magnakura’ ma bangsa Isra’il. ¹⁰ Amatay pa’in iya, kinubul iya ma Betlehem.

¹¹ Si Elon panubu’ Sibulun ya paganti’ min si Ibsan magnakura’ ma bangsa Isra’il. Sangpū’ tahun ya t’ggol kapagnakura’na. ¹² Amatay pa’in si Elon, kinubul iya ma Ayzalon ma lahat Sibulun.

¹³ Amatay pa’in si Elon, si Abdon anak si Hellel, a’a min Piratun, ya paganti’ magnakura’an bangsa Isra’il. ¹⁴ Taga-anak iya l’lla mpatpū’ hekana, maka mpu l’lla t’llumpū’ hekana. In sigām pitumpū’ huhu’ itu bay ameya’ pakaniya-pakaniya ma kura’. Waluntahun ya t’ggol kapagnakura’ si Elon ma bangsa Isra’il. ¹⁵ Jari amatay pa’in iya, kinubul iya ma Piratun-Epra’im, ma kabūran ya paglahatan saga bangsa Amalek.

13

Kapaganak ma si Samson

¹ Pabalik na isab saga a’a Isra’il maghinang kala’atan ya landu’ asammal ma pang’nda’ PANGHŪ’-Yawe, angkan sigām tugutanna ni komkoman bangsa Pilitin ma deyum mpatpū’ tahun. ² Na, aniya’ a’a Sora niōnan si Manowa, min panubu’ si Dān. Taga-h’nda iya mbal maka’anak. ³ Sakali magpa’nda’ ni d’nda itu mala’ikat si Yawe bo’ ah’liling, yukna, “Ka’a ilu, minsan ka halam bay maka’anak, angiram du ka bo’ ka anganak l’lla. ⁴ Ya pangamay-ngamayku ma ka’a, da’a ka anginum binu atawa ai-ai makalango. Da’a ka amangan isab saga pagkakan ya mbal tahalal, ⁵ sabab angiram du ka maka anganak ka l’lla. Bu’unna ilu subay mbal ginuntingan sabab Nasiri* iya, a’a pinasuku’ ni Tuhan min llaw kapaganak ma iya. Tinagna’an e’na kapangalappas bangsa Isra’il min komkoman bangsa Pilitin.”

⁶ Jari pehē’ na d’nda angahaka ni h’llana, yuk-i, “Aniya’ sosoho’an Tuhan bay magpa’nda’ ni aku. Ya pangluwahanna sali’ mala’ikat Tuhan, makatāw-tāw. Halam iya bay tatilawku bang m’ningga, maka halam iya bay angōnan di-na. ⁷ Saguwā’ ya llingna ma aku, ‘Angiram du ka maka anganak ka l’lla.’ Sinō’ aku da’a anginum binu atawa ai-ai makalango, maka sinō’ da’a amangan pagkakan mbal tahalal, sabab in onde’ itu Nasiri, pinasaddi min kasehe’an bo’ ma Tuhan sadja min llaw kapaganak ma iya sampay ni waktu kamatayna.”

⁸ Sakali angamu’-ngamu’ si Manowa ni PANGHŪ’, yukna, “Bang pa’in tugutannu a’a Tuhan pabīng pi’itu amandu’an kami supaya kami ata’u pasal pangayuput onde’ ya song nianakan.”

* 13:5 13:5 ‘Nasiri’ hatina ‘a’a bay panukbal ma Tuhan’

⁹ Na, kinale si Manowa e' Tuhan ati pabalik mala'ikatna bo' panyata' ni d'nda hinabuna maghinang ma huma. Sagō' dalam maina'an h'llana, ¹⁰ angka' iya magdai'-dai' pehē' angahaka. Yukna, "Itiya' l'lla ya bay magpa'nda' ni aku llaw he'-i."

¹¹ Pagubus, pabuhat si Manowa bo' paturul ni h'ndana. Pagsekotna pa'in ni a'a inān, yukna, "Ka'a bahā' ya bay amowa magbissala ma h'ndaku?" "Aho', aku," yukna.

¹² Atilaw gi' si Manowa, yuk-i, "Bang atuman na ya pangallamnu, ai na pa'in saga hatulan panunuran kami ma onde' itu ma kapaga'ana?"

¹³ Yuk sambung mala'ikat Yawe, "Subay bineya' kamemon ya bay pah'llingku ma h'ndanu. ¹⁴ Subay iya mbal amangan ai-ai ta'ā' min tinanom anggul, subay mbal anginum binu atawa inuman ai-ai makalāngo, maka subay mbal amangan ai-ai ya mbal halal. Wajib bineya' e'na kamemon bay panoho'anku ma iya."

¹⁵ Yuk si Manowa ni mala'ikat, "Bang manjari, da'a gi' ka ala'an. Angadjal lagi' kami dakayu' anak kambing bo' aniya' kakannu."

¹⁶ Yuk sambung mala'ikat inān, "Minsan aku taggahanbi, mbal aku amangan pagkakanbi. Sagō' bang kam anakap pagkulban tinunu', na, tumbalinbi ni si Yawe." (Dalam tasayu e' si Manowa in a'a inān mala'ikat si Yawe.)

¹⁷ Atilaw isab si Manowa ni mala'ikat, yukna, "Sai ōnnu? Sabab bilahi kami amaheya ka'a bang tatuman na ya bay pangallamnu ilu."

¹⁸ Yuk sambungna, "Angay tilawnu ōnku? Mbal to'ongan tahati e' manusiya'." ¹⁹ Pagubus, bay angā' si Manowa dakayu' anak kambing, beya' isab maka tutukbalan tirigu, ati sinumbali' e'na ma diyata' batu pangahulmatna ni PANGHŪ'-Yawe. Pataggaha', aniya' hinang makainu-inu tahinang e' PANGHŪ' sabu ang'nda' si Manowa maka h'ndana. ²⁰ Aniya' api pasuleyab min pagtutukbalan inān tudju ni diyata' langit. Pasalta', in mala'ikat si Yawe ameya' pa'angkat. Pag'nda' si Manowa maka h'nda, magtūy sigā pasujud. ²¹ Pagka mala'ikat inān dalam na magpa'nda' pabalik ni sigā maglakibini, minnē' tata'u e' si Manowa mala'ikat Yawe ko' inān.

²² Ah'lling si Manowa ni h'ndana, yukna, "Amatay ko' kita itu, sabab ta'nda'ta Tuhan!"

²³ Saguwā' anambung h'ndana, "Bang bay aniya' niat PANGHŪ' amapatay kita, mbal tinaima' tutukbalan susumbali'an maka tirigu ya bay ungsuranta ni iya. Mbal kita bay pina'nda'an saga pakaradja'an itu, maka mbal bay nihaka'an pasal maksudna." ²⁴ Pagubus, in d'nda itu bay anganak l'lla, ati Samson ya pangōnna ma iya. Pasulig na pa'in onde' inān maka taptap binarakatan e' PANGHŪ'-Yawe. ²⁵ Anagna' isab Rū Yawe pahōp ma iya hinabuna ma kauman Mahane-Dān, ya ma llot Sora maka Esta'ol.

14

Pagh'nda si Samson

¹ Asangpot pa'in si Samson, pehē' iya ni kauman Timna ati aniya' budjang bangsa Pilistin ta'nda'na maina'an. ² Pagpole'na, angahaka iya ni ina'mma'na, yukna, "Maka'nda' aku budjang Pilistin ma Timna. Pah'nda'unbi aku ma iya."

³ Yuk sambung matto'ana, "Angay, Otō'? Halam bahā' aniya' d'nda ahāp min kakampunganta atawa min pagkahitam bangsa Isra'il? Angay gi' ka subay magh'nda'an bangsa Pilistin, bangsa kapil lagi?"

Saguwā' angalogos si Samson ma mma'na, yuk-i, "Ngā'in aku, mma', sabab iya ya kabaya'anku." ⁴ (Halam kinata'uwan e' matto'a si Samson in baya'na itu min kahandak si Yawe asal, supaya aniya' pagsababan pangatu bangsa Isra'il ma bangsa Pilistin, sabab saga Pilistin ya magparintahan bangsa Isra'il ma waktu ina'an.)

⁵ Dakayu' llaw, pehē' si Samson ni Timna magbeya' maka ina'-mma'na. Sabu sigām pasekot ni pagtanoman anggul ma atag kauman inan, patag-gaha' aniya' halimaw amanggohong* parugpak ni si Samson. ⁶ Manjari pahōp Rū Yawe ni si Samson amuwanan iya kosog, angka tas'kkatna halimaw itu maka tanganna, buwat pan'kkatna kambing abata'. Saguwā' halam bay tahaka pakaradja'an itu ni mma'na atawa ina'na. ⁷ Pagubus, palanjali iya ni Timna anuli-nulihan d'nda he', maka pasōng gom pa'in baya'na ma iya.

⁸ Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabalik na si Samson ni Timna bo' angawinan d'nda he'. Ma labayan lagi', pasiha' iya ang'nda' ni bangkay halimaw. Pag'nda'na, na, angulatap e' ba'an an buwani maka aniya' isab gula'. ⁹ Niakup gula' itu e' si Samson bo' kinakan e'na ma pal'ngnganan. Binuwanan isab saga matto'ana, maka ya du sigā bay amangan. Saguwā' halam sigā bay haka'anna in gula' buwani inān bay ningā' min bangkay halimaw.

¹⁰ Sakali itu, pehē' na mma' si Samson ni luma' d'nda. Aniya' isab paglami-lami pinaniya' e' si Samson sabab ya na addat sigām bang l'lla song kinawin. ¹¹ Pagt'kka si Samson, pinasehe'an iya t'llumpū' l'lla Pilistin.

¹² Yuk si Samson ni saga a'a itu, "Aniya' pamatokodku ma ka'am. Bang tatokodbi ma deyom pitung'llaw ya paglami-lami itu, buwananta kam t'llumpū' heka kakana' ahāp maka t'llumpū' pangampu'an s'mmek.

¹³ Saguwā' bang mbal tatokodbi, ka'am ya subay amuwanan aku t'llumpū' heka kakana' ahāp maka t'llumpū' pangampu'an s'mmek."

"Na," yuk sigām, "pē'un. Bilahi kami akale tokod-tokodnu ilu."

¹⁴ Ah'lling si Samson, yuk-i, "Min sattuwa magtatanggal, aniya' pagkakan.

Min sattuwa akosog, aniya' kamamisan."

Jari halam tatokod e' saga a'a itu ma deyom t'llung'llaw.

¹⁵ Ta'abut pa'in ka'mpat llawna, ah'lling sigām ni h'nda si Samson, yuk-i, "Pipitin h'llanu angahaka'an kami pasal tokod-tokod ilu bang ai kataluwa'anna. Bang ka mbal, tunu' kami kam kamemon ya ma okoman mma'nu. Bay bahā' kami abbitbi pi'itu supaya langpasanbi?"

¹⁶ Angka pagapus h'nda si Samson ni iya maka e'na anangis. Yukna, "Kab'nsihannu na aku! Mbal aku kalasahannu. Bay ka amatokod ma saga kampungku sago' halam aku haka'annu bang ai kataluwa'anna."

Yuk sambung si Samson, "Minsan matto'aku halam bay haka'anku, ya lagi'na bahā' ka'a?" ¹⁷ Ati anangis h'nda si Samson animpus ma deyom pitung'llaw paglami-lami. Manjari, ta'abut llaw kapitu'na, nihaka'an iya pasal tokod-tokod inān sabab sinumu na pinogos si Samson. Angahaka isab d'nda inān ni saga kampungna pasal kataluwa'an tokod-tokod e'.

¹⁸ Na, abay kohap pa'in ma llaw kapitu'na, ah'lling ni si Samson saga a'a kauman inān, yuk-i,

* ^{14:5} 14:5 Amanggohong: lling halimaw landu' atanog, bang song angandugpak ni hayop atawa a'a.

“Aniya' bahā' paliyu mamisna min gula' buwani?

Aniya' bahā' akosog min halimaw?”

Ah'lling si Samson ni sigām magparalilan,

“Bang dalam bay gunabi sapi'ku d'nda pangararubi,
mbal tatokodbi bay pamatokodku ma ka'am.”

¹⁹ Jari pahōp Rū Yawe ma si Samson ati palūd iya ni da'ira Askelon amapatay saga kal'llahan t'llumpū' puhu'. Nihurusan e'na kapanyapan maka pan'mmek sigām bo' pamuwanna ma saga a'a ya bay makatokod he'. Magtūy iya amole' ni luma' mma'na ma masi akagit atayna. ²⁰ Ati in h'nda si Samson bay pamah'nda ma l'lla ya bay panonna ma pagkawinan.

15

Pamalos si Samson ma saga Bangsa Pilistin

¹ Mbal at'ggol, ta'abut pa'in musim pagani pai-tirigu, angā' si Samson dakayu' kambing abata' bo' pehē' patibaw ni h'ndana. Yukna ni mato'ana l'lla, “Pasōd gi' aku ni bilik h'ndaku.” Saguwā' mbal amarūl mma' d'nda he'.

² Yukna ni si Samson, “Pangannalku ab'nsi ka ma iya, angka tapamah'ndaku ni bagaynu. Sagō' aniya' siyalina alingkat gi' min iya. Ngā'un iya h'nda.”

³ Yuk si Samson ni sigām, “Na, aniya' na kapatutku amalos ma ka'am bangsa Pilistin. Tantu kam mulaku.” ⁴ Jari paluwās iya minnē' anaggaw t'llu hatūs heka ero' talun. Niengkotan e'na togel sigām pinaglingkit duwa. Pagubus, aniya' saga suwariyan binatuk e'na pehē' ni togel ero' bay pinaglingkit e'. ⁵ Sinū'an e'na saga suwariyan inān bo' yampa pal'ppana saga ero' ni ba'anān pai-tirigu ya ma kahuma'an saga Pilistin. Jari tatunu' p'kkosan pai baha'u bay niani maka pai dalam gi' ta'ani. Tatunu' saga pagtatanoman anggul maka kabbun kayu jaitun.

⁶ Atilaw saga bangsa Pilistin, yuk-i, “Sai bay magkahinangan itu?”

Kahaka'an sigām magtūy, yuk-i, “Si Samson ya ayuwan a'a Timna inān, ma sabab in h'ndana wa'i pamah'nda ni bagayna.” Angka pehē' saga Pilistin anunu' sampay amapatay d'nda ya bay h'nda si Samson beya' maka mma'na.

⁷ Jari ah'lling si Samson ni saga a'a bay anunu' he', yukna, “Pagga buwattē' hinangbi, mbal aku pahali sat'ggol kam mbal kabalosanku.”

⁸ Minnē' magsabil si Samson bo' angalagut saga Pilistin inān ati aheka sigām amatay. Pagubus, palūd iya minna'an bo' pat'nna' ma deyom songab batu ya niōnan Etam.

⁹ Manjari itu, pehē' saga a'a Pilistin magpustu ma lahat Yuda, bo' parugpak ni kauman Lehi. ¹⁰ Tinilaw sigām e' saga a'a bangsa Yuda, yuk-i, “Angay kami bono'bi?”

Ya sambung saga Pilistin, “Bay kami pi'itu anaggaw si Samson supaya iya kabalosan ma bay hinangna ma kami.”

¹¹ Manjari aniya' t'llungibu kal'llahan min bangsa Yuda pehē' ni songab batu Etam bo' ah'lling ni si Samson, yuk-i, “Dalam bahā' kata'uwannu in kitam pinagbaya'an asal e' bangsa Pilistin? Tantu kitam binalosan ma sabab kala'atan ya tahinangnu he'.”

Anambung si Samson, yukna, “Ya tahinangku ma sigām buwat bay hinang sigām ma aku.”

¹² Yuk saga a'a Yuda, “Ya maksud kami pi'itu, amaggotan ka'a bo' ka ni'nde'an ni komkoman saga a'a Pilistin.”

“Ā,” yuk si Samson, “mikijanji' aku ma ka'am, bang pa'in aku mbal papataybi.”

¹³ Yuk sambung sigām, “Na aho'. Hal ka saggaw kami ati ni'nde'an ni komkoman bangsa Pilistin. Mbal ka papatay kami.” Jari niengkotan iya maka duwa lubid baha'u bo' binowa patukad min songab batu. ¹⁴ Asekot pa'in iya ni lahat Lehi, sinampang iya e' bangsa Pilistin maka he' sigām angolang. Sakali pahōp Rū Yawe ma si Samson amuwanan iya kosog. Ya lubid ma l'ngngonna tahinang sali' lanut bay pinasekot ni api, maka ya engkot ma tanganna magtūy ap'kkalan di-na. ¹⁵ Pagubus, aniya' tapuwa'na bokog-langal min kura' baha'u bay amatay, ati ginuna e'na pamono' saga a'a Pilistin dangibu hekana.

¹⁶ Jari angabtang si Samson, yukna, “Tapaggunaku bokog-langal kura' ati pabūd patay bantaku.

Tapaggunaku bokog-langal kura' ati dangibu hekana bay papatayku.”

¹⁷ Aubus pa'in pangabtangna, tinimanan e'na bokog-langal. Jari Ramat Lehi* ya pangōn a'a ma lugal inān.

¹⁸ Na, pagka sidda atoho' k'llong si Samson, pajunjung iya ni PANGHŪ'-Yawe, yukna, “Aheya da'ugan bay pamuwannu ma sosoho'annu itu. Pasagarannu bahā' aku patay bohe', bo' ta'ā' mayatku e' bangsa kapil itu?” ¹⁹ Angkan aniya' bohe' pinatubud e' Tuhan min lowang ma tana' Lehi inān. Makainum pa'in si Samson, pabalik kosogna maka akuyas na iya. Angkan tuburan bohe' inān kaōnan En Hakkore†. Ina'an masi sampay ni kabuwattituhan.

²⁰ Duwampū' tahun ya kapagnakura' si Samson ma bangsa Isra'il, ma waktu kapagbaya' saga bangsa Pilistin.

16

Si Samson maka si Delila

¹ Dakayu' llaw, pehē' si Samson ni da'ira Gasa. Aniya' d'nda pinagtambahan ta'nda'na maina'an, jari pahulid iya ni d'nda inān pagsangom. ² Na, kahaka'an saga a'a Gasa in si Samson ina'an ma deyom da'ira. Angkan sigām bay angalibutan lugal inān ati pajaga sigām ma lawang pagluwasan da'ira sampay ni karai'-llawan. Ya yuk sigām, “Papataytam iya pagk'llat llaw.”

³ Saguwā' si Samson itu halaman bay atuli pat'ggol. Papunduk iya tonga' bahangi bo' pehē' ni lawang da'ira. Binalutan e'na tambolna maka lusuk-lusukna maka batang-suladna, bo' nilarut e'na patighan. Pinatangung ma bahana, ati binowa ni diyata' būd ya maganggop maka Hebron.

⁴ Palabay pa'in daka pilang'llaw, pahōp baya' si Samson ma dakayu' d'nda ya pat'nna' ma kapantayan Sorek, niōnan si Delila. ⁵ Pehē' ni si Delila saga pagnakura'an bangsa Pilistin, yuk-i, “Arung, bidjakin si Samson ilu bo' tahakana bang m'ningga pangā'anna kosogna landu' aheya. Jari ga'os kami iya bo' supaya kaengkotan pahāp maka kapagbaya'an kami na. Bang tahinangnu, tinambahan ka dangibu maka dahatus sekel* dī pilak e' kami dangan-parangan.”

⁶ Angkan ah'lling si Delila ni si Samson, yukna, “Haka'in kono' aku m'ningga pangā'annu kosognu landu' aheya ilu. Bang aniya' saupama

* 15:17 15:17 'Ramat Lehi,' hatina 'Būd-būd Bokog Langal.' † 15:19 15:19 'En Hakkore,' hatina 'Bohe' Pangajunjunan.' * 16:5 16:5 Hatina saga sangpī' ka 'llu kilu buhatna.

bilahi magbabaya'an ka'a, buwattingga e' sigām anaggaw ka'a bo' ka kaengkotan?"

7 Anambung si Samson, "Bang aku niengkotan maka pitu' engkot kuwit sapi' ya masi abase', in kosogku tahinang la'a buwat kosog-kosog kasehe'an kal'llahan."

8 Jari saga nakura' bangsa Pilistin inān bay amowahan si Delila pitu' engkot kuwit sapi' dalam gi' bay pina'llawan. Ginuna magtūy e'na pangengkotna ma si Samson, 9 salta' aniya' saga l'lla patapuk ma deyom bilik e'. Nilinganan si Samson e' si Delila, yukna, "O Samson! Itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!" Sagō' saru'un-du'un du ab'kkat e'na saga engkot inān, sali' kahantang bannang bay pinasekot ni api. Ya kaluwasanna, dalam tata'u bang m'ningga kosog si Samson.

10 Ma waktu dakayu' ah'lling na isab si Delila ni si Samson, yuk-i, "Hal aku parupangnu sabab putingannu aku. Ndū', haka'in aku kono' bang buwattingga ka kaengkotan."

11 Anambung si Samson, "Bang aniya' makaengkotan aku maka lubid baha'u dalam bay tapangengkot, in kosogku pinasali' ni kosog-kosog kasehe'an kal'llahan."

12 Angkan angā' lubid baha'u si Delila pangengkotna si Samson. Sakali itu, sabu aniya' saga a'a patapuk ma bilik, angalingan si Delila. "O Samson, itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!" Sagō' ya du, ab'kkat e'na saga lubid ma l'nggonna sali' salban. 13 Jari yuk si Delila ni si Samson, "Sampay buwattina'an, masi aku parupangnu maka pagputingannu. Haka'in aku sab'nnal-b'nnal bang buwattingga ka kaengkotan?"

Ya sambung si Samson, "Bang ta'anyamnu pitu' sapiran bu'unku ni kakana' masi ma papagan panganyaman, maka bang pahogotnu maka sisipit, in kosogku tahinang buwat kosog-kosog l'lla kasehe'an." Jari itu, makatuli pa'in si Samson, niā' e' si Delila pitu' sapiran bu'unna bo' nianyam ni kakana'. 14 Pinahogot isab maka sisipit.

Angalingan pabalik si Delila, "O Samson!" yukna. "Itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!" Magtūy pabungkal si Samson min pabahakanna ati nihella' e'na sisipit maka papagan panganyaman, sampay kakana'. 15 Allā, magmahi si Delila ma si Samson, yukna, "Yuknu in aku kalasahannu, saguwā' mbal aku pangandolannu. Mint'llu na aku parupangnu, sabab dalam aku pata'unu bang m'ningga ya pangā'annu kosognu aheya ilu."

16 Llaw ni llaw, buwattē' na pa'in pamogos si Delila sampay mbal na kasabalan e' si Samson.

17 Angkan nihaka e'na bang m'ningga kosogna. Yukna, "Dalam to'ongan bay kaguntingan bu'unku, sabab aku itu Nasiri, a'a bay tapanuk-bal ni Tuhan min waktu bay kapaganak ma aku. Bang kaguntingan bu'unku, tantu pahalam kosogku, ati tahinang la'a aku buwat kosog saga kasehe'an l'lla."

18 Na, tananam pa'in e' si Delila in pangahaka si Samson inān b'nnal, aniya' lalap pabeya'na ni pagnakura'an bangsa Pilistin, yuk-i, "Pabalik kam pi'itu min t'dda la'a, sabab tapangahakana kamemon ma aku." Jari pabalik pehē' saga nakura' Pilistin maka e' sigām amowa pilak buwat bay janji' sigām. 19 Tapatuli pa'in si Samson e' si Delila ma pa'ana, aniya' a'a soho'na angangguntangan kapitu' sapiran bu'un si Samson. Pagka buwattē', yampa tagaga e'na si Samson sabab pahalam na kosogna. 20 Jari angolang si Delila, "O Samson, itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!" Makabati' pa'in iya, pagbā'na dai-dai' du iya makakuyas buwat bay tagna'. Saguwā' dalam tata'una in PANGHŪ' bay na ala'an min iya.

²¹ Sakali tasaggaw iya e' bangsa Pilistin ati nilugit matana bo' iya binowa ni Gasa. Niengkotan iya maka kili-kili tumbaga, ati pinagiling iya tirigu ma deyom kalabusu. ²² Samantala' mahē' pa'in iya, inut-inut na pataha' bu'unna pabalik.

Kawapat si Samson.

²³ Jari magtimuk na saga pagnakura'an bangsa Pilistin bo' angungsud tutukbalan ni tuhan-tuhan sigām si Dagon. Maglami-lami sigām maka e' sigām magsibahat, yuk-i, "Pinara'ug kitam e' tuhantam, tinugutan bantatam ni komkomantam."

²⁴ Pag'nda' pa'in saga a'a Gasa inān ma si Samson, magtūy pinudji tuhan-tuhan sigām, yuk-i,
 "Pinara'ug kitam e' tuhantam,
 tinugutan ni ga'osantam
 ya a'a bay amaka'at lahattam,
 ya bay amapatay saga a'atam lipat-manglipat."

²⁵ Jari itu, hinabu sigām maglami-lami maka maglangohan, angolang sigām, yuk-i, "Paluwasunbi pi'itu si Samson amalasig kitam." Jari pinaluwas iya min deyom kalabusu ati nihinang paglasig-lasigan.

Pagubus pinat'ngge iya ma atag saga hāg luma'. ²⁶ Pasalta', ah'ling si Samson ni sosoho'an ya anonda' iya, yukna, "Pasekotun lagi' aku ni hāg ya panuku luma' pagtata'atan itu bo' aku makasandig." ²⁷ Na, aragsok asal luma' inān e' saga a'a l'lla-d'nda maka kamemon saga pagnakura'an bangsa Pilistin. Aniya' sigām saga t'llu ngibu puhu' ma karatagan atop inān ang'nda'-ng'nda' ma kahinangan si Samson.

²⁸ Jari angamu-ngamu' iya ni PANGHŪ!, yukna, "O Yawe, Tuhan Sangat Kawasa, entomu aku. O Tuhan, pabalikun gi' kosogku minsan hal mint'dda. Bang pa'in aku makabalos saru'un-du'un ma saga Pilistin ma bay pangalugit sigām ma duwa matakū." ²⁹ Magtūy ni'ntanan e' si Samson duwa hāg a'aslag ya panuku luma' pagtata'atan ni Dagon inān. Binalutan e'na karuwa, tanganna kowan ma dakayu' hāg, maka tanganna gibang isab ma dakayu'. ³⁰ Pagubus, anibahat si Samson, yukna, "Bang pa'in aku magunung amatay maka saga Pilistin itu!" Magtūy iya amuspusan kosogna bo' tinulak duwa hāg inān. Jari alubu luma' pagtata'atan e'. Talapay isāb ba'anan pagnakura'an Pilistin maka saga a'a bay maina'an. Minnē' aheka lagi' tapapatay e' si Samson ma kamatayna min bay tapapatayna ma waktu gi' kallumna.

³¹ Jari palūd pina'an saga danakan si Samson l'lla maka saga kakampunganna min mma', bo' angā' patayna. Binowa iya amole' ni lahatna bo' kinubul ma bay pangubulan mma'na si Manowa, ya ma llot Sora maka Esta'ol. Duwampū' tahun ya t'ggol kapagnakura' si Samson ma bangsa Isra'il.

18

Kapaglahat saga panubu' Dān ma Laish

¹ Ma waktu he', halam aniya' gi' magsultan ma bangsa Isra'il, ati ma waktu inān in panubu' Dān amiha lugal kapaglahatan e' sigām, sabab ma saga panubu' bangsa Isra'il panubu' Dān ya halam lagi' bay makataima' pusaka'. ² Angkan in saga panubu' Dān bay amapehē' lima a'a aesog min Sora maka min Esta'ol amantingag palahatan bo' kapaglahatan e' sigām. Ya saga kal'llahan inān, ya ina'an sapantun magnakura' ma kamemon panubu' sigām. Ah'ling saga a'a inān ni sigām, "Pehē' na kam maglahat ma tana' he'." In kal'llahan inān bay pehē' ni kaburan

Epra'im ati makat'kka ni luma' si Mika maka mahē' sigām bay amalabay/ amapuwās sangom. ³ Asekot pa'in sigām ni luma' si Mika, tabahingaw e' sigām in lagaw/suwala subul ya panubu' Lebi, angkan tinullus itu e' sigām bo' tinilaw, "Angay ka itiya' ma itu? Sai bay anoho' ka'a pi'itu? Ai hinangnu ma lugalnu?" ⁴ Angkan angahaka subul inān ni sigām ma pasal bay tahinang si Mika ma iya maka yukna, "Bay aku ningā' e'na magimam maka maghinang ma iya." ⁵ Jari ah'ling ya kal'llahan inān ni iya, "Bang manjari panilawin lagi' ni Tuhan bo' supaya kinata'uwān bang aniya' kajatuhan kal'ngnganan kami." ⁶ Ya sambung imam ni sigām, "Da'a kam maghawal-hawal pabeya' du Tuhan ma ka'am ni papehē'anbi/ kal'ngngananbi." ⁷ Puwas e' ala'an na ya lima puhu' kal'llahan inān ati makat'kka ni Laish. Tanda' e' sigām in saga a'a maina'an ahāp kat'nna' sigām, buwat saga bangsa Sidun dalam aniya' anasaw sigām maka mbal a'anib. Ma sabab jukup in paglahat sigām, jayak-jayakan in kalluman sigām. Atā isab in paglahat sigām min pat'nna'an saga bangsa Sidun maka dalam aniya' pasaumbibi saddi a'a min sigām. ⁸ Pagbalik pa'in sigām ni Sora maka ni Esta'ol, tinilaw sigām he' saga pagkahi sigām, "Na ai na pa'in bay ta'nda'bi?" ⁹ Anambung saga ya lima puhu' kal'llahan inān, "Bay kami maka'nda' lahat landu' ahāp. Da'a na kam magt'ggol-t'ggol, sūng na kam anakay sigām bo' ta'agawtam in lahat e'. ¹⁰ Bang kam makapehē' maka'nda' kam saga a'a ahāp maka lahat aluha dalam aniya' kulang-kabusna ya pamasuku' ma ka'am e' Tuhan." ¹¹ Angkan ya nnom hatas kal'llahan min panubu' Dān ala'an min Sora maka Esta'ol bo' pehē' anakay. ¹² Ma pagpehē' sigām, bay sigām amat'ngge pustu asekot ni Kiriyat Jerim ma Juda. Ya angkan in lugal inān bay niōnan Manahe Dān sampay ni kabuwattina'an. ¹³ La'an minnē' bay sigām palanjil ni lahat ma kaburan Epra'im sampay sigām makat'kka ni luma' si Mika. ¹⁴ Manjari ya lima kal'llahan ya bay angamata-mata ma lahat Laish ah'ling ni saga sehe' sigām, "Kata'uwānbi ba dakayu' saga kaluma'an maitu taga-epod maka taga-tuhan-tuhan bay nilangkopan pilak? Ma buwattina'an, kata'uwānbi na bang ai hinangtam." ¹⁵ Aubus pa'in sigām bay magpah'ling, pehē' na sigām ni pat'nna'an subul ya panubu' Lebi ma luma' si Mika supaya anganyata' iya. ¹⁶ Manjari ya nnom hatas saga panubu' Dān bay magsakap pakokos sigām pagbono' an'ngge ma atag lawang pagsosōran. ¹⁷ Ati lima puhu' kal'llahan ya bay angispiya ma lugal inān bay pasōd ni deyom angā' ta'u-ta'u, epod maka kasehe'an kapanyapan tuhan-tuhan maka isab tuhan-tuhan bay nilangkopan pilak, saguwā' in imam maka ya nnom hatas kal'llahan maka saga pakokos sigām pagbobono' wa'i an'ngge ma atag lawang pagsosōran. ¹⁸ Bay pa'in makasōd in saga kal'llahan inān ni deyom luma' si Mika angā' saga kapanyapan inān, tinilaw sigām e' imam, "Ai sa hinangbi ilu?" ¹⁹ Yuk sambung sigām ni imam inān, "Da'a ka asagaw! Ameya' ka ma kami, ati ka'a na ya pangaruhan kami maka imam kami. Bang ma ka'a ai ahāp, magimam ka ma panubu' Isra'il atawa magimam ka ma dakayu' luma' sadja?" ²⁰ Manjari kasulutan in imam inān. Ningā' e'na in epod, kasehe'an saga kapanyapan tuhan-tuhan maka ta'u-ta'u ati ameya' na iya ma saga a'a inān. ²¹ Ma pagla'an sigām, bay pinarahū e' sigām in saga ka'anakan sigām, kahayopan maka saga pangalta' sigām. ²² Ma dalam lagi' sigām makatā min luma' si Mika, bay pinalinganan e' si Mika ya saga kal'llahan pat'nna' ma atag luma'na supaya anurul panubu' Dān. ²³ Ma pangolang sigām angalinganan panubu' Dān makabalik itu ah'ling ni si Mika, "Angay ka ilu, ya angkan kami turulnu maka saga a'anu?" ²⁴ Yuk sambungna, "Bay ngā'bi ya saga tuhan-tuhan bay pahinangku maka in

imamku ati ilu bay lahiyanbi. Ai lagi' takapin ma aku? Ati ta'u lagi' kam atilaw bang angay aku?" ²⁵ Anambung saga panubu' Dan, "Da'a na ka anugat kami bo' ka mbal minula magtai'anak e' saga kasehe'an pagsehe' kami ya apasu' pagatay sigām." ²⁶ Angkan palanjal na pal'ngngan in saga panubu' Dān maka tatatab itu e' si Mika mbal itu ka'atuhan e' sigām, bay na hal sigām amole' pabalik. ²⁷ Manjari bay ningā' e' sigām ya bay nihinang e' si Mika maka imamna ati bo' palanjaj ni saga a'a ma Laish. Pagubus sinakay itu e' sigām binono' maka kalis bo' tinunu' in da'ira sigām. ²⁸ Halam aniya' minsan dangan bay makatabang ma sigām sabab atā pat'nna'an sigām min Sidun maka malam aniya' saddi sehe' sigām magsaumbibi. In da'ira inān wa'i ma kapantayan asekot ni Bet-Rehob. Pagubus he' bay itu pinahāp pabalik e' saga panubu' Dān ati maina'an na sigām maglahat. ²⁹ Manjari bay sinambi'an e' sigām ya ōn da'ira Laish ni ōn mbo' si Dān ya bay luwas min panubu' bangsa Isra'il. ³⁰ Pagubus maina'an pinat'ngge e' saga panubu' Dān ya saga tuhan-tuhan pagtuhanan sigām, ati si Jonatan ya anak si Gersom l'lla mpu si Musa maka saga panubu'na ya nihinang imam e' saga panubu' Dān sampay ta'abut waktu sinakay in paglahat inān. ³¹ Palanjaj na pa'in sigām anumba saga tuhan-tuhan ya bay nihinang e' si Mika saguwā' in luma' pagsusumbahan ni Tuhan b'nnal wa'i ma Silo.

19

Panubu' Lebi maka H'ndana

¹ Ma waktu he' malam gi' aniya' sultan bangsa Isra'il. Manjari aniya' panubu' Lebi ya pat'nna' ma kareya-reyahan ma kaburan Epra'im bay makah'nda a'a Betlehem ya ma Juda. ² Saguwā' in d'nda inān ala'at magh'lla. Bay ang'bbahan h'llana ati amole' pabalik ni luma' mma'na ma Betlehem ya ma Juda. Palabay mpat bulan t'ggolna mahē', ³ tinurul d'nda itu he' h'llana supaya binowa amole' pabalik. Angkan pehē' na l'lla inān magbeya' makā sosoho'anna amowa duwa kura' ariki'. Manjari makat'kka pa'in sigām pina'an binowa iya e' h'ndana ni luma' mma'na. Ati tanda' pa'in iya e' mma' h'ndana, tinaima' iya min kakōgan pangatayan mato'ana. ⁴ Manjari pinogos iya e' mato'ana l'lla mbal gi' iya pinapole', angkan maina'an na iya ma mato'ana amangan, anginum maka atuli ma deyom t'llung-llaw. ⁵ Ta'abut ika'mpat llaw, subu-subu gi' abati' na sigām magsakap bo' iya makapole' na. Saguwā' yuk mma' h'ndana ni ayuwanna l'lla, "Amangan gi' kam bo' yampa kam pehē'." ⁶ Angkan aningkō' in duwangan inān bo' sigām magbeya' amangan maka anginum. Pagubus he' ah'lling na isab mma' d'nda inān, "Bang manjari maitu gi' kam ma sangom itu ati maglami-lami kitam." ⁷ Sōng pa'in iya pabuhat amole', tinaggahan iya e' ma'oana angkan bay sigām patagga ma pat'nna' maina'an ma sangom inān. ⁸ Subu pa'in ma ikalima llaw na, abati' na l'lla inān supaya amole' na. Saguwā' yuk mma' d'nda inān, "Amangan gi' kam. Kōhap na kam amole'." Angkanna amangan na sigām karuwangan ⁹ Manjari ala'an pa'in l'lla inān magbeya' maka h'ndana maka isab sosoho'anna, ah'lling na isab in mato'ana ya mma' h'ndana, "Nda'un ba sōng na sangom. Mbal na at'ggol angal'ddom na. Maitu na kam amalabay sangom maka maglami-lami. Salung subu pak'llaw pa'in kam amole'." ¹⁰ Saguwā' mbal na patagga l'lla inān amalabay sangom angkan ala'an sigām tudju ni Jebus (Awrusalam) magbeya' maka duwa h'ndana maka duwa kura'na ariki' taga-lampik ma bukut. ¹¹ Abay kohap na sigām asekot ni Jebus, yuk sosoho'an ni nakura'na, "Guru, maitu na kitam pahanti' ma da'ira bangsa

Jebus amalabay sangom." ¹² Yuk sambungna, "Da'a. Mbal manjari kitam pahanti' ma da'ira itu sabab ya saga a'ana ngga'ika bangsa Isra'il. Palanjaj kitam ni Gibeya." ¹³ Maka yukna lagi', "Dai' na ka. Anguttam to'ongan makat'kka ni Gibeya atawa ni Rama ati mahē' kitam pahanti' amalabay sangom." ¹⁴ Angkan palanjaj sigām pal'ngngan-l'ngngan ati asekol pa'in ni Gibeya ma Benjamin, pas'ddop na mata llaw. ¹⁵ Ati mahē' sigām bay amalabay sangom. Manjari pehē' sigām aningko' ni halaman da'ira, saguwā' halam aniya' minsan dangan bay amaidda sigām ma sangom he'. ¹⁶ Ma sangom he' aniya' matto'a l'lla lūd bay min pagumahanna. Iya inān a'a bay min kaburan Epra'im ati ina'an na pat'nna' ma Gibeya (ya tana' panubu' Benjamin.) ¹⁷ Ta'nda' pa'in e'na ma halaman da'ira ya saga a'a liyu, tinilaw itu e' matto'a l'lla inān, "Pi'ingga kam ilu? Bay kam minningga?" ¹⁸ Yuk sambung panubu' Lebi, "Bay kami la'an min Betlehem ma Juda ati amole' na kami ni kareya-reyahan ya ma kaburan lahat Epra'im. Bay aku min Betlehem ma Juda ati ma buwattina'an amole' na aku ni luma' Tuhan. Halam aniya' minsan dangan bay amaidda kami." ¹⁹ "Tuwan, kami itu aniya' du tinapay maka i'inuman kami maka h'ndaku beya'na in sosoho'anku. Damikiyanna aniya' isab pahampean kami maka batang parang ya pahampean saga kura' kami. Angkan halam aniya' kagunahan kami." ²⁰ "Manjari kam mahē' ma luma'ku." Yuk matto'a inān. "Kajukupanku kam ma ai-ai kagunahanbi. Da'a sadja kam pahanti' amalabay sangom ma halaman itu." ²¹ Angkan binowa na sigām e' matto'a inān ni luma'na ati in saga kura' sigām bay pinakan e'na. Aubus pa'in sigām bay angose'an tape' sigām, ina'an na pat'nna' kinakan maka inuman sigām. ²² Sabu sigām maglami-lami, aniya' saga a'a ala'at min da'ira inān angalibutan luma' sigām. Kinuku' in tambol e' saga a'a ala'at maka e' sigām angolang ni matto'a l'lla ya tag-dapu luma' inān, "Paluwasun ya a'a baha'u bay at'kka ni luma'nu ilu bo' kausiba'an kami." ²³ Paluwas min luma' in matto'a inān ati ah'lling ni sigām, "Da'a saga bagay. Da'a jahulaka'inbi pagga a'a itu bisitaku, da'a hinanginbi ya hinang ala'at ilu." ²⁴ "Bang kam bilahi itiya' anakku budjang maka h'nda l'lla itu. Bowaku sigām paluwas ni ka'am buwattina'an, hinangunbi na bang ai kabaya'anbi nihinang ma sigām. Saguwā' da'a hinanginbi ya hinang ala'at ilu ma l'lla itu." ²⁵ Saguwā' halam iya kinale e' saga kal'llahan inān. Angkan bay pinaluwas e' panubu' Lebi in h'ndana bo' ni'nde'an ni saga a'a inān. Pagubus, niusiba'an e' sigām ma deyom dansangom, ati pagdai'llaw pinapole' na e' sigām. ²⁶ Manjari in d'nda inān amole' na pabalik ni luma' pat'nna'an h'llana ati mahē' iya ah'bba' ma bowa' lawang luma' maka pahagtang mahē' sampay ni ka'llawan. ²⁷ Subu pa'in, pabuhat h'llana min patulian angukab lawang supaya palanjaj na amole'. Ta'nda' e'na pahagtang h'ndana maina'an maka pa'abut gi' tanganna ni deyo' tambol. ²⁸ Ati yukna ni h'ndana inān, "Punduk na ka, pal'ngngan na kita." Saguwā' halam na anambung. Angkan niruwa' na e'na ni kura'na bo' binowa na amole'. ²⁹ Pagt'kkana pa'in ni lahatna, angā' iya laring bo' kin'llot e'na ni sangpū' karuwa bahagi' ya lo'atan baran h'ndana. Pinabeya' itu e'na kamemon ni saga panubu' bangsa Isra'il. ³⁰ Sasuku bay maka'nda' itu makapah'lling, "Sat'ggol saga bangsa Isra'il bay makaluwas min Misil, halam lagi' aniya' bay tahinang atawa pat'kka buwattitu. Pagpikilinbi kono' itu! Nda'un kono' bo' kami haka'in bang ai hinangtam!"

Pagbono' Bangsa Isra'il maka Panubu' Benjamin

¹ Manjari kamemon bangsa Isra'il min lahat Dān sampay ni Be'erseba maka min lahat Giliyad magsakaum bo' magdakayu' ma Mispa ma matahan Tuhan. ² In kamemon pagnakura'an ma sakahaba' panubu' bangsa Isra'il ina'an pasakaum ni saga ummat Tuhan. Saga mpat hatu ngibu heka sundalu maka saga kalis sigām. ³ (Takale e' saga panubu' Benjamin in saga bangsa Isra'il wa'i bay patukad ni Mispa.) Jari yuk saga bangsa Isra'il, "Buwattingga bahā' bay paniya' kala'atan itu?" ⁴ Angkan yuk panubu' Lebi ya bay h'lla d'nda bay pinapatay, "Aku maka h'ndaku bay pahapit ni Gibeya ya sakup panubu' Benjamin supaya pahanti' mahē' amalabay sangom. ⁵ Jari sangom pa'in, ya saga kal'llahan ma Gibeya bay pehē' angalibutan luma' pat'nna'anku arak amapatay aku. Saguwā' h'ndaku ya bay niusiba'an e' sigām jari amatay iya. ⁶ Angkan bay iya bowaku amole' ati bay pagpōng-pōngku baranna bo' bay pabeya'ku dag'llot-dag'llot ni pakaniya-kaniya panubu' bangsa Isra'il, sabab bay nihinang e' sigām ya hinang kala'atan makaiya'-iya' ma Isra'il. ⁷ Ma buwattina'an, ah'lling kam ka'am saga bangsa Isra'il bang ai ya ma pikilanbi." ⁸ Sakali magdakayu' an'ngge kamemon in saga a'a bo' ah'lling, "Halam aniya' minsan dangan ma kitam amole' pabalik ni luma'na. ⁹ Na, ma buwattina'an, buwattitu ya hinangtam: Magko'ot-ko'ot kitam bang sai dahū anakay pehē' ni Gibeya. ¹⁰ Angā' kitam sangpū' kal'llahan min dahatus puhu' ma kamemon panubu' bangsa Isra'il, ati dahatus min dangibu maka dangibu isab min sangpū' ngibu puhu', bo' amatuntul ma saga pamalanja' ma sundalu. Ati bang makat'kka na in saga sundalu ni Gibeya ya sakup panubu' Benjamin, sigām ya makabuwan tungbas ma kamemon kala'atan bay tahinang e' panubu' Benjamin ma Isra'il." ¹¹ Angkan kamemon kal'llahan Isra'il bay magtimuk magdakayu' anakay da'ira inān. ¹² Ya saga panubu' Isra'il bay amapehē' kal'llahan ni kamemon panubu' Benjamin bo' ah'lling, "Ai sa hinang kala'atan ya bay tahinang e' panubu'bi itu? ¹³ Ma buwattina'an, nde'inbi ni kami ya kal'llahan Gibeya ya bay angahinang kala'atan itu supaya tapapatay kami ati tapahalam ma Isra'il ya kala'atan itu." Saguwā' dalam bay kinale e' panubu' Benjamin ya pagkahi sigām bangsa Isra'il. ¹⁴ Gom pa'in sigām bay magdakayu' bo' pehē' ni Gibeya supaya angatu magbono' ma bangsa Isra'il. ¹⁵ Ma waktu he'-i du magtimuk sigām duwampū' maka nnom ngibu kal'llahan maka saga kalis sigām, pangangganap ma pitu' hatu kal'llahan ya bay tapene' ma saga pat'nna' ma Gibeya. ¹⁶ Ma kamemon saga sundalu inān aniya' pitu' hatu kal'llahan bay tapene' ya sakap gibang ati pakaniya-kaniya ma sigām sidda atudju amitik/amantung minsan lambahan bu'un taluwa' he' sigām. ¹⁷ Ya saga bangsa Isra'il ngga'i ka beya' ma panubu' Benjamin aniya' saga mpat hatu ngibu kal'llahan ya maka kalis sigām sidda amanday amono'. ¹⁸ In saga bangsa Isra'il wa'i patukad ni Betel bo' supaya angaru ni Tuhan. Yuk sigām, "Sai sa ma kami ya parahū anakay ni panubu' Benjamin?" Ya sambung Tuhan, "Panubu' Jūda ya parahū." ¹⁹ Dakayu' llaw pagk'llat subu, in saga bangsa Isra'il wa'i pehē' magpustu asekot ni Gibeya. ²⁰ Manjari ya kal'llahan bangsa Isra'il pehē' anakay ni panubu' Benjamin maka angahapa'an sigām patanam amono' ma Gibeya. ²¹ Pagubus sikaluwasan min Gibeya ya saga panubu' Benjamin ati duwampū' karuwa ngibu heka a'a bangsa Isra'il ya bay tapapatay e' sigām ma pagbono'an ma llaw he'-i. ²² Saguwā' ya saga bangsa Isra'il gom pa'in magmahogot pangatayan dangan maka dangan ati pabalik sigām

ni atag bay pangahapa'an sigām dahū. ²³ Manjari ya saga bangsa Isra'il patukad ni Betel ati anangis ni Tuhan sampay ni kasangoman maka atilaw sigām ni Tuhan. Yuk sigām, "Pabalik lagi' bahā' kami ni pagbono'an anakay saga panubu' Benjamin ya pagkahi kami?" Ya sambung Tuhan, "Pehē' kam pabalik anakay sigām." ²⁴ Ta'abut ikaruwa llawna, sinakay e' sigām pabalik ya saga panubu' Benjamin. ²⁵ Ma waktu inān, paluwas na isab pabalik min Gibeya ya saga panubu' Benjamin supaya amāk sigām magbono', ati sangpū' kawalu' ngibu na isab tapapatay e' sigām ma saga bangsa Isra'il. Kamemon inān taga-kalis. ²⁶ Sakali kamemon a'a panubu' bangsa Isra'il, wa'i patukad pabalik ni Betel ati mahē' sigām aningko' anangis ni Tuhan. Ma llaw he' bay sigām amuwasa sampay ni kasangoman maka bay anukbal pagkulban maka angungsud tutukbalan pagheya sigām ni Tuhan. ²⁷ Ati ya saga bangsa Isra'il bay angaru pabalik ni Tuhan. (Ma waktu he', ina'an gi' maina'an ya ba'ul Paljanji'an Tuhan. ²⁸ Ati ya magnakura' inān si Pinehas anak si Eliyasar l'lla mpu si Harun.) Yuk patilaw sigām, "Pehē' lagi' ba kami pabalik anakay panubu' Benjamin ya pagkahi kami atawa mbal na?" Anambung Tuhan, "Pehē' kam, salung para'ugku sigām ma ka'am." ²⁹ Manjari ya saga bangsa Isra'il patapuk angahapa' ma katilibut Gibeya. ³⁰ Ma ikat'llu llawna, pehē' na isab sigām anakay ni panubu' Benjamin maka angahapa' ma lugal bay pangahapa'an sigām ma Gibeya. ³¹ Ati paluwas na isab ya saga panubu' Benjamin amāk sigām magbono' sampay sigām tagege palawak min da'ira. Buwat du bay dahū, aniya' saga t'llumpū' puhu' bay tapapatay min saga bangsa Isra'il ma kareyahan maka ma saga labayan ya tudju ni Betel maka tudju ni Gibeya. ³² Pasuhut pa'in saga bangsa Isra'il, yuk saga panubu' Benjamin, "Tara'ugta na isab sigām buwat bay dahū." Saguwā' dalam tata'u sigām binowa sigām e' bangsa Isra'il patā min da'ira tudju ni saga labayan. ³³ Kamemon bangsa Isra'il ya bay ala'an min lugal sigām bay magtimuk patanam ma Ba'al Tamar, ati ya saga kasehe'an bay ma tapukan ma lugal tampal ni s'ddopan ma Gibeya sikaluwasan na amono'. ³⁴ Manjari saga sangpū' ngibu kal'llahan bangsa Isra'il ya bay pinene' to'ongan. Sigām ya bay paharap anakay Gibeya. Alanat pagbono' sigām, dalam tapikil e' panubu' Benjamin in kala'atan inān sōng na pat'kka ni sigām. ³⁵ Bay pinara'ug in bangsa Isra'il min panubu' Benjamin ati ma llaw he'-i du makapapatay sigām duwampū' kalima ngibu maka dahatus puhu' saga panubu' Benjamin ya taga-kalis kamemon. ³⁶ Minnē' tananam e' panubu' Benjamin tara'ug na sigām. Ati in panubu' Benjamin bay na pamasagad e' kal'llahan bangsa Isra'il ma kasehe'an sigām ya bay angahapa' amono' ma atag Gibeya. ³⁷ Manjari ya saga a'a bay angahapa' inān anakay na pehē' ni Gibeya bo' magkanat maka kalis sigām amapatay saga a'a ma katilibut da'ira inān. ³⁸ Aniya' bay paghati'an kal'llahan bangsa Isra'il maka sehe' sigām bay angahapa' inān. Subay sigām amat'bbud humbu akapal ma da'ira inān. ³⁹ Bo' supaya in kal'llahan Isra'il inān makabalik ni saga sehe' sigām ma pagbono'an. Ya saga panubu' Benjamin bay na isab makapapatay t'llumpū' puhu' ma saga bangsa Isra'il, maka yuk sigām, "Tara'ugta na isab sigām buwat bay pagbono' dahū." ⁴⁰ Saguwā' anagna' pa'in an'bbud pariyata' humbu alibombo' min Gibeya, makalingi' in panubu' Benjamin maka tanda' e' sigām aniya' humbu an'bbud pariyata' min katilibut da'ira inān. ⁴¹ Pagubus in saga kal'llahan Isra'il anakay na isab ni panubu' Benjamin, angkan tināw saga a'a inān sabab tapikil e' sigām in kala'atan inān pat'kka na ni sigām. ⁴² Angkan bay sigām ala'an min bangsa Isra'il tudju ni paslangan saguwā' dalam sigām bay makalahi

min pagbono'an. Ati ya saga kal'llahan bangsa Isra'il ya bay sikaluwasan min da'ira ya ina'an bay amapatay sigām mahē'. ⁴³ Bay sigām nilibutan e' saga bangsa Isra'il tinurul na pa'in sampay sigām al'kkas tasaggaw ma katilibut Gibeya ya tampal ni sobangan. ⁴⁴ Sangpū' kawalu' ngibu saga panubu' Benjamin ya tapapatay. Kamemon inān saga a'a aesog magbono'. ⁴⁵ Ya saga kasehe'an sigām inān alahi na pa'in ni paslangan tudju ni Batu Rimun, saguwā' lima ngibu puhu' min sigām ya tapapatay e' bangsa Isra'il ma labayan. Masi na pa'in sigām tinurul e' ba'anān bangsa Isra'il sampay ta'abut ni Gidom maka makapapatay gi' sigām duwa ngibu puhu'. ⁴⁶ Ma llaw he'-i du duwampū' kalima ngibu puhu' panubu' Benjamin ya bay tapapatay. Kamemon inān saga a'a aesog magbono'. ⁴⁷ Saguwā' nnom hatas gi' min sigām inān ya bay makalahi ni paslangan tudju ni Batu Rimun ya na pat'nna'an sigām ma deyom mpat bulan. ⁴⁸ Pagubus he' bay pabalik in kal'llahan Isra'il ni saga da'ira panubu' Benjamin maka pinapatay e' sigām ya saga bay takapin mahē' sampay na saga hayop maka kamemon kaginisan ya ta'nda' e' sigām. Kamemon da'ira bay kalabayan e' sigām bay pinagtunu'.

21

Saga Kar'ndahan pamah'nda ma saga Panubu' Benjamin

¹ Mahē' ma Mispā ya saga kal'llahan bangsa Isra'il bay anapa anganjanji', "Halām aniya' ma sigām amah'lla'an anak sigām ni panubu' Benjamin."
² Puwas he' pehē' sigām ni Betel ati mahē' sigām aningkō' parahing anangis ni Tuhan sampay ni kasangoman. ³ Ya pangandahing sigām, "O Tuhan, ya Tuhan bangsa Isra'il, angay itu pat'kka ni bangsa kami? Ma buwattina'an, angay gi' subay aniya' dakayu' panubu' amutawan min bangsa Isra'il?" ⁴ Pagk'llat llaw in saga a'a inān angahinang pagtutukbalan ati maina'an pinat'nna' ya saga pagkulban maka huhulmatan pagdakayu' sigām. ⁵ Manjari in saga bangsa Isra'il magtilaw-tilawan di-sigām, "Sai ma saga bangsa Isra'il ya halām bay palamud ma pagdakayu'tam paharap ni Tuhan?" Sabab bay to'ongan kapagjanji'an e' sigām mahē' ma Mispā ma matahan Tuhan sasuku ya halām bay palamud ma pagdakayu' sigām subay to'ongan pinapatay. ⁶ Sakali magkarukka'an to'ongan in bangsa Isra'il ma pasal panubu' Benjamin ya pagkahi sigām. Ati yuk sigām, "Ma buwattina'an, dakayu' panubu' abutas min bangsa Isra'il. ⁷ Buwattingga kapah'nda'antam ya sasuku bay takapin panubu' Benjamin, sabab bay na to'ongan kitam makapagjanji' ni Tuhan mbal pamah'ndatam ni sigām ya saga ka'anakantam d'nda?" ⁸ Puwas he' magtilaw-tilawan di-sigām, "Sai min saga panubu' bangsa Isra'il ya halām bay makalamud ma pagdakayu'tam ni Tuhan ma Mispā?" Sakali tata'u e' sigām halām aniya' minsan dakayu' min panubu' Jabes-Giliyad bay pehē' ni pustu palamud ma pagdakayu' sigām. ⁹ Sabab ma waktu sigām magitung saga a'a, tata'u e' sigām halām aniya' maina'an minsan dangan min panubu' Jabes-Giliyad. ¹⁰ Angkan ya tumpukan sigām inān bay amapehē' sangpū' karuwa ngibu kal'llahan aesog magbono' ya bay tasoho' pehē' ni Jabes-Giliyad amapatay saga a'a pat'nna' mahē' beya' na saga kar'ndahan maka saga kaonde'-onde'an. ¹¹ Yuk sigām, "Buwattitu ya hinangunbi. Papatayunbi saga a'a l'lla-d'nda liyu sadja min saga budjang." ¹² Puwas he' makapiha sigām mahē' mpat hatas kabudjangan ya halām lagi' bay makapagdakayu' maka l'lla, ati binowa itu e' sigām ni pustu ma Silo ya ma Kana'an. ¹³ Manjari ya saga tumpukan bangsa Isra'il bay amabeaya'

lapal pagsulutan ni panubu' Benjamin ma batu Rimun. ¹⁴ Angkan ma waktu he' magpole'an na pabalik ya saga panubu' Benjamin ati bay sigām binuwanan kabudjangan panubu' Jabes-Giliyad ya bay tabowa e' bangsa Isra'il. Saguwā' kulang gi' itu ma sigām. ¹⁵ Magkarukka'an to'ongan ya saga bangsa Isra'il ma pasal panubu' Benjamin ma sabab min kahandak Tuhan angkan dalam na magdakayu' ya saga panubu' bangsa Isra'il. ¹⁶ Ati yuk saga pagmatto'ahan ma tumpukan, "Ma pasal magpatayan na ya saga kar'ndahan panubu' Benjamin, buwattingga kapamah'ndatam saga kal'llahan panubu' Benjamin ya bay takapin?" ¹⁷ Maka yuk sigām lagi, "Ya saga bay takapin allum inān subay taga-kapatut bo' mbal alungay panubu' sigām min bangsa Isra'il. ¹⁸ Mbal manjari tapamah'ndatam ni sigām saga ka'anakantam sabab kitam bangsa Isra'il bay to'ongan makajanji', 'Minulka'an sai-sai amah'lla'an anak sigām ni panubu' Benjamin.' "¹⁹ Saguwā' tapikil e' sigām, "Sōng na tahun haylaya paglami-lami ni Tuhan ma Silo ya tampal ni diyata'an Betel min deyo'an Lebona maka tampal ni sobangan labayan min Betel tudju ni Sekem." ²⁰ Angkan pinandu'an e' sigām ya saga panubu' Benjamin, "Pehē' kam patapuk ni pagtanoman anggul, ²¹ ati jagahinbi bang palabay na ya saga kar'ndahan Silo supaya palamud amayla, saggawunbi na min pagtanoman anggul ati dangan maka dangan min ka'am angā' na kam min sigām hinangbi h'nda ati bowahunbi na ni lahatbi panubu' Benjamin. ²² Bang magpuhun ni kami saga ka'mma'an sigām atawa saga danakan sigām l'lla, ah'ling kami ni sigām, 'Angampun pa'in kam. Pasagarinbi na sigām sabab kulang saga kar'ndahan bay ta'a'tam ma waktu bay pagbono'. A'awam kam sabab dalam bay pamah'ndabi ma sigām ya saga ka'anakanbi d'nda.' "²³ Angkan buwattē' ya bay nihinang e' panubu' Benjamin. Ma sabu magpamayla ya saga kar'ndahan inān, dangan-parangan l'lla anaggaw dakayu' d'nda bo' binowa amole' ningā' h'nda e' sigā. Ati pabalik na sigā ni tana' sigām bo' binangun pabalik ya saga da'ira sigām ati mahē' na pat'nna'. ²⁴ Sakali ala'an na minnē' ya saga bangsa Isra'il bo' amole' na pabalik ni saga panubu' maka kakampungan sigām pakaniya-kaniya paglahat sigām. ²⁵ Ma waktu he', dalam gi' bay aniya' magsultan ma Isra'il. Dangan-parangan ma sigām makahinang ma ai kabaya'an sigām.

RŪT

Pahati pasal Jūd itu

Tasalsila ma jūd itu pasal dakayu' d'nda bangsa Mowab niōnan si Rūt ('Ruth' ma bahasa Inggris), ya bay makah'lla ni l'lla bangsa Isra'il ma waktu saga maghuhukum ya amarinta ma paglahat Isra'il. Pagpatay h'lla si Rūt, kapa'nda'an e'na kabogbogna ma mato'ana d'nda ma sabab kahogot pagta'atna ma Tuhan ya pagtuhunan bangsa Isra'il. Mahuli minna'an makabāk iya paghola' pabīng min kampung du bay h'llana. Jari ma pasal kapagpūn itu, tahinang si Rūt mbo' tu'ut si Da'ud, ya sultan babantugun ma Isra'il.

Amintāng kitam min saga salsila ya tasulat ma Jūd Maghuhukum pasal kasusahan ya tumaluwa' ni saga a'a suku' Tuhan bang sigām pataikut min iya. Saguwā' kapandu'an kitam ma salsila si Rūt pasal kahāpan ya pinat'kkahan d'nda bangsa liyu pagka papinda magkahagad ma PANGHŪ' Yawe ya pagtuhunan bangsa Isra'il

JŪD RŪT

Palbahagi'an Kitab Jabul

Si Naomi maka si Rūt

¹ Ma waktu pa'in aniya' maghuhukum analassay palkala' ma bangsa Isra'il, bay ginotom lahat sigām. Manjari aniya' dakayu' l'lla min kauman Betlehem magbeya' maka h'ndana maka duwa anakna l'lla bay papinda ni lahat Mowab. ² Ya ōn l'lla itu si Elemelek, h'ndana si Naomi, ōn duwangan anakna inān si Mahalon maka si Kilyon. Sigām itu tumpuk Eprat min kauman Betlehem ma lahat Yuda. Bay sigām papinda ni lahat Mowab bo' mahē' maglahat.

³ Na, at'ggol-t'ggol pa'in sigām maina'an, amatay si Elemelek ya h'lla si Naomi, ati si Naomi la'a maka karuwangan anakna tabba. ⁴ Makah'nda duwangan anakna inān ni d'nda bangsa Mowab, ya ōn sigām si Orpa maka si Rūt. Palabay pa'in sangpū' tahun, ⁵ amatay isab disi Mahalon maka si Kilyon, jari si Naomi la'a takapin pagka amatay na anak-h'llana.

⁶ Masi gi' sigām ma lahat Mowab, kahaka'an si Naomi pasal saga a'a ma lahatna porol, aheka kono' pagkakan sigām ma sabab kaheya tabang PANGHŪ'. ⁷ Manjari, ala'an na sigām min lahat bay pat'nna'an sigām inān bo' pabīng ni Yuda ya lahatna.

⁸ Ma pal'ngnganan pa'in, ah'lling si Naomi ni saga ayuwanna inān, yukna, "Saga dayang, amole' na kam pabalik ni saga matto'abi. Mura-murahan bang pa'in kam binuwanan kahāpan e' PANGHŪ' buwat kahāpan bay tahinangbi ma aku maka saga kah'lla'anbi he'. ⁹ Bang pa'in kam isab nirūlan e'na makapagh'lla maka kaniya'an kam kahāpan ma deyoman sigām." Jari, siniyum e' si Naomi saga ayuwanna ati anangis to'ongan duwangan itu ¹⁰ maka he' sigām ah'lling ni iya, yuk-i, "Ameya' na kami pabīng ma ka'a ni saga kampungnu."

¹¹ Saguwā' anambung si Naomi, yukna, "Saga dayang, magpamole' na kam. Angay kam subay ameya' ma aku? Mbal na aku makabāk anak tapamah'llaku ma ka'am pabīng. ¹² Pehē' na kam," yukna, "aku itu ato'a na. Mbal na aku makah'lla. Maka minsan isab aniya' h'llaku pahulid ni aku sangom ilu bo' aku maka'anak pabalik, ¹³ makalagad bahā' kam sampay

sigām ta'abut asubul? Tantu mbal na. Gom gi' ka'am ilu saga dayang, da'a na buwat aku itu sabab ahunit landu' ya bay pamat'kka e' PANGHŪ' ma aku."

¹⁴ Ma pasal pamissala si Naomi he', anangis sigām pabīng. Jari pasiyum maka ama'id na si Orpa, sagō' si Rūt paunung ma mato'ana.

¹⁵ Yuk si Naomi, "O'o, nda'un ba, bilasnu ilu amole' na ni saga matto'ana maka ni pagtuhananna. Na, pehē' na ka ameya' ma iya."

¹⁶ Sagō' ya sambung si Rūt, "Da'a aku pogosun ang'bba atawa anaikutan ka'a. Pi'ingga-pi'ingga ka ameya' aku. Maingga-maingga pat'nna'annu mahē' isab aku. In bangsanu ya na bangsaku, jari in Tuhannu ya na pagtuhananku. ¹⁷ Bang ka maingga amatay, mahē' du isab aku amatay maka kinubul. Bang pa'in aku minulka'an he' PANGHŪ' bang aku pa'bba min ka'a. Luwal la'a bang kamatay ya makapagbutas ma kita." ¹⁸ Tasayu pa'in e' si Naomi lilla' ameya' ma iya si Rūt, pahali na iya amogos.

¹⁹ Puwas pa'in he'-i, palanjaj na sigām karuwangan sampay sigām makat'kka ni Betlehem. Pag'nda' ma sigām, takuddat saga a'a ma kauman inān. Jari ah'ling saga kar'ndahan maina'an, yuk-i, "Si Naomi na bahā' ilu?"

²⁰ Sagō' yuk si Naomi* ni sigām, "Da'a na aku ōninbi maka ōnku, sagō' ōninbi na aku Mara† sabab bay aku pinat'kkahan e' PANGHŪ' kasukkalan mbal tapula'-pula'. ²¹ Waktu bay kala'anku minnituu jukup-jukupan gi' aku, sagō' bay aku pinabalik he' PANGHŪ' pi'itu ma halam na aniya' ai-aiku. Angkan da'a na aku ōninbi Naomi sabab bay aku pinat'kkahan kasukkalan maka kulang-kabus he' PANGHŪ' Sangat Kawasa."

²² Jari makabalik si Naomi maka ayuwanna si Rūt min Mowab. At'kka sigām ni Betlehem ma timpu yampa anagna' pagani.

2

Kapagbāk si Rūt maka si Bowas

¹ Manjari, aniya' l'la pinagōnan si Bowas, a'a taga-kaniya' maka ga'osan. Min tumpuk si Ēlemelek iya, pamikitan si Naomi min h'llana.

² Dakayu' llaw, ah'ling si Rūt ni si Naomi, yukna, "Babu', papehē'un gi' aku ni huma amuwa' kapin bay paganihan ma sai-sai ya bilahi pameya'anku."

Anambung si Naomi, yukna, "Aho', pehē' ka, dayang." ³ Jari lum'ngngan na si Rūt ni huma paturul min buli'an saga a'a maga'ani inān amuwa' kapin bay paganihan he'. In tag-dapu huma inān ya na si Bowas kampung si Ēlemelek.

⁴ Ma waktu ina'an-i, at'kka si Bowas bay min Betlehem ati sinagina e'na saga a'a maga'ani he', yukna, "Owa'! Bang pa'in PANGHŪ' pabeya' ma ka'am!"

Yuk isab sambung saga a'a inān, "Bang pa'in ka binarakatan e' PANGHŪ'!"

⁵ Jari atilaw si Bowas ni kapatas saga maga'ani yukna, "Sai sa d'nda inān?"

⁶ Anambung kapatas itu, yukna, "D'nda ilu a'a bangsa Mowab bay ameya' pi'itu ma si Naomi min lahat Mowab. ⁷ Bay iya ama'id min aku bang konon' iya makajari paturul min buli'an saga maga'ani amuwa' kapin bay

* 1:20 1:20 Naomi: hatina 'koyag.' † 1:20 1:20 Mara: hatina 'pa'it.'

paganihan he'. Min abay subu lagi' kapaghinangna ilu. Ya du halianna ilu pasindung dai'-dai'."

⁸ Jari ah'ling si Bowas ni si Rūt yukna, "Arung, akale ka pahāp. Da'a na ka paliyu amuwa' ni huma saddi. Maitu na sadja ka magbeya' maka saga sosoho'anku kar'ndahan itu. ⁹ Nda'un bang maingga paganihan saga a'aku ati pasambeya' ka ma saga kar'ndahan ilu. Bay na banda'anku saga kal'llahan maitu soho'ku ka da'a ni'inay ma sigām. Bang ka patay-bohe', pehē' pa'in ka angā' min kibun bay ni'isihan e' saga kal'llahan e'."

¹⁰ Pagka buwattē' ya bissala si Bowas, magtūy pasujud si Rūt ni tana' ati ah'ling, yukna, "Tuwan, angay aku pahalga'nu? Aku itu dakayu' sadja a'a liyu."

¹¹ Sagō' anambung si Bowas yukna, "Bay aku kahaka'an ma pasal kahāpan bay tahinangnu ma mato'anu min bay gi' kamatay h'llanu. Bay kono' bbahannu ina'mma'nu sampay lahatnu ati itu ka ameya' pat'nna' ma lahat dalam bay kata'uwannu. ¹² Bang pa'in ka nilidjiki'an he' PANGHŪ' Sangat Kawasa ma bay tahinangnu ilu. Bang pa'in ka tinungbasan manglabi-labihan he' PANGHŪ' bangsa Isra'il, ya sapantun pikpik manuk pasindungannu."

¹³ Yuk sambung si Rūt, "Bang pa'in aku taptap makasulut pangatayannu, tuwan. Bay aluknu pangatayanku sabab kahāp sin saga bissalanu ilu minsan aku mbal makasibu' ni d'nda sosoho'annu."

¹⁴ Ta'abut pa'in waktu pagkakan, nilinganan si Rūt he' si Bowas, "Pi'itu ka," yukna, "pasalu ka ma kami amangan tinapay bo' bahugun ni suka' binu-anggul itu."

Maina'an pa'in ma pagkakanan, nilabot si Rūt e' si Bowas maka pai sinanglag. Jari amangan iya pahāp sampay asso maka aniya' gi' takapin.

¹⁵ Bay pa'in he'-i, an'ngge na iya bo' pabalik ni paghinanganna. Ah'ling si Bowas ni saga sosoho'anna yukna, "Amay-amay, da'a iya lāngunbi minsan iya amuwa' ma tongod saga p'kkosan. ¹⁶ Gom pa'in ngā'inbi iya min p'kkosan he' bo' pat'nna'unbi ma pamuwa'anna. Dūlinbi sadja iya."

¹⁷ Angkan mahē' na pa'in si Rūt ma huma sampay ni kasangoman. Pagt'ppana saga buwa' pai-tirigu* bay tapuwa'na he', magbuhat saga sangpū' gantang. ¹⁸ Manjari binowa e'na amole' ati ta'nda' e' mato'ana bang pila heka bay tatimukna. Sinōngan isab e'na ni mato'ana ya labi min bay pamangananna he'.

¹⁹ Sakali tinilaw iya e' mato'ana, yuk-i, "Maingga ka bay amuwa' llaw ilu? Sai tag-dapu huma bay paghinangannu? Bang pa'in aheya kahāpan ma a'a bay amaidda ka'a ilu."

Jari nihaka e' si Rūt ma si Naomi pasalan ya tag-dapu lugal bay paghinanganna he'. "Si Bowas," yukna, "ya ōn a'a bay paghinanganku llaw itu."

²⁰ "PANGHŪ' magbarakat ma si Bowas," yuk si Naomi. "Dalam pahali kahāpanna ma saga allum maka ma saga wa'i na magpatayan†." Ah'ling gi' si Naomi, yukna, "Ya l'lla ōnannu ilu kampung tam du. Ya ilu taga-kapatut anabangan kita."

²¹ Ah'ling gi' si Rūt, "Bay isab iya ah'ling ma aku sinoho' gi' aku ameya' ma saga sosoho'anna sampay sigām aubus magani."

²² Yuk si Naomi ni si Rūt, "Ahāp ko' he' bang ka mahē' ma humana magbeya' maka saga sosoho'anna kar'ndahan. Sabab bang a'a saddi ya pameya'annu, aniya' arai' angala'at ka'a."

* 2:17 2:17 Pai-tirigu, hatina pai sigām ya pangahinang tirigu. † 2:20 2:20 Hatina, saga anak si Naomi l'lla ya wa'i na amatay.

²³ Jari mahē' na si Rūt maka saga sosoho'an si Bowas kar'ndahan sampay aubus musim pagani. Sagō' masi iya pat'nna' ma mato'ana.

3

Si Bowas maka si Rūt

¹ Dakayu' llaw ah'lling si Naomi ni si Rūt, "Dayang," yukna, "piha'anta ka pat'nna'an atotog bo' aniya' magnapaka ma ka'a. ² Kampungta asal si Bowas, ya tag-dapu huma bay paghinangan saga kar'ndahan bay pameya'annu he'. Sangom itu, pehē' iya ni tongod pagt'ppahan bo' magtahap saga bay niani he'. ³ Amandi ka bo' ka amahamut di-nu. Jari sulugun badju'nu ahāp to'ongan bo' ka pehē' ni pagt'ppahan. Da'a iya pata'uhun in ka'a wa'i mahē', subay na iya aubus amangan maka anginum. ⁴ Bang iya makalege na, gindanin bang ma atag ingga palegehanna. Jari pehē' ka, laisun mantana bo' ka abahak ma tape'anna. Nihaka'an du ka e'na bang ai subay hinangnu."

⁵ Anambung si Rūt yukna, "Beya'ku kamemon panoho'annu ilu, babu'."

⁶ Manjari bineya' he' si Rūt panoho'an mato'ana ati pehē' na iya ni tongod pagt'ppahan.

⁷ Aubus pa'in bay amangan maka anginum si Bowas bo' hinabu ahāp palasahanna, pabahak iya ma tongod pagtau'an pai. Jari tatuli pa'in iya, pasekot pina'an si Rūt kamaya'-maya' bo' nilais manta min tape' si Bowas ati palege iya ma tape'an. ⁸ Alalom pa'in bahangi, takuddat si Bowas angka iya makahimuya, maka aniya' d'nda tasayuna palege ma atag tape'na.

⁹ "Sai sa ka'a ilu?" yukna.

Anambung si Rūt, "Aku itu si Rūt, ya sosoho'annu," yukna. "Pagka ka'a ilu kampung kami taga-kapatut, b'llatun gi' tōng mantanu ma aku."

¹⁰ "Mura-murahan bang pa'in ka nilidjiki'an e' PANGHŪ', dayang," yuk si Bowas. "Ya kahāpan tahinangnu buwattina'an aheya gi' min bay tahinangnu dahū. Dalam ka bay sinōd baya' ma kal'llahan abata', ai-na ka miskin atawa dayahan. ¹¹ Angka buwattina'an, da'a na ka asusa sabab beya'ku kamemon pangamu'nu. Makata'u du isab kamemon lūng-kampungnu in ka'a ilu d'nda abontol. ¹² B'nnal ya yuknu ilu, in aku dakayu' kampungnu taga-kapatut anabangan ka'a, sagō' aniya' gi' kampungnu labi aga'os min aku. ¹³ Maitu na ka atuli sangom itu. Salung subu, pehē'ku a'a he', kalu niakuhan e'na amah'nda ka'a. Bang hati' iya angaku, ahāp. Sagō' bang mbal, na saksi'ta PANGHŪ' ya allum salama-lama in aku itu angakuhan ka'a du. Maitu na ka atuli."

¹⁴ Manjari palege na si Rūt maina'an sampay ni kasubuhan. Pagdai' llaw pabangun na iya ma dalam lagi' aniya' makasayuhan iya. Yuk si Bowas ma saga a'ana, "Da'a kam amata'u ni sai-na saga aniya' d'nda bay makapi'itu ni pagt'ppahan." ¹⁵ Ah'lling lagi' si Bowas, yukna, "Bowahun pi'itu se'ob ma barannu ilu bo' b'llatun maitu." Pagb'llat pa'in se'ob inān, tin'ppongan iya nnom gantang pai-tirigu bay tin'ppa bo' pinadurung ma iya. Jari amole' na pabing si Bowas ni kaumanna.

¹⁶ Makapole' pa'in si Rūt, tinilaw iya e' mato'ana, yuk-i, "Buwattingga du, dayang?"

Sinuli-sulihan e' si Rūt mato'ana bang ai bay tahinang e' si Bowas ma iya. ¹⁷ Maka yukna gi' isab, "Bay aku binuwanan nnom gantang pai-tirigu e' si Bowas, sabab bang ma iya, sinoho' aku mbal amole' bang dalam aniya' tabowaku pamuwan ma ka'a."

18 Manjari ah'ling si Naomi, "Angagad-ngagad na sadja ka, dayang, sampay tata'unu bang ai kataluwa'anna. Tantu mbal pahali si Bowas llaw itu bang dalam aniya' kajatuhan palkala' itu."

4

Ningā' H'nda si Rūt e' si Bowas

1 Manjari itu, hinabu magsuli-suli si Naomi maka si Rūt, pehē' si Bowas aningkō' ma atag lawang ya pagsōran kauman Betlehem e'. Sakali palabay minna'an dakayu' kampung si Naomi ya bay pinagpa'in e' si Bowas. Magtūy lingananna bo' binowa magsuli-suli. Yuk si Bowas, "O tuwan, pi'itu gi' ka aningkō'." Na pasekot a'a inān aningkō'.

2 Sakali pinalinganān e' si Bowas sangpū' pagmatto'ahan ma kauman inān. Yukna ni sigām, "Aningkō' kam maitu saga tuwan." Jari aningkō' isab sigām. 3 Makatingkō' pa'in sigām kamemon, ah'ling si Bowas ni kampung he', yukna, "Tuwan, in si Naomi, ya balu si Elemelek, bay na pabing pi'itu min lahat Mowab maka aniya' niyatna angandagangan tana' si Elemelek ya bay kampungta. 4 Wajib ka pahatiku, kalu ka bilahi angal'kkat. Bang ka bilahi, atiya' saga pagmatto'ahanta anaksi', beya' isab saga a'a kasehe'an ya magtingkō'an maitu. Damikiyanna isab bang ka mbal, haka'in aku bo' kata'uwanku. Sabab dalam aniya' saddi taga-kapatut angal'kkat tana' inān bang ngga'i ka ka'a bo' yampa aku."

"Aho', l'kkatku na," yuk kampung si Bowas inān.

5 Jari ah'ling si Bowas, "Pagka b'llinu na tana' min si Naomi maka ayuwanna si Rūt ya d'nda Mowab, akuhannu du isab ningā' h'nda si Rūt. Jari mbal alungay ōn si Mahalon minsan amatay, sabab kaniya'an iya anak min bay h'ndana, maka aniya' na pa'in tubu' pamusaka'an tana'na."*

6 Anambung kampung inān, yukna, "Bang buwattilu hatulanna, mbal aku maka'aku angal'kkat tana' ilu sabab mbal du tahinangku pusaka'. Na, ka'a na ya angal'kkat sabab mbal tagagaku."

7 (Na ya addat ma masa he'-i ma lahat Isra'il, bang aniya' a'a magpal'kkat atawa magdagang ai-ai pangalta'na, subay niurusan taumpa'na bo' ni'nde'an ni a'a angal'kkat inān. Ya itu hatulan sara' ma bangsa Isra'il ma takdil l'ngngan kataddangan.) 8 Angkan yuk kampung inān ni si Bowas, "Ka'a na am'li tana' ilu." Magtūy niurusan taumpa'na.

9 Buwattē' pa'in, amissala si Bowas ni saga pagmatto'ahan maka saga a'a maina'an, yukna, "Kasaksi'anbi ma llaw itu aku ya makab'li min si Naomi kamemon palsuku'an si Elemelek, si Kiliyon maka si Mahalon.

10 Damikiyanna si Rūt ya d'nda bangsa Mowab, ya bay balu si Mahalon, ta'aku na h'nda bo' supaya aniya' tubu' pinusaka'an kamemon bay palsuku'an a'a mamatay itu. Mbal isab takalipat ōna min pangentom saga kaukampunganna atawa min lahatna. Saksi' kam llaw itu."

11 Anambung saga pagmatto'ahan maka saga a'a maina'an ma tongod lawang kauman e'. Yuk-i, "Aho', saksi' kami. Mura-murahan bang pa'in d'nda ya song tah'ndanu ilu binuwanan kahāpan he' PANGHŪ', pinasali' ni kahāpan bay tapamuwanna ma si Leya maka si Rakiya ya pagina'an bangsa Isra'il." Yuk sigām gi' isab, "Bang pa'in pasōng kahaldayanu' ma tumpuk Eprat maka patanyag ōnu ma Betlehem. 12 Bang pa'in aniya'

* 4:5 4:5 Ya addat bangsa Yahudi ma masa ina'an, bang aniya' a'a amatay ma dalam gi' taga-anak, in baluna subay niā' h'nda he' danakanna bo' supaya aniya' tubu' ma a'a mamatay he'. Jari mbal alungay ōna maka taptap aniya' tubu'na pinusaka'an tana' ya bay pamusaka' isab ma iya. † 4:11 4:11 Kahaldaya: atawa karaya.

tubu' pamuwan ka'a he' PANGHŪ' min d'nda itu, bo' pasali' ka'anakannu ni anak si Peres, ya anak si Yuda min si Tamar.”

Pasal Kapangkatan si Da'ud

¹³ Manjari ningā' na h'nda si Rūt he' si Bowas. Makapagdakayu' pa'in sigā, ab'ttong si Rūt min kahandak PANGHŪ' ati anganak l'lla. ¹⁴ Yuk saga kar'ndahan maina'an ni si Naomi, “Pudjitam PANGHŪ' sabab mbal ka kasiya-siyahan. Ma llaw itu du aniya' mpunu l'lla taga-kapatut amaruli ka'a. Bang pa'in atanyag onde' ilu ma katilingkal Isra'il. ¹⁵ Iya ya amalasig ka'a maka angipat ka'a bang ka ta'abut na ato'a. Sabab ina' onde' ilu, ya na ayuwannu. Alasa iya ma ka'a, maka aheya halga'na ma ka'a min anak l'lla pitu' hekana.”

¹⁶ Ati giniba he' si Naomi onde' inān ati ni'ipāt he'na. ¹⁷ Yuk saga kar'ndahan ma jadjahan ina'an, “Ahā, aniya' na anak si Naomi!” Jari Obed ya pangōn sigām ma iya. Na, si Obed itu ya na mma' si Jesse, si Jesse ya na mma' si Da'ud.

¹⁸ Ya itu panubu' si Peres:

Si Peres ya na mma' si Hesdon, ¹⁹ si Hesdon ya na mma' si Rām.

Si Rām ya na mma' si Aminadab, ²⁰ si Aminadab ya na mma' si Nason.

Si Nason ya na mma' si Salmon, ²¹ si Salmon ya na mma' si Bowas.

Si Bowas ya na mma' si Obed, ²² si Obed itu ya na mma' si Jesse,

Si Jesse itu ya na mma' si Da'ud.

1 SAMWEL

Pahati pasal Jūd itu

Tasulat ma deyom Jūd 1 Samwel itu pasal saga pakaradja'an bay paniya' min waktu saga maghuhukum ma Isra'il sampay ni katagna' waktu saga magsusultan. Aniya' t'lungan a'a abantug tasabbut ma jūd itu: si Samwel ya maghuhukum katapusan, si Sa'ul ya sultan tagna' ma bangsa Isra'il, maka si Da'ud ya sultan pasunu' ni Sa'ul. Tasalsila pasal bay kalabayan si Da'ud dahū gi' min waktu kapagsultanna.

Ya pinagmuna-muna ma jūd itu pandu' pasal kahālan saga a'a suku' Tuhan bang angisbat iya maka mbal. Bang sigām amogbog ma saga panoho'anna, tantu kaniya'an kahāpan. Malaingkan bang magtumagal tantu t'kkahan bala'. Buwat pangallam Tuhan ni imam Eli, ya yuk-i, "Palangaku na pa'in sasuku magmahaltabatan aku, sagō' pareyo'ku sasuku mbal magaddatan aku." (1 Samwel 2:30)

Tasulat ma jūd itu pasal kaligoto'an ma takdil sin pagsultan. Tuhan ya asal bay ni'itung sultan bangsa Isra'il. Malaingkan, angangut sigām subay mikipat'nna' sultan buwat bangsa kasehe' ya pat'nna' ma katilibut sigām. Ya kaluwasanna nirūlan sigām e' Tuhan maka aniya' sultan pamene'na ma sigām. Tasulat isab ma jūd itu in bangsa Isra'il maka sultan sigām asal ma deyo'an kawasa maka hukuman Tuhan. In kamemon manusiya', aina ka miskin atawa dayahan, subay pinapagsibu' buwat tasulat ma sara'-panoho'an Tuhan ma bangsa Isra'il. Ya itu patut subay tinukiran.

JŪD SAMWEL KAISSANA

Palbahagi'an Kitab Jabul

Kapaganak ma si Samwel

¹ Na, aniya' dakayu' l'la niōnan si Elkana maglahat ma kauman Rama ma kabūd-būran Epra'im. Panubu' Epra'im si Elkana itu, min tumpuk si Sūp. Mma'na si Jeroham anak si Elihu, mpu si Tohu ya anak si Sūp.

² Aniya' duwa h'nda si Elkana, ya si Hanna maka si Pennina. In si Pennina taga-anak bo' si Hanna halam.

³ Kahaba' tahun atulak si Elkana min kaumanna patukad ni Silo supaya pasumba maka anukbal lalabotan ni si Yawe ya Tuhan Sangat Kawasa. Ya magimam ma Silo inān si Opni maka si Pinehas, karuwangan anak imam Eli. ⁴ Sakahaba' waktu magkulban si Elkana, binahagi'an e'na si Pennina maka saga ka'anakanna. ⁵ Sagō' labi ahāp bahagi' ya pamuwanna ma si Hanna sabab kaheya lasana ma iya, minsan iya halam kabuwanan anak min kahandak PANGHŪ'-Yawe. ⁶ Na pagka halam kabuwanan anak si Hanna, sidda iya nijingki maka pinareyo'-deyo' e' kalu'ana si Pennina.

⁷ Tahun ni tahun buwattina'an na pa'in in kahālan. Sakahaba' waktu katukad sigām ni luma' pagtata'atan ni si Yawe, nijural na pa'in si Hanna e' kalu'ana sampay iya magtangis maka mbal na amangan. ⁸ Angkan ah'ling h'llana ni iya, yuk-i, "Oy rāng, angay ka anangis na pa'in ilu? Angay ka mbal minsan amangan? Ai karukka'annu? Kulang gi' bahā' halga'ku ma ka'a min sangpū' anak?"

⁹ Na dakayu' waktu ma Silo, pagubus sigām amangan maka anginum, pabuhat si Hanna. Ina'an asal imam Eli aningko' ma bangku' ma atag bowa' lawang luma' PANGHŪ'. ¹⁰ Na, landu' aheya kasukkalan si Hanna angkan iya anangis to'ongan maka e'na angamu'-ngamu' ni si Yawe.

¹¹ Anganajal iya, yukna, “O Yawe Sangat Kawasa, ummatnu aku. Bang pa'in nda'nu kasukkalanku bo' aku palulinu pahāp. Bang aku dūlanu ati buwanannu anak l'lla, tukbalanku iya ni ka'a pabalik bo' maghinang ni ka'a sat'ggolna allum. Anganajal isab aku in kōkna mbal binagongan.”

¹² Ma pangamu'-ngamu' si Hanna ni PANGHŪ¹-Yawe, ta'nda' bowa'na e' si Eli. ¹³ Magkimut-kimut sadja bowa'na, dalam magsuwala. Pangannal si Eli in iya nilango, ¹⁴ angkan yukna ma iya, “Arung, angay ka maglango sadja ilu? Timanin binunu!”

¹⁵ “Halam aku nilango, tuwan,” yuk sambung si Hanna. “Tu'ud aheya karukka'anku. Halam aku maginum binu atawa ai-ai makalango, paluwasku sadja kasukkalanku ni si Yawe. ¹⁶ Da'a aku bistahun d'nda ala'at. Angamu'-ngamu' sadja aku sabab mbal kasandalan karukka'anku itu.”

¹⁷ Ah'lling si Eli ni iya, “Pehē' na ka amole',” yukna, “bang pa'in ka mura-murahan asalamat maka kinale pangamu'-ngamu'nu e' Tuhan bangsatam Isra'il.”

¹⁸ Ya panambung si Hanna, “Magsukul. Bang pa'in ka kasulutan ma aku, dakayu' sosoho'annu itu.” Jari ala'an na si Hanna minnē'. Aniya' isab takakanna ati ahāp na pamaihu'anna.

¹⁹ Pag'llaw dakayu' pa'in, subu-subu lagi', pabangun disi Elkana maka saga anak-h'ndana bo' anumba ni PANGHŪ¹-Yawe. Pagubus, amole' na sigām pabīng ni Rama ya lahat sigām. Pahulid si Elkana ni h'ndana si Hanna ati nirūlan e' si Yawe bay pangamu'na. ²⁰ Jari ab'ttong iya ati ta'abut pa'in bulananna anganak iya l'lla. Niōnan e'na Samwel,* sabab, yukna, “bay iya amu'ku min si Yawe.”

Pamasuku' si Samwel ma Tuhan e' si Hanna

²¹ Na, pagga ta'abut na bulanang Paghinang Taubat, patukad disi Elkana magtai'anak ni lahat Silo maghinang ni PANGHŪ¹-Yawe, ati tatuman isab e' si Elkana bay najalna ma iya. ²² Sagō' dalam ameya' patukad si Hanna. Yukna ni h'llana, “Subay na alutas† onde' itu bo' bowaku pehē', ati pamasuku'ku iya ni PANGHŪ¹. Jari mahē' iya pat'nna' sat'ggolna allum.”

²³ “Hinangun bang ai ya makasulut ka'a,” yuk si Elkana. “Maitu sadja ka sampay talutasnu onde' ilu, bang pa'in tatuman bay janji' PANGHŪ¹ ma ka'a.” Jari pa'bba si Hanna ma luma' amaruru' onde' inān sampay talutas e'na.

²⁴ Manjari talutas pa'in onde' inān, bo' ariki-diki' lagi', binowa na iya e' ina'na ni luma' si Yawe ma Silo. Bay isab bowana dakayu' sapi' t'lluntahun umulna maka dakarut tirigu maka dapangisihan binu-anggul.

²⁵ Tasumbali' pa'in sapi' he', ni'nde'an na si Samwel ni si Eli e' matto'ana.

²⁶ Manjari anibahat si Hanna ma si Eli, yukna, “Sapahanku, tuwan, aku na d'nda ya bay an'ngge maitu ma bihingnu angamu'-ngamu' ni PANGHŪ¹.

²⁷ Bay aku angamu' anak ati nirūlan e'na pangamu'-ngamu'ku. ²⁸ Angkan na buwattina'an, pamasuku'ku na ni iya onde' itu sat'ggolna allum.” Puwas pa'in he'-i, sinumba na si Yawe ma atag ina'an.

2

Sambahayang si Hanna

¹ Manjari anambahayang si Hanna, yukna,

* **1:20** 1:20 Samwel: da'anggil maka kabtangan Hibrani, hatina 'takale e' Tuhan.' † **1:22** 1:22 Alutas: hatina 'abutas min duru.'

“Akōg-koyag pangatayanku ma pasal si Yawe,
Pinajatu kosogku ma sabab si Yawe,
angkan pagtittowahanku saga bantaku,
magkalasigan aku ma sabab da'ugan
ya pamuwannu ma aku, O Tuhan.

² Halam aniya' manusiya' asussi buwat kasussi si Yawe.
Sapantun iya Batu Lakit pasindungan,
halam aniya' makasibu'an iya.

³ Sasuku kam magmalangkahi subay pahali.
Sasuku kam magabbu-abbu subay pabba,
sabab si Yawe ya makata'u kamemon.
Iya ya angahukum kamemon kahinangan manusiya'.

⁴ Tara'ug saga sundalu magpapana' ya tamakaesog,
saguwā' sasuku bay lumukbu'
binuwanan kosog labi-labihan.

⁵ Sasuku bay asso tagna' magpatiata na
bo' aniya' balanja' sigām,
sagō' saga a'a bay patay otas mbal na lingantu.
Sasuku bay mbal maka'anak,
maka'anak na pitu' hekana,
sagō' in bay aheka anakna asiya-siya du.

⁶ Taga-kapatut si Yawe amakallum maka amapatay,
amowa saga manusiya' ni ahirat
maka amangun sigām.

⁷ Makaparaya iya ba'anan a'a miskin
ati makapamiskin ba'anan a'a dayahan,
makapamareyo' iya maka makapamalanga.

⁸ Tahaun e'na saga miskin min kasigpitan sigām,
tapaluwas sigām min kaiya'an.

Pinatingkō' sigām magbeya' maka ba'anan kasultanan
bo' supaya sigām pinagmahaldika'.

Si Yawe asal tag-suku'an alam maka po'onanna,
ya pamapanjarahanna dunya maka kapanyapanna.

⁹ Jagahanna sasuku sigām am'nnal ma iya,
sagō' in a'a jahulaka' amatay ma deyom kalendoman.
Halam aniya' makapanganda'ug bang hal min kosogna.

¹⁰ Magmula isab sai-sai anagga' si Yawe.
Pinal'ggonan sigām e'na min langit.

Si Yawe ya angahukum katilingkal dunya.
Aheya kosog pamuwanna ma a'a ya tahinangna sultan,
aheya da'ugan ya pamuwanna ma a'a bay tapene'na.”

¹¹ Manjari, amole' na pabalik si Elkana maka si Hanna ni Rama. Sagō'
ya si Samwel ta'bba ma Silo maghinang ni PANGHŪ'-Yawe ma deyo'an si
Imam Eli.

Paldusahan saga Anak si Eli L'la

¹² Na saga anak si Eli itu ala'at kahinangan sigām, mbal magaddatan
PANGHŪ'. ¹³ Mbal isab sigām ameya' ma kauntulan ya bineya' e' saga
kaimaman bang aniya' susumbali'an binowa panukbal ni Tuhan. Ma
pam'llahan pa'in isi susumbali'an inān, pinapehē' dakayu' sosoho'an imam
amowa tugsukna aheya. ¹⁴ Jari ai-ai tatugsuk e' sosoho'an inān, ai-na ka
ma kaha' atawa ma kaldero, ya na suku' imam. Buwattē' na pa'in addat
kaimaman ma saga bangsa Isra'il waktu kapehē' sigām ni Silo. ¹⁵ Sagō'

buwattina'an, ma dalam lagi' tatunu' lanab sumbali'an, aniya' sosoho'an imam pinapehē' ah'ling ni a'a magtukbal. Yukna, "Pamuwanun ma imam susumbali'an amata' ilu bo' tinapa e'na. Mbal tinaima' e'na bang talaga' na, luwal subay amata'."

¹⁶ Bang anambung a'a magtukbal inān, yukna, "Subay atunu' lanabna bo' ka angā' ya ingga kabilahiannu," na, pinah'lingan iya e' sosoho'an imam e'. Yukna, "Hē! Mbal makajari! Sōngin na magtūy sabab bang ka mbal bilahi, agawku sadja min ka'a."

¹⁷ Na, landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ' bay kahinangan saga anak si Eli itu sabab talumu' he' sigām lalabotan ya tinukbal ma iya.

Si Samwel ma Silo

¹⁸ Malaingkan, ina'an si Samwel maghinang na ni si Yawe minsan iya abata' gi'. Magbinadju' iya epod pangalampik jubana. ¹⁹ Tahun ni tahun, nihinangan si Samwel juba he' ina'na, binowahan iya ma waktu katukad si Hanna maka h'llana pehē' bo' maghinang Pagtaubat. ²⁰ Jari, niamu'an barakat disi Elkana maglakibini e' si Eli. Yukna, "Mura-murahan bang pa'in kam kabuwanan anak e' PANGHŪ' min h'ndanu itu paganti' min onde' bay amu'na ma iya ati bay du tukbalanna pabalik ni iya." Pagubus, amole' na sigā. ²¹ Manjari, pinagka'inagonan si Hanna e' PANGHŪ'-Yawe ati kabuwanan gi' iya t'llu anak l'lla maka duwa anak d'nda. Jari pasulig na pa'in si Samwel hinabuna maghinang ni si Yawe.

²² Na, minsan ato'a na si Eli, takale e'na pasal kamemon kalumu'an ya nihinang e' saga anakna l'lla ma saga bangsa Isra'il. Maka takale du isab e'na pasal paghulid sigām maka saga kar'ndahan ya maghinang ma Luma' Tolda Pagsasabuhan inān. ²³ Angkan ah'ling si Eli ni saga anakna, yukna, "Takaleku min saga a'a in kahinanganbi asammal! Angay kam magkahinangan buwattitu? ²⁴ Saga anak, halli'inbi na saga kahinanganbi ilu sabab ala'at kinale suli-suli ya pasaplag inān ma ba'anan jama'a PANGHŪ'." ²⁵ Ah'ling gi' si Eli, yukna, "Bang a'a makarusa ma pagkahina manusiya', makapati'llot Tuhan ma sigām. Sagō' bang a'a makarusa ma PANGHŪ', na sai na gi' magpati'llot ma iya?" Saguwā' mbal ameya' saga anak si Eli ma pami'atna, sabab asal kahandak PANGHŪ' pinapatay sigām.

²⁶ Na, pasōng na pa'in paheya si Samwel maka pasōng ta'una. Pasōng isab iya makasulut atay PANGHŪ' sampay manusiya'.

Hukuman Pamat'kka ni Mata'an si Eli

²⁷ Dakayu' llaw, aniya' a'a sosoho'an Tuhan pinapehē' ni si Eli amasampayan iya lling, yukna, "Buwattitu ya pangallam si Yawe ma ka'a, 'Bay aku magpanyata' ma ka'mbo'-mbo'annu si Harun waktu sigām ma lahat Misil ma deyo'an pagparinta Pira'un. ²⁸ Bay tapene'ku si Harun min kamemon kapanubu'an bangsa Isra'il bo' supaya iya pinat'nna' imam maghinang ma lugal pagtutukbalan ni aku, maka anunu' kamanyakan, maka amowa epod ma waktu kasōdna ni matahanku. Bay isab buwananku bahagi' ma saga imam min ba'anan lalabotan ya tinunu'an aku he' bangsa Isra'il. ²⁹ Jari angay halipulubi saga kukulbanan maka lalabotan ya bay soho'ku tinukbalan ma Luma'ku? Angay paheyanu saga anaknu labi gi' min aku? Sabab ilu pagnapsuhanbi isi sumbali'an ahāp to'ongan ya ngā'bi min saga kukulbanan kamemon bay panukbal ma aku e' saga a'aku bangsa Isra'il' "

³⁰ Amissala gi' sosoho'an Tuhan inān, yukna, "Angkan buwattitu pangallam si Yawe ya Tuhanbi bangsa Isra'il, yuk-i, 'Tagna', aniya' bay panganjanji'ku ma ka'am panubu' si Libi, luba'na ka'am ma tumpukan

mma'nu, subay magimam ni aku ni kasaumulan. Sagō' mbal na. Palangaku na pa'in sasuku magmahaltabatan aku, sagō' pareyo'ku sasuku mbal magaddatan aku. ³¹ Kolehun pahāp, at'kka du waktu papu'utku umulnu maka umul saga anak-mpunu, jari halam aniya' ma panubu'nu magkato'a. ³² Angkan magkarukka'an kam ati mbal na takinambi kahāpan ya pamuwanku ma bangsa Isra'il. Halam na aniya' min panubu'nu maka'abut kato'a sigām. ³³ B'nnal aniya' tubu'nu pasagaranku magimam ma matahanku, sagō' binuta iya sampay makananam karukka'an landu' bisana. Jari in kaheka'an panubu'nu pinatay bono' ma sinosōng.

³⁴ " Ya paltanda'an, magdora' amatay karuwangan anaknu, si Hopni maka si Pinehas, ma dang'llaw. ³⁵ Ati paniya'ku imam dakayu', a'a kapan-gandolanku, lilla' angahinang kamemon maksudku maka kabaya'anku. Patumanku saga panubu'na bo' aniya' min sigām maghinang ma matahan sultan ya pene'ku sampay ni kasaumulan. ³⁶ Manjari, in kamemon takapin ma panubu'nu magpatireyo' ma iya angamu' takakan maka pilak. Angamu' sigām junjung bang pa'in sigām binuwanan hinang minsan ai-na ma saga imam, supaya aniya' takakan sigām.' "

3

Nilinganan si Samwel e' Tuhan

¹ Anubul-nubul pa'in si Samwel, maghinang iya ni PANGHŪ'-Yawe ma deyo'an si imam Eli. Ma waktu ina'an, alahang si Yawe amissala ni manusiya' maka alahang aniya' manusiya' pinakalehan suwalana.

² Dakayu' sangom, ina'an si Eli atuli ma bilikna. Ahawhaw na pang'nda'na, mbal na agon makapatong pahāp. ³ Si Samwel isab ina'an abahak ma luwasan bilik pagpat'nna'an Ba'ul Tuhan* ya ma deyom Luma' Pagtata'atan ni PANGHŪ'-Yawe. Ma halam lagi' ap'dda palita'an, ⁴ nilinganan si Samwel e' si Yawe. Anambung iya, yukna, "Owa', itiya!" ⁵ Magtūy iya parai'-dai' pehē' ni si Eli. "Itiya' aku," yukna. "Bay aku linganannu."

Sagō' anambung si Eli, yukna, "Halam ka bay lingananku, pehē' ka atuli pabalik." Angkan pabalik si Samwel ni pabahakanna.

⁶ Manjari, angalingan pabalik si Yawe, yukna, "Samwel!"

Magtūy pabungkal si Samwel bo' pehē' ni si Eli, "Itiya' aku," yukna. "Bay aku linganannu."

Ah'lling si Eli ni iya, "Oto'," yukna, "halam aku bay angalingan. Pehē' na ka pabalik ni patulihannu." ⁷ Ma waktu ina'an, akulang gi' pana'u si Samwel pasal PANGHŪ'-Yawe, maka halam gi' aniya' palman PANGHŪ' bay pamukis ma iya.

⁸ Jari, angalingan na isab si Yawe ma si Samwel, kat'lluna na. Magtūy iya magdai'-dai' pehē' ni si Eli maka he'na ah'lling, "Itiya' aku," yukna. "Bay du aku linganannu."

Na tasayu e' si Eli, si Yawe ya angalinganan onde' inān. ⁹ Angkan iya ah'lling ma si Samwel, yukna, "Oto', pabahak ka pehē'. Bang ka nilinganan pabīng, anambung ka buwattitu yuknu, 'Ya PANGHŪ', amissala na ka sabab akale du sosoho'annu itu.' " Manjari, pabīng na si Samwel ni pabahakanna.

¹⁰ Na, magpanyata' na si Yawe ma si Samwel maka e'na angalingan buwat bay dahū. Yukna, "Samwel! O Samwel!"

* 3:3 3:3 Ba'ul Tuhan, ya na ba'ul pagtata'an sulat pasal paljanji'an Tuhan ma bangsa Isra'il.

Anambung si Samwel, yukna, "Amissala ka kono', sabab akale du sosoho'annu itu."

¹¹ Ah'ling si Yawe ma si Samwel, "Kalehun lapal itu!" yukna. "Aniya' hinang makatāw-tāw song hinangu ma deyom bangsa Isra'il, ati tak'bbal atay sasuku makakale. ¹² Ma waktu ina'an, hinangu du kamemon bay pangallamku ma pasal saga panubu' si Eli. ¹³ Bay na iya asal haka'anku pasalan hukuman ya pamat'kkaku ma panubu'na. Sabab dalam nilāng e'na kalumu'an ya bay nihinang e' saga anakna, minsan du bay kata'uwanna. ¹⁴ Angkan aku bay anapa pasal saga panubu' si Eli, yukku, 'Mbal ta'ampun paldusahan sigām minsan ai tataubatan atawa lalabotan.'"

¹⁵ Manjari, tatuli na pabalik si Samwel sampay subu. Pagbati'na pa'in, niukab he'na lawang Luma' Pagtata'atan ni PANGHŪ¹-Yawe he'. Tināw iya amissalahan si Eli pasal bay takalena min Tuhan, ¹⁶ sagō' nilinganan iya e' si Eli. "Samwel! Otō'!" yukna.

Jari anambung si Samwel yukna, "Oy itiya' aku."

¹⁷ Atilaw si Eli yukna, "Ai bay pamissala Tuhan ma ka'a? Da'a limbungin min aku. Patut ka pinat'kkahan mulka' kaginisan e' Tuhan bang ka ganta' maglimbung ai-ai bay llingna ma ka'a." ¹⁸ Angkan nihaka kamemon e' si Samwel, dalam iya maglimbung. Jari ah'ling si Eli, "In iya Tuhan-asal-Tuhan taga-kapatut angahinang bang ai kabaya'anna."

¹⁹ Manjari, pataptap PANGHŪ¹-Yawe ma si Samwel sampay iya paheya, angkan atuman kamemon pah'lingna. ²⁰ Takilā iya e' kamemon bangsa Isra'il min lahat Dān sampay ni Be'erseba, in iya nabi si Yawe. ²¹ Tinagna'an minnē', magpa'nda' na pa'in PANGHŪ¹ ma si Samwel ma Silo atai maina'an iya amakilā di-na labay min lapalna.

4

¹ Manjari itu, pasaplag na lapal si Samwel ma kaluha'an bangsa Isra'il.

Ta'agaw Ba'ul Paljanji'an e' Bangsa Pilistin

Na paluwas saga sundalu Isra'il min pustu sigām bo' magbono' maka bangsa Pilistin. Ina'an bangsa Isra'il magpustu ma atag Ebeneser* ati ma Apek ya pagpustuhan bangsa Pilistin. ² Manjari magsakap saga sundalu Pilistin anganduppak bangsa Isra'il. Aheya landu' bono' ma llaw inān, jari tara'ug bangsa Isra'il, aniya' saga mpat ngibu heka sigām amatay maina'an ma pagbono'an. ³ Makapole' pa'in ni pustu saga sundalu Isra'il ya takapin allum, tinilaw sigām he' pagmatto'ahan bangsa Isra'il, yuk-i, "Angay angkan kitam pinasagaran e' PANGHŪ¹-Yawe bo' tara'ug e' ba'anan bangsa Pilistin? Ahāp lagi' kitam pehē' ni Silo angā' Ba'ul Paljanji'an si Yawe bo' pagapi' ma kitam amuwasan kitam min ga'osan saga bantatam."

⁴ Manjari, magpanoho'an sigām saga a'a pehē' ni Silo angā' Ba'ul Paljanji'an si Yawe Sangat Kawasa, ya aningkō' asal min llot duwa mala'ikat pikpikan, ya ma sa'ob ba'ul inān. Ina'an isab karuwangan anak si Eli, ya si Opni maka si Pinehas, bay ameya' ma Ba'ul Paljanji'an e'.

⁵ Pagt'kka pa'in Ba'ul Paljanji'an si Yawe ni pustu bangsa Isra'il, magtūy sigām magolang pakosog to'ongan angkan ajogjog sampay tana'. ⁶ Pagkale saga bangsa Pilistin ma pagolang bangsa Isra'il itu, magtilawan sigām di-sigām, yuk-i, "Ai bahā' kahiyulan saga Hibrani he'?" Makata'u pa'in saga bangsa Pilistin, ina'an Ba'ul si Yawe bay binowa ni pustu bangsa Isra'il,

* 4:1 4:1 Ebeneser, hatina 'Batu-tabang'.

7 magtūy sigām sinōd tāw. “Arōy!” yuk sigām. “Aniya' tuhan maina'an ma pustū. Mamarahi na kitam itu! Yampa aniya' buwattitu! 8 Magmula na kitam! Halam aniya' angalappas kitam min kawasa saga tuhan ga'osan itu! Ya na ko' ina'an saga tuhan bay amat'kka bala' kaginisan ma bangsa Misil ma lahat paslangan he'. 9 Oy! Ka'am saga bangsa Pilistin, pakuyas kam amono'. Paesog kam angatu, sabab bang mbal, tabanyaga' kitam e' saga Hibrani itu, buwat bay pamanyaga'tam ma sigām!”

10 Angkan amono' pakosog to'ongan saga a'a Pilistin ati tara'ug e' sigām bangsa Isra'il. Makalandu' aheka abugtang, t'llumpū' ngibu heka sundalu Isra'il amatay. Jari sasuku bay takapin wa'i maglahian amole' ni pustū sigām. 11 Ta'agaw e' bangsa Pilistin Ba'ul Tuhan min saga bangsa Isra'il maka amatay isab si Hopni maka si Pinehas, karuwangan anak si Eli.

Kamatay si Eli

12 Na, ma llaw du ina'an, aniya' dakayu' l'lla min panubu' Benjamin bay makalahi min pagbono'an tudju ni Silo. Gineret e'na badju'na maka kapē'an bagunbun kōkna, tanda' pagdukkana. 13 Pagt'kkana na ni Silo, ina'an asal si Eli ma tingkō'anna ma bihing lān amantaw, sabab asusa pangatayanna ma pasalan Ba'ul Tuhan. Manjari paghaka l'lla inān ma bay paniya' ma pagbono'an, magtūy maglemongan kamemon a'a ma kauman inān. 14-15 Ma waktu inān, siyampū' na maka waluntahun umul si Eli, mbal na maka'nda', hal amantaw sadja. Jari takale pa'in e' si Eli pagalud inān, atilaw iya, “Angay angkan magpangalud saga a'a itu?”

Sinekot iya magtūy e' a'a bay makalahi inān. 16 “Tuwan,” yukna, “yampa aku alahi pi'itu min pagbono'an.”

Atilaw pabalik si Eli, “Oto,” yukna, “ai bay tum'kka ni ka'am?”

17 Ya sambung a'a inān, “Tuwan,” yukna, “maglahian saga sundalu Isra'il sabab tara'ug e' bangsa Pilistin. Kamatayan aheka a'atam ati talapay anaknu si Hopni maka si Pinehas. Ta'agaw isab Ba'ul Tuhan.”

18 Pagkale si Eli ma pasalan ba'ul e', magtūy iya pahantak min paningkō'an maina'an ma atag pagsosōran ni kauman. Pahantak iya ni buli'an ati apōng buli'-k'llongna. Jari amatay na iya sabab ato'a na iya maka landu' al'mmok. Mpatpū' tahun bay kapagmakōkna ma bangsa Isra'il.

19 Na, ma waktu inān, bulanan na ayuwan si Eli, ya h'nda si Pinehas. Pagkale d'nda itu ma habal pasal Ba'ul Tuhan bay ta'agaw e' bangsa Pilistin, maka wa'i amatay h'llana maka mato'ana, kap'ddi'an iya sampay anganak. Sagō' kahunitan sidda iya ma paganakna. 20 Magkamamatay pa'in iya, amūng saga panday, yuk-i, “Ndū' nneng, da'a ka tināw. Nda'un ba, l'lla ko' anaknu itu.” Sagō' halam iya makasambung minsan ai.

21-22 Ma halam lagi' iya amatay, Ikabod ya pangōnna ma onde' inān. “Sabab,” yukna, “wa'i paokat in sahaya Tuhan min bangsa Isra'il.” Angkan iya makapah'ling buwattē' sabab wa'i na bay ta'agaw Ba'ul Tuhan e' bangsa Pilistin, maka in h'llana maka mato'ana wa'i na amatay.

5

Ba'ul Paljanji'an ma Da'ira Asdod maka Ekron

1 Na, pagga ta'agaw Ba'ul Tuhan e' bangsa Pilistin, binowa na e' sigām min Ebeneser tudju ni Asdod ya da'ira sigām. 2 Manjari, ma Asdod pa'in, binowa Ba'ul itu ni deyom langgal pagsusumbahan si Dagon ya pagtuhanan sigām bo' pinapagbihing maka ta'u-ta'una. 3 Pag'llaw dakayu' pa'in, subu-subu lagi', pasōd saga a'a Asdod ni langgal si Dagon inān.

Pagsöd itu, ta'nda' ta'u-ta'una pakutung ma lantay, sali' hantang pasujud ma dahuwan Ba'ul si Yawe! Jari pinat'ngge ta'u-ta'u inän e' sigäm ni asal bay pamat'nna'an iya. ⁴ Saguwä', pag'llaw dakayu' na isab, wa'i na isab ta'u-ta'u si Dagon pakutung pabalik. Ya du, sali' pasujud ma dahuwan Ba'ul si Yawe! Magkapöng-pöng kökna maka tanganna ina'an ma bowa' lawang. Hal du baranna ya takapin tibu'uk. ⁵ Ya itu sababanna angka sampay ni buwattina'an saga imam Pilistin atawa sai-na ma Asdod mbal pag'ik ma bowa' lawang bang pasöd ni langgal si Dagon inän.

⁶ Na, pinat'kkahan e' PANGHÜ'-Yawe bala' mamarahi bisana ma katilibut Asdod maka saga kauman ma jadjahan ina'an. Kapé'an sigäm saga butig a'aslag ma baran sigäm. ⁷ Pag'nda' saga a'a Asdod ma bay tumaluwa' ni sigäm inän, ah'lling sigäm ni dangan-parangan, yuk-i, "Halam dapat! Mbal manjari pat'nna' maitu in Ba'ul Tuhan bangsa Isra'il, sabab itiya' kitam binantahan e'na. Tantu kitam magmula sampay tuhantam si Dagon."

⁸ Manjari pinalinganan kamemon pagnakura'an bangsa Pilistin ati tinilaw sigäm, yuk-i, "Ai na hinangtam ma Ba'ul ya suku pagtuhanan bangsa Isra'il itu?"

Ya sambung sigäm, "In ba'ul suku' tuhan bangsa Isra'il ilu subay pinapinda ni da'ira Gät." Angka pinapinda Ba'ul inän.

⁹ Saguwä', bay pa'in itu pinapinda ni Gät, pinat'kkahan bala' da'ira inän e' PANGHÜ'-Yawe. Ahiluhala' katilibut paglahat maina'an sabab bay du isab pinat'kkahan butig kamemon saga manusiya', min onde'-onde' ni matto'ana. ¹⁰ Angka bay pinalanjil Ba'ul Tuhan inän min Gät ni da'ira Ekron.

Hinabu binowa pasöd Ba'ul inän ni da'ira Ekron, magpangolang saga a'a maina'an, yuk sigäm, "Aröy! Itiya' na ba'ul sin tuhan bangsa Isra'il binowahan kitam supaya kitam alaglag!" ¹¹ Manjari, pinatimuk kamemon pagnakura'an ma bangsa Pilistin ati ah'lling saga a'a Ekron ma sigäm, yuk-i, "Pala'anunbi m'nnitu in Ba'ul Tuhan Isra'il ilu ati pabalikunbi pehé' ni bay asal pat'nna'anna. Mamarahi na to'ongan kitam itu, magkamatay kamemon!" Angka buwatté' pah'lling saga a'a inän sabab sinöd taw makapatay. Tu'ud landu' abisa in bala' pinat'kkahan sigäm e' Tuhan. ¹² Na, sasuku sigäm halam amatay e' bala', bay kat'kkahan butig aheka. Jari in pagaruhuy saga a'a ma da'ira inän pa'abut sampay ni langit.

6

Pinabalik Ba'ul Paljanji'an

¹ Ta'abut pa'in pitumbulan t'ggol Ba'ul si Yawe ma lahat Pilistin, ² pinalinganan pina'an saga kaimaman maka saga magpuputika' e' saga a'a Pilistin bo' supaya pangaruhan e' sigäm. Yuk panilaw sigäm, "Ai subay hinang kami ma Ba'ul si Yawe itu? Haka'inbi kami bang buwattingga e' kami amabalik iya ni bay pat'nna'anna tagna?"

³ Anambung saga a'a pangaruhan itu, yuk-i, "Ebot-ebot, bang kam anganggara' amabalik ba'ul ya suku' tuhan bangsa Isra'il, da'a pabalikunbi ma halam aniya' ai-aina pinabeya'. Pabeya'unbi isab tutukbalan pagtaubatan dusabi bo' kam kauli'an, ati minné' kata'uanbi bang angay kam pinat'kkahan bala' e' Tuhan."

⁴ Sakali anilaw saga a'a Pilistin, yuk sigäm, "Tutukbalan taubat ai ya patut pamuwan kami ma tuhan itu?"

Anambung saga imam maka saga magpuputika' inän, yuk-i, "Angahinang kam bulawan pinakaluwa butig maka ambaw. Subay lima-lima hekana buwat du isab heka saga pagnakura'an bangsa Pilistin. Sabab

magsali' du bala' ya makataluwa' ni ka'am maka ni saga pagnakura'anbi.
⁵ Angahinang kam bulawan pina'anggil ni butig maka ni ambaw ya angamula kaluha'an paglahattam itu, ati tukbalinbi ni Tuhan bangsa Isra'il tanda' sin pamaheyabi na iya. Kalu iya mura-murahan ma'ase' ma ka'am ati la'ananna bala' ya pamat'kkana ni ka'am maka ni saga tuhanbi sampay lahatbi. ⁶ Da'a kam magmatuwas. Da'a kam pasali' ni bay kahinangan Pira'un maka saga bangsa Misil ma waktu tagna' he'. Subay sadja bay makalandu' kabinsana'an pinat'kkahan sigām e' Tuhan bo' yampa sigām anugutan saga bangsa Isra'il ala'an minnē⁷."

⁷ Na, magpanoho'an saga imam bangsa Pilistin maka saga magpuputika' inān. Yuk sigām, "Pasakapunbi karitun baha'u, maka angā' kam duwa sapi' duru'an dalam gi' bay kapangangguyuran karitun. Pahengkotunbi sapi' ilu ni karitun, sagō' pasaddihun saga anak-anakna ma deyom kamalig. ⁸ Jari duwa'unbi Ba'ul si Yawe pehe' ni karitun. Ati pat'nna'unbi isab ma bihing ba'ul ilu dakayu' tu'ung pangisihan saga tataubatan bulawan ya tukbalanbi ni iya. Taruwa' pa'in, pal'ngnganunbi saga sapi' angangguyud karitun ilu pi'ingga-pi'ingga patudjuhanna. ⁹ Sagō' nda'unbi na pa'in. Bang patudjuhanna ilu Bet-Semes ya ma lahat bangsa Isra'il, minnē' kata'uwantam si Yawe ya bay amat'kkahan kitam bala' itu. Sagō' bang saddi patudjuhan, na ngga'i ka iya ya bay angamulahan kitam. Tu'ud magsalta' sadja."

¹⁰ Jari bineya' e' saga a'a Pilistin panoho'an inān. Ningā' e' sigām duwa sapi' d'nda bo' pinaengkot ma karitun. Saga anak-anakna bay pinagal ma kamalig. ¹¹ Sakali, pinaruwa' na Ba'ul si Yawe inān ni karitun pinapagbeya' maka tu'ung ya pangisihan saga bulawan bay pina'anggil ni ambaw maka butig e'. ¹² Manjari itu, lum'ngngan na saga sapi' inān magin'ngngong.* Amontolan sigām tudju ni Bet-Semes ma dalam pagbeklo'-beklo'na, ai-na ka ni kowan atawa ni gibang. Ina'an paurul ma buli'an saga pagnakura'an bangsa Pilistin sampay ni bihing kauman Bet-Semes.

¹³ Ina'an isab saga a'a Bet-Semes magani pai-tirigu ma kapantayan. Jari pagtongas sigām, ta'nda' e' sigām Ba'ul Tuhan angka landu' sigām kinōgan. ¹⁴ Makat'kka pa'in karitun inān ni huma si Yussa' a'a Bet-Semes, pahogga' na ma bihing dakayu' batu aheya. Paghogga' pa'in itu, ningā' e' saga a'a maina'an kayu bay pangahinang karitun e' bo' tin'tta' pangayu. Sinumbali' isab saga sapi' he' bo' tinunu' tutukbalan pagtaubat ni PANGHŪ'-Yawe. ¹⁵ Nihawas ba'ul e' saga kal'llahan panubu' si Libi[†], beya' isab maka tu'ung ya isihan pamulawan bay pina'anggil ni butig maka ambaw. Tahawas pa'in, bay pinabangkat e' sigām ni diyata' batu aheya. Jari ma llaw ina'an du, saga a'a kamemon ya pat'nna' ma Bet-Semes bay anukbal ni PANGHŪ'-Yawe saga susumbali'an pinagtunu' maka lalabotan pagtaubat. ¹⁶ Ta'nda' pa'in kahinangan itu e' saga lima pagnakura'an bangsa Pilistin ya bay paurul e', magtūy sigām amole' pabalik ni Ekron, ma llaw ina'an du.

¹⁷ Na, in butig bulawan ya pinabeya' e' bangsa Pilistin pagtaubat ni si Yawe, bay lima hekana bo' pinapagkaniya-kaniya ma saga pagnakura'an sigām lima hekana isab. Hatina dakayu' ma Asdod, dakayu' ma Gasa, dakayu' ma Askelon, dakayu' ma Gāt maka dakayu' isab ma Ekron.

¹⁸ Damikiyanna isab saga ambaw bulawan, pinapagkaniya-kaniya ma saga kuta' maka kauman ya suku' pagnakura'an bangsa Pilistin lima hekana he'.

* **6:12** 6:12 Magin'ngngong: atawa 'magilud-ilud' ma kasehe'an. Ya na lling sapi'. † **6:15** 6:15 Panubu' si Libi: ya na tumpuk magi'imam maka maghihinang ma Luma' Pagtata'atan Tuhan.

Ya batu aheya isab bay pamat'nna'an Ba'ul si Yawe, ina'an masi ma huma si Yussa' a'a Bet-Semes, pamandogahan ma bay paniya' mahē'. ¹⁹ Sagō' aniya' a'a pitumpū' hekana bay pinapatay e' Tuhan ma sabab kapang'nda' sigām ni deyom Ba'ul e'. Sakali magduka saga lūng-kampung sigām ma pasalan hukuman bay pamat'nna' PANGHŪ' ma sigām. ²⁰ Angkan sigām magpangaruhuy, yuk-i, "Sai bahā' taga-kapatut pa'alop ni si Yawe, ya Tuhan sussi itu? Sai pamabeya'antam Ba'ul itu bo' supaya makala'an min deyomantam?"

²¹ Angkan sigām bay amapehē' saga sosoho'an patukad ni Kiriya-Jarim angahaka'an saga a'a maina'an pasal palkala' itu, yuk-i, "Itiya' pinabalik e' saga bangsa Pilistin in Ba'ul si Yawe. Bang pa'in kam pi'itu bo' bowahunbi pi'ilu ni lahatbi."

7

¹ Manjari, in Ba'ul si Yawe bay ningā' pehē' ni Bet-Semes e' saga a'a min Kiriya-Jarim, ati binowa ni luma' si Aminadab maina'an ma būd-būd. Si Eleyasar anak si Aminadab ya bay pinat'nna' anganjagahan Ba'ul si Yawe.

Kapagmakōk si Samwel ma Isra'il

² At'ggol kamaina'an Ba'ul Paljanji'an ma Kiriya-Jarim, aniya' saga duwampū' tahun t'ggolna. Ma waktu inān, magdohon sidda kamemon saga bangsa Isra'il maka angamu'-ngamu' na pa'in ni PANGHŪ'-Yawe.

³ Manjari ah'lling si Samwel ma mahadjana* Isra'il kamemon, yukna, "Bang sab'nnal-b'nnal kam magtaubat min deyom ataybi bo' kam pabalik to'ongan ni si Yawe, timaninbi na saga tuhan-tuhan maka ta'u-ta'u si Astoret ya pagtuhanan bangsa liyu. Pabontolunbi itikadbi ni si Yawe ya Tuhanbi. Ammalunbi iya sadja, ati tantu kam lappasanna min komkoman saga Pilistin itu." ⁴ Angkan tinaikutan e' bangsa Isra'il kamemon saga Ba'al maka Astoret ya bay pagtuhan-tuhanan sigām bo' angisbat ni si Yawe ma halam aniya' tuhan saddi.

⁵ Sakali ah'lling si Samwel ni saga a'a Isra'il, yukna, "Patimuk kam kamemon ma kauman Mispā bo' kam amu'-amu'anku ni PANGHŪ'-Yawe."

⁶ Ma Mispā pa'in, bay sigām angā' bohe' bo' binu'usan ma matahan si Yawe pangahulmat sigām ma iya. Ma llaw du isab inān magpuwasa sigām kamemon, maka maina'an isab sigām bay magsab'nnal ma PANGHŪ'-Yawe, yuk-i, "B'nnal taga-dusa kami ma PANGHŪ'." Manjari maina'an ma Mispā si Samwel ya magmakōk ma bangsa Isra'il.

⁷ Pagta'u pa'in bangsa Pilistin ina'an saga a'a Isra'il magtipun ma Mispā, magtūy magsakap saga nakura' sigām bo' palanjān pina'an bahasa angandugpak. Na, takale pa'in habal itu e' saga a'a Isra'il, magtūy sigām magtāwan ma saga a'a Pilistin. ⁸ Sakali anganjung sigām ni si Samwel, yuk-i, "Palanjān pangamu'-ngamu' nu ni si Yawe ya Tuhantam bo' supaya kitam lappasanna min saga Pilistin itu." ⁹ Sakali, aniya' bili-bili halam gi' talutas† bay ningā' e' si Samwel. Sinumbali' e'na bo' tinunu' pagtukbalna pagtaubatan ni si Yawe. Angamu'-ngamu' na pa'in si Samwel ni PANGHŪ' ma pasalan saga ummat Isra'il, jari kinale pangamu'-ngamu'na.

Tara'ug Bangsa Pilistin e' Bangsa Isra'il

¹⁰ Na, hinabu si Samwel magtukbal tataubatan ni Tuhan, ina'an na pasekot ba'anan a'a Pilistin amowa magbono' ma saga a'a Isra'il. Saguwā'

* **7:3** 7:3 Mahadjana': hatina saga a'a kamemon atawa ba'anan a'a ma deyo'an dakayu' pagparintahan. † **7:9** 7:9 Halam gi' talutas: hatina halam gi' tabutas min duru'.

ma llaw du isab inān, aniya' l'ggon makalandu' kosogna pinaniya' e' si Yawe ma saga sundalu Pilistin angkan landu' asasaw pikilan sigām. Tabowa sigām sikalahian ati tara'ug sigām e' bangsa Isra'il. ¹¹ Magluwasan magtūy saga magbobono' Isra'il anurul saga Pilistin e'. Jari pinagpapatay sigām e' saga a'a Isra'il ma palabayan sampay makaliyu min kauman Bet-Kār.

¹² Manjari itu, angā' batu aheya si Samwel bo' pinat'nna' e'na ma llot Mispa maka Sēn. Ebeneser ya pangōnna ma batu inān sabab, yukna, "Si Yawe ya bay anabangan kami sampay pi'itu." ¹³ Jari tara'ug saga bangsa Pilistin ati halam na magbalik-balik paruggak ni kalahatan bangsa Isra'il. Sat'ggol si Samwel allum gi', niatuhan na pa'in e' si Yawe saga bangsa Pilistin. ¹⁴ Ta'ā' pabalik e' bangsa Isra'il saga kaluma'an min Ekron sampay ni Gāt, kalahatan bay kalongkohan e' bangsa Pilistin ma waktu palabay. Talappas isab min komkoman bangsa Pilistin saga paglahat kasehe' ya ma jadjahan ina'an-i, maka magsulut isab bangsa Isra'il maka bangsa Amor, mbal na magbono'.

¹⁵ Pasangdan na pa'in si Samwel magmakōk ma bangsa Isra'il sat'ggolna allum. ¹⁶ Tahun ni tahun, maglibutan iya saga paglahat min jadjahan Betel sampay ni Gilgal maka ni Mispa supaya auntut kapagmakōkna ma saga jama'a Isra'il. ¹⁷ Saguwā' amole' na pa'in iya ni kauman Rama, ya lahatna porol. Maina'an isab iya amal'ngngan kapagmakōkna ma saga a'a Isra'il. Aniya' isab pagtutukbalan bay nihinang e' si Samwel ma Rama inān pangahulmat ma si Yawe.

8

Angamu' Sultan in Bangsa Isra'il

¹ Ato'a pa'in si Samwel, pinat'nna' e'na saga anakna l'lla maghuhukum ma bangsa Isra'il. ² Si Jowel ya ōn anakna kasiyakahan, jari si Abija ya pasunu'. Lahat Be'erseba* ya paghuhukuman sigā. ³ Sagō' karuwangan anak si Samwel itu halam an'ppu iya ma addat-tabi'at, sabab napsuhan sigā ma pilak. Pagkatambahan sigā, mbal isab abontol pangahukum sigā.

⁴ Angkan magtimuk kamemon pagmatto'ahan bangsa Isra'il bo' pehē' ni si Samwel ma Rama. ⁵ Ah'lling sigām ni iya, yuk-i, "Ato'a na ka, tuwan, maka saga anaknu itu mbal ameya' ma kal'ngnganannu. Na," yuk sigām, "ahāp lagi' pat'nna'in kami sultan magnakura'an kami buwat bangsa kasehe'."

⁶ Sagō' ab'nsi si Samwel ma pangamu' sigām, ya mikipat'nna' sultan pagnakura'an sigām, angkan iya angaru ni PANGHŪ'-Yawe. ⁷ Anambung PANGHŪ' ma si Samwel, yukna, "Dūlin bang ai ya pinahinang e' saga ummat ilu ma ka'a. Asal du ngga'i ka ka'a ya sinulak e' sigām sago' aku maka kapagsultanku. ⁸ Min waktu gi' bay kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil sampay ni kabuwattituhan, sinulak na pa'in aku e' sigām pagka sigām pasumba ni saga tuhan-tuhan saddi. Jari ya du isab ilu ya nihinang e' sigām ma ka'a. ⁹ Na beya'un bang ai kabilahian sigām, sagō' banda'in sigām to'ongan. Pahati'un sigām pahāp bang buwattingga palantara sultan ya song magnakura'an sigām."

¹⁰ Manjari, binissala e' si Samwel kamemon bay pangallam ma iya e' PANGHŪ'. Yukna ni saga a'a ya angamu' pinat'nna'an sultan, ¹¹ "Buwattitu kahinangan sultan ya song magsultanan ka'am. Ningā' e'na

* 8:2 8:2 Alawak kauman Be'erseba itu min Rama, ya paglahatan si Samwel.

saga ka'anakanbi l'lla nihinang sundalu magbeya' maka saga kalesana pagbobono' maka saga a'ana magpangura'. Kasehe'an anakbi nihinang e'na magpaparagan min dahuan saga kalesana. ¹² Kasehe'an nihinang e'na pagnakura'an ma saga tumpukan sundalu, ai-na ka ma dangibu, ai-na ka ma limampū'. In kasehe'an isab nihinang e'na maga'araru maka maga'ani ma humana, maka kasehe'an sinō' maghinang saga pakokos pagbobono' maka saga kapanyapan kalesa. ¹³ Ningā' e'na saga ka'anakanbi d'nda bo' maghinang saga ns'llan pahamut, maka magbab'lla, maka maga'addun saga tinapay. ¹⁴ Ningā' e'na saga pagtatanomanbi pai maka tirigu, maka pagtatanomanbi anggul maka jaitun, ingga-ingga ya landu' ahāp, ati pamuwanna ma saga tendogna. ¹⁵ Ningā' e'na bahagi' sangpū' min saga tirigu maka buwa' anggulbi bo' pamuwanna ma saga tendogna maka ma saga a'a kawakilanna. ¹⁶ Saga ipatanbi d'nda-l'lla ningā' e'na tahinang sosoho'anna. Saga sapi'bi isab maka kura'bi ya katapusan asambu tapagguna he'na. ¹⁷ Ningā' isab e'na bahagi' sangpū' min saga kahayopanbi, maka sampay ka'am baranbi binanyaga' e'na. ¹⁸ At'kka pa'in waktu inān, parahing du kam ni PANGHŪ'-Yawe ma sabab kabinsana'an ya pinaniya'an ka'am e' sultan bay pene'bi inān, sagō' mbal kam kinale e' PANGHŪ' ma waktu ina'an."

¹⁹ Sagō' halam kinale si Samwel e' saga a'a inān. "Ē! Mbal!" yuk sigām. "Ya kabilahian kami subay aniya' sultan pagmakōkan kami. ²⁰ Bilahi kami pasali' ni saga bangsa kasehe'an bo' aniya' sultan magnakura'an kami maka magmunda'an kami bang ni pagbono'an."

²¹ Pagkale pa'in si Samwel ma kamemon bay pinah'ling e' saga a'a inān, parahing iya pabalik ni PANGHŪ'-Yawe. ²² Angallam PANGHŪ' pabing ma si Samwel, yukna, "Beya'un bang ai kabilahian sigām. Pat'nna'in sigām a'a magsultanan sigām."

Manjari, ah'ling si Samwel ma bangsa Isra'il, "Pehē' na kam," yukna, "magpole'an pabalik ni kaluma'anbi."

9

Kapagbāk si Samwel maka si Sa'ul

¹ Na, aniya' a'a min panubu' Benjamin ga'osan asal maka taga-kaniya'. Ōna si Kis ya bay anak si Abiya anak si Seror. Si Seror ya bay anak si Bekorat anak si Apiya, min panubu' si Benjamin du isab. ² Si Kis itu taga-anak l'lla pinagōnan si Sa'ul. Ahāp l'lla iya, arorog maka labi alanjang min kamemon pagkahina. Halam aniya' sibu'na ma bangsa Isra'il.

³ Manjari dakayu' llaw, alungay saga kura'* ya suku' si Kis, angkan iya ah'ling ni anakni si Sa'ul, yukna, "Oto', wa'i alungay saga kura'ta. Amowa ka dakayu' sosoho'anta panehe' ma ka'a bo' piha'unbi pehē'." ⁴ Sakali, patulak na si Sa'ul maka sosoho'an e' labay min kabūd-būran Epra'im maka min lahat Salisa sagō' halam tabāk e' sigā saga kura' e'. Palanjal na pa'in sigā ni jadjahan Sa'alim sagō' halam du mahē'. Palabay isab sigā min lahat Benjamin, sagō' halam du isab mahē'.

⁵ Ta'abut pa'in jadjahan Sūp, ah'ling na si Sa'ul ma sosoho'an e', yukna, "Sūng na kita amole', ya aniya' ngga'i ka na saga kura' bay alungay ya pinagsusahan e' si mma', sagō' kita na."

* **9:3** 9:3 Kura': saddi ginis kura' itu, apandak lagi' min dī kura', ataha' isab taingana. Maumu kinagunahan ma lahat kasehe' panganduwa'an ai-ai atawa pangura'an a'a. 'Donkey' atawa 'ass' ōna ma bahasa Inggris.

⁶ Saguwā' ya sambung sosoho'an inān ma si Sa'ul, "Tuwan," yukna, "aniya' ma kaluma'an maitu-itu dakayu' a'a sosoho'an Tuhan. Pinagmahaltabatan iya e' saga a'a kamemon maka atuman lullun pangallamna. Ahāp gi' kita pehē' ni iya, kalu-kalu kita katuli'anna lān pamiha'anta saga kura' he'."

⁷ Ah'lling si Sa'ul yukna, "Bang kita pehē' ni sosoho'an Tuhan inān, ai tapamuwanta ma iya? Aubus na saga pagkakan bay palutu'ta. Halam na aniya' kabowahanta iya."

⁸ Anambung pabalik sosoho'an inān, "Tuwan," yukna, "aniya' gi' maitu dakayu' pisita. Ya itu pamuwanta ma iya bo' kita katuli'an e'na bang ya ingga subay palabayanta."

⁹ (Ma waktu he'-i, "a'a talus" ya pangōn nabi e' bangsa Isra'il. Sai-na bilahi angaru ni Tuhan, ah'lling iya ma sehe'na yukna, "Sūng, pehē' kita ni a'a talus.") ¹⁰ Yuk si Sa'ul ni sehe'na inān, "Na aho'. Sūng na kita." Jari palanjal na sigā ni kaluma'an ya pa'atagan sosoho'an Tuhan inān.

¹¹ Hinabu sigām patukad ni būd tudju ni kaluma'an e', talanggal e' sigā saga kabudjangan song anauk bohe', jari tinilaw e' sigā yuk-i, "Saga arūng, itiya' baha' maitu in a'a talus?"

¹² "Aho', tuwan," yuk sambung saga kabudjangan inān. "Wa'i na iya makarahū min ka'am. Pasa'ut kam. Buwattina'an sadja iya makapi'itu ni kaluma'an kami, sabab aniya' pagkulban tinukbalan e' kampung kami mahē' ma tempat. ¹³ Pagsōdbi ni kaluma'an, tabākbi iya maina'an ma mbal gi' makatukad ni tempat. Mbal magkakanan saga a'a maina'an sat'ggol iya mbal at'kka. Subay ka'am'anna barakat saga tutukbalan he' bo' magpamangan saga a'a bay tina'abbit. Na, pehē' na kam bo' iya ta'abutbi."

¹⁴ Manjari, hinabu si Sa'ul maka sosoho'an inān pasōd ni kaluma'an e', ilu na si Samwel paluwas song patukad ni tempat. ¹⁵ Aniya' asal bay pamukis e' si Yawe ma si Samwel, dang'llaw dahū lagi' min bay kapina'an si Sa'ul. Yuk pamukis e', ¹⁶ "Salung ma waktu buwattitu du, papi'iluku ni ka'a dakayu' a'a min panubu' Benjamin. Busugin iya ns'llan paltanda'an in iya bay tapene'ku magnakura' ma saga a'aku bangsa Isra'il. Niliyusan e'na saga a'a suku'ku min komkoman bangsa Pilistin. Ta'nda'ku asal katiksa'an sigām, maka takaleku pangandahing sigām."

¹⁷ Pag'nda' si Samwel ma si Sa'ul, magtūy angallam PANGHŪ' ma iya, yukna, "Ya na itu a'a bay pangahakaku ma ka'a. Iya ya magparinta ma saga a'a suku'ku."

¹⁸ Jari pasekot si Sa'ul ni si Samwel ma atag lawang ya pagsōd-luwasan ma kaluma'an inān. Atilaw iya ma si Samwel, yukna, "Tuwan, da'a busung. Makajari bahā' aku pata'unu bang maingga maitu luma' a'a talus e'?"

¹⁹ Anambung si Samwel, yukna, "Aku na ko' ya patilawannu. Pehē' na kam parahū min aku ni tempat sabab magbeya' kam maka aku amangan llaw itu. Palanjalku kam salung ati hakaku ni ka'a kamemon ya ma deyum pamikilnu ilu. ²⁰ Ma pasalan isab saga kura' ya bay alungay saga t'llung'llaw palabay, da'a na kasusahun sabab wa'i na tabāk. Sai lagi' niholatan e' bangsa Isra'il, bang ngga'i ka ka'a maka saga a'a kamemon ya pagtai'anak mma'nu?"

²¹ Ya sambung si Sa'ul, "Tuwan," yukna, "aku itu tubu' min panubu' Benjamin ko', ya tubu' ariki' asal ma bangsa Isra'il, maka pangkat kami itu areyo' min kamemon kapanubu'an Benjamin. Angay angka' ka makapah'lling buwattitu?"

²² Manjari binowa patukad e' si Samwel si Sa'ul maka sosoho'an e' ni luma' pagkakanan bo' pinatingkō' min kōkan saga a'a bay tina'abbit he'. Kulang-labi t' llumpū' heka sigām. ²³ Jari, ah' lling si Samwel ni magb'b'lla, yukna, "Bowahun pi'itu ya isi sumbali'an bay soho'ku pinasaddi ma ka'a."

²⁴ Na, binowa pina'an e' magb'b'lla ya pa'a susumbali'an bay pinasaddi bo' pinat'nna' ma munda'an si Sa'ul. Yuk si Samwel ma si Sa'ul, "Ya ilu bay tinau'an ka'a. Amangan ka sabab bay ko' itu asal pinasaddihan ka'a ma palkala' itu, dahū gi' min waktu bay kapana'abbitku saga a'a kasehe'an itu." Sakali magbeya' amangan si Sa'ul maka si Samwel ma llaw inān.

²⁵ Paglūd sigām ni kaluma'an min tempat e', aniya' patulihan sinakapan si Sa'ul ma atop karatagan ya pangatop luma' si Samwel. ²⁶ Pagdai' llaw pa'in, hinabu si Sa'ul masi ma diyafa' atop e', nilinganan iya e' si Samwel, yukna, "Pabangun ka. Patuntulta ka ni pal'ngnganannu." Jari asakap pa'in si Sa'ul, magbeya' sigā paluwas min luma'. ²⁷ Makat'kka pa'in sigā ni tōng kaluma'an inān, ah' lling si Samwel ni si Sa'ul yukna, "Soho'un na parahū sosoho'annu ilu." Makarahū pa'in, ah' lling si Samwel ni si Sa'ul yukna, "Maitu gi' ka bo' ka pata'uku pasal lapal bay min Tuhan."

10

Si Sa'ul Gin'lal Sultan ma Bangsa Isra'il

¹ Puwas pa'in he'-i, bay angā' si Samwel poga-poga isihan ns'llan jaitun bo' binusugan e'na kōk si Sa'ul. Siniyum isab iya bo' yuk si Samwel, "Ka'a ya tapene' e' si Yawe magnakura' ma saga a'a palsuku'anna, ya na bangsa Isra'il. (Ka'a ya magmakōkan sigām maka angaliyusan sigām min komkoman saga banta sigām. Aniya' isab paltanda'an pamab'nnal in ka'a tapene' na e' si Yawe magsultanan bangsa palsuku'anna.) ² Pagla'annu minnit, makalanggal ka duwa a'a ma tongod bay pangubulan si Rakiya, ina'an ma lahat Selsa ma tobtoban tana' Benjamin. Buwatititu pamissala saga a'a inān ma ka'a, 'Wa'i na tabāk saga kura' ya bay pihanu. Ma buwatitina'an, ngga'i ka na saga kura' ya pinagsusahan e' mma'nu saguwā' ka'a na. Ya panilawna na pa'in, "Buwattingga e'ku amiha anakku?" "

³ Ah' lling lagi' si Samwel ma si Sa'ul, yukna, "Paglanjalnu min saga a'a he', at'kka ka ni kayu paruwa'ahan ma Tabor. Sinampang ka e' t' llungan l'lla arai' na patukad ni Betel amudji ni Tuhan. Dangan inān amowa t' llu anak kambing, dangan isab amowa t' llu tinapay maka dangan amowa dapangisihan binu-anggul. ⁴ Sinagina ka pahāp e' sigām, maka binuwanan ka tinapay duwa hekana. Da'a taikutin, taima'un sadja.

⁵ "Pagubus ilu-i, pehē' ka palanjai ni Gibeya ya pinagbahasa Būd Tuhan, ina'an maina'an magpustu saga sundalu Pilistin. Pagsekotnu ni kaluma'an, magbāk ka maka tumpukan nabi lūd bay min tempat. Magbissala sigām kaligawan pagka kahōpan e' Rū Yawe. Aniya' isab min dahuan sigām saga magbibiyula maka magsusuling maka a'a magtaroro'an tambul-tambul.

⁶ Ya du ka'a, kahōpan to'ongan ka e' Rū Yawe ati tabowa ka magbeya' maka saga nabi inān magbissala kaligawan. Tahinang ka sali' a'a saddi na.

⁷ Jari bang paniya' saga paltanda'an itu, hinangun bang ai ya maka'amu ma ka'a, sabab ilu Tuhan taptap pagapi' ma ka'a.

⁸ "Na, palūd ka parahū min aku ni lahat Gilgal. Paturul du aku ni ka'a bo' anukbal susumbali'an tinunu' maka magduwa'a salamat. Saguwā' ka'a ya subay angagad pitu' llaw sampay aku makapi'ilu, bo' ka kato'anku bang ai subay hinangnu."

Nihinang Sultan si Sa'ul

⁹ Manjari, song pa'in paokat si Sa'ul min si Samwel, pinindahan e' Tuhan pangatayan si Sa'ul e'. Atuman isab ma llaw ina'an kamemon saga paltanda'an bay binissala e' si Samwel. ¹⁰ Pagt'kka disi Sa'ul ni Gibeya, bināk sigām e' tumpukan saga nabi he'. Pahōp isab Rū Tuhan ma si Sa'ul ati tabowa iya palamud ma sigām magbissala kaligawan. ¹¹ Ta'nda' pa'in iya he' saga a'a bay magkilahi maka iya, in iya ina'an magbeya' kahōpan e' Rū Tuhan, magtilaw-tilawan sigām dansehe'an yuk-i, "Ai bahā' makani-si Sa'ul ya anak si Kīs inān? Angay, nabi bahā' iya?"

¹² Jari anambung dakayu' a'a maglahat maina'an, yukna, "Hē, daka sai mma' saga a'a ilu." Angkan pinagsambatan maina'an, yuk-i, "Nabi hati' si Sa'ul?" ¹³ Na, makahondong pa'in si Sa'ul magbissala, patukad iya ni tempat.

¹⁴ Sakali tinilaw si Sa'ul maka tendogna e' dakayu' si'itna, yuk-i, "Bay kam maingga?"

Ya sambung si Sa'ul, "Bay kami amiha saga kura' si Mma', Bapa'. Saguwā' pagka halaman tabāk kami minsan pi'ingga pamiha'an, bay kami pehē' ni si Samwel."

¹⁵ Ah'lling si'itna inān, "Oto'", yukna, "haka'in aku bang ai bay pamissala ma ka'a e' si Samwel."

¹⁶ Anambung si Sa'ul yukna, "Ya pamissalana ma kami in kura' si Mma' bay kono' tabāk." Saguwā' halaman nihaka e' si Sa'ul ma si'itna pasalan kapagsultanna ma sinosōng.

¹⁷ Manjari, pinalinganan e' si Samwel kamemon a'a Isra'il sinoho' pehē' ni lahat Miswa bo' magtimuk ma matahan PANGHŪ'-Yawe. ¹⁸ Maina'an pa'in sigām, yukna ma sigām, "Buwattitu in pagkallam si Yawe ya Tuhantam bangsa Isra'il, yukna, 'Aku ya bay amowa ka'am paluwas min lahat Misil maka min pang'ntanan saga a'a tag-lahat e' maka min saga bangsa kasehe' ya bay amissoko' ka'am.'" ¹⁹ Sagō' minsan na, tinaikutan e'bi Tuhanbi ya bay angalappas ka'am min kabinsana'an maka kasiksa'an. Angangut kam gom pa'in mikipat'nna' sultan. Na buwattina'an, pabaihu' kam ma matahan PANGHŪ'-Yawe, kamemon kam ma ba'an an kapanubu'anbi magtumpuk-manumpuk."

²⁰ Tapatipun pa'in he' si Samwel kamemon bangsa Isra'il magsunu'-sunu', bangsa Benjamin ya tapene'. ²¹ Jari in panubu' si Benjamin magtumpuk-tumpuk binowa e' si Samwel ni matahan Tuhan, ati tumpukan si Matri ya tapene'. Ma kahinapusanna, si Sa'ul anak si Kīs ya tapene'. Sagō' pagpiha sigām, halaman iya tabāk. ²² Jari angaru sigām pabīng ni PANGHŪ', yuk-i, "Makapi'itu na bahā' ya a'a tapene' inān?"

Anambung PANGHŪ', yukna, "Aho', ina'an iya patapuk ma saga duwa'an."

²³ Sakali, magdai'-dai' sigām pehē' angā' si Sa'ul bo' yampa binowa paluwas ni pagtipunan a'a inān. Na alanjang asal iya min kamemon.

²⁴ Manjari, ah'lling si Samwel ni saga a'a, yukna, "Nda'unbi na a'a ya bay tapene' e' si Yawe. Halaman aniya' sibu'na min kitam itu kamemon."

Magtūy magdakayu' kamemon saga a'a inān angolang, yuk-i, "Mura-murahan pinataha' umul sultan ilu!"

²⁵ Pinahati e' si Samwel saga a'a mahadjana' inān pasal hatulan pagsultan. Tasulat e'na kamemon itu ma deyom kitab bo' pinat'nna' ma matahan si Yawe. Pagubus, pinapole' e' si Samwel saga a'a inān pakaniya-pakaniya ni luma' sigām.

²⁶ Ya du si Sa'ul, bay du isab amole' ni luma'na ma Gibeya, magbeya' maka saga a'a esogan magbono' ya kabuwanan baya' e' Tuhan. ²⁷ Sagō'

aniya' maina'an saga a'a asabul magpah'ling, yuk-i, "Buwattingga he' a'a itu angalappas kitam min saga bantatam?" Ati pinareyo'-deyo' e' sigām si Sa'ul. Halam aniya' huhulmatan binowa e' sigām pagmahaltabat ma iya. Sagō' halam du ah'ling minsan ai si Sa'ul.

11

Tara'ug e' si Sa'ul saga Bangsa Ammon

¹ Na, palabay pa'in saga dambulan, tat'kka da'ira Jabes Giliyad e' si Nahas, ya sultan bangsa Ammon, ati kinumbis e'na bo' mbal makaluwas saga a'a ya maglahat maina'an. Manjari ah'ling sigām ni si Nahas yuk-i, "Magsulut kitam. Magpara'ug kami ma ka'a bang pa'in kami mbal papataynu."

² Anambung si Nahas, yukna, "Aho', magsulut kitam bang pa'in talugitku dambila' matatam tampal ni kowan bo' supaya aheya kaiya'anbi ma bangsabi Isra'il."

³ Angkan ah'ling saga pagmatto'ahan maina'an, yuk sigām, "Patangguhun kami ma deymon pitu' llaw bo' pinasaplag kahālan itu ma katilingkal Isra'il. Bang halam sai-na anabang kami, lilla' na kami magpalongkop ma ka'a."

⁴ Manjari, pehē' saga magbobowa lapal ni Gibeya ya kauman palahatan si Sa'ul. Kahaka'an pa'in saga a'a maina'an ma pasalan palkala' he', magtūy sigām maglemong kamemon. ⁵ Salta' ma waktu ina'an, at'kka si Sa'ul maka saga sapi'na bay min huma. Jari atilaw iya, yukna, "Ai kasusahan saga a'a itu? Angay sigām maglemongan?" Ati nihaka'an iya pasal bay pamissala saga a'a Jabes he'.

⁶ Pagkale si Sa'ul ma bissala itu, magtūy pahōp ni iya Rū Tuhan, jari akagit atayna, mbal agon kasandalanna. ⁷ Ningā' e'na duwa sapi' bo' pinagkehet-kehet, ati pinabowa kehetanna ni katilibut Isra'il pamowahan banda'na ma saga a'a kamemon. Yukna, "Buwattitu tumaluwa' ni saga kahayopan sasuku tag-dapuna mbal maguyun ameya' ma si Sa'ul maka si Samwel." Sakali, kasōran tāw kamemon bangsa Isra'il min kahandak PANGHŪ'-Yawe, angkan sigām magda'atay ameya' ma si Sa'ul. ⁸ Manjari, pinatipun e' si Sa'ul ma kauman Besek saga kal'llahan, aniya' t'llu hatu ngibu heka sigām min Isra'il maka t'llumpū' ngibu min Yuda.

⁹ Ah'ling disi Sa'ul ma saga magbobowa lapal bay min Jabes e', yuk-i, "Pata'uhunbi saga a'a Jabes Giliyad, yukbi, 'Salung, song pa'in ugtu llaw, alappas na kam.'" Kahaka'an pa'in saga a'a Jabes inān, landu' aheya kakōgan sigām, ¹⁰ ati yuk sigām ni saga a'a bangsa Ammon, "Pagsalung, lilla' na kami magpalongkop ma ka'am. Tahinangbi na ma kami bang ai kabaya'anbi."

¹¹ Sagō' ma sangom ina'an du, bay binahagi' t'llu e' si Sa'ul saga sundaluna. Ma halam lagi' pak'llat mata llaw, tasōd e' sigām pustu saga bangsa Ammon bo' binono' e' sigām sampay ta'abut alanga llaw. Sasuku halam tapapatay bay makalahi pakaniya-kaniya.

Pinatuman Kapagsultan si Sa'ul

¹² Na pagka buwattē', ah'ling saga a'a Isra'il ma si Samwel, yuk sigām, "Sai sa saga a'a bay mbal bilahi pinagsultanan e' si Sa'ul? Pabowahun sigām pi'itu bo' papatay kami."

¹³ Saguwā' amissala si Sa'ul yukna, "Mbal aniya' minsan sai-na pinapatay ma llaw itu. Sabab ya itu llaw kapamuwan da'ugan e' PANGHŪ'-Yawe ma bangsa Isra'il."

14 Manjari ah'lling si Samwel ma saga a'a Isra'il yukna, "Sūng kitam ni Gilgal ati mahē' kitam amatuman pagsultan si Sa'ul." 15 Sakali, pehē' ni Gilgal kamemon saga ummat Isra'il bo' pinatuman e' sigām pagsultan si Sa'ul maina'an ma matahan si Yawe. Maina'an isab sigām bay magduwa'a salamati ni si Yawe. Pagubus, aheya paglami-lami disi Sa'ul maka kamemon saga bangsa Isra'il.

12

Lapal Pagba'iran si Samwel min Bangsa Isra'il

1 Sakali ah'lling si Samwel ni saga bangsa Isra'il, yukna, "Bay na beya'ku kamemon pangamu'bi ya mikipat'nna' kam sultan. 2 Na buwattina'an, ilu na aniya' sultan magnakura'an ka'am. In aku itu ato'a na, sagō' ilu du saga anakku l'lla ma deyomanbi ganti'ku. Min kabata'ku sampay ni buwattina'an bay aku magnakura'an ka'am. 3 Itiya' aku pa'alop ma ka'am. Bang aniya' panuna'bi ma aku, saksi'inbi ma baihu'an PANGHŪ'-Yawe maka ma baihu'an sultan ya tapene'na itu. Sai bahā' ma ka'am bay katangkawanku sapi'na atawa kura'na? Sai ma ka'am bay ka'akkalanku? Sai ma ka'am bay pissoko'ku? Bay bahā' aku katambahan he' sai-na ma ka'am bo' supaya abengkok hukumanku? Bang bay tahinangku saga kahinangan itu minsan la'a hal dakayu', pabontolku na buwattina'an."

4 Manjari anambung saga bangsa Isra'il inān, yuk sigām, "Halam kami bay akkalannu atawa pissoko'nu. Halam ka bay anangkawan sai-na ma kami."

5 Yuk si Samwel ni sigām, "Llaw itu, saksi'tam PANGHŪ' maka sultan ya tapene'na itu, in aku mbal katōnganbi dusa."

"Aho'," yuk sambung sigām, "PANGHŪ'-Yawe ya saksi'tam."

6 Manjari ah'lling si Samwel, "Si Yawe ya bay amene' si Musa maka si Harun, maka Tuhan ya bay amowa saga ka'mbo'-mbo'anbi paluwas min lahat Misil. 7 Na, da'a kam ala'an m'nnilu sabab bontolanta kam maitu ma baihu'an PANGHŪ'-Yawe pasal saga kahāpan bay tahinang he'na ma ka'am maka saga ka'mbo'anbi.

8 "Ma Misil pa'in disi Yakub, bay sigām parahing ni si Yawe angamu' tabang, ati pinabeya'an sigām si Musa maka si Harun. Sigā ya bay amowa saga ka'mbo'anbi paluwas min Misil tudju pi'itu ni lahat itu. 9 Saguwā' takalipat e' sigām si Yawe ya Tuhan sigām, angka sigām bay pinasagaran he'na bo' tara'ug he' si Sisera ya pagnakura'an saga sundalu si Hasor. Bay isab sigām ni'nde'an ni komkoman saga bangsa Pilstin sampay sultan bangsa Mowab ya bay anguntarahan sigām. 10 Pagka buwattē', bay angandahing isab saga a'a Isra'il ni PANGHŪ', yuk-i, 'Ya Tuhan, aheya landu' dusa kami ma ka'a. Sabab bay ka taikutan kami pasumba ma saga ta'u-ta'u Ba'al maka Astoret. Lappasun kami min saga banta kami itu ati pabalik kami angisbat ka'a sadja.' 11 Sakali bay pinabeya' he' PANGHŪ' si Jerub-Ba'al (ya niōnan isab si Gidiyun) bo' si Barak, ati bo' si Jepta, maka aku ya katapasun. Angkan kam bay kalappasan e'na min pang'ntanan saga kabantahanbi paruruwambila' bo' halam aniya' makarugpak ni lahatbi.

12 "Saguwā'," yuk si Samwel, "pag'nda'bi pa'in song parugpak ni ka'am si Nahas ya sultan bangsa Ammon, subay kam angangut mikipat'nna' sultan magnakura'an ka'am. Buwattē' pangamu'bi ma aku minsan du Tuhan Yawe ya sultanbi. 13 Na", yuk si Samwel, "itiya' na in sultan bay pene'bi, ya bay amu'bi. Nda'unbi pahāp, aniya' na sultan pinat'nna'an ka'am he' PANGHŪ'. 14 Jari ahāp kahālanbi bang pa'in kam magmatāw ma

PANGHŪ', bang kam angisbat iya, bang mbal sagga'bi saga panoho'anna, bang ka'am maka sultan ya magnakura'an ka'am atukid ameya' ma si Yawe ya Tuhanbi. ¹⁵ Saguwā', bang kam mbal ameya' ma si Yawe ati sagga'bi gom pa'in saga panoho'anna, taptap kam pinat'kkahan bala', buwat bay pamat'kkana ma saga ka'mbo'anbi.

¹⁶ "Na, da'a kam ala'an min pan'nggehanbi ilu bo' kam maka'nda' in hinang makainu-inu ya song nihinang e' PANGHŪ'-Yawe ma matahanbi.

¹⁷ Ta'abut na musim pagani tirigu, musim mbal pangulan. Sagō' angamu'-ngamu' aku ni PANGHŪ' bang pa'in pinal'ggon maka pinaulan. Ati minnē' tasayubi bang buwattingga heya kala'atan bay tahinangbi ma matahan PANGHŪ' pagka kam angangut subay mikipat'nna' sultan."

¹⁸ Manjari angamu'-ngamu' si Samwel ati aniya' l'ggon maka ulan pinaniya' e' PANGHŪ' ma llaw ina'an du. Angkan kamemon saga a'a maina'an sinōd tāw ma PANGHŪ' maka ma si Samwel.

¹⁹ Ah'ling sigām ni si Samwel, yuk-i, "Amu'-amu'in kami ni si Yawe ya Tuhannu bo' supaya kami mbal pinapatay. Bay ganapan kami saga dusa kami ma sabab kapangangut kami subay mikipat'nna' sultan."

²⁰ Anambung si Samwel yukna, "Da'a kam tināw. B'nnal aheka paldusahan bay tahinangbi, sagō' minsan na, da'a taikutinbi si Yawe. Wajib iya subay ni'isbat min deyom ataybi. ²¹ Da'a kam pasiha' min iya bo' maghinang ni saga tuhan-tuhan dalam kapūsanna, sabab dalam du aniya' kahāpan tahinang sigām ma ka'am. Mbal sigām makalappasan ka'am.

²² Kasulutan si Yawe angahinang ka'am bangsa palsuku'anna, angkan kam mbal siniya-siya he'na supaya mbal tasalla' ōnna babantugun. ²³ In aku isab," yuk si Samwel, "mbal bilahi amakay dusa ni PANGHŪ'-Yawe, angkan aku mbal pahali angamu'-ngamu'an ka'am tabang. Pandu'anta kam isab addat-tabi'at ahāp maka abontol. ²⁴ Amay-amay, pagmatawinbi si Yawe maka isbatunbi iya min deyom ataybi. Entomunbi to'ongan saga kahāpan makainu-inu ya bay tahinang e'na ma ka'am. ²⁵ Sagō' bang kam pasangdan na pa'in angahinang kala'atan, tantu ka'am maka sultanbi ilu aligis."

13

Pinabukagan si Sa'ul e' si Samwel

¹ T'Ilumpū' tahun umul si Sa'ul waktu iya tahinang sultan* ati mpatpū' maka duwantahun ya t'ggol kapagsultanna ma bangsa Isra'il.

² Na, si Sa'ul itu bay amene' sundalu t'llungibu hekana min bangsa Isra'il. Duwangibu sigām bay ma si Sa'ul ma kauman Mikmas maka ma kabūd-būran Betel, dangibu takapin bay ma si Jonatan ma Gibeya, ya ma paglahat bangsa Benjamin. Maka sasuku dalam tapene' e' si Sa'ul bay pinapole' ni kaluma'an sigām.

³ Na, tarupak e' si Jonatan pustu bangsa Pilistin ma lahat Geba angkan tasayu e' saga Pilistin in bangsa Hibrani† angatu na. Manjari amah'ling si Sa'ul tiyup-tiyup ma katilingkal bangsa Isra'il supaya sigām magsakap amono'. ⁴ Minnē' takale e' kamemon bangsa Isra'il in habal itu, ya yukna, "Tarupak pustu Pilistin e' si Sa'ul, ati aheya na kab'nsi sigām ma kitam

* **13:1** 13:1 Dalam tatugila' ma kasulatan tagna' bang pilantahun umul si Sa'ul ma waktu kapama'nna' iya magsultan, maka bang pilantahun ya t'ggol kapagsultanna. In umbul 30 maka 42 itu bay ta'a' min kasulatan Kitab bay tasalin ni bahasa Girik. † **13:3** 13:3 Bangsa Hibrani: hatina 'bangsa Isra'il'.

bangsa Isra'il." Angkan magpanoho'an si Sa'ul ma saga a'a Isra'il, sinō patipun ma lahat Gilgal.

⁵ Manjari, magtimukan na saga bangsa Pilistin bo' magsakap amono' bangsa Isra'il. Landu' aheka saga Pilistin e', t'lungibu heka kalésa sigām pagbobono', nnom ngibu saga sundalu magkakalesa. Ya sundalu sigām magtinape' sali' heka solagan gusing ma tampe. Patukad sigām magpustu ma Mikmas, tampal ni sobangan min Bet-Aben. ⁶ Pag'nda' saga sundalu bangsa Isra'il in sigām kapilahan ma sabab kapaslod pagdugpak bangsa Pilistin, magtüy sigām sikatapukan ma saga songab batu, ma deyom kasagmotan, ma lugal kabatuhan, maka ma saga lowang bay kinalian. ⁷ Aniya' isab saga Hibrani kasehe'an bay pauntas ni dambila' sapa' Jordan tudju ni lahat Gād maka Giliyad.

Saguwā' si Sa'ul bay magpa'bba ma Gilgal ati magpamidpid kamemon saga kasundaluhan bay ameya' ma iya kabowa tāw sigām. ⁸ Dapitu' ya pangagad si Sa'ul maina'an buwat bay panugun e' si Samwel ma iya. Na, dalam pa'in at'kka si Samwel, magkanat-kanat na saga sundalu bay maina'an ma si Sa'ul. ⁹ Angkan ah'lling si Sa'ul, yukna, "Bowahinbi aku hayop pagtaubat maka tutukbalan pagduwa'aku salamat." Manjari bay tinukbalan e' si Sa'ul hayop tinunu'. ¹⁰ Pagubus, at'kka si Samwel ati paluwas si Sa'ul min kaluma'an anampang iya maka anagina.

¹¹ Yuk si Samwel ma iya, "Ai bay hinangnu itu?"

Anambung si Sa'ul, yukna, "Ta'nda'ku magkaukanat saga a'aku maka dalam ka makat'kka ma waktu bay panugunnu. Ina'an isab saga sundalu Pilistin magtimuk ma Mikmas. ¹² Tapikilku in bangsa Pilistin arai' parugpak pi'itu ni Gilgal ma dalam aku minsan makapangaru ni PANGHŪ'-Yawe. Angkan aku bay magniyat magtukbal saga tutukbalan tinunu' itu."

¹³ Ya sambung si Samwel ma si Sa'ul, yukna, "Dupang pahāp ka magkahinangan buwattilu! Dalam bay bogbogannu panoho'an PANGHŪ' ma ka'a. Bang ka bay magkahagad, tuman ka'a maka saga panubu'nu pinapagsultan ma bangsa Isra'il ni kasaumulan. ¹⁴ Saguwā', pagka ka dalam bay ameya' ma panoho'an PANGHŪ' ma ka'a, mbal anatas kapagsultannu. Aniya' tapihana a'a makasulut pangatayanna, ati tapat'nnā' na e'na magmakōk ma saga ummat ya palsuku'anna."

¹⁵ Pabuhat magtüy si Samwel bo' palanjal min Gilgal ni Gibeya ya ma paglahat Benjamin. Malaingan si Sa'ul bay angitung saga sundalu ya beya' ma iya, nnom hatus heka sigām.

Bangsa Isra'il Dalam Magpakokos

¹⁶ Na, ina'an disi Sa'ul maka anakna si Jonatan pahanti' ma Gibeya, beya' isab saga sundalu sigām, samantala' wa'i masi ma Mikmas magpustu saga sundalu Pilistin. ¹⁷ Magbahagi' t'llu saga sundalu Pilistin itu bo' angandugpak bangsa Isra'il. Datumpuk inān bay patudju ni kauman Opra ya ma jadjahan lahat Suwal, ¹⁸ datumpuk bay pehē' tudju ni Bet-Horon, jari in tumpuk kat'lluna bay pehē' ni kareyahan min diyata'an karatagan Seboyim, ya paharap ni paslangan.

¹⁹ Ma waktu ina'an-i, dalam aniya' minsan dakayu' magsasasal ma katilingkal Isra'il sabab mbal nirulan e' bangsa Pilistin. Tināw asal sigām in saga bangsa Isra'il angahinang pakokos di-sigām. ²⁰ Angkan saga bangsa Isra'il subay pehē' ni saga bangsa Pilistin magpa'asa' kapanyapan sigām taga-solab, buwat saga paga'araru, saga sangkul, saga kapa maka sanggot. ²¹ Duwa sīn tibu'uk ya halga' pagpa'asa' solab paga'araru maka sangkul, dakayu' sīn tibu'uk ya halga' isab pagpa'asa' tugsuk a'aslag maka kapa

maka tōng tungkud. ²² Jari dalam aniya' minsan dakayu' min sundalu Isra'il magtakos kalis atawa budjak ma llaw pagbono' inān, luwal si Sa'ul maka anakna si Jonatan.

Tarupak Bangsa Pilistin e' si Jonatan

²³ Na, aniya' tumpukan sundalu Pilistin bay sinō' anunggu'an lān ya palabayan ma kapampangang Mikmas.

14

Da'ugan si Jonatan ma Mikmas

¹ Dakayu' llaw ah'ling si Jonatan anak si Sa'ul ni onde' baha'u ya magbobowa pakokosna, yukna, "Sūng kita pehē' ni pustu saga sundalu bangsa Pilistin ya ma dambila' inān." Sagō' dalam pinata'u mma'na.

² Pasalta', ina'an si Sa'ul maka nnom hatas sundaluna magpustu ma deyo'an kayu dalima* ma Meglon, ya ma tobtoban lahat Gibeya. ³ Beya' isab maina'an si imam Ahidja ya tag-bowahan epod. Si Ahidja itu anak si Ahitub ya danakan si Ikabod. Mma' sigā si Pinehas anak si Eli ya bay maghinang ni si Yawe ma Silo. Sagō' dalam sai-na makasayuhan kalikut si Jonatan e'.

⁴ Na, aniya' pampang min karuwambila' lān ya palabayan si Jonatan tudju ni pagpustuhan saga sundalu Pilistin. Boses ya pangōn ma pampang dambila', Sene ya pangōn ma dambila'. ⁵ Pa'anggot ni Mikmas ya pampang tampal ni uttala', pa'anggot ni Geba ya pampang tampal ni tunggara'. ⁶ Sakali, ah'ling si Jonatan ni magbobowa pakokosna inān yukna, "Sūng kita pehē' ni pustu bangsa kapil inān. Kalu mura-murahan kita tinabangan e' PANGHŪ'-Yawe. Tuman dalam aniya' makapagat bang iya ya amuwan da'ugan, ai naka aheka kitam atawa akulang."

⁷ Anambung magbobowa pakokos inān, yukna, "Pē'un tuwan, palanjalan bang ai maksudnu. Itiya' du aku ameya' ma ka'a minsan ai tumaluwa."

⁸ Ya pah'ling si Jonatan, "Sūng! Pehē' kita magpa'nda' ma sigām. ⁹ Bang sigām ah'ling ni kita, yuk-i, 'Angagad gi' kam mailu ati pi'ilu kami,' na maitu sadja kita, mbal kita palanjalan. ¹⁰ Sagō' bang yuk sigām, 'Patukad kam pi'itu', na patukad kita sabab ya ina'an paltanda'an in da'ugan pamuwan ma kita e' si Yawe."

¹¹ Sakali, magpa'nda' pa'in sigā karuwangan ni pustu saga Pilistin he', magtūy sigām ah'ling, yuk-i, "Allā! Nda'unbi ba saga Hibrani ilu, ilu na sikaluwasan min saga lowang bay patapukan sigām!" ¹² Jari angolang saga a'a ma pustu inān ni si Jonatan maka ni magbobowa pakokosna he', "Pasōng kam pi'itu bo' kam l'ggahan!"

Angkan ah'ling si Jonatan ni sehe'na inān yukna, "Paturul ka ma aku. Tuman pamuwan in da'ugan e' si Yawe ma bangsa Isra'il."

¹³ Parāg si Jonatan min pampang ati paturul min buli'anna magbobowa pakokosna inān. Tapapatay he' si Jonatan saga sundalu Pilistin, maka ina'an isab sehe'na amapatay min buli'anna. ¹⁴ Jari duwampū' heka Pilistin bay tapapatay ma kapangandugpak sigā kamint'dda inān. Akipt asal lugal bay pagbono'an e'.

Tara'ug Bangsa Pilistin

¹⁵ Manjari, ahiluhala' kamemon saga sundalu Pilistin kabowa tāw sigām. Ahiluhala' sigām ma deyom pustu, ahiluhala' sigām ma deya, ahiluhala'

* 14:2 14:2 Dalima' itu kayu ahāp buwa'na. 'Pomegranate' ōnna ma bahasa Inggris.

isab saga tumpukan magdurugpak. Magbeya' isab ajogjog tana' sabab in taw inān bay pinaniya' e' Tuhan.

¹⁶ Aniya' saga sundalu si Sa'ul ma Gibeya-Benjamin bay amantawan lahat ma sakalibut sigām, ati ta'nda' e' sigām saga sundalu Pilistin magkaukanat pehe'-pi'itu. ¹⁷ Magtūy ah'lling si Sa'ul ni saga a'a ya sehe'na, yukna, "Patipununbi saga sundalutam kamemon bo' nda'unbi bang sai dalam maitu." Pag'nda' sigām, luwal si Jonatan maka magbobowa pakokosna ya dalam maina'an. ¹⁸ Ati ah'lling si Sa'ul ni imam Ahidja, yukna, "Bowahun pi'itu Ba'ul Paljanji'an Tuhan ilu." (Ma waktu itu-i in Ba'ul Tuhan ina'an asal ma bangsa Isra'il.) ¹⁹ Na, hinabu si Sa'ul amissala ni imam e', paruhun na pa'in kalengogan ma pustu saga bangsa Pilistin. Angkan yuk si Sa'ul ma imam e', "Pasagarin na."

²⁰ Sakali, magsakaum si Sa'ul maka kamemon saga sundaluna bo' pakuyas ni pagbono'an. Anā, landu' aheya in kalengogan ma saga sundalu bangsa Pilistin sabab ina'an sigām magpatay dansehe'an. ²¹ Aniya' saga Hibrani bay asal palamud ma bangsa Pilistin bo' dambeya'an maka sigām ma deyom pustu, sagō' papinda na sigām ni saga sundalu Isra'il ya bay ma disi Sa'ul maka si Jonatan. ²² Sampay saga bangsa Isra'il ya bay sikatapukan ma kabūd-būran lahat Epra'im ameya' na isab angapas pagkale sigām in saga sundalu Pilistin wa'i na maglahian. ²³ Jari talappas bangsa Isra'il e' si PANGHŪ'-Yawe ma llaw ina'an du, ati palanjat na pa'in pagbono' inān sampay ni dambila' Bet-Aben.

Panubali si Sa'ul

²⁴ Na, ma llaw ina'an-i, landu' abinsana' saga sundalu bangsa Isra'il sabab bay makasubali si Sa'ul, yukna, "Bang pa'in pinagmulka'an sai-sai anginam takakan ma mbal gi' s'ddop llaw. Subay aku makabalosan saga bantaku dahū!" Angkan dalam sai-na anawakkal amangan sampay ni kakohapan.

²⁵ Sakali itu, makat'kka pa'in kamemon sundalu inān ni dakayu' gulangan, aniya' gula' buwani maina'an ma kuwit tana'. ²⁶ Pagsōd sigām pehe', ta'nda' e' sigām gula' buwani inān magdayas-dayas, saguwā' dalam aniya' minsan dakayu' min sigām makatawakkal an'no'an tōng tanganna pina'an sabab kabowa taw sigām ma bay panubali sultan Sa'ul e'. ²⁷ Saguwā', pagka dalam bay takale e' si Jonatan panubali mma'na, bay pina'abuf tōng tungkudna ni gula' inān bo' kininaman e'na. Pagkakanna pa'in, pasawa magtūy pamaihu'anna pagka ahāp na palasahanna. ²⁸ Nihaka'an iya magtūy e' dakayu' sundalu bay maina'an. "Tuwan," yukna, "kami saga sundalu bay pinagsapahan e' mma'nu, sinō' mbal amangan ai-ai llaw itu. Pinagmulka'an kono' kami. Angkan ko' kami itu pinunung na e' lingantu."

²⁹ Anambung si Jonatan, yukna, "Allā, aheya kasasawan pamat'kka e' mma'ku ma kitam kamemon! Nda'unbi ba kahāp palasahanku pagkakanku gula' buwani itu minsan la'a hal dangkuri." ³⁰ Yukna lagi, "Luba'na na bahā' bang kam bay makakakan ai-ai ya tatabanbi min saga bantatam. Marai' aheka lagi' bangsa Pilistin bay tapapatay."

³¹ Ma llaw ina'an, tapapatay e' bangsa Isra'il saga bangsa Pilistin tinagna'an min Mikmas sampay ni jadjahan Ayjalon. Pagubus, landu' apaya saga a'a Isra'il sabab lingantu. ³² Angkan pinagagawan e' sigām saga bili-bili maka hayop bay tataban e' sigām bo' sinumbali' saru'un-du'un. Agsai pinagkakan e' sigām minsan masi laha'an, kabowa lingantu sigām. ³³ Ati aniya' makasumbung ma si Sa'ul, yukna, "Tuwan, makapakay dusa

ni PANGHŪ' saga a'anu sabab wa'i sigām amangan sumbali'an masi taga-laha'."

Yuk si Sa'ul, "Saga panipu! Pagulungunbi saru'un-du'un pi'itu batu aheya." ³⁴ Magpanoho'an gi' iya, yukna, "Pehē'unbi saga a'a he' bo' soho'unbi amowa pi'itu saga sapi' maka bili-bili sigām dangan maka dangan. Soho'unbi sigām anumbali' maka amangan maitu. Subay sigām mbal amakay dusa ni PANGHŪ' pagka sigām amangan sumbali'an masi taga-laha'."

Angkan ma sangom ina'an du, amowa sigām pakaniya-pakaniya saga sapi' maka bili-bili sigām bo' sinumbali' maina'an. ³⁵ Anambak isab batu si Sa'ul pagkulbanan ni PANGHŪ'-Yawe. Yampa aniya' pagkulbanan tahinang e'na.

³⁶ Manjari ah'lling si Sa'ul, "Sangom itu," yukna, "parugpak kitam ni saga bangsa Pilistin. Gora'tam ai-ai sigām kamemon ati papatayta sigām kamemon sampay ni kasubuhan."

Anambung saga sundalu inān, "Hinangun tuwan bang ai taluwa' ma pikilannu."

Sagō' ya panambung imam, "Subay kitam angaru dahū ni Tuhan."

³⁷ Angkan angaru si Sa'ul ni Tuhan yukna, "Ya Tuhan, parugpak na bahā' kami ni bangsa Pilistin? Pamuwannu bahā' in da'ugan ma bangsa Isra'il?" Saguwā' halam aniya' sambung Tuhan ma llaw ina'an. ³⁸ Pagka buwattē', ah'lling si Sa'ul ni saga nakura' ma tumpukan sundalu. "Pasōng kam pi'itu," yukna, "bo' tata'u bang ai dusa bay tahinangtam ma llaw itu."

³⁹ Sapahanku ma ōn si Yawe ya Manglalappas ma bangsa Isra'il, sai-sai katōngan dusa itu minsan anakku si Jonatan, subay pinapatay." Sagō' halam makapamūng saga a'a inān minsan dangan.

⁴⁰ Ah'lling lagi' si Sa'ul ni kamemon saga a'a Isra'il, yukna, "Mailu kam ma dambila', ati aku maka anakku si Jonatan maitu isab ma dambila' itu."

Jari anambung saga a'a maina'an, "Ka'a ya magkabaya'an, tuwan."

⁴¹ Sakali angamu'-ngamu' si Sa'ul ni si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il, yuk-i. "Ya PANGHŪ', pata'uhun ni kami bang sai bay makarusa." Magko'ot-ko'ot pa'in, tasayu ngga'i ka saga sundalu ya bay tag-dusahan, sabab si Jonatan maka si Sa'ul ya tako'ot. ⁴² Magtūy ah'lling si Sa'ul, yukna, "Pagko'ot-ko'otinbi bang sai ma kami maka si Jonatan ya bay makarusa." Jari si Jonatan ya tako'ot.

⁴³ Na, ah'lling si Sa'ul ni si Jonatan, yukna, "Haka'in aku bang ai bay tahinangnu?"

Anambung si Jonatan, "Bay t'nno'anku tōng tungkudku ni gula' buwani bo' bay kinamanku dangkuri'. Na, patut bahā' aku subay pinapatay?"

⁴⁴ "Aho' Jonatan" yuk si Sa'ul. "Bang pa'in aku pinat'kkahan mulka' e' Tuhan bang ka mbal papatayku."

⁴⁵ Saguwā' yuk saga sundalu ni si Sa'ul, "Si Jonatan ya bay angaliyusan bangsatam Isra'il min kamulahan! Angay iya subay pinapatay? Mbal patut! Anapa kami ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal, in si Jonatan subay mbal ni'inay, sabab Tuhan ya bay anabangan iya ma bay tahinangna llaw itu." Angkan kaliyusan si Jonatan e' saga a'a inān ati halam bay pinapatay.

⁴⁶ Manjari itu, pahondong na si Sa'ul angapas saga bangsa Pilistin angkan sigām magsuhutan na ni kalahatan sigām.

⁴⁷ Min waktu tagna' kapagsultan si Sa'ul ma Isra'il, niatuhan e'na saga banta sigām min paruruwambila'. Ya na bangsa Mowab, bangsa Ammon, bangsa Edom, saga sultan bangsa Soba, maka bangsa Pilistin. Minsan pi'ingga parugpak si Sa'ul maka saga sundaluna, anganda'ug sadja

sigām. ⁴⁸ Aesog e'na amono' ati tara'ug bangsa Amalek. Talappas e' si Sa'ul bangsa Isra'il min komkoman saga a'a bay makalangpasan ai-ai sigām.

Si Sa'ul Magtautai'anak

⁴⁹ Ya itu saga anak si Sa'ul l'lla: si Jonatan bo' si Isboset maka si Malki-Suwa. Anakna d'nda kasiyakahan ya na si Merab, maka si Mikal ya kasiyalihan. ⁵⁰ On h'nda si Sa'ul ya na si Ahinowam anak si Ahima'as. Ōn a'a ya nakura' katapusan alanga ma saga sundaluna ya na si Abner. Magkaki si Sa'ul maka si Abner itu pagka ⁵¹ magdanakan mma' sigām. Si Kis ya mma' si Sa'ul, maka si Nēr ya mma' si Abner. Si Abiyel ya bay mma' sigā.

⁵² Magbono' na pa'in bangsa Pilistin maka bangsa Isra'il sampay ni waktu kamatay si Sa'ul, halam aniya' halianna. Bang aniya' a'a akosog atawa aesog ta'nda' e' si Sa'ul ma bangsa Isra'il, ningā' magtūy e'na magsundalu.

15

Tinaikutan e' si Yawe Pagsultan si Sa'ul

¹ Ah'ling si Samwel ma si Sa'ul yukna, "Aku ya bay pinabeya' e' PANGHŪ' amusugan ka'a ns'llan bo' ka pinat'nna' magsultan ma bangsa Isra'il, ya bangsa suku'na. Na, kalehun pahāp kallam PANGHŪ' Sangat Kawasa, ² ya yuk-i, "Tungbasanku bangsa Amalek ma sabab bay kapangahapa' sigām bangsa Isra'il waktu kaluwas sigām min lahat Misil. ³ Na, buwattina'an, pehē' na ka, dupgakun bangsa inān. Laglagun sigām kamemon maka paka'atun ai-ai palsuku'an sigām. Da'a kapinin minsan dangan. Papatayun sigām kamemon d'nda-l'lla sampay ni onde'onde' maka anak-duru'an. Papatayun isab saga kahayopan sigām, ai naka sapi', ai naka bili-bili, ai naka unta' sampay kura'. Papatayun kamemon." "

⁴ Sakali pinalinganan e' si Sa'ul saga a'ana magbobono', sinō' patipun ma da'ira Tela'im. Jari duwahatus ngibu sundalu magtinape' ya bay patipun pina'an, maka sangpū' ngibu isab min bangsa Yuda. ⁵ Na, pehē' disi Sa'ul tudju ni da'ira bangsa Amalek ati patapuk ma kal'bbakan bo' anipihan sigām. ⁶ Jari magbanda' si Sa'ul ma bangsa Kēn, yukna, "Ala'an kam min deyoman saga bangsa Amalek ilu bo' kam mbal talapay pinapatay, sabab aheya kahāpan bay hinangbi ma bangsa Isra'il waktu kaluwas sigām min lahat Misil." Angkan paokat minna'an saga bangsa Kēn.

⁷ Sakali itu, parugpak disi Sa'ul ni bangsa Amalek, tinagna'an min Habila sampay ta'abut Sūr, ya lahat ma bihing Misil tampal ni sobangan. ⁸ Tapapatay e' sigām kamemon saga sundalu Amalek inān sagō' si Agag ya sultan sigām hal bay sinaggaw. ⁹ In si Agag maka saga hayop ya katapusan ahāp, maka saga anak hayop ya asambu, halam bay ni'inay e' disi Sa'ul maka saga a'ana. Ahuskaw sigām amaka'at ai-ai ahāp angkan aniya' lagi' allum maka takapin. Sagō' sasuku halam kapūsanna bay nilaglag katūyan e' sigām.

¹⁰ Manjari angallam PANGHŪ' ma si Samwel, yukna, ¹¹ "Magsusun aku amene' si Sa'ul magsultan sabab kataikutan aku e'na, maka halam bay beya'na saga panoho'anuku." Pagkale itu-i he' si Samwel, landu' iya asusa angkan iya angamu'-ngamu' ni si Yawe animpus dasangom inān.

¹² Pag'llaw dakayu' hinabu subu-subu lagi', pabungkal na si Samwel arak amowa mag'nda' maka si Sa'ul, saguwā' aniya' angahaka'an iya, yukna, "Si Sa'ul bay ma kauman Karmel insini' amat'nggehan ta'u-ta'u pamaheyana ma kabantuganna. Wa'i na iya palūd ni Gilgal."

¹³ Makat'kka pa'in si Samwel ni Gilgal, ah'ling si Sa'ul ni iya, yuk-i, "Mura-murahan bang pa'in ka binarakatan e' si Yawe! Bay na beya'ku saga panoho'anna."

¹⁴ Anambung magtūy si Samwel, yukna, "Na bang buwattē', ai bahā' lling bili-bili maka sapi' ya takaleku itu?"

¹⁵ Anambung si Sa'ul, yukna, "Ya ilu bay ta'agaw e' saga sundaluku min bangsa Amalek. Bay kinapinan e' sigām saga bili-bili maka sapi' ya katapusan ahāp supaya aniya' panukbal ni si Yawe ya Tuhannu. Saddi m'nnilu bay papatay kami kamemon."

¹⁶ "Ē! Sarang na!" yuk si Samwel. "Kalehun gi' bay pangallam PANGHŪ' ma aku dibuhi."

"Na, haka'in aku," yuk si Sa'ul.

¹⁷ Ah'ling si Samwel yukna, "Areyo' kabantugannu arai' bang ma bis-tahannu, malaingan in ka'a pagmakōkan ma saga kapanubu'an bangsa Isra'il. Tapene' ka e' si Yawe magsultan ma sigām. ¹⁸ Ya panoho'anna ma ka'a, yuk-i, 'Laglagun kamemon saga a'a Amalek, ya bangsa patila'atun inān. Bono'un sigām sampay sigām amatay kamemon.' " ¹⁹ Atilaw lagi' si Samwel yukna, "Angay halam beya'nu panoho'an PANGHŪ'-Yawe he'? Angay magtūy agawnu saga tatabanan ya ka makahinang kala'atan makasāk atay PANGHŪ'?"

²⁰ Anambung si Sa'ul, "Oy! Bay du aku magkahagad ma kabaya'an PANGHŪ'. Bay hinangku panoho'anna ma aku. Bay papatayku kamemon bangsa Amalek maka bay saggawku si Agag ya sultan sigām. ²¹ Suku' ma Tuhan asal saga bili-bili maka sapi' ya tataban inān, malaingan kinapinan e' saga sundaluku saga hayop katapusan ahāp. Itiya' na ma Gilgal bo' aniya' susumbali'an tinukbalan ni si Yawe ya Tuhannu."

²² Yuk sambung si Samwel ma si Sa'ul,
 "Kasulutan bahā' si Yawe ma saga susumbali'an tinunu'
 maka tutukbalan pagtaubat
 labi lagi' min pameya'ta ma saga panoho'anna?
 Ahāp lagi' magkahagad ma panoho'an Tuhan
 min amowa tutukbalan.

Ahāp lagi' ameya' ma kabaya'anna
 min anukbal lanab min saga bili-bili l'lla.

²³ Pinasali' ni dusa magpuputika'
 ya dusa a'a anagga' ma PANGHŪ',
 maka bang a'a magmalangkahi,
 pasali' la'atna ni pagsumba ni saga ta'u-ta'u.

Ma pasalan kataikutnu min panoho'an PANGHŪ'-Yawe,
 tinaikutan isab he'na kapagsultannu."

²⁴ Manjari ah'ling si Sa'ul ma si Samwel, yukna, "B'nnal, bay aku makalanggal panoho'an PANGHŪ' maka panoho'annu. Tu'ud aku tināw ma saga a'aku, angka bay beya'ku pamogos sigām. ²⁵ Ndū' tuwan," yukna, "amu'ku junjung ni ka'a, ampunun aku. Sehe'in aku bo' kita pabalik pehē' anumba ni PANGHŪ'-Yawe."

²⁶ Saguwā' anambung si Samwel, yukna, "Hē! Mbal aku ameya' ma ka'a sabab bay taikutannu panoho'an PANGHŪ', maka ilu na ka tinaikutan he'na. Mbal na ka makapagsultan ma bangsa Isra'il!"

²⁷ Jari itu, song pa'in ala'an si Samwel, niragtu' tōng jubana e' si Sa'ul ati magtūy agese'. ²⁸ Yuk si Samwel ma iya, "Nda'un na, in kapagsultannu sapantun juba itu. Taragtu' e' PANGHŪ' min ka'a llaw itu, ati pamuwanna

ma dakayu' pagkahinu, a'a labi ahāp min ka'a. ²⁹ In Tuhan Kasahaya'an bangsa Isra'īl, mbal magputing atawa amindahan pikilanna sabab ngga'i ka iya manusiya' magpinda-pinda pikilan."

³⁰ Anganjunjung pabalik si Sa'ul. "Aho', bay aku makarusa," yukna, "sagō' amu'ku ma ka'a, pagaddatin aku ma baihu'an saga pagmatto'ahan ma bangsaku Isra'īl sampay ma bangsa Isra'īl kamemon. Sehe'in aku bo' kita pabalik amudji ni si Yawe ya pagtuhanannu." ³¹ Sakali pabunyug na si Samwel ma si Sa'ul ati makapudji iya ni PANGHŪ'.

Pinapatay si Agag

³² Pagubus, ah'ling si Samwel, yukna, "Bowahunbi pi'itu si Agag ya sultan bangsa Amalek."

Na, pasekot si Agag pina'an ni si Samwel ma halaman aniya' kahang-gawanna, sabab ma pikilanna, "Tantu palabay kapiligduhan, mbal na ko' aku itu pinapatay."

³³ Saguwā' yuk si Samwel, "Ma pasalan aheka ina' kalungayan anak sabab bay papataynu, damikiyanna amatay du ka isab ati kalungayan anak ina'nu." Jari pinaglagut-lagut si Agag e' si Samwel ma matahan si Yawe, maina'an ma Gilgal.

³⁴ Puwas pa'in e'-i, amole' na sigā karuwangan, si Samwel ni Rama bo' si Sa'ul ni Gibeya. ³⁵ Min waktu inān sampay ni llaw kamatay si Samwel halaman na iya amowa mag'nda' ma si Sa'ul. Sagō' magdukka na pa'in si Samwel ma kahālan si Sa'ul. Magsusun isab si Yawe sabab kapamene'na ma si Sa'ul magsultan ma bangsa Isra'īl.

16

Si Da'ud Pinene' Magsultan

¹ Manjari dakayu' llaw, magkallam si Yawe ma si Samwel, yukna, "Sarang na pagdukkannu ma si Sa'ul pagka kataikutan e'ku pagsultanna ma bangsa Isra'īl. Isihun ns'llan jaitun ni tanduk ya bowanu ilu bo' ka pehē' ni Betlehem ni a'a pinagōnan si Jesse. Sabab aniya' anakna l'lla tapene'ku magsultan."

² Sagō' atilaw si Samwel, yukna, "Buwattingga kapehē'ku? Bang tasayu e' si Sa'ul, tantu aku pinapatay e'na."

Ya sambung PANGHŪ'-Yawe, "Amowa ka dakayu' anak sapi' d'nda bo' haka'in saga a'a mahē' in ka'a pehē' amowa tutukbalan pagkulbannu ni Tuhan. ³ Ta'abbitun si Jesse ni pagkulbanan ati pata'uku ni ka'a bang ai subay hinangnu. Busugin ns'llan ya a'a tō'ku ma ka'a."

⁴ Bineya' e' si Samwel panoho'an PANGHŪ' ati pehē' iya ni Betlehem. Pagt'kkana, bināk iya e' saga pagmatto'ahan maina'an maka he' sigām amidpid. Atilaw sigām ma iya, yuk-i, "Tuwan, kahāpan bahā ya pagpi'itunu ilu?"

⁵ "Aho'," yuk sambung si Samwel. "Pi'itu aku anukbal tutukbalan kulban ni si Yawe. Sussihunbi pamarananbi bo' kam pi'itu ameya' ma aku." Sinussi isab e' si Samwel si Jesse maka saga anakna l'lla bo' ta'abbitna sigām ni pagkulban.

⁶ Pagt'kka sigām, ta'nda' e' si Samwel si Eliyab ya anak si Jesse kasiyakahan, angka pangannalna, "Tantu ya na itu bay tapene' e' PANGHŪ'-Yawe."

⁷ Saguwā' angallam PANGHŪ' ma si Samwel, yukna, "Da'a nda'un luwana atawa lanjangna sabab ngga'i ka iya bay tapene'ku. Magbidida'

asal e'ku ang'nda' min pang'nda' manusiya'. Sabab in manusiya' mag'nda' sadja ma pangluwahan saguwā' aku si Yawe ang'nda' ma pangatayan."

⁸ Sakali pinalinganan e' si Jesse si Abinadab ya anakna pasunu' bo' binowa palabay min matahan si Samwel. Saguwā' yuk si Samwel, "Ngga'i ka iya bay tapene' e' PANGHŪ'." ⁹ Jari si Samma, ya anak si Jesse kat'llu na, pinalabay min si Samwel, sagō' yuk si Samwel, "Ngga'i ka du isab iya bay tapene' e' PANGHŪ'." ¹⁰ Tapalabay e' si Jesse kapitu' anakna l'lla min matahan si Samwel sagō' buwattē' na pa'in pah'lling si Samwel, yukna, "Halam sai-na ma sigām bay tapene' e' PANGHŪ'." ¹¹ Angkan atilaw si Samwel ma si Jesse yukna, "Halam na aniya' saddi anaknu min sigām itu?"

"Aniya' gi' kasiyalihan," yuk sambung si Jesse, "saguwā' wa'i magipat saga bili-bili."

Ah'lling si Samwel, "Soho'un iya pinabowa pi'itu. Mbal kitam makatagna' sat'ggolna mbal at'kka."

¹² Angkan pina'ā' e' si Jesse anakna kasiyalihan. Onde' arorog iya, amanis, maka ahāp isab ninda' matana.

Jari yuk PANGHŪ' ma si Samwel, "Ya na ilu tapene'ku. Pē'un na, busugin iya ns'llan tanda' kapagsultanna."

¹³ Manjari ningā' e' si Samwel tanduk isihan ns'llan e' bo' busuganna si Da'ud ma matahan saga danakanna. Tinagna'an min llaw inān pataptap Rū si Yawe ma si Da'ud. Sakali amole' na pabalik si Samwel ni Rama.

Si Da'ud ma Deyoman Sultan Sa'ul

¹⁴ Sakali ala'an na Rū si Yawe min si Sa'ul ati aniya' saitan pinapehē' e' si Yawe aminsana' iya. ¹⁵ Ah'lling saga tendogna, yuk-i, "Tuwan sultan, tantu ka bininsana' e' saitan bay min Tuhan. ¹⁶ Angkan tuwan, soho'un kami saga sosoho'annu itu amiha dakayu' a'a ata'u magbiyula. Ati sakahaba' ka tin'kka e' saitan, magbiyula iya supaya pahāp palasahannu."

¹⁷ Angkan magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna inān, yukna, "Na aho', piha'inbi aku a'a apanday magbiyula bo' bowahunbi pi'itu."

¹⁸ Jari ah'lling dakayu' sosoho'an inān yukna, "Tuwan, aniya' kata'uwanku apanday magbiyula. Anak iya si Jesse a'a min Betlehem. Aesog iya maka bobono'un. Ahantap isab himumūnganna maka arorog pamarananna. Ina'an isab PANGHŪ'-Yawe pat'ttog ma iya."

¹⁹ Manjari amabeya' lapal si Sa'ul ni si Jesse, yuk-i, "Papi'ituhun anaknu si Da'ud ya magi'ipat bili-bili ilu." ²⁰ Pagkale si Jesse, magtūy iya anganduwa' ni kura' ba'an tinapay maka dapangisihan binu-anggul maka dakayu' anak kumbing. Aubus pa'in niruwa' e'na, pinatulak e'na si Da'ud pehē' ni si Sa'ul.

²¹ Sakali anagna' na maghinang si Da'ud ma deyoman sultan Sa'ul. Kasulutan sidda si Sa'ul ma iya angkan iya nihinang dakayu' magbobowa pakokosna. ²² Amabeya' lapal isab si Sa'ul pehē' ni si Jesse, yuk-i, "Pamaituhun na si Da'ud ma deyomanku sabab kasulutan aku ma iya."

²³ Na, sakahaba' si Sa'ul bininsana' e' saitan bay min Tuhan, magbiyula magtūy si Da'ud. Bay pa'in iya makabiyula, pahāp palasahan si Sa'ul maka ala'an isab saitan min iya.

¹ Manjari magtipun saga sundalu bangsa Pilistin bo' pasakap magbono'. Magpūn sigām ma kauman Soko ya ma lahat Yuda, ati magpustu sigām ma Epes-Dammim ma llot Soko maka Aseka. ² Ina'an isab magtimuk disi Sa'ul maka saga sundalu Isra'il bo' magpustu ma L'bbak Ela. Patanam isab sigām bo' angatu ma bangsa Pilistin. ³ In bangsa Pilistin ina'an ma dakayu' būd, maka ina'an saga bangsa Isra'il ma būd saddī. Aniya' l'bbak-būd isab ma llot sigām.

⁴ Sakali aniya' paluwas min pustu bangsa Pilistin dakayu' a'a bobono'un maka babantugun. Onna si Golayat, a'a min da'ira Gāt. Kulang-labi dand'ppa maka tonga* lanjangna. ⁵ Magsinaruk tumbaga si Golayat itu, maka magbinadju' badju' sisikan tumbaga, buhatna saga limampū' ka lima kilu. ⁶ Tinampunan tape'na maka tumbaga, maka aniya' budjak tumbaga pasalay ma bukatna. ⁷ Aniya' budjakna dakayu' da'aslag batangna maka batang pagt'nnunan kakana'. Ya solabna dī basi', ya buhatna saga pitu' kilu. Aniya' magbobowa tamingna parahū min iya.

⁸ Na, an'ngge si Golayat itu ma anggopan saga sundalu bangsa Isra'il, maka e'na angamahit, yukna, "Angay kam subay paluwas magbono'? Aku itu dakayu' ko' sundalu Pilistin, bo' ka'am ilu banyaga' sadja si Sa'ul! Pene'unbi," yukna, "dakayu' a'abi bo' soho'unbi pi'itu angatuhan aku. ⁹ Bang saupama aku tara'ugna, magpabanyaga' kami ma ka'am. Sagō' bang iya ya tara'ugku, ka'am ya hinang kami banyaga'." ¹⁰ Ah'lling lagi' si Golayat, yukna, "Buwattina'an tukasku kaesogbi bangsa Isra'il! Papi'ituhunbi bang aniya' angatuhan aku." ¹¹ Ā, pagkale bissala si Golayat itu e' si Sa'ul maka kamemon saga sundalu Isra'il, magtūy sigām angalogmay maka sinōd tāw.

Pasal si Da'ud

¹² Na, ina'an si Da'ud anak si Jesse, ya min tumpuk Eprata. Si Jesse inān bay pat'nna' ma Betlehem ma lahat Yuda. Walu' heka anakna, maka ato'a na iya ma waktu kapagsultan si Sa'ul. ¹³ T'llungan anak si Jesse kasiyakahan bay ameya' ma sultan Sa'ul ma pagbono'an. Ya siyaka to'ongan si Iliyab, bo' si Abinadab, bo' si Samma, ¹⁴ maka si Da'ud ya kasiyalihan. Jari ya t'llungan anak siyaka ameya' na pa'in ma si Sa'ul ma pagbono'an, ¹⁵ ati si Da'ud ya magpehē'-pi'itu. Bay pa'in iya maghinang ma si Sa'ul, amole' iya pabalik ni Betlehem angipat saga bili-bili mma' sigām.

¹⁶ Manjari magmairan na pa'in si Golayat ma matahan bangsa Isra'il, waktu subu maka waktu kohap ma deym mpatpū' llaw.

¹⁷ Dakayu' llaw, magpanoho'an si Jesse ma si Da'ud, yukna, "Oto', pasa'ut ka pehē' ni pustu saga siyakanu. Bowahin sigām dakarut pai-tirigu bay sinanglag maka sangpū' solag tinapay itu. ¹⁸ Bowahin isab nakura' tumpukan sigām sangpū' solag gatas apit†. Maka nda'un isab kahālan saga siyakanu mahē', ati bowahin aku lapal in sigām asalamat du. ¹⁹ Wa'i sigām magbeya' maka sultan Sa'ul maka kamemon sundalu Isra'il ma L'bbak Ela, magbono' na pa'in maka bangsa Pilistin."

²⁰ Dai' llaw pa'in, pabangun na si Da'ud bo' pang'bbana saga bili-bili ma dakayu' magi'ipāt bili-bili du isab. Palanjal na iya amowa saga balanja' buwat bay panoho'an mma'na, ati makat'kka iya pehē' hinabu ma pal'ngnganan pa'in saga magbobono' bangsa Isra'il ni atag pagbono'an. Ina'an sigām angolang panukas palbantahan sigām bangsa

* 17:4 17:4 Dand'ppa maka tonga', atawa siyam tape'. † 17:18 17:18 Ya 'gatas apit' itu, 'cheese' ma bahasa Inggris.

Pilistin. ²¹ Sakali, magharap na sundalu Isra'il maka sundalu Pilistin. ²² Pagka buwattè', pang'bba e' si Da'ud ma magjajaga balanja' ai-ai bay bowana bo' magdai'-dai' pehè' angowa' ma saga siyakana. ²³ Hinabuna lagi' magbissala maka sigām, ina'an na si Golayat a'a Gāt an'ngge min dahuwan saga pagkahina sundalu Pilistin, maka he'na isab anukas kaesog bangsa Isra'il buwat bay kahaba'. Jari takale itu he' si Da'ud. ²⁴ Pag'nda' saga sundalu bangsa Isra'il ma si Golayat, magtüy sigām magdauragan kabowa taw sigām.

²⁵ Magupama na pa'in saga sundalu inān, yuk-i, "Nda'unbi ba a'a inān. Llaw-llaw iya paluwas min pustuna anukas bangsatam Isra'il. Yuk suli-suli, sai ya makapapatay ma si Golayat tinungbasan alta' aheka e' sultan Sa'ul. Pamah'nda isab e'na anakna budjang ma a'a makapatay si Golayat, ati saga anak-kampungna mbal na pinabayad buwis parinta."

²⁶ Atilaw gi' si Da'ud ma saga a'a ya ma atagna, yukna "Ai kono' panungbas ma a'a makapatay a'a bangsa Pilistin itu, maka amuwas kaiya'antam bangsa Isra'il? Sai sa kapil itu ya makatawakkal anukas saga sundalu ya suku' Tuhan kakkal salama-lama?"

²⁷ Binalikan e' saga a'a inān ya bay pagupama sigām, yuk-i, "Buwattè' ya panungbas e' sultan ma sai ya makapatay ma Pilistin ilu."

²⁸ Na, pagkale si Eliyab ya siyaka si Da'ud ma bay panilawna ma saga sundalu inān, magtüy akagit atayna. Angkan pah'linganna si Da'ud, yukna, "Magay ka mailu? Sai bay pang'bbahannu saga bili-bili salat-salat ma paslangan he'? Kata'uwanku ka'a maka pagabbunu. Mamarahi to'ongan la'at pikilannu. Hal ko' ka ilu bay pi'itu ang'nda'-ng'nda' pagbono' itu!"

²⁹ Ya sambung si Da'ud, "Angay?" yukna. "Ai bay hinangku? Halam bahā' aniya' kapatutku minsan hal atilaw?" ³⁰ Jari pataikut si Da'ud min siyakana bo' atilaw ma a'a saddi ma pasal ina'an-i. Sakali magsali' du panambung sigām ma iya. ³¹ Na, takale suli-suli si Da'ud itu ati tahaka ni si Sa'ul, angkan iya pinalinganan sinō' pehè' ni sultan.

³² Pagt'kka si Da'ud, ah'ling iya ni si Sa'ul, "Tuwan sultan," yukna, "subay kitam mbal niomagad ma a'a Pilistin ilu! Aku ya pehè', tuwan, angatuhan iya!"

³³ Ya sambung si Sa'ul ma iya, "Oy! Mbal ka maka'atuhan Pilistin ilu. Onde'-onde' gi' ka, bo' iya inān magbobono' asal min bay lagi' kabata'na."

³⁴ Sagō' ah'ling si Da'ud ni si Sa'ul, yukna, "Tuwan, aku itu magi'ipat saga bili-bili mma'ku. Sakahaba' aniya' bili-bili tatanga' e' halimaw atawa baruwang, ³⁵ aku iya magbaran anurul ati puwasanku bili-bili min bowa' sattuwa he'. Tabing pa'in aku e' sattuwa he', magtüy lurayku ma bū-langalna bo' papatayku. ³⁶ Aho', tuwan sultan, aheka saga halimaw maka baruwang bay tapapatayku angkan pasali'ku a'a kapil bangsa Pilistin itu ni dakayu' sattuwa inān, pagka tatukas e'na kasundaluhan suku' Tuhan, ya kakkal salama-lama." ³⁷ Ah'ling lagi' si Da'ud, yukna, "Ya PANGHŪ'-Yawe bay angalappasan aku min kukku halimaw maka min kukku baruwang, ya du isab Tuhan angalappasan aku min pang'ntan a'a Pilistin itu."

Pagka buwattè' pa'in, ah'ling si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, "Na, pehè' ka angatu. Bang pa'in PANGHŪ' pabeya' ma ka'a."

³⁸ Manjari, pinasulug he' si Sa'ul saga pamakayna pagbono' ma si Da'ud. Pinasulug sarukna tumbaga ni kōk si Da'ud, badju'na basi' ma puhu'na. ³⁹ Pagubus itu, magtinakos si Da'ud kalis si Sa'ul, pinakambotan pehè'

‡ 17:34 17:34 Baruwang itu sattuwa talun landu' aesog. 'Bear' ōnna ma bahasa Inggris.

ni badju'na pagbobono'. Sagō' agon iya mbal makal'ngngan pagka mbal biyaksa, angka'ni iya ah'lling ni si Sa'ul.

"Tuwan sultan," yukna, "mbal aku makapamono' bang aku magbinadju' saga pakayan itu sabab dalam aku biyaksa." Minnē' niurusan e' si Da'ud.⁴⁰ Jari ningā' e'na tungkudna bo' pehē' ni sapa' amene' lima batu-batu alanu', pinat'nna' e'na ni deyom puyu'-puyu' ya asal pinagbowa e'na ma waktu kapangipatna saga bili-bili. Binowa isab pitikanna bo' pal'ngngan tudju ni si Golayat ya a'a Pilistin e'.

⁴¹ Salta', pina'an si Golayat tudju ni si Da'ud, maka ina'an isab magbobowa tamingna min dahuanna. ⁴² Pag'nda' si Golayat ma si Da'ud in iya onde' baha'u lagi' maka ahāp luwana, magtūy iya niudju' e'na. ⁴³ Yukna ma si Da'ud, "Hōy! Ai pangannalnu ma aku? Ero' bahā', angka'ni ka pi'itu ni aku maka kayu-kayunu ilu?" Sinabbut isab e'na saga tuhan ya pagtuhanan bangsa sigām Pilistin bang pa'in si Da'ud taluwa' sukna'. ⁴⁴ Amissala lagi' iya ma si Da'ud, "Pasōng ka pi'itu," yukna, "bo' pamakanku isinu ilu ma saga manuk-manuk maka saga sattuwa talun!"

⁴⁵ Anambung si Da'ud ma Pilistin e', yukna, "Ka'a ilu magbowa kalis, budjak aheya maka budjak ariki', sagō' atuhanta ka ma ōn si Yawe, ya Tuhan tatukasnu itu. In iya Tuhan Sangat Kawasa, ya pagtuhanan saga sundalu Isra'il. ⁴⁶ Ma llaw itu, tinukbal ka ni aku e' PANGHŪ'-Yawe ati papatayta ka maka ponggolanku kōknu. Pakakanku bangkaybi bangsa Pilistin ma saga manuk-manuk maka saga sattuwa talun, ati tasayu e' kamemon manusiya' aniya' Tuhan sab'nnal-b'nnal ma bangsa Isra'il. ⁴⁷ Kamemon saga a'a sikatimukan itu song makata'u in si Yawe makalappas saga a'a suku'na minsan dalam aniya' kalis atawa budjak pakokosna. Ma iya asal in da'ugan ma pagbono' itu, ati tinukbal kam e'na ni komkoman kami."

⁴⁸ Na, pagsekot na pa'in si Golayat, arak parugpak, magtūy paragan si Da'ud amāk iya. ⁴⁹ Kino'ot e'na dakayu' batu-batu min deyom puyu'-puyu'na bo' magtūy pinitik si Golayat. Taluwa' iya ma tuktukna ati paloblob batu he'. Magtūy iya humantak para'ub.

⁵⁰ Sakali anganda'ug si Da'ud minsan hal pitikan maka batu ma tanganna. Minsan dalam kalisna, tabono'na maka tapatayna si Golayat. ⁵¹ Paghantak si Golayat itu, paragan magtūy si Da'ud bo' an'ngge ma atagna. Nihublut e'na kalis si Golayat bo' papatayna. Pagubus, pinong-golan e'na kōk.

Na, pag'nda' bangsa Pilistin in sundalu sigām babantugun amatay na, magtūy sigām maglahian. ⁵² Sakali, magolangan saga sundalu bangsa Isra'il maka bangsa Yuda maka e' sigām pasōng ni dahuwan bo' angapas saga Pilistin sampay ni bihing da'ira Gāt maka ni pagsosōran ni Ekron. Sikahantalan bangkay saga sundalu Pilistin ma bihing lān min Sa'araim sampay ni Gāt maka ni Ekron. ⁵³ Pagbalik saga sundalu Isra'il min bay panurulan ma saga sundalu Pilistin, tataban magtūy e' sigām kamemon ai-ai takapin ma pustu saga sundalu Pilistin. ⁵⁴ Jari binowa e' si Da'ud kōk si Golayat ni Awrusalam, sagō' saga pakokos si Golayat bay bowana ni toldana.

⁵⁵ Maka'nda' pa'in si Sa'ul ma kapangatu si Da'ud ma si Golayat, atilaw iya ma si Abner ya nakura' saga sundaluna. "Abner," yukna, "anak sai sa onde' baha'u inān?"

"Minsan aku pasapanu tuwan sultan, mbal kata'uwanku," yuk sambung si Abner.

⁵⁶ Yuk sultan lagi', "Panilawun bang anak sai iya."

⁵⁷ Manjari makabalik pa'in si Da'ud min kapamono'na ma si Golayat, binowa iya e' si Abner paharap ni si Sa'ul, salta' ina'an lagi' kōk si Golayat binenten e'na. ⁵⁸ Atilaw si Sa'ul ma si Da'ud, "Anak sai ka, oto'?" yukna.

Anambung si Da'ud, "Tuwan sultan," yukna, "aku itu anak dakayu' tendognu si Jesse, a'a min Betlehem."

18

Angimbū si Sa'ul ma si Da'ud

¹ Na, aubus pa'in pagbissala si Da'ud maka si Sa'ul, makapagda'atay iya maka si Jonatan ya anak si Sa'ul. In lasa si Jonatan ma si Da'ud salī' du lasana ma baranna. ² Tinagna'an min llaw ina'an, halaman na pinapole' e' si Sa'ul si Da'ud ni okoman mma'na. ³ Sakali itu, pagka alasa si Jonatan ma si Da'ud buwat e'na alalahan baranna, bay iya magjanji' maka si Da'ud. ⁴ Nihurusan e' si Jonatan jubana bo' pamuwanna ma si Da'ud, beya' isab s'mmekna pagbobono' maka kalisna sampay pana'na maka kambotna.

⁵ Pi'ingga-pi'ingga panoho'an si Sa'ul ma si Da'ud, aheya sadja da'uganna angkan iya tahinang nakura' alanga ma saga sundalu. In kapat'nna' ma si Da'ud itu makasulut pangatayan kamemon saga a'a Isra'il sampay saga pagnakura'an sundalu si Sa'ul.

⁶ Manjari waktu lagi' bay kapamole' saga sundalu Isra'il puwas bay tapatay e' si Da'ud si Golayat, pina'an pabāk ni si Sa'ul saga kar'ndahan min katilingkal kauman Isra'il magpangigal maka magkalangan, magbowa sigām tambul-tambul maka biyula. ⁷ Hinabu sigām magpangigal, angalang sigām buwattitu,

"Ibuhān tapatay e' sultan Sa'ul,
maka hatusan ibu isab ma si Da'ud."

⁸ Pagkale si Sa'ul ma pagkalang itu, landu' iya angastol angkan yukna ma deyom atayna, "Bang ma saga a'a itu hatusan ibu ya bay tapatay e' si Da'ud bo' aku itu ibuhān sadja. Na, ai lagi' bahā' takapin ya makajari niagaw e'na? Luwal la'a pagsultanku." ⁹ Angkan tinagna'an min llaw inān ala'at na pang'nda' si Sa'ul ma si Da'ud kabowa pangimbūna.

¹⁰ Manjari pag'llaw dakayu', aniya' saitan bay min Tuhan pasangon ni si Sa'ul. Binelaw iya, maka magligaw e'na amissala ma deyom luma'na, hinabu si Da'ud magbiyula buwat kabiyaksahanna. Na, aniya' budjak ma tangan si Sa'ul, ¹¹ ati yukna ma deyom atayna, "Gom lagbasku si Da'ud itu ni dinding." Sakali, binudjak si Da'ud e' si Sa'ul, daipara katangkisan e'na min duwa.

¹² Aheya tāw si Sa'ul ma si Da'ud sabab tinabang na pa'in iya e' PANGHŪ'-Yawe bo' si Sa'ul tinaikutan na. ¹³ Pagka buwattē', pinatulak e'na si Da'ud bo' pinagmakōk ma tumpukan sundalu dangibu hekana. Jari magmakōk si Da'ud ma saga sundaluna pi'ingga-pi'ingga ya pagbono'an sigām. ¹⁴ Ajatu kamemon kahinanganna sabab ina'an asal PANGHŪ' pat'ttog ma iya. ¹⁵ Ya itu sababan angkan pasōng gom pa'in tāw si Sa'ul ma si Da'ud. ¹⁶ Malaingkan in kamemon a'a Isra'il maka Yuda palasa ma si Da'ud sabab ahāp e'na magmakōkan sigām ma pagbono'an.

¹⁷ Na, aniya' waktu ah'lling si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, "Bang aesog e'nu amogbogan aku maka bang t'nggehannu pahāp pagbono' PANGHŪ', pamah'ndaku ma ka'a si Merab, ya anaku siyaka." Buwattē' pamissala si Sa'ul sabab ma pikilanna ngga' ka iya ya amapatay si Da'ud, sagō' iya bangsa Pilistin.

18 Saguwā' anambung si Da'ud. "Tuwan," yukna, "aku maka saga matto'a-danakanku sampay na saga ka'mbo'anku itu a'a areyo' du ko' ma bangsa Isra'il. Angkan mbal aku patut amikit ni sultan." 19 Malaingkan, ta'abut pa'in waktu bay panugun pamakawin si Merab ma si Da'ud, pinakawin na iya ma l'lla saddi ya pinagōnan si Adare'e'l, a'a min Mehola.

20 Na, si Mikal, ya anak si Sa'ul budjang kasiyalihan, bilahi sidda ma si Da'ud. Jari pagta'u si Sa'ul ma pasalan itu-i kasulutan iya. 21 Yukna ma deyom atayna, gom pamah'ndaku si Mikal ma si Da'ud supaya iya takatina amono' bo' pinapatay e' saga bangsa Pilistin. Angkan binalikan e' si Sa'ul bay llingna ma si Da'ud, yukna, "Makajari na ka tahinang ayuwanku."

22 Manjari magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna sinō' magbissala maka si Da'ud ma halam aniya' makata'u. Sinō' sigām amissalahan iya buwattitu, "Kasulutan sultan ma ka'a, maka kinalasahan ka e' kamemon saga tendogna, angkan ahāp lagi' bang ngā'nu na h'nda anakna he'."

23 Jari buwattē' pamissala saga tendog inān ma si Da'ud, sagō' anambung iya, yukna, "Angay, taluhay-luhaybi bahā' tahinang dakayu' ayuwan sultan? Aku itu a'a miskin maka ngga'i ka babantugun."

24 Makata'u pa'in si Sa'ul pasal bay kabtangan si Da'ud he', 25 yuk panambungna, "Haka'inbi si Da'ud buwattitu, 'Halam aniya' saddi ungsud niamu' min ka'a e' sultan, luwal dahatus kuwit bay pangislaman min bangsa Pilistin. Minnē' makabalos in sultan ma saga bantana.' " Sagō' ya to'ongan mohot si Sa'ul in si Da'ud tapapatay e' bangsa Pilistin.

26 Pagkale si Da'ud ma pamissala saga tendog inān, sulut na iya tahinang ayuwan sultan Sa'ul. Angkan minsan halam lagi' ta'abut waktu bay panugun, 27 parugpak si Da'ud maka saga sundaluna ni bangsa Pilistin, ati tapatay e' sigām saga duwa hatas huhu'. Pagubus, binowa e' si Da'ud duwa hatas kuwit bay pangislaman min saga Pilistin e'. Ni'nde'an e'na ni si Sa'ul supaya iya makajari na ayuwan sultan. Pagka buwattē', bay pamakawin e' si Sa'ul anakna si Mikal ma si Da'ud.

28 Tasayu pa'in e' si Sa'ul in si Da'ud tinabang e' PANGHŪ' maka kinalasahan e' anakna si Mikal, 29 gom pa'in magduruhun tāwna. Jari binantahan si Da'ud e' si Sa'ul sat'ggolna allum.

30 Na, masi na pa'in saga pagnakura'an bangsa Pilistin amowa magbono' maka bangsa Isra'il buwat asal daran nihinang e' sigām. Jari kahaba' sigām parugpak ni saga Pilistin, aheya da'ugan si Da'ud min kasehe'an saga nakura' sundalu si Sa'ul. Minnē' landu' abantug ōn si Da'ud.

19

Pasulay si Sa'ul Amono' si Da'ud

1 Na, magsuli-suli si Sa'ul ma anakna si Jonatan maka saga tendogna pangandolan pasal si Da'ud subay pinapatay. Sagō' alasa to'ongan si Jonatan ma si Da'ud, 2 angkan iya binanda'an e'na. Yuk si Jonatan, "Angamohot mma'ku si Sa'ul amapatay ka'a, angkan ka subay pahalli' salung subu. Amiha ka lugal patapukannu. Ebot-ebot, da'a ka magluwas-luwas. 3 Pagsalung, magbeya' aku maka mma'ku ni huma ya patapukannu. Bissalahanku iya ma pasalannu, jari haka'anta pa'in ka bang ai ya kaluwasanna."

4 Sakali pag'llaw dakayu' pa'in, binissalahan si Sa'ul e' si Jonatan pasalan kahāp si Da'ud. Yukna, "Mma', da'a inayun si Da'ud sabab halam iya bay angala'at ka'a. Bang pina'amu, in kamemon bay tahinangna aheya sidda katabanganna ma ka'a. 5 Bay paglilla'na kallumna waktu kapamono'na si Golayat ati aheya da'ugan bay pamuwan PANGHŪ' ma kitam bangsa Isra'il.

Kasaksi'annu itu kamemon maka kinōgan ka isab. Na, angay la'atnu a'a dalam dusahan buwat si Da'ud angkan iya subay papataynu?"

⁶ Tabowa si Sa'ul ma pamissala si Jonatan inān angkan iya ah'ling, yukna, "Sapahanku ma ōn si Yawe ya kakkal salama-lama, in si Da'ud mbal na pinapatay." ⁷ Sakali pinalinganan si Da'ud e' si Jonatan bo' pangahakana kamemon bay kapagbissalahanna maka mma'na. Manjari binowa si Da'ud ni si Sa'ul, ati maghinang iya ma deyo'an sultan buwat bay ka'ina tagna'.

⁸ Malaingan paniya' na isab bono' aheya, jari pehē' si Da'ud angandugpak ni bangsa Pilistin. Apaslod sidda pangandugpakna angkan maglahian sadja saga sundalu Pilistin.

⁹ Sagō' aniya' na saitan bay min PANGHŪ' pasōd ni si Sa'ul hinabuna aningko' ma deyum luma'na maka he'na ang'ntanan budjakna. Sakali itu, hinabu si Da'ud magbiyula, ¹⁰ binudjak iya magtūy e' si Sa'ul. Daipara makatangki si Da'ud, bo' budjak inān tumaluwa' sadja ni dinding. Jari ma sangom du inān, alahi si Da'ud minna'an.

¹¹ Sakali, magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna sinō' anganjagahan luma' si Da'ud, ati sinō' iya pinapatay pagsubu. Daipara binanda'an si Da'ud e' h'ndana si Mikal, yukna, "Tuwanku, bang ka mbal alahi sangom itu, tantu ka binono' salung." ¹² Angkan pinaluwas si Da'ud e' si Mikal labay min tandawan bo' iya magtūy alahi. ¹³ Manjari aniya' ta'u-ta'u bay ningā' e' si Mikal. Pinabahak e'na ma kantil bo' yampa minantahan e'na, maka pinat'nna'an bū kambing isab ma kōkna.

¹⁴ Pagt'kka pina'an saga tendog si Sa'ul bahasa anaggaw si Da'ud, ah'ling si Mikal ni sigām in si Da'ud ina'an asaki.

¹⁵ Kahaka'an pa'in si Sa'ul, magtūy iya magpanoho'an ma saga a'a inān, yukna, "Pabalik kam pehē' bo' bowahunbi pi'itu si Da'ud beya' maka pabahakanna. Aku magbaran ya amapatay iya." ¹⁶ Anā, pagsōd pa'in saga soho'an inān ni deyum bilik, luwal ta'u-ta'u ya ta'nda' sigām pat'nna' ma pabahakan e', maka bū kambing ma kōkna.

¹⁷ Pinah'lingan si Mikal e' si Sa'ul, yukna, "Angay aku akkalannu? Angay dūlannu bantaku alahi?"

Yuk sambung si Mikal ni mma'na, "Ya llingna ma aku, in aku papatayna kono' bang iya mbal tugutanku alahi."

Tinabangan si Da'ud e' si Samwel

¹⁸ Manjari makalahi pa'in si Da'ud, pehē' iya ni Rama bo' anghaka'an si Samwel pasal kamemon bay kahinangan si Sa'ul ma iya. Pagka buwattē' pa'in, magbeya' sigā karuwangan ni lūngan Nayot bo' mahē' pat'nna'. ¹⁹ Kahaka'an pa'in si Sa'ul in si Da'ud kono' wa'i ma Nayot, ma kauman Rama, ²⁰ magtūy iya anoho' saga tendogna pehē' anaggaw iya. Saguwā' pagt'kka saga tendog itu, ta'nda' e' sigām dakayu' tumpukan nabi amaluwas bissala mbal tahati, maka ina'an isab si Samwel pagmakōkan sigām. Jari pahōp Rū Tuhan ma saga tendog inān, maka ya du sigām tabowa amaluwas bissala ya mbal tahati. ²¹ Makata'u pa'in si Sa'ul pasal itu-i, aniya' tendogna saddi bay soho'na pehē'. Ya du sigām tabowa amaluwas bissala buwattē'. Jari aniya' gi' tendog kasehe' pinapehē' e' si Sa'ul, kamint'lluna na, ati ya du sigām isab amaluwas bissala mbal tahati. ²² Katapusanna, magbaran si Sa'ul pehē' ni Rama bo' ni k'ppong aheya ya ma lahat Seku. Maina'an pa'in, atilaw iya, yukna, "Maingga bahā' si Samwel maka si Da'ud?"

Ya sambung saga a'a bay panilawan, "Tuan sultan, wa'i sigā ma Rama, ma lūngan Nayot."

²³ Sakali, palanjaj si Sa'ul ni Nayot, sagō' ya du iya kahōpan e' Rū Tuhan ati aniya' bissala mbal tahati pinaluwas e'na sampay tat'kkana lūngan Nayot e'. ²⁴ Maina'an pa'in, nihurusan e' si Sa'ul pan'mmekna maka ya du iya tabowa magbissala kaligawan ma matahan si Samwel. Jari pabahak iya maka panantangna animpus dang'llaw dambahangi. Ya itu sababan angka pinagsambatan e' a'a, "Nabi bahā' sampay si Sa'ul?"

20

Si Da'ud maka si Jonatan

¹ Manjari, alahi na isab si Da'ud min lūngan Nayot ya ma Rama inān tudju ni si Jonatan. Ya panilawna ma si Jonatan e', "Ai kasā'an bay tahinangku? Ai dusaku ma mma'nu angka iya angamohot amapatay aku?"

² Yuk sambung si Jonatan. "Oy, s'lle' bale puhu'nu! Mbal ko' ka'a ilu pinapatay e' si mma'! Ai-ai kahinanganna aheya-ariki', subay pangaru e'na dahū ni aku." Yuk lagi' si Jonatan, "Angay angka limbunganna min aku niatna amapatay ka'a? Suli-suli sadja ko' ilu, da'a beya-beya'un."

³ Sagō' anapa si Da'ud bo' anambung, yukna, "Kinata'uwana e' mma'nu in aku makasulut pangatayanna angka pangannalna in ka'a subay mbal pinata'u sabab ya aniya' magkarukka'an lagi' ka." Anubahat lagi' si Da'ud, yukna, "Sapahanku ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal salama-lama, maka ma ōnu isab, in aku itu marai' na pinapatay."

⁴ Na, ah'lling si Jonatan, yukna, "Haka'in aku bang ai kabaya'annu. Tantu hinangku ma ka'a."

⁵ Ya panambung si Da'ud, "Salung," yukna, "Paghinang Bulan Baha'u, maka subay aku pajamu ma sultan. Sagō' dūlin lagi' aku patapuk ma kahuma'an deya sampay ni kasangoman ma llaw sumuddai. ⁶ Bang saupama tasayuna in aku alikut, ah'lling ka ni iya, yuknu, 'Bay ama'id si Da'ud min aku bo' pasa'ut amole' ni Betlehem, ya lahatna luggiya'. Subay tasabuna hinang Pagtaubat sigām maglaulahasiya'. " ⁷ Amissala lagi' si Da'ud, yukna, "Bang hal angaho' mma'nu, hatina asalamat aku. Sagō' bang iya angastol, tantu aniya' niatna angala'at aku. ⁸ Aniya' isab panganjunjungku ni ka'a, tuwan. Atanu asal aku, jari hinangin aku kahāpan ma sabab paljanji'an ya bay pagsapahanta ma matahan PANGHŪ'. Bang b'nnal aniya' kasā'an bay tahinangku, na, ka'a na ya magbaran amapatay aku! Da'a sadja aku tukbalun ni mma'nu."

⁹ Ya sambung si Jonatan ma si Da'ud, "Oy! Da'a ka magpikil buwattilu," yukna. "Bang hati tasayuku b'nnal-b'nnal aniya' niat mma'ku angamula ka'a, pata'uta ka magtūy."

¹⁰ Atilaw si Da'ud, yukna, "Bang saupama akasla panambung mma'nu ma ka'a, sai amata'yu aku?"

¹¹ Anambung si Jonatan yukna, "Sūng kita kaleya." Jari pehē' na sigām. ¹² Ma huma pa'in, yuk si Jonatan ma si Da'ud, "Saksi'ta si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il, salung atawa sumuddai ma sali' waktu buwattitu du, bowaku magbissala si mma'. Bang hati ahāp pamikilna ma pasalanu, pabeya'anta pa'in ka lapal. ¹³ Saguwā' bang iya magmohot angala'at ka'a, bang pa'in aku pinagmulka'an e' PANGHŪ' bang ka mbal magtūy pata'uku bo' supaya ka makalahi. Mura-murahan bang pa'in ka ginapi' e' PANGHŪ' buwat bay panganggapi'na ma mma'ku. ¹⁴ Malaingkan pangamu'ku isab ma ka'a bang pa'in aku pa'nda'annu kahāpan sat'golkul allum, buwat kahāpan PANGHŪ'. Maka bang aku saupama amatay,

¹⁵ da'a b'kkatun kahāpannu ma saga panubu'ku, minsan aligis e' PANGHŪ' kamemon palbantahannu min babaw dunya itu."

¹⁶ Sakali aniya' lagi' paljanji'an si Jonatan ma si Da'ud maka panubu'na, yukna, "Bang pa'in tinungbasan e' Tuhan saga palbantahan si Da'ud."

¹⁷ Kinalasahan si Da'ud e' si Jonatan buwat e'na alasahan baranna, angka soho'na si Da'ud amatuman janji'na, ma sabab lasana isab ma si Jonatan.

¹⁸ Pagubus, ah'lling si Jonatan ma si Da'ud, yukna, "Salung na in Paghinang Bulan Baha'u, angka tantu ko' ka'a ilu piniha he' si mma' pagka dalam a'a ma tingkō'annu. ¹⁹ Na, ma sumuddai he', saga abay kohap, pehē' ka ni lugal ya bay patapukannu waktu panagna' paniya' palkala' itu. Angagad ka mahē' ma tambak batu ya niōnan Esel, ²⁰ ati amana' aku mint'llu ni kid batu patapukannu he', buwat hantang to'ongan aniya' pana'ku. ²¹ Soho'ku dakayu' onde' l'lla angā' pana' he'. Jari bang yukku ma iya, 'Ina'an saga pana' ma atag batu tampal pi'itu, bowahun pi'itu,' makajari ka paluwas. Sapahanta ka ma kallum PANGHŪ', dalam aniya' la'at tum'kka ni ka'a. Asalamat ka. ²² Sagō' bang yukku ni onde' ya soho'ku inān, 'Wa'i ma katahan saga pana', hatina subay ka pasa'ut alahi sabab ya na kahandak PANGHŪ' ma ka'a. ²³ Maka pasal bay paljanji'anta inān, entomun pahāp, PANGHŪ' ya saksita sampay salama-lama."

²⁴ Buwattē' pa'in, patapuk na si Da'ud ma lugal bay kapagisunanna maka si Jonatan. Ta'abut pa'in Paghinang Bulan Baha'u, ina'an na sultan Sa'ul aningkō' ma pagjamuhan. ²⁵ Maina'an iya aningkō' ma bihing dinding, buwat kabiyaksahanna. Magalop iya maka si Jonatan, maka ina'an isab si Abner ma bihingna. Sagō' in paningkō'an si Da'ud dalam maga'a. ²⁶ Dalam ah'lling-h'lling si Sa'ul itu, sabab ma pikilanna, kalu aniya' bay tahinang e' si Da'ud ya makabatal iya. ²⁷ Sagō' pag'llaw dakayu' pa'in, llaw karuwana ma bulan inān, dalam na isab maga'a paningkō'an si Da'ud. Angka atilaw si Sa'ul ma anakna si Jonatan, yukna, "Angay sangay di'ilaw, dalam pajamu pi'itu anak si Jesse ilu?"

²⁸ Anambung si Jonatan, yukna, "Bay iya ama'id min aku, mma', amole' kono' iya ni Betlehem. ²⁹ Yukna ma aku, 'Dūlin lagi' aku amole' sabab in kami magkaukampung maghinang pagkulban ma kauman kami. Bay aku niamay-amayan e' danakanku,' yukna, 'sinō' pahadil.' Bang konō' makajari ma aku," yuk si Jonatan, "tinugutan iya amole' bo' mag'nda' maka dauranakanna. Na, ya ilu sababan angka dalam makapi'itu si Da'ud ni pagjamuhan."

³⁰ Angastol to'ongan si Sa'ul pagkalena ma bissala si Jonatan itu, angka yukna, "Ē! Halambiyara' itu, mamarahi tuwas kōknu. Aheya to'ongan dapitnu ma si Da'ud. Kaiya'an aheya ko' ilu ma ka'a sampay ma ina'nu!

³¹ Dalam tasayunu sat'ggol masi allum anak si Jesse ilu ma babaw dunya itu, mbal ka makapagsultanan paglahat itu. Na, soho'un iya binowa pi'itu sabab patut iya subay pinapatay!"

³² Anambung si Jonatan yukna, "Angay angka subay pinapatay si Da'ud? Ai dusana?" ³³ Pagka buwattē' panambung si Jonatan, magtūy iya nihiyak e' si Sa'ul maka budjak. Minnē' kinata'uwan e' si Jonatan in mma'na magmohot to'ongan amapatay si Da'ud.

³⁴ Sakali akagit to'ongan atay si Jonatan ati an'ngge iya magtūy min pagkakanan. Manjari ma llaw pagjamu karuwana, dalam iya amangan sabab ap'ddi' landu' atayna pasalan pangahina' mma'na ma si Da'ud.

³⁵ Na, pag'llaw dakayu', pehē' na si Jonatan ni huma bay kapagisunanna pagbākanna maka si Da'ud. Aniya' isab onde' l'lla ameya' ma si Jonatan,

³⁶ manjari ah'lling iya ni onde' inān, yukna, "Paragan ka pehē' bo' piha'un saga pana' ya pamana'ku itu." Sakali, hinabu paragan onde' itu, pinaleyang e' si Jonatan dakayu' pana' pinaliyu min iya. ³⁷ Pagt'kka onde' ni lugal kahūgan pana' he', niolāngan iya e' si Jonatan, yuk-i, "Ilu pana' na dahuannu! ³⁸ Na, pal'kkasun dagannu ilu! Da'a ka maghogga'-hogga!" Pinuwa' na pana' inān he' onde' bo' ni'nde'an ni nakura'na si Jonatan. ³⁹ Tu'ud dalam panghati onde' inān ma saga palkala' he', luwal si Jonatan maka si Da'ud ya makata'u. ⁴⁰ Pagubus itu, sinōngan e' si Jonatan pana'na ni onde' l'lla inān bo' soho'na amole'. "Pehē' na ka," yukna, "bowahun saga pana' itu amole' ni kauman."

⁴¹ Makala'an pa'in onde' he', paluwa' na si Da'ud min liyu batu bay patapukanna bo' pasujud mint'llu ma dahuwan si Jonatan. Manjari, maggapus sigām karuwangan maka he' sigām magtangis. Saguwā' palabi heya tangis si Da'ud min si Jonatan. ⁴² Yuk si Jonatan ma iya, "Na, bagay, bang pa'in ka mura-murahan asalamat. Ma takdil kapagbagayta, PANGHŪ' ya saksi' ma saga paljanji'anta karuwangan sampay ma saga panubu'ta magsuring-magsaingsing." Pagubus itu, ala'an na si Da'ud minnē', bo' si Jonatan pabalik na ni kauman.

21

Si Da'ud ma Kauman Nōb

¹ Pabutas pa'in si Da'ud min si Jonatan, pehē' na iya ni kauman Nōb bo' tibawna imām Ahimelek. Pagbāk si Ahimelek itu ma si Da'ud, amidpid iya kabowa tāwna. Atilaw iya, yuk-i, "Angay ka karangan-danganan ilu? Angay dalam sehe'nu?"

² Yuk sambung si Da'ud, "Aniya' bay panoho'an aku e' sultan. Bay aku binanda'an e'na sinō' mbal amata'u minsan ma sai pasalan l'ngngan itu. Ma takdil saga a'aku, bay na sigām haka'an ku bang maingga pagsabuhan kami." ³ Atilaw gi' si Da'ud, yukna, "Na, aniya' bahā' takakanta? Buwanin gi' aku limansolag tinapay, atawa ai-ai na aniya' mailu."

⁴ Anambung si Ahimelek, yukna, "Dalam aniya' tinapay maitu luwal ya tinapay bay pamasuku' Tuhan, sagō' wajib sadja itu kinakan e' saga a'abi bang sigām dalam bay makapaghulid maka d'nda sōngbi pi'itu."

⁵ Ah'lling si Da'ud yukna, "Ma addat kami, pangalāngan asal maghulid maka d'nda bang song ni pagbono'an. Asussi saga a'aku sampay pamaranan sigām minsan ma l'ngngan m'ssa' bidda'. Ya lagi'na bang ni l'ngngan aheya buwat na itu-i!" ⁶ Sakali, pamuwan e' imam inān ma si Da'ud tinapay bay pamasuku' Tuhan, ya bay nila'an min matahan Tuhan bo' ginanti'an magtūy maka tinapay baha'u. Dalam aniya' takakan saddi tapamuwan e' imam liyu minnē'. ⁷ Na, aniya' dakayu' sosoho'an si Sa'ul bay pasabu maina'an pagka aniya' hinangna tudju ni PANGHŪ'. Ōnna si Do'eg bangsa Edom, ya aesog to'ongan ma saga magi'ipat bili-bili si Sa'ul.

⁸ Jari atilaw si Da'ud ma si Ahimelek, yukna, "Aniya' budjak atawa kalis maitu? Dalam aku bay magbowa pakokos pagka asa'ut panoho'an sultan he'."

⁹ Yuk sambung imam, "Itiya' maitu kalis si Golayat a'a Pilstin ya bay tapataynu ma L'bbak Ela. Itiya' ma liyu epod, pinutus maka kakana'. Bang hati kabilahiannu, ngā'un na sabab dalam aniya' saddi kalis minnilu."

Jari ah'lling si Da'ud, "Na, ndiya ma aku sabab dalam na aniya' pahāp minnilu."

Si Da'ud ma Gāt

¹⁰ Jari itu palanjal na si Da'ud ma kalahina min si Sa'ul bo' pehē' ni si Akis, ya sultan ma da'ira Gāt. ¹¹ Mahē' pa'in, ah'lling ni si Akis saga tendogna pangandolan, yuk-i, "Ya na ko' ilu si Da'ud ya sultan ma paglahat Isra'il. Iya na a'a pinagkalangan e' saga kar'ndahan hinabu sigām magpangigal, yuk-i, 'Ibuhān tapatay e' sultan Sa'ul, jari hatusan ibu ma si Da'ud'."

¹² Tinali'-tali' pahāp e' si Da'ud pah'lling saga a'a itu, jari sinōd iya tāw landu' aheya ma sultan Akis. ¹³ Angkan iya magbelaw-belaw di-na sakahaba' aniyā' a'a ang'nda' iya. Hinabuna binalutan e' sigām, magbau'-bau' iya kinangog. Maggudlis iya indalupaginis ma saga tambol lawang ya ma ād da'ira inān, maka pinatū' isab bohelona ni p'ngngotna.

¹⁴ Sakali ah'lling sultan Akis ni saga tendogna, yukna, "Nda'unbi ba a'a binelaw ilu! Angay iya bay bowabi pi'itu? ¹⁵ Akulang bahā' a'a dupang ma aku, angkan bowabi a'a itu bo' magbelaw-belaw ma kamaituhanku? Pala'anunbi iya minnitul!"

22

Si Da'ud ma Lahat Adullam maka Mispā

¹ Manjari, ala'an si Da'ud min Gāt bo' alahi ni dakayu' songab batu ma lahat Adullam. Pagta'u pa'in itu e' saga matto'a-danakanna, pehē' sigām parakayu' ma iya. ² Parakayu' isab ma si Da'ud kamemon saga a'a sasuku kasigpitan maka ma deyum utang atawa taga-koto'-koto' ma deyum atay, ati tahinang iya pagnakura'an sigām. Saga mpat hatas puhu' ya heka sigām.

³ Palanjal si Da'ud minnē' ni da'ira Mispā ma lahat bangsa Mowab bo' ah'lling ni sultan sigām, yukna, "Tuwan, angamu' aku junjung bang pa'in parūlnu ina'-mma'ku pahanti' ma deyumannu sampay kata'uwanku bang ai ya kahandak Tuhan ma aku." ⁴ Jari pang'bbā e'na ina'-mma'na ma sultan Mowab he', ati mahē' sigām pahanti' sat'ggol si Da'ud pahanti' ma patapukan ahogot.

⁵ Sagō' binanda'an si Da'ud e' nabi Gād, yukna, "Da'a ka pat'ggol ma tapukan ilu. Pehē' ka ni jadjahan Yuda." Angkan ala'an si Da'ud minnē' bo' pehē' ni katalunan ma Heret.

Pinapatay saga Imam ma Kauman Nōb

⁶ Mbal at'ggol, takale e' si Sa'ul pasal si Da'ud maka saga tendogna tabāk na. Pasalta', ina'an si Sa'ul ma Gibeya, aningko' ma sindungan kayu tamaris* ya ma būd e'. Aniyā' asal budjak ma tanganna. Ina'an isab saga a'a kawakilanna an'ngge ma katilibutna. ⁷ Jari ah'lling si Sa'ul ni sigām, yuk-i, "Akale kam pahāp, ka'am saga panubu' Benjamin! Ma pikilanbi bahā', kabuwanan kam kabbun anggul maka tana' paghuma'an e' anak si Jesse† inān? Tahinang bahā' kam e'na nakura' alanga ma saga ibuhān atawa hatusan sundaluna? ⁸ Ya bahā' ilu sababanna angkan kam magisunan aku? Angay dalam aniyā' minsan dangan min ka'am amata'uwān aku in anaku maka anak si Jesse bay makapagjanji? Dalam aniyā' pagka'inagonbi ma aku atawa minsan hal la'a angahaka'an aku in anaku bay amidjakan iya amapatay aku ma labayan. Ina'an na iya anipihan aku buwattina'an!"

* **22:6** 22:6 Kayu tamaris itu alabung dahunna maka ahāp pasindungan. 'Tamarisk' ōnna ma bahasa Inggris. † **22:7** 22:7-8 Anak si Jesse, hatina si Da'ud.

⁹ Na ina'an isab si Do'eg, a'a bangsa Edom, samat'ngge maka saga pagnakura'an tendog si Sa'ul. Ah'lling si Do'eg itu, yukna, "Bay ta'nda'ku anak si Jesse pehē' ni kauman Nōb bo' patibaw ni si Ahimelek anak si Ahitub. ¹⁰ Bay angaru si Ahimelek ni PANGHŪ' pasal si Da'ud bang ai subay hinangna, maka bay pamuwanna isab ma iya balanja' maka kalis ya bay pakokos si Golayat a'a Pilistin."

¹¹ Manjari, magpanoho'an si Sa'ul pina'ā' si Ahimelek sampay kamemon saga kampungna ya magimam ma Nōb. Jari pina'an na sigām ni sultan.

¹² Maina'an pa'in, ah'lling si Sa'ul, yukna, "Akale ka Ahimelek!"

"Aho', tuwan sultan," yuk si Ahimelek.

¹³ Atilaw si Sa'ul ma iya, yuk-i, "Angay ka bay magisun maka anak si Jesse inān bo' angatu ma aku? Bay iya buwanannu tinapay maka kalis, maka bay ka isab angaru ni Tuhan ma pasalanna, angkan iya anagga' pagsultanku maka angamohot amapatay aku ma labayan! Ina'an na iya anipihan aku buwattina'an!"

¹⁴ Anambung si Ahimelek, yukna, "Tuan, aniya' bahā' tendog kapan-gandolan labi min si Da'ud? Ayuwannu iya, maka pagnakura'an ma saga sundalu ya anganjagahan ka'a. Pinagaddatan isab iya e' a'a kamemon ma deyumannu. ¹⁵ In pasal pangaruku ni Tuhan ma pasalanna, tuwan, ya na tu'ud kabiyaksahanku. Arapun in pasal kapagisun angatu ma ka'a, ndū' tuwan, da'a aku tuna'un atawa minsan sai-na ma kami maglulahasiya', sabab dalam aniya' pana'uku ma pasal palkala' inān."

¹⁶ Jari yuk si Sa'ul, "Ahimelek, ka'a maka saga kakampungannu ilu subay pinapatay!" ¹⁷ Magtūy magpanoho'an sultan ma saga jaga ya ma bihingna, yuk-i, "Papatayun kamemon saga imam si Yawe itu sabab ya du sigām pagapi' na ma si Da'ud. Kinata'uwan e' sigām in iya alahi min aku sagō' dalam bay anumbung ni aku." Sagō' dalam sai-na min saga jaga inān makatawakkal amapatay saga imam e' pagka imam si Yawe.

¹⁸ Pagubus, si Do'eg ya sinoho' e' si Sa'ul. Yukna, "Na ka'a! Papatayun saga imam itu." Jari pinapatay e' si Do'eg kamemon saga imam he'. Walumpū' maka lima ya heka sigām magpamakay epod. ¹⁹ Min panoho'an si Sa'ul isab, talaglag kamemon d'nda-l'la, kamemon saga kaonde'-onde'an, sampay isab kamemon saga hayop ya bay ma kauman Nōb.

²⁰ Luwal si Abiyatar anak si Ahimelek, mpu si Ahitub, ya bay makaliyus bo' alahi pehē' ni si Da'ud. ²¹ Kahaka'an e'na si Da'ud in kamemon saga kaimaman si Yawe bay pinapatay e' si Sa'ul. ²² Angkan ah'lling si Da'ud ma si Abiyatar, yukna, "Llaw he', pagta'uku in si Do'eg bangsa Edom bay mahē' ma Nōb, makatantu aku in iya anumbung du ni si Sa'ul. Aku palsababan ya angkan amatay saga lahasiya'nu kamemon. ²³ Na, maitu na ka ma aku sabab in a'a bilahi amapatay ka'a anganiyat isab amapatay aku. Da'a ka agawa sabab dalam kamulahannu bang pa'in ka ma deyumanku."

23

Lappasan e' si Da'ud saga A'a Kela

¹ Na, aniya' lapal pinasampay ni si Da'ud, yuk-i, "Wa'i parugpak saga bangsa Pilistin ni kauman Kela maka pinagtangkaw na pa'in he' sigām saga pai baha'u bay niani, ya ina'an ma pagt'ppahan." ² Manjari angaru si Da'ud ni PANGHŪ' yukna, "Ya Tuhan, parugpak bahā' aku ni saga Pilistin inān?"

Anambung Tuhan, "Aho'" yukna. "Dugpakun sigām bo' lappasun kauman Kela."

³ Saguwā' ah'ling ni si Da'ud saga a'ana, yuk-i, "Tuwan, minsan maitu kitam ma paglahat Yuda, landu' kitam tināw, ya lagi'na bang kitam pehē' ni Kela bahasa parugpak ni saga sundalu Pilistin."

⁴ Manjari angaru na isab pabalik si Da'ud ni PANGHŪ', jari buwattitu ya sambung PANGHŪ' ma iya, yuk-i, "Palūd ka pehē' ni Kela sabab pamarūlku ma ka'a in da'ugan min saga bangsa Pilistin." ⁵ Angkan palanjal na disi Da'ud maka saga a'ana ni Kela. Tarugpak e' sigām saga bangsa Pilistin maka ta'ā' e' sigām saga kahayopan sigām. Aheka bangsa Pilistin bay tapapatay e' sigām bo' arapun lappasan saga a'a ma Kela. ⁶ (Ma waktu bay kalahi si Abiyatar anak si Abimelek pina'an ni si Da'ud, bay asal bowana epod*.)

Niapas e' si Sa'ul si Da'ud.

⁷ Na, kahaka'an si Sa'ul pasal si Da'ud ina'an ma lahat Kela, angkan yukna, "Itiya' tinukbalan e' Tuhan si Da'ud ni komkomanku sabab wa'i iya bay angalikusan kauman kinuta', ya mbal agon kaluwasan." ⁸ Sakali, pinalinganan e' si Sa'ul kamemon sundaluna sinō' magsakap amono' bo' palūd ni Kela angahapa'an si Da'ud maka saga a'ana bo' mbal makaluwas min kauman e'.

⁹ Pagta'u pa'in si Da'ud ma kagara'an si Sa'ul itu, magpanoho'an iya ma imam Abiyatar, yukna, "Bowahun pi'itu epod ilu." ¹⁰ Maina'an pa'in, angamu'-ngamu' si Da'ud ni Tuhan. Yukna, "O Yawe, Tuhan bangsa Isra'il, takaleku in si Sa'ul maggara' angalubu kauman Kela ma sababku. ¹¹ Tinukbalan bahā' aku e' saga a'a maitu-itu ni si Sa'ul? Pi'itu bahā' iya buwat bay pangalalap itu? Ya PANGHŪ' kami bangsa Isra'il, sambungin lagi' sosoho'annu itu."

Sakali anambung PANGHŪ' yukna, "Aho', tantu pi'ilu si Sa'ul."

¹² Manjari, angamu'-ngamu' pabalik si Da'ud yukna, "Tinukbalan bahā' aku maka saga a'aku ni si Sa'ul e' saga a'a Kela?"

Ya sambung PANGHŪ', "Aho'."

¹³ Pagka buwattē', si Da'ud maka saga a'ana kulang-labi nnom hatus hekana magla'an an na min Kela bo' maglatun-latun ma kalahatan. Tata'u pa'in e' si Sa'ul in si Da'ud wa'i na makalahi min Kela he', dalam na iya pehē'.

Patapuk si Da'ud ma Paslangan

¹⁴ Manjari itu, pahanti' na pa'in disi Da'ud ma saga patapukan ahogot ma paslangan Sīp maka ma kabūd-būran. Piniha iya e' si Sa'ul sakahaba' llaw, sagō' mbal iya tinugutan e' Tuhan ni komkoman si Sa'ul.

¹⁵ Dakayu' llaw, ma Hores pa'in si Da'ud, ma paslangan Sīp, tata'una in si Sa'ul song pina'an amapatay iya. ¹⁶ Sakali pina'an si Jonatan ni si Da'ud hinabuna ma Hores, bo' pinahogot e'na iman si Da'ud. ¹⁷ Yuk si Jonatan ma si Da'ud, "Da'a ka tināw sabab tantu mbal ka tainay e' mma'ku si Sa'ul. Kata'uwanna asal in ka'a magsultan ma Isra'il maka aku itu ma deyo'annu." ¹⁸ Jari magpaljanji'an sigā karuwangan ma matahan PANGHŪ'. Pagubus itu, amole' na pabalik si Jonatan, saguwā' magpa'bba si Da'ud ma Hores.

¹⁹ Manjari aniya' saga a'a min Sīp patukad ni si Sa'ul ma Gibeya bo' anumbungan iya pasal si Da'ud. Yuk sigām, "Tuwan sultan, wa'i si Da'ud patapuk ma lūngan kami ma Hores, maina'an ma būd Hakila

* 23:6 23:6 Epod itu bay ginuna e' imam pang'nda'anna kahandak Tuhan.

tampal ni satan min lahat Jesemon. ²⁰ Palūd pa'in ka sumiyan-sumiyan katanamannu sabab tantu kami ya atas-pikil anukbalan iya ni ka'a."

²¹ Anambung si Sa'ul yukna, "Mura-murahan kam binarakatan e' PANGHŪ' ma sabab pagka'inagonbi ma aku. ²² Pehē' na kam bo' nda'unbi pahāp bang maingga si Da'ud maka bang sai ya bay maka'nda' iya. Kahaka'an aku in si Da'ud aillag makalandu'. ²³ Ta'uhunbi kamemon patapukanna bo' kam pabalik pi'itu amissalahan aku bang maingga iya. Jari bang iya masi mahē', ameya' aku ma ka'am. Pihaku iya minsan alatag e'ku kamemon jadjahan ma sakalibut lahat Yuda."

²⁴ Na, palanjal na saga a'a Sip inān bo' parahū min si Sa'ul. Pasalta', ina'an si Da'ud maka saga a'ana ma paslangan Ma'on, ma jadjahan Araba tampal ni satan min Jesemon. ²⁵ Si Sa'ul isab maka saga sundaluna anagna' na amiha si Da'ud. Jari tasambung pa'in ni si Da'ud pasalan pagpiha inān, magtūy iya palanjal ni būd abatu ma paslangan Ma'on ati maina'an iya pahanti'. Pagta'u si Sa'ul isab ma pasalan itu-i, niurul e'na pehē' si Da'ud.

²⁶ Sakali, ina'an disi Sa'ul ma dambila' būd, ati ina'an isab si Da'ud maka saga a'ana ma dambila' magdai'-dai' bo' alahi. Na, baya-baya asekot pa'in si Sa'ul maka saga sundaluna anaggaw si Da'ud, ²⁷ aniya' at'kka pina'an ni si Sa'ul dakayu' sosoho'anna amowa habal, yuk-i, "Tuwan sultan, pakasay lagi' ka. Wa'i kalangpasan lahattam e' saga Pilistin!" ²⁸ Magtūy pahali si Sa'ul min pangapasna ma si Da'ud bo' pehē' angatuhan saga Pilistin. Ya itu sababan angka kaōnan lugal inān Sela Hammalekot.† ²⁹ Sakali in si Da'ud bay patukad minnē' bo' pat'nna' ma saga patapukan ahogot ya ma kabūran En Gedi.

24

Si Da'ud Mbal Angamula si Sa'ul

¹ Na, makabalik pa'in si Sa'ul min kapanurulna ma saga Pilistin, kahaka'an iya in si Da'ud wa'i ma Paslangan En Gedi. ² Angka amowa si Sa'ul t'lungibu a'a Isra'il magbobono', a'a bay pene'na, bo' magsakap amiha si Da'ud maka saga a'ana pehē' ni atag Pampang Kambing-talun.

³ Sakali maka'abut disi Sa'ul ni pagkukuralan saga bili-bili ya ina'an ma bihing lān. Aniya' isab songab batu maina'an, ati pasōd si Sa'ul pehē' bo' ajamban. Ina'an asal si Da'ud maka saga a'ana ma deyumna to'ongan.

⁴ Yuk a'a inān ni si Da'ud, "Tuwan, ya na itu waktu bay pagkallam si Yawe, ya yuk-i, 'Tukbalanku bantanu ni komkomannu bo' supaya tahinangnu bang ai ya kabilahiannu.' " Jari itu, kamaya-maya' si Da'ud palele ma halam aniya' makasayuhan iya ati kin'ttob e'na tōng juba si Sa'ul.

⁵ Tatali'-tali' pa'in e' si Da'ud kapang'ttobna itu, magsusun iya. ⁶ Yukna ni saga a'ana, "He! S'le' bale puhu! Bang pa'in aku sinagga' e' PANGHŪ' bo' mbal makamula a'a bay pene'na nihinang sultan. Halam aniya' kapatutku angahinang kamulahan ma sultanku sabab PANGHŪ' ya bay amat'nna' iya." ⁷ Minnē' pinabukagan e' si Da'ud saga a'ana maka sinō' sigām da'a angamula si Sa'ul. Jari ala'an na si Sa'ul min songab batu he'.

⁸ Pagubus, paluwas si Da'ud bo' angalingan ni si Sa'ul, yukna, "Owa', tuwan Sultan!" Paglingi' si Sa'ul, magtūy pasujud si Da'ud tanda' sin pagaddatna ma iya. ⁹ Ah'lling si Da'ud yuk-i, "Angay ka akale ma pamitna saga a'a ya ah'lling in aku itu magniyat angamula ka'a? ¹⁰ Kasaksi'annu na in ka'a bay pamarul ma aku e' PANGHŪ' hinabunu lagi' bay ma deyum

† 23:28 23:28 Sela Hammalekot, hatina 'Būd Pagokatan'.

songab batu. Aniya' sehe'ku bay anoho' aku amapatay ka'a, sagō' dalam ka bay inayku. Ya yukku ma sigām, 'Mbal aku anawakkal angamula nakura'ku sabab PANGHŪ' ya bay amene' iya.' ¹¹ Nda'un ba, bapa', itiya' ma tanganku ya pīs-pīs kakana' bay min jubanu! Bay k'ttobku sagō' dalam ka bay papatayku. Na, dongdongin pahāp, in aku itu alipuwās na min dusa niyat amantahan ka'a. Dalam aku bay angala'at ka'a sagō' ka'a na pa'in ya angapas aku supaya aku papataynu. ¹² Na baya'-baya' PANGHŪ' na anghakum kita karuwangan. PANGHŪ' na isab anungbasan saga kala'atan bay tahinangnu ma aku sagō' in aku baranku mbal anawakkal angamula ka'a. ¹³ Buwat na yuk papata, 'Min a'a ala'at paluwas kala'atan,' angka mbal ka inayku. ¹⁴ In ka'a sultan bangsa Isra'il, ati turulnu a'a dalam aniya' pūsna? Aku itu hal sadja ko' kahantang patay ero' atawa kammut. ¹⁵ Na baya'-baya' PANGHŪ' anghakum bang sai ma kita taga-kasa'an. Bang pa'in aku binogbogan e'na maka pinuwasan min komkomannu."

¹⁶ Pagubus si Da'ud ah'lling itu, atilaw si Sa'ul. Yukna, "Oto'? Da'ud? Ka'a ka amissala ilu?" Jari anangis to'ongan si Sa'ul. ¹⁷ "Abontol lagi' ka min aku," yukna. "Ahāp ka ma aku saguwā' aku ya bay angala'at ka'a. ¹⁸ Na, aheya landu' kahāpan ya tahinangnu ma aku sabab minsan aku bay tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkomannu, dalam ka anawakkal angamula aku. ¹⁹ Aniya' bahā' amasagad bantana alahi ma dalam bay minula e'na dahū? Tantu dalam. Na, mura-murahan bang pa'in ka tinungbasan e' PANGHŪ' ni kahāpan ma sabab kapangahāpnu aku ma llaw itu. ²⁰ Manantuhi aku in ka'a ilu magsultan maka ahogot in kapagsultannu ma bangsa Isra'il. ²¹ Buwattina'an, sapahin aku ma matahan PANGHŪ' in aku sampay saga panubu'ku mbal papataynu. Mbal isab lungaynu ōnku min salsila kapanubu'an kami."

²² Sakali anapa si Da'ud ma si Sa'ul buwat bay amu'na. Pagubus, amole' na si Sa'ul ni luma'na. Malaingan si Da'ud maka saga a'ana bay patukad pabalik ni bay patapukan sigām e'.

25

¹ Manjari amatay na si Samwel ati magtipun kamemon saga a'a Isra'il magdukkahan iya bo' yampa iya kinubul ma atag luma'na ma Rama. Pagubus, in si Da'ud bay palūd ni paslangan Ma'on.

Si Da'ud, si Nabal maka si Abigail

² Na, aniya' a'a Ma'on landu' dayahan, taga-tana' isab ma kauman Karmel. Aniya' kambingna dangibu hekana maka t'llungibu bili-bilina, jari ina'an iya ma Karmel sabab waktu na pangangguntung bulbul saga hayop. ³ Si Nabal ōn a'a itu, maka si Abigail ya ōn h'ndana. Ahāp d'nda si Abigail itu maka ataha' akkalna, saguwā' ab'ngngis sidra h'llana maka ala'at kaul-pi'ilna. Ya si Nabal itu dakayu' panubu' si Kaleb.

⁴ Hinabu lagi' si Da'ud bay ma paslangan, aniya' makahaka'an iya in si Nabal kono' wa'i magguntingan bulbul saga bili-bilina. ⁵ Sakali magpanoho'an si Da'ud ma saga onde' baha'u sangpū' hekana. Yukna ma sigām, "Pehē' kam ni si Nabal wa'i ma Karmel bo' iya saginahunbi ma ōnku. ⁶ Buwattitu pamissalahunbi ma iya, 'Tuan, mura-murahan bang pa'in ataha' umulnu. Bang pa'in isab ahāp kuwat-angawta'nu layap sampay anak-h'ndanu maka kamemon sasuku ma okomannu. ⁷ Kahaka'an nakura' kami si Da'ud waktu na kono' pagpagunting saga bili-bili. Ya

pamissalana ma ka'a, tuwan, sat'ggol bay kamahē' saga magi'ipāt bili-bilinu ma atag pahanti'an kami, halām sigām bay la'at kami. Maka ma waktu kamahē' sigām ma Karmel, halām sigām kalungayan minsan aina. ⁸ Tilawun pa'in saga tendogno ilu, tantu du ka nihaka'an e' sigām. Angkan amu'ku ma ka'a, tuwan, pa'nda'in kahāpan saga sosoho'an ku itu, pagka kami pasabu ma waktu pagjamu itu. Ndū' tuwan, buwanin lagi' saga sosoho'annu itu maka lahasiya'nu si Da'ud ai-ai na tapamuwannu."

⁹ Pagt'kka saga sosoho'an itu ni si Nabal, magtūy iya pinasampayan lapal bay min si Da'ud. Pagubus, angagad sadja sigām bang ai panambung. ¹⁰ Jari anambung si Nabal buwattitu yukna, "Sai sa si Da'ud itu? Sai sa anak si Jesse itu? Ma waktu itu-i aheka na landu' saga banyaga' alahi min pagnakura'an sigām. ¹¹ Angay subay pamuwanku tinapayku maka bohe'ku ni saga a'a mbal minsan takilaku bang minningga? Maka isi susumbali'an bay tagamahanku saga a'a magguguntingan bulbul bililik, pamuwanku bahā' ma daka sai?"

¹² Pagka buwattē' panambung si Nabal, amole' ni si Da'ud saga a'ana inān bo' angahaka'an iya kamemon ya bay binissala he' si Nabal. ¹³ Pagkale si Da'ud magtūy iya magpanoho'an ma saga tendogna, "Takosunbi kalisbi!" Magtūy isab sigām magtinakos. Magtakos kalis isab si Da'ud bo' patukad minnē' maka saga magbobono' mpat hatas hekana. Malaingkan aniya' duwa hatas bay magpa'bba anganjagahan saga balanja' maka kapanyapan sigām.

¹⁴ Na, aniya' sosoho'an disi Nabal bay amowa lapal ma si Abigail ya h'ndana, yuk-i, "Babu', si Da'ud bay magpanoho'an ma saga tendogna min paslangan deya lagi'. Sinō' sigām pehē' ni nakura' kami amowa pagaddat si Da'ud ma iya, sagō' bay tumpalakna si Da'ud. ¹⁵ Parahāl ahāp sidda addat saga a'a inān ma kami. Halām sigām bay anganjahulaka' kami, maka t'ggol kami ma atag sigām, halām kalungayan minsan dansolag ai-ai kami. ¹⁶ Sat'ggol kami magipat saga kahayopan kami ma atag sigām, sigām ya jaga kami llaw-sangom, kahantang ād apagon angalikusan kami. ¹⁷ Angkan na, babu', subay ka amikil pahāp bang ai ya tahinangnu ma pasalan palkala' itu, sabab tantu aniya' bala' tum'kka ni nakura' kami sampay ni anak-kampungna. Abigsi' landu' iya angkan halām sai-na makabissalahan iya."

¹⁸ Pagkale si Abigail ma lapal itu, magtūy iya magdai'-dai' magsakap. Angā' iya duwa hatas solag tinapay, duwa kuwit kambing pangisihan binu-anggul, lima bili-bili bay niadjal, lima karut pai-tirigu bay sinanglag, dahatus tundun anggul bay pina'llawan, maka duwa hatas kompolan buwa' pigi, ati pinaruwa' kamemon ni saga kura'. ¹⁹ Pagubus, ah'ling iya ni saga sosoho'anna, yukna, "Parahū na kam min aku atū paturul pa'in aku." Saguwā' halām pinata'u e'na h'llana.

²⁰ Hinabu si Abigail pakura' labay min t'ngnga' kapampangan, ina'an isab si Da'ud maka saga a'ana tudju ni iya. Jari bināk sigām he'na. ²¹ Baha'u du bay makapah'ling si Da'ud, yuk-i, "Kalīman hulās-sangsā'ku anganjagahan palsuku'an a'a inān mahē' ma paslangan. Halām aniya' bay alungay ma saga ai-aina, sagō' kala'atan ya panungbasna ma kahāpan bay tahinangku. ²² Bang pa'in aku pinagmulka'an e' Tuhan bang aniya' dakayu' l'lla min okoman si Nabal kakapinanku allum pagabut subu!"

²³ Pag'nda' si Abigail ma si Da'ud, magtūy iya paruwa'i min kura'na bo' pasujud ma dahuwan si Da'ud. ²⁴ Pasekot-sekot gi' iya bo' magmalulus ma atag tape'na. Yukna ma si Da'ud, "Tuwan, amu'ku ma ka'a, aku ya bīngin. Parūlun lagi' sosoho'annu itu amissala ni ka'a. Kalehun bissalaku

itu, tuwan. ²⁵ Ya pangamu'ku ma ka'a, da'a asipun a'a patila'atun inān, ya si Nabal. Magtaluwa' iya maka onna, hatina Dupang, pagka karupangan sadja ya kaluwasan saga hinangna. Bo' arapun, ma tongod sin sosoho'annu itu, tuwan, tu'ud dalam ta'nda'ku saga a'a ya bay papehe'nu ni h'llaku.

²⁶ "Na, tuwanku, kahandak PANGHŪ' asal angkan dalam kаланjalannu amalos magbaran maka amapatay. Angkan sapahanku min on si Yawe ya kakkal salama-lama, maka min onnu, bang pa'in pasali' ni si Nabal saga palbantahannu maka sasuku anganiyat angamula ka'a. ²⁷ Taima'un isab, tuwan, saga huhulmatan bay bowaku itu bo' pamuwanun ma saga bebeya'annu ilu. ²⁸ Amu'ku junjung isab ni ka'a bang pa'in ampunnu kasā'an ummatnu itu. Tantu pinatatas e' PANGHŪ' in kapagsultannu sampay ni saga panubu'nu magsuring-magsaingsing, sabab palbantahan PANGHŪ' asal saga a'a ya bowanu magbono'. Mura-murahan, tuwan, bang pa'in ka mbal makahinang dusa sat'ggolnu allum. ²⁹ Malaingkan minsan ka pinagturul bo' pinapatay, mbal ka magmula sabab asalamat nyawanu, tinau' pahogot e' PANGHŪ' ma deyom tatau'anna. Sagō' in kallum saga bantanu sapantun batu pinitikan, mbal na tapiha. ³⁰ Bistahun, tuwan, bang ta'abut waktu kapanuman e' PANGHŪ' kamemon saga kahāpan bay panganjanji'na ma ka'a, ati tahinang ka pagmakōkan ma bangsa Isra'il, ³¹ wajib subay dalam aniya' dusanu pagsusunannu. Angkan subay mbal nilanjalan niatnu amalos atawa amapatay a'a ma dalam aniya' po'on-sababna tantu. Jari bang ka nianughala'an na e' Tuhan, ndū', da'a aku kalipatun."

³² Jari ah'lling si Da'ud ni si Abigail yukna, "Pudji ni si Yawe, ya pagtuhanan bangsa Isra'il, sabab in iya bay anoho' ka'a amāk aku. ³³ Bang pa'in iya amuwanan ka'a kahāpan ma sabab kahāp akkalnu llaw itu. Ka'a ya sababan angkan dalam kаланjalanku niatku amapatay a'a llaw itu. Arak aku bay amalos magbaran. ³⁴ Malaingkan, sapahanku min on si Yawe, ya Tuhan bangsa Isra'il, in iya bay anagga' aku angamula ka'a. Sabab, bang ka bay dalam makasa'ut pi'itu, arak mbal kakapinan minsan dakayu' l'lla min panubu' si Nabal pagk'llat llaw."

³⁵ Sakali tinaima' na e' si Da'ud saga bobowahan si Abigail maka e'na ah'lling, yuk-i, "Amole' na ka ma dalam aniya' kahanggawannu. Beya'ku kamemon ya bay junjungnu ilu ma aku."

³⁶ Manjari amole' na si Abigail. Magsalta', si Nabal bay amaniya' paglami-lami ma luma'na, buwat sapantun kahinangan pagjamu sultan. Nilango to'ongan si Nabal maka magkakoyagan, angkan dalam iya binissalahan ai-ai e' si Abigail sampay ni kasubuhan. ³⁷ Pagsubu pa'in bo' palabay na lango si Nabal, binissalahan iya e' h'ndana pasal kamemon bay paniya' ma pagsampangna maka si Da'ud. Pagkale si Nabal, magtūy ap'ddi' kōk atayna ati anuwasan baranna. ³⁸ Palabay pa'in saga sangpū' llaw, amatay iya min kawasa PANGHŪ'.

³⁹ Pagta'u si Da'ud ma pasal kamatay si Nabal, ah'lling iya, yukna, "Pudji ni PANGHŪ' ya bay amalosan aku ma si Nabal ma sabab kapangahina'na ma aku. Tuhan ya bay angaliyusan aku min hinang kala'atan ati papelleng ni a'a inān saga kahinanganna ala'at."

Pagubus magpanoho'an si Da'ud amah'nda si Abigail ati ⁴⁰ pehe' saga sosoho'anna ni Karmel amowa lupal ni si Abigail, yuk-i, "Bay kami pinapi'itu e' nakura' kami si Da'ud supaya amah'nda ka'a."

⁴¹ Pasujud magtūy si Abigail maka he'na anambung, yukna, "Aku itu atabi, sakap aku amahilala' ka'am sampay angose'an tape'bi." ⁴² Ati

magdai'-dai' ya pakura' ni kura'na bo' pabunyug ma saga sosoho'an si Da'ud. Sinehe'an isab iya e' lima ipatanna d'nda. Minne' iya ta'a' h'nda e' si Da'ud. ⁴³ Tah'nda isab e' si Da'ud si Ahinowam d'nda min Jesde'el, jari magkalu'a sigām karuwangan. ⁴⁴ Saguwā' si Mikal, ya bay h'nda si Da'ud po'on, wa'i pamah'nda e' si Sa'ul ma si Paltiyel ya anak si Lais, a'a min Galim.

26

Si Sa'ul Mbal Ni'inay e' si Da'ud, Kaminduwana na

¹ Na, aniya' saga a'a min lahat Sip bay pehe' ni si Sa'ul hinabuna ma Gibeya supaya anumbung pasal si Da'ud. "Tuwan sultan," yuk sigām, "ina'an si Da'ud patapuk ma būd Hakila ya ma anggopan Jesemon."

² Manjari, pehe' ni paslangan Sip si Sa'ul maka t'lungibu a'a Isra'il magbobono' ya bay pene'na, bo' amiha si Da'ud. ³ Bay magpustu asal si Sa'ul ma bihing lān, ina'an ma būd Hakila ma anggopan Jesemon, malaingkan in si Da'ud wa'i ma paslangan. Pagta'u si Da'ud pasal si Sa'ul bay anurul iya pina'an, ⁴ aniya' saga a'a soho'na pehe' ang'nda'. Jari ta'una min sigām, b'nnal, ina'an na si Sa'ul.

⁵ Sakali, magsakap si Da'ud bo' pehe' ni atag pagpustuhan si Sa'ul. Ta'nda'na bang maingga patulihan si Sa'ul maka si Abner ya pagnakura'an kamemon saga sundaluna. Si Abner itu anak si Nēr. Na, ma waktu inān, in si Sa'ul atuli ma pustu, ma t'ngnga'-t'ngnga' ba'an saga bobono'na. ⁶ Na, atilaw si Da'ud ma si Ahimelek a'a bangsa Hit maka si Abisai ya danakan si Jowab. (Si Seruya ya ina' sigām). Yuk panilaw si Da'ud, "Sai ameya' ma aku palūd ni si Sa'ul ma pustu inān?"

Anambung si Abisai. "Aku," yukna.

⁷ Angkan sangom he'-i du, nil'ngngan pustu si Sa'ul e' si Da'ud maka si Abisai ati ta'nda' sigām si Sa'ul atuli maina'an. Ina'an paosol budjakna ma tana' min kōkanna, maka ina'an isab si Abner maka saga sundalu kasehe' atuli ma katilibutna. ⁸ Maina'an pa'in, pahigung-higung si Abisai ni si Da'ud, yukna, "Tuwan, ya na itu waktu panukbal bantaru ni ka'a e' Tuhan. Dūlin aku amudjak iya ni tana'. Pamint'ddaku sadja."

⁹ Saguwā' yuk sambung si Da'ud, "Oy! Da'a iya bono'un! Sabab tantu tinungbasan e' Tuhan sasuku angamula sultan ya tapene'na. ¹⁰ Sapahanku ma ōn si Yawe, ya Tuhan kakkal salama-lama," yuk si Da'ud, "Tuhan sadja ya magkahandak ma ganta'an si Sa'ul. Bang ngga'i patay saki atawa patay to'a, amatay iya ma pagbono'an. ¹¹ Sagō' s'lle'-bale puhu' pinatā e' PANGHŪ' bang pa'in mbal tamulaku a'a bay tapene'na magsultan ilu. Na, ngā'un na budjak maka pangisihan bohe' ya ma atag kōkna ilu bo' kita sūng na!"

¹² Jari ningā' e' si Da'ud budjak maka pangisihan bohe' ya bay ma kōkan si Sa'ul ati ala'an na sigā. Halam aniya' minsan sai makata'u atawa maka'nda' sigām maka halam minsan sai bay makabati'. Ahaluk sidda tuli sigām kamemon sabab PANGHŪ' ya bay amahaluk sigām. ¹³ Sakali itu, palintas na si Da'ud ni dambila' kapantayan bo' an'ngge maina'an ma būd, atā-tā min disi Sa'ul. Asal aluha pag'llotan sigām. ¹⁴ Manjari, angolang si Da'ud ni saga sundalu si Sa'ul maka ni si Abner, yukna, "Owa' Abner! Mbal aku sambungannu?"

Anambung si Abner yukna, "Sai sa ka angolongan sultan ilu?"

¹⁵ Yuk si Da'ud, "L'la ka bahā' Abner? Bang pina'amu, halam sali'nu ma Isra'il! Na, angay halam jagahannu pahāp sultan ya pagpanghū'annu

ilu? Sabab aniya' a'a bay pasöd pi'ilu arak angamula iya. ¹⁶ Mbal ahâp hinangnu ilu! Sapahanku ma òn si Yawe ya kakkal salama-lama, in ka'a maka saga sehe'nu ilu patut subay pinapatay sabab dalam bay jagahannu nakura'nu, ya bay tapene' e' PANGHŪ'. Ang'nda' ka ni katilibutnu. Maingga na budjak sultan maka pangisihanna bohe' ya bay ma kòkanna ilu?"

¹⁷ Takilā magtūy e' si Sa'ul suwala si Da'ud angkan iya ah'ling, yukna, "Da'ud, oto! Ka'a ka amissala ilu?"

Anambung si Da'ud, yukna, "Aho' tuwan sultan, aku ko' itu." ¹⁸ Ah'ling lagi' si Da'ud, "Tuwan," yukna, "kasā'an ai bay tahinang e' sosoho'annu itu angkan aku subay papataynu? Abontol sadja itikadku angkan mbal aku katōngan dusa. ¹⁹ Da'a busung, tuwan sultan, kalehun lagi' pah'lingku itu. Bang hati PANGHŪ' ya bay anoho' ka'a amantahan aku, na, tukbalun lalabotan ni iya. Kalu tinaima' e'na. Saguwā' bang manusiya' ya amitnahan ka'a, bang pa'in sigām taluwa' sukna' PANGHŪ'. Sabab itiya' aku tin'ggal paluwas min lahat bay pamusaka' aku e' PANGHŪ', lagi sinoho' isab aku magsumba ni saga katuhan-tuhanan bangsa liyu. ²⁰ Ndū' tuwan," yuk si Da'ud, "da'a aku pasagarin amatay ma lahat bangsa liyu, alawak min matahan si Yawe. Angay aku subay piniha e' sultan bangsa Isra'îl? Aku itu sapantun kutu ero' ya pihanu ma kabūd-būran, buwat a'a amiha manuk-manuk."

²¹ Jari anambung si Sa'ul, yukna, "Bay aku makarusa. Ndū' Da'ud, oto', bang pa'in ka pabalik ni aku. Pagka ahalsa' ma ka'a kallumku itu, mbal na balikanku niatku amapatay ka'a. Sali' aku dupang, aheya kasā'an bay tahinangku ma ka'a."

²² "Ā, itiya' budjaknu tuwan sultan," yuk sambung si Da'ud ma si Sa'ul. "Soho'un pi'itu dakayu' tendogno ilu angā'. ²³ Baya'-baya' PANGHŪ' na anungbas ni kahāpan ma saga a'a sasuku abontol maka kapangandolan." Ah'ling gi' si Da'ud yukna, "Ka'a tuwan, bay tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkomanku insini, sagō' dalam aku makatawakkal angamula ka'a sabab in ka'a sultan bay tapene' e' Tuhan. ²⁴ Mura-murahan bang pa'in aku pinagka'inagonan e' PANGHŪ' maka niliyusan e'na min kamemon katiksa'an ku, buwat bay pagka'inagonku ma ka'a insini."

²⁵ Sakali ah'ling na si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, "Oto', bang pa'in ka nilidjiki'an e' PANGHŪ'. Tantu ajatu ai-ai kamemon ya tagna'annu, maka anganda'ug sadja ka ma pagbono'an."

Pagubus, palanjal na si Da'ud ni pal'ngngananna, maka amole' na si Sa'ul ni lahatna.

27

Si Da'ud Paokom ma Bangsa Pilistin

¹ Saguwā' minsan buwattē' bissala si Sa'ul, maghona'-hona' na pa'in si Da'ud bo' yukna ma deyom atayna, "Tantu aku binono' e' si Sa'ul ma llaw sinosōng. Ahâp lagi' aku alahi pehē' ni lahat Pilistin. Pahali si Sa'ul amiha aku bang aubus e'na angalatag katilingkal lahat Isra'îl, ati alipuwas aku min iya." ² Jari si Da'ud maka saga a'ana nnom hatas hekana bay palanjal minna'an bo' palain ni da'ira Gât, ni sultan Akis ya anak si Ma'ok. ³ Sakali maina'an sigām pahanti' ma Gât, ma okoman si Akis. Maina'an sigām pahanti' ma okoman sultan e', sigām kaniya-kaniya maka anak-h'nda sigām. Ina'an isab si Da'ud maka duwa h'ndana, ya na si Ahinowam min Jesde'el maka si Abigail min Karmel, ya bay balu si Nabal. ⁴ Jari

kahaka'an pa'in si Sa'ul in si Da'ud wa'i na makalahi ni Gāt, pahali na iya amiha.

⁵ Palabay pa'in waktu, ah'lling si Da'ud ni si Akis, yukna, "Tuwan, bang ka kasulutan du ma aku, pamarulun ma aku dakayu' kaumannu bo' supaya aku makapaglahat mahē'. Mbal patut sosoho'annu itu paokom ma ka'a ma da'ira bangsahan itu." ⁶ Angkan ma llaw ina'an du, pamuwan e' si Akis ma si Da'ud kauman Siklag. Jari in kauman inān tahinang palsuku'an saga sultan bangsa Yuda sampay ni kabuwattina'anan. ⁷ Saga dantahun maka mpat bulan ya kapaglahat si Da'ud ma deyoman saga bangsa Pilistin.

⁸ Na ma waktu inān, angalangpas na pa'in si Da'ud maka saga tendogna ni saga bangsa Gesur, bangsa Girsi maka bangsa Amalek. Saga bangsa itu bay asal maina'an min awal lagi'. Ya paglahat sigām pa'abut ni Sūr, sampay isab ni lahat Misil. ⁹ Sakahaba' waktu kalangpas si Da'ud ni kaluma'an saga bangsa itu, halam aniya' kapinanna allum minsan dakayu' d'nda ka atawa l'lla. Ya nilangpas e'na saga bili-bili maka sapi' sampay saga kura' maka unta' maka pan'mmek. Jari pabalik na pa'in iya ni si Akis.

¹⁰ Bang tinilaw si Da'ud e' si Akis bang pi'ingga bay parugpakanna, anambung iya buwattitu, yukna, "Bay kami paruggak ni lahat Yuda tampal ni satan." Suma'an buwattitu panambungna, "Bay kami ni lahat Jerame'el tampal ni paslangan." Atawa, "Bay kami pehē' ni kauman bangsa Kēn ya ma paslangan isab." ¹¹ Mbal kinapinan allum e' si Da'ud minsan dakayu' d'nda atawa l'lla allum, sabab ma pikilanna, "Ya aniya', bang aniya' l'lla atawa d'nda binowa ni Gāt, makasumbung lagi' sigām bang ai bay tahinangku." Buwattē' kahinangan si Da'ud t'ggolna pat'nna' ma lahat Pilistin. ¹² Manjari, pangandolan iya e' si Akis sabab yukna ni baranna, "Tantu kinab'nsihan na si Da'ud itu e' saga pagkahina bangsa Isra'il, angkan halam dapat bang iya mbal amogbogan aku sat'ggolna allum."

28

Si Sa'ul maka D'nda Maglilingan Umagad

¹ Manjari palabay pa'in waktu, pinapagtipun saga sundalu bangsa Pilistin supaya amowa magbono' ma bangsa Isra'il. Ah'lling si Akis ni si Da'ud, yukna, "Tahatinu du in ka'a maka saga tendognu ilu subay pagapi' ma aku ma pagbono'an."

² Anguyun si Da'ud, yukna, "Na, tuwan, song ta'nda'nu bang ai tahinang e' sosoho'annu itu."

Anambung si Akis, "Ahāp ko' ilu. Angkan na ka hinangku jaga ma baranku sat'ggolku allum."

³ Malaingkan in si Samwel bay na asal amatay. Bay na iya pinagdukka'an e' kamemon saga jama'a Isra'il, ati wa'i bay kinubul e' sigām ma Rama, ya lahatna luggiya'. Ma waktu he'-i, bay na asal tin'ggal e' si Sa'ul kamemon saga a'a magpang'nda' umagad maka saga magjijin min lahat Isra'il.

⁴ Sakali itu, magtipun na saga sundalu Pilistin bo' pehē' magpustu ma Sunem. Pasalta' in si Sa'ul bay amatimuk saga sundaluna bangsa Isra'il bo' magpustu ma Gilbowa. ⁵ Pag'nda' si Sa'ul ma ba'anan sundalu Pilistin, magtūy iya sinōd tāw mbal tapula'-pula'. ⁶ Angkan iya angaru ni PANGHŪ' bang ai subay hinangna, sagō' halam aniya' lupal PANGHŪ' pinasampay ma iya, ai naka ma uppina, ai naka min Urim* atawa min saga nabi. ⁷ Pagka buwattē', ah'lling si Sa'ul ni saga tendog ya pangandolanna, yukna,

* **28:6** 28:6 Urim: ōn kapanyapan ya pang'nda'an kahandak Tuhan e' imam alanga.

“Piha'inbi aku d'nda maglilingan umagad bo' supaya aku makapangaru ma iya.”

“Tuwan,” yuk sambung saga tendog inān, “aniya' kono' maina'an ma kauman Endor.”

⁸ Sakali itu, magbinadju' saddi si Sa'ul supaya dalam aniya' makakilā iya. Jari sangom inān pehe' na iya maka duwa tendogna ni luma' d'nda. Makat'kka pa'in, yuk si Sa'ul ni iya, “Bilahi aku angaru ni umagad a'a bay amatay. Tugila'ku pa'in ma ka'a bang sai subay linganannu.”

⁹ Sagō' yuk sambung d'nda, “Tantu kasakupannu bang ai ya bay panoho'an si Sa'ul. Bay pala'anna min lahat Isra'il kamemon saga a'a maglilingan umagad maka saga magjijin. Tu'ud ko' ka'a ilu pasulay anganjallat aku bo' supaya aku pinat'nna'an hukuman ni kamatay.”

¹⁰ Pagga buwattē' anapa si Sa'ul, yukna, “Sapahanku ma ōn si Yawe, ya kakkal salama-lama, dalam aniya' kamulahan tum'kka ni ka'a ma sabab palkala' itu.”

¹¹ Jari tinilaw na iya e' d'nda inān, yukna, “Umagad sai kabilahiannu lingananku?”

“Umagad si Samwel,” yuk sambung si Sa'ul.

¹² Pag'nda' pa'in d'nda inān ma umagad si Samwel, magtūy iya angolang pakosog maka e'na atilaw ma si Sa'ul, yukna, “Angay aku bay akkalannu? Ka'a tuwi' sultan Sa'ul!”

¹³ Sakali yuk sultan ma iya, “Da'a ka tināw. Ai ta'nda'nu ilu?”

Ya sambung d'nda, “Tuwan,” yukna, “maka'nda' aku umagad pabungkal min tana'.”

¹⁴ Atilaw si Sa'ul, yukna, “Buwattingga luwana?”

“Matto'a l'la magjinuba,” yuk sambung d'nda inān. Manjari kinata'uwan magtūy e' si Sa'ul si Samwel na ko' inān, angkan iya pasujud.

¹⁵ Yuk si Samwel ni iya, “Angay lagi' aku sasatnu pagka aku bay soho'nu pinabangun?”

Anambung si Sa'ul, yukna, “Landu' aheya kasukkalanku. Itiya' aku binono' e' saga a'a Pilistin, maka tinaikutan na aku e' PANGHŪ'. Mbal na sinambungan pangaruku, ai naka ma uppi atawa pinalabay min saga nabi. Angkan ka bay soho'ku pinalingan bo' supaya aku pituwahannu bang ai subay hinangku.”

¹⁶ Yuk si Samwel, “Angay lagi' aku subay pangaruhannu saukat ka bay tinaikutan maka binantahan e' PANGHŪ'? ¹⁷ Tahinang na e'na ya bay pagkallamna labay min aku. Ilu na niragtu' e'na min ka'a kapagsultannu bo' pamuwanna na ma dakayu' pagkahinu, ya na si Da'ud. ¹⁸ Angkan itu ninhang e' PANGHŪ' ma ka'a buwattina'an sabab dalam bay beya'na panoho'anna. Dalam bay pasampaynu mulka'na ma saga bangsa Amalek.

¹⁹ Jari in ka'a maka saga bangsa Isra'il marai' na tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkoman bangsa Pilistin. Pagsalung,” yuk umagad si Samwel, “ka'a maka saga anaknu l'la parakayu' du ma aku maitu ma ahirat. Damikiyanna isab saga sundalu bangsa Isra'il, tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkoman bangsa Pilistin.”

²⁰ Saru'un-du'un du magtūy kum'ppang si Sa'ul ni tana', maka sinōd iya tāw landu' aheya ma pasalan pamissala si Samwel he'. Na, alamma si Sa'ul pagka dalam bay amangan animpus dang'llaw maka dasangom.

²¹ Manjari pasekot d'nda he', ati ta'nda'na ina'an si Sa'ul amidpid kabowa tāwna, angkan yukna, “Tuwan sultan, bay na beya'ku panoho'annu. Bay panūku kallumku ni kamatay sabab pameya'ku ma panoho'annu. ²² Ndū' Tuwan,” yukna, “da'a busung, kalehun lagi' pamissala sosoho'annu itu

maka dūlin aku angadjalan ka'a takakan bo' supaya pabalik kosogno ati bo' ka makalanjal ni pal'ngnganannu."

²³ "Ē! Mbal aku amangan!" yuk sambung si Sa'ul.

Sagō' magbeya' saga tendog maka d'nda inān amogos na pa'in si Sa'ul, sampay iya tapogosna. Pagubus, pabangun iya min tana' bo' aningkō' ma pabahakanna. ²⁴ Na, aniya' anak sapi' al'mmok taipat e' d'nda inān, magtūy sinumbali' e'na. Angaddun isab iya tirigu bo' hinangna tinapay dalam taga-pasulig. ²⁵ Atahak pa'in, pinat'nna' na e'na ni si Sa'ul maka saga tendogna ati amangan sigām. Pagubus, ma sangom he'i du, palanjal na sigām amole'.

29

Sinulak si Da'ud e' Sultan Bangsa Pilistin

¹ Na, magtipun na kamemon sundalu bangsa Pilistin ma Apek, ati in sundalu bangsa Isra'il ina'an magpustu ma atag tigbaw ma Jesde'el.

² Pal'ngngan na pa'in saga pagnakura'an bangsa Pilistin magbeya' maka saga tumpukan sundalu sigām ma hatusan maka ma ibuhan. Pasalta', ina'an isab si Da'ud maka saga a'ana pal'ngngan min buli'an magabay maka sultan Akis. ³ Atilaw isab saga nakura' kasundaluhan Pilistin ma si Akis, yuk-i, "Magay saga Hibrani itu?"

Anambung si Akis, yukna, "Si Da'ud ko' ilu, ya bay tendog si Sa'ul, ya sultan bangsa Isra'il e'. Aniya' na iya labi dantahun ma deyomanku. Min waktu lagi' kala'anna min okoman si Sa'ul sampay ni kabuwattina'anan, dalam iya karapatanku."

⁴ Sagō' akagit atay saga nakura' sundalu inān ma si Akis angkan yuk sigām, "Papole'un a'a ilu ni kauman bay pamuwannu paglahatan ma sigām. Mbal iya wajib pabunyug ma kitam ni pagbono'an! Sabab ya aniya' papinda angatuhan kitam hinabu ma pagbono'an. Tantu iya amonggolan kōk saga sundalutam bo' supaya iya makapaghāp maka sultan ya bay nakura'na. ⁵ Ya na ko' ilu si Da'ud, ya pinagkalang e' saga kar'ndahan, yuk-i,

'Ibuan tapapatay e' sultan Sa'ul,
ati hatusan ibu isab ma si Da'ud'."

⁶ Manjari, pinalinganan si Da'ud e' si Akis bo' binowa magbissala. Yuk si Akis ma iya, "Sapahanku ma ōn si Yawe, ya kakkal salama-lama, in ka'a ilu kapangandolan angkan kasulutan sidda aku bang ka ganta' pabunyug ma aku maka saga sundaluku. Min waktu lagi' kat'kkanu sampay ni kabuwattina'anan, dalam aniya' kasā'an tabākku ma ka'a. Sagō' mbal kasulutan saga pagkahiku nakura' Pilistin. ⁷ Angkan amole' na ka ma dalam aniya' lengog. Maka da'a ka angahinang ai-ai ya makala'at pangatayan sigām kasehe' itu."

⁸ "Angay tuwan? Ai dusaku?" yuk si Da'ud. "Ai kasā'an bay tahinang e' tendogno itu min waktu katagna'ku paokom ma ka'a sampay ni waktu itu? Ai sababanna ya angkan aku mbal makajari ameya' ma ka'a amono' saga a'a ya amantahan ka'a, tuwan sultan?"

⁹ Anambung si Akis, yukna, "Kasulutan sidda aku ma ka'a, sapantun ka mala'ikat Tuhan ma pang'nda'ku. Malaingkan, bay makakabtang saga nakura' Pilistin in ka'a kono' mbal wajib ameya' ma kami ni pagbono'an. ¹⁰ Angkan yukku ma ka'a, in ka'a maka saga tendog si Sa'ul ya sehe'nu ilu subay angawal salung bo' magla'anan minnilu ma dalam gi' pak'llat llaw."

¹¹ Sakali, pagdai' llaw pa'in, pabungkal na si Da'ud maka saga a'ana bo' amole' pabing ni lahat Pilistin. Sagō' in saga sundalu Pilistin patukad na ni da'ira Jesde'el.

30

Nilaglag e' si Da'ud saga Bangsa Amalek

¹ Manjari itu, pagpuwas pa'in t'llung'llaw, at'kka na si Da'ud maka saga a'ana ni Siklag ya kauman sigām. Sagō' waktu sigām lagi' bay ma labayan, in kauman Siklag sampay lahat Yuda tampal ni s'ddopan inān bay nirugpak e' bangsa Amalek. Tatunu' isab e' sigām saga kaluma'an ma kauman Siklag, ² tasaggaw isab kamemon kar'ndahan sampay saga a'a kamemon onde-matto'a ya bay maina'an. Malaingkan dalam aniya' bay pinapatay minsan dakayu', hal bay sinaggaw e' saga a'a Amalek bo' binowa ala'an.

³ Na, pagt'kka si Da'ud maka saga a'ana ni kauman Siklag inān, ta'nda' e' sigām atunu' kamemon, maka saga anak-h'nda sigām wa'i bay nilahiyan. ⁴ Angkan maglemong disi Da'ud sampay sigām apaya na e' paglemong sigām. ⁵ Ya karuwangan h'nda si Da'ud, ya si Abigail maka si Ahinowam, wa'i du talapay tasaggaw. ⁶ Aheya isab kasusahan si Da'ud sabab pinagbambahan iya binantung e' saga a'ana kabowa astol sigām ma pasalan kasaggaw saga anak sigām d'nda'l'la. Malaingkan pakosog iman si Da'ud ma sabab pangandolna ma si Yawe ya Tuhanna.

⁷ Manjari ah'lling si Da'ud ni imam Abiyatar ya anak si Ahimelek. Yukna, "Tuwan, bowahin aku pi'itu epod e'." Sakali binowa na ni iya e' si Abiyatar. ⁸ Maina'an pa'in, angaru si Da'ud ni PANGHŪ', yukna, "Wajib bahā' aku patutul ni saga a'a bay parugpak ni kauman itu? Ta'abutku bahā' sigām?"

Anambung PANGHŪ', yukna, "Aho', turulun sigām pehē'. Tantu sigām ta'abutnu maka talappasnu saga anak-h'ndabi."

⁹ Sakali, lum'ngngan na si Da'ud magbeya' maka saga a'ana nnom hatas puhu'. Makat'kka pa'in sigām ni L'bbak Besor, magpa'bba maina'an in kasehe'an sigām. ¹⁰ Aniya' duwa hatas puhu' ma sigām magbale'an to'ongan angkan mbal makatukad ni pampang ya ma dambila' l'bbak inān. Malaingkan in si Da'ud maka mpat hatas a'ana bay palanjat angapas saga bangsa Amalek.

¹¹ Na, aniya' a'a Misil talanggal e' sigām ma huma, jari binowa iya e' sigām ni si Da'ud. Binuwanan iya takakan maka bohe' ni'inum. ¹² Ya pamakan sigām ma iya buwa' igira bay kinompol maka duwa tundun anggul bay pina'llawan. Bay pa'in iya makakakan, pahāp na palasahanna pabalik, sabab dalam iya bay makakakan ai-ai atawa makainum bohe' ma deyom t'llung'llaw t'llumbahangi. ¹³ Manjari, tinilaw iya e' si Da'ud, yukna, "Sai nakura'nu, maka m'ningga ka?"

Anambung l'lla inān, yukna, "Tuwan, aku itu bangsa Misil. Banyaga' aku ma dakayu' a'a bangsa Amalek. Bay aku pinasagaran e'na t'llung'llaw na palabay pagka aku bay asaki. ¹⁴ Bay kami parugpak ni lahat s'ddopan, ni tana' bangsa Keret maka ni kauman ya palsuku'an saga bangsa Yuda, maka ni tanā' isab saga panubu' si Kaleb. Bay isab tunu' kami kauman Siklag."

¹⁵ Atilaw si Da'ud pabalik, yukna, "Katuli'annu aku pehē' ni saga bangsa Amalek he'?"

"Aho' tuwan," yuk sambung l'lla inān. "Kasehe'anta ka pehē' ni sigām bang pa'in sapahannu ma matahan Tuhan in aku mbal papataynu atawa tukbalannu pabalik ni bay nakura'ku."

¹⁶ Na, sinehe'an na si Da'ud e' l'lla bangsa Misil inān palūd pehē' ni saga bangsa Amalek. Ina'an sigām magkaukanat ma lugal pagpustuhan sigām, magkakanan maka maginuman. Aheya paglami-lami sigām ma sabab kaheka pangalta' bay tataban sigām min paglahat bangsa Pilistin maka min Yuda. ¹⁷ Binono' magtūy sigām e' disi Da'ud min kohap inān sampay ni kasangoman ma llaw dakayu'. Dalam aniya' minsan dangan min saga a'a Amalek bay makal'ppa, luwal mpat hatas onde' baha'u bay pakura' ma unta' alahi. ¹⁸ Ta'ā' pabalik e' si Da'ud kamemon bay tataban e' bangsa Amalek, beya' na duwangan h'ndana. ¹⁹ Ta'ā' e'na kamemon, dalam kakulangan minsan dansolag, ai naka onde'-matto'a, d'nda ka atawa l'lla. Ta'ā' sampay saga pangalta' bay tataban aheya-ariki'. ²⁰ Ta'ā'na isab kamemon saga bili-bili maka saga kahayopan, bo' pinal'ngngan e' saga a'ana min dahuwan sigām. Ya pagpa'in sigām, "Palsuku'an si Da'ud tatabanan itu kamemon."

²¹ Na, pabīng na si Da'ud ni saga a'ana duwa hatas hekana ya ina'an bay magpa'bba ma L'bbak Besor pagka sigām bay landu' apaya. Jari pasōng saga a'a itu amāk si Da'ud maka ba'anan saga sehe'na. Asekot pa'in disi Da'ud, sinagina sigām pahāp. ²² Malaingan aniya' saga a'a asabul maka ala'at kasuddahanna pabeya' asal ma si Da'ud. Yuk saga a'a itu, "Mbal sigām patut pinahampit saga tatabanan ilu sabab dalam sigām bay ameya' ma kitam. Šagō' makajari sigām angā' saga anak-h'nda sigām bo' magpole'an na."

²³ "Mbal manjari, saga danakan," yuk sambung si Da'ud. "Da'a kam maghinang buwattilu ma bay tahinang e' PANGHŪ' ma kitam. Bay kitam nihampanan e'na, maka bay tukbalanna ni deyom komkomantam saga a'a ya bay amono' kitam. ²⁴ Mbal tabeya' kabilahianbi ilu, kalna' in bahagi' a'a bay magpa'bba anunggu'an saga balanja' subay pinapagsali' maka bahagi' a'a bay ameya' ni pagbono'an. Pinapagtopod in bahagi' dangan maka dangan." ²⁵ Ya sara' bay pinaniya' e' si Da'ud itu binogbogan na pa'in e' bangsa Isra'il sampay ni kabuwattina'anan.

²⁶ Na, makabalik pa'in si Da'ud ni Siklag, bay pinabeya' e'na kasehe' tatabanan ni saga bagayna ya pagmatto'ahan ma Yuda. Aniya' isab lapalna, yukna, "Itu saga tatabanan bahagi'bi min saga a'a banta PANGHŪ'." ²⁷ Bay isab binahagi'an e'na saga a'a ma Betel, ma Ramot-ni-S'ddopan maka ma Jattir. ²⁸ Binahagi'an isab saga a'a ma Arower, ma Sepmot, ma Estemowa, ²⁹ maka ma Rakal. Ya du saga a'a ya magsakaum ma bangsa Jerame'el maka bangsa Kēn, ³⁰ saga a'a isab ma Horma, ma Bōr Asan, maka ma Atak, ³¹ sigām isab ma Hebron sampay ma kasehe'an paglahat ya bay pahanti'an si Da'ud maka saga a'ana.

31

Kamatay si Sa'ul maka Saga Anakna

¹ Manjari itu, parugpak saga Pilistin ni saga sundalu bangsa Isra'il ati aheka bangsa Isra'il amatay ma Būd Gilbowa. Malaingan in kasehe'an bay makalahi. ² In si Sa'ul magtai'anak bay niabut-abut e' saga sundalu Pilistin ati tapapatay e' sigām si Jonatan, si Abinadab maka si Malki-Suwa. ³ Paruhun na pa'in pagbono' ma atag si Sa'ul, ati tasekot pa'in iya e' a'a magpapanana', ahalol iya e' sigām.

⁴ Angkan iya ah'liling ni a'a magbobowa pakokosna, yukna, "Hublutun na kalisnu ilu bo' aku papatayun, pād-pād saga kapil itu angandugsu'an aku maka anganjahulaka'an baranku."

Saguwā' landu' tināw magbobowa pakokos inān angkan mbal tahnangna panoho'an si Sa'ul e'. Pagka buwattē', ningā' e' si Sa'ul kalisna bo' iya amapatay di-na. ⁵ Pag'nda' magbobowa pakokos in si Sa'ul amatay na, ya du iya bay angahublut kalisna bo' amapatay di-na. ⁶ Angkan ma llaw inān, magbeya' amatay si Sa'ul maka t'llungan anakna l'lla, maka magbobowa pakokosna, sampay isab kamemon saga sundalu bay ma iya.

⁷ Na, pasampay habal itu ni saga a'a Isra'il ya maglahat ma kapantayan Jesde'el maka ma dambila' sapa' Jordan, ati tata'u na e' sigām in saga sundalu Isra'il wa'i maglahian maka in si Sa'ul sampay saga anakna wa'i na amatay. Pagta'u itu, ni'bbahan e' sigām saga kaluma'an sigām bo' alahi. Jari pina'an na saga bangsa Pilistin maglahat ma bay kaluma'an bangsa Isra'il e'.

⁸ Pag'llaw dakayu', makapina'an pa'in saga bangsa Pilistin ni bū Gilbowa angā' ai-ai kagunahan min bangkay saga bangsa Isra'il, tabāk e' sigām mayat si Sa'ul maka saga anakna. ⁹ Pinonggolan e' sigām kōk si Sa'ul maka niurusan saga pakokosna, ati sinō' pinasaplag habal itu ma katilingkal paglahat Pilistin sampay ma langgal saga tuhan-tuhan sigām.

¹⁰ Manjari pinat'nna' pakokos si Sa'ul ma langgal saga tuhan-tuhan sigām Astoret, ati in baranna bay nilansang ma ād ya ma likusan da'ira Bet-Sān.

¹¹ Pagta'u saga a'a Jabes Giliyad ma bay tahnang a'a Pilistin ma bangkay si Sa'ul, ¹² magtūy palanjā saga a'a sigām ya tamakaesog. Animpus sigām sangom bo' pehē' ni Bet-Sān. Ningā' e' sigām saga bangkay disi Sa'ul maka saga anakna min ād Bet-Sān inān bo' binowa ni Jabes, ati mahē' tinunu'.

¹³ Tatunu' pa'in, ningā' saga to'olang inān ati kinubul ma deyo'an kayu tamaris ya maina'an ma lahat Jabes. Pagubus, magpuwasa saga a'a Jabes inān ma deyom pitung'llaw.

ESTER

Pahati pasal Jūd itu

Saga pakaradja'an ya tasalsila ma Jūd Ester itu bay paniya' ma da'ira Susa ya pat'nna'an sultan Serses ma musim paghaggut. Ya muna-muna abantug ma jūd itu si Ester, d'nda bangsa Yahudi landu' aesog maka ataha' akkalna, maka atukid magka'inagonan pagkahina Yahudi. Arak sigām nilaglag e' ba'anan palbantahan sigām, manda' niliyus e' si Ester.

Tasulat isab maitu pasal Paghinang bangsa Yahudi ya niōnan Purim, bang ai po'on-sababna maka hatulanna.

JŪD ESTER

Palbahagi'an Kitab Jabul

Dayang-dayang Basti Pinalessad

¹ Buwattitu bay kahālan ma waktu sultan Serses ya bay ang'ntanan pagparinta ma saga paglahat dahatus maka duwampū' maka pitu' hekana, tinagna'an min lahat Indiya sampay ni lahat Eteyopa. ² Ma waktu he', sultan Serses pat'nna' ma kuta'na ma da'ira Susa bo' amarinta ma pagsultananna. ³ Ta'abut tahun kat'lluna ma kapamarinta si Serses itu, bay iya amaniya' paglami-lami ma kamemon saga a'a bangsahan ya beya' ma iya maka saga pagnakura'an. Ina'an isab saga nakura' sundalu bangsa Persiya maka Midiya, maka saga anak sultan maka saga a'a bangsahan min ba'anan paglahat e'.

⁴ Ma deyom dahatus maka walumpū' llaw pina'nda'an na pa'in pangalta' landu' aheka ya beya' ma pagsultananna, pina'nda'an isab kabantugan maka kasanglitan sin kapagsultanna. ⁵ Palabay pa'in waktu inān, in sultan itu bay amaniya' paglami-lami dapitu' t'ggolna ma halaman astana'na. Ya tina'abbat inān kamemon saga a'a alanga-areyo' ya pat'nna' ma kuta' Susa. ⁶ In halaman inān bay niari-arihan, pinagantungan kakana' pote' maka bilu bay niengkotan ni gallang pilak ya pinikit ni saga hāg batu marbol. Lanay pote' maka kakana' taluk ya pangengkot. Aniya' isab saga paningkō'an bulawan maka pilak pat'nna' ma lantay batu niari-ari isab maka batu gaddung, marbol pote', kuwit musa', maka kaginisian batu ahalga'. ⁷ Saga inuman ya pangalabot ma saga luruk bay ni'isi ni saga sawan bulawan magginisan, maka aheka isab binu-anggul landu' ahāp, ya makatōp karaya sultan. ⁸ Aniya' panoho'an sultan ma pasal inuman, hatina in luruk inān manjari anginum ma buwat kabaya'anna dangan maka dangan. Aniya' asal bay panoho'anna ma kamemon saga magbubuhat inuman, sinō' amainum saga luruk inān ma buwat kabaya'an sigām pakaniya-pakaniya.

⁹ Aniya' isab paglami-lami bay pinaniya' e' dayang-dayang Basti, ya h'nda sultan, ma saga kar'ndahan ya pat'nna' ma astana' sultan Serses.

¹⁰ Ma llaw kapitu', nilango-lango pa'in sultan Serses e' binu-anggul, magpanoho'an iya ma saga sosoho'anna yunuk* pitu' hekana, ya niōnan si Mehuman, si Bista, si Harbona, si Bigta, si Abagta, si Setor maka si Karkas. ¹¹ Sinoho' sigām angā' dayang-dayang Basti binowa pinaharap ni iya magkinorona, bo' supaya ta'nda' kalingkatna e' saga luruk maka saga a'a bangsahan, ma sabab amanis iya ni'nda'. ¹² Sagō' tata'u pa'in e' si

* **1:10** 1:10 Yunuk itu a'a bay kinabili, hatina a'a bay kala'anan napsuna ma d'nda.

Basti bang ai panoho'an sultan ya pinasampay ni iya e' saga sosoho'an e', magtüy iya magin'mbal. Angkan akagit to'ongan atay sultan.

¹³ Na, ya kabiyaksahan sultan inän subay angaru ma saga a'ana taga-pangita'u ma ba'an an addat maka sara', angkan bay bowana magsulisuli saga a'a ya alalan pangita'una ma pasal waktu palabay maka waktu sinöng. ¹⁴ Ya pangaruhanna saga a'a pasunu' ni iya, ya na disi Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena maka si Memokan, a'a bangsahan min bangsa Persiya maka bangsa Midiya. Sigäm pitu' puhu' itu a'a bangsahan, a'a asekot ni sultan maka alanga isab ma pagparintahanna.

¹⁵ Atilaw sultan Serses ma saga a'a itu, yukna, "Bang ma bowahan sara'tam, hukuman ai subay pinat'kka ni dayang-dayang Basti? Sabab dalam bay bineya' e'na panoho'anku ya bay pinasampay ni iya e' saga yunuk."

¹⁶ Ati sinambungan e' si Memokan panilaw sultan itu maina'an ma matahan sultan maka saga a'ana bangsahan, "Mbal taluwa' bay hinang dayang-dayang Basti. Ngga'i ka sadja sultan ya nirusahan, sagö' kamemon saga a'a bangsahan maka kamemon saga a'a ya maglahat ma pagsultanan sultan Serses. ¹⁷ Tantu patanyag ni kamemon kar'ndahan in bay hinang dayang-dayang Basti itu, ati amabiyal sigäm ma kah'lla'an sigäm. Ya yuk sigäm, 'Si sultan Serses bay magpanoho'an ma dayang-dayang Basti, sinoho' paharap ni iya, sagö' dalam iya bay bineya'.' ¹⁸ Ma llaw itu du, in saga d'nda alanga ma bangsa Persiya maka ma bangsa Midiya, sasuku bay makakale ma pasal palkala' itu, ameya'-meya' isab amabiyal ma saga kah'lla'an sigäm, a'a kawakilan e' sultan. Jari dalam aniya' katobtoban ma pagsasaw maka paghalipulu ma sakalibut lahat.

¹⁹ "Na, tuwan sultan, bang makasulut ma ka'a, angahinang ka panoho'an sara' pinasulat ma saga sara' bangsa Persiya maka Midiya, ya mbal manjari pinindahan. In si Basti mbal na manjari makasekot ni matahan sultan Serses. Bang makasulut isab ma ka'a, tuwan sultan, in kapagdayang-dayang si Basti subay pinaganti' ni d'nda saddi labi ahäp addatna min iya. ²⁰ Jari bang tapatanyag na sara' panoho'an sultan ma kamemon lahat ya beya' ma iya, kamemon saga kar'ndahan magaddat ma saga kah'lla'an sigäm, ai-na ka areyo' atawa alanga."

²¹ Kasulitan to'ongan sultan maka saga a'ana bangsahan ma gara' itu, angkan bay bineya' e'na gara' si Memokan. ²² Bay iya amabeya' surat pasal panoho'an sara' itu ni sakalibut pagparintahanna, ni kamemon paglahatna maka kamemon bangsana, pamata'u sigäm in l'lla kamemon subay magnakura ma anak-h'nda sigäm. Sinulat isab ma bahasa maka sulatan sigäm pakaniya-kaniya.

2

Si Ester ya Tapene' Nihinang Dayang-dayang

¹ Na, apuwas pa'in bay kagit atay sultan Serses, taentom e'na bay hinang si Basti maka sara' ya bay pinat'kka e'na ni iya. ² Jari aniya' gara' pamuwan ma sultan e' saga tendogna, yuk-i, "Bang makasulut ma ka'a, tuwan, amapiha ka saga budjang alingkat binowahan ka'a. ³ Amat'na' ka isab saga wakil ma kamemon saga paglahat ma katilingkal pagsultannu. Soho'un binowa saga budjang alingkat inän ni libunan karayang-dayangan maitu ma kuta' Susa itu. Patuntulun sigäm ma si Hegay, ya yunuk sultan angupiksa' ma kar'ndahan, maka soho'un pinal'ssin. ⁴ Manjari sai budjang makasulut atay sultan, ya he' nihinang dayang-dayang panganganti' si Basti." Ka'amuhan sultan ma gara' itu ati bineya' e'na.

⁵ Ma waktu inān aniya' Yahudi niōnan si Murdikay bay ma kuta' Susa. Si Murdikay itu dakayu' panubu' si Benjamin, mma'na si Jair, mbo'na si Simay ya anak si Kis l'lla. ⁶ Si Murdikay itu bay tasaggaw e' sultan Nebukadnesar bo' binowa ala'an min Awrusalam tudju ni Babilon. Dambeya'an iya maka si Jehoyakin* ya bay sultan lahat Yuda, maka saga a'a kasehe' isab. ⁷ Aniya' kaki si Murdikay budjang taipat e'na pagka amatay na ina'-mma'na. Ōn budjang itu si Hadasa, ya isab niōnan si Ester. Alingkat d'nda iya maka ahāp pamarananna. Niniyat iya e' si Murdikay buwat anakna lissi.

⁸ Manjari, abeya' pa'in bay panoho'an sultan, aheka saga kabudjangan bay binowa ni da'ira Susa bo' pinatuntul ma si Hegay ya magnakura' ma libunan saga karayang-dayangan ma deyom astana'. Lamud na mahē' si Ester, pinatuntul isab ma si Hegay ⁹ Na si Ester ya makasulut atay si Hegay ati kinahāpan e'na. Angkan magtūy bay ni'nde'an ni iya e' si Hegay kamemon saga pagpal'ssin maka pagkakan ahāp. Aniya' isab pamat'nna' ma si Ester pifu' sosoho'an d'nda ya bay tapene' min astana', ati binowa iya maka saga sosoho'an he' papinda ni lugal ya katapusan ahāp ma deyom libunan karayang-dayangan.

¹⁰ Dalam bay nihaka e' si Ester in bangsana maka pagka'a'ana, sabab ya he' bay pangalāngan iya e' si Murdikay. ¹¹ Sakahaba' llaw si Murdikay itu maglabay-labay na pa'in ma halaman ya ma luwasan libunan karayang-dayangan supaya ana'u bang ai kahālan si Ester.

¹² Manjari, saga budjang itu dalam magtūy pinaharap ni sultan Serses. Ya untulan pamat'nna' ma sigām subay nilibun ma deyom dantahun maka pinal'ssin pahāp bo' yampa aniya' waktuna pahaarap ni sultan e'. Nilipa' sigām nnom bulan maka ns'llan mira, nnom bulan isab pinahamut-hamutan maka niari-ari. ¹³ Buwattitu kal'ngnganan budjang bang ta'abut na pinaharap ni sultan. Ai-ai niamu' e' budjang inān min libunan kar'ndahan pamarūl ma iya, bo' tapakay e'na pehē' ni astana'. ¹⁴ Sangom ya waktu kapaharapna ni sultan, ati pagk'llat llaw pabalik iya ni libunan karayang-dayangan, sagō' saddi bilikna. Pinaupiksa' iya ma si Sasgas, yunuk sultan ya makapagbaya' ma saga kah'nda-h'nda'an sultan. Mbal ya manjari pahaarap ni sultan pabīng, luwal bang kasulutan sultan ma iya bo' palingananna ma ōnna.

¹⁵ Na, ta'abut na waktu kapaharap si Ester ni sultan. (Si Ester itu bay anak si Abiha'il, ya si'it si Murdikay. Taipat isab iya e' si Murdikay.) Dalam aniya' niamu' e' si Ester saddi min bay pamat'nna' ma iya e' si Hegay, yunuk sultan ya nakura' ma libunan kabudjangan. Manjari ka'amuhan ma iya saga a'a kamemon ya bay maka'nda' iya. ¹⁶ Bulan Tebet ya waktu kapamowa si Ester ni sultan Serses ma deyom astana'na. Ya na bulan kasangpū'na maka pituntahun kapagsultan si Serses.

¹⁷ Na, sinōd baya' sultan itu ma si Ester labi lagi' min saga d'nda kasehe'an. Angkanna kinoronahan e'na kōk si Ester nihinang dayang-dayang pangangganti'na si Basti. ¹⁸ Pagubus pa'in, amaniya' iya paglami-lami pangamahaltabat ma si Ester, ati lamud kamemon saga a'ana bangsahan maka saga pagnakura'an ya wakilna. Ma waktu inān aniya' panoho'an isab bay pinatanyag e' sultan ni saga paglahat ma katilingkal pagsultananna, magpanoho'an subay dalam aniya' hinang ma sai-sai ma deyom dang'llaw. Bay isab pagmura e'na saga pangalta', ya na addat sultan.

Si Murdikay maka Panumbungna

* 2:6 2:6 Si Jehoyakin itu kaōnan isab Jekonaya.

¹⁹ Waktu pa'in pamatimuk pabalik saga kabudjangan, kawakilan si Murdikay aningkō' ma lawang kuta' sultan. ²⁰ Masi na pa'in nilimbungan e' si Ester ya bangsaana maka pagka'a'ana buwat bay pamandu' si Murdikay ma iya. Buwatnē' asal kabiyaksahan si Ester sangay min katagna' kapangipat si Murdikay ma iya.

²¹ Na, ma waktu kapaningkō' si Murdikay ma lawang kuta', kinap'ddi'an atay sultan Serses e' si Bigtana maka si Teres, yunuk pangandolan sultan ya jaga ma lawang e'. Magisun sigā amapatay sultan. ²² Sagō' tata'u pa'in e' si Murdikay pagisun itu, sinumbung e'na ni dayang-dayang Ester, maka si Ester ya bay amalatum sumbung ni sultan, samantala' si Murdikay ya pinagsarang-sukulan. ²³ Manjari, tapariksa' pa'in bay panumbung e', katōngan dusa duwangan wakil inān ati sinoho' ginantung pinapatay. Na, tasulat saga kahālan itu kamemon ma Kitab Pagsusulatan Sultan, maina'an ma matahan sultan.

3

Gara' si Haman Binono' saga Bangsa Yahudi

¹ Pagubus pa'in saga palkala' itu, minahaldika' e' sultan Serses si Haman anak si Hammedata l'la, ya bangsa Agag. Pinalanga gi' kapatutna min saga a'a bangsahan kasehe'an. ² Manjari, kamemon saga wakil sultan ya ma lawang kuta'na angōk-tu'ut pagmahaltabat sigām ma iya buwat bay panoho'an sultan. Sagō' mbal angōk-tu'ut si Murdikay maka mbal magaddat ma si Haman e'. ³ Ati atilaw ni si Murdikay saga wakil sultan ya ma lawang kuta'na, yuk-i, "Angay pabiyalnu panoho'an sultan?" ⁴ Sakahaba' llaw pinamūngan na pa'in si Murdikay e' saga wakil e', sagō' in iya mbal to'ongan ameya' ma pamogos sigām. "Sabab," yukna, "In aku itu bangsa Yahudi ko'." Sakali anumbung saga wakil inān pehē' ni si Haman bo' kinata'uwan e' sigām bang kasandalan palangay si Murdikay inān.

⁵ Pagka ta'nda' e' si Haman in si Murdikay mbal angōk-tu'ut atawa magaddat ma iya, akagit to'ongan atayna. ⁶ Tata'u pa'in e'na in si Murdikay bangsa Yahudi, magniyat iya ngga'i ka hal si Murdikay ya pinapatay. Angkan amikil-mikil na pa'in si Haman bang buwattingga kapangalaglag kamemon saga bangsa Yahudi ya maglahat ma katilingkal pagsultanan si Serses.

⁷ Ma kasangpū' karuwantahun kapagsultan sultan Serses, ma bulan Nisan ya bulan panagna'an ma tahun ina'an-i, magko'ot-ko'ot* saga a'a ma matahan si Haman bo' tapene' llaw maka bulan ya patut pamalanjal pagniyat itu. Jari ya tako'ot e' saga a'a inān bulan Adar ya bulan kasangpū' karuwa.

⁸ Na, ah'lling si Haman ni sultan Serses yukna, "Aniya' dakayu' bangsa akaukanat ma kamemon paglahat ma pagsultanannu, maglamud-lamugay maka saga bangsa kasehe'an. Saddi saga pangaddatan sigām min saga bangsa kasehe'an, maka mbal tabeya' e' sigām saga sara' ya panoho'annu. Jari bang sigām pasagarannu na pa'in, mbal makahāp ma pagsultanannu. ⁹ Angkan Tuwan sultan, bang makasulut ma ka'a, amaniya' ka sara' pamaka'at ma bangsa Yahudi inān." Ah'lling gi' si Haman yukna, "Amuwan aku sangpū' ngibu heka pilak tibu'uk ninna' ma pagtatau'an pangalta' sultan panamba saga a'a ya makahinang itu-i."

¹⁰ Manjari niherusan e' sultan singsingna ya taga-gindan pagsultanna, bo' sinōngan e'na ni si Haman. Na si Haman itu anak si Hammedata

* 3:7 Pur: ya pangōn pagko'ot itu bang ma bahasa Persiya.

bangsa Agag, ya banta saga Yahudi. ¹¹ Yuk sultan ni si Haman, "Mailuhun na sîn ilu. Hinangun bang ai kabaya'annu nihinang ma sigâm."

¹² Ta'abut pa'in kasangpû' ka t'llung'llaw ma bulan panagna'an, pinalin-ganan e' sultan saga sosoho'anna magsusulat. Sinoho' sigâm anulat kamemon panoho'an si Haman bo' pinabeya' ni saga gubnul katapusan alanga†, maka ni saga gubnul ya magmakōk ma ba'an paglahat, maka ni saga a'a bangsahan min bangsa kaginisan. In sulat itu bay sinulat ma bahasa maka sulatan saga bangsa inān kaniya-kaniya. Bay sinulat isab ma deyo'an ōn sultan Serses bo' sināpan maka singsingna. ¹³ Tasulat pa'in saga sulat itu, pinabowa na ma saga magbobowa sulat bo' pinasampay ni kamemon paglahat ya beya' ma pagsultanan si Serses. Yuk panoho'an itu in bangsa Yahudi subay pinaka'at maka nilaglag bo' halam aniya' takapin. Onde-matto'a, kar'ndahan maka kaonde'-onde'an, subay pinapatay ma deyom dang'llaw, ma pitsa sangpû' maka t'llu ma kasangpû' karuwa bulan, ya na bulan Adar. Saga pangalta' sigâm isab subay pinagtaban. ¹⁴ Manjari, ai-ai bay panoho'an e' si Haman inān bay tahinang sara' sultan, ati sinoho' pinasampay ni kamemon saga paglahat pamata'u saga a'a kamemon, minsan ai bangsa, supaya sigâm sakap amono' bang ta'abut na waktu ina'an.

¹⁵ Pinarai'-dai' e' sultan saga a'a magbobowa sulat ati pauntas na sigâm. Pinasaplag isab panoho'an si Haman ma deyom da'ira Susa. Sultan Serses maka si Haman ina'an aningkō' maginum sagō' magkalengogan saga a'a maina'an.

4

Si Murdikay Mikitabang ma si Ester

¹ Tata'u pa'in e' si Murdikay kamemon bay tahinang e', ginese' e'na s'mmekna ati abadju' iya karut maka amehē'an di-na abu, paltanda'an kasusahanna. Paluwas iya ni saga kaluma'an maka e'na maglemong pakosog. ² Saguwā' halam iya bay palabay min lawang kuta', sabab halam aniya' minsan sai tinugutan pasōd ni deyom kuta' bang magbinadju' karut. ³ Aheya to'ongan karukka'an ma sasuku bangsa Yahudi maina'an ma kamemon saga paglahat ya bay kapabeya'an panoho'an maka sara' sultan inān. Maglemong sigām maka amuwasa. Aheka isab sigām magbinadju' karut maka palesseg ma abu.

⁴ Manjari itu, bay pa'in kahaka'an si Ester e' saga sosoho'anna d'nda maka saga yunuk pasal kahālan si Murdikay, sidda aheya kasukkalanna. Bay iya amabeya' s'mmek ni si Murdikay pamasalanan badju'na karut, sagō' halam tinaima' e'na. ⁵ Pagubus, pinalinangan e' si Ester si Hatak, dakayu' yunuk pangandolan sultan ya sinoho' angupiksa' ma iya. Jari sinoho' tina'u ma si Hatak itu e' si Ester bang ai makalengog ma si Murdikay, maka bang ai sababna.

⁶ Sakali itu, paluwas si Hatak ni si Murdikay, ya ina'an ma mairan ma anggopan lawang kuta' si Serses. ⁷ Nihaka'an si Hatak e' si Murdikay pasal kamemon bay pat'kka ni iya. Kahaka'an isab pasal halga' pilak bay panganjanji' si Haman pamat'nna'na ma pagtatau'an pangalta' sultan bang pa'in nilaglag bangsa Yahudi. ⁸ Bay isab ni'nde'an e' si Murdikay ni si Hatak dakayu' sulat panulatan sara' ya bay pinasaplag ma lahat Susa ma pasal pangalaglag bangsa Yahudi. Sinō' pina'nda'an sulat itu ma si Ester, maka sinoho' iya pinata'u pasal kahālan itu. Aniya' isab panoho'an

† 3:12 3:12 Satrap ya pangōn saga gubnul alanga itu bang ma bahasa Persiya.

si Murdikay panganjunjungna ma si Ester yuk-i, “Bang pa'in ka pabaihu' ni sultan magpatiasé' ma pasal saga pagkahitam Yahudi.”

⁹ Pagubus pa'in, pabalik na si Hatak ni si Ester angahaka'an iya pasal bay pah'ling si Murdikay. ¹⁰ Jari aniya' lupal bay pinabowa e' si Ester ma si Hatak, sinō' pinasampay ni si Murdikay. ¹¹ Yuk lupal e', “Bapa', kinata'uan asal e' kamemon saga wakil sultan maka kamemon saga a'a ma sakalingkal lahat pagsultananna, sasuku l'lla atawa d'nda pasōd ni halaman deyom bo' pasekot ni sultan ma dalam bay pinalingan, subay pinapatay. Dalam na aniya' sara' sadi liyu minnē', luwal la'a bang pinabantang bastun bulawan e' sultan pamapuwas a'a inān min hukuman kamatay. Saguwā',” yuk si Ester, “ya kagawahanku aniya' na t'lumpū' llaw dalam aku bay nilingangan pehé' ni sultan.” Minnē' aubus lupal si Ester.

¹² Kahaka'an pa'in si Murdikay pasal lling si Ester itu, ¹³ anambung iya buwattitu, labay isab min si Hatak. Yukna, “Dalam bahā' tapikilnu saukat na ka pat'nna' ma astana' sultan, mbal na ka talapay pinapatay ma saga pagkahinu bangsa Yahudi? ¹⁴ Bang mbal tawakkalannu ah'ling, tantu aniya' sadi amuwasan bangsata Yahudi min kasusahan sigām. Bo' pa'in ka'a maka saga kakampungannu alaglag. Mbal kata'uwanta,” yuk lagi' panambung si Murdikay, “kalu ka'a iya bay tapene' pinat'nna' dayang-dayang supaya ka makatabang ma waktu buwattitu.”

¹⁵ Buwattitu isab lupal ya pinabeya' e' si Ester panambungna ma si Murdikay. ¹⁶ Yukna, “Na, bapa', timukun kamemon saga Yahudi ya ma lahat Susa bo' aku puwasahinbi. Da'a kam amangan maka anginun ma deyom t'lung'llaw maka t'llumbahangi. Ya du isab aku maka saga sosoho'anku d'nda, amuwasa du isab buwat ka'am. Ati bang jukup na t'lung'llaw pagpuwasatam, pabaihu' aku ni sultan minsan langgal sara'. Bang aku pinapatay lilla' du aku.” ¹⁷ Manjari, palanjal na si Murdikay bo' bineya' e'na kamemon bay panoho'an si Ester.

5

Maksud si Ester ni Sultan

¹ Na, ta'abut pa'in kat'lung llaw pagpuwasa disi Ester, sinulug e'na s'mmekna pagdayang-dayang bo' an'gge pehé' ni halaman ma deyom astana', ma anggopan bilik paningkō'an sultan. Ina'an isab sultan aningkō' ma paningkō'an sultan, paharap ni lawang. ² Ta'nda' pa'in e'na dayang-dayang Ester an'gge ma halaman inān, kasulutan iya. Magtūy pinabantang e' sultan tudju ni si Ester in bastun bulawan ya ma tanganna. Manjari pasekot isab si Ester ang'ntanan tōng bastun he'.

³ Tinilaw iya e' sultan yukna, “O dayang-dayang, ai maksudnu? Minsan lagi' santonga' pagsultananku pamuwanku du ni ka'a.”

⁴ Yuk sambung si Ester, “Bang makasulut ma ka'a, tuwan sultan, pahadil pa'in ka llaw itu ni pagjamu ya sakapku. Magbeya' ka maka si Haman.”

⁵ Ah'ling sultan ni sosoho'anna, yukna, “Soho'un si Haman pasa'ut pi'itu, bo' abeya' e'ta bay pangamu' si Ester.”

Ati pahadil na sultan maka si Haman ni pagjamu ya bay sinakap e' si Ester. ⁶ Hinabu sigām anginun binu-anggul, tinilaw pabalik e' sultan si Ester. “Na, ai to'ongan maksudnu? Tantu ka dūlanku. Maka ai pangamu'nu? Minsan gi' santonga' pagsultananku, pamuwanku du.”

⁷ Anambung si Ester, “Ya itu panganjunjungku: ⁸ Bang aku makasulut ma ka'a, tuwan Sultan, maka bang aku dūlannu, amu'ku ni ka'a bang pa'in ka

magbeya' maka si Haman pahadil salung ni pagjamu ya song paniya'ku. Jari sambunganku panilawnu salung, tuwan Sultan."

Akagit Atay si Haman ma si Murdikay

⁹ Ma waktu inān, pagluwas si Haman min pagjamuhan, kinōgan iya maka alampung baranna. Sagō' pag'nda' si Haman itu ma si Murdikay ma lawang kuta', bo' kamatahan e'na halam bay an'ngge atawa magmatāw ma iya, magtūy akagit atayna. ¹⁰ Saguwā' minsan buwattingga kagit atayna bay katahanan e'na ati palanjal iya amole'.

Manjari pinalinganan e' si Haman saga bagayna maka h'ndana si Seresa, sinō' patimuk ma iya. ¹¹ Pagbantug e' si Haman ni sigām pangalta'na landu' aheka, maka heka saga anakna l'lla, maka kaginisan pangamahaltabat ma iya e' sultan. Pagbantugna isab in iya pinalanga labi lagi' min kasehe'an a'a bangsahan, maka min kamemon saga wakil. ¹² "Ngga'i ka hal itu," yuk si Haman. "Hal aku dangan-danganku ya bay tina'abbīt e' dayang-dayang Ester anehe'an sultan ni paglami-lami ya bay pinaniya' e'na. Maka bay lagi' kami isab sinoho' pabalik maka sultan ma waktu salung. ¹³ Sagō' mbal du ahala' ma aku saga kahāpan itu sat'ggol masi ta'nda'ku si Murdikay ya bangsa Yahudi aningkō' na pa'in ma lawang kuta'."

¹⁴ Jari ah'ling ni iya h'ndana si Seresa maka saga bagayna, yuk-i. "Amahinang ka panganggantungan saga sangpū' maka dda d'ppa langkawna. Pagsubu, angamu' ka ni sultan bang pa'in soho'na ginantung si Murdikay maina'an. Pagubus, magbeya' ka maka sultan paluruk ni pagjamu bo' magkalisigan." Palampung pangatayan si Haman ma sabab gara' itu ati amahinang iya panganggantungan.

6

Kapananglit ma si Murdikay

¹ Ma sangom he' mbal makatuli sultan angka bay soho'na ningā' kitab Pagsusulatan Sultan ya panulatan saga kahālan ma pagsultananna. Sinoho' binassa ma matahanna. ² Pagbassa itu, ta'nda' ma deyom kitab in sulat pasal si Murdikay maka kapanumbungna pasal kagara'an si Bigta maka si Teres, duwangan tendog sultan ya magjajaga ma bowa' lawang astana'. Bay sigām magisun amapatay sultan Serses. ³ Atilaw sultan yukna, "Ai pagmahaltabat maka tungbas bay tataima' e' si Murdikay ma kahinangan itu?"

Yuk sambung saga sosoho'anna, "Halam."

⁴ Yuk sultan, "Sai sa ma halaman e'?" Sabu baha'u bay pasōd si Haman ni halaman ya min luwasan astana'. Angamaksud iya angamu' ni sultan bang pa'in soho'na ginantung si Murdikay ma panganggantungan ya bay pahinangna.

⁵ Ya sambung saga sosoho'an sultan, "Si Haman ko' he', angalagaran ka'a."

Yuk sultan, "Pasōrun iya pi'itu." ⁶ Pagsōd pa'in si Haman, tinilaw iya e' sultan, "Ai patut nihinang ma a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya?"

Manjari amikil-mikilan di-na si Haman yukna, "Sai lagi' bahā' a'a pinagmahaltabatan e' sultan saddi min aku?" ⁷ Angka ya sambungna ni sultan, "Bang aniya' a'a ganta' pinagmahaltabatan e' sultan, ⁸ in a'a inān subay binowahan badju' bay pamadju' sultan, maka kura' isab bay pangura'an sultan, kura' pina'alti maka porong bulawan. ⁹ Manjari soho'un pangandol badju' maka kura' itu ni a'anu dakayu', ya bangsahan to'ongan.

Jari in a'a ya kabaya'annu pinagmahaltabatan, subay pinabadju'an s'mmek sultan bo' pinakura'. Maka in a'a bangsahan inān subay parahū min iya anonda' kura'na ma mata mairan, maka e'na amatanyag lling ma kamemon saga a'a yukna, 'Buwattitu ya nihinang ma a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya!' "

¹⁰ Yuk panoho'an sultan ma si Haman, "Na, pasa'ut ka angā' badju' maka kura' he' bo' hinangun kamemon bay pah'lingnu ilu ma si Murdikay a'a Yahudi ya aningkō' ma lawang kuta' inān. Da'a palehom-lehomun ai-ai ya bay pah'lingnu."

¹¹ Manjari, ningā' e' si Haman in badju' sultan maka kura'na. Pinasulug e'na ma si Murdikay, ati tinonda' kura' ya pakura'anna ma mata mairan. Pinatanyag isab lling itu e' si Haman, yukna, "Buwattitu ya tahinang ma a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya!"

¹² Pagubus pa'in, pabalik na si Murdikay ni lawang kuta'. Saguwā' si Haman bay magdai'-dai' amole' ni luma'na maka e'na anurungan kōkna paltanda'an karukka'anna maka kaiya'anna. ¹³ Manjari nihaka'an e'na h'ndana si Seresa maka kamemon saga bagayna ma pasal kamemon ya bay pat'kka ni iya.

Ah'ling h'ndana maka saga a'a ya anganggara' ma iya, yuk-i, "Pagga luggiya' bangsa Yahudi si Murdikay ya a'a amareyo' ka'a, tantu ka mbal maka'atu ma iya. Gom pa'in ka magkangī'-ngī' ma sababna!" ¹⁴ Sabu sigām masi magsuli-suli, at'kka pina'an saga yunuk sultan amasa'ut si Haman pehē' ni paglami-lamihan ya bay pinaniya' e' dayang-dayang Ester.

7

Pinapatay si Haman e' Sultan

¹ Manjari, in sultan maka si Haman bay pehē' ni pagjamuhan ya bay pinaniya' e' dayang-dayang Ester. ² Ma llaw inān, sabu sigām anginū binu-anggul, atilaw pabalik sultan ni si Ester yukna, "Na, haka'in aku bang ai pangamu'nu, bo' ka dūlanku. Ai panganjunjungnu? Minsan santonga' pagsultananku pamuwanku du ma ka'a."

³ Ya sambung dayang-dayang Ester, "Bang aku makasulut ma ka'a, tuwan sultan, bang ka ka'amuhan isab ma pangamu'ku, pamarūlun ma aku kallumku. Ya panganjunjungku isab ma ka'a, bang pa'in liyusannu saga bangsaku min kamatay. ⁴ Sabab in aku maka saga bangsaku bay pinab'lihan supaya niligis maka nilaglag. Bang hal kami bay pinab'lihan binanyaga', bay na pasagaranku sabab palkala' buwattitu mbal patut pangalengogan sultan."

⁵ Atilaw sultan Serses ma dayang-dayang Ester, yukna, "Sai sa makapikil magkajarian angahinang la'at buwattitu? Wa'i maingga a'a ilu?"

⁶ Ya sambung si Ester, "Ya banta kami, ya a'a ab'nsihan kami, ya a'a jahallis, ya na si Haman!"

Na, magtūy tināw maka amidpid si Haman ma matahan sultan maka dayang-dayang. ⁷ Manjari, an'ngge sultan kabowa astolna ati nibbahan e'na inumanna bo' paluwās ni halaman astana'. Sali' ta'nda'nda' e' si Haman bang ai hukuman pinat'kkahan iya e' sultan ma buwat ganta'anna, angka magpa'bba iya maina'an supaya magpatiasē' ma dayang-dayang Ester ma pasal kallumna.

⁸ Ma pagbalik sultan min halaman ni bay pagjamuhan, ta'nda' e'na si Haman pak'ppang ma tingkō'an ya pasandigan si Ester. Angka angasla to'ongan sultan, yukna, "Iya gi' itu! Ya makatawakkal angusiba'an dayang-dayang maitu gi' ma deyomanku?"

Ma halam gi' aubus bay h'lling sultan, magtüy tinambunan na kōk si Haman e' saga sosoho'an sultan. ⁹ Ah'lling dakayu' yunuk tendog sultan ya niōnan si Harbona, yuk-i, "Aniya' panganggantungan sangpū' maka dda d'ppa langkawna maina'an ma atag luma' si Haman. Bay pinahinang e'na arak panganggantungan si Murdikay, ya a'a bay amaluwās llingna supaya ka nihāp, tuwan sultan!"

Magtüy ah'lling sultan, "Gantungunbi mahē' si Haman!" ¹⁰ Angkan mahē' bay ginantung si Haman ma panganggantungan arak bay pama-patayan si Murdikay. Jari yampa pakō' kagit atay sultan.

8

Sara' Panoho'an Sultan Panabang ma saga Yahudi

¹ Ma llaw he-i du, bay pamuwan e' sultan Serses ma dayang-dayang Ester kamemon pangalta' bay suku' si Haman ya banta bangsa Yahudi. Si Murdikay isab bay binuwanan kapatut pahadil ni sultan, sabab kahaka'an e' dayang-dayang Ester in iya maka si Murdikay maglahasiya. ² Nihurusan e' sultan singsingna ati sōnganna ni si Murdikay. Ya na singsing taga-gindan bay ma si Haman tagna', sagō' tabawi' na e' sultan. Pinat'nna' isab si Murdikay e' si Ester magatas-pikil ma bay pangalta' si Haman.

³ Pagubus, pabalik si Ester anganjung ma sultan, maka he'na pasujud maka anangis ma tape'na. Ya pangamu'na bang pa'in pinahalam kagara'an si Haman bangsa Agag, arak pangamula saga bangsa Yahudi.

⁴ Pinabantang e' sultan bastunna bulawan tudju ni si Ester ati pabuhat iya bo' an'ngge ma dahuan sultan e'.

⁵ Ah'lling si Ester, yukna, "Tuwan sultan, bang ka bilahi, maka bang ka ka'amuhan ma aku, maka bang taluwa' isab ma kira-kirahannu, aniya' panganjunjunku ma ka'a. Tuwan, bang pa'in ka amasulat panoho'an pamahalam sara' bay pinasulat e' si Haman anak si Hammedata, ya bangsa Agag e'. Ya maksud si Haman subay nilaglag kamemon saga bangsa Yahudi ma katilibut pagsultanannu. ⁶ Buwattitu panganjunjunku sabab mbal kasandalanku bang tum'kka kala'atan ni saga pagkahiku bangsa Yahudi. Ya lagi'na bang alaglag saga kakampunganku."

⁷ Ya sambung sultan Serses ni si Ester maka ni si Murdikay bangsa Yahudi, yukna, "Ma sabab bay pangala'at si Haman ma saga bangsabi angkan bay pamuwanku pangalta'na ma dayang-dayang Ester. Bay iya ginantung isab pinapatay ma panganggantungan. ⁸ Na, ma buwattina'an anulat ka saddi sara'-panoho'an ma deyo'an ōnku. Sulatun bang ai kabaya'annu pasal saga bangsanu Yahudi. Pagubus, sāpin maka singsingku. Sabab ai-ai tasulat ma deyo'an ōnku mbal tapahalam bang bay na kasāpan e' singsingku."

⁹ Jari itu, ma kat'llumbulan, karuwampū' ka t'llung'llaw ma bulan Sibān, pinalinganān saga magsusulat ya sosoho'an sultan. Tasulat e' sigām kamemon panoho'an si Murdikay ma saga bangsa Yahudi, maka ma saga gubnul katapusan alanga, maka ma saga kagubnulan pasunu' sampay saga a'a bangsahan ma saga dahatus maka duwampū' maka pitu' paglahat tinagna'an min lahat Indiya sampay ni lahat Eteyopa. Tasulat saga panoho'an itu ma bahasa maka sulatan sigām pakaniya-pakaniya maka ma bahasa bangsa Yahudi. ¹⁰ Tasulat kamemonna itu e' si Murdikay ma deyo'an ōn sultan Serses bo' sināpan maka singsingna. Pagubus, pinabowa e'na ma saga magbobowa sulāt ya pakura' ma saga kura' al'kkas ya asal sinakapan sultan.

¹¹ Bang ma panoho'an sultan itu, in bangsa Yahudi kabuwanan kapatut magdakayu' angatuhan di-sigām. Binuwanan sigām kapatut amono' maka angalaglag saga sundalu, minsan ai bangsa, minsan maingga lahat, sasuku ya parugpak ma sigām maka anak-h'nda sigām. Binuwanan sigām kapatut isab angalangpas pangalta' saga palbantahan sigām. ¹² Jari ni'iddahan llaw kasangpū' ka t'llu ma bulan Adar, ya bulan kasangpū' ka duwa. Ya na llaw kapangahinang saga Yahudi ma panoho'an itu maina'an ma kamemon saga paglahat ya suku' sultan Serses. ¹³ Jari in sara'-panoho'an itu sinō' sinulat pinaheka bo' pinatanyag ni kamemon paglahat maka ni kamemon manusiya' ya magsaddi-saddi bangsa, bo' supaya sakap saga bangsa Yahudi amalos ma saga banta sigām bang ta'abut na llaw bay pangidda he'. ¹⁴ Pinarai'-dai' e' sultan saga a'a magbobowa sulat ati pauntas na ma saga kura' ya asal sinakapan sultan. Pinasaplag isab panoho'an itu ma kuta' Susa.

¹⁵ Manjari paluwas si Murdikay min matahan sultan maka e'na magbinadju' s'mmek bangsahan walna' bilu maka pote'. Magsinaruk isab iya korona bulawan aheya, magjuba iya kakana' taluk ahāp hinanganna. Ati aheya paglami-lami ma da'ira Susa ma waktu inān. ¹⁶ Aheya kakōgan maka kalasigan ma saga Yahudi, pinagmahaltabatan isab sigām e' kamemon. ¹⁷ Sakali aniya' aheya to'ongan kakōgan saga bangsa Yahudi ma kamemon paglahat maka da'ira ya bay kapasampayan sara' panoho'an sultan inān. Magjamu sigām maka maglami-lami. Aheka isab saddi bangsa bay magyahudi-yahudi di-sigām ma sabab kaheya tāw sigām ma bangsa Yahudi.

9

Da'ugan saga Bangsa Yahudi

¹ Ma kasangpū' ka t'lung'llaw ma bulan Adar, ya bulan kasangpū' karuwa, ta'abut na waktu pamatuman bay panoho'an sultan. Ya du inān llaw bay niholat asal e' saga palbantahan bangsa Yahudi, ya llaw arak panganda'ug sigām. Sagō' ya kaluwasanna, bangsa Yahudi ya anganda'ug ma saga a'a ab'nsihan sigām. ² Bay magtipun saga bangsa Yahudi ma saga da'ira ya kat'na'an sigām ma katilibut paglahat ya beya' ma sultan Serses. Magsakap sigām angatuhan sasuku angamohot angala'at sigām. Jari dalam aniya' sai-sai bay maka'atu ma bangsa Yahudi ma llaw ina'an, sabab tināw ma sigām saga a'a kamemon min saddi-saddi bangsa. ³ Tinabangan isab bangsa Yahudi itu e' kamemon saga a'a bangsahan ma kalahat-lahatan inān, e' saga gubnul katapusan alanga, maka saga kagubnulan pasunu' sampay saga wakil sultan, sabab sinōd du isab sigām tāw ma si Murdikay. ⁴ Alanga asal kag'llal si Murdikay itu ma deyom astana' maka atanyag na isab pagka'a'ana ma katilibut paglahat. Pasōng na pa'in kawasana.

⁵ Jari tapapatay e' saga bangsa Yahudi saga banta sigām, binono' maka kalis sampay abugtang na kamemon, ati tahinang e' saga Yahudi ai-ai kabaya'an sigām ma sasuku ab'nsihan sigām. ⁶ Lima hatus heka a'a bay tapapatay sigām ma kuta' Susa sadja. ⁷ Bay isab tapapatay e' sigām disi Parsandata, Dalpon, Aspata, ⁸ Porata, Adarya, Aridata, ⁹ Palmasta, Arisai, Aridai maka si Baysata, ¹⁰ sangpū' puhu' anak si Haman l'lla. Si Haman itu anak si Hammedata, banta asal saga bangsa Yahudi. Sagō' dalam aniya' pangalta' bay tataban e' saga Yahudi ma waktu ina'an.

¹¹ Ma llaw he'-i du bay kahaka'an sultan bang pila puhu' bay tapapatay ma kuta' Susa. ¹² Yuk sultan ni dayang-dayang Ester, "Bang hal ma kuta' Susa itu lima hatus heka a'a maka sangpū' puhu' anak si Haman ya bay

tapapatay e' saga bangsa Yahudi, ai lagi' bahā' tahinang e' sigām ma saga kasehe'an paglahat? Na, ai pangamu'nu, pamuwanku du ma ka'a. Minsan ai panganjunjungnu, tantu ka dūlanku.”

¹³ Ya sambung dayang-dayang Ester, “Bang makasulut ma ka'a, tuwan sultan, tugutin saga Yahudi ma Susa anghinang panoho'annu itu salung buwat du bay kapangahinang sigām llaw itu. Maka soho'un ginantung bangkay saga anak si Haman l'la sangpū' hekana inān.”

¹⁴ Angkan magpanoho'an sultan, sinō' bineya' pangamu' si Ester itu. Pinatanyag panoho'anna ma da'ira Susa ati ginantung bangkay saga anak si Haman sangpū' hekana. ¹⁵ Manjari saga bangsa Yahudi ma Susa inān bay magdakayu' ma kasangpū' ka'mpat llaw ma bulan Adar, ati tapapatay e' sigām t'llu hatu heka a'a ma Susa, sagō' dalam sigām bay anaban maina'an. ¹⁶ Salta', kasehe'an saga Yahudi ya ma saga paglahat beya' ma pagsultanan e', bay isab magdakayu' angatu ma saga banta sigām bo' sigām makalimaya. Pitumpū' ka lima ngibu heka a'a ya tapapatay e' sigām, sagō' dalam sigām bay anaban minsan ai. ¹⁷ Tahinang saga kahinangan itu ma bulan Adar, ma kasangpū' ka t'llu'ng'llaw, ati ta'abut pa'in kasangpū' ka mpat llawna in kaheka'an sigām bay pahali. Manjari in llaw inān tahinang e' sigām llaw pagjamu maka paglami-lami.

Pasal Hinang Purim

¹⁸ Malaingan saga Yahudi ma da'ira Susa bay magtimuk ma kasangpū' ka t'llu'ng'llaw sampay ni sangpū' ka mpat llaw ma bulan inān. Ta'abut pa'in kasangpū' ka limang'llaw, ya na llaw kahali sigām, tahinang llaw inān pagjamu maka paglami-lami sigām. ¹⁹ Ya he' sababanna angkan saga bangsa Yahudi ya pat'nna' ma kareya-reyahan amogbogan llaw kasangpū' ka mpat ma bulan Adar e'. Ya na inān llaw pagjamu maka paglami-lami sigām, llaw isab pagbuwan-buwan sigām dansehe'an.

²⁰ Manjari tasulat e' si Murdikay pasal saga kahālan itu. Aniya' isab sulat bay pinabeya' e'na ni kamemon bangsa Yahudi ma saga paglahat atā-asekot ya beya' ma pagsultanan si Serses. ²¹ Sinoho' sigām amogbogan karuwa llaw itu sakahaba' tahun ma bulan Adar, hatina kasangpū' ka mpat llaw sampay kasangpū' ka lima llaw. ²² Pangentoman ko' inān ma waktu bay kalimaya sigām min saga banta sigām, waktu isab kapamapinda kasusahan sigām ni kakōgan, maka karukka'an sigām ni kalami-lamihan. Ya panulat isab e' si Murdikay ma sigām, in llaw mulliya itu subay llaw pagjamu maka paglami-lami sigām, llaw isab pagbuwan-buwan pagkakan ni kasehe'an sigām maka waktu pagbuwan sarakka ma saga miskin.

²³ Manjari magdakayu' pikilan saga Yahudi pasal pagjamu ya bay tinagna'an e' sigām ma waktu inān, hatina subay binogbogan na pa'in buwat bay panulat si Murdikay ma sigām e'. ²⁴ Angkan buwattē', sabab si Haman anak si Hammedata bangsa Agag, ya amantahan saga Yahudi, bay magisun angalaglag sigām kamemon. Bay iya magko'ot-ko'ot isab bo' tatugpang bang ai llaw pangalaglag maka pangaligis ma sigām. (“Pur” ya ōn pagko'ot e'.) ²⁵ Sagō' kahaka'an pa'in sultan pasal kaisunan si Haman itu, bay ya amaniya' sulat panoho'an bo' pinapelleng ni si Haman saga kala'atan bay pagisunanna pasal bangsa Yahudi. Panoho'an sultan isab in si Haman subay ginantung pinapatay sambeya' maka bangkay saga anakna l'la. ²⁶ (“Purim” ya pangōn saga Yahudi ma llaw inān sabab “pur” ya ōn pagko'ot e'.) Manjari itu, ma sabab kamemon ya bay pinasulat inān e' si Murdikay, maka ma sabab ai-ai bay ta'nda' e' sigām maka bay kalabayan sigām, ²⁷ aniya' niniyat e' saga bangsa Yahudi. Hatina in duwa llaw Purim itu subay binogbogan sakahaba' tahun e' sigām magtubu'-manubu' sampay

saga saddi bangsa ya palamud ma sigām. In untulan maka waktu bay pangidda ma jaman ina'an subay binogbogan na pa'in e' sigām. ²⁸ Saga llaw Purim itu subay nientom maka binogbogan e' kamemon saga Yahudi magtautai'anak, magtubu'-manubu', ma saga paglahat kamemon maka ma da'ira kamemon. Subay mbal nibbahan atawa alungay min pangentom saga panubu' sigām.

²⁹ Manjari dayang-dayang Ester anak si Abiha'il, maka si Murdikay ya Yahudi, bay magdakayu' amasulat sulat karuwana itu supaya pinasab'nnal saga panoho'an pasal Hinang Purim. Tu'ud alanga kapatut sigām magpanoho'an buwattē'. ³⁰ Aniya' isab sulat bay pinabeya' e' si Murdikay ni kamemon saga Yahudi ma dahatus duwampū' ka pitu' paglahat ya beya' ma pagsultanan sultan Serses. Ya lapal sulat inān lapal pamahāp pangatayan maka pamohogot iman, ³¹ supaya pinatantu llaw Purim itu ma waktu bay pangidda e' disi Murdikay ya Yahudi maka dayang-dayang Ester. Abeya' isab kamemon saga Yahudi. Bay sigām amat'nna'an di-sigām waktu maka untulan ma pasal pagpuwasa maka pagdukka ya pameya'an sigām magtubu'-manubu'. ³² Jari in kal'ngnganan itu bay pinatuman ma panoho'an ya tapasulat e' si Ester ma pasal Purim ati tasulat isab ma kitab pagsusulatan.

10

Kabantugan si Murdikay

¹ Na, bay amabayad buwis sultan Serses ma kamemon saga paglahat ya beya' ma pagsultananna, sampay ni saga lahatna katapusan alawak. ² Kamemon kahinangan ya tahinang e' sultan itu min kosogna maka min ga'osna, maka salsila pasal kapamalangana ma si Murdikay maka kabantugan ya pamuwan ma iya e' sultan, na, wa'i tasulat ma kitab pagsusulatan sultan, ya panulatan saga kahālan ma kasultanan bay ma lahat Persiya maka Midiya. ³ Si Murdikay ya pasunu' langana ni sultan Serses, maka in iya katapusan alanga ma bangsana Yahudi. Landu' to'ongan iya pinagaddatan e' saga pagkahina Yahudi sabab atukid iya angahinang kahāpan ma sigām. Aheya isab pagka'inagonna ma sigām magtubu'-manubu'.

KALANGAN

Pahati pasal Jūd itu

Ya itu Jūd Kalangan maka Panganduwa'a saga a'a suku' Tuhan min awal lagi' sampay ni kabuwattituhan. Nabi Da'ud ya bay magtarasul kaheka'anna, saguwā' aniya' isab a'a saddi bay palamud. Ma tagna'anna in kalangan itu dalam bay tasulat, hal nientom maka kinalang. Saguwā' palabay pa'in patahunan taguna e' bangsa Isra'il pamudji sigām ma PANGHŪ' ati pinapagtimuk nihinang bük bo' pinabatuk ni Kitab Jabul.

Magginis saga tarasul ma deyom Jūd itu. Aniya' kalangan pamudji maka pananglit Tuhan, aniya' kalangan pangamu' tabang e' a'a kasigpitan, aniya' kalangan pangamu' ka'ampunan e' a'a taga-dusa, aniya' kalangan pagsukulan ma sabab kahāpan min Tuhan, aniya' isab panganjunjung bang pa'in minula saga palbantahan.

Aniya' ma jūd itu saga duwa'a ya tōp niusul e' a'a dangan, aniya' tōp pinagsambahayang e' katibu'ukan bangsa Isra'il.

Takalang saga kalangan itu e' si Isa, tasambat e' saga a'a bay anulat Kitab Injil, maka tapagguna e' saga palhimpunan Almasihin min waktu tagna' sampay ni llaw itu.

JŪD KALANGAN

1

Palbahagi'an Kitab Jabul

Kalangan 1

- 1 Aheya kahāpan ma a'a
sasuku mbal ameya' gara' min a'a jahulaka',
sasuku isab mbal pasehe' ma a'a pangandusa.
Mbal iya palamud ma saga a'a ya angandali'it Tuhan,
- 2 saguwā' kahōpan iya ma sara' ya panoho'anna ma manusiya'.
Ya he' kinannal e'na llaw-sangom.
- 3 A'a inān sali' sapantun kayu tinanom ma bihing sapa',
ya amuwan buwa' ma musimna du.
Minsan painay mbal pak'llos dahunna.
Ai-ai hinangna, ahāp sadja tungbasna.
- 4 Malaingkan saga a'a jahulaka' mbal buwattē'.
Sapantun sigām hampa' pai ya tabowa paleyang e' baliyu.
- 5 Ya he' sababna angka saga a'a jahulaka'
mbal makara'awa bang ta'abut nihukum,
mbal isab pinalamud ma sasuku abontol atayna tudju ni Tuhan.
- 6 Saga a'a abontol niayura na pa'in e' PANGHŪ'-Yawe,
sagō' saga a'a jahulaka' ala'at sadja kat'kkahan sigām.

2

Kalangan 2

- 1 Angay angka magbantu saga kabangsa-bangsahan,
angay sigām magisun ma dalam aniya' pūsna?
- 2 Magsakap di-sigām saga kasultanan,
magsakaum saga pagnakura'an
bo' angatu ma PANGHŪ'-Yawe,

maka ma Al-Masi ya tapene'na.

- 3 Maghimumungan saga a'a inān, yuk-i,
"Gom kitam papuwas min komkoman sigām,
gom b'kkattam saga kili-kili ya pangengkot sigām."
- 4 Saguwā' pagtittowahan sigām he' Tuhan,
ya aningkō' ma sulga' magkabaya'an ma kamemon.
Pinagtunggingan sigām e' Panghū'.
- 5 Pinabukagan saga a'a inān kabowa pangastolna,
pinakitāw sigām ma sabab landu' akagit atayna.
- 6 Yuk Tuhan ma sigām, "O'o, sultan bay tapatingkō'ku,
ina'an ma Būd Siyun, ya būd kamulliyahanku."
- 7 Ya panambung sultan e', "Pasaplagku lapal
ya pangallam aku he' PANGHŪ'."
- Yukna ma aku, "Ka'a ilu tahinang anakku na.
Aku ya Mma'nu tinagna'an min llaw itu.
- 8 Bang aku ya pangamu'annu,
pamusaka'ku ma ka'a kamemon bangsa,
pamasuku'ku ma ka'a sakalibutan dunya.
- 9 Ka'a ya amarinta ma kabangsa-bangsahan,
atī apaslod pamarintanu sapantun tungkud basi'.
Alopot sigām kamemon sali' dalil paliyuk."
- 10 Angkan yukku ma ka'am saga sultan, "Pata'u kam.
Pahalli' kam, sasuku magbabaya' ma babaw dunya.
- 11 Magpatireyo' kam ma PANGHŪ',
pagkoyaginbi iya hinabubi magpamidpid.
- 12 Pasiyum kam ma Anakna, ya aniya' kakagit atayna,
atī taggaha' kam t'kkahan mulka'na.
Sabab pasulapput astolna saru'un-du'un,
malainkan aheya kahāpan ma sasuku makabāk patapukan ma iya."

3

Kalangan 3

Kalangan si Da'ud ma waktu kalahina min anakna si Absalom

- 1 O Yawe, aheka saga a'a amantahan aku!
Kapilahan aku e' saga a'a magpanagga' aku.
- 2 Aheka isab saga a'a anunggingan aku, yuk-i,
"Mbal iya pinuwas e' Tuhan min kamulahan."
- 3 Saguwā' ka'a ya tampanku, O PANGHŪ'.
Ka'a ya amuwanan aku kasahaya'an.
Ka'a ya amahogot kamahaldika'anku.
- 4 Bang aku parahing ni PANGHŪ'-Yawe,
sinambungan aku e'na min būdna mulliya.
- 5 Ahāp e'ku atulī, asannang isab kabati'ku,
sabab binogbogan aku e' PANGHŪ'.
- 6 Mbal aku tināw ma saga bantaku ibu-ibuhan,
ya angalibutan aku ma paruruwambila'.
- 7 Ya PANGHŪ', pasa'ut ka,
lappasun aku min ka'aniban.
Suntukun palbantahanku ma baihu' sigām,
paglopotun empon sigām.
- 8 Si Yawe ya angaliyusan aku min kamulahan.

Bang pa'in buwanannu kahāpan saga a'a suku'nu.

8

Kalangan 8

Kalangan si Da'ud

- 1 O Yawe, ka'a pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!
Alanga sahayanu min kapitu' lapis langit.
- 2 Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.
Angkan mbal maka'atu saga palbantahan,
mbal makatukas saga magbabalos.
- 3 Ya PANGHŪ', bang aku pahangad ni langit
bo' angira-ngira kahinangan tangannu,
bang nda'ku bulan maka saga bitu'un
ya bay pat'nna'nu ma b'ttong langit,
4 tabowa aku atilaw pasal kami manusiya'.
Ai kapūsan kami angkan kami pagka'inagonannu?
Angay kannalnu bangsa manusiya' ya mbal anatas itu?
- 5 Pat'nna'nu kami areyo' dangkuri' min saga bangsa mala'ikat ya porol ma
sulga'.
Buwanannu kami kasanglitan maka kabantugan.
- 6 Buwanannu kami kapatut magbaya'
ma kamemon ai-ai bay paniya'nu,
bo' kami makapagnakura' ma kamemon papanjarihan,
- 7 saga sapi' maka saga bili-bili, hayop ni'ipāt,
maka saga sattuwa talun.
- 8 Makapagagi kami ma saga manuk-manuk,
maka ma kaginisān daing tahik maka sattuwa dilaut.
- 9 O Yawe, ya pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!

13

Kalangan 13

Kalangan si Da'ud

- 1 O Yawe, sumiyan aku patandung pabalik ni ataynu?
Sumiyan ka pabaihu' ni aku pabing'?
- 2 Sumiyan bahā' pahondong kalengog pikilanku itu,
sabab llaw-sangom pasangdan na pa'in kasusahanku.
Sumiyan pahali saga bantaku anganda'ug min aku?
- 3 O Yawe, Tuhanku, palingi' gi' ka anambungan aku.
Pasawahun pang'nda'ku, da'a aku pasagarin amatay.
- 4 Sabab bang aku mbal dūlannu,
tantu aku niudju' e' kuntaraku, yuk-i,
"Nē! Tara'ug na ka!"
Ati magkalasigan saga banta ma sabab kaiya'anku.
- 5 Saguwā' angandol sadja aku ma kasi-lasanu tuman,
maka magkōg-koyag ma sabab kapanglappasnu.
- 6 O PANGHŪ', magkalang aku ni ka'a,
sabab kahāpnu ma aku mbal tapula'-pula'.

16

Kalangan 16

Kalangan si Da'ud

- 1 Ya Tuhan, hampanin aku,
sabab ka'a ya patapukanku.
- 2 Yukku ni si Yawe, "Ka'a ya Panghū'ku,
Halam aniya' palsuku'anku ahāp saddī min ka'a."
- 3 Babantugun saga a'a ma lahat itu,
ya atotog ameya' ma kabaya'an Tuhan.
Landu' aku kasulutan ma sigām.
- 4 Malaingan bang a'a ameya' ma tuhan-tuhan saddī,
pak'nnop na pa'in kasusahan sigām.
Mbal aku palamud ma a'a inān anukbal laha',
mbal minsan sibahatku ōn saga pagtuhanan sigām.
- 5 Ka'a PANGHŪ', sapantun pusaka'ku,
Ka'a ya palsuku'anku,
ahāp kasōngan ya pangangganta'nu ma aku.
- 6 Kabuwanan aku tana' ma lahat kasalamatan,
landu' ahāp ya pamusaka'nu aku.
- 7 Sanglitanku si Yawe ya angahūgan aku gara'.
Minsan ma waktu sangom, kapandu'an aku
luwas min pandu' ya ma deyom pangatayanku.
- 8 Si Yawe ya pataptap ma pangatayanku.
Itiya' iya ma bihingku,
angkan aku mbal tabowa pajudjal.
- 9 Magkōg-koyag aku sampay min deyom atay,
asalamat pamarananku,
- 10 sabab mbal aku siya-siyanu ma deyom ahirat.
Mbal aku pasagarannu angahalu' ma deyom paliyangan.
- 11 Tantu aku tuli'annu lān ya amowa ni kallum.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku,
kahōpan aku e' kalasigan ya anatas ni kasaumulan
bang ta'abutku na haddaratnu.

19

Kalangan 19

Kalangan si Da'ud

- 1 Atanyag sanglit-sahaya Tuhan
ma sabab paltanda'an ya ta'nda'ta ma b'ttong langit.
Abantug kapandayan Tuhan
ma sabab saga pandoga ma tonga'an ayan.
- 2 Kahaba'-kahaba' llaw binuwanan kitam lapal,
kahaba'-kahaba' sangom binuwanan kitam panghati.
- 3 In bitu'un maka llaw itu ta'nda' asal ma sabarang lahat,
pa'abut lapal sigām ni kalibutan dunya.
- 4-5 Pasaplag pandu' sigām ni kamemon bangsa,
Pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam.
In mata llaw sali' sapantun l'lla pangantin
bay nihinangan luma' e' Tuhan ma langit, tampal ni sobangan.
Ati paluwas iya minnē' buwat a'a bastigan
ya kinōgan magdagan ma paglomba'an.

- 6 Pasobang mata llaw min bihing langit dakayu'
bo' pas'ddop ni bihingna dakayu',
maka dalam aniya' minsan ai mbal taluwa' pasu'na.
- 7 Ajukup asal sara' bay pinat'nna' e' si Yawe,
ya na sara' makahayang palnyawahan manusiya'.
Kapangandolan ai-ai pangahatul e' si Yawe,
ya na hatulan pangā'an pangita'u e' a'a bilahi pinandu'an.
- 8 Abontol saga pamandu' si Yawe,
ya na pandu' makalasisg deyom pikilan.
Asawa panoho'an si Yawe,
ya na panoho'an makaranta' panghati manusiya'.
- 9 Asussi pagmatāw ma si Yawe,
sabab taptap anatas ni kasaumulan.
Atuman kamemon pangahandak si Yawe,
a'adil lullun, dalam aniya' salla'na minsan ai.
- 10 Labi ahalga' pangahandakna min bulawan,
minsan bulawan porol landu' aheka.
Labi amamis min gula' buwani
minsan gula' masi am'ttak min sāng buwani.
- 11 Binanda'an sosoho'annu e' ai-ai pangahandaknu,
maka aheya tungbas ma sasuku angisbat.
- 12 Sai bahā' makakilā kasā'an baranna?
Bang manjari ampunin aku ya dusa dalam tasayuku.
- 13 Hawirin aku bo' mbal magtu'ud angandusa.
Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' dusa pagtu'ud-tu'uran.
Jari mbal aku katōngan dusa,
ati abontol itikadku pagka dalam bay makahinang dusa aheya.
- 14 Ya PANGHŪ', bang pa'in ka kasulitan ma bissalaku maka ma hona'-
hona'ku,
sabab ka'a ya batu-lakit pamalutanku,
ka'a ya Manglalappas ma aku.

22

Kalangan 22

Kalangan si Da'ud

- 1 O Tuhanku, angay aku siya-siyanu?
Angay ka palawak na pa'in min aku?
Angay dalam takalenu pangandahingku?
- 2 O Tuhanku, anganjung aku ni ka'a kahaba' llaw,
saguwā' mbal aku sambungannu.
Angamu-ngamu' aku ni ka'a kahaba' sangom,
sagō' dalam aniya' halianku.
- 3 Malaingan ilu ka aningkō' ma deyom kamahaldika'an.
Ka'a ya Tunggal Mahasussi, ya pinudji e' bangsa Isra'il.
- 4 Bay angiman ma ka'a saga kamatto'ahan kami,
bay sigām pasangdol ni ka'a ati liyusannu min kasigpitan.
- 5 Bay sigām parahing ni ka'a, ati lappasannu,
bay sigām angandol ma ka'a, ati dalam karapatan.
- 6 Saguwā' aku itu sali' kalog tana', sali' ngga'i ka manusiya'.
Niudju' aku he' pagkahiku, nihalipulu e' kumpangku.
- 7 Pinakaiya' aku he' sasuku ang'nda'.
Nihina' aku, pinagelong-elongan, pinagtunggīng.

- 8 Ya lling sigām ma aku, “A'a itu angandol ma si Yawe,
na, patabangta iya ma PANGHŪ¹-Yawe.
Kalu iya pinuwas min kasigpitan,
pagka aheya lasa PANGHŪ¹ ma iya.”
- 9 Malaingkan, Tuhanku, ka'a ya bay amaluwas aku min kulunan ina'ku.
Tabowa aku angandol ma ka'a min kariki-diki'ku gi',
min waktuku onde' duru'an lagi'.
- 10 Ka'a ya kaholatanku min llaw kapaganak ma aku,
ka'a ya Tuhanku sangay min kapangiram ma aku.
- 11 Da'a kono' ka pala'an min aku,
sabab itiya' aku marai' taluwa' kasusahan.
Luwal ka'a ya makatabang.
- 12 Sikapūn-pūnan ni aku ba'anan palbantahanku,
sapantun sapi' mandangan min lahat Basan.
- 13 Pinabanga' bowa' sigām tudju ni aku,
sapantun halimaw marai' na an'kkob, an'kkat.
- 14 Angalongkoy anggauta'ku, magsalisi' lullun to'olangku.
Angalunuk atayku, ibarat lansuk atunaw e' pasu'.
- 15 Katoho'an k'llongku, buwat katoho' buli' lapohan.
Angakkot d'lla'ku ni isi emponku,
tahnangnu aku anginam bagunbun nalka'.
- 16 Aniya' sapantun ero' ma sakalibutku,
pinagtipunan aku he' a'a jahulaka'.
Nilagbas e' sigām tape'-tanganku.
- 17 Ta'nda'an di-na bokogku kamemon,
pinatong aku e' saga a'a ab'nsihan aku,
kinōgan sigām ma kala'at pangluwahanku.
- 18 Pinagbahagi'an s'mmekku he' sigām,
pinagko'ot-ko'ot badju'ku bang sai makarapu.
- 19 Ya PANGHŪ¹, da'a pa'in ka palawak min aku.
Ka'a ya ga'osanku, bang pa'in ka pasa'ut anabang.
- 20 Tampanin aku bo' mbal taōk e' kalis.
Ahalga' ma aku nyawaku, angka amu'ku pinuwas min kosog saga
ero' itu.
- 21 Liyusun aku min bowa' halimaw,
papuwasun aku min tanduk sapi' talun.
- 22 Ati pasaplagku ōnnu ni dauranakanku,
puđjiku ka ma palhimpunan saga jama'anu.
- 23 Ka'am ya magmatāw ma si Yawe, pudjihunbi!
Ka'am saga panubu' si Yakub, pagmahaltabatnbi!
Ka'am bangsa Isra'il kamemon, hulmatunbi!
- 24 Sabab halam pabiyalna pagdahing saga a'a asukkal,
halam bay pasagaranna ma deyom kasigpitan.
Halam bay taikutanna sasuku angamu'-ngamu',
gom pa'in tabangna.
- 25 O Tuhan, ka'a ya pagpudjihanku ma palhimpunan aheya,
suhulku isab najalku ma matahan saga a'a magmatāwan ka'a.
- 26 Amangan saga miskin ma sinosōng sampay sigām asso.
Sasuku kam angangut ma si Yawe ananglit du ma iya.
Mura-murahan, bang pa'in kam allum saumul-umul.
- 27 Kinannal si Yawe he' a'a kamemon ma mpat pidju alam itu,
ati papinda sigām magta'at ni iya.

- Magpudji sabarang bangsa ma alopanna,
 28 sabab PANGHŪ¹-Yawe ya tag-parintahan ma dunya.
 Iya ya makapagagi ma kabangsa-bangsahan.
 29 Sasuku taga-karaya ma dunya itu, sigām balkanan,
 pasujud du ma alop an Tuhan.
 Sasuku amole' lahat kamatayan magpatireyo' ma iya,
 sampay saga a'a ya mbal makapakalluman di-sigām, pasujud du.
 30 Ni'isbat Tuhan e' panubu' magsuring-magsaingsing,
 pinandu'an sigām pasal si Yawe ma sinosōng.
 31 Ati sigām ya pas'lle' amatanyag ni saga a'a dalam gi' palahil
 pasal kabontolan ya tahinang e' Tuhan ma sabab a'a suku'na.

23

Kalangan 23

Kalangan si Da'ud

- 1 Si Yawe ya angipat aku, sapantun a'a angipat bili-bilina,
 angkan dalam aniya' kulang ma aku.
 2 Kahinangan aku he'na pahalian ma parang-parang alunuk,
 niambit aku he'na ni atag bohe' kasannangan.
 3 Pinahayang nyawaku,
 minaliman aku he'na ma lān abontol, ma sabab Ōnna kabantugan.
 4 Minsan palabayanku kal'ddoman lambung kamatay,
 mbal aku atāw pinuhinga' sabab ka'a ya gapi'ku, O Tuhan.
 Ilu tungkudnu maka soha'nu amuwanan aku kasalamatan baran.
 5 Sakapannu aku jamuhan ma alop an palbantahanku.
 Ni'ns'llanan he'nu kōkku, tanda' sin lasanu ma aku.
 Palasay sawanku pagka ap'nno' he' pahala'.
 6 Tantu aku pinasuku'an kahāpan,
 tantu tinogolan lasanu ma aku sat'ggolku allum.
 Ati luma' PANGHŪ¹ ya pat'nna'anku saumul-umul.

24

Kalangan 24

Kalangan si Da'ud

- 1 Suku' PANGHŪ¹ dunya itu sampay kapanyapanna.
 Suku'na alam itu sampay kabangsa-bangsahanna.
 2 Pinat'nna' e'na gintana'an ma t'ngnga' s'llang,
 pinahogot he'na ma t'ngnga' kas'llogan.
 3 Sai bahā' makatukad ni būd PANGHŪ¹?
 Sai bahā' makat'ngge ma deyom luma' pangarapan ni iya?
 4 Luwal a'a ya asussi tanganna min dusa,
 ya apote' deyom pangatayanna.
 Luwal isab a'a ya mbal anumba ni ta'u-ta'u,
 maka mbal magsapa pagputingan.
 5 Makasambut pahala' min PANGHŪ¹ bang a'a buwattē' kajarihanna.
 Tinungbasan iya kabontolan itikad e' Tuhan Manglalappas.
 6 Buwattē' isab kahālan saga a'a ya angangut Tuhan,
 ya atuyu' paharap ni ka'a, O Tuhan si Yakub.
 7 Bang pa'in paukab saga tambol!
 Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,

- bo' supaya makasöd Sultan Sanglit-sahaya!
 8 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
 Si Yawe ko' itu, ya landu' akosog, landu' aesog.
 PANGHŪ' ko' itu, ya makaga'os ma pagbono'.
 9 Bang pa'in paukab saga tambol!
 Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,
 bo' supaya makasöd Sultan Sanglit-sahaya!
 10 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
 Si Yawe ko' itu, ya Sangat Kawasa.
 Ya na Sultan Sanglit-sahaya!

27

Kalangan 27

Kalangan si Da'ud

- 1 Si Yawe ya amuwanan aku kasawahan maka kalappasan,
 angkan dalam aniya' katāwanku.
 PANGHŪ'-Yawe ya sapantun kuta' pangahampan kallumku,
 angkan dalam aniya' kagawahanku.
 2 Bang aku sinekot e' a'a jahallis,
 ya bilahi angamula baranku,
 bang aku nirugpak e' ba'anan bantaku,
 tantu sigām makarugtul, makahantak.
 3 Minsan aku nilikusan he' tumpukan ba'anan sundalu,
 mbal kin'bba-k'bba atayku.
 Minsan aku t'kkahan pagbono',
 ahantap na pa'in pangatayanku.
 4 Luwal itu ya pangamu'ku ni PANGHŪ'-Yawe,
 luwal itu ya pagmatayanku,
 bang pa'in aku paokom ma luma' Tuhan
 sat'ggolku allum ma babaw dunya itu.
 Landu' aku bilahi ang'nda' ma kahāp palantarana,
 maka angaruhan iya ma luma'na pangarapan.
 5 Angkan buwatté', sabab tinampunan aku he'na
 ma waktu katumbuk kasusahan.
 Pinakuta'an aku e'na ma pussuk batu-lakit,
 tinapukan aku sakuli-kuli ma luma' pagtata'atan ni iya.
 6 Minné' aku anganda'ug min palbantahanku,
 pinalanga aku min saga banta ma katilibutku.
 Tukbalanku pagkulban ni PANGHŪ'-Yawe
 ma langgal ya pangarapan iya,
 hinabuku angolang kabowa kakōganku.
 Angalang isab aku, pagpudjiku PANGHŪ'.
 7 O PANGHŪ', kalehun lagi' panganjunjungku,
 ka'ase'in aku, sambungin aku.
 8 Ah'llingan aku di-ku, "Panuyu'in si Yawe."
 Jari patuyu' aku ma ka'a, O PANGHŪ'.
 9 Da'a kono' ka pataikut min aku sabab sosoho'annu aku.
 Da'a pa'in akagit ataynu, da'a aku taikutin,
 sabab ka'a ya pananabang ma aku.
 Da'a aku palehomun, da'a aku bbahin,
 sabab ka'a ya Tuhanku Manglalappas.

- 10 Abila aku siniya-siya he' ina'-mma'ku,
tantu aku tinaima' e' PANGHŪ'.
- 11 Ya, PANGHŪ', pandu'in aku lānnu, ya amowa ni kahāpan.
Malimin aku ma lān abontol,
sabab aheka a'a angangut angala'at aku.
- 12 Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' saga kuntaraku,
sabab aniya' a'a anuna'an aku kaputingan.
Ya kab'ngngis sigām mbal kaliyuhan.
- 13 Saguwā' minsan buwattē', aniya' kaholatanku tuman.
Tantu aku makabāk kahāpan min si Yawe,
hinabuku lagi' ma dunya dakayu' itu.
- 14 Angkan yukku, "Pangasahin si Yawe.
Pahogotunbi imanbi, pataptapunbi pangatayanbi,
pangaholatinbi PANGHŪ'-Yawe."

32

Kalangan 32

Kalangan si Da'ud

- 1 Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
sasuku pinapasan paldusahanna.
- 2 Aheya kahāpan ma sasuku abontol ma bistahan PANGHŪ'
sasuku dalam aniya' kaputingan ma pangatayanna.
- 3 Sat'ggol limbunganku dusaku, anitis na pa'in bokogku
ma sabab pangandahingku kahaba' llaw.
- 4 Kabuhatan aku llaw-sangom,
sali' kahantang tangannu ya makabuhat.
Angalangkoy kuwat-anggauta'ku,
buwat a'a apanggang ma musim pang'llaw.
- 5 Malaingan bay tapamattanku dusaku ni ka'a,
dalam bay limbunganku kala'atanku.
- Yukku, "Gom aku magpasab'nnal ni PANGHŪ',"
magtūy ta'ampunnu kasā'an ku kamemon.
- 6 Angkan sasuku magtata'at subay angamu'-ngamu' ni ka'a
ma waktu kahanggawna.
- Bang pasōng kasusahanna sapantun latap alalom,
mbal iya alimun he' susa.
- 7 O Tuhan, ka'a ya patapukanku,
ka'a ya angahampanan aku min kajahatan.
Alibut aku e' saga a'a magkalangan aku
ma sabab kalappasnu ma aku.
- 8 Yuk Tuhan ni aku, "Pandu'anta ka lān ya wajib palabayannu.
Hūganta ka gara' ati peyananku ka.
- 9 Da'a ka pasali' ni kajarihan kura',
ya dalam aniya' akkalna.
- Mbal tasohe' hayop inān, mbal tapasekot ni ka'a,
luwal bang sangonannu kakkang maka engkot."
- 10 Aheya karukka'an saga a'a ya ala'at kajarihana,
saguwā' sasuku angandol ma si Yawe,
ap'nno' iya e' kasi-lasa PANGHŪ'.
- 11 Kalasiginbi si Yawe. Pakoyag kam sasuku ahāp kajarihanbi.
Magkalang kam sasuku abontol itikadbi.

37

Kalangan 37

Kalangan si Da'ud

- 1 Da'a kahanggawinbi saga a'a jahulaka',
da'a isab pangihirinbi saga a'a maghinang kala'atan!
- 2 Sapantun sigām parang-parang al'kkas alanos,
sapantun dahun ak'llos magdai'-dai'.
- 3 Angandol sadja kam ma PANGHŪ'-Yawe,
hinangunbi kahāpan.
Pat'nna' kam ma lahatbi porol,
pat'nna' kam ma deyom kasannangan.
- 4 Paglasiginbi PANGHŪ'
ati kabuwanan kam ai-ai ya makasulut pangatayanbi.
- 5 Pama'andolonbi kahālanbi ni PANGHŪ',
pasangdolinbi iya, ati tahinang e'na ya amu'bi.
- 6 Pinabukis he'na ka'adilanbi,
sapantun sawa ya pabukis dai'-llaw,
pinasaplag kabontol palkala'bi,
sapantun sinag llaw bang augtu.
- 7 Pat'mmun kam ma alopān si Yawe, lagarinbi iya.
Da'a kam asusa bang auntung saga a'a kasehe'an,
bang tahinang kagara'an sigām ajahallis.
- 8 Da'a kam angastol! Da'a kam angamahit!
Da'a papasu'un ataybi, tantu ala'at kat'kkahanna.
- 9 Sabab pinahalam saga a'a ala'at kajarihanna,
saguwā' sasuku angasa ma PANGHŪ' pinusaka'an lahat itu.
- 10 Mbal at'ggol, pahalam saga a'a ala'at itu.
Minsan painay e'bi amiha, mbal tabāk.
- 11 Sagō' saga a'a areyo' pangatayanna pinasuku'an lahat itu,
ati halām aniya' makasasaw kasannangan sigām.
- 12 Binantuhan a'a ahāp atayna he' a'a jahulaka'.
Ang'ttop le'e saga a'a inān, tanda' sin kab'nsi sigām ma a'a ahāp.
- 13 Malaingan pinagtittowahan he' PANGHŪ' saga a'a jahulaka',
sabab kata'uwanna aniya' llaw pangangganta' ma sigām.
- 14 Angahublut kalis saga a'a jahulaka',
anakap ba'ugan pana' sigām,
bo' tapana' e' sigām saga a'a kamiskinan maka kasigpitan.
Ya maksud sigām amapatay saga a'a abontol atayna.
- 15 Saguwā' papelleng kalis inān angandugsu' jantung sigām,
pinagpōng-pōng isab saga ba'ugan pana' sigām.
- 16 Minsan akulang ai-ai ya palsuku'an ma saga a'a abontol,
labi ahalsa' ko' inān min alta' manglabi-labihan
ya palsuku'an saga a'a ala'at.
- 17 Sabab pahalam ya ga'osan saga a'a jahulaka',
sagō' angandapit PANGHŪ'-Yawe ma saga a'a abontol palangayna.
- 18 Niayuput e' si Yawe kallum sasuku mbal katōngan dusa
ati anatas pusaka' sigām sampay ni kasaumulan.
- 19 Mbal sigām aiya' bang t'kkahan kasigpitan.
Minsan ma waktu gotom, maka'ssohan kinakan sigām.
- 20 Malaingan saga a'a jahulaka' magka'at lullun.
Palanyap saga palbantahan PANGHŪ', ibarat humbu.

Ibarat sigām kalingkat sumping ya patomo' ma deya,
dai'-dai' du palanos bo' halam na.

21 Angutang saga a'a ala'at sagō' mbal amayad.

Saguwā' saga a'a ahāp magmura sadja,

22 sabab sai-sai kabuwanan pahala' he' PANGHŪ'
pinusaka'an lahat itu.

Saguwā' sai-sai sinapdahan e' PANGHŪ', tantu magmula.

23 Bang kasulutan PANGHŪ' ma kaul-pi'il a'a,
pinatotog e'na tekangna.

24 Minsan iya makarugtul, mbal tabowa pahantak,
sabab PANGHŪ'-Yawe ya amalutan tanganna.

25 Min kaonde'-onde'ku sampay ni kato'aku itu,
halam aniya' a'a abontol bay ta'nda'ku pinasagaran he' Tuhan.
Halam isab ta'nda'ku anak a'a inān tabowa angamu' kinakan.

26 Magmura sadja sigām amuwan maka amautang,
angkan pinaniya'an pahala' saga anak sigām e'.

27 Angkan yukku, pataikut kam min kala'atan bo' patukid ma kahāpan,
ati taptap kam pat'nna' ma lahatbi porol.

28 Angkan buwatté', sabab kasulutan PANGHŪ' ma a'a angahinang
kabontolan.

Mbal palehomna saga a'a ya atukid angisbat iya.

Nihampanan e'na saga a'a suku'na sampay ni kasaumulan,
saguwā' bin'kkat e'na napas saga a'a maghinang kala'atan.

29 Pamusaka' ma a'a ahāp ya lahat sigām porol,
ati maglahat sigām maina'an salama-lama tahun.

30 Bang a'a asussi pangatayanna, amissala iya pangita'u,
abontol maka asaltun himumūnganna.

31 Ina'an ma deyom atayna sara'-manara' min Tuhanna,
angkan mbal parasdas tape'na.

32 Tinipu saga a'a ahāp palangayna he' a'a ala'at,
sabab angamohot amapatay,

33 saguwā' mbal pinasagaran he' si Yawe saga a'ana gina'os he' a'a
jahulaka'.

Bang sigām pinaharap ni huwis, mbal tugutanna sigām taluwa'
hukuman.

34 Pangaholatnbi PANGHŪ', bogboginbi panoho'anna
ati pinalanga kam bo' pinusaka'an lahatbi porol.

Song isab ta'nda'bi saga a'a jahulaka' pinahalam.

35 Aniya' bay ta'nda'ku a'a landu' ajahat maka abigsi',
ahāp sadja kahālanna, sapantun kayu alabung dahunna,
ya patomo' ma tana' bay asal patomo'anna.

36 Sagō' da'a ka pilang'llaw paglabayku minnē', na halam na.
Minsan painay he'ku amiha iya, halam to'ongan tabākku.

37 Kira-kirahunbi a'a halam dusahan, pangli'unbi a'a abontol palangayna,
sabab ahāp kasōngan ma saga a'a mbal bilahi maglugat.

38 Saguwā' tantu pinaka'at kamemon saga baldusa,
halam aniya' kasōngan a'a maghinang kala'atan.

39 Lappasan sasuku asussi pangatayanna, sabab min PANGHŪ',
ya sapantun kuta' pasindungan a'ana bang t'kkahan bala'.

40 Tinabang sigām e' si Yawe, pinuwas e'na min kasigpitan.
Niliyus sigām e'na min ga'osan saga a'a jahallis,

nilappas isab sigām sabab Tuhan iya pangandolan.

40

Kalangan 40

Kalangan si Da'ud

- 1 Angagad na pa'in aku ma si Yawe minsan mbal anambung saru'un-du'un, jari palingi' iya ni aku bo' akale ma panabbutku.
- 2 Bay aku binuhat e'na min kal'bbohan, pinaluwas aku min lowang kapisakan. Pinat'ngge aku ma batu, pinahogot pat'nggehanku.
- 3 Aniya' kalangan baha'u pamakalangna ma aku, kalangan pamudji Tuhantam. Aheka a'a magmatāw pag'nda'na ma pakaradja'an itu, ati angandol sigām ma si Yawe.
- 4 Aheya kahāpan ma sasuku apagon pangandolna ma PANGHŪ', ya mbal ameya' ma saga a'a magabbu-abbu, atawa ma a'a ya magta'at ma tuhan-tuhan puting!
- 5 O Yawe, Tuhanku, aheka hinangnu makainu-inu. Mbal taitung saga kahāpan ya mohotnu ma kami. Bang aku bay pasulay anuli-nuli kamemon, mbal takole' sinuli-suli pagga kumarukan hekana.
- 6 Ngga'i ka tutukbalan maka tapung ya pagmatayannu, ngga'i ka susumbali'an tinunu', ngga'i ka tataubatan dusa ya kagunahannu. Saguwā' tin'bbok e'nu taingaku, hatina pinakale aku.
- 7 Magtūy aku ah'l'ling, yukku, "Itiya' aku, sakap aku, buwat tasulat ma Kitab ma pasalanku.
- 8 O Tuhanku, ahutu aku angahinang kabaya'annu. Itiya' ma aku sara'nu, ma deyom pangatayanku."
- 9 Bay pasaplagku kabontol pangahandak si Yawe ma palhimpunan aheya. Kata'uwannu asal, PANGHŪ', dalam bay tambolku bowa'ku.
- 10 Mbal tahananku ma atay kabontolnu, ah'l'ling na pa'in aku pasal kapangandolannu maka kalappasnu. Dalam bay limbunganku kasi-lasanu maka kab'nnalnu, gom pa'in pagnasihatu ma palhimpunan aheya.
- 11 Ya PANGHŪ', da'a pa'in ka'llogin ase'nu ma aku. Hampanin aku sakahaba' waktu maka lasanu kakkal, maka kab'nnalannu.
- 12 Sabab itiya' aku t'kkahan susa-manusa ya mbal taitung itiya' aku kapilahan e' ba'anan dusaku. Palabi hekana min heka lamba bu'unku, angkan aku mbal na maka'nda' pahāp, angahimāt pangatayanku pagka dalam aniya' pangasa.
- 13 O PANGHŪ', bang pa'in aku lappasnu, O Yawe, bang pa'in ka pasa'ut anulung!
- 14 Bang pa'in pinahina' maka pinaligoto' e'nu saga a'a kamemon ya anganiyat amapatay aku. Bang pa'in hawirannu saga a'a bilahi angamula aku, bang pa'in sigām tahinang pagtunggingan.
- 15 Saga a'a isab ya bay anittowahan aku, bang pa'in sigām kapam'ngngangan ma sabab iya' sigām.
- 16 Saguwā' saga a'a ya angaholat ma ka'a, Tuhan,

bang pa'in sigām kinōgan maka ka'amuhan ma ka'a.
 Sasuku kasulutan ma kakosog panglappasnu,
 subay anabbut sararan-daran:

"Akawasa si Yawe! Akawasa si Yawe!"

¹⁷ Maka aku itu, minsan kamiskinan maka kasigpitan,
 kinannal isab aku he' PANGHŪ!

O Tuhan, ka'a ya Mananabang maka Manglalappas ma aku,
 Pasa'ut ka kono'.

46

Kalangan 46

Kalangan saga Anak si Kora

- ¹ Tuhan ya patapukanta maka pangā'anta kosog,
 asakap iya anabang bang aniya' kasukkalan.
- ² Angkan kita mbal tināw minsan ajogjog dunya,
 minsan al'bbos kabūd-būran tudju ni timbang.
- ³ Aho', minsan magabal tahik, minsan amukal,
 minsan isab ahenggol saga būd he' kosog haus.
- ⁴ Sagō' aniya' sapa' anasahan amowa kakōgan ni da'ira Tuhan,
 ni lugal sussi ya haddarat Tuhan Mahatinggi.
- ⁵ Ina'an Tuhan ma deyom da'irana, angkan mbal pajudjal.
 Pagk'llat llaw, tinabang he' Tuhan.
- ⁶ Maglengogan kabangsa-bangsahan. Pah'bba' kapagsultanan.
 Angbantang sadja Tuhan, magtūy atunaw dunya.
- ⁷ Pataptap PANGHŪ! Sangat Kawasa ma kita,
 kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.
- ⁸ Dai' kam, nda'unbi kahinangan si Yawe,
 ya hinang makak'bbal atay bay tahinangna ma dunya.
- ⁹ Pinahondong he'na ba'anan pagbono' ma kaluha'an dunya.
 Pinagpōng he'na ba'ugan pana', pinagp'ppot saga budjak,
 Pinagtunu' tampan sundalu ma deyom api.
- ¹⁰ "Pahali kam, pahati kam in aku Tuhan.
 Patut aku pinalanga he' kabangsa-bangsahan.
 Patut aku pinalanga to'ongan ma dunya."
- ¹¹ Pataptap PANGHŪ! Sangat Kawasa ma kita,
 Kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.

51

Kalangan 51

Kalangan si Da'ud Pangamu' Ka'ampunan

- ¹ O Tuhan, ka'ase'in aku ma sabab lasanu kakkal.
 Patiasē'un ka,
 angkan amu'ku pinapasan paldusahanku.
- ² Kose'in aku min kasā'anku,
 sussihun aku min dusaku.
- ³ Sabab kata'uwanku na kala'atanku,
 mbal takalipatku, pamikilanku na pa'in sakahaba' waktu.
- ⁴ Ya dusaku itu dusa ni ka'a sadja, ngga'i ka dusa ni manusiya'.
 B'nnal, bay aku amakay dusa ni ka'a,
 angkan taluwa' bang aku katōngannu dusa. Abontol ka.
 Taluwa' isab bang aku pat'nna'annu hukuman.

- 5 Tantu aku dusahan waktu lagi' kapaganak ma aku,
dusahan aku min waktu kapangiraman ina'ku ma aku.
- 6 Tantu isab, ya kabaya'annu subay aniya' kab'nnalan sampay min deyom atay.
Ya pamandu'nu pasal pangita'u itiya' pasobsob ni itikadku.
- 7 Sussihun aku maka sayul hissup, ati alanu' aku.
Pandihun aku, ati apote' aku min pote' gapas.
- 8 Pakalehun aku lling pagkoyagan, paglasigan.
Pakōrun kuwat-anggauta'ku, ya bay pinananaman kakagit ataynu.
- 9 O Tuhan, bang pa'in ka pakeleng min paldusahanku,
maka papasin kasā'anku kamemon.
- 10 Paniya'in aku atay sussi,
pabaha'uhun itikadku bo' mbal magpinda-pinda.
- 11 Da'a kono' aku paluwasun min haddaratnu.
Da'a la'anin min aku Rū-nu Sussi.
- 12 Pabingun ni aku kalasigan ya bay ma aku tagna' kapangalappasnu ma aku.
Buwanin aku kajarihan ahutu bo' tahinangku kabaya'annu.
- 13 Jari pandu'anku saga a'a ya angalanggal sara'nu,
pandu'anku sigām pasal kaul-pi'il ya makasulut ataynu.
Ati aniya' saga a'a dusahan pabalik ni ka'a.
- 14 O Tuhan, ka'a Tuhan Manglalappas, puwasin aku min dusa amapatay a'a
ati angalang aku pasal kabontol pangahandaknu.
- 15 O Tuhan, PANGHŪ', pakalangun aku,
bo' ka sanglitanku labay min suwalaku,
- 16 Bang pagkulban ya kabaya'annu, bay du ka bowahanku.
Mbal ka kasulutan ma susumbali'an pinagtunu'.
- 17 Ya huhulmatan pagmatayan Tuhan, ya na atay ata'u magsusun.
O Tuhan, mbal sowaynu atay pagsususun maka atay areyo'-deyo'.
- 18 Bangunun da'ira Siyun ma sabab lasanu hilas.
Pahāpun tambak batu ya bay pangād ma da'ira Awrusalam.
- 19 Minnē' aniya' tutukbalan abontol pangahulmat ka'a.
Aniya' susumbali'an pinagtunu' ma katibu'ukanna,
maka aniya' sapi' l'ila pinagkulban ma panukbalan ya ma luma'nu.

61

Kalangan 61

Kalangan si Da'ud

- 1 Ya Tuhan, kalehun panangisku,
taima'un pangamu'-ngamu'ku.
- 2 Angalingan aku ni ka'a min lahat ya katapusan alawak pagka dalam aniya' holatanku.
Malimin aku ni batu alanga ya mbal ta'abutku.
- 3 Sabab ka'a ya bay patapukanku,
ibarat kuta' mbal tasōd e' saga bantaku.
- 4 Landu' aku bilahi pat'nna' ma Luma' Pangarapan ni ka'a
bo' magluma' mailu sat'ggolku allum,
ati pasindung aku ma deyo' kepetnu sapantun anak manuk.
- 5 Ya Tuhanku, tasambutnu bay janji'ku ma ka'a,
ati kabuwanan aku kahāpan ya pamusaka'nu

ma sasuku magmatāw ma ōnnu.

- ⁶ Bang pa'in pataha'nu umul sultan,
bang pa'in pahogotnu pagsultanna sampay ma panubu'na.
- ⁷ Mura-murahan, bang pa'in iya magsultan ma matahannu salama-lama tahun.
Hampanin iya pahāp ma sabab lasanu maka janji'nu ya mbal magkapinda.
- ⁸ Jari aku itu angalang na pa'in pamudjiku ōnnu,
ati suhulku ai-ai bay panganajalku ma ka'a,
tukbalanku ni ka'a kahaba' llaw.

63

Kalangan 63

Kalangan si Da'ud

- ¹ O Tuhan, ka'a ya Tuhanku,
landu' aku angentom ma ka'a.
Bang aku alawak min haddaratnu,
ya sapantunna lahat paslangan dalam aniya' bohe'na.
Patay bohe' palnyawahanku, apanggung baranku
ma sabab katuyuku ma ka'a.
- ² Bay ka ta'nda'ku ma deyom Luma' Pangarapan ka'a,
bay ta'nda'ku kawasanu maka sahayanu.
- ³ Ahalga' lasanu, labi ahalga' min kallumku,
angkan ka sanglitanku luwas min k'llongku.
- ⁴ Pudjiku ka sat'ggolku allum.
Anangga aku hinabuku anabbut ōnnu.
- ⁵ Asalamat nyawaku, sapantun a'a asso he' kinakan ahāp lanabna,
angkan aku angalang pamudji ka'a luwas min k'llongku.
- ⁶ Taentomku ka'a hinabuku palege ma pabahakanku,
ati ka'a ya paghona'-hona'ku kahaba'-kahaba' sangom.
- ⁷ Ka'a ya anabangan aku, angkan aku tabowa angalang
hinabuku pasindung ma pikpiknu, sali' manuk-manuk.
- ⁸ Pabalut pangatayanku ma ka'a,
pinatotog aku he' tangannu sakap kowan.
- ⁹ Bang pa'in palurus ni kalaloman ahirat
saga a'a ya magisun amapatay aku.
- ¹⁰ Bang pa'in sigām tinugutan binono' patay kalis
bo' pinagkakan he' saga ero' paslangan.
- ¹¹ Pagubus, magkalisasi sultan ma Tuhan.
Sinanglitan isab Tuhan e' sasuku anganjanji' ma ōnna.
Malaingan pinakittup bowa' saga a'a magputing.

66

Kalangan 66

- ¹ Ka'am kamemon ma dunya,
olanginbi Tuhan ma sabab kakoyagbi!
- ² Magkalang kam pamaheyabi ōnna kawasahan!
Pudjihunbi iya bo' pasōng kabantuganna!
- ³ Amisala kam ni Tuhan, yukbi, "Ya Tuhan,
akawasa du pa'in kahinangannu, mbal tasipat!
Magpatiata saga palbantahannu ni ka'a

sabab kawasanu mbal tasagga'.

4 Pasujud ni ka'a sabarang bangsa ma deyom dunya.

Angalang sigām pananglit ka'a,
pinudji onnu ma kalangan sigām."

5 Pi'itu kam ang'nda' ma bay tahinang he' Tuhan.

Makatāw-tāw saga kahinangan ya tahinang e'na
pangahāp kitam panubu' si Mbo' Adam.

6 Ya tahik bay tahinang he'na katoho'an,
bo' magtinape' saga a'a parambila'.

Angkan kitam subay magkōg-koyagan Tuhan,

7 ya magparinta sampay saumul-umul ma sabab kawasana.

Pineyanan he'na palbangsa-bangsahan,
supaya dalam aniya' min sigām angatu ma iya.

8 Ka'am saga bangsa, pudjihunbi Tuhantam,

patanogunbi suwalabi pananglit ma iya.

9 Niliyusan kitam min kamatay,

pineyanan kitam bo' mbal parasdas tape'tam.

10 Bay kami sulayannu, Tuhan, bay kami tatabnu,

sapantun pilak tinatab ma panarulan.

11 Bay kami kalabusunu, sapantun daing ma pokot,

bay kami patanggungnu tanggungan abuhat.

12 Makahantak pa'in kami,

bay tugutannu saga a'a angura' palabay min kōk kami.

Bay kami palabay isab min deyom api maka min bohe',

arak amatay, manda' kami paluwasnu
bo' pinasampay ni lahat magdayas-dayas ma kinakan.

13 Pi'ilu aku ni luma'nu angungsuran pagkulban tinunu',

maka hinangku bay pagnajalku ni ka'a.

14 Hinangku in janji' bay kak'bbatan bowa'ku, hinabuku bay kasigpitan.

15 Tukbalanku ni ka'a bili-bili al'mmok maka kambing l'lla tinunu' ma
katibu'ukanna.

Ungsuranku ni ka'a susumbali'an sapi' maka kambing.

16 Sasuku kam magmatāw ma Tuhan, pi'itu kam akale

ati pangahakaku ma ka'am bay kahinanganna ma aku.

17 Bay aku parahing ni iya,

bay iya sanglitanku maka pangallam bowa'ku.

18 Abila aku bay anganapsuhan la'at ma deyom atayku,

mbal aku kinale he' Panghū'ku.

19 Saguwā' tantu aku kinale he' Tuhan,

ta'asip e'na pangamu'-ngamu'ku.

20 Pudjitam Tuhan,

ya dalam bay amabiyal pagduwa'aku,

ya dalam bay pahali alasan aku.

84

Kalangan 84

Kalangan saga Anak si Kora

1 Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa!

Kalingkat du pa'in pat'nna'annu ilu!

2 Sali' aku apunung e' baya'ku pi'ilu ni halaman luma' PANGHŪ'.

Magkalang aku ni Tuhan kakkal ma sabab kakōranku,

- luwas min palnyawahanku maka min ginhawa-baranku.
- ³ Minsan saga manuk-manuk paupit
makabāk pat'ppakan ma atag paghinangan kulban ni ka'a.
Sampay saga manuk-manuk baliyu
makahinang pugaranna mailu pangint'llohanna.
Ya PANGHŪ!, Tuhan Sangat Kawasa!
Ka'a ya Sultanku, ka'a ya Tuhanku.
- ⁴ Aheya kahāpan sasuku pat'nna' ma deyom luma'nu,
sabab makasanglit sigām ma ka'a ma halam aniya' hogga'anna.
- ⁵ Aheya kahāpan ma sasuku makasambut kosog min ka'a,
ya angangut patukad ni Awrusalam bo' anambahayang.
- ⁶ Pasalta' sigām palabay min l'bbak Baka*,
tahnang lugal pagbohe'an.
Ta'abut pa'in waktu pangulan, ap'nno' l'bbak inān
e' kalowang-lowangan taga-bohe'.
- ⁷ Paganap na pa'in kosog sigām, bo' paganap,
sampay sigām paharap pakaniya-kaniya ni Tuhan ma da'ira Siyun.
- ⁸ Ya PANGHŪ!, Tuhan Sangat Kawasa, Tuhan si Yakub,
bang pa'in sambutnu pangamu'-ngamu'ku itu.
- ⁹ O Tuhan, nda'un gi' sultan ya makatampanan kami.
Nda'un pamaihu'anna, in iya a'a tapēne'nu.
- ¹⁰ Aku itu, pād-pād dangibu llaw maingga-maingga lahat,
gom lagi' dang'llaw ma deyom halaman luma'nu.
Pād-pād aku pat'nna' ma kaluma'an saga a'a jahulaka',
gom lagi' ma luma'nu, minsan hal an'ngge ma atag bowa' lawang.
- ¹¹ Sabab Tuhan Yawe sali' ād maka tampan ma saga a'ana.
Amuwan iya hulmat maka mahaltabat.
Sasuku ahongpot tebongna
mbal kinaiskutan he' Tuhan ai-ai ahāp.
- ¹² O Tuhan Sangat Kawasa
aheya kahāpan ma sasuku angandol ma ka'a.

91

Kalangan 91

- ¹ Sasuku pat'nna' ma sindungan Tuhan Mahatinggi
pahali-hali ma limbuhan Sangat Kawasa.
- ² Buwattitu pah'llingku, "Si Yawe ya pahogotanku.
Sapantun iya kuta' patapukanku, pangandolanku iya."
- ³ Tantu iya amuwasan ka'a min jallat ya pinat'nna'an ka'a,
maka min saki makapatay.
- ⁴ Tinambunan ka e'na ma sabakanna, ibarat manuk.
Pasindung ka ma deyo' pikipikna.
Tuhan ya sapantun ād makahampanan ka'a
sabab mbal to'ongan apinda kajarihanna.
- ⁵ Mbal kagawahannu bangsa magl'l'ngngan ma kalendoman,
atawa budjak ya nihiyak waktu llaw.
- ⁶ Mbal isāb katāwannu saki maglunsulan ma sangom,
atawa bonglay ya makalaglag bang ugtu llaw.
- ⁷ Abugtang pa'in dangibu a'a ma atagnu kowan,

* 84:6 84:6 Baka: hatina 'Panangisan' atawa 'po'on kayu balsam'.

- sangpū' ngibu pa'in ma atagnu gibang, mbal ka talapay.
 8 Ta'nda' hal he' matanu bang ai panungbas Tuhan ma saga a'a jahulaka'.
 9 Bang Tuhan Mahatinggi ya pataptapannu,
 hatina si Yawe ya patapukanku isab,
 10 mbal ka t'kkahan bala',
 mbal sinekot luma'nu he' saki bonglay,
 11 sabab aniya' saga mala'ikat sinō' he' Tuhan
 angahaman ka'a pi'ingga-pi'ingga pal'ngganannu.
 12 Tinayak ka e' sigām bo' mbal makasantuk tape'nu ni batu.
 13 Gi'ikannu halimaw maka sowa d'ppong,
 kagindasan e'nu halimaw maka buwaya.
 14 Angallam si Yawe, yukna, "Alasa a'a itu ma aku,
 angkan liyusku iya min kajahatan,
 Angaku iya ma ōnku, angkan iya hampananku.
 15 Pagsabbutna ma aku, sambunganku magtūy.
 Pataptap aku ma iya hinabuna ma deyom sukkal.
 Tabangku iya ma deyom kasigpitan,
 maka buwananku iya ōn abantug.
 16 Ka'amuhan iya pagga pataha'ku umulna.
 Pata'uku iya bang buwattingga pangalappasku."

93

Kalangan 93

- 1 Si Yawe ya magsultan ma kamemon,
 pagmahaldika'an sultan mahatinggi ya pamakayna.
 Ga'osan sultan iya pakambot hawakanna.
 Magsin'mmek iya kamahaltabatan.
 Ahogot papagan dunya itu, mbal tajudjal.
 2 Ya Tuhan, ahogot kapagsultannu, sangay min awal tagna'.
 Ka'asalnu dahū gi' min kapamapanjari dunya.
 3 O Yawe, ang'llub saga s'llang,
 angabal tahik, alandos pangabalna,
 angalagublub kalumbagan tahik.
 4 Landu' aheya pangulattub goyak,
 aheya isab pang'llub goyak pasampoyak.
 Saguwā' labi lagi' aheya ga'osan si Yawe,
 ya katapusan alanga.
 5 Atantu pangahatulnu, mbal magpinda-pinda.
 Alingkat luma'nu e' kasussina.
 Alingkat ni kasaumulan, O PANGHŪ'.

95

Kalangan 95

- 1 Dai' na kam, magkalang kitam ni si Yawe kabowa kakōgan,
 Patanogtam suwalatam ni iya,
 ya pinagsambatan Batu-Lakit panglappasan.
 2 Sūng kitam anukbal pagsukulan ni iya,
 paheyatam iya labay min kalangan maka tarasul.
 3 Sababna si Yawe ya Tuhan makaga'os,
 sultan abantug, alanga min katuhan-tuhanan kamemon.

- ⁴ Tinayak he'na po'onan dunya itu.
Dapuna asal saga kapussukan būd.
- ⁵ Suku'na asal saga katahikan, sabab iya ya bay amapanjari.
Iya na isab bay angompol gintana'an.
- ⁶ Dai' na kam, pasujud kitam amudji iya.
Angōk-tu'ut kitam ma alopang PANGHŪ' Magpapanjari,
- ⁷ kalna' in iya pagtuhanantam,
maka kitam saga a'ana, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
Na, ma llaw itu, bang takalebi bissala Tuhan, yukna,
- ⁸ "Da'a patuwasanbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi ma Meriba,
buwat bay ma Massa isab, ma lahat paslangan.
- ⁹ Bay aku sinulayan maka tinukas he' ka'mbo'anbi,
sinulayan aku he' sigām,
minsan du bay kalabayan he' sigām kahinanganku.
- ¹⁰ Mpatpū' tahun bay kap'ddi' atayku ma pangkatan ina'an-i.
Saga a'a itu," yukku, "mbal makatotog ameya' ma aku.
Halam tata'u e' sigām kaul-pi'il ya kabaya'anku.
- ¹¹ Bay akagit atayku ati pagsapahanku sigām," yukku,
"Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku."

100

Kalangan 100

- ¹ Ka'am kamemon ma dunya itu,
patanogun suwalabi amudji si Yawe,
kabowa kakōganbi.
- ² Ta'atunbi PANGHŪ'-Yawe luwas min kakoyaganbi,
pabaihu' kam ma iya maka kalanganbi makalasiḡ.
- ³ Ta'uhunbi si Yawe, in iya Tuhan.
Si Yawe ya bay amapanjari kitam, ati suku'na kitam.
A'ana kitam, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
- ⁴ Palabay kam min saga lawangna salta' kam magsarang-sukul.
Pasōd kam ni halaman luma'na hinabubi magpudji.
Pagsukulinbi iya, pudjihunbi ōnna!
- ⁵ Sabab ahāp kasuddahan PANGHŪ', maka taptap lasana kasi.
Kapangandolan iya salama-lama tahun.

103

Kalangan 103

Kalangan si Da'ud

- ¹ Pudjiku si Yawe min deyom pangatayanku.
Pudjiku ōnna sussi min palnyawahanku
maka min kuwat-anggauta'ku.
- ² Aho', pudjiku PANGHŪ' min deyom pangatayanku,
mbal takalipat kamemon kahāpan ya bay pamuwanna.
- ³ Sabab iya ya angampun kamemon paldusahanbi.
Iya ya amauli' kamemon sakibi.
- ⁴ Iya isāb angal'kkat kallumbi min lahat kamatanan.
Iya isab amalipatan ka'am lasa maka ase'.
- ⁵ Iya ya amuwanan ka'am ginisan kahāpan ya makahāp palasahanbi,
angkan tabawi' bay kosog kabata'bi.
Sapantun kam belle' ya mbal ata'u binale'.

- 6 Abontol PANGHŪ¹-Yawe ma kahinanganna kamemon,
pinabontol e'na hukuman ma sasuku pininjala' e' sara'.
- 7 Bay pata'una si Musa pasal kaniyatanna.
Bay pa'nda'na hinangna ni bangsa Isra'il.
- 8 Patiase'un maka patilasahun asal PANGHŪ¹-Yawe,
mbal akagit atayna magdai'-dai',
gom pa'in palabi lasana tuman.
- 9 Mbal iya paddas amabukag,
mbal anatas ka'astolna sampay ni kasaumulan.
- 10 Mbal kita pinat'nna'an kabinasahan ya makatōpan dusata.
Mbal kita tinungbasan e'na ma buwat hinangta ala'at.
- 11 Sabab-kalna', landu' aheya lasana ma sasuku magmatāwan iya.
Mbal tabista kaheya lasana itu, buwat diyata' langit
mbal tabista langkawna min babaw dunya.
- 12 Pinalawak e'na paldusahantam,
buwat lawak sobangan maka s'ddopan.
- 13 Aheya ase' ma sasuku magmatāw ma iya,
buwat ka'ase' matto'a ma panganakna.
- 14 Sabab kinata'uwan asal e'na ya bay pangompolan kitam manusiya'.
Taentomna in kitam bay nihinang min bagunbun tana'.
- 15 Ya niōnan manusiya' itu mbal anatas,
sapantun parang-parang dai'-dai' patubu'.
Sapantun sumping huma dai'-dai' manisna.
- 16 Pagtumbuk pa'in baliyu, magtūy halam na.
Mbal taentom bay kamahē'na.
- 17 Malaingan ya kasi-lasa PANGHŪ¹ ni sasuku magmatāw ma iya
anatas min awal tagna' sampay ni kasaumulan.
Pasampay kahandakna abontol ni anak-mpu saga a'a kamemon,
- 18 sasuku amogbogan kapagsulutan sigām maka Tuhan,
maka atukid ameya' ma pandu'na.
- 19 Pinatuman e' si Yawe pagparintana ma sulga'
ati magtuhan iya ma papanjarahanna kamemon.
- 20 Pudjihunbi PANGHŪ¹-Yawe,
ka'am saga mala'ikatna patikawasahun
ya angahinang kahandak Tuhan,
ya ameya' ma panoho'anna.
- 21 Pudjihunbi PANGHŪ¹, ka'am kalaksa'-laksa'an
ya sosoho'anna ma deyom sulga',
maka ka'am ya maghinang kabaya'anna.
- 22 Pudjihunbi PANGHŪ¹, ka'am papanjarahanna,
pudjihunbi iya maingga-maingga ma pagparintahanna.
Pudjiku isab PANGHŪ¹ sampay min buli'-atayku.

119

Kalangan 119

- 1 Aheya kahāpan ma sasuku mbal katōngan dusa,
ya atukid ameya' ma bay panara' si Yawe.
- 2 Aheya kahāpan ma saga a'a ya magkahagad ma pandu'na,
ya magmatayan Tuhan sadja.
- 3 Mbal sigām angahinang kala'atan,
gom pa'in sigām an'ppu kajarihanna.

- 4 O PANGHŪ', bay ka amat'nna'an kami hatulan
ya wajib bineya' to'ongan.
- 5 Mura-murahan bang pa'in aku makatuyu'
ameya' ma ai-ai pangahandaknu.
- 6 Mbal aku tahinang pagiya'an,
bang tahona'-hona'ku panoho'annu kamemon.
- 7 Pudjiku ka magatay pote',
hinabuku angadji' panara'nu ya landu' abontol.
- 8 Ameya' du aku ma pangahandaknu,
da'a pa'in aku siya-siyahun.
- 9 Buwattingga he' subul anussi kajarihanna?
Luwal bang panunuranna palmannu.
- 10 Ka'a ya pagmatayanku, Tuhan,
da'a aku tugutin pasā' min panoho'annu.
- 11 Tatau'ku palmannu ma deyom pangatayanku
bo' supaya mbal amakay dusa ni ka'a.
- 12 O Yawe, bang pa'in aheya barakat ma ka'a,
pandu'in lagi' aku pasal kahandaknu.
- 13 Usulku na pa'in
saga panara' bay pangallamnu.
- 14 Kinōgan aku ameya' ma pandu'nu,
buwat a'a magkōgan pangalta' aheya.
- 15 Panoho'annu ya pagtali'anku kahaba' waktu,
pamikilanku na pa'in kajarihannu.
- 16 Ka'amuhan aku ma pangahandaknu,
mbal palehomku palmannu.
- 17 Pagmurahun sosoho'annu itu, ati allum aku,
maka amogbog pahāp ma palmannu.
- 18 Pasawahun lagi' pikilanku
bo' ahāp e'ku ang'nda' ma sara'nu makainu-inu.
- 105 O PANGHŪ', palmannu itu sapantun palita'an ma pal'ngngananku,
suwariyan ma labayanku.
- 106 Bay aku makasapa maka bay patumanku,
in aku ameya' to'ongan ma panara'nu, ya adil lullun.
- 129 Makainu-inu pamandu'nu, angkan bogboganku to'ongan.
- 130 Palmannu ya pangā'an sawa pamaranta' pikilan manusiya',
minsan a'a akulng pangadji'na makahati du isab.

121

Kalangan 121

- 1 Pahangad aku ang'nda' tudju ni kabūran.
Minningga aku makabāk tabang?
- 2 Tinabang aku he' si Yawe,
ya bay amapanjari langit maka dunya.
- 3 Mbal pasagaranna tape'nu parasdas ma lān.
Mbal tatuli ya anganjagahan ka'a.
- 4 Mbal talilap ya anunggu'an bangsa Isra'il,
tantu iya mbal tatuli.
- 5 Si Yawe ya anganjagahan ka'a,
pasindungannu si Yawe pataptap ma bihingnu kowan.
- 6 Mbal ka kinapiyalu bang llaw,

mbal ka taluwa' bulan bang sangom.

- 7 PANGHŪ'-Yawe ya angahampanan ka'a bo' mbal ta'abut la'at.
PANGHŪ' ya ameyanan kallum-nyawanu.
8 PANGHŪ' ya anganjagahan ka'a ma katulaknu maka ma kapole'nu,
min llaw itu sampay ni kasaumulan.

139

Kalangan 139

Kalangan si Da'ud

- 1 O Yawe, bay aku tatabnu,
kata'uwanu aku maka kapaga'aku.
2 Ata'u ka ma katingkō'ku maka ma kapundukku,
kasakupannu pamikilku minsan min kalawakan.
3 Ata'u ka ma kalunsulku maka kalegeku,
tahimangkannu kajarihanku kamemon.
4 O Yawe, bang aku sōng amaluwas bissala,
asal kata'uwanu kamemonna ma halaman gi' tak'bbat.
5 Nilikusan aku e'nu min dahuwan maka min bukutan,
kapat'nna'an aku tangannu.
6 Landu' makahaylan pangita'u buwattilu, mbal takannalku.
Landu' alanga, mbal ta'abutku.
7 Ya PANGHŪ', pi'ingga aku bo' makalahi min Rū-nu?
Pi'ingga palahianku bo' kaillaganku haddaratnu?
8 Bang aku pa'angkat ni langit diyata', mailu ka asal.
Bang aku pabahak ma lahat kamatay, mailu isab ka.
9 Bang aku paleyang ni pasobangan llaw
atū maglahat aku ma dambila' s'llang,
10 ina'an ka isab angamaliman aku,
komkomannu aku maka tangannu sakap kowan.
11 Bang aku angupama, yukku, "Tantu aku katambunan e' kalendoman,
papinda isab llaw ni sangom ma katilibutku,"
12 halaman aniya' dapat, sabab halaman aniya' lendom ma ka'a.
Minsan sangom anahaya sali' llaw,
sabab sali' du lendom maka sawa bang ma ka'a.
13 Ka'a PANGHŪ', bay amapanjari ginhawa-baranku,
tabatuk e'nu pagdayawku hinabuku lagi' ma deyom kandang ina'ku.
14 Aheya pudjiku ni ka'a, sabab ainu-inu aku, sinōd aku tāw,
ma sabab ginhawa-baran ya hinangannu aku.
Tata'uku asal, makainu-inu kahinangan kamemon.
15 Halaman katapukan min ka'a pagdayaw baranku
waktu lagi' kapagbatuk ma aku ma kuta' kuddarat.
Waktu isab kapanganyam ma aku ma kalaloman gumi,
16 ta'nda'nu aku ma halaman gi' ajukup kapaga'aku.
Tasulat asal saga llaw ya pangangganta'nu ma aku,
tasulat ma deyom kitabnu,
tasulat dahū lagi' min llaw kalahilku.
17 Ya Tuhan, aharga' ma aku kahona'-hona'nu,
kumarukan hekana, mbal tasipat.
18 Bang aku angitung kahona'-hona'annu,
paheka lagi' min solagan gusung ma kaluha'an dunya.
19 Ya Tuhan, bang pa'in papataynu saga a'a jahallis!

Ka'am saga bula'ug, ala'an kam min aku!

- 20 Tuhan, pinamūng-mūngan ka pangkal e' saga a'a inān,
pinahina' ōnnu e' palbantahannu.
- 21 O Yawe, aheya kab'nsiku ma sasuku ab'nsihan ka'a.
Sasuku angatu ma kapagbaya'nu, asammal ma pang'nda'ku.
- 22 Mbal kasandalan kab'nsiku ma saga a'a inān,
itungku sigām sali' bantaku.
- 23 O Tuhan, lilingun aku bo' tata'unu deyom pangatayanku,
tatabun aku bo' tata'unu bang ai kahanggawanku.
- 24 Tandingun aku, ya aniya' makala'at ma iman-nyawaku,
ati malimin aku ma lān ya kakkal min awal ni ahil.

143

Kalangan 143

Kalangan si Da'ud

- 1 O Yawe, kalehun lagi' pangamu'-ngamu'ku.
Kalehun panganjunjungku, ka'ase'in aku.
Pasa'ut ka kono' anabangan aku,
sabab kapangandolan ka maka abontol.
- 2 Aku itu sosoho'annu, da'a aku sara'un,
sabab halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda'nu.
- 3 Tinurul aku he' bantaku,
ginindasan aku e'na, pinodjak aku.
Pinat'ddas aku he'na ma deyom kalendoman,
sapantun a'a at'ggol na kamatayna.
- 4 Halam aniya' kaholatanku, alamma palnyawahanku,
angaloyot pangatayanku kabowa sukkalna.
- 5 Amagtak ni atay saga patahunan palabay,
angahona'-hona' aku pasal kahinangannu,
amikil-mikil pasal hinang tangannu kamemon.
- 6 Jari anangga aku tudju ni ka'a,
mbal kasandalan pagmatay ma ka'a,
sapantun a'a patay bohe' ma lahat apanggang.
- 7 O PANGHŪ', pasa'ut lagi' ka anambung,
sabab angalongkoy iman-nyawaku.
Bang ka pataikut min aku,
tantu aku pasali' ni saga a'a ya amole' lahat.
- 8 Bang pa'in aniya' habal pagdai'llaw
angalapalan aku pasal lasanu kakkal,
sabab angandol du aku ma ka'a.
Pandu'in aku lān ya wajib pal'ngngananku,
sabab ka'a ya pangaholatan palnyawahanku.
- 9 O Yawe, liyusun aku kono' min saga bantaku,
sabab ka'a ya patapukanku.
- 10 Pandu'in aku bo' tabeya'ku ai-ai pangahandaknu aku,
sabab ka'a ya Tuhanku.
Bang pa'in aku minaliman he' Rū-nu ahāp,
supaya aku makal'ngngan ma lān aratg.
- 11 Ya PANGHŪ', pakallumun aku ma sabab kabantug ōnnu.
Puwasin aku min kasukkalan ma sabab kabontol palangaynu.
- 12 Laglagun lagi' palbantahanku ma sabab lasanu kakkal.

Pahalamun saga a'a kamemon ya anguntarahan aku, sabab atanu du aku.

148

Kalangan 148

¹ Pudji ni si Yawe!

Pudjihunbi iya min deyum sulga,
pudjihunbi min kalangahan langit.

² Ka'am saga mala'ikatna, pudjihunbi iya,
ka'am sosoho'anna patikawasahun, pudjihunbi.

³ Ka'am mata llaw maka bulan, pudjihunbi si Yawe,
ka'am saga bitu'un magsasahaya, pudjihunbi iya.

⁴ Saga ma kalangkawan katapusan, amudji kam ma iya,
Saga bohe' ma diyata'an langit, amudji kam.

⁵ Patut pinabantug òn si Yawe e' ai-ai pinapanjari
sabab angallam sadja iya ati paniya' magtüy.

⁶ Pinat'nna'an sigām lugal min kahandakna,
pinat'nna'an sigām ganta'an ya anatas ni kasaumulan.

⁷ Pudjihunbi si Yawe ma kaluha'an dunya,
ka'am saga sattuwa maka sasuku ma kategob-tegoban,

⁸ l'tte' maka tigtigan aes, alu' aes maka gabun,
saga badju ya angahinang kabaya'anna,

⁹ kamemon kabūd-būran maka kabīd-bīran,
saga kabbun maka saga kayu sidro,*

¹⁰ kaginisian sattuwa talun maka kamemon sapi' ni'ipāt,
manuk-manuk palē maka manuk-manuk pikpikan

¹¹ saga kasultanan ma dunya maka palbanga-bangsahan,
saga a'a balbansa maka saga magbabaya',

¹² saga onde' baha'u subul-budjang,
kamanahutan maka kato'ahan.

¹³ Papudjihun kamemon pinapanjari itu,
soho'un amabantug òn si Yawe
sabab luwal ònna ya patut binantug.

Minsan maingga ma dunya, minsan isab ma sulga'
dalam aniya' makaliyu min kamahaldika'an si Yawe.

¹⁴ Aniya' a'a patikosogun pinaniya' e'na panabang saga a'ana,
a'a pinagmahaltabatan e' kamemon suku'na,
e' saga panubu' si Isra'il, ya bangsa kalasahanna.

* 148:9 148:9 Sidro: po'on kayu landu' ahāp kayuna pangahinangan luma' atawa kappal.

YUNUS

Pahati pasal Jūd itu

Ya itu salsila pasal a'a Yahudi niōnan si Yunus. Nabi asal iya, a'a sinō' amasampay palman PANGHŪ'-Yawe ni manusiya'. Malaingkan aniya' waktu kagagga si Yunus ma panoho'an PANGHŪ'. Bay iya sinoho' magnasihahat pehē' ni Da'ira Niniba, ya dī da'ira bangsa Assiriya. Sagō' mbal bilahi si Yunus sabab abisa pagbanta bangsa Assiriya maka bangsa Yahudi, mbal to'ongan tapagkahāp. Ajahulaka' makalandu' saga Assiriya.

Ya kahanggawan si Yunus, kalu niampun saga a'a Niniba pagkale sigām ma lapal si Yawe. Papu'utta na, palabay pa'in saga pakaradja'an ahāp-ala'at, bineya' e' si Yunus panoho'an Tuhan. Ninasihatan saga a'a Niniba pasal mulka' Tuhan ati magsusunan na. Sagō' mbal kasulutan si Yunus, gom pa'in ap'ddi' atayna maka ala'at pamaihu'anna.

Tata'utam min jūd itu pasal kapagbaya' Tuhan ma kamemon bay tapapanjari e'na. In iya Tuhan patilasahun maka patiasahun, sakap angampun maka angalappas ma manusiya' kamemon, minsan sigām amantahan saga a'a suku'na.

JŪD YUNUS

Palbahagi'an Kitab Jabul

Kalahi si Nabi Yunus min Tuhan

¹ Aniya' lapal PANGHŪ'-Yawe pasampay ni si Yunus anak si Amittai. ² Yukna, "Pehē' ka ni da'ira Niniba, ya da'ira aheya inān. Magnasihahat ka pehē' ni saga a'ana. Pata'uhun sigām in da'ira sigām song pinat'kkahan mulka', sabab ta'nda'ku kala'atan sigām."

³ Sagō' mbal bilahi si Yunus, gom pa'in alahi iya min PANGHŪ'. Ya tudjuna lahat saddi niōnan Tarsis, angkan iya palūd ni Joppa amiha kappal pameya'anna pehē'. Pagbayadna pa'in sukay, pariyata' na iya bo' yampa patulak ni lahat Tarsis ya lahat palahianna min PANGHŪ'.

⁴ Manjari aniya' baliyu akosog pinatumbuk e' PANGHŪ' ni dilaut kablangan e'. Alandos goyak agon makaka'at kappal. ⁵ Sinōd tāw saga a'a kamemon maghihinang ma kappal inān ati angalemong sigām ni tuhan-tuhan sigām pakaniya-pakaniya bang pa'in tinabangan. Puwas e' tinimanan e' sigām ba'anand duwa'an ni tahik supaya angalampung kappal.

⁶ Sagō' bay pareyo' si Yunus ni deymoh mohang. Palege iya maina'an sampay ahaluk tulina. Manjari ta'abut iya maina'an e' kapitan kappal. Yukna ma iya, "Oy! Makatuli gi' ka, ā! Pabungkal ka! Angamu-ngamu' ka ni Tuhannu! Kalu kitam kinale ati lappasan kitam!"

⁷ Sakali magsuli-suli saga a'a maghinang ma kappal, yuk sigām, "Sūng, magko'ot-ko'ot kitam bo' kata'uwantam bang sai sababan bala' itu." Manjari magko'ot pa'in sigām, ōn si Yunus ya tako'ot.

⁸ Yuk saga a'a inān ma iya, "Haka'in kami bang sai makasabab ya angkan kitam kat'kkahan bala' itu. Ai usahanu? Minningga ka? Ai lahatnu? Bangsa ai ka?"

⁹ Anambung si Yunus, yukna, "Aku itu bangsa Hibrani. Ya pagta'atanku si Yawe, Tuhan tag-sulga' ya magpapanjari deya maka dilaut."

¹⁰ Na, ag'mma sumangat sigām pagka takale haka si Yunus in iya alahi min PANGHŪ'. "Arōy!" yuk sigām. "Daka ai tahinangnu itu!" ¹¹ Sakali

pakosog na pa'in bo' pakosog goyak. Manjari tinilaw e' sigām si Yunus, yuk-i, "Ai subay hinang kami ma ka'a supaya pat'ddo' tahik itu?"

¹² "Hūgunbi aku ni tahik," yukna, "bo' pat'ddo' pabalik. Kata'uwanku aku ya sababan angkan kam taluwa' goyak aheya itu."

¹³ Sagō' mbal bilahi saga a'a ma kappal inān. Gom pa'in sigām amuspus magtindayung kalu makasampay ni bihing. Sagō' mbal takole' e' sigām sabab akalap lagi' goyak min bay dahū. ¹⁴ Puwas e' angamu'-ngamu' sigām ni PANGHŪ'-Yawe. Yuk sigām, "O Yawe, ma'ase' ka. Da'a kami papatayun bang a'a itu amatay e' kami. Da'a kami dusahin bang kami am'kkat nyawa a'a halam aniya' dusana. Ka'a sadja ya magbaya'." ¹⁵ Manjari binuhat e' sigām si Yunus bo' nihūg ni tahik. Magtūy pahondong goyak ati t'ddo' na pabalik. ¹⁶ Minnē' aheya tāw saga a'a inān ma PANGHŪ' si Yunus. Sakali aniya' kulban tinukbal e' sigām ni PANGHŪ' e' maka aniya' pagnajal sigām ma iya.

¹⁷ Malaingkan aniya' daing landu' aheya bay pinabeya' e' PANGHŪ' an'llon si Yunus. Manjari t'llung'llaw t'llumbahangi ya t'ggol si Yunus ma deyom b'ttong daing e'.

2

Angamu'-ngamu' si Yunus

¹ Ma deyom b'ttong daing pa'in si Yunus, angamu'-ngamu' iya ni si Yawe ya Tuhanna. ² Yukna,

"Pagka aku ma deyom kasigpitan
bay ringananku PANGHŪ'
ati kasambungan aku e'na.

Pagka aku ma lahat kamatayan,
bay aku angamu' tabang, ati takalenu pangamu'ku.

³ Bay aku larukkannu pehē' ni s'llang
ni lalom tegob-tegoban, ni buliluk s'llog.

Bay aku tabowa e' abalnu,
Bay aku kasampoyakan e' goyaknu.

⁴ Ya pangannalku, 'In aku palawaknu min matahannu.'
Magniyat aku mbal na maka'nda' pabalik
ma langgalnu sussi.

⁵ Agon-agon aku alembo ma tahik,
Alimun aku ma tahik tegob-tegoban,
Kaleboran aku e' sagmot tahik.

⁶ Pat'nde aku sampay ni deyo' katapusan.
Pa'abut aku ni lahat kamatayan,
ni lahat atambol lawangna salama-lama.
Daipara ka'a Tuhan, ka'a Panghū'ku,
bay angalappasan aku min deyo' katobtoban.

⁷ Song pa'in ab'kkat napasku,
taentomku ka'a, O PANGHŪ'.
Bay sabbutku ōnnu,
bay pasampayku panganduwa'aku ni ka'a,
ni deyom langgalnu sussi.

⁸ Sai-sai ameya'an tuhan-tuhan halam pūsna
alungay pangandolna ma ka'a.

⁹ Sagō' aku itu anukbalan kulban ni ka'a
hinabu angalang pamudji.

Tumanku bay najalku ni ka'a,
 sabab ka'a ya si Yawe ya PANGHŪ' maglalappas."

¹⁰ Puwas e', in daing aheya tasoho' e' PANGHŪ' angutta'an si Yunus pehē' ni bihing tampe.

3

¹ Puwas e' pasampay lupal PANGHŪ' ni si Yunus, kaminduwana na.
² Yukna, "Pehē' ka ni Niniba, ya da'ira aheya inān. Magnasihāt ka ma sigām ya lupal pangahakaku itu ma ka'a."

³ Jari bineya' e' si Yunus panoho'an PANGHŪ' ati pehē' iya ni Niniba. Aheya sidda da'ira Niniba inān, saga t'llung'llaw nil'ngngan. ⁴ Na, makal'ngngan pa'in si Yunus dang'llaw, magnasihāt na iya. Yukna, "Ta'abut mpatpū'-ng'llaw minnitu nilubu da'ira Niniba itu." ⁵ Pagkale saga a'a Niniba ma lupal Tuhan itu, magtūy sigām am'nna' ma iya. Magdakayu' sigām gara' subay magpuwasa, jari saga a'a inān kamemon aheya-ariki' magsin'mmek karut paltanda'an in sigām pataikut na min dusa sigām.

⁶ Na, makasampay pa'in haka itu ni sultan ma lahat Niniba, magtūy iya an'ngge min paningkō'anna pagsultanan. Nihurusan pamakayna bangsahan bo' mags'mmek karut maka e'na aningkō' ma abu. ⁷ Pagubus, aniya' lling bay pinatanyag e' sultan itu ma saga a'a Niniba, yukna, "Lling itu min sultan maka saga a'ana bangsahan: Ai na ka manusiya' atawa hayop, subay da'a amangan atawa anginum, maka mbal animtim minsan ai. ⁸ Kamemon saga manusiya' maka kamemon hayop subay pinat'nna'an karut. In kamemon a'a subay amuspus angamu' duwa'a ni Tuhan. Subay nibbahan e' sigām in kahinangan sigām asabul maka jahulaka'. ⁹ Kalu mura-murahan apinda pikilan Tuhan bo' ma'ase'. Jari mbal lanjalanna mulka'na ati kitam itu mbal magmula."

¹⁰ Na, pag'nda' Tuhan ma bay kahinangan sigām e', in sigām pataikut na min kala'atan bay kabiyaksahan sigām, jari apinda pikilanna. Ma'ase' iya ma sigām ati dalam nilanjalan niatna angamulka'an sigām.

4

Akagit atay si Yunus ma sabab ka'ase' PANGHŪ'

¹ Saguwā' akagit atay si Yunus, dalam to'ongan iya kasulutan. ² Angamu'-ngamu' iya ni PANGHŪ', yukna, "O Yawe, ya na ko' itu bay kagawahanku mahē' lagi' aku ma lahafku. Angkan na aku bay pasa'ut alahi tudju ni lahat Tarsis. Kata'uwanku kasuddahannu, in ka'a-i Tuhan pananabang maka patiaše'un, mbal magdai'-dai' angastol. Patilasahun ka asal, ata'u amindahan niatnu arak amat'kka bala'. ³ Angkan ko', PANGHŪ', b'kkatun na napasku sabab ahāp lagi' aku amatay."

⁴ Sagō' anambung PANGHŪ' ma iya yukna, "Aniya' bahā' kapatutnu angastol buwattilu?"

⁵ Puwas e' paluwas si Yunus min da'ira inān maka e'na aningkō' ma luwasan, tampal ni sobangan. Aniya' panggung tahinangna maina'an, jari aningkō' iya ma sindunganna angagad-ngagad bo' kata'uwanna bang ai katobtoban da'ira he'. ⁶ Sakali aniya' bahan dahunan pinatomo' e' PANGHŪ'-Yawe pamalimbu kōk si Yunus bo' mbal ala'at palasahanna. Jari kinōgan si Yunus ma sabab bahan e'. ⁷ Sagō' pagdai'-llaw, aniya' ulat pinapehē' e' Tuhan amangan batang bahan bo' angalanos. ⁸ Alanga pa'in llaw, aniya' isab baliyu pabeya'na min sobangan, baliyu landu' apasu',

jari kasilakan kōk si Yunus sampay iya kinapiyalu. Bilahi na iya amatay, yukna, “Gom gi' aku amatay.”

⁹ Manjari ah'lling Tuhan ma si Yunus, yukna, “Taga-kapatut ka bahā' angastol ma sabab kalanos bahan e?”

“Aho,” yuk sambung si Yunus. “Ahāp lagi' aku amatay sabab mbal kasandalanku ka'astolku itu.”

¹⁰ Sagō' anambung PANGHŪ', yukna, “Bahan ilu bay pasaha' waktu sangom bo' pak'llos waktu llaw. Ngga'i ka ka'a ya bay angipat iya atawa amatomo', bo' pa'in pagsusahannu. ¹¹ Ya lagi'na saga a'a ma da'ira Niniba itu. Labi sigām dahatus maka duwampū' ngibu puhu', a'a mbal makasilang gibang min kowan* bang ai bidda'na. Aheka isab kahayop-hayopan maina'an. Angkan subay pagsusahanku da'ira itu maka saga a'ana landu' aheka.”

* **4:11** 4:11 Mbal makasilang ma gibang maka kowan: hatina arai', mbal ata'u ma pagbidda'an hāp maka la'at.

MATIYU

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat bük itu si Matiyu, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa a'a ya tapene' e'na bo' tahinang a'a kawakilanna magnasihāt Lapal Ahāp. Tagna', si Matiyu itu bay magā' sukay ma parinta Roma, sagō' paglingan si Isa ma iya, ni'bbahan e'na hinangna bo' ameya' ma iya. Bangsa Yahudi asal si Matiyu, maka aheya pagka'inagonna ma pagkahina Yahudi.

Tasulat e'na jūd itu pamahati saga a'a bangsa Yahudi pasal si Isa in Al-Masi, ya bay pinagsulat na pa'in e' saga kanabi-nabihan min masa awal lagi'. Angkan aholat saga Yahudi ma waktu kapi'itu Al-Masi angaliyusan sigām min kasigpitan. Sagō' ngga'i ka bangsa Yahudi sadja ya minaksud ma bük itu, sampay saga manusiya' kamemon minsan ai bangsa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MATIYU

Kapangkatan si Isa Al-Masi

(Lukas 3:23-38)

¹ Ya itu kapangkatan si Isa Al-Masi, panubu' si Da'ud ya panubu' si Ibrahim.

²⁻⁶ Si Ibrahim bay mma' si Isa'ak,

ya Isa'ak bay mma' si Yakub.

Si Yakub bay mma' si Yuda maka saga danakanna,

si Yuda bay mma' si Peres maka si Sera (si Tamar ya ina' sigām).

Si Peres bay mma' si Hesdon,

ya si Hesdon bay mma' si Aram.

Si Aram bay mma' si Amminadab,

ya Amminadab bay mma' si Nasson.

Si Nasson bay mma' si Salmon,

ya Salmon bay mma' si Bowas (si Rahab ya ina'na).

Si Bowas bay mma' si Obed, ina'na bay si Rüt.

Si Obed bay mma' si Jesse,

ya Jesse bay mma' sultan Da'ud.

Si Da'ud inān bay mma' si Sulayman, ina'na bay h'nda si Uriya.

⁷⁻¹¹ Si Sulayman bay mma' si Rehobowam,

ya Rehobowam bay mma' si Abiya,

ya Abiya bay mma' si Asa.

Si Asa bay mma' si Josapat,

ya Josapat bay mma' si Joram,

ya Joram bay mma' si Usiya.

Si Usiya bay mma' si Jotam,

ya Jotam bay mma' si Ahas,

ya Ahas bay mma' si Hijikiya.

Si Hijikiya bay mma' si Manasse,

ya si Manasse bay mma' si Amon,

ya Amon bay mma' si Jusiya.

Si Jusiya bay mma' si Jekoniya maka saga danakanna.

¹²⁻¹⁶ Min waktu kapamowa bangsa Isra'il ni lahat Babilon sampay ni waktu kapaganak ma si Isa, buwattitu ya suguganna.

Si Jekoniya inān bay mma' si Salati,
 ya Salati bay mma' si Sirubbabil.
 Si Sirubbabil bay mma' si Abiyud,
 ya Abiyud bay mma' si Eliyakim,
 ya Eliyakim bay mma' si Asor.
 Si Asor bay mma' si Sadok,
 ya Sadok bay mma' si Akim,
 ya Akim bay mma' si Eliyud.
 Si Eliyud bay mma' si Eleyasar,
 ya Eleyasar bay mma' si Mattan,
 ya Mattan bay mma' si Yakub.
 Si Yakub bay mma' si Yusup
 ya h'lla si Mariyam ina' si Isa,
 ya niōnan Al-Masi.

¹⁷ Manjari aniya' sangpū' maka mpat pangkatan min si Ibrahim sampay ni si Da'ud, sangpū' maka mpat pangkatan min si Da'ud sampay ni waktu bay pamala'an saga a'a Isra'il ni Babilon, ati sangpū' maka mpat pangkatan isab minnē' sampay ni waktu kapanganak ma Al-Masi.

Kapanganak ma si Isa
 (Lukas 2:1-7)

¹⁸ Buwattitu ya kal'ngnganan kapanganak ma si Isa Al-Masi. Ina'na si Mariyam bay makapagbintak asal maka si Yusup, sagō' ma dalam gi' sigā takawin tananam e' si Mariyam in iya angiram sabab min kawasa Rū Sussi.* ¹⁹ A'a adil asal si Yusup ya tunang si Mariyam e', angkan iya agara' pabaibad min iya ma dalam aniya' makata'u. Mbal iya bilahi amuwanan si Mariyam kaiya'an ma mata mairan. ²⁰ Na, sabu pa'in si Yusup amikil-mikil pasal pakaradja'an itu, aniya' mala'ikat min Tuhan pauppi ni iya. Yuk mala'ikat, "O Yusup panubu' si Da'ud, da'a ka ahawal-hawal magdakayu' maka si Mariyam ilu, sabab min kawasa Rū Tuhan ya angkan aniya' kab'ttonganna. ²¹ Anganak du iya l'lla, ati Isa ya pangōnnu ma iya sabab iya ya angalappas bangsana Isra'il min paldusahan sigām."

²² Na, pinat'kka saga pakaradja'an itu kamemon bo' aniya' katumanan ma bay pangallam Tuhan ma dakayu' nabi, ya yuk-i, ²³ "Aniya' inān budjang angiram, ati anganak iya l'lla, Emmanuwel ya pangōn sigām ma iya." Hatina "Tuhan pat'nna' ma kitam."

²⁴ Pagbati' pa'in si Yusup min uppina, bineya' e'na panoho'an mala'ikat ati pah'ndana si Mariyam. ²⁵ Sagō' subay na apuwas bay kapanganak si Mariyam bo' yampa sigā magpūn. Jari anganak si Mariyam l'lla ati Isa ya pangōn si Yusup ma iya.

2

Saga A'a min Sobangan

¹ Si Isa bay nianakan ma kaluma'an Betlehem ma lahat Yahudiya, ma masa kapagsultan si Herod. Mbal at'ggol, aniya' saga a'a alim bay min sobangan at'kka pehē' ni Awrusalam. Saga a'a itu pangangadji' ma saga bitu'un. ² Pagt'kka sigām ni Awrusalam magtūy sigām atilaw, yuk-i, "Maingga na onde-onde' bay nianakan, ya ginanta' magsultan ma bangsa Yahudi? Ta'nda' kami bitu'un ya pamandogahan iya, paluwa' min sobangan, jari itiya' kami pi'itu amudji iya."

* 1:18 1:18 'Rū Sussi', hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Tuhan.

³ Pagkale itu e' Sultan Herod, magtūy landu' asasaw pikilanna. Sampay saga a'a kamemon ma deyom da'ira inān magkasasawan du isab.
⁴ Magpanoho'an si Herod subay magtipun saga nakura' kaimaman maka saga guru sara' agama. Atilaw iya ma sigām, yukna, "Maingga kono' panganakan Al-Masi?"

⁵ Anambung saga a'a inān, yuk-i, "Ma kaluma'an Betlehem, ma lahat Yahudiya, sabab tasulat asal e' nabi ma deyom Kitab, ya yuk-i:

⁶ 'In kauman Betlehem, ya ma lahat Yahudiya, aheya kabantuganna min saga da'ira babantugun ma lahat Yahudiya, sabab aniya' palahil minnē' dakayu' a'a magmakōk, a'a angupiksa' saga a'aku bangsa Isra'il!'"

⁷ Puwas e' pinalinganan e' sultan Herod saga a'a alim e', binowa magbissala ma halam aniya' makata'u. Tinilaw sigām e'na bang sumiyan waktu bay kasobang bitu'un. ⁸ Kahaka'an pa'in sultan, pinapehē' sigām ni Betlehem. Buwattitu panoho'anna ma sigām, yuk-i, "Pehe' kam, piha'unbi to'ongan onde'-onde' inān. Bang iya tabākbi, pata'uhunbi aku supaya aku isab pehē' amudji iya."

⁹⁻¹⁰ Aubus pa'in sigām binissalahan e' sultan, palanjil na sigām tudju ni Betlehem. Ma labayan pa'in, parahū min sigām bitu'un ya bay ta'nda' sigām ma lahat sobangan lagi'. Pag'nda' itu, landu' aheya kakōgan sigām. Jari patongod bitu'un inān min diyata' luma' ya pat'nna'an onde'.

¹¹ Makasōd pa'in saga a'a alim inān ni deyom luma', ta'nda' e' sigām onde'-onde' maka ina'na si Mariyam. Jari pasujud sigām amudji iya, maka pinaluwas isab saga huhulmatan bay bowa sigām pamuwan ma onde' inān. Aniya' bulawan, kamanyan, maka pahamut mira.*

¹² Puwas e' binanda'an sigām e' Tuhan ma deyom uppi, sinō' da'a pabalik ni si Herod. Manjari amole' sigām ni lahat labay min lān saddi.

Kalahi disi Yusup ni Lahat Misil

¹³ Pagla'an sigām, aniya' mala'ikat min Tuhan magpanyata' ni si Yusup ma deyom uppi. Yuk mala'ikat, "Punduk ka. Bowahun onde' maka ina'na ilu ati alahi kam ni lahat Misil. Mahē' gi' kam sat'ggol kam mbal pala'anku minnē'. Ilu si Herod amiha onde' ilu pinapatay."

¹⁴ Magtūy punduk si Yusup. Niā' e'na onde' maka ina'na bo' sigām pauntas minnē' tudju ni lahat Misil ma sangom du inān. ¹⁵ Mahē' sigām sampay amatay si Herod. Jari aniya' kamaksuran ma bay pangallam Tuhan, ya tasulat ma Kitab e' nabi Hoseya. Yukna, "Bay soho'ku anakku pi'itu min lahat Misil."

Pamapatay saga Onde'

¹⁶ Pagta'u pa'in e' si Herod in iya bay niakkalan he' saga a'a alim e', apasu' to'ongan atayna. Magtūy iya magpanoho'an pinapatay saga onde'-onde' l'la kamemon ma Betlehem sampay ma sakalibutna, sasuku angumul duwantahun sampay pareyo' gi' minnē'. Binista e' si Herod umul saga onde' inān tinagna'an min waktu bay pamata'u iya e' saga a'a alim pasal waktu katuwa' bitu'un.

¹⁷ Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' nabi Irimiya, ya yukna,

¹⁸ "Aniya' lengog takale ma lahat Rama, lengog a'a magkarukka'an maka maglemong. Si Rakiya anangisan saga anakna.

Mbal tapahali paglemongna, sabab wa'i pinapatay anakna kamemon."

* 2:11 2:11 'Mira:' ginis bulitik ahāp hamutna.

Amole' disi Yusup ni Nasaret

¹⁹ Amatay pa'in si Herod, aniya' mala'ikat min Tuhan bay pauppi ni si Yusup mahē' ma lahat Misil. ²⁰ Yuk mala'ikat, "Punduk ka. Bowahun onde' maka ina'na pabalik ni lahat Isra'il, sabab magpatayan na saga a'a bilahi amapatay onde' ilu." ²¹ Sakali pabangun si Yusup. Binowa e'na onde' maka ina'na pabalik ni lahat Isra'il.

²² Pagta'u pa'in e' si Yusup in si Arkilas paganti' na min mma'na si Herod magsultan ma lahat Yahudiya, atāw iya palahat maina'an. Binanda'an iya pabalik ma deyom uppi, ya angka sigām magtai'anak pehē' ni lahat Jalil ²³ bo' pat'nna' ma kaluma'an niōnan Nasaret. Jari aniya' kamaksuran ma bay pinagkallam e' saga kanabihan pasal Al-Masi, ya yuk-i, "Niōnan iya a'a Nasaret."

3

Pagnasihah si Yahiya Magpapandi

(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

¹ Manjari ma waktu he'-i at'kka si Yahiya Magpapandi pehē' ni paslangan Yahudiya magnasihah, ² Yuk nasihatna ni saga a'a bay patimuk pina'an, "Pataikut kam min dusabi sabab asekot na waktu kapagparinta Tuhan ma kitam." ³ Si Yahiya itu bay pinagbissala asal e' nabi Isaya, yuk-i,

"Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,

'Lanu'inbi lān ya palabayan Panghū'.

Pabontolunbi pal'ngngananna."

⁴ Ya pas'mmek si Yahiya inān kakana' hinangan bulbul unta', maka dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya pagkakanna ampan maka gula' buwani. ⁵ Na, pehē' ni si Yahiya saga a'a min da'ira Awrusalam, min kaluha'an lahat Yahudiya, maka min saga kaluma'an ma karuwambila' sapa' Jordan. ⁶ Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām, ati pinandi sigām e' si Yahiya ma sapa' Jordan e'.

⁷ Sagō' pag'nda' si Yahiya ma ba'anān a'a Parisi maka a'a Saddusi pina'an ni iya mikipandi, yukna ni sigām, "Ē, ka'am ilu, addatbi sapantun sowa pangangakkal! Sai bahā' bay amanda'an ka'am subay papuwas min mulka' Tuhan ya song pat'kka? ⁸ Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi hinang ahāp, palsaksi'an in addatbi apinda na.

⁹ Da'a kam magpikil in ka'am mbal minulka'an saukat na kam panubu' si Ibrahim. Haka'anta kam, minsan saga batu itu tahinang du panubu' si Ibrahim e' Tuhan! ¹⁰ Ka'am ilu hantang saga kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob min po'onna. Sabab kayu kamemon mbal ahāp buwa'na pinuwad du, nilarukan ni deyom api tinunu'. ¹¹ Aku itu," yuk si Yahiya, "hal bohe' ya pamandiku ka'am, tanda' saksi' in ka'am pataikut min dusabi. Sagō' aniya' pi'itu damuli min aku aheya gi' kawasana min kawasaku. Minsan hal taumpa'na mbal aku tinōp amenten. Saddi bowahan pamandina ma ka'am, sabab in iya amahōp Rū Sussi ni deyom baranbi. Saga a'a kasehe' isab pinandi e'na maka api. ¹² Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a anahapan pai. Ya paina tinau' ma deyom tau'anna, saguwā' hampa'na tinunu' e'na ma api mbal kap'ddahan."

Pamandi ma si Isa

(Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22)

¹³ Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa min lahat Jalil pina'an ni sapa' Jordan, bo' mikipandi ma si Yahiya. ¹⁴ Sagō' mbal bilahi si Yahiya. Yukna ni si Isa, "Angay ka mikipandi ma aku? Aku itu subay pandinu!"

¹⁵ Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Hinangun na ma waktu itu, sabab patut du bang beya'ta panoho'an Tuhan kamemon." Jari pasulut si Yahiya ma si Isa.

¹⁶ Aubus pa'in si Isa bay pinandi, pariyata' na iya min deynom bohe'. Sakali paukab langit, ati ta'nda'na Rū Tuhan sali' luwa assang pareyo' minnē' pat'ppak ma iya. ¹⁷ Aniya' isab suwala ah'lling min deynom sulga' yuk-i, "Iya na itu Anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku."

4

Kapanulay ma si Isa

(Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13)

¹ Manjari si Isa inān binowa e' Rū Tuhan kaleya ni lahat paslangan, ati sinasat iya e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. ² Dalam bay makatimtim si Isa ai-ai ma deynom mpatpū' ng'llaw maka mpatpū' bahangi. Puwas e' landu' iya lingantu, ³ jari pehē' ni iya nakura' saitan, ya mananasat, yukna, "Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, soho'un saga batu itu papinda ni tinapay."

⁴ Sagō' anambung si Isa, yukna, "Tasulat asal ma Kitab Tawrat, ya yuk-i, 'Ngga'i ka hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya', saguwā' lupal kamemon ya binissala e' Tuhan.' "

⁵ Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam, ya niōnan Da'ira Mahasussi, ati pinatongod iya ma puttuk langgal pagkulbanan ya maina'an. ⁶ Yuk saitan, "Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, pakuppa ka minnilu, sabab tasulat asal ma Kitab Jabul, ya yuk-i, 'Aniya' mala'ikat sinoho' e' Tuhan angahaman ka'a."

Tinayak ka e' sigām

bo' mbal makahantak tape'nu ni batu.' "

⁷ Yuk si Isa, "Tasulat isab buwattitu: 'Da'a sulayinbi kawasa Panghū'bi Tuhan.' "

⁸ Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni diyata' būd alanga to'ongan, bo' yampa pina'nda'an lahat kamemon ma kaluha'an dunya, maka kawasa saga a'a ya magnakura'an kalahat-lahatan inān. ⁹ Yuk nakura' saitan ni si Isa, "Bang ka pasujud ma aku amudji, pamuwanku ina'an kamemon ma ka'a."

¹⁰ Ya sambung si Isa ni iya, "Ala'an ka, saitan! Sabab tasulat asal ma Kitab Tawrat, yuk-i, 'Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal iya paghinanganbi!' "

¹¹ Puwas e' ala'an nakura' saitan min si Isa, ati aniya' saga mala'ikat pina'an ni si Isa angayura iya.

Anagna' si Isa Amandu'

(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)

¹² Manjari pagkale e' si Isa in si Yahiya Magpapandi wa'i bay takalabusu, pehē' iya ni lahat Jalil. ¹³ Ala'an iya min kauman Nasaret, bo' pat'nna' ma da'ira Kapirnaum ya ina'an ma bihing danaw Jalil, ma paglahat Sibulun maka Naptali. ¹⁴ Jari aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' si Isaya, ya yuk-i,

¹⁵ "Lahat Sibulun maka lahat Naptali,

ya ma llot sapa' Jordan maka tahik s'ddopan,

lahat Jalil, ya kalamugayan bangsa ngga'i ka Yahudi.

16 Saga a'a bay hantang pat'nna' ma deyom kalendoman, maka'nda' kasawahan landu' asahaya. Saga a'a bay kalokoban e' kamatay, taluwa' kasawahan."

17 Tinagna'an minnē' magnasihata na si Isa, yuk-i, "Taikutinbi na dusabi sabab asekot na waktu kapagparinta Tuhan ma ka'am."

Mpat A'a Binowa Pamulid ma si Isa
(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Na, hinabu si Isa lum'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya' ta'nda'na duwangan magdanakan. Dakayu' inān si Simun, ya niōnan isab si Petros. Dakayu' inān si Andariyas. Ina'an sigā anghūg pokot ma danaw, sabab magdaraing asal sigā. 19 Jari ah'ling si Isa ni sigā, yukna, "Pi'itu kam ameya' ma aku. Bay kam asal magā' daing, sagō' pandu'anta kam magā' pagkahibi manusiya' ameya' ma aku." 20 Takale pa'in lling si Isa e' duwangan itu, magtūy ni'bbahan pokot sigā bo' yampa ameya' ma iya.

21 Makalanjal pa'in si Isa minnē', aniya' isab ta'nda'na duwangan magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an sigā ma diyata' bayanan magbeya' maka mma' sigā amahāp pokot. Nilinganan e' si Isa duwangan itu, sinō' ameya' ma iya. 22 Magtūy ni'bbahan mma' sigā maka bayanan, bo' ameya' ma si Isa.

Kauli'an e' si Isa Saki Kaginisan
(Lukas 6:17-19)

23 Na, nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Amandu' na pa'in iya ma deyom kalanggalan. Magnasihata iya lapal ahāp pasal kapagparinta Tuhan ma manusiya'. Kauli'an e'na saga a'a kamemon ya taluwa' saki maka kalammanan indaginis. 24 Jari pasaplag kabantuganna ni kaluha'an lahat Siriya. Angkan saga a'a maina'an bay amowa pagkahi sigām ni si Isa, sai-sai kap'ddi'an atawa taluwa' saki indaginis, saga a'a sinōd saitan, a'a binawi-bawi, maka a'a amatay ugat sigām. Kauli'an sigām kamemon e' si Isa. 25 Jari landu' aheka saga a'a bay paturul ma iya, a'a min lahat Jalil maka min Sangpū' Da'ira. Aniya' isab saga a'a min da'ira Awrsalam, min kaluha'an lahat Yahudiya, sampay min dambila' sapa' Jordan.

5

Kahāpan Sab'nnal-b'nnal
(Lukas 6:20-23)

1 Manjari pag'nda' pa'in si Isa ma manusiya' sikatimukan inān, patukad iya ni bīd bo' aningko' mahē'. Pina'an ni iya saga mulidna, 2 ati anagna' iya amandu' ma sigām, yuk-i,

3 "Aheya kahāpan ma sasuku kata'uwanna
halam aniya' pasangdolanna saddi min Tuhan,
sabab tantu aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.

4 Aheya kahāpan sasuku magkarukka'an,
sabab pinahantap pangatayanna e' Tuhan.

5 Aheya kahāpan sasuku areyo' pangatayanna,
sabab makataima' iya pusaka' min Tuhan.

6 Aheya kahāpan sasuku magmatayan itikad abontol,
sabab karūlan iya e' Tuhan.

7 Aheya kahāpan sasuku ma'ase' ma kasehe'anna,
sabab ya du iya kina'ase'an e' Tuhan.

8 Aheya kahāpan sasuku apote' atayna tudju ni Tuhan,

sabab makapag'nda' du iya maka Tuhan.

⁹ Aheya isab kahāpan sasuku amapagsulut ma saga pagkahina, sabab kaōnan iya anak Tuhan.

¹⁰ Aheya isab kahāpan sasuku nila'at ma sabab pameya'na ma kabaya'an Tuhan,

sabab aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.

¹¹ "Aheya isab kahāpanbi bang kam ganta' niudju' maka pininjala', maka bang kam nilimut ngga'i ka b'nnal ma sabab pameya'bi ma aku. ¹² Subay kam akōd to'ongan bang buwattē', sabab tantu du aheya tungbasbi ma deymom sulga'. Buwattē' isab bay paminjala' ma saga nabi ya bay ma dunya itu ma masa awal e'."

Asin maka Sawa

(Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

¹³ Amandu' lagi' si Isa, yuk-i, "Ka'am bebeya'anku dalil asin ma bangsa manusiya'. Sagō' bang asin itu magtinu' na, halam aniya' pamabalik nanamna. Halam aniya' kagunahanna, hal tinimanan bo' pinaggi'ikan e' a'a.

¹⁴ "Ka'am ilu dalil sawa pamasawa bangsa manusiya'. Bang aniya' kaluma'an pat'nna' ma diyata' būd, ta'nda'an di-na du. ¹⁵ Halam aniya' anū'an palita'an bo' turunganna maka undam, sagō' pinat'nna' ma diyata' pat'nna'anna bo' amuwana sawa ma sasuku ma deymom luma'. ¹⁶ Buwattē' du isab kam, subay kam amuwana sawa ma pagkahihi manusiya'. Hatina subay ta'nda' kahinanganbi ahāp e' a'a kasehe', bo' sigām tabowa ananglitan Mma'bi ma sulga'."

Sara' si Musa maka Kamaksuranna

¹⁷ "Da'a kam maghimangkan saga aku pi'itu amapasan sara' ya bay pang'ba e' si Musa, maka pandu' bay min kanabi-nabihan. Ya gawiku pi'itu subay pahatiku pasal sara' he' bang ai kamaksuranna to'ongan.

¹⁸ Haka'anta kam to'ongan: sat'ggol masi langit maka dunya itu, halam du aniya' kinulangan min sara' itu minsan la'a hal dambatang sulatna maka balisna. Subay asampulna' kamemon bo' yampa pahalam kapūsanna.

¹⁹ Angkan sai-sai angalanggal sara' itu minsan la'a hal ma kariki'an, maka bang bidjakanna sehe'na ameya' ma iya angalanggal, a'a inān areyo' to'ongan ma deymom pagparintahan Tuhan. Sagō' sai-sai ya ameya' ma sara' sampay amandu'an sehe'na subay ameya', alanga du iya ma deymom pagparintahan Tuhan. ²⁰ Sagō' haka'anta kam, mbal kam makasōd ni deymom pagparintahan Tuhan bang mbal palabi ka'adilanbi min ka'adilan saga Parisi maka guru sara' agama."

Pasal Pamapatay Pagkahi Manusiya'

²¹ "Bay na takalebi panoho'an ma saga a'a ma masa awal e', ya yuk-i, 'Wajib kam da'a amapatay pagkahihi manusiya'. Sai-sai amapatay pagkahina pinat'nna'an hukuman.' ²² Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai angostol ma pagkahina subay nihukum. Maka sai-sai angōn 'dupang' ma sehe'na subay binowa ni Tumpukan Maghuhukum.* Sai-sai isab amah'lingan pagkahina, yukna, 'Ē! Babbal ka! Halam aniya' pūsnu!' Piligdu a'a inān pinalabay min api nalka'. ²³ Angkanna, bang ka ganta' ma deymom langgal song anukbal ai-ai ni Tuhan, bo' taentomnu aniya' pagkahinu ap'ddi' atayna ma ka'a, ²⁴ mailuhun lagi' panukbalnu ati

* 5:22 5:22 Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'nggan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna saga Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

pasa'ut ka ni pagkahinu inān maghāp maka iya dahū bo' yampa ka pabīng angungsuran panukbalnu ni Tuhan.

²⁵ "Abila ka tinuntutan e' a'a bo' tin'kkahan ni sara', bowahun iya magsulut ma dalam gi' makatampal ni sara'. Sabab bang kam mbal magsulut dahū, tin'kkahan ka ni huwis, ati ni'nde'an ka e' huwis ni saga pulis bo' ni'isi ni deyom kalabusu. ²⁶ Jari ka'ddasan ka maina'an. Subay puwasannu bay kataksilannu kamemon bo' yampa ka makaluwas minnē'."

Pasal Pangaliyu-lakad

²⁷ "Bay na takalebi panoho'an itu, ya yuk-i, 'Wajib kam da'a angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'bi.' ²⁸ Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai ang'nda' ni d'nda maka e'na anganapsuhan iya, a'a inān katōngan dusa sabab makalandu' na iya angandusa ni d'nda he' ma deyom pikilanna. ²⁹ Bang matanu kowan ganta' amowa ka'a magdusa, subay paggatun. Gom lagi' lugitnu matanu ilu bo' tinimanan. Ahāp lagi' abuta matanu dambila', bang pa'in da'a nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka' ma ajukup matanu karuwambila'. ³⁰ Damikiyanna isab bang tangannu kowan ganta' amowa ka'a magdusa, paggatun. Gom lagi' pinukulan dambila' tangannu bo' tinimanan. Ahāp lagi' apukul dambila' tangannu, bang pa'in da'a nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka' ma ajukup tangannu karuwambila'."

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini

(Matiyu 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

³¹ "Aniya' isab bay panoho'an sara', ya yuk-i, 'Sai-sai animanan h'ndana subay iya amuwang pagpasahan.' ³² Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai animanan h'ndana ma dalam aniya' sababanna, ma dalam du bay angaliyu-lakad min iya, taga-dusa l'lla inān ma h'ndana he'. Sabab bang d'nda he' aminda h'lla, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'llana tagna'. Maka dusahan isab l'lla angah'nda d'nda inān."

Pasal Pagsapa

³³ "Bay na takalebi isab panoho'an ma saga a'a masa awal e', ya yuk-i, 'Wajib kam da'a magputing bang bay makasapa. Wajib isab sinuhul bang aniya' najalbi ni Tuhan.' ³⁴ Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: da'a kam magsapa. Da'a sibahatunbi sulga' pagsapahanbi sabab paningko'an Tuhan ko' inān. ³⁵ Da'a sibahatunbi dunya sabab pat'kkanan tapanē'na. Sampay da'ira Awrusalam, da'a sibahatunbi isab sabab suku' Tuhan, ya Sultan Mahatinggi. ³⁶ Minsan kōkbi, subay mbal sibahatbi pagsapahanbi sabab ngga'i ka ka'am ya bay amapanjari. Minsan dalamba bu'unbi mbal kapindahanbi walna'na ni ettom atawa ni pote'. ³⁷ Bang kam angaho', subay aho' sadja, bang kam magin'mbal, subay mbal sadja. Ai-ai pamasugpatbi saddi minnē', min saitan patila'atun ko' itu."

Pasal Pamalos

(Lukas 6:29-30)

³⁸ "Bay na takalebi panara', ya yuk-i, 'Bang aniya' amaka'at dambila' mata sehe'na subay binalosan pinaka'at dambila' matana. Damikiyanna bang aniya' angalutu empon sehe'na subay binalosan nilutu emponna.' ³⁹ Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: da'a kam amalos bang aniya' makarusa ma ka'am. Abila aniya' a'a anampak baihu'nu dambila', patampalun isab dambila' panampakanna. ⁴⁰ Abila aniya' ganta' anuntutan ka'a bo' niamu' multa kamisitanu, pamuwannu ma iya sampay badju'nu."

⁴¹ Abila aniya' a'a magmandahan ka'a pasehe' ma iya dabatu lawakna, sehe'in gi' iya duwa batu. ⁴² Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka sai-sai bilahi angindam, paindamin."

Pasal Lasa ma saga Banta
(Lukas 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Bay na takalebi isab pamandu' dakayu' itu, ya yuk-i, 'Kalasahinbi bagaybi, sagō' kab'nsihinbi bantabi.' ⁴⁴ Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: kalasahinbi bantabi. Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku angala'at ka'am ⁴⁵ bo' supaya kam an'ppu addat Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'. Sabab Tuhan ya amasilak llaw ma a'a kamemon ahāp ka atawa ala'at. Amap'ttak iya ulan ma saga a'a maghinang kabontolan sampay isab ma a'a maghinang kala'atan. ⁴⁶ Bang hal a'a alasan ka'am ya kalasahanbi, da'a kam aholat tinungbasan pahala' e' Tuhan. Minsan saga a'a magā' sukay parinta, alasa du ma sasuku alasan sigām. ⁴⁷ Bang hal bagaybi ya saginabi pahāp, sali' du kam maka saga a'a mbal magta'at ma Tuhan, sabab ya du sigām magsagina dakabagayan. Mbal pabidda' kahāp addatbi min sigām. ⁴⁸ Ka'am ilu subay ajukup ma kaul maka pi'il tudju ni a'a kamemon, buwat Mma'bi ma sulga'."

6

Pagtabang ma Miskin

¹ "Kamaya'-maya' kam. Bang aniya' kahāpan hinangbi pagta'atbi ni Tuhan, da'a hinangunbi ma mata mairan. Sabab bang buwattē' hinangbi, dalam aniya' tungbasbi min Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'.

² "Angkanna, bang aniya' pamuwanbi ma a'a kulang-kabus, da'a pagbantugunbi. Da'a s'ppuhunbi a'a maglaku-laku in sigām ahāp, ya anarakka ma matahan saga a'a kamemon, ma deyom langgal ka atawa ma paglabayan. Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' saga manusiya'. Haka'anta kam to'ongan, sanglit min manusiya' ya panungbas sigām, dalam saddi.

³ Sagō' ka'am ilu, bang aniya' tabangbi a'a miskin, subay dalam aniya' makata'uwan iya, minsan bagaybi. ⁴ Subay dalam aniya' makata'u. Jari bang buwattē', tinungbasan du kam e' Mma'bi Tuhan, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan dalam aniya' makata'u."

Pasal Panambahayang
(Lukas 11:2-4)

⁵ "Bang kam anambahayang, da'a sengorinbi saga a'a maglaku-laku in addat sigām ahāp. Sabab tagian sigām an'ngge anambahayang ma deyom langgal atawa ma paglalabayan a'a bo' supaya ta'nda' e' kamemon. Haka'anta kam to'ongan, bang sigām kasanglitan e' a'a, ya na he' panungbas sigām. Dalam aniya' saddi. ⁶ Sagō' ka'am ilu, bang kam anambahayang, pasōd kam ni deyom bilik. Tambolunbi lawang bo' yampa kam anambahayang ni Mma'bi Tuhan, ya mbal ta'nda'. Ati Mma'bi, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan dalam aniya' makata'u, anungbas du ma ka'am.

⁷ "Bang kam anambahayang, da'a paggunahunbi ba'anan kabtangan dalam aniya' pūsna, buwat panambahayang saga a'a ya magta'at ma tuhan-tuhan saddi. Sabab kinabā' e' sigām in panambahayang sigām kinale e' Tuhan saukat na ataha' sidda. ⁸ Da'a sigām sengorinbi, sabab kinata'uwan asal e' Mma'bi Tuhan bang ai kasusahanbi minsan mbal pah'lingbi. ⁹ Jari itu, bang kam anambahayang subay buwattitu kal'nggananna:

'O Mma' kami Tuhan ma sulga',
 bang pa'in pinagaddatan önnu e' kamemon,
¹⁰ Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma kamemon manusiya',
 Bang pa'in bineya' kabaya'annu ma dunya itu
 buwat asal bineya' mailu ma sulga'.

¹¹ Jukupin kami balanja' ma llaw itu.

¹² Ampunun saga dusa kami,
 buwat kapangampun kami ma sai-sai makarusa ma kami.

¹³ Da'a kami tugutin binowa ni deyum sasat,
 sagō' papuwasun kami min nakura' saitan, ya patila'atun.'

¹⁴ "Bang kam angampun saga a'a makarusa ni ka'am, ya du ka'am niampun e' Mma'bi ma sulga'. ¹⁵ Ya balikna, bang mbal ampunbi a'a bay makarusa ni ka'am, ya du ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan."

Pasal Pagpuwasa

¹⁶ "Bang kam amuwasa da'a subay pala'atunbi pamaihu'anbi, buwat a'a maglaku-laku inän in sigäm ahäp. Mbal sigäm angupiksa' di-sigäm, pangilahan a'a kasehe' in sigäm magpuwasa. Haka'anta kam to'ongan, bang sigäm kasanglitan e' manusiya', ya na he' panungbas sigäm. Halam aniya' saddi. ¹⁷ Saguwä' ka'am ilu, bang kam amuwasa, kula'upinbi baihu'bi maka surayunbi bu'unbi, ¹⁸ bo' mbal kinata'uwan e' a'a kasehe'an in ka'am amuwasa. Ya sadja makata'u Mma'bi Tuhan ya mbal ta'nda' e' manusiya'. Ati Mma'bi ilu, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi sampay ma kalimbungan, anungbas du ma ka'am."

Pasal Karaya ma Deyom Sulga' *(Lukas 12:33-34)*

¹⁹ "Da'a kam magtimuk alta' maitu ma dunya, sabab hal magka'at, suma'an pinagkeket e' ulat, suma'an ginaha', suma'an isab nilangpasan. ²⁰ Sagō' maghinang kam ahäp bo' aniya' karayabi tinau'an ka'am ma deyum sulga', sabab karaya mahē' mbal takeket e' ulat, mbal magkagaha', maka mbal kalangpasan. ²¹ Sababna maingga-maingga panau'anbi alta'bi, mahē' ya pataptapan pangatayanbi."

Pasal Palita'an ma Deyom Baranta *(Lukas 11:34-36)*

²² "Matabi itu sapantun palita'an amuwan sawa ma deyum ginhawabi. Bang ahäp matabi, asawa sampay deyum ginhawabi. ²³ Sagō' bang matabi mbal ahäp, angalendom sampay ginhawabi. Bang yukbi aniya' ma ka'am kasawahan bo' pa'in halam, na aheya kalendomanbi.

²⁴ "Ya niönan sosoho'an mbal makapagduwa nakura', sabab tantu kab'nsihanna nakura'na dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati taikutanna dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan bang pilak ya paheyabi ma atay."

Da'a Magsusa *(Lukas 16:13; 12:22-31)*

²⁵ "Angkanna kam soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi, bang ai kakanbi maka bang ai inumbi. Da'a kam magsusa isab pasal ginhawa baranbi bang ai kapan'mmekbi. Sabab kallumta itu labi ahalga' ma kita min kapamanganta. Ya du baranta, labi ahalga' min pan'mmekta. ²⁶ Nda'unbi saga manuk-manuk paleyang. Mbal magtanom, mbal magani. Mbal isab anau' kinakan ma llaw damuli. Sagō' binalanja'an du sigäm

e' Mma'bi ma sulga'. Bo' ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan min kamanuk-manukan. ²⁷ Sai bahā' makapataha' umulna minsan la'a hal danjām, ma sabab kasusahanna?

²⁸ “Angay isab kam magmasusa ma pasal pan'mmekbi? Nda'unbi saga sumping ma deyom kaparangan bang buwattingga katomo'na. Mbal magsangsā' maghinang, mbal magt'nnun. ²⁹ Sagō' haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka kahaldayana ma masa awal e', mbal du maka'atu lingkat pamakayna ma dakayu' sumping itu. ³⁰ Bang Tuhan ya makapayakun kaparangan ya tatasanna dang'llaw du, bo' pagsalung alanos sampay tinunu', tantu Tuhan amas'mmekan ka'am. Akulang pahāp pangandolbi ma iya!

³¹ “Angkanna kam subay mbal magmasusa. Da'a kam magupama buwattitu: ai pagkakanta, ai paginumta, ai bahā' pas'mmekta? ³² Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na pa'in he'-i kinasusahan e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan e' Mma'bi ma sulga' in ina'an kagunahanbi asal. ³³ Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan maka kabontolan atay ya kabaya'anna. Manjari pinaniya'an du kam ai-ai kulang-kabusbi. ³⁴ Angkan kam subay mbal magkasusahan pasal llaw salung sabab saddi kasusahan ma llaw sinōng. Sarang na pagsusahanbi hal ma llaw itu.”

7

Pasal Panoway Pagkahi (Lukas 6:37-42)

¹ “Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan. ² Sabab bang kam ganta' amat'na' hukuman ma sehe'bi, ya du ka'am pinat'na'an hukuman e' Tuhan, pinapagtongod maka bay pangahukumbi sehe'bi he'. Ai-ai pan'ppongbi ma sehe'bi, ya du isab pan'ppong Tuhan ma ka'am. ³ Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk ma mata sehe'bi, ati mbal ta'nda'bi batang kayu ya ma deyom matabi? ⁴ Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi, 'Tabiya', la'ananta bukbuk min matanu ilu.' Bo' pa'in aniya' batang kayu ma deyom matabi! ⁵ In ka'am ilu maglaku-laku dalam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū ya bukbuk ma matabi ilu supaya asawa pang'nda'bi, bo' yampa kam angala'an an bukbuk min mata sehe'bi.

⁶ “Da'a kam amuwan ai-ai asussi ma saga a'a ala'at, ya sali' sapantun ero'. Ya aniya' pabibud angal'kkob ka'am. Lapalbi ahalga', ya pinagbahasa mussa'bi, da'a larukinbi ni saga bawi. Ya aniya' pinaggi'ik-gi'ikan e' sigām.”

Angamu'-ngamu', Amiha, Mikiukab (Lukas 11:9-13)

⁷ “Angamu'-ngamu' kam, ati binuwanan du. Amiha kam, ati makabāk du kam. Mikiukab kam, ati niukaban du kam. ⁸ Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du. Sai-sai amiha makabāk du. Sai-sai isab mikiukab niukaban du. ⁹ Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an tinapay e' anakbi, buwananbi bahā' batu? ¹⁰ Atawa bang angamu' daing, buwananbi bahā' sowa? ¹¹ Minsan ka'am dusahan ilu ata'u amuwanan anakbi ai-ai makahāp, luba'-lagi'na na Mma'bi ma sulga' ata'u du amuwanan ai-ai makahāp ni sasuku angamu' ni iya.

¹² “Manjari bang kabaya'anbi kinahāpan e' a'a, subay isab sigām kahāpanbi. Ya na he' kamaksuran sara' ya bay tasulat e' si Musa maka saga kanabi-nabihan.”

Lawang Akiput (Lukas 13:24)

13 “Pasōd kam min lawang akiput, sabab ya lān tudju ni nalka' aluha pasōranna maka aluhay nil'ngngan. Aheka isab manusiya' ameya' min lān inān. 14 Saguwā' ya pasōran tudju ni sulga' akiput maka ahunit nil'ngngan. Akulang isab a'a makatuli' iya.”

Pasal Kayu maka Buwa'na

(Lukas 6:43-44)

15 “Kamaya-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' saga a'a magbau'-bau' in sigām nabi. Ahāp pangluwahan sigām bang ma pang'nda'ta, sali' sapantun bili-bili mbal makamula. Sagō' ma deyom atay sigām sali' sigām ero' talun, sidda ab'ngngis. 16 Takilābi du sigām min kahinangan sigām, buwat kayu takilā min buwa'na. Mbal kita angā' buwa' anggul min kayu puhung, atawa buwa' kayu igira* min sampinit. 17 Bang kayu ahāp, ahāp isab buwa'na. Sagō' bang kayu mbal ahāp, mbal isab ahāp buwa'na. 18 Bang kayu ahāp mbal makabuwan buwa' ala'at. Damikiyanna bang kayu ala'at suligna, mbal makabuwan buwa' ahāp. 19 Bang aniya' kayu mbal ahāp pagbuwa'na, pinuwad du bo' tinimanan ni deyom api. 20 Angkan yukku ma ka'am, takilābi du saga nabi ya ngga'i ka b'nnal sabab min kahinangan sigām.”

Saga A'a Mbal Takilā

(Lukas 13:25-27)

21 “Ngga'i ka a'a kamemon ya anabbut aku 'Panghū', O Panghū,' makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Luwal saga a'a ya ameya' ma kabaya'an Mma'ku ma sulga'. 22 Bang ta'abut na llaw pangahukum ma manusiya', aheka du amissala ni aku, yuk-i: 'O Panghū', bay kami amatanyag lapal Tuhan min kawasa ōnnu. Bay kami amala'an ba'anan saitan min deyom baran a'a, maka aheka isab saga hinang makainu-inu bay tahinang kami, min kawasa ōnnu.' 23 Sakali bontolanku sigām, yukku, 'Mbal kam takilāku. Ala'an kam min aku, ka'am kamemon maghinang kala'atan ilu.' ”

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'

(Lukas 6:47-49)

24 “Na, sasuku a'a akale ma bissalaku itu sampay ameya', in iya sali' a'a ahāp akkalna, ya bay makahinang luma'na ma papagan abatu. 25 Manjari aniya' ulan alandos bay patumbuk, maka angandunuk kasapa'an, maka taluwa' hunus luma' inān. Sagō' dalam ah'bba' sabab ahogot papaganna. 26 Sasuku isab akale ma bissalaku bo' mbal ameya', sali' kahantang a'a kulang akkalna, ya makahinang luma'na ma kal'bbohan. 27 Jari aniya' ulan alandos patumbuk, bo' angandunuk kasapa'an, bo' taluwa' hunus luma' inān. Magtūy ah'bba', alubu to'ongan.”

28 Aubus pa'in e' si Isa amissala, kinainu-inuhan pandu'na e' ba'anan a'a bay makakale inān. 29 Ya angkan buwattē' sabab magbidda' to'ongan pandu' si Isa maka pandu' saga guru sigām. Taga-kawasa asal si Isa bang amandu'.

8

A'a Ni'ipul Kauli'an

(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

* 7:16 7:16 Kayu igira: kayu ahāp buwa'na. 'Fig' ōnna ma bahasa Inggris.

1 Makalüd pa'in si Isa min bīd-bīd inān, aheka to'ongan a'a bay paturul ma iya. 2 Manjari aniya' a'a ni'ipul pina'an ni si Isa bo' angōk-tu'ut min dahuanna. Yukna, "Tuwan, bang ka bilahi, kauli'annu aku."

3 Magtūy tin'ppak a'a inān e' si Isa. Yuk si Isa, "Bilahi sadja aku. Kauli'an na ka!" Saru'un-du'un du kauli'an ipul a'a inān. 4 Yuk si Isa ni iya, "Pakale ka. Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay tahinang ma ka'a ilu. Sagō' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya. Puwas e' tukbalin kukulbanan ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na."

Sosoho'an Kapitan Kauli'an
(Lukas 7:1-10)

5 Manjari itu, pasōd pa'in si Isa ni deyom da'ira Kapirnaum, aniya' dakayu' kapitan bangsa Rōm bay pasampang ni iya angamu' tabang.

6 Yukna ni si Isa, "Tuwan, aniya' sosoho'anku ma luma'. Ina'an iya palege, mbal minsan makaosegan di-na. Kap'ddi'an iya to'ongan."

7 Yuk si Isa, "Pehē' du aku amaui' iya."

8 "Da'a ka pehē', Tuwan," yuk kapitan. "In luma'ku mbal tōp papehe'annu. Angabtang sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku he'.

9 Minsan aku itu, biyaksa du pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku, maka aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang sō'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang sō'ku dangan pi'itu, pi'itu du iya ni aku. Damikiyanna bang aniya' pahinangku ma sosoho'anku, magtūy nihinang e'na."

10 Pagkale pa'in pah'ling kapitan itu e' si Isa, ainu-inu iya. Yukna ni saga a'a paturul ma iya inān, "Haka'anta kam to'ongan. Minsan ma deyom bangsatam Isra'il halam aku bay makabāk a'a buwat kapitan itu, akosog imanna. 11 Pakale kam. Ma waktu sinōng aheka a'a min bangsa kaginisan, a'a bay min sobangan maka min s'ddopan, magtingkō'an magsalu maka disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. 12 Sagō' saga bangsa Isra'il itu, ya suku' ma pagparintahan Tuhan, nilarukan du tudju ni kalendoman, ati maina'an magalud maka magtage'ot empon sigām sabab min kapagsusun sigām."

13 Sakali amissala si Isa ni kapitan inān, yukna, "Amole' na ka. Tahinang ma ka'a buwat bay pagkahagadnu." Manjari saru'un-du'un kauli'an sosoho'anna ma waktu he'-i du.

Aheka A'a Kauli'an
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)

14 Sakali palanjai si Isa pehē' ni luma' disi Simun. Pagsōdna ni deyom luma' inān, ta'nda'na mato'a si Simun d'nda palege maina'an, nil'mmun.

15 Ni'tanan e' si Isa tangan d'nda itu, ati pahali magtūy bay l'mmunna. Puwas e' punduk iya angalabotan disi Isa.

16 Ta'abut pa'in pas'ddop llaw, aheka a'a sinōd saitan bay binowa pina'an ni si Isa. Ati pinala'an e'na saga saitan, min kabtanganna sadja. Maka a'a taga-saki inān kamemon bay kauli'an e'na. 17 Buwatte' hinangna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i,

"Bay iya anguli'an saga kalammahantam,
bay iya ananggung saga sakitam."

A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Lukas 9:57-62)

18 Ta'nda' pa'in e' si Isa aheka a'a ma sakalibutna, yukna ni saga mulidna, "Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw."

¹⁹ Ma halam gi' sigām makauntas, aniya' dakayu' guru sara' agama bay pina'an ni si Isa. Yukna, "Tuwan Guru, lilla' aku ameya' ma ka'a pi'ingga-pi'ingga papehe'annu."

²⁰ Yuk sambung si Isa, "Gom hayop talun aniya' patapukanna, maka saga kamanuk-manukan aniya' pugaranna. Sagō' aku Anak Manusiya' itu, halam aniya' minsan patulihanku luggiya'."

²¹ Aniya' isab dakayu' mulid inān ah'ling ni si Isa, yukna, "Tuwan, paba'irun lagi' aku pabing ni luma'. Subay na apuwas pangubulku ma mma'ku bo' yampa aku ameya' ma ka'a."

²² Sagō' yuk si Isa, "Ameya' na ka ma aku. Patut bang a'a amatay pinakubul ma saga a'a ya halam kaniya'an kallum taptap."

Baliyu maka Goyak

(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)

²³ Puwas e' paruwa' si Isa ni bayanan, maka ameya' isab saga mulidna.

²⁴ Makauntas pa'in, parugpak hunus ni danaw inān. Agon-agon sigām abuhaw sabab sinasay e' goyak, sagō' ina'an si Isa atuli. ²⁵ Pasekot ni iya saga mulidna amati' iya. "O Tuwan," yuk sigām, "anabang ka sabab abuhaw na kitam!"

²⁶ Yuk si Isa ma sigām, "Angay kam tināw? Kulang pahāp imanbi!" Manjari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān pangohong. Saru'un-du'un du magtūy at'ddo' lahat inān.

²⁷ AINU-inu saga mulid e'. "Ai bahā' a'a itu?" yuk sigām. "Minsan baliyu maka goyak kapagagihan e'na."

Duwangan A'a Kapala'anan Saitan

(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

²⁸ Pagubus, makatandan disi Isa pehē' ni dambila' danaw, ni lahat saga a'a Gadara. Makarunggu' pa'in, aniya' pasampang ni iya duwangan a'a bay paluwas min kakubulan, a'a sinōd saga saitan. Landu' ab'ngngis saga a'a itu angkan halam aniya' makatawakkal palabay minna'an. ²⁹ Magtūy sigā angolang, yuk-i, "O Anak Tuhan! Ai lamudnu ma kami? Pi'itu ka bahā' aminasa kami ma mbal gi' ta'abut ganta'an?"

³⁰ Na, atā-tā lagi' minnē', aniya' ba'anan bawi magkakanan. ³¹ Sakali anganjungung saga saitan e' ma si Isa, yuk-i, "Bang kami subay pala'annu, pasōrun kami ni deyom baran saga bawi inān."

³² "Pehē' na kam," yuk si Isa. Sakali ala'an saga saitan min baran a'a he' bo' pasalin pehē' ni deyom baran ba'anan bawi. Magtūy maglumpat paragan ba'anan bawi he' min pampang tudju ni deyom danaw, ati alembo kamemon.

³³ Jari saga magi'ipad bawi inān paragan pehē' ni kaluma'an angahaka'an saga a'a maina'an pasal bay tahinang e' si Isa ma saga a'a sinōd saitan e'.

³⁴ Angkan paluwas saga a'a min kaluma'an inān amāk si Isa. Magbāk pa'in, angamu' sigām junjung ni iya, bang pa'in iya ala'an min lahat sigām.

9

A'a Amatay Ugatna Kauli'an

(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)

¹ Paruwa' na si Isa ni bayanan bay pameya'anna bo' yampa pabing ni dambila' danaw, ni kauman ya pat'nna'anna. ² Jari maina'an pa'in, aniya' binowa ni iya a'a amatay ugatna, hal pabahak la'a ma palegehanna. Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān angandol ma iya, yukna ni a'a amatay ugatna, "Otō', da'a ka asusa. Niampun na paldusahannu."

³ Aniya' maina'an saga guru sara' agama magupama dansehe'an. Yuk sigām, "Oy! A'a itu ah'ling kupul ma Tuhan!"

⁴ Sagō' asal kinata'uwan e' si Isa bang ai ma pikilan sigām. Yukna, "Angay ala'at hona'-hona'bi ilu? ⁵ Kumpasunbi bang ingga ya aluhay: bang yukku ni a'a, 'niampun na dusanu', atawa bang yukku, 'pabungkal ka bo' ka lum'ngngan?' ⁶ Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma deyum dunya itu." Jari amissala si Isa ni a'a amatay ugatna inān. "Pabungkal na ka," yukna. "Bowahun palegehannu ilu bo' ka amole'." ⁷ Sakali pabungkal a'a inān sampay amole'. ⁸ Pag'nda' saga a'a inān ma hinang si Isa, sinōd sigām tāw. Sinanglitan Tuhan e' sigām ma sabab kawasa bay pamuwanna ma manusiya' makahinang buwatté'.

Si Matiyu Binowa Ameya' ma si Isa
(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)

⁹ Makal'ngngan pa'in si Isa, aniya' ta'nda'na dakayu' a'a niōnan Matiyu aningkō' ma deyum upis pagā'anna sukay parinta. Yuk si Isa ma iya, "Pi'itu na ka ameya' ma aku." An'ngge magtūy si Matiyu bo' ameya' ma si Isa.

¹⁰ Jari amangan si Isa ma luma' si Matiyu. Aheka isab saga maga'a' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe', ina'an pasalu ni si Isa maka saga mulidna. ¹¹ Hinabu sigām magsalu, aniya' saga Parisi ang'nda' ni sigām. Yuk saga Parisi itu ni mulid si Isa, "Angay gurubi ilu magsalu maka saga maga'a' sukay parinta maka saga a'a dusahan kasehe'?"

¹² Takale e' si Isa patilaw sigām ati yukna, "Bang a'a abasag mbal na magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki. ¹³ Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-i, 'Mbal ahalga' ma aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Ya kabaya'an ku to'ongan subay kam ma'ase' ma pagkahibi.'"
"Yuk si Isa gi, "Ngga'i ka a'a a'adil ya maksudku pi'itu, sagō' a'a baldusa supaya sigām ameya' ma aku."

Pasal Pagpuwasa
(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

¹⁴ Manjari pehē' saga mulid si Yahiya Magpapandi ni si Isa atilaw iya, yuk-i, "Tuwan, kami maka saga Parisi magpuwasa na pa'in, sagō' mulidnu ilu mbal amuwasa. Angay bahā'?"

¹⁵ Anambung si Isa magparalilan. "Asusa bahā' saga luruk ni pagkawinan sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām? Tantu mbal. Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut na waktu kapamala'an pangantin l'lla min sigām, minnē' sigām anagna' amuwasa."

¹⁶ Puwas e' magparalilan si Isa pasal pamandu'na, yukna, "Halam aniya' a'a amatupak kakana' baha'u, kakana' halam bay nirakdakan, ni badju' ndang. Sabab bang buwatté' pakongkong du tupak baha'u, ati agese' du min kakana' ndang. Jari paheya gom pa'in gese'na." ¹⁷ Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, "Halam aniya' angisi binu baha'u ni deyum pangisihan kuwit hayop bang ndang na. Bang ganta' buwatté' tantu abustak. Abu'us du binu, ati kaliman bay pangisihan e'. Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u. Jari ya binu maka pangisihanna anatas sali'-sali'."

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

¹⁸ Sabu si Isa masi amandu' ma sigām, aniya' pina'an ni iya dakayu' nakura' langgal. Pasujud iya ma dahuan si Isa. Yukna, "Tuwan, yamboho'

amatay anakku d'nda. Sagō' bang ka ameya' ma aku amat'nna' tangannu ma iya, tantu iya allum."

¹⁹ Sakali an'ngge si Isa bo' paturul ma nakura' inān. Pabeya' isab ma iya saga mulidna.

²⁰ Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na maka duwantahun dalam bay atitis laha'na. Pasekot iya ni si Isa min buli'an, bo' ama'abut tanganna ni tōng juba si Isa. ²¹ Yukna ma deyom pikilanna, "Bang sadja tasagidku minsan la'a hal tōng s'mmekna, pauli' du sakiku."

²² Jari palingi' si Isa ati ta'nda'na d'nda itu. Yukna, "Arung, da'a ka asusa. Pauli' na sakinu sabab min pangandolnu." Magtūy saru'un-du'un kauli'an d'nda itu.

²³ Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, ta'nda'na maina'an saga a'a magsuling maka ba'anan a'a magkasensongan. ²⁴ Yuk si Isa ma sigām, "Paluwas kam kamemon. Dalam amatay onde' ilu, hal iya atuli." Minnē' pinagtittowahan si Isa. ²⁵ Aubus pa'in bay pinaluwas saga a'a inān, pasōd si Isa ni deyom bilik onde' d'nda inān bo' yampa balutanna ma tangan. Magtūy iya punduk min baina. ²⁶ Jari in suli-suli pasal hinang si Isa itu bay pasaplag ni kaluha'an lahat e'.

Duwangan A'a Buta Kauli'an

²⁷ Palanjal pa'in si Isa minnē', aniya' duwa a'a buta bay paturul ma iya. Angalingan sigā pakosog, yuk-i, "Oy! Tubu' si Da'ud! Ma'ase' na ka ma kami!"

²⁸ Jari pagsōd pa'in si Isa ni deyom luma', pasekot ni iya duwangan buta inān. Yuk si Isa ma sigā, "Magsab'nnal kam in aku makapauli' du?"

"Aho', Tuwan," yuk sigā.

²⁹ Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata sigā maka e'na ah'ling, yukna, "Tahinang ma ka'am buwat bay pagsab'nnalbi." ³⁰ Magtūy du sigā maka'nda' pabīng, ati niebot-ebotan e' si Isa, yukna, "Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal itu-i." ³¹ Sagō' ala'an pa'in duwangan itu minnē', amatanyag sigā pasal si Isa ma sakalingkal lahat inān.

A'a Aumaw Kauli'an

³² Ma sabu pa'in ala'an duwangan inān, aniya' saga a'a pina'an ni si Isa amowa sehe' sigām ya mbal makabissala ma sabab sinōd saitan.

³³ Aubus pa'in e' si Isa bay amala'an saitan min baran a'a itu, magtūy iya makabissala. Ainu-inu saga a'a maina'an kamemon. Yuk sigām, "Dalam aniya' bay ta'nda'tam buwattitu ma kaluha'an lahat Isra'il itu. Yampa."

³⁴ Sagō' yuk saga Parisi, "A'a itu taga-barakat min nakura' saitan, ya angkan tapaluwasna saga saitan."

Kulang A'a Maga'ani

³⁵ Manjari talatag e' si Isa kamemon da'ira maka kaluma'an ma jadjahan e'-i. Amandu' na pa'in iya ma deyom langgal, anganasihat na pa'in lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Kauli'an e'na saga saki maka kalammanhan indaginis. ³⁶ Pag'nda'na ma a'a kamemon inān, landu' iya ma'ase', sabab ina'an sigām ma deyom kasusahan ma dalam aniya' anabangan sigām. Sali' sigām sapantun bili-bili dalam aniya' angupiksa' sigām. ³⁷ Sakali yuk si Isa ni saga mulidna, "Saga a'a itu sali' dalil huma atiguma' na buwa'na. Aluha tana', sagō' kulang a'a magani. ³⁸ Angkan kam subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ya tag-dapu tana', bo' supaya iya anoho' saga a'a magani pi'itu."

10

*Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)*

¹ Manjari nilingan an e' si Isa saga mulidna kasangpū' maka duwa bo' buwananna sigām kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a sampay pamauli' saki maka lamma indaginis. ² Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilan e' si Isa: kaissa, si Simun ya niōnan isab si Petros, maka danakanna si Andariyas, bo' si Yakub maka danakanna si Yahiya, saga anak si Sibidi. ³ Pasunu' si Pilip maka si Bartolome maka si Tomas, bo' si Matiyu ya bay magā' sukay parinta, bo' si Yakub ya anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu, ⁴ bo' si Simun a'a pangangatu. Katapusan si Judas Iskariyut, ya anukbalan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

*Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihah
(Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)*

⁵ In sangpū' maka duwa a'a itu bay pinandu'an e' si Isa bo' yampa sinō' pal'ngngan. Yukna, "Da'a kam pehē' ni kaluma'an a'a ngga'i ka bangsa Isra'il, atawa ni kaluma'an a'a Samariya. ⁶ Sagō' pehē' kam ni bangsa Isra'il sadja, ya sapantun bili-bili alungay. ⁷ Pehe' kam magnasihah in waktu kapagparinta Tuhan song na at'kka. ⁸ Pauli'unbi sasuku asaki. Pakallumunbi saga a'a bay magpatayan, palanu'unbi sasuku ni'ipul, maka paluwasunbi saga saitan min deyom baran a'a. Bay kam anaima' kapatut min aku ma halam aniya' bayadna, angkan kam subay anabang ma halam aniya' tongodna. ⁹ Da'a kam amowa bulawan atawa pilak minsan hal pisita ma deyom sabitanbi. ¹⁰ Da'a kam amowa paglutu'anan, atawa badju' pasalinanbi, atawa taumpa' atawa tungkud. Sabab bang a'a maghinang, wajib iya binuwanan napakana.*

¹¹ "Bang kam at'kka ni da'ira atawa ni kaluma'an, piha'unbi a'a maina'an ahāp kasuddahanna, ati pahanti' kam ma iya sampay ta'abut waktu kala'anbi min lahat ina'an-i. ¹² Bang kam pasōd ni luma' a'a, saginahunbi buwattitu, 'Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan!' ¹³ Jari bang ahāp kasuddahan sigām ma luma' inān, kat'kkahan du sigām kasannangan ya bay pangamu'bi. Sagō' bang mbal ahāp kasuddahan sigām, papellengunbi ni ka'am kasannangan he'. ¹⁴ Bang ganta' aniya' saga a'a mbal anagina ka'am, atawa mbal bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min luma' atawa min kauman inān. Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām. ¹⁵ Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', kalabihan gi' buhatna ma saga a'a ma lahat inān min bay hukuman ma da'ira Sodom maka da'ira Gomora, lahat abantug ma sabab dusa a'ana ma masa awal e'."

*Pasal Kabinasahan Sōng Pat'kka
(Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17)*

¹⁶ "Pakale kam," yuk si Isa. "Ilu kam song papehē'ku ni deyoman saga a'a ala'at. Sali' kam sapantun bili-bili pinapehē' ni deyoman ba'an an ero' talun, ya magpangal'kkob. Angkan subay ataha' akkalbi, maka subay ahatal kajarihanbi. ¹⁷ Pahalli' kam, sabab aniya' a'a an'kkahan kam ni paghukuman maka angandaplosan kam ma deyom kalanggalan. ¹⁸ Pinaharap kam ni saga gubnul maka ni saga sultan bo' pinapariksa' e' sigām, ati makasaksi' du kam ma pasalanku ni sigām sampay ni saga a'a ya ngga'i ka Yahudi. ¹⁹ Jari bang kam tinandakan ni sara', da'a kam magsusa

* **10:10** 10:10 Napakana: hatina gastuna atawa kallumanna.

bang ai pamissalabi atawa bang buwattingga e'bi ah'lling. Tantu kam binuwanan lapal pamissalabi bang ta'abut waktuna. ²⁰ Sabab ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu he'-i, sagō' Rū Mma'bi Tuhan ya anabangan ka'am amissala.

²¹ "Ma waktu sinosōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anak sigām bo' pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay pinapatay. ²² Maka ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "kinab'nsihan du e' a'a kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' sasuku ahogot imanna sampay ni kahinapusan, makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'. ²³ Bang kam ganta' bininasa ma kaluma'an dakayu', alahi kam ni kaluma'an saddi. Haka'anta kam, ma halam gi' talatagbi kalahatan Isra'il kamemon, in aku Anak Manusiya' pabalik du pi'itu.

²⁴ "Halam aniya' mulid palanga min gurna. Halam aniya' ata palanga min nakura'na. ²⁵ In mulid subay magsukul bang makasali' ni guruna, maka sosoho'an subay magsukul bang makasali' ni nakura'na. Na, bang aku nakura'bi pinagōnan e' sigām Be'elsebul, hatina nakura' saitan, luba-lagi'na na ka'am sosoho'anku niōnan ala'at du e' sigām."

Pasal Sai Subay Kinatāwan

(Lukas 12:2-7)

²⁶ "Da'a kam tināw ma saga manusiya'. Kamemon bay nilimbungan tantu du pinaluwas. Kamemon bay tinaw' ma deyom atay tantu du pinata'u. ²⁷ Ai-ai pangahakaku ka'am ma deyom kalendoman, pah'llingunbi ma kasawahan. Maka ai-ai nihagas-hagas ma taingabi, patanyagunbi ma mairan. ²⁸ Da'a kam tināw ma a'a ya makapatay baranbi, sabab mbal ta'abut palnyawahabi. Ahāp lagi' bang Tuhan ya katāwanbi, sabab in iya taga-kawasa aniksa' baranbi sampay nyawabi ma deyom nalka'. ²⁹ Pikilunbi manuk-manuk paupit ilu, tab'llita duwa hekana maka pisita, sagō' minsan areyo' halga'na dalam aniya' paupit minsan dakayu' ahūg ni tana' bang ngga'i ka min kabaya'an Mma'bi Tuhan. ³⁰ Ya lagi'na ka'am. Minsan lamba bu'unbi ilu, taitung e' Tuhan bang pila hekana. ³¹ Angkan kam subay mbal tināw, sabab ahalga' gi' kam min ba'anan paupit."

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an

(Lukas 12:8-9)

³² "Sai-sai angahaka ma alopān kaheka'an a'a in aku pameya'anna, angahaka du aku ma alopān Mma'ku ma deyom sulga', in a'a inān palsuku'anku. ³³ Sagō' sai-sai amalilu ma alopān kaheka'an in aku ngga'i ka pameya'anna, paliluhanku du isab a'a inān ma alopān Mma'ku ma deyom sulga'."

Si Isa Pagsagga'an A'a

(Lukas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Arai' pangannalbi in maksudku pi'itu amowa kasannangan ni dunya, bo' ngga'i ka. Ya maksudku pi'itu ngga'i ka kasannangan sagō' pagsagga'an. ³⁵ Bay aku pi'itu amapagsagga' manusiya' dangan maka dangan. Anak l'lla magbono' maka mma'na, anak d'nda maka ina'na, ayuwan d'nda maka mato'ana d'nda. ³⁶ Binantahan a'a e' sehe'na magdaluma'.

³⁷ "Bang a'a alasan mma'na maka ina'na palabi min aku, mbal iya wajib tahinang mulidku. Damikiyanna isab bang a'a alasan anakna l'lla-d'nda palabi min aku, mbal iya manjari tahinang mulidku. ³⁸ Sai-sai bilahi anunuran aku subay tanggungna hāgna pamapatayan iya. Bang hati mbal

paglilla'na, mbal iya manjari tahinang mulidku. ³⁹ Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya' kallumna taptap. Sagō' sai-sai mbal allogan kallum baranna bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk iya kallum kakkal."

*Tungbas min Tuhan
(Markus 9:41)*

⁴⁰ "Sai-sai anaima' ka'am, aku ya tinaima' e' sigām, sampay Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya. ⁴¹ Sasuku anaima' nabi ma sabab lupal Tuhan ya pamissalana, a'a inān katungbasan kahāpan ya panungbas nabi. Damikiyanna, sasuku anaima' a'a adil ma sabab ka'adilna, katungbasan iya kahāpan ya panungbas saga a'a adil. ⁴² Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwan minsan la'a hal dasawan bohe' dingin ma dakayu' a'a areyo' kapaga'ana pagka mulidku iya, tantu a'a inān tinungbasan kahāpan."

11

*Si Isa maka si Yahiya Magpapandi
(Lukas 7:18-35)*

¹ Aubus pa'in e' si Isa bay magpanoho'an ma mulidna kasangpū' maka duwa inān, ala'an iya minnē'. Pehē' iya ni saga kaluma'an ma lahat Jalil bo' magpandu' maka magnasihat.

² Na, si Yahiya Magpapandi bay takalabusu asal. Pagkalena pasal kahinangan Al-Masi, anoho' iya saga mulidna kasehe' pehē' ni si Isa ³ atilaw iya, yuk-i, "Ka'a bahā' ya bay pinagbissala e' si Yahiya pi'itu ni dunya? Atawa aniya' gi' saddi nilagaran?"

⁴ Anambung si Isa, yukna, "Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal ai-ai takalebi maka ai-ai ta'nda'bi itu. ⁵ Saga a'a bay buta maka'nda' na, a'a bay pengka' makal'ngngan na, a'a bay ni'ipul tapalanu' na, a'a bay bisu makakale na, maka a'a bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay saga a'a kulang-kabus pinagnasihatan na lupal ahāp. ⁶ Aheya kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku."

⁷ Pasalta' pa'in saga mulid si Yahiya inān ala'an min si Isa, amissala iya ni katimukan a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, "Ai bahā' bay pihabi, ya angka kam pehē' ni paslangan? Bilahi kam bahā' ang'nda' a'a sapantun dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e' baliyu? ⁸ Bang ngga'i ka he'-i, na ai bahā' pihabi pehē'? A'a magsin'mmek ahalsa? Arai ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē', astana' ya pat'nna'anna. ⁹ Haka'inbi aku to'ongan bang ai bay pihabi pehē'. Dakayu' nabi bahā'? Aho', nabi, sagō' alanga lagi' min nabi. ¹⁰ Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i, 'Soho'ku a'a kawakilanku parahū min ka'a, yuk Tuhan, bo' supaya sakapna lān palabayannu.'

¹¹ "Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "pasal si Yahiya Magpapandi itu: halam aniya' abangsa labi gi' min iya. Sagō' sai-sai ma deyoman pagparintahan Tuhan, minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga lagi' iya min si Yahiya. ¹² Min waktu tagna' kapagnasihati si Yahiya sampay ni llaw itu, amanuyu' to'ongan saga a'a bo' makasōd pehē' ni deyom pagparintahan Tuhan. ¹³ In pagparintahan Tuhan itu pinagkallam na pa'in ma Kitab Tawrat maka ma Kitab Jabul sampay ta'abut waktu kalahil si Yahiya. ¹⁴ Jari bang kam ahutu magkahagad, si Yahiya ya na si Elija ya pinagsambatan e' kanabi-nabihan. ¹⁵ Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.

16 “Manjari,” yuk si Isa, “ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman itu? Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma halaman tabu' magongka'-ongka'. Angalingan saga onde'-onde' min dambila' ni kasehe'an sigām, yuk-i,

17 ‘Oy! Ka'am ilu! Bay kami angandapu'an ka'am sagō' ka'am ilu mbal angigal.

Bay kami magsindilan sagō' ka'am ilu mbal ameya' magtangis.’

18 “Buwattē' isab ma si Yahiya. Amuwasa iya maka mbal anginum inuman makalango, ati yukbi in iya sinōd saitan! 19 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu magkakan maka maginum. Magtūy aku pinah'lingan e' a'a kamemon, yuk-i, 'He! Nda'unbi a'a itu, dahaga! Pangingingum! Magbagay iya maka a'a magā' sukay parinta, sampay baldusa kasehe'an!’ Saguwā’,” yuk si Isa, “ta'nda'tam min kahinangan Tuhan in pangita'una asal taluwa’.”

*Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Lukas 10:13-15)*

20 Puwas e' anagna' si Isa amabukagan saga a'a ma deyum kada'irahan bay pangahinanganna kaheka'an saga hinangna makainu-inu, malaingan dalam bay pataikut min karusahan sigām. 21 Yuk si Isa, “Allā, ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida, maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' dalam bay b'nnalbi. Bang bay tahinang saga hinangku makainu-inu inān ma da'ira Tira maka da'ira Sidun, tantu saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu sigām bay mags'mmek karut, maka magbusugan disigām abu, tanda' sin pagsusun sigām. 22 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi' hukuman ya pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga a'a da'ira Tira maka da'ira Sidun ma masa awal e'. 23 Ka'am isab saga a'a Kapirnaum,” yuk si Isa, “ilu kam magbantug-bantug di-bi in ka'am pinalanga sampay ni sulga! Sagō' nalka' sadja ya pasampayanbi! In hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am, bang bay kapa'nda'an ni saga a'a Sodom, tantu masi da'ira sigām sampay ni kabuwattina'anan. 24 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum, abuhat gi' hukuman ya pinat'kkahan ka'am min bay pinat'kkahan saga a'a Sodom ma masa awal e'.”

*Pahlian saga A'a Kabuhatan
(Lukas 10:21-22)*

25 Manjari itu, ma waktu ina'an, amissala si Isa ni Tuhan. Yukna, “O Mma', ka'a ya makapagbaya' ma langit maka ma dunya. Aheya pagsukulanku ni ka'a sabab in bay limbungannu min a'a taga-pangadji' sampay min a'a alalom pangita'una, pata'unu na ni a'a akulang pangita'una. 26 Aho', Mma', min kōgnu maka baya'nu angkan buwattē'.”

27 Yuk si Isa ni saga a'a inān, “Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku e' Mma'ku. Dalam aniya' makata'uan aku, luwal Mma'ku. Damikiyanna, dalam aniya' makata'uan iya, luwal aku anakna lissi, beya' isab sasuku tapene'ku.

28 “Ameya' kam ma aku, sasuku kam binale' maka kabuhatan, bo' kam buwananku pahalian. 29 Taima'unbi pandu' ya pamatanggunku ma ka'am, ati anganad kam min aku sabab ahantap asal aku, maka areyo' pangatayanku. Minnitu kam makabāk ahayangannu ma nyawabi. 30 Sabab aluhay ya pamahinangku ma ka'am, maka alampung isab ya pandu' pamatanggunku ma ka'am.”

12

Pasal Llaw Paghali

(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

¹ Dakayu' Sabtu', lum'ngngan disi Isa labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Jari itu, pagka lingantu saga mulidna, aniya' batang pai bay kin'ttu' e' sigām bo' ni'inta' isina. ² Pag'nda' saga Parisi ma bay tahinang e' saga mulid itu, yuk sigām ni si Isa, "Nda'un ba saga mulidnu ilu. Langgal sara' ko' hinang sigām pagka pasabu ma llaw Sabtu'."

³ Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam tabassabi bang ai bay tahinang e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka saga a'ana'?"

⁴ Bay pasōd si Da'ud ni deyom langgal Pangarapan ni Tuhan bo' yampa ngā'na saga tinapay ya panukbal ni Tuhan. Pinagkakan e' sigām tinapay inān minsan langgal sara', sabab luwal saga kaimaman ya wajib amangan tinapay bay tinukbalan inān. ⁵ Halam bahā' isab bay tabassabi ma Kitab Tawrat pasal saga imam ya maghinang ma deyom langgal pagkulbanan sabu ma llaw paghali ni Tuhan? Minsan sigām makalanggal sara' agama halam du sigām bay magdusa. ⁶ Haka'anta kam, aniya' maitu aheya kapatutna min langgal pagkulbanan inān. ⁷ Aniya' lling Tuhan bay tasulat mā Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i, 'Mbal ahalga' ma aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Sagō' ya kabaya'anku to'ongan subay kam ma'ase' ma pagkahibi.' Bang bay tahatibi to'ongan pandu' itu, mbal du kam bay amat'kka hukuman ni saga a'a ya halam bay magdusa. ⁸ Sabab aku, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu', ya llaw mulliya'."

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an

(Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11)

⁹ Manjari palanjaj si Isa minnē' ni lahat dakayu', ati pasōd iya ni deyom langgal sigām. ¹⁰ Aniya' maina'an a'a pakongkong tanganna, maka aniya' isab saga a'a bilahi amiha dusa ma si Isa panuntut sigām ma iya. Tinilaw iya e' sigām, yuk-i, "Langgal sara' bahā' ma agamatam bang kita amauli' a'a ma llaw paghali ni Tuhan?"

¹¹ Anambung si Isa, yukna, "Ai bahā' hinangbi bang aniya' dakayu' bili-bilibi ahūg ni deyom lowang hinabu ma llaw paghali? Mbal bahā' ngā'bi hayop inān, pinaluwas min deyom lowang? ¹² In kita binangsa manusiya' labi gi' ahalga' min bili-bili. Angkan wajib bang kita maghinang kahāpan ma llaw paghali ni Tuhan."

¹³ Sakali ah'ling si Isa ni a'a pakongkong tanganna inān, yukna, "Pah'nnatun tangannu ilu." Na, pinah'nnat e'na, magtūy kauli'an tanganna pasali' na ni tanganna dambila'. ¹⁴ Sagō' paluwas saga Parisi min deyom langgal inān bo' magisun bang buwattingga e' sigām amapatay ma si Isa.

Si Isa Sosoho'an Tuhan

¹⁵ Pagta'u si Isa ma kaisunan saga Parisi e', ala'an iya min lahat ina'an. Aheka a'a bay paturul ma iya, ati kauli'an e'na sigām kamemon sasuku magsakian. ¹⁶ Bay sigām banda'anna da'a sinō' anuli-nuli pasal iya. ¹⁷ Minnē' aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' Tuhan, ya tasulat e' nabi Isaya. ¹⁸ Yuk-i,

"Itiya' sosoho'anku bay pene'ku.

Kalasa'hanku iya, landu' aku kasulutan ma iya.

Pahōpku ni iya Rū-ku,

ati iya ya magpasaplag kabontol hukumanku ni sabarang bangsa.

- 19 Mbal iya angalugat, mbal isab angamahit.
 Mbal iya amatanog suwalana ma paglabayan a'a.
- 20 Ma'ase' iya ma sasuku alamna pangandolna,
 maka tabangna sasuku mbal makakole'an di-na,
 sampay ni waktu kapat'nna'na hukuman abontol
 maka tara'ug kamemon kala'atan.
- 21 Jari iya ya pangasahan e' kamemon palbangsahan."

Si Isa maka si Be'elsebul
 (Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

22 Sakali aniya' binowa ni si Isa dakayu' a'a umaw maka buta sabab sinōd
 saitan. Kauli'an a'a itu e' si Isa, jari makabissala maka maka'nda' na iya.

23 Ainu-inu saga a'a bay maina'an. Yuk sigām, "Ya itu bahā' tubu' si Da'ud
 dakayu'-kayu'?"

24 Pagkale lling inān e' saga Parisi, yuk sigām, "Angkan a'a itu
 makapala'an saitan min deyom baran a'a sabab taga-kawasa iya bay min
 si Be'elsebul, ya pagnakura'an saitan."

25 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, angkan
 yukna, "Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana, bo'
 magbono' sali'-sali', mbal at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna
 bang aniya' a'a magdalahat atawa magdaokom, bo' abahagi' duwa
 magsagga'an di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat. 26 Angkan ko', bang
 nakura' saitan amaluwas pagkahina saitan, hatina magkuntarahan iya di-
 na. Tantu mbal anatas kapagbaya'na. 27 Yukbi in aku itu makapaluwas
 saitan ma sabab aniya' kawasaku pamuwan aku e' si Be'elsebul. Bang he'-
 i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa, ya angkan sigām isab
 makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya amabukis kasā'anbi. 28 Sagō' ya
 b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan sabab taga-kawasa aku deyo'
 bay min Rū Tuhan. Ya na ko' ilū paltanda'an in Tuhan itiya' na magparinta
 ma ka'am.

29 "Nakura' saitan inān sali' dalil a'a aga'os. Luma'na mbal tasōd,
 pangalta'na mbal kalangpasan. Luwal bang a'a ga'osan inān niengkotan
 dahū bo' yampa kalangpasan deyom luma'na.

30 "Sai-sai mbal amogbogan aku," yuk si Isa, "anagga' aku du. Maka
 sai-sai mbal anabangan aku amatipun saga suku'ku, amakaukanat du
 iya. 31 Angkan kam haka'anku, sai-sai kam angandusa maka amah'ling
 pangkal tudju ni Tuhan, niampun du kam. Sagō' sai-sai amah'ling pangkal
 ni Rū Sussi, mbal ka'ampunan. 32 Sai-sai amah'ling la'at ma aku, Anak
 Manusiya', makajari niampun dusana. Sagō' sai-sai amah'ling la'at ma
 Rū Sussi, mbal to'ongan niampun dusana, ai-na ka ma masa itu, ai-na ka
 ma masa sinōng."

Kayu maka Buwa'na
 (Lukas 6:43-45)

33 "Bang saupama kayu ahāp," yuk si Isa, "ahāp isab buwa'na.
 Damikiyanna isab bang kayu ala'at, buwa'na mbal ahāp. Sabab takilā
 asal kayu min buwa'na. 34 Ka'am saga pangangkak ilu! Mbal kam
 makabissala ahāp sabab ala'at deyom ataybi. Ai-ai bay ma deyom atay
 manusiya', gana-gana paluwas min bowa'na. 35 Bang a'a ahāp, ahāp
 du isab kaul-pi'ilna sabab luwas min kahāpan ya bay tau'na ma deyom
 atayna. Sagō' bang a'a ala'at, ala'at du isab kaul-pi'ilna sabab luwas min
 kala'atan bay tau'na ma deyom atayna.

36 "Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya',
 in a'a kamemon subay angahaka pasal bissala kamemon bay tapah'lingna

ma dalam aniya' kapūsanna. ³⁷ Sabab min pamissalana ya sababan angkan a'a nihukum, bang niampun atawa bininasa."

Guru maka Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)

³⁸ Manjari aniya' saga guru sara' agama maka saga Parisi bay maina'an. Yuk sigām ni si Isa, "Tuwan Guru, bilahi kami ang'nda' dakayu' paltanda'an luwas min barakatnu."

³⁹ Sagō' anambung si Isa, yukna, "Dusahan pahāp saga a'a tahun itu-i, mbal to'ongan bilahi magta'at ma Tuhan. Ka'am ilu mikipa'nda' paltanda'an panulayanbi aku. Sagō' dalam aniya' paltanda'an pa'nda'an ku ka'am, luwal paltanda'an bay min si Yunus ma masa awal e'." ⁴⁰ Sabab si Yunus bay t'llung'llaw t'llumbahangi ma deyom b'ttong sattuwa dilaut. Damikiyanna aku, Anak Manusiya', t'llung'llaw t'llumbahangi du aku ma deyom gumi ma sinosōng. ⁴¹ Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', magt'nggehan du saga a'a bay ma da'ira Niniba ma masa awal e', ati sigām ya anaksi' in ka'am taga-dusa. Sabab sigām ya bay akale ma nasihat si Yunus, magtūy apinda min dusa sigām. Haka'anta kam, itiya' na dakayu' a'a labi lagi' alanga min si Yunus e', sagō' mbal iya b'nnalbi. ⁴² Bang ta'abut isab llaw pangahukum Tuhan ma manusiya' aniya' du an'ngge dakayu' sultan d'nda' bay ma lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-dusa. Ya angkan d'nda' inān taga-kapatut anaksi', sabab bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya takalena bissala pangita'u min sultan Sulayman. Haka'anta kam, ma buwattina'an aniya' maitu pasōng lagi' pangita'una min bay ta'u si Sulayman, sagō' mbal b'nnalbi."

Kabalik Saitan ni Baina
(Lukas 11:24-26)

⁴³ "Na, bang takdil ni saitan," yuk si Isa, "bang aniya' saitan paluwas min baran a'a, nilunsul e'na lahat dalam bay kaulanan amiha pahalian. Jari bang dalam aniya' tabākna, ⁴⁴ ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, 'Gom na aku pabing ni deyom baran a'a bay pat'nna'an ku he'.' Pagbing pa'in, ta'nda'na dalam gi' aniya' pat'nna' maina'an, maka wa'i bay sinapuhan maka minomos. ⁴⁵ Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan akalap gi' la'at sigām min iya, ati pasōd sigām kamemon ni deyom baran a'a pat'nna' maina'an. Jari in a'a inān pala'at gom pa'in kahālanna damuli min bay dahū. Buwattē' isab ma saga a'a baldusa ya allum ma tahun itu-i."

Ina' si Isa maka Saga Danakanna L'lla
(Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21)

⁴⁶ Na, hinabu si Isa masi amissala ni saga a'a inān, at'kka pina'an ina'na maka saga danakanna l'lla. Ina'an sigām angagad ma luwasan pagka bilahi magsuli-suli maka iya. ⁴⁷ Jari aniya' bay anambuku ma si Isa, yukna, "Tuwan, ina'an ina'nu maka saga danakannu ma luwasan. Bilahi magsuli-suli maka ka'a."

⁴⁸ Anambung si Isa, yukna, "Sai bahā' ina'ku maka saga danakanku?" ⁴⁹ Jari tinō' e'na saga mulidna. Yukna, "Ya na ko' itu ina'ku maka dauranakanku. ⁵⁰ Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Mma'ku ma sulga', ya na ko' ina'an saga danakannu l'lla-d'nda', maka ina'ku."

13

Paralilan Pasal Panabod Bigi-Tinanom
(Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Ma llaw he'-i paluwas si Isa min luma' bo' pehē' ni bihing danaw aningko' mahē' magpandu'. 2 Aheka makalandu' a'a bay patimuk ni iya, angkan iya paruwa' aningko' ma bayanan bay parunggu' mahē'. Bo' ba'an an a'a inān magt'nggehan ma bihing tampe. 3 Aheka pamandu' e' si Isa ma sigām, pandu' pamaralilan.

Yukna, "Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom. 4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān. Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya. 5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan, ariki' tana'na. Bigi inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na. 6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ughusna sampay alanos, sabab mbal alalom gamutna. 7 Aniya' isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan. Patomo' pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan tinanom e'. 8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, pasōng-sōng amuwa' du pahāp. Aniya' batang kasehe' amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana, aniya' kasehe' amuwan buwa' aheka, maka aniya' isab kasehe' sarang-sarang hekana. 9 Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan."

*Angkan si Isa Magparalilan bang Amandu'
(Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10)*

10 Manjari pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya. Yuk sigām, "Angay ka magparalilan bang ka amandu'an saga a'a itu?"

11 Yuk sambung si Isa, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya dalam bay pata'una ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a kasehe'an dalam kabuwanan. 12 Sabab sai-sai aniya' ta'una, ginanapan gi' kata'una sampay manglabi-labihan. Sagō' sai-sai dalam aniya' ta'una kinulangan du min iya bay ta'una dangkuri'. 13 Ya na itu sababanna angkan aku magparalilan ma saga a'a itu:

sabab ang'nda' sigām sagō' mbal maka'nda'.

Pakale isab sigām sagō' mbal takale to'ongan maka mbal tahati.

14 Na, aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' nabi Isaya, ya yuk-i, 'Asal akale kam, sagō' mbal tahatibi.

Asal papatong kam, sagō' mbal tapanhidbi.

15 Sabab dalam aniya' pasobsob ni pikilan saga a'a itu.

Tainga sigām bay tinaplokan,

mata sigām bay tinambunan.

Bang ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,

bay du takale e' tainga sigām,

bay du isab tahati sampay ma deyom pikilan sigām,

Ati pabalik sigām magta'at ni aku, bo' kauli'anku.'

16 "Sagō' ka'am ilu," yuk si Isa ni saga mulidna, "aheya kahāpanbi, sabab ai-ai ta'nda'bi tapanhidbi du, maka ai-ai takalebi tahatibi du. 17 Haka'anta kam to'ongan, aheka saga nabi maka a'a suku' Tuhan ma masa awal e' bay bilahi to'ongan ang'nda' ma kahālan ya ta'nda'bi ma buwattitu, sagō' dalam tasabu e' sigām. Bilahi to'ongan sigām akale ma takalebi itu, sagō' dalam ta'abut e' sigām."

*Pamahati si Isa Pasal Bigi-Tinanom
(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15)*

18 "Na," yuk si Isa, "pakale kam to'ongan bo' tahatibi paralilan pasal a'a bay magsaboran bigi-tinanom he'. 19 Saga bigi-tinanom bay apakpak ma lān inān paralilan a'a bay makakale pasal kapagparinta Tuhan, sagō'

halam tahati e' sigām. Jari pina'an ni sigām saitan patila'atun angandagtu' lapal ya bay tinanom e' Tuhan ma deyom atay sigām. ²⁰ Saga bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan, paralilan a'a bay makakale ma palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaima' lapal palman e', ²¹ sagō' palman Tuhan e' halām bay anganggamut palalom ma deyom atay sigām. Mbal anatas pagiman sigām. Ta'abut pa'in sigām t'kkahan susa atawa nila'at e' pagkahi sigām ma sabab pameya' sigām ma palman Tuhan, magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām. ²² Saga bigi-tinanom bay apakpak ni deyom sagmot itingan e' paralilan a'a bang am'nnal ma palman Tuhan. Sagō' bay pa'in am'nnal, magtūy alimbit pikilan sigām e' kahalan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām pangalta' sigām. Angkanna palman Tuhan, ya bay takale e' sigām, sali' dalil tinanom kasembolan mbal amuwan buwa'. ²³ Na, saga bigi-tinanom bay sinaboran ma deyom tana' ahāp e', paralilan saga a'a bang am'nnal ma palman Tuhan maka makahati to'ongan. Magtūy palman inān sali' dalil tinanom, amuwan buwa' ma deyom atay sigām. Kasehe' aheka to'ongan buwa'na, kasehe' isab aheka-heka, maka kasehe'an sarang-sarang."

Paralilan Pasal Sagmot

²⁴ Manjari magparalilan na isab si Isa pabalik. Yukna, "In kapagparinta Tuhan ma manusiya' sali' dalil a'a anaboran bigi-tinanom ahāp ma tana'na. ²⁵ Manjari itu ma waktu sangom, sabu pa'in magtulihan a'a kamemon, aniya' banta tag-huma inān pina'an anaboran bigi-sagmot ma bay panaboran bigi ahāp. Puwas e' ala'an banta he'. ²⁶ Na, patomo' pa'in tinanom ahāp inān sampay anagna' na magbuwa', ta'nda' isab kasagmotan. ²⁷ Manjari pina'an saga tendog ni a'a tag-huma. Yuk sigām, "Tuwan, ahāp bigi-tinanom bay saborannu ma tana'nu. Minningga bahā' kasagmotan itu." ²⁸ Anambung tag-huma, yukna, 'Aniya' banta bay makahinang e'-i.' Yuk saga tendog, 'Bilahi ka bahā' bang kami angandarutan saga sagmot inān?' ²⁹ 'Da'a,' yukna, 'sabab bang darutbi sagmot inān, kalu ameya' alarut saga batang ahāp. ³⁰ Sagarinbi na magbeya' magtomo' sampay ta'abut waktu pagani. Jari buwattitu du panoho'anku ma saga a'a magani: darutunbi sagmot dahū. P'kkosunbi bo' yampa tinunu'. Puwas e' anihunbi buwa' min bay tinanom ilu bo' tau'unbi ni deyom kamaligku.' "

Pasal Bigi-Tinanom Sidda Anahut (Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

³¹ Puwas e' magparalilan si Isa pabalik. Yukna, "In kapagparinta Tuhan ma manusiya' sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-diki', ya tinanom e' a'a ma tana'na. ³² Bigi itu anahut min bigi-tinanom kamemon, sagō' bang anomo' na palabi heyana min tinanom kamemon. Tahinang kayu du, ati patapu' pina'an saga manuk-manuk angahinang pugaran ma sangana."

Paralilan Pasal Pasulig (Markus 4:33-34; Lukas 13:20-21)

³³ Magparalilan gi' si Isa, yukna, "Ya kapagparinta Tuhan sali' dalil pasulig ya ginuna e' d'nda pinalamud ni tirigu aheka, saga duwampū' maka lima kilu. Puwas e' niaddun e'na, gana-gana anulig kamemonna."

³⁴ Kahaba' si Isa magpandu' ma kaheka'an a'a, magparalilan sadja iya. Mbal iya amissala ma sigām bang ngga'i ka min paralilan. ³⁵ Minnē' aniya' mattan ma bay tasulat e' dakayu' nabi, ya yuk-i, "Bang aku amandu' ma sigām subay bissala pamaralilan.

Haka'anku sigām pasal ai-ai ya halam kinata'uwan sangay min tagna' kapamapanjari dunya."

Pinahati e' si Isa Paralilanna Pasal Sagmot

³⁶ Puwas e' ni'bbahan e' si Isa kaheka'an a'a inān bo' pasōd ni deyom luma'. Pina'an ni iya saga mulidna. Yuk sigām, "Pahatiun kono' kami paralilan pasal kasagmotan ma huma inān."

³⁷ Anambung si Isa, yukna, "Aku, Anak Manusiya', dalil a'a anaboran bigi-tinanom ahāp inān. ³⁸ Huma inān, ya na dunya itu. Bigi ahāp inān, ya na saga a'a ameya' pinarintahan e' Tuhan. Kasagmotan inān, ya na saga a'a ameya' ma nakura' saitan, ya patila'atun. ³⁹ Banta bay anaboran bigi-sagmot inān, ya na nakura' saitan. Ya waktu kapagani, ya na llaw pangiyamat dunya. Ya a'a magani inān, saga mala'ikat. ⁴⁰ Bang takdil ni kasagmotan ya tinimuk inān bo' yampa tinunu', buwattē' du isab pakaradja'anna bang ta'abut na llaw kiyamat. ⁴¹ Aku Anak Manusiya', soho'ku du saga mala'ikatku pi'itu ni dunya animuk saga a'a dusahan, sasuku bay amowa pagkahina angandusa maka sasuku bay maghinang kala'atan. ⁴² Tatimuk pa'in, nilarukan sigām ni deyom api nalka'. Mahē' sigām magolang, saga magtage'ot empon sigām, sabab min kapagsusun sigām. ⁴³ Sagō' saga a'a suku' Tuhan anahaya du, pinaluwa ni mata llaw, bang ma deyom pagparintahan Mma' sigām Tuhan. Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan."

Paralilan Pasal Alta' bay Tinapukan

⁴⁴ Magparalilan isab si Isa, yukna, "In kapagparinta Tuhan ma saga a'ana sali' dalil alta' bay tinapukan ma deyom tana'. Sakali aniya' a'a bay makabāk iya. Tabākna pa'in itu, magtūy tambunanna pabalik. Landu' iya kinōgan, angka' iya pehē' amab'llian ai-aina kamemon bo' yampa b'llina tana' ya bay kabākanna alta' he'."

Paralilan Pasal Mussa'

⁴⁵ "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan," yuk si Isa. "Sali' dalil palilitu amiha saga mussa' ahāp. ⁴⁶ Bang iya ganta' makapuwa' dakayu' mussa' ahalga' to'ongan, pinab'llihan e'na ai-aina kamemon bo' tab'llina mussa' dakayu' he'."

Paralilan Pasal Pokot

⁴⁷ "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan ma manusiya'," yuk si Isa. "Sali' dalil pokot nihūg ni deyom tahik, sinōd daing ginis-ginisan. ⁴⁸ Ap'nno' pa'in pokot e', na ginuyud e' saga a'a magdaraing inān tudju ni daplakan. Aningko' sigām maina'an bo' pinagsaddi ba'an an daing inān. Innga ahāp, ni'isi e' sigām ni deyom ambung, ingga mbal tapagguna, tinimanan. ⁴⁹ Buwattē' du isab bang kiyamat na dunya itu. Paluwas saga mala'ikat ati pinagsaddi e' sigām manusiya' ahāp maka ala'at. ⁵⁰ Ya ala'at nilarukan du ni deyom api nalka'. Mahē' sigām magolang, saga magtage'ot empon sigām, sabab min pagsusun sigām."

Pandu' Baha'u maka Pandu' bay Tagna'

⁵¹ Tinilaw e' si Isa saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā' kamemon bay pamissalaku ma ka'am e'?"

"Aho'," yuk sambung sigām.

⁵² "Na," yuk si Isa, "bang aniya' guru sara' agama kapandu'an pasal kapagparinta Tuhan, sali' iya dalil a'a dayahan taga-luma'. Aheka asal alta'na baha'u maka ndang, hatina pangita'una pasal pandu' tagna' sampay pandu' baha'u."

*Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)*

⁵³ Pagubus pa'in bay magparalilan si Isa, ala'an iya min lahat inān ⁵⁴ bo' amole' ni kauman ya luggiya' lahatna. Anagna' iya amandu'an saga a'a maina'an, ma deyom langgal sigām. Ainu-inu sigām ma pamandu'na, yuk-i, "Oy! Minningga bahā' pangā'anna pangita'una, maka barakat ya pangahinangna saga kahinanganna makainu-inu he'?" ⁵⁵ Bang kami mbal asā', ya na itu anak karpentero. Ina'na si Mariyam. Saga danakanna disi Yakub, si Yusup, si Judas maka si Simun. ⁵⁶ Maka saga danakanna d'nda, itiya' du isab ma lünganta itu. Minningga bahā' pangā'anna ta'una itu?" ⁵⁷ Jari kinap'ddi'an atay si Isa e' saga a'a inān.

Sakali ah'ling iya ni sigām, yuk-i, "Pinagaddatan asal saga nabi ma sabarang lahat. Luwal saga a'a ma lahatna luggiya' maka sehe'na magdaluma' ya mbal magaddatan iya." ⁵⁸ Jari salat saga hinang makainu-inu tahnang e' si Isa ma kaumanna inān sabab mbal angandol ma iya saga a'ana.

14

*Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)*

¹ Ma waktu he-i sultan Herod ya bay magbaya' ma lahat Jalil. Manjari itu makakale iya pasal kahinangan si Isa ² ati ah'ling iya ni saga a'ana pangandolan, yukna, "Si Yahiya Magpapandi ko' inān, pinakallum na pabing min kamatayna. Angkan tahnangna saga hinang makainu-inu inān."

³ Angkan buwattē' pah'ling si Herod, sabab iya ya bay magpanoho'an amapatay si Yahiya. Buwattitu bay kahālanna, sultan Herod itu bay magkabaya' maka ipalna si Herodiyas, bo' allum lagi' siyalina si Pilip, ya h'lla si Herodiyas e'. Pinabukagan na pa'in si Herod e' si Yahiya, yukna, "Mbal manjari bang ka magtimbang maka h'nda danakannu! Dusahan ka!" Angkanna si Yahiya bay sinō' sinaggaw e' sultan, sinō' niekang-ekangan bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu. ⁵ Bilahi si Herod amapatay si Yahiya sagō' tināw iya ma kaheka'an a'a, sabab magkahagad sigām in si Yahiya nabi.

⁶ Jari magpajamu sultan Herod panabuna ma llaw kapaganak ma iya. Anggal anak si Herodiyas budjang ma pang'nda' saga luruk ati kasulutan sidda si Herod, ⁷ angkan janji'anna budjang inān. Yukna, "Janji'anta ka. Ai-ai amu'nu ni aku pamuwanku to'ongan."

⁸ Na, in budjang inān bay kapitnahan asal e' ina'na angkan yukna ni sultan, "Buwantin aku kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma talam."

⁹ Sidda asusa sultan inān, sagō' mbal kapindahan bay panganjanji'na ma aloan saga luruk e', angkan soho'na subay nirūlan budjang inān ma bay amu'na he'. ¹⁰ Jari magpanoho'an si Herod subay pinonggolān kōk si Yahiya ma deyom kalabusu. ¹¹ Puwas e' pinat'nna' kōkna ma talam bo' yampa binowa ni budjang, ati ni'nde'an e'na ni ina'na. ¹² Sakali pina'an saga mulid si Yahiya angā' patayna kinubul. Puwas e' pehe' sigām ni si Isa angahaka'an iya.

*Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)*

¹³ Na, pagkale si Isa ma pasal ina'an-i, ala'an iya minne' amusay ni lahat halam maga'a, hal iya dangan-danganna. Kinata'uan pa'in

kamahē'anna, magla'anan saga a'a min ba'anan kauman sigām bo' paturul ma iya, amaklay min bihing susulan. ¹⁴ Pagdeyo' pa'in si Isa min bayananna, ta'nda'na saga a'a inān landu' to'ongan aheka. Sakali t'kkahan iya ase' ma sigām, maka kauli'an e'na sasuku taga-sahi.

¹⁵ Pagka abay kohap na, pehē' ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām, “Sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan. Sō'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an inān bo' makab'llihan di-sigām kinakan.”

¹⁶ Anambung si Isa, yukna, “Minsan sigām mbal ala'an minnititu. Ka'am na ya amakan sigām.”

¹⁷ Yuk saga mulid e', “Lima du tinapay ma kami maka duwa du daing!”

¹⁸ “Na,” yuk si Isa, “bowahunbi pi'itu.” ¹⁹ Jari pinatingkō' sigām e'na ma kaparangan. Puwas e' niā' e'na lima tinapay maka duwa daing bo' pahangad ni langit magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-toporan e' sigām saga a'a inān. ²⁰ Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan. Pagubus sigām amangan, tinipun kapin kinakan inān e' saga mulid e' ati ap'nno' sangpū' maka duwa ambung aheya. ²¹ Aniya' saga limangibu a'a bay amangan inān, bang hal l'la ya ni'itung. Saddi gi' d'nda maka onde'-onde'.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik

(Markus 6:45-52; Yahiya 6:15-21)

²² Puwas e' sinoho' e' si Isa saga mulidna paruwa' ni bayanan. Pinarahū sigām min iya tudju ni dambila' danaw, sabuna amapole' kaheka'an a'a inān. ²³ Tapapole' pa'in saga a'a he', patukad si Isa dangan-danganna anambahayang ma bīd-bīd. Sangom pa'in lahat, maina'an iya dangan-danganna, ²⁴ bo' saga mulidna atā na min bihing. Taluwa' sigām goyak sabab anagga' baliyu.

²⁵ Pagdai' llaw pa'in, pehē' na si Isa tudju ni sigām, lum'ngngan min kuwit tahik. ²⁶ Ta'nda' pa'in iya e' saga mulidna lum'ngngan min kuwit tahik, nileya'-leya' sigām. “Umagad ko' ilu,” yuk sigām, maka e' sigām magsilawak kabowa fāw.

²⁷ Sagō' amissala magtūy si Isa ni sigām. “Paiman kam!” yukna. “Aku ko' itu. Da'a kam tināw.”

²⁸ Sakali ah'ling si Petros, yukna, “Nakura', bang ka'a to'ongan ilu, sō'un aku pi'ilu ni ka'a lum'ngngan min kuwit tahik.”

²⁹ “Na, pi'itu na ka,” yuk si Isa.

Jari pareyo' si Petros min bayanan inān anagna' lum'ngngan min kuwit tahik tudju ni si Isa. ³⁰ Sagō' pagnanamna ma baliyu inān, sinōd iya tāw ati inut-inut iya pat'nnob. Magtūy iya angalingan, yukna, “Nakura', tabangun aku!”

³¹ Magtūy iya niabut e' si Isa bo' binalutan. Yuk si Isa, “Kulang pahāp imannu ilu! Angay aku pagduwa-duwahannu?”

³² Makariyata' pa'in sigā ni bayanan e', pahali na baliyu. ³³ Pinudji si Isa e' saga mulid kasehe'an inān, yuk-i, “B'nnal, ka'a ilu Anak Tuhan!”

Saga A'a Gennesaret Kauli'an

(Markus 6:53-56)

³⁴ Jari itu, makat'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām ni lahat Gennesaret. ³⁵ Takilā si Isa e' saga a'a mahē', ya angka sigām bay anambukuhan sasuku taga-saki ma jadjahan ina'an-i, sinō' binowa ni si Isa. ³⁶ Angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in dūlanna saga

a'a sakihan ang'ntan minsan la'a hal tōng s'mmekna. Manjari sai-sai bay maka'ntanan s'mmek si Isa saru'un-du'un kauli'an sakina.

15

Usulan bay Pang'bba e' Ka'mbo'-mbo'an

(Markus 7:1-13)

¹ Manjari aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi maka guru sara' agama bay min da'ira Awrusalam. Atilaw sigām ma iya, ² yuk-i, "Angay saga mulidnu ilu mbal angisbat usulan bay pang'bba e' kamatto'ahantam? Amangan sigām minsan dalam bay angose'an tangan sigām pahāp."

³ Anambung si Isa, yukna, "Na, ka'am ilu. Angay langgalbi panoho'an Tuhan ati beya'bi saga usulan bay min kamatto'ahanbi? ⁴ Entomunbi panoho'an Tuhan, ya yukna, 'Wajib kam magaddatan mma'bi maka ina'bi.' Maka itu gi, 'Sai-sai anukna'an mma'na atawa ina'na, a'a inān subay pinapatay.' ⁵ Sagō' bang ma pamandu'bi, bang aniya' a'a ganta' amissala ni matto'ana, yukna: 'Kaniya'ku itu, arak bay panabangku ka'am sagō' pasuku'ku na ni Tuhan.' ⁶ Minne' iya apuwasa kono' min sara' pasal pagaddat ma kamatto'ahan. Jari tasulakbi dī panoho'an Tuhan pagka pagmatayanbi saga usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi. ⁷ In ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan, bo' dalam. B'nnal asal ya kallam Tuhan bay tasulat e' nabi Isaya, ⁸ yuk-i, 'Saga a'a itu angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām, sagō' alawak deyom atay sigām min aku.

⁹ Ya pagpudji sigām ma aku dalam aniya' pūsna, sabab ya pamandu' e' sigām saga panoho'an bay pinahinang e' manusiya'."

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'

(Markus 7:14-23)

¹⁰ Puwas e', nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk pabīng ni atagna. Yukna ni sigām, "Pakale kam ma bissalaku. Pahati kam to'ongan. ¹¹ Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom bowa' ya makalumu' a'a. Ya makalumu' saga bissala ala'at paluwas min bowa'na."

¹² Sakali pina'an ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām, "Kata'uwannu bahā' ap'ddi' atay saga Parisi ma bay bissalanu insini?"

¹³ Yuk sambung si Isa, "Kamemon tinanom ya dalam bay tinanom e' Mma'ku ma deyom sulga', nilarut du. ¹⁴ Da'a kam magsusa pasal sigām. Sigām angamalim, sagō' ibarat sigām a'a buta. Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigām ahūg karuwangan ni deyom lowang."

¹⁵ Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Pahatiun kami pasal bay pamaralilnu ilu."

¹⁶ Yuk si Isa, "Oy! Sampay ka'am ilu masi a'awam! ¹⁷ Dalam bahā' tahatibi? Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom bowa' a'a, pasampay du ni deyom b'tongna bo' yampa paluwas min baranna. ¹⁸ Sagō' ya bissala ala'at paluwas min bowa' a'a, bay pino'onan asal min deyom atayna. Ya he' makalumu' iya. ¹⁹ Sabab deyom atay manusiya' ya paluwasan hona'-hona'na ala'at, ya angkan iya maghinang kala'atan kaginisan, buwat saga amapatay, angaliyu-lakad, angahinang kahina'an d'nda-l'lla, anangkaw, magputing, maka angalimut. ²⁰ Kamemon itu makalumu' a'a. Sagō' bang kita amangan ma dalam bay angose'an tanganta buwat pamandu' saga Parisi, ngga'i ka he'-i makabuwan kalumu'an."

*Pangandol Dakayu' D'nda min Lahat Kana'an
(Markus 7:24-30)*

²¹ Sakali palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira maka da'ira Sidun. ²² Aniya' d'nda bangsa Kana'an min lahat inān bay pehē' ni si Isa anganjung. "O Tuwan," yukna, "tubu' si Da'ud, ma'ase' ka ma aku. Anakku d'nda sinōd saitan, abinsana' sidda."

²³ Sagō' halam makasambung si Isa minsan dakabtang. Jari pasekot saga mulidna amogos iya pasal d'nda inān, yuk-i, "Soho'un iya ala'an! Mbal iya pahali angalinganan kitam!"

²⁴ Anambung si Isa, yukna, "bay aku sinō' pi'itu anabang saga a'a bangsa Isra'il sadja, ya sali' dalil bili-bili alungay min labayan."

²⁵ Sagō' takale pa'in lling itu e' d'nda, magtūy iya pasujud ni tongod tape' si Isa. "O Tuwan," yukna, "tabangun aku."

²⁶ Sinambungan iya e' si Isa pinaralilan, yukna, "Mbal manjari niā' kinakan saga anak lissi bo' nilarukan ni saga ero'."

²⁷ "B'nnal, Tuwan," yuk d'nda. "Sagō' minsan saga ero' amangan du momok kinakan ya apakpak min lamisahan tag-ipatan ma sigām."

²⁸ Sakali anambung si Isa, yukna, "Arung, ahogot imannu. Nirūlan du bay pangamu'nu ilu." Manjari ma waktu he'-i saru'un-du'un du kauli'an anakna d'nda he'.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa

²⁹ Puwas e' ala'an si Isa min lahat ina'an, amaklay min bihing danaw Jalil. Jari patukad iya ni bid-bid aningko' mahē'. ³⁰ Landu' aheka a'a bay pina'an ni iya amowa saga pengka', saga a'a aku'il, saga buta, saga umaw, sampay ba'anan a'a sasuku taluwa' ginisan saki. Pinat'nna' sigām e' sehe' sigām ma tongod tape' si Isa, ati kauli'an sigām e'na kamemon. ³¹ Ainu-inu to'ongan saga a'a inān, pag'nda' sigām ma a'a bay umaw makapah'ling na, a'a bay aku'il kauli'an na, bay pengka' makal'nggan na pabontol, bay buta maka'nda' na. Manjari sinanglitan e' sigām Tuhan, ya pagta'atan bangsa Isra'il.

*Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 8:1-10)*

³² Sakali nilinganan e' si Isa saga mulidna bo' yukna, "Ma'ase' aku ma saga a'a itu, sabab kat'lluna llaw itu ya kamaitu sigām ma aku, maka halam na aniya' kinakan sigām. Mbal aku bilahi amapole' sigām ma halam bay amangan dahū, arakala' pinunung sigām ma pāl'ngnganan."

³³ Tinilaw iya e' saga mulidna, yuk-i, "Maingga bahā' pangā'anta kinakan sarang pamakan ba'anan a'a itu? Itiya' kitam ma lahat halam aniya' kaluma'anna!"

³⁴ Yuk si Isa, "Pila heka tinapaybi ilu?"

"Pitu' tinapay," yuk sigām, "maka saga daing ariki' mbal aheka."

³⁵ Manjari sinoho' e' si Isa kaheka'an a'a inān magtingkō'an ma tana'.

³⁶ Niā' e'na kapitu' tinapay maka saga daing e', bo' yampa magsukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na tinapay maka daing-daing e' bo' sōnganna ni saga mulidna. Ati tinopod-toporan saga a'a inān e' sigām.

³⁷ Magkakanan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Aubus pa'in bay amangan, aniya' pitu' ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk e' saga mulid e'. ³⁸ Saga a'a bay magkakanan inān aniya' saga mpat ngibu bang l'lla sadja ni'itung, saddi' d'nda maka onde'-onde'. ³⁹ Jari pinapole' saga a'a inān e' si Isa. Pariyata' iya ni bayanana bo' yampa pauntas ni lahat Magadan.

16

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

¹ Manjari aniya' saga Parisi maka saga Saddusi bay pina'an ni si Isa. Bilahi sigām anulayan iya bo' supaya iya tajallat ma bissalana. Angkana sigām mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal taga-kapatut min Tuhan. ² Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu, bang pas'ddop llaw, yukbi, 'Ā, t'ddo' du salung sabab ilu akeyat bihing langit." ³ Pagsubu-subu isab, yukbi, 'Ulan llaw itu sabab akeyat bihing langit maka angandom.' Ata'u kam ang'nda' pandoga ma b'ttong langit, sagō' mbal kapandogahanbi paltanda'an ya ta'nda'bi ma masa itu-i. ⁴ Saga a'a ma patahunan itu ala'at sidda, maka mbal bilahi magta'at ma Tuhan. Bilahi kam bahā' ang'nda' paltanda'an barakatan? Dalam aniya' paltanda'an pina'nda'an ka'am, luwal paltanda'an bay min nabi Yunus ma masa awal e'." Puwas e' ni'bbahan saga a'a inān e' si Isa, ati ala'an iya minnē'.

Pagbanda' Pasal Pamandu' Parisi maka Saddusi
(Markus 8:14-21)

⁵ Pagt'kka saga mulid si Isa ni dambila' danaw, dalam sigām bay makaentom amowa tinapay palutu' sigām. ⁶ Yuk si Isa ni sigām, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi maka min saga Saddusi."

⁷ Magsuli-suli saga mulidna pasal pah'lingna he', sabab dalam tahati e' sigām. Yuk pangannal sigām, "Angkan arai' buwattē' pah'ling si Isa sabab dalam kita bay amowa tinapay."

⁸ Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pinagsuli-suli e' sigām, angkan yukna, "Angay pagsuli-sulibi pasal dalam aniya' tinapaybi? Ariki' pahāp pangandolbi ma aku! ⁹ Dalam gi' tahatibi bahā'? Dalam taentombi bay waktu kapagpōng-pōngku tinapay lima hekana pamakan saga limangibu a'a he'? Entomunbi bang pila ambung aheya bay pangisihanbi kapin kinakan e'? ¹⁰ Maka tinapay pitu' hekana bay pamakan mpat ngibu a'a he'. Pila ambung bay pangisihanbi kapin? ¹¹ Daka angay kam mbal makahati. Ngga'i ka tinapay ya bay pagbissalaku he'. Yukku, halli'inbi pasulig tinapay saga Parisi maka Saddusi!" ¹² Minnē' yampa tahati e' sigām ngga'i ka pasulig pamasulig tinapay ya bay pah'lingna, sagō' pandu' min saga Parisi maka min saga Saddusi. Ya na he' subay nihalli'an pahāp.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21)

¹³ Na, palintas disi Isa ni jadjahan lahat ma kasekotan da'ira Kesareya Pilipi. Maina'an pa'in, tinilaw e'na saga mulidna, yukna, "Bang ma pangupama a'a, sai kono' aku Anak Manusiya' itu?"

¹⁴ Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija atawa nabi Irimiya. Maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal e'."

¹⁵ "Na, bang ma ka'am," yuk si Isa, "ai yukbi? Sai sa aku itu?"

¹⁶ Anambung si Simun Petros. "Ka'a Al-Masi," yukna, "Anak Tuhan ya kakkal salama-lama."

¹⁷ "Aheya kahāpan ma ka'a, Simun anak si Jona," yuk si Isa, "sabab ngga'i min manusiya' ya angkan kata'uwannu ilu-i. Bay pamata'u ka'a e' Mma'ku ma deyum sulga'. ¹⁸ Na, ya na itu pangahakaku ma ka'a: ka'a si Petros, hatina batu. Ati ma diyata' batu lakit ilu pangahinanganku

langgalku, hatina saga jama'aku kamemon. Mbal sigām tara'ug minsan amatay. ¹⁹ Buwananta ka kungsi', hatina kapatut angukab pasōran manusiya' tudju ni deyom pagparintahan Tuhan. Ai-ai lāngnu mā deyom dunya itu nilāng du isab mā deyom sulga', maka ai-ai pamarūlnu mā deyom dunya itu pinarūl du isab mā deyom sulga'." ²⁰ Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, da'a sinō' anghaka ni sai-sai in iya Al-Masi.

*Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Markus 8:31—9:1; Lukas 9:22-27)*

²¹ Manjari puwas minnē', anagna' si Isa amahatian saga mulidna pasal ai tum'kka ni iya ma sinosōng. Yukna, "Subay aku pehē' ni da'ira Awrusalam. Aheka du kabinasahan pinat'kka ni aku e' saga pagmatto'ahan, e' saga kaimaman alanga, maka e' saga guru sara' agama. Pinapatay du aku, sago' bang palabay na t'llumbahangi pinakallum du aku pabing."

²² Sakali si Petros bay amowa si Isa paokat min kasehe'an, bo' yampa pabukaganna, yuk-i, "S'lle' bale puhu', pinatā e' Tuhan ya yuknu he' bo' mbal makani-ka'a."

²³ Sago' nialop si Petros e' si Isa. Yukna, "Ala'an ka min aku, saitan! Kabimbangan aku e'nu. Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya' ko', ngga'i ka pikilan Tuhan."

²⁴ Puwas e' amissala si Isa ni saga mulidna. "Bang aniya' bilahi ameya' ma aku," yukna, "subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay tinanggung e'na hāgna pamapatayan iya, hatina kabinasahan ma sababku. Minnē' iya makajari ameya' ma aku. ²⁵ Sai-sai allogan kallum baranna, amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sago' sai-sai mbal allogan ma kallum-baranna, lilla' isab amatay ma sababku, makabāk du iya kallum kakkal. ²⁶ Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom dunya kamemon, aheya lugi'na bang dalam aniya' kallumna kakkal. Sabab dalam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan na. ²⁷ Aku Anak Manusiya' pabing du pi'itu, aliput e' sahaya Mma'ku, maka sinehe'an aku e' saga mala'ikatna. Tungbasanku manusiya' kamemon, pinapagtongod maka bay hinang sigām dangan maka dangan. ²⁸ B'nnal ya pah'lingku itu ma ka'am, aniya' maitu ma ka'am mbal amatay sat'ggol dalam gi' pi'itu in Anak Manusiya' bo' magparinta ma deyom dunya. Subay na aku ta'nda' e' sigām bo' yampa sigām amatay."

17

*Kapinda Pangluwahan si Isa
(Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36)*

¹ Palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, binowa e' si Isa si Petros maka duwangan magdanakan, ya si Yakub maka si Yahiya, patukad ni diyata' būd alanga, sigām-sigām sadja. ² Maina'an pa'in sigām, apinda luwa si Isa ma pang'nda' sigām. Asahaya pamaihu'anna buwat mata llaw. Makasilaw sidda pote' s'mmekna. ³ Sakali panyata' pina'an si Musa maka si Elija*, ta'nda' e' saga mulid inān magsuli-suli maka si Isa. ⁴ Ah'ling si Petros ni si Isa, yukna, "Tuwan Panghū', ahāp to'ongan itiya' kami maitu. Bilahi ka bahā' bang aku anghinang t'llu panggung-panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa itu, maka dakayu' ma si Elija?"

⁵ Sabu pa'in iya ah'ling, aniya' gabun asahaya bay angalandungan sigām, maka aniya' suwala ah'ling min deyomna. Yuk suwala he',

* 17:3 17:3 Si Elija itu dakayu' nabi bay ma waktu awal.

"Anakku ko' itu kalasahanku. Landu' aku kasulutan ma iya. Iya ya kalehunbi."

⁶ Pagkale pa'in suwala itu e' saga mulid inān, landu' to'ongan sigām tināw angka kum'ppang magtūy sigām ni tana'. ⁷ Sagō' pina'an si Isa ni sigām amat'ppak tanganna ma sigām. Yukna, "Pabungkal kam, da'a kam tināw." ⁸ Pagtongas sigām, halam aniya' saddi ta'nda' e' sigām, luwal si Isa.

⁹ Manjari itu, sabu pa'in sigām palūd min būd e', binanda'an e' si Isa saga mulidna, yukna, "Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi mahē' ma diyata' būd e'. Subay na aku, Anak Manusiya' itu, tapakallum pabing min kamatayku bo' yampa kam angahaka."

¹⁰ Sakali tinilaw si Isa e' sigām, yuk-i, "Angay saga guru sara' agama magpina'in in si Elija subay dahū palahil pi'itu?"

¹¹ Anambung si Isa, yukna, "B'nal ko' ilu, si Elija palahil dahū min Al-Masi anakapan kamemon. ¹² Sagō' haka'anta kam, bay na palahil si Elija pi'itu ati halam iya bay takilā e' saga manusiya'. Bay tahinang e' sigām ma iya ai-ai kabaya'an sigām. Damikiyanna aku, Anak Manusiya', bininasa du isab e' sigām." ¹³ Minnē' tahati e' saga mulidna si Yahiya Magpapandi iya pinagbissala e' si Isa.

Onde'onde' Kapala'anan Saitan
(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43)

¹⁴ Na, makabing pa'in disi Isa ni kaheka'an a'a he', aniya' dakayu' a'a pina'an ni iya angōk-tu'ut. ¹⁵ Yukna ni si Isa, "Tuwan, ma'ase' pa'in ka ma anakku l'la. Binawi-bawi iya, landu' iya abinasa. Araran iya pahantak ni api atawa ni bohe'. ¹⁶ Bay bowaku iya ni saga mulidnu sagō' mbal iya kauli'an e' sigām."

¹⁷ Anambung si Isa, yukna, "Ka'am saga a'a ma tahun itu-i, asā' landu' pikilanbi! Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi bo' yampa kam magkahagad? Bowahun pi'itu onde' ilu," yukna. ¹⁸ Tabowa pa'in onde' inān ni si Isa, magtūy pabukaganna saitan. Pinaluwas e'na min baran onde' ati saru'undu'un du pahali sakina.

¹⁹ Puwas e' tinilaw si Isa e' saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk sigām, "Angay kami bay mbal makapaluwas saitan e'?"

²⁰ Yuk si Isa, "Sabab akulang pangandolbi ma Tuhan. Haka'anta kam to'ongan, abila bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya bigi-tinanom anahut, tahinangbi du kamemon minsan buwattingga hunitna. Bang saupama soho'bi būd itu papinda minnitu pina'an, papinda du. [²¹ Sagō' in ginis saitan ina'an-i mbal tapaluwas, luwal bang kam angamu'-ngamu' maka amuwasa dahū.]"

Si Isa Amissala Pabing Pasal Kamatayna
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43-45)

²² Aniya' dakayu' waktu magtimuk saga mulid ma lahat Jalil. Yuk si Isa ni sigām, "Aku itu, Anak Manusiya', arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga a'a, ²³ ati pinapatay aku e' sigām. Sagō' t'llumbahangi puwas min kamatayku allum du aku pabing." Minnē' asusa to'ongan saga mulidna.

Sukay Langgal Binayaran e' si Isa

²⁴ Pagt'kka si Isa maka saga mulidna ni da'ira Kapirnaum, aniya' pina'an ni si Petros saga a'a angā' sukay langgal. Yuk sigām ni iya, "Gurubi ilu, amayad sukay langgal bahā'?"

²⁵ "Aho'," yuk sambung si Petros.

Makasöd pa'in si Petros ni deyom luma' arak angahaka, makarahū si Isa ah'lling ni iya, yukna, "Simun, bang ma ka'a, sai niā'an sukay e' saga sultan ma babaw dunya itu? Anak-kampungna ka, atawa a'a saddi?"

²⁶ "A'a saddi," yuk si Petros.

"Na," yuk si Isa, "bang buwattilu, hatina in kitam panganak Tuhan itu mbal wajib magsukay. ²⁷ Sagō' mbal kitam bilahi kinap'ddi'an atay e' saga a'a inān, angkan ka subay pehē' ni bihing danaw inān amuwang. Pagtinduk daing, hella'un magtuy. Makabāk du ka sin ma deyom bowa'na, sarang pamayadta sukay langgal. Ngā'un sin inān bo' pamayarun pehē'."

18

Sai ya Katapusan Alanga?

(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

¹ Ma waktu he'-i du, pina'an ni si Isa saga mulidna atilaw iya, yuk sigām, "Sai alanga katapusan ma deyom pagparintahan Tuhan?"

² Sakali nilinganan e' si Isa dakayu' onde'-onde', sinō' an'ngge ma dahuwan sigām. ³ Yuk si Isa, "Haka'anta kam to'ongan, sai-sai mbal apinda palantarana ni buwat palantara onde'-onde' itu, mbal to'ongan pinasöd ni deyom pagparintahan Tuhan. ⁴ Sai-sai amareyo' atayna, pinasali' ni buwat atay onde'-onde' itu, ya na katapusan alanga ma deyom pagparintahan Tuhan. ⁵ Sai-sai isab анима' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab önu ka pamanyabutanna, sali' aku baranku ya tinaima' e'na."

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa

(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

⁶ Yuk si Isa lagi', "Bang aniya' a'a makaparusa ma dakayu' onde'-onde' buwattitu ya taga-pangandol ma aku, ahāp lagi' kadal a'a inān bang pa'in iya pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' nihūg ni timbang.

⁷ "Maka'ase'-ase' to'ongan saga manusiya' itu, sabab aniya' na pa'in sasat makaparusa ma sigām. Tantu paniya' saga sasat-manasat, sagō' maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ma sasuku anasat sehe'na amowa magdusa. ⁸ Bang tanganbi atawa tape'bi ganta' amowa ka'am magdusa, subay paggatunbi. Gom na pa'in pukulinbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma apukul dambila' tanganbi atawa tape'bi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya mbal kap'ddahan ma ajukup tape'-tanganbi. ⁹ Damikiyanna isab bang matabi ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi' lugitunbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma abuta dambila' matabi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup matabi karuwambila'."

Bili-bili Alungay

(Lukas 15:3-7)

¹⁰ "Kamaya'-maya' kam. Da'a palehomunbi saga kamanahatan itu. Sabab haka'anta kam, ina'an anunggu'an sigām saga mala'ikat ya paharap na pa'in ni Mma'ku Tuhan ma deyom sulga'. ¹¹ (In aku, Anak Manusiya', bay pi'itu ni dunya angalapps saga a'a ya alawak min Tuhan.)

¹² "Bistahunbi: bang saupama aniya' a'a taga-bili-bili dahatus hekana, bo' wa'i pasiha' dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū' maka siyam mahē' ma kabid-biran bo' iya pasa'ut pehe' amiha dakayu' bay pasiha' he'. ¹³ Jari bang tabākna na, haka'anta kam, kinōgan iya to'ongan. Palabi lagi' kakōganna ma bili-bili dakayu' inān min siyampū' maka siyam ya dalam bay alungay. ¹⁴ Buwattē' du isab Mma'bi ma deyom sulga', mbal iya bilahi aniya' alungay dakayu' onde'-onde' min okomanna."

Bang A'a Makarusa ma Pagkahina

¹⁵ “Na, bang aniya' pagkahinu ganta' makarusa ma ka'a, pehē' ka ni iya ati haka'in iya pasal kasā'anna. Sagō' subay hal ka'am duwangan magbissala. Bang ka kinale e'na, bo' kabaya'anna maghāp maka ka'a, pahogot gom pa'in kapagbagaybi. ¹⁶ Sagō' bang hati mbal akuhanna dusana, bowahun dakayu' atawa duwa a'a saddī anaksi'an ai-ai pagbissalahanbi, bo' supaya tabeya' panoho'an bay ma Kitab, ya yuk-i, 'Bang aniya' palkala'bi subay aniya' duwangan atawa t'llungan amuwan saksi' bo' supaya pinagsab'nna.' ¹⁷ Sagō' bang a'a inān agagga angasip ma saga a'a saddi ya bowanu inān, na, haka'in saga sehe'bi dajama'ahan kamemon. Jari bang iya mbal bilahi akale ma kagara'an saga jama'a kamemon, a'a inān subay niniyat e'bi sali' a'a halam aniya' tuhanna, atawa a'a maga'ā' sukay parinta.”

Pangalāngan maka Pamarūl

¹⁸ “Haka'anta kam to'ongan, ai-ai lāngbi ma deyom dunya itu nilāng du isab ma deyom sulga', maka ai-ai parūlbi ma deyom dunya itu pinarūl du isab ma deyom sulga'. ¹⁹ Aniya' isab pangahakaku ma ka'am, bang duwangan kam ma dunya itu maguyun angamu'-ngamu' ai-ai, tantu kam nirūlan e' Mma'ku ma deyom sulga'. ²⁰ Sababna bang aniya' duwangan atawa t'llungan a'a magtimuk pagka ōnku ya pamanyabutan sigām, ina an du aku ma deyoman sigām.”

Pasal A'a Mbal Angampun Sehe'na

²¹ Puwas ina'an pehē' si Petros ni si Isa atilaw. “Tuwan Panghū',” yukna, “min pila subay ampunku pagkahiku bang iya makarusa ma aku? Min pitu' bahā'?”

²² Yuk si Isa, “Ngga'i ka hal min pitu', sagō' min pitumpū' maka pitu'.” ²³ Jari magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali' dalil dakayu' sultan ya bilahi amista palutangan saga tendogna. ²⁴ Sakali itu, hinabuna magbista utang, aniya' binowa ni iya dakayu' tendogna taga-utang laksa'an pilak. ²⁵ Jari in sīn ma tendog inān mbal makabayaran utangna, angka magpanoho'an sultan in a'a inān sampay anak-h'ndana subay pinab'lihan nihinang ata. Subay pinab'lihan isab ai-aina kamemon pamayad utangna. ²⁶ Na, angōk-tu'ut magtūy tendog itu ma alopān sultan angamu' junjung ni iya. 'O tuwan,' yukna, 'patangguhun gi' aku. Bayaranku du utangku kamemon.' ²⁷ Manjari ma'ase' sultan inān ma tendogna. Pinahalam na utangna ati pinapole' iya.

²⁸ “Na, pagluwas tendog inān min alopān sultan, aniya' talanggalna pagkahina, tendog sultan isab. In tendog damuli itu taga-utang dangkuri' ma tendog tagna'. Magtūy iya niragtu' maka pin'kkol e' tendog tagna'. Yukna, 'Bayarin na utangnu ma aku.' ²⁹ Magtūy angōk-tu'ut tendog damuli itu anganjung, yukna, 'Patangguhun gi' aku. Bayaranta du ka.' ³⁰ Sagō' mbal pinatanggu, gom pa'in ni'isi ni deyom kalabusu sat'ggol mbal makapuwasan utangna kamemon. ³¹ Pag'nda' pa'in e' saga tendog kasehe'an ma kahinangan tendog tagna' inān, magtūy sigām landu' asukkal, ati pehē' ni sultan anghaka pasal pakaradja'an inān.

³² “Jari pinalinganān e' sultan tendog bay aheka utangna he'. 'Jahulaka' pahāp ka ilu!' yukna, 'bay pahalāmku utangnu kamemon ma sabab panganjunjungnu ma aku. ³³ Arapun ka'ase'annu pagkahinu he', buwat bay ka'ase'ku ma ka'al' ³⁴ Jari sidda angastol sultan inān ma iya, angka soho'na tendog e' ni'isi ni deyom kalabusu sampay tiniksa' sat'ggol halam gi' kabayaranna utangna.”

³⁵ Yuk si Isa, “Buwattè' du isab nihinang e' Mma'ku ma sulga' ma ka'am dangan maka dangan, bang mbal ampunbi pagkahibi min deyom ataybi.”

19

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini (Markus 10:1-12)

¹ Aubus pa'in pamissala si Isa buwattè', ala'an iya min lahat Jalil tudju ni lahat Yahudiya, ni jadjahan ma liyu sapa' Jordan. ² Aheka to'ongan saga a'a bay ameya' ma iya, ati kauli'an e'na saga saki sigām maina'an.

³ Sakali aniya' pina'an saga Parisi anulayan iya bo' supaya iya tajallat ma bissalana. Yuk sigām ma iya, “Bang ma sara'tam, makajari bahā' bang l'lla animanan h'ndana, minsan ai sababanna?”

⁴ Anambung si Isa, yukna, “Kilāku halam bay tabassabi ya tasulat ma Kitab, ya yuk-i, 'Ma tagna' pamapanjari Tuhan ma manusiya', bay sigām pinapanjari e'na l'lla maka d'nda?' ⁵ Yuk Tuhan e', 'Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu' ni h'ndana. Manjari in bay duwa baran, dabaran na.' ⁶ Ngga'i ka na sigā duwa baran,” yuk si Isa, “sagō' dabaran na sigā karuwangan. Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay pinapagdakayu' e' Tuhan.”

⁷ Atilaw saga Parisi ma si Isa, yuk-i, “Na angay bahā'? Bang ma pandu' si Musa, makajari l'lla animanan h'ndana bang pa'in aniya' sulatna pagpasahan.”

⁸ Ya sambung si Isa, “Ya angkan kam pinarūl e' si Musa animanan h'ndabi, sabab agagga kam pinandu'an. Saguwā' ngga'i ka buwattè' bay ma waktu tagna'. ⁹ Haka'anta kam, sai-sai animanan h'ndana ma halam bay angaliyu-lakad min iya, ati magh'nda iya saddi, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on.”

¹⁰ Yuk saga mulid si Isa ma iya, “Bang buwattè' kahālanna ma a'a maglakibini, ahāp lagi' subay mbal magpūn.”

¹¹ Anambung si Isa, yukna, “Pandu' ilu mbal kabogbogan e' manusiya' kamemon, luwal sigām ya kabuwanan kosog e' Tuhan. ¹² Magginis isab pagsababan ya angkan l'lla mbal magh'nda. Aniya' a'a mbal makapagh'nda sabab aniya' salla' ma baranna. Aniya' mbal makapagh'nda sabab kinabili e' a'a, maka aniya' isab magniyat subay mbal magh'nda ma sabab pagparinta Tuhan ya pagmatayanna. Sai-sai makataima' pandu' itu, subay anaimea' to'ongan.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan (Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

¹³ Na, aniya' saga a'a bay amowa saga anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an tanganna maka niamu'an kahāpan min Tuhan. Sagō' bay pinabukagan saga a'a amowa inān e' kamuliran si Isa. ¹⁴ Ah'lling si Isa, yukna, “Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan itu. Da'a lāngunbi. Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du ma pagparintahan Tuhan.” ¹⁵ Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni saga onde inān, bo' yampa ala'an minnè'.

A'a Taga-Karaya (Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

¹⁶ Manjari itu aniya' dakayu' a'a pehè' ni si Isa. Yukna, “Tuwan Guru, kahāpan ai subay hinangku bo' supaya aku kaniya'an kallum taptap ni kasaumulun?”

¹⁷ Yuk si Isa, “Angay aku tilawnu pasal kahāpan? Tunggal du Tuhan ahāp. Bang ka bilahi pinasuku'an kallum taptap, subay bogbogannu panoho'an Tuhan.”

¹⁸ Atilaw gi' l'la, yukna, “Panoho'an ingga?”

Ya sambung si Isa, “Da'a ka amapatay a'a. Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi' puting. ¹⁹ Pagaddatin ina'-mma'nu. Maka kalasahin pagkahinu manusiya' buwat e'nu alasan barannu.”

²⁰ Yuk l'la inān, “A, bay na kabogboganku ina'an-i kamemon. Ai gi' subay hinangku?”

²¹ Yuk si Isa ma iya, “Bang ka bilahi tubus kahāp addat-tabi'atnu, pehē' ka, pab'lihina alta'nu kamemon bo' pamuwannun b'lihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu ma deyum sulga'. Puwas e' pi'itu ka ameya' ma aku.” ²² Pagkale a'a inān ma bissala si Isa, magtūy iya ala'an, maka e'na asusa sabab landu' aheka alta'na.

²³ Sakali ah'ling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Haka'anta kam to'ongan, in a'a dayahan kahunitan pasōd ni deyum pagparintahan Tuhan. ²⁴ Aho', haka'anta kam, kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni deyum pagparintahan Tuhan.”

²⁵ AINU-inu to'ongan saga mulid pagkale sigām ma bissala si Isa itu. “Bang buwattē',” yuk sigām, “sai bahā' makasampay ni kasalamatan ma deyum sulga?”

²⁶ Pinandang e' si Isa saga mulidna he' maka e'na anambung. Yukna, “Bang manusiya' mbal to'ongan makarapat. Sagō' halam aniya' ahunit ma Tuhan.”

²⁷ Anambung lagi' si Petros, “Nda'un ba kami itu,” yukna. “Bay bbahan kami ai-ai kami kamemon bo' ameya' ma ka'a. Ai bahā' panungbas kami?”

²⁸ Yuk si Isa, “Haka'anta kam to'ongan: in aku Anak Manusiya', bang ta'abut na waktu kapaningko'ku ma deyum kasahaya'an, magagi du aku ma dunya baha'u. Ya du ka'am saga bebeya'anku, pinatingko' du isab ma tingko'an sangpu' maka duwa hekana, ati nihukum e'bi saga bangsa panubu' si Isra'il kasangpu' maka duwa. ²⁹ Sasuku bay ang'bbahan luma'na atawa danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, atawa tana'na, ma sabab katuyu'na ma aku, tinungbasan du iya paheka e' Tuhan, lipat manglipat min bay bbahanna. Maka kaniya'an du iya kallum taptap ni kasamuulan. ³⁰ Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an, pinaramuli ma waktu sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma waktu sinōng.”

20

Paralilan Pasal A'a Maghinang ma Kabbun

¹ Magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali' dalil a'a tag-dapu kabbun pananoman bahan anggul. Dai' llaw pa'in, pal'ngngan tag-dapu angā' a'a maghinang ma kabbunna. ² Tinambahan kono' sigām dakayu' denari, ya panamba dangan a'a ma dang'llaw. Magsulut pa'in, sinō' sigām pehē' maghinang ma kabbunna.

³ “Na, ta'abut pa'in lisag siyam subu, pehē' tag-dapu ni pagtabu'an, ati aniya' ta'nda'na maina'an saga a'a hal an'ngge-n'ngge. ⁴ Yukna ma sigām, 'Pehē' kam isab maghinang ma kabbunku. Tambahanku du kam pila-pila ya katongoranbi.' ⁵ Na, pehē' na sigām. Augtu pa'in llaw, pehē' na isab tag-dapu amiha a'a kasehe' maghinang ma kabbunna. Buwattē' du isab paglisag t'llu kohap. ⁶ Jari itu, song pa'in lisag lima kohap, pabīng iya

ni pagtabu'an, ati aniya' ta'nda'na saga a'a hal an'ngge-n'ngge maina'an. Yukna ma sigām, 'Angay animpus llaw mbal kam maghinang?'

7 "Yuk sambung sigām, 'Tu'ud halam aniya' anoho' kami maghinang'. 'Na,' yuk tag-dapu, 'pehē' kam maghinang ma kabbunku'.

8 "Manjari itu, pagabay kohap na, amissala tag-dapu ni mandul pangandolanna, yukna, 'Linganin saga maghihinang ilu bo' tambahin. Tambahin dahū saga a'a bay ta'ā'ku damuli ilu, bo' yampa sigām ya bay ta'ā'ku dahū.' 9 Jari ya panamba saga a'a ya bay anagna' maghinang lisag lima kohap, magtongod maka hinang dang'llaw, minsan dai'-dai' du ya kapangahinang sigām. 10 Na, ta'abut pa'in tinambahan saga a'a ya bay ta'ā' waktu subu lagi', aholat sigām tinambahan aheya. Sagō' sali' du tambahan ya tasambut sigām. 11 Pagsambut pa'in, pinagmusmuran e' sigām tag-dapu. 12 Yuk sigām, 'Angay itu? Saga a'a bay ngā'nu damuli, danjām du bay pangahinang sigām. Bo' kami itu bay animpus min subu-subu sampay ni kakohapan, maghulas-sangsā' ma kapasu'an llaw! Sagō', papagsali'nu tambahan sigām maka tambahan kami.' 13 Yuk tag-dapu kabbun ni dangan inān, 'Bagay, halam ka bay akkalanku. Ya kapagsulutanta tambahan pinapagtongod maka hinang dang'llaw. 14 Na, ngā'un na tambahannu itu bo' ka amole'. Tu'ud kabaya'anku pinapagsali' tambahan a'a bay ta'ā'ku damuli maka bay panambaku ka'a. 15 Angay, halam bahā' aniya' kapatutku magbaya' ma sinku? Angimbū ka bahā' pagga pagmuraku sinku?' "

16 Yuk si Isa isāb, "Sai-sai taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma sinosōng. Maka sai-sai makarahū ma buwattina'an, pinaramuli ma waktu sinōng."

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34)

17 Na, patukad disi Isa tudju ni da'ira Awrusalam. Jari ma labayan pa'in, binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddi min a'a kasehe'an bo' yampa sigām bissalahanna. 18 Yukna, "Pakale kam. Itiya' kitam patukad ni Awrusalam. Mahē' pa'in, in aku Anak Manusiya' sinōngan du ni pang'ntanan kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinat'kkahan aku e' sigām hukuman ni kamatay. 19 Puwas e' ni'nde'an du aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ati pinagudju'-udju' aku e' sigām. Pinagdaplosan du aku bo' yampa nilansang ni hāg pinapatay. Sagō' ta'abut t'llumbahangi min kamatayku allum du aku pabīng."

Ya Pangamu' e' H'nda si Sibidi
(Markus 10:35-45)

20 Sakali pina'an ni si Isa h'nda si Sibidi beya' maka anakna l'lla duwangan, mulid si Isa asal. Pasujud d'nda itu ma dahuan si Isa angamu' junjung. 21 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Ai amu'nu?"

Yuk d'nda, "Bang ta'abut waktu kapagparintanu, patingkō'un kono' duwangan anakku itu min karuwambila'nu."

22 Anambung si Isa, yukna, "Mbal kata'uanbi bang ai ya amu'bi ilu. Makasandal kam bahā' pinananaman kabinasahan buwat paminasa ma aku?"

"Aho', makasandal du kami," yuk sigā.

23 Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kabinasahan buwat kabinasahan ya song pat'kka ni aku. Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai

pinatingkō' ma bihingku kowan atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān saga a'a ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i e' Mma'ku Tuhan."

²⁴ Takale pa'in e' saga sangpū' mulid kasehe' pasal bay niamu' e' h'nda si Sibidi, magtūy ap'ddi' atay sigām ma duwangan magdanakan e'.
²⁵ Angkan sigām kamemon sinoho' e' si Isa patimuk ni atagna. Yukna, "Kata'uwanni kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya ang'ntanan pagparinta ma bangsa inān magmanda asal ma saga a'a ma deyo'an sigām. Ya du saga puntuk nakura' sigām, anghagda na pa'in. ²⁶ Sagō' ka'am ilu subay mbal magbuwattē'. Sai-sai kam bilahi taga-ōn ma deyomanbi, subay magsoho'an ni kasehe'an. ²⁷ Sai-sai kam bilahi pinalanga, subay magpa'ata ni pagkahina. ²⁸ Buwat aku, ya Anak Manusiya'. Ya maksudku pi'itu ni dunya ngga'i ka aku subay pinaghulas-sangsā'an e' a'a kasehe', sagō' aku ya maghulas-sangsā' panabang sigām. Pi'itu aku bo' paglilla'ku kallumku panga'kkatku saga a'a aheka min paldusahan sigām."

Duwa A'a Buta Kauli'an

(Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

²⁹ Manjari atulak pa'in disi Isa min da'ira Ariha, aheka a'a bay paturul ma iya. ³⁰ Sakali aniya' maina'an duwa l'lla buta aningkō' ma bihing lān palabayan sigām. Makata'u pa'in saga buta itu in si Isa ina'an palabay, magtūy sigā angalingan pakosog. "O Tuwan, tubu' Sultan Da'ud!" yuk sigā. "Ma'ase' ka ma kami." ³¹ Pinabukagan sigā e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a maghibuk. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalingan sigā, yuk-i, "O Tuwan! Tubu' si Da'ud! Ma'ase' na ka ba!"

³² Pahogga' si Isa bo' angalingan ni duwangan buta inān, yukna, "Ai kabaya'anbi hinangku ma ka'am?"

³³ "Tuwan," yuk sigā, "bilahi kami maka'nda' pabing." ³⁴ Jari ma'ase' si Isa ma sigā, ati pinat'nna' tanganna ma mata sigā. Saru'un-du'un du sigā maka'nda' pabing ati ameya' sigā paturul ma si Isa.

21

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam

(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

¹ Jari itu, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ma tongod būd Kayu Jaitun na, ta'abut e' sigām kaluma'an Betpage. Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa duwangan mulidna parahū. ² Yukna, "Pehē' na kam ni kaluma'an ya ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi pina'an, makabāk du kam kura'* maka anakna paengkot maina'an. Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu. ³ Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi buwattitu, yukbi, "Tu'ud pagguna e' nakura.'" Jari pinasagaran du kam magtūy e'na."

⁴ Pinaniya' buwattē' bo' magtanda' ya bay pinagkallam e' dakayu' nabi, ya yuk-i,

⁵ "Haka'inbi saga a'a Awrusalam,
 Ilu na sultanbi at'kka ni ka'am.
 Areyo' pangatayanna,
 angura' iya ma anak kura'."

⁶ Na, pehē' duwangan mulid e', nihinang e' sigā ya bay panoho'an si Isa. ⁷ Binowa e' sigā kura' maka anakna, nilampikan maka badju' sigā bo' yampa pangura'an e' si Isa. ⁸ Angura' pa'in iya, landu' aheka a'a bay am'llat s'mmek sigām ma lān palabayanna. Saga a'a kasehe' bay anabulakan

* **21:2** 21:2 In kura' itu saddi ginisna min di kura'. 'Donkey' atawa 'ass' onna ma bahasa Inggris.

pina'an saga engas-engas dahunan bay labasan sigām. ⁹ Manjari ba'anan saga a'a ya magl'ngnganan min dahuan si Isa, sampay sigām paturul min buli'anna, magpangolang sama-sama yuk-i, "Mahaldika' ni tubu' sultan Da'ud! Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu! Sanglitanam Tuhan Mahatinggi!"

¹⁰ Manjari pagt'kka si Isa ni Awrusalam, ahiluhala' deyom da'ira inān kamemon. Yuk saga a'a maina'an, "Sai bahā' a'a ilu?"

¹¹ Anambung kaheka'an, yuk sigām, "Si Isa ko' itu, nabi min Nasaret ma lahat Jalil."

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

(Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

¹² Sakali itu pasōd si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' yampa pinala'an e'na sasuku maglilitu maka magdagang maina'an. Binaliskat e'na lamisahan saga a'a magsambi'an sin bangsa liyu ni sin Yahudi. Ya du binaliskat e'na paningko'an saga a'a magdagang assang pagkulban.

¹³ Yuk si Isa ni saga a'a inān, "Tasulat asal ma Kitab Kanabi-nabihan bay pagkallam Tuhan, ya yuk-i, 'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan saga a'a.' Sagō' tahinangbi na sali' luma' patapukan mundu."

¹⁴ Maina'an lagi' si Isa ma deyom langgal, pina'an ni iya saga a'a buta maka a'a pengka' ati kauli'an sigām e'na. ¹⁵ Sagō' angastol saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama, pag'nda' sigām ma hinang si Isa makainu-inu inān, maka pagkale sigām ma saga onde' magpangolang ma deyom langgal, ya yuk-i, "Mahaldika' ni tubu' Sultan Da'ud!"

¹⁶ Jari ah'ling saga nakura' inān ni si Isa, yuk sigām, "Takalenu bahā' ya pinah'ling e' saga onde'-onde' itu?"

"Aho'," yuk si Isa. "Angay? Kilāku halam tabassabi ya tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-i,

'Min kahandaknu saga kamanahutan amudji õnnu, saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.' "

¹⁷ Puwas e' ala'an si Isa min sigām bo' paluwas min da'ira tudju ni kaluma'an Betani. Pahanti' iya mahē' dambahangi.

Kayu Igira Halam Aniya' Buwa'na

(Markus 11:12-14; 11:20-24)

¹⁸ Pagk'llat llaw, ma labayan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam pabīng, lingantu iya. ¹⁹ Ta'nda'na dampo'on kayu igira ma bihing lān, sagō' pagpehē'na, halam aniya' buwa' tabākna maina'an, luwal dahun. Jari sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, "Puwas minnitu, kayu itu mbal to'ongan magbuwa' pabīng." Magtūy alanos kayu inān.

²⁰ Pag'nda' saga mulidna, ainu-inu sigām. "Allā," yuk sigām, "angay kayu igira itu alanos saru'un-du'un?"

²¹ "Na, haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "bang kam angandol to'ongan ma halam aniya' hawal-hawal deyom ataybi, makahinang du kam buwat bay hinangku ma kayu igira itu. Maka ngga'i ka hal e'-i. Minsan būd inān, bang soho'bi ala'an min baina bo' pat'nna' ni deyom s'llang, tantu du ameya'." ²² Bang kam angandol, tasambutbi du ai-ai pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan."

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna

(Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

²³ Jari pabīng na si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' amandu'. Sabuna pa'in amandu', pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka

saga pagmatto'ahan Yahudi. Yuk sigām, “Ai kapatutnu maghinang ka buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a kapatut?”

²⁴ Anambung si Isa, yukna, “Aniya' dakayu' patilawku ma ka'am dahū. Bang itu sambunganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku maghinang buwattitu. ²⁵ Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan bahā' atawa min manusiya' sadja?”

Na, magisun-isun sigām, yuk-i, “Bang saupama yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam dalam bay magkahagad ma si Yahiya. ²⁶ Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, na piligdu kitam. Sabab saga a'a itu magkahagad kamemon in si Yahiya nabi min Tuhan.” ²⁷ Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' ma panilaw si Isa, yuk-i, “Mbal kata'uan kami.”

“Na,” yuk si Isa, “ya du aku mbal anghaka'an ka'am bang minningga ya kapatutku maghinang saga hinang itu.”

Pasal Duwangan Magdanakan

²⁸ Amissala si Isa, yukna, “Pikilunbi paralilanku itu. Aniya' a'a duwa anakna l'lla. Na pehe' a'a itu ni anakna siyaka, yukna, 'Otō', pehe' ka llaw ilu maghinang ma kabbun.’ ²⁹ Yuk sambung siyaka he', 'Mbal aku.' Saguwā' apinda pikilanna ati pehe' iya ni kabbun maghinang. ³⁰ Jari pehe' a'a itu ni anakna siyali, aheho' iya maghinang buwat bay panoho'anna ma siyaka. 'Aho', Mma,' yuk sambung siyali. Sagō' dalam iya bay pehe'. ³¹ Na,” yuk si Isa ni saga a'a inān, “bang ma ka'am, sai ya bay ameya' ma kabaya'an mma'na?”

“Ya anak siyaka,” yuk sambung sigām.

“Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “saga a'a dusahan, ya buwat maga'a' sukay parinta maka d'nda ala'at, parahū sigām min ka'am ameya' ma pagparinta Tuhan. ³² Sabab si Yahiya Magpandi bay pi'ilu ni ka'am amata'uan ka'am bang ingga ya lān abontol, sagō' dalam iya bay kahagadbi. Malaingkan saga a'a magā' sukay parinta maka saga d'nda ala'at, bay magkahagad. Maka minsan ta'nda'bi ina'an-i, dalam bay apinda pikilunbi bo' kam magkahagad ma si Yahiya.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul

(Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

³³ “Pakale kam ma paralilan dakayu' itu,” yuk si Isa. “Aniya' dakayu' a'a tag-dapu tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Nilikus e'na maka ād, kinali e'na lowang pagp'gga'an buwa' anggul, maka nihinang e'na pamantawan alanga. Puwas e' patunggu'anna kabbun inān ma saga magtutunggu', bo' yampa iya atulak ni lahat saddi. ³⁴ Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul, sinoho' e' tag-dapu kabbun saga sosoho'anna pehe' ni saga magtutunggu' angā' palsuku'anna.

³⁵ “Sagō' pagt'kka pehe' saga sosoho'an itu, sinaggaw sigām e' magtutunggu'. Dakayu' sosoho'an inān bay niraplosan, dakayu' bay pinapatay, dakayu' isab bay pinagbantung. ³⁶ Puwas e' in tag-dapu bay amapehe' saga sosoho'an saddi, aheka lagi' min bay dahū. Ya du sigām bay nila'at e' saga tunggu', buwat bay pangala'at sigām ma sosoho'an tagna'. ³⁷ Na, ma katapusan, bay pinapehe' anak tag-dapu, sabab pangannalna, ‘Tantu pinagaddatan anakku e' saga tunggu' he'.’

³⁸ “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu itu, magtūy sigām magisun, yuk-i, ‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'a'tam tana'na.’ ³⁹ Manjari sinaggaw e' sigām anak tag-dapu. Nijudjalan iya paluwas min likusan, bo' pinapatay.

40 “Na,” yuk si Isa, “bang at’kka tag-dapu kabbun pehē’, ai bahā’ hinangna ma saga a’a magtutunggu?”

41 Anambung sigām, yuk-i, “Tantu papatayna saga pilliyu inān. Patunggu’anna kabbunna ma a’a saddi, ya bilahi ang’nde’an palsuku’anna bang ta’abut musimna.”

42 Yuk si Isa ni sigām, “Halām bahā’ tabassabi ayat Kitab ya yuk-i, ‘Ya batu bay sinulak e’ a’a maghinang luma’, ya na batu manjari pamapagon luma’.

Hinang Tuhan ko’ inān,
landu’ ahāp ma pang’nda’ kami.’

43 “Angkan kam haka’anku,” yuk si Isa, “nila’anan du min ka’am bay palsuku’anbi ma deyom pagparintahan Tuhan bo’ pinapinda ni a’a saddi bangsa. Jari sigām ya amaluwas kahāpan ya tōp ma pagparintahan Tuhan. [44 Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka sasuku kahūgan batu itu apipis du kamemonna.]”

45 Pagkale e’ saga kaimaman alanga maka e’ saga Parisi ya pamaralil e’ si Isa itu, magtūy tasayu in sigām ya pina’andigan e’na. 46 Angkan sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō’ halām kalandu’an. Tināw sigām ma kaheka’an a’a inān sabab dī nabi si Isa bang ma bistahan sigām.

22

Pasal Jamuhan Pagkawin (Lukas 14:15-24)

1 Manjari magparalilan si Isa pabīng ma saga a’a, yukna, 2 “In kapagparinta Tuhan sali’ dalil sultan bay magsakap pagjamu ma waktu kapagkawin anakna l’lla. 3 Sinoho’ e’ sultan saga ipatanna amata’u saga a’a ya bay sinō’ paluruk. Sagō’ mbal ameya’.

4 “Angkan aniya’ ipatan saddi pinapehē’ e’ sultan. Yukna ni sigām, ‘Pata’uhunbi saga a’a ya soho’ku paluruk in pagjamuku sakap na. Bay na sinumbali’ saga sapi’ku l’lla maka saga anak sapi’ al’mmok. Sakap na kamemon. Sō’un sigām paluruk na ni pagkawinan.’ 5 Sagō’ agagga saga a’a inān, sabab aniya’ gawi sigām saddi. Dangan inān wa’i ni humana maghinang, dangan ni tindana, 6 kasehe’an bay anaggaw saga sosoho’an sultan inān. Niraplosan e’ sigām maka pinapatay. 7 Pagta’u pa’in sultan, landu’ akagit atayna angkan soho’na tumpukan sundaluna pehē’ amapatay saga pamomono’ he’. Sinō’ isab tinunu’ kaluma’an sigām. 8 Puwas e’ nilinganan e’ sultan saga ipatanna, yukna, ‘Sakap na jamu pagkawin sagō’ mbal na tōp saga a’a bay ta’abbitku. 9 Jari pehē’ kam ni lān aheka a’ana, ati sō’unbi paluruk sasuku tabākbi mahē’.’ 10 Angkan pehē’ saga ipatan inān ni kalān-lānan amatimuk sasuku a’a tabāk e’ sigām, a’a ahāp ka atawa ala’at. Jari in luma’ pagkawinan e’ ap’nno’ e’ luruk.

11 “Sakali itu, makasōd pa’in sultan pehē’ ang’nda’ ma saga luruk, aniya’ ta’nda’na maina’an dakayu’ a’a amakay s’mmek mbal tōp ma pagkawinan.

12 Yuk sultan ni a’a itu, ‘Bagay, buwattingga kasōdnu pi’itu ma halām aniya’ s’mmeknu tōp ma pagkawinan?’ Sagō’ halām anambung a’a inān.

13 Angkan ah’liling sultan ni saga sosoho’anna, yukna, ‘Engkotinbi tape-tangan a’a itu, bo’ larukinbi iya pehē’ ni deyom kalendoman. Magtangis saga a’a maina’an maka magtage’ot empon kabowa susun sigām.’

14 “Sababna,” yuk si Isa, “aheka a’a tina’abbit ameya’ ma pamarinta Tuhan, sagō’ salat du tapene’.”

*Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)*

¹⁵ Na, paluwas saga Parisi minnē' bo' magisun bang buwattingga e' sigām anganjallat si Isa ma bissalana. ¹⁶ Jari aniya' saga mulid sigām maka saga bebeya'an si Herod pinapehē' ni si Isa. "Tuwan Guru," yuk sigām ma iya, "kata'uwan kami in ka'a apote' asal ataynu. B'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul-pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. Mbal ka tināw sinoway e' sai-sai, sabab sali' du bowahannu ma a'a kamemon. ¹⁷ Na, haka'in kami kono' bang ai pikilannu pasal itu-i: bang kita ganta' amayad sukay ni parinta Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi he', langgalta bahā' sara' agamatam?"

¹⁸ Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa aniya' kala'atan minaksud e' sigām, angka yukna ni sigām, "Ka'am ilu hal magbau'-bau' atilaw buwattilu. Tu'ud kam bilahi anganjallat aku ma panambungku. ¹⁹ Panda'in aku sīn, ya pamayad sukay parinta." Jari binowahan iya sin atibu'uk. ²⁰ Yuk si Isa ma sigām, "Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"

²¹ "Patta' Sultan Mahatinggi maka ōnna," yuk sambung sigām.

"Na," yuk si Isa, "pagka suku' sultan, pamayarunbi ni sultan. Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan."

²² Pagkale saga a'a inān ma panambung si Isa itu, magtūy sigām ainu-inu ati ang'bba sigām min iya bo' ala'an minnē'.

*Pasal Kallum Balik ma A'a Magpatayan
(Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40)*

²³ Na ma llaw du ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a min umpigan Saddusi.* Atilaw sigām ma iya, ²⁴ "Tuwan guru, aniya' sara' bay min si Musa pasal l'lla amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo' supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'. ²⁵ Na," yuk sigām, "aniya' bay ma lahat kami pitu' l'lla magdanakan. Taga-h'nda kasiyakahan he', sagō' amatay ma halam aniya' tubu'na. Jari baluna bay ta'ā' h'nda e' siyali pasunu'. ²⁶ Sagō' ya du siyali itu, bay amatay ma halam taga-tubu'. Damikiyanna isab siyali pasunu'. Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak. ²⁷ Ma katapusanna amatay isab d'nda. ²⁸ Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu' magdanakan."

²⁹ Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Asā' kam, sabab halam kata'uwanbi bang ai tasulat ma Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog kawasa Tuhan. ³⁰ Sabab bang ta'abut waktu kallum pabing min kamatay, in manusiya' makasali' du ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga'. Mbal na sigām magh'nda-magh'lla. ³¹ Ya pasal isab saga a'a pinakallum pabing min kamatay, kilaku halam tabassabi bay pangallam Tuhan ma ka'am, ya yuk-i, ³² 'Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.' In Tuhan itu," yuk si Isa, "pagtuhanan asal ma saga a'a allum, ngga'i ka ma a'a magpatayan."

³³ Makakale pa'in kaheka'an a'a inān ma bissala si Isa inān, sidda sigām ainu-inu.

*Panoho'an Ahalga' Min Kamemon
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)*

* **22:23** 22:23 Saddusi: daginis agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabing ma llaw damuli.

³⁴ Sakali itu, pagkale saga Parisi in si Isa bay makatambol bowa' saga Saddusi he', pina'an sigām patimuk ni iya. ³⁵ Aniya' ma sigām dakayu' guru sara' agama bay atilaw si Isa, kalu tajallat ma panambungna. ³⁶ Yukna, "Tuwan Guru, ma sara' agama, ingga ya panoho'an ahalga' min kamemon?"

³⁷ Yuk sambung si Isa, "Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi maka min deyom tawhidbi maka min panahu'anbi. ³⁸ Ya na ko' he' panoho'an umbul dakayu', ahalga' min kamemon. ³⁹ Maka ya na itu panoho'an karuwana, ahalga' isab: wajib kam alasan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasan baranbi. ⁴⁰ Ya panoho'an kamemon bay pang'bbā e' si Musa, sampay pamandu' saga nabi, luwas du min duwa panoho'an tasabbutku itu."

Panilaw Pasal Al-Masi

(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

⁴¹ Hinabu magtimuk maina'an saga Parisi, aniya' tinilaw e' si Isa ma sigām, ⁴² yuk-i, "Ai pikilanbi pasal Al-Masi? Tubu' sai iya?"

Ya sambung sigām, "Tubu' sultan Da'ud."

⁴³ "Na bang buwattē," yuk si Isa, "angay angkan si Da'ud bay angōn 'Panghū' ma Al-Masi, ma waktu kapagbaya' Rū Tuhan ma iya? Buwatitū bay pagkallam si Da'ud e',

⁴⁴ 'Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna, dai' ka aningkō' ma bihingku kowan, ati bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.'

⁴⁵ Na," yuk si Isa, "pagka Al-Masi itu niōnan Panghū' e' sultan Da'ud, tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud." ⁴⁶ Jari dalam aniya' a'a makapanambung ma si Isa minsan dakabtang. Puwas minna'an dalam aniya' makatawakkal anilaw iya.

23

Katika'an Pitu' Hekana

(Lukas 11:37-53)

¹ Manjari ah'lling si Isa ni katimukan a'a maka ni saga mulidna. ² Yukna, "Aniya' kapatut saga guru sara' agama maka saga Parisi amandu'an a'a pasal saga sara' si Musa. ³ Angkan subay beya'bi ai-ai pamandu' sigām. Subay ikutbi pahāp pamissala sigām. Sagō' da'a panunurinbi kahinangan sigām, sabab dalam tabeya' e' sigām ya bay pamandu' sigām ma a'a kasehe'an. ⁴ Pinabuhat e' sigām saga panoho'an ya pamatanggung sigām ma saga a'a kasehe'an, sagō' mbal sigām bilahi anabang ma saga a'a inān, minsan la'a hal tabang ariki'. ⁵ Ai-ai nihinang e' saga Parisi maka saga guru he' subay ma matahan kaheka'an a'a. Nda'unbi kaheya puyu'puyu' pangisihan ayat Kitab ya pin'kkos ma tuktuk maka ma l'ngngon sigām. Nda'unbi isab juba sigām, kataha' jambayna. ⁶ Bang sigām ganta' ma pagjamuhan, kabilahian sigām subay pinatingkō' ma paningkō'an bangsahan. Ya du bang sigām ma deyom langgal, subay paningkō'an ya tinau'an a'a alanga. ⁷ Bilahi sigām nihulmat bang ma mairan, bilahi isab pinagsabbut 'Tuwan Guru.'

⁸ "Sagō' ka'am ilu subay mbal angangut niōnan 'Tuwan Guru' e' pagkahibi, sabab in ka'am magdauranakan kamemon, maka dakayu' du gurubi luggiya'. ⁹ Da'a panabbutinbi 'Mma' sai-sai ma deyom dunya itu, sabab dakayu' du pag'mma'anbi, ya Tuhan ma deyom sulga'. ¹⁰ Da'a kam

mikiön nakura', sabab tunggal Al-Masi ya pagnakura'anbi. ¹¹ Sai-sai bilahi alanga ma deyomanbi, subay iya magpa'ata ma kasehe'anna. ¹² Sai-sai magpalanga ma baranna, pinareyo' du iya, maka sai-sai amareyo' di-na pinalanga du isab."

Saga A'a Magbau'-bau' in Sigām Ahāp
(Markus 12:38; Lukas 11:39-44; 20:47)

¹³ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama maka saga Parisi!" yuk si Isa. "Magbau'-bau' sadja kam in ka'am ahāp addatbi, sagō' tambolanbi saga a'a bo' supaya sigām mbal makasöd ni deyom pagparintahan Tuhan. Ka'am baranbi ilu mbal bilahi pasöd pina'an, maka lāngbi isab sasuku bilahi pasöd. [¹⁴ Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama maka saga Parisi, ya magbau'-bau' in ka'am ahāp! Ni'inyaya e'bi saga d'nda balu bo' ta'a'bi luma' sigām, ati pataha'bi panambahayangbi paglaku-lakubi in ka'am bal-iman, bo' pa'in katapukan kahinanganbi ala'at. Angkan pinakalap kabinasahanbi ma ahirat.]

¹⁵ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi! Atuyu' kam amasaplag pandu'bi, ya angkan lintasbi deya-dilaut bang pa'in aniya' tabowabi ameya' ma pandu'bi minsan la'a hal dakayu' a'a. Ati bang aniya' ganta' makabeya', akalap gi' iya min ka'am pinaganta'an nalka', ma sabab pamandu'bi ya pameya'anna.

¹⁶ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Sali' kam sapantun a'a buta angambit pagkahina. Yuk pamandu'bi, bang aniya' anganjanji' bo' sabbutna langgal pagkulbanan palsaksi'an janji'na, dalam du aniya' dusana minsan mbal suhulna bay janji'na he'. Sagō' bang kapanyapan bulawan ma deyom langgal ya panabbutanna, wajib kono' subay suhulna to'ongan. ¹⁷ Asā' landu' pikilanbi, bā'nu kam abuta! Langgal inān asal pangarapan ni Tuhan, angkan yukta asussi kapanyapanna. ¹⁸ Aniya' isab pamandu'bi dakayu', yuk-i, sai-sai anabbut tongod pagkulbanan palsaksi'an janji'na, makajari minsan mbal sinuhul janji'na. Sagō' bang panabbutanna ai-ai tinukbalan ni Tuhan ma diyata' pagkulbanan e', in janji'na kono' wajib subay sinuhul to'ongan. ¹⁹ Asā' landu' pikilanbi! Inga aheya gunana, ya ai-ai tinukbalan ma diyata' pagkulbanan, atawa pagkulbanan sussi, ya makabuwan kasusihan isab ma tutukbalan e'?

²⁰ Angkanna, bang aniya' a'a ganta' anabbut pagkulbanan, panabbutanna isab kamemon ya tinukbalan ni Tuhan maina'an. ²¹ Damikiyanna, bang aniya' anabbut langgal pagkulbanan, panabbutanna isab Tuhan ya pat'nna' asal maina'an. ²² Bang aniya' anabbut sulga', panabbutanna isab paningkō'an Tuhan maka panabbutanna isab Tuhan.

²³ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Atukid sidda kam anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū' min ai-aibi kamemon, minsan la'a hal ginisan sayul-sayul ya pamapābi kinakan. Ahāp isab kapanukbalbi buwatte', da'a subay ni'bbahan, sagō' ya panoho'an ahalga' min kamemon dalam kabogboganbi. Mbal kam a'adil, mbal kam ma'ase' ma pagkahibi, mbal kam kapangandolan. Arapun ilu-i panuyu'anbi to'ongan dahū min kamemon. ²⁴ Sali' kam a'a buta ya angambit sehe'na. Sapantun kam a'a angayak inumanna bo' mbal makainum kammut, bo' pa'in tat'llonna unta' ma katibu'ukanna.

²⁵ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun sawan

maka lai. Kose'anbi luwasanna sagō' haram deymna sabab ap'nno' e' pangalangpasbi maka pagnapsubi dumasiyaw. ²⁶ Ka'am saga Parisi, asā' sidda pikilanbi! Lanu'inbi dahū deymna ati alanu' sampay luwasanna.

²⁷ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun kubul bay pininta pote' luwasanna bo' ahāp ninda', sagō' deymna akansang e' to'olang mayat maka ginis kahalu'an. ²⁸ Buwattē' isab hantangbi. Bang pangluwahanbi ta'nda' e' a'a, ahāp sadja, sagō' deym ataybi ilu ap'nno' e' pagbau'-bau'bi maka kala'atanbi."

Kadal saga Guru Agama maka saga Parisi

(Lukas 11:47-51)

²⁹ "Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Tahinangbi tempat ma kanabi-nabihan, tapa'altibi saga kubul bay pangubulan a'a ka'adilan. ³⁰ Yukbi isab, 'Bang bay kami allum ma waktu ka'mbo'an kami he', mbal du kami bay palamud ma hinang saga a'a kasehe'an, ya kapamapatay sigām ma saga nabi he'."

³¹ Na," yuk si Isa, "pagka buwattilu pah'lingbi, magpasab'nnal kam in ka'am panubu' min saga a'a bay amono' kanabihan e'. ³² Pehē'unbi na, talusunbi saga dusa ya bay tinagna'an e' ka'mbo'anbi.

³³ "Mbal tasipat la'atbi! Halam aniya' kaholatanbi papuwas min hukuman nalka'. ³⁴ Haka'anta kam, papi'iluku du ni ka'am saga nabi, saga a'a bal-akkal, maka saga guru. Bono'bi du sigām kasehe', kasehe' isab lansangbi du ni hāg pinapatay, kasehe' daplosanbi ma deym langgal, maka kasehe'an turulbi du min kaluma'an dakayu' ni dakayu'. ³⁵ Angkan kam pinat'kkahan hukuman, ma sabab kapamapataybi ma saga a'a halam taga-dusa, tinagna'an min si Habil anak si Adam, sampay ni si Jakariya anak si Baraki. Si Jakariya he' bay pinapatay e' bangsabi ma llotan langgal maka tongod pagkulbanan. ³⁶ Haka'anta kam to'ongan, ka'am ma ahil jaman itu pamatanggungan du karusahan saga a'a inān kamemon."

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam

(Lukas 13:31-35)

³⁷ Magkarukka'an si Isa yukna, "Arōy! Ka'am saga a'a Awrusalam, makasusa ko' ka'am ilu! Saga nabi min Tuhan hal papataybi. Saga sosoho'an Tuhan hal bantungbi bang pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku bay bilahi animuk ka'am ma sabakanku, sali' sapantun manuk d'nda bang magsabak anak-anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam. ³⁸ Nda'unbi na, asiya-siya lahatbi e' Tuhan. ³⁹ Haka'anta kam, mbal na aku ta'nda'bi pabalik sampay ni waktu kapananglitbi ma aku, ya yukbi, 'Bang pa'in binarakatan ya pinapi'itu kawakilan e' Tuhan.' "

24

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat

(Markus 13:1-13; Lukas 21:5-19)

¹ Manjari itu, makaluwas pa'in si Isa min langgal pagkulbanan, pasekot ni iya saga mulidna anudlu' hinangan langgal e'. ² Yuk si Isa, "Ta'nda'bi kahāpna. Sagō' haka'anta kam, ma sinosōng in langgal itu alubu du. Halam aniya' batuna angapin magbangkat, kinated du kamemon."

³ Puwas e', aningkō' pa'in si Isa mahē' ma būd Jaitun, pehē' ni iya saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk sigām, "Pahatiun kono' kami bang sumiyang paniya' ya bay yuknu insini', maka bang paltanda'an ai pinatuwa' bo' kinata'uwan in kapi'itunu asekot na, maka dunya itu song kiyamat na?"

⁴ Anambung si Isa, yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan. ⁵ Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām. ⁶ Makakale du kam pasal pagbono' ma kasekotan. Makakale kam isab hunub-hunub pasal pagbono' ma lahat saddi. Sagō' da'a kam tināw. Tantu paniya' pagbono' sagō' ngga'i ka ina'an-i llaw kiyamat. ⁷ Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka parinta dakayu'. Paniya' isab gotom ma sabarang lahat, maka linug ma kaluha'an dunya. ⁸ Sagō' in bala' kamemon itu hal tagna'anna sadja, sali' dalil d'nda ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.

⁹ “Bang at'kka saga pakaradja'an ina'an-i, sinaggaw du kam, tinukbalan ni saga a'a bo' kam bininasa sampay pinapatay. Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab pameya'bi ma aku. ¹⁰ Ma waktu ina'an aheka a'a bay bebeya'anku ang'bba min pagiman sigām. Aheka isab magla'at-liya'ati maka anukbal pagkahi sigām ni saga a'a ab'nsi ma si Isa. ¹¹ Aheka maglaku-laku in sigām nabi min Tuhan, maka aheka tabowa niakkalan e' sigām. ¹² Pasōng na pa'in kala'atan indaginis ma waktu sinōng inān, angka kaheka'an manusiya' mbal na maglasa-liyasahi. ¹³ Sagō' lappasan du sai-sai ahogot imanna sampay ni kahinapusan. ¹⁴ Maka lapal ahāp pasal kapagparinta Tuhan, pinagnasihāt na pa'in ma kaluha'an dunya supaya pasaplag saksi' pasal si Isa ni sabarang bangsa. Puwas e' kiyamat na dunya.”

Katika'an Landu' Abisa

(Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24)

¹⁵ “Takallam asal e' nabi Daniyel ma pasal waktu sinōng inān, yukna, aniya' 'kasammalan makaharam' pat'nna' ma deyom langgal mahasussi. Sasuku kam amassa, sinō' pahati. Bang ta'nda'bi ina'an-i, ¹⁶ sasuku a'a pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-būran. ¹⁷ Bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na angā' ai-aina. ¹⁸ Bang aniya' a'a ma humana subay mbal batukna badju'na paghaggut. ¹⁹ Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i, maka saga d'nda taga-anak duru'an lagi'. ²⁰ Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in ya llaw kalahibi inān mbal magsabu maka musim haggut atawa llaw Sabtu', ya paghalibi ni Tuhan. ²¹ Sababna saga kabinasahan ya patumbuk ma masa sinōng inān,” yuk si Isa, “akalap gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kalabayan manusiya' sangay min tagna' kapaniya' dunya, sampay ni kabuwattina'anan. Maka mbal isab kabalikan. ²² Daipara kinulangan du e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay mbal, hālam aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma sabab saga a'ana, ya asal tapene'na.

²³ “Na, bang ta'abut waktu ina'an-i, bo' aniya' ganta' anuhuma ni ka'am, yuk-i, 'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,' atawa 'Ina'an na iya maina'an', da'a to'ongan kahagarunbi. ²⁴ Sabab ma waktu ina'an aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-nahu' in sigām Al-Masi, atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda' sigām saga hinang barakatan maka saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, bo' supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan, bang hati' tabowa niakkalan. ²⁵ Pakale kam,” yuk si Isa, “bay na kam pata'uku ma pasal ina'an-i ma hālam gi' ta'abut waktuna.

²⁶ “Angkan ko', bang aniya' angupama ni ka'am, yuk-i, 'Ina'an Al-Masi ma lahat hālam maga'a', da'a kam pehē'. Atawa bang yukna, 'Ina'an iya patapuk maina'an', da'a beya'unbi. ²⁷ Sabab aku Anak Manusiya' itu, bang

aku pabalik na, ta'nda' du kapi'ituku, buwat lāt aninagan b'ttong langit min sobangan sampay ni s'ddopan.”²⁸ Magparalilan si Isa, yukna, “Maingga-maingga lahat kaniya'an patay, ina'an du patipun saga owak.”

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28)

²⁹ “Na,” yuk si Isa, “apuwas pa'in saga kabinasahan bay sabbutku he', 'Angalendom mata llaw, mbal amuwan sawa mata bulan. Saga bitu'un magkapakpak na min diyata' langit, saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.’

³⁰ “Ma waktu ina'an, patuwa' du paltanda'an ma b'ttong langit, paltanda'an sin Anak Manusiya'. Jari magdukka kabangsa-bangsahan kamemon ma deyom dunya. Ta'nda' e' sigām in Anak Manusiya' pi'itu labay min gabun, aheya barakatna maka sanglit sahayana. ³¹ Puwas e' pinah'ling tiyup-tiyup bo' yampa soho'na saga mala'ikatna pehe' ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay tapene'na, min bihing langit dambila' maka dambila'.”

Pamintāngan min Kayu Igira
(Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33)

³² “Pamintānginbi po'on kayu igira,” yuk si Isa. “Bang ta'nda'bi kayu igira itu angugbus tōng engas-engasna, sampay angandahun na to'ongan, minnē' kata'uanbi song musim pang'llaw na. ³³ Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am e', minnē' isab kata'uanbi in kabalikku ni dunya asekot na. ³⁴ Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “ma dalam gi' magpatayan kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon bay pamissalaku he'. ³⁵ Papinda du langit maka dunya, sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan magkapinda.”

Waktu Kabalik si Isa Mbal Kinata'uan
(Markus 13:32-37; Lukas 17:26-36)

³⁶ “Halam aniya' makata'u bang sumiyan llaw maka waktu kabalikku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal kinata'uan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal Mma'ku Tuhan ya makata'u. ³⁷ Bang ta'abut waktu kabalikku pi'itu, sali' du kahālanna maka kahālan bay ma masa si Nū he'. ³⁸ Saga a'a ma masa dahū lagi' min latap aheya, hal magkakanan maka maginunan. Bay sigām magh'nda-h'lla, sampay ta'abut waktu kasakat disi Nū ni diyata' adjung. ³⁹ Halam tata'u e' saga a'a inān bang ai song tum'kka ni sigām. Yampa kinata'uan bang sigām katumbukan latap na, maka tabowa alaglag kamemon. Buwattē' isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang aku, Anak Manusiya', pabalik na pi'itu. ⁴⁰ Ma waktu inān aniya' duwangan a'a maghinang ma huma, jari niā' dakayu' ati tabba dakayu'. ⁴¹ Aniya' duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu, niā' dakayu' ati tabba dakayu'.

⁴² “Angkan kam subay pajaga, sabab mbal kata'uanbi bang sumiyan waktu pabalik Panghū'bi pi'itu. ⁴³ Sagō' pahati kam, bang a'a tag-dapu luma' bay ata'u bang lisag pila ya kasakat panangkaw ni luma'na, tantu du iya magjaga bo' mbal tasōd luma'na. ⁴⁴ Angkan kam soho'ku subay patanam sakahaba' waktu, sabab pabalik du Anak Manusiya' ma waktu mbal kata'uanbi.”

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Lukas 12:41-48)

⁴⁵ “Bang aniya' sosoho'an ahāp akkalna, a'a kapangandolan, ya na ina'an pinene' e' nakura'na magmandul ma saga sosoho'an kasehe'an. Iya na isab magatas-pikil ma balanja' sigām. ⁴⁶ Na, bang bay alikut nakura' inān bo' at'kka na pabīng, aheya kahāpan sosoho'an inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay pamahinang iya. ⁴⁷ Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon ma sosoho'an kapangandolan e'. ⁴⁸ Sagō' bang sosoho'an inān bay ala'at addatna, bo' yukna ma deyom atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka, ⁴⁹ anagna' iya angala'ugan saga pagkahina sosoho'an e'. Maglami-lami iya maka saga a'a paglalango. Magkakan iya sampay maginum maka sigām. ⁵⁰ Sakali patagha' sadja ya t'kka nakura' inān, ma waktu dalam kinata'uwan e' sosoho'an. ⁵¹ Tantu iya nilagut e' nakura'na, sampay abutang. Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka saga a'a ya magbau'-bau' in addat sigām ahāp. Maina'an sigām magtangis maka magtage'ot empon sigām.”

25

Sangpū' Budjang

¹ Magparalilan si Isa pabalik, yukna, “Buwattitu ya kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu: sali' dalil sangpū' budjang bay amowa palita'an sigām pakaniya-kaniya, patanam pehē' anampang pangantin l'lla. ² Lima budjang inān sali' arupang, bo' lima inān ataha' asal akkal sigām. ³ Na, in lima budjang arupang itu bay amowa palita'an sagō' dalam bay amowa ns'llan maglabi pangisi ni palita'an sigām bang song ap'dda. ⁴ Ya lima budjang taga-akkal bay amowa pangisihan ap'nno' e' ns'llan, saddi isab ya ma deyom palita'an. ⁵ Na, pagka at'ggol t'kka pangantin l'lla, kinaru' na sigām kamemon angkan tatuli.

⁶ “Ta'abut pa'in tonga' bahangi, aniya' angalingan yukna, ‘Ilu na pangantin l'lla. Dai' na kam anampang iya.’ ⁷ Abati' na kasangpū' budjang inān ati pinahāp e' sigām keyat palita'an sigām. ⁸ Yuk saga budjang arupang ni budjang taga-akkal, ‘Amuwan kam kono' ns'llanbi ilu, sabab song na ap'dda palita'an kami.’ ⁹ ‘Ē, mbal, yuk budjang taga-akkal e'. ‘Mbal maka'abut ns'llan itu ma kitam kamemon. Pehē' kam ni tinda am'llihan di-bi.’ ¹⁰ Na, pehē' na ni tinda saga budjang arupang inān am'lli ns'llan. Alikut pa'in sigām, magtūy at'kka pangantin l'lla. Ya lima budjang asal asakap bay ameya' ma iya pasōd ni deyom luma' pagkawinan bo' yampa tināmbol lawang.

¹¹ “Mbal at'ggol at'kka budjang kasehe'an min tinda, ati angalingan ni pangantin l'lla. ‘O Tuhan, yuk sigām, ukabin kami.’ ¹² Sagō' anambung pangantin l'lla yuk-i, ‘Mbal ukabku, mbal kam takilaku.’

¹³ “Na,” yuk si Isa, “subay kam pajaga to'ongan, sabab mbal kata'uwanbi bang sumiyan llaw atawa waktu kabalikku pi'itu.”

T'llungan Sosoho'an
(Lukas 19:11-27)

¹⁴ “Buwattitu ya kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu, sali' dalil dakayu' a'a magbantua atulak ni lahat saddi. Ma dalam lagi' iya palanjai, pinatimuk e'na saga sosoho'anna bo' pajagahanna alta'na ma sigām. ¹⁵ Ya pang'bbana ma sigām dangan maka dangan inān pinapagtongod maka akkal-kapandayanna. Dangan bay pang'bbahan limangibu pilak, dangan duwangibu pilak, maka dangan dangibu. Puwas

e' atulak na a'a tag-alta' he'. ¹⁶ Na, ya tendog bay pang'bbahan limangibu pilak inān, magtūy magusaha'an sīn ma iya ati makauntung iya limangibu pilak. ¹⁷ Damikiyanna sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan duwangibu pilak, makauntung iya duwangibu pilak isab. ¹⁸ Sagō' ya sosoho'an bay pang'bbahan dangibu pilak e', pehē' angali' lowang panapukan sīn nakura'na ma deyom tana'.

¹⁹ "At'ggol-t'ggol pa'in minnē' amole' na nakura' sigām. Pagt'kkana, magbista iya maka sosoho'anna. ²⁰ Ya sosoho'an bay pang'bbahan limangibu pilak e' ang'nde'an limangibu pilak bay tauntungna. Yukna ni nakura', "Tuwan, bay aku pang'bbahannu limangibu pilak pagpo'on. Itiya' isab limangibu pilak bay tauntungku." ²¹ Yuk nakura', 'Ahāp hinangnu. Ahantap ka maka kapangandolan. Pagka ka'a ilu kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku du isab ma ka'a alta' aheka to'ongan. Dai' ka, palamud ka ma kakoyaganku.'

²² "Puwas e' pina'an isab sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan duwangibu pilak e'. Yukna ni nakura', "Tuwan, bay pang'bbahannu aku duwangibu pilak pagpo'on. Itiya' isab untungna duwangibu pilak." ²³ Yuk nakura'na, 'Ahāp ko' hinangnu ilu. Ahantap ka maka kapangandolan. Pagka ka kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku isab ma ka'a alta' aheka. Dai' ka, palamud ka ma kakoyaganku.'

²⁴ "Puwas e' pina'an isab sosoho'an dakayu', ya bay pang'bbahan dangibu pilak. Yukna ni nakura', "Tuwan, kata'uwanku asal in ka'a akuriput. Angani ka minsan ngga'i ka ka'a ya bay magsangsā' ananom. Amatimuk ka, minsan ngga'i ka ka'a ya bay maghampa'. ²⁵ Tināw aku ma ka'a, angkan bay tapukanku sīnnu ma deyom tana'. Ā! Itiya' na.'

²⁶ "Anambung nakura' inān, yukna, 'Ala'at ka! Lisu'an sidda! Kata'uwannu bahā' in aku anguntung min ngga'i ka paglu'uganku, angā' aku buwa' isab min dalam bay tanomku? ²⁷ Na, bang buwattē', arapun bay patau'nu sīnku ma deyom bangko. Jari pagt'kkaku ta'ā'ku du sīnku sampay anakna.' ²⁸ Puwas e' ah'ling nakura' ni sosoho'an saddi, yukna, 'Ngā'unbi sīn min iya itu ati pamuwanun ni a'a dakayu', ya aniya' sīnna sangpū' ngibu pilak inān. ²⁹ Sabab sasuku kapangandolan ma aheka, kin'nnopan du ma iya sampay ni manglabi-labihan. Sagō' sasuku mbal kapangandolan minsan ma ariki', kinulangan du ai-ai bay ma iya. ³⁰ Na, ya sosoho'an dalam aniya' kapūsanna itu, larukinbi iya pehē' ni deyom kalendoman. Magaluran saga a'a mahē', magtage'ot isab empon sigām.' "

Pasal Hukuman ma Llaw Kahinapusan

³¹ Masi amandu' si Isa, yukna, "Bang aku Anak Manusiya' pabalik pi'itu maka sanglit-sahayaku, sinehe'an du aku e' kamemon saga mala'ikat. Aningko' isab aku ma tingko'an sultan. ³² Jari makatimuk pa'in palbangsa-bangsahan ma alopanku, papagsaddiku sigām, buwat a'a magipat hayop amapagsaddi bili-bilina maka kamingna. ³³ Saga a'a adil, ya sali' hantang bili-bili, pasaddiku tampal ni kowan. A'a kasehe'an, ya hantang kambang, pasaddiku tampal ni gibang. ³⁴ Jari angallam aku, ya pagsultanan sigām. Yukku ma saga a'a ma atagku tampal ni kowan, 'Ka'am kabuwanan kahāpan e' Mma'ku, pi'itu na kam bo' kaniya'an palsuku'an ma deyom pagparintahanku, ya bay tinagamahan ka'am asal e' Tuhan sangay min waktu kapaniya' dunya itu. ³⁵ Ya na ilu panungbas ka'am. Sabab bay aku lingantu ati pakanbi aku. Bay aku patay bohe' ati painumbi aku. Bay aku a'a liyu ati pa'iddabi aku ma deyom luma'bi. ³⁶ Bay dalam aniya' s'mmekku

ati pas'mmekanbi aku. Bay aku asaki ati ussapbi aku. Bay aku ma deyom kalabusu ati tibawbi.'

³⁷ "Anambung du saga a'a adil inān, yuk-i, 'Sumiyan ka bay ta'nda' kami lingantu, ati pakan kami ka, atawa patay bohe' ati painum kami ka? ³⁸ Sumiyan ka bay ta'nda' kami sali' a'a liyu, ati pa'idda kami ka ma deyom luma' kami? Sumiyan ka bay ta'nda' halam aniya' s'mmeknu, ati pas'mmekan kami ka? ³⁹ Sumiyan ka bay ta'nda' kami asaki atawa ma deyom kalabusu, ati tibaw kami ka?' ⁴⁰ Sambunganku du saga a'a inān, yukku, 'Haka'anta kam to'ongan, sumiyan-sumiyan aniya' bay kahinanganbi buwattē' ma dakayu' bebeya'an ku areyo' kapaga'ana ilu, aku ya kahinanganbi.'

⁴¹ "Puwas e', ah'lling aku ni saga a'a kasehe'an inān, ya ma atagku tampal ni gibang. Yukku, 'Ala'an kam min aku, saga pagmulka'an Tuhan. Pehē' kam ni api nalka', ya tinagamahan nakura' saitan maka saga tendogna.

⁴² Ya na ina'an panungbas ka'am, sabab bay aku lingantu sagō' halam aku bay pakanbi. Bay aku patay bohe' sagō' halam aku bay painumbi. ⁴³ Bay aku a'a liyu sagō' halam aku bay pa'iddabi ma deyom luma'bi. Bay halam aniya' s'mmekku sagō' halam aku bay pas'mmekanbi. Bay aku asaki, bay aku ma deyom kalabusu, sagō' halam aku bay tibawbi.'

⁴⁴ "Jari anambung du saga a'a inān, yuk sigām, 'Sumiyan ka bay ta'nda' kami lingantu, atawa patay bohe', atawa pina'an ni lahat kami sali' a'a liyu? Sumiyan ka bay ta'nda' kami halam aniya' s'mmeknu, atawa asaki, atawa ma deyom kalabusu, ati halam bay tinabang e' kami?' ⁴⁵ Sambunganku sigām, yukku, 'Haka'anta kam to'ongan, sumiyan-sumiyan kam halam bay anabang ma dakayu' bebeya'an ku areyo' kapaga'ana itu, sali' aku ya halam bay tabangbi.' ⁴⁶ Manjari saga a'a inān pinehē' du ni kabinasahan ya anatas ni kasaumulan. Sagō' in saga a'a adil pinaniya'an kalluman kakkal ni kasaumulan."

26

Pinagisunan si Isa

(Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

¹ Aubus na e' si Isa pamandu'na kamemon, ati ah'lling iya ni saga mulidna. ² Yukna, "Asal kata'uanbi, Hinang Paglakad na simuddai. Ya na ko' ina'an llaw pamatukbal Anak Manusiya' ni saga a'a bo' nilansang ni hāg pinapatay."

³ Manjari saga imam alanga maka saga pagmatto'ahan magtimuk pehē' ni astana' si Kayapas ya Imam Muwallam. ⁴ Magisun sigām bang buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay. ⁵ "Sagō'," yuk sigām, "da'a pasalta'ta ma pagjamu, bo' mbal ahiluhala' saga a'a kamemon."

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut

(Markus 14:3-9; Yahiya 12:1-8)

⁶ Na, ina'an si Isa ma Betani, ma deyom luma' si Simun, a'a bay ni'ipul. ⁷ Ma pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa bingki'-bingki' hinangan batu pote', isihan ns'llan pahamut landu' ah'alga'. Jari binusugan e'na kōk si Isa. ⁸ Pag'nda' saga mulid, magtūy ap'ddi' atay sigām. "Ah'alga' ns'llan itu, angay pinaka'at?" yuk sigām. ⁹ "Arapun du pa'in bay pinab'llihan ma hatusan pilak ati b'llihanna pamuwan ni saga a'a miskin."

¹⁰ Sagō' kinata'uwān e' si Isā bang ai pinagbissala e' saga mulid inān, angkaŋ yukna, "Angay sasawbi d'nda itu? Ahāp sidda hinangna ma aku.
¹¹ Paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am, sagō' aku itu dai'-dai' du.
¹² Ya angkaŋ d'nda itu bay amu'usan ns'llan pahamut ni baranku, pangawal llaw pagkubul ma aku.
¹³ Haka'anta kam," yuk si Isā, "pi'ingga-pi'ingga lahat pagnasihatan lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang d'nda itu, pangentoman ma iya."

Kapanipu si Judas Iskariyut ma si Isā
(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

¹⁴ Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isā min kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga amowa sigām magbissala.
¹⁵ Yukna, "Ai pamuwānbi aku bang si Isā sōnganku ni ka'am?" Ni'itungan iya t'lumpū' solag sīn dī pilak panamba iya.
¹⁶ Pagubus, amiha na si Judas waktu ahāp panōngna si Isā ni sigām.

*Pagsakap ma Hinang Paglakad**
(Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Yahiya 13:21-30)

¹⁷ Na, ta'abut pa'in tagna'an llaw pangisbat Hinang Tinapay Dalam Pasuligna, pehē' ni si Isā saga mulidna atilaw iya, yuk-i, "Maingga kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang Paglakad?"

¹⁸ Yuk si Isā, "Aniya' dakayu' a'a ma deyum da'ira ilu, pehē' kam ni iya ati haka'inbi. Yukbi, 'Sinō' ka nihaka'an e' guru, asekot na kono' waktu ya pangangganta' iya. Bilahi iya magjamu maka saga mulidna ma luma'nu bo' maghinang Hinang Paglakad.'" ¹⁹ Na bineya' e' saga mulid inān bay panohō'an si Isā, ati sinakap e' sigām pagjamu Paglakad.

²⁰ Pagabay kohap pa'in, magtingkō'an na si Isā maka saga mulidna kasangpū' maka duwa ma pagkakanan.
²¹ Amangan pa'in, amissala si Isā ni sigām, yukna, "B'nnal ya pah'lingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am magbantu anōngan aku ni bantaku."

²² Magtūy landu' asusa saga mulid he', ati atilaw sigām ma si Isā magsunu'-sunu', yuk-i, "Ngga'i ka bahā' aku, tuwan?"

²³ Yuk sambung si Isā, "Ya sehe'ku magt'nno'an tinapayna ni deyum pinggan itu, ya na iya anōngan aku.
²⁴ Aku itu, Anak Manusiya'," yuk si Isā, "amatay du buwat bay tasulat ma pasalanku. Sagō' asiya-siya du a'a anōngan Anak Manusiya' ni bantana. Ahāp lagi' a'a inān dalam bay nianakan."

²⁵ Jari ah'ling si Judas, ya song anukbalan si Isā ni bantana. "Tuwan Guru," yukna, "aku na bahā' ya pagbissalanu ilu?"

Yuk si Isā, "Aho', buwat na yuknu ilu."

Jamuan Pangentoman ma Panghū' Isā
(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

²⁶ Hinabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isā. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na, ati pamuwanna ma saga mulidna. "Sambutunbi bo' kakanunbi," yukna, "sabab in tinapay itu baranku ko'."

²⁷ Niā' isab e'na dakayu' sawan isihan binu-anggul, ati niamu'an isab pagsukulan bo' yampa sōnganna ni sigām. "Ka'am kamemon," yukna, "inumunbi isi sawan itu.
²⁸ Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya'. Song pinabu'us laha'ku ma sabab a'a aheka,

* **26:16** 26:17 Hinang Paglakad: hinang pangentoman waktu bay kapaglakad ma bangsa Isra'il e' Mala'ikat Pangmumulka'.

pangampunan dusa sigām. ²⁹ Haka'anta kam, puwas itu mbal na aku anginum binu-anggul itu pabīng. Subay na kitam magbeya' anginum binu-anggul baha'u ma deyom pagparintahan Mma'ku bo' yampa aku makainum pabīng."

³⁰ Aubus pa'in e' sigām angalang dakayu' kalangan pamudji Tuhan, paluwas na sigām tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros

(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

³¹ Manjari amūng si Isa ni sigām, yukna, "Sangom itu alahi du kam kamemon ang'bba min aku, buwat tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,

'Bono'ku,' yuk Tuhan, 'a'a angupiksa' bili-bili,
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.'

³² Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū aku min ka'am tudju ni lahat Jalil."

³³ Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, "Mbal ka bbahanku minsan ka ni'bbahan e' kasehe'an."

³⁴ Yuk si Isa ni iya, "Haka'anta ka to'ongan. Ma sangom itu, ma dalam gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal takilānu."

³⁵ Yuk sambung si Petros, "Minsan aku paunung amatay ma ka'a, mbal du ka paliluhanku." Buwattē' du isab pah'lling saga mulid kasehe'an.

Ma Kabbun Getsemane

(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)

³⁶ Manjari palanjal na disi Isa ni kabbun niōnan Getsemane. Yuk si Isa ni saga mulidna, "Maitu kam aningō'. Pina'an lagi' aku anabbut Tuhan."

³⁷ Ya binowa e' si Isa panehe', si Petros maka duwangan anak si Sibidi. Sakali magkasusahan si Isa, magk'bba-k'bba deyom atayna. ³⁸ Yukna ni t'llungan mulidna he', "Aku itu agon-agon magkamamatay ma sabab kasusahan itu. Angagad kam maitu, sehe'inbi aku magjaga."

³⁹ Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, kum'ppang iya ni tana' maka e'na anabbut ni Tuhan. Yukna, "Arōy, Mma!' Bang makajari, la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in min kabaya'annu du."

⁴⁰ Puwas e' pabīng si Isa ni sehe'na kat'llungan, bo' tabākna sigām magtulihan. Yukna ni si Petros, "Angay kam mbal makatatas magjaga maka aku minsan la'a hal danjām? ⁴¹ Pajaga kam, angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-bowa e' sasat. Lilla' asal deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi."

⁴² Sakali pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng. Yukna, "O Mma', bang mbal kala'an an kabinasahan itu, luwal bang kalabayanku, na, ka'a du iya abeya'." ⁴³ Makabalik pa'in iya ni disi Petros, tabākna na isab sigām magtulihan pabīng sabab kinaru' sidida.

⁴⁴ Manjari pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng buwat bay dahū, kamint'lluna na. ⁴⁵ Puwas e' pabalik iya ni mulidna kat'llungan. Yukna, "Oy, atuli gi' kam? Pahali-hali gi' kam? Nda'unbi ba, ta'abuf na waktuku. Aku, Anak Manusiya' itu, arai' na tinukbalan ni pang'ntanan saga a'a ala'at. ⁴⁶ Pabungkal kam. Sūng kitam, sabab ilu na a'a ya anōngan aku ni sigām."

Pagsaggaw ma Si Isa

(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

⁴⁷ Na, hinabu lagi' si Isa ah'ling ni saga mulidna, magtüy at'kka pina'an si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpü' maka duwa he'. Aheka a'a magbeya' maka iya magpamowa takos maka saga kakakal. Bay sigām sinō' pina'an e' saga kaimaman alanga maka e' saga pagmatto'ahan. ⁴⁸ Bay sigām asal kabuwanan pandoga e' si Judas bo' aniya' pangilahan sigām ma si Isa. Ya pamissalana ma sigām, "In a'a siyumku, ya na he' saggawunbi."

⁴⁹ Pagt'kka si Judas pina'an magtüy iya pa'abut ni si Isa magaddat ma iya, yukna, "Salam, Tuwan Guru," ati siyumna si Isa.

⁵⁰ "Bagay," yuk si Isa ni iya, "lanjalin hinangnu."

Sakali pasekot ni si Isa saga a'a inān anaggaw iya, amalutan iya pahogot.

⁵¹ Sagō' aniya' sehe' si Isa dakayu' bay angahurusan pakokosna. Nilagut e' a'a itu dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, autas magtüy dambila' taingana. ⁵² Yuk si Isa, "Pabalikun takosnu ni tagubanna ilu, sabab sasuku amowa kalis pamapatay a'a, amatay du isab iya e' kalis. ⁵³ Halam bahā' kata'uwanbi, bang aku angamu' tabang ni Mma'ku nirūlan sadja aku? Pinabeya'an du aku mala'ikatna ma ibuhan. ⁵⁴ Sagō' bang aku ganta' angamu' tabang, mbal magmaksud ya bay tasulat ma deyom Kitab, ya yukna in saga pakaradja'an itu subay pat'kka buwattitu."

⁵⁵ Manjari ah'ling si Isa ni ba'an an a'a inān, yukna, "Pangannalbi bahā' in aku itu munda, ya po'on kam subay amowa takos maka kakakal panaggawbi aku? Llaw-llaw na pa'in aku bay mahē' aningkō' amandu' ma deyom langgal pagkulbanan, sagō' hlam aku saggawbi. ⁵⁶ Patut bang saga pakaradja'an itu kamemon pinat'kkahan aku bo' supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' kanabi-nabihan ma deyom Kitab." Magtüy maglahian saga mulid si Isa kamemon. Jari pinasagaran na iya.

Si Isa Paharap ni Tumpukun Maghuhukum

(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-24)

⁵⁷ Manjari binowa si Isa e' a'a bay anaggaw iya pina'an ni luma' si Kayapas ya Imam Muwallam. Ina'an magtimuk saga guru sara' agama maka pagmatto'ahan. ⁵⁸ Si Petros bay paturul ma si Isa sagō' min katahan. Paturul iya sampay pasōd na ni deyom halaman luma' Imam Muwallam. Ma deyom pa'in, magtingkō'an iya maka saga jaga imam bang pa'in ta'nda'na bang ai kamattihan si Isa. ⁵⁹ Saga kaimaman alanga maka saga a'a ma Tumpukan Maghuhukum inān amiha sababan panuntut sigām ma si Isa, minsan ngga' ka b'nnal, bang pa'in aniya' pagsababan pamapatay sigām ma iya. ⁶⁰ Saguwā' minsan aheka a'a bay anaksi' puting pasal si Isa, hlam aniya' pagsababan b'nnal tabāk sigām. Ma katapusanna, aniya' duwangan a'a pa'alop ma palhimpunan ah'ling, ⁶¹ yuk sigā, "Bay takale kami a'a itu ah'ling in iya angalubu langgal pagkulbanan, ati ma deyom t'llung'llaw kono' tapat'nggena pabalik."

⁶² Manjari an'ngge Imam Muwallam amissala ma si Isa, yukna, "Ka'a ilu, hlam bahā' aniya' da'awanu ma panuntut ka'a itu?" ⁶³ Sagō' hlam anambung si Isa. Amissala pabing Imam Muwallam, yukna, "Pasapata ka ma ōn Tuhan ya kakkal salama-lama. Haka'in kami to'ongan bang ka'a Al-Masi, Anak Tuhan."

⁶⁴ "Aho'," yuk si Isa, "ya na yuknu. Sagō' haka'anta kam, mbal du at'ggol ta'nda'bi du Anak Manusiya' aningkō' ma bihing Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan. Maka ta'nda'bi du iya pi'itu ameya' ma gabun min deyom sulga'."

⁶⁵ Manjari ginese' e' Imam Muwallam pakayanna, kabowa astolna. Yukna, "A'a itu amah'ling pangkal ni Tuhan! Da'a na kitam amiha saksi' saddi! Takalebi na llingna pangkal! ⁶⁶ Ai pangahukumbi?"

Yuk sambung sigām, "Subay iya pinat'nna'an hukuman ni kamatay."

⁶⁷ Puwas e' niludja'an si Isa e' sigām ma baihu'na, maka pinagtibu'. Aniya' isab sigām bay anampak iya, ⁶⁸ maka e' sigām ah'ling, yuk-i, "Bang ka'a Al-Masi, tokorun bang sai ya bay anampak ka'a!"

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa

(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Manjari ina'an si Petros aningkō' ma halaman luma' he'. Aniya' pehē' ni iya dakayu' d'nda, ipatan Imam Muwallam. Yuk d'nda itu ni iya, "Ka'a ilu, bay sa ka ameya' ma si Isa, ya a'a Jalil inān."

⁷⁰ Sagō' amalilu si Petros ma aloan a'a inān kamemon. "Mbal kata'uwanku," yukna, "bang ai ya pah'lingnu ilu." ⁷¹ Puwas e' pehē' iya tudju ni bowa' lawang, ati aniya' ipatan d'nda saddi bay maka'nda' iya. Pag'nda' d'nda itu ma si Petros, yukna ni saga a'a maina'an, "A'a itu bay ameya' ma si Isa, a'a Nasaret inān."

⁷² Magtūy amalilu si Petros pabīng maka anapahan iya di-na. "Mbal kata'uwanku a'a inān!" yukna.

⁷³ Mbal at'ggol, pina'an ni si Petros saga a'a ya asal magt'nggehan maina'an. Yuk sigām, "Kata'uan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab tapangli'ta ka ma bissalanu."

⁷⁴ Minnē' magbalik-balik si Petros anapahan di-na. Ya pah'lingna, "Mbal takilaku a'a inān!"

Saru'un-du'un du angukku'uk manuk, ⁷⁵ ati taentom e' si Petros bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, "Ma mbal gi' angukku'uk manuk sangom itu, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu." Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya maka he'na magdukka to'ongan.

27

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu

(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Yahiya 18:28-32)

¹ Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, maggara' kaimaman alanga kamemon maka saga pagmattō'ahan bangsa Yahudi bang buwattingga pamapatay sigām ma si Isa. ² Manjari kinarenahan si Isa bo' yampa tin'kkahan ni si Pilatu, gubnul bangsa Rōm.

Kamatay si Judas

(Kahinangan 1:18-19)

³ Pagta'u si Judas, in si Isa pinat'nna'an hukuman na ni kamatay, magtūy iya magsusun ma bay hinangna anukbalan iya ni bantana. Jari pehē' iya ni kaimaman alanga maka ni pagmattō'ahan, arak ang'nde' sīn bay panamba iya, t'llumpū' solag sīn Yahudi, dī pilak. ⁴ Yukna ma sigām, "Aheya dusaku sabab katukbalanku a'a halam taga-dusa, maka itiya' iya arai' na pinapatay."

"Min ka'a ko' ilu," yuk sigām. "Ngga'i ka min kami."

⁵ Sakali nihantakan sīn inān e' si Judas ni lantay langgal bo' yampa paluwas minnē' maggantung di-na bo' amatay.

⁶ Manjari kaimaman inān amuwa' sīn bay nihantakan e' si Judas e'. Yuk sigām, "Sīn itu haram bang ma agamata sabab bay tambahan pamapatay a'a. Mbal manjari pinatimbul ni sīn langgal." ⁷ Arakayu' pa'in paggara'

sigām pasal sīn inān, bo' wa'i tapam'lli tana' min a'a magtatampa, ati ginuna pangubulan saga a'a liyu. ⁸ Angkan tana' inān niōnan, “Tana' tambahan laha'” sampay ni kabuwattituhan. ⁹ Na, ma sabab hinang inān, aniya' kamaksuranna ma bay tasulat e' nabi Irimiya, ya yukna, “Niā' e' sigām t' lumpū' solag sin dī pilak ya halga' baran a'a bang ma bangsa Isra'il, ¹⁰ ati ginuna pam'lli tana' min a'a magtatampa. Ya na he' bay panoho'an aku e' Tuhan.”

Si Isa Sinumariya e' si Pilatu

(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Yahiya 18:33-38)

¹¹ Manjari ina'an si Isa an'ngge ma dahuan gubnul Pilatu, sinumariya e'na. “Na,” yuk gubnul, “sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?”

Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.” ¹² Sagō' halam bay sambunganna saga tuntut bay panuntut iya e' kaimaman alanga maka pagmatto'ahan.

¹³ Ah'lling si Pilatu ni iya, yukna, “Halam bahā' takalenu panuntut saga a'a itu ma ka'a?”

¹⁴ Sagō' halam anambung si Isa minsan dakabtang, angkan ainu-inu to'ongan gubnul e'.

Si Isa Pinat'anna'an Hukuman ni Kamatay

(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

¹⁵ Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma Hinang Paglakad, ya kabiyaksahan gubnul subay aniya' dakayu' pilisu pinaluwas, sai-sai pinene' e' saga Yahudi. ¹⁶ Ma waktu ina'an aniya' dakayu' pilisu babantugun, onna si Barabbas. ¹⁷ Manjari, makapagtimuk pa'in pina'an kaheka'an a'a, tinilaw sigām e' si Pilatu. “Sai kabaya'anbi,” yukna, “subay paluwasku? Si Barabbas atawa si Isa, ya niōnan Al-Masi itu?” ¹⁸ Malaingkan kinata'uwan e' gubnul bang ai sababanna angkan si Isa bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud sigām anghid ma si Isa.

¹⁹ Aningkō' pa'in si Pilatu ma lugal paghukuman, aniya' lapal pinabeya' ni iya e' h'ndana. Yuk lapal, “Da'a ka palamud ni hukuman a'a a'adil ilu. Sabab aniya' tauppiku dibuhi' pasalanna, sidda aku bay maglimpa-limpa.”

²⁰ Manjari ba'anan a'a inān bay tapogos e' kaimaman alanga maka e' pagmatto'ahan subay angamu' pinaluwas si Barabbas, bo' si Isa ya sinō' pinapatay. ²¹ Sagō' tinilaw sigām pabīng e' gubnul e'. “Sai ma deyom duwangan pilisu itu,” yukna, “subay paluwasku?”

“Si Barabbas,” yuk sigām.

²² Atilaw si Pilatu ma sigām, yukna, “Inayku bahā' si Isa itu, ya niōnan Al-Masi?”

“Lansangun iya ni hāg,” yuk sigām kamemon.

²³ Sagō' atilaw gi' si Pilatu. Yukna, “Ai bay hinangna ala'at?”

Luhūy pakosog pangolang saga a'a he', yuk-i, “Lansangun iya ni hāg!”

²⁴ Pagta'u si Pilatu in katimukan a'a inān mbal pahawid maka arai' na aheya kahiluhala'an, magtūy iya angā' bohe' bo' yampa kose'anna tanganna ma dahuan sigām, paltanda'an in iya papuwaw min palkala' he'. Yukna ni sigām, “Bang pa'in ngga'i ka min aku bang a'a itu pinapatay. Min kahinanganbi na.”

²⁵ Anambung saga a'a inān kamemon, yuk-i, “Akuhan kami kamatayna, minsan kami kapellengan sampay ni magsuring-magsaingsing.”

²⁶ Sakali si Barabbas ya pinaluwas e' si Pilatu tudju ni ba'anan a'a he'. Sagō' si Isa pinaraplosan e'na ma saga sundalu. Pagubus, sinōngan iya ni saga a'a ya angalansang iya ni hāg.

Si Isa Pinagtungging e' Saga Sundalu
(Markus 15:16-20; Yahiya 19:2-3)

²⁷ Manjari binowa si Isa e' saga sundalu gubnul pehē' ni deyom astana', ati tinimuk iya he' damba'an sundalu. ²⁸ Nila'an an e' sigām s'mmekna bo' pamajuba ma iya manta keyat sali' hantang sultan. ²⁹ Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali' panumping sultan pinat'nna' ni kōkna. Puwas e' pina'nlanan iya tungkud ma tanganna kowan, bo' yampa sigām angōk-tu'ut ni dahuanna magtungging iya, yuk-i, "Mahaldika! Mahaldika! Sultan Yahudi!" ³⁰ Pinagludja'an iya e' sigām, niā' e' sigām tungkud bay ma tanganna bo' pam'ppok kōkna. ³¹ Na, aubus pa'in kapagtungging sigām ma iya, magtūy niurusan manta bay pajubana inān ati pinas'mmekna iya maka bay s'mmekna tagna'. Puwas e' binowa iya paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

³² Salta' pa'in sigām paluwas min da'ira inān, aniya' talanggal sigām l'la min lahat Kirini, ōnna si Simun. Minandahan iya e' saga sundalu, sinō' anangung hāg si Isa. ³³ Pagt'kka pa'in sigām ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat "Peya'-peya' Kōk", ³⁴ arak pamainum sigām ma si Isa binu-anggul kalamuran tambal apa'it. Sagō' pag'ssana, mbal iya anginum.

³⁵ Aubus pa'in e' saga sundalu bay angalansang si Isa ni hāg sampay amat'ngge hāgna, maglegot na sigām bo' pinagtokoran e' sigām s'mmekna bang sai kat'nna'anna. ³⁶ Puwas e' aningko' sigām maina'an anganjaga. ³⁷ Aniya' sulat panuntut bay pinat'nna' e' sigām ma hāg min diyata' kōk si Isa. Yuk sulat e',

"SI ISA, SULTAN BANGSA YAHUDI."

³⁸ Aniya' isab duwangan mundu pinasambeya' ma si Isa. Nilansang sigām na hāg, dakayu' ma bihing si Isa tampal ni kowan, dakayu' tampal ni gibang.

³⁹ Na, pinagudju' na pa'in si Isa e' a'a maglaulabay, pinaghanduk-handukan. ⁴⁰ "Allā," yuk sigām, "ka'a iya angalangkat langgal pagkul-banan inān, ati pabangunnu kono' pabing ma deyom t'lung'llaw! Angalappasan ka di-nu bang ka b'nnal Anak Tuhan. Pareyo' ka min hāg ilu!" ⁴¹ Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara' agama maka saga pagmatto'ahan. ⁴² "A'a itu," yuk sigām, "ata'u angalappas ma a'a saddi sagō' mbal makalappas di-na. Sultan bangsa Isra'il kono' iya! Bang iya ganta' makapareyo'an di-na min hāg, am'nnal kitam ma iya! ⁴³ Angandol iya ma Tuhan, maka in iya kono' Anak Tuhan. Nda'ta kono' bang Tuhan bilahi angalappas iya!" ⁴⁴ Ya du duwangan mundu bay nilansang pinasambeya' ma si Isa, ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

⁴⁵ Na, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap. ⁴⁶ Paglisag t'llu saga, akosog e' si Isa angalingan, yukna, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Hatina, "Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?"

⁴⁷ Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe', "Angalinganan iya nabi Elija." ⁴⁸ Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus ni deyom binu al'ssom bo' yampa pasagnatna ni tōng kayu-kayu. Arak pamainumna ma si Isa.

⁴⁹ Sagō' magin'mbal saga a'a kasehe', yuk-i, "Sagarinbi iya. Nda'ta lagi' bang patuwa' nabi Elija angalappas iya."

⁵⁰ Sakali angolang si Isa pabalik, magtūy ab'kkat napasna.

⁵¹ Saru'un-du'un du ya kultina bay pangagpang ma deyum langgal pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'. Ajogjog deyum dunya, maka magkabila' saga batu lakit. ⁵² Aniya' isab kakubulan aukab maka aheka saga a'a suku' Tuhan bay pabungkal, allum pabīng min kamatay sigām. ⁵³ Magluwasan sigām min deyum kubul, jari allum pa'in si Isa pabīng, pasōd sigām ni Awrusalam, ya da'ira Mahasussi. Aheka a'a isab bay maka'nda' sigām.

⁵⁴ Tananam pa'in linug maka pakaradja'an inān kamemon e' kapitan maka saga sundaluna ya bay anganjaga ma kamatay si Isa, magtūy sigām sidda sinōd tāw. Yuk sigām, "B'nna' a'a itu Anak Tuhan!"

⁵⁵ Aheka isab saga d'nda bay maina'an ang'nda' min katahan. Sigām ya bay ameya' paumpig ma si Isa angussap iya, tinagna'an ma lahat Jalil lagi'.

⁵⁶ Ina'an si Mariyam min Magdala, si Mariyam ina' si Yakub maka si Yusup, maka h'nda si Sibidi.

Pagkubul ma si Isa

(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

⁵⁷ Pagabay kohap na, aniya' at'kka pina'an dakayu' a'a dayahan, a'a min lahat Arimati. Ōnna si Yusup. ⁵⁸ Na pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa. Jari magpanoho'an si Pilatu inān ni saga sundaluna, sinō' ni'nde'an patay si Isa ni si Yusup. ⁵⁹ Ta'a' pa'in patay, sinaput e' si Yusup maka kakana' baha'u ⁶⁰ bo' yampa palegena ma kubul bay tagamahanna di-na, kubul baha'u bay kinehe'an mā deyum batu lakit. Puwas e' ginulungan e'na batu aheya panaplok bowa' lowang e' bo' yampa iya ala'an minna'an. ⁶¹ Maina'an asal si Mariyam a'a Magdala, maka Mariyam isayna, aningkō' ma dahuan kubul inān.

Nijagahan Kubul e' Umpigan Sundalu

⁶² Pagk'llat llaw dakayu', hatina llaw Sabtu', patimuk ni si Pilatu saga kaimaman alanga maka saga Parisi. ⁶³ Yuk sigām ni iya, "Tuwan, taentom kami ya bay lling a'a putingan inān ma waktu kallumna lagi'. Yukna bang ta'abut f'llung'llaw min kamatayna in iya allum du pabīng.

⁶⁴ Angkan kubulna inān subay soho'nu nijagahan sakuli-kuli sampay ta'abut kat'llung'llawna. Kalu pehē' saga mulidna anangkaw mayatna bo' angahaka ni kasehe'an in iya allum pabing min kamatayna. Bang ganta' buwattē' akalap lagi' puting sigām damuli min bay dahū."

⁶⁵ "Na," yuk si Pilatu. "Bowahunbi sundalu pehē' ni kubul bo' pagajahunbi sakuli-kuli."

⁶⁶ Manjari magla'anana in sigām minnē'. Aniya' gindan pinikit e' sigām ni taplok batu bo' kinata'uwana bang aniya' bay angukab iya. Sinō' isab saga sundalu anganjaga maina'an.

28

Kallum si Isa Pabīng min Kamatay

(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

¹ Pagka palabay na llaw Sabtu', bo' pagk'llat llaw Ahad, ina'an si Mariyam a'a Magdala maka dakayu' isayna pehē' ang'nda' kubul si Isa. ² Saru'un-du'un ajogjog lahat e' linug akosog. Aniya' dakayu' mala'ikat min Tuhan bay pareyo' min sulga' anganggulungan taplok batu min lowang kubul bo'

yampa aningkō' ma diyata' batu he'. ³ Asahaya pangluwahan mala'ikat inān buwat sawa lāt, maka s'mmekna apote' to'ongan. ⁴ Saga sundalu anganjaga inān bay sinōd tāw angkan magpamidpid. Sali' sigām a'a amatay, halam makasayu.

⁵ Manjari amissala mala'ikat ni duwangan d'nda he'. "Da'a kam tināw," yukna. "Kata'uwanku in ka'am amiha si Isa, ya bay pinapatay ma hāg.

⁶ Halam na iya maitu sabab allum na pabīng, buwat bay llingna. Pi'itu kam ang'nda' ni bay palegehanna. ⁷ Puwas e', pasa'ut kam pehē' ni saga mulidna amowahan sigām haka in iya pinakallum min kamatayna. Parahū du iya min sigām ni lahat Jalil, ati maina'an sigām ang'nda' iya. Entomunbi bay pangahakaku itu ma ka'am."

⁸ Magtūy sakadjap sadja sigām ala'an min kubul. Tināw sigām dambila', kinōgan isab dambila'. Paragan sigām pehē' angahaka ni saga mulid si Isa.

⁹ Ma labayan pa'in, saru'un-du'un du patuwa' si Isa amāk sigām. "Ka'am sa ilu," yukna. Pa'abut sigām ni iya amalutan tape'na maka e' sigām amudji iya. ¹⁰ Yuk si Isa, "Da'a kam tināw. Pehē' na kam angahaka'an saga danakanku inān in sigām subay pehē' ni lahat Jalil. Mahē' sigām ang'nda' aku."

Pangahaka saga Jaga ma Kaimaman

¹¹ Sabu pa'in duwangan d'nda inān palanjil ni pal'ngnganan sigām, aniya' pabalik ni deyom da'ira saga sundalu kasehē' bay anganjagahan kubul. Kahaka'an e' sigām kaimaman alanga pasal bay pakaradja'an ma pagkubulan e'. ¹² Manjari magtimuk kaimaman maka saga pagmatto'ahan maggara'. Ya paggara' sigām in saga sundalu inān subay binuwanan sīn aheka. ¹³ Yuk saga imam e', "Haka'inbi saga a'a in kamuliran si Isa bay pehē' waktu sangom anangkaw mayatna hinabubi bay atuli. ¹⁴ Sagō' da'a kam asusa bang itu ganta' tata'u e' gubnul. Binissalahan iya pahāp bo' supaya kam mbal pinagamahan." ¹⁵ Manjari niā' sīn inān e' saga sundalu atī pangahaka e' sigām buwat bay panoho'an kaimaman e'. Sampay ni kabuwattituhan ya na he' hunub-hunub pinasaplag ma deyom bangsa Yahudi, hatina in mayat si Isa bay tinangkaw e' saga mulidna.

Panoho'an Mbal Kaliyuhan

(Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

¹⁶ Manjari in kasangpū' maka dda mulid si Isa wa'i ni lahat Jalil, patukad ni būd ya bay pangahaka si Isa ma sigām. ¹⁷ Pag'nda' sigām ma si Isa, magtūy sigām amudji iya, sagō' aniya' sigām kasehē'an magduwaruwa ma deyom atay sigām bang ina'an-i b'nnal si Isa. ¹⁸ Pasekot si Isa ni sigām, yukna, "Bay na aku kabuwanan kawasa magbaya' ma dunya sampay ma sulga'. ¹⁹ Angkan kam soho'ku pehē' ni sabarang bangsa bo' sigām bowahunbi pamulid ma aku. Pandihunbi sigām min ōn Tuhan Mma', maka min ōn Anak, maka min ōn Rū* Sussi. ²⁰ Pandu'inbi sigām subay ameya' ma kamemon bay panoho'anku ka'am. Maka itu entomunbi pahāp, pagapi' du aku ma ka'am sampay niabutan masa." *Tammāt*

* **28:19** 28:19 'Rū Sussi', hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Sussi.

MARKUS

Pahati Pasal Jūd Itu

Si Markus itu abata' lagi' ma waktu kamaitu si Isa Al-Masi ma dunya. Lahatna bay mahē' ma da'ira Awrusalam, ati luma' di-sigām ya maumu pagtipunan saga mulid si Isa bang sigām anambahayang.

Tagna' kapagnasihahat si Paul maka si Barnabas pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi, si Markus itu bay ameya' ma sigā sabab si'itna asal si Barnabas e'. Sagō' halam iya bay makatatas pasehe' ma sigā angkan iya amole' ni lahatna. Palabay pa'in duwantahun minna'an, ma song pa'in disi Paul palanjil pabīng pehē' ni saga lahat bay pagnasihatan sigā tagna', bilahi si Barnabas amowa si Markus, sagō' mbal bilahi si Paul. Jari aniya' pagsagga'an sigā duwangan. Si Barnabas ya bay amowa si Markus pehē' ni lahat saddi bo' magnasihahat pasal si Isa mahē'.

At'ggol-t'ggol minnē' ameya' na si Markus ma si Petros pehē' ni lahat atala. Bang ma a'a kasehe'an si Petros ya sababanna angkan si Markus bay tabowa angandol to'ongan ma Panghū' Isa, maka si Petros ya bay amandu'an si Markus angkan iya makafa'u pasal saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa.

Ya jūd tasulat e' si Markus itu bay sinulatan saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, ya mahē' ma da'ira Rōm. Bay sinulat e'na supaya sigām makata'u pasal si Isa maka kawasana. Jari tasalsila e' si Markus saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa Al-Masi supaya am'nnal saga a'a in iya b'nnal taga-kawasa maka taga-kapatut angampun dusa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MARKUS

Pagnasihahat si Yahiya Magpapandi

(Matiyu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

¹ Ya na itu tagna'an lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi Anak Tuhan. ² Tasulat asal e' nabi Isaya ma deyom Kitāb, yuk-i, "Itiya' sosoho'anku," yuk Tuhan.

"Soho'ku iya parahū min ka'a

bo' supaya sakapna lān palabayannu."

³ Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,

"Lanu'inbi lān palabayan Panghū',

pabontolunbi pal'ngngananna."

⁴ Manjari itu patuwa' si Yahiya pina'an ni lahat paslangan maka e'na amandi saga a'a tanda' saksi' in sigām ang'bba na min dusa sigām. Magnasihahat iya ma saga a'a maina'an, yukna, "Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi, ati niampun dusabi e' Tuhan." ⁵ Jari aheka a'a pehē' ni si Yahiya min kaluha'an lahat Yahudiya maka min da'ira Awrusalam. Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām ati pinandi sigām e' si Yahiya ma sapa' Jordan.

⁶ Ya pas'mmek si Yahiya inān bulbul hayop unta' bay tin'nnun,* maka dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya kinakanna ampan dulu maka gula' buwani. ⁷ Anganasihahat isab iya, yukna, "Aniya' pi'itu damuli min aku a'a akawasa lagi' min aku. Minsan engkot taumpa'na, mbal aku tinōp anghubaran iya. ⁸ Aku itu, hal bohe' ya

* 1:6 1:6 'Tin'nnun', hatina nihinang kakana'. 'Nianyam' bang ma kasehe'an.

pamandiku ka'am. Sagō' iya inān, saddī bowahan pamandina ma ka'am, hatina in iya amasangon Rū Sussi ni deyom baranbi."

Pamandi ma si Isa

(Matiyu 3:13-17; Lukas 3:21-22)

⁹Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa bay min Nasaret, dakayu' kauman mahē' ma lahat Jalil. Pinandi iya e' si Yahiya ma sapa' Jordan. ¹⁰Na, makariyata' pa'in iya min deyom bohe' magtūy ta'nda'na paukab langit maka Rū Tuhan pareyo' tudju ni iya magpabaran magpasalupa assang. ¹¹Aniya' isab suwala ah'ling min deyom sulga', yuk-i, "Ka'a ya anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku."

Kapanulay ma si Isa

(Matiyu 4:1-11; Lukas 4:1-13)

¹²Jari pinapehē' magtūy si Isa e' Rū Tuhan ni lahat paslangan. ¹³Mpatpū' llaw mpātū' bahangi ya kamahe'na, sinasat na pa'in e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Ya sehe'na maina'an saga hayop talun, maka aniya' saga mala'ikat angayura iya.

Si Isa Amene' Mpat A'a Pamulid ma Iya

(Matiyu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴Na, takalabusu pa'in si Yahiya, pehē' si Isa ni lahat Jalil magnasihahat pasal lapal ahāp min Tuhan. ¹⁵"Ta'abut na waktu bay pinagkallam," yukna. "Asekot na waktu pagparinta Tuhan maitu ma manusiya'. Taikutinbi na dusabi maka kahagarunbi na lapal ahāp itu."

¹⁶Manjari itu, hinabu si Isa pal'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya' ta'nda'na duwangan l'lla magdanakan, si Simun maka si Andariyas. Ina'an sigā anghūg pokot ma danaw, sabab magdaraing asal. ¹⁷Yuk si Isa ma sigā, "Pi'itu kam ameya' ma aku. Asal kam bay magā' daing sagō' bang aku ya pameya'anbi pandu'anta kam magā' pagkahibi manusiya' ameya' ma aku." ¹⁸Na, takale pa'in lling si Isa e' duwangan inān, magtūy ni'bbahan e' sigā pokot sigā ati ameya' na ma si Isa.

¹⁹Jari makalawak-lawak pa'in si Isa minnē' aniya' isab ta'nda'na duwangan l'lla magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an sigā ma diyata' bayanan amahāp pokot. ²⁰Nilinganan magtūy sigā e' si Isa, jari ni'bbahan mma' sigā maina'an ma diyata' bayanan beya' maka saga tendogna ginagadjihan. Ati ameya' sigā ma si Isa.

A'a Kapala'anan Saitan e' si Isa

(Lukas 4:31-37)

²¹At'kka disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Jari ta'abut pa'in llaw Sabtu', llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd si Isa ni deyom langgal maina'an amandu'an saga a'a. ²²Ainu-inu saga a'a makakale ma pamandu'na sabab atā pagbidda'anna maka pamandu' saga guru sara' agama. Taga-kawasa asal si Isa bang amandu'.

²³Manjari ma waktu ina'an du aniya' l'lla sinōd saitan ma deyom langgal e'. Angolang iya pakosog, yukna, ²⁴"O Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā' amaka'at kami? Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu min Tuhan!"

²⁵Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, "Pahali ka! Paluwas ka min a'a ilu!"

²⁶Jari pinapaspad a'a inān e' saitan ati angolang iya pakosog bo' yampa paluwas min baranna. ²⁷Takuddat saga a'a kamemon bay maina'an, ya po'on sigām magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, "Ai bahā' itu? Pandu'

baha'u marai'. A'a itu taga-kawasa magpanoho'an minsan ma saga saitan ati bineya' iya e' sigām!"

²⁸ Manjari pasaplag magtūy kabantugan si Isa ni kaluha'an lahat Jalil e'.

Aheka A'a Kauli'an

(Matiyu 8:14-17; Lukas 4:38-41)

²⁹ Puwas e', paluwas disi Isa min langgal bo' pehē' ni luma' disi Simun maka si Andariyas. Parongan isab ma iya si Yakub maka si Yahiya. ³⁰ Na, mato'a d'nda si Simun wa'i palege sabab ni'mmunan. Kahaka'an magtūy si Isa pasal sakina, ³¹ ati pina'an iya ni atag palegehanna. Binalutan e'na tangan d'nda he', tinabang papunduk. Manjari kauli'an mmunna ati pabuhat iya angalabot disi Isa.

³² Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku magsakihan atawa sinōd saitan. ³³ Sikatimukan lawang luma' inān he' saga a'a kamemon min da'ira inān. ³⁴ Aheka a'a bay kauli'an e' si Isa saki sigām kaginisan, maka aheka isab saitan bay pinaluwas e'na. Dalam bay pasagaranna ah'lling saga saitan inān sabab kinata'uan e' sigām bang sai si Isa.

Anambahayang si Isa ma Lahat Dalam Maga'a

(Lukas 4:42-44)

³⁵ Pagsalung pa'in, ma dalam gi' minsan apote' sobangan, punduk si Isa bo' ala'an min luma'. Pehē' iya ni jadjahan dalam maga'a bo' anambahayang. ³⁶ Na, pagka iya dalam ma luma', piniha iya e' disi Simun. ³⁷ Jari tabāk pa'in, ah'lling sigām ni iya, yuk-i, "Ina'an saga a'a kamemon amiha ka'a."

³⁸ Anambung si Isa, yukna, "Sūng kitam palintas ni kaluma'an kasehe'. Subay aku magnasihāt isab mahē' sabab ya na he' po'onna angkan aku pi'itu ni dunya." ³⁹ Jari nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Magnasihāt iya ma deyom kalanggalan sigām maka pinaluwas e'na saga saitan bay ma deyom baran a'a.

A'a Ni'ipul Kauli'an

(Matiyu 8:1-4; Lukas 5:12-16)

⁴⁰ Manjari aniya' a'a ni'ipul pehē' ni si Isa. Pasujud iya ma atag si Isa, maka e'na anganjung, yukna, "Bang ka bilahi, kauli'annu du aku."

⁴¹ T'kkahan ase' si Isa ma a'a inān ati pa'abutna tanganna ni iya. "Bilahi sadja aku," yukna. "Palanu' ka." ⁴² Saru'un-du'un du ala'an ipul a'a inān, ati kauli'an na iya. ⁴³ Magtūy iya pinaba'id amole' e' si Isa maka niamay-amayan isab e'na. ⁴⁴ Yuk si Isa ma iya, "Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay tahinang itu ma ka'a. Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya. Puwas e' tukbalin pagkulban ni Tuhan buwat bay pamandu' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu."

⁴⁵ Sagō' a'a inān paluwas minnē' maka e'na anuli-nuli to'ongan pasal ipulna bay kauli'an. Pasaplag sulisulina, angkan si Isa mbal na makatampal ma deyoman kauman. Maina'an sadja iya ma jadjahan kulang a'ana. Sagō' pehē' na pa'in ni iya saga a'a min kalahat-lahatan.

2

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa

(Matiyu 9:1-8; Lukas 5:17-26)

¹ Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabing si Isa pehē' ni da'ira Kapirna'um ati tata'u in iya ina'an na ma luma'. ² Jari landu' aheka a'a patimuk pina'an ni luma' pat'nna'an si Isa ya angkan dalam aniya' palabayan minsan ma luwasan bowa' lawang. Ati ninasihatan sigām e' si Isa lapal Tuhan. ³ Pasalta', aniya' pina'an ni iya mpat a'a magtanggung a'a dangan amatay ugatna. ⁴ Sagō' mbal sigām makasekot ni si Isa sabab kaheka a'a inān, ya angkan sigām bay angalangkat atop min diyata' kōk si Isa. Tahinang pa'in pasoran e' sigām, pinatonton a'a amatay ugatna inān palege ma diyata' palegehanna. ⁵ Makata'u pa'in si Isa in a'a ananggung inān angandol ma iya, yukna ni a'a amatay ugatna, "Oto', niampun na dusanu."

⁶ Na, aniya' magtingkō'an maina'an saga guru sara' agama. Amikil-mikil sigām pasal bay pah'lling si Isa. ⁷ "Oy!" yuk sigām. "Angay a'a itu! Bissala kupul ko' ya pah'llingna ma Tuhan. Dalam aniya' maka'ampun dusa, luwal Tuhan dakayu'-kayu'!"

⁸ Kinata'uwang magtūy e' si Isa bang ai ya pinikil e' sigām angkan yukna ma sigām, "Angay kam magtilaw-tilaw buwattilu ma deyom pikilanbi! ⁹ Kumpasunbi bang ingga ya aluhay, bang yukku ma a'a, 'Niampun na dusanu', atawa bang yukku, 'Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka lum'ngngan na'?' ¹⁰ Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwangi in aku, Anak Manusiya', taga-kapatut du angampun dusa ma deyom dunya itu." Jari ah'lling si Isa ni a'a amatay ugatna he', yukna, ¹¹ "Ya na itu llingku ma ka'a, pabungkal na ka. Bowahun palegehannu ilu amole'."

¹² Jari pabungkal a'a inān, maka e'na amowa palegehanna. Paluwas iya minnē' min pang'nda' saga a'a inān kamemon. Landu' sigām ainu-inu kamemon, ati sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i, "Yamboho' kitam maka'nda' buwattitu."

*Si Libi Binowa Pamulid ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Lukas 5:27-32)*

¹³ Jari itu pabing na si Isa pehē' ni bihing danaw Jalil. Patimuk ni iya saga a'a landu' aheka ati pandu'anna sigām. ¹⁴ Pasalta' pa'in iya lum'ngngan, ta'nda'na si Libi anak si Alpa aningkō' ma deyom upisna, ya pagbabayaran sukay parinta. Yuk si Isa ma iya, "Pi'itu na ka ameya' ma aku." An'ngge magtūy si Libi bo' ameya' ma si Isa.

¹⁵ Puwas minna'an, hinabu si Isa amangan ma luma' si Libi, aheka saga magā' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe', pina'an pasalu ni iya maka saga mulidna. Aheka asal bay pamulid ma iya. ¹⁶ Jari aniya' maina'an guru sara' agama Yahudi min umpigan Parisi. Pag'nda' sigām ma si Isa dangkakanan maka saga a'a baldusa maka saga magā'a' sukay parinta, ah'lling sigām ni saga mulid si Isa, yuk-i, "Angay si Isa palamud magsalu maka a'a baldusa ilu?"

¹⁷ Takale e' si Isa patilaw saga guru inān ati yukna ma sigām, "Bang a'a abasag mbal magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki. Ngga'i ka a'a ahāp ya bay mohotku pi'itu ni dunya, sagō' a'a taga-dusa, bo' supaya sigām ameya' ma aku."

*Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Lukas 5:33-39)*

¹⁸ Ma dakayu' llaw, pasalta' pa'in magpamuwasa saga mulid si Yahiya maka saga a'a Parisi, aniya' a'a pehē' ni si Isa atilaw iya. Yuk sigām, "Magpuwasa saga mulid si Yahiya Magpapandi maka saga mulid Parisi, sagō' mulidnu mbal amuwasa. Angay bahā'?"

¹⁹ Anambung si Isa magparalilan, yukna, “Amuwasa bahā' saga luruk sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām? Tantu mbal. Mbal sigām amuwasa sat'ggol ina'an ma sigām pangantin l'lla. ²⁰ Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut llaw pamala'an pangantin l'lla min sigām, ya na he' waktu pagpuwasa.”

²¹ Amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pamandu'na, yukna, “Halamani' a'a amatupak kakana' baha'u ni badju' ndang. Bang ganta' buwattē' hinangna, pakongkong tupak baha'u, ati agese' min badju' ndang e'. Jari paheya gom pa'in gese'na.” ²² Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, “Halamani' angisi binu baha'u, ya masi gi' amukal, ni deyom pangisihan ndang. Bang ganta' buwattē' hinangna tantu abustak pangisihan e' binu-anggul. Abu'us binu ati kaugun bay pangisihan e'. Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u.”

Pandu' Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Lukas 6:1-5)

²³ Ma dakayu' llaw Sabtu', llaw muliya ma saga Yahudi, ina'an disi Isa lum'ngnan labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Jari itu, salta' ma pal'ngnganan, aniya' pai kin'ttu' e' saga mulid e'. ²⁴ Ah'ling saga Parisi ni si Isa, yuk sigām, “Nda'un ba saga mulidnu ilu! Talanggal e' sigām sara' agamatam maghinang buwattilu ma llaw Sabtu'!”

²⁵⁻²⁶ Anambung si Isa, yukna, “Angay, halamani' bay tabassabi pasal bay tahinang e' si Da'ud ma waktu si Abiyatar bay Imam Muwallam? Bay aotas si Da'ud maka saga a'ana pagka halamani' ai-ai takakan sigām. Jari bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan ati takakanna saga tinapay ya pinat'nna' maina'an panukbal ni Tuhan. Na bang ma agamatam, luwal du' saga kaimaman wajib amangan tinapay bay tinukbalan inān, malaingan kinakan e' si Da'ud maka bay pamuwanna isab ma saga sehe'na. Saguwā' halamani' bay makarusa maghinang buwattē'. ²⁷ Llaw paghali itu,” yuk si Isa ma saga Parisi inān, “bay pinaniya' e' Tuhan panabang ma manusiya'. Ngga'i ka manusiya' ya pinapanjari ma sabab aniya' llaw Sabtu'. ²⁸ Aku itu, anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu', ya llaw paghali ni Tuhan.”

3

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Lukas 6:6-11)

¹ Manjari pasōd pabalik si Isa ni deyom langgal. Aniya' maina'an a'a pakongkong tanganna. ² Aniya' isab saga Parisi maina'an amiha palsababan panuntut sigām ma si Isa, angkan iya nijagahan e' sigām kalu iya amauli' saki a'a he' ma llaw Sabtu'. ³ Jari ah'ling si Isa ni a'a pakongkong tanganna, yukna, “Pi'itu ka an'ngge ma t'ngnga' itu.” ⁴ Puwas e' tinilaw e' si Isa saga a'a he', yukna, “Ai ya apatut nihinang ma llaw paghali? Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at? Amakallum ka atawa amapatay?”

Saguwā' halamani' panambung sigām. ⁵ Pinatongan sigām dangan maka dangan e' si Isa. Angastol iya maka asusa sabab agagga sigām alasan pagkahi sigām. Jari yukna ma a'a pakongkong tanganna inān, “Pah'nnatun tangannu ilu.” Na, pinah'nnat e'na ati kauli'an iya. ⁶ Paluwas magtūy saga Parisi min langgal e' ati parai'-dai' sigām magisun maka saga bebeyaan sultan Herod bang buwattingga e' sigām amapatay si Isa.

Landu' Aheka A'a Paurul ma si Isa

⁷ Manjari itu magla'anan disi Isa maka saga mulidna tudju ni bihing danaw. Sidda aheka a'a bay paturul, ngga'i ka hal min lahat Jalil ⁸ sagō' min lahat Yahudiya isab maka min da'ira Awrusalam. Aniya' isab a'a min lahat Idumiya maka min dambila' sapa' Jordan, maka min lahat isab ya ma jadjahan da'ira Tira maka Sidun. Saga a'a aheka itu pina'an ni si Isa sabab takale e' sigām pasal saga hinang bay tahinangna. ⁹ Jari sinoho' e' si Isa saga mulidna angal'bbos bayanan paruwa'anna bo' supaya iya mbal tagipit e' katimukan a'a inān. ¹⁰ Pagka aheka a'a bay kauli'an e'na, sasuku taga-saki pajudjal na pa'in bo' supaya pa'abut tangan sigām ni iya. ¹¹ Pag'nda' isab saga a'a sinōd saitan ma iya, magpatihantak sigām ma dahuanna maka e' sigām angolang, yuk-i, "Ka'a ilu Anak Tuhan!"

¹² Sagō' nilāng saga saitan e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni a'a bang sai iya.

Pangwakil saga Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa (Matiyu 10:1-4; Lukas 6:12-16)

¹³ Manjari itu patukad si Isa pehē' ni lorosan būd. Nilinganan e'na pina'an saga a'a kabaya'anna nihinang mulid, ati patukad sigām pehē' ni iya. ¹⁴ Jari pinene' e'na sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'a kawakilanna. Yukna ma sigām, "Ka'am ilu bay pene'ku anehe'an aku. Soho'ta kam lum'ngngan isab magnasihhat lapal Tuhan. ¹⁵ Pinaniya'an du kam kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran a'a."

¹⁶ Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay tapene' e' si Isa: si Simun, ya bay ōnanna isab Petros, ¹⁷ bo' si Yakub maka si Yahiya, saga anak si Sibidi. Niranglay duwangan itu e' si Isa "Bowanerges", hatina a'a sali' dalil l'ggon. ¹⁸ Pasunu' si Andariyas maka si Pilip, si Bartolome maka si Matiyu, si Tomas maka si Yakub anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu, bo' si Simun a'a pangangatu. ¹⁹ Katapusan si Judas Iskariyut ya anukbalan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

Si Isa maka Be'elsebul (Matiyu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10)

²⁰ Pagubus, pasōd disi Isa ni luma' ati aheka a'a patimuk pabīng pina'an, ya po'on si Isa maka mulidna mbal makaluhaya minsan amangan. ²¹ Jari itu, pagka takale e' saga matto'a-danakan si Isa pasal itu-i, pehē' sigām angā' iya. Sabab na maghimumungan saga a'a in si Isa kono' inān kulang pikilanna.

²² Aniya' isab saga guru sara' agama bay palūd pina'an min Awrusalam. Angupama sigām, yuk-i, "Si Isa itu sinōd Be'elsebul ya pagnakura'an saga saitan, angka iya makapala'an saga saitan min deyom baran a'a."

²³ Jari nilinganana saga a'a inān e' si Isa, ati magparalilan iya ma sigām, yuk-i, "Na, buwattingga e' saitan amala'an saitan? Mbal makajari! ²⁴ Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana bo' magbono'-biyono'i, mbal anatas pagsultanan e'. ²⁵ Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa ati magsagga'an di-sigām, magkaukanat sadja sigām. ²⁶ Angkanna, bang nakura' saitan magsagga' maka pagkahina saitan ati abahagi' duwa, mbal du anatas pagnakura'na. Al'kkas du pahalam. ²⁷ Nakura' saitan itu sali' dalil a'a aga'os taga-luma'. Luma'na mbal tasōd, ai-aina mbal kalangpasan, luwal bang a'a ga'osan inān niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan deyom luma'na.

²⁸ “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am,” yuk si Isa. “Niampun du e' Tuhan kamemon dusa manusiya' sampay lling sigām pangkal ni Tuhan. ²⁹ Sagō' bang Rū Sussi ya pinah'lingan pangkal e' a'a, dalam to'ongan aniya' ka'ampunan a'a inān sabab angakkot dusana ma iya saumul-umul.” ³⁰ Angkan buwattē' pah'ling si Isa sabab aniya' amūng-mūng in iya sinōd saitan.

Ina' si Isa maka Dauranakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Lukas 8:19-21)

³¹ Jari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla. Angagad sigām ma luwasan luma' he' ati amabeya' sigām haka ni si Isa sinō' paluwas. ³² Aheka a'a bay magtingkō'an ma sakalibut si Isa, yuk sigām ma iya, “Tuwan, ilu ina'nu maka saga danakannu ma luwasan. Amiha ka'a kono'.”

³³ Anambung si Isa, yukna, “Sai bahā' ina'ku maka sai saga danakanku?”

³⁴ Ang'nda' iya ma saga a'a magtingkō'an ma sakalibutna ati yukna, “Ya na ko' itu ina'ku maka dauranakanku. ³⁵ Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Tuhan, ya na ko' ina'an saga danakanku l'lla-d'nda maka ina'ku.”

4

Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Lukas 8:4-8)

¹ Pabalik na isab si Isa amandu' ma bihing danaw Jalil. Landu' aheka a'a bay patimuk pina'an ni atagna, angkan iya paruwa' aningkō' ma bayanan bay palayo asal maina'an. Ina'an isab sikatimukan saga a'a ma bihing tampe, ma gintana'an. ² Jari aheka pamandu' e' si Isa ma saga a'a inān, pandu' pamaralilan. Buwattitu pamandu'na, yukna, ³ “Pakale kam. Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom. ⁴ Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān. Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya. ⁵ Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan ariki' tana'na. Bigi-tinanom inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na. ⁶ Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ughbusna inān sampay alanos, sabab dalam alalom gamutna. ⁷ Aniya' du isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan. Makasubud pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan tinanom ati mbal magbuwa'. ⁸ Na, ya bigi kasehe' wa'i apakpak ni tana' ahāp. Manjari saga bigi-tinanom itu patomo' maka pasulig ati magbuwa' ahāp. Aniya' batang kasehe' amuwan buwa' sarang-sarang, aniya' kasehe' amuwan buwa' aheka, maka aniya' isab kasehe' amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana. ⁹ Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan.”

Angkan si Isa Magparalilan Bang Amandu'
(Matiyu 13:10-17; Lukas 8:9-10)

¹⁰ Manjari itu, magla'anan pa'in katimukan a'a he', pasekot ni si Isa saga mulidna kasangpū' maka duwa maka saga a'a kasehe'an bay maina'an. Tinilaw iya e' sigām pasal kissa bay pamaralilna ma sigām bang ai hatina.

¹¹ Anambung si Isa, yukna, “Ka'am ilu kabuwanan pangita'u bo' supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'a suku'na, ya dalam pata'una ni manusiya' kasehe'. Saguwa' saga a'a kasehe'an, ya ma luwasan, subay kinissahan saga kissa pamaralilan, ¹² supaya sigām makasali' ni bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Ang'nda' du sigām sagō' mbal maka'nda'.

Akale du sigām sagō' mbal makahati.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du sigām pabalik
magta'at ni Tuhan bo' niampun dusa sigām.' "

*Pamahati Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:18-23; Lukas 8:11-15)*

¹³ "Na," yuk si Isa ma sigām, "halam bahā' tahatibi bay pamaralilku ma ka'am he'? Bang he'-i mbal tahatibi daka buwattingga e'bi anghati ma pamaralilan kamemon ya pamandu'ku. ¹⁴ Ya a'a magsabod bigi-tinanom he', ya na a'a magnasihāt palman Tuhan. ¹⁵ Maka saga a'a kasehe'an sali' dalil lān bay kapakpakan bigi-tinanom inān. Pagkale pa'in sigām ma palman Tuhan, magtūy pina'an nakura' saitan angandagtu' palman Tuhan ya patanom ma deyom atay sigām. ¹⁶ Saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' kabatuhan bay kapakpakan bigi-tinanom inān. Pagkale sigām ma palman Tuhan, magtūy tinaima' e' sigām maka kinōgan sigām. ¹⁷ Sagō' palman Tuhan itu dalam bay anganggamut palalom ma deyom atay sigām, angka pagiman sigām mbal anatas pat'ggol. Ta'abut pa'in sigām t'kkahan susa atawa nila'at e' pagkahi sigām ma sabab pameya' sigām ma palman Tuhan, magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām. ¹⁸ Saga a'a kasehe'an isab sali' dalil tana' bay katomo'an sagmot itingan. Takale e' sigām palman Tuhan, ¹⁹ saguwā' abimbang pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām pangalta' maka ai-ai kinanapsuhan. Jari palman Tuhan mbal amuwa' ma deyom atay sigām, sali' dalil tinanom bang kasembolan e' sagmot. ²⁰ Saguwā' saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' ahāp. Takale e' sigām palman Tuhan ati tinaima' e' sigām. Jari magbuwa' du palman Tuhan ma deyom atay sigām, sali' dalil tinanom. Kasehe'an amuwan buwa' sarang-sarang hekana, kasehe'an buwa' aheka, maka kasehe'an isab amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana."

*Palita'an Tinambunan
(Lukas 8:16-18)*

²¹ Ah'ling isab si Isa ma sigām, yukna, "Aniya' bahā' magpalita'an bo' turunganna maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kanti? Tantu mbal. Subay pat'nna'na ma diyata' papaganna. ²² Bang itu niralil," yukna, "ai-ai kamemon tinapukan ma buwattina'an pinaluwas du ma sinosōng, maka ai-ai mbal tahati ma buwattina'an tahati du ma sinosōng. ²³ Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."

²⁴ Yuk si Isa isab ma sigām, "Isbatunbi pahāp ai-ai takalebi sabab bang ahāp pangisbatbi ahāp isab palsuku'an ya pinaniya'an ka'am, maka kin'nnopan lagi' ma ka'am. ²⁵ Hatina itu bang a'a aniya' kata'una kin'nnopan gi' ta'una. Saguwā' sai-sai mbal makahati, kinulangan lagi' bay panghatina."

Paralilan Pasal Kapasulig Bigi-tinanom

²⁶ Amandu' gi' si Isa, yukna, "Buwattitu isab pagparinta Tuhan ma manusiya', ya dalilna sali' bigi-tinanom sinaboran e' a'a ma tana'na. ²⁷ Aubs pa'in e'na anabod, atuli iya ma waktu sangom ati abati' waktu llaw bo' maghinang hinangna kasehe'. Jari bigi-tinanom bay savoranna patomo' maka pasuligan di-na, sagō' mbal kinata'uan e' a'a inān bang buwattingga kasuligna. ²⁸ Patomo' asal bigi-tinanom pagka ma deyom tana' na, ati pasōng amuwan buwa'. Tagna' pasaha', bo' anungkaling, bo' buwa' atiguma' na. ²⁹ Pagtahak pa'in buwa' itu, magtūy pinak'ttu' e' tag-dapu tana' sabab ta'abut na waktuna."

*Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-34; Lukas 13:18-19)*

³⁰ Amandu' gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan? Ai pamaralilantam?" ³¹ Ya pagparinta Tuhan ma manusiya'," yukna, "sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-diki'. Tagna' tinanom bigi itu ma deyom tana' anahut asal min bigi-tinanom kamemon ma deyom dunya. ³² Sagō' pagtanom pa'in, anomo' du ati palabi heyana min tinanom kamemon. Pa'aslag saga sangana, angkan pina'an saga manuk-manuk angahinang pugaran ma sindunganna."

³³ Aheka saga paralilan buwattē' bay pagguna e' si Isa pagnasihatna ma saga a'a, ingga-ingga ya takannal e' sigām. ³⁴ Mbal iya amissala ma saga a'a kasehe' bang ngga'i ka paralilan ya pamissalana. Sagō' bang hal iya maka saga mulidna, pinahati e'na bissalana kamemon ma sigām.

*Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Lukas 8:22-25)*

³⁵ Manjari itu ma llaw ina'an-i, bo' abay kohap na, ah'lling si Isa ma saga mulidna. "Sūng kitam," yukna, "pauntas ni dambila' danaw e'." ³⁶ Ni'bbahan kaheka'an a'a inān ati paruwa' saga mulid inān ni bayanan ya asal paningko'an si Isa, ati binowa iya e' sigām. Aniya' isab saga bayanan kasehe' pa'abay ma sigām. ³⁷ Sakali itu aniya' hunus parugpak ni danaw inān. Sōng-sōng na sigām abuhaw sabab sinasa' e' goyak. ³⁸ Bo' si Isa iya ina'an ma buli', atuli pasandig ma ū'an. Na, binati' iya e' saga mulidna, yuk-i, "Tuwan Guru, mbal ka bahā' asusa? Itiya' kitam song abuhaw!"

³⁹ Jari punduk si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān pahali. "Sarang na," yukna ma danaw. "Pat'ddo' ka!" Magtūy pahali baliyu maka t'ddo' to'ongan danaw inān. ⁴⁰ Yukna isab ma saga mulidna, "Angay kam tināw? Mbal gi' bahā' kam angandol ma aku?"

⁴¹ Sagō' sidda sigām sinōd tāw, angkan sigām magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, "Sai bahā' a'a itu? Minsan baliyu maka goyak ameya' du ma panoho'anna!"

5

*A'a Sinōd Saitan Kapala'anan e' si Isa
(Matiyu 8:28-34; Lukas 8:26-39)*

¹ Manjari itu patandan disi Isa ni dambila' danaw Jalil, ni lahat saga a'a Gerasa. ² Pagdeyo' pa'in si Isa ni gintana'an aniya' pasampang ni iya dangan a'a bay paluwas min deyom kakubulan maina'an, a'a sinōd saitan. ³ Pat'nna' asal iya ma deyom kakubulan. Mbal iya kaengkotan e' a'a minsan kilikili basi' ya pangengkot iya. ⁴ Min heka iya bay niengkotan ma tape'-tanganna sagō' ab'kkat sadsa e'na saga kilikili. Tab'kkat isab e'na engkot tape'na ati halam aniya' makahawiran iya sabab kosoguna. ⁵ Ya sadsa hinangna llaw-sangom hal magpehē'-pi'itu ma deyom kakubulan maka ma kabūd-būran. Angolang na pa'in iya pakosog sampay magkanaman di-na maka batu.

⁶ Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa min katāhan lagi', paragan iya bo' pasujud ma dahuanna. ⁷ Akosog pangalinganna ma si Isa, yukna, "O Isa, Anak Tuhan Mahatinggi! Ai kaguanannu ma aku? Anapa ka ma ōn Tuhan, da'a aku binasahun." ⁸ Angkan buwattē' junjungna sabab aniya' bay panoho'an si Isa ma saitan e', ya yukna, "Ala'an ka min deyom baran a'a ilu, saitan!"

⁹ Tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Sai ōnnu?"

Yuk sambung l'lla inān, “Ōnku Laksa'an sabab kami itu asal aheka.”
 10 Ati angamu'-ngamu' na pa'in saga saitan inān ma si Isa bang pa'in sigām mbal pinala'an min lahat inān.

11 Jari aniya' ba'anan bawi magkakanan maina'an ma lorosan būd, landu' aheka. 12 Sakali angamu'-ngamu' saga saitan ma si Isa, yuk-i, “Soho'un kami pehē' ni saga bawi inān, pasōrun kami ni deyum baran sigām.” 13 Na, pinaba'id e' si Isa saga saitan inān ati paluwas sigām min baran a'a bo' yampa pasōd ni baran saga bawi. Magtūy maglumpat magdaganan ba'anan bawi inān min pampang tudju ni deyum danaw bo' yampa alembu kamemon. Ya heka bawi maglembohan inān aniya' kulang-labi duwangibu.

14 Pag'nda' itu e' saga magi'ipāt inān, paragan sigām ni da'ira maka ni saga a'a maghuma angahaka pasal pakaradja'an itu. Jari sasuku makakale bay pehē' ang'nda'. 15 Pagt'kka sigām ni atag si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan laksa'an e'. Ina'an iya aningkō', magsin'mmek na maka ahāp na akkal-pikilanna. Jari tināw sigām. 16 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' pasal bay tajari ma a'a sinōd saitan maka ma pasal saga bawi. 17 Jari angamu' junjung saga a'a inān ma si Isa bang pa'in iya ala'an min lahat sigām.

18 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paruwa' ni bayanana, angamu' a'a bay sinōd saitan inān ameya' ma iya.

19 Sagō' mbal si Isa. Yukna ma iya, “Amole' na ka ni lahatnu, ni saga lūng-kampungnu. Haka'in sigām pasal hinang aheya ya bay tahinang e' Tuhan ma ka'a maka pasal ka'ase'na ma ka'a.”

20 Manjari ala'an a'a inān minnē' bo' angalatag lahat niōnan Sangpū' Da'ira angahaka'an saga a'a mahē' pasal hinang aheya bay tahinang ma iya e' si Isa. Ati ainu-inu ma iya saga a'a kamemon.

*Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
 (Matiyu 9:18-26; Lukas 8:40-56)*

21 Na, amayan si Isa pehē' ni dambila' danaw Jalil bo' pabīng ni bay baina. Jari itu, pagt'kkana ni bihing, aheka to'ongan saga a'a patimuk ni iya. 22 Aniya' isab pina'an dakayu' nakura' langgal, onna si Jayrus. Pag'nda'na ma si Isa, pasujud iya ni atag tape'na 23 maka e'na angamu'-ngamu'. “Tuwan,” yukna, “arai' na amatay anakku d'nda-d'nda. Dai' lagi' ka amat'nna' tangannu ma iya bo' pauli' sakina ati allum.” 24 Sakali ameya' si Isa ma iya. Aheka to'ongan saga a'a parongan isab ma iya, angkan sidda asembol.

25 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan, sangpū' na maka duwan-tahun dalam atitis laha'na. 26 Minsan aheka doktol bay kalabayanna sampay aubus na kamemon sinna panamba, dalam aniya' kagām-gāmanna. Gom pa'in anambahina sakina. 27 Manjari takale e' d'nda itu suli-suli pasal si Isa, angkan iya palamud ma ba'anan a'a inān ati pasekot iya ni si Isa min buli'an. 28 Ah'lling iya ni baranna, yukna, “Bang sadja tasagidku minsan la'a hal tōng s'mmekna, kauli'an du aku.”

29 Pagsagidna pa'in, saru'un-du'un pahondong laha'na ati tananamna ma deyum baranna in iya kauli'an na. 30 Magtūy tananam isab e' si Isa aniya' barakat bay paluwas min baranna, angkan iya pahondong bo' palingi' ni saga a'a ma buli'anna. Yukna, “Sai bay ang'ntanan aku?”

31 Ya sambung saga mulidna, “Tuwan, ta'nda'nu heka a'a pagipit itu ni ka'a! Ati tilawnu bang sai ang'ntanan ka'a!”

³² Sagō' amiha-miha lagi' si Isa bang sai bay ang'ntanan iya. ³³ Jari d'nda inān, pagka kata'uwanna in iya kauli'an na, pehē' ni si Isa maka e'na amidpid sabab tināw sidda. Pasujud iya ma atag tape' si Isa bo' magsab'nnal. ³⁴ Yuk si Isa ma iya, "Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu ma aku. Pehē' na ka, da'a ka asusa. Kauli'an na ka to'ongan."

³⁵ Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amissala ni d'nda inān, aniya' saga a'a at'kka pina'an min luma' si Jayrus amowahan iya lling, yuk-i, "Amatay na anaknu. Da'a pamale'un guru ilu!"

³⁶ Sagō' halam niasip e' si Isa lling sigām. Yukna ni si Jayrus, "Da'a ka tināw, angandol sadja ka." ³⁷ Jari halam aniya' nirūlan e' si Isa pabeya' ma iya, luwal si Petros maka duwangan magdanakan e', si Yakub maka si Yahiya. ³⁸ Makat'kka pa'in sigām pehē' ni luma' si Jayrus, anā, ta'nda'na aheka a'a maghiluhala'. Magtangisan sigām maka maglemong pakosog. ³⁹ Pasōd si Isa ni deyom luma' bo' yukna ma saga a'a maina'an, "Magay kam maghiluhala' maka magtangis ilu? Halam du amatay onde' ilu. Hal iya atuli."

⁴⁰ Pinagtittowahan iya e' sigām, angkan sigām sinō' paluwas kamemon. Binowa e'na ina'-mma' onde' maka mulidna t'llungan pasōd ni deyom bilik ya kamaina'an d'nda-d'nda. ⁴¹ Binalutan e' si Isa tanganna ati yukna ni iya ma buwat bahasa sigām, "Talita kum." (Hatina ma bahasatam, "Arung, soho'ta ka papunduk.")

⁴² Saru'un-du'un du papunduk onde' inān bo' pal'ngngan ma deyom luma'. Umulna sangpū' maka duwantahun. Jari ainu-inu to'ongan saga a'a inān kamemon. ⁴³ Binanda'an sigām e' si Isa sinō' da'a angahaka ni sai-sai pasal ina'an-i. Soho'na isab pinakan onde' inān.

6

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret (Matiyu 13:53-58; Lukas 4:16-30)

¹ Ala'an si Isa minnē' bo' pabing ni da'ira Nasaret ya kauman luggiya'. Ameya' isab saga mulidna. ² Manjari itu, pag'llaw Sabtu' pa'in, anagna' iya amandu' ma deyom langgal, ati ainu-inu kaheka'an saga a'a ya akale ma iya. Yuk sigām, "Oy! Minningga bahā' pangā'anna pangadji'na itu? Pangita'u ai bahā' bay pamuwan ma iya, angkan iya makahinang saga hinangna kawasahan itu?" ³ Bang kami mbal asā', ya na ko' itu karpentero, anak si Mariyam, danakan disi Yakub maka si Joses maka si Judas maka si Simun. Maka saga danakanna d'nda itiya' isab ma lüngantam itu." Ati ala'at atay sigām ma si Isa.

⁴ Angkan yukna ma sigām, "In nabi pinagaddatan asal ma sabarang lahat. Ya sadja mbal magaddat ma iya bang a'a min lahatna luggiya' maka saga lahasiya'na maka saga sehe'na magdaluma'."

⁵ Jari halam aniya' hinang makainu-inu tahinang e' si Isa mahē'. Luwal saga a'a sakihan salat bay pat'nna'anna tanganna bo' kauli'an. ⁶ Ainu-inu to'ongan iya bang angay saga a'a maina'an mbal angandol ma iya.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihati (Matiyu 10:5-15; Lukas 9:1-6)

Na, talatag e' si Isa saga kaluma'an ma jadjahan inān amandu'an saga a'a. ⁷ Nilinganan e'na saga mulidna kasangpū' maka duwa pehē' ni iya, ati soho'na sigām pal'ngngan duwangan-duwangan magnasihati lupal Tuhan. Bay sigām buwananna kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran a'a, ⁸ ati soho'na sigām subay mbal amowa lutu', atawa puyu'

pamowahan ai-ai, atawa sîn ma deyom sabitan sigām. Luwal tungkud ya makajari binowa e' sigām. ⁹ Makajari sigām magtaumpa', sagō' mbal sigām tinugutan amowa badju' pagsalinan. ¹⁰ Yuk si Isa ma sigām, "Bang kam ganta' sinagina e' a'a sinō' pasōd ni luma'na, subay maina'an pahanti'anbi sampay ta'abut waktu katulakbi min lahat inān. ¹¹ Maka bang aniya' lahat pat'kkahanbi bo' mbal anagina ka'am saga a'ana, atawa mbal bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min kaluma'an ina'an. Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām."

¹² Jari magl'ngnganan na saga mulid magnasihāt. Yuk pagnasihāt sigām in manusiya' subay ang'bba to'ongan min dusa sigām sampay papinda ni Tuhan. ¹³ Aheka saga saitan bay tapala'an e' saga mulid e' min deyom baran a'a, maka aheka a'a sakihan bay sinapuhan maka ns'llan, manjari kauli'an.

*Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 14:1-12; Lukas 9:7-9)*

¹⁴ Manjari itu takale e' Sultan Herod pasal kahinangan si Isa, sabab abantug onna ma kalahat-lahatan. Magupama isab saga a'a ma pasalna. Aniya' a'a kasehe'an magpa'in, yuk-i, "Si Yahiya Magpapandi bay pinakallum pabing min kamatayna ya angkañ tahinangna saga hinang kawasahan inān."

¹⁵ Yuk a'a kasehe', "Nabi Elija ko' inān!"

Aniya' isab a'a kasehe' ah'ling, yuk-i, "Nabi ko' inān buwat saga kanabinabihan bay ma masa awal e'."

¹⁶ Sagō' pagkale itu e' si Herod, yukna, "Si Yahiya ko' inān, ya bay soho'ku pinonggolan kōkna. Allum na iya pabīng." ¹⁷⁻¹⁸ Angkañ buwattē' pah'ling si Herod sabab iya ya bay magpanoho'an anaggaw si Yahiya. Sinō' iya nihangkotan maka kilikili bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu. Buwattitu ya kahālanna: sultan Herod itu bay angah'nda si Herodiyas h'nda siyalina si Pilip, bo' pa'in allum lagi' si Pilip e'. Manjari itu, pagka magtambul na sigām, pinabukagan sultan Herod e' si Yahiya, yuk-i, "Mbal manjari bang ka magtambul maka h'nda danakannu! Dusahan ka!"

¹⁹ Na, ya ina'an sababanna angkañ ala'at atay si Herodiyas ma si Yahiya. Ya kabilahianna subay pinapatay. Sagō' dalam iya karūlan sabab ²⁰ aloman si Herod ma si Yahiya. Kinata'uwana asal e'na in si Yahiya a'a abontol maka a'adil. Angkañ iya bay nihampunan e' si Herod. Bilahi sidda akale si Herod ma pagnasihāt si Yahiya, minsan makasasaw pikilanna.

²¹ Sakali aniya' waktu pamarūl kabaya'an si Herodiyas. Ta'abut pa'in llaw panabu kagapanak ma sultan Herod, magpajamu iya ma saga bag'llal ma pagsultananna, maka ma saga nakura' kasundaluhanna, maka ma saga a'a taga-ōn ma lahat Jalil. ²² Na, atimuk pa'in saga a'a, pasōd pina'an anak si Herodiyas budjang angigal, ati kasulutan sidda si Herod maka saga a'a maglurukan e'. Jari amissala sultan ni budjang inān, yukna, "Angamu' sadja ka. Ai-ai kabaya'annu, pamuwanku du ma ka'a." ²³ Anapa lagi' iya, yukna, "Sapahanta ka, ai-ai amu'nu ni aku, pamuwanku to'ongan ma ka'a minsan santonga' alta'ku kamemon."

²⁴ Paluwas budjang minnē' bo' tilawna ina'na. "Ina'," yukna, "ai subay amu'ku?"

Anambung ina'na, yukna, "Amu'un kōk si Yahiya Magpapandi."

²⁵ Magtūy parai'-dai' budjang angamu' ni sultan, yukna, "Tuwana sultan, ya itu amu'ku ni ka'a, pamuwannu ma aku saru'un-du'un kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma talam!"

²⁶ Anā, aheya kasusahan sultan sagō' mbal iya bilahi amindahan janji'na sabab bay iya makasapa ma alopian saga luruk e'. ²⁷ Magtūy iya magpanoho'an ma dakayu' sundaluna, sinō' pehē' angā' kōk si Yahiya. Jari pehē' na sundalu inān bo' amonggolan kōk si Yahiya ma deyom kalabusu lagi'. ²⁸ Puwas e' pinat'nna' e'na ma talam bo' yampa bowana pehē' ni budjang e'. Jari sinōngan e' budjang ni ina'na. ²⁹ Makakale pa'in saga mulid si Yahiya pasal ina'an-i, pehē' sigām angā' patayna kinubul.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa

(Matiyu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

³⁰ Na, pabīng ni si Isa saga a'a kawakilanna ati nihaka'an iya pasal kamemon bay tahinang sigām maka bay tapamandu' sigām ma saga a'a. ³¹ Na, aheka a'a magpehē'-pi'itu ma atag ina'an, ya po'on sigām mbal makaluhaya minsan magkakan. Angkan yuk si Isa ni saga mulidna, "Sūng kitam ni lahat dalam maga'a, kitam-kitam sadja, bo' supaya kam makahalihali minsan mbal at'ggol." ³² Jari amusay sigām minnē' tudju ni lahat l'ngngaw-l'ngngawan, hal sigām sadja.

³³ Saguwā' aheka a'a bay maka'nda' katulak sigām, ati takilā sigām. Manjari aheka saga a'a min kaluma'an inān kamemon, magdai'-dai' amaklay min bihing susulan tudju ni patandanan disi Isa ati makarahū at'kka pehē'. ³⁴ Pagdeyo' pa'in si Isa, ta'nda'na ba'anan a'a itu, landu' to'ongan aheka. T'kkahan iya ase' ma sigām sabab sapantun sigām bili-bili dalam aniya' angupiksa'. Jari aheka pamandu' ma sigām. ³⁵ Pagka abay kohap na, pehē' saga mulidna ni iya. Yuk sigām, "Tuan, sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan. ³⁶ Soho'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an maka ni saga maghuhuma ma kareya-reyahan itu bo' makab'llihan di-sigām kinakan."

³⁷ Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'am na ya amakan sigām," yukna. Yuk sigām ma iya, "Ē! Ba'anan a'a itu, subay tamba a'a walumbulan t'ggolna bo' aniya' makab'llihan sigām tinapay! Ati soho'nu kami am'lli?"

³⁸ Atilaw si Isa, yukna, "Pila heka tinapaybi ilu? Nda'unbi pehē'."

Pagta'u pa'in, yuk sigām, "Lima du tinapay maka duwa daing."

³⁹ Manjari magpanoho'an si Isa ma saga mulidna. Sinō' pinatingkō' saga a'a inān kamemon magtumpuk-tumpuk ma kaparangan. ⁴⁰ Makatingkō' pa'in sigām, aniya' limampū', atawa dahatus a'a ma datumpuk. ⁴¹ Jari niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing he' bo' pahangad tudju ni langit magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay ati sōnganna ni saga mulidna bo' pinagtopod-toporan saga a'a. Ya du duwa daing, bay pinagbahagi'-bahagi' e'na isab ma sigām kamemon. ⁴² Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan na. ⁴³ Pagubus pa'in sigām amangan, tinipun e' saga mulid kapin tinapay maka daing, ati ap'no' sangpū' maka duwa ambung aheya. ⁴⁴ Ya a'a bay amangan inān aniya' saga limangibu bang hal l'lla ni'itung.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik

(Matiyu 14:22-33; Yahiya 6:15-21)

⁴⁵ Puwas inān magtūy anoho' si Isa ma saga mulidna subay paruwa' ni bayanan. Pinarahū sigām e'na pauntas ni dambila' danaw ni da'ira Betsaida, sabuna amapole' kaheka'an a'a inān. ⁴⁶ Tapapole' pa'in, patukad si Isa anambahayang ma bīd-bīd. ⁴⁷ Sangom pa'in lahat, ina'an saga mulidna ma t'ngnga' danaw bo' si Isa ina'an ma deya dangan-danganna. ⁴⁸ Ta'nda'na saga mulidna kahunitan magdayung sabab anagga' sigām

baliyu. Jari itu, pagdai' llaw pa'in, pehē' iya tudju ni sigām pal'ngngan min kuwit tahik. Arāk kalabayan e'na saga mulidna, ⁴⁹ saguwā' ta'nda' iya e' sigām pal'ngngan ma kuwit tahik, ati pangannal sigām umagad. Magsilahak to'ongan sigām, ⁵⁰ sabab niomagad sigām kamemon pag'nda' sigām ma iya.

Sagō' amissala magtūy si Isa ma sigām. "Paiman kam," yukna. "Aku ko' itu. Da'a kam tināw." ⁵¹ Jari paruwa' si Isa ni bayanan bo' pabihing ni saga mulid e'. Pagduwa' pa'in, pahali baliyu. Tak'bbal isab atay sigām. ⁵² Sabab halam tahati e' sigām pasal kahinang si Isa ma tinapay. Tu'ud sigām atuwas pinandu'an.

Saga A'a Gennesaret Kauli'an (Matiyu 14:34-36)

⁵³ Jari itu, at'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām ni bihing ma Gennesaret. ⁵⁴ Pagdeyo' pa'in sigām min bayanan, takilā magtūy si Isa e' saga a'a ⁵⁵ ati magdauragan sigām angalatag kalahatan ma jadjahan ina'an-i. Binowa e' sigām a'a taga-saki maka palegehan sigām, maingga-maingga lahat ya kakalehan sigām kamahe'an si Isa. ⁵⁶ Maingga-maingga kat'kkahanna, ai-na ka ma kaluma'an, ai-na ka ma da'ira, ai-na ka ma lahat deya, pinalege magtūy saga a'a asaki ma halaman tabu'. Ati angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in pina'abut ni iya tangan saga a'a sakihan minsan la'a hal tōng s'mmekna. Manjari sai-sai bay maka'ntan ma s'mmek si Isa kauli'an du magtūy.

7

Usulan Manusiya' maka Panoho'an Tuhan (Matiyu 15:1-9)

¹ Na, aniya' patimuk ni si Isa saga Parisi maka saga guru sara' agama bay palūd pina'an min Awrusalam. ² Ta'nda' e' sigām saga mulid si Isa amangan bo' halam bay angose' tangan sigām. Haram kono' bang ma saga Parisi. ³ Ya addat saga Parisi maka kamemon bangsa sigām Yahudi, mbal amangan bang halam bay makakose' tangan dahū, sabab amogbog usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'an sigām. ⁴ Bang sigām tapole' min tabu' mbal amangan bang halam bay angose' dahū. Ahēka gi' isab saga usulan binogbogan e' sigām, buwat pangose' saga sawan maka sili' maka saga pamanganan tumbaga.

⁵ Angkan tinilaw si Isa e' saga Parisi maka saga guru sara' agama inān, yuk-i, "Angay saga mulidnu mbal amogbog usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'antam ati amangan minsan halam bay sinussi tangan sigām dahū?"

⁶ Anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan, bo' halam. B'nnal to'ongan ya bay tasulat e' si Isaya ma deyom Kitab, ya yuk-i,

'Saga a'a itu, yuk Tuhan, angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām, sagō' alawak deyom atay sigām min aku.

⁷ Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna, sabab ya pamandu' e' sigām hal panoho'an bay pinahinang e' manusiya', ngga'i ka deyo' bay min aku.'

⁸ "Ya du ka'am," yuk si Isa, "anaikutan panoho'an Tuhan ati usulan manusiya' ya bogboganbi. ⁹ Apanday kam pahāp!" yukna. "Taikutanbi panoho'an Tuhan supaya bogboganbi saga usulan bay pang'bba e' ka-matto'ahanbi! ¹⁰ Kira-kirahunbi sara'-panoho'an ya bay tasulat e' si Musa,

ya yuk-i, 'Wajib kam magaddatan mma'bi maka ina'bi.' Maka itu gi, 'Sai-sai ah'lling ala'at ma mma'na atawa ina'na, a'a inān subay pinapatay.'¹¹ Sagō' ka'am," yuk si Isa, "magsaddi-saddi ya pamandu'bi ma saga a'a. Ma pamandu'bi, bang aniya' ganta' amissala ni ina'-mma'na, yukna, 'Mma', atawa Ina', arak bay panabangku ka'a kaniya'ku itu, sagō' mbal na sabab pagkulban.*'¹² Na, bang buwattē' pmissala a'a ina'an," yuk si Isa, "mbal na iya pahinangbi ai-ai panabangna ma mma'na atawa ina'na.¹³ Manjari minnē' pahalambi di panoho'an Tuhan ati pandu'anbi saga usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi. Maka aheka gi' isab saga kahinanganbi buwattē'."

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'

(Matiyu 15:10-20)

¹⁴ Puwas e' nilinganan ba'anān a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk pabīng ni atagna. Yukna ma sigām, "Pakale kam kamemon ma bissalaku itu. Hatiunbi to'ongan.¹⁵ Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom baran a'a ya makalumu' iya. Ya makalumu' iya saga ai-ai ya paluwas min deyom atayna.¹⁶ Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."

¹⁷ Jari makala'an pa'in si Isa min saga a'a inān, pasōd iya ni deyom luma' ati tinilaw e' saga mulidna pasal bay pamandu'na he'.¹⁸ Yukna ma sigām, "Ka'am isab, dalam aniya' panghatibi? Angay mbal kata'uwānbi? Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom baran a'a bay min luwasan, mbal makalumu' iya.¹⁹ Sabab mbal makasampay ni pangatayanna sagō' pasōd ni deyom b'ttongna bo' yampa paluwas min baranna." Minnē' tapahati e' si Isa in kinakan kamemon halal asal.

²⁰ Yuk si Isa lagi, "Ya paluwas min deyom pangatayan manusiya', ya na he' makalumu' iya.²¹ Sabab deyom atayna to'ongan ya paluwasan hona'-hona'na ala'at. Ya he' po'onna angkan iya maghinang kala'atan, buwat saga angahinang kahina'an ma d'nda, anangkaw, amapatay, angaliyulakad,²² anganapsuhan kaniya' a'a kasehe'an, angakkal, magba'is, angimbū, angalimut, magmalangkahi, maka magkarupangan.²³ Saga kala'atan itu kamemon," yuk si Isa, "paluwas min deyom pangatayan a'a, angkan iya alumu'."

Pangandol D'nda Bangsa Girik

(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Jari palanjā si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira. Mahē' pa'in, pasōd iya ni dakayu' luma' bo' pahanti' mahē'. Kabaya'anna subay dalam aniya' makata'u pasal kamahē'na, sagō' mbal kalimbungan.²⁵ Aniya' d'nda maina'an bay makakale pasal si Isa. D'nda itu taga-anak d'nda-d'nda sinōd saitan. Jari pagkalena pasal kamahē' si Isa magtūy iya pehē' pasujud ni atag tape'na.²⁶ In d'nda itu ngga'i ka Yahudi sagō' bangsa Piniki min lihat Siriya. Jari angamu' iya junjung ni si Isa bang pa'in pinala'an saitan min baran anakna.²⁷ Sagō' anambung si Isa magparalilan, yukna, "Subay pina'sso dahū saga anak lissi sabab mbal manjari niā' kinakanna bo' nilarukan ni saga ero'."

²⁸ "B'nnal, Tuwan," yuk d'nda. "Sagō' minsan saga ero' ma deyo' lamisahan amangan du momok kinakan ya apakpak e' onde'."

²⁹ Manjari ah'lling si Isa ma iya, yukna, "Amole' na ka. Nirūlan du ka ma sabab bissalānu ilu. Ala'an na saitan min deyom baran anaknu."

* 7:11 7:11 Kulban, hatina 'pamasuku' ni Tuhan'.

³⁰ Amole' na d'nda ati tabākna anakna palege ma pabahakanna. Dalam na saitan.

A'a Bisu maka Umaw Kauli'an

³¹ Ala'an si Isa min jadjahan Tira inān pabalik ni atag danaw Jalil. Niuntas e'na lahat Sidun, labay isab min lahat niōnan Sangpu' Da'ira. ³² Na, aniya' a'a bisu mbal ajon makabissala pabontol, binowa ni si Isa e' saga a'a. Angamu' sigām junjung ni si Isa bang pa'in pinat'nna' tanganna ma sehe' sigām. ³³ Jari binowa iya e' si Isa pasaddi min deyum kaheka'an, ati tinampongan e' si Isa tainga a'a he'. Angaludja' isab si Isa, bo' yampa ntananna d'lla' a'a he'. ³⁴ Puwas e' pahangad si Isa ni langit bo' anganapas paheya. Yukna ni a'a bisu maka aumaw inān, "Eppata!" Hatina "Paukab na kam!"

³⁵ Makakale magtūy tainga a'a inān. Pinausay magtūy d'lla'na ati abontol na e'na amissala. ³⁶ Jari niamay-amayan saga a'a inān e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni sai-sai ma pasal ina'an-i. Sagō' mangkinna sigām sinō' da'a angahaka, mangkinna sigām angahaka. ³⁷ Jari ainu-inu to'ongan sasuku makakale. "A'a itu," yuk sigām, "ahāp sidda kahinanganna kamemon. Minsan a'a bisu tapakale e'na, a'a umaw tapabissala e'na."

8

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 15:32-39)

¹ Mbal at'ggol minne' aheka isab saga a'a patimuk pina'an. Pagka dalam aniya' kinakan sigām, nilinganan e' si Isa saga mulidna pehē' ni iya. Yukna ma sigām, ² "Ma'ase' aku ma ba'anān a'a itu sabab kat'llu na llaw itu ya kamaitu sigām ma aku, maka dalam aniya' kinakan sigām. ³ Bang sigām papole'ku ma dalam bay makakakan, arakala' pinunung sigām ma pal'ngnganan, sabab aniya' kasehe' atā pamole'an sigām."

⁴ Yuk saga mulidna ma iya, "Na, maingga bahā' pangā'anta kinakan sarang pamakan kaheka a'a itu? Itiya' kitam ma lahat dalam aniya' kaluma'anna itu!"

⁵ Atilaw si Isa ma sigām, yukna, "Pila solag tinapaybi ilu?"

"Pitu'," yuk sambung sigām.

⁶ Manjari sinoho' e' si Isa katimukan a'a inān magtingkō'an ma tana'. Niā' e'na pitu' tinapay inān bo' magsarang-sukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-toporan ba'anān a'a inān e' sigām. ⁷ Aniya' isab ma sigām saga daing anahut, salat hekana. Pinagsukulan e' si Isa bo' tinopod-topod isab e' mulidna ma saga a'a he'. ⁸ Jari magkakanan sigām kamemon sampay asso. Puwas e' aniya' pitu' ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk e' saga mulid. ⁹ Saga a'a bay magkakanan inān, aniya' kulang-labi mpat ngibu. Manjari pinapole' na sigām e' si Isa, ¹⁰ ati paruwa' iya maka saga mulidna ni bayanān bo' pauntas pehē' ni lahat Dalmanuta.

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Matiyu 16:1-4)

¹¹ Pagt'kka disi Isa ni Dalmanuta, aniya' pehē' ni iya saga a'a Parisi amowa iya magsu'al. Bilahi sigām anulayan iya, ya po'on sigām mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal taga-kapatut min Tuhan. ¹² Manjari anganapas si Isa paheya sabab kasusa deyum atayna, ati yukna ma sigām, "Angay bahā' saga a'a ma patahunan itu, hal angamu'

paltanda'an. B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, dalam aniya' paltanda'an pina'nda'an ka'am."

¹³ Jari ala'an iya min sigām. Pariyata' iya pabīng ni bay pameya'anna bo' pauntas iya pehē' ni dambila' danaw.

Pagbanda' Pasal Pandu' saga Parisi maka si Herod

(Matiyu 16:5-12)

¹⁴ Na, dalam aniya' lutu' tabowa e' saga mulid si Isa, dalam taentom. Luwal dansolag tinapay bay ma deyom bayanan asal. ¹⁵ Jari pinandu'an sigām e' si Isa, yukna, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi maka pasulig sultan Herod!"

¹⁶ Magsuli-suli saga mulid pasal pah'llingna itu sabab dalam tahati e' sigām. Yuk sigām, "Angkan marai' buwattē' pah'lling si Isa sabab dalam kitam bay amowa tinapay."

¹⁷ Kinata'uwān asal e' si Isa bang ai ya pagsuli-suli sigām, angkan yukna, "Angay kam magsuli-suli pasal dalam aniya' tinapaybi? Dalam gi' tahatibi bahā'? Akulang bahā' akkalbi? ¹⁸ Aniya' matabi sagō' mbal kam maka'nda'. Aniya' taingabi sagō' mbal makakale. Arai' dalam taentombi bay hinangu llaw ina'an-i, ¹⁹ waktu bay kapagpōng-pōngku tinapay lima hekana pamakan saga limangibu a'a. Pila heka ambung aheya bay pangisihanbi kapin kinakan?"

Yuk sigām, "Sāngpū' maka duwa."

²⁰ "Maka tinapay pitu' hekana-i," yuk si Isa, "ya bay pagpōng-pōngku ma saga a'a mpat ngibu. Pila ambung bay pangisihanbi?"

"Pitu'," yuk sigām.

²¹ "Na," yukna, "mbal na pa'in kam makahati."

A'a Buta Kauli'an e' si Isa

²² Jari at'kka na disi Isa ni kaluma'an Betsaida, maka aniya' saga a'a amowa a'a buta. Angamu' sigām junjung bang pa'in iya pinat'nna'an tangan si Isa. ²³ Sakali binalutan e' si Isa tangan a'a buta he' ati niambit e'na paluwas min kaluma'an inān. Ma luwasan pa'in, niludja'an e'na matana bo' yampa pat'nna'na tanganna ni iya. Puwas e' tinilaw iya e' si Isa, "Aniya' bahā' ta'nda'nu?"

²⁴ Patongas a'a he' ang'nda' ni dahuanna. "Aho'," yukna, "aniya' ta'nda'ku saga a'a, sagō' luwana sali' po'on kayu sikal'ngnganan."

²⁵ Pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata a'a itu, kaminduwana na, jari pagpatongna ma buwattina'an kauli'an na matana maka asawa na e'na ang'nda' ma kamemon. ²⁶ Puwas e' pinapole' iya e' si Isa maka e'na ah'lling, yuk-i, "Da'a ka pasōd pabīng ni deyom kaluma'an."

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi

(Matiyu 16:13-20; Lukas 9:18-21)

²⁷ Manjari itu palanjal si Isa maka mulidna ni saga kaluma'an ma sakalibut da'ira Kesareya Pilipi. Na, ma labayan pa'in, atilaw si Isa ma saga mulidna, yukna, "Sai kono' aku bang ma pah'lling saga a'a?"

²⁸ Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija. Maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal e'."

²⁹ "Na, bang ma ka'am," yuk tilaw si Isa, "sai sa aku itu?"

Anambung si Petros. "Ka'a Al-Masi," yukna, "ya tapene' e' Tuhan."

³⁰ Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, sinō' da'a angahaka ni sai-sai in iya Al-Masi.

*Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:21-28; Lukas 9:22-27)*

³¹ Na, minnē' anagna' si Isa amandu'an saga mulidna pasal ai song tum'kka ni iya. "Aku," yukna, "Anak Manusiya", aheka du kabinasahan song pat'kka ni aku. Maka sinulak du aku e' saga pagmatto'ahan maka saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng." ³² Pinapasti' to'ongan e' si Isa pah'lingna itu ma sigām, jari binōwa iya e' si Petros paokat min kasehe'an bo' supaya pinabukagan. ³³ Sagō' palingi' si Isa ang'nda' ma saga mulidna ati pabukaganna si Petros. "Ala'an ka min aku, saitan! Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya' ko', ngga'i ka pikilan Tuhan."

³⁴ Jari pinatimuk e' si Isa kaheka'an a'a inān maka saga mulidna. Yukna, "Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay tanggungna hāgna pamapatayan iya, hatina subay paglilla'na kabinasahan. Minnē' iya makajari ameya' ma aku. ³⁵ Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, lilla' isab amatay ma sababku maka ma sabab lapal ahāp itu, tantu iya makabāk kallum kakkal. ³⁶ Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an kamemon alta' deyom dunya itu, bo' halam aniya' kallumna kakkal, aheya lugi'na. ³⁷ Halam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan na min iya. ³⁸ Saga a'a ma tahun itu, dusahan asal kaheka'an sigām maka mbal angisbat Tuhan. Sasuku aiya' angahaka'an saga a'a pasal kapameya'na ma aku maka ma pandu'ku, kinaiya'an isab e'ku. In aku Anak Manusiya' mbal angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku aliput e' sahaya Mma'ku, sinehe'an isab aku e' saga mala'ikat asussi."

9

¹ Amissala gi' si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'lingku itu ma ka'am, aniya' maitu ma ka'am mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna' beya' maka kawasa aheya."

*Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-13; Lukas 9:28-36)*

² Na, palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, si Petros maka si Yakub maka si Yahiya wa'i binowa e' si Isa patukad ni būd alanga, hal sigām sadja. Maina'an pa'in, apinda pangluwahan si Isa ma pang'nda' sigām. ³ Apote' to'ongan s'mmekna, makasilaw sidda. Halam aniya' magdarakdak ma deyom dunya itu makapapote' s'mmek buwat kapote' s'mmekna inān. ⁴ Panyata' isab pina'an nabi Elija maka nabi Musa, ta'nda' e' saga mulid e' magsuli-suli maka si Isa. ⁵ Ah'ling si Petros ni si Isa, yukna, "Tuwan Guru, ahāp to'ongan isab itiya' kami maitu. Angahinang kami t'llu panglung-panglung pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa, maka dakayu' ma si Elija." ⁶ Buwattē' tapamūngna sabab mbal kata'uwanna bang ai subay pah'lingna. Aheya sidda tāw saga mulid e'.

⁷ Sakali aniya' gabun bay angalandungan sigām, maka aniya' suwala ah'ling minnē'. Yuk suwala he', "Anakku ko' itu, ya kalasahanku. Iya ya kalehunbi." ⁸ Pag'nda' sigām paruruwambila' ma sigām, halam aniya' a'a ta'nda' sigām, luwal si Isa.

⁹ Manjari itu, paglūd pa'in sigām min būd e', binanda'an sigām e' si Isa, yukna, "Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi ma diyata' būd.

Subay na aku, Anak Manusiya', tapakallum pabīng min kamatayku bo' yampa kam angahaka."

¹⁰ Niasip e' sigām kabtangan si Isa itu sagō' magtilaw-tilaw sigām kat'llungan bang ai hatina ya bay yukna pasal kapakallum min kamatay. ¹¹ Sakali tinilaw iya e' sigām, yuk-i, "Angay magpa'in saga guru sara' agama in si Elija subay palahil dahū pi'itu?"

¹² Anambung si Isa ma sigām, yukna, "B'nnal ko' ilu, palahil dahū si Elija min Al-Masi bo' anakapan kamemon. Saguwā' tasulat asal ma deyom Kitab pasal Anak Manusiya' in iya subay makalabay kabinasahan aheya maka subay nihalipulu. Angay bahā'? ¹³ Sagō' haka'anta kam pasal si Elija. Bay na iya palahil ati tahinang ma iya e' saga manusiya' ai-ai kabaya'an sigām, buwat bay tasulat asal ma deyom Kitab ma pasalna."

*Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-21; Lukas 9:37-43)*

¹⁴ Na, makabalik pa'in disi Isa ni saga mulid kasehe'an, lumandu'an aheka a'a ta'nda' e' sigām magtimuk. Aniya' isab saga guru sara' agama ta'nda' e' sigām magjawab maka saga mulid si Isa kasehe'. ¹⁵ Pag'nda' kaheka'an a'a itu ma si Isa, aheya kainu-inuhan sigām ati paragan sigām anampang iya. ¹⁶ Atilaw si Isa, yukna, "Ai pagjawabanbi ilu?"

¹⁷ Jari aniya' anambung min deyom katimukan a'a inān, yukna, "Tuwan Guru, bay bowaku ni ka'a anakku l'la sabab sinōd iya saitan umaw.

¹⁸ Kahaba' waktu, bang iya kasangonan e' saitan itu, pinahantak iya ni tana'. Anuput-nuput bowa'na, magtage'ot emponna, maka anuwas isab baranna. Bay amu'ku pinala'an e' saga mulidnu itu sagō' mbal takole' e' sigām."

¹⁹ Anambung si Isa, yukna, "Ka'am saga a'a ma tahun itu, halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi? Bowahun pi'itu onde' ilu," yukna. ²⁰ Jari binowa iya ni si Isa.

Ta'nda' pa'in si Isa e' saitan, magtūy sinawan e'na onde' inān ati pinahantak ni tana' amaspad. Anuput-nuput isab bowa'na. ²¹ Atilaw si Isa ma mma' onde' inān, yukna. "Sumiyan gi' bay kabuwattituna itu?"

"Sangay min kariki'-diki'na," yuk mma'na. ²² "Araran iya pinahantak e' saitan ni deyom api atawa ni deyom bohe' bo' pinapatay. Ndū' tuwan, bang takole'nu, ma'ase' ka ba. Tabangun kami!"

²³ Yuk si Isa ma iya, "Angay tilawnu bang takole'ku? Bang a'a taga-iman," yukna, "takole'na kamemon."

²⁴ Atanog magtūy pah'lling mma' onde' he', yukna, "Aniya' imanku sagō' kulang lagi'. Tabangin aku bo' supaya pasōng kosogna."

²⁵ Pag'nda' si Isa ma kaheka'an a'a inān song na pagipit ni iya, magtūy lāngna saitan e'. "Ka'a saitan umaw maka bisu," yukna, "soho'ta ka alā'an min deyom baran onde' ilu. Da'a ka pasōd pi'ilu pabīng!"

²⁶ Jari itu, aubus pa'in e' saitan angolang pakosog maka e'na amaspad onde' inān, paluwas iya min baranna. Sakali angaluwa patay onde' inān, angka yuk kaheka'an a'a inān, "Na! Amatay na!" ²⁷ Sagō' binalutan tangan onde' ina'an e' si Isa bo' tabanganna papunduk. An'ngge iya magtūy.

²⁸ Na, makasōd pa'in si Isa ni deyom luma', tinilaw iya e' saga mulidna pagka sigām-sigām la'a. Yuk-i, "Angay kami bay mbal makapaluwas saitan e'?"

²⁹ Yuk si Isa, “Ya ginis saitan ina'an mbal tapaluwas, luwal bang niamu'an tabang min Tuhan.”

*Si Isa Amissala Pabing Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Lukas 9:43-45)*

³⁰ Manjari palanjil na disi Isa minna'an bo' palabay min t'ngnga' lahat Jalil. Ya kabaya'an si Isa subay dalam aniya' makata'u bang pi'ingga pal'ngngananna, ³¹ sabab ina'an iya amandu'an saga mulidna. Yukna ni sigām, “Aku, Anak Manusiya' itu, arai' na sinongan ni pang'ntanan saga a'a ati pinapatay du aku e' sigām. Sagō' puwas t'llumbahangi min kapamapatay ma aku, allum du aku pabing.”

³² Saguwā' dalam tahati bissala si Isa inān e' saga mulidna, maka mbal isab sigām makatawakkal anilaw iya.

*Sai Ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Lukas 9:46-48)*

³³ Manjari itu at'kka na sigām ni da'ira Kapirnaum. Makasōd pa'in si Isa ni deyom luma', tinilaw e'na saga mulidna, yukna, “Ai bay paglugatanbi ma labayan e'?”

³⁴ Sagō' mbal sigām bilahi anambung sabab ya paglugatan sigām bang sai ya katapusan alanga. ³⁵ Jari aningkō' si Isa bo' ringananna saga mulidna kasangpū' maka duwa ina'an pabihing ni iya. Yukna ma sigām, “Sai-sai bilahi pinalanga to'ongan subay magpatireyo' di-na min kamemon. Subay iya magsosoho'an ni pagkahina kamemon.” ³⁶ Sakali niā' e' si Isa dakayu' onde'-onde' pinat'ngge e'na ma dahuwan sigām. Ginapus pa'in e'na onde' itu, yukna ni sigām, ³⁷ “Sai-sai anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab ōnku ya pamanyabutanna, sali' du baranku ya tinaima' e'na. Maka sai-sai isab anaima' aku, ngga'i ka hal aku ya taima'na. Taima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya.”

*Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Lukas 9:49-50)*

³⁸ Jari itu aniya' pah'ling si Yahiya ni si Isa, yukna, “Tuwan Guru, aniya' dakayu' a'a ta'nda' kami anabbut ōnu pamaluwasna saitan min deyom baran a'a. Bay iya lāng kami sabab ngga'i ka sehe'tam.”

³⁹ Saguwā' ah'ling si Isa, yukna, “Da'a iya lāngunbi sabab bang a'a makahinang hinang kawasahan ma sabab aku ya panabbutanna, mbal magtūy tapah'lingna la'at ma pasalan aku. ⁴⁰ Sabab sai-sai mbal anagga' kitam amogbog du ma kitam. ⁴¹ Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwanan ka'am minsan la'a hal dasawan bohe' ma sabab suku' kam Al-Masi, tantu a'a inān tinungbasan kahāpan.”

*Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-9; Lukas 17:1-2)*

⁴² Yuk si Isa lagi', “Bang aniya' ganta' makaparusa ma dakayu' a'a areyo' buwat hantang onde' itu, a'a taga-pangandol ma aku, ahāp lagi' bang a'a makaparusa inān pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' yampa nihūg ni timbang, bang pa'in mbal kalandu'an hinangna buwattē'. ⁴³ Bang tanganbi ganta' amowa ka'am magdusa gom lagi' pōnganbi bo' mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga' ma apukul dambila' tanganbi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya mbal kap'ddahan ma ajukup tanganbi karuwambila'. [⁴⁴ Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' dalam aniya' hāranna, ya p'ddi'na dalam aniya' tobtobanna.] ⁴⁵ Bang tape'bi isab ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi'

pōnganbi. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga' ma apukul dambila' tape'bi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup tape'bi karuwambila'. [⁴⁶ Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' dalam aniya' hāranna, ya p'ddi'na dalam aniya' tobtobanna.] ⁴⁷ Bang matabi isab amowa ka'am magdusa, gom na pa'in lugitunbi bo' mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan ma abuta dambila' matabi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup matabi karuwambila'. ⁴⁸ Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' dalam aniya' hāranna, ya p'ddi'na dalam aniya' tobtobanna."

⁴⁹ Magparalilan gi' si Isa. "Niasinan saga a'a kamemon, pinalabay min katiksa'an ya sapantun api. ⁵⁰ Ahāp asal asin itu sagō' dalam aniya' pamabalik nanamna bang magtinu' na. Angkan ka'am isab," yukna, "subay aniya' asin ma ka'am, hatina subay kam pahatul-hatul bo' aniya' kasulutani."

10

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini

(Matiyu 19:1-12; Lukas 16:18)

¹ Manjari ala'an si Isa min lahat ina'an bo' pehē' ni lahat Yahudiya maka ni jadjahan lahat ma liyu sapa' Jordan. Aheka isab saga a'a patimuk ni iya, ati pandu'anna sigām buwat asal kabiyaksahanna.

² Na, aniya' pina'an ni iya saga a'a Parisi ya magniyat anulayan iya bo' supaya tajallat ma bissalana. Yuk sigām ma iya, "Bang ma sara'tam, makajari bahā' bang l'lla animanan h'ndana?"

³ Anambung si Isa yukna, "Ai bay panoho'an ka'am ma sara' si Musa?"

⁴ Yuk sambung sigām, "Bang ma sara' si Musa, makajari l'lla animanan h'ndana bang pa'in aniya' sulatna pagpasahan."

⁵ Yuk si Isa, "Ya angkan kam simulatan sara' buwattilu e' si Musa sabab agagga kam. ⁶ Ma awal tagna', ma waktu kapamapanjari Tuhan ma manusiya', bay sigā pinapanjari e'na l'lla maka d'nda, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, ⁷ 'Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu' ni h'ndana. ⁸ Manjari in bay duwa baran, dabaran na.' Ngga'i ka na sigā duwa baran," yuk si Isa, "sagō' dabaran na sigā karuwangan. ⁹ Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay pinagdakayu' e' Tuhan."

¹⁰ Maka-mareyom luma' pa'in disi Isa pabing, tinilaw iya e' saga mulidna pasal pagtiman itu. ¹¹ Yukna ni sigām, "Sai-sai animanan h'ndana bo' magh'nda iya saddi, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on. ¹² Damikiyanna bang d'nda ya animanan h'llana bo' magh'lla saddi, taga-dusa isab iya angaliyu-lakad."

Kalasa si Isa ma Kamanahutan

(Matiyu 19:13-15; Lukas 18:15-17)

¹³ Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an tanganna. Sagō' a'a amowa inān bay pinabukagan e' kamuliran si Isa.

¹⁴ Jari pag'nda' itu e' si Isa, angastol iya ma saga mulid e' ati yukna, "Parulunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan ilu. Da'a lāngunbi. Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du ma deymoman pagparinta Tuhan. ¹⁵ B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', a'a inān mbal pasōd ni pagparintahan Tuhan." ¹⁶ Jari ginapus e'na saga

onde'-onde' inān, pinat'nna' e'na tanganna ni sigām bo' yampa amu'anna kahāpan.

*Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Lukas 18:18-30)*

¹⁷ Manjari itu, song pa'in pauntas si Isa ni pal'ngngananna pabīng, aniya' dakayu' l'lla paragan tudju ni iya. Angōk-tu'ut a'a itu ma dahuan si Isa maka e'na atilaw, yukna, "Tuwan Guru, asal ka ahāp. Ai subay hinangku bo' supaya aku kaniya'an kallum ya taptap ni kasaumulan?"

¹⁸ Yuk si Isa ni iya, "Angay yuknu in aku ahāp? Halam aniya' ahāp, luwal Tuhan dakayu'-kayu'. ¹⁹ Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan: Da'a ka amono'. Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw, da'a ka anakasi' puting. Da'a ka angulli'an pagkahinu bo' ta'a' alta'na. Pagaddatin ina'-mma'nu."

²⁰ Yuk l'lla ni iya, "Tuwan Guru, bay na kabogboganku ina'an-i kamemon sangay min kaonde'-onde'ku."

²¹ Pag'nda' si Isa ma a'a itu, t'kkahan iya lasa ati yukna, "Aniya' gi' dakayu' dalam tahinangnu. Pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu ma deyom sulga'. Puwas e' pi'itu ka ameya' ma aku." ²² Pagkale a'a itu ma bissala si Isa, ala'at magtūy s'mmuna. Ala'an iya minnē' maka e'na asusa sabab landu' aheka pangalta'na.

²³ Ang'nda' si Isa ni saga mulidna bo' yukna ma sigām, "Saga a'a dayahan kahunitan pinasōd ni deyoman pagparinta Tuhan!" ²⁴ Takuddat saga mulidna ma bissalana itu, sagō' aniya' gi' sinugpatan, yuk-i, "Saga bagay, ahunit sidda kasōd a'a ni deyoman pagparinta Tuhan! ²⁵ Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni pagparintahan Tuhan."

²⁶ Pasōng gom pa'in kainu-inu saga mulid, ati yuk sigām ni iya, "Oy! Bang buwattē', sai bahā' makasampay ni kasalamatan ni deyom sulga'?"

²⁷ Pinandang e' si Isa saga mulidna maka e'na ah'lling, yukna, "Bang manusiya' mbal to'ongan makarapat sagō' tarapat du e' Tuhan sabab halam aniya' ahunit ma iya."

²⁸ Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Nda'un ba kami itu. Bay na bbahan kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a."

²⁹ "Aho'," yuk si Isa ma sigām, "maka haka'anta kam to'ongan, sasuku bay ang'bbahan luma'na, atawa danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, atawa tana'na, tinungbasan du iya. Bang he'-i bay bbahanna ma sabab katuyu'na ma aku maka ma sabab lapal ahāp, ³⁰ tinungbasan du iya paheka e' Tuhan ma dunya itu-i. Tinungbasan iya luma', danakan, ina', panganak, maka tana', lipat manglipat min bay bbahanna. Sagō' pinat'kkahan iya kala'atan isab ma dunya itu ma sabab pameya'na ma aku. Ma dunya ahirat pinasuku'an du iya kallum taptap ni kasaumulan. ³¹ Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an pinaramuli du ma waktu sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an pinarahū du ma waktu sinōng."

*Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Lukas 18:31-34)*

³² Na, ma labayan pa'in disi Isa patukad tudju ni da'ira Awrusalam, parahū si Isa min saga mulidna. Jari' tak'bbal deyom atay sigām, tināw isab saga a'a kasehe'an ya paturul min buli'an. Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddi min a'a kasehe'an inān bo' pahatina sigām pasal pakaradja'an ya song pat'kka ni iya. ³³ "Pakale kam,"

yukna. "Itiya' kitam patukad ni Awrusalam, ati maina'an pa'in, in aku, ya pinagōnan Anak Manusiya', sinōngan du ni pang'ntanan saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinataluwa'an aku hukuman ni kamatay. Puwas e' ni'nde'an aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ³⁴ ati pinagudju'-udju' aku e' bangsa inān sampay pinagludja'an. Pinagdaplosan du aku bo' yampa nilansang pinapatay. Sagō' apuwas pa'in t'llumbahangi min kamatayku allum du aku pabing."

*Kapangamu' si Yakub maka si Yahiya
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Sakali pina'an ni si Isa si Yakub maka si Yahiya ya anak si Sibidi karuwangan. "Tuwan Guru," yuk sigā, "aniya' amu' kami bang pa'in hinangannu kami."

³⁶ Yuk si Isa, "Ai amu'bi?"

³⁷ Anambung sigā, yuk-i, "Bang ta'abut waktu kapaningkō'nu ma kasahaya'annu, ya kabaya'an kami subay pinatingkō' e'nu ma bihingnu, dakayu' ma kowan, dakayu' ma gibang."

³⁸ Yuk si Isa, "Mbal kata'uwanbi bang ai amu'bi ilu. Makasandal kam bahā' pinananaman kasukkalan buwat pamasukkal aku ma sinosōng ilu? Atawa makasandal kam pinalabay min kabinasahan ya song labayanku?"

³⁹ "Aho', makasandal du kami," yuk duwangan e'.

Yuk si Isa, "Asal makanaman du kam kasukkalan buwat song pat'kka ni aku. Makalabay du kam min kabinasahan ya song labayanku. ⁴⁰ Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai pinatingkō' ma bihingku kowan atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān saga a'a ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i e' Tuhan."

⁴¹ Takale pa'in e' saga sangpū' mulid si Isa pasal bay niamu' e' si Yakub maka si Yahiya, magtūy in sigā karuwangan itu kinap'ddi'an atay. ⁴² Angkan sigām sinō' e' si Isa patimuk ni atagna. Yukna, "Kata'uwanbi kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya binista taga-kapatut ma saga bangsa ngga'i ka Yahudi, ya na a'a magparintahan sigām maka magmandahan sasuku ma deyo'an sigām. Ya du saga puntuk nakura' sigām, angahagda asal ma sigām. ⁴³ Sagō' ka'am ilu mbal subay magbuwatte'. Sai-sai kam bilahi taga-ōn ma deyomanbi, subay magsosoho'an ni kasehe'an. ⁴⁴ Sai-sai kam bilahi pinalanga subay magpa'ata ni a'a kamemon bo' anabangan sigām. ⁴⁵ Subay iya pa'anggil ni aku ya Anak Manusiya' itu," yuk si Isa. "Ya pi'ituku ni dunya ngga'i ka aku subay pinaghinangan e' saga manusiya', sagō' sigām ya subay tabangku. Pi'itu isab aku bo' paglilla'ku kallumku pangal'kkatku saga a'a aheka min paldusahan sigām."

*Si Bartimiyus Kauli'an e' si Si Isa
(Matiyu 20:29-34; Lukas 18:35-43)*

⁴⁶ Na, at'kka na disi Isa ni da'ira Ariha. Jari itu, atulak pa'in iya maka saga mulidna minnē', maka aheka isab a'a parongan ma sigām, aniya' a'a buta aningkō' ma bihing lān palabayan sigām. Si Bartimiyus ōnna, ya anak si Timiyu. Hinangna anantili'.* ⁴⁷ Makata'u pa'in iya in si Isa min Nasaret ina'an palabay, magtūy iya angalingan pakosog. "O Isa," yukna, "tubu' sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma aku!"

⁴⁸ Pinabukagan iya e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a ahidjul. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalinganna, yukna, "O Isa, tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' na ka!"

* 10:46 10:46 Santili': hatina a'a pangangamu' ni a'a maglaulabay.

⁴⁹ Pahogga' si Isa bo' ah'lling ni saga sehe'na. "Linganinbi iya pi'itu," yukna.

Jari nilinganan na iya, yuk-i, "Palasig ka. An'ngge ka sabab ina'an si Isa angalinganan ka'a." ⁵⁰ Magtūy palaksu buta itu min baina maka e'na angala'an manta bay pak'mmosna bo' pasekot ni si Isa.

⁵¹ Yuk si Isa ma iya, "Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?"

"Tuwan Guru," yukna, "bilahi aku maka'nda' pabīng."

⁵² Yuk si Isa ma iya, "Amole' na ka. Pauli' na matanu ma sabab pangandolnu ma aku." Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya' iya paturul ma si Isa ma pal'nggananna.

11

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam (Matiyu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

¹ Jari itu, asekot-sekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam bo' ma atag kaluma'an Betpage maka Betani na, ta'abut e' sigām būd Kayu Jaitun. Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa duwangan mulidna parahū. ² "Pehē' na kam," yukna, "ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi pina'an makabāk du kam dakayu' anak kura' pahengkot, kura' halam bay tapangura'an a'a. Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu. ³ Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi buwattitu. Yukbi, 'Tu'ud pagguna e' nakura'. Mbal du at'ggol tinūran du e'na.' "

⁴ Na, pehē' duwangan mulid e' ati tabāk e' sigā anak kura' ma lān, pahengkot ma tambol luma' maina'an. Sabu pa'in sigā angahubad, ⁵ tinilaw sigā e' saga a'a bay magt'nggehan asal ma atag ina'an-i, yuk-i, "Angay hubaranbi ilu?"

⁶ Anambung duwangan mulid inān buwat bay pangidda si Isa ma sigā ati pinasagaran palanjā. ⁷ Binowa kura' e' sigā ni si Isa ati nilampikan bukutna maka badju' sigā bo' yampa pangura'an e' si Isa. ⁸ Sakali itu aheka a'a am'llat s'mmek sigām ma lān palabayanna. Kasehe'an isab bay anagpe' saga engas-engas dahunan min huma bo' sinabulakan e' sigām ma lān.

⁹ Manjari ba'anān saga a'a ya pal'ngngan min dahuan si Isa sampay sigām paturul min buli'anna, maglinganan sama-sama, yuk-i,

"Mahaldika'! Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!

¹⁰ Bang pa'in binarakatan pamarintana ya song pat'nna'na, buwat pamarinta pangkatantam si Da'ud. Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi!"

¹¹ Manjari pat'ngnga'-t'ngnga' si Isa ni da'ira Awrusalam bo' yampa pasōd ni deyom langgal pagkulbanān. Nililing e'na ai-ai kamemon ma deyomna inān, sagō', pagka song sangom na, paluwas iya minnē'. Pabīng iya maka saga mulidna kasangpū' maka duwa ni kauman Betani.

Kayu Igira Taluwa' Sapda (Matiyu 21:18-19)

¹² Pag'llaw dakayu' pa'in, hinabu sigām pauntas min Betani he', lingantu na si Isa. ¹³ Jari aniya' ta'nda'na min katāhan dakayu' kayu igira alapat e' dahun, angkan iya pina'an ang'nda' bang taga-buwa'. Sagō' pagpina'anna, luwal du dahun ya ta'nda' maina'an sabab ngga'i ka gi' musimna pagbuwa'.

¹⁴ Sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, "Puwas minnititu halam du aniya' amangan buwa' min kayu itu sampay ni kasaumulan." Na, takale sapda itu e' saga mulidna.

Pasōd si Isa ni Langgal Pagkulbanan

(Matiyu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

¹⁵ Na, at'kka pa'in sigām ni Awrusalam, pasōd si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' yampa anagna' amala'an saga magdaragang maka maglilitu maina'an. Binulangkyat e'na lamisanan saga magsasambi' sīn bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya du paningkō'an saga a'a magdagang assang pagkulban, binulangkyat isab e'na. ¹⁶ Halam aniya' bay pasagaranna angahangkut ai-ai labay min deyom langgal e'. ¹⁷ Jari amandu' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Tasulat asal pangallam Tuhan ma deyom Kitab, ya yuk-i,

'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan

ma saga a'a kabangsa-bangsahan.'

Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu!"

¹⁸ Kahaka'an saga imam alanga maka saga guru sara' agama pasal hinang si Isa itu, ya po'on sigām anagna' maggara' bang buwattingga e' sigām amapatay iya. Tināw asal sigām ma iya sabab kinainu-inuhan pandu'na e' a'a kamemon.

¹⁹ Pagabay kohap pa'in, magla'anan disi Isa min Awrusalam e'.

Pamintāngan min Kayu Igira

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Subu-subu pa'in, hinabu pa'in disi Isa pabalik ni Awrusalam, ta'nda' e' sigām in kayu igira bay sapdahanna he', alanos na min gamut sampay pariyata'. ²¹ Taentom e' si Petros bay ling si Isa ati yukna, "Nda'un ba, Tuwan! Alanos na kayu igira bay sapdahannu he'!"

²² Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Angandol kam ma Tuhan.

²³ Haka'anta kam to'ongan, bang saupama soho'bi būd itu ala'an min pa'ataganna bo' pat'nna' ni deyom s'llang, tahinang du ma ka'am bang pa'in halam aniya' hawal-hawal ma deyom ataybi, bang pa'in kam am'nnal isab in bay amu'bi tahinang du. ²⁴ Angkan yukku ma ka'am, bang aniya' ai-ai amu'bi ni Tuhan, tantu kam pinaniya'an bang pa'in kam am'nnal in ka'am makasambut na. ²⁵ Maka bang kam an'ngge angarap ni Tuhan, bo' aniya' akon-akon ma deyom ataybi ni a'a, ampununbi iya bo' supaya kam niampun isab e' Tuhan ma kala'atan bay tahinangbi. [²⁶ Ya balikna na, bang mbal ampunbi a'a bay amakay dusa ni ka'am, ya du ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan ma deyom sulga'.]"

Panilaw Pasal Kapatut si Isa

(Matiyu 21:23-27; Lukas 20:1-8)

²⁷ Na, at'kka sigām pabīng ni Awrusalam. Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa palunsul ma deyom langgal pagkulbanan, pehé' ni iya saga kaimaman alanga, maka saga guru sara' agama, maka saga pagmatto'ahan Yahudi.

²⁸ Yuk sigām ni iya, "Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a kapatut?"

²⁹ Yuk si Isa, "Aniya' panilawku ma ka'am dahū. Bang itu sambunganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku maghinang buwattitu. ³⁰ Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan bahā' atawa min manusiya' sadja? Sambunginbi aku."

³¹ Sakali magisun saga pagnakura'an inān, yuk-i, "Bang saupama yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tinilaw du kitam e'na itu bang angay kitam halam bay magkahagad ma iya. ³² Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, allā, piligdu." Tināw asal sigām sabab

magkahagad saga a'a kamemon in si Yahiya dī nabi min Tuhan. ³³ Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' inān ma panilaw si Isa, yuk-i, "Mbal kata'uwan kami bang minningga kapatutna."

"Na," yuk si Isa, "ya du isab aku mbal aku angahaka'an ka'am bang minningga kapatutku maghinang saga hinangku itu."

12

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul (Matiyu 21:33-46; Lukas 20:9-19)

¹ Manjari anagna' si Isa amissala kissa paralilan. "Aniya'," yukna, "dakayu' a'a tag-tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay nilikus e'na maka ād, bay kinali'an lowang pagp'gga'an buwa' anggul panaluran bohe'na. Nihinang isab e'na dakayu' balung-balung alanga pamantawan. Puwas e' bay patunggu'anna kabbun inān ma saga a'a magtutunggu' bo' yampa iya atulak ni lahat saddi. ² Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul e', sinoho' e' tag-dapu kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga a'a magtutunggu' angā' bahagi'na.

³ Sagō' pagt'kka sosoho'an itu, sinaggaw iya magtūy e' a'a magtutunggu'. Niraplosan iya e' sigām bo' yampa pinapole' ma halaman aniya' tabowana.

⁴ Puwas e' aniya' sosoho'an saddi pinapehē' e' tag-kabbun inān. Jari in sosoho'an dakayu' itu kinakal ma kōkna e' saga magtutunggu'. Nihalipulu isab iya. ⁵ Puwas e' anoho' na isab tag-dapu inān dakayu' sosoho'an saddi pehē', ati pinapatay e' sigām. Aheka gi' isab sosoho'an bay pinabeya', sagō' ya du sigām nila'at e' saga a'a magtutunggu' inān. Kasehe' bay niraplosan, kasehe' bay pinapatay. ⁶ Luwal du anak tag-dapu ya takapin, ya anakna l'lla kalasahanna. Jari itu, ma damuli katapusan, bay soho'na pehē' anakna lahasiya' itu. Yukna ma deyom pikilanna, "Tantu pinagaddatan anakku itu e' saga tunggu' he'." ⁷ Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-kabbun itu, magtūy sigām magisun. Yūk sigām, 'Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.' ⁸ Manjari sinaggaw iya e' sigām, bo' binono' maka tinimanan patayna paluwas min likusan.

⁹ "Na," yuk si Isa, "ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun? Tantu du iya pina'an amapatay saga a'a magtutunggu' he' ati patunggu'anna tana'na ma a'a saddi." ¹⁰ Atilaw iya ni saga a'a inān, "Halaman bahā' tabassabi deyom Kitab, ya yuk-i,

'In batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',

ya kinabā' halaman aniya' gunana,

ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna.

¹¹ Hinang Tuhan ko' inān, landu' ahāp ma pang'nda' kami.' "

¹² Tahati e' saga nakura' Yahudi inān in sigām ya pina'andigan e' si Isa, angkan iya arak sinaggaw e' sigām. Sagō' halaman kalandu'an sabab tināw sigām ma kaheka'an saga a'a, ya po'on ang'bba min iya saga pagnakura'an inān bo' ala'an minnē'.

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta (Matiyu 22:15-22; Lukas 20:20-26)

¹³ Na, aniya' pinapehē' ni si Isa saga Parisi maka saga bebeya'an si Herod. Sinō' sigām atilaw iya pahāp bo' supaya tajallat ma panambungna. ¹⁴ Jari itu pehē' sigām ah'liling ni si Isa, yuk-i "Tuwan Guru, kata'uwan kami in ka'a apote' asal ataynu. Mbal ka tināw sinoway e' sai-sai sabab sali' du bowahannu ma a'a kamemon. B'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul-pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. Na, bang ma ka'a, bang kita ganta' amayad sukay

ni parinta Rōm ya ma deyo'an Sultan Mahatinggi, langgalta bahā' sara' agamatam? Wajib kita amayad atawa mbal?"

¹⁵ Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa kapagnahu'-nahu' sigām, angkan yukna, "Angay kam bilahi anganjallat aku ma bissalaku? Bowahinbi aku dakayu' sīn tibu'uk bo' talilingku."

¹⁶ Binowahan iya dakayu' pisita ati tilawna sigām, yukna, "Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"

"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung sigām.

¹⁷ "Na!" yuk si Isa. "Suku' sultan ko' itu, angkan pamayarunbi ni iya. Damikiyanna ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan." Ainu-inu magtūy saga a'a inān ma si Isa.

*Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Lukas 20:27-40)*

¹⁸ Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama Yahudi ya magpina'in dalam aniya' allum pabing ma llaw damuli. Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i, ¹⁹ "Tuan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a amatay ma dalam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo' supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'. ²⁰ Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'lla magdanakan. Magh'nda siyaka he' sagō' amatay ma dalam taga-anak. ²¹ Jari baluna he' niā' h'nda e' siyali pasunu' ati amatay isab iya ma dalam taga-anak. Damikiyanna isab siyali kat'lluna. ²² Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' du d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma dalam taga-anak. Ma katapusanna amatay isab d'nda. ²³ Na, Tuan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu' magdanakan."

²⁴ Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Ya angkan kam asā' sabab mbal kata'uwanbi bang ai ma deyom Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog kawasa Tuhan. ²⁵ Sabab bang manusiya' itu pinakallum na min kamatay, makasali' du kitam ni bangsa mala'ikat mā deyom sulga' sabab mbal na magh'nda-h'lla. ²⁶ Na, ya pasal isab saga a'a pinakallum pabing min kamatay, kilaku dalam tabassabi ma deyom Kitab si Musa, ya pasal po'on puhung arokot. Yuk Tuhan ma iya, 'Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.' ²⁷ Tuhan itu," yuk si Isa, "pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i ka e' a'a magpatayan*. Aheya pahāp kasā'anbi ilu!"

*Panoho'an ya Katapusan Aheya
(Matiyu 22:34-40; Lukas 10:25-28)*

²⁸ Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama, ati takalena pagbissala si Isa maka saga Saddusi he'. Tapikilna pa'in, ahāp panambung si Isa ma sigām, pasekot iya ni si Isa atilaw, yukna, "Ya ingga panoho'an Tuhan ahgala' min kamemon?"

²⁹ Yuk si Isa, "Muna-muna panoho'an itu: 'Pakale kam bangsa Isra'il! Ya Panghū' pagtuhanantam dakayu' du. ³⁰ Wajib kam alasa to'ongan ma Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi, min panahu'anbi, min deyom tawhidbi, maka min kosogbi.' ³¹ Ya na itu panoho'an karuwana, ya yuk-i, 'Wajib kam alasan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasan baranbi'. Dalam aniya' panoho'an makaliyu min duwa panoho'an itu."

* **12:27** 12:27 Hatina masi allum disi Ibrahim inān ma deyom ahirat minsan at'ggol na kamatay ginhawa-baran sigām.

³² “Taluwa', Tuwan Guru,” yuk guru inān ni si Isa. “B'nnal ya yuknu ilu. In Tuhantam dakayu' du, halam aniya' saddi min iya. ³³ Maka manusiya' itu wajib alasa ma Tuhan min deyom atayna maka min deyom tawhidna maka min kosogna. Wajib isab iya alalahan pagkahina manusiya' buwat e'na alalahan baranna. Ahalga' panoho'an karuwa itu, wajib binogbogan labi gi' min hinang panukbal susumbali'an atawa lalabotan indaginis ni Tuhan.”

³⁴ Ta'nda' pa'in e' si Isa kalalom pangita'u a'a inān anambung buwattē', angka yukna ma iya, “Ka'a ilu asekot ni pagparintahan Tuhan.” Puwas e' halam aniya' makatawakkal atilaw ma si Isa minsan ai-na.

Panilaw Pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Lukas 20:41-44)

³⁵ Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amandu' ma deyom langgal pagkul-banan, aniya' panilawna, yukna, “Angay saga guru sara' agama magpina'in pasal Al-Masi in iya tubu' sultan Da'ud? ³⁶ Sabab si Da'ud baranna bay magkallam, waktu kapagbaya' Rū Sussi ma iya. Buwattitu bay pagkallamna he':

'Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.'

³⁷ Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' si Da'ud, tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”

Pagbanda' si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Lukas 20:45-47)

Manjari landu' aheka a'a kinōgan akale ma si Isa. ³⁸ Yukna ma pamandu'na, “Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan maglunsul magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām nihulmat bang ma mairan. ³⁹ Bang sigām ma deyom langgal bilahi pinatingkō' ma tingkō'an bangsahan. Ya du bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an ya tinau'an a'a alanga. ⁴⁰ Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda supaya ta'ā' luma' sigām, maka pinataha' e' sigām sambahayang sigām paglaku-laku in sigām bal-iman. Angka pinalabi kabinasahan sigām ma ahirat.”

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Lukas 21:1-4)

⁴¹ Na, aningkō' pa'in si Isa ma deyom langgal, ma anggopan tu'ung pangahūgan sīn pagjakat, ang'nda-ng'nda' iya ma saga a'a magpangahūg sīn pagjakat sigām. Aheka a'a dayahan wa'i anghūg pilak aheka.

⁴² Manjari aniya' pina'an dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan, anghūg duwa unud sīn, halga'na dakayu' unud sīn tumbaga. ⁴³ Sakali sinoho' e' si Isa saga mulidna patimuk ni iya bo' yukna ma sigām, “B'nnal ya pamissalaku ni ka'am itu, ya duwa unud sīn tahūg e' d'nda miskin itu ahalga' gi' min pilak kamemon ya nihūg e' kasehe'an. ⁴⁴ Sabab kasehe'an inūn bay amuwan min alta' sigām manglabi-labihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin, bay pamuwanna sīn kamemon ya arak pam'llina napakana.”

¹ Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paluwas min langgal pagkulbanan, aniya' dakayu' mulidna ah'lling ni iya, "Nda'un ba, tuwan!" yukna. "Alingkat landu' langgal itu maka saga batu bay pangahinang iya!"

² Anambung si Isa, yukna, "Ta'nda'nu kaheya langgal itu kamemon, ā? Sagō' haka'anta ka, ma sinosōng in langgal itu alubu du. Halam du aniya' batuna angapin magbangkat, kinanat du kamemon."

*Kasigpitan maka Kabinasahan
(Matiyu 24:3-14; Lukas 21:7-19)*

³ Puwas e', aningkō' pa'in si Isa ma būd Kayu Jaitun, ma anggopan langgal pagkulbanan, pina'an ni iya si Petros, si Yakub, si Yahiya maka si Andariyas, hal sigām-sigām sadja. ⁴ Yuk sigām ni si Isa, "Pahatiu kono' kami bang sumiyan paniya' ya bay yuknu insini', maka bang paltanda'an ai pinatuwa' bo' kinata'uwan in pakaradja'an inān kamemon song pat'kka na?"

⁵ Anambung si Isa yukna, "Kamaya'-maya' kam bo' mbal niakkalan. ⁶ Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām. ⁷ Bang aniya' takalebi hunub-hunub pagbono' ma kasekotan atawa habal pasal pagbono' ma lahat saddi, da'a kam agawa. Tantu paniya' pagbono', sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i llaw kiyamat. ⁸ Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka parinta dakayu'. Paniya' du isab linug ma sabarang lahat, maka paniya' isab gotom. Saguwā' in bala' itu kamemon hal tagna'anna sadja, sali' dalil d'nda ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.

⁹ "Sagō' ka'am ilu," yuk si Isa, "subay painsap to'ongan sabab sinaggaw du kam bo' tinandakan ni paghukuman. Pinagdaplosan du kam ma deyom kalanggalan Yahudi. Pinatampal kam ni saga gubnul maka ni saga sultan ma sabab aku ya pameya'anbi, ati makasaksi' du kam ni sigām ma pasalanku.

¹⁰ "Lapal ahāp itu subay pinagnasihāt dahū ni sabarang bangsa bo' yampa ta'abut llaw kiyamat dunya. ¹¹ Bang kam ganta' sinaggaw bo' tinandakan ni sara', da'a kam magsusa bang ai subay pamissalabi. Pamissalahunbi lapal ai-ai ya pamatulun ka'am bang ta'abut waktuna. Sababna ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu e'-i, sagō' Rū Sussi. ¹² Ma waktu sinōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām ni saina bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anakna bo' pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay pinapatay. ¹³ Maka ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "kinab'nsihan du e' a'a kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' lappasan du sasuku ahogot imanna ma deyom kabinasahan sampay ni kahinapusan."

*Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-28; Lukas 21:20-24)*

¹⁴ "Ma sinosōng aniya' ta'nda'bi 'kasammalan makaharam' pat'nna' ma ngga'i ka pat'nna'anna (sai-sai amassa itu sinō' pahati). Bang he'-i paniya' na, sasuku pat'nna' ma tana' Yahudiya subay alāhi pehē' ni kabūd-būran. ¹⁵ Bang aniya' a'a ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na angā' ai-aina. ¹⁶ Bang aniya' a'a ma humana subay mbal pabīng ni luma' angā' badju'na paghaggut. ¹⁷ Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i maka saga d'nda taga-anak duru'an lagi'. ¹⁸ Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in pakaradja'an inān mbal magsabu maka musim paghaggut. ¹⁹ Sabab ya kabinasahan patumbuk ma masa sinōng ilu,"

yuk si Isa, “akalap gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kalabayan manusiya' sangay min waktu kapamapanjari dunya e' Tuhan, sampay ni waktu itu. Maka mbal isab kabalikan. ²⁰ Daipara kinulangan e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay mbal, dalam du' aniya' angapin allum. Kinulangan du' e' Tuhan ma sabab saga a'ana ya asal tapene'na.

²¹ “Na, bang ta'abut waktu ina'an-i bo' aniya' ganta' anuhuma ni ka'am, yuk-i, 'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,' atawa, 'Ina'an na iya maina'an,' da'a to'ongan kahagarunbi. ²² Sababna ma waktu sinōng inān aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-nahu' in sigām Al-Masi atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda' sigām hinang barakatan maka saga paltanda'an kainu-inuhan a'a bo' supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan ya asal tapene'na, bang tabowa niakkalan. ²³ Sagō' painsap kam,” yuk si Isa ni saga mulidna he'. “Bay na kam pata'uku pasal pakaradja'an ilu kamemon ma dalam gi' ta'abut waktuna.”

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya

(Matiyu 24:29-31; Lukas 21:25-28)

²⁴ “Ma llaw sinōng ilu,” yuk si Isa, “apuwas pa'in saga kabinasahan bay sabbutku he', 'angalendom mata llaw, mbal amuwan sawa mata bulan.

²⁵ Saga bitu'un magkapakpak min diyata' langit, saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.' ”

²⁶ “Puwas e' maka'nda' du saga manusiya' ma aku, in Anak Manusiya', ameya' min gabun tudju pi'itu. Ta'nda' du e' sigām kosog barakatku maka sahayaku. ²⁷ Papehē'ku saga mala'ikatku ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay tapene'ku, min bihing langit dambila' maka dambila.' ”

Pamandogahan ma Pagbalik Al-Masi

(Matiyu 24:32-35; Lukas 21:29-33)

²⁸ “Pamintānginbi po'on kayu igira,” yuk si Isa. “Bang ta'nda'bi angugbus tōng engas-engasna sampay angandahun na to'ongan, minnē' kata'uanbi song musim pang'llaw na. ²⁹ Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am e', minnē' isab kata'uanbi in kabalikku ni dunya asekot na. ³⁰ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma mbal gi' magpatayan saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon ya pamissalaku itu. ³¹ Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan magkapinda.”

Waktu Kapabalik si Isa Mbal Kinata'uan

(Matiyu 24:36-44)

³² “Dalam aniya' makata'u,” yuk si Isa, “bang sumiyan llaw maka waktu kabalikku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal kinata'uan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal Mma'ku Tuhan ya makata'u. ³³ Painsap kam! Pajaga kam, sabab mbal kata'uanbi ina'an-i bang sumiyan waktu kapamaniya' iya. ³⁴ Ya dalilna sali' a'a magbamba ala'an min luma'na atulak ni lahat saddi. Pajagahanna ai-aina ma saga sosoho'anna. Pat'nna'anna sigām hinang pakaniya-pakaniya, ati amay-amayanna tunggu' lawang, sinō' pajaga to'ongan.

³⁵ “Na,” yuk si Isa, “ya du ka'am subay pajaga sabab mbal kata'uanbi bang sumiyan waktu kat'kka tag-dapu luma', bang abay-kohap ka, tonga' bahangi ka, waktu pangukku'uk manuk ka, atawa waktu pagk'llat llaw.

³⁶ Minsan patagha' t'kkana subay kam mbal tabāk e'na magtulihan. ³⁷ Ya pangamay-ngamayku ma ka'am sali' du maka llingku ma kamemon: 'Pajaga kam!' "

14

Pinagisunan si Isa

(Matiyu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

¹ Na, duwang'llaw gi' bo' Hinang Paglakad maka Hinang Tinapay Halaman Pasuligna. Manjari saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama magisun na pa'in bang buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halaman aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay. ² "Da' pasalta'ta ma pagjamu," yuk sigām, "bo' mbal ahiluhala' saga a'a kamemon."

Si Isa Binusugan Ns'llan Pahamut

(Matiyu 26:6-13; Yahiya 12:1-8)

³ Na, ina'an si Isa ma Betani, ma luma' si Simun a'a bay ni'ipul. Ma pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa bingki'-bingki' nihinang min batu pote', isihan ns'llan pahamut. Ns'llan itu ns'llan narda dalam aniya' lamudna, landu' ahalsa'. Jari pinate' e' d'nda k'llong bingki'-bingki' ati binusugan kōk si Isa maka ns'llanna.

⁴ Aniya' maina'an saga a'a magdugal kabowa kagit atay sigām. Magbissala sigām dangan-parangan, yuk-i, "Angay ns'llan ahalsa' itu pinaka'at?"

⁵ Arapun pinab'llihan labi t'llu hatas pilak ati b'llihanna inān pamuwan ni kamiskinan." Jari sinoway sidda e' sigām d'nda bay amusug ns'llan e'.

⁶ Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Pasagarinbi na iya. Angay iya sasawbi? Ahāp sidda hinangna ma aku itu. ⁷ Sabab paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am. Makatabang du kam ma sigām bang sumiyan-sumiyan kabaya'anbi. Saguwā' aku itu mbal du paddas ma ka'am. ⁸ D'nda itu bay makahinang ya takole'na, hatina bu'usanna ns'llan pahamut ni baranku pangawal llaw pagkubul ma aku. ⁹ B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am," yuk si Isa, "pi'ingga-pi'ingga lahat pagnasihatan lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang d'nda itu pangentoman ma iya."

Panipu si Judas Iskariyut ma si Isa

(Matiyu 26:14-16; Lukas 22:3-6)

¹⁰ Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga magisun anōngan si Isa ni sigām. ¹¹ Pagkale sigām bang ai gawi si Judas itu, magtūy sigām kinōgan ati anganjanji' sigām anambahan iya maka sin. Pagubus, amiha iya waktu ahāp panōngna si Isa ni sigām.

Pagsakap ma Hinang Paglakad

(Matiyu 26:17-25; Lukas 22:7-23; Yahiya 13:21-30)

¹² Na, ta'abut tagna'an llaw paghinang saga Yahudi ma Hinang Tinapay Halaman Pasuligna. Ya na ina'an llaw panumbali' saga anak bili-bili ya kinakan e' sigām pangentoman waktu bay kapangalappas Tuhan ma ka'mbo'-mbo'an sigām. Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Maingga kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang Paglakad?"

¹³ Jari sinoho' e' si Isa duwangan mulidna, yukna, "Pehē' kam ni deyom da'ira inān. Sinampang du kam e' dakayu' l'lla amowa kibut isihan bohe'. Turulunbi iya ¹⁴ sampay iya pasōd na ni deyom luma'. Amissala kam isab ni tag-dapu luma' ya pasōrana, yukbi, 'Sinō' ka tinilaw e' Guru bang maingga bilik pagjamuhanna maka saga mulidna ma Hinang Paglakad?"

¹⁵ Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap," yuk si Isa. "Panyap asal bilik inān ati maina'an kam magsakap kinakantam."

¹⁶ Na, pehē duwangan mulid e' ni deyom da'ira. Ta'nda' e' sigā mahē' buwat bay pamissala ma sigā e' si Isa, ati sinakap e' sigā kinakan ma Hinang Paglakad.

¹⁷ Ta'abut pa'in abay kohap magbeya' si Isa maka mulidna kasangpū' maka duwa pina'an ni luma' pagsakapan kinakan e'. ¹⁸ Jari itu, hinabu sigām amangan, amissala si Isa ni sigām, yukna, "B'nnal ya pamissalaku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am magbantu anōngan aku ni bantaku. Itiya' iya maitu magsalu maka aku."

¹⁹ Magtūy kat'kkahan susa saga mulid e' ati atilaw sigām ma si Isa magsunu'-sunu'. Yuk-i, "Ngga'i ka bahā' aku?"

²⁰ Yuk sambung si Isa, "A'a du min ka'am kasangpū' maka duwa, sehe'ku magsalu an'no'an tinapayna ni deyom pinggan itu. ²¹ Aku itu, Anak Manusiya'," yuk si Isa, "amatay du buwat bay tasulat ma pasalanku ma deyom Kitab. Saguwā' siya-siya du a'a ya anōngan Anak Manusiya' ni bantana. Ahāp lagi' a'a inān dalam bay nianakan."

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa

(Matiyu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

²² Sabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na ati pamuwanna ma saga mulidna. "Sambutunbi," yukna, "sabab tinapay itu baranku ko'."

²³ Niā' isab e'na dakayu' sawan ati niamu'an e'na isab pagsukulan bo' yampa sōnganna ni sigām panginuman sigām kamemon. ²⁴ Yukna, "Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya'. Laha'ku song pinabu'us ma sababan a'a aheka, supaya sigām kalappasan. ²⁵ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, puwas itu mbal na aku anginum binu-anggul itu pabīng. Subay aku ma deyom pagparintahan Tuhan na bo' yampa aku anginum binu-anggul pabalik."

²⁶ Puwas e', aubus pa'in e' sigām bay angalang dakayu' kalangan pamudji Tuhan, paluwas na sigām minnē' tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros

(Matiyu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

²⁷ Manjari ah'ling si Isa ni sigām, yukna, "Alahi du kam kamemon ang'bba min aku sabab tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Bono'ku,' yuk Tuhan, 'a'a bay angupiksa' bili-bili ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.'

²⁸ Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū du aku min ka'am tudju ni lahat Jalil."

²⁹ Ah'ling si Petros ni iya, yukna, "Mbal to'ongan ka bbahanku minsan ka ni'bbahan e' kasehe'an itu."

³⁰ Yuk si Isa, "Haka'anta ka to'ongan, ma sangom itu, ma dalam gi' kaminduwa pangukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu."

³¹ Gom pa'in akosog e' si Petros ah'ling, yukna, "Minsan aku paunung amatay ma ka'a mbal du ka paliluhanku." Ya du saga mulid kasehe'an, buwattē' isab pah'ling sigām.

Ma Kabbun Getsemane

(Matiyu 26:36-46; Lukas 22:39-46)

³² Manjari palanjil gi' sigām ni kabbun niōnan Getsemane ati yuk si Isa ni saga mulidna, "Maitu gi' kam aningko'. Pina'an lagi' aku anabbut ni

Tuhan.”³³ Ya binowa e' si Isa sehe'na pina'an si Petros, si Yakub maka si Yahiya. Sakali magkasusahan iya, magk'bba-k'bba atayna.³⁴ Yukna ni t'llungan mulidna he', "Aku itu agon magkamamatay ma sabab kasusahan itu. Angagad kam maitu magjaga."

³⁵ Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, pahantak iya ni tana' maka e'na anabbut ni Tuhan. Ya niamu' e'na bang makajari, mbal na iya pinat'kkahan kabinasahan ya song ta'abutna.³⁶ "Arōy, Mma!" yukna. "Bang makajari la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirulan, bang pa'in min kabaya'annu."

³⁷ Puwas e' pabing si Isa ni saga mulidna t'llungan ati tabākna sigām magtulihan. Yukna ni si Petros, "O Simun, atuli ka? Mbal ka bahā' makatatas anganjaga minsan la'a hal danjām?"³⁸ Pajaga kam. Angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-bowa e' sasat. Lilla' deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi."

³⁹ Sakali pehē' si Isa ni baina anabbut ni Tuhan pabing buwat bay panabbutna dahū.⁴⁰ Makabalik pa'in iya ni disi Petros tabākna isab sigām magtulihan pabing sabab kinaru' sidda. Mbal kinata'uwana e' sigām bang ai panambung sigām ma si Isa.

⁴¹ Pagbalik si Isa kamint'lluna, yukna ni sigām, "Oy, atuli gi' kam? Pahalihali gi' kam? Sarang na ko' ilu. Ta'abut na waktu. Aku, Anak Manusiya' itu, song na tinukbalan ni pang'ntanan saga a'a ala'at."⁴² Pabungkal na kam! Sung na kitam sabab ilu na a'a ya anōngan aku ni sigām."

Pagsaggaw ma si Isa

(Matiyu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

⁴³ Na, hinabu si Isa ah'lling gi' ni saga mulidna, magtūy at'kka pina'an si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa. Aheka a'a magbeya' maka iya magpamowa takos maka saga kakakal. Saga a'a inān bay sinō' pina'an e' saga kaimaman alanga sampay e' saga guru sara' agama maka saga pagmatto'ahan.

⁴⁴ Aniya' asal pandoga bay pamuwan si Judas ma saga a'a he'. Bay yukna ma sigām, "Ya a'a siyumku, ya na he' saggawbi. Bowahunbi iya pehē' maka jagahinbi iya pahāp."⁴⁵ Pagt'kka si Judas pina'an, magtūy iya pa'abut ni si Isa. "Tuwan Guru," yukna. Jari siyumna.⁴⁶ Sinaggaw si Isa e' saga a'a inān, binalutan pahogot.⁴⁷ Sagō' aniya' dakayu' min saga a'a magt'nggehan maina'an angahurusan patakosna. Nilagut e'na dakayu' sosoho'an Imam Muwallam ati autas dambila' taingana.

⁴⁸ Ah'lling si Isa ni saga a'a bay anaggaw iya, yukna, "Kabā'bi bahā' in aku itu munda, ya po'on kam subay amowa takos maka kakakal panaggawbi aku?"⁴⁹ Llaw-llaw aku bay amandu' ma deyom langgal pagkulbanan e'. Mahē' aku ma ka'am bo' halam aku bay saggawbi. Sagō' ai-ai bay tasulat ma deyom Kitab subay aniya' kamaksuranna."⁵⁰ Manjari maglahian saga mulid si Isa kamemon ati pinasagaran iya maina'an.

⁵¹ Aniya' isab maina'an dakayu' subul paturul ma si Isa. Luwal hōs ya pas'mmekna. Na, arak iya sinaggaw e' sigām,⁵² sagō' ni'bbahan e'na hōsna ati alahi iya magpanantang.

Si Isa Pinaharap ni Tumpukan Maghuhukum

(Matiyu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-14, 19-24)

⁵³ Manjari itu binowa si Isa e' sigām ni luma' Imam Muwallam. Ina'an magsakaum saga kaimaman alanga kamemon maka saga pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama.⁵⁴ Bay paturul isab si Petros ma si Isa sagō'

min katahan. Paturul iya sampay pasōd na ni deyum halaman luma' Imam Muwallam ati maina'an iya magtingkō'an maka saga jaga imam e', parangka ma bihing api.

⁵⁵ Ya kaimaman alanga maka kamemon saga a'a ma Tumpukan Maghuhukum* amiha sababan panuntut sigām ma si Isa bo' supaya iya pinat'nna'an hukuman ni kamatay. Saguwā' halam aniya' panuntutan tabāk e' sigām. ⁵⁶ Aheka magsaksi' puting bahasa iya katuntutan sagō' mbal maguyun saksi' sigām.

⁵⁷ Aniya' a'a kasehe' bay an'ngge amuwan saksi' itu panuntut sigām ma si Isa bo' pa'in putingan. ⁵⁸ Yuk-i, "Bay takale kami a'a itu angupama in iya angalubu langgal pagkulbanan ya hinangan tangan manusiya' inān. Ma deyum t'lung'law kono' amat'ngge iya langgal saddī, sagō' ngga'i ka manusiya' ya angahinang iya." ⁵⁹ Malaingkan minsan buwattē' panaksi' sigām mbal du maguyun bissala sigām.

⁶⁰ Manjari an'ngge Imam Muwallam ma t'ngnga' sigām atilaw ma si Isa. Yukna, "Ka'a ilu, halam bahā' aniya' panganda'awanu ma panuntutan ka'a itu?"

⁶¹ Saguwā' halam ah'ling si Isa, halam iya anambung. Amissala pabīng Imam Muwallam, yukna, "Ka'a bahā' Al-Masi, Anak Tuhan?"

⁶² "Aho', aku na," yuk si Isa. "Ati ta'nda'bi du aku, Anak Manusiya' itu, aningkō' ma bihing Sangat Kawasa, tampal ni kowan. Maka ta'nda'bi du aku pi'itu ameya' ma gabun min deyum sulga'."

⁶³ Manjari ginese' e' Imam Muwallam jubana kabowa astolna. Yukna, "Mbal na kitam amiha saksi' saddī! ⁶⁴ Takalebi na llingna pangkal ni Tuhan! Ai pangahukumbi?" Sakali dauyunan na pangahukum sigām kamemon, ma si Isa patut subay pinapatay.

⁶⁵ Jari aniya' sigām kasehe'an anagna' angaludja'an si Isa. Tinambunan isab matana e' sigām bo' yampa pinagtibu'. Yuk sigām ma iya, "Tokorun kono' bang sai anibu' ka'a!" Jari binowa si Isa e' saga jaga inān bo' binutug.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa

(Matiyu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-27)

⁶⁶ Na, ma halaman luma' pa'in si Petros, aniya' palabay minna'an dakayu' d'nda sosoho'an Imam Muwallam. ⁶⁷ Pag'nda'na ma si Petros parangka ma api, magtūy nda'na pahāp ati yukna, "Ka'a ilu, bay ameya' ma si Isa, ya a'a Nasaret inān!"

⁶⁸ Sagō' amalilu magtūy si Petros. "Mbal kata'uwanku," yukna. "Mbal tahatiku bang ai pah'lingnu ilu." Ati ala'an iya minnē' tudju ni bowa' lawang ya paluwasan min halaman e'. Jari angukku'uk manuk.

⁶⁹ Ta'nda' na iya pabīng e' sosoho'an d'nda he' ati ah'ling iya ni saga a'a magt'nggehan maina'an. Ni'isaban e'na bay pah'lingna tagna'. "A'a ilu," yukna, "bay sehe' sigām." ⁷⁰ Sagō' amalilu na isab si Petros.

Mbal at'ggol, ah'ling ni si Petros saga a'a magt'nggehan maina'an. Yuk sigām, "Kata'uan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab a'a Jalil du ka isab!"

⁷¹ Sakali anakna'an di-na si Petros ati yukna, "Mbal kata'uwanku a'a pagbissalabi ilu!"

⁷² Saru'un-du'un du angukku'uk manuk, kaminduwana na, ati taentom e' si Petros ya bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, "Ma mbal gi' angukku'uk

* **14:55** 14:55 Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

manuk min duwa, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu." Pagentom itu e' si Petros, magtüy iya anangis, magdukka to'ongan.

15

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu

(*Matiyu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Yahiya 18:28-38*)

¹ Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, magtüy pasa'ut saga kaimaman alanga magsakaum maka pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama. Jari magisun sigām maka Tumpukan Maghuhukum kamemon bang inay sigām si Isa. Pagisun pa'in, niengkotan iya e' sigām bo' binowa pehē', tinukbalan ni si Pilatu. ² Mahē' pa'in, atilaw si Pilatu ma si Isa, yukna, "Ka'a ilu, sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?"

Anambung si Isa, yukna, "Ya na yuknu ilu."

³ Na, aheka panuntut saga kaimaman alanga inān ma iya, ⁴ angka iya tinilaw pabing e' si Pilatu, yukna, "Halaman aniya' panambungnu? Nda'un kaheka panuntut sigām itu ma ka'a."

⁵ Sagō' halaman aniya' sambung si Isa, angka ainu-inu to'ongan si Pilatu he'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay

(*Matiyu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16*)

⁶ Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma Hinang Paglakad, ya kabiyaksahan si Pilatu subay aniya' dakayu' pilisu pal'ppana, sai-sai pinene' e' saga a'a Yahudi. ⁷ Jari ma waktu ina'an aniya' a'a bay takalabusu, onna si Barabbas. In iya inān maka saga sehe'na bay amapatay a'a ma waktu panagga' sigām ma parinta. ⁸ Sakali itu aheka saga a'a pa'alop ni si Pilatu angamu' pinal'ppa e'na dakayu' pilisu buwat kabiyaksahan kahaba'-kahaba' tahun. ⁹ Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, "Bilahi kam bahā' bang pal'ppahanku ka'am sultan bangsa Yahudi itu?" ¹⁰ Angka sigām tilawna buwattē' sabab kata'uwanna asal bang ai sababanna angka si Isa bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud anghid saga kaimaman ma si Isa.

¹¹ Sagō' ba'anan a'a inān bay pinitnahan asal e' kaimaman e', sinō' angamu' si Barabbas pinal'ppa e' si Pilatu, ngga'i ka si Isa. ¹² Amissala si Pilatu ni sigām pabing, yukna, "Inayku bahā' a'a itu, ya onanbi sultan bangsa Yahudi?"

¹³ Angolang sigām pakosog, yuk-i, "Lansangun iya ni hāg!"

¹⁴ "Angay?" yuk si Pilatu. "Ai bay hinangna ala'at?"

Luhüy pakosog pangolang sigām e', yuk-i, "Lansangun iya ni hāg!"

¹⁵ Na, bilahi si Pilatu amarul saga a'a magtimukan e', angka pal'ppana si Barabbas ni sigām. Bo' arapun in si Isa tinukbalan ni saga sundalu, sinō' niraplosan bo' pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa Pinagtunggingan e' saga Sundalu

(*Matiyu 27:27-31; Yahiya 19:2-3*)

¹⁶ Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu pehē' ni halaman astana' ati nilingan patimuk pehē' damba'an sundalu inān kamemon. ¹⁷ Pinajubahan si Isa s'mmek taluk pinaka luwa pakayan sultan. Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali' panumping sultan pinat'nna' ni kōkna. ¹⁸ Jari anagna' sigām magbau'bau' magaddat ma iya. Yuk sigām, "Mahaldika! Mahaldika! Sultan Yahudi!" ¹⁹ Pinagppok kōkna e' sigām maka tungkud, maka niludja'an iya. Angōk-tu'ut sigām pagmahaltabat

sigām ma iya. ²⁰ Na, aubus pa'in e' sigām magtunggīng inān, niurusan e' sigām s'mmek taluk bay pajubana bo' yampa iya pinas'mmekan bay s'mmekna tagna'. Puwas e' binowa iya paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg

(Matiyu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

²¹ Manjari aniya' a'a palabay minna'an, ōna si Simun, bay min deya. Si Simun itu mma' si Iskandar maka si Rupus, a'a iya min lahat Kirini. Jari minandahan iya e' saga sundalu, sinō' ananggung hāg ya song pangalansangan si Isa. ²² Binowa iya patukad ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat Peya'-peya' Kōk. ²³ Mahē' pa'in, aniya' arak pamainum saga sundalu ma si Isa binu-anggul kalamuran tambal niōnan mira, sagō' halam taima'na. ²⁴ Puwas e' nilansang iya ni hāg e' saga sundalu, bo' yampa pinat'ngge hāgna. Pinagbahagi'an e' sigām saga s'mmekna, pinagko'ot-ko'otan bo' kinata'uan bang s'mmek ingga ma sigām dangan maka dangan. ²⁵ Ya waktu kapangalansang sigām ma si Isa saga lisag siyam subu. ²⁶ Buwattitu in sulat bay pinat'nna' panuntut iya, yuk-i: "SULTAN BANGSA YAHUDI." ²⁷ Aniya' isab duwangan munda bay pinasambeya' ma si Isa nilansang ma hāg sigā. Dakayu' hāg inān bay pinat'ngge ma bihing si Isa kowan, dakayu' ma bihingna gibang. ²⁸ (Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Talapay iya ma saga a'a langgal sara'.")

²⁹ Na, pinaggunyak-gunyak si Isa e' a'a maglaulabay. Pinaghanduk-handukan iya e' sigām pangudju'. "Nē!" yuk sigām. "Ka'a na ya arak angalangkat langgal pagkulbanan inān ati pabangunnu kono' pabīng ma deyom t'lung'llaw! ³⁰ Pareyo' ka min hāg ilu bo' ka angalappasan di-nu!"

³¹ Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara' agama. Yuk suli-suli sigām ma pasalna, "A'a itu ata'au angalappas ma a'a saddi sagō' mbal makalappasan di-na! ³² Al-Masi kono' iya, sultan bangsa Isra'il. Subay iya pareyo'an di-na min hāg inān. Bang iya ta'nda'tam pareyo', am'nna! kitam ma iya!"

Ya du duwangan a'a bay nilansang ni hāg pinasambeya' ma si Isa, ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa

(Matiyu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

³³ Jari itu, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap. ³⁴ Paglisag t'llu, akosog e' si Isa angalingan, yukna, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Hatina, "Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?"

³⁵ Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe', "Pakale kam. Angalinganan iya nabi Elija." ³⁶ Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' anggogoman l'ppus ni deyom binu al'ssom. Puwas e' pinasagnat e'na ni tōng kayu-kayu bo' yampa sōnganna ni si Isa pamas'ssopna ma iya. Yuk a'a-i, "Angagad gi' kam. Nda'ta lagi' bang patuwa' si Elija amareyo' iya min hāg."

³⁷ Sakali angolang si Isa min t'dda, magtūy ab'kkat napasna.

³⁸ Saru'un-du'un du in kultina bay pangangpang ma deyom langgal pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'. ³⁹ Ta'nda' pa'in e' kapitan ya paharap ma hāg inān bang buwattingga kab'kkat napas si Isa, anibahat iya, yukna, "B'nna! a'a itu Anak Tuhan!"

⁴⁰ Aniya' isab maina'an saga d'nda magpang'nda' min katāhan. Ina'an ma sigām disi Mariyam min Magdala maka si Salome, ina'an isab si Mariyam ina' si Joses maka Yakub dakayu', ya abata' gi'. ⁴¹ Saga d'nda itu bay ameya' paumpig ma si Isa angussap iya waktu kamahe'na lagi' ma lahat Jalil. Aheka isab saga d'nda saddi maina'an, a'a bay ameya' ma iya tudju ni Awrusalam.

Pagkubul ma si Isa

(Matiyu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

⁴² Llaw Pagsakap ko' inān, hatina dang'llaw dahū min llaw Sabtu'. Jari itu, pagkohap pa'in ma llaw inān, ⁴³ at'kka pina'an si Yusup a'a min kaum-an Arimati. Dakayu' iya pagmatto'ahan ma Tumpukan Maghuhukum, a'a abantug. Atuyu' asal iya angalagan waktu pama't'na' kapagparinta Tuhan. Sakali anawakkal iya pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa. ⁴⁴ Ainu-inu si Pilatu pagka takalena amatay na si Isa. Nilinganan e'na kapitan, ya bay mahē', ati tilawna bang b'nnal amatay na. ⁴⁵ Pagkale si Pilatu ma lapal kapitan in si Isa amatay na, patugutanna si Yusup angā' patayna. ⁴⁶ Am'lli si Yusup kakana' panaput ati pinareyo' e'na patay si Isa min diyata' hāg bo' yampa sinaput e'na. Puwas e' pinat'nna' e'na ma deyom pagkubulan bay kinehean ma deyom batu lakit ati ginulungan e'na batu ya panaplok bowa' lowang e'. ⁴⁷ Ina'an ang'nda-ng'nda' si Mariyam min Magdala maka si Mariyam ina' si Joses, ati tapandoga e' sigā bang maingga pangubulan si Isa.

16

Si Isa Allum Pabalik

(Matiyu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

¹ Palabay pa'in llaw Sabtu', ina'an si Mariyam a'a Magdala, maka si Salome, maka si Mariyam ina' si Joses, am'lli laksi' maka ns'llan pahamut pamahilala' sigām ma mayat si Isa. ² Manjari pagk'llat llaw Ahad, bo' subu-subu to'ongan, pehē' sigām ni pagkubulan. ³ Magsuli-suli na pa'in sigām ma labayan, yuk-i, "Sai bahā' anganggulungan batu panaplok lowang e' bo' kitam makasōd?" Sabab aheya asal batu inān. ⁴ Pagt'kka sigām pina'an ta'nda' e' sigām batu wa'i na bay ginulungan. ⁵ Jari pasōd sigām ni deyom lowang kubul ati aniya' ta'nda' e' sigām dakayu' l'la abata' lagi' magnijuba pote', aningko' tampa' ni kowan. Magtūy sigām takuddat sidde.

⁶ Yuk l'la itu ma sigām, "Da'a kam tināw. Kata'uwanku asal, ya pihabi si Isa a'a Nasaret ya bay nilansang ni hāg pinapatay. Halam na iya maitu. Allum na iya pabīng! Nda'unbi lugal bay pamalegehan iya. ⁷ Na, pehē' na kam," yukna, "amowa haka itu ni saga mulidna maka ni si Petros. Yukbi ni sigām, 'Parahū du iya min ka'am ni lahat Jalil. Mahē' du kam ang'nda' ma iya buwat bay llingna ma ka'am.' "

⁸ Manjari paluwas saga d'nda he' ati paragan min kubul. Angenog-nogenog sigām maka halam aniya' pah'lling sigām ni sai-sai sabab tināw sigām.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam

(Matiyu 28:9-10; Yahiya 20:11-18)

⁹ Na, allum pa'in si Isa pabīng min kamatayna ma dai'llaw Ahad inān, magtūy iya patuwa' dahū ni si Mariyam d'nda min Magdala, ya bay kapaluwasan e'na pitu' saitan. ¹⁰ Maka si Mariyam itu bay pehē' angahaka'an saga mulid si Isa. Ina'an sigām magdukka maka magtangis.

¹¹ Sagō' kahaka'an pa'in sigām e' si Mariyam in si Isa allum maka bay kono' ta'nda'na, mbal sigām am'nna.

Magpanyata' si Isa ni Duwa Mulidna
(Lukas 24:13-35)

¹² Puwas e' magpanyata' isab si Isa ni duwangan mulidna hinabu sigā lum'ngngan tudju kaleya, bo' saddi pangluwahanna. ¹³ Manjari pabalik duwangan mulid e' ni Awrusalam angahaka'an saga sehe' sigā. Sagō' ya du sigā dalam bin'nna e' kasehe'an inān.

Magpanyata' si Isa ni Mulidna Kasangpū' ka Ssa
(Matiyu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

¹⁴ Puwas e' magpanyata' na si Isa ni mulidna kasangpū' maka ssa hinabu sigām amangan. Pinabukagan sigām e'na sabab mbal am'nna maka atuwas kōk sigām. Mbal sigām bilahi magkahagad minsan sigām nihaka'an e' saga a'a bay maka'nda' si Isa maka kallumna pabing min kamatayna. ¹⁵ Manjari amissala iya ni sigām, yukna, "Pehē' kam ni sabarang lahat ma kaluha'an dunya bo' nasihatunbi lapal ahāp itu ni manusiya' kamemon. ¹⁶ Sai-sai am'nna sampay pinandi tanda' in sigām angandol ma aku," yuk si Isa, "lappasan du saumul-umul. Saguwā' sai-sai mbal am'nna, pinat'nna'an du iya hukuman. ¹⁷ Saga a'a angandol ma aku kabuwanan du kawasa maghinang saga hinang makainu-inu. Makapala'an du sigām saga saitan sabab min kawasa ōnku. Makabissala isab sigām ma saga bahasa saddi dalam bay kinata'uan e' sigām. ¹⁸ Bang sigām ganta' maka'ntanan sowa, atawa makainum ai-ai makamula, mbal du makainay ma sigām. Maka bang pina'abut tangan sigām ni a'a taga-saki, kauli'an du saga a'a inān."

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Lukas 24:50-53; Kahinangan 1:9-11)

¹⁹ Manjari itu, aubus pa'in Panghū' Isa bay magbissala maka saga mulidna, tabowa iya pa'angkat tudju ni sulga' ati aningkō' iya ma bihing Tuhan tampa ni kowan. ²⁰ Jari lum'ngngan na saga mulidna magnasihat lapal ahāp ma sabarang lahat. Ginapi' sigām e' Panghū' Isa, binuwanan sigām barakat maghinang saga hinang kawasahan bo' supaya kinata'uan in pandu' sigām asal b'nna. *Tammat*

LUKAS

Pahati Pasal Jūd itu

Ya makasulat ba'anan jūd maka sulat ma deyom Kitab itu bay bangsa Yahudi. Luwal si Lukas ya ngga'i ka, sabab bangsa Girik iya.

Doktol asal si Lukas maka alanga pangadji'na. Bagay to'ongan iya maka si Paul, angkanna pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan si Paul magnasihahat lupal ahāp pasal Panghū' Isa, maumu parongan ma iya si Lukas. Minsan si Paul ma deyom kalabusu, minsan iya binowa ni da'ira Rōm bo' nihukum, dalam si Lukas bay ang'bba min iya.

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas pamata'una bagayna si Teyopilus, dakayu' a'a bangsahan ngga'i ka isab Yahudi. Nihaka e' si Lukas ma deyom jūd itu pasal kapi'itu si Isa ni dunya itu magbaran manusiya'. Ya kabaya'an si Lukas in a'a kamemon, Yahudi maka bangsa kasehe', subay makata' u pasal si Isa in iya asal Anak Tuhan pinapi'itu e' Tuhan angalappas ma manusiya' min hukuman dusa sigām. Pinapasti' e' si Lukas itu ngga'i ka hal bangsa Yahudi ya tinabangan e' si Isa sagō' bangsa kamemon ma deyom dunya. Nihaka e'na bang buwattingga panabang si Isa ma saga a'a sakihan maka ma saga a'a katiksa'an, luba-lagi'na ma saga a'a dusahan. Nihaka isab e' si Lukas pasal kamemon bay kalabayan e' si Isa min llaw kapanganak ma iya sampay ni llaw kamatayna, sampay isab ni kallumna pabalik.

Lupal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si LUKAS

Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

¹ Aheka a'a bay makatawakkal anulat pasal kamemon bay tahinang ma deyoman kami. ² Ya tasulat e' sigām ai-ai bay pang'bba ma kami e' saga a'a bay maka'nda' kahinangan si Isa sangay min katagna'. Sigām isab ya magnasihahat palman Tuhan. ³ Na, tuwan Teyopilus, pagka tapariksa'ku pahāp kamemon bay tahinang itu sangay min katagna'na, tapikilku in aku taga-kapatut anulatan ka'a. Usulku saga pakaradja'an itu kamemon min katagna' sampay ni katapusan ⁴ bo' supaya ka manantuhi pasal ai-ai bay pamandu' ka'a.

Pasal Kapaganak ma si Yahiya Magpapandi

⁵ Buwattitu ya tagna'anna: ma timpu lagi' bay pagsultan sultan Herod ma lahat Yahudiya aniya' imam niōnan si Jakariya. Dakayu' imam iya ma tumpukan pagimam si Abiya. Ya du h'ndana si Elesabet, min panubu' kaimaman isab sabab tubu' min si Harun. ⁶ Abontol sadja sigā duwangan ma pang'nda' Tuhan. Binogbogan e' sigā usulanna maka panoho'anna kamemon ma dalam aniya' sā'na. ⁷ Sagō' dalam sigā taga-anak sabab mbal maka'anak si Elesabet, maka ato'a na sigā.

⁸ Jari itu aniya' dakayu' llaw paghinang si Jakariya maka umpiganna ma langgal pagkulbanan, bo' ta'abut na waktu kapagimamna. ⁹ Ya addat kaimaman subay magko'ot-ko'ot bo' tata'u bang sai pinene' pasōd ni deyom langgal pangarapan ni Panghū' bo' anugtug kamanyan. Jari si Jakariya ya tapene'. ¹⁰ Ta'abut pa'in waktu pagtugtug kamanyan, anambahayang na saga a'a ya magtimuk ma halaman langgal e'.

¹¹ Jari aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni si Jakariya, ina'an an'ngge ma bihing panugtugan kamanyan, tampal ni kowan. ¹² Pag'nda' si Jakariya

ma mala'ikat itu, magtūy iya takuddat maka sinōd tāw. ¹³ Saguwā' ah'ling mala'ikat ni iya, yukna, "Da'a ka tināw, Jakariya, sabab takale e' Tuhan ya bay amu'nu ilu. H'ndanu si Elesabet anganak du l'lla, ati Yahiya ya pangōnbi iya. ¹⁴ Aheya kalasiganbi ma sababna, magkōg-koyag kam maka aheka isab a'a kasehe'an palamud ma kalasiganbi bang iya nianakan na. ¹⁵ Bangsahan iya ma pang'nda' Tuhan. Mbal iya anginum binu atawa ai-ai makalango. Kahōpan iya e' Rū Sussi tinagna'an min llaw kapanganak ma iya. ¹⁶ Aheka isab a'a Isra'il tabowana magta'at pabing ni Tuhan ya pagpanghū'an sigām. ¹⁷ Parahū iya min Panghū' pagka kapagagihan e' Rū Sussi maka pinasuku'an kawasa buwat bay kahālan nabi Elija masa awal e'. Pinapaghāp e'na matto'a maka anak bay magsagga'. Pinapinda e'na pikilan saga a'a ya bay amabiyal ma panoho'an Tuhan, tabowa sigām amikilan pangita'u ya suku' ma a'a a'adil. Tinagamahan e'na saga a'a bo' aniya' bangsa sakap anambut Panghū' sigām."

¹⁸ Atilaw si Jakariya ma mala'ikat, yukna, "Buwattingga kata'uku in bissalanu ilu b'nnal? Ato'a na aku maka ato'a isab h'ndaku."

¹⁹ Ya sambung mala'ikat, "Aku itu si Jibra'il, ya pat'nna' na pa'in ma haddarat Tuhan. Bay aku soho'na pi'itu amissalahan ka'a bo' takalenu lapal ahāp itu. ²⁰ Sagō' aumaw du ka pagka halam tab'nnalnu bissalaku, bo' pa'in tatuman kamemon bang ta'abut waktuna. Jari mbal ka makapah'ling min llaw itu sampay pat'kka ya bay pangahakaku ma ka'a. Angkan buwattē', sabab halam b'nnalnu lapalku ma ka'a, ya lapal tantu atuman bang ta'abut waktuna."

²¹ Pasalta', nilagaran si Jakariya e' saga a'a ma halaman langgal e'. Ainu-inu sigām bang ai kat'ggolanna ma deyum langgal. ²² Ta'abut pa'in iya paluwas, mbal na makapah'ling ma sigām, angkan kinata'uan e' sigām aniya' bay panyata' ni iya hinabuna ma deyum langgal. Aninyal sadja iya ma sigām sabab mbal makapaluwas bissala.

²³ Manjari, aubus pa'in waktu paghinangna ma deyum langgal e', magtūy iya amole' ni lahatna. ²⁴ Palabay pa'in daka pilang'llaw, ab'ttong na h'ndana si Elesabet ati limambulan ya t'ggolna mbal makapagluwas-luwas min luma'. ²⁵ Yukna, "Ahāp tabang Tuhan ma aku. Karūlan aku e'na maka kala'an an kaiya'anku ma deyoman lūng-kampungku."

Pata'u Pasal Paganak ma si Isa

²⁶ Ta'abut pa'in nnom bulan kab'ttong si Elesabet, pinabeya' e' Tuhan mala'ikatna si Jibra'il pehē' ni kauman Nasaret ya ma lahat Jalil. ²⁷ Sinō' iya panyata' ni dakayu' budjang ōnna si Mariyam, ya magtunang asal maka si Yusup, dakayu' panubu' sultan Da'ud. ²⁸ Yuk mala'ikat itu ni si Mariyam, "Bang pa'in ka asalamat. Aheya kahāpan Tuhan ma ka'a, Mariyam. Ilu Tuhan pataptap ma ka'a."

²⁹ Sagō' pagkale pa'in itu e' si Mariyam asasaw pikilanna. Kinira-kira e'na bang ai hatina angkan iya binissalahan buwattē'. ³⁰ Manjari ah'ling gi' mala'ikat ni iya, yukna, "Da'a ka agawa, Mariyam, sabab kasulutan Tuhan ma ka'a. ³¹ Pakale ka. Sōng ka ab'ttong. Anganak ka l'lla ati Isa ya pangōnna iya. ³² Bangsahan to'ongan iya, pinagōnan iya Anak Tuhan Mahatinggi. Pinat'nna' iya magsultan e' Panghū' Tuhan, buwat bay kapagsultan mbo'na si Da'ud ma masa awal e'. ³³ Ati magsultan iya ma bangsa Isra'il, ya panubu' si Yakub, sampay ni kasaumuluan. Halam aniya' katobtan pagsultanna."

³⁴ Yuk si Mariyam ni mala'ikat, "Buwattingga kapaniya' ya yuknu ilu, pagka aku itu budjang masi?"

³⁵ Ya sambung mala'ikat, "Pahōp du ni ka'a Rū Sussi maka kalandungan ka e' barakat Tuhan Mahatinggi. Angkan asussi ya nianakan e'nu ati gin'لال iya Anak Tuhan. ³⁶ Sampay kampungnu isab si Elesabet, song anganak minsan ato'a na. Nnom bulan ya kab'ttongna minsan iya bay pinagbahasa d'nda mbal maka'anak. ³⁷ Sabab dalam aniya' ahunit ma Tuhan," yuk mala'ikat e'.

³⁸ Jari ah'ling si Mariyam, yukna, "Aku itu sosoho'an Tuhan. Maglilla' aku ma pah'lingnu ilu." Magtūy alanyap mala'ikat.

Tinibaw si Elesabet e' si Mariyam

³⁹ Na, mbal at'ggol minnē', magsakap si Mariyam bo' parai-dai' pehē' ni dakayu' kauman ma kabūd-būran ma lahat Yahudiya. ⁴⁰ At'kka pa'in iya pehē', pasōd iya ni luma' disi Jakariya bo' magaddatan kampungna si Elesabet. ⁴¹ Takale pa'in e' si Elesabet bissala si Mariyam, magtūy maghibal onde' ma deyom b'ttongna. Kahōpan iya e' Rū Sussi, ⁴² ati amissala iya patanog ma si Mariyam, yukna, "Ka'a ilu kabuwanan kahāpan e' Tuhan labi min d'nda kamemon. Damikiyanna isab onde' ya song nianakan e'nu, ballabihan kahāpan ya pamuwan Tuhan ma iya. ⁴³ Angay aku subay pinaheya e' ina' Panghū'ku, ya po'on ka anibaw aku? ⁴⁴ Pagkaleku ma bissalanu insini' magtūy maghibal onde' ya ma deyom b'ttongku itu, kabowa kakōrana. ⁴⁵ Aheya kalasigan ma d'nda ya makapam'nnal in lapal Tuhan ma iya tatuman du!"

Kalangan si Mariyam

⁴⁶ Manjari ah'ling si Mariyam, yukna, "Sanglitanku Tuhan sampay min deyom atayku.

⁴⁷ Magkōg-koyag aku ma Tuhan ya angalappas ma aku.

⁴⁸ Atana aku, ati pinagka'inagonan aku e'na minsan areyo' kapaga'aku.

Puwas minnitū, sinuli-suli aku e' a'a kamemon magsuring-magsaingsing, in aku d'nda pinasuku'an kahāpan,

⁴⁹ sabab makainu-inu kahinangan Tuhan Patikawasa ya panabangna ma aku. Mahasussi asal iya.

⁵⁰ Ma'ase' iya ma a'a kamemon magtubu'-manubu', sasuku magmahaltabatan iya.

⁵¹ Pina'nda'an e'na kawasana labay min kahinanganna, pinagkaukanat e'na saga a'a ya magabbu-abbu ma deyom pangatayan.

⁵² Nila'anan e'na saga sultan min pagsultanan sigām, pinabangsa e'na saga a'a areyo'-deyo'.

⁵³ Saga a'a atiksa' binuwanan e'na lidjiki' aheka, maka a'a dayahan pinala'an e'na ma dalam aniya' tabowa sigām.

⁵⁴ Tinabang e' Tuhan sosoho'anna bangsa Isra'il, ka'ase'anna sigām buwat bay panganjanji'na

⁵⁵ ma si Ibrahim maka saga panubu'na sampay ni kasaumulan, tatuman isab bay pangallam Tuhan ma kamatto'ahan."

⁵⁶ Na, kulang-labi t'lumbulan ya kat'nna' si Mariyam ma si Elesabet bo' yampa amole'.

Kapaganak ma si Yahiya

⁵⁷ Ta'abut pa'in llaw panganak si Elesabet, l'lla ya anakna. ⁵⁸ Makakale pa'in saga lūng-kampungna maka lahasiya'na pasal kaheya kahāpan Tuhan ma iya, magbeya' sigām maka iya magkōg-koyag.

⁵⁹ Na, pagka walung'llaw na onde' ma luwasan, waktu pangislam ma iya, patimuk pehē' ba'anan kaukampung. Arak iya niōnan Jakariya buwat ōn mma'na, ⁶⁰ sagō' mbal si Elesabet. Yukna, "Da'a. Subay iya niōnan Yahiya."

⁶¹ "Angay?" yuk sigām. "Halam aniya' min kahekanu niōnan Yahiya." ⁶² Manjari aninyal sigām ni mma' onde' bo' kinata'uwan bang ai kabaya'anna.

⁶³ Aninyal isab si Jakariya angamu' panulatan ati anulat buwattitu: "Ōnna Yahiya!" Ainu-inu makalandu' saga a'a inān kamemon. ⁶⁴ Saru'undu'un du makabissala si Jakariya pabīng maka sinanglitan e'na Tuhan. ⁶⁵ Sinōd tāw saga lūng-kampung disi Jakariya, maka habal pasal bay tahinang inān pasaplag na pa'in ni kareya-reyahan ma lahat Yahudiya. ⁶⁶ Amikil-mikil na pa'in sasuku makakale pasal pakaradja'an itu, yuk-i, "Ai bahā' pangangganta' Tuhan ma onde' inān?" Sabab atampal in onde' inān kaniya'an barakat min Tuhan.

Kalangan si Jakariya

⁶⁷ Manjari si Jakariya, mma' si Yahiya, bay kahōpan Rū Sussi ati pinaluwas e'na lapal deyo' bay min Tuhan, yukna,

⁶⁸ "Sanglitantam Panghū', ya pagtuhanan bangsatam Isra'il, sabab pi'itu na iya anabangan kitam suku'na, maka angaliyusan kitam min kasigpitan.

⁶⁹ Pinaniya'an kitam a'a ga'osan angalappas kitam, panubu' sultan Da'ud, ya bay sosoho'an Tuhan e'.

⁷⁰ Paljanji'an Tuhan ko' itu, ya bay pangallam e' kanabi-nabihan sussi ma masa awal.

⁷¹ Yuk janji' he', in kitam pinuwasan e'na min ga'osan palbantahantam, maka min pang'ntanan saga a'a ab'nsihan kitam.

⁷² Jari ta'nda' minne' kaheya ase' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam. Tinuman isab janji' ya bay pagsulutanna maka sigām.

⁷³ Ya na janji' bay panganjanji'na ma si Ibrahim, pinapagtapil maka sibahatna.

⁷⁴ Bay iya anibahat in kitam panubu' si Ibrahim pinuwasan du min pang'ntanan saga bantatam, jari makaisbat kitam ma Tuhan ma dalam aniya' amakitāw,

⁷⁵ ma asussi pangatayantam maka abontol kahinangantam sat'ggol kitam ma dunya itu."

⁷⁶ Amissala lagi' si Jakariya ma anakna, yukna, "Ka'a, Oto', niōnan du ka nabi min Tuhan Mahatinggi. Ka'a ya parahū min Panghū'nu amahāp lān palabayanna.

⁷⁷ Pata'unu saga a'ana in sigām lappasan min mulka', pagka niampun dusa sigām.

⁷⁸ Sabab patiase'un Tuhantam, alunuk pangatayanna. Angkan kitam pinabeya'an sawa min deyom sulga', sali' hantang llaw pasobang.

⁷⁹ Sasuku bay ka'ddasan ma deyom kalendoman ma sabab katāw sigām ma kamatay, taluwa' sahaya na, ati pinandu'an kitam lān ahāp ya amowa kita ni kasannangan."

⁸⁰ Manjari anak si Jakariya inān pasulig na pa'in maka pasōng akkal-pikilanna. Pat'nna' na pa'in iya ma lahat paslangan sampay ta'abut llaw katuwa'na ni saga a'a Isra'il.

2

*Kapaganak ma si Isa
(Matiyu 1:18-25)*

¹ Ma waktu ina'an si Agustus ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Röm. Manjari anguldin iya subay sinulat òn a'a kamemon ma sabarang lahat ma kaluha'an pagsultananna. ² (Yampa aniya' uldin buwatté' pamasulat òn a'a kamemon, ma waktu kapagubnul si Kirinu ma katilingkal lahat Siriya). ³ Jari magpole'an saga a'a kamemon ni lahat ka'mbo'-mbo'an sigām bo' magpasulat òn sigām.

⁴ Jari si Yusup bay pauntas min Nasaret ma lahat Jalil tudju ni lahat Yahudiya, ni kauman Betlehem ya lahat panganakan sultan Da'ud ma masa awal e'. Pina'an iya magpasulat ònna sabab tubu' iya min si Da'ud. ⁵ Magbeya' iya maka si Mariyam, ya bay pinah'nda'an iya, supaya tasulat òn sigā. Ab'ttong asal si Mariyam. ⁶ Jari mahē' pa'in sigā ma Betlehem, ta'abut llawna, ⁷ ati nianakan e'na anakna siyaka, l'lla. Pinalampinan e'na maka s'mmek bo' yampa pinalege ma deyom tu'ung pamanganan hayop ni'ipāt, sabab halam aniya' lugal ma luma' paghahanti'an e'.

Tunggu' Bili-bili maka Mala'ikat

⁸ Na, aniya' ma jadjahan ina'an-i saga a'a anunggu' bili-bili sigām ma deya, waktu sangom pa'in. ⁹ Sakali aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni sigām, maka aninag sahaya Tuhan ma sakalibut sigām. Jari tināw sidda sigām. ¹⁰ Sagō' yuk mala'ikat ni sigām, "Da'a kam tināw sabab aniya' lapal ahāp pamowahanku ka'am, lapal makakōd atay saga a'a kamemon. ¹¹ Aniya' Manglalappas nianakan ma ka'am, in iya Al-Masi ya Panghū'bi. Llaw itu du ya kapaganak ma iya, ma Betlehem, kauman sultan Da'ud. ¹² Ya na itu paltanda'an pamab'nnal ka'am: makabāk du kam onde' pinalampinan maka s'mmek, ina'an palege ma deyom tu'ung pamanganan hayop."

¹³ Patagha' aniya' bangsa sulga' laksa'an ta'nda' e' saga tunggu' bili-bili inān pabeya' ma mala'ikat dakayu'. Amudji sigām Tuhan, yuk-i,

¹⁴ "Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi.

Bang pa'in aniya' kasannangan isab ma dunya itu,
ma sasuku makasulut iya!"

¹⁵ Makala'an pa'in saga mala'ikat inān pabalik ni sulga', magtūy magsuli-suli saga tutunggu' bili-bili inān, yuk-i, "Sūng na kitam ni Betlehem. Nda'tam bang ai paniya' inān, ya bay pamata'u kitam e' Panghū'."

¹⁶ Jari magdai'-dai' sigām pehē' ati tabāk e' sigām si Mariyam maka si Yusup. Ta'nda' isab e' sigām onde' palege ma deyom tu'ung pamanganan hayop. ¹⁷ Maka'nda' pa'in sigām ma onde', magtūy pangahaka e' sigām bay pamissala mala'ikat pasal onde' inān. ¹⁸ AINU-INU to'ongan sasuku makakale ma haka saga tunggu' he'. ¹⁹ Sagō' tinau' kamemon saga pakaradja'an itu e' si Mariyam ma deyom atayna bo' tali'-tali'na pahāp. ²⁰ Jari pabīng na saga tunggu' inān ni kahayopan sigām, maka e' sigām ananglitan maka amudji Tuhan ma sabab kamemon bay takale maka bay ta'nda' e' sigām. Sabab b'nnal to'ongan bay pamissala mala'ikat ma sigām.

Pangislam ma si Isa

²¹ Walung'llaw pa'in onde' inān ma luwasan, ni'islam iya ati niōnan Isa, òn bay pangōn iya e' mala'ikat ma halam gi' pinangiraman.

²² Ajukup pa'in waktu pagsussi ya pangahād ma si Mariyam ma sabab sara' si Musa, binowa si Isa pehē' ni Awrusalam e' si Yusup maka

si Mariyam bo' tinukbalan ni Tuhan. ²³ (Tasulat asal ma Sara' min Panghū': "Kamemon saga anak l'lla siyaka subay pamasuku' ma Tuhan.")
²⁴ Tinukbalan isab e' sigām pagkulban buwat bay tasulat ma Sara' Panghū' he', ya yuk-i, "duwa assang atawa duwa anak malapati*" ya subay pagkulbanbi."

²⁵ Na, ma waktu ina'an aniya' dakayu' matto'a l'lla ōnna si Simiyun maglahat ma Awrusalam. Ahāp addatna, magtata'at asal ma Tuhan. Nilagaran e'na waktu pangalappas ma bangsa Isra'il, maka kapagbaya'an iya e' Rū Sussi. ²⁶ Bay iya pinata'u asal e' Rū Sussi in iya mbal amatay sat'ggol halam gi' ta'nda'na Al-Masi, ya panganjanji' e' Panghū'. ²⁷ Manjari si Simiyun itu pinapina'an ni langgal pagkulbanan e' Rū Tuhan. Salta' pa'in si Isa binowa pina'an e' matto'ana bo' bineya' e' sigā usulan Sara' si Musa, ²⁸ nihambin onde' e' si Simiyun. Magpudji iya, yukna,
²⁹ "O Tuhan Sangat Kawasa, atanu du aku.

Ahantap pangatayanku minsan aku papole'nu na, sabab tatuman na janji'nu.

³⁰ Ta'nda' na e' matakū a'anū Manglalappas,

³¹ ya bay sakapnu ma matahan manusiya' kamemon.

³² Onde' itu sapantun sawa pamabukis kahandaknu

ma saga bangsa ya ngga'i ka bangsa Isra'il, pamaheya kabantugan saga a'anū bangsa Isra'il."

³³ Na, ainu-inu to'ongan ina'-mma' si Isa ma sabab kabtangan si Simiyun itu ma pasalan anak sigā. ³⁴ Pagubus, niamu'an sigām kahāpan e' si Simiyun. Yukna isab ni si Mariyam ya ina' inān, "Ya pangangganta' Tuhan ma anaknu itu, in iya sababan angkan aheka a'a bangsa Isra'il makabāk kalappasan, maka aheka isab magni-kala'atan. Paltanda'an iya min Tuhan sagō' sinulak iya e' kaheka'an a'a, ³⁵ bo' kasakupan bang ai to'ongan pinikil e' sigām. Maka ka'a ilu, Mariyam," yuk si Simiyun, "makananam du ka kasusahan sali' hantang kalis parugsu' ni deyum ataynu."

³⁶⁻³⁷ Aniya' isab maina'an dakayu' nabi d'nda niōnan si Anna, anak si Panu'al, min panubu' si Aser. Ato'a na iya to'ongan, walumpū' maka mpat tahun umulna. Pituntahun du bay kapagpūnna maka h'llana ati abalu iya sangay minnē'. Atukid iya magni-langgal pagkulbanan, ati maina'an iya llaw-sangom amudji Tuhan. Amuwasa iya sampay anambahayang.

³⁸ Manjari pasabu si Anna itu ma waktu ina'an-i ati magsukul to'ongan iya ni Tuhan maka anuli-nuli pasal onde' inān ni a'a kamemon, sasuku angalagaran waktu panglappas saga a'a Awrusalam.

³⁹ Manjari itu, aubus pa'in si Yusup maka si Mariyam maghinang kamemon bay panoho'an ma deyum Sara' Panghū', pabing na sigām ni lahat Jalil, ni kauman Nasaret ya pat'nna'an sigām luggiya'. ⁴⁰ Pasulig onde' inān sampay pakosog baranna. Alalom pangita'una maka pinaniya'an iya barakat min Tuhan.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

⁴¹ Na, magtukad saga matto'a si Isa ni Awrusalam kahaba'-kahaba' tahun bo' maghinang Hinang Paglakad. ⁴² Jari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka duwantahun umul si Isa, magbeya' sigām pehē' ni paghinangan buwat kabiyaksahan bangsa Yahudi. ⁴³ Atammat pa'in paghinang e', amole' na sigā ni lahat sagō' ta'bba si Isa ma Awrusalam ma halam kinata'uwan e' matto'ana. ⁴⁴ Pangannal sigā ina'an du iya magbeya' pa'abay ma sigā.

* 2:24 2:24 Malapati: ginis manuk-manuk pa'anggil-anggil ni luwa assang.

Jari dang'lllaw ya kal'ngngan sigā bo' yampa sigā amiha iya ma deyom kabagayan maka kaheka'an sigā, sagō' dalam iya tabāk maina'an. ⁴⁵ Pagka buwattē', pabing sigā tudju ni Awrusalam amiha iya mahē'. ⁴⁶ Apuwas pa'in t'llumbahangi, yamboho' iya tabāk ma deyom langgal pagkulbanan magsamatingkō' maka saga guru. Ina'an iya akale maka atilaw na pa'in ma sigām. ⁴⁷ Sasuku makakale ma iya ainu-inu to'ongan sabab alalom pangita'una, maka taluwa' panambungna. ⁴⁸ Pag'nda' matto'ana ma iya landu' sigā ainu-inu. Yuk ina'na, "Otō', angay buwattilu hinangnu ma kami? Asusa to'ongan aku maka mma'nu amiha ka'a."

⁴⁹ Yuk si Isa ni sigā, "Angay aku pihabi? Dalam bahā' kata'uwanbi in aku subay maitu ma luma' Mma'ku?" ⁵⁰ Saguwā' dalam tahati e' sigā bang ai pamissalana.

⁵¹ Jari magbeya' si Isa maka matto'ana pabing ni Nasaret ati bineya' e'na panoho'an sigā. Malaingkan si Mariyam bay anau' pakaradja'an itu kamemon ma deyom pangatayanna. ⁵² Pasōng na pa'in paheya si Isa maka pasōng ta'una. Pasōng isab iya makasulut atay Tuhan sampay manusiya'.

3

Si Yahiya Magpapandi Anagna' Amandu' (Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Yahiya 1:19-28)

¹⁻² Na, ta'abat pa'in kasangpū' maka limantahun kapagsultan si Tibirus, ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, aniya' palman Tuhan at'kka ni si Yahiya anak si Jakariya, waktu kamahe'na ma lahat paslangan. Ma waktu ina'an Puntus Pilatu ya maggubnul ma lahat Yahudiya, si Herod ya magparinta ma lahat Jalil, danakanna si Pilip ya magparinta ma lahat Ituriya maka ma lahat Tarakunit, maka si Lisani ya ma lahat Abilene. Si Annas maka si Kayapas bay Imam Muwallam. ³ Manjari pal'ngngan na si Yahiya angalatag kalahat-lahatan ma jadjahan sapa' Jordan magnasihat palman Tuhan. Yukna, "Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi taubat ati niampun du dusabi e' Tuhan." ⁴ Tasulat asal ma deyom Kitab nabi Isaya ma awal lagi'. Yuk-i,

"Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yuk-i,
'Sōng na at'kka Panghū'. Lanu'inbi lān palabayanna,
pabontolunbi pal'ngngananna.

⁵ Saga l'bbak kamemon subay pinapantay,
kabūd-būran kamemon subay pinaratag.

Saga lān abengkok subay pinabontol,
maka palabayann magtinggil-l'bbak subay pinalanu'.

⁶ Manjari ta'nda' e' manusiya' kamemon
kapanglappas Tuhan ma sigām.' "

⁷ Na, landu' aheka a'a pina'an ni si Yahiya mikipandi, angka yukna ma sigām, "Ka'am ilu, addatbi sali' sapantun addat sowa panganggakal. Sai bahā' bay angahaka'an ka'am in ka'am subay papuwās min mulka' ya song pat'kka?" ⁸ Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi hinang ahāp, tanda' saksi' in addatbi apinda na. Da'a kam magpina'in in ka'am mbal minulka'an saukat na kam panubu' si Ibrahim. Haka'anta kam, minsan saga batu itu tahinang du panubu' si Ibrahim e' Tuhan! ⁹ Ka'am ilu sali' hantang kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob min po'onna. Sabab kayu kamemon sasuku mbal ahāp buwa'na, pinuwad du bo' nilarukan ni deyom api tinunu'."

¹⁰ Manjari tinilaw si Yahiya e' ba'anan a'a inān. Yuk sigām, “Ai subay hinang kami?”

¹¹ Yuk si Yahiya, “Sasuku kam magduwa badju' pamuwanunbi dakayu' ma a'a halam taga-badju'. Sasuku isab kam taga-kinakan pamahagi'unbi ma a'a atiksa.”

¹² Aniya' isab pehē' mikipandi ma si Yahiya Magpapandi saga a'a magā' sukay parinta. Yuk sigām, “Tuwan Guru, kami itu? Ai subay hinang kami?”

¹³ Yuk si Yahiya, “Bang kam angā' sukay da'a palabihunbi min bay panoho'an ka'am e' parinta.”

¹⁴ Ya du saga sundalu, bay atilaw ma si Yahiya. Yuk sigām, “Kami sundalu itu, ai subay hinang kami?”

Ya sambung si Yahiya, “Da'a kam angalangpas, da'a kam anumbung ni sara' ma ngga'i ka b'nnal. Maka da'a kam anawad ma gadjibi.”

¹⁵ Na, makakale pa'in saga a'a inān ma si Yahiya, magtūy sigām aholat-holat bang kalu si Yahiya in Al-Masi, ya nilagaran e' sigām. ¹⁶ Angkan ah'ling si Yahiya ma saga a'a inān, yukna, “Aku itu, hal bohe' ya pamandiku ka'am. Saguwā' aniya' a'a song pi'itu labi bangsahan sidda min aku. Minsan engkot taumpa'na mbal aku tinōp angahubaran iya. Saddi bowahan pamandina ma ka'am. Hatina in iya amasangon Rū Sussi ni deyom baranbi. Kasehe'an isab pinandi e'na maka api. ¹⁷ Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a anahapan pai. Ya paina tinau' e'na ma deyom tatau'anna, sagō' hampa'na tinunu' ma api mbal kap'ddahan.”

¹⁸ Aheka isab bissala si Yahiya saddi bay pagnasihatna lapal ahāp ma saga a'a. Bay soho'na isab sigām amindahan kaul-pi'il sigām.

¹⁹ Na, aniya' waktu pamabukag si Yahiya ma gubnul Herod. Sabab dusahan si Herod magpūn maka si Herodiyas ya bay h'nda siyalina, maka ma sabab kahinanganna ala'at kasehe'. ²⁰ Manjari karuhunan si Herod maghinang ala'at sabab pinakalabusu e'na si Yahiya.

*Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Markus 1:9-11)*

²¹ Ma waktu kapamandi lagi' si Yahiya ma a'a kamemon, pinandi isab e'na si Isa. Pagubus, hinabu si Isa anabbut ni Tuhan, magtūy paukab deyom sulga', ²² ati pareyo' Rū Sussi pinaka luwa assang, patapu' ma iya. Aniya' isab suwala ah'ling min deyom sulga', yuk-i, “Ka'a ya Anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku.”

*Kapangkatan si Isa
(Matiyu 1:1-17)*

²³ Na, ma waktu kapanagna' si Isa magnasihat pandu'na ma manusiya', aniya' saga t'llumpū' tahun umulna. Anak si Yusup iya bang ma pangannal saga a'a,

si Yusup ya bay anak si Hili. ²⁴ Si Hili ya bay anak si Mattat, ya Mattat bay anak si Libi, ya Libi bay anak si Malki, ya Malki bay anak si Janni, ya Janni bay anak si Yusup.

²⁵ Si Yusup bay anak si Mattati, ya Mattati bay anak si Amos, ya Amos bay anak si Nahum, ya Nahum bay anak si Esli, ya Esli bay anak si Naggay. ²⁶ Si Naggay ya bay anak si Ma'at, ya Ma'at bay anak si Mattati dakayu', ya Mattati itu bay anak si Simain, ya Simain bay anak si Yosek, ya Yosek bay anak si Joda.

²⁷ Si Joda ya bay anak si Jo'anani, ya Jo'anani bay anak si Resa,

ya Resa bay anak si Sirubbabil, si Sirubbabil bay anak si Salati,
 ya Salati bay anak si Niri. ²⁸ Si Niri ya bay anak si Malki,
 ya Malki bay anak si Addi, si Addi bay anak si Kosam,
 ya Kosam bay anak si Elmadam, si Elmadam bay anak si Ēr.
²⁹ Si Ēr ya bay anak si Yussa', si Yussa' bay anak si Ele'eser,
 ya Ele'eser bay anak si Jurim, si Jurim bay anak si Mattat,
 ya Mattat bay anak si Libi, ³⁰ si Libi bay anak si Simiyun,
 si Simiyun bay anak si Yuda, ya Yuda bay anak si Yusup,
 ya Yusup bay anak si Jonam, ya Jonam bay anak si Eliyakim.
³¹ Si Eliyakim ya bay anak si Meleya, ya Meleya bay anak si Menna,
 ya Menna bay anak si Mattata, ya Mattata bay anak si Natan,
 ya Natan bay anak si Da'ud. ³² Si Da'ud e' bay anak si Jesse,
 ya Jesse bay anak si Obed, ya Obed bay anak si Bowas,
 ya Bowas bay anak si Sala, ya Sala bay anak si Nasson.
³³ Si Nasson ya bay anak si Amminadab, ya Amminadab bay anak si Admin,
 ya Admin bay anak si Arni, ya Arni bay anak si Hesdon,
 ya Hesdon bay anak si Peres, ya Peres bay anak si Yuda.
³⁴ Si Yuda ya bay anak si Yakub, si Yakub e' bay anak si Isa'ak,
 ya Isa'ak bay anak si Ibrahim, ya Ibrahim bay anak si Tera,
 ya Tera bay anak si Nahor. ³⁵ Si Nahor ya bay anak si Sirug,
 ya Sirug bay anak si Reyo, ya Reyo bay anak si Peleg,
 ya Peleg bay anak si Eber, ya Eber bay anak si Sela.
³⁶ Si Sela ya bay anak si Kainan, ya Kainan bay anak si Arpaksad,
 ya Arpaksad bay anak si Sēm anak si Nū, ya Nū bay anak si Lamek.
³⁷ Si Lamek bay anak si Metosela, ya Metosela bay anak si Idris,
 ya Idris bay anak si Jared, ya Jared bay anak si Mahalalel,
 ya Mahalalel bay anak si Kenan. ³⁸ Si Kenan ya bay anak si Enos,
 ya Enos bay anak si Sēt, ya Sēt bay anak si mbo' Adam,
 maka si Adam bay anak Tuhan.

4

Kapanulay ma si Isa

(Matiyu 4:1-11; Markus 1:12-13)

¹ Manjari itu pabing si Isa min sapa' Jordan. Kahōpan iya e' Rū Sussi ati binowa iya kaleya ni lahat paslangan. ² Mpatpū' ng'lllaw, mpatpū' bahangi ya kamahe'na sinasat na pa'in e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Halam iya bay makatimtim ai-ai t'ggolna mahē'. Pappuwas ina'an-i aheya lingantuna.

³ Ah'lling nakura' saitan ma iya, yukna, "Bang ka'a sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan soho'un saga batu itu papinda ni tinapay."

⁴ Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'ngga'i ka hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya'." "

⁵ Puwas e' binowa iya e' nakura' saitan ni kalangkawan bo' yampa pina'nda'an kalahatan kamemon ma deyom dunya, pinalaman sadja min matana. ⁶ Yuk nakura' saitan ni iya, "Buwananta ka kapatut bo' ka makapagbaya' ma saga kalahatan itu maka karayana kamemon. Sabab bay pamasuku' ma aku kamemonna itu, ya angkan aku taga-kapatut amuwan ma sai-sai kabaya'anku. ⁷ Na, bang ka amudji aku pamuwanku itu kamemon ma ka'a."

⁸ Ya sambung si Isa ma saitan e', "Tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, 'Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal iya paghinanganbi!' "

⁹ Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam ati pina'atag iya ma puttuk langgal pagkulbanan. Yuk saitan e' ni iya, "Bang ka b'nnal Anak Tuhan, pakuppa ka minnilu ¹⁰ sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Sinoho' e' Tuhan saga mala'ikatna anganjagahan ka'a.' ¹¹ Aniya' isab dakayu' sulat, ya yuk-i, 'Tinayak ka e' sigām bo' mbal makahantak tape'nu ni batu.' "

¹² Anambung si Isa, yukna, "Yuk Kitab, 'Da'a sulayinbi kawasa Panghū'bi Tuhan.' "

¹³ Na, aubus pa'in kaginisan sasat ya panasat e' nakura' saitan, ang'bba iya min si Isa, bo' amiha llaw saddi.

Sinulak si Isa e' saga A'a Nasaret

(Matiyu 13:53-58; Markus 6:1-6)

¹⁴ Namjari itu pabing si Isa ni lahat Jalil, abarakat asal e' Rū Sussi. Jari pasaplag habal ma pasalanna ni saga a'a ma kaluha'an lahat inān.

¹⁵ Amandu' na pa'in iya ma kalanggal-langgalan sigām ati sinanglitan iya e' a'a kamemon.

¹⁶ Pina'an iya ni Nasaret, ya lahat pasuliganna. Ta'abut pa'in llaw Sabtu', pehē' iya ni langgal buwat kabiyaksahanna. Ma langgal pa'in, an'ngge iya amassa Kitab. ¹⁷ Sinōngan ni iya lūnan jūd nabi Isaya. Pagb'llatna, tabassana saga ayat itu, ya yuk-i,

¹⁸ "Itiya' aku kapagbaya'an e' Rū Panghū',

sabab tapene' aku e'na

amasampay lupal ahāp ni saga a'a kamiskinan.

Sinoho' aku pi'itu angahaka'an saga pilisu in sigām pinaluwas du,

saga a'a buta in sigām maka'nda' du pabing.

Sinoho' aku e'na amuwasan sasuku ni'inyaya,

¹⁹ amasaplag isab in waktu pangalappas Panghū'

ma saga a'ana, ta'abut na."

²⁰ Puwas e' nilūn e' si Isa jūd bay pamassahanna he'. Ni'nde'an e'na ni bilal bo' yampa aningko'. Sakali pinatongan iya e' a'a kamemon ma deyom langgal inān, ²¹ ati anagna' iya amissala ni sigām, yukna, "Ma llaw itu taga-kamaksuran na saga ayat bay tabassaku ma pangalehanbi."

²² Ka'amuhan saga a'a inān kamemon ma si Isa. AINU-inu sigām ma sabab kapanday bissalana. Sagō' aniya' pah'lling sigām, yuk-i, "Bang kami mbal asā', anak si Yusup ko' itu!"

²³ Yuk si Isa ma sigām, "Tantu du kam amah'llingan aku buwat bay papata kamatto'ahan, ya yuk-i, 'Pagka ka ata'u anambal, anambalan ka di-nu.' Tantu isab kam anoho' aku subay angahinang maitu ma lahatku luggiya' saga hinang ya takalebi bay hinangku ma lahat Kapirnaum e'.

²⁴ Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "in nabi mbal du pinagaddatan ma lahatna luggiya'. ²⁵ Halam aniya' duwa-ruwana, ma masa lagi' nabi Elija malam bay angulan ma deyom t'lluntahun maka tonga', maka landu' ginotom kaluha'an lahat inān. B'nnal aheka balu d'nda bay maitu ma lahat Isra'il ma waktu gotom inān, ²⁶ sagō' ngga'i ka d'nda Isra'il ya bay pamapehē'an si Elija. D'nda bangsa saddi ko' inān, a'a min Sarepta, ma jadjahan Sidun. ²⁷ Damikiyanna isab ma bay waktu nabi Elisa," yuk si Isa. "Aheka a'a ni'ipul ma bangsa Isra'il sagō' malam aniya' minsan dakayu' bay kauli'an ipulna. Luwal a'a min bangsa Siriya niōnan si Na'aman."

²⁸ Takale pa'in bissala si Isa itu e' saga a'a ma deyom langgal inān, magtūy ap'ddi' to'ongan atay sigām. ²⁹ Magpan'ngge sigām kamemon bo' angahella' si Isa paluwas min kauman inān. Binowa iya ni diyata' būd ya

pa'atagan da'ira he', bo' nihūg min diyata' pampang e'. ³⁰ Daipara pas'llot iya min t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ala'an na minnē'.

Si Isa Amauli' A'a Pasōran Saitan
(Markus 1:21-28)

³¹ Palūd na si Isa min Nasaret inān tudju ni Kapirnaum, dakayu' kauman ma lahat Jalil. Pagka llaw Sabtu' na, amandu' iya ma saga a'a. ³² Ainu-inu ma pamandu'na saga a'a makakale inān sabab taga-kawasa iya bang amissala. ³³ Na, aniya' ma deyom langgal inān a'a sinōd saitan. Angolang iya pakosog, ³⁴ yuk-i, "Allō! Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā' amaka'at kami? Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu min Tuhan."

³⁵ Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, "Pahali ka! Paluwas ka min a'a ilu!" Magtūy a'a bay sinōd inān pinahantak e' saitan ma t'ngnga'-t'ngnga' saga a'a. Puwas e' paluwas na saitan, bo' halam du ainay baran a'a he'.

³⁶ Landu' ainu-inu saga a'a inān kamemon. Magsuli-suli sigām dangan maka dangan, yuk-i, "Minningga bahā' pamandu'na itu? Taga-kawasa iya maka taga-kapatut magpanohō'an saga saitan paluwas min a'a ati bineya' iya." ³⁷ Manjari pasaplag na pa'in habal pasal si Isa ni kaluha'an lahat ma jadjahan ina'an-i.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:14-17; Markus 1:29-34)

³⁸ Puwas e' paluwas si Isa min langgal Kapirnaum bo' pina'an ni luma' si Simun. Na, mato'a si Simun d'nda ni'mmunan sidda, ati sinabi si Isa e' sigām amauli' iya. ³⁹ Pina'an si Isa an'ngge ma atag palegehan d'nda he' ati soho'na ala'an mmunna. Jari pahali bay mmunna he' ati punduk iya magtūy bo' angalabot disi Isa.

⁴⁰ Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku taga-saki indaginis. Pina'abut e'na tanganna ma sigām dangan maka dangan ati kauli'an. ⁴¹ Aheka isab saga a'a bay kapaluwasan saitan. Angolang pakosog saga saitan inān, yuk-i, "Ka'a ya Anak Tuhan!" Sagō' nilāng sigām e' si Isa, sinō' da'a angahaka buwattē' sabab kinilā iya e' sigām in iya Al-Masi.

⁴² Dai' llaw pa'in, ala'an si Isa minnē' ni jadjahan halam maga'a. Piniha iya e' saga a'a ati tabāk iya maina'an. Arak iya tinaggahan e' sigām bo' mbal makala'an minnē', ⁴³ sagō' ah'lling si Isa ma sigām, yukna, "Subay aku pehe' isab ni saga kauman saddi bo' magnasihāt lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan, sabab ya na itu po'onanna angkan aku pinapi'itu e' Tuhan." ⁴⁴ Jari magnasihāt na pa'in si Isa ma deyom kalanggal-langgalan mahē' ma lahat Yahudiya.

5

Si Isa Anagna' Amene' A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:18-22; Markus 1:16-20)

¹ Manjari aniya' llaw dakayu' an'ngge si Isa ma bihing danaw Genesaret. Magtimuk na pa'in saga a'a ni bihingna supaya sigām makakale palman Tuhan. ² Na, aniya' ta'nda e' si Isa duwa bayanan pasanglad ma bihing danaw. Bay ni'bbahan e' saga a'a magdaraing hinabu sigām angose'an pokot. ³ Paruwa' si Isa ni bayanān dakayu' ya suku' si Simun, ati angamu' iya ma si Simun pinatā-tā dangkuri' min bihing tampe. Jari aningkō' si Isa ma bayanān bo' amandu' ma saga a'a.

⁴ Na, aubus pa'in e' si Isa amandu', ah'lling iya ni si Simun, yukna, "Pasöngun gi' ni kalaloman, ati hügunbi pokot bo' kam maka'ä'."

⁵ Anambung si Simun, yukna, "Tuwan Guru, lu'ugan na kami amokot dibuhi' sampay ni ka'llawan bo' halam kami bay maka'ä'. Sagö' pagka ka'a ya anoho', hüg kami na." ⁶ Tahüg pa'in pokot inän, aheka to'ongan daing ta'ä'. Agon na agese' saga pokot e', ⁷ angkan sininyalan e' disi Petros saga abay sigäm, sinö' anabang angahella'. Makapina'an pa'in saga abay, magtüy niruwa' daing inän ni diyata' bayanan. Allop karuwa bayanan inän e' daing, sa'agon-agon pat'nde. ⁸ Pag'nda' si Simun Petros ma ba'anand daing inän, magtüy iya pasujud ma si Isa. Yukna, "O Tuwan, palawak ka min aku sabab dusahan aku."

⁹ Angkan buwattë' llingna, sabab ainu-inu iya maka saga abayna ma pasal heka daing bay ta'ä' sigäm. ¹⁰ Ya du ainu-inu saga sehe' si Simun magdaraing e', ya si Yakub maka si Yahiya duwangan anak si Sibidi. Manjari ah'lling si Isa ma si Simun, yukna, "Da'a ka tinäw. Puwas min llaw itu, ya hinangnu subay magä' manusiya' ameya' ma aku." ¹¹ Manjari nihella' bayanan sigäm ni gintana'an ati ni'bbahan kaniya' sigäm kamemon bo' yampa ameya' ma si Isa.

*A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:1-4; Markus 1:40-45)*

¹² Ma llaw dakayu', waktu pa'in si Isa ma dakayu' kauman, aniya' maina'an a'a ni'ipul. Alapat baranna e' sakina. Maka'nda' pa'in a'a itu ma si Isa, magtüy iya pasujud ma dahuanna anganjung. "Tuwan," yukna, "bang ka bilahi kauli'annu du aku."

¹³ Sakali pina'abut e' si Isa tanganna ma a'a inän. Yuk si Isa, "Bilahi sadja aku. Kauli'an na ka." Saru'un-du'un du ala'an ipulna. ¹⁴ Niamay-amayan iya e' si Isa, yukna, "Da'a ka angahaka ni sai ni sai pasal itu-i. Saguwä' pehé' ka patüy ni imam bo' palilingun barannu ma iya. Pagubus tukbalin pagkulban ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu."

¹⁵ Sagö' minsan buwattë' pangaläng si Isa, pasaplag gom pa'in suli-suli pasalna, angkan aheka saga a'a patimuk ni iya bo' akale ma pandu'na sampay angamu' pinauli' saga saki sigäm. ¹⁶ Saguwä' bang pasän, ala'an si Isa min kaheka'an a'a inän ni lahat kulang a'ana bo' anambahayang mahé'.

*A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Markus 2:1-12)*

¹⁷ Dakayu' llaw, hinabu si Isa amandu', aniya' saga Parisi maka saga guru sara' agama Yahudi aningkö' ma atagna. Saga a'a itu bay pina'an min da'ira Awrusalam maka min kamemon lüangan ma lahat Jalil maka lahat Yahudiya. Taga-kawasa asal si Isa min Panghü' angkan iya makauli' saga a'a sakihan. ¹⁸ Manjari aniya' at'kka pina'an saga a'a ananggung a'a amatay ugatna. Pasulay sigäm pasekot ni atag si Isa, ¹⁹ sagö' mbal makalabay sabab sikatimukan saga a'a maina'an. Angkan sigäm paräg ni diyata' luma' angalangkat atop bo' amatonton a'a amatay ugatna maka palegehanna. Jari pinat'nna' iya ma dahuwan si Isa ma t'ngnga-t'ngnga' katimukan a'a. ²⁰ Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inän angandol ma iya, ah'lling iya ni a'a amatay ugatna, yukna, "Bagay, niampun na dusanu."

²¹ Na, takale pa'in lling si Isa itu e' saga guru sara' agama maka saga Parisi, magtüy sigäm magtilaw-tilawan di-sigäm dangan maka dangan,

“Sai sa a'a itu?” yuk-i. “Amah'ling iya kupul ni Tuhan magbissala buwattē' sabab dalam aniya' maka'ampun dusa, luwal Tuhan.”

²² Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati yukna ma sigām, “Angay kam magpikil-pikil buwattilu? ²³ Kumpasunbi bang ingga aluhay: bang yukku ma a'a, 'niampun na dusanu', atawa bang yukku, 'pabungkal ka bo' ka pal'ngngan?’ ²⁴ Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma deymom dunya itu.” Jari ah'ling si Isa ni a'a amatay ugatna he', yukna, “Soho'ta ka pabungkal. Bowahun pabahakannu ilu amole'.”

²⁵ Saru'un-du'un du pabungkal iya ma matahan sigām kamemon. Binuhāt e'na bay pabahakanna bo' yampa amole' ni luma'na, maka e'na ananglitan Tuhan. ²⁶ AINU-INU to'ongan saga a'a inān kamemon maka sinōd sigām tāw. Ananglit sigām ma Tuhan, yuk-i, “Hinang makainu-inu ya ta'nda'ta llaw itu!”

Si Libi Binowa Ameya' ma si Isa

(Matiyu 9:9-13; Markus 2:13-17)

²⁷ Pagubus, paluwas si Isa minna'an ati aniya' ta'nda'na maga'ā' sukay parinta, onna si Libi. Ina'an iya aningkō' ma deymom upisna panga'anna sukay. Yuk si Isa ma iya, “Pi'itu na ka ameya' ma aku.” ²⁸ Pabuhāt magtūy si Libi. Ni'bbahan e'na kamemonna bo' ameya' ma si Isa.

²⁹ Manjari aniya' jamu pinat'nna' e' si Libi ma luma'na pamaheyana ma si Isa. Aheka isab maga'ā' sukay parinta maka saga a'a kasehe'an bay magbeya' amangan maka sigām. ³⁰ Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru sara' ya daumpigan maka sigām bay anoway si Isa. Yuk sigām ni mulidna, “Angay kam palamud magsalu maka saga maga'ā' sukay parinta maka ba'anān a'a dusahan?”

³¹ Anambung si Isa ma saga a'a atilaw inān, yukna, “Bang a'a abasag mbal magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki. ³² Ngga'i ka a'a ahāp ya mohotku pi'itu ni dunya, sagō' ya pi'ituku a'a taga-dusa bo' supaya ang'bba min dusa sigām.”

Panilaw Pasal Pagpuwasa

(Matiyu 9:14-17; Markus 2:18-22)

³³ Manjari aniya' saga a'a ah'ling ni si Isa, yuk-i, “Saga mulid si Yahiya araran magpuwasa maka anambahayang. Ya du saga mulid Parisi, sagō' mulidnu mbal. Amangan sadja sigām maka anginum.”

³⁴ Anambung si Isa ma saga a'a he', labay min paralilan. Yukna, “Amuwasa bahā' saga luruk bang masi gi' ma sigām pangantin l'lla? Tantu mbal. ³⁵ Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut waktu kapamala'an pangantin l'lla, ya na he' waktu pagpuwasa sigām.”

³⁶ Manjari amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pamandu'na, yukna, “Halām aniya' angangeret badju' baha'u panupakna ni badju' ndang. Bang buwattē', ageret badju' baha'u. Sabab s'mmek baha'u mbal tōp panupak s'mmek ndang.” ³⁷ Pinaralil isab e' si Isa pamandu'na ni binu-anggul baha'u nihinang bang ni'isi ni deymom pangisihan kuwit kambing. Yukna, “Halām aniya' angisi binu baha'u, bang masi gi' amukal, ni deymom pangisihan ndang. Bang buwattē' hinangna, tantu abustak pangisihan ndang e' binu baha'u. Jari abu'us binu ati kaugun bay pangisihanna. ³⁸ Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u.” ³⁹ Amaralil gi' si Isa, yukna, “Bang a'a biyaksa anginum binu-anggul at'ggol bay ma tau'an, mbal iya bilahi anginum binu baha'u. Sabab bang ma iya, ahāp lagi' nanam binu-anggul at'ggol bay ma tau'an.”

6

*Pandu' si Isa Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Markus 2:23-28)*

¹ Ma dakayu' llaw Sabtu', * ina'an disi Isa lum'ngngan labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Aniya' batang pai kin'ttu' e' saga mulidna e', pinisi-pisi e' sigām bo' yampa ni'inta'. ² Na, aniya' saga Parisi atilaw ma si Isa, yuk-i, "Angay langgalbi sara' agamatam?"

³ Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam tabassabi bahā' pasal bay tahinang e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka saga a'ana? ⁴ Bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan bo' ningā' e'na saga tinapay ya panukbal ni Tuhan. Jari kinakan e'na minsan mbal wajib kinakan e' saddi min saga kaimaman. Bay pamuwanna isab ni saga sehe'na pagkakan sigām. Sagō' halam aniya' dusana maghinang buwattē'." ⁵ Yuk si Isa isab, "Aku itu, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu'."

*A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Markus 3:1-6)*

⁶ Ma llaw Sabtu' dakayu', pasōd si Isa ni deyom langgal bo' amandu'. Pasalta', aniya' ma deyom langgal inān a'a pakongkong tanganna kowan. ⁷ Aniya' isab maina'an saga guru sara' agama maka saga Parisi amiha pagsababan panuntut sigām ma si Isa. Angkan iya pineyanan e' sigām bang kalu amauli' saki ma llaw paghali. ⁸ Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati ah'lling iya ni a'a pakongkong tanganna inān. "Pi'itu ka," yukna. "An'ngge ka ma t'ngnga' itu." Sakali pabuhat a'a inān an'ngge. ⁹ Puwas e' ah'lling si Isa ni saga a'a inān, yukna, "Aniya' tilawku ni ka'am. Bang ma sara'tam, ai ya apatut nihinang ma llaw paghali? Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at? Amakallum a'a ka, atawa amapatay?" ¹⁰ Pinatongan e' si Isa saga a'a inān kamemon bo' yampa ah'lling ni a'a pakongkong tanganna. "Pah'nnatun tangannu ilu," yukna. Na, pinah'nnat e'na, manjari kauli'an na to'ongan.

¹¹ Sagō' akagit to'ongan atay saga Parisi maka saga guru inān, angkan sigām magisun-isun bang inay sigām si Isa.

*Si Isa Amene' saga Mulidna Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Markus 3:13-19)*

¹² Na, ma waktu ina'an patukad si Isa ni būd angarap ni Tuhan. Maina'an iya angamu'-ngamu' ni Tuhan animpus sangom. ¹³ Pagk'llat llaw, nilinganan e'na saga mulidna pina'an ni iya. Pinene' e'na min sigām sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'ana kawakilan. ¹⁴ Ya na itu ōn saga a'a bay kawakilan inān: si Simun ya ōnanna isab Petros, maka si Andariyas danakan si Simun, bo' si Yakub maka si Yahiya, si Pilip maka si Bartolome. ¹⁵ Pasunu' si Matiyo maka si Tomas, bo' si Yakub anak si Alpa, maka si Simun ya niōnan e' sigām Pangangatu, ¹⁶ bo' si Judas anak si Yakub, maka si Judas Iskariyut ya anōngan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

*Pasal Kahāpan maka Katiksa'an
(Matiyu 4:23-25)*

¹⁷ Manjari puwas ina'an, palūd si Isa maka saga a'a kawakilanna, ati an'ngge iya ma lugal apantay. Aheka saga mulid bay maina'an maka landu'

* 6:1 6:1 Sabtu': Llaw paghali ni Tuhan bang ma agama Yahudi.

aheka a'a kasehe'an, a'a min lahat Yahudiya, min da'ira Awrusalam, maka min Tira maka Sidun ya ma bihing tahik. ¹⁸ Bay sigām pina'an bo' akale ma pandu' si Isa. Bilahi isab kauli'an saga saki sigām. Sasuku isab sigām sinasat e' saitan bay kauli'an. ¹⁹ Ati ba'anan a'a inān kamemon bay pasulay ama'abut tangan sigām ni iya sabab aniya' barakat paluwasa min baranna, ya angka sigām kauli'an kamemon.

*Kakōgan maka Kasusahan
(Matiyu 5:1-12)*

- ²⁰ Manjari pinatongan e' si Isa saga mulidna bo' yampa ah'ling, yukna, "Aheya kahāpan sasuku kam dalam aniya' kaniya'bi ma dunya itu, sabab tantu du aniya' palsuku'anbi ma deyom pagparintahan Tuhan.
- ²¹ Aheya kahāpan sasuku kam kasigpitan ma buwattina'an, sabab mag'ssohan du kam ma sinosōng.
Aheya kahāpan sasuku kam magtangis ma buwattina'an, sabab magtittowa du kam ma sinosōng.
- ²² Aheya kahāpan ma ka'am abila kam kinab'nsihan e' a'a, bang kam mbal tinaima' e' sigām, bang kam nihalipulu maka pinamūng-mūngan ala'at ma sabab pameya'bi ma aku, Anak Manusiya'.
- ²³ "Buwattē' isab bay hinang kamatto'ahan sigām ma saga kanabinabihan. Angka kam subay magkalasigan maka magkōg-koyag bang kam nila'at buwattē' sabab tantu aheya tungbasbi ma deyom sulga'.
- ²⁴ Sagō' maka'ase'-ase' ka'am saga dayahan ma buwattina'an, sabab tasambutbi kahāpanbi ma dunya itu sadja.
- ²⁵ Maka'ase'-ase' isab ka'am ya mag'ssohan ma buwattina'an, sabab aniya' waktu ma sinosōng lingantu du kam.
Maka'ase'-ase' isab ka'am magtittowa ilu, sabab aniya' waktu ma sinosōng magkasusahan kam maka magkarukka'an.
- ²⁶ Maka'ase'-ase' ka'am bang kam sinanglitan e' a'a kamemon, sabab ya du saga a'a maglaku-laku in sigām nabi.
Bay du isab sigām sinanglitan e' ka'mbo'-mbo'anbi."

*Lasa ma Palbantahan
(Matiyu 5:38-48; 7:12)*

²⁷ Amandu' gi' si Isa, yukna, "Ya na itu pah'lingku ma ka'am sasuku kam akale ma aku, kalasahinbi bantabi. Hinangunbi ahāp ma saga a'a ab'nsihan ka'am. ²⁸ Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku anukna'an ka'am. Sambahayanganbi sasuku angala'at ka'am. ²⁹ Abila aniya' anampak ka'a ma baihu'nu dambila', patampalun isab dambila' panampakanna. Abila aniya' angagaw badju'nu, pangahilasun sampay kamisitanu. ³⁰ Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka bang aniya' ganta' angā' palsuku'annu da'a na pa'nde'in pabalik. ³¹ Ai-ai kabaya'anbi nihinang ma ka'am e' a'a kasehe'an, ya na he' subay hinangunbi ma sigām.

³² "Bang hal a'a alasan ka'am ya kalasahanbi, angay kam subay tinungbasan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, alasa du ma sasuku alasan sigām. ³³ Damikiyanna, bang hal a'a bay makatabangan ka'am ya tabanganbi, angay kam subay binuwanan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, buwattē' du isab addat sigām. ³⁴ Bang ya sadja pautanganbi a'a tantu amayad, angay kam subay aholat pinahala'an? Sabab minsan a'a ala'at amaindam du ma sehe' sigām ala'at, bang pa'in tantu binayaran. ³⁵ Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am," yuk si Isa. "Kalasahinbi bantabi

maka tabanginbi sigām. Bang aniya' angutang ni ka'am, pautanginbi minsan dalam aniya' bayad niholat. Jari aheya pahala' panungbas ka'am ati manjari na kam anak Tuhan Mahatinggi. Sabab ahāp kajarihan Tuhan minsan ma saga a'a ala'at, minsan ma a'a mbal magsukul. ³⁶ Subay kam ma'ase', buwat ka'ase' Mma'bi Tuhan."

*Pasal Panoway ma Pagkahi
(Matiyu 7:1-5)*

³⁷ "Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan. Da'a pat'kkahunbi dusa ni a'a kasehe'an bo' kam mbal pinat'kkahan dusa e' Tuhan. Ampununbi pagkahibi bo' kam niampun isab e' Tuhan. ³⁸ Amuwan kam ma kasehe'anbi ati aniya' pamuwan ka'am e' Tuhan. Ya sapantun t'ppongan aheya bang tinumpahan ni deyom pangisihanbi. Minsan nirasok, minsan pinaponod, mbal paisi sabab hekana. Hatina ai-ai pan'ppongbi ma sehe'bi ya du isab pan'ppong Tuhan ma ka'am."

³⁹ Binissala e' si Isa dakayu' kissa pamaralil. Yukna ma saga a'a, "Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigā karuwangan ahūg ni deyom lowang. ⁴⁰ Dalam aniya' mulid palanga min guruna. Sagō' in mulid kamemon, bang atammat na pangadji'na, magsali' du maka guruna.

⁴¹ "Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk kayu ma deyom mata sehe'bi ati mbal tananambi batang kayu ya ma matabi? ⁴² Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi ma sehe'bi, "Tabiya', la'ananta bukbuk min matanu ilu, 'bo' pa'in dalam tananambi batang kayu ya ma matabi! Maglaku-laku kam in ka'am ilu dalam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū ya batang kayu ma matabi, manjari asawa pang'nda'bi ati makala'an kam bukbuk kayu min mata sehe'bi."

*Pasal Kayu maka Buwa'na
(Matiyu 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang saupama kayu ahāp, mbal amuwan buwa' ala'at. Damikiyanna isab bang kayu ala'at suligna, mbal amuwan buwa' ahāp. ⁴⁴ Kinata'uwan asal kayu min buwa'na. Mbal kita angā' buwa' igira min puhung atawa buwa' anggul min sampinit. ⁴⁵ Buwattē' du isab ma manusiya', sali' dalil kayu. Bang a'a ahāp addatna makapaluwas iya bissala ahāp ma sabab kahāpan ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō' bang a'a ala'at, luwal kala'atan ya pinaluwas e'na sabab ala'at ya tatau'na ma deyom atayna. Ai-ai ma deyom atay manusiya', ya na he' paluwas min bowa'na."

*Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Matiyu 7:24-27)*

⁴⁶ "Angay yukbi in aku Panghū'bi, bo' pa'in mbal hinangbi panoho'an ku ma ka'am? ⁴⁷ Sasuku pi'itu ni aku bo' akale ma pandu'ku sampay ameya', pahatita kam bang buwattingga kahālanna. ⁴⁸ A'a inān sali' hantang a'a maghinang luma'. Niosolan hāgna ma diyata' batu. Aubus pa'in nihinang, angandunuk kasapa'an ati sinampoyakan luma' inān sagō' mbal tajogjog sabab ahogot asal osolanna. ⁴⁹ Bang a'a isab akale ma pandu'ku bo' mbal ameya', ya dalilna a'a maghinang luma' ma dalam ahogot paosolanna. Bang luma' ina'an-i taluwa' dunuk ah'bba' magtūy, abulang kayat to'ongan."

7

*Pangandol Kapitan ya Bangsa Röm
(Matiyu 8:5-13)*

¹ Aubus pa'in kamemon bissala si Isa itu ma saga a'a, pasōd iya ni deyom da'ira Kapirnaum. ² Na, aniya' maina'an dakayu' kapitan bangsa Röm taga-sosoho'an kalasahanna. Asaki na sosoho'an itu, song na magkamamatay. ³ Makakale pa'in kapitan pasal si Isa, magtūy aniya' pagmatto'ahan bangsa Yahudi pinapina'an e'na ni si Isa angamu' pinauli' sosoho'anna e'. ⁴ Manjari pasampay saga pagmatto'ahan inān ni si Isa bo' anganjung to'ongan, yuk-i, "Patut subay tabangannu kapitan itu, ⁵ sabab amagay to'ongan iya ma bangsatam Yahudi, maka iya ya bay magbaran anganggastuhan langgaltam."

⁶ Jari ameya' si Isa ma sigām. Asekot pa'in iya ni luma', sinoho' e' kapitan saga bagayna amowahan si Isa lapal, yuk-i, "Tuwan, da'a ka amalu'ug di-nu pasampay pi'itu sabab mbal aku tōp amapi'itu ka'a ni luma'ku. ⁷ Bangsahan to'ongan ka angkan pikilku in aku mbal tōp anampang ka'a magbaran. Sagō' angalapal sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku itu. ⁸ Minsan aku, biyaksa aku pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku maka aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang soho'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang soho'ku dangan pi'itu, pi'itu du iya. Damikiyanna bang aniya' pahinangku ma saga sosoho'anku, magtūy du nihinang e' sigām."

⁹ Pagkale pa'in pah'ling kapitan inān e' si Isa, ainu-inu iya. Jari palingi' iya ni saga kaheka'an a'a ya paurul min buli'anna. Yukna ma sigām, "Haka'anta kam, minsan ma deyom bangsatam Isra'il, dalam aku bay makabāk a'a buwattitu kosog imanna." ¹⁰ Jari amole' na saga a'a bay sinō' e' kapitan. Pagt'kka sigām ni luma', ta'nda' e' sigām sosoho'an inān kauli'an na.

Anak Balu D'nda Pinakallum e' si Isa

¹¹ Mbal at'ggol minna'an pehē' si Isa ni dakayu' kaluma'an niōnan Nain. Sinehe'an iya e' saga mulidna maka ba'anan saga a'a kasehe'an. ¹² Makasekot pa'in iya ni lawang ya pasōran kauman inān, aniya' maina'an saga a'a ananggung patay a'a, binōwa paluwas ni pagkubulan. L'la ya amatay he', anak tunggal dakayu' balu d'nda. Jari aheka a'a min kaluma'an inān bay pabunyug angubul. ¹³ Na, pag'nda' pa'in Panghū' Isa ma d'nda itu, magtūy iya t'kkahan ase'. Yukna ma d'nda inān, "Da'a ka anangis." ¹⁴ Puwas e' pasōng si Isa ni tanggungan bo' ntananna, angkan pahogga' saga a'a ananggung e'. Ah'ling si Isa, yukna, "Oto', punduk ka!" ¹⁵ Magtūy allum pabalik a'a amatay he'. Punduk iya maka e'na amissala, ati sinōngan iya e' si Isa ni ina'na.

¹⁶ Sinōd tāw saga a'a maina'an kamemon maka sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i, "Aniya' na nabi abarakat palahil pi'itu. Makapi'itu na Tuhan anabangan kitam saga a'a suku'na." ¹⁷ Manjari ya habal pasal bay hinang si Isa itu pasaplag na pa'in ma kaluha'an lahat Yahudiya, sampay ma sakalibutna.

*Panilaw e' si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 11:2-19)*

¹⁸ Na, kahaka'an si Yahiya e' saga mulidna pasal pakaradja'an itu. Jari nilinganen e'na duwangan mulidna, ¹⁹ sinoho' pehē' ni Panghū' Isa. Sinō' sigā atilaw iya bang iya bahā' bay pinagbissala pi'itu ni dunya, atawa bang aniya' gi' saddi nilagaran. ²⁰ Jari pagt'kka duwangan itu ni si Isa, yuk sigā,

“Sinō' kami pi'itu e' si Yahiya Magpapandi sabab aniya' tilawna ni ka'a. Ka'a bahā' ya pinagbissala pi'itu ni dunya? Atawa aniya' gi' saddi min ka'a subay lagaran kami?”

²¹ Na, ma waktu ina'an-i aheka a'a kauli'an e' si Isa ya lamma maka saki sigām indaginis, maka aheka bay kapaluwasan saitan. Aheka isab saga a'a buta bay tapa'nda'na pabīng. ²² Manjari sinambungan e' si Isa duwangan mulid si Yahiya he'. Yukna, “Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal ai-ai ta'nda'bi maka takalebi maitu. Saga a'a bay buta maka'nda' na. A'a bay pengka' makal'ngngan na to'ongan. A'a bay ni'ipul tapalanu' na. A'a bay bisu makakale na, maka a'a bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay a'a kulang-kabus kanasihatan na lapal ahāp. ²³ Aheya du kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku.”

²⁴ Makala'an pa'in minnē' saga sosoho'an si Yahiya he', amissala si Isa ni kaheka'an a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, “Ai bahā' bay pihabi, ya angkan kam bay pehē' ni lahat paslangan? Kabaya'anbi bahā' ang'nda' dakayu' a'a sapantun dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e' baliyu? ²⁵ Bang ngga'i ka he'-i, ai bahā' bay nda'bi pehē'? A'a bahā' magsin'mmek ahalsa? Marai' ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē' maka magpalasahan to'ongan, ina'an sigām ma deyom astana'. ²⁶ Haka'in aku to'ongan bang ai bay nda'bi pehē'? Dakayu' nabi bahā'? Aho', b'nnal nabi, sagō' labi gi' min saga nabi kamemon. ²⁷ Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Itiya' sosoho'an ku, yuk Tuhan.

Soho'ku iya parahū min ka'a,

bo' supaya sakapanna lān palabayannu.'

²⁸ Haka'anta kam,” yuk si Isa, “si Yahiya Magpapandi itu dalam aniya' abangsa saddi min iya ma deyom binangsa manusiya'. Sagō' sai-sai ma deyoman pagparinta Tuhan, minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga lagi' min si Yahiya.”

²⁹ Saga a'a kamemon bay akale to'ongan ma si Isa, ya lagi'na saga maga'ā' sukay parinta. Angaho' sigām in kahandak Tuhan asal abontol, ya angkan sigām bay pinandi taubat e' si Yahiya. ³⁰ Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru apanday ma sara' agama, mbal bilahi pinandi taubat e' si Yahiya sabab sinulak e' sigām ya pamat'nna' Tuhan ma sigām.

³¹ Amissala gi' si Isa, yukna, “Ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman itu? Ai pamasali'an sigām? ³² Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma halaman tabu magpangongka'. Angalingan saga onde' min dambila' ni kasehe'an sigām, yuk-i,

'Oy! Ka'am ilu! Bay kami angalisagan ka'am sagō' dalam kam magpangigal!

Bay kami magsindilan sagō' dalam kam ameya' magtangis.'

³³ Ka'am ilu sali' sapantun onde' mbal tasulut. Bay pi'itu si Yahiya Magpapandi, a'a magpupuwasa maka mbal anginum inuman makalango. Jari pah'llinganbi iya in iya kono' sinōd saitan. ³⁴ Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu amangan maka anginum. Magtūy aku pah'llinganbi. Yukbi, 'He! Nda'unbi a'a itu, dahaga! Panginginum! Magbagay iya maka saga a'a maga'ā' sukay parinta maka a'a baldusa kasehe'an.' ³⁵ Sagō',” yuk si Isa, “kata'uwanni na min sasuku ameya' ma Tuhan in pangita'una taluwa' sadja.”

Si Isa Nihulmat e' D'nda Dusahan

³⁶ Aniya' dakayu' a'a Parisi bay amowa si Isa amangan ma luma'na. Jari pehē' si Isa ati aningkō' ma pagkakanan. ³⁷ Na, aniya' dakayu' d'nda ma

lahat inān ala'at asal hinangna. Makata'u pa'in iya in si Isa ina'an amangan ma luma' Parisi, pina'an iya amowa bingki'-bingki' bay nihingang min batu pote', isihan ns'llan pahamut. ³⁸ Pina'an iya an'ngge min bukutan si Isa, ma tongod tape'na. Anangis na pa'in iya sampay abase' na tape' si Isa e' bohe' matana. Sinapuhan e'na maka bu'unna, siniyum isab e'na tape' si Isa bo' yampa binu'usan e'na maka ns'llan pahamut e'. ³⁹ Ta'nda' pa'in itu e' Parisi ya bay amowa si Isa amangan, yukna ma deyom atayna, "Bang si Isa itu nabi to'ongan bay du kata'uwanna bang sai d'nda ya ang'ntanan tape'na itu. Bay kata'uwanna in d'nda itu asal dusahan."

⁴⁰ Sinambungan iya e' si Isa. "Simun," yukna, "aniya' pah'lingku ni ka'a."

"Aho', Tuwan Guru, pah'lingun kono'," yuk si Simun.

⁴¹ Amisala si Isa, yukna, "Aniya' duwangan a'a taga-utang sali'-sali' ma a'a pangutangan. Dangan inān taga-utang lima hatas pilak, dangan taga-utang limampū'. ⁴² Sali'-sali' sigām mbal makabayad angka pinapasan utang sigām e' a'a bay pangutangan he'. Na," yuk si Isa ma si Simun, "bang ma ka'a, ingga ma a'a duwangan e' ya aheya lasana ma a'a bay pangutangan sigām?"

⁴³ Anambung si Simun, yukna, "Bang ma aku, ya a'a bay pinapasan utang aheya."

"Tauwa' sambungnu ilu," yuk si Isa. ⁴⁴ Jari niharap d'nda e' si Isa ati ah'ling iya ni si Simun, yukna, "Ta'nda'nu d'nda itu? Makasöd pa'in aku ni luma'nu insini', dalam aku bay sakapannu bohe' pangose' tape'ku. Sagō' d'nda itu bay angose'an tape'ku maka bohe' matana, ati sapuhanna maka bu'unna. ⁴⁵ Dalam aku bay siyumnu, sagō' d'nda itu, sangay min kapi'ituku, dalam bay pahali aniyum tape'ku. ⁴⁶ Dalam bay ns'llanannu kökku pagaddatnu ma aku, sagō' d'nda itu bay amu'usan ns'llan ahalga' ma tape'ku. ⁴⁷ Angka buwattitu pangahakaku ma ka'a, aheya lasa d'nda itu ma aku sabab ta'ampun dusana aheka. Bang a'a akulang dusana niampun, kulang du isab lasana."

⁴⁸ Jari ah'ling si Isa ni d'nda, yukna, "Niampun na paldusahannu."

⁴⁹ Minnē' saga sehe' si Isa magsalu inān anagna' magtilaw-tilawan di-singam, yuk-i, "Sai bahā' a'a itu angampun saga dusa?"

⁵⁰ Sagō' ah'ling si Isa ni d'nda inān, yukna, "Apuwas du ka min mulka' Tuhan ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal na ka ma dalam aniya' kasusahannu."

8

Saga D'nda ya Parongan ma si Isa

¹ Mbal at'ggol minnē', nilatag e' si Isa saga da'ira maka kaluma'an anganasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Ameya' ma iya mulidna kasangpū' maka duwa, ² maka aniya' isab saga d'nda parongan. Kasehe'an saga d'nda itu bay kapaluwasan saitan e' si Isa, kasehe'an bay kauli'an saki sigām. Ina'an si Mariyam, d'nda min Magdala ya bay kapaluwasan saitan pitu' hekana. ³ Ina'an isab si Joanna h'nda si Kusa, ya alanga kapatutna ma deyom astana' sultan Herod, maka ina'an si Susanna, maka aheka gi' saga d'nda saddi. Saga d'nda he' bay angatasan disi Isa.

Paralilan Pasal Panabod Bigi-tinanom (Matiyu 13:1-9; Markus 4:1-9)

⁴ Na, aheka saga a'a min ba'anan kauman patimuk na pa'in pehē' ni si Isa. Pasalta, binissalahan sigām kissa paralilan. Yukna, ⁵ "Aniya'

inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom. Pagsabodna itu aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān, sagō' gini'ik e' a'a maglaulabay maka tinittuk e' saga manuk-manuk sampay halam na aniya' takapin. ⁶ Aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' kabatuhan. Makatomo' pa'in, al'kkas alanos sabab tana' he' halam aniya' bohe'na. ⁷ Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan ati katalungan* tinanom sabab magbeya' patomo' maka sagmot e'. ⁸ Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, ati ahāp tomo'na. Pasōng amuwan buwa' lumandu'an hekana.

"Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."

⁹ Tinilaw si Isa e' saga mulidna bang ai hati kissa ya bay pamaralilna inān. ¹⁰ Anambung iya, yukna, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya halam bay pinata'u e'na ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a kasehe'an inān subay kinissahan saga kissa pamaralilan, ati ninda' sadja e' sigām sagō' mbal pasobsob ni deyom pikilan sigām.

Kinale e' sigām sagō' mbal tahati.

¹¹ "Na," yuk si Isa, "ya na itu hati kissa bay pamaralilku he'. Ya bigi-tinanom inān, ya na palman Tuhan. ¹² Ya bigi-tinanom bay apakpak ni lān inān, ya dalilna saga a'a makakale palman Tuhan. Manjari pina'an nakura' saitan angagaw palman min deyom pikilan sigām bo' supaya sigām mbal am'nnal ati mbal alappas. ¹³ Ya bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan inān, ya dalilna saga a'a makakale ma palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaime' lupal palman e' sagō' mbal anggangmut palalom ma deyom atay sigām. Dai'-dai' du pagkahagad sigām. Ta'abut pa'in sigām sinasat e' nakura' saitan, magtūy sigām ang'dba min bay pagkahagad sigām. ¹⁴ Ya bigi-tinanom bay apakpak ni sagmot itingan inān, ya dalilna saga a'a makakale ma palman Tuhan. Sagō' alimbit pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām saga pangalta' maka napsu sigām. Sali' sigām dalil tinanom katalungan, mbal magkato'a buwa'na. ¹⁵ Manjari ya bay sinaboran ni tana' ahāp inān, ya dalilna saga a'a akale ma palman Tuhan magatay pote'. Tinau' e' sigām ma deyom itikad maka atuy' sigām ameya'an iya. Jari palman inān sali' dalil tinanom amuwan buwa' ma deyom atay, hatina ahāp kamaujuranna."

Palita'an Tinambunan (Markus 4:21-25)

¹⁶ Amandu' gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' a'a amakeyat palita'an bo' yampa sa'obanna maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kantil. Tantu subay pinat'nna' e'na ma diyata' papaganna bo' ta'nda' sawana e' sasuku pasōd ni deyom luma'. ¹⁷ Sabab ai-ai tinapukan ma buwattina'an pinaluwas du ma sinosōng, maka ai-ai nilimbungan ma buwattina'an tahati du ma waktu sinōng. ¹⁸ Angkan subay kalehunbi pahāp sabab sai-sai aniya' kata'una, kin'nnopan gi' ma iya. Saguwā' sai-sai mbal makahati, kinulangan lagi' bay panghatina."

Ina' si Isa maka Danakanna L'lla (Matiyu 12:46-50; Markus 3:31-35)

¹⁹ Manjari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla sagō' mbal sigām makasekot ni iya ma sabab kaheka a'a. ²⁰ Aniya' anambukuhan si Isa, yukna, "Tuan, ina'an ina'na maka saga danakannu an'ngge ma luwasan, bilahi mag'nda' maka ka'a."

* 8:7 8:7 Katalungan: atawa 'kasembolan'.

²¹ Ah'lling si Isa ni saga a'a maina'an, yukna, "Sai-sai akale ma palman Tuhan maka ameya', sigām ya ina'ku maka dauranakanku."

Kapagagi si Isa ma Baliyu maka Goyak

(Matiyu 8:23-27; Markus 4:35-41)

²² Pagabut llaw dakayu', paruwa' si Isa maka saga mulidna ni bayan. Yukna ni sigām, "Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw e'." ²³ Aleha pa'in sigām, tatuli si Isa. Sakali itu aniya' hunus paruggak ni danaw inān. Sōng-sōng na sigām abuhaw sabab sinampoyakan e' goyak, maka aheya kapiligduhan sigām.

²⁴ Pasekot ni si Isa saga mulidna amati' iya. "O Tuwan! Tuwan!" yuk sigām, "Abuhaw na kitam!"

Jari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān pahondong. Saru'un-du'un du pahali, ati t'ddo' na to'ongan. ²⁵ Puwas e' ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, "Angay? Mbal kam bahā' angandol ma aku?"

Sagō' tināw sigām maka ainu-inu angkan sigām magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, "Sai bahā' a'a itu? Tasoho'na baliyu maka goyak ati bineya' iya."

Kauli'an A'a Sinōd Saitan

(Matiyu 8:28-34; Markus 5:1-20)

²⁶ Manjari palanjal sigām sampay makatandan ni lahat bangsa Gerasa, ya ma angopanan lahat Jalil. ²⁷ Pagdeyo' pa'in si Isa, sinampang iya e' a'a min da'ira inān, a'a sinōd saitan. At'ggol na iya dalam magsin'mmek atawa pat'nna' ma deyom luma' sagō' lowang kubul ya pat'nna'anna na pa'in. ²⁸ Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa, angolang iya pakosog maka pasujud ma dahuanna. Akosog pangalinganna, yukna, "O Isa, Anak Tuhan Mahatinggi! Ai kabaya'annu min aku? Angamu' aku junjung ni ka'a, da'a aku binasahun." ²⁹ Angkan buwattē' junjungna sabab in saitan ma deyom baranna inān bay sinō' e' si Isa paluwas. Araran asal a'a inān pagkasangonan saitan. Minsan nihengkotan tape'-tanganna maka kilikili, nijagahan isab e' saga a'a, ab'kkat sadja e'na ati binowa iya e' saitan maglunsul ni lahat dalam maga'a.

³⁰ Jari tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Sai ōnnu?"

Yuk sambung saitan inān, "Ōnku Laksa'an." Sabab aheka saitan bay pasōd ni deyom baran a'a inān. ³¹ Anganjung saga saitan e' ni si Isa bang pa'in sigām mbal papehē'na ni deyom nalka'.

³² Ma jadjahan ina'an aniya' ba'anan bawi, aheka to'ongan, magkakan ma lorosan būd. Na, angamu'-ngamu' saga saitan inān ma si Isa bang makajari pinasōd ni deyom saga bawi he' ati pinaba'id sigām e'na. ³³ Jari paluwas saitan min baran a'a inān bo' pasōd ni bawi. Magtūy maglumpat paragan saga bawi he' min pampang tudju ni deyom danaw bo' yampa alambo kamemon.

³⁴ Pag'nda' itu e' saga a'a bay angipat bawi he', paragan sigām pehē' ni da'ira maka ni kaluma'an deya, angahaka'an saga a'a maina'an. ³⁵ Jari pina'an sigām ang'nda' bang ai bay paniya' inān. Pagt'kka sigām ni tongod si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan aningkō' maina'an ma bihing tape' si Isa. Magsin'mmek na iya maka ahāp na akkal-pikilanna. Manjari tināw sigām.

³⁶ Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' bang buwattingga iya bay kauli'an. ³⁷ Manjari saga a'a min kalahat-lahatan Gerasa inān kamemon angamu' ma si Isa bang pa'in iya ala'an minna'an sabab mbal

kasandalan tāw sigām. Angkan paruwa' si Isa ni bayanan bo' pauntas parambila'.

³⁸ A'a bay kapaluwasan saitan e' angamu' ameya' ma si Isa sagō' pinapole' iya. Yuk si Isa ma iya, ³⁹ "Amole' na ka ni luma'nu. Haka'in saga a'a maina'an pasal hinang aheya bay tahinang e' Tuhan ma ka'a." Manjari ala'an minnē' bo' angalatag deyum da'ira he' angahaka pasal bay tahinang ma iya e' si Isa.

*Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Markus 5:21-43)*

⁴⁰ Na, makatandan pa'in si Isa ni dambila' danaw, kinōgan saga a'a maina'an anampang iya sabab nilagaran iya. ⁴¹ Sakali itu, aniya' pina'an ni iya dakayu' nakura' langgal ma lahat inān, ōnna si Jayrus. Pasujud iya ni si Isa angamu' iya pehē' ni luma'na, ⁴² sabab aniya' anakna d'nda dakayu'-kayu', sangpū' maka duwantahun umulna, song magkamamatay. Jari ameya' si Isa ma iya.

Na, ma labayan pa'in si Isa tudju ni luma' nakura' inān, kasigpitan iya e' ba'anan a'a. ⁴³ Aniya' ma kaheka'an a'a inān dakayu' d'nda sakihana. Sangpū' na maka duwantahun dalam atitis paglaha'na. Aubus na sīnna kamemon panamba doktol sagō' dalam aniya' makapauli'. ⁴⁴ Pasekot iya min buli'an bo' ama'abut tanganna ni tōng s'mmek si Isa. Saru'un-du'un magtūy pahondong paglaha'na. ⁴⁵ Ah'ling si Isa, yukna. "Sai bay ang'ntanan aku?"

Amalilu saga a'a inān kamemon. Yuk si Petros, "Tuwan, kaheka a'a ma sakalibutnu maggipit ni ka'a, atilaw gi' ka?"

⁴⁶ Sagō' ah'ling si Isa, yukna, "Aniya' bay ang'ntanan aku sabab tananamku aniya' barakat paluwas min baranku." ⁴⁷ Sakali itu, pagka kinata'uan e' d'nda in hinangna kasakupan na, pehē' iya pasujud ni atag tape' si Isa maka e'na amidpid. Minsan aheka a'a makakale, nihaka'an e'na si Isa bang angay iya bay ama'abut tanganna ni iya, maka pasal sakina kauli'an magtūy. ⁴⁸ Yuk si Isa ni iya, "Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal ka ma dalam aniya' kasusahan."

⁴⁹ Manjari itu, hinabu si Isa amissala ni d'nda, aniya' a'a at'kka pina'an min luma' si Jayrus. Yukna ni si Jayrus, "Amatay na anaknu. Da'a pamale'un guru ilu!"

⁵⁰ Sagō' takale llingna itu e' si Isa ati yukna ni si Jayrus, "Da'a ka tināw. Magparassaya sadja ka. Allum du anaknu."

⁵¹ Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, dalam aniya' bay tugutanna magbeya' maka iya pasōd, luwal si Petros, si Yahiya, si Yakub, maka matto'a onde'. ⁵² Magtangisan maka magolang asal saga a'a maina'an kamemon. Sagō' nilāng sigām e' si Isa, yukna, "Da'a kam magtangis. Dalam amatay onde' itu. Hal iya atuli!" ⁵³ Pinagtittowahan iya e' sigām sabab kasakupan e' sigām amatay na onde'. ⁵⁴ Jari binalutan e' si Isa tangan onde' bo' yampa pinatanog suwalana, yukna, "Arung, punduk ka." ⁵⁵ Sakali pabalik nyawana ati pabuhat magtūy. Sinoho' iya e' si Isa subay pinakan. ⁵⁶ Ainu-inu to'ongan matto'ana sagō' sinō' sigām e' si Isa da'a angahaka ni sai ni sai pasal ina'an-i.

9

*Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihata
(Matiyu 10:5-15; Markus 6:7-13)*

¹ Na, tapatimuk pa'in e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa buwananna sigām kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a sampay amauli' saki indaginis. ² Puwas e' sinō' sigām pal'ngngan magnasihāt pasal pagparinta Tuhan ma manusiya'. Sinō' sigām amauli' isab sasuku taluwa' saki. ³ Yukna ni sigām, "Da'a kam amowa ai-ai ma pal'ngnganabi. Da'a kam amowa tungkud atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa lutu' atawa sīn. Da'a isab kam amowa badju' pasalinanbi. ⁴ Maingga-maingga lahat kat'kkahanbi, bang kam sinagina e' a'a sinō' pariyata' ni luma'na, subay kam pahanti' maina'an sat'ggolbi ma kaluma'an ina'an-i. ⁵ Bang ganta' aniya' kaluma'an papehē'anbi, bo' a'ana inān mbal magaddatan ka'am, ala'an kam minna'an. Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām."

⁶ Manjari magl'ngnganan na saga mulid si Isa angalatag kalahat-lahatan. Pi'ingga-pi'ingga pat'kkahan sigām, pinagnasihāt e' sigām lapal ahāp maka pinauli' e' sigām saga a'a asaki.

*Asasaw Pikilan si Herod
(Matiyu 14:1-12; Markus 6:14-29)*

⁷ Manjari itu takale e' si Herod, ya ang'ntan pagparinta ma lahat Jalil, pasal pakaradja'an itu kamemon. Asasaw pikilanna sabab magsaddi-saddi pangupama saga a'a. Bang ma a'a kasehe' si Yahiya Magpapandi ko' inān, allum na pabing min kamatayna. ⁸ Bang ma kasehe' nabi Elija ko' inān panyata' pi'itu ni dunya. Bang ma kasehe' isab, dakayu' nabi ko' inān bay ma masa awal, bo' allum na pabalik. ⁹ Yuk si Herod, "Si Yahiya bay sō'ku pinonggolan kōkna. Daka sai a'a ya takaleku pinagbissala itu." Sakali pasulay na pa'in si Herod amowa mag'nda' maka si Isa.

*Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Yahiya 6:1-14)*

¹⁰ Na, saga a'a bay kawakilan e' si Isa pabing na ni iya min kal'ngnganan sigām. Nihaka'an iya pasal kamemon bay tahinang sigām. Manjari binowa sigām e' si Isa pina'an ni da'ira Betsaida, sigām-sigām sadja. ¹¹ Makata'u pa'in ba'anana a'a inān bang pi'ingga si Isa, magtūy sigām paturul ma iya. Sinagina sigām e' si Isa ati pandu'anna sigām pasal pagparinta Tuhan. Pinauli' isab sasuku taga-saki.

¹² Sōng pa'in pas'ddop llaw, pehē' ni iya mulidna kasangpū' maka duwa. Yuk sigām, "Sō'un lagi' ba'anana a'a itu pehē' ni saga kaluma'an ma katilibutta itu, maka ni luma' saga a'a maghuhuma, bo' supaya sigām amiha balanja' maka pahanti'an. Sabab halam aniya' luma' ma lahat itu."

¹³ Sagō' anambung si Isa ma saga mulidna, yukna, "Ka'am na amakan sigām."

Yuk sigām, "Lima du tinapay ma kami maka duwa du daing. Luwal bang kami pehē' am'lli tinapay pamakan ba'anana a'a itu!" ¹⁴ (Aniya' saga limangibu bang hal'lla ni'itung.)

Yuk si Isa ni saga mulidna, "Sō'unbi sigām magtingkō'an limampū'-limampū' ma datumpuk." ¹⁵ Aubus pa'in sigām pinatingkō' kamemon, ¹⁶ niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing e'. Pahangad iya ni langit bo' yampa magsukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na kinakan inān bo' sōnganna ni saga mulidna pinagtopod-topod ma saga a'a inān. ¹⁷ Magkakan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Pagubus sigām amangan, tinipun e' saga mulid si Isa kapinna, aniya' sangpū' maka duwa ambung aheya ap'nno'.

*Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-19; Markus 8:27-29)*

¹⁸ Aniya' dakayu' llaw, sabu pa'in si Isa dangan-danganna angarap ni Tuhan, behē' ni iya saga mulidna. Tinilaw sigām e'na, yukna, "Sai kono' aku, bang ma pangupama saga a'a?"

¹⁹ Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija, maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal, allum na pabing."

²⁰ "Na, bang ma ka'am," yuk si Isa. "Ai yukbi? Sai sa aku itu?"

Anambung si Petros, yukna, "Ka'a ya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan."

*Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:20-28; Markus 8:30—9:1)*

²¹ Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna sinō' da'a anghaka ni sai bang sai iya. ²² Yukna isab ni sigām, "Aku itu, Anak Manusiya', pinat'kkahan kabinasahan aheka. Pinagin'mbal du isab aku e' saga pagmatto'ahan maka e' saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabing."

²³ Jari ah'lling si Isa ni sigām kamemon, yukna, "Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Kahaba' llaw subay tanggungna hāgna pamapatayan iya. Minnē' iya makajari ameya' ma aku. ²⁴ Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk du iya kallum kakkal.

²⁵ Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom dunya kamemon, aheya lugi'na bang dalam aniya' kallumna kakkal, maka bang iya amutawan min Tuhan. ²⁶ Sai-sai aiya' anghaka patampal in iya suku'ku maka pandu'ku ya pameya'anna, jari aku itu, Anak Manusiya', aiya' isab angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku aliput e' sahayaku, maka sahaya Mma'ku Tuhan, sampay sahaya ba'anan mala'ikatna asussi. ²⁷ B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am," yuk si Isa, "aniya' ma ka'am mbal amatay sat'ggol dalam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna'."

*Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-8; Markus 9:2-8)*

²⁸ Na, palabay pa'in saga dapitu' min bay pamissala si Isa inān, binowa e'na si Petros maka si Yahiya maka si Yakub patukad ni diyata' būd bo' angamu-ngamu' ni Tuhan mahē'. ²⁹ Hinabuna angamu-ngamu', apinda pangluwahanna maka apote' sidda s'mmekna, landu' makasilaw. ³⁰ Sakali aniya' duwangan l'lla, ya na nabi Musa maka nabi Elija, ³¹ magpanyata' pina'an aliput e' sahaya, ati magsuli-suli sigām maka si Isa pasal kamatay ya pamakadal Tuhan ma iya, ya song kalabayanna ma da'ira Awrusalam.

³² Na, si Petros maka saga sehe'na bay atuli sagō' pagbati' sigām, ta'nda' e' sigām sahaya si Isa maka a'a duwangan ya an'ngge ma bihingna. ³³ Jari itu, song pa'in ala'an duwangan inān min si Isa, ah'lling si Petros ma iya, yuk-i, "Tuwan guru, ahāp kami makamaitu. Angahinang kami t'llu panggung-panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa itu, maka dakayu' ma si Elija." (Amūng-mūng sadja iya, sagō' dalam kata'uwanna bang ai kat'nna'an llingna.)

³⁴ Ma sabu pa'in ah'lling si Petros, aniya' gabun patuwa' angalandungan sigām ati tināw saga mulid inān pagka kalandungan e' gabun. ³⁵ Aniya'

suwala ah'ling min deyum gabun e', yuk-i, "Anakku ko' itu bay pene'ku. Kalehunbi iya."

³⁶ Paghondong pa'in suwala inān, luwal si Isa la'a ya ta'nda' e' saga mulid inān. Halam sigām bay ah'ling-h'ling pasal bay ta'nda' e' sigām inān.

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa

(Matiyu 17:14-18; Markus 9:14-27)

³⁷ Pag'llaw dakayu', makalūd pa'in disi Isa min būd inān, aheka to'ongan a'a pasampang ni iya. ³⁸ Aniya' l'la angalingan min deyum katimukan inān, yuk-i, "O Tuwan! Angamu' aku junjung ni ka'a, ka'ase'in kono' anakku tunggalan itu! ³⁹ Bang pasān sinōd iya saitan. Patagha' sadja iya angolang, amaspad saga baranna maka anuput-nuput bowa'na. Landu' iya minula e' saitan, sali' halam aniya' kahondonganna. ⁴⁰ Bay amu'ku saga mulidnu itu amaluwas sagō' mbal tapaluwas e' sigām."

⁴¹ Yuk si Isa, "Ka'am saga a'a ma patahunan itu, asā' pahāp pikilanbi! Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwatitubi bo' yampa kam magkahagad?" Jari ah'ling iya ni mma' onde', "Bowahun pi'itu anaknu," yukna.

⁴² Na, sabu pa'in onde' inān binowa ni si Isa, nihantakan iya ni tana' e' saitan maka pinapaspad. Sagō' pinabukagan saitan e' si Isa ati pinauli' onde' inān bo' ni'nde'an ni mma'na. ⁴³ Jari ainu-inu saga a'a maina'an kamemon, pag'nda' sigām ma kaheya kawasa Tuhan.

Amissala si Isa Pabalik ma Pasal Kamatayna

(Matiyu 17:22-23; Markus 9:30-32)

Hinabu masi magkainu-inuhan saga a'a inān ma saga hinang si Isa kamemon, ah'ling iya ni saga mulidna, yukna, ⁴⁴ "Pandogahinbi to'ongan ya pamissalaku itu ma ka'am. Aku itu, Anak Manusiya', arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga a'a." ⁴⁵ Saguwā' in bissala si Isa inān halam tahati e' saga mulidna. Tu'ud nilimbungan hatina min sigām. Mbal isab sigām makatawakkal atilaw iya bang ai hatina bay yukna he'.

Sai ya Katapusan Alanga?

(Matiyu 18:1-5; Markus 9:33-37)

⁴⁶ Ma llaw dakayu' magjawab saga mulid si Isa bang sai ma sigām ya katapusan alanga. ⁴⁷ Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ma deyum pikilan sigām, angkan niā' e'na dakayu' onde'-onde' ariki', pinat'ngge e'na ma bihingna. ⁴⁸ Yukna ni sigām, "Sasuku anaima' dakayu' onde'-onde' ariki' buwatititu ma sabab ōnku ya pamanyabutanna, baranku ya tinaima' e'na. Maka sasuku anaima' aku, ta'ima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya. Sai-sai areyo' pagatayna min kasehe'anna, ya ina'an katapusan alanga."

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du

(Markus 9:38-40)

⁴⁹ Jari ah'ling si Yahiya, yukna, "Tuwan, aniya' ta'nda' kami dakayu' a'a anabbut ōnnu pamaluwasna saitan min deyum baran a'a. Bay iya lāng kami sabab in iya ngga'i ka sehe'tam."

⁵⁰ Sagō' ah'ling si Isa, yukna, "Da'a iya lāngunbi sabab sasuku mbal anagga' ka'am amogbog du."

Si Isa Mbal Tinaima' e' saga A'a Samariya

⁵¹ Manjari itu, pagka song ta'abut na waktu pama'angkat si Isa ni sulga', amanuyu' to'ongan iya pehē' ni Awrusalam. ⁵² Aniya' saga a'a

soho'na parahū min iya, ati pehē' sigām pal'ngngan tudju ni dakayu' kauman ma lahat Samariya anakapan pahanti'anna mahē'. ⁵³ Saguwā' saga a'a ma kauman inān mbal bilahi ana'ima' si Isa sabab Awrusalam ya patudjuhanna. ⁵⁴ Kinata'uwan pa'in itu e' duwa mulidna, si Yakub maka si Yahiya, yuk sigām ni si Isa, "Tuwan Panghū', bilahi ka bahā' bang kami anoho' api pahūg min sulga' pangamula saga a'a inān?"

⁵⁵ Sagō' niharap duwangan itu e' si Isa bo' pah'linganna. ⁵⁶ Manjari palanjal sigām minne' bo' ni kaluma'an saddi.

*Saga A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Matiyu 8:19-22)*

⁵⁷ Ma pal'ngnganan pa'in sigām, aniya' dakayu' a'a amissala ni si Isa, yukna, "Tuwan, bilahi aku ameya' ma ka'a pi'ingga-pi'ingga papehe'annu."

⁵⁸ Yuk si Isa ma iya, "Gōm hayop talun aniya' pat'nna'anna, maka kamanuk-manukan aniya' pugaranna. Saguwā' aku itu, Anak Manusiya', dalam taga-pahanti'an luggiya'."

⁵⁹ Ah'ling si Isa ni a'a dakayu', yukna, "Pi'itu ka ameya' ma aku."

Sagō' magtumagal a'a he', yukna, "Tuwan, paba'irun gi' aku pabing ni luma'. Subay na apuwas pangubulku ma mma'ku bo' yampa aku ameya' ma ka'a."

⁶⁰ Anambung si Isa, yukna, "Patut bang a'a amatay pinakubul ma saga a'a kasehe'an ya dalam kaniya'an kallum taptap. Sagō' ka'a, pehē' ka pal'ngngan magnasihah pasal pagparinta Tuhan."

⁶¹ Aniya' isab a'a dangan ah'ling ma si Isa, yukna, "Ameya' aku ma ka'a, Tuwan, sagō' dūlin aku ama'id min matto'a-danakanku dahū."

⁶² Yuk si Isa ma iya, "Bang aniya' a'a magararu ma humana bo' hal palingi' ang'nda' ni buli'anna, mbal taluwa'. Damikiyanna bang a'a bilahi ameya' ma aku bo' abimbang ma ai-ai bay bbahanna he', mbal iya tōp maghinang ma pagparintahan Tuhan."

10

Pinal'ngngan e' si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

¹ Puwas e' aniya' pitumpū' maka duwa a'a saddi kawakilan e' si Isa. Sinō' sigām parahū min iya ni kamemon da'ira maka kaluma'an ya song papehē'anna. Pinal'ngngan sigām e'na duwa-duwa magbeya'. ² Yukna ma sigām, "Saga a'a inān sali' dalil huma atiguma' na buwa'na. Aluha tana' sagō' kulang a'a magani, angka yukku ma ka'am: angamu-ngamu' kam tabang ni tag-dapu tana' bo' supaya iya anoho' saga a'a pehē' magani. ³ Na, lum'ngngan na kam. Sali' kam sapantun anak bili-bili pinapehē' ni t'ngnga' saga ero' talun magpangal'kkob. ⁴ Da'a kam amowa pitaka atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa taumpa'. Bang aniya' a'a tasampangbi ma labayan da'a kam pahogga' magsagina.

⁵ "Bang aniya' luma' pariyata'anbi pah'linginbi dahū, yuk-i, 'Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan!' ⁶ Manjari bang aniya' pat'nna' ma luma' inān a'a patut binuwanan kasannangan, kat'kkahan du iya kasannangan bay pangamu'bi he'. Sagō' bang dalam, papelleng ni ka'am kasannangan e'. ⁷ Pat'nna' kam ma dakayu' luma' sadja. Da'a kam magpinda-pinda pat'nna'an. Amangan kam maka anginum ai-ai pangalabot ka'am e' saga a'a ma deyom luma' he' sabab bang a'a maghinang, wajib iya binuwanan napakana.

⁸ "Maingga-maingga kaluma'an kat'kkahanbi, bang kam sinagina e' saga a'ana, kakanunbi ai-ai pinat'nna'an ka'am e' sigām. ⁹ Pauli'unbi saga

a'a sakihan mahē' maka haka'anbi sigām, ta'abut na waktu pagparinta Tuhan. ¹⁰ Saguwā' bang aniya' kaluma'an kat'kkahanbi bo' kam mbal ganta' sinagina e' a'ana, paluwas kam ni lān bo' pah'linginbi. ¹¹ Yukbi, 'Itiya' paspasan kami min tape' kami bagunbun lahatbi itu, tanda' saksi' in kami apuwas na min ka'am. Sagō' subay kata'uwani in pagparinta Tuhan asekot na.' ¹² Haka'anta kam," yuk si Isa, "bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya' abuhat lagi' hukumanna ma saga a'a ma lahat ina'an- i min bay hukuman ma lahat Sodom ma masa awal."

*Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Matiyu 11:20-24)*

¹³ "Allā!" yuk si Isa. "Ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida, maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' dalam ikutbi. Bang da'ira Tira maka da'ira Sidun ma masa awal e' bay pangahinangan saga hinangku makainu-inu itu, tantu saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu sigām bay magsin'mmek karut, maka magbusugan di-sigām abu, tanda' sin pagsusun sigām. ¹⁴ Bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi' hukuman ya pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga a'a da'ira Tira maka da'ira Sidun. ¹⁵ Ka'am isab a'a Kapirnaum," yuk si Isa, "ilu kam magbantug-bantug di-bi in ka'am pinalanga sampay ni sulga! Luwal nalka' ya pasampayanbi!"

¹⁶ Ah'ling si Isa ni saga mulidna, yukna, "Sasuku anaima' pandu'bi, sali' aku ya tataima'na. Sai-sai isab anulak ka'am, sali' aku ya tasulakna. Maka sai-sai anulak aku, tasulakna Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya."

Pagbalik ni si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

¹⁷ Mbal at'ggol, makabalik na ni si Isa saga mulidna pitumpū' maka duwa ya bay soho'na pal'ngngan. Landu' sigām akōd. Yuk sigām ni iya, "Tuwan, minsan saga saitan, bay ameya' ma panoho'an kami pagsabbut kami ōnnu!"

¹⁸ Anambung si Isa, yukna, "Bay ta'nda'ku nakura' saitan sali' luwa lāt apakpak min b'ttong langit, dalam na aniya' ga'osna. ¹⁹ Kabuwanan kam e'ku kawasa bo' kam mbal ainay minsan tagi'ikbi sowa atawa jalalangking. Taga'osbi isab kawasa nakura' saitan ya magbabanta, ati dalam aniya' makamula ka'am minsan ai. ²⁰ Sagō' da'a kam magkalasigan ma sabab kapagbaya'anbi saga saitan. Gom gi' kam magkōg-koyag ma sabab ōnbi wa'i tasulat e' Tuhan ma deyom sulga."

*Magkōg-koyag si Isa
(Matiyu 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Manjari ma waktu ina'an sinōd kōg si Isa sabab min Rū Sussi. Yukna ni Tuhan, "O Mma', ka'a ya makapagbaya' ma sulga' maka ma dunya. Aheya pagsukulanku ni ka'a sabab in bay limbungannu min a'a taga-pangadji' sampay min a'a alalom pangita'una, pata'unu na ni saga a'a akulang ta'una. Aho', Mma', min kōg maka baya'nu angkan buwattē'."

²² "Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku e' Mma'ku. Dalam aniya' makata'uwani Anak Tuhan bang sai iya, luwal Mma'ku'. Damikiyanna isab, dalam aniya' makata'uwani Mma'ku' bang sai iya, luwal aku anakna lissi, sampay isab sasuku tapene'ku pinata'u."

²³ Jari paha'rap si Isa ni saga mulidna bo' ah'ling ni sigām sadja. "Aheya kahāpanbi," yukna, "ma sabab paka'nda'bi pakaradja'an itu. ²⁴ Haka'anta kam, aheka saga nabi maka saga sultan ma masa awal e' bay bilahi to'ongan ang'nda'bi pakaradja'an ya ta'nda'bi ma buwattina'an, sagō' dalam

ta'nda' e' sigām. Bilahi isab sigām akale ma ai-ai takalebi itu, sagō' halam bay makakale."

Kissa Pasal A'a Samariya ya Ahāp Addatna

²⁵ Manjari aniya' dakayu' guru sara' agama pehē' ni si Isa. Aniya' panilawna ma si Isa panulayan iya, yukna, "Tuwān Guru, ai subay hinangku bo' supaya aku pinasuku'an kallum kakkal ni kasaumulan?"

²⁶ Anambung si Isa, yukna, "Ai bahā' tasulat ma deyom sara' Tuhan, ya bay pang'bbā ma si Musa? Ai hatina ya tabassanu mahē'?"

²⁷ Yuk sambung a'a inān, "Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi maka min deyom tawhidbi maka min panahu'anbi maka min kosogbi. Maka wajib isab kam alasan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasan baranbi."

²⁸ "Taluwa' sambungnu," yuk si Isa. "Hinangun ilu ati pinasuku'an du ka kallum kakkal ni kasaumulan."

²⁹ Sagō' guru inān mbal bilahi tara'ug angka yukna ma si Isa, "Manjari sai bahā' pagkahiku ya subay kalasahanku?"

³⁰ Anambung si Isa, yukna, "Aniya' dakayu' a'a bangsa Yahudi palūd min Awrusalam tudju ni da'ira Ariha. Ma labayan pa'in, nirugpakan iya e' saga mundu. Nila'ugan iya maka nilangpasan kamemon alta'na sampay s'mmek bay ma baranna. Ahalol pa'in iya, pinasagaran iya maina'an.

³¹ Pasalta', aniya' palabay min lān inān dakayu' imam Yahudi sagō' pag'nda'na ma a'a ahalol e', palikuwad iya min dambila'. ³² Damikiyanna, aniya' a'a saddi makapina'an, Yahudi isab min tubu' si Libi, a'a anabangan imam. Sagō' pag'nda'na ma a'a ahalol e', palikuwad isab iya min dambila'.

³³ Puwas e' aniya' dakayu' a'a bangsa Samariya pal'ngngan min lān ina'an ati ta'abutna a'a ahalol e'. Pag'nda'na, magtūy iya t'kkahan ase'. ³⁴ Pasekot iya pina'an ati tambalanna pali'na maka ns'llan maka binu, bo' yampa p'kkosna. Puwas e' pinasakat a'a inān ma kura'na ati binowa ni luma' paghahanti'an bo' niayura e'na maina'an. ³⁵ Pagsalung amuwan iya sīn ma tag-dapu luma' he' ati yukna ma iya, 'Ayurahin aku a'a itu. Bang ka makagastu palabi min sin itu, bayaranku pa'in ma kabalikkū pi'itu.'

³⁶ Jari atilaw si Isa ni guru inān, yukna, "Na, ma a'a t'llungan inān, ingga bang ma pikilannu maghinang sangkahāpan ma a'a bay kalangpasan e' mundu he'?"

³⁷ Anambung guru, yukna, "Ya a'a dangan ma'ase' ma iya sampay anabang."

"Na," yuk si Isa, "pehē' na ka. Hinangun buwat hinang a'a inān."

Si Isa ma Luma' disi Marta maka si Mariyam

³⁸ Manjari itu, makalanjal pa'in disi Isa maka saga mulidna minnē', at'kka sigām ni dakayu' kaluma'an ati sinagina iya e' d'nda niōnan si Marta, sinō' pariyata' ni luma'na. ³⁹ Aniya' danakan si Marta d'nda niōnan si Mariyam. Si Mariyam iya aningkō' na pa'in ma atag tape' si Isa akale ma pamandu'na. ⁴⁰ Si Marta alengog pikilanna sabab kaheka hinangna magadjal lalabotan, angka iya pehē' ni si Isa magmahī. "Tuwān," yukna, "mbal bahā' ahalga' ma ka'a itiya' aku pinasagaran e' danakanku magadjal dangan-danganku. Sō'un iya anabang."

⁴¹ Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'a Marta, asasaw ka maka aheka hinang kasusahannu, ⁴² sagō' dakayu' du hinang aheya kagunahanna. Ahāp ya pinene' e' si Mariyam, mbal du kala'anān min iya."

11

*Pamandu' si Isa Pasal Sambahayang
(Matiyu 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Aniya' dakayu' llaw anambahayang si Isa. Aubus pa'in, ah'lling ni iya dakayu' mulidna, yukna, "Tuan, pandu'in kono' kami magsambahayang buwat bay pamandu' si Yahiya ma mulidna."

² Anambung si Isa, yukna, "Bang kam anambahayang subay buwattitu kal'ngngananna. Yukbi, 'O Mma' kami Tuhan, bang pa'in pinagaddatan onnu e' kamemon. Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma manusiya' kamemon ma dunya itu.

³ Jukupin kami balanja' llaw-llaw.

⁴ Ampunun saga dusa kami, sabab ampun kami isab sai-sai makarusa ni kami. Da'a kami tugutin binowa ni deyum sasat.' "

⁵ Ah'lling gi' si Isa ni sigām, yukna, "Saupama aniya' min ka'am taga-bagay. Jari pehē' kam tonga' bahangi ni luma'na bo' yukbi, 'O bagay, pasambi'un kono' aku tinapay t'llu solagna, ⁶ sabab aniya' bagayku dakayu' at'kka baha'u min l'ngngananna. Ina'an iya ma luma' kami, bo' halam ai-ai tapamakanku iya.' ⁷ Sakali anambung bagaybi min deyum luma', yukna, 'Oy! Da'a aku sasawun. Ahogot na tambol lawang maka itiya' na kami magtai'anak magleghan. Mbal aku makabungkal amuwanan ka'a ai-ai.' ⁸ Haka'anta kam," yuk si Isa, "minsan buwattē' panambung bagaybi he', tantu iya pabungkal bo' kam buwananna ai-ai kagunahanbi. Ngga'i ka ma sabab kapagbagaybi, sagō' ma sabab katuyu'bi angamu'.

⁹ "Angkan haka'anta kam, angamu'-ngamu' kam ati binuwanan du kam. Amiha kam ati makabāk du kam. Mikiukab kam ati niukaban du kam. ¹⁰ Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du, sai-sai amiha makabāk du, sai-sai mikiukab niukaban du. ¹¹ Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an daing e' anakbi, buwananbi bahā' sowa? ¹² Atawa bang amu'na nt'llo, buwananbi bahā' jalalangking? ¹³ Ka'am ilu, minsan taga-dusa, ata'u du amuwanan anakbi ai-ai makahāp. Luba'-lagi'na na Mma'bi ma deyum sulga' ata'u du amuwanan ka'am Rū Sussi ni sasuku angamu' ni iya."

*Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-30; Markus 3:20-27)*

¹⁴ Aniya' saitan makaumaw pinala'an e' si Isa. Makala'an pa'in saitan-i, makabissala na a'a bay umaw. Ainu-inu ba'anan a'a bay maina'an, ¹⁵ sagō' aniya' ah'lling, yuk-i, "Kabuwanan iya kawasa e' Be'elsebul ya pagnakura'an saga saitan, angkan iya makapala'an saga saitan."

¹⁶ Aniya' isab saga a'a kasehe' bay mikipa'nda' ma si Isa hinang makainu-inu, panulayan sigām bang b'nnal min Tuhan kawasana. ¹⁷ Sagō' kasakupan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, angkan yukna ma sigām, "Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana ati magbono' sali'-sali', mbal at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa bo' magsagga'an di-sigām, al'kka sigām magkaukanat. ¹⁸ Damikiyanna isab bang nakura' saitan amaluwas saitan, hatina magsagga' iya maka panendogna, mbal at'ggol, kamulahan sigām. Na, yukbi in aku itu kabuwanan kawasa e' nakura' saitan ya angkan aku makapaluwas saitan. ¹⁹ Bang he'-i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa ya angkan sigām isab makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya amatampal kasā'anbi. ²⁰ Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku

makapala'an saitan sabab kawasaku deyo' bay min Tuhan. Ya na ko' ilu paltanda'an in Tuhan itiya' na magparinta ma deyomanbi.

²¹ "Saupama a'a aga'os sakap asal maka pakokosna, bang iya ganta' anganjagahan luma'na mbal ainay pangalta'na. ²² Sagō' bang aniya' a'a akalap gi' kosogna parugpak pina'an bo' anganda'ug, kalangpasan du saga pakokos bay pangandolan e' a'a tag-luma' he'. Pinagbahagi'-bahagi'an isab pangalta'na ati pamuwan ma saga kasehe'an."

²³ Ah'lling isab si Isa, yukna, "Sai-sai mbal amogbogan aku anagga' aku du. Maka sai-sai mbal anabangan aku magpatipun saga suku'ku, amakaukanat du iya."

Kabalik Saitan ni Baina
(Matiyu 12:43-45)

²⁴ "Na, bang takdil ni saitan," yuk si Isa, "bang aniya' saitan paluwas min baran a'a, nilunsul e'na lahat dalam bay kaulanan pamiha'anna pahalian. Sagō' dalam aniya' tabākna. Jari ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, 'Gom aku pabing ni baran a'a bay pat'nna'anku he'.' ²⁵ Pagbing pa'in, ta'nda'na wa'i bay sinapuhan maka minomos. ²⁶ Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan saddi, akalap gi' la'at sigām min iya, ati pasōd sigām kamemon ni deyom baran a'a he', bo' pat'nna' maina'an. Jari in kahālan a'a he' ala'at gi' min bay dahū."

Pasal Kakōgan B'nnal

²⁷ Manjari aubus pa'in pamissala si Isa, aniya' d'nda min katimukan a'a inān ah'lling patanog. Yukna ma si Isa, "Kinōgan sidda d'nda bay anganakan ka'a maka bay amaruru!"

²⁸ Sagō' anambung si Isa, yukna, "Aheya gi' kakōgan sasuku akale ma palman Tuhan sampay ameya' ma panoho'anna."

Paltanda'an min Nabi Yunus
(Matiyu 12:38-42)

²⁹ Paheka na pa'in saga a'a maghuru-huru pina'an ni si Isa ati yukna ma sigām, "Ala'at kahinangan saga a'a patahunan itu. Mikipa'nda' kam paltanda'an panulayanbi aku bang sab'nnal-b'nnal aku min Tuhan. Sagō' dalam aniya' paltanda'an pina'nda'an ni ka'am, luwal paltanda'an nabi Yunus bay ma masa awal e'. ³⁰ Si Yunus bay tahinang paltanda'an e' Tuhan pagbanda' ma saga a'a ma da'ira Niniba. Damikiyanna isab aku, Anak Manusiya', tahinang paltanda'an ma ka'am saga a'a patahunan itu.

³¹ Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', aniya' du an'ngge maina'an dakayu' sultan d'nda bay min lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-dusa. Ya angka iya taga-kapatut anaksi' sabab in iya bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya takalena bissala sultan Sulayman, ya bay alalom to'ongan pangita'una he'. Sagō' haka'anta kam, ma buwattina'an aniya' maitu ma ka'am pasōng lagi' pangita'una min sultan Sulayman, sagō' mbal ikutbi. ³² Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', magt'nggehan saga a'a bay ma da'ira Niniba ma masa awal e', bo' anaksi'an ka'am in ka'am taga-dusa. Sabab sigām ya bay apinda min dusa sigām pagkale sigām ma pandu' si Yunus. Haka'anta kam, aniya' maitu ma ka'am alanga lagi' min nabi Yunus, sagō' mbal iya ikutbi."

Pasal Kasawahan
(Matiyu 5:15; 6:22-23)

³³ Amandu' gi' si Isa, yukna, "Dalam aniya' anū'an palita'an bo' yampa tapukanna atawa turunganna maka undam, sagō' pat'nna'na du ma diyata'

papagan supaya ta'nda' sawana e' sasuku pasōd ni deyom luma' he'.
³⁴ Matata itu sali' dalil palita'an amuwan sawa ma deyom ginhawata. Bang ahāp pang'nda'ta, asawa sampay deyom ginhawata. Sagō' bang matata mbal ahāp, sali' angalendom sampay deyom ginhawata itu. ³⁵ Tantuhunbi in kasawahan ma deyom ginhawabi b'nnal sadja, ngga'i ka kalendoman. ³⁶ Sagō' bang asawa lullun deyom ginhawabi, maka bang halam aniya' lendomna minsan dangkuri', asawa to'ongan kamemonna. Ya dalilna aniya' palita'an amasawahan iya."

Saga Katiksa'an Nnom Hekana

(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

³⁷ Aubus pa'in e' si Isa amissala, aniya' dakayu' a'a Parisi amowa iya ni luma'na amangan. Jari pasōd iya pina'an amangan. ³⁸ AINU-inu Parisi he' ma si Isa sabab halam iya bay angose'an tanganna dahū bo' yampa amangan. ³⁹ Yuk si Isa ma iya, "Ka'am saga Parisi, kose'anbi sawanbi maka laibi sampay luwasanna, sagō' ap'nno' deyom ataybi e' pangalangpasbi maka kala'atanbi. ⁴⁰ Dupang pahāp kam! Kabā'bi bahā' hal luwasan baranbi ya pinapanjari e' Tuhan, bo' deyomna halam? ⁴¹ Sagō' isi sawanbi maka laibi subay panarakkabi ma saga miskin, jari halal du kamemonbi.

⁴² "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Atukid sidda kam anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū' min ai-aibi kamemon, minsan la'a hal ginisan sayul-sayul ya pamapābi kinakan. Sagō' halam kabogboganbi saga hinang ahalga', hatina hinang abontol ma pagkahibi maka lasa tudju ni Tuhan. Ahāp isab hinangbi anukbal bahagi' min ai-aibi, sagō' da'a taikutinbi saga hinang labi ahalga' he'.

⁴³ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Bang kam ma deyom langgal, ya kabaya'anbi subay aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Bang kam ma mairan, ya kabaya'anbi subay nihulmat e' saga a'a.

⁴⁴ "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am. Sali' kam sapantun kakakubulan hal pinasagaran, manjari tagi'ik e' a'a bo' halam kinata'uan e' sigām in ina'an makabatal."

⁴⁵ Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama ah'ling ni si Isa, yuk-i, "Tuan Guru, pagka buwattē' pah'lingnu ma saga Parisi, sampay kami isab talapaynu pinakaiya'."

⁴⁶ "Aho'," yuk si Isa, "maka'ase'-ase' isab ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama! Sabab pabuhatanbi saga a'a maka sara'-panara' ya mbal takole' binogbogan e' sigām. Sagō' mbal kam anabang amowa, minsan la'a hal tabang ariki'.

⁴⁷ "Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am! Sabab pa'altibi tempat ma saga nabi, bo' nabi inān bay tabono' e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal e'.

⁴⁸ Jari ka'am ilu anaksi'an di-bi in ka'am puyun du ma kahinangan ka'mbo'-mbo'anbi he'. Sigām bay amapatay saga nabi he', ati ka'am ya ama'alti kabul sigām. ⁴⁹ Angkanna Tuhan, ya alalom asal ta'una, bay angallam, yuk-i, 'Pabeya'ku pehē' ni bangsa Isra'il saga nabi maka saga a'a kawakilanku. Saguwā' kasehe'an a'a pabeya'ku pinapatay du e' sigām, kasehe'an nila'at.' ⁵⁰ Angkanna," yuk si Isa, "ka'am saga a'a patahunan itu tin'kkahan du kabinasahan ma sabab bay dusa ka'mbo'-mbo'anbi amono' kanabi-nabihan sangay min waktu pamapanjari dunya. ⁵¹ Bininasa du kam ma sabab kamatay saga nabi kamemon, tinagna'an min si Habil anak si Adam, sampay ni si Jakariya ya pinapatay e' sigām ma llotan tongod pagkulbanan maka baran langgal e'. Aho', haka'anta kam saga a'a ma ahil jaman itu, tantu kam pamatanggungan karusahan sigām kamemon.

⁵² “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama, sabab tambolanbi saga a'a bo' mbal kaniya'an pangita'u. Ya sapantunna pangalta' tinau' sakuli-kuli, in ka'am mbal bilahi angukay iya, maka lāngbi isab sasuku bilahi.”

⁵³ Pagla'an si Isa minna'an, magtūy saga Parisi maka saga guru sara' anagna' anoway iya. Ala'at sidda panoway sigām, maka aheka isab panilaw sigām ma iya, ⁵⁴ bang kalu tasaggaw amah'ling kasā'an, manjari katuntutan iya ni sara'.

12

Pagbanda' Pasal Pandu' Parisi maka Saddusi (Matiyu 10:26-27)

¹ Pasalta' ina'an-i, ibu-ibuhan saga a'a magtimukan, sikaselot-selotan. Manjari amanda' si Isa dahū ma saga mulidna, yuk-i, “Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi, hatina hinang sigām maglaku-laku in sigām ahāp. ² Kamemon bay nilimbungan,” yukna, “tantu pinaluwas. Maka kamemon bay tatau' ma deyom atay tantu pinabukis du. ³ Ai-ai pagsuli-sulibi ma deyom kalendoman kinale du ma kasawahan. Ai-ai paghigung-higungbi ma deyom bilik pinatanyag du ma mairan.”

Pasal Sai Subay Pinagmatāwan (Matiyu 10:28-31)

⁴ “Haka'anta kam, saga bagay,” yuk si Isa, “da'a katāwinbi saga a'a ya makapatay baranbi sabab mbal ta'abut palnyawahanbi. ⁵ Sagō' pandu'anta kam bang sai iya subay pagmatāwanbi: katāwinbi Tuhan sabab taga-kapatut iya angalarukan nyawabi ni deyom nalka' bang tapapatay na baranbi.”

⁶ Yuk si Isa lagi', “Pikilunbi saga manuk-manuk paupit ilu, tab'llita lima hekana maka duwa unud sin. Saguwā' minsan manuk-manuk ariki' halga'na, mbal takalipat e' Tuhan minsan dakayu'. ⁷ Na, luba'-lagi'na ka'am isab mbal takalipat e' Tuhan. Minsan lamba bu'unbi ilu taitung asal e'na. Angkan kam subay mbal tināw sabab ahalga' gi' kam min ba'anan paupit ilu.”

Pagsab'nal Pasal si Isa ya Pameya'an (Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Haka'anta kam,” yuk si Isa, “sai-sai anghaka ma matahan kaheka'an a'a in iya ameya' ma aku, Anak Manusiya', anghaka du aku ma matahan saga mala'ikat Tuhan in a'a inān palsuku'anku du. ⁹ Sagō' sai-sai amalilu ma matahan kaheka'an a'a in aku ngga'i ka pameya'anna, paliluhanku isab a'a inān ma matahan saga mala'ikat Tuhan. ¹⁰ Sai-sai amah'ling la'at ma aku, Anak Manusiya', makajari niampun dusana, sagō' sai-sai amah'lingan Rū Sussi ala'at, mbal to'ongan niampun.

¹¹ “Ma sinosōng, bang kam sinaggaw e' a'a bo' binowa ni langgal sigām nihukum atawa ni alopān saga gubnūl maka saga parinta, da'a kam magsusa bang buwattingga e'bi anganda'awahan di-bi atawa bang ai pamissalabi. ¹² Sabab pinandu'an du kam e' Rū Sussi ma waktu ina'an-i bang ai subay pamissalabi.”

Paralilan Pasal A'a Dayahan

¹³ Manjari aniya' dangan min katimukan a'a inān ah'ling. Yukna ni si Isa, “Tuwan, soho'un lagi' danakanku amahagi'an aku pusaka' bay pang'bba e' mma' kami.”

¹⁴ Sagō' yuk si Isa ma iya, "Sehe', dalam aku kabuwanan kapatut anara' ka'am, maka dalam aniya' kapatutku amahagi' alta'bi." ¹⁵ Sinugpatan isab lling si Isa ma saga a'a inān, yuk-i, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi napsu indaginis sabab minsan kam dayahan makalandu', ngga'i ka karayabi aheka ya makabuwanan ka'am kallum."

¹⁶ Puwas e' aniya' pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Aniya' a'a dayahan taga-huma aheka sidda buwa'na. ¹⁷ Manjari a'a itu amikilan dina, yukna, "Ai bahā' subay hinangku pagka dalam aniya' kamalig sarang panau'anku buwa' tinanom itu? ¹⁸ Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku. Langkatku saga kamaligku bo' hinangku kamalig baha'u, aheya lagi' min bay tagna'. Jari tau'ku mahē' buwa' tinanomku kamemon maka alta'ku kamemon. ¹⁹ Puwas e' ah'llingan aku di-ku, yukku, ahāp asal sukudku. Aheka na tatau'ku pangangastuku sampay ma tahunan. Pahali-hali na aku. Amangan aku maka anginum, maka pahāpku palasahanku.' ²⁰ Sagō' amissala Tuhan ma iya, yukna, 'Dupang pahāp ka! Ma sangom ilu amatay du ka. Ma sai na bahā' alta' bay tau'annu barannu ilu?' ²¹ Na," yuk si Isa, "buwattē' du ya kamaujuran a'a bang amabūd alta' pamahāp palasahanna, bo' pa'in miskin iya ma pang'nda' Tuhan."

Pasal Pangandol ma Tuhan (Matiyu 6:25-34)

²² Jari amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Angkan kam soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi bang ai kakanbi, atawa pasal ginhawa-baranbi bang ai kapan'mmekbi. ²³ Sabab labi ahalgā' kallumta min pagkakanta, maka ahalgā' gi' baranta min pan'mmekta. ²⁴ Nda'unbi saga owak. Mbal magtanom, mbal magani, maka dalam aniya' pagtatau'an sigām kinakan, sagō' binalanja'an asal sigām e' Tuhan. Bo' ka'am ilu, ahalgā' gi' to'ongan min kamanuk-manukan. ²⁵ Sai bahā' makapataha' umulna saga danjām sadja, minsan buwattingga e'na magsasusa? ²⁶ Manjari bang mbal tapataha'bi umulbi minsan dangkuri', angay pagsusahanbi ai-ai kasehe'? ²⁷ Nda'unbi saga sumping bang buwattingga katomo'na. Mbal magsangsā' maghinang, mbal magt'nnun. Sagō' haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka kahaldayana ma masa awal e', mbal maka'atu kahāp s'mmekna ma dakayu' sumping itu. ²⁸ Bang Tuhan ya makapayakun sumping kasagmotan itu, ya tatasanna dang'llaw du, pagsalung tinunu', ya lagi'na ka'am pas'mmekanna du. Akulang pahāp pangandolbi ma iya!

²⁹ "Angkan kam soho'ku da'a magsusa, da'a kam magpikil na pa'in bang ai kakanbi atawa inumbi. ³⁰ Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na he' kinasusahan na pa'in e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwān e' Mma'bi Tuhan in ina'an kagunahanbi asal. ³¹ Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan, manjari pinaniya'an du kam ai-ai kulang-kabusbi."

Pasal Karaya ma Sulga' (Matiyu 6:19-21)

³² "Ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "da'a kam tināw minsan kam mbal aheka. Sabab ka'amuhan Mma'bi Tuhan amuwanan ka'am palsuku'an ma deyom pagparintahanna. ³³ Pab'llihinbi alta'bi ati panarakkahunbi b'llihanna ma saga a'a miskin. Bang hinangbi itu-i sali' kam dalil ang'nna' alta'bi ma deyom pitaka mbal magka'ndang. Hatina aniya' karayabi ma deyom sulga', karaya mbal pakulang. Bang ganta' maina'an karayabi, mbal ta'abut e' a'a panangkaw maka dalam aniya' ulat amaka'at iya. ³⁴ Sabab

hatina, maingga-maingga ya panau'anbi alta'bi, ya na ina'an pataptapan pangatayanbi."

Pinajaga e' si Isa saga Mulidna

³⁵⁻³⁶ Amissala gi' si Isa, yukna, "Subay kam patanam ma ai-ai pat'kka, buwat saga sosoho'an angalagaran kapole' nakura' sigām min pagkawinan. As'mmek na pa'in sigām maka mbal am'ddahan palita'an. Pagt'kka nakura' sigām bo' pagkuku'na ma lawang, magtūy iya niukaban. ³⁷ Aheya kahāpan saga sosoho'an inān pagka masi sigām magjaga maka asakap asal ma pagt'kka nakura' sigām. Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "nakura' inān angamomosan di-na du ati patingkō'na saga sosoho'anna he' bo' yampa sigām buhatanna. ³⁸ Minsan tonga' bahangi atawa dai' llaw ya kat'kana, bang ta'abutna saga sosoho'anna asal ajaga, tantu aheya kahāpan sigām. ³⁹ Saupama a'a tag-dapu luma', bang kata'uwanna waktu kat'kka panangkaw, tantu mbal pasagaranna luma'na nilangkat maka sinōd. ⁴⁰ Damikiyanna isab ka'am, subay kam sakap sadja sabab aku, Anak Manusiya', at'kka du pi'itu pabīng ma waktu mbal kata'uwanni."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan

(Matiyu 24:45-51)

⁴¹ Manjari atilaw si Petros, yukna, "Tuwan, sai bissalahannu paralilan ilu? Kami sadja atawa a'a kamemon?"

⁴² Anambung si Isa magparalilan pabīng. "Bang aniya' sosoho'an ahāp akkalna, a'a kapangandolan," yukna, "iya na ina'an pinene' e' nakura'na magmandul ma saga sosoho'an kasehe'an. Iya na isab magatas-pikil ma balanja' sigām. ⁴³ Na, bang bay alikut nakura'na inān bo' amole' na, aheya kahāpan ma magmandul inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay pamahinang iya. ⁴⁴ Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon ma sosoho'an kapangandolan e'. ⁴⁵ Sagō' in mandul itu, bang saupama pangannalna ma deyom atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka, anagna' iya angala'ugan saga sosoho'an kasehe'an l'lla maka d'nda. Ya na pa'in hinangna magkakan maka maginum maka maglango. ⁴⁶ Sakali patagha' sadja t'kka nakura' inān, ma llaw dalam nilagaran e' magmandul, ma waktu dalam kata'uwanna. Manjari nilagut iya e' nakura'na sampay abugtang. Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka saga a'a mbal magkahagad ma Tuhan.

⁴⁷ "Bang sosoho'an ata'u bang ai kabaya'an nakura'na subay hinangna, bo' mbal sakap maghinang, tantu iya niraplosan to'ongan. ⁴⁸ Sagō' bang sosoho'an a'awam asal pasal kabaya'an nakura'na, bo' aniya' tahirangna patut paminasahan iya, niraplosan du isab iya sagō' mbal sakit abuhāt. Sai-sai kabuwanan aheka, aheka isab niholat min iya. Damikiyanna bang a'a pangandolan ma aheka, pasōng isab aheka niholat min iya."

Si Isa Pagsagga'an A'a

(Matiyu 10:34-36)

⁴⁹ Yuk si Isa lagi', "Bay aku pi'itu amowa api ni dunya itu ati kabaya'an ku bangsi' wa'i na arokot. ⁵⁰ Aniya' kabinasahan subay kalabayanku ati kabuhatan aku sat'ggol mbal gi' aubus. ⁵¹ Arai' pangannalbi in aku pi'itu amowa kasannangan ni dunya. Sagō' haka'anta kam, ngga'i ka kasannangan. Palsagga'an ya bowaku pi'itu. ⁵² Sabab puwas minnitu, bang aniya' lima puhu' magdakayu' luma', magkalukassa sigām. T'llungan sigām anagga' duwangan, maka duwangan inān angatu ma t'llungan. ⁵³ Mma' anagga' anakna l'lla, maka l'lla anagga' mma'na. Ina' anagga'

anakna d'nda, maka d'nda anagga' ina'na. Mato'a d'nda anagga' ayuwanna d'nda, maka ayuwan d'nda anagga' mato'ana."

*Pamandogahan Pasal Pakaradja'an ma Sinosōng
(Matiyu 16:2-3)*

⁵⁴ Ah'lling isab si Isa ni kaheka'an a'a inān. "Bang takdil ni luwa lahat," yukna, "bang ta'nda'bi angandom langit tampal ni s'ddopan, magtūy yukbi, 'Sōng ulan'. Maka angulan du isab. ⁵⁵ Bang patumbuk satan, yukbi, 'Ā, song apasu' lahat,' ati apasu' du. ⁵⁶ Mamarahi pahāp ka'am ilu magbau'-bau'. Ata'u kam ang'nda' pamandogahan ma b'ttōng langit maka ma dunya, jari angay mbal tapandogabi pakaradja'an ya pat'kka ma masa itu?

⁵⁷ "Angay kam mbal ata'u magpikilan di-bi bang ingga ya apatut subay hinangbi? ⁵⁸ Abila kam tinuntutan e' a'a ma sabab utangbi ati binowa e'na ni sara', pasulay kam to'ongan maghāp maka iya ma halam gi' makatandan ni sara'. Sabab bang mbal, ya aniya' tinandakan ka ni huwis ati ni'nde'an ni pulis bo' kinalabusu. ⁵⁹ Haka'anta kam, ka'ddasan du kam ma deyum kalabusu inān. Subay puwasanbi bay kataksilanbi kamemon bo' yampa kam makaluwas minnē'."

13

Pang'bba min Dusa maka Kapamutawan min Tuhan

¹ Na, ma waktu ina'an-i aniya' saga a'a anuli-nuli ni si Isa pasal saga a'a Jalil, ya bay sinō' binono' e' gubnul Pilatu pasalta' ma waktu kapanumbali' sigām hayop pagkulbon ni Tuhan. ² Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Pangannalbi bahā' in dusa saga a'a inān labi gi' min a'a kamemon maitu ma lahat Jalil, ya angka sigām t'kkahan bala' buwattē'? ³ Ngga'i ka! Sagō' haka'anta kam, bang ka'am ilu mbal ang'bba min dusabi, ya du ka'am amatay buwat saga a'a Jalil e'. ⁴ Saga a'a isab sangpū' maka walu' hekana, ya bay amatay mahe' ma Silowam pagka kah'bba'an e' luma' pamantawan, pangannalbi bahā' in sigām dusahan lagi' min a'a Awrusalam kasehe'. ⁵ Tantu ngga'i ka! Sagō' bang ka'am ilu mbal ang'bba to'ongan min dusabi, amatay du kam buwat sigām."

⁶ Manjari aniya' paralilan pangissa si Isa ma sigām. Yukna, "Aniya' a'a taga-kayu igira patomo' ma deyum kabbunna, ya panomo'an bahan anggul. Pina'an iya amiha buwa' igira sagō' halam aniya' tapihana, ⁷ angka yukna ni tunggu' kabbun inān, 'Nda'un, t'lluntahun na kapagpi'itu-pi'ituku ni kayu igira itu amiha buwa' sagō' halam aniya' tapihaku. Puarun na, sabab kaliman tana' itu.' ⁸ Saguwā' anambung tunggu' kabbun e', yukna, 'Da'a, tuwan. Pasagaranta gi' dantahun. Kalutku pahāp tana'na, tambalanku maka tai' hayop. ⁹ Bang hati' amuwan buwa' ma musim sinōng itu, ahāp isab. Bang mbal, na minsan puwadnu na.' "

D'nda Buggul Kauli'an ma Llaw Paghali

¹⁰ Ma dakayu' llaw Sabtu', ina'an si Isa amandu' ma deyum langgal. ¹¹ Aniya' maina'an dakayu' d'nda asaki sabab min saitan, sangpū' na maka waluntahun t'ggolna. Parukkug sidda bukutna, mbal tapah'nnat. ¹² Pag'nda' si Isa ma d'nda itu, sinō' iya pasekot. Yuk si Isa ma iya, "Arung, apuwas na ka min sakinu ilu." ¹³ Jari pina'abut e' si Isa tanganna ma iya. Magtūy iya pah'nnat ati ananglit ma Tuhan.

¹⁴ Sagō' nakura' langgal inān, apasu' atayna pagka si Isa amauli' a'a ma llaw Sabtu'. Yukna ma saga a'a maina'an, "Nnom llaw ma deyum dapitu'

wajib paghinangtam ai-ai. Pi'itu kam ma deyom nnom llaw inān bang kam bilahi kauli'an sakibi, da'a bang llaw Sabtu'."

¹⁵ Sinambungan nakura' inān e' si Isa, yukna, "Magbau'-bau' pahāp ka'am ilu. Aniya' bahā' ma ka'am mbal angahubaran sapi'na atawa kura'na bo' yampa guyudbi ni bohe' supaya painumbi, minsan pasabu ma llaw Sabtu?" ¹⁶ D'nda itu panubu' si Ibrahim du buwat ka'am. Aniya' na sangpū' maka waluntahun t'ggolna bay katahanan e' nakura' saitan. Mbal bahā' iya wajib pinuwasan min susana ma llaw Sabtu?" ¹⁷ Magtūy kaiya'an saga a'a ya anagga' si Isa ma sabab panambungna he'. Sagō' saga a'a kamemon inān akōd kamemon ma sabab hinang makainu-inu kamemon ya tahinang e'na.

*Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-32; Markus 4:30-32)*

¹⁸ Amissala gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan ma bangsa manusiya? Ai pamaralilanku iya? ¹⁹ Ya pagparinta Tuhan," yuk si Isa, "sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-diki', tinanom e' a'a ma tana'na. Patomo' pa'in itu, manjari tahinang kayu na, ati pina'an saga manuk-manuk patapu' ma sangana."

*Paralilan Pasal Pasulig ya Pangalamud Tirigu
(Matiyu 13:33)*

²⁰ Ah'ling si Isa pabing, yukna, "Ai pamaralilanku pagparinta Tuhan ma manusiya? ²¹ Ya pagparinta Tuhan," yukna, "sali' dalil pasulig ginuna e' d'nda pinalamud ni tirigu aheka, saga duwampū' maka lima kilu. Pagaddun pa'in, abuskag kamemon addunan."

*Lawang Akiput
(Matiyu 7:13-14, 21-23)*

²² Jari palanjai si Isa tudju ni da'ira Awrusalam hinabuna angalatag saga kaluma'an aheya-ariki' amandu' ma saga a'a. ²³ Aniya' inān dakayu' a'a atilaw iya, yuk-i, "Tuwān, akulang bahā' saga a'a lappasan e' Tuhan min mulka'?"

Yuk sambung si Isa ma saga a'a inān, ²⁴ "Bang kam bilahi pasōd ni deyoman Tuhan subay kam amuspus bo' kam makasōd min lawangna akiput. Sabab haka'anta kam, aheka a'a anulay pasōd sagō' mbal makasōd. ²⁵ Makabungkal pa'in tag-dapu luma' anambol lawang, mbal na kam makasōd. Ma luwasan lawang sadja kam anguku' maka angalingan. Yukbi, 'O tuwan, ukabin kami.' Sinambungan du kam e'na, yukna, 'Mbal kata'uwanku kam bang minningga!' ²⁶ Jari yukbi, 'Takalipatnu bahā' kami? Bay kami dakakanan maka ka'a. Bay ka amandu' ma lahat kami.' ²⁷ Sagō' balikanna du bay llingna ma ka'am, yukna, 'Haka'anta kam, mbal kata'uwanku bang kam minningga. Ala'an kam min aku, ka'am kamemon maghinang kala'atan ilu!' ²⁸ Manjari magalud du kam, magtage'ot isab emponbi ma waktu ina'an bang ta'nda'bi ka'mbo'-mbo'anbi disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, sampay saga kanabi-nabihan kamemon wa'i bay pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Malaingkan ka'am ya nilarukan paluwas. ²⁹ Patimuk du isab pina'an saga a'a min mpat pidju alam ati magtingkō'an sigām maina'an bo' magjamu ma deyom pagparintahan Tuhan. ³⁰ Pata'u kam, aniya' saga a'a tarumuli ma buwattina'an, pinarahū du ma sinosōng. Maka aniya' saga a'a makarahū ma buwattina'an, pinaramuli isab ma waktu sinōng."

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam

(Matiyu 23:37-39)

³¹ Manjari ma waktu ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi. Yuk sigām, "Tuwan, subay ka ala'an minnitu sabab sultan Herod inān bilahi amapatay ka'a."

³² Anambung si Isa, yukna, "Pehē' kam angahaka'an si Herod pangangkakal inān bang ai hinangku. Llaw itu maka salung landu'anku hinangku amala'an saitan min baran a'a, sampay amauli' saga a'a asaki. Ati ma llaw kat'lluna atangbus e'ku hinangku. ³³ Sagō' subay aku palanjal ni pal'ngngananku llaw itu maka salung sampay isab ni kasimuddayan. Halam du aniya' la'at makani-aku maitu sabab Awrusalam ya lahat pamapatayan kaheka'an saga nabi."

³⁴ Sakali magkarukka'an si Isa ma pasal da'ira Awrusalam. "Arōy!" yukna. "Ka'am saga a'a Awrusalam, makasusa ko' kam ilu! Saga nabi min Tuhan hal papataybi. Saga sosoho'an Tuhan isab hal bantungbi bang sigām pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku bay bilahi animuk ka'am ma sabakanku? Sali' sapantun manuk d'nda bang pasabakna anak-anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam bilahi. ³⁵ Nda'unbi na, asiya-siya du langgalbi e' Tuhan. Maka haka'anta kam, song na aku mbal ta'nda'bi sat'ggol'alam ta'abut waktu pananglitbi aku. Subay yukbi, 'Bang pa'in binarakatan iya pinapi'itu kawakilan e' Tuhan,' bo' yampa aku ta'nda'bi."

14

Si Isa ma Luma' A'a Parisi

¹ Ma dakayu' Sabtu', pina'an si Isa amangan ma luma' dakayu' nakura' Parisi abantug. Jari maina'an pa'in, pinatongan iya e' saga a'a maina'an.

² Aniya' isab ma tongod si Isa a'a taga-saki, am'ngkong tape'-tanganna.

³ Atilaw si Isa ni saga guru sara' agama inān maka ni saga Parisi, yukna, "Bang kita saupama amauli' saki a'a ma llaw Sabtu', langgal sara' agamatam bahā', atawa mbal?"

⁴ Sagō' alam sigām anambung. Jari ni'ntanan e' si Isa a'a asaki inān ati pinauli' e'na bo' yampa papole'na. ⁵ Puwas e' atilaw si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Bang saupama aniya' anakbi atawa sapi'bi ahūg ni deyom lowang ma llaw paghali, ai hinangbi? Tantu ngā'bi pinaluwas min deyom lowang e' minsan pasabu ma llaw paghali." ⁶ Jari alam aniya' panganjawab sigām.

⁷ Tapandoga e' si Isa bowahan saga a'a maglurukan pina'an. Amene' sigām magtūy paningkō'an ahāp ya tōp ma a'a bangsahan, angka buwat-titu pamaralilanna ma sigām, yuk-i, ⁸ "Bang kam ganta' niabbit paluruk ni pagkawinan, da'a kam magtūy aningkō' ma kōkan, ma paningkō'an ahāp. Kalu aniya' a'a bangsahan gi' min ka'am bay sinō' paluruk. ⁹ Jari pi'ilu ni ka'am a'a tag-hinangan, ya bay angabbit ka'am karuwangan paluruk pehē', ati yukna, 'Papinda ka minnilu bo' patingkō'un lagi' a'a itu.' Jari kaiya'-iya'an kam ati papinda kam aningkō' ni tape'an. ¹⁰ Sagō' bang kam sinō' paluruk, aningkō' kam magtūy ma tape'an. Jari pi'ilu du ni ka'am tag-hinangan ati yukna ni ka'am, 'Bagay, papinda ka ni kōkan, ni paningkō'an labi ahāp.' Manjari ta'nda' kam e' saga luruk inān kamemon in ka'am patut pinagaddatan. ¹¹ Sabab hatina sasuku maglanga-langa di-na pinareyo' du. Maka sasuku magpatireyo' di-na pinalanga du."

¹² Manjari ah'lling si Isa ni a'a bay angabbit iya amangan ma luma'na, yukna, "Na, ka'a isab, bagay, bang ka angahinang pagjamuhan, da'a soho'un paluruk saga bagaynu, atawa saga danakannu, atawa kahekanu,

atawa lūng-kampungnu dayahan. Sabab bang sigām ya sō'nu paluruk, ya du ka'a sinō' paluruk e' sigām ma waktu dakayu'. Jari katungbasan ka magtūy. ¹³ Saguwā' bang ka ganta' angahinang pagjamuhan, ya soho'nu paluruk subay saga a'a miskin maka a'a pengka, a'a aku'il maka a'a abuta. ¹⁴ Bang itu hinangnu, aheya du kahāpannu sabab halam aniya' ai-ai sigām panungbas ma ka'a. Tuhan ya anungbasan ka'a ma llaw damuli, ma waktu pamakallum pabalik saga a'a abontol."

*Jamuhan Aheya
(Matiyu 22:1-10)*

¹⁵ Takale pa'in bissala si Isa itu e' a'a dangan ya amangan maina'an, magtūy iya ah'ling, yukna, "Saga a'a palamud magjamu ma deyom pagpintahan Tuhan, aheya asal kahāpan sigām."

¹⁶ Anambung si Isa, kissa pamaralilan lagi', yukna, "Aniya' a'a bay magsakap jamuhan aheya, ati aheka a'a bay abbitna paluruk. ¹⁷ Ta'abut pa'in llaw pagjamu, sinoho' ipatanna pehē' amata'uan saga a'a bay ta'abbitna. 'Dai' na kam,' yuk ipatan e'. 'Sakap na kamemon.' ¹⁸ Saguwā' sali'-sali' sigām kamemon magpanumagal. Yuk a'a ya papehē'anna tagna', 'Mbal aku makaluruk sabab aniya' tana' bay b'liku subay nda'ku dahū. Pehē'ku lagi'.' ¹⁹ Yuk a'a dangan, 'Bay na aku makab'lli saga sapi' paga'araru, sangpū' hekana. Subay sulayanku gi' kosog sigām. Pehē'ku gi'.' ²⁰ Yuk isab a'a dangan, 'Baha'u aku bay kinawin, angkan aku mbal makaluruk.' ²¹ Manjari amole' ipatan inān angahaka'an nakura'na. Ap'ddi' to'ongan atay nakura' he', ati yukna ma ipatanna, 'Pasa'ut ka pehē' ni saga lān aluha maka lān akiput ya paglalabayan a'a ma da'ira itu. Bowahun pi'itu saga miskin, saga a'a aku'il, saga a'a buta maka saga a'a pengka.' ²² Jari pehē' iya. Makapole' pa'in, ah'ling iya ni nakura'na, yuk-i, 'Tahinangku na bay panoho'annu-i sagō' masi gi' aniya' paningkō'an ma pagjamuhan.' ²³ Yuk nakura', 'Pehē' ka ni paglalabayan a'a ma deya, ati logosun saga a'a pi'itu bo' supaya ap'nno' luma'ku. ²⁴ Sabab haka'anta kam,' yukna, 'in a'a bay ta'abbitku dahū, halam aniya' min sigām makananam saga kinakan bay sakapku.' "

*Pasal Pameya' ma si Isa
(Matiyu 10:37-38)*

²⁵ Palanjal isab si Isa ni pal'nggananna maka landu' aheka a'a ameya' parongan ma iya. Manjari harapna sigām ati yukna, ²⁶ "Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku nihinang mulidku, ya lasana ma aku subay palabi min lasana ma ina'-mma'na maka ma anak-h'ndana, sampay ma saga danakanna l'lla-d'nda. Minsan lasana ma baranna subay mbal palabi min lasana ma aku. Bang ngga'i ka buwattē' lasana mbal iya manjari mulidku. ²⁷ Subay paglilla'na kabinasahan sampay ni kamatay ma sabab pameya'na ma aku. Ya sapantunna a'a ananggung hāgna pamapatayan iya. Bang mbal akuhanna, mbal iya manjari mulidku.

²⁸ "Bang saupama aniya' ma ka'am bilahi angahinang luma' pamantawan, subay iya amikil-mikil dahū bo' tabista bang pila gastuna, ati kata'uwanna bang maka'abut sinna pangahinang luma' inān atawa mbal.

²⁹ Sabab bang taosol na hāg, bo' mbal maka'abut sinna pangubusna luma', pinatunggingan iya e' a'a kamemon ang'nda' pina'an. ³⁰ Yuk sigām, 'A'a itu bay makalandu' angahinang luma' sagō' mbal taubusna.'

³¹ "Atawa bang saupama aniya' sultan sangpū' ngibu sundaluna, song palanjal magbono' maka sultan saddi, aningko' gi' iya dahū amikil-mikil bang tara'ugna sultan dakayu' inān, ya taga-sundalu duwampū' ngibu

hekana. ³² Bang hati mbal tara'ugna, magtūy iya amabeya' suluhan pasampang ni sultan dakayu' ma masi gi' atala, bo' mikipagkahāp. ³³ Damikiyanna isab ka'am," yuk si Isa, "subay kam amikil-mikil dahū sabab mbal kam manjari mulidku bang kam mbal maglilla' anaikutan kaniya'bi kamemon."

Pasal Asin Dalam Aniya' Nanamna
(Matiyu 5:13; Markus 9:50)

³⁴ Magparalilan na isab si Isa, yukna, "Kata'uanbi, ahāp asal asin sagō' dalam aniya' pamabalik nanamna bang magtinu' na. ³⁵ Dalam na aniya' kagunahanna. Mbal minsan taguna panambal tana' atawa pangalamud ni tai' hayop, hal tinimanan sadja. Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan."

15

Bili-bili Alungay
(Matiyu 18:12-14)

¹ Ma dakayu' llaw aheka saga a'a maga'ā' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe' patimuk pina'an ni si Isa sabab bilahi akale ma pandu'na. ² Manjari saga Parisi maka saga guru sara' agama magdugal na, yuk-i, "A'a itu anaima' saga a'a baldusa, magsalu isab maka sigām!" ³ Angkan binissala e' si Isa kissa pamaralilan itu, yukna.

⁴ "Bang saupama aniya' ma ka'am taga-bili-bili dahatus hekana, bo' wa' i alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū' maka siyam maina'an ma deya bo' yampa pehē' amiha dakayu' ya alungay sat'gol mbal tabākna. ⁵ Tabākna pa'in, tinanggung e'na tudju amole' maka e'na kinōgan sidda. ⁶ Pagt'kkana ni luma', magtūy lingananna saga bagayna maka kakampunganna. Soho'na sigām magtimuk ati yukna ma sigām, 'Maglami-lami kitam sabab tabākku na bili-biliku bay alungay.' ⁷ Damikiyanna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a dangan magsusun sampay ang'bba min dusana, aheya kalasigan ma deyom sulga'. In kalasigan ina'an palabi lagi' min kalasigan ma siyampū' maka siyam a'a abontol ya dalam aniya' dusa sigām pinagsusunan."

Dublun Alungay

⁸ "Saupama isab," yuk si Isa, "bang aniya' d'nda taga-dublun sangpū' hekana, bo' alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu iya anū' palita'an magtūy bo' sapuhanna deyom luma' ati pihana pahāp-hāp sampay tabākna. ⁹ Jari bang tabākna na, nilinganana e'na bagayna maka kakampunganna. Sinō' sigām magtimuk ati yukna ma sigām, 'Maglami-lami kitam sabab tabākku na dublunku bay alungay.' ¹⁰ Damikiyanna isab," yuk si Isa, "aheya kakōgan ma saga mala'ikat Tuhan bang a'a dakayu' a'a magsusun sampay ang'bba min dusana."

Anak L'lla Alungay

¹¹ Anuli-nuli gi' si Isa, yukna, "Aniya' inān dakayu' a'a taga-anak duwa l'lla. ¹² Dakayu' llaw ah'lling anak siyali ni mma'na, yukna, 'Mma', bahagi'un na alta'nu ati pamuwanun ma aku bahagi'ku.' Jari binahagi' e' matto'a inān kaniya'na ma anakna karuwangan. ¹³ Mbal at'ggol, pinab'llihan e' siyali itu bahagi'na ati binowa e'na b'llihanna ni lahat atala. Mahe' pa'in iya, pinaka'at e'na sinna kamemon ma ai-ai kanapsuhanna. ¹⁴ Sakali itu, pagubus na sinna kamemon, ginotom sidda lahat inān. Manjari aheya na kasukkalanna, ¹⁵ angkan iya pehē' ni

dakayu' a'a ma lahat inān bo' magpatiata ma iya. Jari sinoho' iya e' a'a inān pehē' ni humana angipat saga bawi. ¹⁶ Na, pagka mbal kasandalan lingantuna, bilahi iya amangan minsan kinakan bawi sagō' dalam aniya' bay amuwanan iya minsan ai.

¹⁷ "Daipara tasayuna karupanganna angka yukna ma deyom atayna, 'Saga ipatan mma'ku he' maglabi-labi kinakan sigām, sagō' aku itu itiya' na song amatay e' otas. ¹⁸ Gom na aku amole' pehē' ni si Mma'. Yukku ma iya, "Mma', taga-dusa aku ni Tuhan sampay ni ka'a. ¹⁹ Mbal na aku manjari ōnannu anak. Bistahun aku sali' hal dakayu' tendognu." ' ²⁰ Jari pabuhat iya min baina bo' pal'ngngan tudju ni mma'na pabīng.

"Sagō' atā-tā lagi' iya min luma', ta'nda' iya e' mma'na. Ma'ase' to'ongan mma'na ati paragan pehē' bo' gapusna maka siyumna. ²¹ Yuk anakna inān ma iya, 'Mma', taga-dusa aku ni Tuhan sampay ni ka'a. Mbal na aku manjari ōnannu anak.' ²² Sagō' nilinganan e' mma' inān saga ipatanna. Yukna ma sigām, 'Pal'kkas kam. Bowahunbi pi'itu badju' kapuspusan ahāp ati pabadju'inbi iya itu. Pasingsinginbi isab, maka pataumpa'inbi. ²³ Puwas e' pehē' kam angā' anak sapi' ya bay pal'mmokta he', bo' sumbali'unbi. Magjamu kitam, maka maglami-lami. ²⁴ Sabab anakku itu bay niyatku amatay, sagō' itiya' na allum pabīng. Pangannalku bay na alungay sagō' itu na tapole'.' Manjari anagna' sigām maglami-lami.

²⁵ "Na, pasalta' pa'in itu-i, in anak siyaka wa'i magusaha ma huma. Ma labayan pa'in iya tudju amole' bo' asekot-sekot na ni luma', aniya' takalena magkulintangan maka magpangigal ma deyom luma'. ²⁶ Nilinganan e'na dakayu' ipatan bo' tilawna bang magay ma luma' he'. ²⁷ Yuk ipatan, 'Tapole' na siyalinu, maka bay sinō' e' mma'nu sinumbali' anak sapi' ya pinal'mmok inān, sabab at'kka na anakna ma dalam aniya' bayabayana.' ²⁸ Sagō' akagit atay magtūy anak siyaka he', ya angka mbal bilahi pasōd ni deyom luma'. Paluwas mma'na angamu' iya pasōd sagō' mbal iya. ²⁹ Yukna ni mma'na, 'Nda'un, Mma', ma tahunan na aku maghinang ma ka'a sali' banyaga'nu. Dalam aniya' panoho'annu minsan dakayu' bay sagga'ku, sagō' dalam aku bay buwanannu minsan la'a dakayu' anak kambung supaya aku makapagjamu maka saga bagayku. ³⁰ Talkala' makapole' pa'in pi'itu anaknu ilu, magtūy sumbali'annu anak sapi' pinal'mmok e', minsan bay paka'atna alta'nu panambana saga d'nda maghinang ala'at.' ³¹ Anambung mma'na, yukna, 'Otō', kakkal du ka ma aku, maka suku'nu asal kaniya'ku itu kamemon. ³² Patut du bang kita maglami-lami maka magkalasigan sabab allum du siyalinu ya bay niyatta amatay-i. Pangannalta alungay sagō' tapole' na iya.'"

16

Pasal Magmandul Ataha' Akkalna

¹ Manjari itu amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Aniya' a'a dayahan maka aniya' isab magmandul ma alta'na. Manjari tinuntutan magmandul itu in iya kono' hal amaka'at alta' nakura'na. ² Angka tinambukuhan magmandul inān e' nakura', sinō' patampal ni iya. Yuk nakura', 'Ai bahā' takaleku pasal ka'a itu? Bistahun kamemon bay pangandolku ma ka'a, sabab mbal na ka magmandulan alta'ku.' ³ Amikil-mikilan di-na magmandul itu, yukna, 'Ai tahnangku buwattina'an sabab itiya' na aku pinala'an min bay hinangku. Mbal na aku makakole' magkalga, maka aiya' aku angamu' sin. ⁴ Ā, kata'uwanku na bang ai subay

hinangku supaya aniya' bagay angokoman aku bang aku pinala'an na min hinangku.'

⁵ "Jari nilinganan e'na saga a'a taga-utang ma nakura'na, dangan maka dangan. Yukna ni a'a dahū pina'an ni iya, 'Pila utangnu ma nakura'ku?'

⁶ "Ya sambungna, 'Dahatus mital ns'llan pagb'lla.'

"Yuk mandul ma iya, 'Ā, itiya' katasnu. Pasa'ut ka aningkō', sulatun limampū' mital sadja.' ⁷ Yukna isab ni a'a taga-utang pasunu', 'Ka'a, pila utangnu?'

"Yuk a'a he', 'Dahatus karut pai-tirigu.'

"Yuk mandul ma iya, 'Tiya' katasnu. Sulatun mailu walumpū' karut sadja.'

⁸ "Na, makakale pa'in nakura' pasal hinang sosoho'anna angakkal itu, magtūy sanglitanna ma sabab kataha' akkalna." Yuk si Isa isab, "Saga a'a mbal ameya' ma Tuhan, ataha' gi' akkal sigām min saga a'a ya ameya' ma Tuhan, sabab ata'u sigām anguntungan pagkahi sigām.

⁹ "Angkan pituwahanta kam," yuk si Isa, "paggunahunbi alta'bi maitu ma dunya bo' supaya kam makabāk bagay. Manjari bang ta'abut waktu kahalam alta'bi, tinaima' du kam mahē' ma paglahatanbi kakkal. ¹⁰ Bang a'a kapangandolan ma alta' ariki', kapangandolan du isab ma alta' aheya. Damikiyanna isab bang a'a mbal pangandolan ma alta' ariki', mbal isab kapangandolan ma alta' aheya. ¹¹ Na, abila kam pinasuku'an alta' maitu ma dunya itu, bo' mbal kapangandolan, mbal du pinangandol ma ka'am alta' b'nnal. ¹² Maka bang kam mbal kapangandolan ang'ntan alta' ngga'i ka suku'bi, mbal du pangandol ma ka'am alta' ya di palsuku'anbi.

¹³ "Halam aniya' ipatan makapagduwa nakura' sabab tantu kab'nsihanna nakura' dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati taikutanna dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan bang pilak ya paheyabi ma atay."

Pamandu' si Isa Kasehe'

(Matiyu 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12)

¹⁴ Takale pa'in pandu' si Isa itu e' saga Parisi, magtūy iya tinitowahan e' sigām sabab napsuhan sigām ma pilak. ¹⁵ Sagō' ah'ling si Isa ni sigām, yukna, "Ka'am ilu hal maghontol-bontol di-bi ma pang'nda' a'a, sagō' kinata'uan asal deyum ataybi e' Tuhan. Ya pinahalga' ma atay e' manusiya' halam du aniya' kagunahanna bang ma Tuhan."

¹⁶ Yukna isab, "Ma waktu halam gi' pi'itu si Yahiya Magpapandi, ya na pa'in pinagnasihah usulan sara' bay pang'bba e' si Musa maka sulat bay tasulat e' kanabi-nabihan. Sagō' buwattina'an, sangay min waktu kapi'itu si Yahiya sampay ni llaw itu, ya pinagnasihah lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Ati amanuyu' to'ongan saga a'a kamemon pasōd ni deyum pagparintahanna. ¹⁷ Sagō' in sara' bay pang'bba e' si Musa mbal du apinda kapatutna. Aluhay gi' nilanyapan dunya itu maka langit, min dakayu' balis ma sara' pinindahan."

¹⁸ Yukna isab, "Sai-sai animanan h'ndana bo' angah'nda saddi, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on. Maka sai-sai angah'nda bitu'anun taga-dusa isab buwatē'."

A'a Dayahan maka si Lasarus

¹⁹ Ah'ling gi' si Isa, yukna, "Aniya' a'a dayahan asal mags'mmek ahalga', maka ahāp sadja kinakanna sakahaba' llaw. ²⁰ Aniya' isab a'a miskin onna si Lasarus, aliput baranna e' dugsul. Ya kabiyaksahanna binowa iya palege ma atag lawang luma' a'a dayahan inān. ²¹ Sabab aholat iya kabuwanan

l'bbi kinakan bang aniya' apakpak min pagkakanan a'a dayahan. Pehē isab saga ero' angandelatan ba'an an dugsulna.

²² "Manjari amatay miskin itu ati binowa iya e' saga mala'ikat ni deyom sulga', ni pangayurahan si Ibrahim. Puwas e' amatay isab a'a dayahan ati kinubul. ²³ Mahē pa'in ma ahirat, kap'ddi'an to'ongan a'a dayahan e'. Jari pahangad iya ati ta'nda'na si Ibrahim mahē' ma kalawakan, maka si Lasarus isab mahē' ma bihingna. ²⁴ Angkan iya angalingan magtūy ni si Ibrahim. 'O mbo' Ibrahim,' yukna, 'ma'ase' ka ma aku! Soho'un si Lasarus pi'itu. Bang pa'in t'nno'anna hal tōng tudlu'na ni deyom bohe' bo' p'ttakanna ni d'lla'ku, sabab kap'ddi'an aku to'ongan ma deyom api itu.'

²⁵ "Sagō' anambung si Ibrahim. 'Oto',' yukna, 'entomun jaman bay kallumnu lagi'. Bay ka pinaniya'an kahāpan indaginis, bo' si Lasarus ya bay pinaniya'an kala'atan. Sagō' ma buwattina'an itiya' iya taga-palasan ahāp, bo' ka'a ya kabinasahan. ²⁶ Maka ngga'i ka hal ilu-i, sabab aniya' butasan alalom pinat'nna' ma llotantam angkan sai-sai bilahi pi'ilu minnitū, mbal makalintas. Damikiyanna, dalam aniya' minnilu makalintas pi'itu.'

²⁷ "Yuk a'a dayahan e', 'Na, bang buwattilu, mbo', ya amu'ku junjung ni ka'a: sō'un sadja si Lasarus ilu pehē' ni luma' mma'ku, ²⁸ sabab aniya' lima danakanku l'la mahē'. Soho'un sigām pinituwahan ma si Lasarus bo' mbal pi'itu ni lahat pangananaman p'ddi' itu.'

²⁹ "Yuk si Ibrahim, 'Ina'an ma sigām kasulatan si Musa maka kanabi-nabihan pamituwa sigām. Ya na ina'an subay ni'ikut e' sigām.'

³⁰ "Yuk a'a dayahan, 'Mbal sigām angikut, mbo'. Saguwā' bang aniya' pina'an ni sigām a'a bay amatay pabungkal na min kamatay, tantu du sigām ang'bba min dusa sigām.'

³¹ "Yuk sambung si Ibrahim, 'Bang mbal tabeya' e' sigām bay tasulat e' si Musa maka kanabi-nabihan, mbal sigām tabowa am'nna' minsan aniya' a'a pabungkal min kamatayna.' "

17

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa (Matiyu 18:6-7, 21-22; Markus 9:42)

¹ Amandu' lagi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Tantu aniya' sasat-manasat paniya' na pa'in ma manusiya' makaparusa sigām. Saguwā' maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ma sasuku anasat sehe'na amowa magdusa, sabab bininasa du iya e' Tuhan. ² Ahāp lagi' a'a inān pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' yampa nihūg ni timbang, bang pa'in da'a kalandu'an hinangna magparusa ma dakayu' a'a areyo' itu, ya taga-pangandol ma aku. ³ Angkan kam soho'ku subay kamaya'-maya,' yukna.

"Bang aniya' pagkahinu ganta' makabuwan dusa ma ka'a, subay iya tō'annu bang ai dusana. Jari bang pagsusunanna dusana sampay bbahanna, subay iya ampunnu. ⁴ Bang min pitu' iya makabuwan dusa ma ka'a ma deyom dang'llaw, ati min pitu' iya magni-ka'a angamu' ampun, subay iya ampunnu."

Pasal Pangandol

⁵ Manjari ah'lling ni Panghū' Isa saga mulidna bay kawakilanna. Yuk sigām, "Tuwan, pakosogun kono' pangandol kami tudju ni Tuhan."

⁶ Yuk Panghū', "Abila bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya bigi-tinanom landu' anahut, makajari kam magpanoho'an ma kayu aheya

itu, yukbi, 'Pabubut ka minnilu bo' ka pat'nna' ni deyom s'llang.' Jari bineya' du buwat yukbi he'."

7 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang saupama aniya' sosoho'anbi, ya hinangna magararu ma tana'bi atawa magipat saga hayopbi bili-bili. Bang iya tapole' min paghinanganna, ah'lling bahā' kam ma iya, 'Dai' na ka amangan'?" 8 Tantu mbal. Gom pa'in yukbi, 'Adjalun kinakanku bo' yampa ka asalin amuhatan aku. Subay na aku aubus amangan bo' yampa ka'a!' 9 Magsukul kam bahā' ma sosoho'anbi pagga hinangna panoho'anbi? Tantu mbal. 10 Damikiyanna isab ka'am ilu bang hinangbi kamemon bay panoho'an ka'am, subay yukbi, 'Kami itu hal sosoho'an. Patut kami maghinang ai-ai ya panoho'an ma kami.' "

Sangpū' A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa

11 Manjari itu, ma pal'ngnganan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam, palabay iya min llot lahat Samariya maka lahat Jalil. 12 Pag'tkkana pa'in ni dakayu' kauman, aniya' pasampang ni iya sangpū' a'a ni'ipul. An'ngge sigām ma kalawakan lagi' 13 angalingan minnē'. Yuk sigām, "O Isa! Tuhan! Ma'ase' na ka ma kami."

14 Pag'nda' si Isa ma sigām, yukna, "Pehē' kam patūy ni saga imam bo' palilingunbi baranbi ma sigām, ta'nda' in ka'am kauli'an na." Sakali itu, pasalta' sigām pal'ngngan pehē' ni imam, na, kauli'an na. 15 Jari aniya' dangan min kasangpū' inān, tananamna pa'in in iya kauli'an na, pabīng iya magtūy maka atanog e'na ananglitan Tuhan. 16 Pasujud iya ni si Isa magsukul ni iya. A'a itu bangsa Samariya asal. 17 Yuk si Isa, "Sangpū' puhu' kam bay kauli'an. Ma'ai na siyam-i? 18 Angay hal a'a liyu itu ya pabalik pi'itu magsukul ni Tuhan?" 19 Manjari ah'lling si Isa ni a'a Samariya he', yukna, "An'ngge na ka bo' ka palanjal na. Kauli'an ka ma sabab pangandolnu."

Pasal Kapagparinta Tuhan

(Matiyu 24:23-28, 37-41)

20 Ma dakayu' llaw aniya' saga Parisi atilaw si Isa bang sumiyan waktu pamat'nna' e' Tuhan pagparintana ma manusiya'. Yuk sambung si Isa, "Bang pat'nna' pi'itu pagparinta Tuhan mbal ta'nda' kapi'ituna. 21 Dalam du aniya' ah'lling, 'Nda'unbi, itiya' maitu pagparintahan Tuhan!' atawa 'Ina'an na maina'an!' Sababna ilu na parinta Tuhan ma deyomanbi."

22 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Aniya' du llaw ma sinosōng in ka'am ilu bilahi to'ongan ang'nda' aku, Anak Manusiya'. Bilahi kam ang'nda' minsan ma dang'llaw sadja. Sagō' mbal gi' ta'nda'bi. 23 Aniya' a'a angahaka'an ka'am, yukna, 'Ina'an iya maina'an!' atawa 'Itiya' iya maitu!' Sagō' da'a kam pehē' amiha aku. 24 Sabab bang ta'abut llaw kapi'itu Anak Manusiya' pabalik, ta'nda' du e' kamemon. Buwat du paka'nda' sigām ma lāt bang aninagan b'ttong langit min biling paruwambila'. 25 Sagō' subay aku makananam kabinasahan aheya dahū gi' minnē'. Subay aku sinulak e' saga a'a ahil jaman itu bo' yampa ta'abut llaw kapi'ituku pabalik. 26-27 Jari bang ta'abut waktu ina'an-i, sali' du kahālanna maka kahālan bay ma masa si Nū. Bay sigām magkakanan na pa'in maka maginuman. Bay sigām magh'nda-magh'lla sampay ni llaw karuwa' disi Nū ni diyata' adjung. Manjari nilatapan dunya e' Tuhan ati magmula manusiya' kamemon. Na, buwattē' du isab ya kahālan manusiya' bang aku Anak Manusiya' pabīng ni dunya.

²⁸ “Damikiyanna isab saga a'a bay ma jaman lagi' si Löt. Magkakanan na pa'in sigām maka maginuman, magb'lli maka magdagang, magtanom maka maghinang luma'. ²⁹ Sagō' ta'abut pa'in waktu kapala'an si Löt min da'ira Sodom e', magtüy aniya' api maka mailang pinatumbuk sali' ulan min deyum langit. Jari magmula saga a'a inān kamemon.

³⁰ “Na, buwattē' du isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang ta'abut llaw pama'nda' aku, in Anak Manusiya' itu. ³¹ Pagt'kka llaw ina'an, bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na bo' aniya' palsuku'anna tabba ma deyum luma', subay mbal sōdna luma' inān. Damikiyanna isab bang aniya' a'a ma humana, subay mbal balikna luma'na. ³² Pamintānginbi ya bay pat'kka ni h'nda si Löt bay ma masa awal e'. ³³ Sai-sai allogan kallum baranna, dalam du aniya' kallumna taptap. Sagō' sai-sai mbal allogan baranna ma sababku, minsan iya amatay, makabāk du kallum kakkal. ³⁴ Haka'anta kam,” yuk si Isa, “ma waktu pabalikku pi'itu, aniya' a'a duwangan atuli ma dakayu' du palegehan, jari niā' dakayu' inān ati tabba dakayu'. ³⁵ Aniya' du inān duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu. Niā' dakayu' ati ta'bba dakayu'. ³⁶ Aniya' isab duwangan maghinang ma huma. Niā' dakayu' ati tabba dakayu'.”

³⁷ Manjari tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, “Tuwan, maingga pat'kkahan ya yuknu ilu?”

Anambung si Isa magparalilan, yukna, “Ma'ingga-ma'ingga lahat aniya' patay, maina'an du pagtipunan saga owak.”

18

Paralilan Pasal Balu D'nda maka Huwis

¹ Manjari aniya' paralilan pangissa e' si Isa ma saga mulidna supaya sigām mbal sinumu angamu'-ngamu' ni Tuhan sakahaba' waktu. ² Yukna, “Ma dakayu' lahat aniya' huwis mbal magmatāw ma Tuhan, mbal isab magaddat ma pagkahina manusiya'. ³ Aniya' isab ma lahat inān dakayu' d'nda balu. Na, d'nda itu taga-palkala' ati pehē' na pa'in ni huwis inān angamu' tabang. Angalogos iya mikipatuntul, yukna, “Tuwan, tabangin aku bo' mbal tara'ug e' kuntaraku.” ⁴ Tagna' mbal anabang huwis inān, sagō' pagt'ggol-t'ggol, ah'lingan iya di-na, yukna, ‘Aku itu mbal magmatāw ma Tuhan, mbal isab magaddat ma manusiya’. ⁵ Sagō' d'nda itu hal makasasaw pikilanku angkan subay tabanganku. Bang iya mbal dūlanku, sinumu du aku ma pagpi'ituna.’

⁶ “Na,” yuk si Isa, “hatiunbi bay pah'ling huwis ya mbal abontol inān.

⁷ Mbal bahā' anabang Tuhan ma saga a'a tapene'na, ya angamu' tabang ni iya llaw-sangom? Magtangu-tangu gi' iya bahā' amatuntul ma sigām?

⁸ Haka'anta kam,” yuk si Isa, “al'kkas du e' Tuhan amatuntul sigām. Sagō' ma sinosōng, bang aku Anak Manusiya' pabalik pi'itu ni dunya, aniya' bahā' tabāku atotog angandol ma aku?”

Paral Parisi maka A'a Maga'ā' Sukay Parinta

⁹ Na, aniya' isab paralilan pinah'ling e' si Isa ma saga a'a ya amista di-sigām abontol ati amareyo'-deyo' ma saga a'a kasehe'an. ¹⁰ Yuk si Isa, “Aniya' duwangan a'a bay patukad pehē' ni langgal pagkulbanan bo' anambahayang. Dangan inān a'a Parisi, dangan a'a maga'ā' sukay parinta.

¹¹ Maina'an pa'in sigām ma deyum langgal, an'ngge a'a Parisi dangan-danganna ati anambahayang iya ni Tuhan. Yukna, ‘O Tuhanku, aheya pagsukulanku ni ka'a. Sabab in aku itu mbal buwat a'a kasehe'an, ya napsuhan maka angulli' maka angaliyu-lakad min h'nda sigām. Magsukul

isab aku in aku ngga'i ka buwat a'a maga'ā' sukay parinta itu. ¹² Aku itu, min duwa magpuwasa ma deyom dapitu', maka jakatanku isab kamemon tausahaku.'

¹³ "Sagō' in a'a maga'ā' sukay parinta inān wa'i an'ngge ma tōng langgal, mbal minsan paharap ni sulga'. Tin'ppak e'na daggahana kabowa susana. 'O Tuhan,' yukna, 'ma'ase' pa'in ka ma aku sabab dusahan aku.'

¹⁴ "Haka'anta kam," yuk si Isa, "amole' pa'in a'a duwangan min langgal, a'a magā' sukay ya abontol ma bistahan Tuhan, ngga'i ka a'a Parisi. Sababna sai-sai magpalanga ma baranna pinareyo' du, maka sai-sai magpareyo' di-na pinalanga du isab."

*Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Markus 10:13-16)*

¹⁵ Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an tanganna. Pag'nda' itu e' saga mulidna, magtūy pinah'lingan e' sigām saga a'a amowa inān. ¹⁶ Manda' nilinganan onde'-onde' inān e' si Isa. Yukna ni saga mulidna, "Parūlunbi saga kamanahutan ilu pi'itu ni aku. Da'a sigām lāngunbi sabab sai-sai makasali' ni onde' itu taga-palsuku'an du ma pagparinta Tuhan. ¹⁷ B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', na, a'a inān mbal makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan."

*Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Markus 10:17-31)*

¹⁸ Ma dakayu' llaw aniya' Yahudi alanga pehē' ni si Isa atilaw iya. "Tuwan Guru," yukna, "ka'a ilu asal ahāp. Ai subay hinangku bo' kaniya'an kallum ya taptap ni kasaumulan?"

¹⁹ Anambung si Isa, yukna, "Angay yuknu in aku itu ahāp? Dalam aniya' ahāp, luwal Tuhan dakayu'-kayu'. ²⁰ Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan, da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka amono'. Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi' puting. Pāgaddatin ina'-mma'nu."

²¹ Yuk l'lla inān ni iya, "Tuwan, sangay min kaonde'-onde'ku bay kabogboganku ina'an-i kamemon."

²² Takale pa'in itu e' si Isa, yukna, "Aniya' gi' dakayu' dalam tahinangnu. Pehē' ka, pab'lihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'lihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu maina'an ma deyom sulga'. Puwas e', pi'itu ka ameya' ma aku." ²³ Sagō' pagkale a'a itu ma bissala si Isa magtūy iya asusa sidda sabab landu' ahēka alta'na.

²⁴ Ta'nda' e' si Isa kasusana ati yukna ni iya, "Saga a'a dayahan kahunitan asal pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan! ²⁵ Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni deyoman pagparinta Tuhan."

²⁶ Takale pa'in lling si Isa itu e' saga a'a, yuk sigām, "Bang buwattē', sai bahā' makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'?"

²⁷ Yuk sambung si Isa, "Ya mbal takole' e' manusiya' takole' du e' Tuhan."

²⁸ Sakali ah'ling si Petros, yukna, "Nda'un ba kami itu. Bay na bbahan kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a."

²⁹ "Aho'," yuk si Isa, "maka haka'anta kam to'ongan, sasuku bay ang'bbahan luma'na, atawa h'ndana, atawa danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, ma sabab katuyu'na ma pagparinta Tuhan, ³⁰ tinungbasan du iya e' Tuhan ma dunya dakayu' itu, lipat manglipat min bay bbahanna. Ati ma ahirat pinasuku'an iya kallum taptap ni kasaumulan."

*Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Markus 10:32-34)*

³¹ Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddi min a'a kasehe'an bo' yampa sigām haka'anna. "Pakale kam," yukna. "Itiya' na kitam patukad ni Awrusalam. Maina'an pa'in kitam, pinamattan du kamemon bay tasulat e' kanabi-nabihan ma pasalku, Anak Manusiya'.

³² Sinōngan aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ati pinagudju-udju' aku e' sigām. Nihalipulu isab aku, pinaggludja'an, pinagdaplosan maka pinapatay. ³³ Sagō' ta'abut pa'in t' llumbahangi min kamatayku allum du aku pabīng."

³⁴ Saguwā' halam tahati e' saga mulidna bang ai bissala si Isa inān. Halam makasobsob ni deyom pikilan sigām, maka halam tahati e' sigām bang ai pinah'ling e'na.

*A'a Buta Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 20:29-34; Markus 10:46-52)*

³⁵ Manjari, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Ariha, aniya' a'a buta aningkō' ma bihing lān palabayan sigām. Hinangna angamu' sīn. ³⁶ Makakale pa'in buta itu ma ba'anan a'a maglaulabay minna'an, tinilaw e'na bang ai sababanna. ³⁷ Nihaka'an iya e' saga a'a, yuk-i, "Ilu palabay si Isa, a'a min Nasaret."

³⁸ Pagkalena itu, magtūy iya angalingan pakosog. "O Isa," yukna, "tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma aku!" ³⁹ Pinah'lingan iya e' saga a'a ma munda'an inān, sinō' iya da'a maghibuk. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalinganna. "O Isa, tubu' Sultan Da'ud," yukna, "ma'ase' na ka!"

⁴⁰ Jari pahondong si Isa ati soho'na a'a buta inān binowa ni iya. Makasekot pa'in, atilaw si Isa, yukna, ⁴¹ "Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?"

"Tuwan," yukna, "kabaya'anku maka'nda' pabīng."

⁴² Yuk si Isa ni iya, "Maka'nda' na ka. Pauli' na matanu ma sabab pangandolnu ma aku."

⁴³ Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya' paturul ma si Isa maka e'na ananglitan Tuhan. Pag'nda' itu e' ba'anan a'a inān, ya du sigām kamemon ameya' ananglitan Tuhan.

19

Si Isa maka si Sakkiyas

¹ Pasōd na si Isa ni da'ira Ariha bo' palabay min t'ngnga' kaluma'anna. ² Na, aniya' a'a maglahat mahē', ōnna si Sakkiyas. Nakura' asal iya ma saga a'a maga'a' sukay parinta, maka dayahan iya. ³ Bilahi to'ongan a'a itu ang'nda' bang sai si Isa, sagō' mbal ta'nda'na sabab apandak iya maka aheka a'a magtimukan. ⁴ Angkan iya paragan parahū min kaheka'an a'a inān bo' parāg ni diyata' kayu sikamor supaya ta'nda'na si Isa bang palabay na minnē'.

⁵ Pagt'kka si Isa ni tongod kayu inān, pahogga' iya bo' pahangad, maka yukna ma si Sakkiyas, "O Sakkiyas, pal'kkas ka pareyo' sabab pahanti' aku ma luma'nu llaw itu."

⁶ Jari parai'-dai' si Sakkiyas pareyo', maka kinōgan iya amowa si Isa ni luma'na. ⁷ Sakali magpanoway saga a'a kamemon, yuk-i, "Allā! Wa'i iya pehē' amangan ma luma' a'a baldusa!"

⁸ Ma luma' pa'in, an'ngge si Sakkiyas ati yukna ni si Isa, "Tuwan, pakale ka. Santonga' alta'ku panarakkaku na ma saga miskin. Maka bang anyiya' a'a bay akkalanku, papole'ku na ni iya sinna nilipat mpat."

⁹ Yuk si Isa ni iya, "Llaw itu lappasan ka sampay anak-h'ndanu sabab tubu' ka isab si Ibrahim. ¹⁰ Aku Anak Manusiya', ya maksudku pi'itu ni dunya subay amiha saga a'a atala min Tuhan bo' sigām lappasan."

*Paralilan Pasal T'llungan Sosoho'an
(Matiyu 25:14-30)*

¹¹ Hinabu pa'in akale saga a'a ma si Isa, anyiya' kissa pamaralilan pah'llingna ma sigām, sabab asekot na iya ni da'ira Awrusalam. Ya pangannal sigām in pagparinta Tuhan ma manusiya' arai' na tinagna'an to'ongan. ¹² Buwattitu pamaralilna: "Aniya'," yukna, "a'a bangsahan magbamba palintas ni lahat atala bo' gin'llal sultan mahē'. Puwas e', pabalik kono' iya ni lahatna magsultan. ¹³ Manjari itu, ma song pa'in atulak, nilinganan e'na sangpū' sosoho'anna. Binuwanan sigām e'na dublun bulawan pakaniya-pakaniya. Yukna ma sigām, 'Pangalituhunbi alta' itu t'ggolku alikut.'

¹⁴ "Sagō' kinab'nsihan a'a bangsahan itu e' saga a'a ma lahatna, angkan sigām amabeya' a'a amowahan iya lapal, yuk-i, 'Mbal kami bilahi bang ka'a ya pagsultanan kami.'

¹⁵ "Sagō' gin'llal iya magsultan ati pabīng ni lahatna. Pagt'kkana na, magtūy soho'na pa'alop ni iya saga sosoho'an bay buwananna dublun bo' kata'uwanna bang pila tauntung e' sigām dangan maka dangan.

¹⁶ "Jari pa'alop ni iya sosoho'an dahū, yukna, 'Tuwan, ya dublun dakayu' bay pamuwannu aku taga-untung na sangpū' dublun.'

¹⁷ " 'Ahāp hinangnu,' yuk sultan. 'Sosoho'an ahantap ka. Pagka ka kapangandolan ma alta' ariki-diki', buwananta ka kapatut magagi ma sangpū' da'ira.'

¹⁸ "Puwas e' pa'alop ni iya sosoho'an karuwana. 'Tuwan,' yukna, 'ya dublun bay pamuwannu aku taga-untung na lima.'

¹⁹ "Yuk sultan ni iya, 'Ahāp. Ka'a isab buwananku kapatut magagi ma lima da'ira.'

²⁰ "Jari pa'alop isab pina'an sosoho'an dakayu' ati yukna, 'Tuwan, o'o, itiya' du dublunnu. Bay putusku maka panyu' bo' tau'ku sakuli-kuli.

²¹ Tu'ud aku tināw sabab ka'a ilu mbal ma'ase' ma a'a. Ngā'nu ya halam bay paghulas-sangsā'annu, maka aninu ya halam bay paglu'ugannu.'

²² "Yuk sultan ni iya, 'Oy! Pilliyu! Sosoho'an ala'at ka. Papellengku ni ka'a bay llingnu si' bo' ka taluwa' hukuman. Kata'uwannu bahā' in aku mbal ma'ase'? Ngā'ku bahā' ya halam bay paghulas-sangsā'anku? Aniku bahā' ya halam bay paglu'uganku? ²³ Bang hati' buwattē', angay halam bay patau'nu sinku ni deyom bangko bo' anyiya' anakna? Manjari bang aku makapole', ta'ā'ku du sinku sampay anakna.'

²⁴ "Puwas e' ah'lling sultan ni saga a'a magpan'ngge maina'an. 'Ngā'unbi dublun min iya ati pamuwannunbi ni sosoho'an dakayu', ya taga-dublun sangpū' inān.'

²⁵ "Yuk saga a'a inān, 'Tuwan! Aniya' na sangpū' dublunna!'

²⁶ " 'Haka'anta kam,' yuk sultan, 'sasuku kapangandolan ma aheka, kin'nnopan du ma iya, sagō' sasuku mbal kapangandolan minsan ma ariki, kinulangan du ai-ai bay ma iya. ²⁷ Na, saga bantaku inān,' yuk sultan, 'a'a mbal bilahi bang aku pagsultanan sigām, bowahunbi pi'itu. Papatayunbi sigām maitu ma matahanku.' "

*Kapagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Yahiya 12:12-19)*

²⁸ Aubus pa'in bissala si Isa itu, lum'ngngan iya parahū min sigām tudju ni Awrusalam. ²⁹ Makasekot pa'in iya ni kauman Betpage maka Betani, ya ma kasekotan būd Jaitun inān, anoho' iya duwangan mulidna parahū min kasehe'an. ³⁰ Yukna ma sigā, "Pehē' na kam ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Jari pagt'kkabi pina'an, makabāk du kam dakayu' anak kura' pahengkot, kura' halam bay tapangura'an a'a. Hubaranbi bo' bowahunbi pi'itu. ³¹ Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay hubaranbi, haka'inbi, 'Tu'ud pagguna e' nakura.' "

³² Sakali pehē' na duwangan mulid e', ati tabāk e' sigā buwat bay panoho'an si Isa.

³³ Sabu pa'in sigā angahubad anak kura', ah'lling saga tag-dapuna ma sigā, yuk-i, "Oy! Angay hubaranbi ilu?"

³⁴ Ya sambung sigām, "Tu'ud pagguna e' nakura.'"

³⁵ Jari binowa e' sigā anak kura' inān ni si Isa. Nilampikan bukutna maka saga badiju' sigā bo' yampa si Isa pinatingkō' ma diyata'. ³⁶ Na, makakura' pa'in iya, bin'llat e' saga a'a s'mmek sigām ma lān palabayanna.

³⁷ Pagka asekot na si Isa ni Awrusalam, bo' ina'an na ma lān ma lūran būd Jaitun, ya ba'an an anak-mulidna inān kamemon anagna' magpananglit na Tuhan. Pinatanog suwala sigām ananglit na iya ma sabab saga hinang barakatan bay ta'nda' sigām. ³⁸ Yuk sanglit sigām, "Bang pa'in binarakatan sultan itu, ya kawakilan e' Tuhan pi'itu.

Kasannangan asal ma deyom sulga',
maka sanglit na Tuhan Mahatinggi!"

³⁹ Jari ah'lling ni si Isa saga Parisi bay ma deyom kaheka'an a'a, yuk-i, "Tuwan Guru, sō'un saga mulidnu itu pahali!"

⁴⁰ Anambung iya, yukna, "Haka'anta kam, bang sigām mbal ah'lling, paganti' saga batu ma lān itu angolang magmahaldika'an aku."

Pinagtangisan Da'ira Awrusalam e' si Isa

⁴¹ Asekot-sekot pa'in si Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ta'nda'na saga kaluma'anna, tatangis iya. ⁴² Yukna, "Allā, minsan ma llaw itu na, bang bay kata'uanbi bang ai ya makabowahan kam kasannangan. Malaingan kalimbugan na min ka'am. ⁴³ Ma waktu sinōng aniya' bala' at'kka ni ka'am. Niagpangan da'irabi e' saga bantabi, kinuta'an sakalibutna e' sigām bo' kam mbal makalahi. ⁴⁴ Nilubu e' sigām kaluma'anbi ilu kamemon sampay halam na aniya' batu pagdayaw luma' takapin magbangkat-bangkit. Maka ka'am kamemon magtai'anak ya maglahat mailu, pinapatay isab e' sigām. Paniya' du bala' itu ma ka'am sabab halam takannalbi waktu kapangalappas Tuhan ma ka'am."

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

(Matiyu 21:12-17; Markus 11:15-19; Yahiya 2:13-22)

⁴⁵ Manjari pagt'kka si Isa pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan ati anagna' amala'an saga a'a magdagang maina'an. ⁴⁶ Yukna ma sigām, "Tasulat asal bay pagkallam Tuhan ya yuk-i, 'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan saga a'a.' Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu."

⁴⁷ Amandu' na pa'in si Isa llaw-llaw ma deyom langgal inān. Bilahi amapatay iya saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama maka

saga a'a pagbebeya'an. ⁴⁸ Sagō' halam aniya' lān tapiha sigām, sabab in a'a kamemon inān atuyu' to'ongan akale ma pamissalana.

20

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna

(Matiyu 21:23-27; Markus 11:27-33)

¹ Ma dakayu' llaw, ina'an isab si Isa ma langgal pagkulbanan amandu'an saga a'a maka magnasihatan sigām lapal ahāp. Jari pehē' ni iya saga kaimaman alanga, maka saga guru sara' agama, maka saga pagmatto'ahan.

² Yuk sigām ni iya, "Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a kapatut ilu?"

³ Yuk sambungna, "Aniya' dakayu' panilawku ma ka'am dahū. Haka'inbi aku: ⁴ ya kapatut si Yahiya magpandi a'a he', kapatut min Tuhan bahā' atawa min manusiya' sadja?"

⁵ Sakali magisun-isun saga a'a, yuk-i, "Bang saupama yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam halam bay am'nnal ma si Yahiya. ⁶ Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, na, piligdu kitam. Pinagbantung kitam e' saga a'a itu kamemon sabab magkahagad asal sigām in si Yahiya nabi bay min Tuhan." ⁷ Angkan buwattitu panambung saga nakura' inān ma panilaw si Isa, yuk-i, "Sitta'a. Mbal kata'uwān kami bang minningga kapatutna."

⁸ "Na," yuk si Isa, "ya du isab aku, mbal kam haka'an ku bang minningga ya kapatutku maghinang saga hinangku itu."

Pasal saga Magtunggu' ma Kabbun Anggul

(Matiyu 21:33-46; Markus 12:1-12)

⁹ Manjari amaralilan lagi' si Isa ma saga a'a. "Aniya'," yukna, "dakayu' a'a tag-kabbun bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay patunggu'anna ma saga magtunggu'. Puwas e' atulak iya ni lahat saddi ati at'ggol mahē'. ¹⁰ Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul-i, sinoho' e' tag-dapu kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga magtunggu' bo' angā' bahagi'na. Sagō' niraplosan sosoho'an itu e' sigām ati pinapole' ma halam aniya' tabowana. ¹¹ Puwas e' aniya' sosoho'an saddi pinapehē' e' tag-kabbun. Ya du iya niraplosan e' sigām, nihalipulu maka pinapole' ma halam aniya' tabowana. ¹² Puwas e' soho'na isab sosoho'an saddi pehē', kamint'lluna na. Jari sosoho'an damuli itu binakatan e' sigām bo' yampa nijudjalan paluwas min likusan anggul e'. ¹³ Manjari yuk tag-kabbun, 'Ai bahā' subay hinangku? Papehē'ku gi' anakku luggiya', ya kalasahanku. Tantu iya pinagaddatan e' sigām.'

¹⁴ "Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu, magtūy sigām magisun, yuk-i, 'Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng na kitam, papataytam na bo' ta'ā'tam tana' itu.' ¹⁵ Jari nijudjalan iya e' sigām paluwas min likusan, pinapatay.

"Na," yuk si Isa, "ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun e'? ¹⁶ Tantu iya pehē' amapatay saga tunggu' inān, ati patunggu'anna kabbunna ma a'a saddi."

Pagkale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām, "Ē! S'lle' bale puhū', bang pa'in mbal kinabbul bowa'nu!"

¹⁷ Sagō' pinatongan sigām e' si Isa, yukna, "Bang ma ka'am, ai hatina, ya tasulat ma Kitab, ya yuk-i:

'Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma', kinabā' halam aniya' gunana, ya na ina'an batu aheya to'ongan kagunahanna.' "

¹⁸ Yuk si Isa gi', "Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka sasuku kahūgan batu itu apodjak du kamemonna."

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Markus 12:13-17)

¹⁹ Angkan saga guru sara' agama maka saga kaimaman alanga bilahi anaggaw si Isa saru'un-du'un, sabab tahati e' sigām in sigām ya bay pa'andiganna ma paralilan pasal tunggu' kabbun inān. Sagō' halam iya tasaggaw e' sigām sabab tināw ma saga a'a mahadjana.* ²⁰ Amiha gi' sigām waktu ahāp bo' supaya iya tinandakan e' sigām pehē' ni pang'ntanan gubnul. Jari aniya' saga a'a tinambahan e' sigām, a'a magbau'-bau' in sigām asaltun. Pinapehē' sigām ni si Isa, kalu iya tajallat ma bissalana. ²¹ Yuk saga a'a tinambahan itu ni si Isa, "Tuwan guru, kata-uwan kami in bissalanu maka pamandu'nu abontol to'ongan. Mbal ka amapagbidida' ma a'a minsan sai, maka b'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul maka pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. ²² Haka'in kami kono'. Bang kita ganta' amayad sukay ni parinta Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi he', langgalta bahā' sara' agamatam?"

²³ Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa pangangkkal sigām, angkan yukna ma sigām, ²⁴ "Pa'nda'in aku sīn." Pag'nda' si Isa ma sīn, yukna, "Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"

"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung sigām.

²⁵ "Na," yuk si Isa, "pagka suku' sultan ko' itu, pamayarunbi ni iya. Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan."

²⁶ Manjari mbal iya takole' nijallat e' sigām ma pasal pah'lingna ma mairan. Landu' sigām ainu-inu ma panambungna, angkan sigām mbal makapamissala.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Markus 12:18-27)

²⁷ Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama Yahudi ya amandu' halam aniya' a'a magpatayan allum pabing ma llaw damuli. ²⁸ Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i, "Tuwan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina, bo' supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'. ²⁹ Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'la magdanakan. Magh'nda siyaka sagō' amatay iya ma halam taga-anak. ³⁰ Jari nih'nda balu e' danakan pasunu' ati amatay isab ma halam taga-anak. ³¹ Damikiyanna isab siyali kat'lluna. Jari in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak. ³² Ma katapusanna amatay isab d'nda. ³³ Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'a' h'nda e' sigām kapitu' magdanakan."

³⁴ Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Saga a'a ma dunya itu magh'nda asal maka magh'la. ³⁵ Sagō' saga a'a ya binista e' Tuhan makajari pinakallum pabalik min kamatay, ya tōp isab maglahat mahē' ma sulga', mbal na sigām magh'nda-h'la. ³⁶ Sabab mbal na sigām magkamatay sagō' parasali' na sigām ni saga mala'ikat. Anak Tuhan na sigām sabab pinakallum na pabing min kamatay sigām. ³⁷ Pinatampal isab e' si Musa

* **20:19** 20:19 Mahadjana': hatina saga a'a kamemon ma deyo'an dakayu' pagparintahan.

pasal kapakallum a'a min kamatay. Sabab ma waktu ka'nda'na po'on puhung bay sabbutna Panghū' Tuhan, yuk-i, 'Tuhan pagtuhanan disi Ibrahim maka si Isa'ak maka si Yakub.' ³⁸ Hatina Tuhan itu pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i ka e' a'a magpatayan. Allum asal a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan."

³⁹ Ah'lling saga guru sara' agama kasehe', yuk-i, "Tuwan Guru, ahāp sambungnu ilu." ⁴⁰ Jari dalam aniya' makatawakkal anilaw iya pabalik.

Panilaw pasal Al-Masi

(Matiyu 22:41-46; Markus 12:35-37)

⁴¹ Jari atilaw si Isa ma sigām, yukna, "Angay saga a'a magpina'in in Al-Masi tubu' sultan Da'ud? ⁴² Sabab si Da'ud magbaran bay angallam ma deyom Kitab Jabul, yukna,

'Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,

"Dai' ka, a'ningkō' ka ma bihingku kowan,

⁴³ ati bowaku palbantahannu ni deyo' pād-tape'nu." '

⁴⁴ Na," yuk si Isa, "pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' sultan Da'ud, tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud."

Pamituwa si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama

(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

⁴⁵ Pasalta' pa'in pakale saga a'a inān kamemon, ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, ⁴⁶ "Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan maglunsul magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām nihilmat bang ma mairan. Bang ma deyom langgal, bilahi sigām pinatungkō' ma tingkō'an bangsahan. Damikiyanna bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an a'a alanga ya paningkō'an sigām. ⁴⁷ Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda bo' ta'ā' luma' sigām, ati pinataha' sambahayang sigām, paglaku-laku in sigām bal-iman. Angkan pinakalap kabinasahan sigām."

21

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda

(Markus 12:41-44)

¹ Manjari patongas si Isa ati ta'nda'na saga a'a dayahan magpangahūg sīn pagjakat sigām ni tu'ung ma deyom langgal inān. ² Aniya' isab ta'nda'na dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan, anghūg duwa unud sīn. ³ Yuk si Isa, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am itu, ya duwa unud sīn tahūg e' d'nda miskin itu labi gi' halga'an min pilak bay tahūg e' kamemon saga a'a kasehe'an. ⁴ Sabab," yuk si Isa, "bay sigām amuwan min alta' sigām manglabi-labihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin sidda, bay amuwan sīnna kamemon ya arak pam'llina napakana."

Pamandogahan Pasal Llaw Kiyamat

(Matiyu 24:1-2; Markus 13:1-2)

⁵ Aniya' saga mulidna kasehe' magsuli-suli pasal langgal pagkulbanan. Ahāp kono' ninda' saga batu bay ginuna pangahinang langgal e', maka aheka alti-altina bay panukbal ni Tuhan. Takale pa'in suli-suli sigām itu e' si Isa, yukna, ⁶ "Ma sinōng nilubu du kamemon ya ta'nda'bi ilu. Dalam du aniya' batuna angapin magbangkat, sabab pinagkaukanat kamemon."

Kasigpitan maka Katiksa'an

(Matiyu 24:3-14; Markus 13:3-13)

⁷ Tinilaw iya e' sigām. “Tuwan Guru,” yuk sigām, “sumiyan paniya' ya bay yuknu insini? Maka ai pandogana bo' kinata'uan in pakaradja'an inān at'kka na?”

⁸ Anambung iya, yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan. Sabab ma sinosōng ilu aheka pi'itu anabbut ma ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi. Ya pah'ling sigām, 'Kiyamat na!' Sagō' da'a kam magkahagad ma sigām. ⁹ Bang aniya' takalebi hunub-hunub pasal pagbono' atawa pasal lengog, da'a kam agawa. Tantu paniya' saga pagbono' sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i llaw kiyamat.”

¹⁰ Ah'ling gi' si Isa, yukna, “Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka dakayu'. ¹¹ Paniya' du saga linug aheya maka gotom maka saki bonglay ma kaluha'an dunya. Aniya' isab saga paltanda'an ta'nda' ma b'ttong langit, paltanda'an makainu-inu maka makatāw-tāw. ¹² Sagō' dahū min ina'an-i sinaggaw kam e' saga a'a maka nila'at. Binowa du kam ni langgal sigām bo' kam nihukum maka ni'isi ni deyom kalabusu. Tinukbalan du isab kam ni saga sultan maka ni gubnul bo' kam nihukum ma sabab pameya'bi ma aku. ¹³ Bang kam ma alopān sigām, ya na ina'an waktu kapangahakabi ma sigām lapal ahāp pasal aku. ¹⁴ Sagō' da'a kasusahinbi bang ai panganda'awabi waktu kapanumariya ka'am, ¹⁵ sabab aku ya amuwanan ka'am ta'u bo' kam makasambungan sigām. Jari dalam aniya' kuntarabi makasagga' ka'am, maka mbal katangkisan bissalabi. ¹⁶ Minsan saga matto'abi maka dauranakanbi, minsan saga lūng-kampungbi maka saga kabagayanbi, sinōngan du kam e' sigām ni kuntarabi. Maka aniya' min ka'am pinapatay du e' sigām. ¹⁷ Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab pameya'bi ma aku. ¹⁸ Sagō' mbal kam kalungayan ai-ai minsan dalamba bu'unbi. ¹⁹ Lappasan du kam bang pa'in pahogotbi pangandolbi.”

Katika'san Sangat Abisa

(Matiyu 24:15-21; Markus 13:14-19)

²⁰ “Bang ta'nda'bi da'ira Awrusalam itu alibut e' sundalu, na, kata'uwānbi song na waktu pamaka'at iya. ²¹ Jari sasuku pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-būran. Sasuku ma deyom da'ira Awrusalam subay paluwas magda'-'da', maka sasuku ma deya da'a subay pabīng pehē' ni deyom da'ira. ²² Sabab ya ina'an waktu pangamulka' Tuhan ma manusiya'. Minnē' aniya' kamaujuran ma kamemon bay tasulat ma deyom Kitab. ²³ Ndū', maka'ase'-ase' sidda saga d'nda ab'b'ttong ma masa ina'an-i, maka saga d'nda taga-anak duru'an lagi'. Sabab aniya' kabinasahan aheya pinat'kka ni kaluha'an lahat itu. Pinat'kkahan du mulka' Tuhan saga a'ana. ²⁴ Aniya' sigām kasehe'an nilagut e' sundalu, pinapatay. Aniya' a'a kasehe'an sinaggaw, nihinang pilisu bo' binowa ni sabarang lahat. Da'ira Awrusalam itu pinaka'at du e' saga kabangsahan ngga'i ka Yahudi. Subay na ajukup ganta'an pagparinta bangsa inān bo' yampa sigām ala'an.”

Pasal Kabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya

(Matiyu 24:29-31; Markus 13:24-27)

²⁵ “Ma waktu sinōng ilu aniya' paltanda'an paniya' ma mata llaw maka ma bulan maka ma saga bitu'un. Saga kabangsa-bangsahan maitu ma dunya isab ag'mma du sumangat sigām. Alengog pikilan sigām sabab mbal manjari pang'llub tahik maka landos goyag. ²⁶ Agon amatay saga a'a sabab min tāw maka susa sigām, pagka aniya' bala' niaganan e' sigām song pat'kka ni dunya. Sabab saga pandoga ma tonga'an ayan pinala'an

du min pat'nna'an sigām. ²⁷ Puwas ina'an-i," yuk si Isa, "maka'nda' du saga a'a ma aku, Anak Manusiya', pi'itu labay min gabun. Ta'nda' e' sigām barakatku maka kosog sahayaku. ²⁸ Jari bang anagna' saga pakaradja'an ya yukku itu, pabuhat kam maka patongas sabab mbal na at'ggol, lappasan du kam."

Pamintāngan min Kayu Igira
(*Matiyu 24:32-35; Markus 13:28-31*)

²⁹ Jari aniya' paralilan pinah'lling e' si Isa ma sigām, yukna, "Pandoghinbi kayu igira maka saga kayu kasehe'an. ³⁰ Bang ta'nda'bi angugbus dahunna, minnē' kata'uanbi song musim pang'llaw na. ³¹ Damikiyanna itu bang ta'nda'bi paniya' bay pamissalaku ma ka'am insini' he', minnē' isab kata'uanbi asekot na waktu pagparinta Tuhan ma dunya. ³² B'nnal ya pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa. "Ma mbal gi' magpatayan kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon bay yukku-i. ³³ Papinda du langit maka dunya sagō' kabtangganku itu mbal to'ongan magkapinda."

Saga Bebeya'an si Isa Sinō' Pahalli'

³⁴ "Subay kam pahalli'," yuk si Isa, "bo' kam mbal ta'abutku magdūlbaya'an di-bi, maka maglango-lango, maka kabuhatan e' legot dunya itu. Sabab tagha' sadja t'kka llaw ina'an-i, sapantun litag bang pinassik, ³⁵ ati taluwa' saga a'a kamemon ma babaw dunya itu. ³⁶ Pajaga kam to'ongan. Da'a kam pahali angamu' tabang ni Tuhan bang pa'in aniya' kosogbi, bo' kasandalanbi kamemon pakaradja'an inān. Angamu' kam tabang isab bang pa'in kam makatampal ni aku, Anak Manusiya'."

³⁷ Na, kahaba'-kahaba' llaw amandu' na pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan, sagō' pagsangom paluwas iya min da'ira tudju ni būd Jaitun bo' pahanti' mahē'. ³⁸ Dai'llaw lagi' pina'an na pa'in saga a'a kamemon ni langgal pagkulbanan bo' akale ma pandu'na.

22

Pinagisunan si Isa

(*Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Yahiya 11:45-53*)

¹ Na, marai' na Hinang Tinapay Halam Pasuligna, ya pinagōnan isab Hinang Paglakad. ² Saga imam alanga maka saga guru sara' agama amikil-mikil bang buwattingga e' sigām amapatay si Isa ma halam aniya' makata'u. Tu'ud sigām tināw ma saga a'a katūmukan.

Kapanipu si Judas ma si Isa

(*Matiyu 26:14-16; Markus 14:10-11*)

³ Manjari pasōd nakura' saitan ni deyom pikilan si Judas, ya niōnan Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa. ⁴ Pehe' si Judas itu ni saga imam alanga maka ni saga nakura' ma jaga langgal pagkulbanan, bo' sigām bowana magisun bang buwattingga e'na anōngan si Isa ni sigām. ⁵ Kinōgan sigām to'ongan ati anganjanji' sigām anambahan iya maka sīn. ⁶ Angaho' magtūy si Judas ati anagna' iya amiha waktu ahāp panōngna ma si Isa ni saga bantana ma halam aniya' a'a saddi maina'an.

Pagsakap ma Hinang Paglakad

(*Matiyu 26:17-25; Markus 14:12-21; Yahiya 13:21-30*)

7 Manjari ta'abut na Hinang Tinapay Dalam Pasuligna. Ya na ina'an llaw panumbali' anak bili-bili ma Hinang Paglakad. 8 Sinō' e' si Isa si Petros maka si Yahiya, yukna, "Pehē' kam magsakap ai-ai pagkakantam ma Hinang Paglakad."

9 Yuk sigā ma iya, "Tuwan, maingga kabaya'annu panakapan kami?"

10 Yukna ni sigā, "Makasōd pa'in kam ni deyom da'ira ilu, sinampang du kam e' dakayu' l'la amowa kibut isihan bohe'. Turulunbi iya ni luma' pasōranna, 11 ati yukbi ma tag-dapu luma', 'Sinō' ka tinilaw e' guru bang ma'ai kono' bilik pagtimukkanna maka saga mulidna?" 12 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap," yuk si Isa. "Panyap asal bilik inān. Maina'an kam magsakap pagkakantam."

13 Jari pehē' na sigā. Ta'nda' e' sigā mahē' buwat bay pangahaka si Isa, ati sinakap e' sigā pagkakan ma Hinang Paglakad.

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa

(Matiyu 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Kurintu 11:23-25)

14 Ta'abut pa'in waktu pagjamu, aningkō' na si Isa maka saga a'a bay kawakilanna bo' sigām magkakan. 15 Ah'lling iya ni sigām, yukna, "Ya itu kabaya'anku to'ongan, subay magsalu maka ka'am amangan ma Hinang Paglakad itu, ma mbal lagi' aku makalabay kabinasahan. 16 Sabab haka'anta kam, puwas itu mbal na aku amangan jamu itu pabing, subay na asampulna' pagparinta Tuhan."

17 Manjari niā' e' si Isa dakayu' sawan. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa ah'lling ni sigām, yukna, "Sambutunbi inuman itu bo' inumunbi dangan maka dangan. 18 Sabab haka'anta kam, puwas minnititu mbal na aku anginun binu-anggul itu sat'ggol dalam gi' pat'nna' pagparinta Tuhan ma manusiya'."

19 Puwas e' niā' e'na tinapay. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa pagpōng-pōngna ati pamuwanna ma saga mulidna. "Tinapay itu baranku ko', ya pamalilla'ku ma pasalbi. Hinangunbi itu pangentomanbi aku."

20 Damikiyanna isab, pagubus sigām amangan, pamuwan e'na inuman ma sigām. "Inuman itu," yukna, "ta'nda' sin kapagsulitan Tuhan maka manusiya', ya hinangna baha'u itu. Ati tatuman du pagka pinabu'us laha'ku ma sababbi."

21 "Sagō' nda'unbi," yuk si Isa, "ya a'a song anōngan aku ni bantaku, itiya' maitu magsalu maka aku. 22 Sabab aku Anak Manusiya' itu, amatay du buwat asal pangangganta' Tuhan ma aku. Saguwā' asiya-siya du a'a ya anōngan aku ni bantaku." 23 Jari magtilaw-tilawan di-sigām saga mulid inān bang sai min sigām ya anganiyat anōngan si Isa ni bantana.

Paglugat saga Mulid bang Sai Sigām Alanga

24 Na, maglugat saga mulid inān bang sai ma sigām subay pinalanga.

25 Sagō' yuk si Isa ma sigām, "Maitu ma dunya, saga sultan ma kabangsa-bangsahan magmanda asal ni saga a'a ma deyo'an sigām. Maka saga nakura' sigām pagmakōkan bilahi nihulmat e' a'a kamemon, in sigām kono' po'onan kahāpan ma deyom lahat e'. 26 Sagō' ka'am ilu da'a subay magbuwattē'. Ya bangsahan to'ongan ma ka'am subay sumali' bowahanna ni bowahan kasiyalihan. Maka a'a pagnakura'an subay sumali' ni sosoho'an. 27 Sai bahā' bangsahan? A'a aningkō' amangan atawa a'a magbubuhat kinakan? Ya tantu bangsahan a'a aningkō' amangan. Sagō' aku itu, itiya' ma ka'am sali' sosoho'anbi."

28 “Ka'am ilu bay pataptap ma aku minsan aku ma deynom kasusahan.
 29 Manjari itu, pagka aku kabuwanan kapatut e' Mma'ku mag'ntan parinta ma sinosong, pamuwanku isab ma ka'am kapatut buwattē'. 30 Magbeya' du kitam amangan ma deynom pagparintahanku. Patingkō'ta du kam ma paningkō'an bangsahan bo' kam angahukum ma sangpū' maka duwa bangsa panubu' si Isra'il.”

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros

(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari ah'lling si Isa ma si Simun Petros. “Simun!” yukna. “Niamu' kam e' nakura' saitan bo' niayak e'na sapantun tirigu. 32 Sagō' bay ka amu'anku tabang ni Tuhan, Simun, bang pa'in mbal apinda pangandolnu ma aku. Taikutannu du aku, sagō' bang ka pabīng ni aku subay ka amat'ttog iman saga dauranakannu.”

33 Yuk si Petros, “Tuwan Panghū', mbal ka taikutanku. Bang ka ganta' pinakalabusu, parongan du aku ma ka'a. Bang ka pinapatay, lilla' du aku paunung ma ka'a.”

34 Yuk sambung si Isa, “Haka'anta ka, Petros, ma sangom itu ma halam gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.”

Pasal Pitaka, Paglutu'anan maka Pakokos

35 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Waktu bay kapanoho'ku ka'am pal'ngngan magnasihāt ma halam aniya' pitaka atawa paglutu'anan atawa taumpa' tabowabi, aniya' bahā' bay kulang ma ka'am?”

“Halām,” yuk sigām.

36 “Sagō' buwattina'an,” yuk si Isa, “bang aniya' sīnbi atawa paglutu'ananbi, bowahunbi na ma pal'ngngananbi. Maka sasuku halām aniya' patakosna subay pab'lihanna badju'na bo' aniya' pam'lina kalis.

37 Sabab haka'anta kam, song na maujud lapal Kitab ya bay tasulat ma sabab aku, ya yuk-i, ‘Talapay iya ma saga a'a angalanggal sara.’ ”

38 Yuk saga mulid, “Nda'un, Tuwan, aniya' maitu duwa kalis.”

“Sarang na ko' ilu,” yuk si Isa.

Ma Kabbun Getsemane

(Matiyu 26:36-46; Markus 14:32-42)

39 Jari paluwas si Isa min da'ira tudju ni būd Jaitun buwat asal kabiyaksahanna, maka ameya' ma iya saga mulidna. 40 Pagt'kkana ni papehē'anna, yukna ma sigām, “Angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa e' satat.”

41 Puwas e' ala'an iya min sigām, saga dabantungan lawakna, ati pasujud iya angamu'-ngamu' ni Tuhan. 42 Yukna, “O Mma', bang ka bilahi, la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in kabaya'annu du.” 43 Manjari aniya' panyata' ni iya dakayu' mala'ikat min sulga' amuwanan iya kosog panandalna. 44 Na, pagka mbal manjari dukkana, akosog gom pa'in panganjunjungna ni Tuhan ati am'ttak hulasma ni tana', pinaka na luwa laha'.

45 Aubus pa'in e'na angamu'-ngamu', an'ngge iya bo' pabalik pehē' ni saga mulidna ati tabākna sigām magtulihan kabowa sukkal sigām. 46 Yuk si Isa ma sigām, “Angay kam atuli? Punduk kam angamu'-ngamu' ni Tuhan bo' kam mbal tabowa e' satat.”

Pagsaggaw ma si Isa

(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Yahiya 18:3-11)

⁴⁷ Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, aheka a'a at'kka pina'an. Ya pameya'an sigām si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa he'. Pa'abut iya magtūy ni si Isa arak aniyum iya. ⁴⁸ Sagō' ah'lling si Isa ma iya, yukna, "Buwattitu bahā', Judas, pangakkalnu ma Anak Manusiya?"

⁴⁹ Kinata'uan pa'in e' saga mulid ma atag si Isa bang ai song nihinang ma iya, atilaw sigām, "Tuwan, guna kami na bahā' kalis kami?" ⁵⁰ Jari nilagut sosoho'an Imam Muwallam e' dakayu' mulid inān, ati autas magtūy dambila' taingana.

⁵¹ Sagō' yuk si Isa, "Sarang na ko' ilu." Jari ni'ntanan e'na tainga a'a he' ati kauli'an magtūy.

⁵² Ah'lling si Isa ni saga a'a bay pina'an anaggaw iya, ya na saga imam alanga maka saga nakura' jaga langgal, maka saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi. Yukna ma sigām, "Kabā'bi ba in aku itu munda, ya po'on kam amowa kalis maka kakakal? ⁵³ Llaw-llaw mahē' na pa'in aku ma deyum langgal pagkulbanan, sagō' dalam aku bay tasaggawbi. Saguwā' ya na itu waktu pamasuku' ka'am bo' aku tasaggawbi, maka waktu isab kapagagi nakura' saitan."

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa

(Matiyu 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Yahiya 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Manjari sinaggaw si Isa e' sigām, binowa ala'an minnē' tudju ni luma' Imam Muwallam. Paturul si Petros ma si Isa min katāhan. ⁵⁵ Aniya' api bay pinakeyat e' saga sundalu ma halaman luma' Imam Muwallam ati parakayu' si Petros ni sigām magtingkō'an ma atag api he'. ⁵⁶ Jari itu, sabu pa'in iya aningkō' ma kasinagan api, ta'nda' iya e' dakayu' d'nda ipatan Imam Muwallam. Pinatongan iya pahāp-hāp e' d'nda itu maka e'na ah'lling, yukna, "A'a itu bay ameya' ma si Isa."

⁵⁷ Sagō' amalilu si Petros, yukna, "Arung, mbal iya kata'uwanku!"

⁵⁸ Mbal at'ggol minnē' aniya' dakayu' l'lla ang'nda' ma si Petros ati yukna, "Ya du ka'a dambeya'an maka sigām!"

Sagō' ah'lling si Petros, yukna, "Ngga'i ka aku, tuwan!"

⁵⁹ Palabay pa'in danjām aniya' isab a'a saddi angegot-negot, yukna, "Kata'uwanku a'a itu bay du sehe'na, sabab a'a Jalil isab iya!"

⁶⁰ Anambung si Petros, yukna, "Tuwan, mbal kata'uwanku bang ai pah'llingnu ilu!"

Hinabu si Petros masi ah'lling, magtūy angukku'uk manuk. ⁶¹ Jari palingi' si Isa ang'nda' ma si Petros ati taentom e' si Petros bay pah'lling si Isa ma iya, ya yukna, "Ma mbal gi' angukkugu'uk manuk sangom itu, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu." ⁶² Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya, magdukka to'ongan.

Si Isa Pinagtunggīng maka Pinagtibu'

(Matiyu 26:67-68; Markus 14:65)

⁶³ Pinagtunggīngan si Isa e' saga a'a anganjagahan iya, maka pinagtibu' iya e' sigām. ⁶⁴ Tinambunan matana bo' yampa nilata. "Tokoron kono'," yuk sigām, "bang sai anibu' ka'a!" ⁶⁵ Aheka gi' isab pamūng-mūng sigām pamahina' sigām ma iya.

Pinaharap si Isa ni saga Pagnakura'an

(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Yahiya 18:19-24)

⁶⁶ Pagk'llat llaw na, magtimuk saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi maka saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Jari binowa si Isa

paharap ni palhimpunan sigām. ⁶⁷ Yuk sigām ma iya, “Haka'in kami to'ongan bang ka'a ya Al-Masi.”

Anambung si Isa, yukna, “Minsan kam haka'anku mbal du aku kaha-gadbi. ⁶⁸ Maka bang aniya' tilawku ma ka'am, mbal du kam anambung. ⁶⁹ Sagō' puwas min llaw itu in aku, Anak Manusiya', aningkō' du ma atag Tuhan Sangat Kawasa, ma bihingna kowan.”

⁷⁰ Yuk sigām kamemon, “Na, bang buwattē', Anak Tuhan ka bahā'?”

Yuk sambung si Isa, “Ya na yukbi, aku na.”

⁷¹ Jari ah'ling sigām, yuk-i, “Angay kitam amiha saksi' saddi! Sabab takaleta himumunganna itu.”

23

Binowa si Isa Paharap ni Gubnul Pilatu

(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Yahiya 18:28-38)

¹ Manjari magt'nggehan saga a'a palhimpunan kamemon ati binowa si Isa e' sigām paharap ni gubnul Pilatu. ² Maina'an pa'in, tinuntutan e' sigām si Isa, yuk-i, “Ta'abut kami a'a itu amowa bangsa kami anagga' ma parinta. Tasoho'na saga a'a subay da'a amayad sukay ni Sultan Mahatinggi. Maglaku-laku isab iya in iya Al-Masi, ya tapene' e' Tuhan magsultan.”

³ Atilaw si Pilatu ma si Isa. “Ka'a ilu,” yukna, “sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?”

Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”

⁴ Yuk si Pilatu ni saga kaimaman alanga maka ni kaheka'an a'a inān, “Halam aniya' tapihaku sababan pamat'nna'anku iya hukuman.”

⁵ Saguwā' angegot na pa'in sigām, yuk-i, “Pinalengog e'na saga a'a ma kaluha'an lahat Yahudiya sabab min pamandu'na. Bay tagna'anna hinangna ma lahat Jalil, manjari itiya' na iya pasampay pi'itu ni Awrusalam.”

Tin'kkahan si Isa ni Sultan Herod

⁶ Na, pagkale itu e' si Pilatu, magtūy tilawna bang min lahat Jalil si Isa. ⁷ Makata'u pa'in si Pilatu in si Isa asal min lahat pagsultanan si Herod, sinō' iya tin'kkahan ni si Herod sabab ina'an iya ma Awrusalam pasalta' ma waktu ina'an-i. ⁸ Pag'nda' si Herod ma si Isa, akōd iya to'ongan sabab at'ggol na baya'na ang'nda' iya. Aheka bay takalena pasal si Isa angkan bilahi ang'nda' iya hinabuna maghinang hinang kawasahan. ⁹ Aheka panilaw si Herod ma si Isa, sagō' mbal iya anambung. ¹⁰ Manjari pasekot pina'an saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama, ati akosog e' sigām anuntutan si Isa. ¹¹ Manjari pinagtunggingan si Isa e' si Herod maka saga sundaluna, nihilipulu isab e' sigām. Pinas'mmekan iya maka juba landu' alingkat bo' yampa pinabīng ni si Pilatu he'. ¹² Na, ya na ina'an llaw kapaghāp si Herod maka si Pilatu, sabab bay sigām magbanta tagna'.

Pinat'nna'an si Isa Hukuman ni Kamatay

(Matiyu 27:15-26; Markus 15:6-15; Yahiya 18:39—19:16)

¹³ Manjari nilinganan e' si Pilatu saga kaimaman alanga maka saga pagnakura'an maka saga a'a kamemon. Sinō' sigām patimuk ni iya.

¹⁴ Yukna ma sigām, “Bay bowabi a'a itu ni aku, pagka yukbi in iya amidjakan saga a'a anagga' ma parinta. Bay na iya pariksa'ku maitu ma pang'nda'bi sagō' halam aku makabāk dusa ma iya buwat panuntutbi.

¹⁵ Buwattē' isab ma si Herod, angkan pabowana si Isa pabalik pi'itu. Atampal ko' itu, halam aniya' la'at bay tahinang e' a'a itu pamat'nna'an

iya hukuman ni kamatay. ¹⁶ Angkan sō'ku iya niraplosan sadja bo' yampa pinal'ppa."

[¹⁷ Angkan buwattē' pah'ling si Pilatu sabab ya kabiyaksahanna kahaba' tahun, bang maghinang saga Yahudi ma Hinang Paglakad, subay iya amal'ppa dakayu' pilisu.]

¹⁸ Makakale pa'in saga katimukan a'a ma lling si Pilatu, magtūy sigām magpangolang kamemon. Yuk sigām "Papatayun a'a ilu! Si Barabbas ya kabaya'an kami pinal'ppa." ¹⁹ Na, si Barabbas itu bay pinakalabusu ma sabab hiluhala' bay tahinangna ma da'ira Awrusalam, maka ma sabab hinangna amono'.

²⁰ Jari amissala pabalik si Pilatu ni saga a'a he', sabab bilahi amal'ppa si Isa. ²¹ Sagō' magpangolang sidda sigām, yuk-i, "Lansangun iya ni hāg! Lansangun iya ni hāg!"

²² Ah'ling gi' si Pilatu, kamint'lluna na. "Angay?" yukna. "Ai bay hinangna ala'at? Halam aniya' tabākku sababan pamapatay iya. Sō'ku sadja iya niraplosan bo' yampa pinal'ppa."

²³ Sagō' angabut-ngabut sigām angolang pakosog in si Isa subay nilansang ni hāg. Jari hal magpabeya' la'a si Pilatu, ²⁴ angkan pat'nna'na hukuman ma si Isa buwat pangamu' sigām. ²⁵ Pinal'ppa e'na a'a ya niamu' e' sigām pinaluwas, a'a bay takalabusu ma sabab panagga'na ma parinta maka ma sabab pamono'na. Sagō' tinukbalan si Isa ni sigām bo' tahinang buwat kabaya'an sigām.

Nilansang si Isa ni Hāg

(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Yahiya 19:17-27)

²⁶ Manjari itu binowa si Isa e' saga sundalu paluwas minnē'. Pasalta', aniya' a'a talanggal e' sigām palūd min deya tudju ni Awrusalam. Ōnna si Simun, a'a min lahat Kirini. Minandahan iya e' saga sundalu, pinatangung ma iya hāg ya song pangalansangan si Isa. Sinō' iya anangung min buli'an si Isa.

²⁷ Aheka to'ongan saga a'a paturul ma si Isa, maka aniya' isab saga d'nda angolang maka magtangis ma sababna. ²⁸ Palingi' si Isa ang'nda' ma sigām ati yukna, "Ka'am saga d'nda Awrusalam, da'a aku panangisanbi. Baranbi maka panganakbi ya subay panangisinbi. ²⁹ Sabab aniya' llaw at'kka ma sinosōng in ka'am amissala du, 'Ahāp sukud saga d'nda dalam bay makapangiram, ya dalam bay maka'anak maka dalam bay makaparuru' onde.'" ³⁰ Ya na ko' inān waktu kapanukna' manusiya' di-sigām, yuk-i, 'Bang pa'in paligid ni aku saga būd itu! Bang pa'in aku katambunan e' saga kabūd-būran!' " ³¹ Ah'ling gi' si Isa, yukna, "Bang maka'ase'-ase' kahālanbi ma buwattina'an, akalap lagi' ma waktu sinōng inān. Buwat sapantun po'on kayu, bang tatunu' ma masi lagi' allum, luba'-lagi'na bang atoho' na."

³² Aniya' gi' duwangan a'a saddi min si Isa binowa e' sigām pinapatay, a'a bay makalanggal sara'. ³³ Jari pagt'kka sigām ni lahat niōnan "Peya'-peya' Kōk", na nilansang si Isa e' sigām ni hāg inān. Nilansang isab saga a'a makalanggal sara' ma hāg sigām. Dakayu' inān pinat'ngge ma bihing si Isa kowan maka dakayu' ma bihingna gibang. ³⁴ Anabbut si Isa ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ampunun saga a'a angalansang aku itu, sabab mbal tahati e' sigām bang ai hinang sigām."

Maglegot saga sundalu, pinagtokoran e' sigām saga s'mmek si Isa bang ma sai dapuna. ³⁵ Magt'nggehan maina'an saga a'a ang'nda'-ng'nda' ma si Isa, maka pinagudju' iya e' saga pagnakura'an bangsa Yahudi. Yuk sigām,

"A'a itu, makalappas a'a saddi. Subay iya angalappas di-na bang sab'nنال-b'nنال iya Al-Masi, ya tapene' e' Tuhan magsultan!"

³⁶ Pinagtungging isab iya e' saga sundalu. Pasekot sigam ni iya anongan binu al'ssom pamainum iya. ³⁷ Yuk sigam, "Bang ka sab'nنال-b'nنال sultan saga Yahudi, angalappas ka di-nu!"

³⁸ Maka aniya' sulat bay pinat'nna' ma hāg min diyata' kōkna, yuk-i, "SULTAN BANGSA YAHUDI."

³⁹ Pinamung-mungan isab si Isa e' dakayu' a'a langgal sara' bay nilansang inan. Yukna, "Ka'a ya Al-Masi baha'? Angalappas ka di-nu, bo' kami isab bowahun."

⁴⁰ Sagō' pinah'lingan iya e' a'a langgal sara' dakayu', yukna, "Angay? Halaman aniya' tawnu ma Tuhan? Sali-sali' hukuman ma kitam t'lungan.

⁴¹ Sagō' kita duwangan itu, wajib kita subay pinapatay buwattitu sabab ya na tungbas saga kahinanganta. Sagō' a'a itu, halaman aniya' la'at bay tahinangna." ⁴² Jari yukna ni si Isa, "Isa, entomon aku bang ta'abut na waktu kapagparintanu."

⁴³ Yuk si Isa ma iya, "B'nنال ya pangahakaku itu ma ka'a, llaw itu du magbeya' kita ma lahat Tuhan."

Kamatay si Isa

(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Yahiya 19:28-30)

⁴⁴ Jari itu, augtu pa'in llaw, angalendom mata llaw ati taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap. ⁴⁵ Maka agese' duwa in kultina ya pangagpang ma deyom langgal pagkulbanan inan. ⁴⁶ Manjari angolang si Isa pakosog, yukna, "O Mma', songanku na nyawaku ni komkomannu." Aubus pa'in pah'lingna itu, magtuy ab'kakat napasna.

⁴⁷ Pag'nda' kapitan sundalu ma pakaradja'an itu, sanglitanna Tuhan. Yukna, "B'nنال a'a itu ahap asal addatna." ⁴⁸ Sampay saga a'a magtimuk maina'an, pag'nda' sigam ma bay paniya' inan, magpamole' sigam an'ppak daggaha sigam sabab kaheya susa sigam. ⁴⁹ Ina'an isab magpan'ngge min katahan saga bagay si Isa kamemon sampay saga d'nda bay ameya' paumpig ma iya min lahat Jalil lagi'. Ang'nda-ng'nda' sigam ma pakaradja'an itu kamemon.

Pagkubul ma si Isa

(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Yahiya 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Na, aniya' a'a maina'an niōnan si Yusup, a'a min kaluma'an Arimati ya ma lahat Yahudiya. A'a abontol asal iya, ahap addat-tabi'atna. Atuyu' iya angagad ma waktu pamat'nna' parinta Tuhan ma manusiya'. Dakayu' iya pagmatto'ahan, sagō' halaman iya bay pauyun ma kagara'an maka kahinangan pagkahina pamapatay ma si Isa. ⁵² Jari pehe' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa. ⁵³ Pinareyo' e'na min hāg ati sinapat e'na bo' yampa pat'nna'na ma deyom pagkubulan bay kinehean ma deyom batu lakit. Baha'u asal kubul inan, halaman lagi' bay kapangubulan. ⁵⁴ Kohap Juma'at na ma buwattē', song llaw Sabtu', arai' na pas'ddop llaw.

⁵⁵ Bay ameya' isab ma si Yusup saga d'nda bay paumpig ma si Isa min lahat Jalil lagi', ati ta'nda' e' sigam kubul maka buwattingga e' si Yusup amat'nna' patay si Isa. ⁵⁶ Jari amole' na sigam anakap saga laksi' maka ns'llan pahamut pamahilala' sigam ma mayatna.

Ta'abut pa'in llaw Sabtu', pahali na sigam buwat panoho'an sara' agama.

24

*Si Isa Allum Pabing
(Matiyu 28:1-10; Markus 16:1-8; Yahiya 20:1-10)*

¹ Pagk'llat llaw Ahad bo' subu-subu to'ongan, pehē' saga d'nda he' ni kubul amowa saga laksi' bay sakap sigām. ² Pagt'kka pehē', ta'nda' e' sigām taplok batu wa'i bay ginulungan min lowang kubul. ³ Pasōd sigām ni deyom sagō' ta'nda' in mayat si Isa halam na maina'an, ⁴ ati asasaw pikilan sigām ma sabab ina'an-i. Sakali aniya' an'ngge ma bihing sigām duwangan l'lla, makasilaw sidda s'mmek sigā. ⁵ Sinōd taw saga d'nda ina'an, angkan sigām hal patondok. Sagō' yuk duwangan l'lla inān, "Angay pihabi a'a allum maitu ma deyom kakubulan saga a'a magpatayan?" ⁶ Halam na maitu si Isa. Allum na iya pabalik. Entomunbi bay pah'llingna ma ka'am, waktu kamahe'na lagi' ma lahat Jalil. ⁷ Yukna he', 'In aku, Anak Manusiya', sinōngan du pehē' ni pang'ntanan saga a'a dusahan bo' nilansang e' sigām ni hāg pinapatay. Ma kat'llu llawna, allum du aku pabing.' "

⁸ Jari taentom e' saga d'nda itu bay pah'lling si Isa he', ⁹ ati amole' sigām min kubul ni luma'. Nihaka e' sigām saga pakaradja'an itu kamemon ma saga mulid si Isa kasangpū' maka ssa, maka ma saga mulidna kasehe'. ¹⁰ Ya d'nda angahaka itu si Mariyam a'a min Magdala, maka si Joanna, maka si Mariyam ina' si Yakub, maka saga d'nda saddi bay sehe' sigām. ¹¹ Sagō' mbal am'nnal saga a'a kawakilan ma haka saga d'nda inān sabab kinabā' hal magligaw. ¹² Sagō' an'ngge si Petros min baina bo' paragan ni kubul. Pagt'kkana pehē', pakuru' iya pasib, sagō' halam aniya' ta'nda'na ma deyom, luwal saga saput pat'nna'an di-na. Jari ala'an iya minne' maka e'na ainu-inu ma bay paniya' inān.

*Ma Labayan Tudju ni Kauman Emmaus
(Markus 16:12-13)*

¹³ Ma llaw ina'an-i aniya' duwangan mulid si Isa pal'ngngan tudju ni kaluma'an Emmaus, lawakna saga sangpū' maka dda kilometro (atawa batu) min Awrusalam. ¹⁴ Magsuli-suli na pa'in sigā pasal kamemon ya baha'u bay pat'kka inān. ¹⁵ Hinabu pa'in sigā magsuli-suli, pasekot pina'an si Isa bo' magdongan maka sigā. ¹⁶ Ta'nda' iya e' sigā sagō' halam takilā in iya si Isa.

¹⁷ Yukna ma sigā, "Ai pagsuli-sulihanbi ma pal'ngngananbi ilu?"

Pahogga' sigā magtūy, maka ala'at pamaihu'an sigā sabab asusa. ¹⁸ Jari anambung dangan inān, ya niōnan Kleyopas. "Alō!" yukna, "Hal du ka'a ma deyom da'ira Awrusalam a'awam pasal pakaradja'an ya baha'u bay pat'kka maina'an si', sabab kinata'uwan na e' a'a kamemon!"

¹⁹ "Angay? Pakaradja'an ai?" yuk si Isa.

"Ya tahinang ma si Isa, a'a Nasaret," yuk sigā. "Nabi asal iya, taga-kawasa ma pamissalana kamemon maka ma kahinanganna kamemon ma pang'nda' Tuhan maka ma pang'nda' manusiya'. ²⁰ Bay iya ni'nde'an ni gubnul e' saga kaimaman kami alanga maka e' saga a'a pagnakura'an kami. Ni'nde'an iya pehē' supaya pinat'nna'an hukuman ni kamatay, ati nilansang iya ni hāg bo' pinapatay. ²¹ Na, bay kami angasa-ngasa to'ongan in iya itu dakayu'-kayu' pinabeya' e' Tuhan amaluwas kami saga tubu' si Isra'il min kasigpitan. Saguwā' halam dapat, sabab aniya' na t'llumbahangi min bay kapamapatay sigām ma iya. ²² Lagi, aniya' isab saga d'nda sehe' kami bay amowahan kami haka makakuddat insini'. Dai' llaw si' bay sigām pehē' kono' palu'aw ni kubul si Isa, ²³ sagō' halam na maina'an mayatna. Jari pabalik sigām ni kamaina'an kami. Yuk sigām aniya' saga mala'ikat

bay magpanyata' ni sigām. Bay ah'ling kono' mala'ikat e' in si Isa allum na. ²⁴ Sakali aniya' saga sehe' kami bay anganyata' pehē' ni kubul ati ta'nda' e' sigām buwat bay pangahaka saga kar'ndahan e'. Sagō' halam ta'nda' si Isa.

²⁵ Manjari ah'ling si Isa ni duwangan itu, yukna, "Ndū, babbal pahāp ka'am ilu! Angay halam kahagadbi kamemon bay pangabtang e' kanabi-nabihan? ²⁶ Sabab bang ma sigām in Al-Masi wajib subay makalabay kabinasahan dahū bo' yampa pinabangsa." ²⁷ Jari pinahati duwangan itu e' si Isa pasal kamemon ya tasulat ma deyom Kitab ma sababna. Tinagna'an e'na min kasulatan si Musa, sampay ni kasulatan kanabi-nabihan kamemon.

²⁸ Makasekot pa'in sigā ni kaluma'an ya papehe'an sigā, magbau'-bau' si Isa palanjal gi'. ²⁹ Manda' iya tinaggahan e' sigā, yuk-i, "Pi'itu na ka ameya' ma kami sabab kohap na to'ongan. Sōng na sangom." Angkan pasōd si Isa bo' pahanti' ma sigā. ³⁰ Makatingkō' pa'in sigām magsalu, niā' e'na tinapay ati niamu'an pagsukulan ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na bo' yampa pamuwanna ma sigā. ³¹ Minnē' pasawa pang'nda' sigā ati takilā iya. Sagō' alanyap iya magtūy. ³² Jari magsuli-suli sigā duwangan. "Angkan du kita landu' kahōpan ma h'lingna ma pal'ngnganan e', pagpahatina ma kita pasal Kitab."

³³ Pabuhat sigā magtūy bo' pabīng ni Awrusalam. Pagt'kka sigā pehē', tabāk saga mulid si Isa kasangpū' maka ssa magtimuk maka mulid kasehe'an. ³⁴ Yuk sigām ma duwangan itu, "Allum na Panghū'tam pabalik! Allum iya to'ongan! Bay iya patuwa' ni si Simun!" ³⁵ Manjari anuli-nuli isab duwangan itu pasal bay kalabayan sigā ma lān, maka pasal pakakilā sigā ma si Isa ma salta'na magpōng-pōng tinapay.

Si Isa Magpa'nda' na ma saga Mulidna

(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

³⁶ Hinabu pa'in magsuli-suli duwangan e', pina'an si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām. Ah'ling iya, yukna, "Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan."

³⁷ Takuddat sigām magtūy maka nileya'-leya' to'ongan, sabab pangannal sigām in si Isa inān umagad. ³⁸ Sagō' yukna ma sigām, "Angay tak'bbal deyom ataybi? Angay kam masi magduwa-ruwa? ³⁹ Nda'unbi tanganku maka tape'ku itu. Aku na ko' itu. Ntaninbi ba baranku itu bo' kata'uwanni in aku itu ngga'i ka umagad. Sabab umagad itu halam aniya' baranna aponod. Ta'nda'bi du aku, aniya' baranku."

⁴⁰ Buwattē' pah'lingna ma sigām. Ati pa'nda'anna tanganna maka tape'na ma sigām. ⁴¹ Sagō' masi sigām kahunitan magkahagad in ina'an b'nnal, sabab mamarahi sidda kakōgan maka kainu-inuhan sigām. Angkan yuk si Isa ma sigām, "Aniya' bahā' maitu ai-ai takakan?"

⁴² Sinōngan iya dangkuri' daing tinapa. ⁴³ Niā' e'na ati kinakan e'na ma pang'nda' sigām. ⁴⁴ Puwas e' ah'ling iya, yukna, "Ya na ko' itu bay pah'lingku ma ka'am tagna, waktu kapameya'ku gi' ma ka'am. Yukku tantu aniya' kamaujuran ma kamemon bay tasulat ma pasal aku, ya tasulat ma Kitab Tawrat maka ma Kanabi-nabihan, maka ma Jūd Kalangan. Ai-ai pat'kka itu ma aku, ya na kamaujuran saga sulat sigām."

⁴⁵ Manjari pinasawa e' si Isa pikilan sigām bo' supaya makahati ma lapal Kitab e'. ⁴⁶ Yukna ma sigām, "Ya na itu asal tasulat ma deyom Kitab: in Al-Masi subay pinananaman kabinasahan sampay pinapatay. Jari ta'abut pa'in kat'llu llaw min kamatayna allum du iya pabīng.

⁴⁷ Subay pinagnasihatan isab saga bangsa kamemon pasal ka'ampunan dusa. Bang sigām magtaubat sampay ang'bbahan dusa sigām, niampun sigām e' Tuhan ma sabab Al-Masi. Subay tinagna'an pagnasihati itu min Awrusalam. ⁴⁸ Ka'am ya bay maka'nda' ma ai-ai pat'kka ma aku, jari ka'am ya subay amuwan saksi'. ⁴⁹ Pabeya'anku ka'am ya bay panganjanji' Mma'ku Tuhan. Sagō' da'a kam ala'an min da'ira itu sat'ggol kam halam pinahōpan kawasa min sulga'."

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Kahinangan 1:9-11)

⁵⁰ Jari binowa sigām e' si Isa paluwas min Awrusalam sampay maka'abut na ni kauman Betani. Pagabut sigām pina'an, pinat'ngge e' si Isa tanganna pangamu'na kahāpan ma sigām. ⁵¹ Pasalta' pa'in iya angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya min sigām ati tabowa pa'angkat ni sulga'. ⁵² Amudji sigām ma iya maina'an bo' yampa pabīng tudju ni Awrusalam. Landu' aheya kakōgan sigām, ⁵³ ati maina'an na pa'in sigām ananglitan Tuhan ma langgal pagkulbanan. *Tammat*

YAHIYA

Pahati Pasal Jūd itu

Si Yahiya itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, a'a bay kawakilan e' si Isa magnasihāt lapalna. Ina' si Yahiya si Salome, mulid si Isa isab bay magbeya' maka d'nda kasehe'an angayura iya.

Magdaraing asal si Yahiya maka abata' lagi' iya ma waktu kapangabbit si Isa ma iya. Salta' pa'in iya maka danakanna si Yakub amahāp pokot mma' sigā ma bihing danaw, bay palabay si Isa minna'an ati lingananna sigā duwangan binowa pamulid ma iya. Halam iya ang'bba min si Isa sampay ni kato'ana.

Nihaka'an kitam e' si Yahiya bang ai sababanna angka tasulat e'na jūd itu. Ya mohotna subay magkahagad a'a kamemon in si Isa b'nnal Anak Tuhan, pinapi'itu magpabaran manusiya' supaya kitam makata'uwan Tuhan. Jari sasuku am'nnal ma si Isa taga-kallum taptap sampay ni deyom sulga'.

Aniya' pitu' hinang makainu-inu sinalsila e' si Yahiya ma jūd itu, ati pinahati kitam bang ai to'ongan hatulan saga hinang itu. Minnē' kitam makatantu in si Isa b'nnal-b'nnal bay pinapi'itu e' Tuhan, pagka tahinang saga hinangna makainu-inu he'. Tu'ud iya magdakayu' asal maka Mma'na Tuhan.

Ya niangut e' si Yahiya in a'a kamemon subay magkahagad sampay ameya' ma si Isa, sabab saddi min si Isa halam aniya' labayan pasampayan sigām tudju ni Tuhan.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si YAHIYA

Palman maka Sawa

¹ Ma halam gi' aniya' dunya, asal na Palman. Magdakayu' asal Palman itu maka Tuhan, maka Tuhan isab Palman. ² Sangay min katagna' magdakayu' asal Palman maka Tuhan.

³ Bay pinapanjari ai-ai kamemon e' Palman itu, bo' pa'in min kahandak Tuhan. Halam aniya' pinapanjari minsan ai bang ngga'i ka min Palman.

⁴ Palman ya po'onan kallum, maka kallum itu ya amuwan kasawahan ma panghati manusiya'. ⁵ Asinag na pa'in Sawa ma deyom kalendoman, sago' mbal kap'ddahan e' kalendoman.

⁶ Aniya' a'a bay pinapi'itu e' Tuhan, niōnan si Yahiya. ⁷ Sinoho' iya amata'uwan bangsa manusiya' pasal Sawa, supaya makakale maka magkahagad saga a'a kamemon. ⁸ Ngga'i ka si Yahiya ya pinagōnan Sawa itu. Ya hinangna pi'itu ni dunya subay amuwan saksi' pasal Sawa. ⁹ Sawa b'nnal ko' inān, ya palahil ni dunya bo' amuwan kasawahan ma panghati maka itikad saga a'a kamemon.

¹⁰ Ma dunya pa'in Palman, halam iya takilā e' saga a'a maina'an, minsan sigām bay pinapanjari e'na min kahandak Tuhan. ¹¹ Bay iya pi'itu ni lahatna luggiya', sagō' halam tataima' e' bangsana. ¹² Saguwā' sasuku anaima' Palman itu sampay magkahagad ma iya, buwananna sigām kapatut bo' supaya sigām manjari anak Tuhan. ¹³ Tahinang sigām anak Tuhan, ngga'i ka buwat katubu' manusiya', atawa min kabaya'an manusiya', atawa min napsu l'lla. Ya angka sigām tahinang anak Tuhan sabab min kahandak Tuhan.

14 Manjari ya pinagōnan Palman itu bay palahil pi'itu magpabaran manusiya' bo' pat'nna' ma deyomantam. Jukup asal ma iya ase' maka lasa maka kasab'nnalan. Ta'nda' kami barakatna maka sahayana, ya palsuku'an Anak Tuhan dakayu'-kayu'.

15 Anaksi' si Yahiya pasal Palman. Atanog pah'lingna yukna, "Ya na ko' itu bay pangahakaku ni ka'am, ya yukku, 'Aniya' pi'itu damuli min aku, sagō' alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma dalam gi' aku bay nianakan'." 16 Ap'nno' Palman e' ase' maka lasa ati makasambut kitam min iya saga kahāpan manglabi-labihan. 17 Kapat'nna'an kitam sara'-panoho'an Tuhan labay min si Musa. Kapahampitan kitam ase' maka lasa sampay kasab'nnalan labay min si Isa Al-Masi. 18 Dalam aniya' manusiya' bay maka'nda' Tuhan, luwal Anakna tunggalan ya pataptap ma bihingna. Pinata'u kitam e'na pasal kajarihan Tuhan.

Haka si Yahiya Magpandi Pasal Al-Masi

(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)

19 Na, buwattitu ya panambung si Yahiya waktu kapanilosa iya e' saga imam maka saga tatabang,* ya bay sinō' pehē' e' pagnakura'an Yahudi min da'ira Awrusalam. Tinilosa si Yahiya bang sai iya. 20 Dalam ya bay magmari' sagō' atampal sadja sambungna. Yukna, "Ngga'i ka aku Al-Masi.†"

21 "Na, sai ka?" yuk sigām. "Si Elija ka bahā'?"

"Ngga'i ka," yuk si Yahiya.

Yuk gi' saga imam, "Ka'a bahā' dakayu' nabi ya nilagaran e' bangsatam Yahudi?"

"Ngga'i ka," yukna.

22 Ma katapusanna tino'ongan patilaw sigām, yuk-i, "Haka'in kami to'ongan bang sai ka, sabab kami itu sinō' amowa haka ni saga a'a bay amapi'itu kami. Ai yuknu ma pasal ka'a barannu?"

23 Manjari sali' du sambung si Yahiya maka bay tasulat e' nabi Isaya, yuk-i, "Aku itu a'a angalingan pakosog ma lahat paslangan. Ya pangalinganku, 'Hawaninbi lān palabayan Panghū'."

24 Na aniya' saga Parisi‡ pinapehē' 25 atilaw si Yahiya, yuk-i, "Angay ka angka magpandi saga a'a bang ka ngga'i ka Al-Masi atawa nabi Elija atawa Nabi dakayu'?"

26 Yuk sambung si Yahiya, "Bohe' sadja ya pagpandiku ma saga a'a, sagō' aniya' an'ngge ma t'ngnga'bi ilu dakayu' a'a mbal kata'uanbi. 27 Damuli gi' iya min aku, sagō' mbal aku tōp minsan angahubaran engkot taumpa'na, sabab alanga to'ongan iya min aku."

28 Bay paniya' pakaradja'an itu ma kauman Betani, ya ma dambila' sapa' Jordan ma lugal bay pagpandihan si Yahiya.

Si Isa Pinagsambatan Bili-bili Tuhan

29 Pag'llaw dakayu', ta'nda' e' si Yahiya si Isa tudju pehē' ni iya. Jari magsambatan si Yahiya yukna, "Nda'unbi, ilu na Bili-bili ya pamuwan e' Tuhan pagkulban ma sabab bangsa manusiya' supaya pinuwasan paldusahan sigām. 30 Ya na ko' itu bay pangahakaku ma ka'am, ya yukku,

* 1:19 1:19 Tatabang: saga panubu' si Libi ya taga-kapatut anabang ma imam waktu kapaghinang ni Tuhan. Kaōnan 'Levite' bang ma bahasa Inggris. † 1:20 1:20 Al-Masi, hatina a'a bay pinagba'atan e' kanabi-nabihan ma awal lagi'. In iya kono' pinene' e' Tuhan palahil ni dunya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitan. ‡ 1:24 1:24 Parisi: umpigan bangsa Yahudi maga'agama, ya atukid paokat min ai-ai makalumu'.

'Aniya' a'a pi'itu damuli min aku. Alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma dalam gi' aku nianakan.' ³¹ Tagna', dalam kata'uwanku bang sai iya. Sagō' pi'itu aku magpandi a'a ma bohe' supaya pinakilā si Isa ni bangsa Isra'il.

³²⁻³³ "Halam iya bay kata'uwanku, manda' aku pinata'u e' Tuhan ya anoho' aku magpandi a'a maka bohe'. Yukna ma' aku, 'Bang ta'nda'nu Rū Sussi pat'ppak ma dakayu' a'a sampay pat'ttog ma iya, ya na ko' a'a magpapandi a'a maka Rū Sussi.' " Buwattitu isab panaksi' si Yahiya pasal si Isa, yuk-i, "Bay ta'nda'ku Rū Sussi paruwa'i min sulga' buwat luwa assang. Bay ta'nda'ku pat'ppak maka pat'ttog ma si Isa. ³⁴ Ta'nda'ku to'ongan," yukna, "angkan kasaksi'anuku in si Isa Anak Tuhan."

Saga Mulid si Isa Tagna'

³⁵ Pag'llat llaw dakayu', ina'an si Yahiya an'ngge pabalik ma dambila' sapa' Jordan, beya' maka duwangan mulidna. ³⁶ Pag'nda'na si Isa palabay, ah'lling iya, yukna, "Nda'unbi. Ina'an Bili-bili min Tuhan."

³⁷ Takale pa'in h'lling si Yahiya itu e' duwangan mulidna, papinda sigā paturul ma si Isa. ³⁸ Paglingi' si Isa, ta'nda'na duwangan a'a paturul ma iya ati tilawna sigā, yukna, "Ai gawibi?"

Yuk sambung sigā, "Tuwan Rabbi (hatina Tuwan Guru), maingga pat'nna'annu?"

³⁹ Yuk si Isa, "Dai' kam bo' ta'nda'bi."

Jari ameya' sigā ma iya ati ta'nda' bang maingga pat'nna'anna. Maina'an sigā ma iya sampay ni kasangoman. Saga lisag mpat kohap ya waktu kapangabbitna ma sigām.

⁴⁰ Ōn dangan bay paturul inān si Andariyas, danakan si Simun Petros. ⁴¹ Jari patūy si Andariyas amiha danakanna he'. Tabākna pa'in, yukna ni si Simun, "Tabāk kami na Al-Masi." (Hatina a'a tapene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan.) ⁴² Jari binowa si Simun ni si Isa e' si Andariyas.

Pinatongan iya e' si Isa ati yukna ma iya, "Ka'a si Simun anak si Yahiya, sagō' ōnanta ka Kipas." (Ōn Kipas itu sali' du maka Petros, hatina, "Batu".)

Si Natanael maka si Pilip Binowa Pamulid ma si Isa

⁴³ Pagsalung pa'in, agara' si Isa pehē' ni lahat Jalil. Tabākna si Pilip mahē' ati yukna ni iya, "Dai' ka ameya' ma aku." ⁴⁴ Si Pilip itu a'a min kauman Betsaida, lahat si Andariyas maka si Petros. ⁴⁵ Puwas e' piniha e' si Pilip si Natanael. Tabākna pa'in, magtūy haka'anna si Natanael, yukna, "Ta'nda' kami a'a bay pinapata e' si Musa ma deyom Kitab Tawrat, maka pinapata isab e' kanabi-nabihan ma kasulatan sigām. Si Isa iya, anak si Yusup min kauman Nasaret."

⁴⁶ "He!" yuk si Natanael. "Aniya' bahā' kahāpan paluwas min Nasaret?"

Yuk si Pilip, "Dai' ka anganyata'."

⁴⁷ Pag'nda' si Isa ma si Natanael ina'an patudju ni iya, yukna, "A'a itu a'a Isra'il to'ongan, a'a mbal ata'u angakkal!"

⁴⁸ Yuk si Natanael, "Buwattingga kata'unu ma aku?"

Yuk sambung si Isa, "Bay ka asal ta'nda'ku ma deyo' kayu igira ma dalam gi' nilinganan e' si Pilip."

⁴⁹ Anambung si Natanael, yukna, "Tuwan Guru, ka'a Anak Tuhan. Sultan ka ma bangsa Isra'il."

⁵⁰ Atilaw si Isa ma si Natanael, yukna, "Magkahagad ka bahā' ma aku saukat na yukku in ka'a bay ta'nda'ku ma deyo' kayu igira? Ma sinosōng aniya' du ta'nda'bi saga hinangku akalap gi' barakatna minnitu." ⁵¹ Yukna isab ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am. Ma sinosōng maka'nda'

kam sulga' aukab, maka saga mala'ikat Tuhan magdeyo'-diyata' min aku, Anak Manusiya."

2

Pagkawin ma Kaluma'an Kana

¹ Palabay pa'in duwang'llaw, aniya' pagkawin ma kaluma'an Kana ya ma lahat Jalil. Wa'i ina' si Isa paluruk pehe'. ² Ya du disi Isa maka saga mulidna bay sinō' paluruk. ³ Ahagin pa'in binu-anggul, ah'lling ina' si Isa ni iya, yukna, "Halam na aniya' binu-anggul sigām."

⁴ Ya sambung si Isa, "Ina', minsan aku mbal soho'nu, aku ya magkabaya'an. Halam gi' ta'abut waktu pamatuwa' barakatku."

⁵ Jari anoho' ina' si Isa ma saga ipatan ma luma' inān. "Ai-ai panoho'anna ma ka'am," yukna, "hinangunbi."

⁶ Na aniya' nnom poga batu maina'an pangisihan bohe' pagailan saga a'a, pagka addat sigām bangsa Yahudi. Dakayu' poga inān isihan saga dahatus litru. ⁷ Ah'lling si Isa ni saga ipatan e', yukna, "P'nnoinbi saga poga ilu maka bohe'." Magtūy pin'no'an e' sigām, pinagsamaintib maka bowa'na.

⁸ Puwas e' anoho' si Isa, yukna, "Saukunbi min poga ilu bo' binowa ni nakura' ya tag-jamuhan." Magtūy binowa e' sigām pehe' ni nakura' he', ⁹ ati kininaman e'na binu-anggul bay bohe'. Halam kata'uwanna bang minningga binu inān sagō' kinata'uwana asal e' saga ipatan ya bay anak iya. Pagkinam pa'in e' nakura', magtūy ringananna pangantin l'lla. ¹⁰ "Kamaumuhanna," yukna, "bang ma pagkawinan, binu ahāp ya pamainum dahū ma saga a'a maglurukan. Subay aheka tainum e' sigām bo' yampa pamainum binu kulang hāpna. Sagō' bang ka'a," yukna, "binu ahāp ya tau'nu sampay ma buwattina'an."

¹¹ Ya na itu paltanda'an tagna' nihinang e' si Isa. Nihinang e'na mahē' ma Kana ya ma lahat Jalil. Minne' pina'nda'an e'na kawasana, manjari magkahagad ma iya saga mulidna.

¹² Puwas e', palūd disi Isa pehe' ni da'ira Kapirnaum. Ya sehe'na inān ina'na maka saga danakanna maka saga mulidna. Ina'an sigām pahanti' daka pilambahangi.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

(Matiyu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46)

¹³ Manjari itu asekot na waktu paghinang Yahudi ya niōnan Hinang Paglakad, angka si Isa patukad ni Awrusalam. ¹⁴ Pagt'kkana pehe', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan. Aniya' ta'nda'na ma deyomna inān saga a'a magdagang sapi' maka bili-bili maka assang. Ta'nda'na isab saga a'a pagsasambi'an sin aningko' ma lamisahan sigām. ¹⁵ Pag'nda' itu e' si Isa, angā' iya lubid nihinang lulubak bo' s'ssolna saga a'a kamemon paluwas min deyom langgal, beya' isab saga sapi' maka saga bili-bili. Binulangkyat e'na saga lamisahan a'a magsasambi' sin, maka pinakausanat sin sigām. ¹⁶ Yukna ni saga magdarangang assang. "La'arinbi daganganbi ilu! Langgal itu mbal manjari nihinang tabu' sabab luma' Mma'ku Tuhan!" ¹⁷ Pag'nda' saga mulid si Isa ma hinangna itu, taentom e' sigām sulat Kitab, ya yuk-i, "Pagtuyuku ma luma'nu, O Tuhan, sali' hantang api ma deyom atayku agon makamula."

¹⁸ Sakali tinilaw si Isa e' saga nakura' Yahudi, yuk-i, "Ai kapatutnu maghinang saga hinangnu ilu? Panda'in kami hinang makainu-inu tanda' saksi' in ka'a taga-kapatut."

¹⁹ Anambung si Isa, yukna, “Lubuhunbi langgal itu ati bangunku pabalik ma deyom t’llung’llaw.”

²⁰ “Oy!” yuk saga nakura’ he’. “Langgal itu, mpatpū’ maka nnom tahun bay kapangahinang iya. Tabangunnu pabing bahā’ ma deyom t’llung’llaw sadja?” ²¹ Malaingkan ya langgal pinagbissala e’ si Isa inān baranna du.

²² Angkanna, ta’abut pa’in waktu kallum si Isa pabalik min kamatayna, taentom e’ saga mulidna bissalana itu ati tapagkahagad e’ sigām sulat Kitab maka bissala si Isa.

²³ Mahē’ pa’in si Isa ma Awrusalam salta’ ma Hinang Paglakad, aheka a’a magkahagad ma iya pagka ta’nda’ e’ sigām saga hinangna makainu-inu.

²⁴ Sagō’ mbal angandol si Isa ma sigām, sabab kata’uwanna asal kajarihan sigām kamemon. ²⁵ Minsan dalam aniya’ amata’u, kata’uwanna asal bang ai ma deyom atay manusiya’.

3

Si Isa maka si Nikudimas

¹ Manjari itu aniya’ a’a min umpigan Parisi, ōnna si Nikudimus. ² Ma dakayu’ sangom pehē’ iya ni si Isa bo’ ah’liling, yukna, “Tuwan Guru, kata’uwan kami in ka’a guru pinapi’itu e’ Tuhan. Sabab mbal ka makahinang saga hinang makainu-inu ya hinangnu ilu, luwal bang ka tinabang e’ Tuhan.”

³ Anambung si Isa, yukna, “B’nnal ya pah’lilingku itu ma ka’a, dalam aniya’ manusiya’ maka’nda’ pagparinta Tuhan, luwal bang a’a nianakan min duwa.”

⁴ Yuk si Nikudimus, “Buwattingga a’a nianakan pabalik bang aumul na? Tantu iya mbal makasōd pabalik ni deyom kandang ina’na bo’ nianakan pabalik!”

⁵ Anambung si Isa, yukna, “B’nnal ya pah’lilingku itu ma ka’a, dalam aniya’ a’a makasōd ni pagparintahan Tuhan, luwal bang a’a nianakan min bohe’ maka min Rū Tuhan. ⁶ Ya nianakan e’ manusiya’, manusiya’ asal, sagō’ ya nianakan min Rū Tuhan tahinang anak Tuhan taga-rū isab.

⁷ Da’a ka ainu-inu pagka yukku ma ka’a in ka’am subay nianakan pabalik.

⁸ Dalilta baliyu, ya ameya’ pi’ingga-pi’ingga kabaya’anna. Takalenu bahonosna, sagō’ mbal kata’uwannu bang minningga atawa pi’ingga. Buwattē’ du isab bang a’a nianakan min Rū Tuhan, mbal kinata’uwan bang minningga kaniya’na.”

⁹ “Buwattingga kajarina itu?” yuk tilaw si Nikudimus.

¹⁰ Anambung si Isa, yukna, “Mbal tahatinu bahā’? Guru babantugun lagi’ ka ma bangsata Isra’il? ¹¹ B’nnal ya pah’lilingku itu ma ka’a, amissala kami pasal ai-ai kata’uwan kami, maka anaksi’ kami pasal bay ta’nda’ kami. Sagō’ ka’am ilu mbal magkahagad. ¹² Buwattingga e’bi magkahagad ma bissalaku pasal sulga’, bang minsan bissalaku pasal dunya mbal pagkahagadbi? ¹³ Dalam aniya’ bay makapehē’ ni sulga’, luwal aku Anak Manusiya’, ya pi’itu asal deyo’ bay min sulga’.

¹⁴ “Ma waktu awal, hinabu ma lahat paslangan lagi’ bangsa Isra’il, aniya’ sowa dī tumbaga bay niangkat e’ si Musa ma hāg bo’ ta’nda’ e’ saga a’a bay keket sowa. Jari sai-sai maka’nda’ bay kauli’an. Damikiyanna in aku Anak Manusiya’ subay niangkat ma hāg, ¹⁵ jari sasuku angandol ma aku pinaniya’an kallum kakkal ni kasaululan.

¹⁶ “Aheya to’ongan lasa Tuhan ma manusiya’, ya po’on paglilla’na Anakna tunggal pinapatay bo’ supaya sasuku angandol ma Anakna

itu mbal binutawanan min Tuhan, sagō' kakkal kallumna sampay ni kasaumulana. ¹⁷ Ngga'i ka hukuman dusa ya minaksud e' Tuhan angkan papi'ituna Anakna. Ya maksudna subay lappasan min hukuman bangsa manusiya' kamemon labay min si Isa. ¹⁸ Sasuku angandol ma Anak Tuhan mbal taluwa' hukuman Tuhan. Sagō' sasuku mbal angandol, asal taluwa' hukuman, sabab halam sigām bay angandol ma si Isa, ya tunggal anak Tuhan. ¹⁹ Buwattitu ya pangahukuman Tuhan: si Isa ya bay pi'itu ni dunya amasawa deyom pikilan manusiya' sagō' manusiya' itu mbal bilahi ma kasawahan. Ya kabaya'an sigām subay kalendoman sabab ala'at saga hinang sigām. ²⁰ Sasuku maghinang ala'at ab'nsi to'ongan ma kasawahan, maka mbal pasekot ni kasawahan sabab mbal bilahi ta'nda' saga hinang sigām ala'at. ²¹ Sagō' sasuku maghinang abontol bilahi ni kasawahan supaya talhakit in hinang sigām ameya' du ma panoho'an Tuhan."

Si Isa maka si Yahiya

²² Puwas e' pehē' si Isa maka saga mulidna ni lahat Yahudiya. At'ggol-t'ggol kamahē'na maka sigām. Magpandi isab iya saga a'a maina'an. ²³⁻²⁴ Pasalta', magpandi na pa'in si Yahiya ma lahat Anon ya ma atag kauman Salim, sabab aheka bohe' maina'an maka angabut-ngabut saga a'a pina'an ni iya mikipandi. Dahū ko' inān min waktu kapangalabusu ma iya. ²⁵ Jari aniya' pagsu'alan saga mulid si Yahiya maka dakayu' Yahudi pasal addat sigām magail. ²⁶ Pehē' sigām ah'lling ni si Yahiya, yuk-i, "Tuwan Guru, taentomnu bahā' a'a bay ma ka'a ma dambila' sapa' Jordan e', ya bay saksi'annu? Na, ina'an iya magpandi saga a'a buwattina' na. Pina'an ni iya saga a'a kamemon."

²⁷ Anambung si Yahiya, yukna, "Halam aniya' kapatut manusiya' bang ngga'i ka Tuhan ya amuwana iya. ²⁸ Ka'am ilu makasaksi'an aku du, bay na sa yukku in aku ngga'i ka Al-Masi. Tu'ud aku sinō' parahū min iya anakapan ai-ai. ²⁹ Sapantun magkawin, pangantin l'la ya tag-h'nda. Sagō' panonna, ya an'ngge ma atag ina'an akale-kale, kinōgan asal pagka takalena lagam pangantin l'la. Buwattē' kahālanna ma kami maka si Isa," yuk si Yahiya. "Halam aniya' kulang ma kakōganku pagka iya inān takale na. ³⁰ Subay pasōng kabantugan si Isa, maka aku itu subay pakō'-kō'."

Ya Pi'itu min Sulga'

³¹ Ya pi'itu min sulga' alanga asal min kamemon. Hal kahālan dunya ya tasuli-suli e' a'a min dunya, sabab suku' dunya iya. Sagō' alanga asal min kamemon ya pi'itu min sulga'. ³² Pamandu'na ai-ai bay ta'nda'na maka takalena mahē' ma sulga', sagō' halam aniya' magkahagad ma lapa'na. ³³ Ya balikna, sasuku magkahagad, angaho' du in pangallam Tuhan asal b'nna' kamemon. ³⁴ Bang aniya' pinapi'itu e' Tuhan, lapa' Tuhan ya pamissalana sabab kabuwana iya Rū Tuhan ma halam aniya' kulangna. ³⁵ Alasa Tuhan ma Anakna ati pamuwanna ma iya kapatut ang'ntanan kamemon. ³⁶ Taga-kallum kakkal ni kasaumulana sasuku angandol ma Anak Tuhan. Sasuku mbal angandol maka mbal ameya' ma Anak Tuhan, halam aniya' kallum sigām kakkal sagō' pat'ddas du sigām ma mulka' Tuhan.

4

Si Isa Magbissala maka D'nda min Samariya

¹ Jari itu takale e' saga Parisi pasal saga a'a pinandi e' si Isa nihinang mulidna. Labi aheka kono' min saga a'a ya tahinang mulid si Yahiya.

2 Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka si Isa baranna ya magpandi, luwal saga mulidna. 3 Na, pagka kinata'uan e' si Isa bang ai pinagsuli-suli he', ala'an iya maka saga mulidna min lahat Yahudiya bo' pabīng ni lahat Jalil. 4 Ya lān pal'ngnganan sigām palabay asal min t'ngnga' lahat Samariya.

5 Mahē' sigām ma lahat Samariya, at'kka sigām pehē' ni dakayu' da'ira niōnan Sikar. Asekot lahat itu ni tana' bay pamuwan e' si Yakub ni anakna si Yusup ma masa awal e'. 6 Aniya' ma tana' inān bohe' kali bay tahnang e' si Yakub ati aningkō' si Isa ma bihing bohe' inān sabab binale' iya ma pagl'ngnganan. Augtu na llaw ma buwattina'an.

7-8 Halam maina'an saga mulidna sabab wa'i sigām ni da'ira am'lli kinakan sigām. Sakali itu aniya' d'nda Samariya pina'an anambu' bohe'. Ah'lling si Isa ni iya, yukna, "Buwatin kono' aku bohe' inumku."

9 Anambung d'nda, yukna, "Oy, bangsa Yahudi ka, maka aku itu bangsa Samariya ko! Angay aku pangamu'annu bohe'?" Angkan buwattē' pah'lling d'nda sabab bangsa Yahudi mbal bilahi angangguna kapanyapan saga a'a Samariya.

10 Anambung si Isa, yukna, "Bangsi' kata'uwannu bang ai pamuwan Tuhan ma manusiya', maka bang sai aku ya angamu' bohe' itu ni ka'a, tantu du ka angamu' bohe' ni aku. Jari painumta du ka bohe' makakallum."

11 "Tuwan," yuk d'nda, "minningga panambu'annu bohe' makakallum? Halam aniya' panambu'nu, maka alalom pahāp pagbohe'an itu. 12 Bohe' kali itu bay pang'ba kami e' ka'mbo'-mbo'antam si Yakub. Sigām magtai'anak sampay saga hayop sigām bay anginum min bohe' itu. Palabi bahā' kawasana min kawasa si Yakub e'?"

13 Anambung si Isa, yukna, "Tantu patay bohe' pabīng sasuku anginum bohe' kali itu. 14 Sagō' sasuku anginum bohe' pamainumku, mbal to'ongan iya patay bohe' pabīng. Sabab bohe' pamainumku iya sapantun tuburan bohe' amuwal ma deyom atayna, amuwanan iya bohe' makakallum saumul-umul."

15 "Tuwan," yuk d'nda, "buwatin aku bohe' ya pah'llingnu itu bo' aku mbal patay bohe' pabīng. Ati mbal na aku pi'itu anambu' bohe'."

16 "Pehē' ka, ngā'un h'llanu," yuk si Isa, "ati bowahun iya pi'itu."

17 "Halam aniya' h'llaku," yuk sambung d'nda.

Yuk si Isa ni iya, "B'nnal ya yuknu ilu, halam aniya' h'llanu. 18 Sabab min lima ka bay magh'lla sagō' ya l'lla parakayu'annu buwattitu ngga'i ka h'llanu. Taluwa' llingnu ilu."

19 Yuk d'nda, "Tuwan, ta'nda'ku in ka'a nabi. 20 Bay anambahayang ka'mbo'-mbo'an kami bangsa Samariya maitu ma būd itu. Sagō' bang ma ka'am saga Yahudi, Awrusalam ya panambahayangantam Tuhan."

21 Yuk si Isa ni iya, "Arung, b'nnalun llingku itu. Aniya' du waktu ma sinosōng, bang a'a magpamudji ma Mma'tam Tuhan, ngga'i ka ma būd itu atawa mahē' ma Awrusalam ya lugal pagpudjihanan sigām. 22 Ka'am saga a'a Samariya mbal ata'u bang ai ya pagta'atanbi. Saguwā' in kami makata'u asal, sabab in paglappas ma manusiya' paluwa' min bangsa Yahudi.

23 Sagō' buwattitu, at'kka na waktu bay nilagaran, waktu kapamudji Mma'tam Tuhan e' saga a'a magpamudji sab'nnal-b'nnal, min itikad maka min kasab'nnalan. Buwattē' asal kabaya'an Tuhan. 24 In Tuhan rū asal, maka sasuku amudji iya subay min itikad sigām maka min kasab'nnalan."

25 Yuk d'nda ni si Isa, "Asal kata'uwanku, ma sinosōng pi'itu du Al-Masi (ya pinene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan)."

26 Yuk si Isa, "Aku na ko', ya amissala itu ma ka'a."

²⁷ Sakali at'kka saga mulid si Isa pabing pehē'. Ati ainu-inu sigām pagka ta'nda' si Isa e' sigām magsuli-suli maka d'nda. Sagō' halam aniya' min sigām anilaw d'nda inān bang ai gawina, atawa anilaw si Isa bang angay iya magsuli-suli maka iya.

²⁸ Manjari itu ni'bbahan e' d'nda inān kibun pagbohe'anna bo' yampa pabalik pehē' ni kaluma'an. Pagt'kkana pehē' ah'ling iya ni saga a'a maina'an. ²⁹ "Dai' na kam," yukna. "Nda'unbi a'a bay angahaka'an aku pasal kamemon bay hinangku. Ya itu bahā' Al-Masi?" ³⁰ Jari paluwas saga a'a inān min da'ira bo' pal'nggan pehē' ang'nda' si Isa.

³¹ Na, makala'an pa'in d'nda he', anganjungung saga mulid si Isa bang pa'in iya amangan. Yuk sigām, "Tuwan, amangan ka."

³² Sagō' anambung si Isa, yukna, "Aniya' kinakanku mbal kata'uanbi."

³³ Magtilawan di-sigām saga mulid e', yuk-i, "Aniya' bahā' bay amowahan iya kinakan?"

³⁴ Yuk si Isa ma sigām, "Ya maka'ssohan aku bang tahinangku kabaya'an Tuhan, ya amapi'itu aku. Maka subay talusku saga hinang bay pamahinangna ma aku. ³⁵ Inggay aniya' bissalabi, ya yuk-i, 'Mpat bulan gi' bo' yampa waktu pagani?' Sagō' haka'anta kam," yuk si Isa, "ta'abut na waktu pagani. Nda'unbi saga a'a magpi'itu inān. Sapantun sigām buwa' huma atiguma' na, sakap na pinagani. ³⁶ Ahāp tungbas ma sasuku animuk buwa' itu. Hatina animuk iya manusiya' pinaniya'an kallum kakkal. Angkan magdakayu' magkōg-koyagan saga a'a magtanom maka a'a magtimuk. ³⁷ B'nnal bissala inān ya yuk-i, 'Saddi a'a magtanom, saddi a'a magani.' ³⁸ Bay soho'ku ka'am magani buwa' minsan ngga'i ka paglu'uganbi. Saddi iya bay maglu'ug, sagō' makahampit du kam min paglu'ugan sigām."

³⁹ Manjari aheka saga a'a Samariya min da'ira Sikar magkahagad ma si Isa ma sabab bay lling d'nda, ya yuk-i, "Kahaka'an aku e'na pasal kamemon bay tahinangku." ⁴⁰ Angkan pagt'kka saga a'a Samariya pehē' ni si Isa, nilogos iya e' sigām subay pat'na' gi' ma lahat sigām. Jari duwambahangi ya pahanti'na maina'an.

⁴¹ Pasalta' pa'in si Isa maina'an, aheka lagi' saga a'a magkahagad ma iya ma sabab pamandu'na. ⁴² Yuk saga a'a itu ma d'nda, "Buwattina'an magkahagad na kami ma si Isa, ngga'i ka ma sabab pangahakanu ma kami sagō' ma sabab baran kami makakale na ma pamandu'na. Kata'uan kami na in iya sab'nnal-b'nnal maglalappas ma saga manusiya' ma deynom dunya itu."

Anak Bag'llal Kauli'an e' si Isa

⁴³ Apuwas pa'in duwambahangi kahanti' disi Isa ma da'ira Sikar e', ala'an sigām minnē' tudju ni lahat Jalil. ⁴⁴ (Aniya' asal bay pamissala si Isa, ya yuk-i, "In nabi mbal pinagaddatan e' saga a'a ma lahatna luggiya.")

⁴⁵ Pagt'kka disi Isa ni lahat Jalil, pasampang ni iya saga a'a maina'an, sabab bay sigām ma Awrusalam pasabu ma waktu Hinang Paglakad, ati ta'nda' e' sigām kamemon ya tahinang e' si Isa maina'an.

⁴⁶ Manjari pabalik si Isa pehē' ni Kana ma lahat Jalil. Ya na ko' he' lahat bay pamindahanna bohe' ni binu-anggul. Sakali itu aniya' dakayu' bag'llal sultan pasabu pehē'. Wa'i anakna l'ila asaki ma da'ira Kapirnaum.

⁴⁷ Pagkale bag'llal itu in si Isa ina'an bay at'kka ni lahat Jalil min lahat Yahudiya, magtūy iya pehē' ni si Isa anganjungung bang pa'in pinauli' anakna, sabab song na magkamamatay. ⁴⁸ Yuk si Isa ni iya, "Tantu kam mbal magkahagad, luwal bang kam maka'nda' saga paltanda'an nihinang pagkainu-inuhan a'a."

⁴⁹ Yuk bag'llal ni iya, "Ndū', Tuwan, pasa'ut lagi' ka ma aku sabab sa'at-sa'at amatay anakku."

⁵⁰ "Pehē' na ka," yuk si Isa. "Pauli' du anaknu."

Pinarassaya e' bag'llal pah'lling si Isa itu ati ala'an iya tudju amole'.
⁵¹ Ma labayan pa'in, tasampang iya e' saga sosoho'anna ati nihaka'an iya e' sigām, yuk-i, "Kauli'an na anaknu." ⁵² Tinilaw sigām e'na bang lisag pila bay kauli' sakina ati yuk sambung sigām, "Lisag dakayu' kohap-in bay kala'an pasu'na." ⁵³ Jari nientom e' mma' onde' inān ya na to'ongan waktu bay kapah'lling si Isa ni iya, ya yuk-i, "Pauli' du anaknu." Angkanna bag'llal inan sampay saga a'a kamemon ma okomanna magkahagad na ma si Isa.

⁵⁴ Paltanda'an si Isa karuwana itu bay tahinang e'na pagkainu-inuhan a'a ma lahat Jalil, waktu kabalikna pehē' min lahat Yahudiya.

5

A'a ma Bihing Tigbaw Kauli'an e' si Isa

¹ Puwas e' patukad disi Isa ni Awrusalam sabab aniya' paghinang saga Yahudi mahē'. ² Na, aniya' ma Awrusalam inān bohe' tigbaw, ōnna Betsata bang ma bissala Hibrani. Bohe' itu asekot ni lawang pagsōd-luwasan da'ira, ya niōnan Lawang Bili-bili, maka aniya' lima saurung maina'an pagsindungan a'a. ³ Na, ma waktu ina'an aheka a'a asaki maglegehkan ma ba'anān pagsindungan inān. Aniya' sigām abuta, aniya' apengka' maka aniya' amatay ugatna. [Ya nilagaran e' sigām kagawgaw bohe'.
⁴ Sababna bang pasān aniya' mala'ikat min Tuhan pareyo' ni bohe' inān anganggawgaw. Jari sai-sai makarahū pehē' ni deyum bohe' aubus pa'in bay ginawgaw, kauli'an du minsan ai sakina.] ⁵ Jari itu aniya' maina'an a'a taga-saki, t'llumpū' na maka waluntahun ya t'ggol sakina. ⁶ Ta'nda' iya e' si Isa palege maina'an, maka kata'uwanna at'ggol na kasaki a'a inān. Jari atilaw ma iya si Isa, yukna, "Bilahi ka bahā' kauli'an?"

⁷ Anambung a'a sakihan, yukna, "Aho', Tuwan, sagō' dalam aniya' amuhāt aku pehē' ni tigbaw bang pagawgaw bohe'na. Hinabuku paingsud pehē', aniya' parahū min aku."

⁸ Yuk si Isa ni iya, "Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka magtūy lum'ngngan." ⁹ Saru'un-du'un du kauli'an a'a inān, magtūy iya lum'ngngan amowa palegehanna.

Na, llaw ina'an llaw Sabtu', ¹⁰ angka buwattitu pamissala saga Yahudi ma a'a bay kauli'an sakina inān, yuk-i, "Oy, llaw paghali ko' itu! Talanggalnu sara'tam pagka buhatnu palegehannu."

¹¹ Anambung iya ma sigām, yukna, "Ya a'a bay amauli' aku bay anoho' aku amowa palegehanku, maka anoho' aku lum'ngngan."

¹² "Sai a'a bay anoho' ka'a?" yuk sigām.

¹³ Sagō' mbal kinata'uan e' a'a inān bang sai, sabab bay pas'llot si Isa magtūy min katimukan a'a.

¹⁴ Puwas e' tabāk a'a itu e' si Isa ma deyum langgal pagkulbanan. Yuk si Isa ni iya, "Nda'un ba, kauli'an na sakinu, angka ka subay ang'bba min saga dusanu. Ya aniya', pat'kkahan ka la'at akosog gi' min bay dahū."

¹⁵ Manjari ala'an a'a inān minna'an ati pehē' angahaka'an saga nakura' Yahudi in si Isa bay amauli' iya. ¹⁶ Angkanna si Isa nila'at e' saga Yahudi, sabab kauli'an e'na saki a'a pasalta' ma llaw paghali. ¹⁷ Ah'lling si Isa ni sigām, yukna, "Mma'ku Tuhan maghinang na pa'in sampay ni kabuwattina'an, damikiyanna aku subay maghinang isab."

¹⁸ Ya he' po'onna angka saga Yahudi inān luhūy amanuyu' amapatay iya. Ngga'i ka ma sabab kalanggalna ma sara' pasal llaw paghali, sagō' ma sabab h'lingna pasal in Tuhan Mma'na lissi, hatina in iya magsali' maka Tuhan.

Kapatut si Isa min Mma'na Tuhan

¹⁹ Manjari sinambungan e' si Isa saga a'a inān, yukna, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, dalam aniya' tahinangku bang min baran-baranku. Sagō' ai-ai ta'nda'ku nihinang e' Mma'ku, ya na ina'an hinangku. Kamemon nihinang e' Mma', ya du isab nihinang e' Anak. ²⁰ Kinalasahan asal aku e' Mma'ku, maka pamata'una isab ma aku kamemon ya hinangna. Ma sinosōng isab pahinangna gi' ma aku saga hinang labi abarakat min bay tahinangku dahū, ati ainu-inu du ka'am kamemon. ²¹ Mma'ku Tuhan ya amakallum saga a'a magpatayan. Damikiyanna aku itu, Anak Tuhan, amakallum isab sai-sai kabaya'anku. ²² Maka ngga'i ka Mma'ku ya angahukum saga manusiya', sagō' pamuwanna na ma aku kapatut angahukum ²³ bo' supaya aku pinagmahaldika'an e' kamemon, buwat pagmahaldika' sigām ma Tuhan. Sai-sai mbal angamahaldika' aku, Anak Tuhan, mbal isab mahaldika'na Mma'ku ya bay amapi'itu aku.

²⁴ "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku makakale ma saga pamissalaku, maka magkahagad isab ma bay amapi'itu aku, kakkal du kallumna sampay ni kasaumulan. Mbal iya taluwa' hukuman Tuhan ma sabab dusana, sagō' apuwas iya min mulka' ati allum salama-lama. ²⁵ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "ta'abut na waktu bay pangalagad. Jari akale saga a'a magpatayan ma suwala Anak Tuhan ati allum salama-lama sasuku akale. ²⁶ Mma'ku ya po'onan kallum, maka kabuwanan aku e'na kapatut amakallum ma manusiya'. ²⁷ Pamuwanna isab ma aku kapatut angahukum saga manusiya', sabab Anak Manusiya' asal aku.

²⁸ "Da'a kainu-inuhinbi h'lingku itu," yuk si Isa. "Ma sinosōng, akale saga a'a magpatayan kamemon ma suwalaku. ²⁹ Pagkale itu, paluwas du sigām min deyum kakubulan sigām. Paluwas saga a'a bay maghinang ahāp bo' allum salama-lama. Paluwas isab saga a'a bay maghinang ala'at bo' taluwa' hukuman ma sabab dusa sigām."

Saga Saksi' Pasal si Isa

³⁰ Amissala gi' si Isa, yukna, "Dalam aniya' tahinangku bang hal min baran-baranku. Angahukum sadja aku buwat bay panoho'an aku e' Tuhan, angka abontol hukumanaku. Sabab ngga'i ka kabaya'anku ya tuyu'anku nihinang, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku. ³¹ Bang hal aku anaksi'an di-ku, mbal du aku bin'nnal. ³² Sagō' aniya' saddi anaksi'an aku, maka kata'uwanku in panaksi'na ma aku b'nnal sadja."

³³ Yuk si Isa gi' ni saga Yahudi, "Bay papehe'bi saga a'abi ni si Yahiya atilaw iya, maka b'nnal bay pangahakana ma pasalku. ³⁴ Sagō' ngga'i ka saksi' min manusiya' ya pasangdolanku. Sabbutku si Yahiya inān bo' supaya kam lappasan min hukuman dusa. ³⁵ Si Yahiya itu sapantun palita'an amuwan sawa ma pikilan manusiya', maka ka'am ilu bay ka'amuhan dai'-dai' ma sawana.

³⁶ "Sagō' aniya' saksi' ma aku labi gi' akosog min panaksi' si Yahiya, hatina saga hinang ya bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Saga hinangku itu anaksi'an aku in aku b'nnal bay pinapi'itu e' Mma'ku. ³⁷ Maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi' isab ma pasalku. Sagō' ka'am ilu, dalam kam bay makakale suwalana atawa maka'nda' baihu'na.

³⁸ Halam isab bay pasobsob lapalna ni deyom pangatayanbi sabab mbal kam magkahagad ma aku, ya pinapi'itu e'na ni dunya. ³⁹ Atuyu' kam sidda angadji' Kitab sabab pangannalbi minne' kam kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulana. Sagō' aku ya binissala ma kakitaban itu. ⁴⁰ Malaingkan ka'am ilu mbal bilahi pi'itu ni aku supaya kam pinaniya'an kallum kakkal."

⁴¹ Amissala gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, "Mbal aku anambut sanglit min manusiya'. ⁴² Saguwā' kata'uwanku bang ai ma deyom ataybi maka kata'uwanku dalam aniya' lasabi ma Tuhan. ⁴³ Minsan aku pi'itu taga-kapatut deyo' bay min Mma'ku, mbal aku taima'bi. Sagō' bang aniya' a'a saddi pi'itu amapatut di-na, taima'bi du iya. ⁴⁴ Buwattingga e'bi magkahagad ma aku bang ya angutbi sanglit min pagkahihi manusiya', ati mbal angutbi sanglit min Tuhan dakayu'-kayu'.

⁴⁵ "Da'a pikilunbi in aku anuntutan ka'am ni Mma'ku ma llaw hukuman. Ya anuntutan ka'am si Musa, ya pangaholatanbi. ⁴⁶ Bang kam bay magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Musa, ya du aku kahagadbi du isab, sabab aku ya pinagsulat e'na ma Kitab Tawrat. ⁴⁷ Sagō' buwattingga pagkahagadbi ma bissalaku, pagka mbal kahagadbi bay tasulat si Musa?"

6

Pamakan si Isa ma saga A'a Limangibu Hekana (Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)

¹⁻⁴ Dakayu' llaw, sōng pa'in waktu paghinang Hinang Paglakad, pehē' si Isa ni dambila' danaw Jalil (ya niōnan isab danaw Tibiri). Aheka to'ongan saga a'a bay paturul ni iya sabab ta'nda' e' sigām hinangna kawasahan ma saga a'a taga-saki. Manjari patukad si Isa maka saga mulidna ni bīd-bīd bo' aningkō' mahē'.

⁵ Sakali pag'nda' si Isa aheka to'ongan saga a'a patudju ni iya, ah'lling iya ma si Pilip dakayu' mulidna, yukna, "Maingga pam'llihanta kinakan pamakan ba'anana a'a itu?" ⁶ Angka buwattē' patilaw si Isa, sabab sinulayan e'na pangandol si Pilip. Malaingkan kinata'uwan e' si Isa bang ai song hinangna.

⁷ Anambung si Pilip, yukna, "Minsan gadji walumbulan mbal makab'llihan tinapay sarang pamakan saga a'a itu, minsan hal dangkuri' pararangan."

⁸ Manjari ah'lling gi' dakayu' mulid si Isa saddi, si Andariyas danakan si Simun Petros. ⁹ Yukna ni si Isa, "Itiya' maitu dakayu' onde-onde' l'lla, aniya' lima tinapayna maka duwa daingna. Sagō' pamagayta bang hal itu pamakan ba'anana a'a itu?"

¹⁰ Yuk si Isa, "Sō'unbi saga a'a ilu aningkō'." Aniya' maina'an parang-parang aluha ati magtingkō'an sigām kamemon. Aniya' sigām limangibu a'a bang l'lla sadja ni'itung, saddi d'nda maka onde-onde'. ¹¹ Ningā' e' si Isa tinapay he'. Pinagsukulan e'na bo' yampa pagbahagi'na ma saga a'a magtingkō'an inān. Damikiyanna daing, bay binahagi' e'na ma sigām pila-pila ya kabaya'an sigām. ¹² Asso pa'in sigām kamemon, ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, "Timukunbi kapinna ilu bo' mbal kaugun."

¹³ Magtūy aniya' sangpū' maka duwa ambung pin'no'an e' sigām maka kapin tinapay lima hekana inān.

¹⁴ Pag'nda' saga a'a ma paltanda'an bay tahinang e' si Isa inān, yuk sigām, "B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam pi'itu ni dunya."

¹⁵ Kinata'uwan e' si Isa in saga a'a inān anganiyat anaggaw iya bo'

nilogos magsultan. Angkan iya ala'an magtūy minnē' ati patukad dangan-danganna ni būd.

*Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-23; Markus 6:45-52)*

¹⁶ Logob-logob pa'in lahat, palūd saga mulid si Isa ni bihing danaw. ¹⁷ Pasakat sigām ni bayanan bo' pauntas ni dambila' danaw, tudju ni da'ira Kapirnaum. Sangom na, sagō' halam gi' si Isa bay maka'abut ni sigām. ¹⁸ Akosog na baliyu maka anganggoyak na tahik. ¹⁹ Makabusay pa'in sigām saga lima atawa nnom kilometro lawakna, ta'nda' e' sigām si Isa lum'ngngan min kuwit tahik, pasekot na tudju ni bayanan sigām. Jari tināw sigām to'ongan. ²⁰ Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a kam tināw. Aku ko' itu." ²¹ Minnē' sigām bilahi amasakat iya ni bayanan. Pagsakatna pa'in, magtūy sigām saru'un-du'un at'kka ni patudjuhan sigām.

²² Pag'llaw dakayu', ina'an ma dambila' danaw saga a'a bay pinakan e' si Isa. Tata'u asal e' sigām dakayu' du bayanan bay pameya'an saga mulid e'. Maka kinata'uwan isab in si Isa halam bay paruwa' ameya' ma saga mulidna. Luwal saga mulid bay pauntas parambila'. ²³ Jari itu aniya' saga bayanan saddi bay min da'ira Tibiri parunggu' ni kasekotan bay pagkakanan sigām tinapay, puwas bay pagsukulan e' Panghū' Isa. ²⁴ Na, pag'nda' saga a'a itu in si Isa maka saga mulidna halam na maina'an, paruwa' sigām ni saga bayanan inān bo' anumpang tudju ni Kapirnaum amiha si Isa.

Si Isa Sapantun Pagkakan Makakallum

²⁵ Tabāk pa'in si Isa e' sigām ma dambila' danaw, yuk sigām ni iya, "Tuwan Guru, sumiyan kapi'itunu?"

²⁶ Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ya angkan aku pihabi sabab asso kam e' tinapay. Sagō' halam tahatibi paltanda'an makainu-inu ya bay tahinangku inān ma pang'nda'bi. ²⁷ Da'a pagtuyu'inbi kinakan magkabalos. Ya pagtuyu'anbi subay kinakan mbal magkabalos, ya makakallum saumul-umul. Aku Anak Manusiya' ya amuwanan ka'am kinakan itu sabab aniya' kapatut pamuwan aku e' Mma'ku Tuhan, bainat in aku makasulut atayna."

²⁸ Manjari atilaw sigām ni si Isa, yuk-i, "Na, ai na pa'in subay hinang kami bo' tabeya' kami kabaya'an Tuhan?"

²⁹ Anambung si Isa, yukna, "Ya na itu kabaya'an Tuhan subay hinangbi: subay kam angandol ma aku, ya pinapi'itu e'na."

³⁰⁻³¹ Yuk sigām isab ni si Isa, "Paltanda'an ai pa'nda'annu kami supaya kami magkahagad ma ka'a? Ka'mbo-mbo'antam ma masa awal e' bay amangan manna mahē' ma lahat paslangan. Tasulat ko' inān ma deymon Kitab, ya yuk-i, 'Bay sigām buwananna kinakan min sulga.' Jari ai hinangnu?"

³² Ya sambung si Isa ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, ngga'i ka si Musa ya bay amuwanan kinakan min sulga'. Mma'ku Tuhan ya amuwanan ka'am kinakan b'nnal min sulga'. ³³ Sabab in kinakan pamuwan e' Tuhan, ya na a'a deyo' bay min sulga', ya amuwan kallum ma manusiya'."

³⁴ Manjari angamu' saga a'a inān ni si Isa, yuk-i, "Tuwan, sat'ggol kami allum buwanin kami kinakan ya pagbissalanu ilu."

³⁵ Yuk si Isa, "Aku na ko' kinakan makabuwan kallum. Sasuku ameya' ma aku mbal lingantu pabīng. Maka sasuku angandol ma aku mbal patay bohe' pabīng. ³⁶ Sagō' bay na sa kam haka'anku, minsan

aku ta'nda'bi mbal du kam magkahagad. ³⁷ Ameya' du ma aku a'a kamemon ya pamasuku' aku e' Mma'ku, maka mbal sulakku sasuku ameya' ma aku. ³⁸ Ya angkan aku pi'itu min sulga' ngga'i ka angahinang kabaya'an baranku, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku. ³⁹ Ya kabaya'an Tuhan subay dalam aniya' lungayku saga a'a bay pamasuku'na ma aku. Gom pa'in pakallumku sigām kamemon ma llaw katapusan. ⁴⁰ Sababna ya kabaya'an Mma'ku Tuhan ma a'a kamemon, sasuku ang'nda' maka magkahagad ma Anakna, tantu sigām kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan. Pakallumku isab sigām ma llaw katapusan."

⁴¹ Sakali itu magdugal saga nakura inān ma pasal pah'ling si Isa he', ya yuk-i, "Aku itu kinakan min sulga'." ⁴² Yuk sigām, "Bang kitam mbal asā', a'a itu si Isa anak si Yusup! Kata'uwanta ina'-mma'na. Jari angay iya ah'ling buwattē', in iya kono' min sulga'?"

⁴³ Anambung si Isa ma sigām, yukna. "Pahali kam magdugal. ⁴⁴ Dalam aniya' makapameya' ma aku, luwal bang kabuwanan baya' e' Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Ati sasuku ameya' ma aku pakallumku du ma llaw katapusan. ⁴⁵ Aniya' tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan buwatittu: 'Pinandu'an sigām kamemon e' Tuhan.' Sai-sai," yuk si Isa, "akale maka angikut ma pamandu' Mma'ku, ameya' du isab ma aku. ⁴⁶ Dalam aniya' bay maka'nda' Tuhan, luwal aku ya pi'itu min Tuhan. ⁴⁷ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magkahagad ma aku aniya' kallumna kakkal ni kasaumulan. ⁴⁸ Aku ya kinakan makabuwan kallum," yuk si Isa. ⁴⁹ "Saga ka'mbo'-mbo'anbi bay makakakan manna ma lahat paslangan, sagō' wa'i du sigām magpatayan. ⁵⁰ Malaingkan saddi in kinakan min sulga' itu. Bang aniya' a'a amangan kinakan itu, a'a inān mbal amatay. ⁵¹ Aku ya kinakan min sulga', aku ya kinakan makabuwan kallum. Bang aniya' amangan kinakan itu-i, allum du iya sampay ni kasaumulan. Ya pamakanku manusiya' isiku ko', ya paglilla'ku bo' supaya allum saga manusiya' kamemon sampay ni kasaumulan."

⁵² Manjari maglugat saga Yahudi ma sabab pamissala si Isa inān, yuk-i "A'a itu, buwattingga kapamuwanna isina pamakan ma kitam?"

⁵³ Yuk si Isa ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, bang mbal kakanbi isi Anak Manusiya' maka bang mbal inumbi laha'na, dalam aniya' kallumbi b'nnal. ⁵⁴ Sagō' sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku, kakkal du kallumna sampay ni kasaumulan. Maka pakallumku iya bang ta'abut llaw kahinapusan, ⁵⁵ sabab isiku itu asal kinakan b'nnal, maka laha'ku itu inuman b'nnal. ⁵⁶ Sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku pataptap ma aku, maka aku isab pataptap ma iya. ⁵⁷ Bay aku pinapi'itu e' Mma'ku ya kakkal salama-lama, maka kakkal isab kallumku ma sababna. Damikiyanna saga a'a amangan isiku, allum du isab ma sababku. ⁵⁸ Ya na itu kinakan deyo' bay min sulga'," yuk si Isa. "Saddi ko' itu min kinakan niōnan manna ya bay takakan e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal e'. Minsan sigām bay amangan manna he', magpatayan na pa'in sigām bang ta'abut ganta'an. Sagō' sasuku amangan kinakan min sulga' itu, allum sampay ni kasaumulan." ⁵⁹ Binissala itu e' si Isa waktu kapamandu'na ma deyom langgal Kapirnaum.

Aheka Bebeya'an Ang'bba min si Isa

⁶⁰ Takale pa'in pandu' si Isa itu, aheka bebeya'anna ah'ling, yuk-i, "Ahunit makalandu' pamandu' itu. Dalam aniya' makasandal akale."

⁶¹ Dalam aniya' bay angahaka'an si Isa sagō' kata'uwanna asal in pamandu'na inān pagdugalan e' sigām. Angkan yukna ni sigām, "Ala'at

bahā' ataybi ma sabab pamandu'ku inān? ⁶² Na, buwattingga bahā' bang ta'nda'bi aku, Anak Manusiya', pabīng ni lahat bay baiku? ⁶³ Haka'anta kam," yuk si Isa, "Rū Tuhan ya taga-kawasa amuwan kallum b'nnal, pangita'u manusiya' mbal. Makakallum pamandu'ku itu, sabab luwas ko' itu min Rū Tuhan. ⁶⁴ Sagō' aniya' ma ka'am mbal magkahagad ma aku." Buwattē' pah'ling si Isa sabab kata'uwan na sangay min katagna' bang sai mbal magkahagad ma iya, maka bang sai song anukbalan iya ni bantana. ⁶⁵ Ah'ling gi' si Isa, yukna, "Ya itu sababanna angka yukku ma ka'am, dalam aniya' ameya' ma aku bang ngga'i ka Mma'ku Tuhan ya amuwanan iya baya'."

⁶⁶ Pagka buwattē' pah'ling si Isa, aheka saga mulidna bay ala'an min iya maka mbal na ameya' ma iya. ⁶⁷ Angka si Isa atilaw ni saga mulidna kasangpū' maka duwa, yukna, "Ya du ka'am bahā', ala'an isab?"

⁶⁸ Anambung si Simun Petros, yukna, "Tuwan, sai pameya'an kami bang ngga'i ka ka'a? Luwal ka'a taga-lapal bissala ya amuwan kallum kakkal ni kasaumulan. ⁶⁹ Magkahagad kami ma ka'a, maka kata'uan kami in ka'a Dakayu'-kayu' Asussi ya bay pi'itu min Tuhan."

⁷⁰ Yuk si Isa ni sigām, "Bay kam pene'ku kasangpū' maka duwa, sagō' aniya' dangan min ka'am ilu pasōran saitan." ⁷¹ Ya pinagbissala inān e' si Isa si Judas anak si Simun Iskariyut. Sabab si Judas itu, minsan iya dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, tukbalanna du si Isa ni saga bantana ma sinosōng.

7

Si Isa maka Dauranakanna

¹ Puwas e' magl'nggan si Isa ma lahat Jalil sadja. Mbal iya makalanjal ni lahat Yahudiya sabab bilahi amapatay iya saga nakura' Yahudi mahē'.

² Sagō' asekot pa'in waktu paghinang bangsa Yahudi ma niōnan Hinang Panggung, ³ ah'ling ni si Isa saga danakanna l'la, yuk-i, "Ahāp bang ka palanjal minnitu. Subay ka pehē' ni lahat Yahudiya supaya ta'nda' e' saga mulidnu bang ai hinangnu. ⁴ Sababna bang a'a bilahi abantug, subay mbal limbunganna hinangna. Pagka ka'a ilu maghinang saga hinang makainu-inu itu, subay ka magpata'u ni a'a kamemon." ⁵ Minsan saga danakanna itu mbal amarassaya ma iya.

⁶ Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Dalam gi' ta'abut waktu kapama'nda'ku di-ku. Sagō' bang ka'am, minsan ai waktu makajari sadja, ⁷ sabab ka'am ilu mbal kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu, ya mbal angisbat Tuhan. Malaingan kinab'nsihan aku e' sigām sabab pah'linganku na pa'in kahinangan sigām ala'at. ⁸ Pehē' kam ni paghinangan," yuk si Isa ni saga danakanna. "Aku itu mbal gi' pehē' sabab ngga'i ka gi' waktuku." ⁹ Aubus pa'in bay llingna itu, maina'an gi' iya ma lahat Jalil.

Si Isa ma Paghinangan Yahudi

¹⁰ Makalikut pa'in saga danakanna ni paghinangan, mbal at'ggol paturul isab si Isa pehē' sagō' mbal iya parongan ma kaheka'an a'a inān angka dalam kinata'uan kapehē'na. ¹¹ Pinagpiha iya e' saga nakura' Yahudi mahē' ma paghinangan. Magtilaw sigām bang maingga iya.

¹² Aheka saga a'a ma deyom katimukan inān maghigung-higung ma pasalan si Isa. Yuk kasehe'an, "A'a ahāp si Isa." Yuk isab kasehe'an, "Mbal,

sabab parupangna saga a'a." ¹³ Sagō' halam aniya' makatawakkal anuli-nuli patampal ma pasalna sabab tināw sigām ma saga pagnakura'an.

¹⁴ Sōng-sōng pa'in atonga' paghinang, pehe' si Isa ni langgal pagkulbanan ati anagna' iya amandu'. ¹⁵ Ainu-inu saga Yahudi ma pamandu'na, yuk-i, "A'a itu halam bay makapagguru. Minningga bahā' pangā'anna kata'una?"

¹⁶ Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Pamandu'ku itu ngga'i ka min kata'uku, sagō' min Tuhan ya amapi'itu aku. ¹⁷ Bang aniya' a'a bilahi angahinang kabaya'an Tuhan, kata'uwanma du pamandu'ku itu bang min Tuhan atawa min paghona'-hona'ku sadja. ¹⁸ Bang a'a ganta' amissala min hona'-hona'na hal, ya angutna kabantugan ma baranna. Sagō' bang angutna kabantugan ma bay anoho' iya, na, abontol a'a inān maka mbal angakkal." ¹⁹ Ah'lling gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, "Bay kam kapang'bbahan sara' e' si Musa, sagō' halam aniya' min ka'am minsan dakayu' amogbogan sara' he'. Angay kam bilahi amapatay aku?"

²⁰ Anambung kaheka'an a'a, yuk sigām, "Ka'a ilu sinōd saitan! Sai bilahi amapatay ka'a?"

²¹ Yuk sambung si Isa, "Min t'dda du aku bay angahinang hinang makainu-inu pasalta' ma llaw Sabtu', ati kainu-inuhanbi kamemon. ²² Bay kam sinoho' e' si Musa subay angislam saga anakbi l'lla, bo' ngga'i ka min si Musa usulan itu sagō' min ka'mbo'-mbo'anbi tagna'. Angkan islambi anakbi bang ta'abut llawna, minsan magsalta' maka llaw Sabtu'. ²³ Na, bang ta'islambi anakbi l'lla ma llaw Sabtu' supaya mbal talanggal sara' si Musa, angay angkan akagit ataybi ma aku pagka pauli'ku saki a'a ma llaw Sabtu' du isab? ²⁴ Da'a kam magdai'-dai' anōngan aku dusa ma saukat na kam mbal ka'amuhan ma bay hinangku. In hukumanbi subay abontol."

Ya Itu Bahā' Al-Masi?

²⁵ Manjari aniya' saga a'a Awrusalam magsuli-suli, yuk-i, "Ya na itu bahā' a'a piniha e' saga nakura' pinapatay? ²⁶ Nda'unbi," yuk sigām. "Itiya' iya amissala patampal sagō' mbal sinagga' e' saga nakura'. Makatantu bahā' sigām, in iya b'nnal Al-Masi? ²⁷ Bang pi'itu Al-Masi, mbal iya kinata'uan bang minningga. Sagō' a'a itu, kata'uwantam asal bang minningga."

²⁸ Amandu' pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan, pinatanog suwalana, yukna, "Aho'. Kata'uanbi aku bang minningga. Halam aku bay pi'itu hal min kabaya'anuku. Bay aku sinoho' pi'itu e' Tuhan, ya mbal magputing. Mbal iya kata'uanbi, ²⁹ sagō' aku," yuk si Isa, "ata'u du ma iya sabab minnē' asal aku, maka iya ya bay anoho' aku pi'itu."

³⁰ Manjari pasulay sigām anaggaw iya, sagō' halam aniya' minsan maka'ntanan iya sabab halam gi' ta'abut waktu pamapatay iya. ³¹ Malaingan aheka a'a maina'an magkahagad ma iya. Yuk sigām, "Ya na itu Al-Masi sabab halam aniya' makahinang hinang kawasahan palabi gi' hekana min saga hinang si Isa itu."

³² Manjari takale e' saga Parisi bang ai pinaghigung-higung e' kaheka'an a'a inān ma pasal si Isa, angkan sigām maka saga imam alanga bay anoho' saga jaga langgal pehē' anaggaw iya. ³³ Amissala si Isa ni saga a'a magtimukan inān, yukna, "Mbal aku at'ggol maitu ma ka'am. Sōng na aku amole' pehē' ni bay anoho' aku pi'itu. ³⁴ Pihabi du aku, sagō' mbal aku tabākbi sabab mbal kam makaturul ni papehē'anuku inān."

³⁵ Manjari magsuli-suli saga nakura' Yahudi, yuk sigām, "Pi'ingga bahā' a'a itu angkan iya mbal tabāktam? Pehē' iya bahā' ni kalahatan Girik, ya paglahatan bangsatam magpulak-palik e'? Pehē' bahā' iya amandu'an

bangsa Girik? ³⁶ Ai hatina ya yukna inan, in kitam amiha iya, sagō' mbal tabāktam. Maka mbal kitam makaturul ni papehē'anna?"

Bohe' Makabuwan Kallum Kakkal

³⁷ Manjari ta'abut pa'in llaw katangbus paghinang inān, ya llaw aheya, an'ngge si Isa amissala. Pinatanog la'a suwalana, yukna, "Sasuku kam patay bohe', pi'itu kam ni aku bo' kam painumku. ³⁸ Sasuku magkahagad ma aku kataluwa'an sulat Kitab ya yuk-i, 'aniya' patubud min deyom atayna sali' dalil bohe' anasahan, bohe' makabuwan kallum.' " ³⁹ Ya bohe' patubud pinagbissala e' si Isa itu, hatina Rū Tuhan ya song pamuwan ma saga a'a magkahagad ma iya. Sagō' ma waktu ina'an in Rū Tuhan dalam gi' bay tapamuwan sabab dalam gi' ta'abut waktu pamabangsa si Isa e' Tuhan.

⁴⁰ Makakale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām kasehe', "B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam."

⁴¹ Yuk kasehe', "Al-Masi iya."

Sagō' saddi lling kasehe'an. Yuk sigām, "Ngga'i ka iya Al-Masi, sabab Al-Masi ngga'i ka min lahat Jalil. ⁴² Yuk Kitab in Al-Masi subay panubu' sultan Da'ud, maka subay nianakan ma kaluma'an Betlehem sabab ya na lahat sultan Da'ud." ⁴³ Jari magsaddi pamikil saga a'a ma pasalan si Isa. ⁴⁴ Aniya' sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' dalam aniya' minsan maka'ntan ma iya.

Mbal Magkahagad Pagnakura'an Yahudi

⁴⁵ Ma katapusanna pabalik na saga jaga inān. Tinilaw sigām e' Imam Muwallam maka Parisi ya bay anoho' sigām anaggaw si Isa yuk-i, "Angay iya dalam tabowabi pi'itu?"

⁴⁶ Anambung saga jaga he', "Dalam to'ongan aniya' a'a amandu' buwat pamandu' a'a inān."

⁴⁷ Yuk saga Parisi, "Ya du ka'am bahā' taparupang e'na? ⁴⁸ Aniya' bahā' nakura' atawa Parisi magkahagad ma iya? Tantu dalam, minsan dakayu'.

⁴⁹ Ya sadja magkahagad saga a'a katimukan itu, a'a awam ma pasal sara' si Musa. Angkanna sigām taluwa' mulka' Tuhan!"

⁵⁰ Sakali ah'ling si Nikudimus, ya bay makapehē' ni si Isa waktu sangom e'. Yukna ma saga pagkahina Parisi, ⁵¹ "Bang ma sara'tam mbal kita manjari amat'nna'an hukuman ma a'a abila dalam bay pinabissala dahū, supaya kinata'uwan bang ai bay hinangna."

⁵² Anambung sigām, yukna, "Oy! Ka'a isab min Jalil bahā'? Ang'nda' ka ma deyom Kitab. Dalam aniya' nabi paluwas min lahat Jalil." ⁵³ [Manjari magpole'an saga a'a inān kamemon.]

8

Pasal D'nda Ta'abut Maghinang Ala'at

¹ Sagō' patukad si Isa pehē' ni būd Kayu Jaitun. ² Pagdai' llaw pa'in, pehē' iya pabing ni langgal pagkulbanan. Magtipunan ni iya saga a'a aheka ati aningkō' iya amandu'an sigām. ³ Manjari aniya' dakayu' d'nda binowa ni iya e' saga guru sara' agama maka e' saga Parisi. D'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad. Pinatampal iya ma kaheka'an a'a inān kamemon.

⁴ Yuk saga Parisi ni si Isa, "Tuan guru, d'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad. ⁵ Na, bang ma sara' bay pang'bbahan kitam e' si Musa, ya hukuman ma d'nda buwattitu subay binantung maka batu pinapatay. Na, bang ma ka'a?" ⁶ Buwattē' pamissala sigām panulay sigām ma si Isa, kalu aniya' sā'

ma panambungna, jari aniya' sababan panuntut sigām ma iya. Saguwā' patondok sadja si Isa anulat ma kuwit tana' maka tōng tudlu'na.

⁷ Na sabu pa'in iya sinumariya e' sigām, patongas iya ati yukna ni sigām, "Sai-sai kam dalam taga-dusa, wajib iya parahū amantung d'nda itu." ⁸ Jari patondok iya pabīng anulat isab ma kuwit tana'. ⁹ Pagkale pa'in e' sigām pah'ling si Isa itu, magtūy sigām ala'an kamemon dangan maka dangan, tinagna'an min matto'a sampay ni kasehe'an. Luwal si Isa tabba maina'an, maka d'nda masi ma bay pan'nggehanna. ¹⁰ Pagtongas si Isa pabīng, yukna ni d'nda, "Maingga na sigām, arung? Dalam aniya' amat'nna'an ka'a hukuman?"

¹¹ "Dalam aniya', Tuwan," yuk sambung d'nda.

"Na," yuk si Isa, "minsan aku, mbal du aku amat'nna'an ka'a hukuman. Amole' na ka pehē' sagō' da'a angandusa pabīng."

Si Isa Ibarat Sawa

¹² Puwas e' amissala si Isa ma saga Parisi pabīng, yukna, "Aku itu sawa pamasawa pikilan manusiya'. Sasuku ameya' ma aku, mbal to'ongan pal'ngangan ma deyom kalendoman sabab aniya' ma deyom pikilanna sawa ya makabuwan kallum ma manusiya'."

¹³ Yuk saga Parisi ni si Isa, "Ka'a ilu anaksi'an di-nu na. Mbal tab'nnal saksi'nu bang ka hal anaksi'an di-nu."

¹⁴ Anambung si Isa, yukna, "Minsan aku anaksi'an di-ku, mattan asal panaksi'ku sabab kata'uwanaku du bang minningga aku, maka bang pi'ingga papehē'anku. Sagō' ka'am ilu, mbal kata'uwanbi bang minningga aku atawa bang pi'ingga. ¹⁵ Bang aniya' hukumbi, paghona'hona' manusiya' ya pameya'anbi. Aku itu mbal angahukum a'a. ¹⁶ Sagō' abila aku saupama angahukum, abontol du hukumanku sabab ngga'i ka aku dangan-danganaku ya angahukum. Duwangan kami angahukum sabab ginapi' aku e' Mma'ku, ya bay amapi'itu aku. ¹⁷ Tasulat ma deyom sara'bi," yuk si Isa, "bang duwangan ya anaksi' bo' maguyun panaksi' sigā, magtalawa' na. ¹⁸ Jari b'nnal bissalaku sabab duwa saksi'ku maguyun. Anaksi'an aku di-ku, maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi'an aku du isab."

¹⁹ Tinilaw si Isa e' saga Parisi, yuk sigām, "Maingga mma'nu?"

Yuk sambung si Isa, "Mbal kata'uwanbi Mma'ku, maka aku isab mbal kata'uwanbi. Sabab bang bay aku kata'uwanbi, ya du Mma'ku bay du isab kata'uwanbi." ²⁰ Binissala itu si Isa sabuna magpandu' ma deyom langgal pagkulbanan, ma atag pamat'nna'an saga tu'ung pangahūgan sarakka. Sagō' dalam aniya' makasaggaw iya sabab dalam gi' ta'abut waktu ya pangangganta' Tuhan.

²¹ Manjari itu binalik e' Isa bay pamissalana ma saga a'a inān, yukna, "Sōng na aku ala'an. Pihabi du aku sagō' mbal aku tabākbi. Amatay sadja kam ma mbal ta'ampun dusabi. Mbal kam makapehē' ni papehē'anku."

²² Angkan magtilaw-tilaw saga nakura' Yahudi, yuk sigām, "Amap-atay iya di-na bahā', ya angkan yukna in kita mbal makapehē' ni papehē'anna?"

²³ Amissala gi' si Isa, yukna, "Ka'am ilu porol asal ma babaw dunya itu. Sagō' aku itu, sulga' ya lahatku. Kajarihanbi asal min dunya, bo' kajarihanbi ngga'i ka. ²⁴ Angkan kam haka'anku, in ka'am amatay sadja ma mbal ta'ampun dusabi. Sabab bang mbal pagkahagadbi bay pah'lingku ma pasal baranku bang sai aku, tantu kam amatay ma dusabi."

²⁵ "Sai ka to'ongan?" yuk tilaw sigām.

Anambung si Isa, yukna, “Buwat bay pangahakaku ma ka'am sangay min katagna'. ²⁶ Maka aheka gi' pah'lingku pangahukum paldusahanbi. Daipara b'nnal sadja ya bay amapi'itu aku. Jari ai-ai takaleku min iya, ya he' sadja pangahakaku ma saga manusiya' ma dunya itu.”

²⁷ Saguwā' halam tahati e' sigām in Mma'na Tuhan ya pinagbissala itu e' si Isa. ²⁸ Angkan yukna ni sigām, “Bang aku Anak Manusiya' ta'angkatbi na ni hāg, minnē' kata'uanbi in aku baranku ya pah'lingku. Kata'uanbi isab halam aniya' tahnangku bang min baran-baranku sadja, maka ai-ai pamandu'ku bay pamandu' aku e' Mma'ku. ²⁹ Taptap pagapi' ma aku ya bay amapi'itu aku. Mbal aku pinasagaran e'na, sabab hinangku sadja ai-ai makasulut iya.” ³⁰ Pagkale saga a'a inān ma pamissala si Isa, aheka sigām angandol ma iya.

A'a Banyaga' maka A'a Ngga'i Ka Banyaga'

³¹ Jari itu ah'ling si Isa ni saga Yahudi ya am'nnal ma iya. “Bang kam atuyu' ameya' ma pandu'ku,” yukna, “mulidku na kam sab'nnal-b'nnal. ³² Makata'u du kam bang ingga ya kasab'nnalan min Tuhan, jari kasab'nnalan ya angaliyus ka'am min pagbanyaga'an.”

³³ Anambung sigām, yuk-i, “Oy! Kami itu panubu' si Ibrahim. Halam kami bay tabanyaga' e' sai-sai. Angay ka makabissala in kami papuwas min pagbanyaga'an?”

³⁴ Yuk sambung si Isa, “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magdusa binanyaga' du e' baya'na magdusa. ³⁵ Banyaga' itu mbal kakkal ma okoman tag-dapu. Ya kakkal maina'an anakna lissi. ³⁶ Angkan bang Anak Tuhan ya amalimaya ka'am min pagbanyaga'an, tantu du kam alimaya. ³⁷ Kata'uwanku, panubu' kam asal si Ibrahim. Sagō' bilahi kam amapatay aku sabab mbal tataima'bi pandu'ku. ³⁸ Ya pamandu'ku ma ka'am itu bay pamata'u aku e' Mma'ku. Sagō' nihinang e'bi saga hinang bay pamata'u ka'am e' pag'mma'anbi.”

³⁹ Yuk saga Yahudi, “Si Ibrahim ya pag'mma'an kami.”

Yuk si Isa, “Bang bay kam b'nnal saga panubu' si Ibrahim, bay du tas'ppubi si Ibrahim maghinang saga hinangna. ⁴⁰ Sagō' bilahi kam amapatay aku saukat na kam bay haka'anku pasal kasab'nnalan bay takaleku min Tuhan. Halam bay makahinang buwattē' si Ibrahim. ⁴¹ Ya hinangbi na pa'in saga kahinangan mma'bi!”

Magtūy anambung saga a'a inān, yuk sigām, “Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya pag'mma'an kami. Maka kami itu anakna lissi.”

⁴² Yuk si Isa, “Bang Tuhan b'nnal pag'mma'anbi, bay du kam alasan aku sabab min Tuhan aku angkanna aku maitu. Halam aku bay pi'itu min pagnahu'-nahu'ku, sagō' pinapi'itu aku e' Tuhan. ⁴³ Angay mbal tahatibi bissalaku? Sabab mbal kam makatatas akale ma lapal pamandu'ku.”

⁴⁴ Yuk si Isa gi' ni sigām, “Nakura' saitan ya pag'mma'anbi. Ya angutbi subay ameya' ma kabaya'an mma'bi. Pamapatay asal iya min katagna'. Halam iya bay ameya' ma kasab'nnalan sabab halam aniya' b'nnal ma deyom kajarihanna. Kabiyaksahanna magputing angka iya magputing na pa'in. Putingan to'ongan iya maka po'onan iya kaputingan kamemon.

⁴⁵ Sagō' aku,” yuk si Isa, “b'nnal sadja pah'lingku, ya po'on ka'am mbal magkahagad ma aku. ⁴⁶ Halam aniya' ma ka'am makatōngan aku dusa. B'nnal sadja pah'lingku, jari angay aku mbal pagkahagadbi? ⁴⁷ Bang a'a ganta' suku' Tuhan, ameya' iya ma pandu' Tuhan. Sagō' ka'am ilu ngga'i ka suku' Tuhan, angka kam mbal bilahi ameya'.”

Si Isa maka si Ibrahim

⁴⁸ Sakali sinambungan si Isa e' saga nakura' Yahudi he', yuk sigām, "Taluwa' ya bay yuk kami, in ka'a ngga'i ka Yahudi. A'a Samariya ka, maka pasōran ka saitan!"

⁴⁹ Yuk si Isa, "Halam aku pasōran saitan. Aku itu, mahaldika'ku sadsa Mma'ku, sagō' ka'am ilu hal angahalipulu aku. ⁵⁰ Mbal aku amiha kamahaldika'anku. Aniya' saddy amiha, jari in iya angahukum. ⁵¹ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku ameya' ma pamandu'ku mbal to'ongan amatay salama-lama."

⁵² "Na," yuk sigām, "makatantu kami to'ongan in ka'a kasōran saitan! Minsan si Ibrahim maka kanabi-nabihan kamemon, wa'i magpatayan. Ati yuknu mbal magkamatay salama-lama sasuku ameya' ma pamandu'nu. ⁵³ Angay, palabi bahā' kawasanu min kawasa ka'mbo'an kami si Ibrahim? Minsan si Ibrahim, minsan saga kanabi-nabihan kamemon, bay du sigām amatay. Sai ka bahā' angka ka magnahu'-nahu' buwattilu?"

⁵⁴ Anambung isab si Isa, yukna, "Bang aku saupama angamahaldika' di-ku, dalam aniya' kapūsanna. Sagō' Mma'ku ya angamahaldika' aku, ya yukbi in iya pagtuhananbi. ⁵⁵ Mbal minsan kata'uwanni Tuhan, sagō' aku ya ata'uwann iya. Bang saupama yukku in aku mbal makata'uwann Tuhan, na, putingan aku buwat ka'am. Daipara kata'uwannu asal Tuhan, maka beya'ku saga panoho'anna. ⁵⁶ Ka'mbo'anbi si Ibrahim inān, bay kinōgan pagka kata'uwanna aniya' waktu sinosōng kapang'nda'na ma aku pi'itu ni dunya. Manjari pag'nda'na ma kapi'ituku landu' iya akōd."

⁵⁷ Anambung sigām ma si Isa, yuk-i, "Buwattingga kapag'nda'nu maka si Ibrahim? Mbal gi' minsan limampū' tahun umulnu."

⁵⁸ Yuk si Isa gi' ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma dalam gi' si Ibrahim bay nianakan, asal na aku." ⁵⁹ Manjari saga Yahudi inān angā' batu pamantung sigām ma si Isa, daipara palimbu iya ati paluwas min langgal pagkulbanan e'.

9

Kauli'an A'a bay Buta min Deyom Kandang

¹ Pal'ngngan pa'in si Isa, aniya' dakayu' l'lla ta'nda'na, a'a bay abuta min deyum kandang. ² Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Tuwan guru, angay a'a itu abuta? Min dusana atawa min dusa ina'-mma'na?"

³ Yuk sambung si Isa, "Ya kabutana itu ngga'i ka ma sabab dusana atawa dusa matto'ana. Abuta iya supaya iya pama'nda'an kawasa Tuhan.

⁴ Sat'ggol dalam pas'ddop llaw, subay hinangta saga hinang Tuhan ya bay amapi'itu aku," yuk si Isa. "Bang ta'abut na sangom, dalam aniya' makapaghinang. ⁵ Sat'ggolku maitu ma dunya amuwan aku kasawahan ma pikilan manusia'."

⁶ Apuwas pah'lling si Isa itu, angaludja' iya ni tana'. Pinapaglamugay ludja' maka tana' nihinang pisak, ati niakup e'na bo' pineheran ni mata a'a abuta inān. ⁷ Yuk si Isa ni iya, "Pehē' ka ni tigbaw Silowam akula'up." (Ya hati Silowam itu, "pinabeya'".) Manjari pehē' na l'lla buta inān akula'up. Pagbīngna minnē', maka'nda' na iya.

⁸ Ta'nda' iya e' saga sehe'na dalūng maka e' saga a'a bay maka'nda' iya angamu' sarakka. Yuk sigām, "Ya na itu bahā' a'a bay aningkō' angamu' sarakka inān?"

⁹ Yuk kasehe'an, "Aho', ya na ko'."

Yuk kasehe'an isab, "Ngga'i ka. Hal iya angaluwa a'a buta he'."

Saguwā' ah'lling magbaran in a'a buta, yukna, "Aku na ko' itu."

¹⁰ "Buwattingga angkan kaka'nda'nu?" yuk tilaw sigām.

¹¹ Anambung iya, yukna, "A'a niōnan si Isa bay angakup pisak pineheran ni matakū. Puwas e' sinō' aku pehē' ni tigbaw Silowam akula'up, ati pehē' aku. Makakula'up pa'in, magtūy aku maka'nda'."

¹² "Maingga na a'a inān?" yuk sigām.

Yuk sambungna, "Sitta'a, mbal kata'uwanku."

A'a bay Abuta Pinariksa' e' saga Parisi

¹³ Sakali binowa l'lla bay abuta ni saga Parisi. ¹⁴ Na, ya l'law kapangakup pisak e' si Isa maka kapamauli'na mata a'a buta he', l'law Sabtu'. ¹⁵ Manjari pinariksa' a'a itu e' saga Parisi bang buwattingga iya maka'nda'. Yukna ma sigām, "Bay iya amat'nna' pisak ni matakū. Puwas e' akula'up aku. Pagkula'up itu magtūy aku maka'nda' na."

¹⁶ Yuk saga Parisi kasehe', "A'a inān ngga'i ka min Tuhan, sabab talanggalna sara' pasal l'law Sabtu' pagka buwattē' hinangna."

Sagō' yuk kasehe', "Bang a'a dusahan, mbal tahinangna buwat saga hinang makainu-inu itu." Manjari mbal maguyun pikilan sigām.

¹⁷ Ma katapusanna atilaw sigām pabalik ma a'a buta he', yuk-i, "Ya yuknu in matanu bay kauli'an e' a'a inān. Sai iya, bang ma bistahannu?"

Yuk a'a bay abuta he', "Bang ma aku, in iya dakayu' nabi."

¹⁸ Sagō' mbal am'nnal saga nakura' Yahudi in a'a inān bay buta tagna'. Angkan nilinganan ina'mma'na e' sigām bo' tinilaw. ¹⁹ Yuk sigām, "A'a itu, anakbi bahā'? B'nnal bahā', asal buta iya min deyom kandang? Buwattingga kaka'nda'na itu?"

²⁰ Yuk saga matto'ana, "Aho', anak kami ko' itu. Maka b'nnal isab, abuta iya asal min deyom kandang. ²¹ Sagō' mbal kata'uan kami bang buwattingga bay kaka'nda'na atawa bang sai bay makauli' matana. Tilawunbi iya. Asangpot na iya, ata'u du anambung." ²² Buwattē' panambung saga matto'a l'lla he' sabab tināw sigā ma pagnakura'an. Sabab bay na maggara' saga nakura', bang aniya' a'a magsab'nnal ma si Isa in iya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, mbal pinasōd ni deyom langgal. ²³ Angkan yuk matto'ana, "Tilawunbi iya, asangpot na iya."

²⁴ Jari itu a'a bay abuta he' nilinganan pabalik e' saga nakura' Yahudi. Yuk sigām ni iya, "Pasapahanta ka, saksi'tam Tuhan. Kata'uan kami, dusahan asal a'a bay amauli' ka'a."

²⁵ Anambung a'a he', yukna, "Mbal kata'uwanku bang iya taga-dusa atawa halam. Sagō' bang ma pana'uku, bay aku buta ati maka'nda' na aku."

²⁶ Tinilaw iya pabalik e' sigām, yuk-i, "Ai bay hinangna ni ka'a? Buwattingga e'na amauli' matanu?"

²⁷ Anambung iya, yukna, "Bay na kam haka'anku sagō' mbal aku kalebi. Angay kam bilahi akale pabing? Baya'an kam bahā' magpamulid ma iya?"

²⁸ Pinah'llingan iya la'at e' saga nakura' inān, yuk sigām, "Ka'a mulidna. Kami itu mulid si Musa. ²⁹ Kata'uan kami in si Musa bay kapalmanan e' Tuhan. Saguwā' a'a ina'an, mbal minsan kata'uan kami bang minningga."

³⁰ Anambung a'a bay abuta, yukna, "Ainu-inu aku. Mbal iya kata'uanbi bang minningga, sagō' makapauli' iya matakū. ³¹ Kata'uwantam in Tuhan mbal akale ma a'a dusahan. Ya kinale e' Tuhan bang a'a magmatāwan iya maka maghinang kabaya'anna. ³² Sangay min katagna' dunya, yamboho' kita makakale aniya' makapauli' a'a bay buta min deyom kandang. ³³ Abila

a'a inān ngga'i ka min Tuhan, tantu iya mbal makahinang saga hinang buwattitu."

³⁴ Pinabukagan iya e' sigām, yuk-i, "Dusahan ka min llaw kapaganak ma ka'a sampay ni kaheyanu, ati pandu'annu kami bahā'?" Jari pinaluwas iya e' saga nakura' inān min deyom langgal.

Manusiya' Sali' Hantang Buta

³⁵ Takale pa'in e' si Isa pasal a'a bay buta inān pinaluwas na min deyom langgal, magtūy pehē' si Isa amiha iya. Tabāk pa'in iya, yuk si Isa, "Magkahagad ka bahā' ma a'a niōnan Anak Manusiya'?"

³⁶ Anambung a'a itu, yukna, "Sai iya, Tuwan? Haka'in aku supaya aku magkahagad ma iya."

³⁷ Yuk si Isa ma iya, "Ta'nda'nu na iya, maka itiya' na iya anuli-nulihan ka'a buwattina'an."

³⁸ Magtūy pasujud a'a itu ma dahuan si Isa, maka e'na ah'lling, "Tuwan Panghū', magkahagad aku ma ka'a."

³⁹ Yuk si Isa, "Angkan aku pi'itu ni dunya, supaya papagsaddiku saga manusiya'. Jari sasuku a'a bay buta maka'nda' du, maka sasuku bay maka'nda' tabuta du."

⁴⁰ Takale pa'in pah'lling si Isa itu e' saga Parisi kasehe'an bay maina'an, atilaw sigām ma iya. Yuk sigām, "Kami bahā' pah'llingnu sali' hantang buta?"

⁴¹ Anambung si Isa, yukna, "Abila kam bay buta, mbal du kam katōngan dusa. Pagka yukbi in ka'am maka'nda' du, na, taga-dusa gi' kam sabab mbal beya'bi kabaya'an Tuhan."

10

Pasal A'a Angupiksa' saga Bili-bilina

¹ Manjari magparalilan si Isa, yukna, "B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, bang aniya' a'a pasōd ni deyom kuralan bili-bili, ma halam palabay min lawang sagō' pasōd min palabayan saddi, a'a inān panangkaw maka pangalangpas. ² Sagō' bang a'a pasōd min lawang, ya na ina'an a'a angupiksa' bili-bili. ³ Tantu iya niukaban e' tunggu' lawang. Paglinganna ōn saga bili-bilina pakaniya-pakaniya, tapanhid suwalana e' sigām ati bowana sigām paluwas min deyom kural. ⁴ Makaluwas pa'in, parahū iya ati paturul saga bili-bili min buli'anna sabab tapanhid suwalana. ⁵ Bang a'a saddi, mbal du tinurul e' bili-bili. Alahi sadja sigām sabab mbal tapanhid suwalana." ⁶ Kissa itu bay pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān sagō' halam tahati e' sigām.

⁷ Angkana ah'lling si Isa ma sigām pabalik, yukna, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, aku itu ibarat lawang palabayan saga bili-bili.

⁸ Saga a'a bay pi'itu dahū min aku sali' a'a anangkaw, a'a angalangpas. Saguwā' halam sigām kinale e' saga a'a suku'ku. ⁹ Aku itu ibarat lawang," yuk si Isa. "Sai-sai pasōd labay min aku, lappasan du iya. Limaya du iya magsōd-luwas ati makabāk iya kalluman. ¹⁰ Bang a'a angalangpas, halam aniya' gawina pi'itu saddi min anangkaw maka amapatay maka amaka'at. Sagō' ya gawiku pi'itu amuwan kallum ma manusiya', kallum mamarahi hāpna.

¹¹ "Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp sidda pangupiksa'na ma saga bili-bilina. A'a inān maglilla' amatay ma sabab sigām. ¹² Sagō' mbal magparuli to'ongan a'a ginadjihan anunggu' sabab ngga'i ka iya tag-dapu. Angkan bang aniya' ta'nda'na ero' talun pasekot, magtūy

pasagaranna saga bili-bili ati alahi iya minnē'. Saga bili-bili kasehe' tas'kkat e' ero', kasehe' akaukanat. ¹³ Ya angkan a'a inān alahi sabab ginadjihan sadja iya. Halam aniya' pagka'inoganna ma saga bili-bili. ¹⁴⁻¹⁵ Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp pangupiksa'na ma saga bili-bilina. Kami maka Mma'ku magkata'u to'ongan. Damikiyanna aku maka saga a'a suku'ku, ata'u aku ma sigām maka ata'u sigām ma aku. Maglilla' isab aku amatay ma sabab sigām. ¹⁶ Aniya' gi' saga a'a suku'ku saddi minnit. Ibarat sigām bili-bili ma kuralan saddi. Ya du sigām subay bowaku. Angasip du sigām ma suwalaku ati pagdakayu'ku sigām, manjari dakayu' du angupiksa' sigām kamemon.

¹⁷ "Kinalasahan aku e' Mma'ku Tuhan sabab maglilla' aku amatay bo' supaya bawi'ku kallumku pabīng. ¹⁸ Halam aniya' taga-kapatut amapatay aku, sabab aku ya magkabaya'an amatay maka mbal. Taga-kapatut aku maglilla' kallum baranku, maka taga-kapatut amakallum baranku pabīng. Panoho'an Mma'ku ko' itu ma aku."

¹⁹ Makakale pa'in saga a'a ma pamissala si Isa inān, magtūy sigām abahagi' duwa pabalik. ²⁰ Aheka sigām angupama, yuk-i, "A'a itu sinōd saitan! Binelaw! Angay iya kalebi?"

²¹ Sagō' yuk kasehe'an, "Bang a'a kasōran saitan mbal iya makabissala buwat pamissalana itu. Maka bang saitan, mbal tapa'nda'na a'a buta."

Mbal Magkahagad saga Yahudi

²² Manjari timpu paghagut na, waktu isab Paghinang Pagsussi ma langgal pagkulbanan ma Awrusalām. ²³ Ina'an si Isa ma deyum langgal lum'ngnan ma saurung ya niōnan Saurung Sulayman. ²⁴ Jari magtimukan saga a'a pehē' ni sakalibutna. Yuk sigām ni iya, "At'ggol gi' ka bahā' amahati kami bang sai ka? Bang ka b'nnal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, subay kami haka'annu pahāp."

²⁵ Anambung si Isa, yukna, "Bay na kam haka'anku sagō' halam aku bay pagkahagadbi. Ya amata'uwān ka'am bang sai aku, ya na saga hinang makainu-inu bay hinangku min ōn Mma'ku. ²⁶ Sagō' mbal aku pagkahagadbi sabab ka'am ilu ngga'i ka saga bili-biliku, ngga'i ka suku'ku. ²⁷ Saga bili-biliku angasip du ma suwalaku. Kata'uwanku sigām maka paturul du sigām ma aku. ²⁸ Buwananku sigām kallum kakkal ni kasaumulan. Mbal to'ongan sigām amutawan min Tuhan sumiyan-sumiyan, maka halam aniya' makaragtu' sigām min komkomanku. ²⁹ Bay sigām pamasuku'an aku e' Mma'ku, maka akawasa iya min kamemon. Halam aniya' makaragtu' saga a'a suku'ku min komkomanna. ³⁰ Aku maka Mma'ku dakayu' du."

³¹ Pagkale saga a'a ma lling si Isa he', amuwa' sigām batu pabīng pamantung sigām ma iya. ³² Yukna ni sigām, "Aheka hinang ahāp bay pa'nda'anku ni ka'am, saga hinang bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Hinang ingga ya kab'nsihanbi, ya angkan kam bilahi amantung aku?"

³³ Yuk sambung saga a'a inān, "Ngga'i ka ma sabab hinangnu ahāp ya angkan kami magbamba amantung ka'a, sagō' ma sabab llingnu pangkal tudju ni Tuhan. Manusiya' sadja ka, bo' pa'in maglaku-laku ka in ka'a Tuhan."

³⁴ Yuk si Isa ni sigām, "Na, tasulat asal ma deyum Kitab Tawrat ya pamissala Tuhan ni saga manusiya'. Yuk-i, 'Ka'am ilu saga tuhan.' ³⁵ Na, kata'uwantam in kamemon tasulat ma deyum Kitab mbal to'ongan apinda salama-lama. Bang Tuhan angōn tuhan ma saga a'a bay pamuwananna lapalna, ³⁶ ya lagi'na aku patut niōnan Anak Tuhan. Sabab tapene' aku

e' Tuhan bo' ma iya sadja, maka pinapi'itu aku e'na ni dunya. Jari angay yukbi in aku ah'ling pangkal tudju ni Tuhan pagka yukku in aku Anak Tuhan? ³⁷ Bang aku saupama mbal anghinang saga hinang kabaya'an Mma'ku, da'a aku pagkahagarunbi. ³⁸ Sagō' bang magtaluwa' hinangu maka kabaya'an Tuhan, na, pagkahagarunbi kahinanganku sadja, minsan kam mbal makab'nna' ma pah'lingku. Sabab minnē' kata'uwanni to'ongan maka tahatibi in Mma'ku maka aku dakayu' du." ³⁹ Magtūy pasulay saga a'a inān pabalik anaggaw si Isa, sagō' makapuwas iya min pang'ntanan sigām.

⁴⁰ Puwas e' pabalik si Isa pehē' ni dambila' sapa' Jordan, ni bay pagpandihan saga a'a e' si Yahiya waktu tagna'. Pat'nna' si Isa maina'an daka pilambahangi. ⁴¹ Jari aheka a'a pehē' ni iya. Yuk suli-suli sigām, "Si Yahiya dalam bay makahinang saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, sagō' b'nna' sadja kamemon bay pah'lingna pasal si Isa." ⁴² Ati aheka a'a mahē' angandol ma si Isa.

11

Kamatay si Lasarus

¹ Na, aniya' dakayu' l'lla asaki, ōnna si Lasarus. Ina'an iya maglahat ma kaluma'an Betani maka duwangan danakanna d'nda, si Mariyam maka si Marta. ² In si Mariyam dakayu' d'nda ya amu'usan ns'llan pahamut ni tape' Panghū' Isa bo' sapuhanna maka bu'unna. ³ Jari itu, pagga abangat saki si Lasarus, aniya' lapa' pinabeya' e' duwangan danakanna ni si Isa, yuk-i, "Tuan, asaki bagaynu ya kalasahannu."

⁴ Takale pa'in lapa' itu e' si Isa, yukna, "Ya kamaujuran saki si Lasarus inān ngga'i ka du kamatatay, sagō' sanglit ni Tuhan, supaya sinanglitan isab Anak Tuhan." ⁵ Na, alasa asal si Isa ma t'llungan magdanakan inān, disi Marta maka si Mariyam maka si Lasarus. ⁶ Sagō' pagta'una in si Lasarus wa'i asaki, angagad gi' iya duwang'llaw mahē' ma pat'nna'anna. ⁷ Yuk si Isa ni saga mulidna, "Sūng kitam pabīng pehē' ni lahat Yahudiya."

⁸ Yuk saga mulidna ni iya, "Tuan Guru, baha'u ka arak pinagbantung e' saga Yahudi bo' ka pinapatay. Ati maggara' na ka isab pabīng pehē'?"

⁹ Anambung si Isa, yukna, "Da'a kam asusa. Aniya' sangpū' maka duwanjām kasawahan ma deyom dang'llaw. Bang kita ganta' lum'ngngan ma waktu llaw mbal makarugtul tape'ta sabab asawa asal dunya. ¹⁰ Sagō' bang kita lum'ngngan waktu sangom makarugtul sadja sabab ma deyom kita lendom." ¹¹ Akatis pa'in lling si Isa itu, yukna ni saga mulidna, "Si Lasarus bagaytam inān wa'i tatuli. Sagō' pehē' aku amati' iya."

¹² Yuk saga mulidna ni iya, "Tuan, pauli' du iya bang hal atuli."

¹³ Kinata'uan asal e' si Isa in si Lasarus amatay na, sagō' bang ma pangannal saga mulidna dī tuli ya pagpa'inna. ¹⁴ Angkan pinatampal e' si Isa llingna, yukna, "Amatay na si Lasarus. ¹⁵ Ahāp aku dalam makamahē' ma Betani ma waktu kasaki si Lasarus, sabab tantu du kam angandol ma aku bang ta'nda'bi ka-e'ku ma iya. Sūng kitam pehē'."

¹⁶ Manjari si Tomas, ya niranglay K'mbal, ah'ling ni saga pagkahina, yukna, "Sūng. Parongan kitam kamemon minsan kitam paunung ma iya sampay ni kamatatay."

Si Isa ya Po'onan Kallum

¹⁷ At'kka pa'in disi Isa ni Betani, tata'una mpat llaw na bay kapangubul si Lasarus. ¹⁸ Betani itu asal asekot ni Awrusalem, saga dabatu lawakna,

19 jari aheka saga a'a min lahat Yahudiya magbunyug pehē' ni si Mariyam maka ni si Marta pasal kamatay danakan sigā l'lla. 20 Manjari itu, takale pa'in e' si Marta pasal si Isa ilu na, pehē' iya anampang. Si Mariyam tabba ma deyom luma'. 21 Magbāk pa'in si Marta maka si Isa, yukna ni si Isa, "Tuwan Panghū", bang ka bay maitu mbal du bay amatay danakanku! 22 Sagō' kata'uwanku, minsan ma buwattitu, nirūlan ka e' Tuhan ma ai-ai amu'nu."

23 Yuk si Isa ni iya, "Allum du danakannu pabīng."

24 Yuk si Marta, "Aho', Tuwan, kata'uwanku. Pabangun du iya ni kallum ma llaw kahinapusan."

25 Yuk si Isa ni iya, "Aku ya magpakallum saga a'a magpatayan, maka aku ya po'onan kallum. Sai-sai angandol ma aku allum du minsan iya amatay na. 26 Sasuku isab allum bo' angandol ma aku, mbal magkamatay sampay ni kasaumulan." Manjari atilaw si Isa ni si Marta, yukna, "Magkahagad ka bahā'?"

27 "Aho', Panghū'ku," yuk si Marta, "magkahagad aku in ka'a Al-Masi, Anak Tuhan, ya lagaran kami pi'itu ni dunya."

28 Akatis pa'in lling si Marta itu, pehē' iya angalinganan danakanna si Mariyam bo' yampa singu'-singu'na, yukna, "Itiya' na Tuwan Guru amiha ka'a." 29 Pagkale itu e' si Mariyam, pabuhat iya min paningkō'anna bo' parai'-dai' pehē' ni si Isa. 30 Dalam gi' makasampay si Isa pehē' ni kaluma'an sagō' ina'an iya masi gi' ma bay pasampangan si Marta ma iya. 31 Aniya' saga a'a ma luma' magtingkō'an maka si Mariyam. Jari pag'nda' sigām ma iya pabuhat maka paluwas magdai'-dai', magtūy du sigām paturul. Pangannal sigām in si Mariyam pehē' ni kubul maglemong mahē'.

32 Sagō' si Isa ya papehē'anna. Pag'nda'na ma si Isa pasujud iya ni dahuan tape'na, maka yukna, "Panghū'ku, bang ka bay maitu, mbal du bay amatay danakanku."

33 Maka'nda' pa'in si Isa ma si Mariyam maglemong, sampay saga sehe'na Yahudi ameya'-meya' isab maglemongan, magtūy iya angandu'-ngandu' maka ahansul deyom atayna. 34 "Maingga," yukna, "bay pangubulanbi iya?"

Yuk sigām, "Tuwan, pi'itu ka nda'un."

35 Anangis si Isa.

36 Yuk suli-suli saga a'a he', "Nda'unbi ba kaheya lasana ma si Lasarus."

37 Sagō' yuk kasehe', "Si Isa itu bay makapaka'nda' saga a'a buta. Angay dalam tatabangna si Lasarus bo' mbal amatay?"

Kapakallum si Isa ma si Lasarus

38 Na, angandu'-ngandu' si Isa pabīng bo' pehē' ni kubul. In kubul inān bay ma deyom songab batu maka aniya' batu panambol iya. 39 Pagt'kka sigām ni kubul, yuk si Isa, "La'aninbi batu ilu."

Sagō' ah'lling si Marta, danakan a'a bay amatay itu. Yukna ni si Isa, "Abau na iya, Tuwan, sabab ka'mpat llawna na."

40 Yuk si Isa ma iya, "Bay na ka haka'anku, maka'nda' ka kawasa Tuhan, bang pa'in ka magkahagad." 41 Sakali nila'anan e' sigām batu panambol kubul. Pahangad si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "magsukul aku sabab takalenu pangamu'ku. 42 Kata'uwanku in ka'a akale na pa'in ma aku, sagō' paluwasku bissalaku itu ma sabab saga a'a itu supaya sigām am'nnal in ka'a bay amapi'itu aku." 43 Pagubus bissalana itu, angalingan iya pakosog yukna. "Lasarus! Paluwas ka pi'itu."

⁴⁴ Magtūy paluwas a'a bay amatay. Masi saputna ma tape'-tanganna maka masi turung-mukana. Yuk si Isa ni sigām, "La'aninbi saputna ilu, bo' pasagarinbi iya pal'ngnganan di-na."

Pinagisunan si Isa bo' Sinaggaw

(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)

⁴⁵ Aheka saga a'a, bay pina'an ni si Mariyam, maka'nda' hinang si Isa itu ati magkahagad na sigām ma iya. ⁴⁶ Sagō' aniya' sigām kasehe' pehē' ni saga Parisi anumbung pasal bay hinang si Isa. ⁴⁷ Angkana saga Parisi maka saga imam nakura' bay amapagtipun Tumpukan Maghuhukum*. Yuk sigām, "Ai bahā' hinangtam ni a'a itu? Aheka na paltanda'an kainu-inuhan a'a, tahnang e'na. ⁴⁸ Bang iya pasangdantam," yuk sigām, "tantu magkahagad saga a'a kamemon ma iya. Ati pi'itu saga nakura' Rōm angamula bangsatam sampay langgaltam."

⁴⁹ Aniya' dakayu' anambung, ōnna si Kayapas. Imam Muwallam iya ma tahun ina'an-i. Yuk si Kayapas itu, "Sali' halam aniya' panghatibi. ⁵⁰ Hatiunbi itu: padpad magmula katibu'ukan bangsatam kamemon, ahāp lagi' bang dakayu' a'a sadja amatay ganti'tam kamemon."

⁵¹ Ya pinagba'at itu e' si Kayapas ngga'i ka min baranna. Buwattē' pah'lingna sabab in iya Imam Muwallam ma tahun ina'an-i. Angkan tapagba'at e'na in si Isa subay pinapatay pangangganti' bangsa Isra'il.

⁵² Ngga'i ka hal bangsa Isra'il, saguwā' amatay iya pangangganti' saga panganak Tuhan ya apulak-palik ma kalahat-lahatan bo' supaya sigām pinapagdakayu'. ⁵³ Jari itu, tinagna'an min llaw ina'an-i, maggara' na saga a'a inān amapatay si Isa. ⁵⁴ Angkan iya mbal na patampal ni kaheka'an a'a mahē' ma lahat Yahudiya. Gom pa'in iya maka saga mulidna ala'an pehē' ni Epra'im, kauman ma bihing lahat paslangan, ati maina'an iya pat'nna' maka saga mulidna.

⁵⁵ Manjari asekot na paghinang saga Yahudi ya niōnan Hinang Paglakad. Aheka saga a'a min kalahat-lahatan wa'i patukad ni Awrusalam magpandi sussi bo' supaya sigām manjari palamud ma paghinang. ⁵⁶ Amiha na pa'in sigām ma si Isa kalu iya ina'an ma Awrusalam, jari atipun pa'in sigām ma deyom langgal pagkulbanan, magkihaka sigām dangan maka dangan. Yuk sigām, "Ai ma pikilanbi? Pi'itu bahā' si Isa ni paghinangan? Arai' mbal, ā?" ⁵⁷ Buwattē' pagbissala sigām sabab aniya' bay panoho'an saga imam alanga maka saga Parisi, bang aniya' kono' makata'uwān kamaina'an an si Isa, subay pata'una magtūy saga nakura' supaya iya sinaggaw.

12

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut

(Matiyu 26:6-13; Markus 14:3-9)

¹ Nnom llaw la'a bo' Hinang Paglakad, at'kka si Isa ni Betani, kaluma'an si Lasarus ya a'a bay pakallumna min kamatayna. ² Mahē' pa'in si Isa, sinakapan iya kinakan e' saga a'a mahē' pagmahaltabat sigām ma iya. Si Marta anabang magbowa bubuhatan, ati si Lasarus maka a'a kasehe'an ina'an dangkakanan maka si Isa. ³ Manjari itu ningā' e' si Mariyam tonga' kilu ns'llan pahamut, ōnna narda. Ns'llan itu halam aniya' lamud-lamudna, ahalga' sidda. Binu'usan e' si Mariyam ns'llan pahamut itu ni

* **11:47** 11:47 Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' maka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

tape' si Isa bo' sapuhanna maka bu'unna. Asaplag deyum luma' e' hamut ns'llan e'.

⁴ Manjari anu'al si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa. Ya na ko' itu a'a song anukbalan si Isa ni saga bantana. ⁵ "Oy!" yuk si Judas. "Arapun pahamut ilu pinab'llihan ati b'llihanna pamuwan ma saga a'a miskin. Halga'na ilu sali' gadji dantahun." ⁶ Buwattè' bissala si Judas inān ma sabab pilliyu iya, ngga'i ma sabab lasana ma saga miskin. Bay pangandol ma iya sīn kamuliran inān, bo' pa'in anangpas iya angā' sīn minnē'.

⁷ Manjari yuk si Isa, "Pasagarin d'nda itu. Tu'ud pangawal e'na ma llaw kapangubul aku. ⁸ Aniya' na pa'in kamiskinan tabangbi, sagō' aku itu mbal taptap ma ka'am."

⁹ Pasalta' aheka a'a makata'u in si Isa ina'an ma Betani, angka sigām pina'an. Ngga'i ka hal si Isa ya sababanna, tu'ud sigām bilahi ang'nda' si Lasarus, ya bay pinakallum e' si Isa. ¹⁰ Angka magisun saga imam alanga amapatay isab si Lasarus. ¹¹ Buwattè' pagisun sigām, sabab min si Lasarus angka aheka saga Yahudi papinda pangandol na ma si Isa.

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam

(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

¹² Pagk'llat llaw dakayu', takale e' ba'anān a'a magtimukan ma Hinang Paglakad in si Isa ilu ma labayan tudju ni Awrusalam. ¹³ Jari itu anagpe' sigām saga engas-engas dahunan ati paluwas sigām pehē' anampang si Isa. Angalingan sigām pakosog, yuk sigām, "Mahaldika'!

Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!

Bang pa'in binarakatan sultan bangsa Isra'il!"

¹⁴ Aniya' dakayu' anak kura' bay tabāk e' si Isa pangura'anna, buwat tasulat asal ma deyum Kitab, ya yuk-i,

¹⁵ "Ka'am saga a'a Awrusalam, da'a kam tināw.

Ilu'un sultanbi angura' ma anak kura'."

¹⁶ Ma waktu ina'an-i halam tahati e' saga mulidna bang ai paniya' itu. Sagō' pagpole' si Isa ni sulga', yampa taentom e' sigām in pakaradja'an itu bay asal tasulat ma deyum Kitab. Maka taentom e' sigām bay hinang sigām inān ma iya.

¹⁷ Pinasaplag na pa'in suli-suli pasal si Isa e' kaheka'an a'a bay makasabu ma iya waktu kapangalinganna ma si Lasarus paluwas min kubul, maka kapamakallumna ma iya. ¹⁸ Angka aheka paluwas min da'ira bo' anampang si Isa ma labayan, sabab takale e' sigām pasal hinang si Isa makainu-inu inān. ¹⁹ Sakali maghimumūngan saga Parisi, yuk-i, "Nda'unbi! Ameya' na ma iya saga a'a kamemon. Halam aniya' dapattam!"

Amissala si Isa Pasal Kamatayna

²⁰ Aniya' saga a'a bangsa Girik bay magdongan pina'an ni Awrusalam bo' anambahayang ma waktu Paghinang inān. ²¹ Pehē' sigām itu ah'lling ni si Pilip, yuk-i, "Tuwan, bilahi kami mag'nda' maka si Isa." Si Pilip itu dakayu' mulid si Isa, a'a min kauman Betsaida mahē' ma lahat Jalil. ²² Pehē' si Pilip angahaka'an si Andariyas ati pehē' sigā karuwangan angahaka'an si Isa.

²³ Anambung si Isa yukna, "Asekot na waktuku. Arai' na aku, in Anak Manusiya', pinabangsa to'ongan. ²⁴ B'nnal ya panapantunku itu ma ka'am, in dansolag bigi-tinanom* taptap na pa'in dansolag sat'ggol mbal tinanom ni tana'. Ma tana' pa'in, pahansul bo' patomo', ati bo' amuwan

* 12:24 12:24 'Jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

buwa' paheka. ²⁵ Sapantun bigi-tinanom isab kitam manusiya'. Sasuku allogan kallum-baranna ma dunya itu, amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sasuku mbal allogan kallum-baranna ma dunya, kakkal du kallum-nyawana sampay ni kasaumulan." ²⁶ Yuk si Isa gi', "Sasuku bilahi maghinang ni aku subay ameya' ma aku. Manjari pi'ingga-pi'ingga papehē'anku, ina'an isab iya ameya' ma aku, maka sasuku maghinang ni aku pinalanga du e' Mma'ku."

²⁷ Masi ah'lling si Isa, yukna, "Asusa deyom atayku ma buwattitu. Daka ai pangamu'ku. Parahing bahā' aku ni Mma'ku bo' mbal pat'kkana ni aku kabinasahan itu? Da'a na, sabab ya na itu maksudku pi'itu, subay labayanku kabinasahan itu." ²⁸ Manjari anabbut si Isa ni Tuhan, yukna. "O Mma', paheya'un önnu."

Magtūy aniya' suwala min sulga' ah'lling, yukna, "Bay na paheyaku öнку, maka paheyaku du pabalik."

²⁹ Takale suwala itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an ati yuk kasehe', "Oy! L'ggon ko' inān."

Yuk kasehe', "Mala'ikat ko' inān amissala ni iya."

³⁰ Sagō' yuk si Isa ni sigām, "Suwala inān ngga'i ka ma kahāpanku sagō' ma kahāpanbi. ³¹ Ta'abut na waktu pangahukum saga manusiya' ma dunya. Ta'abut na waktu pamahalam kosog nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu. ³² Bang aku niangkat na ni hāg, bowaku du saga a'a kamemon ameya' ma aku." ³³ Binissala itu e' si Isa pamata'una ma saga a'a maina'an bang buwattingga kamatayna.

³⁴ Anambung saga a'a aheka inān ni si Isa, yuk sigām, "Bang ma Kitab in Al-Masi allum du salama-lama. Sagō' yuknu in Anak Manusiya' subay pina'angkat ni hāg pinapatay. Sai bahā' Anak Manusiya' itu?"

³⁵ Anambung si Isa, yukna, "Itiya' masi ma deyomanbi ya niōnan sawa, sagō' mbal at'ggol maitu. Sat'ggol iya masi gi' ma ka'am, subay palanjalbi l'ngnganbi bo' kam mbal kalendoman. Sabab sasuku lum'ngngan ma kalendoman, mbal kata'uwanna papehē'anna. ³⁶ Angkana," yuk si Isa, "subay kam angandol ma sawa sat'ggol masi ma ka'am, supaya kam manjari panganak kasawahan." Aubus pa'in e' si Isa amissala, ala'an iya bo' palimbu min saga a'a inān.

Mbal na pa'in Magkahagad saga Yahudi

³⁷ Minsan aheka hinang makainu-inu bay tahinang si Isa ma pang'nda' sigām, masi sigām mbal magkahagad ma iya. ³⁸ Jari tatuman ya tasulat ma deyom Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i, "O Panghū', sai bay magkahagad ma haka kami?"

Sai bay kapa'nda'an kawasamu?"

³⁹ Ya na itu po'onna angkan sigām mbal magkahagad, buwat tasulat e' si Isaya ma ayat dakayu', ya yuk-i,

⁴⁰ "Pinabuta sigām e' Tuhan supaya mbal maka'nda'.

Nilimbuhan pikilan sigām supaya mbal makahati.

Jari mbal sigām papinda ni aku, yuk Tuhan,
bo' kauli'anku kasusahan sigām."

⁴¹ Binissala itu e' si Isaya sabab ta'nda'na sahaya si Isa, maka pinagpa'in iya e'na.

⁴² Malaingkan, aheka saga nakura' Yahudi magkahagad ma si Isa. Sagō' mbal sigām anuli-nuli patampal pasal pagkahagad sigām, sabab tināw sigām ma saga Parisi. Tināw sigām pinaluwas tūy min deyom langgal

ati mbal na pinasōd pabīng. ⁴³ Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' pagkahi manusiya', labi gi' min sanglit min Tuhan.

⁴⁴ Manjari atanog e' si Isa amissala, yukna, "Sasuku magkahagad ma aku, ngga'i ka hal aku ya pagkahagadna, sagō' Tuhan isab, ya bay amapi'itu aku. ⁴⁵ Maka sasuku ang'nda' aku, ta'nda'na isab ya bay amapi'itu aku.

⁴⁶ Bay aku pi'itu ni dunya amuwana sawa ma pikilan manusiya', bo' supaya in sasuku magkahagad ma aku mbal paddas ma deyom kalendoman.

⁴⁷ Sasuku akale pandu'ku bo' mbal beya'na, ngga'i ka aku angahukum iya, sabab ngga'i ka pangahukum ma manusiya' ya maksudku pi'itu ni dunya. Pi'itu aku supaya sigām lappasanku min hukuman dusa. ⁴⁸ Ma llaw kahinapusan aniya' du angahukum saga a'a ya anulak aku maka mbal anaima' pamandu'ku. Pamandu'ku ma sigām ya pangahukuman sigām ma llaw katapusan. ⁴⁹ Taluwa' ko' itu sabab ngga'i ka min pagnahu'-nahu'ku ya angkan aku amandu', sagō' min Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Bay aku tinugpangan e'na bang ai subay pamandu'ku, maka bang buwattingga e'ku amandu'. ⁵⁰ Maka kata'uwanku in panoho'an Mma'ku itu amuwana kallum kakkal sampay ni kasaumulana. Angkan ai-ai pamissalaku ma manusiya' bay panoho'an aku asal e' Mma'ku."

13

Si Isa Angose'an Tape' saga Mulidna

¹ Sōng pa'in tinagna'an Hinang Paglakad, kinata'uan asal e' si Isa ta'abut na waktu kala'anna min dunya bo' pabīng ni Mma'na. Bay na kalasahanna asal saga a'a suku'na ma dunya itu, sagō' pa'nda'anna sigām bang buwattingga kaheya lasana.

² Manjari pagabay kohap pa'in, magkakan disi Isa maka saga mulidna. Si Judas anak si Simun Iskariyut aubus na bay pinahōpan pikilan e' nakura' saitan subay anōngan si Isa ni saga bantana. ³ Kinata'uan asal e' si Isa in iya baranna kabuwana kapatut e' Mma'na Tuhan magagi ma kamemon. Kata'uwanna isab in iya bay pi'itu min Tuhan maka pabalik du iya ni Tuhan. ⁴ Jari pabuhat si Isa min pagkakanan ati hurusana dallapis badju'na bo' yampa a'ampi' maka jimpaw*. ⁵ Anumpahan iya bohe' ni deyom undam ati anagna' iya angose'an tape' saga mulidna pakaniya-pakaniya. Puwas e' sinapuhan e'na tape' sigām maka jimpaw ya pa'ampi'na. ⁶ Pagabutna ni si Simun Petros, yuk si Petros ni iya, "Panghū', kose'annu bahā' tape'ku?"

⁷ Anambung si Isa, yukna, "Mbal tahatinu buwattina'an bang ai hinangku itu sagō' tahatinu du ma sinosōng."

⁸ Yuk si Petros, "Mbal to'ongan pakose'ku tape'ku ma ka'a."

"Bang mbal kose'anku tape'nu," yuk sambung si Isa, "mbal ka mulidku."

⁹ Yuk si Simun Petros ma iya, "Na Panghū', bang buwattē' du, da'a hal tape'ku, kose'in sampay tanganku maka kōkku."

¹⁰ Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a bay amandi alanu' na baranna. Hal tape'na la'a ya subay kose'anna pabīng. Ka'am kamemon, alanu' na pangatayanbi, haliyu sadja min a'a dangan ilu." ¹¹ Buwattē' pah'ling si Isa sabab kata'uwanna asal bang sai song anōngan iya ni saga bantana, angkan yukna in sigām alanu' pangatayan sigām kamemon, haliyu min a'a dangan.

¹² Aubus pa'in kinose'an e' si Isa tape' saga mulidna, abadju' iya pabīng bo' aningkō' ma baina. Atilaw iya ni saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā'

* 13:4 13:4 'jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

bang ai bay hinangku itu ma ka'am? ¹³ Ōnanbi aku Guru maka Panghū'. Taluwa' ko' inān, sabab gurubi du aku maka panghū'bi. ¹⁴ Manjari, pagka aku gurubi maka panghū'bi bay angose'an tape'bi, subay aku panunuranbi. Ka'am ilu subay isab magkose'an tape' sehe'bi dangan kam maka dangan. ¹⁵ Bay hinangku itu pamintānganbi, supaya aku panunuranbi magpareyo' atay. ¹⁶ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, in banyaga' mbal alanga min nakura'na, maka sosoho'an mbal alanga min a'a anoho' iya. ¹⁷ Pagka tahatibi na pamandu'ku itu, tantu aheya kahāpan ma ka'am bang beya'bi du."

¹⁸ Yuk si Isa lagi', "Ngga'i ka ka'am kamemon ya pagsambatku itu. Kata'uwanku du bang sai bay tapene'ku ameya' ma aku. Sagō' subay du aniya' kamaujuran ma bay pinagkallam ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Nila'at du aku e' a'a dangkakanan maka aku.' ¹⁹ Haka'anta kam pasal itu ma halam lagi' pat'kka, jari bang pat'kka, b'nnalbi du bay pah'lingku tagna' ma pasalan baranku, hatina 'aku na Iya'. ²⁰ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "sasuku anaimea' a'a soho'ku, sali' baranku ya tinaima'. Maka sasuku anaimea' aku, tataima'na isab ya bay amapi'itu aku."

Haka si Isa Pasal A'a Sōng Anipu Iya

(Matiyu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)

²¹ Aubus pa'in ah'ling si Isa itu, اساسaw pangatayanna ati yukna ni saga mulidna, "B'nnal llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am song anukbalan aku ni saga bantaku."

²² Magpatong-piyatongi saga mulid. Tu'ud halam kinata'uwān e' sigām bang sai pinah'ling e' si Isa. ²³ Jari aniya' mulid dakayu', ya kalalasaan si Isa, ina'an pasandig ma bihing si Isa. ²⁴ Sininyal mulid itu e' si Simun Petros ati yuk si Petros, "Tilawun kono' si Isa bang sai pah'lingna."

²⁵ Manjari pali'id mulid inān ni si Isa atilaw, yuk-i, "Panghū', sai bahā' anōngan ka'a ni bantanu?"

²⁶ Anambung si Isa, yukna, "Ya a'a buwananku tinapay aubus bay t'nno'anuku ni loho', ya na ko' inān a'a-i." Sakali niā' tinapay e' si Isa, tin'no'an e'na ni loho' ho' yampa pamuwanna ma si Judas anak si Simun Iskariyut. ²⁷ Pagā' tinapay itu e' si Judas, magtūy pahōp nakura' saitan ni deyom pikilanna. Yuk si Isa ni si Judas, "Dai-dai'un na ya song hinangnu ilu." ²⁸ Halam aniya' minsan dangan min mulidna kasehe' makahati bang ai bay pah'ling si Isa ma si Judas e'. ²⁹ In iya asal amatuntul sīn sigām, angkan pangannal saga mulid kasehe' in si Judas sinō' am'lli sakap paghinang atawa sinō' amuwān tutulungan ma saga miskin. ³⁰ Manjari pagsambut pa'in tinapay e' si Judas, magtūy iya paluwas minne'. Sangom na ma waktu he'-i.

Panoho'an Baha'u

³¹ Paglikut si Judas, yuk si Isa, "Buwattina'an pina'nda'an na kama-haldika'an ma aku, Anak Tuhan. Pina'nda'an isab kawasa Tuhan sabab min aku. ³² Jari bang kapa'nda'an kawasa Tuhan sabab min aku, song isab pa'nda'anna pangamahaldika'na ma aku. Mbal na at'ggol. ³³ Na, saga anak-mulidku," yuk si Isa, "mbal na aku at'ggol maitu ma ka'am. Pihabi du aku, sagō' balikanku bay pangahakaku ma saga nakura' Yahudi: 'Mbal kam makapehē' ni papehē'anku inān.' ³⁴ Na, aniya' panoho'an baha'u pang'bbaku ma ka'am. Subay kam maglasa-liyasahi. Maglasa kam buwat kalasaku ma ka'am. ³⁵ Bang kam ganta' maglasa-liyasahi, minne' kinata'uwān e' saga manusiya' kamemon in ka'am b'nnal mulidku."

Kapamalilu si Petros

(*Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34*)

³⁶ Yuk si Simun Petros ni si Isa, “Tuwan Panghū', pi'ingga ka?”
Yuk sambung si Isa, “Mbal na aku karonganannu ni papehē'anku he', sagō' parongan du ka ma sinosōng.”

³⁷ “Tuwan,” yuk si Petros ni iya, “angay aku mbal makarongan ma ka'a buwattina'an? Maglilla' aku pinapatay ma sababnu.”

³⁸ Sinambungan iya e' si Isa, yukna, “Paglilla'nu bahā' barannu pinapatay ma sababku? B'nnal ya pangahakaku ma ka'a, ma mbal gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwanu.”

14

Pinahantap e' si Isa Pangatayan saga Mulidna

¹ Yuk si Isa ni saga mulidna, “Da'a pasusahunbi deyom ataybi pasal llingku inān. Angandol sadja kam ma Tuhan maka angandol kam ma aku. ² Aheka pat'nna'an maina'an ma okoman Mma'ku Tuhan. Bang ngga'i ka b'nnal, bay du kam haka'anku. Pehē' du aku anagamahan ka'am pat'nna'an. ³ Na, bang aubus e'ku anagamahan kam pat'nna'an, pabalik du aku pi'itu angā' ka'am binowa pehē', supaya kitam magdakayu' pat'nna'an. ⁴ Kata'uwanbi isab labayan tudju ni papehē'anku.”

Si Isa Lalabayan Tudju ni Mma'na

⁵ Yuk si Tomas ni iya, “Tuwan Panghū', mbal kata'uwan kami bang pi'ingga papehē'annu. Daka buwattingga e' kami makatullus pehē'!”

⁶ Yuk si Isa ma iya, “Aku ya labayan tudju ni Tuhan. Aku ya po'onan kasab'nnalan. Aku ya po'onan kallum. Dalam aniya' makapehē' ni Mma'ku Tuhan bang ngga'i ka aku ya palabayanna. ⁷ Bang aku kata'uwanbi du, kata'uwanbi isab Mma'ku. Puwas min llaw itu kata'uwanbi du iya, maka ta'nda'bi.”

⁸ Yuk si Pilip ni si Isa, “Tuwan Panghū', pa'nda'in Mma'nu ma kami, ati ka'amuhan kami.”

⁹ Anambung si Isa, yukna, “T'ggol kamailuku na ma ka'am, Pilip, mbal gi' kata'uwanu aku bang sai? Sai-sai maka'nda' aku, sali' Mma'ku to'ongan ya ta'nda'na. Jari angay angka yuknu in Mma'ku subay pina'nda'an ni ka'am? ¹⁰ Mbal ka bahā' am'nnal, Pilip, in aku maka Mma'ku dakayu' du? Saga pandu' bay pamandu'ku ma ka'am inān, ngga'i ka min paghona'hona'ku sagō' min Mma'ku, ya pataptap itu ma aku. Angahinang iya hinangna labay min aku.” ¹¹ Yuk si Isa lagi', “Subay aku pagkahagadbi pagka yukku in aku maka Mma'ku dakayu' du. Sagō' bang aku ganta' mbal pagkahagadbi ma pamissalaku hal, pagkahagarunbi aku ma sabab saga hinang ya bay tahinangku. ¹² B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sai-sai taga-pangandol ma aku, tahinang e'na saga hinang bay hinangku. Maka pasōng lagi' saga hinangna min bay hinangku, sabab marai' na aku pehē' ni Mma'ku Tuhan. ¹³ Ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab aku ya panabbutanbi, hinangku du ma ka'am supaya aniya' mahaldika' ma Mma'ku sabab min aku. ¹⁴ Ai-ai amu'bi ni aku ma sabab ōnku ya panabbutanbi, paniya'ku sadja du ma ka'am.”

Panganjanji' si Isa pasal Rū Sussi

¹⁵ Yuk si Isa lagi', “Bang aku kalasahanbi du, tantu beya'bi saga panoho'anku. ¹⁶ Angamu' aku ni Mma'ku ati aniya' paniya'na ma ka'am ganti'ku anabangan ka'am. Pataptap du iya ma ka'am saumul-umul. ¹⁷ Rū

Tuhan ko' itu, ya pinagsambatan Rū kasab'nnalan. Mbal iya tataima' e' saga a'a mbal angisbat, sabab mbal ta'nda' e' sigām maka mbal takilā. Sagō' ka'am ilu, takilābi du Rū Tuhan sabab ilu iya ma ka'am maka pataptap ma deyom ataybi.

¹⁸ "Minsan aku ala'an min ka'am, mbal kam siya-siyaku. Pabalik du aku pi'itu ni ka'am. ¹⁹ Marai' na waktu in aku mbal ta'nda' e' saga a'a ya mbal angisbat Tuhan. Sagō' ta'nda'bi du aku ati allum du kam salama-lama pagka aku ya asal allum. ²⁰ Ta'abut pa'in waktu ina'an, kata'uwanbi du in aku maka Mma'ku dakayu' du, maka kata'uwanbi isab in ka'am maka aku dakayu' du. ²¹ Sai-sai anaimea' saga panoho'an ku sampay ameya', ya ilu a'a alasa ma aku. Jari sasuku alasanhan aku, kinalasahan iya e' Mma'ku. Ya du aku alasanhan iya, maka amakilā aku di-ku ma iya."

²² Sakali tinilaw si Isa e' si Judas, (ya ngga'i ka Judas Iskariyut.) "Panghū'," yukna, "ai sababna angkan hal kami ya pata'unu ma pasalnu, ngga'i ka manusiya' kamemon?"

²³ Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a alasanhan aku, tantu beya'na pamandu'ku. Jari kinalasahan iya e' Mma'ku ati pina'an du kami maka Mma'ku pat'nna' ma iya. ²⁴ Sagō' bang a'a mbal alasa ma aku, mbal isab beya'na saga pandu'ku. Saga kabtangan ya takalebi min aku, ngga'i ka min hona'-hona'ku sagō' min Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.

²⁵ "Bay na itu pamissalaku ni ka'am ma waktu kamaituku ma ka'am. ²⁶ Sagō' ma sinosōng pinandu'an du kam pasal kamemon e' Rū Sussi, ya pinabeya' e' Mma'ku anabangan ka'am paganti' min aku, maka amaentoman ka'am pasal kamemon bay pamandu'ku."

²⁷ Yuk si Isa lagi', "Ya pang'bbaku ma ka'am kasannangan atay. Kasannangan itu min aku asal, maka dalam aniya' sali'na ma deyom dunya. Angkan yukku ma ka'am, da'a pasusahunbi ataybi maka da'a kam tināw. ²⁸ Bay na takalebi pah'lingku, ya yuk-i, 'Ala'an aku min ka'am sagō' pabalik du aku pi'ilu ni ka'am.' Bang aku kalasahanbi, tantu du kam kinōgan pagka aku pehē' ni Mma'ku, sabab alanga iya min aku.

²⁹ Bay na itu pata'uku ma ka'am buwattina'an hinabuku dalam lagi' ala'an, supaya aku pagkahagadbi bang ta'abut na waktu ina'an. ³⁰ Mbal na aku makat'ggol amissalahan ka'am, sabab marai' na at'kka nakura' saitan ya magagi ma babaw dunya itu. Mbal aku kapagagihan e'na, ³¹ sagō' subay anganad saga manusiya' kamemon in aku alasa asal ma Mma'ku, ya angkan aku amanuyu' angahinang ai-ai panoho'an Mma'ku ma aku.

"Na, sūng na," yuk si Isa. "Palanjat kitam minnitu."

15

Si Isa Dalil Dī Po'onan Tinanom

¹ Manjari itu magparalilan si Isa. Yukna ni saga mulidna, "Aku itu dalil dī po'onan tinanom, maka Mma'ku dalil a'a angayuput. ² Sinagpe' e'na kamemon kasangahanku ya mbal amuwan buwa', maka nihawanana e'na kamemon kasangahanku taga-buwa' bo' paganap buwa'na. ³ Ka'am ilu sali' dalil sanga ati hawananna ka'am maka saga lapal pamandu'ku ka'am. ⁴ Subay kam pat'ttog ma aku ati pat'ttog aku ma ka'am, sabab in sanga mbal abuwa'an di-na, luwal bang dalos maka po'onanna. Damikiyanna ka'am ilu, mbal kam makahinang ahāp luwal bang aku ya paralosanbi kakkal.

⁵ "Aku itu dī po'onan tinanom, bo' ka'am ya dalil kasangahanku. Sai-sai kam pat'ttog ma aku, bo' aku isab pat'ttog ma iya, aheka buwa'na ma kaul maka pi'il. Sabab bang a'a ganta' autas min aku, dalam aniya'

tahinangna ahāp. ⁶ Sai-sai mbal pat'ttog ma aku, sali' iya dalil sanga asagpe', tinimanan maka alanosan di-na. Manjari saga sanga alanos itu tinimuk du bo' nilarukan ni deyom api tinunu'. ⁷ Sagō' bang kam pat'ttog ma aku, maka bang tau'bi pandu'ku ma deyom ataybi, nirulan du kam e' Tuhan ma ai-ai amu'bi. ⁸ Bang kam amuwan buwa' paheka ma kaul maka pi'il, minahaldika' du Mma'ku, ati minnē' talhakit in ka'am mulidku sab'nnal-b'nnal.

⁹ "Alasa aku ma ka'am buwat kalasa Mma'ku ma aku. Da'a kam pabutas min lasaku. ¹⁰ Bang beya'bi saga panoho'anku, mbal du kam abutas min lasaku. Buwat aku, beya'ku asal saga panoho'an Mma'ku ma aku ati mbal aku abutas min lasana. ¹¹ Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am, supaya kam makahampit kakōran, dalam aniya' kulangna. ¹² Ya na itu panoho'anku ma ka'am, subay kam maglasa-liyasahi buwat paglasaku ma ka'am. ¹³ Bang aniya' a'a lilla' amatay ma sabab lasana ma bagayna, mbal kaliyuhan lasa buwattē'. ¹⁴ Ka'am ilu, bagayku du kam bang hinangbi saga panoho'anku ma ka'am. ¹⁵ Mbal na kam ōnanku sosoho'an sabab sosoho'an itu mbal pinata'u bang ai na pa'in nihinang e' nakura'na. Saguwā' ka'am ilu bay na pata'uku pasal kamemon ya takaleku min Mma'ku, angkan kam ōnanku na saga bagayku. ¹⁶ Ngga'i ka ka'am ya bay amene' aku, sagō' aku ya bay amene' ka'am, maka bay angwakilan ka'am supaya aheka kahāpan tahinangbi, kahāpan mbal apinda, sapantun kayu magbuwa' paheka. Jari ai-ai pangamu'bi ni Tuhan mā sabab ōnku ya panabbutanbi, tantu kam nirulan e'na. ¹⁷ Ya itu panoho'anku: maglasa-liyasahi kam."

Kinab'nsihan saga Bebeya'an si Isa

¹⁸ Yuk si Isa ni saga mulidna, "Bang kam ganta' kinab'nsihan e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, entomunbi aku. Ya du aku kinab'nsihan e' sigām dahū gi' min ka'am. ¹⁹ Bang bay kam dambeya'an maka saga a'a mbal angisbat e', bay du kam kinalasahan e' sigām pagka dambeya'an maka sigām. Sagō' saddi na kam. Bay kam pene'ku pinasaddi min saga a'a inān, angkan kam kinab'nsihan. ²⁰ Entomunbi bay pah'llingku ma ka'am, ya yukku, 'In banyaga' mbal alanga min nakura'na.' Na, bang aku nakura'bi nila'at e' saga a'a inān, tantu isab ka'am nila'at du e' sigām. Bang sigām bay ameya' ma pamandu'ku, ameya' du isab sigām ma pamandu'bi. ²¹ Sagō' kinab'nsihan kam e' sigām maka nila'at ma sabab suku'ku kam. Tu'ud sigām dalam makakilā ma Tuhan ya bay amapi'itu aku. ²² Bang bay dalam aku pi'itu ni dunya amandu'an sigām, mbal sigām katōngan dusa. Saguwā' ma buwattina'an mbal na sigām makara'awa pasal saga dusa sigām. ²³ Sai-sai ab'nsihan aku, ab'nsi isab iya Mma'ku. ²⁴ Bang bay dalam tahinangku ma pang'nda' sigām saga hinang ya mbal tahinang e' a'a saddi, dalam du sigām bay katōngan dusa. Sagō' bay na ta'nda' e' sigām kahinanganku inān, malaingkan masi ab'nsihan aku maka Mma'ku. ²⁵ Tantu du aku kinab'nsihan e' sigām bo' supaya atuman ya bay tasulat ma Kitab, ya yuk-i, 'Kinab'nsihan aku e' sigām ma dalam aniya' po'on sababna.' "

²⁶ Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Pi'ilu du ni ka'am Pananabang, hatina Rū Tuhan ya luwas min haddarat Tuhan. Angahaka ya kasab'nnal na pasal Tuhan. Papi'ituku iya ni ka'am min Mma'ku. Jari pagmailu na iya anaksi' iya ma sababku. ²⁷ In ka'am isab, anaksi' du isab ma sababku, sabab sehe'ku asal kam sangay min katagna."

16

¹ Yuk si Isa ni saga mulidna, “Awalanku pangahakaku itu ma ka'am bo' supaya kam mbal ang'bba min pangandolbi ma aku. ² Ka'am ilu song mbal tinugutan pasōd ni deyom langgal e' saga nakura' agama. Maka at'kka du waktu, bang aniya' a'a amapatay ka'am, ya pangannal sigām in hinang sigām maguyun maka kabaya'an Tuhan. ³ Angkan buwattē' hinang a'a ma ka'am sabab halam sigām bay makata'u pasalan Mma'ku atawa aku. ⁴ Haka'anta kam pasal itu supaya kam makaentom bang ta'abut waktu pamat'kka saga pakaradja'an itu. Nientom e'bi bay pangahakaku itu ma ka'am. Halam kam bay haka'an ku dahū minnitut sabab masi aku bay ma ka'am.”

Hinang Rū Sussi.

⁵ “Sagō' buwattina'an tugila'ku na ni ka'am sabab song na aku pabalik pehē' ni bay amapi'itu aku, bo' pa'in halam aniya' min ka'am atilaw aku bang pi'ingga aku. ⁶ Makalandu' na kasusahanbi pagka kam kahaka'an ku na. ⁷ Sagō' b'nnal sadja ya pangahakaku itu ma ka'am, aheya gi' kahāpan ma ka'am bang aku ala'an min ka'am. Sabab bang aku saupama bay mbal ala'an, mbal du pi'ilu ni ka'am ya Pananabang e'. Sagō' bang aku ala'an, papi'iluku du iya ni ka'am. ⁸ Pagpi'ilu pa'in Pananabang itu, amandu'an iya saga manusiya' ma dunya itu pasal dusa, maka pasal ka'adilan, maka pasal hukuman Tuhan. ⁹ Pinahati sigām e'na pasal dusa sigām pagga mbal magkahagad ma aku. ¹⁰ Pinahati isab sigām pasal ka'adilan, sabab in aku itu pehē' na ni Mma'ku ati mbal ta'nda'bi. ¹¹ Pinahati du isab sigām pasal hukuman Tuhan, sabab tahukum na nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu.

¹² “Aheka gi' pangahakaku ma ka'am,” yuk si Isa, “sagō' mbal ta'anggapbi buwattina'an. ¹³ Subay na at'kka pi'ilu in Rū Kasab'nnalan, bo' yampa kam bowana ata'u pasal kasab'nnalan kamemon. Mbal iya amandu' min pagnahu'-nahu'na, sagō' ai-ai takalena min Tuhan, ya na he' pamandu'na ma ka'am. Maka pinata'u kam e'na pasal pakaradja'an ya pat'kka ma sinosōng. ¹⁴ Pinagmahaldika'an isab aku, sabab kamemon ya pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal min aku. ¹⁵ Ai-ai palsuku'an Mma'ku, palsuku'an ku du isab, angkan yukku ma ka'am, in kamemon pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal bay min aku.”

Karukka'an maka Kalasigan

¹⁶ Yuk si Isa, “Mbal at'ggol, mbal na aku ta'nda'bi. Pagpuwas ina'an isab, mbal at'ggol ta'nda'bi du aku pabing.”

¹⁷ Magsuli-suli saga mulid si Isa kasehe'an, yuk sigām, “Ai bahā' hatina, ya yukna 'mbal na at'ggol ati mbal na iya ta'nda'tam, maka puwas ina'an-i mbal at'ggol ati ta'nda'ta iya pabing?’ Maka bay pah'lingna isab, ya yukna-i, 'sabab pehē' na iya kono' ni Mma'na?’ ¹⁸ Ai bahā' hatina 'mbal na at'ggol?’ Hē! Mbal tahati!”

¹⁹ Kinata'uwan asal e' si Isa in mulidna inān bilahi atilaw iya pasal bissalana. Angkan yukna ni sigām, “Bay yukku ma ka'am insini, 'mbal at'ggol ati mbal aku ta'nda'bi, maka mbal du isab at'ggol ati ta'nda'bi du aku pabing.’ Ya na itu bahā' pagtilaw-tilawanbi dangan maka dangan? ²⁰ B'nnal sadja pangahakaku itu ma ka'am, ka'am ilu maglemong du maka magduka, salta' pa'in kinōgan saga a'a mbal angisbat Tuhan. Taluwa' du kam kasusahan sagō' papinda du susabi ni kalasigan. ²¹ Ya dalilna buwat d'nda'anganak. Asusa iya sasangna song'anganak. Sagō' pagma-luwasan pa'in anakna, mbal na taentomna p'ddi' bay kalabayanna. Gom pa'in iya

kinōgan sabab aniya' onde'-onde' palahil ni dunya. ²² Damikiyanna ma ka'am. Ma buwattina'an asusa kam, sagō' mag'nda' du kitam pabīng. Manjari magkōg-koyag du kam to'ongan ma dalam aniya' makala'an an kōg-koyagbi inān.

²³ "Bang ta'abut llaw pag'nda'tam pabalik mbal aniya' panilawanbi aku. B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab ōnku ya pamanyabutanbi, tantu kam nirūlan e'na. ²⁴ Dahū minnitū dalam kam bay angamu' ai-ai ma sabab ōnku ya pamanyabutan. Angamu' na kam, ati nirūlan sadja kam bo' ajukup kakōganbi."

Tara'ug saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

²⁵ Yuk si Isa ni sigām, "Dahū, bay aku magparalilan, sagō' aniya' waktu mbal na aku magparalilan ma ka'am. Atampal sadja pamissalaku ma ka'am pasal Mma'ku. ²⁶ Ta'abut pa'in llaw ina'an-i, angamu' du kam ni Tuhan ma sabab ōnku ya pamanyabutanbi. Ngga'i ka na aku angamu'an ka'am ni Mma'ku, ²⁷ sabab Mma'ku alasa asal ma ka'am. Kinalasahan kam e'na ma sabab aku ya kalasahanbi maka ma sabab pam'nnalbi in aku bay pi'itu min Tuhan. ²⁸ Aho', bay aku pi'itu min Mma'ku Tuhan bo' pasampay ni dunya itu, ati ma buwattina'an ala'an na aku min dunya bo' pabīng pehē' ni Mma'ku."

²⁹ Yuk saga mulidna ni iya, "Buwattina'an ahangpat na pamissalanu, ngga'i ka bissala paralilan. ³⁰ Kata'uwān kami na in ka'a makasakupan kamemon. Mbal na kagunahannu akale ma panilaw saga a'a sabab kata'uwānna asal deyom pikilan sigām. Angkanna kami am'nnal to'ongan in ka'a bay pi'itu min Tuhan."

³¹ Yuk si Isa ma sigām, "Magkahagad na kam bahā' buwattina'an? ³² Sōng na waktu, arai' na to'ongan, in ka'am ilu magkaukanat du. Maglahian du kam ni kaluma'anbi pakaniya-pakaniya ati bbahanbi du aku dangan-danganu. Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka aku dangan-danganu sabab pat'ttog du Mma'ku ma aku. ³³ Haka'anta na kam pasal itu kamemon bo' supaya asannang deyom ataybi ma sabab kapameya'bi ma aku. Maitu ma dunya, bininasa du kam e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, sagō' da'a kam tināw. Tara'ugku na sigām."

17

Pangamu'-ngamu' si Isa Pasal Baranna

¹ Akatis pa'in itu binissala e' si Isa, pahangad iya tudju ni sulga' anabbut ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ta'abut na waktu. Mahaldika'un aku, Anaknu, supaya aku makamahaldika' ka'a. ² Bay aku kawakilannu magagi ma manusiya' kamemon bo' supaya buwananku kallum kakkal ni sasuku a'a ya pamasuku'nu aku. ³ Buwattitu hatulan kallum kakkal itu: sasuku ata'u ma ka'a in ka'a Tuhan tunggal sab'nnal-b'nnal, maka makata'u isab ma si Isa Al-Masi ya papi'itunu ni dunya, aniya' na kallumna kakkal ni kasaumulan. ⁴ Bay na patuwa'ku kabangsanu maitu ma dunya, sabab atalus na e'ku saga hinang bay pamahinangnu aku. ⁵ O Mma', mahaldika'un aku mailu ma pajātannu,* buwat bay mahaldika'ku ma dalam lagi' aniya' dunya pinapanjari."

Angamu'-ngamu' si Isa pasal Saga Mulidna

* 17:5 17:5 'Pajātān', hatina 'haddarat' atawa 'matahan'.

6 “Bay na ka pata’uku ni saga a’a ya pamasuku’nu aku maitu ma dunya. Suku’nu asal sigām, ati pasuku’nu sigām ma aku. Tabeya’ e’ sigām lapal palmannu, 7 maka kinata’uwan e’ sigām in kamemon pamuwannu aku, asal min ka’a. 8 Bay na pasampayku ni sigām lapal pamuwannu aku, maka tataima’ na e’ sigām. Kinata’uwan na e’ sigām in aku sab’nnal-b’nnal deyo’ bay min ka’a, maka magkahagad na sigām in ka’a bay amapi’itu aku.

9 “O Mma’, amu’anku junjung saga a’a itu. Ngga’i ka manusiya’ kamemon ya amu’anku itu, luwal saga a’a ya pamasuku’nu aku, sabab suku’nu du isab. 10 Ma ka’a asal suku’ku kamemon, maka ma aku isab suku’nu kamemon. Talhakit isab kabangsaku ma sabab saga a’a ya suku’ku itu. 11 Na, marai’ na aku pabalik pi’ilu ni ka’a. Sōng na bbahanku dunya itu, sagō’ in sigām suku’ku itiya’ masi ma dunya. O Mma’ku Sussi, hampanin sigām sabab min barakat ōnnu, ya ōn bay pamuwannu aku, bo’ supaya sigām magdakayu’ atay buwat kita. 12 T’ggolku masi maitu ma saga a’a ya pamasuku’nu aku, bay sigām hampananku min barakat ōnnu, ōn bay pamuwannu aku. Bay sigām tunggu’anku angkan halam aniya’ min sigām bay amutawan min ka’a. Halam aniya’ alungay min ka’a, luwal dakayu’, ya ganta’anna pabutawan, ati minnē’ atuman du pa’in in bay pinagba’at ma deyom Kitab.”

13 Angamu’-ngamu’ lagi’ si Isa, yuk-i, “Na, Mma’, marai’ na aku pabalik pi’ilu ni ka’a. Angkan ko’, t’ggolku masi ma dunya itu pamandu’ku na pa’in llingku itu bo’ aheya kakōgan saga mulidku, luwas isab min kakōganku.

14 Bay na pasampayku palmannu ni sigām ati kinab’nsihan e’ saga a’a ya mbal angisbat ka’a, sabab magsaddi sigām maka a’a he’. Pasali’ sigām ni aku, sabab ya du aku halam aniya’ lamudku ma saga a’a ya mbal angisbat ka’a ma dunya itu. 15 Mbal aku angamu’ subay pala’annu saga a’a suku’ku min dunya. Ya amu’ku bang pa’in sigām hampanannu bo’ mbal tapagagihan e’ nakura’ saitan, ya patila’atun. 16 Pasali’ sigām ni aku, pagka ngga’i ka dunya itu ya lahat sigām luggiya’. 17 Pasaddihun maka sussihun sigām supaya sigām ma ka’a sadja. Ya panussi sigām pandu’nu b’nnal, hatina palmannu. 18 Bay sigām soho’ku pehē’ ni saga a’a ma dunya, buwat bay panoho’nu aku pi’itu ni deyom dunya. 19 Ma sabab sigām, ya angkan aku magpasuku’ di-ku ma ka’a, supaya sigām suku’nu to’ongan.

20 “Ngga’i ka hal saga mulidku itu ya amu’anku,” yuk si Isa, “sagō’ saga a’a kamemon ya song magkahagad ma aku ma sabab lapal sigām. 21 O Mma’, angamu’ aku junjung ni ka’a, bang pa’in sigām da’atay buwat kita, sabab pataptap na pa’in ka ma aku, maka pataptap isab aku ma ka’a. Mura-murahan, bang pa’in sigām pat’ttog ma kita, bang pa’in isab sigām magdakayu’ atay kamemon supaya magkahagad saga a’a ma dunya in ka’a bay amapi’itu aku. 22 Bay sigām pabangsaku buwat bay pamabangsanu ma aku, supaya sigām magdakayu’ atay buwat kita. 23 Hatina pataptap aku maina’an ma sigām buwat ka’a pataptap asal ma aku, bo’ supaya sigām da’atay to’ongan. Jari minnē’ kinata’uwan e’ saga a’a ma dunya itu in ka’a bay amapi’itu aku, maka kinata’uwan isab in saga a’a magkahagad ma aku kalasahannu du buwat panglasanu ma aku.

24 “O Mma’! Bay pamasuku’nu aku saga a’a itu, ati kabaya’anku sigām subay parongan ma aku, bo’ sigām maka’nda’ sahaya ya pamuwannu aku. Sabab kalasahannu aku asal ma halam gi’ aniya’ dunya. 25 O Mma’, a’adil ka. Mbal ka kinata’uwan e’ saga a’a porol ma dunya itu, sagō’ aku itu makata’uwan ka’a du. Maka saga a’a suku’ku itu, ata’u isab sigām in ka’a bay amapi’itu aku. 26 Bay na ka pata’uku ma sigām, maka pata’uku na pa’in

bo' supaya sigām pahōpannu lasa tudju ni pagkahi sigām, buwat lasanu ma aku. Pata'uku isab sigām supaya aku pataptap ma deyom atay sigām.”

18

Panaggaw ma si Isa

(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53)

¹ Aubus pa'in e' si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya maka saga mulidna tudju ni dambila' sapa' Kedron. Aniya' kabbun kayu jaitun maina'an ati pasōd disi Isa pehē'.

² Na, kinata'uwan e' si Judas bang pi'ingga ya papehē'an si Isa sabab araran iya maka saga mulidna bay magtimuk maina'an. Si Judas itu a'a song anōngan si Isa ni saga bantana. ³ Jari pina'an si Judas ni kabbun inān angamaliman damba'an sundalu bangsa Rōm maka saga bag'llal bay pinabeya'an iya e' saga imam alanga maka saga Parisi. Magtakos sigām maka aniya' suwariyan maka palita'an binowa e' sigām. ⁴ Kinata'uwan asal e' si Isa kamemon ya song makani-ya, angkan iya pasōng pasampang ni saga a'a inān. Yukna ni sigām, “Sai pihabi?”

⁵ Yuk sigām, “Piha kami si Isa a'a Nasaret.”

“Aku na ko' itu,” yuk si Isa. Si Judas, ya a'a anukbalan si Isa ni saga bantana, ina'an an'ngge maka saga a'a inān. ⁶ Pagpa'in si Isa, “Aku na ko' itu”, magtūy sigām pasuhut pahantak. ⁷ Jari atilaw si Isa pabalik, yukna, “Sai pihabi?”

Yuk sambung sigām, “Si Isa, a'a min Nasaret.”

⁸ Jari ah'lling si Isa, yukna, “Bay na kam haka'anku, aku na ko'. Bang aku ya pihabi, na pasagarinbi saga sehe'ku itu amole'.” ⁹ Buwattitu pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay pangamu'-ngamu'na ni Mma'na Tuhan, ya yuk-i, “O Mma', dalam aniya' pabutawan minsan dakayu' min saga a'a bay pamasuku'nu aku.”

¹⁰ Magtakos asal si Simun Petros, jari niurusan e'na kalisna bo' lagutna sosoho'an Imam Muwallam inān. Ya tauwa' taingana kowan, autas magtūy. Ōn sosoho'an itu si Malkus. ¹¹ Yuk si Isa ni si Petros, “Pabalikun pakokosnu ni tagubanna. Akuhanku du kamemon kabinasahan ilu pamakadal ma aku e' Mma'ku.”

¹² Manjari sinaggaw si Isa e' saga sundalu maka nakura' sigām maka saga bag'llal Yahudi, ati niengkotan. ¹³ Binowa iya e' sigām pehē' ni si Annas dahū. Si Annas itu mato'a si Kayapas, Imam Muwallam ma tahun ina'an. ¹⁴ Bay angahūg gara' si Kayapas ma saga nakura' Yahudi, ya yukna ahāp lagi' bang dakayu' du a'a amatay pangangganti' saga a'a kamemon.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa

(Matiyu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)

¹⁵ Na, paturul ma si Isa si Simun Petros maka mulid dakayu'. Mulid dakayu' itu magkata'u asal maka Imam Muwallam, angkan iya makabeya' ma si Isa sampay pasōd ni deyom halaman luma' Imam Muwallam he'.

¹⁶ Sagō' si Petros iya ta'bbā ma luwasan lawang. Daipara paluwas pabing mulid si Isa dakayu' he', bo' ama'id min d'nda anunggu'an lawang bang pa'in bowana si Petros pasōd. ¹⁷ Tinilaw si Petros e' d'nda ma lawang inān, yuk-i, “Bang aku mbal alaung, dakayu' mulid ka ma a'a itu.”

Amalilu magtūy si Petros. “Ē, ngga'i ka!” yukna.

¹⁸ Na, ahaggut sangom inān, angka saga sosoho'an maka saga bag'llal bay angandokot api, ati ina'an sigām magt'nggehan ma sakalibut api magdangkahan. Pina'an isab si Petros patimbul ni sigām.

Si Isa Sinumariya e' Imam Muwallam

(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)

¹⁹ Manjari si Annas, ya bay Imam Muwallam, amariksa' si Isa ma pasal saga mulidna maka ma pasal pamandu'na. ²⁰ Anambung si Isa, yukna, "Bay aku amandu'an saga a'a kamemon ma mata mairan. Ai-ai pamandu'ku bay pah'llingku ma pagtimukan saga Yahudi, ma deyom kalanggal-langgalan maka ma langgal pagkulbanan. Dalam aniya' bay pamandu'ku ma kalimbangan a'a. ²¹ Angay aku tilawnu? Tilawun saga a'a bay akale ma pamandu'ku. Tilawun sigām bang ai bay pamandu'ku. Kinata'uan asal e' sigām."

²² Pagbissala pa'in itu e' si Isa, magtūy iya sinampak e' dakayu' jaga bay maina'an, ati yukna ni si Isa, "Dalam bahā' aniya' addatnu anambungan Imam Muwallam buwattilu!"

²³ Sinambungan jaga inān e' si Isa, yukna, "Bang hati' asā' pah'llingku ma Imam Muwallam, haka'in saga a'a kamemon ma pagsara'an itu bang ai kasā'an llingku. Sagō' bang dalam aniya' sā'na, angay aku sampaknu?"

²⁴ Puwas e', ma masi niengkotan si Isa, tinandakan na iya e' si Annas pehē' ni si Kayapas, ya Imam Muwallam.

Amalilu Pabing si Petros

(Matiyu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62)

²⁵ Ina'an masi si Simun Petros an'ngge ma parangkahan. Tinilaw iya e' saga sehe'na magt'nggehan, yuk-i, "Ka'a, mulid ka bahā' ma a'a inān?"

Amalilu magtūy si Petros. "Ngga'i ka," yukna.

²⁶ Ina'an isab dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, sugrug ni a'a bay autas taingana e' si Petros. Yuk sosoho'an itu ni si Petros "Ngga'i ka ka'a bahā' bay ta'nda'ku ameya' ma a'a inān hinabuna ma kabbun?"

²⁷ Amalilu si Petros pabing. "Ngga'i ka," yukna. Magtūy angukku'uk manuk.

Si Isa Binowa Paharap ma Gubnul Pilatu

(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5)

²⁸ Dai' llaw pa'in, pininda si Isa min luma' si Kayapas tudju ni astana' gubnul bangsa Rōm. Sagō' saga nakura' Yahudi dalam bay pasōd ni deyom astana' sabab makabatal kono' bang sigām pasōd ni deyom luma' ngga'i ka luma' Yahudi, ati mbal sigām makajari palamud magjamu ma Hinang Paglakad. ²⁹ Angka paluwas gubnul Pilatu ni sigām bo' atilaw, yukna, "Ai panuntutanbi a'a itu?"

³⁰ Yuk sambung sigām, "Mbal du bay tukbalan kami a'a itu ni ka'a bang dalam aniya' dusana."

³¹ "Na," yuk si Pilatu ni sigām, "ka'am na anghukum iya ma buwat kal'ngnganan sara'bi."

Anambung saga Yahudi, yuk sigām, "Dalam aniya' kapatut kami amat'nna' hukuman ni kamatay minsan ma sai." ³² Buwattē' kahālanna bo' supaya magmaksud bay pah'lling si Isa dahū pasal buwattingga kamatayna.

³³ Pasōd si Pilatu ni deyom astana' pabing ati soho'na si Isa binowa patampal ni iya. Yukna ni si Isa, "Ka'a ilu, sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?"

34 Yuk sambung si Isa, “Ya patilawnu itu, min paghona'-hona'nu bahā', atawa aniya' a'a saddi bay angahaka'an ka'a ma pasalanku?”

35 Anambung si Pilatu, yukna, “Oy! Pangannalnu aku itu Yahudi bahā'! Saga bangsanu du maka saga nakura' kaimamanbi ya bay anukbalan ka'a pi'itu ni aku. Angay, ai dusanu?”

36 Anambung si Isa, yukna, “Ya pagsultananku ngga'i ka maitu ma dunya. Abila bay maitu ma dunya, bay du angatu saga bebeya'anku bo' aku mbal tasaggaw e' saga nakura' Yahudi. Aho', ngga'i ka maitu pagsultananku.”

37 Jari tinilaw iya e' si Pilatu, yukna, “Bang buwattilu, sultan ka bahā'?”
Yuk sambung si Isa, “Ka'a ya ah'ling in aku sultan. Ya na itu sababanna angkan aku nianakan maka angkan aku pi'itu ni dunya, supaya aku makapamissala ma pasal kasab'nnalan. Sasuku ameya' ma kasab'nnalan akale du ma aku.”

38 Yuk si Pilatu, “Ai bahā' in kasab'nnalan?”

*Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)*

Apuwas pa'in ina'an-i, paluwas si Pilatu pehē' ni saga Yahudi ati yukna ma sigām, “Halam aniya' tapihaku sababan pangahukumanku a'a itu. 39 Sagō' kahaba' waktu paghinang Hinang Paglakad, ya kabiyaksa-hanbi subay aniya' dakayu' pilisu paluwasku. Bilahi kam bahā' bang paluwasanku ka'am sultan bangsa Yahudi itu?”

40 Magpangolang saga a'a inān, yuk-i, “Da'a bang a'a ilu-i. Si Barabbas ya kabaya'an kami.” Na, mundu asal si Barabbas.

19

1 Manjari itu magpanoho'an si Pilatu in si Isa subay niraplosan. 2 Puwas e' aniya' bahan itingan tinabid e' saga sundalu, nihinang sali' luwa korona pamaporong kōk si Isa. Pinajubahan isab iya e' sigām maka juba taluk. 3 Patampal sigām ni iya magbalik-balik bo' magtungging. Yuk pagtungging sigām, “Mahaldika! Mahaldika! Sultan Yahudi!” Jari pinagsampak iya e' sigām ma baihu'na.

4 Paluwas pabing si Pilatu amissalahan saga a'a magtimukan inān, yukna, “Nda'unbi. Itiya' si Isa paluwasku ni ka'am bo' supaya kata'uanbi dalam aniya' tabākku sababanna pamat'nna'anku iya hukuman.” 5 Jari paluwas isab si Isa. Masi gi' bahan itingan paporong ma kōkna, maka masi gi' jubana taluk. Yuk si Pilatu ni saga a'a, “Nda'unbi. Ya na itu a'a!”

6 Pag'nda' pa'in saga imam alanga maka saga jaga langgal ma si Isa, magtūy sigām magpangolang, yuk-i, “Papatayun iya! Lansangun iya ni hāg!”

Yuk si Pilatu ni sigām, “Baya'-baya'bi na! Ngā'unbi bo' ka'am na angalansang iya ni hāg. Sagō' bang ma aku, dalam aniya' sababanna tabākku pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay.”

7 Yuk saga Yahudi inān ni iya, “Aniya' sara' kami, yukna, a'a ilu subay pinapatay sabab magpina'in iya in iya kono' Anak Tuhan.”

8 Makakale pa'in si Pilatu ma lling saga a'a itu, gom pa'in pasōng gawana.

9 Binowa e'na si Isa pasōd pabalik ni deyum astana' bo' tilawna, yukna, “Minningga ka?” Sagō' dalam anambung si Isa. 10 Yuk si Pilatu ni iya, “Angay? Mbal aku sambungannu bahā'? Kalu mbal kata'uwannu aniya' kapatutku amaluhaya ka'a. Maka aniya' kapatutku angalansang ka'a ni hāg bo' ka pinapatay.”

¹¹ Anambung si Isa, yukna, “Bang ngga'i ka ya Tuhan amuwanan ka'a kapatut, dalam aniya' kapatutnu amapatay aku. Angkanna a'a bay anukbalan aku ni ka'a aheya gi' dusana min dusanu.”

¹² Puwas e' amiha lawang si Pilatu pamaluhayana ma si Isa. Sagō' magpangolang na pa'in ba'an'an Yahudi he', yuk sigām, “Bang ka'a amaluhaya a'a ilu, ngga'i na ka bagay Sultan Mahatinggi. Sai-sai magsultan-sultan di-na magbanta du maka Sultan Mahatinggi.”

¹³ Pagkale pamissala saga a'a inān e' si Pilatu, binowa e'na si Isa paluwas. Ati aningkō' si Pilatu ma pangahukuman, ya ma halaman niōnan Halaman Batu. (Gabbata ōnna bang ma bahasa Hibrani.) ¹⁴ Llaw pagsakap jamu, ma Hinang Paglakad ko' inān, maka song ugtu llaw na. Jari pagtingkō' si Pilatu, yukna ni saga a'a, “Ilu na Sultanbi!”

¹⁵ Sagō' magpangolang sadja saga a'a inān, yuk sigām, “La'anin iya! La'anin! Lansangun iya ni hāg!”

Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, “Papatayku bahā' sultanbi?”

Anambung saga imam alanga ma bay tasulat e' sultan, angka pinapatay kami, luwal Sultan Mahatinggi ma Rōm!”

¹⁶ Ya katapusanna, ni'nde'an si Isa e' si Pilatu pehē' ni kaimaman e', supaya iya pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa nilansang ni hāg

(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu. ¹⁷ Paluwas iya min da'ira maka e'na ananggung hāg ya song pangalansangan iya. Patudju iya ni lugal niōnan Peya-peya' Kōk. (Golgota ōnna bang ma bahasa Hibrani.)

¹⁸ Pagmahē' pa'in, nilansang si Isa ni hāg e' saga sundalu ati pinat'ngge hāg e'. Aniya' isab duwangang l'la nilansang ni hāg sigā min bihing si Isa karuwambila'. ¹⁹ Aniya' sulat pamata'u bay sinulat e' gubnul Pilatu, sinō' pinehē' ni diyata' hāg si Isa. Yuk sulat e', “SI ISA A'A NASARET, SULTAN BANGSA YAHUDI.” ²⁰ Aheka a'a bay makabassa sulat itu sabab asekot ni Awrusalam lahat pamapatayan si Isa inān, maka sulat itu bay tasulat ma bahasa Hibrani maka ma bahasa Rōm maka ma bahasa Girik. ²¹ Mbal bilahi saga imam alanga ma bay tasulat e' sultan, angka yuk sigām pehē' ni si Pilatu, “Da'a sulatun ‘Sultan bangsa Yahudi.’ Sulatun, ‘A'a magpina'in in iya sultan Yahudi.’ ”

²² Anambung si Pilatu, yukna, “Bay na tasulat sulatku.”

²³ Talansang pa'in si Isa ni hāg e' saga sundalu, ningā' e' sigām s'mmekna ati binuhagi' mpat pamahagi' sigām dangan maka dangan. Aniya' gi' dakayu' badju' si Isa dalos hinanganna. ²⁴ Magsuli-suli saga sundalu, yuk-i, “Da'a gese'ta badju' itu. Ahāp lagi' pagtokoranta bo' kata'uwanta bang sai kat'nna'anna.” Pagka buwattē' hinang saga sundalu inān aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Kapagbahagi'an s'mmekku e' saga a'a. Kapagtokoran e' sigām badju'ku bang sai kat'nna'anna.”

²⁵ Na, ina' si Isa, maka danakan ina'na, maka si Mariyam h'nda si Klopas, maka si Mariyam min lahat Magdala, ina'an magt'nggehan ma bihing hāg bay pangalansangan si Isa. ²⁶ Ta'nda' e' si Isa ina'na maka dakayu' mulidna ya kalasahanna an'ngge maina'an, ati yukna ni ina'na, “Ina', anaknu na mulid ilu.” ²⁷ Yukna isab ni mulidna inān, “Ilu na ina'nu.” Angkanna, puwas min llaw ina'an, ina' si Isa bay binowa e' mulid inān paokom ma iya.

*Kamatay si Isa**(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49)*

²⁸ Manjari itu kinata'uan e' si Isa ajukup na kamemon bay pamahinang ma iya. Sakali yukna, "Patay bohe' aku." Buwattē' pah'lingna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyum Kitab. ²⁹ Aniya' maina'an dakayu' poga-poga isihan binu al'ssop, angkan saga sundalu bay angal'ggoman l'ppus ni deyum binu he'. Pinasagnat e' sigām ni tōng kayu-kayu bo' yampa pina'abut pehē' ni bowa' si Isa. ³⁰ Makas'ssop pa'in si Isa ma binu, yukna, "Atalus na hinangku." Jari patoyok kōkna maka ab'kkat napasna.

³¹ Na, pagka llaw Juma'at na, angamu' saga nakura' Yahudi pehē' ni si Pilatu, sinō' pinōngan tape' saga a'a t'lungan bay nilansang ni hāg inān, bo' supaya al'kkas amatay, jari tapareyo' min hāg ma dalam gi' ta'abut llaw Sabtu'. Mbal bilahi saga nakura' bang patay inān paddas pinasagaran ma hāg sampay ma llaw Sabtu', sabab ya na llaw landu' ahalgā' ma bogbog sigām. ³² Angkan pehē' saga sundalu amōngan tape' saga a'a duwangan bay nilansang ni hāg sambeya' maka si Isa, ubus tape' dangan bo' dangan.

³³ Sagō' maka'abut pa'in sigām ni si Isa, ta'nda' e' sigām in iya amatay na asal, angkan dalam kala'usan pinōngan tape'na. ³⁴ Gom pa'in nihiyak kīdna maka budjak e' dakayu' sundalu inān ati paluwas magtūy laha' maka bohe'. ³⁵ A'a bay makanyata' ya tahinang itu ma si Isa, sinulat e'na saga pakaradja'an itu supaya kam magkahagad isab. Kapangandolan panaksi' a'a anulat itu, maka kata'uwanna b'nnal asal bissalana. ³⁶ Pat'kka buwattitu supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyum Kitab, ya yuk-i, "Halām aniya' to'olangna apōng minsan dakayu'." ³⁷ Maka aniya' gi' ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, "Ang'nda' du sigām ma a'a bay tahiyak e' sigām."

*Pagkubul ma si Isa**(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)*

³⁸ Puwas e' aniya' dakayu' a'a min lahat Arimati pehē' ni si Pilatu. Ōnna si Yusup, mulid si Isa bay maglimbung pasal kapagmulidna sabab tināw nila'at e' saga nakura' Yahudi. Pehē' si Yusup itu ni si Pilatu ama'id angā' mayat si Isa. Pinatugutan iya e' si Pilatu angkan iya pina'an amareyo' mayat si Isa min hāg. ³⁹ Sehe'na si Nikudimas, ya bay pehē' ni si Isa waktu sangom. Si Nikudimas itu amowa saga limampū' kilu laksi', mira maka alos*, pinaglamugay. ⁴⁰ Manjari niā' mayat si Isa e' saga a'a duwangan itu bo' yampa sinaput e' sigā maka kuku pote' pinabeya'an laksi', buwat addat bangsa Yahudi bang amahilala' patay. ⁴¹ Aniya' kabbun ma atag bay pamapatayan si Isa, maka aniya' ma deyum kabbun inān pangubulan baha'u bay kinehean ma deyum batu. Halām gi' aniya' bay takubul maina'an. ⁴² Jari itu, pagka song sangom Sabtu' na, kinubul mayat si Isa maina'an sabab asekot du pangubulan inān ni bay pamapatayan iya.

20*Kubul Halām Maga'a**(Matiyu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)*

¹ Pagdai' llaw pa'in ma llaw Ahad, ma dalam gi' apote' sobangan, pehē' ni kubul si Mariyam, d'nda min lahat Magdala. Ta'nda'na in batu panambol lowang kubul bay na nila'anan. ² Sakali paragan iya pehē' angahaka'an si Simun Petros maka mulid dakayu', ya kinalasahan asal

* **19:39** 19:39 'Mira maka alos:' ginis pahamut ya ginuna pangapul.

e' si Isa. Yuk si Mariyam ni sigā, “Halam na maina'an Panghū'tam. Aniya' bay angala'anan iya min deyom kubul maka mbal kata'uwan kami bang maingga pamat'nna'an sigām ma iya.”

³ Manjari si Petros maka mulid dakayu' magdai'-dai' pehē' ni kubul. ⁴ Paragan sigā karuwangan sagō' al'kkas gi' mulid dakayu' min si Petros, ati makarahū iya at'kka ni kubul. ⁵ Pakuru' iya pasib ni deyomna ati ta'nda'na saga saput maina'an, sagō' malam iya pasōd. ⁶ Jari at'kka na si Petros min buli'anna ati patūy pasōd ni deyom kubul. Ta'nda'na saput si Isa pat'nna'an di-na maina'an, ⁷ maka ta'nda'na turung-mukana palūn. Saddi kat'nna'anna, mbal magbeya' maka saput e'. ⁸ Ma katapusanna, pasōd na isab mulid dakayu', ya bay makarahū pina'an. Pag'nda'na saput, magtūy iya magkahagad na pasal si Isa. ⁹ (Aniya' asal bay tasulat ma deyom Kitab ma pasalan si Isa, in iya subay allum pabīng min kamatayna, sagō' malam gi' bay tahati lapal Kitab inān e' saga mulid e'.) ¹⁰ Manjari amole' na sigā karuwangan.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam

(Matiyu 28:9-10; Markus 16:9-11)

¹¹ Sagō' an'ngge-n'ngge na pa'in si Mariyam mahē' ma atag kubul e', maka e'na anangis. Hinabuna anangis, pakuru' iya pasib ni deyom kubul. ¹² Aniya' ta'nda'na duwa mala'ikat magjuba pote' aningkō' maina'an ma bay pamat'nna'an mayat si Isa, dangan min bay kōkna, dangan min bay tape'na. ¹³ Yuk saga mala'ikat itu ni iya, “Arung, angay ka angkan anangis?”

Anambung si Mariyam, yukna, “Sabab wa'i bay nila'anan e' sigām mayat Panghū'ku, maka mbal kata'uwanaku bang pi'ingga ya pamat'nna'an sigām ma iya.”

¹⁴ Masi pa'in ah'lling si Mariyam, palingi' iya ati ta'nda'na si Isa an'ngge maina'an. Sagō' malam takilāna bang iya na si Isa. ¹⁵ Yuk si Isa ni iya, “Arung, angay ka anangis? Sai pihanu?”

Kinabā' e' si Mariyam in a'a inān tunggu' kabbun, angkan yukna ni iya, “Tuwan, bang ka'a bay amowa mayatna minnitū, haka'in aku bang maingga pamat'nna'annu iya bo' aku pehē' angā' iya pabīng.”

¹⁶ Yuk si Isa ni iya, “Mariyam.”

Magtūy iya paharap ni si Isa ati yukna ni iya ma buwat bahasa Hibrani, “Rabbuni!” Hatina “guru”.

¹⁷ Yuk si Isa ni iya, “Da'a aku balutin sabab malam gi' aku bay makapole' ni Mma'ku. Sagō' pehē' ka ni saga dauranakanku. Haka'in sigām in aku song amole' ni Mma'ku maka Tuhanku, hatina ni Mma' sigām maka Tuhan sigām.” ¹⁸ Jari si Mariyam, d'nda min Magdala, pehē' na angahaka'an saga mulid pasal kapang'nda'na ma Panghū' Isa maka pasal bay pah'lling si Isa ma iya.

Magpa'nda' si Isa ni Saga Mulidna

(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)

¹⁹ Sangom Ahad pa'in, magtimuk na saga mulid si Isa ma deyom luma'. Saga lawangna bay sinularan pahogot sabab tināw sigām ma saga nakura' Yahudi. Sakali pina'an si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ah'lling ni sigām, yukna, “Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay.” ²⁰ Manjari pa'nda'anna sigām saga limpa' ma tanganna maka ma kidna. Akōd to'ongan saga mulidna inān pag'nda' sigām ma Panghū'.

²¹ Ah'lling si Isa pabīng, yukna ma sigām, “Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay. Soho'ta kam pehē' ni dunya buwat bay

kapanoho' e' Mma'ku ma aku." ²² Puwas e' anganapas si Isa ma sigām maka e'na ah'ling, yukna, "Taima'unbi na Rū Sussi. ²³ Bang ampunbi dusa a'a, niampun du dusa sigām e' Tuhan. Bang mbal ampunbi, mbal du isab niampun e' Tuhan."

Si Isa maka si Tomas

²⁴ Na, ma waktu katuwa' si Isa ni saga mulidna inān dalam bay maina'an si Tomas. Si Tomas itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, ya niranglay K'mbal. ²⁵ Manjari nihaka'an iya e' kasehe'an, yuk-i, "Bay ta'nda' kami in Panghū'."

Sagō' yuk si Tomas, "Bang mbal tanyata'ku maka tasadsadku limpa' lansang ma pād tanganna, maka bang mbal tasadsadku bakat ma kīdna, mbal du aku magkahagad."

²⁶ Palabay pa'in pitung'llaw minnē' magtimuk na pabalik saga mulid si Isa ma deyom luma', maka ina'an na isab si Tomas. Kasularan asal saga lawang e', sagō' pina'an sadja si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati yukna, "Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay."

²⁷ Jari ah'ling iya ni si Tomas, yukna, "Nda'un tanganku itu. Abutun maka tōng tangannu. Pa'abutun tangannu pi'itu ni kīdku. Da'a na ka magduwa-ruwa. Magkahagad na ka to'ongan."

²⁸ Ah'ling si Tomas, yukna, "Ya Panghū'ku maka Tuhanku!"

²⁹ Yuk si Isa ni iya, "Yampa ka magkahagad bahā', pagka ta'nda'nu na aku? Aheya kalasigan saga a'a magkahagad ma aku minsan aku dalam ta'nda' e' sigām."

Pasal Jūd itu Angkan Sinulat

³⁰ Aheka gi' saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa ma pang'nda' saga mulidna, saddī min saga hinang ya tasulat ma jūd itu. ³¹ Sagō' angkan sinulat saga kahinangan itu ma deyom jūd itu, bo' supaya pam'nnalanbi si Isa in iya b'nnal Al-Masi, Anak Tuhan, maka supaya kam kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan ma sabab pagkahagadbi ma iya.

21

Magpa'nda' si Isa ni Pitu' Mulidna

¹ Puwas daka pilang'llaw minnē' magpa'nda' si Isa pabīng ni saga mulidna mahē' mā bihing danaw Tibiri. Buwattitu ya katuwa'na ni sigām:

² Si Simun Petros bay maina'an magbeya' maka si Tomas ya niranglay K'mbal, maka si Natanael ya min kauman Kana ma lahat Jalīl. Ina'an isab magbeya' saga anak si Sibidi, maka duwangan mulid si Isa saddī. ³ Na, ah'ling si Simun Petros, yukna. "Kaut gi' aku amokot."

"Ameya' kami," yuk kasehe'an e'. Jari paruwa' sigām ni bayanan bo' pauntas kaut, sagō' dalam aniya' ta'a' sigām sampay ni karai'llawan.

⁴ Baya-baya pa'in llaw, ina'an si Isa an'ngge ma bihing tampe sagō' dalam iya takilā e' saga mulidna. ⁵ Angalingan iya pehē' ni sigām, yukna, "Owa' saga bagay, dalam bahā' aniya' ta'a'bi?"

"Halām," yuk sigām.

⁶ "Na," yuk si Isa, "hūgunbi pokot min bihingbi kowan ilu ati maka'a' kam." Paghū' pa'in, mbal sigām makahella' pokot ma sabab kaheka daing.

⁷ Manjari ah'ling dakayu' mulid ya kinalasahan e' si Isa. Yukna ni si Petros, "Panghū'ta ko' inān!" Makakale pa'in si Simun Petros itu, magtūy sulugna pabīng badju' bay urusanna, bo' pakuppa ni danaw tudju pehē' ni si Isa. ⁸ Saga mulid kasehe'an paturul min bayanan sigām, maka e' sigām

angangguyud pokot ap'nno' e' daing. Asekot asal sigām ni bihing, aniya' saga limampū' d'ppa lawakna. ⁹ Makaruwa'i pa'in sigām ni bihing, aniya' ta'nda' e' sigām api maka saga daing patapa ma bagana, maka aniya' isab saga tinapay.

¹⁰ Yuk si Isa ni sigām, "Bowahunbi pi'itu saga daing min bay ta'ā'bi ilu."

¹¹ Angkan pehē' si Simun Petros paruwa' pabīng ni bayanān sigām bo' guiyudna pokot tudju kaleya. Ap'nno' pokot inān e' daing a'aslag, dahatus maka limampū' maka t'llu hekana. Sagō' pokot e' dalam agese' minsan sōdna aheka makalandu'. ¹² Yuk si Isa ni sigām, "Dai' kam amangan." Dalam aniya' ma saga mulidna inān makatawakkal atilaw iya bang sai iya, sabab kinata'uan e' sigām in iya Panghū' sigām. ¹³ Jari pehē' si Isa angā' tinapay bo' pamuwanna ni sigām, damikiyanna saga daing. ¹⁴ Kamint'lluna na itu magpa'nda' si Isa ni saga mulidna damuli pa'in min llaw bay pamakallum iya min kamatay.

Si Isa maka si Petros

¹⁵ Aubus pa'in e' sigām amangan, amissala si Isa ni si Simun Petros. "Simun anak si Yahiya," yukna, "lasanu ni aku, alabi gi' bahā' min saga sehe'nu itu?"

"Aho' Panghū'," yuk si Petros, "kata'uwannu in aku alasa ma ka'a."

Yuk si Isa, "Na, upiksa'un saga bili-biliku." ¹⁶ Atilaw si Isa pabīng, yukna, "Simun anak si Yahiya, kalasahannu aku bahā'?"

"Aho', Panghū'," yukna, "kata'uwannu du in aku alasa du ma ka'a."

Yuk si Isa, "Na, ipatun saga bili-biliku." ¹⁷ Kamint'lluna na patilaw si Isa ma si Petros. "Simun anak si Yahiya," yukna, "kalasahannu bahā' aku?"

Asusa na si Petros sabab pinamint'llu gi' e' si Isa patilawna ma iya, ya yukna, "Alasa ka bahā' ma aku." Angkan anambung si Petros ma si Isa, yukna, "Panghū', kata'uwannu kamemon. Kata'uwannu in aku alasa du ma ka'a."

Yuk si Isa ma iya, "Na, upiksa'un saga bili-biliku. ¹⁸ B'nnal ya panga-hakaku itu ma ka'a," yuk si Isa, "ma kabata'nu lagi' bay ka amas'mmekan di-nu. Bay ka lum'ngngan pi'ingga-pi'ingga kabaya'annu. Sagō' bang ka ato'a na pah'nnatnu du tangannu ati a'a saddi ya angengkotan ka'a bo' ka binowa ni papehē'an ya ngga'i ka kabaya'annu." ¹⁹ Binissala itu e' si Isa pamata'unā bang ai bowahan kamatay si Petros ma waktu sinōng, kamatay pangamahaldika'na ma Tuhan. Puwas e' yuk si Isa ma si Petros, "Ameya' sadja ka ma aku."

²⁰ Jari palingi' si Petros ati ta'nda'na paturul ma iya mulid dakayu', ya kinalasaan e' si Isa. Ya na itu mulid bay pali'id ni si Isa ma waktu kapagjamu sigām, maka bay atilaw iya, ya yukna, "Tuwan Panghū', sai bahā' song anōngan ka'a ni saga bantanu?" ²¹ Pag'nda' si Petros ni mulid dakayu' itu, yukna ni si Isa, "Panghū', buwattingga a'a ina'an-i?"

²² Yuk si Isa ni si Petros, "Bang kabaya'anku a'a inān subay allum sampay ni kabīngku pi'itu, da'a na kasusahun. Ameya' sadja ka ma aku."

²³ Jari tinuhuma e' saga bebeya'an si Isa pasal mulidna dakayu' itu mbal magkamatay. Sagō' dalam si Isa bay amissala in a'a inān mbal du amatay. Ya sadja yukna, bang saupama kabaya'anna mulidna inān subay allum sampay kabīngna ni dunya, ngga'i ka kasusahan si Petros.

²⁴ Ya mulid pinagsuli-suli itu, ya na a'a angahaka pasal saga pakaradja'an itu, maka iya isab bay anulat itu kamemon. Maka kata'uan kami in hakana asal b'nnal.

²⁵ Aheka to'ongan saga hinang saddi bay tahinang e' si Isa. Bang saga hinang itu ganta' tasulat kamemon ma saga kitab, kumpasku mbal s'ddong ma deyom dunya saga kitab ya panulatan iya. *Tammāt*

KAHINANGAN

Pahati Pasal Jūd itu

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas supaya tahati e' si Teyopilus pasal kahinangan saga a'a ya bay kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihah lapalna. Ya na itu sulat karuwana bay tasulat e' si Lukas ni si Teyopilus, a'a bangsahan.

Nihaka e' si Lukas maitu bang buwattingga kasaplag haka pasal si Isa ni kamemon kalahat-lahatan. Tagna' pagkahi sigām Yahudi sadja ya panganasihatan e' saga a'a kawakilan itu, puwas e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi, sampay pa'abut ni lahat alawak.

Nihaka isab ma deyum sulat itu pasal Rū Sussi, ya pinaniya'an saga a'a itu e' Tuhan, panabang sigām maghinang ai-ai bay panoho'anna ma sigām.

Si Lukas itu bay sehe' si Paul ma l'nggananna magnasihah lapal Tuhan, sampay ma waktu kapangalabusu ma iya ma da'ira Röm.

KAHINANGAN

Saga A'a Kawakilan

Kapa'angkat si Isa ni Sulga'

(Markus 16:19-20; Lukas 24:50-53)

¹ Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

Tuwan Teyopilus, ma sulat bay sulatanku ka'a dahū, bay pangahakaku saga hinang maka pandu' si Isa kamemon, sangay min tagna' kapaghi-nangna ² sampay ni llaw bay pama'angkat iya tudju ni sulga'. Ma halam gi' iya bay pa'angkat, aniya' saga panoho'an pang'bba e'na ma saga a'a bay kawakilanna, labay min Rū Sussi. ³ Puwas pa'in kamatay si Isa, ma deyum mpatpū' llaw araran iya magpanyata' magbaran ni saga a'a bay kawakilanna. Min heka iya ama'nda'an di-na bo' mattan to'ongan in iya asal allum. Ta'nda' iya e' sigām ati ma deyum mpatpū' llaw he', amissala iya ni sigām pasal kapagparinta Tuhan. ⁴ Aniya' isab waktu kapagsalu si Isa maka saga mulidna inān, pasalta' magpanoho'an iya ma sigām, yukna, "Da'a gi' kam ala'an min da'ira Awrusalam. Lagarinbi dahū paljanji'an Mma'ku ya pamuwanna ma ka'am, buwat bay pamata'uku ma ka'am. ⁵ Si Yahiya he', bohe' ya bay pamandina saga a'a. Sagō' saddi ya pamandi ka'am. Palabay daka pilang'llaw, pinahōpan du kam Rū Sussi."

⁶ Manjari itu, magtimuk pa'in sigām maka si Isa, atilaw sigām ni iya. "Tuwan Panghū'," yuk sigām, "ya na itu bahā' waktu pamabīngnu ni bangsa kami Isra'il ya bay kapatut kami tagna' ang'ntanan pagparinta?"

⁷ Yuk sambung si Isa, "Mbal kam makata'u pasal ilu-i, sabab Mma'ku sadja ya taga-kapatut amat'nna' waktu maka masa. ⁸ Saguwā'," yuk si Isa, "kabuwanan du kam kawasa ma waktu kahōp Rū Sussi ni ka'am, ati magpasab'nnal kam ma pasalku ma da'ira Awrusalam itu, ma kaluha'an lahat Yahudiya, ma lahat Samariya, sampay ma mpat pidju alam."

⁹ Aubus pa'in pamissala si Isa, tabowa iya pa'angkat ni sulga', ma sabu sigām magpang'nda'. Sakali kalimbuhan iya e' gabun, halam na ta'nda' e' sigām. ¹⁰ Masi na pa'in sigām ang'nda' papatong ni langit hinabu si Isa pa'angkat, jari aniya' duwangan l'lla magpamakay pote' an'ngge ma atag sigām. ¹¹ Yuk duwangan itu ni sigām, "Ka'am saga a'a Jalil! Angay kam magt'nggehan na pa'in papatong tudju ni langit? Si Isa, ya bay pina'angkat min ka'am tudju ni sulga', pabing du, bo' kabīngna pi'itu magsali' maka buwat bay ka'angkatna, ya ta'nda'bi itu."

Si Mattiyas Pinene' Paganti' min si Judas

¹² Sakali amole' na saga a'a kawakilan e' min büd Kayu Jaitun tudju ni Awrusalam, saga dakilometro lawakna. ¹³ Makat'kka pa'in sigām ni Awrusalam, magtūy sigām pariyata' ni bilik paghanti'an. Ya maina'an disi Petros, si Yahiya, si Yakub, si Andariyas, si Pilip, si Tomas, si Bartolome, si Matiyu, si Yakub anak si Alpa, si Simun ya niranglay Pangangatu, maka si Judas dakayu' ya anak si Yakub. ¹⁴ Araran sigām magtipun angamu-ngamu' ni Tuhan. Pabeaya' isab ma sigām saga kar'ndahan, sampay si Mariyam ina' si Isa maka saga danakan si Isa l'lla.

¹⁵ Na mbal at'ggol minnē', magtipun saga a'a magpangandol ma si Isa. Aniya' sigām kulang-labi dahatus maka duwampū'. Manjari an'ngge si Petros ma t'ngnga-t'ngnga' sigām amissala. ¹⁶ "Saga dauranakanku," yukna, "wajib subay aniya' kamaksuran ma lapal Rū Sussi, ya bay pinasulat ma si Da'ud ma pasal si Judas. Si Judas Iskariyut, ya na bay anuli'an saga a'a anaggaw si Isa. ¹⁷ Si Judas itu bay dansehe'an maka kitam. Bay iya kawakilan isab e' si Isa maghinang buwat hinangtam."

¹⁸ Ya sīn bay panamba si Judas ma hinangna ala'at, ya pamasaggawna si Isa ni saga bantana, bay pam'llina tana'. Tab'llina pa'in tana' he', ahūg iya pareyo' minna'an ati abustak b'ttongna. Paluwas tina'ina kamemon. ¹⁹ Kinata'uan itu e' a'a kamemon ma Awrusalam, angka tana' inān niōnan e' sigām Akeldama, ma buwat bahasa Yahudi, hatina "Tana' Tamba Laha'."

²⁰ "Na," yuk si Petros, "aniya' tasulat ma deyom Kitab Jabul, ya yuk-i, 'Bang pa'in asiya-siya palahatanna.

Subay halam aniya' pat'nna' maina'an pabing.'

Maka aniya' isab ayat dakayu', yuk-i, 'Subay aniya' a'a saddi paganti' ma bay hinangna he'.' "

²¹⁻²² Amissala gi' si Petros, yukna, "Angkana subay aniya' gin'llal saddi ameya' ma kitam anaksi' in Panghū' Isa allum na pabing. Ya subay pinene' a'a bay sehe'tam ma waktu kapagbeya' Panghū' Isa maka kitam, min waktu bay kapamandi a'a e' si Yahiya sampay ni llaw ka'angkat si Isa min kitam tudju ni sulga'."

²³ Sakali itu sinabbut e' sigām ōn duwangan l'lla pamene'an. Dakayu' inān si Yusup, ya niōnan si Barsabbas (atawa si Justus), maka dakayu' si Mattiyas. ²⁴ Angamu'-ngamu' disi Petros ni Tuhan, yuk sigām, "O Tuhan, kata'uwannu bang ai ma deyom pikilan manusiya' kamemon. Pandu'in kami bang sai pene'nu ma duwangan itu ²⁵ ganti' si Judas, bo' tahnangna hinang ya pamasuku'nu ma saga a'a kawakilan. Sabab hinang itu bay ni'bbahan e' si Judas, pagka wa'i na iya amole' ni lahatna kakkal." ²⁶ Puwas ina'an magko'ot-ko'ot na sigām ōn a'a pamene'an. Ya tako'ot inān ōn si Mattiyas, jari pinak'nnop iya ni kasangpū' maka ssa ya bay kawakilan si Isa inān.

2

Kapatulun Rū Sussi ma Llaw Pentekosta

¹ Ta'abut pa'in llaw paghinang Pentekosta, magtimuk saga a'a magpangandol ma si Isa kamemon. ² Saru'un-du'un du aniya' bahonos min langit, sali' baliyu alandos patumbuk. Magtūy tasōd kaluha'an luma' ya pagtingkō'an sigām inān. ³ Ati ta'nda' e' sigām sali' d'lla' api asaplag pat'nna' ma saga a'a inān pakaniya-pakaniya. ⁴ Manjari kamemon sigām inān kahōpan Rū Sussi ati anagna' sigām magbissala ma ginisan bahasa.

Ai-ai pamuwan ma sigām min kawasa Rū Tuhan, ya na he' pamissala e' sigām.

⁵ Na, aniya' bay pahanti' maina'an ma Awrusalam saga a'a bangsa Yahudi bay min kalahatan, a'a maga'agama. ⁶ Pagkale sigām ma hidjul min deyom luma' inān, magtūy aheka sigām patimuk pina'an. Ainu-inu isab sigām sabab takale sigām saga bebeya'an si Isa magbissala ma buwat bahasa sigām pakaniya-pakaniya. ⁷ Kinobla'an sigām kamemon, maka ainu-inu, angka yuk sigām, "Daka ai takaletam itu! Ya magpamissala itu hal ba'an an a'a min lahat Jalil! ⁸ Angay sigām makabissala bahasatam luggiya', dangan maka dangan? ⁹ Kitam itu," yuk sigām, "min kalahat-lahatan ko'. Aniya' itu min lahat Partiya, min Midiya, min Elam, aniya' min Mesopotami, min lahat Yahudiya itu, min Kappadoke, min Puntus maka min Asiya. ¹⁰ Aniya' isab kitam min Prigiya, min Pampiliya, min lahat Misil maka min kalahatan Libiya ya ma kasekotan lahat Kirini. Aniya' isab kitam min da'ira Rōm. ¹¹ Aniya' kitam kasehe' bangsa Yahudi, maka aniya' kasehe' ngga'i ka Yahudi ya papinda na ni agama Yahudi. Aniya' isab min pū' Kerete maka min lahat Arab. Sagō' minsan kitam minningga lahat, takaletam saga a'a itu amissala ma bahasatam. Takaletam pasal hinang kawasa ya nihing e' Tuhan." ¹² Manjari ainu-inu saga a'a magtimukan inān kamemon, maka sali' asasaw. Atilaw na pa'in sigām dangan maka dangan, yuk-i, "Ai bahā' hatina itu?"

¹³ Sagō' aniya' kasehe' angudju-ngudju' ma saga bebeya'an si Isa inān. Yuk sigām, "Saga a'a itu nilango binu!"

Pagnasihāt si Petros ma Katimukan A'a

¹⁴ Sagō' an'ngge si Petros maka sehe'na kasangpū' maka ssa, ati akosog e'na amissala ma saga a'a magtimukan inān. "Ka'am saga pagkahiku Yahudi," yukna, "sampay ka'am maglahat ma da'ira Awrusalam itu! Pakale kam bo' kam pahatiku pasal pakaradja'an ya takalebi itu. ¹⁵ Pangannalbi marai' nilango saga a'a magpamissala itu, saguwa' ngga'i ka. Halam aniya' maglangohan bang yampa lisag siyam subu! ¹⁶ Ya ta'nda'bi ma buwattina'an, ya na ko' itu kamaksuran bay pinagkallam e' nabi Jewel ma masa awal e', yuk-i,

¹⁷ 'Ya itu hinangku ma saga llaw damuli, yuk Tuhan, pahōpku Rū-ku ma manusiya' kamemon.

Saga panubu'bi l'lla-d'nda amaluwas du lapalku, saga l'lla abata' gi' maka'nda' du pakaradja'an dalam gi' at'kka, makauppi isab saga matto'abi.

¹⁸ Aho', yuk Tuhan, minsan saga ataku l'lla-d'nda, pahōpanku du Rū-ku ma masa ina'an-i, ati sigām ya amaluwas palmanku.

¹⁹ Hinangku isab hinang makainu-inu ma b'ttong langit, maka saga paltanda'an ma babaw dunya. Pa'nda'ku laha' maka api maka humbu aheya.

²⁰ Mata llaw magdo'om-do'om du, maka bulan apinda ni keyat, sali' luwa laha', Bang song at'kka llaw pangahukum e' Panghū'bi, llawna aheya, llaw mahaldika'.

²¹ Jari sai-sai anabbut ma ōn Tuhan mikitabang, lappasan du iya.' "

²² Yuk gi' si Petros, "Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kalehunbi bissalaku itu. Si Isa, a'a Nasaret, bay pinatuman ma pang'nda'bi in iya bay sinoho' e' Tuhan. Sabab kabuwanan iya barakat angka tahinangna saga hinang

akawasa kainu-inuhan a'a, sampay saga paltanda'an. Kata'uwanbi asal, sabab maitu ma deyomanbi ya bay pangahinanganna saga hinang e'.

²³ In kamatay si Isa itu kinata'uwan asal e' Tuhan ma dalam gi' bay paniya'. Min niatna maka maksudna angkan si Isa bay tinukbalan ni pangntananbi, ati ka'am ya bay amatapay iya pagka pasagaranbi a'a jahulaka' angalansang iya ni hāg. ²⁴ Saguwā' pinakallum iya pabalik e' Tuhan. Pinaluhaya iya e' Tuhan min katiksa'an kamatay, sabab in iya mbal to'ongan kapagbaya'an e' kamatay. ²⁵ Aniya' bay tasulat e' si Da'ud ma masa awal e' ma pasal si Isa Al-Masi itu, ya yuk-i, 'Ta'nda'ku Panghū'ku ma atagku sakahaba' waktu.

Itiya' iya ma bihingku kowan, mbal aku tajogjog,

²⁶ angkan akōd deyom atayku, angkan aku magkalisigan.

Minsan amatay baranku aholat sadja aku ma iya,

²⁷ sabab mbal du aku bbahannu ma lahat saga magpatayan.

Aku ya sosoho'annu luggiya',

mbal pasagarannu baranku angahalu' ma deyom paliyangan.

²⁸ Katuli'annu aku lān ya amowa ni kallum kakkal.

Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku.'

²⁹ "Na, saga dauranakanku," yuk si Petros, "patampalku pamissalaku ni ka'am pasal bay ka'mbo'-mbo'antam si Da'ud e'. Bay iya amatay sampay kinubul, maka kubulna masi takilā sampay ni llaw itu. ³⁰ Sagō' in iya nabi, angkan kinata'uwan e'na bang ai bay panganjanji' Tuhan ma iya. Bay anapa isab Tuhan ma si Da'ud ma pasal waktu sinōng. Subay aniya' dakayu' panubu'na magsultan. ³¹ Na, pagka kinata'uwan e' si Da'ud bang ai pinat'kka e' Tuhan ma waktu sinōng, bay iya angallam pasal kallum Al-Masi pabīng min kamatayna. Yuk pangallamna he', 'Halam iya bay ni'bbahan ma lahat saga magpatayan. Halam isab bay angahalu' baranna ma deyom paliyangan.' ³² Si Isa ko' inān," yuk si Petros, "ya bay pinakallum e' Tuhan pabīng. Ati kami kamemon itu saksi' du, in kallumna pabalik asal b'nnal. ³³ Pinabangsa na iya, pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan, ati tasambut e'na min Mma'na in Rū Sussi ya bay panganjanji'. Jari pinabeya' Rū itu e' si Isa bo' pahōp ni kami, angkan saga kahinangan ya ta'nda' maka takalebi buwattina'an. ³⁴ Ngga'i ka si Da'ud ya bay pa'angkat ni sulga', sagō' buwattitu pamissalana, yuk-i 'Bay ah'lling Tuhan ni Panghū'ku, yukna,

Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,

³⁵ sampay bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.'

³⁶ "Angkanna," yuk si Petros, "in ka'am bangsa Isra'il kamemon, subay kata'uwanbi in si Isa itu, ya bay palansangi ni hāg, gin'llal na e' Tuhan, in iya Panghū' maka Al-Masi, ya pinene' e' Tuhan!"

³⁷ Pagkale saga a'a ma pamissala si Petros itu magtūy alengog sidda pikilan sigām. Yuk sigām ni si Petros maka ni kasehe'an kawakilan e', "Saga dauranakan, ai subay hinang kami?"

³⁸ Yuk sambung si Petros, "Taikutinbi to'ongan dusabi. Ati ka'am dangan maka dangan subay pinandi min ōn si Isa Al-Masi, palsaksi'an in ka'am angandol na ma iya. Manjari niampun du dusabi maka pinaniya'an du kam Rū Sussi, ya pamuwan Tuhan ma ka'am. ³⁹ Sabab ya ilu janji'na ma ka'am maka saga panubu'bi, sampay isab sigām min katāhan, sai-sai tapene' e' Panghū'tam Tuhan."

⁴⁰ Aheka gi' bissala si Petros ma saga a'a inān. Binanda'an sigām e'na, niebot-ebotan pahāp, yukna, "Anabang kam di-bi bo' kam papuwas min saga a'a ya maghinang kalumu'an ma buwattina'an!" ⁴¹ Manjari aheka

am'nnaal ma bissala si Petros inān ati pinandi sigām tanda' in sigām suku' si Isa na. Ma llaw inān, aniya' saga t'llungibu heka a'a pinak'nnop ni saga a'a magpangandol ma si Isa.

Kapagdakayu' Atay saga Bebeya'an si Isa

⁴² Amogbog sigām ma bay pamandu' e' saga a'a kawakilan si Isa, maka magdakayu' sigām maka saga a'a kasehe' ya magpangandol. Magbahagi' sigām tinapay maka magbeya' angarp ni Tuhan. ⁴³ Aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e' saga a'a kawakilan itu, angka sinōd tāw saga a'a kamemon. ⁴⁴ Magdakayu' na pa'in saga a'a magpangandol kamemon, maka magbahagi'-biyahagi'i. ⁴⁵ Pinab'llian ginisan pangalta' sigām ati b'llihanna pamahagi' ni kasehe'an sasuku taga-sukkal. ⁴⁶ Llaw-llaw sigām magsabu ma deyom langgal pagkulbanan. Magsalu sigām ma kaluma'an sigām. Akōd isab magbahagi' kinakan min atay pote'. ⁴⁷ Ananglit na pa'in sigām ma Tuhan, ati kasulutan a'a kamemon ma sigām. Sakahabā' llaw aniya' na pa'in a'a pinak'nnop ni sigām e' Panghū', sasuku kalappasan min hukuman dusa.

3

A'a Aku'il Kauli'an e' si Petros

¹ Manjari dakayu' llaw, pehē' si Petros maka si Yahiya ni langgal pagkulbanan ma waktu sambahayang luhul. ² Maina'an ma atag lawang langgal niōnan Lawang Alingkat, aniya' dakayu' a'a mbal makal'ngngan min deyom kandang ina'na gi'. Binowa iya llaw-llaw ni atag bowa' lawang inān supaya iya makapangamu' sarakka ni saga a'a maglabayan minna'an tudju ni deyom langgal. ³ Pag'nda'na ma si Petros maka ma si Yahiya ina'an song pasōd, magtūy iya angamu' sin ni sigā. ⁴ Pinatongan iya e' sigā, jari yuk si Petros, "Ang'nda' ka ni kami!" ⁵ Magtūy ang'nda' a'a inān, aholat kabuwanan ai-ai e' sigā.

⁶ Sagō' ah'lling si Petros ma iya, yukna, "Halam to'ongan aniya' alta'ku sagō' ya pamuwanku ma ka'a bang ai aniya' ma aku. Min kawasa ōn si Isa Al-Masi a'a Nasaret, soho'ta ka pal'ngngan!" ⁷ Ati binalutan iya e' si Petros ma tanganna kowan, tinabang bo' makat'ngge. Saru'un-du'un du iya kabuwanan kosog ma tape'na sampay ma buku-bukuna. ⁸ Magtūy iya an'ngge bo' yampa lum'ngngan. Puwas e' magbeya' iya maka disi Petros pasōd ni deyom langgal. Pal'ngngan iya maka e'na maglaksu sampay ananglit ma Tuhan. ⁹ Ta'nda' iya e' saga a'a magtimuk maina'an, pal'ngngan maka ananglit na pa'in ma Tuhan. ¹⁰ Takilā iya e' sigām in iya bay aningkō' angamu' sarakka ma langgal ma bowa' lawang ya pinagōnan Lawang Alingkat. Magtūy sigām kinobla'an maka ainu-inu ma bay tahinang ma a'a inān.

Magnasihāt si Petros ma Deyom Langgal

¹¹ Amalut lagi' a'a inān ma si Petros maka si Yahiya maina'an ma saurung langgal ya niōnan Saurung si Sulayman. Angka ainu-inu saga a'a kamemon ati paragan sigām pina'an ni disi Petros. ¹² Pag'nda' pa'in si Petros ma saga a'a inān, amissala iya, yukna, "Oy, ka'am a'a Isra'il! Angay itu kainu-inuhanbi! Angay kami patonganbi? Pangannalbi baha' min kawasa kami atawa min kasussi atay kami, ya angka a'a itu makal'ngngan na? ¹³ Tuhan ya pagtuhanan si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, sampay ka'mbo'-mbo'antam, bay amabangsa sosoho'anna si Isa. Sagō' t'kkahanbi iya ni sara' bo' pinapatay ati sulakbi iya ma matahan gubnul Pilatu, minsan

iya anganiyat amaluhaya si Isa. ¹⁴ Asussi si Isa maka a'adil, saguwā' bay taikutanbi. Ya bay amu'bi pinaluwas e' gubnul a'a pamomono'. ¹⁵ Bay iya papataybi, ya po'onan kallum, sagō' pinakallum iya pabing e' Tuhan. Kami itu saksi' in ina'an b'nnal. ¹⁶ Na," yuk si Petros, "min kawasa ōn si Isa, angka a'a bay aku'il itu kabuwanan kosog bo' makal'ngngan na. Ta'nda'bi na iya, maka takilābi asal. Aho', min pangandolna ma ōn si Isa, angka iya kauli'an ma pang'nda'bi.

¹⁷ "Saga dauranakanku," yuk si Petros, "kata'uwanku in ka'am maka saga nakura'bi bay a'awam, angka bay hinangbi buwattē' ma si Isa. ¹⁸ Saguwā' ya na he' katumanan pagkallam Tuhan, ya bay pinata'u e' kanabi-nabihan min awal gi' he'. Pinata'u e' sigām in Al-Masi subay makalabay kabinasahan. ¹⁹ Na," yuk si Petros, "taikutinbi na dusabi. Papinda kam ni Tuhan bo' pinapasan e'na dusabi, ati bo' kam pinaniya'an kahayangan atay e' Panghū'. ²⁰ Jari pinapi'itu du si Isa, ya Al-Masi bay tapene' e' Tuhan magbaya' ma ka'am. ²¹ Sagō' subay maina'an gi' iya ma sulga' sampay ta'abut waktu pamahāp Tuhan ma kamemon ai-ai, buwat bay janji'na labay min kanabi-nabihan ma masa awal. ²² Sabab si Musa bay angallam ma bangsa Isra'il, yukna, 'Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinaniya'an ka'am e' Panghū'bi Tuhan. A'a bangsabi iya. Wajib iya subay kalebi ma ai-ai pamissalana ma ka'am. ²³ Sai-sai mbal akale ma nabi inān, pinaokat du iya e' Tuhan min bangsa suku'na sampay minula.'

²⁴ "Buwattē' na pa'in pangallam saga nabi kamemon, tinagna'an min si Samwel pasal pakaradja'an ya paniya' ma waktu itu. ²⁵ Manjari ka'am ya makasambut kahāpan min kanabi-nabihan, maka ka'am ya pinasuku'an paljanji'an Tuhan ya bay panganjanji'na ma ka'mbo'-mbo'anbi. Bay anganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, 'Kamemon saga bangsa ma dunya itu pinaniya'an kahāpan ma sabab panubu'nu.' ²⁶ Angka tapene' e' Tuhan sosoh'anna si Isa, ati pinapi'itu iya ni ka'am dahū bo' kam pinaniya'an kahāpan pagka kam binowa e'na ang'bba min kahinanganbi ala'at."

4

Pinatampal disi Petros ni Tumpukan Maghuhukum

¹ Masi gi' si Petros maka si Yahiya amissala ma saga a'a, aniya' pina'an ni sigā saga imam maka kapitan jaga langgal pagkulbanan, maka saga Saddusi.* ² Landu' asasaw pikilan sigām sabab ina'an disi Petros amandu'an saga a'a in si Isa allum pabalik min kamatayna. ³ Manjari sinaggaw disi Petros. Kinalabusu† sigā sampay ni llaw dakayu' sabab abay-kohap na. ⁴ Sagō' aheka a'a bay akale ma bissala disi Petros bo' am'nnal ma si Isa. Ya heka sigām angandol inān saga limangibu bang l'lla sadja ya ni'itung.

⁵ Pag'llaw dakayu', magtimuk ma Awrusalam saga kanakura'an bangsa Yahudi, saga pagmatto'ahan, maka saga guru sara' agama. ⁶ Ina'an isab maina'an si Annas Imam Muwallam, maka disi Kayapas, si Yahiya, si Iskandar, maka saga kampung si Annas kasehe'. ⁷ Manjari duwangan a'a kawakilan e' sinō' pa'alop ni sigām. Tinilaw sigā e' saga nakura' inān, yuk-i, "Kawasa ai bay pangahinangbi saga kahinanganbi di'ilaw e'? Atawa ōn sai bay panabbutanbi?"

* **4:1** 4:1 Saddusi: umpigan agama Yahudi ya am'nnal dalam aniya' allum pabing ma llaw damuli.

† **4:3** 4:3 Kinalabusu: atawa nijil.

⁸ Manjari si Petros inān pinahōpan Rū Sussi, ati kasambunganna saga nakura' inān, yukna, "Ka'am saga nakura' bangsa Yahudi, maka ka'am saga pagmatto'ahan ilu, ⁹ bang ya panumariyahanbi kami pasal kahāpan bay tahinang ma a'a aku'il itu, maka pasal bang buwattingga bay kapamauli' ma iya, ¹⁰ na, ya itu subay tōp kata'uanbi. Pata'u kam maka kamemon saga bangsa Isra'il. Ya a'a an'ngge ma dahuanbi itu, angka iya kauli'an na sabab kawasa si Isa Al-Masi a'a Nasaret! Bay iya palansangbi ni hāg, sagō' pinakallum iya min kamatayna e' Tuhan. ¹¹ Si Isa itu bay kinallam ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Ya batu bay sinulak e'bi saga a'a maghinang luma', ya na ina'an batu tapene' pamapagon luma'.'

¹² Dalam to'ongan aniya' saddi min si Isa ma kaluha'an dunya itu makalappas kitam min mulka'. Luwal ōn si Isa bay pamuwan e' Tuhan panabbutan manusiya', bo' supaya kitam lappasan."

¹³ Sakali ainu-inu saga kanakura'an inān pag'nda' sigām ma kaesog si Petros maka si Yahiya amissala. Kinata'uwan isab in sigā karuwangan itu a'a areyo' asal, dalam bay makalabay pangadji' alanga. Manjari kinilā sigā pahāp e' kanakura'an he', in sigā magbeya' maka si Isa. ¹⁴ Malaingan dalam aniya' pangananjawab e' saga nakura', sabab ina'an ma pang'nda' sigām a'a bay kauli'an e', an'ngge ma atag disi Petros. ¹⁵ Angkan sigām magpanoho'an pinaluwas disi Petros minnē' bo' sigām magisun. ¹⁶ Yuk sigām, "Ai bahā' subay hinangtam ma saga a'a itu? Mbal kitam makapalilu pasal bay tahinang e' sigā, sabab kinata'uwan e' a'a kamemon ma da'ira Awrusalam itu aniya' hinang landu' akawasa bay tahinang e' sigā dwangan itu. ¹⁷ Sagō' " yuk sigām, "sanggupantam sigā supaya mbal patanyag palkala' itu. Banda'antam subay da'a amissala pabīng min ōn si Isa."

¹⁸ Angkan pinalinganan pabalik si Petros maka si Yahiya e' saga nakura' inān. Binanda'an sigā subay da'a to'ongan amissala atawa amandu' min ōn si Isa minsan pandu' ai. ¹⁹ Sagō' anambung si Petros maka si Yahiya yuk-i, "Kumpasunbi kono' bang ingga ya abontol ma pang'nda' Tuhan: ka'am manusiya' ya patut bineya', atawa iya? ²⁰ Sabab mbal kami makajari pahali angahaka'an saga a'a pasal bay ta'nda' kami maka bay takale kami he'."

²¹ Gom pa'in pinakosog e' saga nakura' inān ya sanggup sigām ma disi Petros bo' yampa sigā pinaluhaya. Dalam aniya' sababan paminasa saga nakura' inān ma disi Petros, sabab ina'an kamemon saga a'a ananglitan Tuhan ma sabab hinang kawasahan bay tahinang e'. ²² Na, ya a'a bay kauli'an ku'ilna labi mpatpū' tahun umulna.

Angamu'-ngamu' Saga A'a Bebeya'an si Isa

²³ Na, tapaluwas pa'in disi Petros, magtūy sigā pabīng ni kasehe'an sigā angahaka pasal kamemon bay pah'ling saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan. ²⁴ Takale pa'in ina'an-i e' sigām, magtūy sigām magbeya' angamu'-ngamu' ni Tuhan. "O Panghū' Sangat Kawasa," yuk sigām, "ka'a ya bay amapanjari langit maka dunya, tahik maka kabohe'an, sampay binangsa kamemon ma deyomna. ²⁵ Bay pabissalanu sosoho'annu si Da'ud, pangkat kami, ati angallam iya deyo' bay min Rū Sussi, yuk-i, 'Angay angka magpananggap saga kabangsa-bangsahan?

Angay sigām magkagara'an ma dalam aniya' pūsna?

²⁶ Magdakayu' saga kasultanan bo' magsakap, Magtipun saga kanakura'an angatu ma Panghū', maka ma Al-Masi ya tapene'na magbaya'!

27 B'nnal pangallam e'," yuk pangamu'-ngamu' sigām, "sabab bay magtipun ma da'ira itu saga a'a Yahudi maka a'a ngga'i ka Yahudi, sultan Herod maka gubnul Puntus Pilatu. Maggara' sigām anguntara ma si Isa, sosoho'anna sussi ya bay g'llalnu Al-Masi. 28 Jari tahinang e' sigām ya bay niyatnu min awal lagi', luwas min kawasana maka kahandaknu. 29 Na, Panghū', kalehun sanggup sigām ma kami. Tabangin kami saga sosoho'annu, bo' kami mbal tināw amissala lapalnu. 30 Paluwasun kosog kawasana amaui' saga a'a sakihan. Pahinangun hinang makainu-inu maka paltanda'an min kawasa ōn si Isa, ya sosoho'annu sussi."

31 Na, aubus pa'in pangamu'-ngamu' sigām inān, ajogjog luma' ya pagtipunan sigām ati pinahōpan sigām Rū Sussi. Minnē' sigām amissala lapal Tuhan, halam to'ongan aniya' tāw sigām ma a'a.

Magbahagi' Sama-sama saga Bebeya'an si Isa

32 Manjari itu magda'atay maka magdakayu' kagara'an kamemon magpangandol ma si Isa inān. Halam aniya' ah'ling in kaniya'na ina'an suku'na sadja, sagō' sama-bahagi' sigām kamemon ma ai-ai sigām. 33 Saga a'a kawakilan inān magabut-abut anaksi' pasal kallum Panghū' Isa pabing min kamatayna. Jari akawasa to'ongan panaksi' sigām, ati landu' sigām kinahāpan e' Tuhan. 34 Halam aniya' ma deyoman sigām kakulang-kabusan. Bang aniya' waktu pamab'lli sigām tana' atawa luma', 35 ni'nde'an b'llihanna ni saga a'a kawakilan inān. Jari in sin inān bay pinagbahagi'an ma sasuku taga-kasusahan.

36 Na, aniya' maina'an dakayu' panubu' si Libi niōnan si Yusup. Bangsa Yahudi asal iya, a'a min pū' Kiprus. Ya pangōn saga a'a kawakilan ma iya, "Barnabas", (hatina a'a amat'ttog iman). 37 Aniya' bay tana' si Barnabas itu, jari pab'llihanna. Ati b'llihanna ni'nde'an e'na ni saga a'a kawakilan inān.

5

Si Ananiyas maka si Sappira

1 Na aniya' inān dakayu' a'a niōnan si Ananiyas, h'ndana si Sappira. Aniya' tana'na bay pab'llihanna, 2 sagō' in b'llihanna kasehe' bay tatau'na. Niuyunan isab itu e' h'ndana, jari ya sin bay takapin min b'llihan e' bay ni'nde'an ni saga a'a kawakilan.

3 Yuk si Petros ma iya, "Ananiyas, angay pasagarannu nakura' saitan pahōp ma deyom pangatayannu, amowa-mowa ka'a amutingan Rū Sussi? Sabab ilu bay tau'nu sīn kasehe'an bay b'llihan tana'nu he'. 4 Ma halam lagi' bay pab'llihannu, suku'nu asal tana' inān. Maka minsan bay kapab'llihanna, suku'nu du b'llihanna inān paggunabi. Jari angay tapikilnu maghinang buwattilu? Ngga'i ka manusiya' ya pagputingannu ilu, sagō' Tuhan!"

5 Pagkale pa'in si Ananiyas ma lling itu, magtūy iya pahantak amatay. Jari sasuku makakale ma pasal kamatayna inān sinōd tāw sidda. 6 Sakali pasōd pina'an saga kal'llahan abata' gi' anaput patayna bo' yampa binowa paluwas minnē', kinubul.

7 Na, palabay pa'in saga t'llunjām, at'kka pina'an h'nda si Ananiyas, sagō' halam kinata'uan e'na bang ai bay tum'kka he'. 8 Yuk si Petros ma iya, "Haka'in aku. Ya na bahā' itu sīn kamemon bay ta'ā'bi maglakibini min b'llihan tana'bi?"

"Aho'," yuk d'nda, "ya na ko' ilu."

⁹ Yuk si Petros, “Angay kam maglakibini bay maggara' anulayan Rū Panghū'! Nda'un, ilu na ma bowa' lawang saga a'a bay angubul h'llanu insini'. Maka ya du ka'a binowa du isab e' sigām.” ¹⁰ Saru'un-du'un du pahantak d'nda inēn ma atag tape' si Petros, amatay, Pagsōd pa'in saga kal'llahan abata' e', ta'nda' iya e' sigām amatay na ati binowa iya kinubul ma bihing h'llana. ¹¹ Minnē' sidda tināw saga jama'a si Isa kamemon sampay sasuku bay makakale ma pasal ina'an-i.

Aheka Saki Kauli'an e' saga A'a Kawakilan

¹² Aheka saga paltanda'an maka hinang makainu-inu bay tahinang ma deyoman saga a'a Awrusalam inān e' saga a'a kawakilan. Jari sasuku magpangandol ma si Isa araran magtipunan kamemon ma Saurung si Sulayman. ¹³ Halam aniya' a'a saddi makatawakkal palamud ni sigām, minsan aheya pagaddat saga a'a kamemon ma sigām. ¹⁴ Sagō' paganap na pa'in bo' paganap saga a'a l'lla-d'nda angandol ma Panghū' Isa. ¹⁵ Ya kaluwasanna, binowa saga a'a sakihan paluwas min luma' ni kalān-lānan bo' pinalege ma kantil atawa ma tepo supaya taluwa' lambung si Petros bang iya ganta' palabay minna'an. ¹⁶ Aheka isab saga a'a bay pina'an min saga kauman ma sakalingkal Awrusalam, amowa sehe' sigām sasuku magsakihan atawa a'a sinōd saitan. Jari kauli'an sigām kamemon.

Pininjala' Saga A'a Kawakilan si Isa

¹⁷ Pagubus, angimbū Imam Muwallam maka ba'anan pagkahina Saddusi ma saga a'a kawakilan. ¹⁸ Jari pinasaggaw e' sigām saga kawakilan e' bo' kinalabusu. ¹⁹ Sagō' ma sangom inān aniya' mala'ikat min Tuhan bay pina'an angukab tambol kalabusu, amowa saga a'a kawakilan inān paluwas. ²⁰ Yuk mala'ikat ni sigām, “Pehē' kam an'ngge ma halaman langgal pagkulbanan amandu'an saga a'a pasal kallum baha'u itu, bang ai hatulanna.”

²¹ Jari pagdai'llaw dakayu', pehē' na sigām ni halaman langgal buwat bay panohō'an mala'ikat e', ati anagna' sigām amandu'an saga a'a.

At'kka pa'in pina'an Imam Muwallam maka saga sehe'na, pinatimuk e' sigām Tumpukan Maghuhukum bo' magsakaum kamemon saga pagmatto'ahan bangsa Isra'īl. Pagubus, sinō' saga nakura' jaga pehē' ni kalabusu bo' pina'alop saga a'a kawakilan ni Maghuhukum e'. ²² Sagō' pagt'kka saga jaga itu ni kalabusu, halam maina'an saga a'a kawakilan. Jari pabing ni Maghuhukum anghaka. ²³ Yuk sigām, “Pagt'kka kami ni kalabusu, masi ahogot saga tambol lawangna. Maka ina'an isab saga sundalu jaga masi an'ngge ma luwasan lawang kalabusu e'. Sagō' pagukab kami, halam aniya' tabāk kami ma deyom!” ²⁴ Na, takale pa'in haka inān e' nakura' jaga langgal sampay e' kaimaman alanga, asasaw pamikil sigām bang ai kat'kkahan saga pakaradja'an itu.

²⁵ Sakali aniya' a'a at'kka pina'an amowa haka, yukna, “Pakale kam! Ya a'a bay pakalabusubi, ina'an na ma deyom langgal amandu'an saga a'a!”

²⁶ Magtūy pehē' nakura' jaga maka saga a'ana angā' disi Petros. Sagō' halam sigām makapissoko' disi Petros sabab tināw sigām binantung maka batu e' ba'anan a'a maina'an.

²⁷ Binowa saga a'a kawakilan itu e' sigām pinatampal ni Tumpukan Maghuhukum, jari sinumariya sigām e' Imam Muwallam. ²⁸ Yuk-i, “Bay na kam sanggupan kami to'ongan sinō' da'a amandu' pasal a'a ya pameya'anbi ilu. Sagō' nda'unbi na ya kahinanganbi itu! Asaplag deyom Awrusalam ma sabab pamandu'bi. Tu'ud kam magniyat amatanggung dusa ni kami ma pasal kamatay a'a inān!”

²⁹ Anambung si Petros maka kasehe'an bay kawakilan e', yuk sigām, "Panoho'an Tuhan ya subay beya' kami, ngga'i ka panoho'an manusiaya'.
³⁰ Si Isa inān," yuk sigām, "bay soho'bi nilansang ni hāg bo' pinapatay. Sagō' bay iya pinakallum pabīng e' Tuhan, ya asal pagtuhānan saga pangkattam. ³¹ Tapabangsa na iya e' Tuhan, pinat'na' ma bihingna tampal ni kowan bo' magnakura' sampay Manglalappas ma manusiaya', bo' supaya aniya' pagtaubatan maka ka'ampunan dusa ma bangsa Isra'il. ³² Kami itu," yuk diši Petros, "anaksi' in pakaradja'an pamissalaku itu b'nnal sadja. Ya du Rū Sussi, ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku ameya' ma panoho'anna."

³³ Pagkale pa'in lling itu e' ma Tumpukan, apasu' to'ongan atay sigām ati maggara' sigām amapatay saga a'a kawakilan inān. ³⁴ Sagō' aniya' maina'an dakayu' Parisi niōnan si Gamaliyal, a'a pagguruhan sara' agama. A'a iya pinagaddatan e' kamemon. Na an'ngge si Gamaliyal itu ma Tumpukan Maghuhukum bo' soho'na pinaluwas dai-dai' saga a'a sinumariya he'. ³⁵ Yuk si Gamaliyal, "Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kamaya'-maya' kam ma ai-ai song hinangbi ma saga a'a ma luwasan itu. ³⁶ Entomunbi bay palabay he', aniya' bay niōnan si Tiyudas magheya-heya di-na. Aniya' isab saga mpat hatas a'a bay paumpig ma iya. Sagō' ya kamattihanna, pinapatay si Tiyudas ati akaukanat saga tendogna. Ya ina'an katobtobanna. ³⁷ Puwas min si Tiyudas, aniya' isab pasunu' dakayu' a'a Jalil, ōnna si Judas, ma timpu pagsulat ōn a'a kamemon e' parinta. Aheka isab saga a'a bay tabowana ameya' ma iya, sagō' ya du iya bay pinapatay maka akaukanat isab tendogna kamemon. ³⁸ Angkan kam banda'anku na ma pasal palkala' itu. Da'a inayunbi saga a'a itu. Pasagarinbi sadja na sigām. Sābab bang hal min pikilan manusiaya' ya minaksud maka nihinang e' sigām itu, dalam du aniya' kasōnganna. ³⁹ Sagō' bang min Tuhan, mbal tapagatbi. Gōm pa'in saggabi na kabaya'an Tuhan!"

⁴⁰ Manjari bineya' e' saga a'a inān pamissala si Gamaliyal. Nilinganan e' sigām saga a'a kawakilan inān pinasōd bo' yampa sinō' niraplosan. Binanda'an sigām da'a amandu' pabalik min ōn si Isa, ati pinaluwas sigām.

⁴¹ Sagō' ala'an pa'in saga a'a kawakilan min Tumpukan e', makalandu' akōd sigām sabab tabista sigām e' Tuhan tōp pinalabay min kabinasahan ma sabab pangandol sigām ma ōn si Isa. ⁴² Sakahaba' llaw ina'an sigām ma deyom langgal pagkulbanan sampay ma saga kaluma'an, magpandu' na pa'in maka magnasihāt lapal ahāp pasal si Isa in iya Al-Masi.

6

Pitu' A'a Pinene' Anabang

¹ Ma waktu inān magheheka na pa'in saga a'a bebeyan si Isa. Jari aniya' palkala' ma sigām: saga Yahudi ya amissala bahasa Girik magsagga' maka saga Yahudi porol ma lahat Yahudiya. Ya makala'at atay saga Yahudi amissala Girik inān, in kar'ndahan sigām balu takalipat kono' ma waktu kapagbahagi' balanja' kahaba' llaw. ² Angkan saga bebeyan si Isa kamemon sinō' pinatimpuk e' sangpū' maka duwa a'a kawakilan ati ah'ling ni sigām. Yuk-i, "Mbal taluwa' bang kami ang'bbahan hinang kami magnasihāt palman Tuhan, ati bo' amahagi' saga balanja'. ³ Angkanna, saga dauranakan, subay kam amene' pitu' l'lla min deyomanbi ilu, a'a kahōpan e' Rū Sussi, maka taga-pangita'u alalom. Bang tapene'bi na, patanggung kami ni sigām ya hinang amahagi' balanja' itu. ⁴ Manjari kami itu," yuk a'a kawakilan e', "amanuyu' na pa'in angamu'-ngamu' ni Tuhan maka anganasihāt palmanna."

⁵ Na, kasulutan a'a inān kamemon ma bay kagara'an e', ati tapene' e' sigām si Esteban, a'a bal-iman maka kahōpan e' Rū Tuhan. Tapene' isab si Pilip, si Prokoros, si Nikanur, si Timun, si Parmenas, maka si Nikulas min Antiyuk. Si Nikulas itu ngga'i ka Yahudi, a'a ya bay apinda ni agama Yahudi. ⁶ Ya kapitu' a'a itu bay binowa patampal ni saga a'a kawakilan bo' niamu'an tabang min Tuhan. Pinat'ppakan isab sigām tangan, tanda' in sigām pinasuku'an hinang inān.

⁷ Manjari pasaplag na pa'in palman Tuhan. Pak'nnop to'ongan heka saga a'a ameya' ma si Isa ma deyom Awrusalam, maka aheka isab kaimaman ameya' angandol ma si Isa.

Si Esteban Sinaggaw

⁸ Si Esteban inān a'a sidda tinabang e' Tuhan, a'a binarakatan, angka aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e'na ma deyoman saga a'a ma Awrusalam. ⁹ Sagō' aniya' saga a'a anagga' iya, jama'a min dakayu' langgal niōnan Langgal A'a Aluhaya. Saga a'a inān asal min da'ira Kirini maka min da'ira Iskandari. Jari magbeya' sigām maka saga Yahudi kasehe' min lahat Silisi maka min lahat Asiya isab, ati amowa magjawab ma si Esteban. ¹⁰ Daipara saga a'a inān mbal maka'atu ma bissala si Esteban ma sabab pangita'u ya asal pamuwan ma iya e' Rū Tuhan.

¹¹ Sakali aniya' a'a saddi tinambahan e' saga anagga' inān. Binidjakan sigām, sinō' angahaka puting pasal si Esteban. Ya yuk puting sigām, "Bay takale kami a'a itu amūng-mūng pangkal ma si Musa maka ma Tuhan."

¹² Minne' aniya' sasaw ma kaheka'an a'a inān maka ma saga pag-matto'ahan maka saga guru sara' agama. Angka sigām pina'an anaggaw si Esteban, ati tinandakan iya ni Tumpukan Maghuhukum. ¹³ Aniya' isab saga a'a binidjakan e' sigām magsaksi' puting ma pasal si Esteban. Yuk saksi' he', "A'a itu mbal pahali amissala kala'atan pasal langgaltam sussi itu, maka pasal sara' agamatam. ¹⁴ Bay iya takale kami ah'ling in si Isa, a'a Nasaret e', song angalangkat langgal itu. Maka pinindahan kono' e'na pangaddatan kamemon bay pang'bba kitam e' si Musa."

¹⁵ Manjari pinatongan si Esteban e' saga a'a aningkō' ma Paghuhukum e', ati tanda' e' sigām pamaihu'an si Esteban angaluwa pamaihu'an mala'ikat.

7

Bissala si Esteban ma Tumpukan Maghuhukum

¹ Manjari tinilaw si Esteban e' Imam Muwallam, yukna, "B'nnal bahā' ya panuntut e' saga a'a itu?"

² Anambung si Esteban, yukna, "Saga matto'a-danakanku, pakale kam. Ya Tuhan Sanglit-sahaya bay patuwa' ni pangkattam si Ibrahim, waktu kapaglahatna ma Mesopotami. Halaman gi' iya bay maglahat ma Haran ma waktu ina'an-i. ³ Yuk Tuhan ni iya, 'Ala'an ka min lahatnu porol ilu maka min kaheka'annu. Pehē' ka tudju ni lahat dakayu', ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.'

⁴ "Angka bay maglain si Ibrahim min lahat Kaldeya tudju ni lahat Haran maglahat maina'an. Amatay pa'in mma'na, pinapi'itu iya e' Tuhan ni lahat ya paglahatantam itu buwattina'an. ⁵ Sagō' halaman gi' iya bay kabuwanan tana' e' Tuhan palsuku'anna ma lahat itu, minsan la'a hal tana' sarang pagi'ikan tape'na. Sagō' nijanji'an iya e' Tuhan, in iya sampay panubu'na pinasuku'an du lahat itu. Bo' ma waktu bay panganjanji' Tuhan e', bay halaman gi' aniya' tubu' si Ibrahim. ⁶ Buwattitu bay bissala Tuhan ma

si Ibrahim, yukna, 'Maglahat du saga panubu'nu ma lahat bangsa liyu. Tahinang du sigām banyaga' sampay tiniksa' e' bangsa inān ma deyom mpat hatas tahun. ⁷ Saguwā' pat'nna'ku hukuman ma bangsa ya song amanyaga' saga panubu'nu. Puwas e', paluwasku du sigām min lahat pamanyaga'an ma sigām ati maghinang du sigām ni aku ma lahat itu.'

⁸ Sakali si Ibrahim bay kabuwanan addat pagislam, tanda' palsaksi'an in iya maka panubu'na taga-kapagsulutan maka Tuhan. Angkan anakna si Isa'ak bay ni'islam e' si Ibrahim, ta'abut pa'in walung'llaw ma luwasan. Ya du si Isa'ak, bay isab angislam anakna si Yakub. Maka si Yakub e' bay angislam anakna kasangpū' maka duwa, ya na ka'mbo'an bangsatam Yahudi.

⁹ "Manjari," yuk si Esteban, "si Yusup bay ni'ihiran e' saga siyakana, ya saga anak si Yakub kasehe'. Angkan iya pinab'lihan e' sigām, binowa ni lahat Misil binanyaga' mahē'. Daipara ginapi' iya e' Tuhan, ¹⁰ ati pinuwas iya e'na min kasusahan kamemon bay kalabayanna. Binuwanan iya e' Tuhan pangita'u alalom ma waktu kaharapna ni Pira'un ya sultan Misil ati kasulutan sultan inān ma iya. Angkan iya gin'llal gubnul e' sultan, magagi ma lahat Misil kamemon sampay ma saga a'a ma deyom okomanna.

¹¹ "Sakali itu aniya' bay gotom ma kaluha'an lahat Misil e' sampay isab ma lahat Kana'an, ya bay paglahatan disi Yakub. Saga ka'mbo'antam, dalam aniya' takakan tapiha e' sigām. ¹² Angkanna, pagkale si Yakub aniya' kono' kinakan ma lahat Misil, bay soho'na saga anakna l'la, ya asal pangkat bangsatam, pehē' ni Misil am'lli takakan. Ya na he' tagna'an kapehē' sigām. ¹³ Kaminduwana pa'in kapehē' sigām, bo' yampa magpakilā si Yusup ma saga danakanna he'. Jari minnē' kinata'uwan e' sultan in si Yusup taga-kampung. ¹⁴ Puwas e' aniya' lapal bay pinabeya' e' si Yusup ni mma'na si Yakub. Bay soho'na si Yakub magtautai'anak pauntas ni lahat Misil. Pitumpū' maka lima puhu' heka sigām. ¹⁵ Sakali pauntas na sigām ni lahat Misil. Jari amatay si Yakub mahē', damikiyanna saga anakna, ya pangkatantam. ¹⁶ Saga bangkay sigām bay tinūran ni Sekem ma lahat Kana'an, bo' kinubul mahē' ma pagkubulan ya bay bin'lli e' si Ibrahim min tubu' si Hamor ma masa awal e'.

¹⁷ "Manjari itu, song pa'in ta'abut waktu pamaluwas sigām min lahat Misil, buwat bay janji' Tuhan ma si Ibrahim, paheka na to'ongan bangsatam. ¹⁸ Aniya' na sultan saddi ang'ntanan lahat Misil, sultan dalam makata'u ma bay pasalan si Yusup. ¹⁹ Bay niakkalan bangsatam e' sultan e', bay pinissoko' ka'mbo'-mbo'antam, sinō' animanan onde'-onde' sigām bo' supaya amatay.

²⁰ "Na, ya na waktu bay kapaganak ma si Musa. Onde'-onde' mustala si Musa, ati ni'ipat ma luma' matto'ana ma deyom t'llumbulan. ²¹ Puwas pa'in t'llumbulan e', pinaluwas iya, manda' tapuwa' e' dayang-dayang ya anak sultan, ati tahinang anak e'na. ²² Bay iya pinandu'an kamemon pangadji' bangsa Misil, ati abantug iya ma pagbissalana maka ma saga kahinanganna.

²³ "Ta'abut pa'in mpatpū' tahun umul si Musa," yuk si Esteban, "agara' iya patibaw ni saga pagkahina bangsa Isra'il. ²⁴ Makatibaw pa'in, aniya' ta'nda'na dakayu' pagkahina Isra'il nila'ugan e' a'a bangsa Misil. Magtūy nirapitan pagkahina itu e' si Musa ati binalosan a'a Misil inān pinapatay. ²⁵ Sabab pangannal si Musa in saga pagkahina bangsa Isra'il makahati in iya ginuna du e' Tuhan amapuwas sigām min pagbanyaga'an. Sagō' dalam tahati e' sigām. ²⁶ Pagsalung pa'in min llaw bay pamono' he', aniya' ta'nda' e' si Musa duwangan a'a Isra'il magbono'. Arak pinapagkahāp e'na

karuwangan. 'Saga tuwan,' yukna, 'magdanakan ko' kam ilu. Angay kam magbono?' ²⁷ Sagō' ya a'a bay amono' inān bay anganjudjal si Musa. Yukna, 'Sai bahā' bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma kami? Angay ka subay angahukum kami? ²⁸ Bilahi ka isab amapatay aku, buwat bay pamapataynu ma a'a Misil di'ilaw?' ²⁹ Takale pa'in itu e' si Musa, magtūy iya alahi min lahat Misil pehe' ni lahat Midiyan bo' maglahat mahē'. Makah'nda iya maina'an, sampay iya niabut duwa anak l'lla.

³⁰ "Palabay pa'in mpatpū' tahun, aniya' mala'ikat bay magpa'nda' ni iya min t'ngnga' po'on puhung magpasalupa ni api asuleyab, ma atag būd Turusina mahē' ma lahat paslangan. ³¹ Ainu-inu si Musa ma bay ta'nda'na inān, angkan iya pasekot ni po'on puhung angaliling. Sagō' asekot pa'in iya, takale e'na suwala Tuhan. ³² Yuk suwala he', 'Aku ya Tuhan pagtuhanan ka'mbo'-mbo'annu, si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.' Magtūy amidpid baran si Musa sabab min tāwna, angkan iya mbal makatawakkal ang'nda' pehe'. ³³ Yuk Tuhan ni iya, 'La'anin taumpa'nu, sabab ya tana' pan'nggehannu ilu tana' sussi.' ³⁴ Yuk Tuhan lagi', 'Ta'nda'ku asal paminasa ma saga a'aku mahē' ma lahat Misil. Takaleku isab pagdahing sigām, maka itiya' na aku amaluwas sigām. Na dai' na ka. Papehē'ta ka ni lahat Misil.'

³⁵ "Na," yuk si Esteban, "si Musa itu, ya na a'a bay sinulak e' saga pagkahina bangsa Isra'il. Pinah'llingan iya e' sigām, yuk-i, 'Sai bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma kami! Angay ka subay angahukum kami?' Bo' si Musa ya bay sinō' e' Tuhan magnakura' sampay angalappas ma saga ka'mbo'-mbo'antam he'. Bay iya tinabangan e' mala'ikat ya bay panyata' ni iya min t'ngnga' po'on puhung he'. ³⁶ Manjari in ka'mbo'-mbo'antam bangsa Isra'il bay pinagnakura'an e' si Musa paluwas min lahat Misil. Bay iya maghinang saga hinang makainu-inu maka saga paltanda'an kawasahan mahē' ma Misil sampay ma atag S'llang Keyat. Ya du ma lahat paslangan e', ma deyom mpatpū' tahun.

³⁷ "Si Musa ko' inān, ya bay amissala ni bangsa Isra'il ma awal lagi', yuk-i, 'Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinapi'itu e' Tuhan. A'a bangsabi du iya.' ³⁸ Waktu kapagtimuk saga a'a Isra'il ma lahat paslangan, bay palamud si Musa ma saga ka'mbo'-mbo'antam, beya' isab mala'ikat ya bay angallam ma iya ma būd Turusina. Si Musa isab ya bay makasambut lalal makabuwan kallum bo' pinalatun ni kitam.

³⁹ "Sagō' ka'mbo'-mbo'antam inān," yuk si Esteban, "mbal to'ongan ameya' ma si Musa. Sinulak iya e' sigām. Ya kabaya'an sigām subay pabing ni lahat Misil. ⁴⁰ Manjari, pagka at'ggol si Musa mahē' ma diyata' būd Turusina, ah'lling saga a'a Isra'il inān ni si Harun, yuk-i, 'Hinangin kitam saga ta'u-ta'u pagtuhanan, pagmakōkantam. Wa'i daka maingga si Musa ilu, ya bay magnakura'an kitam paluwas min Misil!' ⁴¹ Ya he' waktu bay kapangahinang sigām dakayu' ta'u-ta'u pinasengod ni luwa anak sapi' maka aniya' susumbali'an bay panukbal e' sigām ni ta'u-ta'u he'. Bay sigām maglami-lami isab pangahulmat sigām ma bay hinangan tangan sigām. ⁴² Angkan ko' sigām bay tinaikutan e' Tuhan. Pinasagaran sigām amudji saga ba'anan bitu'un ma langit, buwat bay tsulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,

'O saga a'a Isra'il, yuk Tuhan,
 ngga'i ka aku ya bay harapbi maka susumbali'an
 ya pagkulbanbi ma deyom mpatpū' tahun,
 waktu kamahē'bi ma lahat paslangan e'.

43 Ya pagbowa-bowabi na pa'in tempat pat'nna'an ta'u-ta'u tuhanbi si Molok,
 maka ta'u-ta'u hinangan luwa bitu'un
 ya pangarapanbi ni tuhanbi si Repan.
 Ya na ina'an saga ta'u-ta'u bay hinangbi panumbahanbi.
 Angkan kam pala'anku ni liyu lahat Babilon.'

44 "Waktu kamahē' ka'mbo'-mbo'antam ma lahat paslangan," yuk si Esteban, "ina'an ma sigām luma' tolda ya pagtau'an paljanji'an Tuhan. Luma' inān bay nihinang e' si Musa buwat bay panoho'an Tuhan ma iya. Bineya' e' si Musa suntu'an ya bay pama'nda' ma iya. 45 Jari in luma' inān bay pang'bba e' disi Musa ma pangkattam pasunu', ati sigām ya bay amowa luma' inān ni lahat itu ma waktu kapagmakōk si Yussa' ma sigām. Waktu inān bay kapangagaw sigām lahat itu min saga kabangsahan ya bay tapala'an e' Tuhan min dahuan sigām. Jari luma' Tuhan inān bay pat'nna' maitu sampay ta'abut waktu kapagsultan si Da'ud. 46 Si Da'ud e' bay makasulut atay Tuhan, ati ama'id iya min Tuhan bang pa'in iya nirūlan angahinang luma' pat'nna'an Tuhan, ya pagtuhanan pangkattam si Yakub. 47 Sagō' sultan Sulayman ya bay pinaba'id e' Tuhan angahinang luma' inān.

48 "Malaingkan in Tuhan Mahatinggi, mbal pat'nna' ma deyom langgal hinangan manusiya'. Bay tasulat e' dakayu' nabi ya pamissala Tuhan itu, ya yuk-i,

49 'Sulga' ya paningkō'anku,
 maka dunya ya pagi'ikan tape'ku.

Luma' ai bahā' hinanganbi aku?

Maingga bahā' panakapanbi aku pahalian?

50 Sabab aku ya bay makahinang ina'an-i kamemon!' "

51 Amissala na pa'in si Esteban, yukna, "Ka'am ilu, atuwas sidda kōkbi! Munapik kam! Apalpal pahāp taingabi, mbal akale ma lapal Tuhan! Sali' du kam maka bay ka'mbo'-mbo'anbi sabab ya du isab ka'am anagga' Rū Sussi! 52 Aniya' bahā' minsan la'a hal dakayu' nabi dalam bay tapinjala' e' saga ka'mbo'-mbo'anbi? Dalam. Bay pinapatay e' sigām saga a'a amowa lapal Tuhan ma masa awal e', ya bay magmahalayak pasal kapi'itu sosoho'anna adil. Manjari, makapi'itu pa'in sosoho'anna inān, hal tipubi sampay papataybi. 53 Ka'am ya bay makasambut sara' Tuhan labay min mala'ikat, malaingkan dalam kabogboganbi sara' inān!"

Kapamantung ma si Esteban

54 Pagkale pa'in saga Maghuhukum inān ma si Esteban, ap'ddi' makalandu' atay sigām ya angkan sigām ang'ttop le'e tudju ni iya. 55 Sagō' kahōpan si Esteban e' Rū Sussi ati pahangad iya tudju ni sulga'. Ta'nda'na sahaya Tuhan, maka ta'nda'na isab si Isa an'ngge ma bihing Tuhan tampal ni kowan. 56 "Nda'unbi," yuk si Esteban, "ta'nda'ku aukab sulga'. Maka ta'nda'ku isab si Isa, ya niōnan Anak Manusiya', an'ngge ma bihing Tuhan."

57 Pagka buwattē' h'ling si Esteban, angolang pakosog saga a'a ma Tumpukan inān. Tinaplokan tainga sigām, maka pinagheka'an si Esteban 58 bo' nijudjalan paluwas min da'ira inān. Ma luwasan pa'in, anagna' sigām amantung iya. Saga saksi' inān, hatina saga a'a amantung, bay amatau' badju' sigām ma dakayu' l'lla abata' gi', niōnan si Saul.

59 Hinabu pa'in si Esteban pinagbantung e' sigām, angamu'ngamu' iya, yukna, "O Panghū' Isa, taima'un nyawaku." 60 Puwas e' angōk-tu'ut iya maka e'na angalingan pakosog, yuk-i, "O Panghū'ku, da'a patōngin dusa

saga itu ma pasal pamono' sigām ma aku." Pagubus pah'lling si Esteban itu, magtūy iya amatay.

8

Ina'an isab si Saul angaho' ma pagpatay ma si Esteban.

Pangala'ug si Saul ma saga Bebeya'an si Isa

¹⁻² Na, wa'i kinubul si Esteban e' saga a'a angisbat Tuhan. Pinagdohonan to'ongan iya e' sigām. Sakali itu, tinagna'an min llaw ina'an, aheya katiksa'an pinat'kka ni saga jama'a si Isa ma Awrusalam. Angkan sigām apulak-palik kamemon tudju ni kaluha'an lahat Yahudi maka ni lahat Samariya. Luwal saga a'a bay kawakilan e' si Isa ya tabba ma Awrusalam. ³ Sagō' si Saul inān, atuyu' angamula saga jama'a si Isa. Sinōd e'na kaluma'an sigām, ubus luma' dakayu' bo' dakayu'. Sinaggaw isab e'na l'lla-d'nda bo' yampa kinalabusu.

Pinatanyag Lapal Ahāp ma Lahat Samariya

⁴ Sagō' saga bebeya'an si Isa akaukanat inān bay anganasihat lapal ahāp pasal si Isa pi'ingga-pi'ingga ya papehe'an sigām. ⁵ Buwat si Pilip: bay iya pehē' ni dakayu' da'ira ma lahat Samariya anganasihatan saga a'a maina'an ma pasal Al-Masi. ⁶ Pagkale pa'in saga kaheka'an a'a maina'an ma bissala si Pilip, maka pag'nda' sigām ma paltanda'an makainu-inu ya tahinangna, kinale to'ongan lapalna e' sigām. ⁷ Aheka saga a'a bay paluwasan saitan. Atanog pangolang saga saitan salta' sigām pinaluwas. Aheka isab saga a'a kauli'an, saga aku'il maka saga a'a mbal makaosegan di-sigām, ⁸ angka akōd to'ongan saga a'a ma da'ira inān.

Si Simun, A'a Maghikmat

⁹ Na, aniya' a'a niōnan si Simun maglahat ma da'ira inān. Ata'u iya maghikmat maka ainu-inu ma kahinanganna saga a'a ma jadjahan Samariya inān. Maglaku-laku si Simun in iya babantugun. ¹⁰ Jari kinale iya e' a'a kamemon maina'an, ai-na ka a'a areyo' atawa alanga. Yuk sigām kamemon ma pasal si Simun inān, "A'a itu taga-barakat deyo' bay min Tuhan, angka niōnan Barakat-Aheya." ¹¹ At'ggol na kapanginungin sigām ma paghikmat si Simun angka sigām akale to'ongan ma iya. ¹² Sagō' am'nal pa'in saga a'a inān ma lapal ahāp ya pinagnasihat e' si Pilip pasal pagparinta Tuhan maka ma pasal si Isa Al-Masi, magtūy sigām pinandi, d'nda maka l'lla, palsaksi'an in sigām ma si Isa na. ¹³ Ya du si Simun bay am'nal isab. Aubus pa'in iya bay pinandi, auli na iya ma si Pilip. Pag'nda'na ma saga paltanda'an maka hinang makainu-inu ya tahinang e' si Pilip, ainu-inu iya to'ongan.

¹⁴ Manjari itu takale e' saga a'a kawakilan mahē' ma Awrusalam pasal saga a'a Samariya bay makataima' lapal Tuhan, angka sigām bay magpanoho'an ma si Petros maka si Yahiya pehē' ni lahat Samariya. ¹⁵ Pagt'kka pa'in disi Petros pina'an, niamu-amu'an e' sigā saga a'a Samariya bo' supaya sigām pinasambutan Rū Sussi. ¹⁶ Sabab in Rū Sussi halam gi' bay pahōp ni sigām minsan dakayu'. Sagō' bay sigām pinandi sadja, palsaksi'an in sigām suku' ma si Isa na. ¹⁷ Manjari pinat'nna' e' si Petros maka si Yahiya tangan sigā ma saga a'a Samariya magpangandol inān, ati kaniya'an sigām Rū Sussi.

¹⁸ Ta'nda' e' si Simun in saga a'a inān pinahōpan Rū Sussi, pagpat'nna' tangan disi Petros ma sigām. Angkan iya bay arak amuwan sīn panambana si Petros maka si Yahiya. ¹⁹ Yukna ni sigā, "Buwani'bi isab

aku kawasabi ilu, bo' supaya bang aniya' sai-sai kapat'nna'an tanganku pinahōpan du isab iya Rū Sussi."

²⁰ Sagō' sinambungan iya e' si Petros, yuk-i, "Ahāp lagi' ka minulka'an maka sinnu ilu! Pangannalnu in kahāpan Tuhan tab'lli-b'lli maka sīn!
²¹ Dalam aniya' palsuku'annu atawa lamudnu ma hinang kami itu, sabab mbal abontol ataynu ma pang'nda' Tuhan. ²² Angkan ko', taikutin na kala'atannu ilu. Mikiampun ka ma Tuhan, kalu niampun pikilannu ala'at ilu. ²³ Sabab kata'uwanku na, mamarahi pangihidnu. Sali' ka tajallat e' dusanu."

²⁴ Sakali anambung si Simun, yuk-i, "Amu'-amu'inbi aku ni Tuhan supaya mbal pat'kka ni aku ya yukbi ilu."

²⁵ Puwas e', aubus pa'in e' si Petros maka si Yahiya anaksi' pasal si Isa sampay amasaplag lupal Tuhan ma saga a'a inān, pauntas na sigā tudju ni Awrusalam pabīng. Ma labayan lagi' sigā, maghapit-hapit sigā ma ba'anān kauman ma lahat Samariya bo' ninasihāt e' sigā lupal ahāp.

Si Pilip maka Bag'llal Bangsa Eteyopa

²⁶ Na, aniya' mala'ikat Tuhan amissala ni si Pilip, yuk-i, "Magsakap ka. Pehē' ka ni lān tampal ni timul, ya dalosan Awrusalam maka Gasa." Lān ina'an-i mbal na agon tapalabayan. ²⁷ Angkan magsakap si Pilip bo' pauntas pehē'. Manjari itu aniya' a'a bangsa Eteyopa bay ma Awrusalam amudji ni Tuhan. A'a itu alanga kag'llalna, maka kinabili asal. Pangandol ma iya pangalta' si Kandake, ya dayang-dayang magnakura'an lahat Eteyopa. ²⁸ Na, amole' pa'in bag'llal itu min Awrusalam, aningkō' iya ma kalesana, maka e'na amassa Kitab ma jūd bay tasulat e' nabi Isaya. ²⁹ Sinoho' si Pilip e' Rū Tuhan, yuk-i, "Pina'an ka pa'abay ma kalesa inān."

³⁰ Jari paragan si Pilip pehē' ati takalena bag'llal itu amassa min jūd nabi Isaya. Atilaw si Pilip ma iya, yukna, "Tahatinu bahā' ya bassanu ilu?"

³¹ Yuk sambung bag'llal inān, "Mbal. Buwattingga kata'uku bang halam aniya' amahati ma aku?" Jari sinoho' e'na si Pilip paryata' pina'an bo' aningkō' ma bihingna. ³² Na, ya na itu saga ayat Kitab bay tabassana he', yuk-i,

"A'a itu sali' hantang bili-bili magpabeya' sadja bang binowa sinumbali'.

Halam iya bay ah'ling minsan dakabtang.

Sali' anak bili-bili mbal pabanga' bang ginuntingan.

³³ Tahinang iya panunggīngan,
maka halam tin'kkahan ni sara' abontol.

Halam aniya' makasuli-suli pasal saga tubu'na,
sabab atobtob umulna ma deyom dunya itu."

³⁴ Yuk bag'llal ni si Pilip, "Haka'in aku. Sai binissala e' nabi itu? Baranna ka, atawa a'a saddi?" ³⁵ Manjari anagna' si Pilip amissala, tinagna'an min saga ayat Kitab bay tabassa e' bag'llal e'. Sinuli-sulihan iya e' si Pilip pasal si Isa. ³⁶ Manjari itu, ma sabu sigām palanjān ma pal'ngnganan, at'kka sigām ni lahat taga-bohe'. Yuk bag'llal ni si Pilip, "Nda'un, aniya' itu bohe'. Bang halam du aniya' makababag, mikipandi na aku palsaksi'an in aku ma si Isa na." [

³⁷ Yuk si Pilip, "Bang ka am'nnal min deyom ataynu, makajari sadja."

"Aho'," yuk bag'llal, "amarassaya aku in si Isa Al-Masi asal Anak Tuhan."] ³⁸ Magtūy magpanoho'an bag'llal pinahogga' kalesa. Jari pareyo' sigā karuwangan ni bohe' bo' yampa iya pinandi e' si Pilip. ³⁹ Pagluwas sigā min bohe', magtūy tabowa si Pilip ala'an minnē' e' Rū Panghū'. Halam na iya ta'nda' pabīng e' bag'llal inān. Palanjān iya ni patudjuhanna, maka

e'na kinōgan to'ongan. ⁴⁰ Malaingkan si Pilip itu, wa'i palahil ma lahat Asotus. Nilatag e'na kamemon saga kauman ma jadjahan ina'an maka e'na magnasihāt lapal ahāp sampay at'kka ni lahat Kesareya.

9

Si Saul Papinda na ni si Isa Al-Masi

¹ Salta' ma waktu inān masi si Saul ananggup amapatay saga mulid Panghū' Isa. Pehē' iya ni Imam Muwallam ² angamu' sulat kataddangan, binowa ni saga kalanggalan mahē' ma da'ira Damaskus. Jari bang aniya' tabākna mahē' saga a'a ameya' ma kal'ngangan Panghū' Isa Al-Masi, aniya' kapatutna anaggaw sigām l'lla-d'nda sampay amowa sigām pabīng ni Awrusalam bo' kinalabusu. ³ Manjari itu, ma labayan pa'in si Saul asekot ni Damaskus, patagha' sadja aniya' sawa min deyom sulga' asinag ma katilibutna. ⁴ Pahantak iya magtūy ni tana' ati makakale iya suwala amissala, yuk-i, "Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?"

⁵ Anambung si Saul, yukna, "Sai sa ka'a ilu, Nakura'?"

Yuk suwala inān, "Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in. ⁶ Sagō' an'ngge na ka," yukna. "Pehē' ka ni deyom da'ira inān. Nihaka'an du ka maina'an bang ai subay hinangnu."

⁷ Saga a'a bay sehe' si Saul hal an'ngge maina'an, dalam makapah'ling. Takale e' sigām suwala inān bo' dalam aniya' sai-na ta'nda' sigām.

⁸ Pabungkal si Saul min tana' bay kahantakanna bo' amak'llat matana, sagō' mbal iya maka'nda'. Angkan iya niambit e' saga sehe'na tudju ni deyom Damaskus. ⁹ T'llumbahangi iya mbal maka'nda', maka dalam isab iya bay amangan atawa anginum.

¹⁰ Aniya' ma Damaskus inān dakayu' mulid si Isa Al-Masi niōnan si Ananiyas. Magpanyata' Panghū' Isa ni iya ah'ling, yukna, "O Ananiyas!"

"Itiya' aku, Panghū'," yukna.

¹¹ Yuk Panghū' Isa ni iya, "Pasakap ka. Pehē' na ka ni lān niōnan Lān Bontol. Panilawun ma luma' si Judas pasal dakayu' a'a min Tarsus niōnan si Saul. He' na iya angamu'-ngamu' ni Tuhan buwattina'an. ¹² Bay iya pata'uku bang ai song makani-iya. Bay ka sali' ta'nda' e'na pasōd ni deyom pa'ataganna inān amat'na' tangannu ma iya, bo' supaya iya maka'nda' pabīng."

¹³ Sagō' anambung si Ananiyas, yukna, "Allō, Panghū'ku, aheka bay angahaka'an aku pasal si Saul inān. Ala'at makalandu' kahinanganna ma saga a'a suku'nu ma Awrusalam e'. ¹⁴ Maka itiya' na isab iya ma Damaskus itu. Bay iya kabuwanan kapatut e' kaimaman alanga bo' tasaggawna sasuku magpanabbut ma ōnnu."

¹⁵ Sagō' anambung Panghū' Isa, yukna, "Pehē' na ka, sabab si Saul inān bay tapene'ku maghinang ma aku. Iya ya amatanyag ōnku pehē' ni kabangsa-bāngsahan ya ngga'i ka Yahudi, maka ni saga kasultanan, maka ni saga bangsa Isra'il isab. ¹⁶ Baranku ya," yuk Panghū' Isa, "amandu'an iya pasal sukkal kamemon ya subay sandalanna ma sinosōng pagka aku ya pameya'anna."

¹⁷ Jari pehē' si Ananiyas ni luma' pahanti'an si Saul bo' pasōd. Pinat'na' e'na tanganna ma si Saul, ati yukna, "Saul, magdanakan na kita. Itiya' aku sino' pi'itu e' Panghū' Isa, ya bay magpa'nda' ni ka'a ma labayan ma waktu kapi'itunu. Sino' aku pi'itu bo' ka maka'nda' pabīng, bo' ka pinahōpan Rū Sussi." ¹⁸ Saru'un-du'un aniya' sali' sisik daing ahūg min mata si Saul, jari

maka'nda' iya pabīng. An'ngge iya bo' yampa pinandi palsaksi'an in iya ma si Isa na. ¹⁹ Aubus pa'in iya bay amangan, pabalik na kosogna.

Magnasihāt si Saul ma Da'ira Damaskus

Na, pahanti' si Saul daka pilambahangi ma saga mulid si Isa ma Damaskus inān. ²⁰ Anagna' iya magtūy magnasihāt ma deyom kalanggalan Yahudi maina'an. "Si Isa itu," yukna, "tuman anak Tuhan!" ²¹ Ainu-inu a'a kamemon sasuku akale ma iya. Yuk sigām, "Ya na ko' itu a'a bay ma Awrusalam ya angamula sasuku anabbut ma ōn si Isa. Maka ya maksudna kono' pi'itu anaggaw sasuku ameya' ma si Isa, bo' yampa sigām bowana pabīng ni Awrusalam, ni saga imam alanga he'." ²² Sagō' ya pagnasihāt si Saul pak'nnop na pa'in kosogna. Minnē' manyatakan to'ongan pasal si Isa, in iya b'nnal Al-Masi, angka saga Yahudi maglahāt ma Damaskus mbal makajawab ma iya.

²³ At'ggol-t'ggol pa'in minnē', magisun saga Yahudi amapatay si Saul, ²⁴ daipara kahaka'an iya pasal pagisun e'. Llaw-sangom, nijagahan e' sigām saga lawang pagluwasan min da'ira inān bo' supaya iya pinapatay. ²⁵ Sagō' sangom pa'in lahat, binowa si Saul e' saga anak-mulidna pinatīngkō ma deyom ambung aheya bo' yampa tinonton min dakayu' tandawan tudju ni luwasan da'ira inān.

Patibaw si Saul ni Awrusalam

²⁶ Pagt'kka si Saul ni Awrusalam, pasulay iya palamud ma saga kamuliran si Isa mahē'. Sagō' tināw sigām ma iya sabab mbal sigām am'nnal in iya mulid si Isa na. ²⁷ Daipara si Barnabas bay amakilā si Saul ni saga a'a kawakilan. Bay isab sigām pata'una pasal paka'nda' si Saul ma Panghū' Isa, ma labayan tudju ni Damaskus. Bay iya kono' binissalahan isab e' si Isa maina'an. Nihaka isab e' si Barnabas pasal si Saul mbal tināw magnasihāt ma pasal si Isa ma deyom da'ira Damaskus e'. ²⁸ Manjari pat'nna' si Saul ma saga kamuliran si Isa ma Awrusalam. Halam aniya' hawal-hawalna angalatag deyom da'ira magnasihatan saga a'a min kawasa ōn si Isa. ²⁹ Magbissala isab iya sampay magjawab maka saga Yahudi ya asal amissala bissala Girik sagō' pasulay sigām amapatay iya. ³⁰ Pagta'u pa'in ina'an-i e' saga dauranakanna bebeya'an si Isa, magtūy sigām amowa si Saul palūd ni Kesareya bo' yampa pinalaus minnē' tudju ni Tarsus.

³¹ Na, yampa taga-kasannangan saga jama'a si Isa ma kaluha'an lahat Yahudiya maka ma lahat Jalil, maka mahē' ma lahat Samariya. Tinabang sigām e' Rū Sussi angka anghahogot iman sigām kamemon. Pasōng isab heka sigām, maka e' sigām magmahaltabat to'ongan ma Tuhan.

Si Petros ma Lahat Lidda maka Joppa

³² Manjari itu magl'ngngan na si Petros angalatag kalahatan. Aniya' isab waktu, pehē' iya ni da'ira Lidda anibaw saga a'a suku' Tuhan mahē'. ³³ Jari aniya' talanggalna mahē' a'a niōnan si Aneyas. A'a itu amatay ugatna, waluntahun na iya halam bay makabungkal min palegehanna. ³⁴ Yuk si Petros ni iya, "Aneyas, kauli'an na ka e' si Isa Al-Masi. Pabungkal ka, momosun patulihannu ilu!" Magtūy pabungkal si Aneyas itu. ³⁵ Ta'nda' iya e' saga a'a kamemon ya maglahāt ma Lidda maka ma lahat Saron inān, ati papinda saga a'a inān am'nnal ma Panghū' Isa.

³⁶ Na, aniya' ma lahat Joppa inān dakayu' d'nda mulid si Isa, niōnan si Tabita. Dorkas ya ōn si Tabita itu bang ma bahasa Girik, hatina "usa". D'nda inān maghinang sadja kahāpan, maka anabang ma saga a'a miskin.

³⁷ Jari ma waktu ina'an-i taluwa' saki si Tabita itu ati amatay. Tasussi pa'in patayna, pinalege iya ma dakayu' bilik ma diyata' angkap. ³⁸ Lahat Joppa inān mbal du alawak to'ongan min Lidda. Sakali itu, takale pa'in e' saga kamuliran si Isa ma Joppa in si Petros ina'an ma Lidda, magtūy sigām anoho' duwa l'lla pehē' amowa lapal ni si Petros. Yuk lapal e', "Pasa'ut ka pi'itu."

³⁹ Pagta'u pa'in si Petros, magtūy iya magsakap ameya' ma duwangan inān. Pagt'kkana ni Joppa binowa iya pariyata' ni bilik. Jari pinagtimukan iya e' saga kabaluhan d'nda magpanangis na pa'in. Pina'nda'an ni iya e' sigām saga badju' indaginis bay tahinang e' si Dorkas waktu bay kallumna gi'.

⁴⁰ Na, pinaluwas sigām kamemon e' si Petros min deyom bilik inān bo' yampa iya angōk-tu'ut angamu'-ngamu' ni Tuhan. Puwas e' pa'alop iya ni patay d'nda inān. Yukna, "Tabita, pabungkal ka!" Sakali pinak'llat e' si Tabita matana, ati punduk iya pag'nda'na ma si Petros. ⁴¹ Pina'abut e' si Petros tanganna panabang iya bo' makat'ngge. Puwas e' nilinganan e' si Petros saga a'a angandol inān maka saga balu ati sōnganna si Tabita ni sigām, allum na. ⁴² Pahayag suli-suli pasal kallum si Tabita itu ni a'a kamemon ma Joppa, angkan aheka angandol ma Panghū' Isa. ⁴³ At'ggol-t'ggol kat'nna' si Petros ma Joppa inān. Paokom iya ma luma' si Simun, a'a magadjal kuwit hayop.

10

Si Petros maka si Kornelos

¹ Na, aniya' a'a ma lahat Kesareya niōnan si Kornelos. Kapitan iya ma dakayu' ba'anān sundalu Rōm, ya niōnan "Ba'anān Itali". ² Si Kornelos itu dakayu' a'a magtata'at. Sigām magtai'anak magmataw asal ma Tuhan. Aheya isab panulungna ma saga Yahudi sasuku kasigpitan, maka atukid iya anambahayang ni Tuhan. ³ Dakayu' llaw saga lisag t'llu kohap, aniya' magpanyata' ni si Kornelos, ati ta'nda'na to'ongan mala'ikat min Tuhan. Ya pah'lling mala'ikat ma iya, "O Kornelos!"

⁴ Pinatongan mala'ikat inān e' si Kornelos, jari niomagad iya. "Ai gawinu ma aku, tuwan?" yukna.

Yuk mala'ikat, "Kapandogahan e' Tuhan panabbutnu ilu maka panulungnu ma saga miskin, ati kinannal ka e'na. ⁵ Soho'un saga tendognu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros. ⁶ Ina'an iya paokom ma luma' si Simun, ya maga'adjal kuwit hayop. Ina'an luma'na ma bihing tahik."

⁷ Makala'an pa'in mala'ikat bay ah'lling e', nilinganan e' si Kornelos duwa ipatanna maka dakayu' sundalu, tendogna lissi, a'a magta'at ni Tuhan. ⁸ Kahaka'an sigām kat'llungan itu e' si Kornelos pasal kamemon bay tum'kka inān, bo' yampa sigām patulakna pehē' ni Joppa.

⁹ Pagsalung, saga waktu ugtu na, ma song pa'in at'kka t'llungan itu ni Joppa, pariyata' si Petros ni karatagan atop luma' bo' anambahayang.

¹⁰ Mbal at'ggol, lingantu iya ati bilahi iya amangan. Jari itu, pasalta' pa'in niadjal kinakanna, aniya' pa'nda' ni iya. ¹¹ Ta'nda'na langit paukab maka aniya' ta'nda'na sali' luwa manta alambu bay niengkotan ma ka'mpat tōngna, ina'an tinontonan pareyo' ni dunya. ¹² Ya pakandung ma deyom manta inān kamemon ginisan hayop, maka saga ai-ai maglelehan, maka saga manuk-manuk. ¹³ Jari aniya' suwala takale e' si Petros ah'lling ni iya, yuk-i, "An'ngge ka, Petros. Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan!"

¹⁴ Sagō' anambung si Petros, yukna, "E, Panghū', mbal aku! T'ggolku allum halam aku bay makakakan haram atawa ai-ai al'mmis."

¹⁵ Takalena suwala inān ah'lling pabing, yukna, "Da'a önin haram bang tahalal e' Tuhan!" ¹⁶ Min t'llu ah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān pabing ni sulga'.

¹⁷ Manjari itu, ma sabu si Petros masi angandongdong bang ai hatina ya bay ta'nda'na inān, tatuli' na luma' si Simun e' saga a'a bay sinō' pina'an e' si Kornelos. Ina'an na sigām angagad ma bowa' lawang ¹⁸ angalingan. Atilaw sigām ni a'a luma', yuk sigām, "Owa' Aniya' bahā' paokom maitu a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros?"

¹⁹ Sasang si Petros masi angandongdong bang ai hatina bay ta'nda'na inān, na, ah'lling Rū Tuhan ni iya, yukna, "Simun, ilu aniya' t'llungan a'a amiha ka'a. ²⁰ An'ngge na ka bo' ka pareyo'. Da'a ka hawal-hawal ameya' ma sigām sabab aku ya bay anoho' sigām pi'itu."

²¹ Angkan pareyo' si Petros ati yukna ni t'llungan inān, "Aku na ko' ya a'a pihabi ilu. Ai gawibi?"

²² Yuk t'llungan inān, "Bay kami sinō' pi'itu e' Kapitan Kornelos. A'a ahāp addatna. Magtata'at iya ma Tuhan maka pinagaddatan e' saga Yahudi kamemon. Bay iya nihaka'an e' mala'ikat sussi, sinō' anambukuhan ka'a. Jari pehē' na ka ni luma'na supaya takalena bang ai pamissalanu ma iya." ²³ Manjari t'llungan inān bay sinō' pasōd e' si Petros, ati nihulmat e'na ma sangom inān.

Pagsubu pa'in, magsakap na si Petros bo' ameya' ma saga a'a inān. Aniya' isab saga dauranakanna bebeya'an si Isa min Joppa anehe'an sigām. ²⁴ Pag'llaw dakayu', at'kka na sigām ni Kesareya. Ina'an asal si Kornelos angalagan sigām, maka inān isab saga kampungna maka saga panonna bay soho'na patipun pina'an. ²⁵ Sōng pa'in pasōd si Petros, sinampang iya e' si Kornelos. Pasujud iya ma dahuwan si Petros angahulmat iya. ²⁶ Sagō' sinō' iya an'ngge e' si Petros. "Pabuhat ka," yukna. "Manusiya' du aku, sali' ka'a."

²⁷ Magsuli-suli sigā karuwangan sabu sigā pareyom ati aheka a'a ta'nda' e' si Petros magtimuk maina'an. ²⁸ Yukna ni sigām, "Kata'uanbi, bang ma agama kami Yahudi, mbal kami makajari maglamud maka bangsa ngga'i ka Yahudi. Mbal kami makajari minsan patibaw ni buwat ka'am itu. Sagō' bay aku pinata'u e' Tuhan subay halam aniya' manusiya' bistaku haram atawa al'mmis. ²⁹ Angkan ko', pagka aku bay tambukuhanbi pi'itu, halam aku magin'mbal. Sagō' tilawta kam, ai panambukuhanbi aku?"

³⁰ Anambung si Kornelos, yukna, "Aniya' na t'llung'llaw palabay, saga buwattē' waktu, bay aku ma deyom luma' itu anambahayang lisag t'llu kohap. Tagha' aniya' an'ngge paharap ni aku dakayu' a'a angillap pamakayna. ³¹ Ah'lling a'a he' ni aku, yukna, 'Kornelos! Takale na e' Tuhan ya bay amu'nu, maka kinannal isab e'na bay panulungnu ma saga miskin.

³² Sō'un a'anu ni Joppa angā' pi'itu dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros. Ina'an iya paokom ma si Simun, a'a maga'adjal kuwit hayop. Ina'an luma'na ma bihing tahik.' ³³ Na, ya he' po'onna angkan ka bay tambukuhanku pi'itu magtūy," yuk si Kornelos. "Magsukul isab aku ni ka'a sabab itiya' na ka maitu. Maka itiya' isab kami kamemon magtimuk ma pang'nda' Tuhan bo' kami akale ma ai-ai bay panoho'an ka'a e' Panghū'."

Pamissala si Petros

³⁴ Na, tinagna'an e' si Petros pamissalana ma saga a'a inān, yukna, "Buwattina'an kamattanan na aku. B'nnal to'ongan, in manusiya' mbal

pinagbidde' e' Tuhan. ³⁵ Sasuku magmatāw ma Tuhan sampay angahinang kabontolan, tinaima' du e'na minsan ai bangsa. ³⁶ Kata'uanbi lapal ya bay pinasampay e' Tuhan ni bangsa Yahudi, lapal ahāp pasal kapaghāp manusiya' maka Tuhan sabab min bay tahinang e' si Isa Al-Masi, ya pagpanghū'an asal ma kamemon. ³⁷ Kata'uanbi du pasal pakaradja'an bay pinaniya' ma kaluha'an lahat Yahudiya, ya tinagna'an mahē' ma lahat Jalil pagubus pandi taubat ya bay panganasihat e' si Yahiya. ³⁸ Kata'uanbi pasal si Isa, a'a Nasaret, in iya bay pinaniya'an Rū Sussi e' Tuhan, maka binuwanan barakat. Bay iya angalatag kaluma'an maghinang ahāp. Maka sasuku isab bay ma pang'ntanan nakura' saitan kauli'an e'na, sabab ina'an asal Tuhan ma iya.

³⁹ "Jari kami itu," yuk si Petros, "amuwan saksi' ma pasal kamemon bay tahinang e' si Isa ma lahat Yahudiya sampay ma Awrusalam. Bay iya pinangantung ma hāg pinapatay. ⁴⁰ Malaingan, ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayna, bay iya pinakallum pabing e' Tuhan ati pa'nda'anna iya ni saga a'a. ⁴¹ Ngga'i ka a'a kamemon bay pama'nda'an. Luwal kami, ya tapene' e' Tuhan subay anaksi' ma pasal si Isa, hatina kami ya bay magsalu maka iya ma kallumna pabing min kamatayna. ⁴² Sinō' kami e' si Isa itu magnasihat lapal ahāp ni saga a'a. Sinō' isab kami anaksi' ma pasalna, in iya kabuwanan kapatut e' Tuhan angahukum ma manusiya' kamemon, ma saga allum gi' sampay ma saga magpatayan. ⁴³ Ya du isab kanabinabihan kamemon, bay makasaksi' isab ma pasalna. Ya yuk sigām, sasuku angandol ma si Isa niampun du paldusahan sigām sabab min kawasa ōna."

⁴⁴ Salta' pa'in si Petros amissala, pahōp Rū Sussi ma saga a'a inān ya akale ma lapalna. ⁴⁵ Ainu-inu saga Yahudi magpangandol ma si Isa, ya bay sehe' si Petros min Joppa. Ya angkan sigām ainu-inu sabab pamuwan e' Tuhan Rū-na Sussi sampay ma saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi. ⁴⁶ Takale e' sigām disi Kornelos amissala saga bahasa saddi maka e' sigām ananglitan Tuhan. Ah'lling si Petros, yukna, ⁴⁷ "Saga a'a itu kaniya'an na Rū Sussi sali' du maka kitam. Dalam aniya' makasagga' bang sigām itu pinandi." ⁴⁸ Angkan sigām sinō' e' si Petros subay pinandi, paltanda'an in sigām ma si Isa Al-Masi. Jari itu niamu' e' disi Kornelos si Petros sinō' lagi' pahanti' ma sigām pila-pilang'llaw.

11

Amahati si Petros Pasal Kahinanganna

¹ Sakali itu takale e' saga a'a kawakilan maka saga dauranakan bebeyan si Isa ma sakalibut lahat Yahudiya, pasal saga a'a ngga'i ka Yahudi bay makataima' lapal Tuhan. ² Pagtukad pa'in si Petros pabalik ni Awrusalam, magtūy iya sinoway e' saga Yahudi bebeyan si Isa kasehe', a'a masi amoghog ma addat sigām magislam. ³ Yuk sigām, "Oy! Ka'a ilu bay pasōd ni deyom luma' saga a'a dalam magislam, magsalu maka sigām!"

⁴ Angkan sigām pinahati e' si Petros pasal kahālanna inān kamemon, sangay min katagna'na. ⁵ Yukna, "Bay pa'in aku anambahayang ma da'ira Joppa inān, aniya' bay pa'nda' ni aku. Ta'nda'ku sali' manta alambu, niengkotan tōngna ka'mpat, tinontonan pareyo' min langit, pinatongod ni atagku. ⁶ Ta'nda'ku ma deyomna inān saga hayop, sattuwa talun, maka ai-ai maglelehan ma tana', maka saga manuk-manuk. ⁷ Jari aniya' suwala takaleku ah'lling ni aku, yuk-i, 'An'ngge ka, Petros. Anumbali' ka pina'an

bo' ka amangan.' ⁸ Sagō' yukku, 'E, Panghū'! Mbal aku! T'ggolku allum halam aniya' kinakan haram atawa l'mmis bay palabay min bowa'ku!' ⁹ Sagō' takaleku suwala he' ah'ling pabīng min deyum sulga', yukna, 'Da' niōnan haram ai-ai tahalal e' Tuhan.' ¹⁰ Min t'llu pinah'ling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān kamemon pabīng ni sulga'.

¹¹ "Salta' pa'in inān, aniya' at'kka ni luma' paokomanku t'llungan l'lla bay sinō' pehē' ni aku min lahat Kesareya. ¹² Jari sinō' aku e' Rū Sussi subay mbal hawal-hawal ameya' ma sigām. Bay aku sinehe'an isab e' saga danakantam nnom puhu', a'a min Joppa. Pagt'kka kami ni Kesareya pasōd na kami ni deyum luma' si Kornelos e'. ¹³ Nihaka'an kami e' si Kornelos pasal aniya' mala'ikat bay ta'nda'na an'ngge ma deyum luma'na, amissala ma iya. Yuk mala'ikat kono', 'Sō'un a'anu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros. ¹⁴ Binowahan ka e'na lapal, maka lappasan du ka sampay saga sehe'nu karaluma' ilu.'

¹⁵ "Makatagna' pa'in aku amissala ni disi Kornelos," yuk si Petros, "pahōp Rū Sussi ni sigām buwat bay kahōp ni kitam tagna'. ¹⁶ Manjari taentomku ya bay lling Panghū', ya yuk-i, 'Bohe' ya bay pamandi saga a'a e' si Yahiya, sagō' saddi ya pamandi ka'am. Pinasangon du Rū Sussi ni deyum baranbi.' ¹⁷ Na," yuk si Petros, "apasti' na, ya pamuwan e' Tuhan ma saga a'a ngga'i ka Yahudi, sali' du maka bay pamuwanna ma kitam Yahudi pagka Panghū' Isa Al-Masi ya pam'nalantam. Jari sai sa aku itu? Mbal tasagga'ku Tuhan."

¹⁸ Makakale pa'in saga Yahudi inān ma bissala si Petros e', halam aniya' panganjawab sigām saddi. Sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i, "Bang buwattē' kahālanna, saga kabangsahan ngga'i ka Yahudi kabuwanan du isab kahāpan e' Tuhan bo' supaya sigām ang'bba min dusa sigām sampay pinaniya'an kallum kakkal."

Palhimpunan saga Jama'a si Isa ma Antiyuk

¹⁹ Na, ma waktu bay pamapatay ma si Esteban, apulak-palik saga a'a magpangandol ma si Isa pagka sigām nila'ugan. Aniya' sigām kasehe' bay makasampay ni lahat Piniki, ni pū' Kiprus, sampay isab ni da'ira Antiyuk. Ninasihat e' sigām lapal ahāp, bo' Yahudi sadja ya pinakalehan. ²⁰ Sagō' aniya' sigām kasehe' a'a min Kiprus maka min Kirini bay pehē' ni Antiyuk, ati magnasihah lapal ahāp pasal Panghū' Isa sampay ni saga a'a ngga'i ka Yahudi. ²¹ Ina'an kawasa Tuhan ma pagnasihah sigām, angkan aheka to'ongan saga a'a Antiyuk bay magkahagad sampay papinda ni Panghū' Isa.

²² Jari itu takale e' saga jama'a si Isa ma Awrusalam pasal ina'an, angkan bay pinapina'an e' sigām si Barnabas ni Antiyuk. ²³ At'kka pa'in si Barnabas pina'an, ta'nda'na ya kaheya tabang Tuhan ma saga a'a inān. Kinōgan iya maka e'na anoho' sigām pat'ttog angandol ma Panghū' min deyum atay sigām. ²⁴ Si Barnabas itu ahāp addatna, a'a iya kahōpan asal e' Rū Sussi maka akosog pangandolna. Manjari aheka a'a ma Antiyuk bay tabowana angandol ma Panghū' Isa.

²⁵ Puwas e', pehē' na si Barnabas ni da'ira Tarsus amiha si Saul. ²⁶ Tabākna pa'in, binowa e'na si Saul pabīng ni Antiyuk. Dantahun ya t'ggol si Barnabas maka si Saul pat'nna' ma jama'a si Isa maina'an, ati aheka to'ongan saga a'a bay pinandu'an e' sigā karuwangan. Ma Antiyuk ya bay tagna' pangōn "Almasihin" ma saga bebeya'an si Isa.

²⁷ Manjari itu, ma timpu he'-i du, aniya' bay palūd min Awrusalam tudju ni Antiyuk saga a'a magpalatun lapal min Tuhan. ²⁸ Aniya' dangan

min sigām niōnan Agabus bay an'ngge angallam ma pasal waktu sinōng, bo' min kawasa Rū Šussi. Yuk si Agabus, "Aniya' gotom song pat'kka ni kalahat-lahatan kamemon." (Subay na waktu kapagsultan sultan Klaudi bo' yampa pat'kka gotom itu.) ²⁹ Angkan saga kamuliran ma Antiyuk bay anganiyat amabeaya' tulung ni saga dauranakan ma lahat Yahudiya, pila-pila takole' e' sigām dangan maka dangan. ³⁰ Jari sīn inān bay pinabowa ma si Barnabas maka ma si Saul tudju ni saga pagmatto'ahan ma katipunan jama'a si Isa ma Awrusalam.

12

Kal'ppa si Petros min Kalabusu

¹ Ma waktu ina'an, anagna' sultan Herod anaggaw saga jama'a si Isa kasehe'an bahasa nila'ugan. ² Bay paponggolanna kōk si Yakub ya danakan si Yahiya. ³ Jari makata'u pa'in si Herod in saga Yahudi inān kasulutan ma hinangna, bay isab soho'na sinaggaw si Petros. Ya waktu panaggaw ma si Petros itu pasalta' ma Hinang Tinapay Dalam Pasuligna. ⁴ Tasaggaw pa'in si Petros, sinoho' iya kinalabusu e' sultan. Mpat ba'an sundalu bay sinō' anganjagahan si Petros, mpat-mpat sigām ma damba'an. Ya gara' si Herod subay pinalabay gi' Hinang Paglakad bo' yampa nihukum si Petros ma mata mairan.

⁵ Angkan tinahan si Petros ma deyom kalabusu, sagō' angamu'-ngamu' saga a'a jama'a si Isa ma sababna.

⁶ Na, ma sangom song pangahukum sultan Herod ma si Petros, ina'an iya atuli ma llot duwa sundalu. Binaggot iya maka duwa kilikili, maka aniya' isab saga sundalu anganjagahan lawang kalabusu inān. ⁷ Patagha' aniya' dakayu' mala'ikat min Panghū' panyata' pehē', maka asawa deyom kalabusu. Ni'ntanan iya ma bahana e' mala'ikat e', kinudjal bo' binati'. "Pal'kkas ka!" yuk mala'ikat itu. "Pabungkal ka!" Magtūy apakpak kilikili min tangan si Petros. ⁸ Yuk mala'ikat ni iya, "Asintoron ka maka ataumpa'." Bineya' magtūy e' si Petros. "Sulugun badju'nu bo' ka paturul ma aku," yuk mala'ikat. ⁹ Manjari tinurul mala'ikat inān e' si Petros paluwas min kalabusu. Saguwā' dalam kinata'uwan e' si Petros bang b'nnal ya hinang mala'ikat inān atawa mbal. Pangannalna hal bay pabagala ni iya. ¹⁰ Palabay sigā min jaga dakayu' bo' ni jaga pasunu', sampay sigā maka'abut ni tambol basi' ya ma lawang paluwasan ni da'ira. Magtūy aukaban di-na tambol inān, ati paluwas sigā minna'an. Lum'ngngan sigā ma kataha'an dakayu' lān inān, jari saru'un-du'un du ala'an mala'ikat min si Petros.

¹¹ Pagla'an mala'ikat, na yampa tasayu e' si Petros ya bay talabayna. Yukna, "Ā, kata'uwanku na, b'nnal to'ongan ko' itu. Mala'ikat e' bay pinabeya' e' Tuhan amal'ppa aku min deyom pang'ntanan si Herod maka min kala'atan kamemon ya kinabaya'an e' saga Yahudi nihinang ma aku."

¹² Tasayuna pa'in, magtūy iya pehē' ni luma' si Mariyam, ina' si Yahiya Markus. Aheka a'a bay magtimuk maina'an angamu'-ngamu' ni Tuhan.

¹³ Kinuku' e' si Petros lawang luma' ati aniya' ipatan d'nda niōnan Roda pehē' ang'nda' bang sai. ¹⁴ Tapanhidna lagam si Petros. Jari lumandu'an kakōganna, angkan dalam minsan taukabna lawang. Gom pa'in iya parai'-dai' pareyom pabing bo' angahaka'an kasehe'anna in si Petros ina'an an'ngge ma luwasan. ¹⁵ "Oy! Binelaw ko' ka'a ilu!" yuk sigām ni si Roda. Sagō' binalik-balikan e' na, in si Petros b'nnal ina'an. Jari yuk sigām, "Mala'ikatna ko' he'."

¹⁶ Sagō' halam pahali anguku' si Petros, angka niukab e' sigām lawang. Pag'nda' sigām ma si Petros, tak'bbal atay sigām. ¹⁷ Aninyal si Petros, anoho' sigām da'a ahidjul bo' haka'anna sigām bang buwattingga e' Tuhan bay amal'ppa iya min deyum kalabusu. Yuk si Petros, "Haka'inbi kono' si Yakub maka saga danakantam kasehe' pasal itu." Puwas e' ala'an iya minnē' tudju ni lahat saddi.

¹⁸ Pagk'llat llaw pa'in, aheya kahiluhala'an ma saga sundalu bay jaga inān sabab wa'i daka ma'ai si Petros. ¹⁹ Anguldin sultan Herod, sinō' piniha to'ongan si Petros. Sagō' halam iya tabāk. Manjari sinumariya e' si Herod saga jaga he' bo' soho'na sigām pinapatay. Puwas e' palūd sultan Herod min lahat Yahudiya paliyu ni Kesareya, pat'nna' mahē' daka pilang'llaw.

Kamatay Sultan Herod

²⁰ Ma masa inān akagit to'ongan atay sultan Herod ma saga a'a ma lahat Tira maka ma lahat Sidun, angka saga a'a min karuwa da'ira he' bay magbeya' pa'alop ni iya. Dahū binagay e' sigām si Blastus, dakayu' bata'an ya pangandolan sultan, supaya iya amogbogan sigām. Manjari pehē' na sigām ni si Herod pama'ap, sabab min lahat sultan ya pangā'an sigām balanja'.

²¹ Sakali itu, ta'abut pa'in llaw bay tinugila', amakay na si Herod pakayanna pagsultan. Aningkō' iya ma tingkō'an pagsultananna, maka e'na amaluwas bissalana ma katimukan a'a inān. ²² Angolang pakosog saga a'a inān. "Ngga'i ka manusiya' ya amissala ilu," yuk sigām, "sagō' dakayu' tuhan!" ²³ Magtūy si Herod taluwa' bala' e' mala'ikat Tuhan sabab halam bay paheyana Tuhan. Manjari itu amatay iya e' ulat bay amangan isina.

²⁴ Sagō' pasaplag na pa'in lupal Tuhan, maka paheka isab saga a'a magkahagad. ²⁵ Pagka aubus na e' si Barnabas maka si Saul ya bay gawi sigām pehē' ni Awrusalam, pabing sigām ni Antiyuk. Binowa e' sigām sehe' si Yahiya Markus.

13

Si Barnabas maka si Saul Pinatuntul

¹ Na, ma saga jama'a si Isa ma Antiyuk, aniya' saga a'a magpalatun lupal min Tuhan, maka aniya' isab magpandu' saga lupalna. Sigām itu ya na si Barnabas, si Simiyun ya niranglay Ettom, si Lukiyus min Kirini, si Saul, maka si Mana'en ya bay dasuligan maka gubnul Herod. ² Manjari itu, ma sabu pa'in sigām amudji Tuhan maka amuwasa, amissala Rū Sussi, yuk-i, "Pasaddihinbi aku si Barnabas maka si Saul ilu, bo' tahinang ya pamahinangku ma sigām." ³ Aubus pa'in e' sigām angamu'-ngamu' ni Tuhan maka amuwasa, amat'nna' sigām tangan ma duwangan itu bo' yampa pinalanjat.

Ma Pū' Kiprus

⁴ Manjari, pagka si Barnabas maka si Saul itu sinō' pal'ngngan e' Rū Sussi, palūd sigā tudju ni Siluki bo' yampa aleha minnē' tudju ni pū' Kiprus. ⁵ At'kka pa'in sigā ni pū' inān, ni kauman Salamis, ninasihat e' sigā lupal Tuhan ma deyum saga kalanggalan Yahudi. Si Yahiya Markus ya anehe'an sigā anabang.

⁶ Alatag e' sigā kaluha'an pū' inān sampay ta'abut kauman Papos. Jari aniya' talanggal e' sigā maina'an a'a maghikmat, onna si Bal-Isa, bangsa Yahudi. Magnahu'-nahu' iya amatatun lupal min Tuhan. ⁷ Magbagay asal si Bal-Isa maka si Sirgus Paulus, ya gubnul ma pū' inān. Gubnul itu asal

alalom pangita'una. Na, pinalinganan si Barnabas maka si Saul e' gubnul sabab bilahi iya akale lapal Tuhan.

⁸ Sagō' sinagga' duwangan itu e' a'a maghikmat inān. (Elimas ōnna dakayu'.) Ya po'on anagga' si Elimas itu, sabab mbal bilahi bang gubnul inān ganta' magkahagad ma lapal Tuhan. ⁹ Jari kahōpan Rū Sussi si Saul (ya niōnan isab si Paul). Pinandang e'na a'a maghikmat inān. ¹⁰ Yuk si Paul ma iya, "Anak saitan! Pangangakkal! Jahulaka! Ai-ai makahāp sagga'nu sadja. Mbal ka pahali amabengkok kal'ngnganan b'nnal ya min Panghū'! ¹¹ Buwattina'an t'kkahan ka bala' min Tuhan. Abuta du ka, at'ggol-t'ggol ya mbal ka'nda'nu sawa llaw."

Saru'un-du'un du angalendom pang'nda' si Elimas, ati pa'agap-agap iya amiha a'a angambit iya. ¹² Pag'nda' ina'an-i e' gubnul, magkahagad na iya sabab ainu-inu iya ma pamandu' si Paul pasal Panghū' Isa.

At'kka disi Paul ni Antiyuk ma Lahat Pisiidiya

¹³ Na, aleha disi Paul min Papos tudju ni Perga, dakayu' da'ira ma lahat Pampiliya. At'kka pa'in sigām pina'an, ang'bba si Yahiya Markus min sigā ati amole' pehē' ni Awrusalam. ¹⁴ Pauntas si Paul maka si Barnabas min Perga sampay at'kka na ni Antiyuk, ya Antiyuk mahē' ma lahat Pisiidiya. Pag'llaw Sabtu', llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd sigā ni deyom langgal Yahudi aningkō' maina'an. ¹⁵ Aniya' binassa maina'an min Kitab Tawrat maka min Kitab Kanabi-nabihan. Puwas e' anambuku saga nakura' langgal ma disi Paul, yuk-i, "Saga danakan, bilahi kami bang aniya' bissalabi pamat'ttog iman saga a'a itu."

¹⁶ An'ngge si Paul maka e'na aninyal bo' yampa iya amissala ni saga a'a. Yukna, "Ka'am saga pagkahiku bangsa Isra'il, sampay ka'am ya amudji Tuhan min bangsa saddi, kalehunbi aku. ¹⁷ Saga ka'mbo'-mbo'an kami bay tapene' e' Tuhan, ya asal pagtuhanan kami bangsa Isra'il. Pinaheya e'na bangsa Isra'il waktu kamahē' sigām ma lahat Misil. Pinaluwas sigām e'na min lahat inān min kosog kawasana. ¹⁸ Mpatpū' tahun sigām sinabalan e' Tuhan ma lahat paslangan. ¹⁹ Pitu' bangsa bay pinaka'at e' Tuhan ma lahat Kana'an, ati pamasuku' e'na lahat inān ma saga a'a suku'na. ²⁰ Ya t'ggol saga pakaradja'an inān saga mpat hatu' maka limampū' tahun.

"Puwas e'," yuk si Paul, "pinat'nna'an sigām e' Tuhan saga a'a maghukum. Ta'abut pa'in ni nabi Samwel ya na he' katobtobanna. ²¹ Puwas e', angamu' sigām sultan magagian sigām, angka pinene' e' Tuhan si Saul anak si Kīs, tubu' si Benjamin. Ati si Saul ya pinat'nna' magsultanan sigām ma deyom mpatpū' tahun. ²² Manjari si Saul e' bay nila'anan e' Tuhan min pagsultananna, ati si Da'ud ya pinaganti' magsultan. Ya na itu bay pangallam Tuhan ma pasal si Da'ud e', yukna, 'Si Da'ud, anak si Jesse itu, a'a makasulut atayku. Nihinang e'na kamemon kabaya'an'ku."

²³ "Na," yuk si Paul, "min tubu' si Da'ud asal si Isa, ya bay pinat'nna' e' Tuhan angalappas ma bangsa Isra'il, panuhulna janji'na bay ma masa awal e'. ²⁴ Ma halam gi' bay tinagna'an e' si Isa hinangna, bay magnasihat si Yahiya ma bangsa Isra'il kamemon. Sinō' sigām e' si Yahiya ang'bba min dusa, ati pinandi taubat. ²⁵ Na, song pa'in aubus e' si Yahiya ai-ai bay pamahinang iya e' Tuhan, amissala iya ma bangsa Isra'il, yukna, 'Bang ma pamikilbi, sai bahā' aku itu? Ngga'i ka aku ya lagaranbi. Sagō' aniya' a'a dangan pasunu' min aku. Mbal aku tōp minsan angahubaran engkot taupna'na."

26 “Na, saga danakanku bangsa Isra’il, sasuku kam panubu’ si Ibrahim, sampay ka’am min kabangsahan saddī ya angisbat Tuhan, kitam ko’ ya pinakalehan lapal itu, manjari lappasan du kitam min hukuman dusa. 27 Saga a’a Awrusalam maka saga nakura’ sigām, halam makakilā ma si Isa. Malaingkan, pagka iya pinat’nna’an e’ sigām hukuman ni kamatay, tatuman e’ sigām pagkallam kanabi-nabihan ya pinagbassa ma saga langgal Yahudi kahaba’ Sabtu’. 28 Minsan halam aniya’ tabāk e’ sigām sababan pamapatay iya, bay sigām angamu’ ni gubnul Pilatu sinō’ iya pinapatay. 29 Manjari itu, aubus pa’in pinamattan e’ saga a’a Awrusalam kamemon bay tasulat ma deyom Kitab pasal si Isa, pinareyo’ patayna min hāg bo’ yampa kinubul. 30 Saguwā’ pinakallum iya e’ Tuhan min kamatayna. 31 Jari allum pa’in iya pabīng, araran iya ta’nda’ e’ saga a’a bay sehe’na magbeya’, min lahat Jalil gi’ sampay ni Awrusalam. Jari ma buwattina’an saga a’a bay sehe’na he’ anaksi’ na ma pasalna ni saga bangsa Isra’il.

32 “Na,” yuk si Paul, “itiya’ kami maitu amasampayan ka’am lapal ahāp. Hatina ya bay panganjanji’ Tuhan ma ka’mbo’-mbo’antam 33 tatuman na ma kitam saga panubu’ sigām. Sabab tapakallum e’na si Isa. Magmattan to’ongan ya bay tasulat ma deyom Kitab Jabul, ma kalangan karuwana. Yuk Tuhan e’,
 ‘Ka’a ya anakku,

llaw itu pamata’uku in aku mma’nu.’

34 Ya na itu isab pangallam Tuhan pasal pamakallumna si Isa pabalik min kamatayna, mbal pinahalu’ ma deyom gumi. Yukna,
 ‘Buwananta ka saga kahāpan tantu,
 ya kahāpan bay janji’ku ma si Da’ud.’

35 Takallam isab ma ayat kitab dakayu’, ya yuk-i,
 ‘Mbal pasagarannu angahalu’ ma deyom gumi
 soho’annu asussi atayna.’

36 “Si Da’ud ma waktu bay kallumna, bay makahinang kamaksuran Tuhan. Puwas e’ amatay iya. Takubul iya ma atag bay pangubulan saga kamatto’ahanna ati angahalu’ na baranna. 37 Sagō’ ya pinakallum e’ Tuhan min kamatayna itu, halam angahalu’.

38-39 “Na, saga dauranakanku, subay kata’uwanbi to’ongan, minsan buwattingga e’bi amogbogan sara’ si Musa mbal du kam makapuwas min dusa. Sagō’ sasuku kam angandol ma si Isa, apuwas na kam min dusabi kamemon. Angkan lapal pasal si Isa itu ninasihatan ka’am na bo’ kata’uwanbi aniya’ ka’ampunan dusabi. 40 Na, kamaya’-maya’ kam bo’ mbal pat’kka ni ka’am ya bay tasulat e’ kanabi-nabihan, ya yuk-i,

41 ‘Ka’am pangungudju’ ilu, nda’unbi ba!

Painu-inuhanta kam to’ongan bo’ kam magmula, yuk Tuhan.
 Sabab aniya’ hinangku ma waktu kallumbi lagi’,
 hinang mbal kahagadbi, minsan kam pinahati.’ ”
 Minnē’ aubus bissala si Paul.

42 Jari itu, makaluwas pa’in si Paul maka si Barnabas min langgal e’, sinō’ sigām pabīng e’ saga a’a inān ma Sabtu’ balik amissala pabalik ma pasal in’an-ī. 43 Makala’an pa’in isab saga a’a bay ma langgal e’, aheka saga a’a bay paturul ma si Paul maka si Barnabas, saga bangsa Yahudi maka saga a’a bangsa saddī ameya’ na ma agama Yahudi. Binissalahan saga a’a inān e’ disi Paul, sinō’ sigām pat’ttog ma tatabangan Tuhan.

44 Pagsabtu’ balik pa’in, agon kamemon saga a’a min da’ira Antiyuk inān magtipun pina’an akale ma lapal Tuhan. 45 Saguwā’, pag’nda’ saga Yahudi

kasehe'an ma ba'anan a'a sikatimukan inān, magtūy sigām anghid ma si Paul, angka nijawab bissalana e' sigām. Pinahina' isab iya.

⁴⁶ Sagō' gom pa'in paesog si Paul maka si Barnabas amissala. Yuk sigā ma saga a'a anghid e', "Ka'am saga Yahudi wajib nilapalan palman Tuhan dahū. Sagō', pagka sulakbi palman itu ati mbal kam amista di-bi in ka'am tōp pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan, ahāp lagi' kami ang'bba min ka'am. Papinda na kami magnasihāt ni saga kabangsahan saddī. ⁴⁷ Sabab ya itu bay panoho'an Tuhan ma kami, yuk-i,

'Sali' kam sapantun sawa pat'nna'ku pamasawa saga kabangsahan saddī, supaya maka'abut lapal itu ni mpat pidju alam, hatina in manusiya' kamemon makajari lappasan.' "

⁴⁸ Takale pa'in bissala itu e' saga a'a bangsa saddī, magtūy sigām kinōgan ati pinaheya e' sigām lapal Tuhan. Manjari magkahagad na ma si Isa sasuku tapene' e' Tuhan pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan.

⁴⁹ Patanyag na pa'in lapal Tuhan ma kaluha'an lahat inān. ⁵⁰ Saguwā' saga pagnakura'an ma da'ira Antiyuk inān maka saga d'nda bangsahan ya magta'at ni Tuhan, bay ni'isihan lling e' saga Yahudi. Sino' sigām angala'at si Paul maka si Barnabas, angka sigā duwangan itu bay pinala'an e' saga a'a inān min jadjahan e'-i. ⁵¹ Sakali pinaspasan e' disi Paul bagunbun min tape' sigā, saksi' in sigā papuwas na min saga a'a ma lahat inān. Puwas e' palanjat sigām tudju ni lahat Ikuni. ⁵² Sagō' saga kamuliran si Isa ma da'ira e', kinōgan makalandu' maka kahōpan isab e' Rū Sussi.

14

Ma Da'ira Ikuni

¹ Ma lahat Ikuni pa'in, pasōd si Paul maka si Barnabas ni deyom langgal Yahudi buwat kabiyaksahan sigā. Sidda apaslod bissala sigā angka landu' aheka saga a'a, Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, am'nnal ma si Isa. ² Sagō' saga Yahudi ya agagga am'nnal, bay amidjakan saga a'a ngga'i ka Yahudi maka bay amala'at atay sigām ni sasuku am'nnal ma si Isa. ³ At'ggol-t'ggol ya kahanti' disi Paul ma Ikuni. Dalam aniya' taw sigā amissalahan saga a'a pasal Panghū' Isa. Maka si Isa bay amaniya'an sigā kawasa pangahinang saga hinang makainu-inu maka saga paltanda'an, bo' supaya pinarassaya in lapal sigā pasal kaheya tabang Tuhan. ⁴ Abahagi' duwa saga a'a ma da'ira he'. Aniya' sigām kasehe' bay amogbogan saga Yahudi, aniya' isab kasehe' amogbogan disi Paul. ⁵ Jari magisun saga a'a bangsa saddī maka saga Yahudi, beya' saga pagnakura'an sigām. Ya pagisun sigām angala'ug maka amantung disi Paul. ⁶ Tata'u pa'in pagisun itu e' disi Paul, magtūy sigā alahi tudju ni da'ira Listara maka da'ira Derbe, ya ma lahat Likauna sampay ni saga kaluma'an ma sakalibut ina'an-i. ⁷ Ati pinasaplag e' sigā maina'an lapal ahāp pasal si Isa.

Ma da'ira Listara

⁸ Sakali itu aniya' aningkō' ma Listara inān a'a aku'il tape'na, halam bay makal'ngngan sangay min kapaganak ma iya. ⁹ Akale to'ongan a'a itu ma bissala si Paul. Pinatongan iya pahāp, ati kinata'uwan e' si Paul in a'a itu taga-pangandol ma si Isa in iya kauli'an du e'na. ¹⁰ Manjari pinatanog e' si Paul suwalana, yukna, "An'ngge ka pabontol!" Magtūy pabuwang a'a inān an'ngge maka e'na lum'ngngan.

¹¹ Pag'nda' ba'anan a'a inān ma bay tahinang si Paul e', magtūy sigām angolang ma bahasa sigām Likauna, yuk-i, "Itiya' saga tuhan magpasalupa manusiya' pareyo' ni kitam." ¹² Manjari aniya' ōn tuhan ya pangōn saga

a'a inān ma disi Paul. Si Siyus ya pangōn sigām ma si Barnabas, maka si Hermes ya pangōn sigām ma si Paul sabab in iya bibissalahun. ¹³ Ya luma' pangarapan ma tuhan Siyus, ina'an ma luwasan lawang da'ira. Manjari aniya' sapi' mandangan ginuyud ni atag lawang inan e' imam maghinang ni tuhan Siyus. Aniya' isab tuhugan sumping tabowana sabab in iya maka kaheka'an a'a inān bilahi anumbali' sapi' pangahulmat sigām ma disi Paul.

¹⁴ Sagō' pagta'u si Barnabas maka si Paul bang ai song nihinang e' saga a'a inān, magtūy gineret s'mmek sigā, tanda' sin susa sigā. Sakali paragan sigā ni t'ngnga' pagtimukan a'a inān maka e' sigā angolang, yuk-i, ¹⁵ "Oy, saga tuwan! Angay buwattilu hinangbi ma kami? Manusiya' du kami buwat ka'am. Ya po'on kami pi'itu sabab lapal ahāp ya pangahaka kami ma ka'am, supaya kam pataikut min pagtuhananbi ilu, ya halam aniya' kapūsanna. Bay kami pi'itu bo' kam papinda ni Tuhan ya kakkal salama-lama, ya bay amapanjari langit maka gintana'an maka tahik sampay kakaya'-kaya'anna kamemon. ¹⁶ Ma masa awal in kabangsa-bangsahan kamemon bay pinasagaran e' Tuhan ameya' ma ai-ai kabaya'an sigām. ¹⁷ Sagō' minsan buwattē', aniya' na pa'in saksi' pamamattan manusiya' pasal kapagtuhanna. Pina'nda'an e'na kahāpna, binuwanan kam ulan pamusug tinanombi bo' aniya' buwa'na bang ta'abut musimna. Pinaniya'an kam pagkakan aheka, maka pinalasig ataybi." ¹⁸ Minsan buwattē' pamahati disi Paul mbal agon pahawid saga a'a. Subay magkulban to'ongan ni sigām.

¹⁹ Manjari itu aniya' at'kka ni da'ira Listara he' saga Yahudi bay min Antiyuk ma Pisidiya maka aniya' min Ikuni. Jari tabowa-bowa e' sigām saga katimukan a'a inān, ati pinagbantung si Paul. Puwas e' ginuyud iya e' sigām tudju paluwas min kaluma'an inān pagka kinabā' amatay na. ²⁰ Sagō' kapagtimukan pa'in si Paul e' saga bebeya'an si Isa, magtūy iya an'ngge bo' pabing ni deyom da'ira. Pagk'llat llaw dakayu', palanjaj iya maka si Barnabas tudju ni Derbe.

Pabalik disi Paul ni Antiyuk ma Siriya

²¹ Mahē' pa'in sigā ma Derbe, ninasihat e' sigā lapal ahāp ni saga a'a mahē', ati aheka tabowa ameya' ma si Isa. Puwas e', pabīng sigā ni Antiyuk labay min Listara maka Ikuni. ²² Pinahogot e' disi Paul iman saga bebeya'an si Isa mahē'. Sinō' sigām pat'ttog angandol ma Tuhan. Yuk pandu' disi Paul, "Subay aheka katiksa'an kalabayanta bo' kita pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan." ²³ Aniya' a'a gin'llal e' sigā pagmatto'ahan saga jama'a si Isa Al-Masi, maingga-maingga aniya' lahat pagtipunan sigām. Amuwas di Paul sampay angamu'-ngamu' bo' pajagahanna saga a'a inān ma Tuhan, ya pangandolan na e' sigām. ²⁴ Tauntas pa'in lahat Pisidiya e' disi Paul, at'kka sigā ni Pampiliya. ²⁵ Palanjaj isab ni da'ira Perga, bo' ninasihat e' sigā lapal Tuhan maina'an. Puwas e' palūd sigām tudju ni Attali.

²⁶ Aleha na sigā minnē' bo' pabīng ni Antiyuk dakayu', ni saga bebeya'an si Isa ya bay amajagahan sigā ma Tuhan bo' makahinang ai-ai pangahandakna. ²⁷ Makatandan pa'in sigā ni Antiyuk, pinatipun e' sigā saga jama'a si Isa maina'an. Nihaka'an sigām e' disi Paul kamemon bay tahinang sigā, ma sabab tabang min Tuhan. Kabuwanan labayan kono' saga bangsa ngga'i ka Yahudi bo' supaya makapangandol ma si Isa. ²⁸ At'ggol disi Paul paralihat ma saga bebeya'an si Isa maina'an ma Antiyuk.

15

Pagisunan ma Awrusalam

¹ Manjari itu aniya' saga a'a at'kka ni Antiyuk bay min lahat Yahudiya, ati pinandu'an e' sigām saga bebeya'an si Isa maina'an. Yuk pamandu' sigām, "Mbal kam makajari alappas bang kam mbal taislam buwat panoho'an sara' si Musa!" ² Nijawab to'ongan saga a'a inān e' si Paul maka si Barnabas, binowa maglugat ma sabab pamandu' sigām buwattē'. Angkan na si Paul maka si Barnabas maka saga bebeya'an kasehe' min Antiyuk inān ginara'an pehē' ni Awrusalam. Sinō' sigām amowa saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan maina'an magbissala pasal palkala' inān.

³ Na, pinalanjat disi Paul e' saga jama'a ma Antiyuk. Paglintas sigām pa'in labay min lahat Piniki maka min Samariya, nihaka e' sigām maina'an pasal saga bangsa ngga'i ka Yahudi ya papinda na ni Tuhan. Landu' kinōgan saga bebeya'an si Isa, pagkale sigām ma lapal disi Paul itu. ⁴ Pagt'kka sigām pehē' ni Awrusalam, sinagina sigām e' saga jama'a si Isa mahē', sampay saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan. Nihaka'an sigām e' disi Paul pasal kamemon bay tahinang e' sigā deyo' bay min Tuhan. ⁵ Sagō' aniya' saga Parisi angandol ma si Isa bay an'ngge amissala. Yuk sigām, "Saga a'a angandol ma si Isa min bangsa saddi inān subay ni'islam dahū, maka subay sigām amogbog ma sara' si Musa."

⁶ Jari magsakaum saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan amikil-mikil pasal palkala' inān. ⁷ At'ggol-t'ggol pa'in e' sigām magbissala, an'ngge si Petros amissala. Yukna, "Ka'am saga dauranakanku, kata'uwani du: ma waktu palabay inān bay aku tapene' e' Tuhan min deyomanbi, sinō' magnasihat lapal ahāp ni saga kabangsahan saddi, ya ngga'i ka Yahudi, bo' supaya sigām makakale sampay magkahagad. ⁸ Jari in Tuhan, ya makata'u bang ai ma deyom atay manusiya', bay amuwan Rū Sussi ma kabangsahan saddi buwat bay pamuwanna ma kitam, tanda' palsaksi'an in iya kasulutan na ma sigām. ⁹ Sigām maka kitam itu mbal pinapagbidda' e' Tuhan. Sinussi e'na pangatayan sigām labay min pangandol sigām ma si Isa. ¹⁰ Na," yuk si Petros, "angay subay pakagitbi atay Tuhan. Angay pahunitanbi saga a'a ya soho'bi amogbogan sara' si Musa? Parahāl minsan kitam maka ka'mbo'-mbo'antam mbal maka'aku amogbog. ¹¹ Da'a na. Magkahagad kitam ma Panghū' Isa ati lappasan kitam sabab min ase'na maka lasana. Damikiyanna isab saga a'a min kabangsahan saddi inān."

¹² Minnē' pahondong magsuli-suli saga a'a magsakaum inān kamemon hinabu sigām akale ma pangahaka si Barnabas maka si Paul. Pinata'u sigām pasal saga paltanda'an maka saga hinang makainu-inu kamemon deyo' bay min Tuhan ya bay tahinang e' sigā ma deyoman saga a'a ya ngga'i ka Yahudi. ¹³ Aubus pa'in sigām angahaka, paganti' si Yakub amissala. "Ka'am saga dauranakanku," yukna, "kalehunbi na aku. ¹⁴ Bay kami pinahati e' si Simun itu insini' pasal katagna' Tuhan bay ama'nda'an pagka'inagonna ma saga a'a ya ngga'i ka Yahudi. Sabab aniya' saga a'a pene'na min sigām nihinang a'a suku'na. ¹⁵ Atayudtud isab sulat saga kanabi-nabihan, iya yuk-i,

¹⁶ 'Puwas itu, yuk Tuhan, pabīng du aku,
ati bawi'ku pagsultan si Da'ud, ya sapantun luma' alarak.
Bangunku pabalik, batukku pagdayawna bay alarak e',

¹⁷ supaya aku piniha e' saga manusiya' takapin,
beya' isab saga bangsa ngga'i ka Yahudi
ya kaōnan maka ōnku.
Pangallam Panghū' ko' itu,

18 ya makahinang kamemon saga pakaradja'an itu.

Kasakupan ko' itu sangay min awal.'

19 "Na," yuk si Yakub, "buwattitu panganggara'ku: subay mbal sasawtam saga a'a min kabangsahan saddi ya papinda na ameya' ma Tuhan. 20 Sagō' subay sigām pabeya'antam sulat buwattitu: da'a kam amangan haram buwat ai-ai paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, da'a kam amangan isi hayop bay pin'kkol, maka da'a amangan laha'. 21 Saga sara' panoho'an si Musa pinagbassa na pa'in sakahaba' Sabtu' ma kalanggalantam Yahudi. Lāgi in pandu' si Musa pinagnasihāt na pa'in ma kada'irahan sangay min awal lagi'."

Sulat ni saga Almasihin ya Ngga'i ka Yahudi

22 Manjari magkagara'an saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan maka saga jama'a inān kamemon, amene' saga a'a min deyoman sigām bo' pinapehē' ni Antiyuk, pinasehe' ma si Paul maka si Barnabas. Jari ya pinene' inān si Judas Barsabbas maka si Silas. Duwangan itu asal pinagaddatan e' dauranakan sigā bebeya'an si Isa. 23 Aniya' isab sulat pinabowa ma sigā, yuk-i:

"Sulat itu deyo' min kami dauranakanbi, saga a'a kawakilan maka pagmatto'ahan maitu ma Awrusalam. Pinasampay itu ni ka'am saga dauranakan bangsa saddi ya maglahat mailu ma Antiyuk, ma Siriya, sampay saga ma Silisi.

Aheya pagaddat kami ma ka'am.

24 Takale kami aniya' kono' saga l'lla min deyoman kami bay pi'ilu amasusa ka'am sampay anasaw pikilanbi ma sabab pandu' sigām. Sagō' ngga'i ka min panoho'an kami ya angka sigām amandu' buwattē'.

25 Angka kami bay magisun kamemon subay amene' saga a'a maitu bo' sinō' pi'ilu ni ka'am. Jari pasehe' kami sigām ma si Barnabas maka si Paul, bagay kami kinalasahan. 26 Disi Paul itu bay magmalilla' ma kallum sigām ma sabab Panghū'tam si Isa Al-Masi. 27 Manjari itiya' na si Judas maka si Silas, bay soho' kami pi'ilu pabaran ni ka'am angahaka'an ka'am ai-ai bay tasulat kami itu. 28 Dauyunan kami maka Rū Sussi, in ka'am ilu subay mbal pinahunitan liyu min saga panoho'an itu, ya wajib bineya': 29 da'a kam amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam amangan laha', da'a kam amangan isi hayop bay pin'kkol, maka da'a isab kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Bang halli'anbi he'-i, makahāp to'ongan ma ka'am.

Mura-murahan, wassalam."

30 Jari itu pinalngngan na saga a'a amowa sulat inān tudju ni Antiyuk. Pagt'kka pa'in sigā pina'an, pinatipun e' sigā saga a'a dajama'a maina'an bo' ni'nde'an sulat inān. 31 Pagbassa pa'in, magtūy sigām kinōgan to'ongan, sabab sulat inān makalasig atay sigām. 32 At'ggol-t'ggol isab pamissala si Judas maka si Silas pamahogot maka pamakosog pangandol saga jama'a inān, sabab aniya' kapandayan bay pamuwan Tuhan ma sigā magpalatun palmanna. 33 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pinatuntul sigā e' saga dauranakan, yuk-i "Mura-murahan, bang pa'in kam asalamat." Jari amole' na sigā ni bay anoho' sigā. 34 (Sagō' si Silas bilahi lagi' pat'nna' maina'an.) 35 In si Paul maka si Barnabas pahanti' gi' ma Antiyuk, magbeya' maka ba'anan a'a kasehe' magpandu' maka magnasihāt lapal Panghū'.

Pagbutas si Paul maka si Barnabas

³⁶ Apuwas pa'in daka pilambahangi, ah'lling si Paul ni si Barnabas, yukna, "Sung kita patibaw pabing ni saga dauranakanta bebeya'an si Isa ma kada'irahan kamemon bay pagnasihata lupal Tuhan e'. Tibawta bang buwattingga na kahalan sigam." ³⁷ Si Barnabas inan bilahi amowa si Yahiya Markus pasehe' ma sigā, ³⁸ sagō' bang ma bistahan si Paul si Markus itu mbal tōp panehe', sabab bay iya ang'bbahan sigam bay mahē' gi' ma Pampiliya. Dalam iya bay makatatas anabangan sigam. ³⁹ Aheya paglugat si Paul maka si Barnabas angka sigā magbutas. Malaingkan si Barnabas bay amowa si Markus ati atulak sigā karuwangan tudju ni pū' Kiprus. ⁴⁰ Si Paul ya amene' si Silas pasehe' ma iya. Sōng pa'in sigā atulak min Antiyuk, pinajagahan sigā ma Tuhan e' saga bebeya'an si Isa maina'an maka niamu'an tatabanganna. ⁴¹ Ala'an pa'in si Paul minnē', palabay iya min lahat Siriya maka min lahat Silisi. Maingga-maingga lahat aniya' saga jama'a si Isa magtipun, pinahogot e'na pangandol sigam.

16

Si Timuti Pabunyug ma disi Paul

¹ Manjari palanjai si Paul tudju ni Derbe maka ni Listara. Aniya' ma Listara dakayu' bebeya'an si Isa niōnan si Timuti. Ina'na bangsa Yahudi angandol ma si Isa, ati mma'na bangsa Girik. ² Si Timuti itu binissalahan ahāp e' saga bebeya'an si Isa, ya ma Listara maka ma Ikuni inān. ³ Bilahi na si Paul amowa si Timuti sehe'na ma pal'ngnganan, angka iya ni'islam dahū e' si Paul bo' mbal tasoway e' saga Yahudi ma jadjahan ina'an. Sababna kinata'uwan e' saga Yahudi kamemon in mma' si Timuti bangsa Girik. ⁴ Na, pauntas na disi Paul ni saga kalahat-lahatan bo' nihaka'an e' sigam saga bebeya'an si Isa maina'an pasal kagara'an bay min saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan ma Awrusalam. Sinō' saga bebeya'an inān ameya' ma kagara'an e'. ⁵ Jari itu pahogot na pa'in pangandol jama'a si Isa ma saga palhimpunan ma kalahatan inān, maka pasōng isab heka sigam sakahaba' llaw.

Aniya' Papanyata' ni si Paul

⁶ Na, niuntas e' disi Paul lahat Prigiya maka lahat Galatiya, sabab pinaggat sigam e' Rū Sussi sinō' da'a magnasihata lupal Tuhan maina'an ma kalingkal lahat Asiya. ⁷ Ta'abut pa'in tobtoban lahat Misiya, pasulay sigam palanjai ni lahat Bitiniya sagō' pinaggat sigam e' Rū si Isa. ⁸ Angka sigam pauntas labay min t'ngnga' lahat Misiya sampay palūd na ni Trowas. ⁹ Ma Trowas pa'in bo' sangom na, aniya' pa'nda' ni si Paul. Ta'nda'na a'a min Makidunya mikitabang ma iya. Yuk a'a itu, "Pi'itu ka parambila' ni Makidunya bo' kami tabangun!" ¹⁰ Aubus pa'in si Paul maka'nda' ina'an-i, magtūy kami magsakap atulak ni Makidunya, sabab kata'uwan kami in kami sinoho' e' Tuhan anganasihat lupal ahāp ni saga a'a mahē'.

Si Lidiya Papinda Ameya' ma si Isa

¹¹ Makauntas pa'in kami min Trowas, patūy kami tudju ni pū' Samoterak. Pagk'llat llaw pa'in, pauntas na isab kami min pū' ina'an tudju ni Neyapoles. ¹² Pagt'kka kami ni Neyapoles patukad kami tudju ni Pilipi, da'ira aheya ma kalingkal Makidunya, paglahatan bangsa Rōm isab. Pahanti' kami maina'an daka pilang'llaw. ¹³ Pagsabtu', paluwas kami min da'ira inān tudju ni bihing sapa', sabab ma tokoran kami aniya' pagsambahayangan saga Yahudi maina'an. Jari aningkō' kami amissala ma saga kar'ndahan ya patipun maina'an. ¹⁴ Aniya' inān d'nda

niōnan si Lidiya akale ma kami, d'nda min da'ira Tiyatira. Ya usahana maglitu kakana' taluk, kakana' ahalsa'. D'nda itu magta'at asal ni Tuhan. Hinabuna akale ma kami, kabuwanan iya pikilan e' Panghū' Isa ati kinahagad e'na bissala si Paul. ¹⁵ Jari pinandi disi Lidiya maka saga sehe'na karaluma', paksaksi'an in sigām ma si Isa na. Puwas e' sinō' kami e' si Lidiya paokom ma deymanna. Yuk si Lidiya, "Bang aku tabistabi angandol na sab'nnal-b'nnal ma Panghū', pi'itu kam paokom ma luma'ku." Jari talogos kami e'na.

Si Paul maka si Silas Kinalabusu ma Pilipi

¹⁶ Manjari itu, ma labayan pa'in kami tudju ni pagsambahayangan e', aniya' talanggal kami dakayu' d'nda banyaga'. Pagkasōran iya saitan angkaan iya makapangalimal, ati aheya isab paluntungan saga a'a ya tag-dapuna luwas min pangalimalna. ¹⁷ Paturul na pa'in iya ma kami maka si Paul, maka e'na angolang patanog, yuk-i, "Saga a'a itu sosoho'an Tuhan Mahatinggi! Sigām ya angahaka'an ka'am bang buwattingga kam lappasan!"

¹⁸ Mbal pahali paglinganna buwattē' daka pilang'llaw. Ya kat'kkahanna ap'ddi' pikilan si Paul, angkaan iya palingi' ni d'nda inān bo' pah'llinganna saitan ya ma iya, "Min kawasa ōn si Isa Al-Masi," yuk si Paul, "soho'ta ka paluwas min d'nda ilu!" Saru'un-du'un du magtūy paluwas saitan e', ati d'nda inān mbal na makapangalimal.

¹⁹ Makata'u pa'in saga tag-dapu d'nda inān in iya mbal na kapan-gusaha'an, magtūy sinaggaw e' sigām si Paul maka si Silas. Ginuyud sigā karuwangan ni pagtabu'an bo' pinaharap ni saga pagnakura'an da'ira. ²⁰ Tin'kkahan isab sigā ni saga bag'llal bangsa Rōm ya maghuhukum maina'an. Yuk panuntut saga tag-dapu d'nda inān, "Saga a'a itu hal angahinang kasasawan ma lahattam. Bangsa Yahudi ko' sigā itu.

²¹ Pamandu' e' sigā saga addat mbal taluwa' bang ma sara'tam bangsa Rōm. Mbal kami wajib anaima' atawa angahinang saga addat buwattē'."

²² Manjari palamud ba'anān a'a ya bay maina'an ati ameya'meya' anganjuri disi Paul. Magpanoho'an saga bag'llal inān subay nihurusan s'mmek disi Paul bo' niraplosan. ²³ Makalandu' abisa ya pangandaplos ma sigā bo' yampa sigā ni'isi ni deym kalabusu. Sinō' isab tunggu' kalabusu pinahogot pangalabusuna ma sigā. ²⁴ Pagkale uldin itu e' tunggu', magtūy ni'isi e'na disi Paul ni t'ngnga-t'ngnga' kalabusu bo' pinasungan e'na tape' sigā maka papan aheya.

²⁵ Jari itu, saga tonga' bahangi pa'in, angamu-ngamu' si Paul maka si Silas ni Tuhan, magkalangan isab pamudji sigā ma iya. Akale ma sigā saga pilisu kasehe'an inān. ²⁶ Taggaha' sadja aniya' linug akosog, ajogjog papagan kalabusu inān. Saru'un-du'un du paukab tambolna kamemon, apakpak isab saga kilikili min tape'-tangan saga pilisu inān. ²⁷ Tabati' tunggu' kalabusu, ati pag'nda'na aukab saga tambol, pangannalna wa'i makal'ppa saga pilisu. Magtūy nihublut kalisna, arak amapatay di-na. ²⁸ Sagō' angalingan si Paul pakosog, yukna, "Da'a ka angamula di-nu! Itiya' du kami kamemon."

²⁹ Angalingan tunggu' inān angamu' palita'an bo' pasa'ut pareyom. Pasujud iya amidpid ma atag tape' si Paul maka si Silas. ³⁰ Sakali niambit sigā e'na paluwas bo' yampa sigā tilawna. "Saga tuwan," yukna, "ai subay hinangku bo' aku lappasan?"

³¹ Yuk disi Paul, "Angandol ka ma Panghū' Isa, ati lappasan du ka sampay saga sehe'nu karaluma'." ³² Puwas e' ninasihāt lapal Tuhan ni tunggu' kalabusu inān sampay ni a'a kamemon ma deym luma'na.

³³ Jari alalom pa'in bahangi, binowa sigā paluwas e' tunggu' kalabusu ati kose'anna pali' sigā. Pinandi isab tunggu' inān karamata'an, tanda' in sigām ma si Isa na. ³⁴ Pagubus, binowa disi Paul e' tunggu' inān ni luma'na ati pinakan. Landu' aheya kakōg-koyagan sigām karaluma' sabab Tuhan na ya pagkahagaran sigām.

³⁵ Pagk'llat llaw pa'in, magpanoho'an saga bag'llal ma saga tendog sigām, sinō' amowa uldin pehe' ni kalabusu. Yuk uldin e', "Pal'ppahun na saga a'a ilu." ³⁶ Yuk jaga kalabusu ma si Paul, "Magpanoho'an saga bag'llal in ka'a maka si Silas makajari na pinaluwas. Wajib na kam ala'an, bang pa'in kam asalamat isab," yukna.

³⁷ Sagō' ah'lling si Paul ni saga tendog e', yukna, "Bay kami niraplosan e' sigām di'ilaw ma mata mairan, minsan kami dalam bay sinumariya. Bo' pa'in a'a Rōm du kami. Ni'isi isab kami ni deyom kalabusu. Ati bilahi na sigām amaluwas kami na dalam aniya' makata'u. Ā, mbal makajari!" yuk si Paul. "Subay magbaran pi'itu saga bag'llal ilu amaluwas kami."

³⁸ Manjari pehe' na saga tendog inān angahaka'an saga bag'llal pasal h'lling si Paul. Pagkale saga bag'llal aniya' kataddangan disi Paul in sigā bangsa Rōm, tināw sigām ³⁹ angka pina'an ni disi Paul pama'ap. Puwas e' binowa disi Paul e' saga bag'llal e' paluwas min kalabusu. Ya pangamu' sigām ma si Paul bang pa'in ala'an min da'ira sigām. ⁴⁰ Manjari pina'an si Paul maka si Silas ni luma' si Lidiya. Mag'nda' sigām maka bebeyan si Isa maina'an, ati amissala disi Paul pamahogot atay sigām. Puwas e' atulak na disi Paul.

17

Ma Da'ira Tessaloneka

¹ Manjari itu tauntas e' disi Paul da'ira Ampipoli maka Apollon, bo' yampa at'kka ni da'ira Tessaloneka. Na, aniya' maina'an dakayu' langgal Yahudi, ² ati pina'an si Paul sabab ya na asal kabiyaksahanna. Jari t'llu Sabtu' ya pagbissalana maka saga a'a maina'an pasal pamandu' ma deyom Kitab. ³ Pinahatian sigām e'na, maka pinandu'an sab'nnal-b'nnal min deyom Kitab pasal Al-Masi subay makalabay kabinasahan maka pinapatay, maka subay pinakallum pabīng min kamatayna. Yuk si Paul, "Si Isa ya pagnasihatu itu ma ka'am, in iya Al-Masi, ya asal tapene' e' Tuhan." ⁴ Saga Yahudi kasehe' inān bay tabowa magkahagad ati palamud ma si Paul maka si Silas. Aheka isab saga bangsa Girik ya magtata'at ni Tuhan maka aheka d'nda bangsahan bay palamud.

⁵ Sagō' angihid saga Yahudi kasehe', angka pinatipun e' sigām saga a'a min katabu'an, a'a bula'ug, sinō' amapaghiluhala' da'ira inān. Nirumpās luma' si Jason pamiha'an sigām ma disi Paul bo' binowa paluwas ni katimukan a'a. ⁶ Saguwā', pagka dalam tabāk e' sigām disi Paul, ginuyud e' sigām si Jason maka saga bebeyan si Isa kasehe' tudju ni kabag'llalan. Angolang saga Yahudi inān, yuk-i, "Itiya' pasampay ni da'iratam duwangan a'a ya bay amuwan kasasawan ma kalahat-lahatan. ⁷ Maka si Jason itu bay angokoman sigā ma deyom luma'na. Sigām kamemon itu angalangal sara' Sultan Mahatinggi pagka yuk sigām aniya' sultan saddī, niōnan Isa!" ⁸ Pagkale bissala itu e' katimukan a'a inān maka e' saga bag'llal, magtūy sigām ahiluhala'. ⁹ Si Jason maka saga sehe'na inān bay sinō' amayad ni bag'llal pamiyansa baran sigām. Puwas e' pinapole' na sigām.

Ma Da'ira Bereya

¹⁰ Pagabay-kohap pa'in, pinalanjat si Paul maka si Silas e' saga bebeya'an si Isa inān, sinō' pehē' ni da'ira Bereya. Pagt'kka sigām pina'an, pasōd sigām ni langgal Yahudi. ¹¹ Saga Yahudi maina'an labi alunuk atay sigām min saga Yahudi bay ma Tessaloneka. Kinōgan sigām to'ongan akale ma lapal disi Paul. Pinariksa' e' sigām sulat Kitab llaw-llaw pang'nda'an sigām bang b'nna' ya pamandu' e' si Paul. ¹² Jari aheka saga a'a Bereya magkahagad ma si Isa, sampay saga d'nda bangsahan min bangsa Girik maka saga l'la Girik isab.

¹³ Saguwā', makata'u pa'in saga Yahudi min Tessaloneka in si Paul ina'an na isab ma Bereya anganasihat lapal Tuhan, paturul sigām pina'an. Pinitna-pitnahan e' sigām kaheka'an a'a Bereya inān, binowa magkasasawan. ¹⁴ Magtūy ginara'an si Paul, sinō' palūd kaut. Sagō' si Silas maka si Timuti angalagad gi' maina'an. ¹⁵ Saga a'a ya amowa si Paul palūd inān bay anehe'an iya sampay ni da'ira Aten. Puwas e' amole' sigām ni Bereya maka e' sigām amowa tambuku ni si Silas maka si Timuti. Sinō' pasa'ut ni Aten parakayu' ni si Paul.

Ma Da'ira Aten

¹⁶ Manjari itu, ma da'ira Aten pa'in si Paul angalagaran si Silas maka si Timuti, landu' asukkal pikilanna pag'nda'na ma da'ira inān ap'nno' e' ta'u-ta'u ya pagtuhanan saga a'a maina'an. ¹⁷ Angkanna iya pehē' ni langgal Yahudi magsambung himumungan maka saga Yahudi maka saga a'a bangsa saddi ya magta'at ma Tuhan. Ya du ma halaman da'ira inān, sakahaba' llaw magsuli-suli na pa'in iya maka sasuku palabay minna'an. ¹⁸ Aniya' isab saga guru ameya' magjawab. Ya bineya' e' saga guru itu saga pamandu' si Epikuru, atawa pandu' saga a'a niōnan Istuwik. Pagkale saga a'a itu ma pagnasihati si Paul pasal si Isa maka kallumna pabing min kamatay, yuk kasehe'an, "Daka ai pinah'ling e' a'a magligaw itu!"

Yuk isab kasehe', "Kilāku, a'a itu amissala pasal saga tuhan saddi, ya pagtuhanan bangsa liyu." ¹⁹ Angkanna si Paul binowa e' sigām ni palhimpunan Aten, ya niōnan palhimpunan Areyopagos. Yuk sigām ni si Paul, "Bilahi kami makata'u pasal pandu' baha'u ya pamissalanu ilu. ²⁰ Saddi-saddi isab pandu'nu ilu, angka kami bilahi ana'u bang ai hatina." ²¹ Sababna saga a'a porol maka saga a'a liyu ya maglahat ma Aten inān, kabintanan asal magsuli-suli maka akale-kale ma pasal ai-ai t'kka baha'u.

²² Sakali itu an'ngge si Paul ma dahuan palhimpunan Areyopagos ati yukna, "Tapandogaku in ka'am saga a'a Aten itu, maga'agama to'ongan. ²³ Sabab sasangka maglibutan ma deyom da'irabi itu ang'nda-ng'nda' ma ba'anan ai-ai ya sumbabi, aniya' ta'nda'ku dakayu' panumbahanbi taga-sulat. Yuk sulat e', "Ni tuhan dakayu', ya mbal kinata'uwan." Na," yuk si Paul, "ya tuhan pinudji e'bi minsan mbal kata'uwanbi, ya na Tuhan pamahatiku ka'am buwatina'an.

²⁴ "Ya na ko' itu Tuhan dakayu'-kayu' bay amapanjari dunya itu maka kakaya'-kaya'anna kamemon. Makapagnakura' asal iya ma sulga' sampay ma dunya. Mbal iya pat'nna' ma deyom luma' pagta'atan bay hinangan manusiya'. ²⁵ Maka mbal iya mikitabang ma manusiya' sabab dalam aniya' kulang ma iya. Dakayu'-kayu' iya asal amuwan kallum maka napas, maka kalluman indaginis ma binangsa manusiya'. ²⁶ Dangan du a'a," yuk si Paul, "bay pinapanjari e' Tuhan, ati min dangan e' pinaniya' e' Tuhan saga kabangsa-bangsahan manusiya' kamemon. Pinapaglahat sigām e'na ma kaluha'an dunya itu. Ginanta' asal e'na bangsa dakayu' maka dakayu' bang buwattingga ya t'ggol sigām anatas ma dunya maka bang maingga paglahatan sigām. ²⁷ Buwattē' hinang Tuhan ma binangsa manusiya' bo'

supaya sigām amiha iya, sapantun a'a anadsad ma kalendoman kalu iya tabāk. Sagō' in Tuhan mbal alawak min kitam kamemon. ²⁸ B'nnal bissala ya yuk-i, 'Tuhan ya sababanna angka kitam allum, ya angka aniya' kuwat-anggawta'tam, ya angka aniya' kapaga'atam.' Aniya' isab a'a bay anulat, yukna 'In kitam itu, anak Tuhan.'

²⁹ "Na, pagka saga anak Tuhan na kitam," yuk si Paul, "da'a subay pikiltam in kajarihan Tuhan pinaluwa ni ta'u-ta'u hinangan bulawan atawa pilak atawa batu, ya nihinang min akkal maka kapandayan manusiya'. ³⁰ Waktu tagna', halam bay tabista e' Tuhan kahinangan manusiya' ahāp-ala'at pagka a'awam lagi' sigām. Sagō' ma buwattina'an ya panoho'an Tuhan ma a'a kamemon maingga-maingga lahat, subay sigām ang'bba to'ongan min paldusahan sigām. ³¹ Sabab aniya' llaw bay tinagama e' Tuhan pangahukumna manusiya' kamemon, maka abontol isab hukumanna. Aniya' isab kawakilan e' Tuhan amal'ngngan hukuman. Pinatampal e' Tuhan ma manusiya' kamemon in a'a itu asal tapene'na, sabab tapakallum iya min kamatay."

³² Pagkale saga a'a inān ma si Paul amissala pasal kallum pabalik min kamatay, magtūy iya tinittowahan e' sigām kasehe'an. Sagō' aniya' a'a kasehe'an ah'ling, yuk-i, "Tuan, bilahi kami akale ma ka'a pabing pasal ilu-i." ³³ Minne', paluwas si Paul min palhimpunan inān. ³⁴ Manjari aniya' saga a'a bay pabeya' ma iya bo' angandol ma si Isa. Ōn dakayu' inān si Diyunisi a'a min palhimpunan Areyopagos, maka dakayu' d'nda niōnan si Damaris. Maka aniya' isab a'a kasehe'an bay angandol.

18

Ma Da'ira Kurintu

¹ Puwas e' atulak si Paul min Aten pauntas ni da'ira Kurintu. ² Maina'an pa'in, magbāk iya maka si Akila, dakayu' Yahudi bay nianakan ma lahat Puntus. Si Akila itu baha'u bay at'kka pina'an ni Kurintu bay min lahat Itali, magbeya' maka h'ndana si Prisila. Sigā maglakibini bay ala'an min lahat Itali pagka aniya' panoho'an min sultan Klaudi, in kamemon kono' saga bangsa Yahudi sinō' ala'an min da'ira Rōm.* Na, pina'an si Paul anibaw disi Akila. ³ Jari itu, pagka sali' du usaha sigā maghinang luma' tolda, pat'nna' iya ma sigā ameya' magusaha. ⁴ Ati sakahaba' llaw Sabtu' pina'an iya ni langgal Yahudi magsuli-suli maka saga a'a maina'an kalu tabowana saga Yahudi maka saga Girik magkahagad ma pamandu'na.

⁵ Pagt'kka si Silas maka si Timuti min Makidunya, magnasihah sadja si Paul. Halam aniya' hinangna saddi. Anaksi' iya ni saga Yahudi ma pasalan si Isa, in iya Al-Masi ya asal tapene' e' Tuhan. ⁶ Sagō' tasagga' pa'in si Paul e' saga Yahudi maka pinamūng-mūngan ala'at, magtūy iya angangjabjaban badju'na, tanda' saksi' in iya papuwas na min sigām. Yukna ni sigām, "Kasuppakan du kam bang kam amutawan ni deyom nalka'. Papuwas na aku. Papinda na aku magnasihah pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi."

⁷ Sakali ala'an si Paul min saga a'a ma langgal inān bo' yampa pehē' ni luma' si Titus Justus, a'a bangsa saddi ya magta'at asal ni Tuhan. Ina'an luma'na ma bihing langgal. ⁸ Na, si Krispus, ya magmakōk ma langgal inān, angandol na ma Panghū' Isa, beya' isab kamemon saga a'a ma okomanna. Aheka isab saga a'a min da'ira Kurintu inān bay akale ma pamandu' si Paul ati angandol ma si Isa maka pinandi tanda' in sigām ma iya na.

* 18:2 18:2 Da'ira Rōm: da'ira aheya ma lahat Itali, ya pat'nna'an sultan mahatinggi.

⁹ Na, ma llaw dakayu', bo' waktu sangom na, aniya' magpanyata' ni si Paul. Takalena Panghū' Isa amissala ni iya, yukna, "Da'a ka agawa amissala, sagō' anganasihat na pa'in ka, ¹⁰ sabab pagapi' du aku ma ka'a. Dalam aniya' makamala ka'a sabab aheka saga a'aku ma deyom da'ira itu." ¹¹ Angkan si Paul pat'nna' maina'an dantahun maka nnom bulan. Magpandu' na pa'in iya lapal Tuhan.

¹² Manjari itu, pasalta' pa'in si Galliyu maggubnul ma kalingkal lahat Akaya he', magdakayu' saga Yahudi anaggaw si Paul. Tin'kkahan iya e' sigām ni sara' gubnul. ¹³ Ya panuntut sigām, "A'a itu amandu'an saga a'a hatulan pagta'at ni Tuhan ya pangalangan sara' kami."

¹⁴ Sōng pa'in si Paul anganda'awa, amissala gubnul Galliyu ni saga Yahudi inān, yukna, "Bang hinang ala'at atawa langgal sara' Rōm ya sababan palkala'bi itu, patut kam subay kinale. ¹⁵ Sagō', pagka pagjawabanbi saga kabtangan maka ōn a'a maka sara' agamabi, ka'am ya magsalassayan di-bi. Mbal aku anara' ma palkala' buwattilu!" ¹⁶ Angkan pinala'an sigām e' si Galliyu min pagsara'an inān. ¹⁷ Manjari saga a'a inān kamemon amalutan si Sostenes, ya pagmakōkan ma langgal Yahudi inān. Pinagdaplosan iya ma alopān pagsara'an, sagō' dalam pamagay hinang sigām inān e' si Galliyu.

Pabīng disi Paul ni Da'ira Antiyuk

¹⁸ At'ggol-t'ggol gi' ya kat'nna' si Paul mahē' ma Kurintu bo' yampa iya ama'id min saga bebeya'an si Isa he'. Aleha iya minnē' tudju ni lahat Siriya, sinehe'an e' si Prisila maka si Akila. Ma dalam gi' sigām makatulak, bo' ma Kengkereya lagi', bay magpabagongan kōkna si Paul, panuhul najalna ni Tuhan. ¹⁹ Pagt'kka sigām ni Epesos ni'bbahan e' si Paul disi Akila maina'an. Pasōd iya ni deyom langgal magsuli-suli maka saga Yahudi. ²⁰ Sinō' gi' iya pat'ggol-t'ggol ma sigām, sagō' mbal iya. ²¹ Gom pa'in iya ama'id, yukna, "Bang min kabaya'an Tuhan, pabīng du aku ni ka'am." Puwas e' aleha iya min Epesos.

²² Pagt'kkana ni Kesareya magtūy iya patukad ni Awrusalam magad-datan tipunan jama'a si Isa maina'an. Puwas e' palūd iya pabīng tudju ni Antiyuk. ²³ At'ggol-t'ggol pa'in kamahe'na ma Antiyuk, atulak iya minnē'. Talatagna kalahatan Galatiya maka Prigiya, ati pinahogot pal-imanan saga bebeya'an si Isa kamemon ma saga lahat inān.

Si Apollos At'kka na Da'ira Epesos

²⁴ Manjari itu aniya' dakayu' Yahudi niōnan si Apollos at'kka ni da'ira Epesos. A'a iya bay nianakan ma da'ira Iskandari. Apanday iya amissala, maka alalom pangadji'na bang ma Kitab. ²⁵ Bay iya pinandu'an pasal kal'ngnganan Panghū' Isa. Aheya katuyu'na amissala, taluwa' isab pamandu'na. Sagō' ya sadja kata'uwanna ya pagpandi bay pamandu' e' si Yahiya. ²⁶ Anagna' iya magnasihāt ma deyom langgal Yahudi, maka dalam aniya' hawal-hawalna. Takale pa'in iya e' si Prisila maka si Akila, binowa iya e' sigā ni luma' ati pinahatian pasal kal'ngnganan Tuhan bo' pasōng ta'una.

²⁷ Manjari agara' si Apollos parambila' ni lahat Akaya. Bilahi isab saga bebeya'an si Isa ma Epesos inān anabangan iya, angkan sigām bay amabeya' sulat ni lahat Akaya he'. Sinō' saga bebeya'an si Isa amatuntul si Apollos pagt'kkana pehē'. Manjari makat'kka pa'in iya, aheya tabangna ma saga a'a Akaya, ya magpangandol ma si Isa ma sabab kahāp Tuhan ma sigām. ²⁸ Sabab apaslod si Apollos itu angatu ma saga Yahudi waktu kapagjawab sigām ma mairan angkan iya anganda'ug. Ginuna e'na saga

ayat Kitab pamamattanna ma sigām pasal si Isa in iya Al-Masi ya asal tapene' e' Tuhan.

19

Si Paul ma Da'ira Epesos

¹Maina'an pa'in si Apollos ma da'ira Kurintu, palabay si Paul min kareya-reyahan sampay at'kka ni da'ira Epesos. Jari aniya' tabākna maina'an saga mulid si Isa. ²Atilaw iya ma sigām, yukna, "Bay bahā' kam pinaniya'an Rū Sussi, waktu kapangandolbi ma si Isa?"

"Halam," yuk sambung sigām. "Halam kami makakale saga aniya' Rū Sussi."

³Yuk si Paul, "Na, pandi ai bahā' bay pamandi ka'am?"

"Pandi si Yahiya," yuk sigām.

⁴Yuk si Paul, "Pandi taubat ya pamandi si Yahiya ma a'a bang ang'bba min dusa sigām. Bay isab soho'na saga bangsa Yahudi am'nnal ma a'a dakayu' ya pasunu' ma iya. Si Isa ya pagsambatna." ⁵Takale pa'in bissala si Paul itu e' saga a'a Epesos, pinandi na sigām tanda' in sigām ma si Isa na. ⁶Pinat'nna' e' si Paul tanganna ni sigām ati magtüy sigām pahōpan Rū Sussi. Magbissala isab sigām saga bahasa saddi. Amaluwas isab sigām lapal, deyo' bay min Tuhan. ⁷Ya heka sigām aniya' saga sangpū' maka duwa l'la.

⁸Manjari pasōd si Paul ni deyom langgal Yahudi, ati t'llumbulan ya t'ggolna magpandu' maina'an. Aesog iya amissala ma saga a'a inān pasal pagparinta Tuhan. Binowa sigām magsuli-suli, kalu aniya' tabowa ameya' am'nnal ma lapalna. ⁹Sagō' saga a'a kasehe' inān hal magmatuwas, mbal bilahi am'nnal. Ala'at bissala sigām ma alopān kaheka'an a'a inān pasal kal'ngnganan Panghū' Isa. Angkan si Paul ala'an min langgal inān, maka binowa isab saga bebeyā'an si Isa. Jari sakahaba' llaw magsambung himumūngan maka sigām ma deyom iskul si Tirannus. ¹⁰Ya na pa'in he'-i hinangna ma deyom duwantahun, angkan saga a'a kamemon ma sakalingkal lahat Asiya he', bangsa Yahudi maka bangsa saddi, bay makakale lapal Panghū'.

¹¹Aniya' kahinangan sidda makainu-inu tahinang e' si Paul, deyo' min kawasa Tuhan. ¹²Minsan saga panyu' maka lampik bay pagguna e' si Paul, bang binowa ni a'a sakihan kauli'an saki sigām, maka paluwas isab saga saitan min baran sigām.

Saga Anak si Eskeba

¹³Aniya' isab saga Yahudi magtatawal angalatag kalahatan inān amaluwas saga saitan min deyom baran a'a. Jari itu anabbut sigām ōn Panghū' Isa bahasa amaluwas saitan. Yuk sigām ma saga saitan, "Ma ōn si Isa ya pagnasihatan si Paul, soho'ta kam paluwas min a'a ilu." ¹⁴Jari itu aniya' pitu' l'la magdanakan anawal ma waktu inān. Mma' sigām si Eskeba, dakayu' imam alanga ma saga Yahudi. ¹⁵Sagō' dakayu' llaw, hinabu sigām magtawal, sinambungan sigām e' saitan, yuk-i, "Si Isa kata'uwanku, maka si Paul kata'uwanku isab. Saguwā' ka'am ilu mbal kata'uwanku bang sai." ¹⁶Magtüy nirumpās kapitu' l'la magdanakan inān e' a'a taga-saitan e'. Aesog iya makalandū' angkan sigām mbal maka'atu ma iya. Alahi sigām kamemon min luma' he', ap'nno' e' pali, maka tinantangan. ¹⁷Manjari patanyag habal inān ni kamemon saga a'a Epesos, ni saga Yahudi maka ni saga bangsa saddi. Sinōd sigām tāw kamemon, ati minnē' pinaheya gom pa'in ōn Panghū' Isa.

¹⁸ Aheka saga a'a angandol ma si Isa patampal na magpasab'nنال pasal bay kahinangan sigām ala'at. ¹⁹ Aheka sigām biyaksa bay maghikmat amowa saga lūnan kitab sigām panulatan hikmat maka tawal. Jari tinunu' e' sigām pinamint'dda ma kaheka'an a'a. Pagitung sigām ma halga' saga kitab inān, aniya' limampū' ngibu pilak bang sīn sigām. ²⁰ Pagka buwattē' pasaplag na pa'in lapal Tuhan maina'an, pasōng isab kawasana angkaan aheka am'nنال.

²¹ Apuwas pa'in saga pakaradja'an e'-i, agara' si Paul palabay min lahat Makidunya maka Akaya bo' yampa palanjil ni Awrusalam. Yukna, "Pagka aku autobus na bay ni Awrusalam, subay aku pehē' isab patibaw ni da'ira Rōm." ²² Angkana si Timuti maka si Erastus, ya duwangan sehe' si Paul anabangan iya, bay sohō'na parahū ni Makidunya, bo' in iya inān pat'ggol gi' mahē' ma kalingkal lahat Asiya.

Hiluhala' ma Epesos

²³ Ma waktu ina'an-i aniya' lengog aheya ma deyom da'ira Epesos ma sabab kal'ngnganan Panghū' Isa. Buwattitu ya kahālanna: ²⁴ aniya' dakayu' a'a magsasasal pilak, ōnna si Dimitri. Ya hinangna magsasal luma'luma' pilak pagsusumbahan ni tuhan sigām d'nda, ōnna Artemes. Auntung usaha saga a'a magsasasal ma kompolan si Dimitri. ²⁵ Jari pinatimuk e'na saga a'a inān maka kasehe'an sasuku magsasal, bo' yukna ni sigām, "Saga bagay, kata'uwani du, ya angkaan kitam taga-kaniya' sabab min usahatam itu. ²⁶ Ta'nda'bi na maka takalebi ya tahinang e' a'a niōnan si Paul inān. Yuk pamandu'na, in tuhan nihinang e' manusiya' ngga'i ka tuhan b'nنال. Jari aheka na tabowa am'nنال ma pamandu'na. Ngga'i ka hal maitu ma Epesos, sampay isab ma kaluha'an lahat Asiya. ²⁷ Ya kahanggawanku," yuk si Dimitri "pinalehom marai' usahatam. Lāgi ya langgal isab panumbahan ni si Artemes tuhantam babantugun, marai' mbal na pinaheya ma atay. Buwattina'an si Artemes itu sinumba asal e' saga a'a kamemon ma kaluha'an Asiya sampay isab ma kaluha'an dunya. Ya aniya' pinahalalam kabantugna."

²⁸ Makakale pa'in saga a'a magtimukan inān ma bay bissala si Dimitri e', magtūy ap'ddi' makalandu' atay sigām. Anagna' sigām angolang pakosog, yuk-i, "Binabantug si Artemes, tuhan saga a'a Epesos!" ²⁹ Sakali paheya kalengogan ma kaluha'an da'ira inān. Jari sinaggaw e' saga a'a inān si Gayus maka si Aristarkus, a'a Makidunya karuwangan bay sehe' si Paul ma labayan. Pagsaggaw itu, magtūy magsama-sama kaheka'an saga a'a paragan ni lugal pagtitipunan e', maka e' sigām amowa disi Gayus. ³⁰ Bilahi si Paul paharap ni saga a'a sikatimukan inān, sagō' nihawiran iya e' saga bebeya'an si Isa. ³¹ Minsan saga bag'llal ma lahat Asiya inān, ya bagay si Paul isab, bay amabeya'an iya lapal. Niamay-amayan iya da'a sinō' ama'nda'an di-na pasōd ni luma' pagtitipunan e'.

³² Pasalta', ahiluhala' na katimukan a'a inān. Saddi pangalingan kasehe', saddi isab pangalingan kasehe', sabab kaheka'anna dalam minsan makata'u bang ai po'onna angkaan sigām magsakaum inān. ³³ Jari aniya' a'a niōnan si Iskandar bay pinapehē' ni dahuan e' saga Yahudi, sinō' amissala. Kinabā' e' saga a'a kasehe'an iya ya pagsababan hiluhala' inān. Jari pinahantap ba'anān a'a inān e' si Iskandar, sinō' mbal asagaw, ati pa'ahat iya anganda'awa. ³⁴ Sagō' takilā pa'in iya e' kaheka'an a'a inān in iya bangsa Yahudi, magpangolang sigām sama-sama ma deyom saga duwanjām. Ya na pa'in pangolang sigām: "Binabantug si Artemes, tuhan saga a'a Epesos!"

³⁵ Ya katobtobanna, saga a'a inān sinō' pahali e' bag'llal magsusulat. Yukna ni sigām, "Oy! Ka'am saga a'a Epesos! Kinata'uan asal e' a'a

kamemon in kitam saga a'a Epesos tunggu' luma' si Artemes tuhantam babantugun, maka batu mahasussi ya bay pahūg min diyata' langit. ³⁶ Mbal kapaliluhan pasal ilu-i, angka kam subay pahantap. Da'a kam magdai'-dai' maghinang ai-ai ma halaman tapikilbi pahāp. ³⁷ Itiya' bowabi pi'itu saga a'a itu, bo' halam sigām bay angalangpasan langgal atawa amūng-mūng ala'at pasal tuhantam d'nda itu. ³⁸ Abila aniya' panuntutan si Dimitri maka saga tendogna ma sai-sai, aniya' du llaw pagsara', maka aniya' isab bag'llal magsasara'. Patut sigām anuntut mahē'. ³⁹ Maka bang aniya' palkala'bi saddi, subay pinasalassay ma palhimpunan paghukuman. ⁴⁰ Sabab piligdu kitam," yuk bag'llal inān, "marai' kitam tinuntutan pagka kitam ya po'onan kahiluhala'an itu. Mbal kitam makara'awa sabab halaman to'ongan aniya' sababanna." ⁴¹ Aubus pa'in bissala bag'llal he' magtūy pinapole' e'na saga a'a bay magtimuk inān.

20

Katulak si Paul min Epesos

¹ Na, pahali pa'in hiluhala' inān, anambuku si Paul ma saga bebeya'an si Isa, sinō' patimuk. Amissala iya ma sigām pamat'ttogna pangatayan sigām, bo' yampa iya ama'id palanjat ni lahat Makidunya. ² Nil'ngngan e'na kalahat-lahatan maina'an, maka araran iya amissala ma saga a'a supaya pat'ttogna atay sigām. Puwas e' at'kka na iya ni lahat Akaya, ³ ati t'llumbulan ya kat'nna'na maina'an. Sōng pa'in iya pauntas ni jadjahan Siriya, tabistu pasal saga Yahudi magisun amono' iya. Angka iya agara' amaklay min deya, bo' pabalik min bay pal'ngngananna labay min kaluha'an lahat Makidunya. ⁴ Ya sehe'na inān si Sopater anak si Pirus, a'a min lahat Bereya, maka disi Aristarkus maka si Sigundu, saga a'a min Tessaloneka. Ameya' isab si Gayus min Derbe, maka disi Tikikus maka si Trupimus, a'a min lahat Asiya. Ameya' isab si Timuti. ⁵ Bay sigām parahū min kami angalagaran kami maina'an ma Trowas. ⁶ Aubus pa'in Hinang Tinapay Halaman Pasuligna, atulak kami min Pilipi. Makalabay pa'in limambahangi ta'abut kami saga sehe' kami maina'an ma Trowas. Dapitu' ya kahanti' kami maina'an.

Da'ira Trowas

⁷ Ta'abut pa'in sangom Sabtu,* magtimuk kami bo' magbahagi'an tinapay. Si Paul inān sakap na atulak dai'llaw, angka iya anganasihanat saga a'a magtimuk inān sampay ni katonga'an bahangi. ⁸ Ya bilik pagtimukan kami inān ma angkap diyata', maka aheka palita'an bay maina'an. ⁹ Aniya' maina'an dakayu' l'lla abata' lagi', onna si Utikus, aningko' ma babag tandawan. Manjari itu, pagka pinataha' e' si Paul bissalana, kinaru' sidda si Utikus itu sampay tatuli. Pagtuli itu, ahūg iya pareyo' ni tana' min diyata' t'llu angkap luma' inān. Pagbuhat iya e' saga a'a, asal amatay na. ¹⁰ Sagō' pareyo' si Paul pina'an bo' pak'ppang ni si Utikus maka e'na anganggapus. Yuk si Paul, "Da'a kam asusa. Masi gi' iya allum." ¹¹ Puwas e' pabing si Paul pariyata' amahagi' tinapay bo' yampa sigām magkakan. Amissala gi' iya ma sigām sampay ni karai'llawan, puwas e' atulak na iya. ¹² Ya subul bay ahūg inān binowa na e' saga sehe'na amole', allum du isab. Jari pahantap atay sigām.

¹³ Na, bay na kami parahū min si Paul ni jambatan bo' ameya' min kappal tudju ni Assos. Ya kapaggara'an kami, mahē' na ma Assos paruwa'

* 20:7 20:7 Sangom Sabtu', hatina tagna'an llaw Ahad bang ma bistahan bangsa Yahudi.

si Paul. Min panoho'anna du isab, sabab hal kono' iya amaklay min deya. ¹⁴ Makapagbāk pa'in kami ma Assos, magtūy iya paruwa' kami ni kappal bo' palintas tudju ni lahat Mitilini. ¹⁵ Ak'tta isab kami minnē', ati pak'llat llaw dakayu', tumandan kami ni tongod Kiyus. Pag'llaw dakayu' pahapit kami ni Samos, ati pag'llaw karuwana at'kka kami ni Militus. ¹⁶ Ya gara' si Paul subay da'a pahapit ni Epesos bo' mbal makalihani maina'an ma lahat Asiya. Sabab magdai-dai' iya palanjaj tudju ni Awrusalam bo' tasa'utna paghinang saga Yahudi ya niōnan Pentekosta.

Kapang'bba si Paul min Pagmatto'ahan ma Epesos

¹⁷ Angkana, pagt'kka kami ni Militus, amabeya' lapal si Paul ni Epesos, pinasampay ni saga pagmatto'ahan palhimpunan si Isa. ¹⁸ Pagt'kka pa'in sigām ni Militus, amissala sa' Paul, yukna, "Kata'uwani kajarihanku t'ggolku bay ma deyomanbi, sangay min tagna' kat'kkaku ni lahat Asiya. ¹⁹ Bay aku maghinang ma Panghū' Isa ma areyo' pangatayanku. Araran bay am'ttak bohe' mataku. Bay sandalanku katiksa'an ya pinat'kka ni aku sabab min pagisun saga Yahudi. ²⁰ Kata'uwani du isab dalam bay ka'lloganku ai-ai bang pa'in makahāp ka'am. Gom pa'in bay kam nasihatanku sampay pandu'anku, suma'an ma kaheka'an a'a, suma'an isab ma luma'bi. ²¹ Bangsa Yahudi maka bangsa ngga'i ka Yahudi, bay banda'anku sali'-sali' subay ang'bba to'ongan min dusa sigām bo' papinda tudju ni Tuhan, maka subay angandol isab ma Panghū'tam si Isa.

²² "Na buwattina'an," yuk si Paul, "itiya' na aku ni Awrusalam ma sabab panoho'an min Rū Sussi. Mbal kata'uwanku bang ai makani-aku mahē'. ²³ Sagō' pinata'u to'ongan aku e' Rū Sussi, ma kamemon saga da'ira ya papehē'anku in aku kinalabusu du maka pinijala'. ²⁴ Sagō' mbal ka'lloganku kallumku bang pa'in tatalusku ai-ai bay pangangganta' aku. Bang pa'in isab takatisku hinang bay pamahinang aku e' Panghū' Isa, hatina magpasaplag lapal ahāp pasal ase' maka lasa Tuhan.

²⁵ "Bay na kam talatagku kamemon. Bay kam nasihatanku pagparinta Tuhan. Maka kata'uwanku na, puwas itu mbal na kitam mag'nda' pabalik. ²⁶ Angkan kam haka'anku to'ongan ma llaw itu: bang aniya' min ka'am ganta' amutawan ni deyom nalka', min ka'am du, angiyas aku. ²⁷ Sabab dalam aniya' bay limbunganku min ka'am. Bay kam pata'uku pasal niat maka maksod Tuhan kamemon. ²⁸ Kamaya'-maya' kam. Upiksa'unbi isab saga a'a kamemon bay pangandol ma ka'am e' Rū Sussi. Upiksa'unbi saga jama'a ma palhimpunanbi ilu, ya bay pinasuku' ma Tuhan sabab min laha' si Isa bay min kamatayna. ²⁹ Sabab kata'uwanku, bang aku alikut na, aniya' du palamud ni ka'am saga guru puting, sali' hantang ero' sidda aesog. Mbal sigām ma'ase' ma ka'am. ³⁰ Minsan min deyomanbi ilu, ma sinosōng aniya' du magputing bo' supaya aniya' saga bebeya'an si Isa tabowa ameya' ma sigām. ³¹ Kamaya'-maya' kam! Entomunbi bay ka-e'ku ma ka'am. Ma deyom t'lluntahun alandos bay p'ttak bohe' mataku ma sababbi, pagka kam banda'anku dangan maka dangan llaw-sangom.

³² "Na buwattina'an, pajagahanta na kam na Tuhan. Bang pa'in kam mura-murahan pinahōpan lapalna pasal tabangna, sabab minnē' pahogot gom pa'in pangandolbi tudju ni Tuhan. Minnē' kam pinaniya'an kahāpan, ya asal pamusaka' Tuhan ma sasuku ameya' ma iya. ³³ T'ggolku ma ka'am dalam aku bay anganapsuhan alta' sai-na, ai-na ka pilakna atawa bulawanna atawa saga s'mmekna. ³⁴ Kata'uwani du, bay aku magbaran angusaha bo' aniya' kalluman kami maka saga sehe'ku. ³⁵ Ai-ai bay hinangku he' bay pama'nda'ku ka'am panunuranbi," yuk si Paul. "Hatina

in kitam subay angusaha to'ongan supaya katabangantam saga a'a ya mbal makausaha. Entomunbi bay bissala Panghū' Isa, ya yukna, 'Bang kita amuwan, labi gi' kakoyaganta min a'a binuwanan.'

³⁶ Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy iya angōk-tu'ut magbeya' maka sigām kamemon angamu'-ngamu' ni Tuhan. ³⁷ Magtangisan sigām kamemon salta' sigām maggapus maka magsiyum, pagka sigām mag'bba na maka iya. ³⁸ Ya makasusa sigām to'ongan, ya bay yukna in iya mbal na ta'nda' e' sigām pabing. Manjari sinehe'an iya e' sigām tudju ni kappal.

21

Patukad si Paul ni Awrusalam

¹ Makapag'bba pa'in kami maka saga a'a Epesos e', ak'tta kami bo' patūy ni Kōs. Pag'llaw dakayu', patandan kami ni Rodos, bo' palanjal minnē' tudju ni Patara. ² Ma Patara pa'in, tasabu kami kappal pasang atulak ni Piniki. Manjari paruwa' kami ati atulak kami minnē'. ³ Pag'nda' kami pū' Kiprus min katahan, palabay kami min bihingna tampal kowan bo' makatudju ni kalahatan Siriya. Tumandan kami ni lahat Tira ati pareyo' kami maina'an, sabab aniya' duwa'an kappal nihawas. ⁴ Pagka aniya' tabāk kami maina'an saga bebeya'an si Isa, pahanti' kami ma sigām dapitu'. Bay sigām kabuwanan pangita'u e' Rū Tuhan angkan sigām anoho' si Paul da'a subay pehē' ni Awrusalam. ⁵ Sagō' ta'abut pa'in llaw katulak kami minnē', sinehe'an kami e' sigām kamemon magtautai'anak paluwas min da'ira he'. Angōk-tu'ut kami kamemon ma bihing tampe angamu'-ngamu' ni Tuhan. ⁶ Aibus pa'in kami bay mag'bba maka sigām, paruwa' na kami ni kappal, ati in sigām amole' na ni luma' sigām.

⁷ Manjari palanjal kami min lahat Tira bo' paleha tudju ni Tolemas. Pag'tkka kami ni Tolemas, pinagaddatan kami e' saga bebeya'an si Isa maina'an ati maina'an kami ma sigām dambahangi. ⁸ Pag'llaw dakayu' atulak na isab kami minnē' ati makatandan kami ni Kesareya. Maina'an pa'in, magtūy kami pahanti' ma luma' si Pilip, a'a magnanasihat lapal ahāp pasal si Isa. Si Pilip itu dakayu' a'a ma deyom pitu' ya bay gin'llal ma Awrusalam ma waktu palabay. ⁹ Aniya' mpat anakna budjang amaluwas lapal Tuhan. ¹⁰ Maina'an pa'in kami daka pilambahangi, aniya' a'a at'kka pina'an min lahat Yahudiya, onna si Agabus. A'a iya amaluwas lapal Tuhan. ¹¹ Jari pasekot iya ni kami angā' sintoron si Paul, bo' yampa angengkotan di-na tape'-tangan. Amissala si Agabus e', yukna, "Ya itu palman min Rū Sussi: ya tag-dapu sintoron itu niengkotan du isab buwattitu e' saga Yahudi ma Awrusalam, ati sinōngan ni pang'ntanan bangsa saddi."

¹² Pagkale pa'in kami bissala si Agabus e', magtūy kami maka saga a'a kasehe'an inān anganjung ni si Paul, da'a sinō' palanjal ni Awrusalam.

¹³ Sagō' anambung si Paul, yukna, "Angay kam magtangis ilu? Da'a pahansulunbi atayku. Lilla' du aku, ngga'i ka hal niengkotan, sagō' minsan isab aku pinapatay mahē' ma Awrusalam, bang pa'in ma sabab on Panghū' Isa." ¹⁴ Pagka mbal palogos si Paul, na pahali kami anganjung. Yuk kami, "Bang pa'in baya'-baya' Tuhan."

¹⁵ At'ggol-t'ggol pa'in kamahē' kami ma Kesareya, magmomos na kami bo' palanjal tudju ni Awrusalam. ¹⁶ Aniya' isab saga bebeya'an si Isa min Kesareya bay parongan ma kami. Jari binowa kami e' sigām ni luma' si Manason, paokoman kami. Si Manason itu a'a Kiprus, mulid si Isa asal bay min katagna'.

Tinibaw si Yakub e' si Paul

¹⁷ Manjari itu, pagt'kka kami ni Awrusalam, sinagina kami pahāp e' saga danakan mahē'. ¹⁸ Pagk'llat llaw pa'in, magbeya' kami maka si Paul anibaw si Yakub. Ina'an isab pahadil saga pagmatto'ahan kamemon. ¹⁹ Aubus pa'in si Paul bay magaddatan sigām, nihaka'an sigām e'na kamemon bay pinahinang ma iya e' Tuhan mā deyom kabangsahan ngga'i ka Yahudi.

²⁰ Pagkale itu, magtūy sigām ananglitan Tuhan. Yuk sigām ni si Paul, "Bagay Paul, kata'uwannu na. Ma ibu-ibuhan na saga bangsatam Yahudi angandol ma si Isa, a'a amogbog lullun ma sara' si Musa. ²¹ Bay na sigām kahaka'an pasal ka'a-i amandu'an kamemon saga Yahudi ya pat'nna' ma kalahatan bangsa saddī, in sigām makajari ang'bbahan sara' si Musa. Yuknu kono' ni sigām mbal na subay magislam saga anak sigām, maka mbal na subay tinurul pangaddatan bangsa Yahudi. ²² Na buwattinggatam na bo' ka mbal sinaggaw? Sabab tantu, takale na e' sigām in ka'a at'kka na. ²³ Ahāp bang beya'nu gara' kami itu," yuk saga matto'a inān. "Aniya' maitu mpat a'a song anuhul bay najal sigām ni Tuhan. ²⁴ Ameya' gi' ka ma sigām ni langgal pagkulbanan, ati palamud ka maghinang addat Yahudi pagsussi. Subay atasannu gastu pagkulban sigām bo' sigām makabagongan kōk sigām. Jari bang hinangnu buwattē', kinata'awan du e' a'a kamemon in bay panuhuma ka'a mbal b'nnal, maka barannu amogbog du ma sara' si Musa. ²⁵ Na, ya pasalan saga a'a min bangsa saddī magpangandol ma si Isa, bay na sigām pabeya'an kami sulat sinō' da'a amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-ta'u ya pagtuhanan a'a, da'a amangan laha' atawa hayop bay pin'kkol, maka da'a isab maghinang kala'atan d'nda maka l'la."

²⁶ Manjari binowa e' si Paul mpat a'a inān, ati pag'llaw dakayu' magbeya' sigām maghinang saga addat Yahudi pagsussi. Puwas e' pasōd si Paul ni deyom langgal pagkulbanan angahaka'an saga imam e' bang sumiyan atangbus timpu pagsussi sigām, maka bang sumiyan waktu panukbal pagkulban ni Tuhan e' sigām pakaniya-pakaniya.

Si Paul Sinaggaw ma Langgal Pagkulbanan

²⁷ Sōng pa'in atangbus pitumbahangi pagsussi sigām, aniya' saga Yahudi bay min Asiya maka'nda' si Paul ma deyom langgal pagkulbanan. Magtūy pinapaglangog e' sigām kaheka'an a'a inān ati binalutan si Paul. ²⁸ Angalingan sigām pakosog, yuk-i, "Oy! Ka'am saga a'a Isra'īl! Anabang kam ba! Ya na ko' itu a'a angalatag kalahat-lahatan amandu'an a'a kamemon. Sinagga' e'na bangsatam maka sara' si Musa, maka langgal pagkulbanan itu. Lāgi, itiya' na isab bay bowana saga a'a ngga'i ka Yahudi ni deyom langgal. Alumu' e'na pamudjihantam sussi itu!" ²⁹ Angkan buwattē' pagpa'in sigām sabab aniya' bay sehe' si Paul ta'nda' e' saga Yahudi inān magbeya' maka iya ma deyom da'ira. Ōnna si Trupimus, a'a Epesos ngga'i ka Yahudi. Jari pangannal sigām in si Trupimus itu binowa e' si Paul ni deyom langgal pagkulbanan, bo' pa'in dalam.

³⁰ Na, pasaplag kalengogan inān ni kaluha'an Awrusalam. Maglundug saga kabanosan a'a pina'an bo' niagaw e' sigām si Paul, ginuyud paluwas min deyom langgal, ati tinambol magtūy saga lawangna. ³¹ Salta' pa'in sigām ano'ongan amapatay si Paul, aniya' habal at'kka pehē' ni nakura' sundalu Rōm. Ahiluhala' kono' deyom Awrusalam inān kamemon. ³² Magtūy binowa e' nakura' saga tininti maka saga sundalu pasa'ut pehē' ni tongod kahiluhala'an. Pag'nda' saga a'a ma nakura' maka ma kasundaluhan inān, magtūy sigām pahali angandaplosan si Paul.

³³ Pina'an nakura' sundalu ni si Paul anaggaw iya ati sinō' iya niengkotan maka duwa kilikili. Puwas e' atilaw nakura' ma saga a'a inān, yukna, "Sai a'a itu, maka ai dusana?" ³⁴ Magbidda' ya pangolang saga a'a inān. Aniya' anambung buwattē', aniya' anambung buwattitu. Aheya kasensongan angka mbal kahangpatan e' nakura' he' bang ai to'ongan sababanna. Manjari bay soho'na saga sundaluna amowa si Paul ni deyom kuta'. ³⁵ Ma haron kuta' pa'in, binengket iya e' saga sundalu sabab pasōng to'ongan kalengogan a'a inān, mbal tasapad. ³⁶ Abut-abut pangamahit saga a'a paturul ni si Paul inān, yuk sigām, "Gom iya pinapatay!"

Anganda'awahan di-na si Paul

³⁷ Sōng pa'in binowa e' sigām si Paul ni deyom kuta', ah'lling iya ni nakura' sundalu, yukna, "Makajari bahā' bang aku ah'lling ni ka'a?"

Anambung nakura', yukna, "Oy, ata'u ka mag'lling Girik? ³⁸ Yukku ka'a ilu a'a Misil ya bay amowa saga a'a anagga' ma parinta Rōm ma waktu palabay he'. Aniya' saga mpat ngibu mundu ma deyo'anna, a'a magtakos kamemon bay munda'anna pehē' ni lahat paslangan. Ka'a bahā'?"

³⁹ Yuk si Paul, "Ngga'i ka. Aku itu Yahudi. Bay aku nianakan ma da'ira Tarsus, ma lahat Silisi he'. A'a aku min da'ira bangsahan. Na, tuwan, paba'irun aku kono' amissala ni saga a'a itu." ⁴⁰ Jari pinaba'id si Paul e' nakura' sundalu inān ati an'ngge iya ma haronnan kuta'. Aninyal iya ma saga a'a, supaya sigām akale ma iya. Pahondong pa'in paghidjul sigām inān, amissala si Paul ma bahasa Hibrani.

22

¹ "Saga matto'a-danakan," yuk si Paul, "kalehunbi da'awaku."

² Pagkale sigām bahasa Hibrani ya pamissalana, pahantap sigām bo' akale pahāp. Jari buwattitu ya pamissalana ma sigām, yukna, ³ "Aku itu a'a Yahudi. Bay aku nianakan mahē' ma da'ira Tarsus, ma lahat Silisi, sagō' sulig aku maitu ma Awrusalam. Bay aku magguru ma si Gamaliyal, maka bay aku kapandu'an pahāp ma sara' bay pameya'an ka'mbo'-mbo'antam. Bay aku amanuyu' maghinang ni Tuhan, buwat kapanuyu'bi kamemon ilu ma buwattina'an. ⁴ Bay pinjala'ku saga a'a ameya' ma kal'ngnganan si Isa bo' supaya sigām pinapatay. Bay sigām saggawku l'lla maka d'nda bo' ni'isi ni deyom kalabusu. ⁵ Makasaksi' Imam Muwallam maka saga palhimpunan matto'a kamemon in bissalaku itu b'nnal sadja. Bay aku pinaniya'an e' sigām sulat pamapatut, sulat ni saga danakanta Yahudi mahē' ma Damaskus. Angka aku bay pehē' ni Damaskus bo' tasaggawku saga bebeya'an si Isa mahē'. Pinilisu sigām, binowa ni Awrusalam itu bo' bininasa."

⁶ "Jari itu," yuk si Paul, "saga ugtu llaw, asekt pa'in aku ni Damaskus, patagha' sadja aniya' sawa min deyom sulga' anahaya ma sakalibutku.

⁷ Pahantak aku ni tana' ati aniya' takaleku suwala ah'lling ni aku, yukna, 'Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?'

⁸ "Agsai tilawku. 'Sai sa ka'a ilu, nakura'?' yukku.

⁹ "Yuk sambungna, 'Aku a'a Nasaret, ya pinjala'nu na pa'in.'

⁹ "Na, saga sehe'ku he'," yuk si Paul, "bay maka'nda' sawa itu sagō' dalam tahati e' sigām bang ai pamah'lling ma aku e' suwala inān. ¹⁰ Tilawku isab, 'Ai subay hinangku, Nakura'?"

"Yuk Panghū' inān ni aku, 'An'ngge ka, bo' ka palanjul pehē' ni Damaskus. Nihaka'an du ka mahē' kamemon ya pamahinang Tuhan ma ka'a.' ¹¹ Manjari abuta aku e' silaw sawa he', angka aku bay niambit e' saga sehe'ku pehē' ni Damaskus.

12 "Mahē' pa'in ma Damaskus aniya' dakayu' a'a niōnan si Ananiyas. A'a iya maga'agama ameya' ma sara'tam, maka pinagaddatan iya e' saga Yahudi kamemon ma da'ira inān. 13 Bay pehē' si Ananiyas an'ngge ma atagku. Yukna, 'Saul, magdanakan kita. Maka'nda' na ka pabīng.' Saru'un-du'un du aku maka'nda'," yuk si Paul, "ati ta'nda'ku si Ananiyas e'. 14 Yukna, 'Saul, tapene' ka e' Tuhan ya asal pagtuhanan ka'mbo'-mbo'antam, bo' tata'unu bang ai kabaya'anna. Tapene' ka e'na bo' supaya ta'nda'nu Sosoho'anna Adil, maka bo' takalenu isab suwalana amissala. 15 Anaksi' du ka pasal si Isa. Angahaka isab ka ma a'a kamemon pasal ai-ai bay ta'nda'nu maka takalenu. 16 Na, da'a na ka ananggu,' yuk si Ananiyas ni aku. 'An'ngge ka bo' ka pinandi, tanda' in ka'a ma si Isa na. Sabbutun ōn Panghū' Isa bo' ka asussi min paldusahannu.' "

17 "Manjari itu," yuk si Paul, "bay aku pabīng ni Awrusalam itu. Sabuku anambahayang ma deyum langgal pagkulbanan aniya' panyata' ni aku. 18 Ta'nda'ku Panghū' Isa amissala ni aku. Yukna, 'Parai'-dai' ka ala'an min Awrusalam itu sabab mbal du kinahagad e' saga a'a maitu ya panaksi'nu ma pasal aku.'

19 " 'Tuwan Panghū', yukku, 'kinata'uwan asal e' saga a'a itu in aku bay angalatag saga kalangalan Yahudi bo' tasaggawku maka tabinasaku sasuku angandol ma ka'a. 20 Ma waktu kapamapatay saga a'a ma si Esteban, ya saksi'nu he', bay aku mahē' angaho'an hinang sigām. Bay aku pamatau'an s'mmek saga a'a bay amapatay iya.'

21 "Sagō' anoho' gi' Panghū' Isa ma aku, yukna, 'Ala'an na ka minnitu, sabab papehē'ta ka ni katahan, ni kabangsa-bangsahan ngga'i ka Yahudi.'

Si Paul di A'a Rōm

22 Akale to'ongan saga a'a inān ma si Paul sampay tabissalana ina'an-i, sagō' ta'abut pa'in sinibahat e'na kabangsahan ngga'i ka Yahudi, magtūy sigām angagna' angamahit pakosog. Yuk sigām, "Papatayunbi a'a ilu! Mbal iya manjari pinakallum."

23 Ina'an sigām maggasud na pa'in, anganjabjaban na pa'in badju' sigām, maka e' sigām anabulakan bagunbun tudju pariyata'. 24 Manjari magpanoho'an nakura' ma saga sundaluna amowa si Paul ni deyum kutā'. Sinō' iya niraplosan maka sinumariya bo' tata'u bang angay angka maggasud saga Yahudi he'. 25 Kaengkotan pa'in si Paul, song pa'in niraplosan, atilaw iya ni tininti ya an'ngge maina'an, yukna, "Patut bahā' daplosanbi a'a Rōm ma halam gi' bay pinalabay min sara'?"

26 Pagkale pa'in itu-i e' tininti, pehē' iya ni nakura' atilaw. Yukna, "Ai maksudnu ma a'a itu? A'a Rōm ko' iya!"

27 Angkan pehē' nakura' ni si Paul. Yukna, "Haka'in aku, a'a Rōm ka bahā'?"

"Aho'," yuk si Paul.

28 Yuk nakura', "Aku itu, aheka sīn bay pamayadku bo' aku manjari a'a Rōm."

"Sagō' aku," yuk si Paul, "a'a Rōm asal min kapaganak ma aku."

29 Takale pa'in e'-i, magtūy pasebog saga a'a bay arak amariksa' si Paul. Sampay nakura', tināw isab pagta'una in si Paul a'a Rōm. Sabab iya ya bay magbaran anoho' niengkotan si Paul maka kili-kili.

Si Paul Pinatandan ni Tumpukan Maghuhukum

30 Jari bilahi mikihaka nakura' sundalu he' bang ai to'ongan panuntut si Paul e' saga Yahudi. Angkanna, pagk'llat llaw dakayu', bay soho'na

nila'anan engkot si Paul. Bay soho'na isab magsakaum saga kaimaman alanga maka kamemon saga a'a min Tumpukan Maghuhukum. Ati pinatampal si Paul ni sigām.

23

¹ Manjari amandang si Paul ma Tumpukan Maghuhukum inān. Yukna ma sigām, “Saga dauranakanku, abontol itikadku tudju ni Tuhan pasal bay kahinanganku, min tagna' sampay ni llaw itu.” ² Pagkale si Ananiyas, ya Imam Muwallam, ma bay pina'in e' si Paul e', soho'na saga a'a ma atag si Paul anampak bowa'na. ³ Yuk si Paul ni si Ananiyas, “Bininasa du ka e' Tuhan. Ahāp luwasannu sagō' ala'at deyom ataynu! Ilu ka aningkō' angahukum aku ma buwat usulan sara', sagō' ka'a ya labi-labina angalanggal sara' sabab soho'nu aku sinampak!”

⁴ Ah'lling ni si Paul saga a'a ma atagna inān, yuk sigām, “Imam Muwallam ya pahina'nu ilu, ya tapene' e' Tuhan!”

⁵ Anambung si Paul, yukna, “Saga danakanku, dalam kata'uwanku in iya Imam Muwallam. Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, subay da'a pah'llingantam ala'at pagnakura'an bangsatam.”

⁶ Manjari itu, pagga kinata'uwana e' si Paul saga a'a ma Tumpukan inān abahagi' duwa, kasehe' sigām Saddusi, kasehe' Parisi, angalingan iya patanog, yukna, “Saga danakan! Aku itu dakayu' Parisi, maka Parisi isab saga matto'aku. Itiya' aku nihukum maitu sabab angaholat aku in a'a magpatayan pinakallum pabalik min kamatay.” ⁷ Pagubus, anagna' na magsu'al saga Parisi maka saga Saddusi inān, angkan sigām abahagi' duwa. ⁸ Angkan buwattē', in saga Saddusi magpa'in dalam aniya' pinakallum pabing min kamatay, maka dalam aniya' mala'ikat atawa umagad. Sagō' saga Parisi magkahagad pasal e'-i kamemon.

⁹ Jari pasōng kasensongan maina'an, maka aniya' saga guru sara' an'ngge, a'a ameya' ma kal'ngnganan saga Parisi. Tino'ongan jawab sigām, yuk-i, “Dalam aniya' la'at tabāk kami ma a'a itu! Kalu b'nnal, aniya' umagad atawa mala'ikat bay ah'lling ni iya.” ¹⁰ Manjari karuhunan gom pa'in kasensongan inān, angkan tināw nakura' sundalu kalu pinags'kkat pagdayaw baran si Paul e' saga a'a maina'an. Manjari soho'na saga sundaluna pareyo' pehe' angagaw si Paul bo' binowa ni deyom kuta' pabing.

¹¹ Sangom inān panyata' Panghū' Isa ni si Paul an'ngge ma bihingna. Yukna, “Paiman ka! Bay aku kasaksi'annu maitu ma Awrusalam. Subay aku kasaksi'annu du isab ma da'ira Rōm.”

Magisun saga Yahudi Amapatay si Paul

¹² Pagk'llat llaw pa'in, aniya' saga Yahudi magisun. Magsapahan sigām di-sigām subay mbal amangan atawa anginum sat'ggol mbal tapapatay si Paul. ¹³ Labi sigām mpatpū' puhu' bay magisun e'. ¹⁴ Manjari pehe' sigām ni saga imam alanga maka pagmatto'ahan, amata'u. Yuk sigām, “Bay na kami magsapa in kami mbal manjari anintim kinakan ai-ai, sat'ggol mbal tapapatay kami si Paul e'. ¹⁵ Angkanna, ka'am maka saga Maghuhukum subay amabeya' lupal ni nakura' sundalu anambukuhan iya amowa si Paul pi'ilu ni ka'am. Subay kam magbau'-bau' in ka'am bilahi amariksa' pahāp-hāp pasal palkala'na he'. Jari kami itu asakap du amapatay iya ma labayan, ma dalam gi' makasampay pi'ilu.”

¹⁶ Daipara aniya' kamanakan si Paul l'lla, anak danakanna d'nda, bay makakale pasal pagisun e'. Angkan iya pehe' ni deyom kuta' angahaka'an si Paul. ¹⁷ Jari nilingan an e' si Paul dakayu' tininti, bo' ah'lling ni iya, yukna,

“Bowahun subul itu ni nakura'nu, sabab aniya' pangahakana.” ¹⁸ Binowa na iya e' tininti tudju ni nakura'na.

Yuk tininti, “Bay aku nilinganan e' si Paul, ya pilisu inān, mikipabowa subul itu ni ka'a sabab aniya' kono' pangahakana.”

¹⁹ Manjari niambit subul inān e' nakura', binowa pasaddi min kasehe'an bo' yampa tilawna. “Ai hakanu ma aku?” yukna.

²⁰ Anambung subul he', yukna, “Bay magisun saga nakura' Yahudi. Pagsalung kono', niamu' ka e' sigām amowa si Paul patampal ni Tumpukan Maghuhukum, bahasa iya pinariksa' pabīng. ²¹ Sagō' da'a asipun saga nakura' inān, sabab aniya' labi mpatpū' a'a anapukan di-sigām ma bihing lān bo' tinipu si Paul. Bay na sigām magsapahan di-sigām mbal amangan atawa anginum sat'ggol mbal tapapatay sigām si Paul. Asakap na sigām, luwal la'a pangiddanu ya nilagaran.”

²² Yuk nakura' ni iya, “Da'a ka ah'ling ni sai-sai in aku bay haka'annu pasal itu-i.” Puwas e' pinaba'id na subul he'.

Tinandanan si Paul ni Gubnul Pilik

²³ Jari itu nilinganan e' nakura' duwa tinintina. Yukna ni sigām, “Tipununbi duwa hatas sundalu, sō'unbi magsakap pehē' ni Kesareya. Paronganunbi isab pitumpū' sundalu magpangura' maka duwa hatas sundalu magpamowa budjak. Subay sigām atulak lisag siyam sangom ilu.

²⁴ Sakapunbi isab saga kura' pangura'an si Paul, ati tandaninbi iya pina'an ni gubnul Pilik ma dalam aniya' baya-bayana.”

²⁵ Jari aniya' sulat pinabeya' e' nakura' ni gubnul. Yuk lapal sulat e',

²⁶ “Sulat itu min aku, si Klaudi Lisiyas, pinasampay ni ka'a Pilik, ya gubnul balbangsa. ²⁷ Tuwan gubnul, a'a itu bay sinaggaw e' saga Yahudi, arak pinapatay. Sagō' pagta'uku pa'in in iya a'a Rōm, magtūy aku pehē' maka saga sundaluku anabang iya. ²⁸ Ya kabaya'an ku subay ana'u bang ai panuntut sigām ma iya, angkan iya bay bowaku patampal ni paghukuman sigām bangsa Yahudi. ²⁹ Mahē' pa'in aku, tasayu na in palkala' panuntutan sigām ma iya, palkala' pasal usulan sara' sigām. Dalam aniya' bay tahinangna pamapatayan iya atawa pamakalabusuhan iya. ³⁰ Manjari tapata'u aku aniya' kaisunan saga Yahudi amapatay iya. Angkan iya soho'ku tinandanan magtūy ni ka'a. Maka saga a'a anuntutan iya, bay soho'ku pi'ilu ni ka'a bo' takalenu bang ai panuntut sigām. Ya du ilu. Wassalam.”

³¹ Manjari ningā' na si Paul e' saga sundalu buwat bay panoho'an ma sigām. Ta'abut kauman Antipatri e' sigām sangom inān. ³² Pagk'llat llaw dakayu', pabīng ni kuta' saga sundalu bay magpamaklay he', ati pinabowa si Paul ma saga sundalu magpangura'. ³³ Makasampay sigām ni da'ira Kesareya, ati ninde'an e' sigām ni gubnul, sulat bay min nakura' sigām. Tinukbalan isab si Paul ni iya. ³⁴ Binassa sulat e' gubnul bo' yampa tilawna si Paul bang min lahat ingga iya. Tata'u pa'in in si Paul min lahat Silisi, ³⁵ yuk gubnul ni iya, “Subay na at'kka saga a'a manuntutan ka'a bo' yampa takale palkala'nu.” Manjari magpanoho'an iya in si Paul sinō' nijagahan ma deyom astana' gubnul e'.

24

Si Paul Tinuntutan e' saga Yahudi

¹ Makalabay pa'in limambahangi, palūd na si Ananiyas Imam Muwallam ni Kesareya. Aniya' isab saga pagmatto'ahan Yahudi magbeya' maka iya, maka dakayu' abugaw niōnan si Tertullus. Paharap sigām itu ni gubnul

supaya anuntutan si Paul. ² Kalinganan pa'in si Paul, tinagna'an e' si Tertullus panuntutna. Yukna, "Tuwan balbansa! Asannang to'ongan lahat kami ma sabab kahāp kapaggubnulu. Ya bay kahālan kami ala'at tapahāpnu na, sabab ahāp asal pamat'nna'nu. ³ Ka'amuhan kami ma tabangnu sakahaba' waktu, maingga-maingga lahat, maka aheya pagsukul kami ni ka'a. ⁴ Sagō' papu'utku gi' lupal itu bo' ka mbal sinumu," yukna. "Ya amu'ku junjung ni ka'a, kalehun aku dai-dai'.

⁵ "Tapandoga kami in a'a itu asal panganjabu. Pinahiluhala' e'na bangsa kami Yahudi ma kaluha'an dunya. In iya pagmakōkan ma umpigan Nasaret.* ⁶ Bay iya arak angalumu'an langgal pagkulbanan ma Awrusalam, angka iya tasaggaw kami. Ya maksud kami in iya subay pinahukum ma buwat usulan sara' kami, ⁷ sagō' bay parumpās si Lisiyas nakura' sundalu inān angagaw iya min pang'ntanan kami. ⁸ Puwas e' bay soho'na saga a'a anuntut pi'itu patampal ni ka'a. Na, bang ka'a anumariya a'a itu, tata'unu du min iya bang ai sababan angka kami anuntutan iya." ⁹ Pauyun isab saga Yahudi he' anuntutan si Paul. Yuk sigām in bay binissala e' si Tertullus inān b'nnal sadja.

Panganda'awa si Paul ma Alopas si Pilik

¹⁰ Manjari sininyalan si Paul e' gubnul, sinō' amissala. Yuk si Paul ni gubnul, "Kinōgan aku anganda'awahan di-ku ma alopannu, tuwan, sabab kata'uwanku at'ggol na pamal'ngngannu sara'nu ma bangsa kami itu. ¹¹ Aluhay ko' itu pinariksa'. Aniya' na sangpū' maka duwang'llaw buwattina'an, tuwan, bay aku patukad ni Awrusalam anambahayang. ¹² Dalam aku bay ta'abut e' saga Yahudi itu maglugat maka sai-na ma deyom langgal pagkulbanan. Dalam aku bay ta'abut amahiluhala' saga a'a, ai na ka ma deyom kalanggalan sigām, ai na ka ma kamaina'an sadi ma jadjahan da'ira Awrusalam. ¹³ Dalam isab aniya' mattanna pamaluwas saga a'a itu palsaksi'an panuntut sigām ma aku. ¹⁴ Sagō', magsab'nnal aku, tuwan, Tuhan kapangkatan kami ya pagta'atanku samantala' aku ameya' ma kal'ngnganan si Isa, ya pinagōnan e' sigām 'umpigan pagokatan.' Sagō' kahagadku asal kamemon ya tasulat ma deyom sara' si Musa maka ma deyom Kitab Kanabi-nabihan. ¹⁵ Sali' du aku maka sigām aholat ma Tuhan in manusiya' kamemon, ahāp maka ala'at, pinakallum pabīng. ¹⁶ Angka aku amanuyu' to'ongan bang pa'in apote' atayku tudju ni Tuhan, sampay ni pagkahiku manusiya'.

¹⁷ "Manjari itu, pila-pilantahun kalikutanku min Awrusalam, bay aku pabing pehē' amowa sīn panarakkaku saga a'a bangsaku, sampay maghinang kulban ni Tuhan. ¹⁸ Na, ma sabu pa'in aku maghinang e'-i, bay aku ta'abut e' saga a'a itu ma deyom langgal pagkulbanan. Baha'u bay talusku hinang pagsussi. Kulang isab a'a bay ma atagku inān maka dalam aniya' bay lengog. ¹⁹ Sagō' aniya' saga Yahudi min lahat Asiya bay maina'an. Bang aniya' ganta' panā' saga a'a inān ma aku, arapun sigām maitu anuntutan aku. ²⁰ Saguwā', pagka sigām dalam maitu, pabissalahun na saga Awrusalam itu. Sō'un sigām angahaka bang dusa ai bay panuntutan aku, waktu kapanumariya aku e' Tumpukan Maghuhukum he'. ²¹ Sabab dalam aku bay katōngan dusa, luwal bahā' ya bay pangalinganku sabuku an'ngge ma dahuan sigām, ya yukku, 'Ya angka aku hukumbi ma buwattina'an, ma sabab kahagadku in a'a magpatayan pinakallum du pabīng.'" Minnē' akatis da'awa si Paul.

* 24:5 24:5 Umpigan Nasaret: hatina saga a'a ya ameya' ma si Isa, a'a Nasaret.

²² Manjari pinahondong pagbissala inān e' si Pilik sabab kasakupanna asal pasal kal'ngnganan si Isa Al-Masi. Yuk si Pilik, "Subay na at'kka pi'itu nakura' Lisiyas bo' yampa paluwasku hukumanku." ²³ Puwas e' bay soho'na dakayu' kapitan inān anganjagahan si Paul ma mbal sakit asigpit kat'nna'anna. Saga bagayna subay pinarūl amowahan iya napakana.

²⁴ Apuwas pa'in daka pilambahangi, pina'an si Pilik maka h'ndana si Drusilla, d'nda Yahudi. Pinalinganan e'na pina'an si Paul ati pakale iya ma pamissala si Paul pasal pangandol tudju ni si Isa Al-Masi ²⁵ Amissala na pa'in si Paul ma pasal a'a subay angahinang kabontolan maka subay amāggat ma napsuna ala'at. Binissala e'na isab hukuman ya pinat'kka e' Tuhan ma saga manusiya' ma llaw sinōng. Pagkale si Pilik ma bissala si Paul itu, magtūy iya tināw ati yukna ma si Paul, "Makajari na ka ala'an. Lingananta pa'in ka pabing bang aku bilahi." ²⁶ Lagi aholat si Pilik kalu kabuwanan sīn pagmamhu' e' si Paul, angka si Paul araran pinalinganan e'na bo' magsuli-suli maka iya.

²⁷ Makalabay pa'in duwantahun, paganti' si Purkiyus Pistus min si Pilik maggubnūl. Malaingan bilahi kinahāpan si Pilik e' saga Yahudi, angka tahanna lagi' si Paul ma deyom kalabusu.

25

Anganda'awa si Paul ma Alopan Gubnūl Pistus

¹ Palabay pa'in t'llung'llaw min kat'kka si Pistus ni lahat paggubnūlanna inān, patukad iya min Kesareya tudju ni Awrusalam. ² Ma Awrusalam pa'in, pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka saga nakura' bangsa Yahudi amowa saga tuntut sigām ma si Paul. Angamu' sigām junjung ni si Pistus ³ bang pa'in soho'na si Paul pinapinda ni Awrusalam. Bay sigām asal magkaisunan angahapa'an iya ma labayan bo' pinapatay. ⁴ Sagō' anambung si Pistus, yukna, "Ina'an si Paul tinahan ma Kesareya ma deyom kalabusu, maka song aku palūd pina'an pabing. ⁵ Paronganunbi ma aku ni Kesareya saga a'abi taga-kapatut. Tuntutinbi iya maina'an bang aniya' bay tahinangna ala'at."

⁶ Saga walu' atawa sangpū' bahangi ya kat'nna' si Pistus ma sigām ma Awrusalam bo' yampa palūd ni Kesareya. Pag'llaw dakayu', aningkō' iya ma bilik paghukuman bo' soho'na si Paul pinasōd pina'an. ⁷ Pagsōd pa'in si Paul, pinagtimukan iya e' saga Yahudi ya bay palūd min Awrusalam. Tinuntutan iya e' sigām tuntut abuhāt, sagō' dalam aniya' kamattanan sigām. ⁸ Manjari anganda'awahan di-na si Paul, yukna, "Dalam aniya' bay tahinangku langgal sara' ma bangsa kami Yahudi. Dalam aniya' bay tahinangku kala'atan tudju ni langgal pagkulbanan, atawa ni Sultan Mahatinggi bangsa Rōm."

⁹ Sagō' si Pistus, pagka kabaya'anna kinahāpan e' saga Yahudi, atilaw ni si Paul, yukna, "Angaho' ka bahā' bang ka pinatukad pabing ni Awrusalam, bo' ka hukumku maina'an ma sabab saga tuntut ma ka'a itu?"

¹⁰ Yuk si Paul, "Itiya' aku an'ngge ma paghukuman Sultan Mahatinggi. Wajib aku sinara' maitu. Kasakupannu asal, tuwan gubnūl, dalam aku bay makabuwan kala'atan ma saga Yahudi. ¹¹ Bang sab'nnal-b'nnal aku bay makalanggal sara', atawa bang aniya' bay tahinangku patut pamapatayan aku, maglilla' du aku. Sagō' bang ngga'i ka b'nnal ya panuntut e' saga a'a itu ma aku, dalam sai-na taga-kapatut ang'nde'an aku ni pang'ntanan sigām. Amu'ku tinukbalan nihukum e' Sultan Mahatinggi!"

¹² Aubus pa'in si Pistus bay makapagisun maka saga bag'llalna, sambunganna si Paul, yukna, "Pagka ka bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, pinapehē' na ka."

Angaru si Pistus ma Sultan Agrippa

¹³ At'ggol-t'ggol pa'in minnē', at'kka pina'an ni Kesareya sultan Agrippa maka danakanna d'nda si Bernike. Pina'an sigām anibaw si Pistus, pagaddat sigām ma iya. ¹⁴ Maina'an pa'in sigām daka pilambahangi, pinahatian sultan e' si Pistus pasal palkala' si Paul. Yuk si Pistus, "Aniya' maitu dakayu' pilisu bay tinahan e' si Pilik. ¹⁵ Pagpehē'ku ni Awrusalam, bay aku kabowahan tuntut e' saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan Yahudi. Bay aku niamu' e' sigām amat'nna'an iya hukuman.

¹⁶ "Sagō' bay sigām haka'anku, ngga'i ka addat kami bangsa Rōm anōngan sai-sai pinat'nna'an hukuman bang halam gi' bay pinapagtampal dahū' maka saga a'a bay anuntutan iya. Aniya' isab waktu kapan-ganda'awana dahū. ¹⁷ Angkan ko', pagt'kka pi'itu saga a'a anuntut e', halam aku bay amabiyal. Pag'llaw dakayu', bay aku aningko' magtūy ma bilik paghukuman, ati soho'ku si Paul itu binowa pareyom. ¹⁸ Jari an'ngge saga a'a anuntutan iya. Pangannalku aniya' dusa aheya panuntutan sigām ma si Paul, sagō' halam. ¹⁹ Ya palkala' sigām hal pagjawaban pasal agama sigām, maka pasal dakayu' a'a amatay niōnan Isa. Pinagpa'in a'a inān e' si Paul asal allum. ²⁰ Na," yuk si Pistus, "pagka mbal kata'uwanku bang buwattingga subay pamariksa'ku ma saga palkala' buwattē', bay tilawku si Paul bang iya bilahi pinatukad ni Awrusalam bo' nihukum mahē'. ²¹ Saguwa' angamu' iya pinatandan palkala'na ni Sultan Mahatinggi ma Rōm bo' sinalassay mahē'. Angkan iya soho'ku tinahan maitu pinajagahan sampay aniya' waktu pamasampay iya ni paghukuman Sultan Mahatinggi."

²² Ah'lling si Agrippa ni si Pistus, "Bilahi aku akale ma a'a itu," yukna. "Takalebi du iya salung," yuk si Pistus.

Si Paul Binowa Paharap ma Sultan Agrippa

²³ Pag'llaw dakayu', at'kka pina'an si Agrippa maka si Bernike. Angulint-ing sigā e' pamulawan maka pamakay angillap, magmahaldika' to'ongan hinabu sigā pasōd ni luma' mairan. Ina'an isab saga nakura' sundalu maka saga a'a bangsahan min lahat ina'an. Magpanōho'an si Pistus, ati binowa si Paul pareyom. ²⁴ Ma deyom pa'in, yuk si Pistus ni si Agrippa, "Tuwan Sultan, sampay ka'am kamemon makasabuhan kami! Itiya' ta'nda'bi dakayu' a'a ya bay tinuntutan ni aku e' saga Yahudi kamemon, e' saga Yahudi min lahat itu maka saga Yahudi min Awrusalam. Bay sigām angamahit sidde, in a'a itu kono' subay pinapatay saru'un-du'un. ²⁵ Sagō' halam aniya' sababan tabākku pamapatayan iya. Jari, pagka iya bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, aniya' niyatku amabeya' iya pehē'. ²⁶ Sagō' halam aniya' tantu sababanna panulatanku ni Panghū'ku Sultan," yuk si Pistus. "Angkan iya bay bowaku pa'alop ni ka'am, ya lagi'na bang ni ka'a, Sultan Agrippa. Ya angkan palkala' itu pinariksa' pabalik, kalu aniya' tabākku sababan bo' sinulat pinabeya' ni Sultan Mahatinggi. ²⁷ Sabab bang ma aku," yukna, "mbal taluwa' bang kita anukbalan pilisu ni sara' alanga, bo' mbal tatugila' bang ai panuntut ma iya."

¹ Sakali itu amissala na si Agrippa ni si Paul, yukna, “Paba'idta na ka anganda'awahan di-nu.” Manjari aninyal si Paul maka tanganna bo' yampa anagna' anganda'awa.

² “Tuwan sultan Agrippa,” yukna, “kinōgan aku sabab ka'a ya pa'alopanku llaw itu bo' aku makada'awa pasal bay panuntut e' saga Yahudi. ³ Sabab kasakupannu ya addat Yahudi kamemon maka saga pasu'alan sigām. Angkan aku pama'ap ni ka'a, bang pa'in ka mbal sinumu akale ma aku.

⁴ “Kinata'uan asal e' saga Yahudi kamemon bang buwattingga bay tebongku sangay min kaonde'ku ma deyom kakampunganku, sampay isab mahē' ma Awrusalam. ⁵ At'ggol na pakata'u sigām ma aku. Kinata'uan du e' sigām kapamogbogku ma kal'ngnganan saga Parisi. Halam aniya' makasali' ni saga Parisi bang bogbog du harap ni sara' agama Yahudi. ⁶ Tu'ud saga Yahudi inān mbal bilahi amuwan saksi' ma pasalku. Na buwattingga'an,” yuk si Paul, “itiya' aku nihukum ma sabab pangaholatku in bay janji' Tuhan ni kamatto'ahan kami atuman du. ⁷ Ya du isab e'-i niholat e' saga bangsa kami Yahudi kasangpū' maka duwa, salta' pa'in sigām magta'at ni Tuhan llaw-sangom. Tuwan sultan, ya angkan aku tinuntutan e' saga pagkahiku Yahudi, ma sabab pangaholatku itu. ⁸ Ka'am saga kasehe' ilu! Angay kam mbal makapam'nal in Tuhan amakallum a'a min kamatay?

⁹ “Minsan aku, ya pangannalku tagna' subay aku amuspusan kosogku anagga' si Isa, a'a Nasaret. ¹⁰ Ya na he' kahinanganku, waktu tagna' ma Awrusalam. Bay aku kabuwanan kapatut e' saga imam alanga, angkan aheka a'a suku' Tuhan bay isiku ni deyom kalabusu. Ta'abut pa'in sigām pinat'nna'an hukuman ni kamatay, bay aku pauyun angaho'. ¹¹ Min heka isab sigām bay pabinasaku ma deyom saga kalanggalan kamemon, bo' supaya sigām tapissoko' ang'bba min pameya' sigām ma si Isa. Mamarahi pasu' atayku ma sigām, angkan sigām bay abutku ma saga kalahatan bangsa saddi supaya sigām kala'uganku.

¹² “Ya na he' bay angutku, ya angkan aku bay pehē' ni Damaskus amowa kapatut maka surat panoho'an bay pamuwan aku e' saga nakura'. ¹³ Na, tuwan Sultan,” yuk si Paul ni si Agrippa, “augtu pa'in llaw, hinabuku ma labayan, aniya' bay ta'nda'ku sawa min deyom sulga', asilaw gi' min llaw. Anahaya sawa he' ma tongodku sampay ma saga a'a bay sehe'ku magl'ngngan e'. ¹⁴ Pahantak kami kamemon ni tana'. Jari aniya' takaleku suwala ah'ling ma bahasa Hibrani, yukna, 'Saul! O Saul! Angay aku pinjala'nu? Kap'ddi'an du ka pagga aku sagga'nu, sali' sapantun sapi' ya kap'ddi'an bang sipa'na tungkud dapuna.'

¹⁵ “Sai sa ka'a ilu, Nakura'?” yukku.

“Yukna, 'Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in. ¹⁶ Saguwā' an'ngge na ka to'ongan,' yukna. 'Ya po'on aku papa'nda' itu ni ka'a bo' ka pene'ku. Kawakilan ka angahaka ma saga a'a pasal in aku bay ta'nda'nu llaw itu, maka ma pasal ai-ai ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng. ¹⁷ Papuwasta du ka min pang'ntanan saga pagkahinu Yahudi, maka min pang'ntanan bangsa saddi, ya song pamapehe'anku ka'a, ¹⁸ supaya sigām tabowanu papinda min kalendoman tudju ni kasawahana, min pang'ntanan nakura' saitan tudju ni okoman Tuhan. Manjari ta'ampun du karusahan sigām sabab min pangandol sigām ma aku,' yuk si Isa, 'ati pinalamud sigām ni deyoman saga a'a tapene' e' Tuhan.'

¹⁹ “Angkan ko', tuwan Sultan,” yuk si Paul, “halam bay tasagga'ku ya bay pa'nda' ni aku inān min sulga'. ²⁰ Jari magnasihata na aku. Bay

tagna'anku ma Damaskus, puwas e' ma Awrusalam, bo' ma kaluha'an lahat Yahudi, sampay isab ma saga a'a ngga'i ka Yahudi. Bay pandu'anku sigām kamemon subay ang'bba to'ongan min dusa sigām bo' papinda ameya' ma Tuhan. Maka subay isab aniya' kahinangan sigām ahāp paltanda'an in sigām ang'bba na min dusa. ²¹ Ya na ko' he' sababanna angkaan aku bay sinaggaw e' saga Yahudi mahē' ma deyom langgal pagkulbanan. Tino'ongan aku e' sigām, arak pinapatay, ²² daipara tinabangan na pa'in aku e' Tuhan sampay ni kabuwattituhan. Angkana aku itiya' an'ngge maitu anaksi' ni saga a'a kamemon areyo'-alanga. Sali' du bissalaku itu maka bay binissala e' saga kanabi-nabihan ma masa awal e', maka e' si Musa, ma pasal pakaradja'an ma sinosōng. ²³ Yuk pangallam sigām in Al-Masi subay makananam kabinasahan maka kamatay. Maka Al-Masi ya pinakallum min kamatay dahū min kamemon, bo' buwananna kasawahhan pikalan saga Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, supaya sigām kalappasan min hukuman dusa."

²⁴ Sakali itu, salta' pa'in si Paul anganda'awahan di-na buwattē', pinahitan iya e' si Pistus, yukna, "Paul! Binelaw ka! Dumasiyaw pahāp kalanga pangadji'nu, ya na makabelaw ka'a ilu."

²⁵ Anambung si Paul, yukna, "Tuwan Balbangsa, ngga'i ka aku binelaw. B'nnal sadja maka ahantap bissalaku itu. ²⁶ Kata'uwannu asal, tuwan Sultan, pasal kahālan itu. Angkaan aku makatawakkal amissala ni ka'a sabab makatantu aku in kamemon bay pat'kka itu kasakupannu asal. Dalam itu bay kalimbungan. ²⁷ Tuwan sultan Agrippa," yuk si Paul, "magsab'nnal ka bahā' ma bay kalam saga kanabi-nabihan? Kata'uwanku in ka'a ilu magsab'nnal."

²⁸ Yuk si Agrippa ni si Paul, "Ma pikilannu bahā' tabowanu aku magalmasihin?"

²⁹ Yuk si Paul, "Buwattina'an ka atawa ma sinosōng, ya amu'-amu'ku ni Tuhan bang pa'in ka'a, tuwan sultan, sampay saga a'a kamemon ya akale ma aku llaw itu, pasali' ni aku. Ya sadja subay mbal kasali'anbi ya kilikili pangengkot aku itu."

³⁰ Sakali an'ngge sultan maka gubnul maka si Bernike min paningkō'an sigām, sampay saga sehe' sigām magtingkō'an inān. ³¹ Pagluwas sigām minnē', magsuli-suli sigām. Yuk sigām, "Dalam aniya' sababan pamapatayan atawa pamakalubusuhan a'a inān."

³² Yuk si Agrippa ni si Pistus, "Bang iya dalam bay makalandu' mikitukbal ni Sultan Mahatinggi, bay iya tapal'ppa."

27

Si Paul Palintas ni Da'ira Rōm

¹ Tagara' pa'in in kami subay pinatulak ni Itali, si Paul maka saga pilisu kasehe' bay pinajagahan ma si Juliyus, dakayu' kapitan ma saga sundalu Rōm. Magnakura' iya ma damba'an sundalu niōnan Ba'anan sundalu Sultan Mahatinggi. ² Paruwa' kami ni dakayu' kappal min lahat Aramittu, marai' na atulak ni saga lahat paghapit-hapitan ma bihing lahat Asiya. Manjari ak'tta na kami min Kesareya he'. Ameya' isab ma kami si Aristarkus a'a Makidunya min da'ira Tessaloneka.

³ Pagk'llat pa'in llaw dakayu', pahapit kami ni Sidun. Kinahāpan si Paul e' si Juliyus. Pinaba'id iya anibaw saga bagayna ma lahat Sidun e', bo' iya tatabang e' sigām ma ai-ai kakulanganna. ⁴ Makalanjal pa'in kami minnē', anusulan kami min limbu pū' Kiprus sabab anagga' baliyu. ⁵ Puwas e' palintas kami ni dambila' s'llang, min dilaut Silisi maka Pampiliya,

bo' yampa kami makatandan ni Mira, dakayu' kauman ma lahat Likiya. ⁶ Aniya' kappal ta'nda' e' kapitan mahē', kappal min da'ira Iskandari song atulak palanjil ni Itali. Jari pinariyata' kami e'na pina'an bo' atulak na. ⁷ Agon kami mbal pasōng ma deymō daka pilambahangi. Kahunitan kami tumandan ni kauman Kinidus. Manjari itu, pagka alandos baliyu, mbal kami makasangsang angka kami palabay min limbu pū' Kerete, min dilaut tōng Salmone. ⁸ Anusul-nusul kami min bihing deya, maka kahunitan kami isab makat'kka ni lo'ok, ya niōnan Parunggu'an Asalamat. Asekot-sekot isab inān ni da'ira Laseya.

⁹ Pagka at'ggol-t'ggol kami maina'an, mbal na kami makalanjal sabab piligdu. Palabay na waktu pagpuwasa ati timpu pamaliyu lagi'. Ginara'an saga a'a inān e' si Paul, yukna, ¹⁰ "Saga tuwan, ma pandogahanku, bang kitam ganta' palanjil minnitū, asiya-siya kitam. Piligdu, magka'at kappal itu maka duwa'anna, maka aniya' isab amatay." ¹¹ Sagō' kapitan saga sundalu he', tabowa magkahagad ma bissala nakura' kappal maka tagdapu. Jari dalam sigām bay ameya' ma gara' si Paul. ¹² Ya parunggu'an inān mbal ahāp paglihanan bang salta' timpu pamaliyu, angka kaheka'an saga a'a inān bilahi ak'tta minnē' tudju ni lahat Pinik, bang pa'in mura-murahan makatandan, ati bo' pinalabay timpu pamaliyu maina'an. Pinik he' dakayu' parunggu'an ahāp ma pū' Kerete, patampal ni hilaga' maka satan.

Baliyu Alandos ma Dilaut

¹³ Manjari itu, pagka aniya' baliyu satan mbal sakit akosog, kinabā' e' saga a'a inān ahāp na tinawakkalan bay kagara'an sigām. Angka nihella' na sau bo' yampa kami anusul min bihing pū' Kerete. ¹⁴ Sagō' mbal gi' at'ggol patumbuk na baliyu min deya, baliyu habagat. ¹⁵ Jari katumbukan kami e' baliyu. Mbal na tasagga' kami baliyu he', angka kami pabing munda' ati hal kami magpatūt la'a. ¹⁶ Makalabay pa'in kami min limbu Kauda, pū'-pū' ariki', yampa kami makabaggot buti-buti bay tundanan e', sagō' kahunitan gi' kami. ¹⁷ Taruwa' pa'in buti-buti e' sigām ni diyata' kappal, magtūy binaggot baran kappal maka k'llat bo' mbal pasisa tapi'na. Puwas e', pagka sigām tināw binowa pasanglad ni kat'bbahan asekot pehē' ni Libiya, pinahagmak leha e' sigām. Manjari kappal e' pinasagaran e' sigām tabowa e' baliyu. ¹⁸ Abinasa kami sidda e' goyak angkanna pagk'llat llaw dakayu', anagna' sigām animanan saga duwa'an kasehe'. ¹⁹ Ta'abut pa'in kat'llumbahangina, tinimanan e' sigām kapanyapan kappal takapin. ²⁰ Daka pilambahangi kami dalam bay maka'nda' mata llaw atawa bitu'un. Dalam isab aniya' kahondongan baliyu. Angka kami mbal na magniyat lappasan.

²¹ Sakali itu, pagka at'ggol saga a'a inān dalam bay makakakan, an'ngge si Paul ma t'ngnga' sigām amissala. "Saga bagay," yukna, "arapun bay beya'bi kagara'an da'a subay atulak min pū' Kerete. Bang bay aku beya'bi mbal kitam bay magka'at maka dalam aniya' ai-ai alungay. ²² Sagō' buwattina'an soho'ta kam paiman, sabab dalam du aniya' min ka'am amatay. Luwal du kappal itu magka'at. ²³ Sabab dibuhi'," yuk si Paul, "aniya' bay panyata' ni aku dakayu' mala'ikat min Tuhan ya asal pagta'atanku. Aku itu palsuku'anna asal. ²⁴ Yuk mala'ikat ni aku, 'Paul, da'a ka tināw. Subay ka paha'rap ni Sultan Mahatinggi. Pinakallum du isab saga sehe'nu ma kappal itu, ma sabab kahāp Tuhan ma ka'a!' ²⁵ Angka, saga bagay," yuk si Paul, "subay kam aiman. Sabab angandol aku ma

Tuhan in bay pamissalana ma aku maujud du. ²⁶ Sagō' tabowa du kitam e' baliyu paragsa' ni dakayu' pū'."

²⁷ Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat bahangi min katagna' badju inān, tapepe na pa'in kami e' baliyu ma olangan s'llang Adriya. Sōng-sōng pa'in tonga' bahangi, tapandoga e' saga a'a kappal inān in kami asekot na ni bihing lahat. ²⁸ Angkan tin'kkad deyo' inān bo' kinata'uwan bang pila lalomna. Jari t'kkaranna he' aniya' saga duwampū' d'ppa. Mbal at'ggol tin'kkad pabing, ati sangpū' la'a maka limand'ppa. ²⁹ Tināw sigām tabowa paragsa' ni kabatuhan, angkan sigām anghūg mpat sau min buli' kappal bo' yampa sigām aminta-minta bang pa'in al'kkas pak'llat llaw. ³⁰ Saga a'a maghinang ma kappal inān bay pasulay alahi. Magbau'-bau' sigām anghūg saga sau min munda' kappal, sagō' ina'an sigām bay anontonan buti-buti tudju ni tahik. ³¹ Sagō' ah'lling si Paul ni kapitan maka ni saga sundalu, yukna, "Bang saga a'a inān mbal pat'ttog ma kappal, magmula du kam!" ³² Angkan kin'ttob e' saga sundalu lubid bay panonton buti-buti. Hal pinal'bbos ni tahik.

³³ Apote' pa'in sobangan, nilogos sigām kamemon e' si Paul, sinō' amangan. Yukna, "Kasangpū' na maka mpat bahangi llaw itu ya pagsusabi. Halam kam bay makatimtim ai-ai. ³⁴ Angkan kam logosku subay amangan, bo' kam makatatas. Sabab minsan hal dalamba bu'unbi mbal du magmula." ³⁵ Akatis pa'in e' si Paul ah'lling, angā' iya tinapay ati bo' pinagsukulan e'na ni Tuhan ma alopang sigām kamemon. Puwas e' pinagpōng e'na tinapay bo' iya amangan. ³⁶ Jari itu pahogot atay sigām ati amangan sigām kamemon. ³⁷ Aniya' kami duwa hatas maka pitumpū' maka nnom a'a bay ma diyata' kappal e'. ³⁸ Maka'ssohan pa'in sigām, tinimanan e' sigām ni tahik saga buwas tirigu ya ma deyom mohang, bo' supaya palantung kappal inān.

Magka'at Kappal

³⁹ Pag'llaw pa'in dalam takilā e' saga a'a kappal bang pū' ai ya pata'nda' inān, sagō' aniya' ta'nda' e' sigām lo'ok taga-gusung ma bihing. Ya paggara' sigām, bang makajari, pinasanglad kappal pina'an ni gusung. ⁴⁰ Angkan kinahet e' sigām engkof saga sau, ni'bbahan ma deyom tahik. Nihubaran isab lubid bay pamaggot saga bansān. Puwas e' pinat'ngge e' sigām leha-leha ma munda' bo' tabowa e' baliyu patandan ni bihing. ⁴¹ Sagō' makaragsa' sigām ni kahanggalan. Amalut munda' kappal, mbal pajudjal, maka buli'na he' abagbag e' goyak.

⁴² Maggara' saga sundalu inān amapatay saga pilisu kamemon bo' supaya dalam aniya' makalangi ni bihing alahi. ⁴³ Sagō' nakura' sigām inān mbal bilahi ni'inay si Paul, angkan lāngna saga sundalu, sinō' da'a angalanjalan e'-i. Gom pa'in soho'na saga a'a inān, sasuku ata'u palangi, palaksu dahū ni deyom tahik bo' palangi kaleya. ⁴⁴ Saga a'a kasehe'an sinō' paturul, ameya' pagūng ma papan atawa ma kayu bay magka'at ma kappal inān. Manjari tabuwattē' kami kamemon, makatandan ni bihing, dalam ainay.

28

Ma Pū' Malta

¹ Makatandan pa'in kami ma dalam aniya' baya-baya, aniya' anga-haka'an kami in pū' inān niōnan Malta. ² Asidda kami kinahāpan e' saga a'a Malta inān. Nirokotan e' sigām api sabab anagna' na angulan maka ahaggut na, ati pina'idda kami kamemon e' sigām. ³ Si Paul inān bay

animuk engas-engas pangayu, dap'kkosan. Ma sabuna pa'in amat'nna' kayu inān ma api, aniya' sowa abisa paluwas sabab min pasu'na. Jari sowa ina'an pakeket ma tangan si Paul. ⁴ Pag'nda' saga a'a Malta ma sowa ina'an pagantung ma tangan si Paul, magtūy sigām magupama dangan maka dangan, yuk-i, "Tantu a'a itu bay amapatay, sabab minsan iya bay makapuwās min deyom tahik, tu'ud mbal katangguhan kadalna." ⁵ Sagō' sowa inān hal pinessekan e' si Paul tudju ni deyom api ma halaman ainay. ⁶ Angagad-ngagad na pa'in saga a'a Malta inān kalu ang'tting tangan si Paul, atawa amatay saru'un-du'un. Sagō' at'ggol-t'ggol pa'in e' sigām angagad, bo' halaman aniya' la'at tum'kka ni baran si Paul, apinda pikilan sigām. Yuk sigām, "Dakayu' tuhan ko' a'a itu!"

⁷ Na, aniya' ma kasekotan ina'an saga huma si Publiyus, ya datu' ma pū' inān. Binowa kami ni humana ati sinagina kami e'na pahāp-hāp. Pina'idda kami e'na ma deyom t'llumbahangi. ⁸ Ina'an asal mma' si Publiyus palege sabab apasu' iya, maka magsungi'-sungi'. Pasōd si Paul ni deyom bilikna bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan ma pasalna. Pinat'nna' isab tangan si Paul ni baran matts'a he', magtūy iya kauli'an. ⁹ Pagka buwattē', pina'an na isab ni si Paul sasuku taga-saki ma pū' inān, ati kauli'an du isab sigām. ¹⁰ Aheka bay pamuwan e' saga a'a inān pangahulmat kami, ati song pa'in kami atulak, niruwa' e' sigām ni kappal ai-ai kagunahan kami palutu'.

Pagtulak ni Rōm

¹¹ Aniya' kami t'llumbulan ma pū' Malta inān bo' yampa kami ak'tta minnē'. Ya pameya'an kami kappal min Iskandari bay palihan ma pū' inān t'ggol bay timpu pamaliyu. ¹² At'kka kami ni da'ira Sirakus, ati t'llumbahangi ya kahanti' kami maina'an ¹³ bo' yampa kami palaus minnē' tudju ni lahat Rigiyyum. Pag'llaw dakayu', baliyu satan na ati duwambahangi bo' kami at'kka ni kauman Putiuli. ¹⁴ Aniya' tabāk kami saga bebeya'an si Isa maina'an. Sinō' kami paokom ma sigām saga dapitu'. Puwas e' palaus kami amaklay ni da'ira Rōm. ¹⁵ Takale pa'in e' saga bebeya'an si Isa ma Rōm in kami at'kka na, magtūy sigām bay pa'abut ni tiyanggi Appiyus maka ni kauman T'llu-Kadday anampang kami. Pag'nda' si Paul ma sigām, magsukul iya ni Tuhan ati pahogot atayna pabīng. ¹⁶ Makat'kka pa'in kami ni da'ira Rōm, pinaba'id si Paul magluma'an di-na. Aniya' dakayu' sundalu anganjagahan iya.

Si Paul Magnasihāt ma Da'ira Rōm

¹⁷ Palabay pa'in t'llumbahangi, nilinganan e' si Paul saga kanakura'an Yahudi ya maglahat maina'an, sinō' patimuk. Atimuk pa'in, yuk si Paul ni sigām, "Saga dauranakanku, halaman aniya' dusaku ma pagkahiku Yahudi, maka halaman aniya' palsagga'anku ma pangaddatan ka'mbo'antam. Sagō' minsan buwattē', bay aku sinaggaw sampay pinakalabusu e' saga Yahudi ma Awrusalam, bo' sinōngan e' sigām ni pang'ntanan bangsa Rōm. ¹⁸ Bay aku sinumariya e' saga bag'llal Rōm. Jari bilahi na sigām amal'ppa aku sabab halaman aniya' tapiha e' sigām sababang pamapatayan aku. ¹⁹ Sagō' mbal to'ongan amarul saga Yahudi he' bang aku ganta' pinal'ppa, angka halaman aniya' tahimangkanku saddi min mikitukbal ni Sultan Mahatinggi ma Rōm itu. Saguwā', minsan buwattē', halaman aniya' panuntutku ma saga pagkahiku Yahudi. ²⁰ Angka kam bay amu'ku pi'itu bo' kitam mag'nda' maka magbissala, supaya kata'uwanni bang ai ya maksudku. Itiya' aku niengkotan maka kilikili ma sabab pameya'ku ma a'a dakayu'-kayu' ya holattam bangsa Isra'il."

²¹ Yuk saga a'a magtimukan inān ni si Paul, "Halam kami bay makasambut sulat min lahat Yahudiya ma pasalanu. Halam isab aniya' saga danakantam Yahudi bay pi'itu minnē' amowa haka atawa tuhuma ala'at bang ma sababannu. ²² Sagō' bilahi kami akale bang ai kapam'nnalannu. Sabab kata'uan kami, ya pandu' pameya'annu ilu binissalahan na pa'in ala'at e' saga a'a ma sabarang lahat."

²³ Manjari itu, maggara' sigām maka si Paul bang sumiyan pamissalana ma sigām. Ta'abut pa'in llawna, aheka sigām bay pina'an ni luma' pahanti'an si Paul e'. Min subu-subu sampay ni kasangoman pinahatian sigām e' si Paul maka ninasihatan pasal kapagparinta Tuhan. Tinō'an sigām bang ai bay tasulat ma deyum Sara' si Musa maka ma Kitab Kanabinabihan, bo' sigām kamattanan sampay tabowa magkahagad ma si Isa. ²⁴ Aniya' min sigām tabowa magkahagad ma bissalana, maka aniya' halam. ²⁵ Minnē' aniya' pagsu'al sigām. Ma song pa'in sigām amole', aniya' gi' bissala si Paul ma sigām, yukna, "Atumlang na bay pangallam Rū Sussi, ya bay pinalatun e' nabi Isaya ni saga ka'mbo'-mbo'anbi. ²⁶ Sabab ya itu bay yukna,

'Pehē' na ka ni bangsa itu bo' sigām haka'in:

Asal kam pakale, sagō' mbal tahatibi.

Asal kam papatong, sagō' mbal tapanhidbi.

²⁷ Sabab saga a'a itu hal magmatuwas.

Tainga sigām bay tinaplokan, mata sigām bay tinambunan.

Bang bay ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,

bay takale e' tainga sigām.

Bay du isab tahati e' tawhid sigām,

ati pabalik sigām magta'at ma aku, yuk Tuhan,

'bo' yampa sigām bawi'ku.' "

²⁸ Tinambol e' si Paul bissalana, yukna, "Angkan subay kata'uanbi, in lapal Tuhan pasal kalappasna ma manusiya' pinasampay na ni saga kabangsahan ya ngga'i ka Yahudi. Sigām inān angikut du." [²⁹ Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy ala'an saga Yahudi maka e' sigām magjawab sidda.]

³⁰ Ma deyum duwantahun, ina'an si Paul pat'nna' ma luma' bay padjakna. Sinagina e'na sasuku bay pina'an ni iya, ³¹ ninasihatan na pa'in pasal pagparinta Tuhan, maka pasal Panghū' Isa Al-Masi. Atampal e'na amandu' maka halam aniya' makalāng iya. *Tammāt*

RÖM

Pahati pasal sulat itu

Röm itu da'ira aheya ma lahat Itali, da'ira bay pat'nna'an Sultan Mahatinggi, ya gin'llal Caesar. Aheka isab kalahat-lahatan saddi ma sakalibut s'llang Meditera bay ta'agaw e' bangsa Röm ati talapay niönan lahat Röm sabab pinagparintahan e' sultan Röm. Manjari in a'a kamemon pat'nna' ma pagparintahan Röm, sasuku aniya' kataddanganna, niönan bangsa Röm isab. Ya pat'nna' ma da'ira Röm inän porol a'a Röm maka ba'anana a'a liyu. Aniya' isab maina'an saga a'a magpangandol ma si Isa.

Jari itu bilahi si Paul pina'an anibaw saga bebeya'an si Isa sagō at'ggol na dalam bay makalanjal sabab aheka kinimbangan. Angkana iya amabeya' sulat itu ni Röm pangahaka saga suku' si Isa maina'an in iya magbamba na patibaw ni sigām dahū, bo' yampa palanjal ni lahat Kastila' magpata'u saga a'a maina'an pasal si Isa Al-Masi.

Ma sulat itu pinahati e' si Paul bang buwattingga kapaghāp manusiya' maka Tuhan, hatina ma sabab pangandol sigām sadja, ngga'i ka ma sabab hulasa-sangsā' sigām maghinang.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira

RÖM

¹ Sulat itu deyo' min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am ma da'ira Röm. Aku itu dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi. Tapene' aku e' Tuhan, kawakilan e'na magnasihāt lapalna ahāp. ² Lapal ahāp itu bay panganjanji' e' Tuhan ma masa awal. Bay pinalatun e'na ma saga nabi, ati sinulat e' sigām ma deyom Kitab. ³ Si Isa anak Tuhan ya pinagbissala ma lapal ahāp itu. Bang takdil ni kapaga'ana, tubu' iya min sultan Da'ud. ⁴ Bang takdil ni kajarihanna makā palnyawahanna, asussi iya luwas bay min Rū Sussi, maka manyatakan isab in iya b'nnal Anak Tuhan ma sabab kosog kawasa Tuhan ya bay pamakallum iya min kamatay. Si Isa Almasi Panghū'tam ko' itu. ⁵ Iya ya palsababan angka aku kabuwanan kapatut e' Tuhan ati kawakilan magnasihāt bo' supaya aniya' saga a'a min bangsa kamemon tabowa e'ku magsab'nnal maka ameya' ma si Isa. ⁶ Ya du ka'am maglahat ma da'ira Röm ilu, tapene' du isab kam e' Tuhan bo' pasuku' ma si Isa Al-Masi.

⁷ Amabeya' aku sulat itu ni ka'am kamemon mailu ma Röm, a'a kinalasahan e' Tuhan maka pinene' e'na bo' kam manjari a'ana. Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan ma Sabab saga A'a Röm

⁸ Tagna'an ku na bissalaku ma ka'am: magsukul aku ni Tuhan labay min si Isa Al-Masi, maka magsukul aku ma pasalambi kamemon sabab abantug na pangandolbi sampay ma kaluha'an dunya. ⁹ Saksi'ku Tuhan ya paghinanganku min deyom atay pagka aku magnasihāt lapal ahāp pasal Anakna. Taentomku kam sakahaba' ¹⁰ waktu kapangarapku ni Tuhan. Amu'ku isab ni iya bang pa'in aku kinahandakan e'na supaya makaluhaya pi'lu patibaw ni ka'am ma waktu itu. ¹¹ Landu' to'ongan aku bilahi mag'nda' maka ka'am sabab aniya' kahāpan min Rū Tuhan bowahanku ka'am, supaya angahogot imanbi tudju ni Tuhan. ¹² Saguwā'

bang aku makamailu ma ka'am, magkalasigan kitam sali'-sali', ka'am ma sabab pangandolku, aku isab ma sabab pangandolbi.

¹³ Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kam mbal a'awam ma pasalanku. Min heka na aku bay agara' anibaw ka'am, saguwā' aniya' na pa'in makabimbang, ya po'on aku dalam bay makalanjal. Ya maksudku pi'ilu, subay aniya' paluntungan min pagnasihatu, hatina aniya' a'a tabowaku magsab'nnal ma si Isa, buwat bay kapamowaku ma bangsa kasehe' ya ngga'i ka isab Yahudi. ¹⁴ Sabab aniya' hinang bay pama'atas ma aku, ya po'on aku subay magnasihatu lupal ahāp ma a'a kamemon minsan ai bangsa, bangsa Girik ka atawa bangsa saddi, a'a taga-pangadji' ka atawa dalam aniya' pangadji'na. ¹⁵ Angkan aku atuyu' to'ongan magnasihatu lupal ahāp itu sampay ma ka'am ya maglahat mailu ma da'ira Röm.

¹⁶ Mbal aku aiya' magnasihatu lupal ahāp itu sabab aniya' barakatna min Tuhan pamapuwas a'a kamemon min hukuman dusa, bangsa Yahudi dahū bo' yampa bangsa kasehe', ya sasuku magsab'nnal ma lupal itu.

¹⁷ Lupal ahāp itu amahatian kitam bang buwattingga pamabontol Tuhan ma kitam manusiya'. Subay kitam angandol sadja, min tagna'anna sampay ni katapusanna, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sai-sai angandol ma Tuhan, bo' tabista e'na abontol, allum du iya."

Bangsa Manusiya' Taga-dusa Kamemon

¹⁸ In mulka' Tuhan pinabukis na min deyom sulga', pinat'kkahan saga manusiya' ma sabab ya nihinang e' sigām ma dalam aniya' pagmatāw ma Tuhan. Katambunan e' sigām in pangita'u b'nnal. ¹⁹ Patut sigām minulka'an sabab manyatakan asal kajarihan Tuhan, sabab baran Tuhan ya bay amata'uwan sigām. Tu'ud sigām mbal bilahi am'nnal. ²⁰ Sangay min waktu bay pamapanjari dunya itu e' Tuhan atampal asal palantarana, minsan iya mbal ta'nda' e' manusiya'. Atampal in iya taga-kawasa taptap ni kasaumulan. Atampal isab in iya Tuhan, takilā asal min kamemon ai-ai bay papanjarina. Manjari dalam aniya' a'a makara'awa in iya a'awam pasal Tuhan.

²¹ Makata'u asal sigām ma pasal Tuhan, in iya patut pagtuhanan, saguwā' mbal sigām bilahi angamahaltabat iya atawa angōn Tuhan ma iya. Mbal sigām minsan magsarang-sukul. Ya pinikil na pa'in e' sigām pikilan dalam aniya' kagunahanna, ati alendom akkal sigām kabowa karupangan ya tahinang sigām. ²² Maglaku-laku sigām in sigām taga-pangita'u sagō' magkarupangan sadja. ²³ Arapun sigām amudji Tuhan ya taptap allum, saguwā' ya pinudji e' sigām saga ta'u-ta'u pinaka luwa manusiya' ya magkamatay. Pinudji isab e' sigām ta'u-ta'u luwa hayop, luwa manuk-manuk, luwa ai-ai maglelehan ma kuwit tana'.

²⁴ Angkana manusiya' itu pinasagaran e' Tuhan magdūl-baya' ma kasabulan ai-ai kinanapsuhan e' sigām. Magkahinangan na pa'in sigām kalumu'an dapagkahan. ²⁵ Sinulak e' sigām bissala b'nnal pasal Tuhan ati pinene' e' sigām bissala puting. Ya sinumba e' sigām saga ai-ai bay pinapanjari e' Tuhan, sagō' Tuhan ya mbal sinanglitan minsan iya ya Magpapanjari angkan patut subay pinudji sampay ni kasaumulan. Amin.

²⁶ Pagka buwattē' kahinangan manusiya', pinasagaran sigām e' Tuhan magpangandūlan napsu sigām makatamparasa. Ang'bba kar'ndahan min addat sigām kar'ndahan bo' magkabaya' maka pagkahi d'nda maghinang ala'at. ²⁷ Damikiyanna isab kal'llahan, mbal bilahi ma d'nda sago' magkabaya' maka pagkahi sigām l'la. Magbeya' sigām maghinang kasabulan, angkan sigām pinat'kkahan la'at pinapagtongod maka kala'atan ya bay tahinang sigām.

²⁸ Na, pagka bangsa manusiya' itu mbal bilahi angisbat pangita'u b'nnal pasal Tuhan, pinasagaran sigām e'na magpikil karupangan, ati nihinang e' sigām ya mbal manjari nihinang. ²⁹ Ap'no' panahu'an sigām e' kala'atan maka dusa kaginisian, hawa napsu maka kajahilan. Makalandu' heka kala'atan ma deyom pangatayan sigām, buwat saga angalindi, amono' pagkahi sigām manusiya', angalugat, angulli', anganjahulaka', amalatum bissala ala'at, ³⁰ angalimut isab sigām ma kasehe'an sigām. Ab'nsi saga a'a buwattē' ma Tuhan. Ajingki sigām ma pagkahi sigām, alanga to'ongan atay sigām maka magabbu-abbu na pa'in. Ya sadja pinikil e' sigām bang buwattingga kasōng hinang sigām ala'at-i. Agagga sigām ma pami'at matto'a ³¹ maka ala'at pamikil sigām. Mbal sigām kapangandolan, mbal alasa atawa ma'ase' ma pagkahi sigām, mbal tabowa magkahāp. ³² Makata'u saga manusiya' itu abontol asal pangahandak Tuhan ma pasal a'a maghinang saga dusa itu, in sigām subay pinapatay. Sagō' minsan buwattē', luhūy sigām maghinang kala'atan maka kinōgan gom pa'in bang aniya' a'a kasehe' makasali' ni sigām.

2

Hukuman Tuhan ma Manusiya'

¹ Angkanna kam mbal makara'awa, sasuku kam anoway pagkahibi ma sabab ala'at hinangna. Yukbi in sigām patut pinat'nna'an hukuman, sagō' amat'nna'an kam di-bi hukuman sabab ya du ka'am maghinang kala'atan. Hatina, bang kam anoway kasehe'anbi, sali' ka'am baranbi ya sinoway. ² Kata'uwanta asal, abontol hukuman Tuhan ya pamat'nna'na ma sasuku maghinang ginisan la'at bay sambatku he'. ³ Kumpasbi bahā' in ka'am makapuwās min hukuman Tuhan, bo' pa'in masi maghinang kala'atan ya panowaybi sehe'bi? ⁴ Ma'ase' Tuhan ma ka'am, angka kam dalam pinat'nna'an hukuman saru'un-du'un, sagō' dalam tapaheyabi ma atay in kahāpanna, maka ka'ase'na, maka kalunuk pangatayanna. Ya sadja kabaya'anna in ka'am subay pataikut sampay ang'bba min dusabi. ⁵ Sagō' atuwas kam, mbal bilahi apinda min dusabi. Angkanna paruhun kabinasahan ma ka'am bang ta'abut llaw pamatuwa' e' Tuhan astolna maka hukumanna abontol. ⁶ Sabab in manusiya' kamemon tinungbasan du e' Tuhan pakaniya-pakaniya, pinapagtongod maka ai-ai bay hinang sigām ma dunya. ⁷ Aniya' manusiya' kasehe' atukid maghinang ahāp sabab sanglit maka hulmat min Tuhan ya niangut e'na, maka kallum kakkal. Ya pamuwan Tuhan ma a'a buwattē' kallum taptap ni kasaumulan. ⁸ Aniya' isab a'a kabintanan magpalanga di-na min kasehe'anna. Sinulak e' sigām kasab'nnalan ati ameya' ma kala'atan. Tantu pinat'kkahan mulka' Tuhan saga a'a buwattē'. ⁹ Sasuku biyaksa maghinang ala'at taluwa' du katiksa'an maka kabinasahan, bangsa Yahudi bo' yampa bangsa kasehe'. ¹⁰ Saguwā' sasuku maghinang ahāp sinanglitan du e' Tuhan, binuwanan kahulmatan maka kasannangan atay, bangsa Yahudi bo' yampa isab bangsa kasehe'. ¹¹ sabab Tuhan mbal amapagbidida' ma manusiya'. Sali'-sali' sigām ma pang'nda'na minsan ai bangsa.

¹² Saga bangsa kasehe', ya dalam bay kapat'nna'an sara' si Musa, amutawan du min Tuhan minsan dalam aniya' sara' pangalanggalan sigām. Maka bangsa Yahudi isab, taluwa' sigām hukuman ma buwat panoho'an sara' si Musa. ¹³ Sabab ngga'i ka min kakaleta ma sara' si Musa ya angka kita abontol ma pang'nda' Tuhan, saguwā' min kapameya'ta ma panoho'anna. ¹⁴ Dalam aniya' sara' si Musa ma saga a'a ya ngga'i

ka Yahudi, sagō' bang sigām angahinang kahāpan luwas min deyum atay sigām, hatina tabeya' e' sigām sara' Tuhan. ¹⁵ Aniya' tanda' saksi' in panoho'an sara' pat'nna' asal ma deyum itikad sigām, jari minnē' aniya' pangita'u sigām pasal hinang ya patut nihinang maka mbal. ¹⁶ Manjari bang ta'abut llaw damuli, ya llaw pangahukum Tuhan ma manusiya' labay min si Isa Al-Masi, tinanding e'na ai-ai bay katapukan ma deyum pamikil, ati minnē' sigām nihukum. Buwattē' isab ma lalap ahāp ya pagnasihatku.

Bangsa Yahudi maka Pamogbog Sara'

¹⁷ Na ka'am saga Yahudi, ya pasangdol ma sara'-panoho'an min si Musa bo' supaya kam tinaima' e' Tuhan. Tuhan isab ya pagmalangkahianbi ni a'a kasehe'an. ¹⁸ Kata'uwani bang ai pangahandak Tuhan ma ka'am, maka bang ai ya wajib hinangbi ma sabab sara' si Musa ya pangadji'anbi. ¹⁹ Pangannalbi in ka'am tōp magmalim ma a'a buta, ya halam pangadji'na. Yukbi in ka'am sali' sawa pamasawa akkal a'a kasehe', ya ma deyum kalendoman. ²⁰ Pangannalbi isab in ka'am jukup ma akkal maka ma pangita'u sabab ilu sara' ma ka'am, angkan yukbi in ka'am ata'u amaguru ma a'a mbal ata'u, amituwa isab ma saga a'a a'awam. ²¹ Ata'u kam amandu' ma a'a kasehe'an, angay kam mbal amandu'an-di-bi? Banda'anbi a'a kasehe' subay mbal anangkaw, bo' ka'am ya anangkaw du! ²² Pamandu'bi subay mbal angaliyu-lakad ma ngga'i ka paghola'na, bo' ka'am ya labi magd'nda. Asammal kono' ma pang'nda'bi bang a'a anumba ta'u-ta'u, bo' pa'in ka'am ya angagaw ai-ai ahalga' min luma' pagsusumbahan ta'u-ta'u inān! ²³ Magabbu-abbu kam in ka'am kabuwanan sara' Tuhan, sagō' ka'am ya amuwan kamaruhan ma Tuhan pagka halam beya'bi panoho'anna. ²⁴ Buwat bay tasulat ma deyum Kitab, ya yuk-i, "Ka'am saga Yahudi ya sababna angkan Tuhan pinah'llingan pangkal e' bangsa kasehe'an."

²⁵ In kitam Yahudi sinō' ni'islam tanda' saksi' in kitam a'a suku' Tuhan. Saguwā' bang kam maglalanggal sara', sali' halam aniya' pūs ma pagislambi. Ahāp lagi' kam halam bay ni'islam. ²⁶ Bang takdil ni a'a ngga'i ka Yahudi, a'a halam bay ni'islam, abila sigām ameya' ma panoho'an sara', binista sigām e' Tuhan suku'na sali' du maka a'a bay ni'islam. ²⁷ Manjari ka'am saga Yahudi katōngan dusa e' bangsa kasehe' inān, minsan kam kaniya'an Kitab Tawrat. Katōngan kam dusa sabab ka'am ya angalanggal sara' minsan bay ni'islam, sagō' sigām ya angisbat sara' minsan halam bay ni'islam.

²⁸ Ya di Yahudi ngga'i ka a'a ya amogbogan addat maka usulan Yahudi, ya taga-bainat pagislam isab ma baranna. ²⁹ Ya taluwa' niōnan Yahudi to'ongan bang a'a taga-bainat ma deyum pangatayanna. Hinang Rū Tuhan ko' itu, ngga'i ka min pamogbogna ma sara'. A'a inān mbal sinanglitan e' pagkahina manusiya' bang buwattē' kapagyahudina, sagō' sinanglitan iya e' Tuhan.

3

Tuhan ya Kapangandolan

¹ Kalu aniya' atilaw, yuk-i, "Na bang buwattē', halam bahā' aniya' kasōngan kami bangsa Yahudi? Maka addat kami pagislam halam aniya' kapūsanna?" ² Buwattitu panambungku ma a'a inān: tantu aheya kasōngan bangsa Yahudi. Muna-muna, pangandol ma sigām ya di palman Tuhan.

³ Kalu aniya' anilaw, yuk-i, "Painay Yahudi kasehe'an ya mbal angandol ma Tuhan? Taluwa' bahā' bang yukta in Tuhan mbal kapangandolan ma sabab manusiya' mbal angandol?" ⁴ Tantu mbal. Minsan magputing kamemon manusiya', mbal magputing Tuhan. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Mattan in ka'adilannu min ai-ai pamissalanu.

Anganda'ug sadja ka bang ma paghuhukuman."

⁵ Aniya' gi' anganjawab, yuk-i, "Tantu atampal to'ongan ka'adilan Tuhan sabab katā pagbidda'anna maka manusiya' ya ngga'i ka a'adil. Jari ai pamikilta bang buwattē'? Asā' bahā' hinang Tuhan bang pagmulka'anna dusatam?" ⁶ Tantu mbal. Abontol pangamulka' Tuhan, patut iya amat'nna' hukuman ma binangsa manusiya'.

⁷ Aniya' gi' isab anganjawab, yuk-i, "Bang aku saupama magputing, bo' minnē' kasakupan du in Tuhan b'nnal to'ongan angka subay minahaldika', angay aku subay pinat'nna'an hukuman dusa? ⁸ Gom gi' kita magdusa, sabab minnē' aniya' pangamahaldika' ma Tuhan." Asā' panganjawab e', sagō' aniya' saga a'a bay anuna'an aku in aku kono' bay amitnahan a'a subay angandusa paheka bo' supaya paheya kamahaldika'an Tuhan. Puting asal panuna' he'. Saga a'a inān tōp pinataluwa'an hukuman Tuhan.

Dusahan Manusiya' Kamemon

⁹ Na, ahāp bahā' kahālanta bangsa Yahudi itu min bangsa kasehe'? Ngga'i ka. Bay na kam pata'uku in bangsa kamemon, Yahudi maka ngga'i ka, kapagbaya'an sali'-sali' e' paldusahan sigām, ¹⁰ buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda' Tuhan.

¹¹ Halam aniya' pangita'u sigām pasal Tuhan,
halam aniya' atuyu' angisbat iya.

¹² Magsiha'an a'a kamemon min kabontolan,
halam aniya' kagunahan sigām.
Halam aniya' minsan dangan maghinang ahāp.

¹³ Bowa' sigām sali' dalil kubul halam katambunan,
hal paluwasan bissala pangakkal.
Sapantun sigām sowa sabab makamula bowa' sigām.

¹⁴ Anukna' na pa'in sigām, sabab landu' ab'nsi.

¹⁵ Tagihan sigām anganjuri, kabintanan sigām amapatay.

¹⁶ Kabiyaksahan sigām amaka'at, amasukkal.

¹⁷ Mbal sigām ata'u anghāp atawa amapagsulut.

¹⁸ Halam aniya' pagmatāw sigām tudju ni Tuhan."

¹⁹ Kata'uwanta asal, ai-ai panoho'an ma deyom sara' inān bay pinat'nna'an saga a'a ya ma deyo'an sara', supaya halam aniya' makapanganda'awa bang katōngan dusa. Manjari tabowa manusiya' kamemon pinat'nna'an hukuman e' Tuhan. ²⁰ Sabab halam to'ongan aniya' manusiya' binista abontol e' Tuhan ma sabab pameya'na ma panoho'an sara'. Saguwā' sara' Tuhan ya po'onanna angka tata'utam in kitam dusahan.

Pasal Kapangampun Tuhan ma Manusiya'

²¹ Saguwā' ma buwattina'an pinata'u kita bang buwattingga kapangampun Tuhan ma dusa manusiya', bo' supaya sigām tabista e'na abontol minsan ngga'i ka min pamogbog sara'. Tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat maka Kitab Jabul pasal maksud Tuhan itu, ²² hatina sai-sai angandol ma si Isa Al-Masi, minsan ai bangsa, niampun dusana ati

abontol iya ma bistahan Tuhan. Halam aniya' kapagbidda'an manusiya',²³ sabab makarusa sigām sali'-sali' ati dalam aniya' maka'abut ni ka'adilan Tuhan. ²⁴ Malaingkan pina'nda'an e' Tuhan lasana maka ase'na ni manusiya' minsan dalam aniya' tongodna. Ati tahinang sigām abontol ma bistahanna, sali' dalam bay makarusa, ma sabab kapangal'kkat sigām min hukuman dusa e' si Isa Al-Masi. ²⁵ Bay pinalahlil si Isa e' Tuhan bo' supaya amabu'us laha'na pangampun dusa manusiya', sasuku angandol ma iya. Buwattē' hinang Tuhan pama'nda'na kabontolanna, sabab dalam bay inayna karusahan manusiya' ma waktu palabay, hal bay sabalanna. ²⁶ Ta'nda' isab kabontol Tuhan ma buwattina'an, sabab aniya' na taluwa' hukuman ma sabab dusa manusiya'. Minnē' magmattan in Tuhan abontol to'ongan, maka sasuku angandol ma si Isa abontol isab ma pang'nda' Tuhan.

²⁷ Jari bang buwattē' kahinangan Tuhan ma kitam, mbal na kita makapagabbu pasal ai-ai bay hinangta. Kalu-kalu bang bay kita binista abontol ma sabab kapamogbogta ma sara', sagō' ngga'i ka. Subay min pangandolta sadja ya angkan kita binista abontol e' Tuhan. ²⁸ Atampal du, ya po'on manusiya' tabista abontol e' Tuhan, min pangandolna sadja, ngga'i ka min pamogbogta ma sara'. ²⁹ Arai' pangannalbi in Tuhan itu pagtuhanan e' bangsa Yahudi sadja, sagō' ngga'i ka. Pagtuhanan iya sampay e' bangsa ngga'i ka Yahudi, ³⁰ sabab dakayu' du Tuhan. Bangsa Yahudi maka bangsa kasehe', sali'-sali' du sigām binista abontol e' Tuhan, sasuku sigām angandol ma si Isa. ³¹ Kalu yukbi in sara' Tuhan inān subay tinimanan pagka aniya' na pangandolta ma si Isa. Sagō' mbal isāb, sabab bang si Isa ya pangandolanta, gom pa'in isbatta sara' Tuhan.

4

Si Ibrahim Panunurantam

¹ Manjari ai na pamungta pasal bay kalabayan si Ibrahim, ya pag'mma'an pangkattam Yahudi? ² Saupama si Ibrahim, bang iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab ahāp kahinanganna, aniya' pamantugna ma baranna. Saguwā' dalam aniya' pamantuganna ma pang'nda' Tuhan, sabab ngga'i ka min kahinanganna ya angkan iya binista abontol. ³ Entomunbi bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Bay am'nnal si Ibrahim ma Tuhan, ati binista iya abontol sabab min kapam'nnalna."

⁴ Saupama bang aniya' a'a maghinang ni a'a dakayu' bo' ginadjihan, mbal yukta in gadji inān hal paglasa ma iya. Tu'ud gadjina, tongod hulassangsā'na. Bang dalam aniya' hinangna, dalam du aniya' tongodna.

⁵ Buwattitu isab hatulanna: bang a'a mbal angandol ma hinangna, sagō' angandol ma Tuhan ya amuwan ka'adilan ma manusiya' baldusa, in a'a inān binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandolna. ⁶ Buwattē' du isab bissala si Da'ud, waktu kapamissalana pasal kalasig a'a bang binista abontol e' Tuhan ma dalam aniya' hinang ahāp pasangdolanna. Yukna he'.

⁷ "Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna, maka sasuku pinapasan paldusahanna.

⁸ Aheya kahāpan ma iya bang mbal ni'itung dusana e' Tuhan."

⁹ Kalu pangannalbi in kahāpan ya binissala e' si Da'ud itu pamasuku' ma saga Yahudi sadja, pagka bangsa magislam. Ngga'i ka, sabab pamasuku' isab sampay ma bangsa kasehe', ya mbal magislam. Bay na sambatku si Ibrahim dahū inān, in iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab pam'nnalna. ¹⁰ Na, sumiyan bay kapamista Tuhan itu? Dahū min

kapagislam ma si Ibrahim, atawa damuli? Kata'uwanta, si Ibrahim bay tabista abontol e' Tuhan dahū lagi' min bay kapagislam ma iya. ¹¹ Bay iya am'nnal ma janji' Tuhan dahū bo' yampa ni'islam tanda' palsaksi'an in iya bay tabista abontol e' Tuhan ma dalam gi' bay ni'islam. Manjari itu si Ibrahim sali' hantang pag'mma'an a'a kamemon ya magpam'nal ma Tuhan, sasuku tabista abontol e' Tuhan minsan dalam bay makalabay pagislam. ¹² Pag'mma'an isab si Ibrahim ma sasuku bay magislam, ngga'i ma saukat na ni'islam, saguwā' ma sabab panunud sigām ma si Ibrahim, ya bay angandol ma Tuhan ma dalam gi' bay ni'islam.

¹³ Na aniya' bay janji' Tuhan ma si Ibrahim ma masa awal e', in iya maka saga panubu'na subay pinusaka'an kaluha'an dunya itu. Ya po'on si Ibrahim nijanji'an buwattē', ngga'i ka min pamogbogna ma sara' sagō' min pangandolna ma Tuhan, angkaan iya binista abontol. ¹⁴ Bang hal a'a amogbogan sara' ya panganjanji'an pusaka', dalam du aniya' pūs pangandolta ma Tuhan. Maka janji' Tuhan inān dalam aniya' kamaujuranna bang sara' ya subay binogbogan. ¹⁵ Sabab hatina, in sara' itu amuwan palsababan ma mulka' Tuhan. Bang bay dalam aniya' sara' dalam aniya' bay makalanggal iya.

¹⁶ Angkaan yukta in panganjanji' Tuhan subay ajatu labay min pangandol manusiya'. Ati minnē' atayudtud, in janji'na ngga'i ka hal tungbas, saguwā' pamusaka'na ma saga panubu' si Ibrahim kamemon. Ngga'i ka sadja ma bangsa Yahudi, ya amogbogan sara' itu, saguwā' ma a'a kamemon sasuku angandol ma Tuhan buwat bay pangandol si Ibrahim. Jari pag'mma'antam si Ibrahim, ¹⁷ buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i, "Hinangta ka pag'mma'an saga kabangsa-bangsahan kamemon." Jari pag'mma'antam si Ibrahim bang ma bistahan Tuhan, sabab am'nnal iya ma Tuhan, in iya makapakallum a'a magpatayan maka amaniya' ai-ai bay dalam aniya', min pangallamna sadja.

¹⁸ Bin'nal e' si Ibrahim janji' Tuhan, ati angagad iya ma dalam aniya' niholat. Angkaan iya wajib pag'mma'an e' kamemon bangsa, buwat bay panganjanji' Tuhan ma iya. Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Ya heka tubu'nu buwat du heka bitu'un." ¹⁹ Ya umul si Ibrahim waktu bay kapanganjanji' Tuhan ma iya marai' na dahatus tahun, saguwā' dalam apinda pangandolna minsan tapikilna baranna inān agon-agon amatay na. Sampay h'ndana si Sara, mbal na maka'anak, ²⁰ sagō' dalam iya bay pahondong angandol ma Tuhan. Dalam aniya' pagduwa-duwana pasal bay janji' Tuhan e', sagō' pasōng gom pa'in pangandolna maka e'na magmahaldika'an Tuhan. ²¹ Tatantuna asal in Tuhan makaga'os du angahinang ai-ai bay panganjanji'na. ²² Angkaan si Ibrahim bay binista abontol e' Tuhan, ma sabab pangandolna. ²³ Maka ngga'i ka hal si Ibrahim bay pinagsulat inān, ya yuk-i, "binista iya abontol e' Tuhan." ²⁴ Sampay kitam, sabab tahinang kitam abontol ma bistahan Tuhan, sasuku kitam am'nnal ma iya, ya bay amakallum Panghū'tam si Isa min kamatay. ²⁵ Bay tinukbalan si Isa pinapatay ma sabab dusatam, maka pinakallum iya pabing e' Tuhan supaya kitam binista abontol.

5

Maghāp na Kitam maka Tuhan

¹ Manjari itu, pagka niampun na kitam sampay nihinang abontol ma bistahan Tuhan ma sabab pangandoltam, magkahāp na kitam maka iya, min bay tahinang e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. ² Pinananaman kitam kaheya tabang Tuhan ma sabab pangandoltam ma si Isa, ati

pataptapantam tabang itu buwattina'an. Magkög-koyag kitam sabab aniya' holatantam in kitam pinahampitan kasahaya'an Tuhan. ³ Ngga'i ka isab hal pakaradja'an sinöng ya amuwam kakögan, sampay pakaradja'an ma buwattina'an minsan kitam ma deyom katiksa'an, sabab kata'uwantam isab, bang kalabayantam katiksa'an pasöng lagi' kasandaltam. ⁴ Bang kitam anandal, ka'amuhan du Tuhan ma kaul-pi'iltam. Maka bang iya ka'amuhan, tantu aniya' holatantam ahäp. ⁵ Dalam aniya' pagsusunantam bang buwatté' kaholatantam, sabab itiya' asal Tuhan pinat'nna' ma deyom pangatayantam, labay min Rū Sussi ya pamuwan e' Tuhan.

⁶ Sabab hatina, ma waktu bay panugila' e' Tuhan, waktu dalam aniya' ga'ostam, bay amatay Al-Masi ganti' saga a'a baldusa. ⁷ Alahang aniya' manusiya' lilla' amatay ganti' sehe'na minsan painay ka'adilna. Kalu-kalu bang a'a ahäp to'ongan kasuddahanna, ya aniya' makatawakkal amatay ma pasalna. ⁸ Saguwä' pina'nda'an kitam e' Tuhan bang buwattingga heya lasana ma kitam, sabab amatay Al-Masi ganti'tam, ma waktu lagi' kitam masi ma deyom karusahan.

⁹ Na, pagka kitam abontol ma bistahan Tuhan ma sabab kamatay si Isa, manantuhi kitam lappasan e'na min mulka'na. ¹⁰ Maghäh na kitam maka Tuhan sabab min kamatay Anakna, waktu lagi' kitam masi amantahan Tuhan. Na, bang kitam nihäh e' Tuhan ma sabab kamatay Anakna, palabi gi' kalappastam ma sabab kallumna pabalik. ¹¹ Maka ngga'i ka hal e'-i. Aniya' gi' isab kakögantam aheya ma sabab bay tahinang e' si Isa Al-Masi Panghü'tam, angkan kitam maghäh na maka Tuhan.

Pagbidda'an si Mbo' Adam maka Al-Masi

¹² Na, aniya' dangan manusiya' bay makarusa, ya po'on aniya' dusa ma dunya itu. Bay iya makahinang dusa, ati minné' aniya' kamatay ma dunya. Ya kamattihanna aniya' kamatay ma manusiya' kamemon, sabab magdusa kitam kamemon. ¹³ Ma dalam gi' aniya' sara' bay pamuwan ma si Musa e' Tuhan, aniya' asal dusa ma dunya itu. Sagö' sat'ggol dalam aniya' sara' pinal'ngngan, in dusa sigäm mbal kaönan langgal sara'. ¹⁴ Malaingan in binangsa manusiya' kamemon min si Adam sampay ni si Musa bay kapagbaya'an he' kamatay. Beya' isab saga a'a ya mbal magsali' dusa sigäm maka bay dusa si Adam waktu kapanagga'na panoho'an Tuhan.

Si Adam itu sali' suntu'an pangä'antam panghati pasal a'a dangan ya pi'itu ni dunya ma llaw damuli. ¹⁵ Sagö' atä pagbidda'an dusa si Adam maka kahäpan ya pamuwan kitam e' Tuhan. Magpatayan bangsa manusiya' ma sabab dusa a'a dakayu' inän, sagö' ballabi-labihan kahäpan Tuhan ya pangahilasna ma manusiya' labay min kasi-lasa si Isa Al-Masi, ya a'a dakayu' itu. ¹⁶ Lagi, magbidda' ya pamuwan e' Tuhan maka kamattihan dusa si Adam. Dakayu' du dusa bay tahinang e'na ati minné' kitam kamemon katöngan dusa. Saguwä' saddi kahäpan ya pangahilas Tuhan ma manusiya' supaya sigäm tabistana abontol, minsan landu' aheka paldusahan bay tahinang sigäm. ¹⁷ Hatina, in manusiya' kamemon kapagbaya'an na pa'in e' kamatay ma sabab dusa a'a dangan, malaingan in kamatay itu mbal maka'atu ma kabontolan atay ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku anaima' ase'na maka lasana. Ya kamaujuranna, sasuku makataima' kasi-lasa itu tahinang sali' sultan makapagbaya' ma dusa, sabab min a'a dakayu', ya si Isa Al-Masi.

¹⁸ Ya hatulanna, dakayu' du dusa tahinang e' dangan a'a, jari hukuman Tuhan ya kamattihanna ma saga a'a kamemon. Damikiyanna, dakayu' du hinang abontol tahinang e' a'a dangan, jari kabontolan maka kallum kakkal ma a'a kamemon ya kamattihanna. ¹⁹ Dakayu' du a'a bay

anagga' panoho'an Tuhan, ati aheka tabowa angandusa ma sabab iya ya panunuran. Damikiyanna isab ma damuli itu, dakayu' du a'a bay ameya' ma panoho'an Tuhan, ya si Isa Al-Masi, ati aheka tahinang abontol ma bistahan Tuhan labay min si Isa he'.

²⁰ Na, pagka dusahan asal saga manusiya', aniya' sara' bay pinat'nna' e' Tuhan bo' supaya kak'nopan kalanggal sara' sigām. Saguwā' minsan buwattingga kosog dusa manusiya', palabi lagi' lasa maka ase' Tuhan ma sigām. ²¹ Jari in binangsa manusiya' kamemon bay kapagbaya'an asal e' dusa sigām, ati kamatay ya kamattihanna. Saguwā' kapagbaya'an na kitam e' lasa maka ase' Tuhan, ati kallum kakkal ya kamattihantam, sasuku kitam tabista abontol e' Tuhan ma sabab bay kahinangan si Isa Al-Masi Panghū'tam.

6

Si Isa Al-Masi Panunurantam

¹ Na, buwattingga? Pasangdantam bahā' kabaya'antam magdusa, bo' supaya pasōng lagi' ase' maka lasa Tuhan. ² Tantu mbal! Sabab kitam itu sali' hantang a'a amatay, ya mbal na makapagdusa, angka kitam subay ang'bba min dusa. ³ Sabab kata'uanbi, bay kitam pinandi tanda' saksi' in kitam lamud na ma si Isa Al-Masi, ati minnē' aniya' lamudtam ma kamatayna. ⁴ Hatina to'ongan, sali' kitam hantang paunung na ma Al-Masi kinubul maka iya, pagka buwattē' kapamandi ma kitam. Sali' kitam da-kamatay maka iya, bo' supaya kita kabuwanan kallum baha'u buwat bay pamakallum iya min kawasa Mma'na Tuhan.

⁵ Sabab hatina, bang kitam parongan amatay maka si Isa, tantu kitam magdongan maka iya pinakallum pabalik. ⁶ Kata'uwantam isab, in kajarihantam tagna' wa'i pinapatay ma hāg magbeya' maka Al-Masi, bo' supaya pahalam kala'atantam. Jari mbal na kitam tabowa binanyaga' pabing e' saga dusatam, ⁷ sabab sai-sai amatay apuwas na min hukuman dusa. ⁸ Bang kitam bay parongan ma Al-Masi ma kamatayna, am'nnal du kitam in kitam parongan ma iya ma kallumna. ⁹ Sabab kata'uwanta Al-Masi, in iya bay pinakallum pabing min kamatay, angka mbal na magkamatay pabalik. Puwas na iya min kamatay sampay ni kasaumulan. ¹⁰ Min t'dda du iya bay amatay bo' supaya kapuwasanna paldusahan manusiya' kamemon. Saguwā' in kallumna buwattina'an ma okoman Tuhan na.

¹¹ Ya du ka'am, subay bistahunbi baranbi sali' hantang a'a amatay, ang'bba na min katagihanna magdusa. Allum na kam bang harap ni Tuhan, ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi. ¹² Angka kam subay mbal kapagagihan e' dusa indaginis, bo' mbal beyabi napsubi. ¹³ Paggatunbi baya' ginhawa-baranbi bo' kam mbal tabowa angahinang kala'atan. Pamalilla'unbi baranbi ni Tuhan, sabab a'a kam bay pinakallum e'na pabing min kamatay. In ginhawa-baranbi ilu subay pamasuku'bi ni iya paglagina ma kahinangan abontol. ¹⁴ Da'a kam magpasagad pinagagihan e' dusabi, sabab puwas na kam min kal'ngnganan sara'. Ma gongoman Tuhan na kam, kaniya'an ka'ase'na maka kalasana.

Magpa'ata Kitam ma Tuhan

¹⁵ Na, ai lagi'? Angandusa bahā' kitam ma sabab apinda min kal'ngnganan sara' ni ase' maka lasa Tuhan? Tantu mbal. ¹⁶ Kata'uanbi du, bang kam saupama magpatiata ni a'a dakayu', pinagbaya'an kam e'na sabab atana kam. Ati bang dusa ya pa'atahanbi, kamatay ya

kamattihanna. Bang kabaya'an Tuhan ya pa'atahanbi, na, kabontolan atay ya kamattihanna. ¹⁷ Angkan aheya pagsukulan ni Tuhan! Tagna', bay kam tabanyaga' e' dusa, sagō' makakale pa'in kam ma pamandū' ya pangandolanbi na, magtūy beya'bi magatay-pote'. ¹⁸ Jari pinaluhaya na kam min dusa bay pamanyaga'an ka'am tagna', ati banyaga' Tuhan na kam maghinang kabontolan.

¹⁹ Amaralil aku pasal banyaga' maka nakura' bo' supaya tahatibi, sabab kulang lagi' akkalbi. Ma waktu tagna' inān bay kam magparūl binanyaga' e' dusabi, ya po'on kam maghinang kasabulan maka kala'atan duhun manduhun. Saguwā' buwattina'an Tuhan ya pagbanyaga'anbi, angkan kam maghinang ai-ai abontol ya makasussi pangatayanbi. ²⁰ Sat'ggol kam sapantun banyaga' abowa-bowa e' ba'anān dusabi, mbal kam pasoho' maghinang kabontolan. ²¹ Makaiya'-iya' ya bay kahinanganbi tagna', bang isab tapikilbi ma buwattina'an. Ai bay paluntunganna? Tantu halam, sabab kamatay ya kamattihanna. ²² Sagō' ma buwattina'an tapuwas na kam e' Tuhan min dusa, ati banyaga'na na kam. Ya paluntunganbi atay asussi tudju ni iya, maka kallum kakkal ya kamattihanna. ²³ Tagna', bay kitam tabanyaga' e' dusa ati kamatay ya tungbasna, saguwā' kallum kakkal ya pangahilas Tuhan ma kitam bang si Isa Al-Masi Panghū'tam ya pameya'antam.

7

Apuwas na Kitam min Sara'

¹ Saga danakanku magpangandol ma si Isa, tantu kam makahati ma song pah'lingku itu sabab biyaksa du kam ma bowahan sara'. Kapagbaya'an kita e' sara'-manara' t'ggolta allum, sagō' puwas kita min sara' bang amatay na. ² Saupama d'nda taga-h'lla, wajib iya magpūn maka h'llana t'ggolna allum. Saguwā' bang h'llana amatay na, apuwas na iya min hatulan sara' pasal a'a maglakibini. ³ Bang d'nda inān ganta' parakayu' ni l'lla saddi hinabu masi allum paghola'na tagna', makalanggal iya sara' sabab angaliyu-lakad. Saguwā' bang amatay h'llana ati magpūn iya maka l'lla saddi, mbal kaōnan pangaliyu-lakad sabab apuwas na iya min bowahan sara' he'.

⁴ Buwattē' isab ma ka'am, saga dauranakanku. Apuwas na kam min sara' tasulat si Musa. Sali' kam hantang a'a magpatayan sabab dambeya'an na kam maka Al-Masi ma kamatayna. Bay iya pinakallum pabīng, manjari suku'na na kam bo' supaya kam maghinang ahāp ma Tuhan sadja. ⁵ Ma waktu tagna', in ginhawa-baranta itu bay kapagbaya'an e' kajarihanta tagna'. Karuhunan gom pa'in napsuta pagka subay anagga' ma sara', jari kamatay ya kamattihanna. ⁶ Sagō' buwattina'an alimaya na kita min kal'ngnganan sara' sabab hantang kita bay amatay, ati ang'bba na min dusa ya bay magbaya'an kita ma waktu tagna'. Ma buwattitu saddi na pameya'ta ma Tuhan. Ngga'i ka kal'ngnganan sara' ya beya'ta saguwā' kal'ngnganan baha'u, ya min Rū Tuhan.

Sara' maka Dusa

⁷ Manjari ai pamilkita pasal sara' itu? Dusahan bahā'? Tantu mbal. Atampal du, ya angkan kata'uwanku dusa maka kamattihanna, ma sabab aniya' sara' amata'u aku. Bay aku a'awam pasal napsu itu, manda' aniya' panoho'an sara' amata'u aku, ya yuk-i, "Wajib kam da'a anganapsuhan alta' pagkahibi." ⁸ Sagō' makata'u pa'in aku min sara' in napsu itu dusahan asal, luhūy pasōng saga dusa ma deyom ginhawa-baranku maka pak'nnop napsuku indaginīs. Hatina, sat'ggol bay halam aniya' sara' mbal

kinata'uwana in kitam dusahan. ⁹ Ahâp asal palasahanku ma waktu tagna' pagka dalam aniya' tata'uku pasal sara', ati pangannalku in aku a'a ahâp. Sagô' pagta'uku pa'in pasal sara' Tuhan itu, magtûy kata'uwanku aheya kasalla'anku, maka patut aku pinat'nna'an hukuman ni kamatay. ¹⁰ Jari minnê' aheya kasusahanku. Sara' itu bay panganiyat Tuhan ma binangsa manusiya' supaya sigâm binowa ni kallum, saguwâ' ma kasulayanku, in sara' itu hal amowa aku ni kamatay sabab dusahan aku. ¹¹ Sali' aku nirupang e' dusaku sabab pangannalku in panoho'an sara' ta'anggapku du, sagô' mbal. Jari pinat'nna'an aku hukuman ni kamatay sabab min sara' itu.

¹² Ahâp asal sara' si Musa sabab min Tuhan du. Abontol maka ahâp panoho'anna kamemon. ¹³ Jari taluwa' bahâ' bang yukta in sara' ahâp ya amowa aku ni kamatay? Tantu mbal. In sara' ahâp itu hal pamabukisan dusaku bo' takilâku to'ongan. Dusaku ya amowa aku ni kamatay. Talhakit to'ongan in dusa itu mamarahi ala'at, ma sabab sara'.

Aniya' Pagsagga'an ma Ginhawa-baranta

¹⁴ Kata'uwantam in sara' itu deyo' bay min Rû Tuhan. Saguwâ' aku itu manusiya' sadja, tabanyaga' na pa'in e' dusaku. ¹⁵ Mbal to'ongan tahatiku kaul-pi'liku itu, sabab bang aku bilahi angahinang ahâp, sali' aniya' ma ginhawaku makabimbang. Ya balikna, bang aniya' mbal kabaya'anku nihinang, ya he' tahinangku. ¹⁶ Jari bang aku ganta' ab'nsi ma hinang ala'at ya asal hinangku, angaho' du aku in sara' Tuhan ahâp du. ¹⁷ Ngga'i ka itikadku to'ongan ya angahinang kala'atan ya kab'nsihanku he', tu'ud aku abowa-bowa e' dusa ya pat'nna' ma deyom kajarihanku. ¹⁸ Kata'uwanku du, dalam aniya' ahâp ma deyom baranku, hatina ma kajarihanku itu, sabab minsan kabaya'anku angahinang ahâp, mbal ta'anggapku. ¹⁹ Mbal tahinangku kahâpan ya angutku, sagô' ya na pa'in hinangku kala'atan mbal kabaya'anku. ²⁰ Jari bang aku ganta' angahinang ai-ai ya mbal makasulut atayku, hatina ngga'i ka di baranku ya angahinang inân, tu'ud aku tabowa-bowa e' dusa ya ma deyom kajarihanku itu.

²¹ Buwattitu ya kal'ngngananna bang aku ganta' bilahi maghinang ahâp, maumu aku tabowa-bowa maghinang ala'at. ²² Ma itikadku sadja landu' aku kasulutan ma sara' Tuhan, ²³ saguwâ' pag'nda'ku pa'in ni deyom ginhawa-baranku, saddi isab kal'ngngananna. Sabab aniya' na pa'in la'at ma deyom kajarihanku magsagga' maka sara' Tuhan ya makasulutan aku. Minnê' aku binaryaga', pinagagihan na pa'in e' dusa ya amowa na pa'in ma deyom ginhawa-baranku. ²⁴ Allâ! Mbal manjari susaku! Sai bahâ' anabang aku supaya aku makapuwasa min kajarihan ala'at itu, sabab itiya' aku binowa ni kamatay? ²⁵ Magsukul ni Tuhan, itiya' anabang si Isa Al-Masi Panghû'tam!

Na ya du ilu kasusahanku: makaisbat aku sara' Tuhan ma deyom pikilanku, sagô' abowa-bowa aku magdusa pagga kapagbaya'an kajarihanku e' dusa.

8

Kabaya'an Rû Sussi ya Panunurantam

¹ Malaingan buwattina'an, pagka kitam sôd si Isa Al-Masi na, mbal na kapat'nna'an hukuman Tuhan. ² Apuwas na kitam min kal'ngnganan dusa maka min kamatay ya kamattihanna, sabab ameya' na kitam ma kal'ngnganan Rû Tuhan. Tabowa kitam ni kallum pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'antam. ³ Dalam aniya' ga'osan sara' pamapuwasa kitam min

pagbaya'an dusa, sabab manusiya' sadja kitam mbal makabogbogan sara'. Sagō' Tuhan ya makaga'os. Pinapi'itu e'na Anakna lissi pamapuwas ba'anan dusatam. Daisi iya maka kitam, ati iya ya katōngan dusa ganti' min kitam. ⁴ Buwattē' hinang Tuhan supaya tatuman kamemon ya tasulat ma panoho'an-sara' sabu pa'in kitam ang'bbā min napsutam bo' ameya' ma kabaya'an Rū Sussi.

⁵ Sai-sai angandūl ma napsu baranna kapagbaya'an du e' napsu. Sai-sai ameya' ma kabaya'an Rū Sussi, kapagbaya'an du e' Rū Sussi. ⁶ Bang a'a abowa-bowa pikilanna e' napsu baranna, kamatay ya kamattihanna, sagō' bang kapagbaya'an pikilanna e' Rū Sussi, kallum kakkal ya kamattihanna maka kasannangan deyom atay. ⁷ Manjari bang a'a abowa-bowa e' napsuna, sagga'na Tuhan pagga mbal magmaluluy ma panoho'anna. Maka minsan iya bilahi ameya', mbal to'ongan ta'anggapna. ⁸ Bang a'a abowa-bowa e' napsuna, mbal tasulutna Tuhan.

⁹ Malaingan ka'am ilu mbal na abowa-bowa e' napsu buwat bay kajarihanbi tagna', saguwā' Rū Tuhan ya pameya'anbi na ma ai-ai kabaya'anna, pagka ilu na iya pat'nna' ma deyom ataybi. Sai-sai dalam kaniya'an Rū Tuhan e' Al-Masi, ngga'i ka iya suku' Al-Masi. ¹⁰ Magkamatay baranbi sabab dusa, sagō' minsan na, kabuwanan du kam kallum taptap min Rū Sussi bang ilu Al-Masi ma deyom ataybi, sabab tabista kam abontol e' Tuhan. ¹¹ Bang pat'nna' ma ka'am Rū Tuhan, tantu kam pinakallum e' Tuhan buwat bay pamakallumna Al-Masi min kamatayna.

¹² Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakanku, aniya' subay pagmatayantam saddi min kajarihan maka kanapsuhantam tagna'. ¹³ Sabab bang kitam ganta' abowa-bowa na pa'in, e' kajarihantam dusahan, kamatay ya kamattihanna. Saguwā' bang paglagitam tabang min Rū Tuhan bo' bbahantam hinangtam ala'at, taptap du kallumtam. ¹⁴ Panganak Tuhan sasuku minaliman e' Rū Tuhan. ¹⁵ Sabab ngga'i ka umagad makatāw-tāw ya tasambuttam, sagō' Rū Sussi ya angahinang kitam panganak Tuhan. Kawasa min iya isab, ya angkan kitam makatawakkal angōn "Mma'" ma Tuhan. ¹⁶ Aniya' saksi' ma deyom palnyawahantam bay min Rū Sussi, angkan kitam makatantu in kitam tantu anak Tuhan. ¹⁷ Na, pagka kitam panganak Tuhan sab'nnal-b'nnal, pinahampitan kitam pusaka' ma llaw damuli. Magdakayu' kitam maka Al-Masi pinasambutan pusaka' itu, sabab bang kitam palamud ma kabinasahanna ma buwattina'an, palamud isab kitam ma kasahaya'anna bang ta'abut waktuna.

Kasahaya'an ma Sinosōng

¹⁸ Bang ma aku, mbal angatu kasigpitan ya kalabayantam buwattina'an ma kasahaya'an ya pinabukisan kitam ma sinosōng. ¹⁹ Angagad ai-ai pinapanjari kamemon ma waktu kapamabukis e' Tuhan saga panganakna. ²⁰ Sabab kamemon bay pinapanjari e' Tuhan kalungayan pūsna, ngga'i ka min kabaya'an ai-ai pinapanjari itu, saguwā' min kahandak Tuhan. Sabab aniya' niholat, ²¹ hatina ma sinosōng in bay pinapanjari kamemon pinalimaya du min kasigpitan ya kalabayanna ma buwattina'an, pagka magka'ndang du maka magkamatay du kamemon. Saguwā' ma sinosōng magdakayu' du bay pinapanjari kamemon itu maka panganak Tuhan, bang sigām pinabangsa sampay pinalimaya na min kasigpitan kamatay.

²² Kata-uwanta, in kamemon pinapanjari itu magsalinggā asal sampay ni kabuwattina'an, buwat hantang d'nda kap'ddi'an bang song anganak. ²³ Maka ngga'i ka hal ina'an-i, sampay kitam ya kabuwanan Rū Sussi e' Tuhan pangawalna, magsalinggā du isab sat'ggoltam angalagaran waktu

pamabaha'u barantam. Bang ta'abut waktu ina'an pinatampal in kitam panganak Tuhan. ²⁴ Ya na he' holatantam pagka lappasan na kitam min hukuman dusa. Dalam gi' mattan, angkaan niōnan "holat". Mbal kaōnan holat bang magmattan na. ²⁵ Saguwā' aniya' holatantam tantu minsan mbal gi' magmattan, ya angkaan kitam mbal sinumu angagad.

²⁶ Pagapi' du Rū Sussi anabangan kitam bang mbal makakole'. Maumu kitam mbal ata'u bang buwattingga subay pangamu'-ngamu'tam ni Tuhan, sagō' Rū Sussi ya anibahat ma sababtam, bo' arapun mbal tapagsuli-suli sibahatna. ²⁷ Tatanding deyom pamikiltam e' Tuhan maka kasakupanna isab bang ai kinannal e' Rū Sussi, sabab palamud Rū Sussi itu angamu'an kitam suku' Tuhan kahāpan, ma buwat kahandak Tuhan.

²⁸ Ya ko' itu kata'uwantam: nihinangan kitam kahāpan e' Tuhan ma deyom pakaradja'an indaginis ahāp-ala'at, pagka kitam alasa ma iya. Jari minsan buwattingga pakaradja'an ya kalabayantam, ahāp sadja kaluwasanna. ²⁹ Bay kitam tapene' e' Tuhan min awal lagi', ginanta' kitam subay anunud ma Anakna supaya iya pagsiyakahan ma dauranakanna manusiya' kamemon. ³⁰ Sasuku bay ginanta' e' Tuhan anunud ma Anakna, pinene' isab e'na, maka sasuku ya pinene' binista e'na abontol. Sasuku isab abontol ma bistahanna binahagi'an du min deyom sahayana.

Pasal Lasa Tuhan Mbal Kaliyuhan

³¹ Na, bang pikiltam bay pah'lingku-i, sali' dalam aniya' sugpatna. Sabab bang Tuhan ya amoghogan kitam, mbal kitam takole' e' sai-na.

³² Dalam bay ka'lloganna Anakna lissi, sagō' sinōngan e'na pinapatay ma pasalatan kamemon. Bang buwatte' kalasa Tuhan anukbalan Anakna, tantu kitam binuwanan e'na ai-ai makahāp, luwas min kahilasanna.

³³ Dalam aniya' makatuna'an kitam ya pinene' e' Tuhan, sabab Tuhan ya amabontol itikadtam. ³⁴ Angkanna dalam aniya' amat'nna'an kitam kasā'an pinehē' ni deyom nalka'. Bay amatay si Isa Al-Masi ma sabab dusatam, ati pinakallum pabing e' Tuhan. Pinabangsa na iya ma buwatititu, pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan, ati ina'an na iya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan, angamu'an kitam tabang.

³⁵ Manjari sai bahā' amapagbutas kitam maka lasa Al-Masi? Tantu dalam aniya'. Minsan ai kalabayantam, ai-na kasusahan, ai-na ka katiksa'an, aina ka pagpuhinga' a'a, kasigpitan ka atawa kamiskinan, minsan ma deyom kapiligduhan, minsan kita pinapatay, tantu mbal apinda lasa Al-Masi ma kitam. ³⁶ Saga kabinasahan inān tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Kasiya-siyahan kami sakahaba' llaw,

hal angagad pinapatay ma sabab ka'a ya pameya'an.

Sali' kami hantang hayop bili-bili ma pamista saga a'a,

hal binowa sinumbali'."

³⁷ Saguwā' mbal tapamagaytam saga pakaradja'an itu. Anganda'ug du kitam to'ongan ma sabab Al-Masi, ya alasa asal ma kitam. ³⁸ Makatantu du aku, dalam aniya' makaga'os amapagbutas kitam maka lasa Al-Masi, minsan ma kallumta maka ma kamatayta. Minsan bangsa mala'ikat atawa bangsa mananasat, minsan ai kalabayantam ma masa itu maka ma masa sinōng, tantu kitam kinalasahan na pa'in. ³⁹ Minsan ma diyata' maka minsan ma deyo', dalam aniya' min bay pinapanjari kamemon makaga'os amapagbutas kitam maka lasa Tuhan, ya bay pina'nda'an ni kitam e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

9

Saga A'a Tapene' e' Tuhan

1 B'nnal ya pah'lingku itu ma ka'am: mbal aku magputing sabab suku' Al-Masi aku. Anubali aku sab'nnal-b'nnal min atay pote', sabab kapagbaya'an aku e' Rū Sussi. 2-3 Makalandu' heya dukkaku. Kasangdanan sukkalku ma pasal pagkahiku bangsa Yahudi. Bang bay makajari, lilla' aku taluwa' mulka' Tuhan sampay pinaokat min Al-Masi, bang pa'in sigām angandol ma iya. 4 Panubu' si Isra'il asal sigām, bangsa suku' Tuhan. Bay sigām nihinang panganakna, maka pina'nda'an sahayana ma deyoman sigām. Aniya' kapagsulutan sigām maka Tuhan, maka kabuwanan sigām sara'na. Ma sigām ya hatulan pagta'at b'nnal maka panganjanji' Tuhan. 5 Tubu' asal sigām min saga pangkat Yahudi babantugun. Minnē' du isab Al-Masi bang harap ni pangkat manusiya'. Tuhan ya magbaya' ma kamemon, patut sinanglitan salama-lama. Amin.

6 Mbal isab yukku in janji' Tuhan ma bangsa Isra'il dalam aniya' pūsna. Sagō' ya yukku, aniya' tubu' si Isra'il kasehe' mbal manjari niōnan bangsa suku' Tuhan. 7 Aniya' isab tubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak Tuhan. Ya tubu' si Ibrahim sab'nnal-b'nnal subay binista ma buwat bay pangallam Tuhan ma iya, ya yuk-i, "Ya panubu'nu to'ongan subay min anaknu dangan ilu, min si Isa'ak." 8 Bang pina'amu, aniya' panubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak Tuhan. 9 Buwattitu bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Bang ta'abut waktuna, pabalik du aku pi'ilu ati maka'anak l'lla h'ndanu si Sara."

10 Ngga'i ka hal si Ibrahim ya pagsambatku. Pikilunbi isab duwangan anak si Ripka. Da'mma' sigām, si Isa'ak ya pag'mma'an bangsa Yahudi. 11-12 Jari ma dalam gi' palahil onde' inān, amissala Tuhan ni si Ripka, yukna, "Ya k'mbal siyaka ilu pinagagihan du e' siyali." Minnē' kinata'uwān in kapamene' Tuhan min baya'na asal, ngga'i ka min kahinangan manusiya' ahāp-ala'at. Sabab k'mbal inān dalam gi' bay makahinang ai-ai ahāp ka atawa ala'at, sabab masi ma deyom kandang. Manjari bang Tuhan ya amene', subay min palniyatanna. 13 Buwat du bay tasulat ma deyom Kitab pasal k'mbal itu, ya yuk-i, "Si Yakub kalasahanku, si Esaw ya kab'nsihanku."

14 Jari ai na pamikilta pasal kissa ina'an? Sawayta bahā' Tuhan in pamene'na mbal abontol? Tantu mbal, 15 sabab Tuhan ya magkahandak, buwat yukna ma si Musa, "Ma'ase' aku ma sai-sai kabaya'anku, alasa aku ma sai-sai kabaya'anku."

16 Na minnē' tahatita, ngga'i ka min kabaya'anta manusiya' atawa min hulas-sangsā'ta maghinang ahāp ya angkan kita kina'ase'an e' Tuhan, sagō' min baya'na du. 17 Aniya' isab bay tasulat ma deyom Kitab pasal pamiissala Tuhan ni sultan ma lahat Misil ma masa awal e'. Yuk-i, "Aniya' kagunahanku ma ka'a, ya angkan ka g'llalku magsultan. Bay paluwasku kawasaku panganda'ug ka'a, bo' supaya abantug ōnku ma kaluha'an dunya." 18 Jari itu manyatakan du, ma'ase' Tuhan ma sasuku kabaya'anna. Maka sasuku kabaya'anna subay atuwas kōkna, patuwasna du.

Paminasa Tuhan maka Ka'ase'na

19 Kalu aniya' dakayu' min ka'am anganjawab, yuk-i, "Bang buwattē', bang hati' min kabaya'an Tuhan ya angkan a'a anuwas, angay iya subay sinoway e' Tuhan? Sabab dalam aniya' makasagga' kabaya'an Tuhan."

20 Atawakkal pahāp ka anganjawab buwattilu! Manusiya' du ka, ati

samlangnu Tuhan! Bang saupama kibut, aniya' bahā' anamlang a'a bay angahinang iya, yukna, "Angay aku hinangnu buwattitu?" ²¹ Kata'uwanta, ya a'a angahinang kibut itu taga-kapatut du ma tana' inān angahinang ai-ai kabaya'anna. Dagainis du tana', sagō' dabahagi'na nihinang kibut pangisihan llaw'llaw, maka dabahagi'na isab nihinang pagguna ahalga'.

²² Buwattē' du isab ma Tuhan, taga-kapatut iya maghinang ai-ai kabaya'anna. Bilahi iya amatuwa' ka'astolna ma manusiya' baldusa bo' ta'nda' kaheya kawasana, daipara ni'imanan e'na saga a'a ka'astolanna minsan sigām patut pinataluwa'an mulka'. ²³ Angkan saga manusiya' itu ni'imanan e' Tuhan sabab kabaya'anna subay tata'u e' a'a kamemon pasal kahāpna ma saga a'a ka'ase'anna, ya sakapna supaya pinabangsa ma sinosōng. ²⁴ Kitam ko' inān, a'a pinene' e' Tuhan min bangsa Yahudi, sampay isab min saga bangsa kamemon. ²⁵ Buwattitu pamissala Tuhan bay tasulat e' nabi Hoseya, yuk-i,

"Saga a'a ngga'i ka bay a'aku tagna',
ōnanku a'a suku'ku buwattina'an.
Ya bangsa dalam bay kalasahanku,
ōnanku na bangsa kalasahanku."

²⁶ Maka itu gi':

"Mahē' ma lahat bay pamah'linganku sigām
in sigām ngga'i ka suku'ku,
mahē' du isab sigām ōnanku panganak Tuhan,
ya Tuhan kakkal salama-lama."

²⁷ Buwattitu isab ya tasulat e' nabi Isaya ma pasal bangsa Isra'il, yuk-i,
"In bangsa Isra'il itu, minsan heka sigām
sali' solagan gusung ma bihing tampe,
akulang sigām makapuwat min mulka' Tuhan.

²⁸ Sabab pinuspunan e' Tuhan hukumanna ni dunya,
mbal katanguhan."

²⁹ Buwat bay pangallam si Isaya isab ma masa awal, ya yuk-i,
"Bang kitam dalam bay kinapinan tubu'
e' Tuhan Sangat Kawasa,
bay du kitam alaglag kamemon,
buwat a'a min kauman Sodom maka kauman Gomora."

Pasal Al-Masi Sinulak e' Bangsa Isra'il

³⁰ Manjari ai yukta pasal bay sambatanku baha'u si'? Ya itu: saga a'a ngga'i ka Yahudi, ya dalam bay angangut ma kabontolan atay, angandol na ma Al-Masi jari abontol na sigām ma pang'nda' Tuhan. ³¹ Saguwā' saga bangsa Isra'il, ya bay amanuyu'an sara' si Musa pangā'an sigām kabontolan atay, dalam tabista abontol e' Tuhan. ³² Angay bahā'? Sabab hinang baran sigām ya pasangdolan sigām, ngga'i ka pangandol ni Tuhan. Sapantun sigām a'a makarugtul ni "batu parugtulan", ³³ buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Aniya' batu bay pat'nna'ku ma da'ira Siyun,
batu parugtulan a'a, batu pamah'bba'an.
Saguwā' sasuku angandol ma iya,
dalam to'ongan aniya' kapagsusunanna."

10

¹ Saga dauranakanku bebeya'an si Isa, ya pagmatayanku to'ongan pagkahiku bangsa Yahudi, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni deyom sulga'. Ya ko' ina'an pangamu'-ngamu'ku ni Tuhan. ² Makasaksi'

aku ma pasal katuyu' sigām ma Tuhan, sagō' halam tahati e' sigām bang ai kataluwa'anna. ³ Halam tahati sigām bang buwattingga e' Tuhan angampun dusa, maka e'na amuwan kabontolan ma manusiya'. Angusul sigām ma agama sigām, ati mbal anambut kabontolan ya pamat'anna' Tuhan ma sigām. ⁴ Ya sara' bay tasulat e' si Musa taga-katumanan na pagka makapi'itu na Al-Masi, manjari sai-sai angandol ma iya niōnan abontol e' Tuhan.

A'a Kamemon Makajari Lappasan

⁵ Aniya' isab tasulat e' si Musa pasalan a'a amogbogan sara' supaya binista abontol e' Tuhan. Yuk sulat e', "Sai-sai anghinang panoho'an sara' itu, aniya' kallumna kakkal." ⁶ Aniya' sulat dakayu' pasal kabontolan atay ya pinaniya'an sasuku angandol, yuk-i, "Da'a kam atilaw-tilaw ma deyom ataybi bang sai patukad pariyata' ni sulga'." (Hatina sai amareyo' Al-Masi minnē'.) ⁷ "Da'a isab kam atilaw bang sai pareyo' ni deyom ahirat." (Hatina sai amowa Al-Masi pariyata' min lahat kamatayan.) ⁸ Kirakirahunbi ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, "Ilu na lapal Tuhan ma ka'am. Ilu ma deyom bowa'bi. Ilu isab ma deyom ataybi." Hatina ilu na ma ka'am lapal bay nasihat kami pasal pangandol ma si Isa Al-Masi.

⁹ Bang kam magpasab'nnal in si Isa Panghū'bi maka magkahagad to'ongan min deyom ataybi in iya bay pinakallum min kamatay e' Tuhan, tantu kam lappasan bo' pasōd ni deyom sulga'. ¹⁰ Sabab min pagkahagadtam ma si Isa ya angkan kitam binista abontol e' Tuhan, ati bang kitam anghaka sab'nnal ni a'a kasehe'an pasal pagkahagadtam, minnē' kitam lappasan. ¹¹ Yuk sulat Kitab isab, "Sai-sai magkahagad ma iya halam aniya' pagsusunanna sapupud-daya." ¹² Talapay manusiya' kamemon pinagbissala ma ayat Kitab itu, sabab mbal magbidda' Yahudi maka ngga'i ka Yahudi. Dakayu' du Tuhan ya pameya'an e' sigām kamemon, maka aheya kahāpan pamuwanna ma sasuku parahing ni iya. ¹³ Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sai-sai parahing ni Panghū', tantu lappasan."

¹⁴ Buwattingga e' sigām parahing ni Panghū' bang halam gi' makapam'nnal ma iya? Maka buwattingga e' sigām am'nnal bang halam gi' bay makakale lapal ahāp? Buwattingga isab e' sigām akale lapal ahāp bang halam aniya' magnasihatan sigām? ¹⁵ Maka buwattingga isab e' a'a magnasihat bang halam aniya' bay anoho' iya magnasihat? Sagō' aniya' bay sinoho', buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Kahāp du pa'in bang aniya' amowahan kita lapal ahāp!" ¹⁶ Saguwā' ngga'i ka a'a kamemon bay akale lapal ahāp itu, buwat na bay pamūng si Isaya inān, ya yuk-i, "O Tuhan, kulang du a'a magkahagad ma panglapal kami." ¹⁷ Manjari lapal pasal Al-Masi subay pinagnasihat dahū bo' yampa takale e' a'a, ati minnē' aniya' pagkahagad sigām.

¹⁸ Amikilan aku pasal bangsa Isra'il. Kalu baha' halam takale sigām lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi? Sagō' tantu takale sabab atanyag lapal itu, buwat tasulat ma deyom Kitab, yukna,

"Patanyag pamandu' sigām ni kamemon bangsa,
pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam."

¹⁹ Amikilan lagi' aku, kalu halam tahati e' bangsa Isra'il pasal lapal itu. Sagō' tahati du. Si Musa ya makarahū anambung, yukna,
"Pagalakta kam ni bangsa kasehe',
ya yukbi halam aniya' gunana.
Pap'ddi'ku ataybi tudju ni bangsa dakayu',
ya pangannalbi mbal makata'uan aku."

²⁰ Atampal du pangallam Tuhan ya tasulat e' si Isaya, yuk-i, "Tabäk aku e' saga a'a bay dalam amiha aku.

Panyata' aku ni saga a'a dalam bay atilaw ma pasalanku."

²¹ Saguwä' buwattitu ya pamissala Tuhan ma pasal bangsa Isra'il, yukna, "Kahaba' llaw bilahi aku anaima' saga a'a anagga' aku, ya anagga' na pa'in ma kabaya'anku."

11

*Ka'ase' Tuhan ma Bangsa Isra'il**

¹ Manjari angannal-ngannal lagi' aku: "Tinimanan bahä' e' Tuhan bangsa dakayu'-kayu' ya palsuku'anna?" Tantu mbal. Bangsaaku ko' inän sabab bangsa Isra'il aku, tubu' si Ibrahim, min panubu' si Benjamin.

² Dalam katimanan e' Tuhan bangsa ya bay tapene'na sangay min awal tagna'. Kata'uanbi ya tasulat ma deyom Kitab, waktu kapanutul si Elija ni Tuhan pasal bangsa Isra'il. Yuk si Elija e', ³ "O Tuhan, pinapatay e' sigäm saga nabi sosoho'annu. Nilubu e' sigäm pagkukulbanan kami ni ka'a. Hal aku la'a takapin min ba'an'an nabi, ati piniha aku e' sigäm bo' pinapatay."

⁴ Entomunbi bay panambung Tuhan ma panutul si Elija e', yuk-i, "Aniya' gi' pitu' ngibu a'a bay kapinanku, a'a dalam bay makasumba ni ta'u-ta'u Ba'al." ⁵ Damikiyanna ma buwattina'an, aniya' gi' takapin bangsa Isra'il dalam pataikut min Tuhan, a'a isab tapene'na min lasana maka min ka'ase'na ma sigäm. ⁶ Bang kasi-lasa Tuhan ya sababanna angkan iya amene' a'a, tantu ngga'i ka kahinangan manusiya' ya makasabab. Sagö' bang Tuhan bay amene' a'a ma saukat na ahäp hinangna, sali' dalam aniya' püs ma ase' maka lasa Tuhan e'.

⁷ Jari ai lagi'? Dalam tabäk e' bangsa Isra'il ya pagmatayan sigäm. Luwal a'a pinene' e' Tuhan ya makabäk. Bay pinatuwas kök saga a'a kasehe'an,

⁸ buwat tasulat ma kitab, ya yuk-i,

"Pinabongog e' Tuhan pamikil sigäm, ya po'on mbal makahati.

Aniya' mata sigäm sagö' mbal maka'nda',

Aniya' tainga sigäm sagö' mbal makakale."

⁹ Aniya' isab bay pamissala si Da'ud, yukna,

"Bang pa'in sigäm nijallat e' paglami sigäm,

Bang pa'in sigäm palukbu' sampay ah'bba',

panungbas kala'atan sigäm.

¹⁰ Bang pa'in palendom pang'nda' sigäm bo' mbal maka'nda',

bang pa'in parukug bukut sigäm sampay ni kasaumulan."

¹¹ Amikilan lagi' aku pasal bangsa Isra'il itu. Ya kah'bba' sigäm inän, anatas bahä' sampay ni kasaumulan? Tantu mbal. Sabab buwattitu ya pinagmohotan e' Tuhan: saga bangsa ngga'i ka Isra'il pas'lle' na lappasan min hukuman dusa ma sabab karusahan bangsa Isra'il. Minnä' isab in bangsa Isra'il tabowa angihid pagka tinaikutan. ¹² Kira-kirahunbi, bang kaniya'an kahäpan saga a'a ngga'i ka Isra'il ma sabab karusahan bangsa Isra'il, maka ma sabab kapanaikut Tuhan ma sigäm, luhüy paheya kahäpan ma palbangsa-bangsahan kamemon bang jukup na saga a'a Isra'il magpangahagad.

Pasal A'a Ngga'i ka Yahudi

¹³ Aniya' pamissalaku ma ka'am ya ngga'i ka Yahudi. Kawakilan aku e' Tuhan magnasihhat ma buwat ka'am. Paheyaku isab pagnasihhatku

* ¹¹: Bangsa Isra'il: sali' du maka bangsa Yahudi. Kaönan sigäm bangsa Isra'il ma sabab pangkat sigäm si Isra'il, kaönan sigäm Yahudi ma sabab pangkat sigäm si Yahudi.

itu ma atay, ¹⁴ bang pa'in pinaihid pagkahiku Yahudi bo' supaya aniya' sigām lappasan min mulka'. ¹⁵ Sabab bang maghāp na Tuhan maka saga palbanga-bangsahan ma sabab kataikut Tuhan ma bangsa Isra'il, ai kaluwassanna bang sigām tinaima' e' Tuhan pabīng? Lumandu'an ahāp. Sali' sigām a'a pinakallum pabīng min kamatay. ¹⁶ Buwat tinapay bang ma pangaddat Yahudi. Niakup dangkuri' min addunan bay panukbal ni Tuhan, paltanda'an in tinapay inān kamemon palsuku'an Tuhan du. Atawa po'on kayu, panukbal gamutna ni Tuhan, jari palsuku'anna katibu'ukan kayu inān sampay ni sangana.

Kayu Jaitun Ni'ipāt maka Kayu Jaitun Talun†

¹⁷ Na, magparalilan aku: bang aniya' sanga sinagpe' min po'on kayu ni'ipāt, bo' aniya' sanga kayu talun pinabatuk ni bay panagpe'an sanga tagna', jari kabahagi'an kajatuhan min kayu ni'ipāt saga magdalos na maka gamutna. ¹⁸ Sagō' da'a pagabbu-abbuhinbi, sabab ka'am ilu hal sanga, maka ngga'i ka sanga ya amuwan kallum ma gamut. Gamut ya amuwan kallum ma sanga.

¹⁹ Kalu yukbi, "B'nنال ko' ilu, saguwā' sinagpe' sigām e' Tuhan supaya kami kapabatukan." ²⁰ Aho', b'nنال. Sagō' ya po'on sigām bangsa Isra'il sinagpe' sabab agagga am'nنال ma Tuhan, ati ka'am ya pinabatuk ni po'on kayu ma sabab kapam'nنالbi. Sagō' da'a pagmalangkahianbi inān-i. Gom pa'in kam magmatāw, ya aniya' kam sinagpe' buwat bay sigām. ²¹ Sabab hatina, bang mbal allog Tuhan ma saga sanga porol, ya du ka'am mbal ka'lloganna.

²² Kira-kirahunbi ka'ase' Tuhan maka kab'ngngisna. Kab'ngngisanna saga a'a ya pataikut min iya, saguwā' ka'ase'anna kam bang pa'in pataptap ma kahāpna, mbal magla'an-la'an. Bang kam ganta' pataikut min pangandolbi, ya du ka'am sinagpe' du buwat ibarat sanga kayu.

²³ Ya balikna, pinabatuk bangsa Isra'il ni bay bai sigām, bang sigām ganta' pahali anulak Al-Masi. Sabab dalam aniya' ahunit ma Tuhan.

²⁴ Ya hantang hatulanna, bang ka'am bay niā' min kayu jaitun talun bo' pinabatuk ni kayu ni'ipāt, labi aluhay bang bangsa Isra'il pinabing ni kayu bay panagpe'an sigām tagna', sabab ya na po'onan sigām.

Lappasan Bangsa Isra'il Kamemon ma Sinōng

²⁵ Saga dauranakanku, aniya' bay pamata'u aku e' Tuhan ma pasal bangsa Isra'il itu. Bilahi aku amahatian ka'am supaya kam mbal amikil di-bi in ka'am ahāp min sigām. Buwatittu: in bangsa Isra'il itu bay agagga am'nنال ma si Isa Al-Masi, saguwā' mbal anatas kagagga sigām. Bang ajukup na kaheka'an a'a min bangsa saddi ameya' ma Tuhan, ameya' isab bangsa Isra'il. ²⁶ Manjari lappasan isab bangsa Isra'il kamemon, buwat bay sinulat ma deyum Kitab, ya yuk-i, "Pī'itu min lahat Siyun ya Manglalappas.

Pahalamna saga la'at bay tahinang e' panubu' si Yakub.

²⁷ Makapi'ilu pa'in aku, la'ananku dusa sigām kamemon, buwat bay asal tajanji'ku ma sigām."

²⁸ In bangsa Isra'il itu bay banta Tuhan sabab tasulak e' sigām lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, sagō' in kahāpan bay ma sigām tagna' papelleng na ni bangsa saddi. Saguwā' mbal du taptap kapanagga' sigām, sabab nientom e' Tuhan bay kapamene'na ma ka'mbo'-mbo'an sigām, angka sigām kinalasahan na pa'in. ²⁹ Sabab Tuhan, bang aniya' a'a bay pinene'

† **11:16** Bangsa Isra'il sapantun po'on kayu jaitun ni'ipāt bo' ahāp buwa'na, maka saga bangsa kasehe' sapantun po'on kayu hal atomo'an di-na ma talun.

e'na sampay lidjiki'anna, mbal to'ongan apinda niyatna. ³⁰ Ka'am ngga'i ka Yahudi ilu, bay kam anulang kabaya'an Tuhan ma waktu palabay inān, manda' kina'ase'an kam e'na buwattina'an ma sabab kapanulang bangsa Yahudi. ³¹ Ya du isab bangsa Yahudi, tasulang e' sigām kabaya'an Tuhan buwattina'an, sagō' kina'ase'an sigām e' Tuhan buwat ka'ase'na ma ka'am. ³² Min kahandak Tuhan angkan in kamemon bangsa manusiya' tahirang sali' sapantun pilisu mbal makalimaya min kapanulang sigām, bo' supaya in sigām kamemon pinat'kkahan ase'na.

Pananglit ma Tuhan

³³ Mbal tapula'-pula' kahāp Tuhan, ka'ase'na, pangita'una maka panahu'anna. Dalam aniya' min kitam makahati ma kagara'anna maka ma kahinanganna. ³⁴ Buwat yukna ma deyom Kitab, "Sai makata'u panahuan Tuhan?

Sai makapituwahan iya?

³⁵ Sai bay makabuwanan Tuhan ai-ai, atawa bay makapautang ma iya?"

³⁶ Min Tuhan asal ai-ai kamemon. Iya ya bay amaniya' kamemon maka iya isab sababanna angkan paniya' ba'anān ai-ai kamemon. Sanglitanta iya ni kasaumulan. Amin.

12

Hinang Makasulut Atay Tuhan

¹ Saga dauranakanku, landu' kitam kina'ase'an e' Tuhan, angkan buwat-titu junjungku ma ka'am: pamasuku'unbi baranbi ni Tuhan, panukbalunbi ni iya t'ggolbi allum. Ai-ai hinangbi subay ma iya sadja, maka subay makasulut atayna. Bang buwattē' ajatu du pa'in pagta'atbi ma Tuhan.

² Da'a panunurinbi kajarihan ya maumu panunuran ma ahil jaman itu, sagō' parūlunbi Tuhan amabaha'u deyom panahu'anbi bo' supaya pinindahan e'na addat-tabl'atbi kamemon. Bang buwattē' kasakupanbi du bang ai kahandak Tuhan, kahāpna maka kasampulna'anna, ati kata'uwanbi bang ai makasulut iya.

³ Bay aku kinahāpan e' Tuhan, binuwanan kapatut magnasihāt, angkan yukku ma ka'am kamemon, da'a kam maglaku-laku in ka'am alanga min bay pamat'nna' ka'am. Subay kam amikilan di-bi pahāp-hāp. Bistahunbi to'ongan bang ai bay pamatulun Tuhan ma ka'am kaniya-kaniya, sabab min pangandolbi. ⁴ Dalilunbi baran manusiya'. Baranta itu dakayu' du, bo' magginis pagdayawna. Magbidda' isab hinang pagdayaw dakayu' maka dakayu'. ⁵ Buwattē' isab ma kitam magpangandol ma si Isa. Minsan kitam aheka, sapantun kitam dakayu' baran atibu'uk pagka suku' kitam Al-Masi. Magsugpat kitam dangan maka dangan minsan magbidda' kahinangantam, buwat pagdayaw baran. ⁶ Kabuwanan kitam kapandayan ginisan ma sabab lasa Tuhan, saddi ma dangan maka ma dangan. Maka kapandayan itu subay ginuna pahāp-hāp, pinapagtongod maka pangandoltam. Bang a'a kabuwanan kapandayan magpaluwas bissala deyo' min Tuhan, subay paluwasna to'ongan. ⁷ Bang a'a kabuwanan kapandayan anabangan pagkahina, subay tabanganna to'ongan. Bang kapandayan magpandu', subay amandu' to'ongan. ⁸ Bang kapandayan amalasig atay kasehe', subay amalasig to'ongan. Bang a'a anulung ma sukkal kasehe', subay hilas panulungna. Bang a'a binuwanan kapatut magnakura', subay atukid e'na magpal'nggan ai-ai. Bang a'a binuwanan kapandayan angayura a'a kasigpitan, subay iya magkalasigan angayura.

⁹ Ya lasabi ma sehe'bi subay min deyum atay. Kab'nsihinbi ai-ai ala'at, balutinbi ai-ai ahāp. ¹⁰ Subay kam maglasa-liyasahi to'ongan sabab magdanakan kam ma deyoman si Isa Al-Masi. Magaddat-iyaddati kam min deyum atay. ¹¹ Subay kam mbal lisu'an sabab Panghū' Isa ya paghinanganbi. Subay kam atukid sadja ma ai-ai pamahinang ka'am. ¹² Subay kam magkakōgan ma pangaholatbi ma Tuhan. Bang kam taluwa' sukkal sandalinbi sadja, maka da'a kam pahali angamu'-ngamu' ni iya. ¹³ Buwaninbi pagkahibi suku' Tuhan bang kasigpitan, pa'iddahunbi isab sasuku pahapit ni luma'bi.

¹⁴ Bang aniya' angala'at ka'am, amu'inbi sigām kahāpan ni Tuhan. Da'a balosinbi sukna'. ¹⁵ Ameya' kam magkōg-koyag bang aniya' sehe'bi magkōg-koyag, ameya' kam magtangis bang aniya' sehe'bi ganta' magtangisan. ¹⁶ Magsulut-siyuluti kam dapagkahian. Da'a palangahunbi bowahanbi, maka da'a kam aiya' magbagay maka a'a areyo'. Da'a kam maglaku-laku in pangita'ubi alalom.

¹⁷ Bang aniya' angala'at ka'am, da'a pellenginbi la'at. Ai-ai binista abontol e' saga a'a kamemon, ya na he' subay tukirinbi. ¹⁸ Amanuyu' kam magsulut maka a'a kamemon. Bang aniya' pagsagga'an subay ngga'i ka ka'am ya amowa sagga'. ¹⁹ Saga bagay, da'a to'ongan kam amalos bang kam nila'at. Sagarinbi sigām binalos e' mulka' Tuhan. Entomunbi bay tasulat ma deyum Kitab, ya yuk-i, "Aku na amalos, aku na anungbas, yuk Panghū'." ²⁰ Ahāp bang beya'bi panoho'an itu, ya bay tasulat isab ma Kitab, yuk-i,

"Bang aniya' bantabi lingantu, pakanunbi.

Bang iya patay bohe', painumunbi,

sabab bang buwattē' lasabi ma iya, kalu iya sinōd susun."

²¹ Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi. Hāpunbi a'a angala'at inān bo' tara'ug la'atna sabab min kahāpbi.

13

Subay Beya'ta Ang'ntan Pagparinta

¹ In kitam manusiya' kamemon subay ameya' ma saga a'a magparinta ma paglahattam sabab halam aniya' kabuwanan kapatut magparinta bang ngga'i ka min kahandak Tuhan. ² Sasuku anagga' ma a'a magparinta, sali' Tuhan maka panoho'anna ya sagga'na, angkan iya taluwa' hukuman. ³ Bang a'a maghinang ahāp mbal du tināw ma parinta. Luwal a'a maghinang kala'atan ya tināw. Bang kam mbal bilahi tināw ma a'a magparinta, subay ahāp sadja hinangbi. Sinanglitan kam e'na ⁴ sabab sosoho'an Tuhan iya, a'a pinat'nna' maghinang kahāpan ma pasalanbi. Saguwā' bang kam ganta' maghinang kala'atan, patut kam tināw, sabab nakura' inān taga-kapatut aminasa ka'am. Sosoho'an Tuhan iya, wajib aminasa sasuku maghinang ala'at. ⁵ Angkan kam subay magmaluluy ma saga a'a ang'ntan pagparinta, kaissana ma sabab kam tināw bininasa, karuwana ma sabab kata'uwanbi ma deyum itikadbi bang ai subay hinangbi.

⁶ Ya he' sababanna angkan kam subay amayad sukay parinta, sabab sosoho'an Tuhan saga a'a ya maghinang ma deyo'an parinta inān. ⁷ Subay kam amayanang sigām sukay pila-pila ya katongoranna, ai-na ka tongod ni usahabi, ai-na ka tongod ni baranbi. Pagaddatinbi sigām kamemon bang aniya' kawasa sigām patut pinagaddatan. Pagmahaltabatanbi bang patut pinagmahaltabatan.

Subay Kita Maglasa-liyasahi

⁸ Bang aniya' utangbi, bayarinbi bang ta'abut waktuna. Aniya' isab utang mbal kabayaran, ya na lasa ma pagkahibi. Bang kam alasa ma pagkahibi tatuman e'bi panoho'an-sara' bay tasulat e' si Musa, ⁹ ya yuk-i, "Wajib kam da'a angaliyu-lakad min paghola'bi. Wajib kam da'a amapatay, da'a anangkaw, da'a anganapsuhan alta' kasehe'anbi." Ya panoho'an panambatku itu maka panoho'an kasehe', tapagdakayu' maka panoho'an dakayu'-dakayu', ya yuk-i, "Kalasahinbi pagkahibi buwat e'bi alasan baranbi." ¹⁰ Hatulanna, sasuku alasa ma pagkahina mbal to'ongan bilahi angala'at iya. Angkan bang kitam alasan pagkahita manusiya', tatuman e'tam sara' Tuhan maka panoho'anna kamemon.

¹¹ Patut subay hinangbi panoho'an itu sabab song na waktu pabing si Isa. Asekot na min katagna' pam'nnalta ma si Isa. In kitam sali' hantang a'a bay magtulihan, sagō' abati' na. ¹² Sōng palabay kalendoman, ya masa pangandusa. Apote' na sobangan, angkan subay bbahanta kahinangan ala'at, ya nihinang ma deyom kalendoman. Subay kita sakap anagga' kala'atan, buwat ibarat sundalu magsakap. ¹³ Kaul-pi'ilta subay ahāp, ya tōp ma a'a pat'nna' ma deyom kasawahan. Angkan da'a subay dumasiyaw paglami-lamita, da'a kita maglango-lango, da'a magba'is, da'a magkasabulan. Da'a kita magbono', da'a isab maglindi-lindi. ¹⁴ Sapantun badju' paghagut, ahāp lagi' bang Panghū'tam si Isa Al-Masi ya pangalampikbi. Da'a kannalunbi napsu baranbi bang buwattingga e'bi amarū.

14

Pangandol Akosog maka Pangandol Alamma

¹ Aniya' pamituwaku ma ka'am ma pasalan a'a alamma pangandolna ma si Isa. Bagayunbi iya, da'a iya bowahunbi magjawab ma saukat na aniya' kapam'nnalanna saddi. ² Buwat saupama ma pagkakan, aniya' a'a dakayu' makahalal pagkakan ai-ai sabab ahogot pangandolna ma si Isa Al-Masi. Aniya' isab a'a dangan, hal sayul ya palaukna pagka mbal gi' ahogot pangandolna. ³ Na, ya a'a makahalal kinakan indaginis subay mbal angudju' ma a'a dangan ya mbal makahalal. Damikiyanna a'a amangan sayul sadja, subay mbal anoway a'a dangan ma saukat tahalalna kinakan ai-ai. Sabab tinaima' du a'a inān e' Tuhan. ⁴ Dalam aniya' kapatutbi anoway a'a dakayu' bang ngga'i ka ka'am ya pagnakura'an. Nakura'na sadja ya tag-kapatut amah'lingan iya ahāp-ala'at. Saguwā' tantu iya mbal tabowa ni kala'atan sabab tinabang iya e' Panghū' Isa angkan makasandal.

⁵ Bang takdil ni llaw, aniya' a'a angisbat llaw muliya sabab aheya bang ma bistahanna. Saddi isab bistahan a'a dangan, bang ma iya sali' du llaw kamemon. Jari ai-ai pamistabi pasal llaw, da'a pagduwa-duwahninbi ⁶ Sai-sai angamuliyā llaw, Tuhan ya aheya ma atayna pagmahaldika'anna. Sai-sai angahalal kinakan ai-ai, Tuhan ya mahaldika'na sabab Tuhan ya pagsukulanna bang amangan. Damikiyanna isab, sai-sai amene' pagkakanna, Tuhan du isab mahaldika'na sampay pagsukulanna. ⁷ Ngga'i ka baranta sadja ya pagka'inagonanta t'ggolta allum. ⁸ Subay isbatta Panghū' Isa ma kallumta maka ma kamatayta sabab suku'na kita.

⁹ Ya na itu sababanna angkan Al-Masi bay amatay sampay allum pabing min kamatayna, supaya iya pagpanghū'an saga a'a suku'na, ai-na ka allum, ai-na ka bay magpatayan. ¹⁰ Angkanna kam subay mbal anoway atawa angudju' danakanbi. Makapagbalharap du kitam kamemon maka Tuhan ma llaw damuli bo' nihukum e'na. ¹¹ Buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i,

“B'nnal sadja bissalaku,” yuk Tuhan.

“Pasujud du ni aku saga manusiya' kamemon.

Magpanyabut sigām kamemon in aku asal Tuhan.”

¹² Manjari in kitam kamemon subay magpamattan ni Tuhan ma sinosōng pasal ai-ai bay hinangtam ma dunya.

Da'a Parusahunbi Sehe'bi

¹³ Ya itu sababanna angkan kita subay pahali magsoway dangan maka dangan. Ahāp lagi' kita da'a magniyat angahinang ai-ai bang hinang inān amowa magdusa ma dakayu' danakanta. ¹⁴ Aku itu, pagka parakayu' na ma Panghū' Isa, kata'uwanku to'ongan dalam aniya' pagkakan haram min ka'asalna. Sagō' ma sehe'ta dakayu', bang aniya' pagkakan haram ma pamistana mbal to'ongan tas'llongna. ¹⁵ Na, bang danakannu ganta' asusa ma sabab ka'a ya ta'nda'na amangan kinakan ya haram ma pamistana, sali' dalam aniya' lasabi ma iya. Subay ka mbal pasangdan amangan e'-i bang amowa danakannu ni kala'atan, sabab bay amatay Al-Masi ma sababanna inān. ¹⁶ Bang ma ka'a ahāp pagkakannu, saguwā' mbal ahāp bang binissalahan ala'at e' kasehe'an. ¹⁷ Pagka kita ma deyoman pagparinta Tuhan, mbal subay pahalga'ta ma atay pagkakanta atawa paginumta. Ya subay paheyata kahinanganta abontol, maka kasannangan atay, maka kalasigan pamuwan e' Rū Sussi. ¹⁸ Jari bang buwattē' paghinangta tudju ni Al-Masi kasulutan du Tuhan ma kita, maka pinagaddatan kita e' pagkahita manusiya'.

¹⁹ Angkan na, subay kita angamohot maghinang ai-ai makapagsulut pagkahita, maka magpahogot pangandolta dangan maka dangan. ²⁰ Da'a paka'atunbi hinang Tuhan ma saukat na magbidda' pangaddatbi pasal pagkakan. Tahalal asal pagkakan kamemon, saguwā' asā' kam bang kam amangan ai-ai, bo' kam ta'nda' e' dakayu' pagkahibi, ati minnē' iya ang'bba min pangandolna. ²¹ Ahāp lagi' kita pahondong amangan susumbali'an, atawa anginom binu, atawa angahinang ai-ai bang ina'an-i manjari panababan pamowa danakanta angandusa atawa ang'bba min pangandolna.

²² Manjari ai-ai pamistabi pasal itu-i subay hal ka'am maka Tuhan ya makata'u. Aheya kalasiganbi bang kam anganiyat angahinang ai-ai ma dalam aniya' dusa tananam ma itikadbi. ²³ Sagō' bang a'a magduwa-ruwa pasal pagkakan bo' amangan na pa'in, katōngan iya dusa sabab mbal magtaluwa' maka pangandolna. Taga-dusa kita bang aniya' hinangta mbal magtaluwa' maka pangandolta.

15

Panabang ma Danakantam

¹ Sasuku kitam akosog pangandoltam ma Tuhan subay anabang ma a'a kasehe'an ya mbal angandol to'ongan. Subay tanggungtam kalambahan sigām. Ngga'i ka baranta ya subay sinulut, ² sagō' danakantam bebeya'an si Isa Al-Masi, pamahāp kahālanna bo' supaya pasōng pahogot pangandolna. ³ Panunurantam Al-Masi sabab dalam iya bay angandulan di-na. Atumlang ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Ka'a, Tuhan, pinamūng-mūngan ala'at, bo' aku ya t'kkahan himumungan sigām.” ⁴ Ai-ai ma deyom Kitab bay pinasulat e' Tuhan ma awal jaman pangā'antam kapamintāngan, bo' supaya ahogot imantam maka kasandal ma katiksa'an. Minnē' kitam angaholat lappasan.

⁵ Tuhan ya amasandal maka amahogot imantam. Mura-murahan, bang pa'in kam tinabang e'na bo' kam magdakayu' pikilan hinabubi anunud ma si Isa Al-Masi. ⁶ Jari maguyun kam amudji ma Tuhan, ya Mma' sin Panghū' Isa Al-Masi.

⁷ Taima'unbi kasehe'anbi angandol ma Al-Masi, buwat kapanaima' ka'am e' Al-Masi. Tapudji Tuhan bang buwattē' panaima'bi. ⁸ Haka'anta kam pasal Al-Masi, bay iya pi'itu ni dunya anabang bangsa Yahudi bo' sigām makatantu in Tuhan kapangandolan du, ati bo' atuman bay janji'na ma pangkat kami. ⁹ Ya minaksud e'na saga a'a ngga'i ka Yahudi bo' supaya sigām amudji Tuhan ma sabab ka'ase'na. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

“Magsukul aku ni ka'a, Tuhan, ma deyoman saga a'a ngga'i ka Yahudi.

Magkalang aku kalangan pamudji ōnnu.”

¹⁰ Aniya' gi' ayat Kitab dakayu', yuk-i,

“Ka'am kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka Yahudi,

dai' kam magkōg-koyag sama-sama

maka bangsa ya tapene' e' Tuhan.”

¹¹ Maka ayat itu gi':

“Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon ya ngga'i ka Yahudi.

Pudjihunbi iya, ka'am sabarang bangsa.”

¹² Aniya' isab bay sinulat e' si Isaya pasal Al-Masi, yuk-i,

“Aniya' tubu' si Jesse palahil ni dunya ma sinōng.

Magbaya' du iya ma bangsa ngga'i ka Yahudi,

ati iya ya pangasahan sigām.”

¹³ Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kakōgan maka kasannangan deyom atay min Tuhan, ya po'onan holatanbi, pagka kam angandol na pa'in ma iya. Ati manglabi-labihan kaholatanbi ma sabab kawasa min Rū Sussi.

Ya Po'on si Paul Atawakkal Anulat

¹⁴ Saga dauranakanku, dalam aniya' hawal-hawalku ma sababanbi. Tatantuku in ka'am ahāp kasuddahanbi, aheya isab pangita'ubi, patut kam magpandu'-pandu'an di-bi. ¹⁵ Saguwā' aniya' gi' pamaentomku ka'am, ya po'on aku atawakkal amabeya' sulat itu. Dalam aniya' pagduwa-duwaku anulatan ka'am sabab taga-wakil aku min Tuhan. ¹⁶ Maghinang aku ma si Isa Al-Masi ma pasalan saga bangsa saddi min Yahudi. Ibarat aku imam magnasihat lapal ahāp min Tuhan, bo' supaya angandol saga bangsa kasehe'an. Ungsuranku sigām ni Tuhan dalil tutukbalan. Kasulutan iya ma sigām, sabab tasussi na pangatayan sigām e' Rū Sussi.

¹⁷ Na, mbal aku aiya' magpata'u pasal paghinangku ma Tuhan, sabab si Isa Al-Masi ya pagkōganku. ¹⁸ Dalam aniya' pagbissalahanku haliyu min bay pamahinang aku e' Al-Masi. Maka Al-Masi ya sababna angkan tabowa saga bangsa saddi ameya' ma Tuhan. Takale e' sigām pagnasihatku, ta'nda' e' sigām saga hinang bay hinanganku ¹⁹ min kawasa Rū Sussi, hatina saga paltanda'an maka hinang kainu-inuhan a'a. Bay pasaplag to'ongan lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, tinagna'an min Awrusalam sampay ta'abut lahat Ilirikum. ²⁰ Sangay min tagna' kapagnasihatku, ya pagmatayanku subay pinasaplag lapal ahāp itu ma lahat dalam bay kapakalehan pasal Al-Masi, sabab mbal aku bilahi anugpat ni bay tahnang e' a'a bay dumahū min aku. ²¹ Kabaya'anku subay atuman sulat Kitab itu, ya yuk-i,

“Saga a'a dalam bay pinata'u ma pasalan,

makata'u du ma sinosōng,

maka a'a dalam bay makakale, makahati na.”

Agara' si Paul Palanjal ni Da'ira Röm

²² Ya ko' ina'an sababna angkan aku bay makat'ggol pi'ilu ni ka'am, sabab hinangku angalatag kalahatan itu subay apuwas dahü. ²³ Sagō' atammat na hinangku ma jadjahan itu. Bilahi na aku sidda patibaw ni ka'am, ²⁴ manjari agara' na aku amusay ni lahat Kastila', sagō' bilahi aku pahapit ni ka'am dahü bo' supaya kitam makapag'nda'. Bilahi isab aku patuntulbi, bang aku song pauntas ni papehē'an ku he'. Subay na ahāp katibawku ma ka'am bo' yampa aku ala'an. ²⁵ Saguwā' aniya' gi' gawiku dahü. Itiya' aku ni Awrusalam ang'nde'an tutulungan ni saga a'a suku' si Isa mahē'. ²⁶ Sabab bay animuk sīn saga jama'a si Isa ya maglahat ma sakalibut lahat Makidunya maka Akaya itu, panulung saga miskin ma kajama'ahan suku' Tuhan ma Awrusalam. ²⁷ Hilas isab min deyom atay sigām, maka patut isab sabab Yahudi ya po'onna angkan sigām ngga'i ka Yahudi bay pinakalehan lapal min Tuhan. Tauwa' bang bangsa Yahudi ya pinahampitan ai-ai bay pangalidjiki' saga a'a ngga'i ka Yahudi. ²⁸ Manjari bang atangbus gawiku ang'nde'an kamemon bay pinabowa ma aku, pauntas aku tudju ni lahat Kastila' ati pahapit du ni ka'am. ²⁹ Kata'uwanku isab, bang aku ganta' makat'kka ni ka'am, tantu kam bowahanku kahāpan aheya min Al-Masi, kahāpan dalam kulangna.

³⁰ Saga dauranakanku, kata'uwanku aheya pangisbatbi ma si Isa Al-Masi Panghū'tam maka aniya' lasabi luwas min Rū Tuhan, angkan aku angamu' junjung itu. Gapi'unbi aku, amu'inbi aku tabang ni Tuhan. ³¹ Amu'-amu'inbi isab aku bo' aku mbal ainay e' saga a'a ma lahat Yahudi ya mbal magkahagad ma si Isa. Amu'inbi isab aku kahāpan pasal tutulungan ya bowaku pina'an, bang pa'in tinaima' sangkahāpan e' saga a'a suku' Tuhan he'. ³² Jari bang kabaya'an Tuhan, pasampay du aku ni ka'am maka kalasiganku aheya, ati ahāp palasahanku bang kita makapag'nda'. ³³ Na, mura-murahan, bang pa'in kam ginapi' kamemon e' Tuhan, ya po'onan kasannangan. Amin.

16

Pangentom si Paul ma saga Bagayna

¹ Bilahi aku amakilā ni ka'am dakayu' danakantam d'nda itu. Ōnna si Pebe, a'a anabang ma katipunan jama'a si Isa ma lahat Kengkereya.

² Aniya' gawina pi'ilu ni Röm. Subay ahāp e'bi ama'idda iya bang makat'kka pi'ilu, pagka si Isa Al-Masi ya Panghū'bi sali'-sali', maka suku' Tuhan du kam. Subay iya patuntulbi ma ai-ai kalagihanna, sabab aheka a'a bay tatabang e'na, sampay isab aku.

³ Amabeya' aku minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni disi Akila maka si Prisila ilu, a'a maglakibini bay sehe'ku maghinang ma si Isa Al-Masi. ⁴ Bay sigā arak amatay ma sababanku waktu aku bay ma deyom kapiligduhan, angkanna aheya pagsukulanku ma sigā. Ngga'i ka hal aku ya magsukul, sampay saga jama'a si Isa kamemon ya ngga'i ka Yahudi, sasuku magpalhimpunan ma kalahat-lahatan ilu. ⁵ Pabeya'ku isab lapalku ma saga jama'a si Isa ya magtipun ma luma' sigā.

Damikiyanna si Epeneto bagayku kalalasaan, pabeya'an ku minsan hal lapalku. Dahü asal iya min a'a kamemon ya magpangandol ma Al-Masi ma kaluha'an lahat Asiya. ⁶ Maka si Mariyam, ya akosog hinangna ma pasalanbi. ⁷ Si Androniku maka si Juniya, pagkahiku Yahudi bay sehe'ku ma deyom kalabusu. Abantug sigā bang takdil ni saga a'a kawakilan si Isa, dahü sigā min aku bay angandol ma Al-Masi.

⁸ Pabeya'ku isab lapalku ni disi Ampliyatu, bagayku kinalasahan ma deyoman Panghū' Isa, ⁹ maka si Urbanu, sehe'tam maghinang ma Al-Masi, maka si Istakis bagayku kinalasahan isab. ¹⁰ Si Apelles isab, apa bay na iya kasulayan in pameya'na ma Al-Masi ahogot du. Sigām ma okoman si Aristobol, ¹¹ maka si Herodiyun pagkahiku Yahudi, maka sigām angandol ma Panghū' Isa min okoman si Narkissu.

¹² Damikiyanna disi Tripena maka si Triposa, d'nda maghinang ma Panghū' Isa, maka bagayku si Persis, d'nda kinalasahan, ya abasag paghinangna ni Panghū'tam. Amabeya' isab aku minsan la'a hal lapalku ni sigām. ¹³ Si Rupus isab, a'a tapene' e' Panghū'ta, maka ina' si Rupus e'. Sapantun iya ina' angayura aku. ¹⁴ Disi Asingkrit, si Plegon, si Hermes, si Patrobas, si Hermas maka saga sehe' sigām angandol ma si Isa. ¹⁵ Disi Pilologo maka si Juliya isab, si Nereyo maka danakanna d'nda, si Olimpas isab maka a'a suku' Tuhan kamemon ya dansehe'an maka sigām. Pabeya'ku lapalku ni sigām ilu kamemon.

¹⁶ Bang kam magsabu, subay kam magsiyum ta'nda' paglasabi. Kamemon saga jama'a Al-Masi ya magtipun-tipun maitu amabowa tambuku ni ka'am, in ka'am nientom kono' e' sigām.

Bissala Katangbusan

¹⁷ Saga dauranakanku, aniya' junjungku ni ka'am. Halli'inbi saga a'a anagga' pandu' bay pamandu' ka'am pasal si Isa Al-Masi. Saga a'a ilu bilahi amapagsagga' ka'am bo' kam aboklang duwa, maka bilahi isab amowa ka'am pasiha' min pangandolbi ni si Isa. Tangkisinbi saga a'a inān.

¹⁸ Sabab bang a'a maghinang buwattē' ngga'i ka Panghū'tam Al-Masi ya paghinangan sigām, saguwā' baran sigām ya nirulan. Binidjakan e' sigām saga a'a kulang panahu'anna, nilanahan bo' supaya tabowa niakkalan.

¹⁹ In ka'am ilu abantug na ma sabab kahogot pameya'bi ma Al-Masi, pangkam aku kinōgan ma sababbi. Kabaya'anku ma ka'am subay alalom amikilbi pasal ai-ai makahāp, ma dalam aniya' la'at makani-pikilanbi.

²⁰ Manjari Tuhan, ya po'onan kasannangan ataytam, pasa'ut du amaka'at nakura' saitan ni deyo' pād-tape'tam.

Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam si Isa.

²¹ Si Timuti, ya sehe'ku maghinang ma Tuhan itu, amabeya' minsan la'a hal lapalna ni ka'am. Damikiyanna isab disi Lukiyus itu maka si Jason, maka kampungku si Sosepater.

²² (Palamud si Tertiya, ya bay kawakilan anulat sulat itu, yuk-i, "Amabeya' aku lapalku ni ka'am pagka kitam Almasihin sali'-sali'.")

²³ Si Gayus, ya tag-luma' paokomanku itu, amabeya' isab minsan la'a hal lapalna ni ka'am. Ya du si Erastus, a'a ang'ntan alta' parinta ma da'ira itu, maka danakantam si Kuwartu. ²⁴ Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam. Amin.

Pamudji si Paul ma Tuhan

²⁵⁻²⁶ Pudjitam Tuhan. Taga-kawasa iya amahogot pangandolbi, pagga beya'bi lapal ahāp ya bay pagnasihatu pasal si Isa Al-Masi. In lapal ahāp itu dalam bay kinata'uan e' manusiya' sangay min masa awal e', saguwā' buwattina'an pinamahalayak na ni a'a kamemon ma sabab panoho'an Tuhan, ya taptap allum. Bay pinasulat e'na lapalna ma kanabi-nabihan, pamata'u ma bangsa a'a kamemon ma deyom dunya bo' supaya sigām magkahagad sampay ameya' ma Tuhan.

²⁷ Pudjitam Tuhan, ya tunggal tubus ma pangita'u. Pudjitam iya sampay ni kasaumulan, pagka si Isa Al-Masi ya pamanyabutantam. Amin.
Wassalam

1 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Sulat itu bay pinabeya' e' si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, da'ira aheya to'ongan ma lahat Akaya, beya' ni lahat Girik ma buwattina'an. Abantug da'ira Kurintu ma masa ina'an, kaissana ma sabab ina'an po'onan pagparinta ma kaluha'an lahat Akaya, karuwana ma sabab heka ai-ai ya pinaglituhan maina'an. Magginis saga bangsa maglahat maina'an, magginis isab saga agama sigām, angkaan aheka saga tuhan-tuhan indaginis sinumba e' sigām. Aheka a'a ma Kurintu alanga pangadji'na, jari ya he' pagmalangkahian sigām. Kabiyaksahan isab sigām maghinang kalumu'an d'nda-l'la.

Aniya' saga bangsa Yahudi bay pat'nna' maina'an amogbogan agama sigām. Si Paul isab bay maina'an saga dantahun maka tonga', maghinang luma' tolda pagusahana. Bay iya magnasihahat ma pasal si Isa Al-Masi ma deyom saga langgal Yahudi. Bay pandu'anna saga bangsa Yahudi maka saga bangsa Girik, ati aheka sigām am'nnal ma si Isa.

Makalikut pa'in si Paul minne', paganap na pa'in saga a'a angandol ma si Isa, sagō' aniya' kahinangan maka kapam'nnalan sigām mbal taluwa'. Angkaan aniya' ma sigām bay amabeya' sulat ni si Paul, waktu lagi' iya pat'nna' ma da'ira Epesos. Tinilaw iya e' sigām pasal pagsagga'an maka pagsasawan sigām. Itiya' panambung si Paul ma sulat kaissana itu.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira KURINTU

¹ Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Sostenes dakayu' danakantam. Tapene' aku sabab min kahandak Tuhan, kawakilan aku e' si Isa Al-Masi magnasihahat lapalna.

² Ka'am saga jama'a suku' Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu. Bay kam tapene' asal e' Tuhan bo' kam tahinang a'ana sussi, palsuku'anna ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi. Pinasampay isab sulat itu ni saga a'a kamemon ma sabarang lahat, sasuku amudji Panghū' Isa Al-Masi, ya Panghū' sigām maka Panghū'tam.

³ Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan atay min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul

⁴ Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu ma pasalanbi, ma sabab ase'na maka lasana, ya pamuwanna ma ka'am bay min si Isa Al-Masi.

⁵ Mamarahi heka kahāpanbi indaginis ma sabab Al-Masi ya parakayu'anbi, luba'-lagi'na ma bissalabi maka ma pangita'ubi kamemon. ⁶ Ahogot na pandu' pasal Al-Masi ma deyom pangatayanbi, ⁷ angkaan tubus na kam ma kapandayan indaginis, hinabubi angalagaran waktu pamatuwa' si Isa Al-Masi Panghū'tam. ⁸ Pinahogot e'na imanbi sampay ni llaw kahinapusan bo' supaya dalam aniya' tamak ataybi bang ta'abut llaw pangahukum manusiya' e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. ⁹ Kapangandolan asal Tuhan, ya bay amene' ka'am bo' supaya kam makapagda'atay maka Anakna si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.

Abahagi' saga Jama'a si Isa ma Kurintu

¹⁰ Saga dauranakanku, kabuwanan aku kapatut e' si Isa Al-Masi Panghū'tam, angkan aku angamu' junjung itu ni ka'am kamemon: magsulut-siyuluti kam. Da'a kam magkaniya-kaniya. Subay kam dauyunan to'ongan ma maksudbi maka ma niatbi. ¹¹ Angkan tasambatku palkala' itu, saga dauranakanku, sabab aniya' min luma' si Kaluya bay angahaka'an aku aniya' palsagga'an ma ka'am dansehe'an. ¹² Hatina mbal maguyun pamikilbi, sabab aniya' ilu magpina'in: "Aku itu ameya' ma si Paul." Aniya' isab ah'ling: "Aku itu ameya' ma si Apollos." Aniya' ah'ling: "Aku itu ameya' ma si Petros." Maka aniya' gi' isab magpina'in, yuk-i, "Aku itu ameya' ma Al-Masi." ¹³ Pagka buwattē', bā'nu Al-Masi bay pinagsalik-salik! Sai bahā' bay amatay ma hāg ma sababbi? Aku bahā'? Bay bahā' kam pinandi tanda' in ka'am suku'ku?

¹⁴ Magsukul to'ongan aku ni Tuhan sabab alam aniya' sai-sai bay pandiku, haliyu min si Krispus maka si Gayus. ¹⁵ Angkan alam aniya' makapah'ling in iya bay pinandi bo' beya' ma aku. ¹⁶ Ā, yamboho' taentomku si Estepanos magtai'anak inān. Bay sigām tapandiku, sagō' alam aniya' taentomku saddi min sigām. ¹⁷ Sabab alam aku bay sinoho' e' Al-Masi magpandi. Sinō' sadja aku magpasaplag lapa'na ahāp. Maka subay mbal paggunaku bissala alalom luwas bay min pangita'uku. Alam aniya' kawasa ma pagnasihatu liyu min kamatay Al-Masi ma hāg.

Al-Masi ya Pang'nda'an Kawasa maka Pangita'u Tuhan

¹⁸ Ya lapa' pasal kamatay Al-Masi ma hāg, niōnan lapa' karupangan e' saga a'a ya anudju nalka'. Sagō' bang ma kitam ya anudju sulga', in lapa' itu pamatuwa'an kawasa Tuhan. ¹⁹ Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yukna, "Paka'atku pangita'u saga a'a alalom pangita'una.

La'ananku akkal sigām, sasuku alanga pangadji'na."

²⁰ Manjari ai kamattihan saga a'a alalom pangita'una, maka saga a'a alanga pangadji'na? Ai isab kamattihan saga a'a apanday magjawab ma dunya pinjaman itu? Ai dapat sigām? Sabab pinahati kitam e' Tuhan in akkal manusiya' itu alam aniya' kapūsanna.

²¹ Alalom to'ongan asal panahu'an Tuhan angkan alam aniya' makata'uwan iya bang luwas sadja min ta'u manusiya'. Ya kagara'an Tuhan in manusiya' subay lappasan min mulka' bang pa'in pagsab'nnalanna lapa' ya pagnasihati kami itu, minsan niōnan lapa' karupangan e' saga a'a kasehe'an. ²² Saga bangsa Yahudi bilahi to'ongan ang'nda' saga hinang kawasahan bo' supaya sigām am'nnal, maka saga bangsa Girik bilahi pinakalehan pangita'u alalom. ²³ Sagō' ya pagnasihati kami Al-Masi nilansang ni hāg pinapatay pamapuwas dusa manusiya'. Ala'at atay saga bangsa Yahudi ma lapa' itu, maka binista karupangan e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi. ²⁴ Sagō' saga a'a bay tapene' e' Tuhan tahinang suku'na, bangsa Yahudi maka bangsa saddi, magkahagad ma Al-Masi in iya kawasa maka pangita'u Tuhan. ²⁵ Sabab kagara'an Tuhan itu, minsan binista sali' karupangan e' saga a'a, alalom gi' pangita'una min pangita'u manusiya' kamemon. Maka minsan yuk saga a'a in Tuhan mbal makaga'os pagka si Isa Al-Masi bay pasagaranna amatay, aga'os du to'ongan iya labi min ga'osan manusiya'.

²⁶ Na, saga dauranakanku, entomunbi bay kahālanbi tagna' ma alam gi' kam tapene' e' Tuhan. Kulang pangadji'bi, kulang ga'osbi, maka kulang isab kabangsabi. ²⁷ Sagō' minsan na, tu'ud pinagtu'uran e' Tuhan subay pene'na sasuku binista e' manusiya' alam taga-pangita'u, bo' supaya magkaiya'an saga a'a taga-pangita'u. Pinene' e'na saga a'a ya binista e' manusiya' alam aniya' ga'osanna, bo' supaya magkaiya'an saga a'a

ga'osan. ²⁸ Pinene' e' Tuhan saga a'a pinaggunyak-gunyak e' kasehe'an, saga a'a binista dalam taga-pūs, supaya kinata'uwan ai-ai ahalga' ma bistahan manusiya', dalam aniya' halga'na ma Tuhan. ²⁹ Manjari dalam aniya' makapagmalangkahi bang paharap ma Tuhan. ³⁰ Ka'am ilu tabowa e' Tuhan parakayu' ni Al-Masi, maka Al-Masi ya tahinang po'onan pangita'u e' Tuhan. Min Al-Masi isab ya angkan kitam taitung abontol e' Tuhan, tahinang a'ana sussi. Jari apuwas na kitam min pang'ntanan dusa. ³¹ Angkan taluwa' ya bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sai-sai bilahi magmalangkahi, subay pagmalangkahianna ya bay tahinang e' Panghū'."

2

¹ Tagna' kapi'iluku ni ka'am, saga dauranakan, waktu bay kapamandu'ku ma ka'am pasal lapal min Tuhan, dalam bay gunaku saga bissala ahunit nihati atawa pangadji' alanga. ² Sat'ggol bay kamailuku ma ka'am, ya niatku subay dalam aniya' sadi min si Isa Al-Masi pagnasihatku ma ka'am, ya lagi'na kamatayna ma hāg. ³ Angkanna, pagt'kkaku pa'in pi'ilu, bay sali' angalongkoy baranku, magk'bba-k'bba atayku, kalu mbal taluwa' pagnasihatku. ⁴ Sasangu anganasihat lapalku ma ka'am, dalam bay beya'anku addat saga a'a apaul amissala, ya ataha' akkalna. Sagō' tinapilan llingku e' kawasa min Rū Sussi, ya angkan kam bay tabowa magkahagad. ⁵ Ngga'i ka pangita'u manusiya' ya pasangdolan pangandolbi, sagō' kawasa Tuhan.

Pangita'u min Tuhan

⁶ Malaingan bang a'a asangpot pangandol sigām, alalom isab pamandu'ku ma sigām. Sagō' ngga'i ka pangita'u min babaw dunya itu ya pamandu'ku, ngga'i ka isab ta'u min saga a'a ya makapagbaya' ma dunya itu. Sabab tantu patobtob du kapagbaya' sigām. ⁷ Ya pamandu'ku itu pangita'u Tuhan, hatina kagara'anna ya bay nilimbungan min manusiya' kamemon. Ma dalam gi' aniya' dunya bay pinapanjari ginanta' asal e'na bang buwattingga kitam pinaniya'an sahayana ma sinosōng. ⁸ Dalam tahati pangita'u Tuhan itu e' saga a'a makapagbaya' maitu ma dunya. Bang bay tahati e' sigām, dalam sigām bay magpanoho'an pinalansang ni hāg si Isa, ya Panghū' Balbansahan. ⁹ Sagō' a'awam sigām buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Dalam gi' ta'nda' mata, dalam gi' takale tainga,
dalam gi' minsan tapikil e' manusiya',
bang ai tinagama e' Tuhan ma sasuku alasan iya."

¹⁰ Sagō' kitam ya bay pinata'u e' Tuhan, deyo' bay min Rū-na.

Sabab Rū Tuhan ya ata'u angaliling kamemon sampay ni niat maka maksud ya ma deyom palkuli-kulihan Tuhan. ¹¹ Minsan kitam manusiya', luwal nyawata ya makata'u bang ai to'ongan ma deyom itikadta. Damikiyanna ma Tuhan, Rū-na ya makata'u bang ai ma deyom itikadna. ¹² Ya pamikil bay pinaniya'an kitam ngga'i ka hal pamikil manusiya' min dunya itu. Sagō' pinaniya'an kitam Rū Tuhan ya pinabeya' e' Tuhan supaya kitam makata'uwan kamemon pamuwan e' Tuhan.

¹³ Manjari bang kami magnasih, ngga'i ka min pangadji' manusiya' ya panga'an kami bissala, sagō' min bay pamandu' kami e' Rū Tuhan. Ati pandu' b'nnal min iya ya pamahati kami ni sasuku kaniya'an Rū Tuhan. ¹⁴ Bang a'a dalam bay kaniya'an Rū itu, mbal tataima'na ya pamuwan e' Rū Tuhan. Mbal to'ongan tahatina, dalam sali' aniya' kapūsanna bang ma bistahanna. A'a inān subay pinaniya'an Rū Tuhan dahū bo' yampa

tahatina. ¹⁵ Bang a'a ganta' kaniya'an Rū Tuhan, tasilangna kamemon bang ai katongoranna ahāp-ala'at, sagō' in iya baranna mbal tasalla' e' a'a kasehe'an. ¹⁶ Sagō' kata'uwantam na, sabab sali' du pamikiltam maka pamikil Al-Masi, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Halam aniya' makata'u bang ai ma deyom pikilan Panghū',
halam aniya' makapituwahan iya!"

3

Saga Sosoho'an Tuhan

¹ Saga dauranakanku, waktu kamailuku ma ka'am, mbal aku makabissala ni ka'am buwat a'a kaniya'an Rū Tuhan sabab mbal gi' ahogot pangandolbi ma Al-Masi. Masi kam abowa-bowa e' napsu baranbi, sali' hantang anak duru'an. ² Ya pamandu' ma ka'am sapantun gatas ya pamainum onde' ariki', sabab mbal gi' makakakan pagkakan atuwas. Sampay isab ni kabuwattina'anan, mbal gi' kam makahati pandu' ahunit, ³ sabab masi kam ameya'-meya' ma addat-tabi'at ya kabiyaksahan kaheka'an manusiya' ma dunya itu. Aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a magihid maka maglugat. Minnē' kinata'uan in ka'am masi ameya' ma kajarihan dunya itu. ⁴ Bang aniya' a'a ah'ling in iya ma si Paul, bo' ah'ling a'a dangan in iya ameya' ma si Apollos, dalam du aniya' pagbidda'anbi maka a'a kasehe'an ma dunya itu, sabab masi kam maglugat.

⁵ Pikilunbi, sai bahā' si Apollos, maka sai aku itu? Sosoho'an Tuhan du kami sali'-sali', tapaglagi e'na supaya kam tabowa am'nnal ma si Isa Al-Masi. Ya sadja hinang kami ai-ai bay pamahinang kami pakaniya-pakaniya e' Panghū'. ⁶ Sali' kami dalil a'a maghuma. Aku itu sali' dalil magtatanom binhi', maka si Apollos sali' a'a magbusug tinanom e'. Sagō' Tuhan ya amasulig kamemon. ⁷ Angkan ko', ya magtatanom maka magbusug mbal patut paheyata. Tuhan sadja ya patut pinaheya, sabab iya ya amasulig saga tinanom. ⁸ In a'a magtanom maka a'a magbusug dalam aniya' pagbidda'anna. Sali'-sali' du sigā tinungbasan e' Tuhan ma sinosōng, pinapagtongod maka bay hinang sigā dangan maka dangan. ⁹ Kami maka si Apollos dakahinangan du maghinang ni Tuhan, ati ka'am ilu sali' dalil huma Tuhan paghinangan kami.

Maka ka'am isab sapantun luma' nihinang e' Tuhan. ¹⁰ Aku itu a'a kabuwanan kapandayan e' Tuhan amat'nna' papaganna, bo' aniya' a'a dakayu' anghininang baran luma' ma diyata' papagan bay hinangku he'. Malainkan sai-sai maghinang luma' subay kamaya'-maya' bo' ahāp lullun kahinanganna. ¹¹ Bang niralil, si Isa Al-Masi ya dī papagan luma', ya asal pinat'nna' e' Tuhan. Dalam aniya' pasangdolantam saddi min si Isa. ¹² Magginis pagdayaw ya pinagguna e' a'a maghinang luma'. Aniya' pagdayaw apagon, landu' ahalga' buwat saga bulawan, pilak atawa palmata intan. Aniya' isab pagdayaw aguya', buwat saga kayu maka parang maka sairap. ¹³ Ma sinosōng, bang ta'abut llaw pamabukis e' Al-Masi kahinangan a'a kamemon, ta'nda' du bang pagdayaw ai bay ginuna e' a'a maghinang dangan maka dangan, ahāp ka atawa ala'at. Ta'nda' isab kahinangan kamemon ma llaw he'-i, pagka pinalabay min api bo' ta'nda' bang buwattingga kapūsanna. ¹⁴ Bang mbal atunu' ya bay nihinang e' a'a ma diyata' papagan inān, tinungbasan iya ni kahāpan. ¹⁵ Sagō' bang atunu' ya bay nihinang e'na, alugi' iya. Bo' arapun in iya baranna lappasan du, sali' hantang a'a bay makal'ppa min deyom tunu'.

¹⁶ Dalam bahā' kata'uanbi? In ka'am angandol ma si Isa Al-Masi pat'nna'an Tuhan na, maka ilu Rū Tuhan pat'nna' ma deyom pangatayanbi.

¹⁷ Angkan bang aniya' a'a amaka'at pat'nna'an Tuhan ilu, tantu du a'a inān magka'at e' Tuhan. Sabab mahasussi asal pat'nna'an Tuhan, maka ka'am ya pat'nna'anna.

¹⁸ Na, in pasal pangita'u itu, da'a kam angakkalan di-bi. Bang aniya' a'a ma deyomanbi amikilan di-na in pangita'una alalom, buwat pinikil e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, ahāp lagi' bang a'a inān angakuhan karupangna bo' supaya pinaniya'an kata'u min Tuhan. ¹⁹ Sabab ya niōnan pangita'u e' kaheka'an manusiya', halam aniya' gunana bang ma bistahan Tuhan, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Tajallat e' Tuhan saga a'a bal-akkal, kapellengan sigām e' akkal sigām." ²⁰ Maka ayat itu lagi', "Kasakupan asal e' Panghū' ai-ai pamikilan e' a'a alalom pangita'una, halam aniya' kapūsanna." ²¹ Angkan kam subay mbal magmalangkahi ma kahinangan manusiya'. Palsuku'anbi ai-ai ahāp kamemon. ²² Kami maka si Apollos maka si Petros, tahinang sosoho'anbi bo' kam kaniya'an kahāpan. Sampay dunya itu maka ai-ai paniya' ma buwattina'an atawa ma sinosōng, minsan isab kallum maka kamatay, ma ka'am isab bo' supaya kam kaniya'an kahāpan. ²³ Sagō' entomunbi, in ka'am ilu suku' Al-Masi, maka Al-Masi ya suku' Tuhan asal.

4

Saga A'a Kawakilan e' Al-Masi

¹ In kami maka si Apollos subay itungbi sosoho'an Al-Masi. Bay pangandol ma kami e' Tuhan saga pandu' b'nnal ya halam bay pinata'u ma bangsa manusiya' dahū. ² Bang saupama aniya' pamahinang a'a e' nakura'na, patut bang a'a inān kapangandolan ma ai-ai bay pamahinang iya. ³ Mbal pamagayku bang ka'am atawa sara' manusiya' analla' aku. Mbal na aku analla' atawa angandapit di-ku. ⁴ Halam aniya' kasā'an tananamku ma deyom pangatayanku, sagō' minsan buwattē', kalu aniya' kasā'an tu'ud halam bay tananamku. Panghū' Isa ya taga-kapatut analla' aku. ⁵ Angkan kam subay da'a magdai'-dai' amat'nna' kasā'an ma kasehe'anbi ma halam gi' waktu pangahukum. Subay na pabing Panghū' Isa bo' yampa aniya' hukuman. Pinatampal du e'na ai-ai bay tatau' ma deyom kalendoman. Pinaluwas e'na saga maksud maka niyat bay tinapukan e' manusiya' ma deyom panahu'an. Manjari sinanglitan saga manusiya' e' Tuhan, pinapagtongod maka bay kahinangan sigām.

⁶ Saga dauranakanku, bay sambatku si Apollos maka aku baranku supaya aniya' kapamintānganbi, ati bo' ta'anadbi bang ai hatina bissala itu, ya yuk-i, "Da'a kam palabi min bay pamat'nna' e' Tuhan ma ka'am." Mbal ahāp bang bantugbi a'a dakayu', bo' pareyo'bi isab a'a dakayu'. ⁷ Angay yukbi in ka'am alanga min kasehe'anbi? Tuhan ya bay amuwanan ka'am ai-ai kaniya'bi. Angay kam magbantug in ka'am taga-kaniya', bo' pa'in hal pamuwan ma ka'am?

⁸ Ajukup kam bahā' ma pikilanbi? Dayahan bahā' kam? Tahinang kam sultan bahā', bo' pa'in kami itu halam? Ahāp du isab ma aku bang kam sabb'nnal-b'nnal tahinang sultan bo' supaya kitam makapagnakura' sama-sama. ⁹ Angkan buwattē' bay pah'llingku ma ka'am, sabab bang ma bistahanku in kami saga a'a kawakilan pinareyo' to'ongan e' Tuhan, min deyo'an a'a kamemon. Sali' kami a'a sapantun nihukum subay pinapatay ma mairan. Tahinang kami pang'nda'-nda'an e' bangsa mala'ikat maka bangsa manusiya'. ¹⁰ In kami saga kawakilan itu kinabā' dupang ma sabab Al-Masi ya pameya'an kami, bo' ka'am ilu, ahāp kono' kōkbi pagka sōd kam ma si Isa. Angay bahā'? Kami itu binista alamma, bo' ka'am ilu

abasag. Kami itu pinagudju', bo' ka'am ya pinagmahaltabatan. ¹¹ Sampay ni kabuwattituhan magsandal kami ma lingantu maka ma patay bohe'. Ya pas'mmek kami basak s'mmek. Araran isab kami pinagla'ugan, maka halam aniya' pat'ttogan kami. ¹² Magsangsā' kami maghinang bo' aniya' napaka kami. Bang kami sinukna'an e' a'a, gom pa'in sigām amu'an kami lidjiki' ni Tuhan. Bang kami pininjala', hal imanan kami. ¹³ Bang kami nihina' e' sai-sai, bissala sangkahāpan ya panambung kami ma sigām. Sampay ni kabuwattina'an binista kami e' sigām sali' halam aniya' kagunahan ma babaw dunya itu, sali' s'ggit ma deyo' tape' sigām.

¹⁴ Sulat itu ngga'i ka pamaiya-ya' sagō' pamandu'ku, sabab ka'am ilu sali' saga anakku ya kalasahanku to'ongan. ¹⁵ Sabab minsan ibu-ibuhan a'a magpandu'an ka'am ma pasal Al-Masi, dakayu' du pag'mma'anbi. Luwal aku ya pag'mma'anbi sangay min waktu kasōdbi ma Al-Masi, sabab aku ya bay makatagna' amowahan ka'am lapal ahāp. ¹⁶ Angkan ko', pagka aku mma'bi, ya na itu junjungku ni ka'am: panunurinbi addat-tabi'atku.

¹⁷ Ya ilu po'onna angkan pabeya'ku si Timuti itu ni ka'am, supaya kam ata'u anunud. Kalasahanku iya sali' anakku lissi, sabab aku ya bay amowa iya angandol ma Panghū' Isa. Kapangandolan du si Timuti, maka iya ya amaentoman ka'am bang buwattingga ya kal'ngngananku pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'anku. Ya na ko' inān pamandu'ku ma saga jama'a si Isa Al-Masi, sasuku magpalhimpunan ma sabarang lahat bay papehē'anku.

¹⁸ Na, aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a alanga atay sigām, sabab pangannal sigām in aku mbal du pi'ilu anibaw ka'am. ¹⁹ Sagō' pasa'ut du aku pi'ilu bang min kabaya'an Tuhan, ati nda'ku bang kawasa ai ya ma saga a'a ilu, kawasa b'nnal ka atawa hal min bowa' sigām. ²⁰ Sabab ngga'i ka pagsuli-suli a'a ya makapo'onan pagparinta Tuhan, sagō' kawasa Tuhan. ²¹ Na, ai kabaya'anbi? Bilahi kam subay pah'linganku bo' kam bininasa? Bang hati mbal, bang kam bilahi pinananaman lasaku, maka bang kam bilahi pinakalehan kahanunut bissalaku, pindahinbi hinangbi.

5

Pasal A'a Angaliyu Lakad min Paghola'na

¹ Takaleku suli-suli, aniya' kono' ma deyomanbi ilu a'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Minsan saga a'a mbal angisbat Tuhan, mbal makaharus maghinang buwattē'. Kahaka'an aku aniya' ma ka'am l'lla maghulid maka ina'na tape! ² Bo' ilu kam magmalangkahan di-bi. Arapun kam magkarukka'an ma sabab aniya' a'a ma pagtipunanbi magkasumbang. A'a inān subay pinaluwas min ka'am saga jama'a si Isa. ³ Minsan aku halam mailu magbaran, mailu du aku ma deyom pamikil sabab mbal kam alungay min pangannalku. Taga-kapatut aku min Panghū' Isa amat'nna'an hukuman ma a'a maghinang kala'atan ilu, buwat e'ku mailu ma ka'am. ⁴ Bang kam ganta' magtipun min ōn Panghū' Isa, bistahunbi aku sali' mailu ma t'ngnga'bi, maka ilu isāb ma ka'am kapatut min Panghū'tam Isa. ⁵ Tukbalinbi a'a magdusa ilu ni pang'ntanan nakura' saitan bo' bininasa baranna, ati kalappasan nyawana bang ta'abut llaw kapangahukum Panghū'tam ma bangsa manusiya'.

⁶ Mbal taluwa' bang kam maglanga-langa di-bi. Kata'uwanbi bissala, ya yuk-i, "Dangkuri' du pasulig ati pabuskgag katibu'ukan addunan." In pasulig itu pamaralil a'a angandusa. Minsan iya dakayu' du, palemed la'atna ni kamemon. ⁷ La'aninbi pasulig ndang bo' supaya kam sapantun addunan baha'u ya halam aniya' pasuligna. Kata'uwanku in ka'am asussi asal ma sabab Al-Masi bay amatay, sapantun bili-bili sinumbali' ma waktu

kapaghinang Hinang Paglakad. ⁸ Angkan kitam subay maghinang ni Tuhan ma dalam aniya' kala'atantam atawa kalumu'an. Subay tuyu'antam addat-tabi'at ahāp to'ongan, min atay sussi maka min kasab'nnaan.

⁹ Na, ma lapal sulat bay pabeya'anku ka'am tagna', bay kam soho'ku paokat min a'a magd'nda atawa mag'l'la. ¹⁰ Ngga'i ka saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa ya sibahatku, buwat saga a'a maghinang kala'atan d'nda maka l'la, magnapsu karalaman, magpanangkaw, magsumba ni ta'u-ta'u. Subay kam dalam na maitu ma dunya bo' paokat katūyan min kamemon saga a'a dusahan. ¹¹ Sagō' ya yukku he', da'a kam palamud ma a'a ya amūng-mūng in iya pagkahibi bebeya'an si Isa, bo' pa'in masi magd'nda, atawa anganapsuhan alta' sehe'na, atawa anumba ni ta'u-ta'u, atawa angalimut, atawa maglalango atawa panangkaw. Da'a kam minsan pasalu ma saga a'a buwattē'.

¹²⁻¹³ Dalam aniya' kapatutku analassay palkala' ma saga a'a ma luwasan palhimpunan jama'a Al-Masi. Tuhan sadja ya angahukum sigām. Sagō' kitam saga jama'a si Isa Al-Masi wajib amat'nna' hukuman saga sehe'tam dapaalhimpunan. Tasulat asal ma deyum Kitab, yuk-i, "Pala'anunbi a'a ala'at min deyomanbi."

6

Palkala' ma Deyoman saga Jama'a Al-Masi

¹ Na, bang aniya' palsagga'anbi maka pagkahibi bebeya'an si Isa, angay t'kkahanbi ni sara' luwasan, ni ngga'i ka bebeya'an si Isa? Arapun pasara'bi ma saga a'a suku' Tuhan. ² Arai' mbal kata'uanbi in kitam saga suku' Tuhan angahukum bangsa manusiya' kamemon ma llaw damuli. Jari bang kitam angahukum saga a'a ma sinosōng ma palkala' aheya, luba'-lagi'na na kam makapangahukum saga palkala' ariki'. ³ Marai' mbal kata'uanbi, in kitam angahukum isab bangsa mala'ikat ma waktu sinōng. Jari bang tahukmtam saga mala'ikat, luba'-lagi'na na saga palkala' ya kalabayanbi ma dunya itu. ⁴ Angkan bang aniya' palkala'bi, subay pasara'bi ma saga a'a areyo' kapaga'a sigām ma deyomanbi saga jama'a Al-Masi. ⁵ Buwattitu pah'lingku supaya kam aiya'. Angay bahā', dalam aniya' a'a ma deyomanbi minsan dakayu' taga-pangita'u angahukum ka'am bebeya'an Al-Masi bang aniya' palsagga'anbi? ⁶ Sagō' biyaksa kam an'kkahan palkala'bi ni sara' luwasan, ati mikisara' kam ma sigām ya mbal angandol ma si Isa.

⁷ Sali' dalam aniya' dapatbi sabab aniya' na pa'in palkala'bi ma deyomanbi. Bang kam saupama nila'at atawa kinulli'an e' pagkahibi bebeya'an si Isa, ahāp lagi' imanabi. ⁸ Sagō' ilu kam angulli' maka angala'at bo' pa'in danakanbi ya nila'at.

⁹ Dalam bahā' kata'uanbi? Bang a'a ala'at kajarihanma mbal pina-hampitan pusaka' ma pamarintahan Tuhan. Pahalli' kam bo' mbal niakkalan. Sasuku maghinang kala'atan d'nda maka l'la, atawa pasumba ni ta'u-ta'u, atawa angaliyu-lakad min paghola'na, sasuku isab l'la atawa d'nda maghinang kahina'an maka pagkahina l'la-d'nda, tantu dalam aniya' palsuku'an sigām ma okoman pagparinta Tuhan. ¹⁰ Damikiyanna saga a'a anangkaw, a'a anganapsuhan alta' sehe'na, a'a paglalango, a'a pangalimut, maka a'a pangalangpas. ¹¹ Ma waktu tagna' aniya' min ka'am bay buwattē', sagō' buwattina'an sinussi na kam min dusabi. Pinasuku' na kam ma Tuhan sadja maka taitung kam abontol ma sabab Panghū' Isa Al-Masi maka Rū Tuhantam.

Hinang Kalumu'an D'nda maka L'lla

¹² Aniya' ah'lling yukna, "Makajari aku angahinang ai-ai kabaya'anku bang pa'in ngga'i ka langgal sara'." B'nnal ko' inān, sagō' aniya' baya'bi mbal makahāp. Aniya' isab amina'in, yukna, "Makajari aku magdūl-baya' ma baranku." B'nnal isab, sagō' mbal ako bilahi binanyaga' e' napsuku. ¹³ Yuk dakayu' isab, "Pagkakan itu bay pinaniya' bo' ni'isi ni b'ttong, maka b'ttongta itu bay pinaniya' pangisihan pagkakan." B'nnal ko' inān, sagō' in pagkakan maka b'ttong pinatobto' sali'-sali' e' Tuhan. In ginhawa-barantam itu mbal patut pinagguna maghinang kahina'an d'nda maka l'lla. Ya angkan aniya' ginhawa-barantam sabab si Isa ya pagpanghū'antam, maka Panghū' Isa ya tag-kapatut ma ginhawa-barantam. ¹⁴ Bay iya pinakallum e' Tuhan pabing min kamatayna, maka ya du kitam pinakallum ma sinosōng sabab min kosogna.

¹⁵ Kata'uanbi na in kitam angandol ma Al-Masi, saga barantam itu sali' dalil pagdayaw pamaranan Al-Masi. Angkana, bang a'a binista sali' pagdayaw baran Al-Masi, mbal patut bang iya pahulid ni d'nda ala'at hinangna. ¹⁶ Kata'uanbi du, sai-sai pahulid ni d'nda ala'at, magdakayu' iya maka baran d'nda he', buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "L'lla maka d'nda bay duwa baran tahinang dabaran na." ¹⁷ Sagō' bang kitam parakayu' ni Panghū' Isa, magdakayu' atay kitam maka iya.

¹⁸ Amay-amay. Da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Dusa saddi minnē' mbal makainay baranta, sagō' bang kita pabihing ni ngga'i ka paghola'ta, makabuwan kita dusa ni baranta. ¹⁹ Dalam bahā' kata'uanbi? In ginhawa-baranbi sali' sapantun luma' pat'nna'an Rū Sussi ya pamuwan ka'am e' Tuhan bo' pat'nna' ma deyom baranbi. Tuhan ya tag-dapu baranbi, ngga'i ka ka'am. ²⁰ Bay kam nil'kkat e'na bo' kam makapuwās min karusahanbi, maka ahalga' pangal'kkatna. Angkan subay gunabi ginhawa-baranbi pamaheyabi ōn Tuhan.

7

Pasal Pagh'nda maka Pagh'lla

¹ Na, in pasal bay tilawbi aku ma lapal sulatbi, buwattitu panambungku. Bang ma aku, ahāp bang l'lla mbal magh'nda. ² Sagō' aheka tabowa-bowa maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, angkan kam d'nda maka l'lla subay pinahola'an kamemon. ³ In a'a maglakibini subay magdūl-baya' d'nda maka l'lla, subay sigā mbal magkahukaw. ⁴ Sabab in d'nda mbal makapagbaya' ma baranna, subay h'llana. Damikiyanna du in l'lla isab mbal makapagbaya' ma baranna, subay isab h'dana. ⁵ Ka'am maglakibini, da'a kahukawinbi batin. Makajari bang asal bay pagsulitanbi subay da'a magbihing daka pilambahangi bo' supaya aniya' waktu pangarapbi ni Tuhan. Sagō' da'a tangguhini pagbihing pabalik, bo' supaya kam mbal tabowa e' sasat saitan bang ganta' mbal kasandalan napsu baranbi. ⁶ Patut isab kam magh'nda atawa magh'lla, sagō' ngga'i ka panoho'anku. ⁷ Ya kabaya'anku in ka'am subay buwat aku mbal magh'nda. Sagō' magsaddi ya pangangganta' Tuhan ma dangan maka ma dangan, mbal magsali'-sali' kamemon.

⁸ Na, ka'am saga subul maka budjang, maka ka'am saga balu, ya na itu pah'lingku ma ka'am: ahāp bang kam mbal pinahola'an, buwat aku.

⁹ Sagō' bang mbal tapagatbi napsubi, magh'nda kam atawa magh'lla. Ahāp lagi' kam pinahola'an min atiksa' anandalan napsu baranbi.

¹⁰ Ka'am maglaulakibini, ya na itu panoho'anku ma ka'am, panoho'an deyo' bay min Panghū' Isa Al-Masi, ngga'i ka min baranku. Yukna in d'nda mbal manjari patiman min h'llana. ¹¹ Sagō' bang aniya' d'nda ganta' pabutas min h'llana, subay iya mbal maghola' pabalik, luwal bang pabīng ni bay h'llana tagna'. Ya du l'lla subay da'a animanan h'ndana.

¹² Ya itu pah'lingku ma ka'am kasehe'an, lling min baranku sadja, ngga'i ka min Panghū' Isa. Saupamaku a'a maglakibini: bang l'lla iya bebeya'an si Isa, bo' h'ndana ngga'i ka, subay mbal tinimanan e'na h'ndana sat'ggol bilahi magdakayu' maka iya. ¹³ Damikiyanna bang d'nda ya bebeya'an si Isa, bo' h'llana ngga'i ka. Subay mbal tinimanan e'na h'llana sat'ggol h'llana bilahi magdakayu' maka iya. ¹⁴ Bang ka angandol ma si Isa, bo' paghola'nu mbal, tahalal iya e' Tuhan ma sabab pangandolnu. Tahalal isab e' Tuhan saga anakbi, jari mbal kaonan onde'-onde' dalam tuhanna. ¹⁵ Malaingkan bang aniya' bebeya'an si Isa taga-h'nda atawa h'lla mbal angandol ma si Isa, bo' bilahi tu'ud patiman min iya, makajari sadja. Dalam aniya' dusabi, aluhaya kam magtīman bang buwattē'. Ya kabaya'an Tuhan subay kam pasulut sadja. ¹⁶ Mbal isab kata'uwānbi bang ai kasōnganna, kalu tabowa paghola'bi angandol ma si Isa ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi, ati lappasan na.

Akuhinbi Bay Pamat'nna' Ka'am e' Tuhan

¹⁷ Ya itu pamituwaku ma saga jama'a si Isa kamemon ma lahat dakayu' maka dakayu': ai-ai pamat'nna' Panghū' ma ka'am pakaniya-pakaniya, akuhinbi. Ai-ai bay katanamanbi tagna' kam pinene' e' Tuhan, da'a kam angangut papinda ni saddi. ¹⁸ Bang aniya' a'a asal magislam dahū gi' min kapangaho'na ma Tuhan, mbal subay lai'ananna bainatna pagislam. Damikiyanna isab bang a'a dalam bay taislam, bo' angaho' na ma pangabbit Tuhan, da'a ya subay magpa'islam. ¹⁹ Sabab mbal aheya ma atay Tuhan magislam kitam atawa mbal. Ya sadja aheya ma atayna bang beya'tam saga panoho'anna. ²⁰ Da'a kam apinda min bay kahālanbi tagna' kapangaho'bi ma Tuhan. ²¹ Bang ka bay banyaga' waktu kapamene' Tuhan ma ka'a, imaninbi. Sagō' bang aniya' waktu kaluwassu min pagbanyaga'an, na, paluwas ka. ²² Sabab bang banyaga' maka'aho' ameya' ma Panghū' Isa, alimaya iya ma bistahan Panghū'. Damikiyanna bang a'a ngga'i ka banyaga' maka'aho' ameya' ma Al-Masi, tabista iya banyaga' Panghū'na. ²³ Ahalga' ya bay pangal'kkat ka'am min pang'ntanan dusa, angka kam subay da'a pabanyaga' ni sai-sai, subay Tuhan sadja ya pabanyaga'anbi. ²⁴ Saga dauranakanku, subay kam pat'ttog ma bay katanamanbi tagna' kam pinene' e' Tuhan. Pataptapunbi ataybi ni Tuhan.

Pasal Budjang, Subul maka saga Balu

²⁵ Na, in bay tilawbi pasal a'a dalam taga-paghola', dalam aniya' panoho'anku deyo' bay min Panghū' Isa, sagō' paluwasku bang ai ma pamikilanku. Sagō' kapangandol aku ma sabab ka'ase' Panghū' ma aku. ²⁶ Bang ma aku, ahāp lagi' mbal apinda min kabuwattilubi, sabab aheka kasuasan tum'kka ma patahunan itu. ²⁷ Sasuku kam taga-h'nda, da'a timaninbi. Sasuku kam dalam taga-h'nda, da'a kam atuyu' magh'nda. ²⁸ Sagō' bang kam ganta' magh'nda ngga'i ka dusa. Saga budjang isab bang magh'lla, mbal magdusa. Ya po'on kam gara'anku da'a magh'nda atawa magh'lla, sabab kabaya'anku ma ka'am subay mbal pinananaman kasuasan ya maumu kalabayan e' a'a maglaulakibini.

²⁹ Saga dauranakan, mbal kitam at'ggol maitu ma dunya. Puwas minnitu a'a taga-anak-h'nda subay mbal sakit abimbang ma sigām bo' supaya

alimaya maghinang ni Tuhan. ³⁰ Bang a'a magdukka, subay ni'bbahan karukka'anna. Bang a'a magkalasigan, subay pasengod ni a'a halam aniya' kalasiganna. Bang a'a am'lli ai-ai subay mbal parulina bay b'llina he', sali' ngga'i ka dapuna. ³¹ Maka bang a'a angangguna kapanyapan dunya itu, subay mbal paheyana ma atay, sabab in dunya itu maka kajarihanna palabay sadja.

³² Kabaya'anku subay halam aniya' makabimbang ka'am. Bang l'lla halam taga-paghola', ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa bang buwattingga e'na makasulut atay Panghū'na. ³³ Sagō' bang a'a taga-h'nda, abimbang iya e' kalluman anak-h'ndana. Ya tapikilna na pa'in bang buwattingga e'na makasulut atay h'ndana he'. ³⁴ Sali' abahagi' duwa pamakilna. Damikiyanna isab bang d'nda halam taga-h'lla, ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa sabab kabaya'anna subay pinama-Tuhan ginhawa-baranna sampay pangatayanna. Sagō' bang d'nda taga-h'lla na, ya na pa'in tapikilna saga kahinanganna ma anak-h'llana, sabab kabaya'anna subay makasulut atay h'llana. ³⁵ Amissala aku buwattitu sabab aheya baya'ku anabangan ka'am, ngga'i ka ma sabab aniya' baya'ku amahunitan ka'am. Ya kabaya'anku to'ongan subay tahinangbi ai-ai ya apatuh nihinang, bo' supaya ahantap palantarabi bo' supaya magmalilla' maghinang ma Panghū' Isa ma halam aniya' duwa-ruwabi.

³⁶ Na, in pasal pagtunang. Bang aniya' at'ggol kapagtunang sigā, bo' ala'un-la'un na d'nda, ati makapikil l'lla in hinangna ma tunangna he' kulang asaltun, bang kabaya'anna magpūn, patut sigā magkawin. Ngga'i ka dusa. ³⁷ Sagō' bang a'a magniyat subay mbal magpūn maka tunangna, ati mbal abowa-bowa e' napsu baranna sabab tahatul e'na, taluwa' isab hinangna. ³⁸ Ya hatulanna, ahāp du bang a'a bilahi magkawin maka budjang ya tunangna, sagō' labi gi' ahāp bang iya mbal pakawin.

³⁹ Na, balikanta lagi' pasal pagtaman. Bang d'nda taga-h'lla, mbal iya makaluhaya pakawin ni l'lla saddi sat'ggol allum bay h'llana tagna'. Sagō' bang amatay na h'llana, puwas na iya, aluhaya iya magh'lla pabing ni l'lla kabaya'anna, bang pa'in pagkahina angandol ma Panghū' Isa. ⁴⁰ Bang aku anganggara', labi ahāp palasahan d'nda inān bang iya mbal pinahola'an pabing. Bang aku mbal asa' anguyun isab Rū Tuhan.

8

Pasal Kinakan Paglamas ni Ta'u-ta'u

¹ Na in pasal susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u: taga-pangita'u asal kitam kamemon, sagō' aniya' pangita'u hal pagmalangkahian. Bang kam alasa ma pagkahibi tapahogot pangandol sigām. ² Bang a'a amikilan di-na in iya taga-kata'u, kulang asal ta'una. ³ Sagō' bang a'a alasa ma Tuhan, takilā iya e' Tuhan.

⁴ Manjari itu, ya pasal kapamangan susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u: kata'uwanta asal in niōnan ta'u-ta'u itu ngga'i ka tuhan to'ongan. Maka kata'uwanta isab in Tuhan dakayu'-kayu' du. ⁵ (B'nnal, aheka pagtuhanan maka pagpanghū'an, ai-na ka ma sulga' atawa ma dunya.) Sagō' minsan aniya' pinagbahasa "tuhan", ⁶ tunggal du Tuhan pagtuhananantam, ya na Mma'tam ma sulga'. In iya po'onan kamemon ai-ai, maka iya isab pagtuyu'antam t'ggoltam allum. Tunggal isab Panghū'tam, ya na si Isa Al-Masi. Bay pinapanjari e'na kamemon deyo' bay min Tuhan, maka allum na pa'in kitam labay min iya.

⁷ Saguwā' aniya' saga sehe'ta bebeya'an si Isa halam gi' makata'u to'ongan ma pasal ta'u-ta'u halam aniya' kawasana, sabab masi amikit

ni pikilan sigām bay kabiyaksahan sigām tagna', waktu kasumba sigām ni ta'u-ta'u. Angkan bang sigām amangan ai-ai bay paglamas ni ta'u-ta'u, pangannal sigām in sigām palamud anumba ta'u-ta'u inān. Manjari asasaw itikad sigām minsan dalam taga-dusa. ⁸ Sagō' ngga'i ka kinakanta ya amowa kita pasekot ni Tuhan. Mbal kinulangan kahāpta ma sabab aniya' mbal kakanta. Mbal isab kin'nnonpan kahāpta ma sabab aniya' kakanta.

⁹ Sagō' minsan kam wajib angahalal ma pagkakan indaginis, subay kannalbi pahāp pagkahibi, ya mbal gi' ahogot pangandolna ma si Isa, bo' supaya iya mbal tabowa magdusa ma sabab pagkakanbi. ¹⁰ Bang saupama aniya' pagkahibi mbal katiyu'-tiyu'an itikadna maka'nda' kam amangan lalamanan ma deyum luma' panumbahan ta'u-ta'u. Asal kata'uwani in ta'u-ta'u mbal makainay, sagō' a'awam pagkahibi inān ati tabowa iya amangan susumbali'an bay pangalamas ni ta'u-ta'u. ¹¹ Manjari pagkahibi inān, a'a bay pinuwas min dusana ma sabab kamatay Al-Masi, tabowa ni kala'atan ma sabab pangita'ubi, pagka alamma pangandolna. ¹² Jari makarusa kam ma danakanbi ya alamma pangandolna he', maka amakay dusa kam ni Al-Masi. ¹³ Angkan aku magniyat, bang pagkakan ya sababanna angkan magdusa dakayu' danakanku bebeya'an si Isa, mbal na aku amangan susumbali'an sat'ggolku allum, bo' supaya iya mbal tabowa magdusa.

9

Kapatut A'a Kawakilan

¹ Limaya aku magbaya'an di-ku. Bay aku kawakilan e' Panghū' Isa, sinō' magnasihāt lapalna. Bay iya ta'nda' matakū. Maka ka'am ya kamaujuran hinangku ma Panghū', pagka kam angandol na ma iya. ² Minsan aku mbal kinahagad e' saga kasehe'an in aku bay kawakilan e' si Isa Al-Masi, tantu du kahagadbi sabab ka'am baranbi ya tanda' saks'i in aku kawakilan e'na. Sabab aku ya po'onan angkan kam ameya' ma iya.

³ Bang aku pinariksa' e' sai-sai ma pasal kahinanganku, buwattitu ya panambungku: ⁴ dalam bahā' aniya' kapatutku binalanja'an e' saga a'a pandu'anku? ⁵ Dalam bahā' aniya' kapatutku magh'nda ma d'nda angandol ma si Isa, supaya aniya' sehe'ku ma l'ngngananku? Taga-h'nda saga danakan si Panghū' Isa l'lla maka saga a'a kawakilan kasehe'an buwat si Petros. ⁶ Atawa hal kami baha' maka si Barnabas ya subay magusaha supaya aniya' napaka kami?

⁷ Bang saupama sundalu, aniya' bahā' mbal binalanja'an e' parinta? Atawa a'a maghuma, aniya' bahā' mbal amangan min buwa' kayu ya tanomna? Atawa a'a magipāt sapi' atawa kambing, aniya' bahā' mbal patut angā' gatas min saga hayop ya ipatna he'? ⁸ Ngga'i ka isab hal kahālan manusiya' ya pangā'anta ta'u pasal kapatut ma saga a'a maghinang, anguyun isab Kitab Tawrat. ⁹ Tasulat asal ma panoho'an-sara' si Musa, yuk-i, "Da'a sampungunbi sapi' sabuna angangi'ikan pai". Pangannalbi bahā' sapi' sadja ya pinagka'inagonan e' Tuhan ma ayat Kitab e'? ¹⁰ Tu'ud manusiya' ya pinagka'inagonan e'na angkan pinasulat sara' inān. Paralilanta a'a magararu maka a'a magani. Ya angkan sigām maghinang ma deyum huma sabab aniya' holat sigām kabuwanan palsuku'an min buwa'na. Kami itu sali' dalil a'a maghuma inān. ¹¹ Bay kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan, sali' dalil binhi' ma deyum pikilanbi. Angkan kam subay mbal takuddat bang kami binuwanan

bahagi' min kaniya'bi. ¹² Bang gurubi kasehe' taga-kapatut binalanja'an e'bi, luba'-lagi'na kami itu.

Saguwā' dalam kami bay mikibalanja' ma ka'am minsan aniya' kapatut kami. Gom pa'in kami anandalan kasigpitan bo' supaya dalam aniya' maka'agpangan lapal ahāp pasal Al-Masi. ¹³ Kata'uanbi asal, minsan saga a'a maghinang ma deyom langgal pagkulbanan, langgal ya pang'a'an sigām kinakan. Maka saga imam ya anukbalan susumbali'an pagkulban, binahagi'an du sigām isi hayop pagkulban. ¹⁴ Damikiyanna isab saga a'a magnasihāt lapal ahāp, aniya' panoho'an Panghū' Isa subay sigām binalanja'an e' sasuku magkahagad ma lapal inān.

¹⁵ Sagō' dalam bay gunaku kapatutku. Maka ngga'i ka balanja' ya mohotku angkan anulat ni ka'am. Padpad aku mikibalanja' ma ka'am, bilahi gi' aku amatay, sabab ya pagbantugku in aku dalam bay angamu' binalanja'an. ¹⁶ Mbal aku makajari magbantug pasal pagnasihātku lapal ahāp, sabab hinangku asal bay panoho'an aku e' si Isa Al-Masi. Aheya kasusahanku bang mbal pagnasihātku. ¹⁷ Bang aku bay makapene'an di-ku maghinang buwattitu, patut du aku ginadjihan. Sagō' ngga'i ka min baya'ku hal, tu'ud hinang bay pangandol e' Tuhan ma aku angkan wajib hinangku. ¹⁸ Manjari ai panambahan aku? Katambahan aku bang pa'in tapagnasihātku lapal ahāp ma dalam aniya' bayadna, minsan aniya' kapatutku binalanja'an.

¹⁹ Luhaya aku magbaya'an di-ku, ngga'i ka aku banyaga'. Sagō' minsan buwattē', magpabanyaga' aku di-ku maghinang ni a'a kamemon supaya aheka tabowaku angandol ma si Isa. ²⁰ Angkanna, bang aku palamud ma saga bangsa Yahudi, beya'ku addat sigām Yahudi bo' supaya sigām tabowaku angandol ma si Isa. Minsan aku apuwas min sara' si Musa ya niusul na pa'in e' bangsa Yahudi, beya'ku sadja sat'ggolku ma deyoman sigām, bo' sigām tabowa angandol ma si Isa Al-Masi. ²¹ Bo' arapun bang aku magbeya' maka saga a'a ngga'i ka Yahudi, mbal beya'ku sara' agama Yahudi. Beya'ku addat saga bangsa liyu bo' supaya sigām isab tabowaku angandol ma si Isa. Sagō' minsan mbal beya'ku sara' agama Yahudi, masi du aku ameya' ma sara' Tuhan sabab beya'ku du panoho'an Al-Masi. ²² Bang aku ganta' magbeya' maka saga a'a ya dalam gi' ahogot pangandol sigām tudju ni si Isa, amasali' aku di-ku ni sigām bo' supaya tabowaku angandol to'ongan. Manjari minsan ai bangsa, pasali' aku ni sigām supaya aniya' min sigām lappasan min hukuman dusa. ²³ Angkan buwattē' hinangku, supaya pasaplag lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ni saga a'a kamemon, bo' aku isab palamud ni kahāpan ya tumabeya' ma lapal ahāp.

²⁴ Biyaksa kam ma hatulan paglomba, aheka a'a pasōd maglomba sagō' dangan du anganda'ug bo' anambut kahāpan ya panungbas ma a'a anganda'ug. Paralilan ko' itu ma ka'am ya bebeya'an Al-Masi, angkan kam soho'ku maglomba to'ongan bo' kam makasambut kahāpan ma sinosōng. ²⁵ Tali'-tali'unbi isab ya addat saga a'a bilahi maglomba. Magmahil sigām maka amaggat napsu sigām supaya makara'ug sampay minahaldika' maka korona dahun kayu, ya al'kkas alanos. Sagō' kitam bebeya'an si Isa angangut pinaniya'an kamahaldika'an ya anatas ni kasaumulān. ²⁶ Angkan sengoranku a'a maglomba, ya mbal paragan m'ssa'-bidda' sabab aniya' tudjuna tantu. Sengoranku isab a'a magsuntuk, ya mbal anuntuk pēhē'-pi'itu sabab aniya' tigi'na. ²⁷ Paggatku napsuku sabab mbal aku bilahi sinulak e' Tuhan minsan bay makapagnasihāt lapalna ma a'a kasehe'an.

10

Banda'an Pasal saga Ta'u-ta'u

¹ Na, saga dauranakanku, ta'uhunbi pasal bay kalabayan saga pangkatam Yahudi waktu kapameya' sigām ma si Musa ma masa awal e'. Bay kalandungun gabun sigām kamemon, maka bay amaklay kamemon labay min tahik. ² Ya dalilna, tapandi sigām ma deyom gabun maka ma deyom tahik, tanda' in sigām beya' ma si Musa. ³ Kamemon sigām bay magkakanan kinakan ya pamuwan e' Tuhan. ⁴ Kamemon sigām bay maginuman bohe' ya pamuwan e' Tuhan, sabab magbeya' sigām anginun bohe' paluwas min batu lakit ya bay sehe' sigām, ya dalilna Al-Masi. ⁵ Sagō' halam kasulutan atay Tuhan ma kaheka'an sigām e', angkaan aheka alaglag ma lahat paslangan.

⁶ Na, subay kitam amintāng min pakaradja'an ya bay tum'kka ni kamatto'ahantam inān, supaya kitam mbal an'ppu sigām anganapsuhan la'at, ⁷ atawa anumba ni ta'u-ta'u buwat sigām kasehe' ma masa he'. Tasulat asal ma deyom Kitab pasal bay kahinangan sigām, yuk-i, "Saga a'a inān bay magtingko'an magjamu pagduwa'ahan ta'u-ta'u ya pagtuhanan sigām. Puwas e', magt'nggehan sigām magpangigal maka maghinang kasabulan." ⁸ Wajib kitam da'a maghinang kala'atan d'nda maka l'la, buwat bay tahinang e' kasehe'an sigām. Angkaan aniya' sigām labi duwampū' maka t'llungibu puhu' alaglag ma deyom dang'llaw du. ⁹ Da'a na kitam angandusa pangandusta'tam kahandak Panghū'. Aniya' isab min ka'mbo'-mbo'antam bay makahinang buwattē' ma masa awal, ati aheka sigām bay amatay e' sowa. ¹⁰ Da'a isab pagmusmurinbi Tuhan ma sabab ai-ai pamat'nna'na ma ka'am, buwat bay kapagmusmud sigām kasehe' ma masa awal e', angkaan sigām bay pinapatay e' mala'ikat pagmumulka'.

¹¹ Na, tum'kka saga pakaradja'an inān ni sigām bo' aniya' pamintāngan saga a'a ma patahunan katapusan itu. Tasulat isab ma Kitab supaya kitam mbal anghinang buwattē'. ¹² Angkaan ko', bang aniya' a'a ma deyomanbi ilu amikilan di-na in imanna ahogot, a'a inān subay kamaya'-maya' to'ongan bo' mbal tabowa maghinang dusa. ¹³ Kamemon sasatmanasat ya kalabayanbi mbal magbidda' maka sasat ya maumu kalabayan e' bangsa manusiya'. Maka kapangandolan Tuhan, angkaan kam mbal pasagaranna sinasat labi min kosogbi. Sabab bang kam pinat'kkahan sasat sumiyan-sumiyan, tantu kam binuwanan e'na kosog ma waktu kasasat bo' kam makasandal, ati minnē' aniya' kapuwasanbi.

¹⁴ Angkaan ko', saga bagay kalasahanku, da'a kam palamud anumba ni ta'u-ta'u. ¹⁵ Ahāp asal kōkbi, angkaan yukku ma ka'am, dongdonginbi bissalaku itu bang b'nnal atawa mbal. ¹⁶ Bang kitam magtipun angentom kamatay Panghū' Isa, anginun kitam min deyom sawan ya pagsukulantam ni Tuhan. Tanda' saksi' ko' inān in kitam magdakayu' maka Al-Masi ma sabab laha'na. Damikiyanna isab tinapay ya pagbahagi'antam, tanda' ko' inān in kitam taga-lamud ma baran Al-Masi. ¹⁷ Sabab dakayu' du tinapay ya pagbahagi'antam kamemon, angkaan kitam sali' dalil ginhawa-baran dakayu' du, minsan aheka.

¹⁸ Kira-kirahunbi addat bangsa Isra'il e': sasuku sigām amangan min bay panukbal ni Tuhan aniya' lamud sigām ma pagta'at ni Tuhan. ¹⁹ Na, mbal yukku aniya' pūs ma ai-ai pangalamas ni ta'u-ta'u, atawa aniya' kallum ma ta'u-ta'u ya pangalamasan e'. ²⁰ Tantu mbal, sagō' in susumbali'an pangalamas ta'u-ta'u, tinukbalan asal ni saga saitan, ngga'i ka ni Tuhan. Maka kabaya'anku subay halam aniya' lamudbi ma binangsa saitan.

²¹ Bang kam ganta' magtipun amangan maka anginum pangentomanbi Panghū' Isa, mbal kam makajari palamud amangan maka anginum min bay pangalamas saga saitan. ²² Luwal bahā' bang kita bilahi anungud Panghū'. Palabi bahā' ga'osanta min ga'osanna?

²³ Aniya' saga a'a ah'ling, yuk sigām, "Makajari kita angahinang ai-ai kabaya'anta." B'nnal ko' inān, sagō' aniya' mbal makahāp. Makajari kita angahinang ai-ai, sagō' aniya' hinang mbal makasōng pangandolta ni Tuhan. ²⁴ Mbal ahāp bang baranta sadja ya kinannal, sagō' subay pagka'inagonanta pagkahita.

²⁵ Makajari kam amangan sumbali'an ai-ai pinagdagangan ma tabu' minsan dalam tilawbi bang bay paglamas ni ta'u-ta'u. Dalam aniya' dusabi amangan, ²⁶ sabab tasulat asal ma deyum Kitab, yuk-i, "Tuhan ya tag-dapu dunya itu maka kakaya'-kaya'anna."

²⁷ Bang saupama aniya' a'a mbal magkahagad ma si Isa amowa kam amangan ma luma'na, bo' kam bilahi pehē', makajari kam amangan ai-ai pangalabot ka'am minsan mbal tilawbi bang bay paglamas atawa dalam. Dalam aniya' dusabi bang kam amangan. ²⁸⁻²⁹ Sagō' bang aniya' ganta' angahaka'an ka'am in kinakan inān bay paglamas ni ta'u-ta'u, na, da'a kakanunbi. Kaissana, ma sabab sehe'bi ya bay angahaka'an ka'am, karuwana, ma sabab kasasaw pikilanna bang kam ta'nda' e'na amangan lalamanan. Ngga'i ka itikadbi ya asasaw, sagō' itikadna. Kalu aniya' atilaw bang angay iya pinaggat amangan ai-ai kabaya'an ku ma saukat aniya' a'a dangan asasaw pikilanna? ³⁰ Angay iya sinoway ma ai-ai pagkakanna, bang bay pagsukulanna ni Tuhan?

³¹ Buwattitu panambungku: ai-ai kakanbi atawa inumbi, ai-ai hinang, subay nihinang pagmahaldika'bi ma Tuhan. ³² Da'a pasasawunbi pikilan pagkahibi minsan sai-na, bangsa Yahudi ka atawa bangsa ngga'i ka Yahudi, atawa pagkahibi jama'a Tuhan. ³³ Beya'inbi aku itu sabab tuyu'an ku anulu saga a'a kamemon ma ai-ai hinangku. Ngga'i ka kahāpan baranku ya kannalku, sagō' kahāpan saga a'a kasehe'an, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni sulga'.

11

¹ Manjari sengorinbi aku buwat e'ku anengoran Al-Masi.

Pasal Pagturing Bu'un Bang Angarap ni Tuhan

² Sanglitanta kam ma sabab pangentombi ma aku sakahaba' waktu, maka ma sabab pameya'bi ma pamandu' ya bay pang'bbaku ma ka'am.

³ Na aniya' gi' pamandu'ku. Ta'uhunbi itu: si Isa Al-Masi ya pagmakōkan kal'llahan, ati l'la ya pagmakōkan kah'nda'an sigām, maka Tuhan ya pagmakōkan Al-Masi. ⁴ Bang kam magtipun dajama'ahan magsambahayang, bo' aniya' l'la angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min Tuhan, bang iya ganta' aturung, pahina'na Al-Masi ya pagmakōkanna.

⁵ Sagō' bang d'nda ya angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min Tuhan ma deyum katipunanbi ma dalam magtinurung, pahina'na h'llana ya pagmakōkanna. Mbal magbidida' d'nda inān maka d'nda bay binagongan kōkna, bang takdil isab ni kaiya'an. ⁶ Bang d'nda mbal tu'ud anurungan kōkna ma deyum katipunanbi, subay iya magpagunting apu'ut. Sagō', pagka makaiya'-iya' bang d'nda binagongan atawa pinapu'ut bu'unna, subay iya magtinurung. ⁷ Mbal patut bang l'la magtinurung sabab l'la ya pinapanjari pamandogahan kajarihan maka kamahaldika'an Tuhan. Sagō' d'nda ya pamandogahan kamahaldika'an l'la ⁸ sabab l'la ya bay

pinapanjari dahū e' Tuhan. Ngga'i ka l'lla ya pinapanjari min baran d'nda, sagō' d'nda ya pinapanjari min baran l'lla. ⁹ Maka ngga'i ka l'lla ya pinapanjari pamalimbang ma d'nda, sagō' d'nda ya pinapanjari pamalimbang l'lla. ¹⁰ Angkan subay magtinurung d'nda, tanda' saksi' ma saga mala'ikat in iya kapagbaya'an e' h'llana.

¹¹ Malaingkan in kitam ma deyum okoman Panghū' Isa subay magtabang-tiyabangi d'nda maka l'lla. Mbal manjari bang hal l'lla atawa hal d'nda. ¹² Bay pinapanjari d'nda luwas min baran l'lla, saguwā' d'nda ya anganakan l'lla. Maka min Tuhan asal ai-ai kamemon. ¹³ Na, angandongdong kam di-bi: patut bahā' bang d'nda anabutt ni Tuhan ma deyum katipunanbi ma mbal magtinurung? ¹⁴ Kata'uanbi, sangay min katagna' makaiya'-iya' asal bang l'lla ataha' bu'unna, ¹⁵ sagō' bang d'nda ataha' bu'unna, ya he' makamanis iya. Kaniya'an iya bu'un ataha' paturung kōkna. ¹⁶ Na, bang aniya' mailu bilahi anganjawab pasal ina'an-i, ya itu panambungku ma iya: halaman aniya' kal'ngnganan saddi ma kami maka ma saga jama'a Tuhan maingga-maingga lahat.

Pangentoman ma Kamatay Panghū' Isa

(Matiyu 26:26-27; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20)

¹⁷ Aniya' gi' panoho'anku ma ka'am, sagō' mbal kam sanglitanku. Sababna, bang kam magtipun angarap ni Tuhan, ngga'i ka kahāpan ya kaluwasanna sagō' kala'atan. ¹⁸ Muna-muna itu: makakale aku hunub-hunub in ka'am kono' mbal magdauyunan bang magtipun. B'nnalna hunub-hunub inān, bang ma aku. ¹⁹ Patut isab bang aniya' pagbidda'an ma ka'am, supaya atampal bang sai min ka'am ya makasulut atay Tuhan. ²⁰ Ma waktu kapagtipunbi amangan pangentoman kamatay Panghū' Isa, sali' ngga'i ka Panghū' Isa ya taentombi. ²¹ Sabab aniya' kam pasa'ut amangan kinakan bay bowabi ati mbal kapinanbi sehe'bi. Jari aniya' kam lingantu, maka aniya' maglangohan sabab makalandu' he'na anginum. ²² Angay bahā'! Dalam aniya' luma'bi pamangananbi dahū? Atawa kabaya'anbi tu'ud subay amariki'-diki' saga pagkahibi jama'a Tuhan, maka amahina' saga sehe'bi kamiskinan? Daka ai pamissalaku ma ka'am ma pasal hinangbi buwattilu! Bilahi kam bahā' sanglitanku? Tantu mbal.

²³ Bay pamandu'ku ma ka'am ya bay pang'bba aku e' Panghū'. Ma sangom kapanukbal Panghū' Isa ni saga bantana, bay iya angā' tinapay. ²⁴ Aubus pa'in pagsukulanna ni Tuhan, pinagpōng e'na. Yukna ni saga mulidna, "Baranku ko' itu, ya pamalilla'ku ni kamatay ma sababbi. Amangan kam tinapay itu pangentomanbi aku." ²⁵ Damikiyanna isab inuman. Aubus pa'in e' sigām amangan, ningā' sawan e' si Isa. Yukna, "Inuman itu paltanda'an ma kapagsulutan baha'u ya panganjanji' Tuhan ma ka'am, tatuman e' laha'ku. Isbatunbi, pangentomanbi aku sakahaba' kam anginum." ²⁶ Hatulanna, sakahaba' kam amangan tinapay itu sampay anginum min sawan itu, tapasaplag e'bi kamatay si Isa sampay ta'abut waktu kabalikna pi'itu.

²⁷ Angkan ko', sai-sai amangan tinapay maka anginum min sawan Panghū' itu ma dalam abontol pangatayanna, a'a inān katōngan dusa sabab dalam pagaddatanna baran Panghū' Isa sampay laha'na. ²⁸ Subay kam angaliling di-bi dahū bo' yampa kam amangan tinapay maka anginum min sawan. ²⁹ Sabag sai-sai amangan atawa anginum ma dalam tasilangna baran Panghū' Isa bang ai hatina, amat'kkahan iya di-na hukuman Tuhan pagka buwattē' pamanganna maka panginumna. ³⁰ Ya he' po'onna angkan aheka ma deyomanbi ilu magkalamman, maka aniya' isab amatay.

³¹ Bang kita ganta' angaliling di-ta dahū, mbal kita taluwa' hukuman.

³² Bang kita nihukum maka bininasa e' Panghū' Isa, hatina bini'at kitam bo' supaya mbal pinat'kkahan hukuman nalka' sambeya' maka saga a'a ya mbal angisbat Tuhan.

³³ Manjari itu, saga dauranakanku, bang kam magtipun amangan pangentoman kamatay Panghū' Isa, lagad-lagarinbi saga kasehe'anbi.

³⁴ Bang aniya' kam lingantu, subay iya amangan dahū ma luma'na, bo' kam mbal t'kkahan hukuman Tuhan ma waktu kapagtipunbi. Na, in pasal saga palkala' kasehe', subay na aku mailu bo' yampa salassayku.

12

Saga Kapandayan Pamuan e' Rū Tuhan

¹ Na, saga dauranakanku, bilahi aku amahatian ka'am pasal kapandayan pamuan e' Rū Tuhan supaya kam mbal a'awam. ² Taentombi bay kahalanbi tagna', waktubi dalam gi' beya' ma si Isa, tabowa-bowa sadja kam e' saga hibilis bo' maghinang ni saga pagtuhanan ya mbal makabissala. ³ Angkan yukku ma ka'am, bang a'a kapagbaya'an e' Rū Tuhan mbal iya makapah'ling pangkal ma si Isa. Dalam aniya' makapasab'nnal in si Isa pagpanghū'anna bang ngga'i ka min Rū Tuhan.

⁴ Na, ginisan asal kapandayan ya min Rū Tuhan, bo' pa'in dakayu' du Rū ya amuan. ⁵ Magginis isab saga hinang pananabang, sagō' tunggal du Panghū' Isa ya paghinangan. ⁶ Magginis bowahan hinangta dangan maka dangan, sagō' dakayu' du Tuhan ya amuan ta'u bo' supaya tahinangta ai-ai bay pamahinang kitam kamemon.

⁷ Kitam saga bebeya'an si Isa Al-Masi kamemon, pinagtopod-toporan paltanda'an in Rū Tuhan pat'nna' asal ma deyom ataytam, bo' supaya kitam kaniya'an kahāpan sama-sama. ⁸ Aniya' a'a kabuwanan kapandayan e' Rū Sussī amahati pandu' alalom, aniya' isab kabuwanan kapandayan amaluwas pangita'u. ⁹ Tunggal du Rū Tuhan ya amuan saga kapandayan itu, dalam aniya' saddī. Aniya' kabuwanan pangandol akosog to'ongan, maka aniya' kabuwanan kapandayan amauli' saga saki. ¹⁰ Aniya' a'a kabuwanan barakat bo' tahinangna saga hinang barakatan, aniya' isab kabuwanan kapandayan e' Rū Tuhan amaluwas lapal Tuhan, maka aniya' a'a kasehe' kabuwanan pangita'u anilang kapandayan a'a bang b'nnal min Rū Tuhan. Aniya' a'a kabuwanan kapandayan makabissala saga bissala saddī ya mbal tahatina, maka aniya' isab kabuwanan pangita'u magpahati bang ai binissala inān. ¹¹ Sagō' tunggal du Rū Tuhan ya magkabaya'an amuan saga kapandayan itu, maka pinagsaddi-saddi isab pamuwanna ma manusiya' dangan maka dangan.

Pamaralilan Pasal Baran A'a

¹² Kitam saga bebeya'an Al-Masi sali' dalil dakayu' ginhawa-baran du, bo' aheka pagdayawna indaginis. Sagō' minsan aheka pagdayawna, dakayu' du baran atibu'uk. ¹³ Sabab kitam itu, bangsa Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, banyaga' maka ngga'i ka banyaga', bay pinandi e' Rū Tuhan dakayu'-kayu', pinapagdakayu' sali' dalil baran atibu'uk. Pinahōpan kitam Rū Tuhan sali'-sali'.

¹⁴ Na, bang niralil ginhawa baran itu, ngga'i ka daginis kamemon pagdayawna. Magginis asal. ¹⁵ Bang saupama ah'ling tape' pasal kahālanna, yukna, "Aku itu ngga'i ka suku' ma baran itu, sabab ngga'i ka aku tangan." Sagō' suku' baran asal, minsan asā' pangannalna. ¹⁶ Ya du isab bang tainga ya ah'ling, yukna, "Ngga'i ka aku suku' baran itu sabab

ngga'i ka aku mata," tantu iya suku' ma baran. ¹⁷ Bang bay mata lungbus katibu'ukan baran a'a, buwattingga pakakalena? Bang bay tainga lungbus, buwattingga pangahamutna? ¹⁸ Sagó' ya b'nnalna, pinapanjari e' Tuhan ginisan pagdayaw baranta kamemon, nihatul e'na ma buwat kabaya'anna. ¹⁹ Mbal kaonan baran bang mata lungbus atawa tainga lungbus. ²⁰ Bang pina'amu, aheka ginisan pagdayaw bo' pa'in baran dakayu' du.

²¹ Mbal manjari bang mata ah'lling ni tangan, yukna, "Halam aniya' kagunahanku ma ka'a." Damikiyanna bang kók ah'lling ni tape', yukna, "Halam du aniya' kagunahanku ma ka'am." ²² Sabab ya b'nnalna, saga pagdayaw ya pangannalta aguya', aheya asal kagunahanna. ²³ Saga pagdayaw baranta ya yukta ariki' kagunahanna, ya na he' subay ayaranta pahāp. Saga pagdayaw ya mbal ahāp ninda', subay pas'mmekanta pahāp. ²⁴ Maka saga pagdayawta ahāp luwana, minsan mbal pinahāp. Bay pinapagsugpat pagdayaw baran itu e' Tuhan ati pinalabi e'na kahāpan ma saga pagdayaw ya mbal pinagaddatan, ²⁵ supaya halam aniya' palsagga'an ma deyom ginhawa-baranta itu. Gom pa'in magtabang-tiyabangi saga pagdayawna kamemon. ²⁶ Bang kap'ddi'an pagdayaw baranta dakayu', magtūy pananam ni saga pagdayaw kamemon. Damikiyanna isab bang aniya' pagdayawta dakayu' sinanglitan, kinōgan baranta kamemon.

²⁷ Ya na itu hatian bay pamaralilku he': ka'am saga jama'a Al-Masi sali' dalil ginhawa-baranna, maka ka'am dangan maka dangan sali' pagdayawna indaginis. ²⁸ Jari Tuhan ya amat'nna' kamemon pagdayaw ma deyoman kajama'ahan si Isa Al-Masi. Kaissa, aniya' saga a'a kawakilan e'na magnasihāt lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, karuwana, aniya' a'a kabuwanan kapandayan amaluwas lapal Tuhan ni manusiya', kat'lluna, aniya' saga a'a kabuwanan kapandayan magpandu'. Puwas e' aniya' kabuwanan kapandayan angahinang saga hinang kawasahan, bo' pasunu' a'a kabuwanan barakat pamauli'na saga saki, maka aniya' kabuwanan kapandayan anabang ma saga sehe'na. Aniya' kabuwanan kapandayan amal'nggan hinang a'a kasehe'an, maka aniya' isab kabuwanan kapandayan amissala ma bahasa mbal tahati sigām. ²⁹ Mbal kawakilan saga bebeya'an Al-Masi kamemon, mbal sinō' magnasihāt kamemon. Mbal kabuwanan kapandayan saga a'a kamemon maghinang hinang kawasahan, ³⁰ atawa magpauli' saki, atawa magbissala ma bahasa mbal tahati sigām, atawa amahati bang ai binissala inān. ³¹ Tuyu'inbi kapandayan ya kagunahan to'ongan.

Saguwā' aniya' gi' palabi to'ongan min kapandayan itu kamemon, hatina lasata ma kasehe'anta.

13

Pasal Lasa

¹ Bang aku saupama taga-kapandayan amissala bahasa manusiya' kamemon sampay bahasa mala'ikat, halam du aniya' pūsna bang aku mbal alasa. Kapandayanku he' sali' lling agung hal angulenseng, atawa mital hal tinitik pehe'-pi'itu. ² Minsan aku taga-kapandayan amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan, maka minsan tahatuku ai-ai bay tatau' e' Tuhan, minsan isab aku bal-iman bo' makapahigin būd min baina, bang halam aniya' lasaku ma pagkahiku halam du aniya' kapūsanku. ³ Minsan pamuwanku alta'ku kamemon ma miskin, maka minsan paglilla'ku baranku tinunu' ma sabab si Isa, bang halam aniya' lasaku ma pagkahiku halam du aniya' pahala'ku.

⁴ Bang kita ganta' alasa ma pagkahita, tantu sigām imananta. Ma'ase' sadja kita. Mbal kitam angihid, mbal alanga pagatayta, mbal kita magmalangkahi. ⁵ Bang kita alasa ma kasehe'anta a'addat du kita ma sigām. Mbal kita angannal ma baranta sadja, mbal kita ab'nsi, mbal isab anau' kala'atan ma deymon atayta. ⁶ Bang kita alasa mbal kita ka'amuhan ma a'a maghinang ala'at, sagō' ka'amuhan kita ma kasab'nnalan. ⁷ Bang kita alasa mbal kita sinumu angahampanan sehe'ta. Taptap du kita angandol, maka aholat, maka angimanan ai-ai.

⁸ Lasa itu anatas ni kasaumulan, sagō' palabay sadja saga kapandayan, minsan kapandayan amaluwas lapal bay min Tuhan, atawa kapandayan amissala saga bahasa mbal tahati. Ya du isab bang kita kabuwanan pangita'u alalom, palabay du isab. ⁹ Sabab minsan buwattingga pangita'uta, minsan buwattingga kapandayanta amaluwas lapal min Tuhan, taga-kulang du. ¹⁰ Sagō' bang tatuman na saga maksud Tuhan, palabay du saga kapandayan taga-kulang inān.

¹¹ Aku itu, ma waktu kaonde'-onde'ku, palkuli-kulihan onde' asal llingku maka pamikilku maka akkalku. Sagō' buwattina'an, pagka aku asangpot na, ka'bbahanku kapagonde'-onde'ku. ¹² Ya ta'uta buwattina'an sali' dalil a'a ang'nda' ni deymon samin gabul. Sagō' ma llaw sinōng inān magalop du kita maka iya. Kulang lagi' ta'uku pasal Tuhan buwattina'an, sagō' ajukup du kata'uku ma iya ma sinosōng, dasali' maka kata'u Tuhan ma aku.

¹³ Manjari t'llu du anatas ni kasaumulan: pangandolta maka pangaholatanta maka lasata. Sagō' ma deymon t'llu itu lasa ya katobtoban ahāp.

14

Saga Kapandayan Pamuan e' Rū Tuhan

¹ Pagmatayinbi lasa, tuyu'inbi isab saga kapandayan min Rū Tuhan, luba'-lagi'na kapandayan magpaluwas lapal bay min Tuhan. ² Bang a'a kabuwanan kapandayan amissala saga bahasa mbal tahati e' kaheka'an, Tuhan du ya pamissalahanna, ngga'i ka pagkahina manusiya', sabab dalam aniya' manusiya' makahati iya. Pinabissala iya e' Rū Tuhan sagō' kalimbungan hatina pagga dalam aniya' makahatian iya. ³ Sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan, pamissalahanna saga pagkahina manusiya', angkan sigām kaniya'an tatabangan maka kakosogan iman, maka kahantap pangatayan. ⁴ Bang a'a ganta' amissala ma saga bahasa mbal tahati, luwal baranna ya tatabangna, sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan tatabangna saga jama'a si Isa dapalhimpunan.

⁵ Ka'amuhan aku bang ka'am kamemon ilu makabissala ma saga bahasa mbal tahati e' kaheka'an, sagō' labi gi' ahāp bang kam kabuwanan kapandayan pamaluwas lapal bay min Tuhan. Sabab bang a'a ata'u amaluwas lapal bay min Tuhan, aheya lagi' kagunahanna min a'a amissala bahasa saddi. Taga-kagunahan isab saga bahasa mbal tahati bang pa'in aniya' amahati supaya tatabang saga jama'a kamemon. ⁶ Saga dauranakanku, bang aku ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' aku amissalahan ka'am ma bahasa saddi ya mbal tahatibi, ai kagunahanna? Dalam aniya'. Ya sadja makahāp ka'am bang kam bowahanku lapal bay pamata'u aku e' Tuhan, atawa pangita'u, atawa pituwa bay min Tuhan, atawa bang kam pandu'anku.

⁷ Dalilunbi soleng atawa biyula bang pinah'ling. Mbal kahangpatan batbatanna bang mbal ahapal llingna. ⁸ Ya du isab bang a'a amah'ling tiyup-tiyup pamasakap saga sundalu, bang mbal ahapal llingna dalam

aniya' sundalu magsakap. ⁹ Damikiyanna ma ka'am, bang mbal ahangpat bissalabi mbal tata'u bang ai hatulanna. Ai-ai pamissalabi tabowa paleyang e' baliyu. ¹⁰ Magginis bahasa ma kaluha'an dunya itu, ati taga-ma'ana kamemon. ¹¹ Sagō' bang aniya' a'a ganta' ah'lling ni aku bo' mbal tahatiku bahasana, in aku maka a'a inān sali' bangsa magsaddi mbal maghati. ¹² Na pagka kam atuyu' binuwanan kapandayan e' Rū Tuhan, angutunbi kapandayan aheya kagunahanna, pamahogot pangandol saga jama'a dapalhimpunan kamemon.

¹³ Angkan ko', bang a'a makapamissala ma saga bahasa saddi ya mbal tahati e' kaheka'an, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan bo' pinaniya'an kapandayan magpahati ai-ai bay bissalana. ¹⁴ Sabab bang aku angamu' duwa'a ma bahasa mbal tahatiku, angamu' aku min deyom atayku sagō' mbal talamud akkal-pikilanku. ¹⁵ Jari, ai subay hinangku? Angamu' duwa'a aku min deyom pangatayanku, maka min akkal-pikilanku. Angalang aku pamudji Tuhan, min deyom pangatayanku maka min akkal-pikilanku. ¹⁶ Bang kam ganta' magsukul ni Tuhan min deyom pangatayanbi sadja, bo' mbal kahangpatan e' saga jama'a kasehe'an ma pagtipunanbi, buwattingga e' sigām makapangaho' ma pagsukulbi ilu? ¹⁷ Minsan ahāp bowahan pagsukulbi mbal makahāp pangandol kasehe'anbi sabab mbal tahati.

¹⁸ Magsukul aku ni Tuhan, in aku kabuwanan kapandayan amissala saga bahasa mbal tahati e' a'a kasehe'an, labi aheka min ka'am kamemon. ¹⁹ Sagō' bang aku ma palhimpunan saga jama'a si Isa bilahi gi' aku amah'lling saga lima kabtang sadja, bang pa'in tahati e' kasehe'an. Da'a laksa'an kabtang ma bahasa mbal tahati.

²⁰ Saga dauranakanku, pasangpotunbi pikilanbi. Pasali' kam ni onde'-onde' bang takdil ni kala'atan, sagō' da'a sengorinbi onde'-onde' ma akkal-pikilanbi. ²¹ Tasulat ma deyom Kitab ya bay pamissala Tuhan ma bangsa Isra'il, yuk-i.

“Ka'am saga a'aku itu, yuk Tuhan,
aniya' soho'ku bangsa liyu amissala ni ka'am,
a'a amissala saga bahasa saddi.

Minsan sigām amatun lapalku ni ka'am,
mbal aku kalebi.”

²² Jari kata'uwanta na pasal kapandayan amissala bahasa saddi. Pal-tanda'an ko' itu ma saga a'a ya mbal magkahagad, ngga'i ka ma a'a ya magkahagad na. Ya kapandayan amaluwas lapal bay min Tuhan, paltanda'an ko' inān ma saga a'a magkahagad, ngga'i ka ma a'a ya mbal gi' magkahagad. ²³ Angkanna, bang kam magtipun, bo' aniya' pasōd a'a mbal ata'u atawa mbal am'nnal, bo' takale kam magbissala lullun ma saga bahasa mbal tahati, tantu sigām ah'lling in ka'am binelaw. ²⁴ Malaingkan bang aniya' pasōd ni palhimpunanbi hinabu kam amaluwas lapal bay min Tuhan, tantu iya kamattanan e'bi kamemon ma sabab dusana maka katōngan dusa isab. ²⁵ Paluwas saga pikilanna bay limbunganna ati tabowa iya pasujud amanyabut ni Tuhan. Magpasab'nnal iya, yukna, “Magsab'nnal aku, ilu Tuhan ma deyomanbi.”

Paghinang ni Tuhan Subay Auntul

²⁶ Na ai lagi', saga dauranakanku? Buwattitu pamituwaku: bang kam magtipun dapalhimpunan, ahāp bang kam taga-kalangan pamudji ma Tuhan, atawa pamandu' ma kasehe'an, atawa lapal bay pamata'u e' Tuhan, atawa bissala ma bahasa saddi. Ahāp isab bang aniya' a'a taga-kapandayan magpahati bissala inān. Ai-ai hinangbi subay patut

pamahogot pangandolbi. ²⁷ Bang aniya' a'a bilahi amissala ma bahasa mbal tahati e' kaheka'an, sarang bang duwangan atawa t'llungan mags'lle'-s'lle' amissala. Subay aniya' magpahati isab. ²⁸ Bang dalam aniya', in a'a taga-kapandayan ma bahasa inān subay mbal ah'lling ma palhimpunan, luwal ni baranna maka ni Tuhan.

²⁹ Damikiyanna bang aniya' amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan, sarang isab bang duwangan atawa t'llungan ya mags'lle'-s'lle'. Subay nirongdongan isab lapal sigām e' a'a kasehe'an ma palhimpunan inān bang b'nnal bay min Tuhan. ³⁰ Sagō' bang aniya' a'a pinaniya'an lapal min Tuhan sabuna akale-kale, subay pahondong a'a ya amissala tagna'. ³¹ Bang buwattē' makapags'lle'-s'lle' kam kamemon amaluwas lapal min Tuhan, bo' supaya kapandu'an kamemon sampay pinahantap atay sigām. ³² Saga a'a taga-barakat amaluwas lapal bay min Tuhan, subay ata'u amagat baya' sigām amissala, ³³ sabab kabaya'an Tuhan subay auntul maka ahantap kapagtipunbi. Mbal iya bilahi ma kasasawan.

Bang bineya' kabiyaksahan saga palhimpunan Al-Masi kamemon, ³⁴ saga d'nda subay pahantap sabu sigām ma palhimpunan. Mbal sigām pinalamud magsambung himumungan sabab bang ma dakayu' sara' Yahudi, "kar'ndahan subay magmaluluy sadja." ³⁵ Bang aniya' panilaw sigām subay h'lla sigām ya patilawan pag'tkka ni luma', sabab makaiya'-iya' bang d'nda anuli-nuli ma deyom palhimpunanbi.

³⁶ Pangannalbi bahā' in ka'am po'onan lapal Tuhan? Hal ka'am ya pinakalehan lapalna? ³⁷ Bang aniya' a'a mailu amikilan di-na in iya taga-barakat amaluwas lapal min Tuhan, atawa aniya' saddi bay pamatulun iya e' Rū Tuhan, subay akuhanna sulat itu bay min panoho'an Panghū'. ³⁸ Sagō' bang a'a ilu mbal akale ma bay yukku he', da'a iya ikutunbi.

³⁹ Angkan ko', saga dauranakan, subay tuyu'inbi kapandayan magpaluwas lapal bay min Tuhan. Da'a isab lāngunbi pamissala ma saga bahasa ya mbal tahati e' kaheka'an. ⁴⁰ Ai-ai hinangbi ma waktu kapagtipunbi subay ahatul maka auntul.

15

Pasal Kallum Al-Masi Pabalik

¹ Na, saga dauranakanku, bilahi aku amaentoman ka'am pabīng pasal lapal ahāp bay pagnasihatku ma ka'am. Bay na tataima'bi lapal inān pasangdolan imanbi. ² Sabab lapal itu ya sababanna angkan kam lappasan min hukuman dusa, bang pa'in kam pat'ttog ma pandu' bay pamata'uku ka'am. Bang kam ganta' mbal pat'ttog, kaliman bay kapam'nnalbi.

³ Bay pasampayku ni ka'am lapal pandu' bay pamata'uku, pandu' labi ahāga' min kamemon bay pagnasihatku ni ka'am. Hatina Al-Masi bay amatay pamapuwas dusatam, buwat bay tasulat ma deyom Kitab.

⁴ Amatay pa'in, bay iya kinubul, maka ta'abut pa'in kat'llumbahangina ma deyom kubul, pinakallum iya pabīng buwat bay tasulat ma deyom Kitab.

⁵ Allum pa'in iya, patuwa' iya ni si Petros, bo' patuwa' isab iya ni saga a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilanna. ⁶ Puwas e' patuwa' iya ni saga a'a bay pamulid ma iya, aniya' sigām labi lima hatas bay magtimuk. Kaheka'an sigām masi allum sampay ni kabuwattina'an anan sagō' aniya' kasehe'an wa'i na amatay. ⁷ Puwas e' isab patuwa' iya ni si Yakub, bo' patuwa' pabalik ni saga a'a bay kawakilanna kamemon. ⁸ Katapusanna, patuwa' iya ni aku, bo' pa'in aku itu sapantun onde-onde' nianakan ma ngga'i ka gi' bulananna.

⁹ Aku itu areyo' min a'a kawakilan kamemon. Arapun aku da'a niōnan wakil si Isa, ma sabab kapaminjala'ku ma saga bebeya'anna. ¹⁰ Sagō' aheya lasa maka ase' Tuhan ma aku, ya angka buwattitu na kahālanku. Aniya' isab kamaujanan lasana maka ase'na ma aku, sabab ai-ai pamahinangna aku subay sangsa'anku to'ongan labi gi' min saga pagkahiku ya kawakilan si Isa. Sagō' ngga'i ka min kosogku ya angka aku makahinang buwattē', sagō' min tabang Tuhan ma aku. ¹¹ Malaingkan dakayu' du lapal ya pinasaplag e' kami kamemon, ai-na ka aku atawa saga a'a kawakilan kasehe'an. Ya ko' ina'an lapal ya pagkahagadbi na.

Pasal Kitam Pinakallum Pabīng

¹² Na, pagka Al-Masi ya pagnasihati kami, in iya bay pinakallum e' Tuhan min kamatayna, angay ka'am kasehe' ilu ah'lling in a'a magpatayan mbal pinakallum pabīng? ¹³ Bang b'nnal ya yukbi, hatina Al-Masi dalam du bay pinakallum min kamatayna. ¹⁴ Maka bang b'nnal ya yukbi in Al-Masi dalam bay pinakallum pabīng, dalam aniya' kapūsan bay pagnasihati kami ma ka'am, maka pagkahagadbi dalam aniya' kagunahanna. ¹⁵⁻¹⁶ Ngga'i ka hal e'-i. Bang b'nnal ya yukbi in saga a'a magpatayan mbal pinakallum pabalik e' Tuhan, hatina in Al-Masi dalam bay pinakallum pabalik. Maka putingan isab kami itu pasal Tuhan, pagka yuk kami in iya bay makapakallum Al-Masi, bo' pa'in dalam. ¹⁷ Maka bang Al-Masi dalam bay pinakallum pabīng, hatina pangandolbi ma iya dalam du aniya' kapūsanna, maka dusabi masi angakkot ma ka'am. ¹⁸ Saga bebeya'an si Isa isab ya magpatayan inān, wa'i amutawan min Tuhan. ¹⁹ Maka dalam aniya' kahāpan lagaranta ma liyu ahirahit bang b'nnal dalam aniya' kaholatantam min Al-Masi puwas min dunya itu. Jari kapagandu'-andu'an kitam labi min a'a kamemon.

²⁰ Sagō' ya b'nnalna, tantu Al-Masi tapakallum min kamatayna. Pinakallum iya dahū min kamemon, pamatuman in a'a magpatayan pasunu' pinakallum. ²¹ Magkamatay binangsa manusiya' kamemon sabab dusa ya bay tahinang e' dangan a'a, damikiyanna isab tapakallum manusiya' kamemon ma sabab tahinang e' a'a dangan. ²² Magkamatay manusiya' kamemon sabab dambeya'an maka si Adam, sagō' pinakallum kitam kamemon pagka dambeya'an maka Al-Masi. ²³ Pinakallum kitam dangan maka dangan ma untulanna. Dahū Al-Masi, bo' kitam pal-suku'anna ma waktu kapi'ituna pabalik. ²⁴ Puwas e', ta'abut ganta'an dunya ati tara'ug e' Al-Masi kamemon bay palbantahan Tuhan, ai-na ka saga nakura', ai-na ka saga kawasa, ai-na ka saga gaga'osan. Manjari ni'nde'an e' Al-Masi kapagparintana ni Mma'na Tuhan. ²⁵ Sabab maksud Tuhan asal in Al-Masi subay ang'ntan pagparinta sampay ta'abut waktu kara'ugna saga palbantahanna kamemon. ²⁶ Bang aubus nira'ug saga palbantahan kamemon, tara'ug na banta katapusan, ya na kamatay ma manusiya'. ²⁷ Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Pinat'nna' e' Tuhan ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape'na." Tantu mbal beya' Tuhan ma "ai-ai kamemon" ya pinagsambat itu. Atampal ko' itu sabab Tuhan ya amat'nna' ai-ai kamemon ma pagbaya'an Al-Masi. ²⁸ Bang itu atammat na, pareyo' isab Anak ni iya, ya bay amat'nna' ai-ai kamemon ma deyo'anna. Jari Tuhan ya makapagtuhan ma kamemon.

²⁹ Na, bang saupama b'nnal ya yuk kasehe'an, in a'a magpatayan mbal pinakallum pabalik, buwattingga saga a'a ya pinandi ganti' saga pagkahi sigām bay amatay? Angay sigām ameya' ma addat buwattē', bang hati mbal pinakallum saga pagkahi sigām? ³⁰ Maka kami itu, angay

kami magmalilla' palabay min ka'aniban sararan-daran, bang kami mbal pinakallum du ma llaw damuli? ³¹ Haka'anta kam, saga dauranakan, in aku itu sa'agon-agon amatay kahaba' llaw. Malaingan ka'am ya kakoganku ma sabab kapameya'bi ma si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.

³² Bang hal palkuli-kulihan dunya itu ya holatanku, angay aku angatu ma saga bantaku ma Epesos itu, ya sapantun halimaw angal'kkob? Bang aku b'nnal mbal pinakallum pabalik ma llaw damuli, ahāp lagi' aku maghāp palasahan ma dunya itu, buwat yuk bissala he',

"Magkakan kita maka maginum,

sabab amatay du kita ma salung-simuddai."

³³ Da'a pasā'unbi pamikilbi. Bang kita dansehe'an maka a'a ala'at addatna, tantu kita tabowa maghinang kala'atan. ³⁴ Jari pahantapun pamikilbi! Pahali kam magdusa, sabab aniya' min ka'am ilu masi gi' a'awam pasal Tuhan, angkan kam subay aiya'.

Pasal Baran Baha'u

³⁵ Kalu aniya' atilaw, yukna, "Buwattingga pamakallum a'a amatay? Buwattingga baranna bang iya allum pabing?" ³⁶ Sali' dalam aniya' akkalbi atilaw buwattē'. Pandogahinbi binhi' tinanom. Bang tanombi ni tana', subay angahansul dahū bo' yampa pauplut ugbusna. ³⁷ Bang kam ganta' ananom binhi' pai atawa binhi' saddi, ngga'i ka katibu'ukan tinanom ya tanombi ni tana', luwal binhi'na. ³⁸ Manjari binhi' inān pinajukupan e' Tuhan ma buwat kahandakna. Saga binhi' indaginis, magsaddi-saddi pangluwahanna kaniya-kaniya. ³⁹ Sampay ai-ai binangsa taga-napas ma dunya itu, maggintil isab isina kaniya-kaniya. Saddi isi manusiya', saddi isi hayop, saddi isab isi kamanuk-manukan maka isi daing.

⁴⁰ Aniya' baran magindaginis ma sulga', aniya' baran magindaginis ma dunya itu. Saddi manis kabaranan ma sulga', saddi isab manis kabaranan ma dunya. ⁴¹ Ahāp sawa mata llaw, ahāp sawa bulan, maka ahāp isab sawa bitu'un, sagō' magsaddi-saddi ya kahāp sawa sigām. Minsan saga bitu'un, magsaddi-saddi du isab kahāp luwana.

⁴² Na, buwattē' ya dalil manusiya' magpatayan bang pinakallum pabing min kamatay. Ya baran kinubul ma deyom tana' angahansul du, saguwā' bang pinakallum na mbal magkamatay ni kasaumulān. ⁴³ Pagkubul ma baranta, ala'at ninda' maka dalam aniya' kosogna. Sagō' bang pinakallum na pabing, aheya manisna maka akosog to'ongan. ⁴⁴ Ya baran manusiya' kinubul itu papanjarihan asal bay min dunya itu, sagō' bang talbangun na min kamatay, baran baha'u na, papanjarihan sulga' na! Bang aniya' baran papanjarihan min dunya itu, aniya' du isab baran papanjarihan ma sulga', ⁴⁵ buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Si Adam tagna' bay kabuwanan kallum e' Tuhan." Sagō' aniya' gi' Adam damuli, hatina Al-Masi ya po'onan kallum pamakallum ma manusiya'. ⁴⁶ Subay dahū baranta papanjarihan min dunya, bo' yampa baran papanjarihan ma sulga'. ⁴⁷ Si Adam tagna' inān bay kinompol min tana', sagō' si Adam damuli itu min sulga' asal. ⁴⁸ Saga a'a suku' ma dunya itu dasali' asal maka si Adam ya bay kinompol min tana'. Sagō' a'a suku' ma sulga' pasali' ni a'a dakayu' ya min sulga', hatina si Isa. ⁴⁹ Ya luwa baranta ma buwattitu an'ppu baran si Adam ya bay kinompol min tana', sagō' bang kita mahē' ma sulga' an'ppu kita baran si Isa, a'a min sulga'.

⁵⁰ Haka'anta kam, saga dauranakanku, in baranta ma dunya itu mbal du kaniya'an palsuku'an ma pagparinta Tuhan. Baranta magkahalu'

itu mbal kaniya'an kallum taptap ni kasaumulan. ⁵¹ Pakale kam bo' kam pata'uku pasal bay nilimbungan e' Tuhan waktu tagna', sagō' pinabukis na ma buwattina'an. Kitam bebeya'an si Isa Al-Masi mbal magkamatay kamemon, sagō' pinindahan du barantam kamemon ⁵² ma deymon dasasa'at, ma dapillawan mata. Saru'un-du'un sadja du bang pinah'ling na tiyup-tiyup pamatapus alam. Saru'un-du'un pinakallum du saga pagkahitam bay magpatayan, ati mbal na magkamatay sampay ni kasaumulan. Maka kitam ya masi allum ma waktu kapi'ituna, kapindahan du barantam kamemon. ⁵³ Subay pinindahan barantam magkahalu' itu ni baran taptap allum. Subay pinindahan baran magkahalu' itu ni baran mbal magkamatay. ⁵⁴ Na, bang kapindahan na baranta magkahalu' ni baran taptap allum, maka bang baranta magkamatay itu pinindahan ni baran mbal magkamatay sampay ni kasaumulan, manjari fatuman na ya bay kinallam ma deymon Kitab, ya yuk-i, "Halam na aniya' kamatay ma manusiya', sabab tara'ug na e' Tuhan.

⁵⁵ Mbal na kitam magmula e' kamatay, mbal kitam tināw pinananaman bisana."

⁵⁶ Ya angka manusiya' tināw amatay sabab aniya' dusa sigām song pinat'nna'an kabinasahan. Ya po'on dusa sigām subay bininasa, sabab sara' Tuhan ya bay talanggal e' sigām. ⁵⁷ Saguwā' aheya pagsukulantam ni Tuhan, ya amuwanan kitam da'ugan. Mbal na kitam tināw amatay sabab kapuwasan na dusatam e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

⁵⁸ Angkana, saga dauranakan kinalasahan, patotogunbi pangandolbi ma si Isa, da'a kam apinda min pameya'bi ma iya. Puspusinbi hinang Panghū' sabab kata'uwanbi asal, ai-ai hinangbi ma iya ajatu sadja du.

16

Panulung ma saga A'a Suku' Tuhan

¹ Na, in pasal sīn sinakap e'bi panulung saga pagkahibi suku' Tuhan ma lahat Yahudiya: beya'unbi bay panganggara'ku ma saga palhimpunan jama'a si Isa mahē' ma lahat Galatiya. ² Ka'am ilu dangan maka dangan, subay kam amasaddi na sīn ma sakahaba' Ahad. Tongorinbi sīn bay tausahabi ma deymon dapitu' palabay inān. Bang aheka, aheka isab ya pamuwanbi, bang kulang, na ariki' du isab pamuwanbi. Pagdakayu'unbi sīn bay pagsaddi-saddibi kamemon, supaya bang aku at'kka pi'ilu, aniya' na asal sīnbi sakap panulung. ³ Jari makapi'ilu pa'in aku, sō'ku saga a'a tapene'bi amowa sīn inān ni Awrusalam. Pabowahanku sigām sulat pamakilā ma sigām ni saga a'a Awrusalam e'. ⁴ Bang ma kira-kiraku subay du isab aku pehē' ni Awrusalam, na, magbeya' du aku maka sigām.

Kagara'an si Paul

⁵ Agara' aku pi'ilu ni ka'am ni lahat Kurintu, sagō' palabay aku min lahat Makidunya dahū sabab aniya' gawiku pehē'. ⁶ At'ggol-t'ggol arai' kamailuku ma ka'am, kalu pinalabay lagi' timpu pamaliyu bo' yampa aku palanjal minnilu, ati ka'am du iya amatuntul aku pi'ingga-pi'ingga ya palanjalanku. ⁷ Mbal aku bilahi pat'nna' mailu ma ka'am bang dai-dai' sadja. Kabaya'anku subay at'ggol-t'ggol kamailuku ma ka'am, bang kabaya'an Tuhan isab. ⁸ Sagō' maitu gi' aku ma Epesos sampay puwas hinang Pentekosta. ⁹ Sabab aheya hinang pamahinang aku maitu, hinang aheya kalagihanna, bo' pa'in aheka saga a'a anagga' aku.

¹⁰ Bang si Timuti at'kka pi'ilu ni ka'am, paiddahunbi iya pahāp sabab hinang Tuhan ya nihinang e'na, buwat du aku. ¹¹ Da'a iya siya-siyahunbi. Bang iya palanjal na minnilu subay iya patuntulbi supaya ahāp kal'nggananna ati bo' iya makabing ni aku, sabab lagaranku iya maka saga danakantam kasehe'an.

¹² Na, in pasal danakantam si Apollos, min heka na iya bay pogosku anehe'an saga danakantam kasehe' itu anibaw ka'am. Sagō' halam kono' aniya' galakna pi'ilu buwattina'an. Bang aniya' waktuna ahāp ma sinosōng pi'ilu du iya.

Bissala Katangbusan

¹³ Pajaga kam. Patotogunbi pangandolbi ni si Isa. Da'a kam agawa. Paluwasunbi kosogbi. ¹⁴ Ma ai-ai hinangbi, subay lasabi ni pagkahibi ya pamanuyuanbi.

¹⁵ Na, saga dauranakanku, makata'u du kam pasal si Estepanas magtai'anak ilu. Dahū sigām bay am'nna' ma si Isa min kamemon ma lahat Akaya ilu, maka atogol sigām anabangan saga pagkahi sigām suku' Tuhan. Amu'ku junjung ni ka'am, ¹⁶ beya'unbi ai-ai pamat'nna' ka'am e' saga a'a buwat si Estepanas inān maka saga sehe' sigām maghinang pakosog ni Tuhan.

¹⁷ Akōd aku pagka at'kka na pi'itu disi Estepanas maka si Fortunatus maka si Akaikus. Minsan kam mbal makapi'itu kamemon, aniya' na panandalanku entomku sabab min saga a'a t'llungan itu. ¹⁸ Taga-kasannangan atayku min sigām, buwat kasannangan ataybi isab min sigām. Patut du subay pagaddatanbi saga a'a buwat sigām itu.

¹⁹ Na, saga pagkahibi jama'a si Isa magtipun ma kalahat-lahatan Asiya itu, amabeya' minsan la'a hal lapal sigām. Ya du si Akila maka h'ndana si Prisila, maka saga jama'a ya biyaksa magtipun ma luma' sigām, amabeya' minsan la'a hal lapal sigām pagka Almasihin kam sali'-sali'. ²⁰ Kamemon isab saga dauranakantam maitu, amabeya' isab pagaddat sigām ma ka'am. Maka ka'am isab mailu, bang kam magsabu subay kam magsiyum tanda' paglasabi.

²¹ Aku na pas'lle' anulat maka sulatan tanganku, bo' kam pabeya'anku minsan la'a hal lapalku.

²² Bang aniya' mailu mbal alasa ma Panghū' Isa, subay iya pinat'kkahan mulka' Tuhan.

Sagō' "marana tā", hatina, "O Panghū' kami, pi'itu na ka!"

²³ Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

²⁴ Alasa aku ma ka'am kamemon ma sabab si Isa Al-Masi ya pag-dakayu'antam. Amin.

Wassalam

2 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Ya itu sulat si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, waktu kat'na'na ma lahat Makidunya. Sulat karuwana ko' itu, aniya' saga dantahun palabay min bay kapanulatna ni sigām tagna'.

Aheya kasusahan si Paul ma pasal saga bagayna jama'a si Isa Al-Masi ya dapalhimpunan ma Kurintu, sabab mbal kata'uwanna bang sulatna tagna' bay tasambut e' sigām magatay pote' atawa halam. Angkan pinapehē' ni Kurintu dakayu' sehe' si Paul pangandolan, ōnna si Titus. Sinō' iya anganyata' bang buwattingga kahālan saga bebeya'an si Isa mahē', maka bang buwattingga panaima' sigām ma sulatna tagna'. Jari pabing si Titus ni si Paul ma Makidunya amowa haka min saga a'a Kurintu. Ahāp kono' panaima' kaheka'an sigām ma sulat si Paul, maka bineya' e' sigām pamandu'na. Sagō' aniya' kasehe'an mbal to'ongan kasulutan ma kagara'an maka kapami'atan ya bay pangahūgan sigām e' si Paul.

Pinareyo'-deyo' na pa'in si Paul e' a'a kasehe'an itu, in iya kono' halam bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Jari tasulat e' si Paul sulat damuli itu pamahatina ma sigām bang ai sababna angkan bay atalom bissalana ma sulatna tagna'. Nihaka isab e'na pasal kakōganna, pagka tata'una in sigām ang'bba na min bay kasā'an sigām, maka ahāp na atay sigām tudju ni iya. Nihaka e'na kamemon bay kalabayanna, bainat in iya b'nnal-b'nnal bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Pagubus, pinabowa e' si Paul ma si Titus maka sehe'na ni saga jama'a ma palhimpunan Kurintu.

Ta'nda'bi du maitu kaheya lasa si Paul ma saga dauranakanna Almasihin.

Sulat si Paul Karuwana ni saga Aa ma Da'ira KURINTU

¹ Sulat itu min aku, si Paul, maka si Timuti dakayu' danakantam. Kahandak min Tuhan asal, ya angkan aku kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihāt lapalna. Ka'am saga jama'a Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu, sampay saga a'a suku' Tuhan ma kaluha'an lahat Akaya.

² Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan

³ Pudjitam Tuhan, ya Mma' si Isa Al-Masi Panghū'tam. Landu' ma'ase' Mma'tam, maka po'onan tatabangan kamemon. ⁴ Pinat'ttogan kami atay e'na ma deyom kasusahan indaginis supaya kami isab makapat'ttog atay a'a kasehe'an bang sigām isab t'kkahan kasusahan. Makatabang kami ma sigām ma sabab panabang Tuhan bay kalabayan kami. ⁵ Talapay kami angananam saga kabinasahan ya bay kalabayan Al-Masi, maka talapay kami angananam kaheya tabang Tuhan. ⁶ Bang kami makananam kasusahan sumiyan-sumiyan, ka'am ya pinat'ttogan atay maka pinaniya'an kasalamatan. Bang kami ganta' tinabang, ya du ka'am tinabang. Pinakosog pangandolbi bo' kaimananbi saga kabinasahan buwat kaimanan kami itu. ⁷ Manjari bang ka'am makananam kabinasahan buwat kami, taptap kami angaholat ma pasalanbi sabab kata'uwan kami in ka'am tinabang du e' Tuhan buwat panabangna ma kami.

⁸ Saga dauranakanku, bilahi kami amata'uwan ka'am pasal kasigpitan bay kalabayan kami mahē' ma lahat Asiya. Bay kami t'kkahan kasigpitan ala'at makalandu', angka kami dalam na magniyat allum. ⁹ Pangannal kami ta'abut na ganta'an, sagō' pinananaman kasukkalan buwattē' bo' supaya kami mbal pasangdol ma baran kami. Tuhan sadja ya pasangdolan kami, in iya amakallum saga a'a magpatayan. ¹⁰ Jari pinuwasan kami min kapiligduhan ya arāk makamula kami, maka tantu kami pinuwasan e'na isab ma sinosōng. Aho', Tuhan sadja ya pangandolan kami, in kami puwasanna du bang aniya' kapiligduhan sumiyān-sumiyān. ¹¹ Maka ka'am ya anabang isab pagka kam angamu'an kami kahāpan ni Tuhan. Ya kaluwassanna, aheka saga a'a magsarang-sukul ni Tuhan ma sabab ba'anan pangamu'-ngamu' ya karūlan e' Tuhan ma pasalan kami.

Apinda Gara' si Paul

¹² Na, aniya' pagbantugan kami. Kata'uwan kami min deyom itikad, ahāp sadja bowahan kami tudju ni a'a kamemon luba'-lagi'na na ni ka'am. Min Tuhan asal, angka kami dalam aniya' buli'an lling kami tudju ni ka'am. Ngga'i ka min akkal-pamikil ya kabiyaksahan manusiya' sagō' min kaheya tabang Tuhan. ¹³⁻¹⁴ Ai-ai tasulat kami ma ka'am tabassabi du maka tahatibi. Ma buwattina'an aniya' gi' dalam tata'ubi ma pasal niat maka maksud kami, sagō' aholat kami in ka'am makata'u to'ongan ma sinosōng, bo' supaya kami makapagbantug isab ma pasal kami, bang ta'abut llaw kabalik Panghū' Isa. Ya du kami amantug ma pasalbi ma llaw du ina'an.

¹⁵⁻¹⁶ Angka ko', pagka dalam aniya' hawal-hawalku ma pasal ina'an, bay aku agara' patibaw ni ka'am min duwa, supaya kami makasambut kahāpan nilipat duwa. Agara' aku pahapit ni ka'am ma labayanku tudju pehē' ni lahat Makidunya, maka ma labayanku tudju amole'. Jari makapatuntul kami aku ma pal'ngngananku pehē' ni lahat Yahudiya. ¹⁷ Kabā'bi bahā' in aku itu magduwa-baihu', pagka buwattē' gara'ku bo' pa'in dalam bay kalanjalan? Atawa pangannalbi bahā' in maksudku hal pangandul napsuku, angka aku angaho' maka magin'mbal ma dalam pūsna?

¹⁸ Sagō' b'nnal sadja Tuhan, angka b'nnal isab bissalaku ma ka'am. Mbal paglamuranku pangaho'ku maka pagin'mbalku. ¹⁹ Hatiunbi si Isa Al-Masi, Anak Tuhan, ya bay pinagnasihāt ma ka'am e' kami maka si Silas maka si Timuti. Dalam aniya' pagkalu-kaluna. Si Isa Al-Masi ya po'onna angka niaho'an e' Tuhan saga janji'na, ²⁰ sabab Al-Masi ya panumanan janji' Tuhan kamemon. Min Al-Masi asal ya angka kami makapah'ling "amin", bo' supaya pinaheya kasanglitan Tuhan. ²¹ Baran Tuhan ya amahogot ataytam kamemon, angka kitam makatantu in kitam magdakayu' pahāp maka Al-Masi. Tapene' kitam e' Tuhan bo' tahinang suku'na. ²² Pinat'na'an kitam gindan in kitam ma iya na, maka kabuwanan kitam Rū-na pat'na'na ma deyom ataytam. Sabab Rū Sussi ya pamatuman in kitam pinasambutan kamemon ya panagama kitam e' Tuhan.

²³ Sabbutku Tuhan, in iya makasaksi' bang ai ma deyom atayku. B'nnal sadja ya yukku itu: ya po'on aku dalam bay pahapit ni Kurintu sabab mbal aku bilahi amabukagan ka'am. ²⁴ Mbal kami bilahi magmandahan ka'am bang ai subay kahagadbi, sabab kata'uwan kami in pangandolbi ahogot asal. Ya sadja kabaya'an kami subay anabangan ka'am supaya pasōng kakōganbi bang harap ni Al-Masi.

2

¹ Bay aku anganiyat mbal anibaw ka'am pabalik, bang hal pamasusa ataybi. ² Sabab bang aku ganta' amasusa ka'am, sai amakōg aku? Luwal ka'am, ya bay pasusaku! ³ Kata'uwanku du, bang aku kinōgan, ya du ka'am tabowa kinōgan. Mbal aku bilahi pi'ilu bang aku tabowa asusa ma sabab aniya' kahinanganbi mbal taluwa'. Arapun ka'am ilu amuwanan aku kakōgan. Ya na ko' he' sababna angka aku bay amabeya' surat tagna' inān ni ka'am. ⁴ Landu' aheya bay kasusahanku ma waktu kapanulatku ka'am, sampay am'ttak bohe' matakū. Sagō' ya maksudku ma masa ina'an ngga'i ka amasukkal ka'am. Ya kabaya'anku subay tananambi lasaku ma ka'am kamemon.

Ka'ampunan A'a Bay Makarusa

⁵ Na, in pasal a'a bay makarusa ilu, ngga'i ka hal aku ya bay pinasusa e'na sagō' ka'am kamemon, sabab palabi lagi' kasusahanbi min kasusahanku. ⁶ Sarang na hukuman ya bay pamat'nna' iya e' kaheka'anbi ilu. ⁷ Ampununbi na iya, pataptapunbi atayna bo' mbal lumandu'an sukkalna, ya aniya' papinda min imanna. ⁸ Angka aku angamu' junjung ni ka'am, hāpunbi iya pabalik bo' kata'uwanna in ka'am masi alasa ma iya. ⁹ Ya na ko' itu mohotku ya angka kam bay pabeya'anku surat e', panulayanku ka'am bang kam ahutu ameya' ma panoho'anku sakahaba' waktu. ¹⁰ Bang aniya' a'a mailu taga-dusa bo' ampunbi dusana, ya du aku angampun iya. Bang aniya' isab a'a subay ampunku, ampunku iya ma pang'nda' Al-Masi supaya kam makabāk kahāpan. ¹¹ Sabab bang kita mbal magampun, tantu kifa ka'akkalan e' nakura' saitan, maka kata'uwanta asal bang ai mohotna.

Kasusahan si Paul ma Da'ira Trowas

¹² Manjari itu, makat'kka pa'in aku ni da'ira Trowas magnasihat lapal ahāp pasal Al-Masi, aniya' tahinang e' Panghū' maina'an angka aku pinaluhaya magnasihat. ¹³ Sagō' minsan buwattē', aheya kasusahanku sabab dalam tabāku maina'an danakantam si Titus. Angka aku bay ang'bba magtūy min saga a'a Trowas bo' palanjat tudju ni Makidunya.

Saga A'a Magpatanyag Pahati Pasal Al-Masi

¹⁴ Sagō' aheya pagsukulan kami ni Tuhan! Sababna Al-Masi ya parakayu'an kami, maka tahinang kami paltanda'an e' Tuhan sakahaba' waktu, ta'nda' Al-Masi anganda'ug sadja. Maka kami itu sali' hantang pilisuna paturul min bull'anna. Ginuna kami e' Tuhan bo' pasaplag kata'u pasal Al-Masi ni kalahat-lahatan kamemon, sali' dalil hamut kamanyan an'bbud ni kamemon. ¹⁵ Sabab kami itu dalil kamanyan ahāp hamutna tinugtugan e' Al-Masi tudju ni Tuhan. Maka lapal ahāp itu sali' dalil hamutna pinahamut ma a'a kamemon, ai-na ka a'a lappasan min hukuman atawa a'a mbal lappasan. ¹⁶ Bang mbal lappasan, in pagnasihat kami sali' dalil bau makapatay. Sagō' bang ma saga a'a lappasan, sali' hamut ahāp, hamut makabuwān kallum. Hinang ahunit ya pagnasihat itu, mbal agon ta'anggap e' manusiya'. ¹⁷ Saddi kam min a'a kasehe'an, ya anganasihat lapal Tuhan pagpilak, jari in lapal Tuhan tahinang sali' dagangan. Sagō' kami itu, pagka Tuhan bay anoho' kami magnasihat, amissala magatay pote' ma pang'nda' Tuhan. Patut asal subay buwattē' pagka sosoho'an kami Al-Masi.

3

Pasal Kapagsulutan Baha'u

¹ Na, kalu tapikilbi in kami magbantug-bantug di-kami supaya kami taima'bi. Sagō' ngga'i ka. Mbal sengoran kami saga a'a kasehe'an, mbal kami magkagunahan sulat pamakilā kami ni ka'am. Mbal isab angamu' sulat pamakilā min ka'am bang ganta' pehē' ni lahat saddi. ² Ka'am baranbi ya hantang sulat sinulat maitu ma deyom atay kami. Angkan talhakit in kami itu taga-kapatut, ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi. ³ Atampal du, Al-Masi ya bay anulat sulat itu, ati pangandolna na ma kami bo' pinatuntul pahāp. Ya panulat sulat itu ngga'i ka dawat, sagō' Rū min Tuhan kakkal salama-lama. Maka ya panulatan sulat itu ngga'i ka papan batu buwat bay panulatan sara' e' si Musa, sagō' deyom atay manusiya'.

⁴ Ya angkan kami makatawakkal amissala buwattitu sabab angandol kami ma Tuhan, min Al-Masi. ⁵ Mbal isab kami magbau'-bau' in kami itu taga-kapandayan angkan kami tōp makahinang saga hinang itu. Sagō' aniya' barakat bay pamuwan kami e' Tuhan. ⁶ Iya ya bay amuwanan kami kapandayan bo' supaya kami amal'ngngan kapagsulutan baha'u. Ngga'i ka sara' sinulat ma deyom Kitab ya pamuwan e' Tuhan ma buwattina'an, sagō' Rū-na ma deyom atay. Ya sara' bay tasulat ma batu ma masa awal e' hal amowa ni kamatay, sagō' Rū Tuhan itu amowa ni kallum taptap.

Kasahaya'an Paljanji'an Baha'u

⁷ Bay niukilan ma papan batu in sara' bay pamowahan janji' Tuhan waktu tagna', beya' isab maka sahaya Tuhan landu' asawa. Taluwa' sahaya isab baihu' si Musa, angkan mbal tapandang e' a'a Isra'il minsan anginut-nginut pabaluba. Na, bang sara' amowa ni kamatay ya pinabeya'an sahaya buwattē', ⁸ luba'-lagi'na na janji' ya pinal'ngngan e' Rū Tuhan buwattitu, akalap gi' sahaya-barakatna. ⁹ Bang abarakat sara' awal, ya pamat'kkahan manusiya' hukuman ni kamatay, labi-labi gi' abarakat ya kapagsulutan baha'u itu, sabab minnitu kitam binista abontol e' Tuhan. ¹⁰ Ya b'nnalna, pagka kapagsulutan baha'u itu atā bidda' barakatna, kalimbuhan na bay kal'ngnganan sara' tagna', minsan painay barakatna. ¹¹ Hatina in kapagsulutan baha'u itu alanga gi' barakatna min sara' tagna' ya palabay he', sabab anatas kapagsulutan baha'u itu ni kasaumulan.

¹² Angkan kami aesog magnasihah, sabab aniya' holatan kami mbal pabaluba. ¹³ Saddi kami min si Musa, ya bay anambunan baihu'na bo' mbal ta'nda' e' bangsa Isra'il, sabab in sahaya Tuhan bay ma baihu'na he' pabaluba du sampay alanyap. ¹⁴ Kakulangan panghati saga bangsa Isra'il ma masa he'-i. Maka sampay isab ma waktu itu, sakahaba' waktu bang sigām binassahan Kitab si Musa, aniya' sali' dalil tambun ma pikilan sigām bo' mbal makahati. Subay sigām parakayu' ni Al-Masi bo' yampa nila'an an tambun inān min pikilan sigām. ¹⁵ Sampay isab ma waktu itu, mbal makahati bangsa Isra'il bang aniya' binassa min deyom Kitab si Musa, sabab masi gi' aniya' patambun ma pikilan sigām. ¹⁶ Sagō' kala'an an tambun e', buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Kala'an an tambun min baihu'na ma waktu kabīngna ameya' ma Panghū'." ¹⁷ Na, ya Panghū' sibahatku itu ya na Rū Tuhan, maka sai-sai kaniya'an Rū itu aluhaya na. ¹⁸ Manjari kitam kamemon ya halam aniya' tambun ma baihu'tam, sali' kitam dalil samin pama'nda'an sahaya maka barakat Panghū'tam. Pinindahan kitam e'na painut-inut, pak'nnop na pa'in kasahayatam sampay kitam makasali' na ni iya. Ya Panghū' amindahan kitam itu, ya na Rū Tuhan.

4

Dalil L'ppo' Ahalga' Isina

¹ Min ka'ase' Tuhan, ya po'on kami pinasuku'an hinang itu magnasihat pasal kapagsulutan baha'u. Angkanna kami mbal alamma maghinang. ² Bay na bbahan kami ai-ai bay hinang kami ma kalimbungan, maka saga kahina'an. Mbal kami angakkal, mbal kami amandu' saddi min pandu' b'nnal. Gom pa'in pinapasti' to'ongan pagnasihat kami ma pandu' b'nnal, supaya kinahāpan hinang kami e' a'a kamemon ma halam aniya' sababan panowayan sigām ma kami. Maka ina'an asal Tuhan ang'nda' ma kahinangan kami. ³ Bang aniya' a'a mbal makahati ma lapal ahāp ya nasihat kami, saga a'a inān anudju nalka'. ⁴ Tu'ud sigām mbal magkahagad ma lapal ahāp sabab akkal sigām wa'i nilokoban e' nakura' saitan ya pagtuhanan saga a'a ma alam dakayu' itu. Nilokoban sigām e' nakura' saitan inān bo' mbal makahati ma lapal ahāp pasal kamahaldika' Al-Masi, ya magsali' kajarihanna maka kajarihan Tuhan. ⁵ Sabab ngga'i ka baran kami ya pagnasihat kami ni ka'am sagō' si Isa Al-Masi, in iya asal Panghū'. Sosoho'anbi asal kami, sinō' anabangan ka'am ma sabab si Isa ya kalasahan kami. ⁶ Bay angallam Tuhan ma awal tagna', yukna, "Paniya'un sawa min deyom kalendoman." Jari pinasawa isab e' Tuhan deyom pikilantam supaya makata'u ma sahayana maka kawasana, ya pina'nda'an kitam e' Al-Masi.

⁷ Sagō' halam aniya' kosog kami bang ma baran kami, minsan bay pangandol e' Tuhan amowa lapalna ahalga'. Sali' kami dalil l'ppo' aguya'. Angkan buwattē' supaya atampal ni a'a kamemon Tuhan ya po'onan kawasa, ngga'i ka kami. ⁸ Maumu kami kat'kkahan kasusahan sagō' mbal kami tabowa-bowa katūyan. Suma'an asasaw pikilan kami sagō' mbal alungay iman kami. ⁹ Araran kami pinalabay min kapinjala'an sagō' mbal kami asiya-siya e' Tuhan. Maka minsan kami binono', mbal du magmula to'ongan. ¹⁰ Pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan kami sakahaba' waktu, tananam e' kami kamatay buwat bay kamatay si Isa. Malaingkan tinabangan kami e' si Isa bo' supaya aniya' palsaksi'an ma ginhawa-baran kami in si Isa allum du. ¹¹ Minsan kami masi allum, mbal kami magniyat allum pat'ggol apa aheka ka'aniban kalabayan kami ma sabab si Isa. Buwattē' na pa'in bo' supaya ta'nda' kallum si Isa ma deyom baran kami magkamatay itu. ¹² Bang pina'amu, in kami itu angananam kabinasahan sampay ni kamatay ma sabab pagnasihat kami, sagō' ya kamattihanna kallum kakkal makani-ka'am.

¹³ Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Angandol aku ma Tuhan, ya angkan aku bay amissala." Damikiyanna kami itu, pagka buwattē' pangandol kami ma Tuhan, amissala isab ma saga a'a, ¹⁴ sabab tantu kami pasambeya' ma si Isa pinakallum min kamatay e' Tuhan, buwat bay pamakallumna isab ma Panghū' Isa. Jari pinapagdongan kami maka ka'am bo' pinatampal ni haddarat Tuhan. ¹⁵ Ma sababbi du, angkan kami anandalan saga kabinasahan itu kamemon, supaya paheka na pa'in saga a'a kaniya'an tatabangan min Tuhan, jari manglabi-labihan saga a'a magsukul ni Tuhan supaya iya minahaldika' to'ongan.

¹⁶ Angkanna kami mbal to'ongan ang'bbahan katuyū' kami magnasihat. Minsan kami angalamma, minsan isab apinda baran kami, pakosog gom pa'in iman kami llaw ni llaw. ¹⁷ Pinjaman sadja saga kasusahan ya tananam kami itu, mbal bista kami sabab ya kamattihanna pahala' mbal tapula'-pula', anatas ni kasaumulān, magbidda' to'ongan maka bay kasusahan e'. ¹⁸ Mbal anatas ai-ai ta'nda' mata ma dunya itu angkan

mbal angut kami. Ya pagmatayan kami saga kahāpan ya mbal gi' ta'nda', kahāpan anatas ni kasaumulān.

5

Luma' Kakkal ma Sulga'

¹ Mbal kita pahondong maghinang ni Tuhan sabab kata'uwanta, minsan alubu panggung ya pahanti'anta itu (hatina baranta pinjaman), aniya' luma' kakkal tinagamahan kita e' Tuhan ma deyum sulga'. Nihinangan kita e'na baran baha'u anatas ni kasaumulān. ² Buwattina'an, angandahing kita ma sabab baya'ta itu mbal agon kasandalan sat'ggol kita mbal gi' pinabatuk ni deyum baran papanjarihan sulga'. ³ Bilahi kita ma baran buwattē' bo' mbal sali' anantang palnyawahanta bang amole' ni sulga'. ⁴ Sat'ggol kita pahanti' ma baran pinjaman itu, angandahing sadja kita maka landu' isab kabuhatan. Dalam aniya' kabaya'anta pasa'ut amutawan min baranta itu, sagō' bilahi kita pinabatukan baran baha'u ya min sulga'. Manjari pinindahan baranta pinjaman ni baran allum ni kasaumulān. ⁵ Tuhan ya amasakap kita bo' supaya kapindahan baranta, ati pamuwanna Rū-na Sussi pat'nna' ma deyum atayta, pamatantu in kita makasambut ai-ai kamemon bay panagama kita e' Tuhan.

⁶ Angkan at'ttog na pa'in imanta. Kata'uwanta asal, sat'ggol kita allum masi ma baran pinjaman itu, dalam gi' kita maina'an ma atag Panghū'ta. ⁷ Niulinan kita e' pangandolta minsan mbal gi' ta'nda'ta bang ai tum'kka ma sinosōng. ⁸ Ahogot imanta, mbal kita tināw. Ya angutta to'ongan subay pabutawan min baranta pinjaman itu bo' makapole' ni Panghū'ta. ⁹ Sagō' ai-na ka maitu ma dunya, ai-na ka maina'an ma sulga', ya na pa'in angutku to'ongan labi min kamemon, bang pa'in sulutku iya. ¹⁰ Sabab in kitam kamemon wajib patampal ni paghuhukuman Al-Masi bo' pinasambutan ai-ai tōp panungbas kitam pakaniya-pakaniya. Pinapagtongod maka bay kahinangantam ahāp-ala'at maitu ma dunya.

Maghāp na Tuhan maka Manusiya'

¹¹ Na, magmatāw kami ma Panghū' angkan kami angegot-ngegot amowa saga a'a angandol ma Al-Masi. Atampal kajarihan kami ma pang'nda' Tuhan, maka kabaya'anku subay atampal isab ma pang'nda'bi. ¹² Pangannalbi baha' in kami bilahi angā' kabantugan ma baran kami? Ngga'i ka isab. Angkan buwattitu pamissala kami, bo' kam mbal aiya' ma pasalan kami, bo' aniya' isab panambungbi ma saga a'a ya magabbu-abbu ma kahāp pangluwahan sigām. Mbal pamagay e' sigām deyum pangatayan. ¹³ Bang kami kalungayan pangannal, Tuhan ya pagmohotan. Ya balikna, bang ahantap akkal kami, ka'am iya kabuwanan kahāpan. ¹⁴ Kapagbaya'an kami e' lasa Al-Masi sabab kab'nnalan kami, dakayu' du a'a bay amatay ganti' saga a'a kamemon angkan a'a kamemon taga-palsuku'an ma kamatayna. ¹⁵ Al-Masi ya bay amatay ganti' saga a'a kamemon, jari sasuku kitam allum ma sabab kamatayna subay amuspus angahinang kabaya'anna, ngga'i ka kabaya'an barantam. Amatay iya ma sababtam ati tapakallum na pabalik.

¹⁶ Manjari saddi na pamikil kami bang takbil ni pagkahi kami manusiya'. Mbal bista kami kapagā'ana, aniya' kaniya'na atawa dalam. Minsan Al-Masi ma waktu palabay he', tabista iya sali' dalam aniya' kasuddahanna, sagō' apinda na pamikil kami. ¹⁷ Bang a'a ganta' parakayu' na ni Al-Masi, papanjarihan baha'u na iya. In bay kajarihana tagna' patobtob na, jari a'a baha'u na. ¹⁸ Min Tuhan asal kahāpan itu kamemon. Bay

kitam banta Tuhan sagō' nihāp na kitam e'na ma sabab tahinang e' Al-Masi. Bagay Tuhan na kitam, ati sinō' kami amata'uwan kasehe'an bang buwattingga kapaghāp sigām maka Tuhan. ¹⁹ Hatina in a'a kamemon makajari na maghāp maka Tuhan ma sabab kamatay Al-Masi, ati mbal taitung e' Tuhan saga paldusahan sigām. Jari pangandol e' Tuhan ma kami in lapal pasal kapaghāp Tuhan maka manusiya'. ²⁰ Kawakilan kami e' Al-Masi, sinō' amissala lapalna, sali' hantang baran Tuhan ya amissalahan ka'am labay min kami. Ganti' kami Al-Masi angamu'an kam junjung: maghāp kam maka Tuhan! ²¹ Dalam to'ongan aniya' dusa Al-Masi, saguwā' pinatangungan iya paldusahantam, supaya kitam kaniya'an kabontol Tuhan ma sabab kasōdta ma Al-Masi.

6

¹ Na, pagka kami dauyunan maka Tuhan maghinang hinangna, ya itu pangamu' kami ni ka'am: da'a haman-hamanunbi ase' maka lasa Tuhan ya tasambutbi ilu. ² Sabab aniya' bissalana tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

“Bay ka kaleku ma waktu kagalakanku,

bay ka tabangku ma llaw pangalappasku ka'a.”

Angkan yukku ma ka'am, ya na ko' llaw bay pangangganta' e' Tuhan pama'nda' lasana, llaw pangalappas ka'am min hukuman dusa.

Kasigpitan si Paul

³ Pahalli' kami bo' supaya dalam aniya' minsan sai pinat'na'an bimbang ma ai-ai tahinang kami. Ya kabaya'an kami subay mbal tasoway hinang kami magpasaplag lapal ahāp. ⁴ Gom du bang magmanyatakan ma ai-ai tahinang kami in kami b'nnal sosoho'an Tuhan, ma sabab katuyu' kami angimanan ai-ai tum'kka, ai-na ka kabinasahan, atawa kasigpitan atawa kasusahan. ⁵ Magmalulus sadja kami minsan pinagdaplosan, pinakalabusu, pinagjabu. Araran kami maghulas-sangsā', animpus llaw-sangom ma dalam pagtuli atawa pagkakan. ⁶ Manyatakan isab kasaltun maka panghati kami, kapangiman maka ka'ase' kami ma pagkahi manusiya'. Atampal in kami kaniya'an Rū Tuhan maka alasa magatay pote'. ⁷ Pandu' kasab'nnalan ya pangalapal kami ma sabab barakat bay min Tuhan. Ya pamanyap kami kaul-pi'il abontol, ya sapantun kapanyapan sundalo pangatuna maka panampanna. ⁸ Sosoho'an Tuhan kami, suma'an pinagaddatan e' a'a kasehe', suma'an pinaggunyak-gunyak, suma'an kami sinanglitan, suma'an isab pinagtunggingan. Pinahiputing kami, minsan b'nnal sadja ya pah'ling kami. ⁹ Dalam kami taga-ōn, bo' pa'in kinata'uwan e' a'a kamemon. Sa'agon-agon kami amatay, bo' pa'in masi allum. Pinagdaplosan kami, sagō' dalam gi' pinapatay. ¹⁰ Pinasukkal, sagō' kinōgan sakahaba' waktu. Kamiskinan kami, sagō' aheka a'a kasehe' taga-karaya ma sabab kami. Dalam aniya' palsuku'an kami ma dunya itu, malaingkan suku' ma kami kahāpan kamemon.

¹¹ Atampal na pamissala kami ma ka'am saga a'a Kurintu, dalam aniya' nilimbungan. Tantu aheya lasa kami ma ka'am. ¹² Bang aniya' la'at-la'at ma deyom ataybi, ngga'i ka min kami. Dalam kami pahondong alasa. ¹³ Bissalahanta kam buwat pamissalaku ma anakku lahasiya': kalasahinbi kami, buwat kami alalahan ka'am!

Pasal Paglamud maka A'a Mbal Angisbat Tuhan

¹⁴ Da'a kam magdakayu' maka saga a'a mbal angisbat Tuhan. Sabab mbal manjari pinapaglamud ahāp maka ala'at, sapantun sawa mbal

tapaglamud maka kalendoman. ¹⁵ Mbal makapaguyun Al-Masi maka nakura' saitan, jari mbal makapagda'atay saga bebeya'an Al-Masi maka saga a'a ya mbal magkahagad. ¹⁶ In langgal pagtata'atan ni Tuhan mbal manjari panumbahan saga ta'u-ta'u. In kitam bebeya'an Al-Masi isab sali' dalil langgal pagtata'atan luma' Tuhan ya kakkal salama-lama, buwat bay pangallam Tuhan, ya yuk-i, "Palahat aku ma sigām bo' pat'nna' ma deyoman sigām. Jari aku ya pagtuhanan sigām, maka sigām a'a suku'ku." Buwattitu isāb supgatna,

¹⁷ "Ala'an kam min saga a'a mbal magkahagad ma aku, paokat kam min sigām.

Da'a kam palamud maghinang ai-ai makatamak atay, ati taima'ta du kam.

¹⁸ Pag'mma'anbi aku,

maka ka'am ya panganakku l'lla-d'nda.

Pangallam Panghū' Sangat Kawasa ko' itu."

7

¹ Na, saga bagay kalasahanku, pagka kitam ya pinagtu'uran saga janji' Tuhan itu, gom bbahantam ai-ai makalumu' baran maka pikilan supaya kitam asussi lullun ma sabab pagmatāwtam ma Tuhan.

Kakoyagan si Paul

² Kalasahinbi kami. Halaman aniya' dusa kami minsan ma sai-na, halaman aniya' bay tabowa kami maghinang ala'at, maka halaman aniya' bay kulli'an kami supaya ta'ā' kaniya'na. ³ Mbal pah'lingku buwattitu bo' kam pabukaganku. Bay na sa yukku ma ka'am tagna', landu' kam aheya ma atay kami, angkan kami maglilla' magunung maka ka'am kallum-kamatay. ⁴ Aheya pangandolku ma ka'am, maka aheya isab pagbantugku ma pasalanbi. Minsan kami ma deyom katiksa'an, ahogot na pa'in pangatayanku maka kumarukan isab kakoyaganku.

⁵ Waktu pa'in kat'kka kami ni lahat Makidunya, halaman aniya' halian kami sabab aniya' na pa'in pagsasawan maka paglugat. Magabut-abut isab kasusahan deyom atay. ⁶ Manda' kami pinahantapan atay e' Tuhan, ya ata'u anabang sasuku taluwa' kasukkalan. Pinat'kka si Titus, ⁷ lāgi aniya' lupal tabowana pasal pamatuntulbi ma iya. Yukna isab in ka'am bilahi mag'nda' maka aku. Aheya kono' pagsusunbi pasal bay tahinang ma deyomanbi ilu, maka aheya pagka'inagonbi ma aku. Gom pa'in pasōng kakōganku.

⁸ Sabab minsan kam bay pinat'kkahan sukkal waktu kapanambutbi sulatku, halaman aniya' susunku. B'nnal aniya' susun pagta'uku pasal kasukkalbi, minsan sukkal mbal anatas. ⁹ Sagō' kinōgan aku buwattina'an, ngga'i ka ma sabab pamasukkalku ka'am, sagō' ma sabab kapang'bbabi dusa inān. Sukkalbi inān bay ginuna e' Tuhan bo' kam tabowa magsusun. Angkan yukku in sulatku inān bay pamowahan ka'am ni kahāpan. ¹⁰ Ahāp isāb bang kita pinat'kkahan sukkal e' Tuhan, sabab kallum taptap ya kamattihanna. Sagō' aniya' ginis sukkal kalabayan manusiya' ngga'i ka sukkal min Tuhan, ati kamatay ya kamattihanna. ¹¹ Nda'unbi kahāpan ya pamuwan ka'am e' Tuhan luwas min sukkalbi inān. Ahutu na kam. Ya katuyu'anbi subay halaman aniya' sababan panā'an ka'am. Ab'nsi kam ma hinang ala'at! Ilu kam pahalli' bo' mbal tabowa-bowa magdusa! Landu' kam angentom ma aku! Bilahi kam anulut aku, maka asa'ut na kam amat'nna' kasā'an ma a'a bay makarusa. Manyatakan halaman aniya' lamudbi ma dusa a'a inān. ¹² Jari itu, minsan kam bay pabeya'anku sulat,

ngga'i ka a'a makarusa atawa a'a nirusahan ya mohotku. Luwal ka'am, bang pa'in tahimangkanbi aheya asal lasabi ma kami. ¹³ Angkan ahantap na atay kami.

Maka ngga'i ka isab hal e'-i. Tabowa kami kinōgan isab, pag'nda' kami kakōgan si Titus. Ka'am kono' bay makabuwanan iya kahayangan atay, angka iya kinōgan. ¹⁴ Bay kam sanglitanku waktu kapagsuli-suli kami maka si Titus, dahū lagi' min kapi'iluna ni ka'am. Kinōgan aku sabab dalam aku bay karapatanbi. Pag'nda' pa'in si Titus ma ka'am, kinata'uan magtūy e'na in bay pananglitku ka'am b'nnal sadja. Buwat kamemon bay pah'llingku ma ka'am. ¹⁵ Angkan pasōng lasana ma ka'am pagka taentom e'na ya bay kalunuk ataybi ameya' ma panoho'anna. Nientom isab bay panaima'bi ma iya. Nihanggaw kam, kalu iya mbal kasulutan ma ka'am. ¹⁶ Angkan aheya na kakōganku sabab kata'uwanku na in ka'am kapangandolan to'ongan.

8

Pasal Pagmura

¹ Na, saga dauranakanku, bilahi kami angahaka'an ka'am pasal kaheya tabang Tuhan ma saga palhimpunan jama'a si Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan Makidunya. ² Minsan sigām ma deyom kasusahan, mbal kaliyuhan kakōgan sigām. Minsan sigām landu' kamiskinan, magmura sigām amuwan tutulungan ma saga pagkahi sigām kakulangan. ³ Aku ya saksi', bay sigām amuwan pila-pila ya taga'os sigām, maka palabi lagi' minnē'. Min kahilasan sigām du, ⁴ sabab niamu'an kami junjung e' sigām bang pa'in sigām pinalamud anulung saga pagkahi sigām suku' Tuhan, ya pat'nna' ma lahat Yahudiya. ⁵ Pamuwān e' sigām palabi gi' to'ongan min bay taholat kami, sabab ngga'i ka hal pilak ya pamuwān e' sigām. Bay pinaglilla' e' sigām baran sigām, dahū ni Panghū', puwas e' ni kami. Sabab ya na ko' he' kahandak Tuhan ma sigām. ⁶ Ahāp hinang sigām, maka ahāp isab bang atalus panimukbi sin panulungbi. Angkan kami bay anoho' si Titus pi'ilu anabangan ka'am pabalik sabab iya ya bay makatagna' animuk mailu. ⁷ Mbal kam taramuli bang takdil ni kahāpan indaginis. Akosog pangandolbi, apanday kam amissala lapal Tuhan, maka alalom pangita'ubi. Atuyū' kam anabangan saga sehe'bi, maka aheya lasabi ma kami. Angkan kam pogosku supaya kam mbal taramuli bang takdil ni panulung ma pagkahi.

⁸ Ngga'i ka ko' itu panoho'an. Bilahi sadja aku ata'u bang aniya' lasabi sab'nnal-b'nnal ma kasehe'anbi, angka bay sibahatku lasa saga a'a Makidunya he', bang kalu panunuranbi. ⁹ Kata'uanbi ya kaheya lasa maka ase' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Minsan iya dayahan asal ma sulga', bay iya magpamiskin di-na ma sababbi, bo' supaya kam taga-karaya b'nnal min kahilasanna.

¹⁰ Na, bang ma gara'ku, ahāp talusbi ya bay tagna'anbi tahun palabay inān. Bay ka'am galakan dahū lagi' min palhimpunan jama'a kasehe', maka ka'am ya bay makarahū amuwan. ¹¹ Jari lanjalnbi na panimukbi bo' atalus. Bay kam kinōgan anagna', subay kam kinōgan analus, pila-pila ya taga'osbi dangan maka dangan. ¹² Sabab bang kam lilla' amuwan bo' pamuwānbi pila-pila ya taga'osbi minsan mbal aheka, tantu tinaima' e' Tuhan.

¹³ Ngga'i ka mohotku amasigpit ka'am bo' supaya magkasannangan saga a'a kasehe'. Ya mohotku in ka'am subay taga-kaniya' sali-sali'. ¹⁴ Saguwā' ma buwattina'an ka'am ya taga-labi, angka patut du bang kam amuwan

tutulungan ma pagkahibi kulang-kabus. Jari bang ganta' aniya' waktu kakulang-kabusbi, bo' sigām kasehe' ya taga-labi, na ka'am ya tinabang isab e' sigām. ¹⁵ Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "A'a bay makatimuk pagkakan aheka dalam aniya' labina. Maka a'a bay makatimuk ariki', dalam aniya' kulangna."

Disi Titus maka saga Sehe'na

¹⁶ Aheya pagsukulan kami ni Tuhan ma sabab pikilan ya pamahōpna ma Titus, angka iya atuyu' anabangan ka'am, buwat katuyu' kami. ¹⁷ Magmalulus iya maghinang ai-ai bay pangamu' kami, maka ngga'i ka hal e'-i. Min kaheya baya'na angka iya agara'an di-na pi'ilu anabangan ka'am. ¹⁸ Pabeya' kami isab ma iya danakantam dakayu', ya pinagaddatan to'ongan e' jama'a Al-Masi ma ba'an an palhimpunan itu, ma sabab hinangna amasaplag lapal ahāp. ¹⁹ Lāgi, tapene' iya e' saga a'a ma saga palhimpunan itu, sinō' anehe'an kami bang kami palanjil ni lahat Yahudiya ang'nde'an tutulungan itu. Angka buwattitu kagara'an kami, sabab bilahi kami amaheya ōn Panghū' Isa. Ahāp isab bang ta'nda' kahutu kami anabang.

²⁰ Kinamaya'-maya'an asal e' kami heka sīn tutulungan itu bo' dalam aniya' sababan panā'an kami. ²¹ Sabab ya katuyu'an kami subay abontol sadja kahinangan kami, ngga'i hal ma pang'nda' Panghū', sampay isab ma pang'nda' manusiya'.

²² Aniya' gi' isab danakantam dakayu' pinasehe' ma disi Titus, a'a bay kasulayan kami min heka, in iya ahutu anabang. Pasōng isab baya'na buwattina'an ma sabab kaheya pangandolna ma ka'am. ²³ Na in pasal si Titus, sehe'ku iya maghinang ma pasalanbi. Maka saga danakantam kasehe', kawakilan asal sigām e' palhimpunan jama'a Al-Masi maka sinanglitan Al-Masi ma sabab kahinangan sigām. ²⁴ Angka buwattitu pangamu'ku' ni ka'am: pa'nda'inbi lasabi ma saga a'a itu supaya talhakit ni saga palhimpunan jama'a si Isa in pagsanglit kami ma pasalbi b'nnal taga-pūs.

9

Tulung ma saga Pagkahi Almasihin

¹ Na, in pasal tutulungan ya pabeya'bi ni pagkahitam suku' Tuhan ma lahat Yahudiya, minsan kam mbal sulatanku ² sabab asal kata'uwanku, aheya baya'bi anabang. Ya na ko' he' pagbantugku ni saga a'a Makidunya itu. Yukku ma sigām, "Sangay min tahun palabay in dauranakantam mahē' ma lahat Akaya, sakap asal animuk sīn tutulungan." Jari, makakale pa'in sigām ma bay llingku, magtūy palamud anabang kaheka'an sigām. ³ Jari soho'ku pi'ilu saga danakan itu bo' kam sakap animuk tutulungan buwat bay pagbantug ma pasalanbi, ati mbal aku taluwa' pinahiputing. ⁴ Bang aniya' a'a min Makidunya itu anehe'an aku, bo' kam ta'abut dalam gi' asakap, aiya' kami. Luba'-lagi'na isab ka'am, sabab ka'am ya pagbantungan kami. ⁵ Angka aku agara' amapi'ilu saga danakan itu parahū min aku angahatul tutulungan ya bay janji'bi. Jari asakap na sabab pagmurabi, ngga'i ka ma sabab kam pinogos.

Pagtanom Paheka

⁶ Entomunbi to'ongan paralilan itu pasal a'a ananom. Bang salat ya tanomna, salat isab anihanna. Bang aheka tanomna, aheka isab anihanna. ⁷ Angka kam dangan maka dangan subay angangganta' bang pila ya

pamuwanna. Minsan pila pamuwanna, subay hilas min deynom atay ma halam aniya' bay amogos iya. Sabab alasa Tuhan ma a'a bang hilas pagmurana. ⁸ Ata'u du Tuhan amuwanan ka'am ai-ai manglabi-labihan supaya halam aniya' kakulanganbi sakahaba' waktu, ati bo' aniya' labina isab panabangbi sasuku taga-kulang. ⁹ Buwat tasulat ma deynom Kitab, ya yuk-i,

"Aheka pamuwanna ma saga a'a miskin.

Mbal apinda kahāp addatna ni kasaumulan."

¹⁰ Tuhan ya amuwan binhi' ma a'a magtanom, maka amuwan pagkakan bo' aniya' kinakan manusiya'. Buwattē' isab ma ka'am, buwat ibarat a'a maghuma. Tuhan ya amuwanan ka'am binhi' pila-pila kagunahanbi, maka Tuhan ya amaheka buwa'na, hatina kahinangan abontol ya tahnangbi.

¹¹ Binuwanan kam e' Tuhan kaniya' ballabi-labihan bo' supaya kam makapagmura minsan sumiyan waktu. Manjari pagt'kka kami pi'ilu, aheka saga a'a magsukul to'ongan ni Tuhan ma sabab tutulungan ya tahampit sigām min ka'am.

¹² Pagka buwattē' hinangbi, tatabang saga a'a suku' Tuhan ya kasukkalan, sagō' aniya' gi' sugpatna. Minnē' isab aniya' pagsukulan lumandu'an aheya tinukbalan ni Tuhan. ¹³ Manjari hinangbi ahāp inān tanda' saksi' in ka'am b'nnal angandol ma Tuhan, maka aheka a'a tabowa ananglitan Tuhan ma sabab pangisbatbi ma lapal ahāp pasal Al-Masi, ya lapal pagsab'nnalanbi. Amuwan sigām sanglit ni Tuhan isab ma sabab pagmurabi amahagi'an sigām sampay saga a'a kamemon. ¹⁴ Hinabu pa'in sigām angamu' duwa'a ni Tuhan ma pasalbi, paheya lasa sigām ma ka'am ma sabab tatabangan Tuhan ya mbal tapula-'pula'. ¹⁵ Magsukul kitam ni Tuhan ma sabab kahāpna mbal tasipat.

10

Anganda'awa si Paul Pasal Kahinanganna

¹ Aniya' ilu amah'llingan aku, yuk-i, "At'mmun si Paul inān bang maitu ma atag kami, sagō' aesog amabukag labay min deynom sulat bang makalikut." Sagō' panunuranku Al-Masi ma kareyo' atayna maka ma kahanunut bissalana, jari angamu' aku junjung ni ka'am. ² Pahāpunbi kaul-pi'ilbi supaya halam aniya' pamabukaganku ka'am bang aku mailu ma ka'am. Sabab atawakkal aku amabukag saga a'a ya angalimut kami, in kami kono' hal ameya' ma kahinangan dunya itu. ³ Manusiya' kami pat'nna' ma dunya itu, sagō' ngga'i ka kapandayan manusiya' ya ginuna e' kami pamagat kala'atan. ⁴ Ngga'i ka patakos manusiya' ya pangatu kami sagō' patakos taga-kawasa deyo' bay min Tuhan, angka kami makapaka'at kuta' (hatina ai-ai makasagga'.) ⁵ Tara'ug e' kami pasu'alan maka pagabbu saga a'a ya anulak pandu' kasab'nnalan pasal Tuhan. Jari tabowa paghona'-hona' manusiya' magmalulus ma Al-Masi. ⁶ Na, sakap na kami amat'nna' kabinasahan ma sasuku mbal angikut panoho'anna, bang hati' aniya' ma deyomanbi mbal gi' angikut.

⁷ Hal pangluwahan a'a ya tandingbi, ngga'i ka deynom atay. Aniya' baha' mailu magabbu-abbu in iya palsuku'an Al-Masi? Subay iya amikil pahāp sabab ya du kami palsuku'an Al-Masi. ⁸ Mbal aku aiya' minsan lumandu'an kapagbantugku pasal kapatut bay pamuwan kami e' Panghū'. Ngga'i ka kapatut pamaka'at pangandolbi, sagō' kapatut pamahogot. ⁹ Mbal aku bilahi amakitāw ka'am labay min kasulatanku. ¹⁰ Sabab kata'uwanku aniya' ilu angupama, yukna, "Atumlang bissala si Paul bang anulat,

apaslod panganjawabna. Sagō' bang iya maitu magbaran sali' dalam aniya' kosogna, maka mbal iya ata'u amissala." ¹¹ Subay pahati saga a'a angupama buwattilu: ai-ai pamissala kami ma deyom sulat ma kalikut kami, hinang kami du bang mailu na ka'am.

¹² Mbal kami makatawakkal amasali' di-kami ni saga a'a magheya-heya di-sigām inān. Dupang saga a'a inān! Pangannal sigām in sigām ata'u anilang ahāp maka ala'at, bo' pa'in hal baran sigām ya pamandogahan. Angkan ai-ai nihinang e' sigām ahāp-ala'at, ahāp lullun kono'. ¹³ Saguwā' mbal kami magbantug ma baran kami haliyu min hinang bay pamasuku' kami e' Tuhan. Damikiyanna isab kahinangan kami ma deyomanbi, bay pamasuku' isab e' Tuhan. ¹⁴ Mbal paliyu pagbantug kami, sabab kami ya bay makarahū amowahan ka'am lapal ahāp pasal Al-Masi. ¹⁵ Mbal kami magbantug-bantug ma pasal hinang saga a'a kasehe'. Ya kabaya'an kami subay pasōng hogot pangandolbi supaya tapasōng isab hinang kami mailu ma deyomanbi. ¹⁶ Jari bang ahogot na pangandolbi, makajari na kami palanjajal ni saga kalahat-lahatan ma liyuhanni. Sabab hatina mbal kami bilahi angā' kabantugan min kahinangan saga a'a kasehe', ya pamasuku' asal ma sigām. ¹⁷ Tasulat asal ma Kitab, "Sai-sai bilahi magbantug, Panghū' ya subay pagbantuganna." ¹⁸ Sabab mbal kita tinaima' ma saukat na kita ananglitan di-ta, luwal bang kita binuwanan sangliit e' Panghū'.

11

Si Paul maka saga A'a Magwakil-wakil di-Sigām

¹ Da'a pa'in aku kasumuhinbi, minsan sali' ula-ula bissalaku itu. Dūlinbi aku dai'-dai', ² sabab a'llogan aku ka'am buwat ka'llog Tuhan. Ka'am ilu sali' dalil budjang dalam aniya' lumu'na, maka aku itu dalil matto'a amatunangan ka'am ni l'lla dakayu'-kayu', ya na Al-Masi. ³ Asusa aku ya aniya' kam binidjakan pataikut min Al-Masi ati ang'bba min bay lasabi tuman ma iya. Kalu kam ka'akkalan buwat si Sitti Hawa ma awal jaman e'. Bay iya ka'akkalan e' sowa ma sabab min kapanday sowa inān magputing. ⁴ Sabab bang aniya' pi'ilu anganasihatan ka'am, kinōgan sadja kam. Mbal lāngbi minsan saddi pamandu' saga a'a inān pasal si Isa min bay pamandu' kami, minsan isab ngga'i ka Rū Sussi ya pinasambutan ka'am.

⁵ Bang ma bistahanku, mbal aku kalakbawan e' saga gurubi ilu, ya pinagsambat "kawakilan Al-Masi umbul dakayu'". ⁶ Akulang arai' kapandayanku bang takdil ni bissala, sagō' ajukup pangita'uku bang takdil ni kasab'nnalan. Pinapasti' ko' itu ma ka'am kamemon sakahaba' waktu.

⁷ Taga-dusa aku bahā' amareyo' baranku supaya ka'am ya pinalanga, pagka kam ninasihatan lapal ahāp ma dalam pangamu'an tamba? ⁸ Bang pinaralil, bay langpasanku saga jama'a ma palhimpunan kasehe' supaya ka'am ya katabangan. ⁹ Dalam aku bay mikibalanja' ma ka'am t'ggolku bay mailu. Bay aku binowahan ai-ai kulang-kabusku e' saga danakantam min Makidunya. Dalam kam bay kabuhatan amalanja'an aku, maka buwattē' na pa'in ma sinosōng! ¹⁰ Mbal kapaliluhan pagbantugku itu e' sai-sai minsan ma kaluha'an lahat Akaya, sabab dalam aku bay angamu' ai-ai ni ka'am. B'nnal sadja pah'lingku itu sabab itiya' kasab'nnalan Al-Masi ma pangatayanku. ¹¹ Angay aku subay anganggastuhan di-ku? Pangannalbi bahā' in aku mbal alasa ma ka'am, ya po'on aku mbal mikitabang ma ka'am? Tuhan ya makata'u in aku alasa du.

¹² Togolanku na pa'in hinangku itu. Mbal aku mikitamba ma sai-sai bo' mbal makapagabbu saga a'a ya bilahi pasali' ni kami. ¹³ Dalam sigām

bay kawakilan e' Al-Masi, hal magbau'-bau' in sigām bay kawakilanna. Pangangkakal isab ma ai-ai tahinang sigām. ¹⁴ Sagō' mbal sakit makainu-inu, sabab minsan nakura' saitan ata'u isab magpasalupa ni luwa mala'ikat asahaya. ¹⁵ Angkan kitam subay mbal anginu-nginu bang saga a'a sosohō'an nakura' saitan maghāp-hāp di-sigām, magbau'-bau' in sigām maghinang abontol. Sagō' magtongod kadal saga a'a he' maka bay kahinangan sigām ala'at.

Angahaka si Paul Pasal Bay Kalabayanna

¹⁶ Balikanku gi' bay yukku: da'a aku bistahunbi ula-ula ma sabab bissalaku. Sagō' bang aku subay bistabi sali' ula-ula, na tugutinbi aku magbantug-bantug, minsan la'a hal bantug ma kariki'an. ¹⁷ Ngga'i ka min panoho'an Panghū' angkan aku magbantug sagō' min baranku. Hatina min ula-ulaku angkan aku magbantug-bantug di-ku. ¹⁸ Malaingan, pagka aheka a'a magbantug-bantug pasal kahinangan sigām, ameya-meya' isab aku magbantug-bantug di-ku. ¹⁹ Alalom kono' pamikilbi angkan kam mbal sinumu akale minsan ma bissala saga ula-ula itu! ²⁰ Ya b'nnalna, sabalanbi saga a'a minsan sigām magmandahan ka'am, minsan isab angulli' atawa angakkal ma ka'am. Minsan a'a amareyo' ka'am atawa anampak ka'am, ahāp sadja ma ka'am. ²¹ Aiyā' aku angahaka'an ka'am, kulang esog kami angkan kami mbal makasengod ni hinang sigām!

Min ula-ulaku angkan aku atawakkal magbantug ma buwat pagbantug a'a kasehe'. ²² Bangsa Hibrani bahā' sigām? Ya du aku. Bangsa Isra'il bahā'? Ya du aku. Panubu' si Ibrahim bahā'? Ya du aku, panubu' si Ibrahim isab. ²³ Sosoho'an Al-Masi bahā'? Sosoho'an Al-Masi isab aku, sagō' akalap lagi' min sigām. (Ula-ula pahāp pamissalaku buwatittu.) Minsan painay kalu'ugan sigām, palabi gi' kalu'uganku. Minsan sigām bay pinakalabusu, aheka lagi' kapangalabusu ma aku. Min pila aku bay nilappet? Labi gi' min sigām. Min heka aku agon-agon amatay. ²⁴ Min lima aku bay niraplosan e' saga Yahudi, t'llumpū' maka siyam pangandaplos min t'dda. ²⁵ Min t'llu aku bay niraplosan e' bangsa Rōm, maka min t'dda aku bay pinagbantug. Min t'llu aku bay alogdang ma dilaut, maka aniya' isab waktu hal pagūng ma s'llang, dang'llaw dambahangi t'ggolna.

²⁶ Maglatun-latun na pa'in aku min lahat dakayu' ni dakayu', maka aheka ka'aniban bay kalabayanku. Bay aku nirunukan, bay minunduhan. Bay aku nirogpa'an, suma'an e' saga pagkahiku Yahudi, suma'an e' bangsa saddi. Ai na ka ka'aniban ma deyom kaluma'an, ai na ka ka'aniban ma deya-dilaut, bay na kalabayanku kamemon. Kalabayanku isab kala'atan min saga a'a magbau'-bau' in sigām pagkahiku bebeya'an si Isa. ²⁷ Bay aku makapagsangsā', bay aku abinasa. Araran aku halam bay atuli sangom. Bay aku pinunung maka patay bohe'. Maumu aku kulangkabus ma kapamangan maka ma kapan'mmek, angkan kasandalanku haggut. ²⁸ Ahunit ko' inān, sagō' aniya' gi' kasusahanku paliyu minne'. Makananam aku kasukkalan kahaba' llaw ma sabab saga palhimpunan jama'a Al-Masi ma kalahat-lahatan. ²⁹ Bang aniya' ganta' alamma imanna tudju ni si Isa, tananamku kalammahanna. Bang aniya' tabowa-bowa angahinang dusa, tabowa isab aku magkarukka'an.

³⁰ Mbal aku bilahi magbantug, sagō' bang aku subay magbantug, gom pagbantuganku ai-ai bay kalabayanku supaya manyatakan in aku halam aniya' kosogku. ³¹ B'nnal sadja ya bay pah'lingku inān, kinata'uwan asal e' Tuhan, ya Mma' Panghū' Isa. Wajib iya sinanglitan sampay ni kasaumulan. ³²⁻³³ Waktu kamahē'ku ma da'ira Damaskus, saga lawang paluwasan min

da'ira bay pinajagahan ma sundalu e' gubnul ya ma deyo'an sultan Aretas. Sinoho' sigām anaggaw aku, manda' aku tinontonan pareyo' ma deyom ambung labay min tandawan ma ād da'ira. Jari makal'ppa aku.

12

Pasal Bay Magpasalupa ni si Paul

¹ Magbantug gi' aku. Minsan dalam aniya' pūsna, magsuli-suli aku pasal ai-ai bay magpasalupa ni aku min Panghū' Isa, sampay bay pamata'una ma aku. ² Aniya' kata'uwanku dakayu' l'lla bebeya'an si Isa Al-Masi bay tabowa pa'angkat ni sulga'. Aniya' na sangpū' maka mpat tahun palabay. Mbal kata'uwanku bang iya bay pa'angkat magbaran, atawa hal pinasalupahan. Tuhan sadja makata'u. ³ Saguwā' kata'uwanku in l'lla itu bay tabowa pa'angkat ni lahat paliyama. Balikanaku, mbal kata'uwanku bang baranna to'ongan atawa hal umagadna bay pinapehē', atawa bang iya bay pinasalupahan. Luwal Tuhan ya makata'u. ⁴ Mahē' pa'in, pinakalehan iya kabtangan mbal wajib binissala e' manusiya'. ⁵ Patut du aku magbantug ma sabab a'a itu sagō' mbal aku magbantug-bantug ma baranku, luwal ma pasal kalammahanku. ⁶ Bang aku ganta' bilahi magbantug, ngga'i ka ula-ula sabab b'nnal sadja kamemon pah'lingku. Sagō' pahondong na aku magbantug-bantug, sabab mbal aku bilahi sinanglitan labi min kasab'nnalanna. Kabaya'anku sinanglitan ma pasal kahinanganku maka pamissalaku.

⁷ Bay aku pinat'kkahan p'ddi, ya pinagbahasa "tugsuk ma isiku", sali' hantang sosoho'an saitan pinabeya' anasat aku bo' supaya aku mbal makapagabbu ma bay pina'nda'an aku ma deyom sulga'. ⁸ Min t'llu aku bay angamu' junjung ni Panghū' pasal saki itu, bang pa'in nila'anan. ⁹ Sagō' anambung iya, yukna, "Sarang ma ka'a bang ka tabangku na pa'in. Minné' asampulna' kawasaku, pagka ka'a mbal makakole'an di-nu." Angkanna aku kinōgan magbantug ma pasal kalammahanku, sabab bang aku alamma, tananamku to'ongan kawasa Al-Masi. ¹⁰ Ya ina'an sababanna angkan aku kasulutan ma ai-ai at'kka ni aku, alamma ka baranku atawa pinagudju'-udju' aku, magtiksa' aku atawa pininjala', atawa palh'alabayan min kasusahan indaginis. Sandalanku ina'an kamemon ma sabab Al-Masi ya pameya'anku, sabab akosog aku ma waktu kalammaku.

Susa si Paul ma Pasal saga A'a Kurintu

¹¹ Sali' aku dupang magpaheya-heya di-ku buwattitu. Sagō' min ka'am du, sabab bang aku bay paheyabi mbal aku bay amaheya di-ku. Minsan dalam aniya' pūsku, mbal aku kalakbawan e' saga a'a ya magnahu'-nahu' in sigām muna-muna kawakilan e' Al-Masi. ¹² Bay na tahinang ma deyomanbi saga kahinangan ya pamandogohan a'a kawakilan Al-Masi. Bay na ta'nda'bi saga paltanda'an, saga hinang kawasahan maka hinang makainu-inu ya tahinangku hinabuku angimanan kasigpitan. ¹³ Ya sadja dusaku ma ka'am, dalam aku bay mikibalanja' ma ka'am. Saddi minné', sali' du bowahanku ma ka'am maka bowahanku ma saga palh'alabayan jama'a si Isa kasehe'. Bang ya du he' kasā'anku, ampununbi pa'in aku.

¹⁴ Agara' aku pi'ilu anibaw ka'am, kamint'lluku na. Mbal kam pabuhatanku sabab ngga'i ka alta'bi ya anguttku, luwal lasabi. Patut isab, sabab ngga'i ka matto'a ya niayuput e' anak, sagō' anak ya niayuput e' matto'a sigām. Maka ka'am ya sali' hantang panganakku. ¹⁵ Kinōgan aku amuwanan ka'am kaniya'ku kamemon. Aho', paglilla'ku sampay baranku bang pa'in kam tatabangku. Bang pasōng lasaku ma ka'am,

pako' bahā' lasabi ma aku? ¹⁶ Tantu kam am'nnal in ka'am halam bay pabuhatanku. Sagō' aniya' mailu ah'lling, in aku ataha' akkalku angulli'an sinbi. ¹⁷ Buwattingga pangulli'ku ka'am? Bay bahā' kam niakkalan e' saga a'a soho'ku pi'ilu? ¹⁸ Bay amu'ku si Titus anibaw ka'am waktu palabay inān, maka aniya' isab danakantam dakayu' sinō' anehe'an iya. Bay kam kinulli'an bahā' e' disi Titus? Tantu mbal. Jari sali' du kami ma maksud maka ma palantara.

¹⁹ Kalu isab pangannalbi in kami hal anganda'awahan di-kami, ya angkan kami amissala buwattē'. Sagō' amissala kami ma pang'nda' Tuhan, maka pamissala e' kami ai-ai ya patut pamissala saga a'a palsuku'an Al-Masi. Ai-ai nihinang e' kami, saga bagay, nihinangan ka'am supaya akosog pangandolbi. ²⁰ Agawa aku pi'iluku, ya aniya' ta'abutku pasaddi kaul-pi'ilna min kabaya'anku. Maka aku isab, kalu saddi kaul-pi'ilku min kabaya'anbi. Kagawahanku isab ya aniya' ta'abutku magsagga', magihid, al'kkas angastol. Kalu aniya' magokat-okat, maglimut-limutan, angalituhan suli-suli, magmalangkahi, maka magkasasawan. ²¹ Lāgi, ya kagawahanku pagbalikku, kalu aku pinareyo'-deyo' e' Tuhanku ma kamailuhanbi, ati taluwa' aku kasusahan ma sabab saga a'a bay makarusa ma waktu tagna', bo' pa'in halam gi' makapang'bba min kalumu'an bay tahinang sigām, buwat saga pagba is maka paglango.

13

Bissala Katangbusan

¹ Na, kamint'lluku na pi'ilu anibaw ka'am. Bang aniya' a'a mailu anuntutan sehe'na bay maghinang ala'at, subay beya'bi kal'ngnganan sara' ya tasulat ma deyom Kitab. Yuk-i, "Subay aniya' duwangan atawa t'llungan amuwan saksi' pasal panuntut bo' aniya' kab'nnalanna."

² Bay kam banda'anku ma l'ngnganku kaminduwa pi'ilu, sagō' balikanku buwattina'an ma kalikutku. Sasuku kam bay makarusa ma waktu tagna' sampay ka'am kasehe', mbal ka'ase'anku bang aku makapi'ilu pabing.

³ Bang kam hatulku, tantu du kam angahalap ma aku in aku taga-kapatut deyo' bay min Al-Masi. Mbal alamma Al-Masi bang takdil ni ka'am, tananambi du kawasana. ⁴ Sabab minsan halam aniya' kawasa Al-Masi ma waktu kapangalansang iya ni hāg, allum na iya pabalik e' kawasa Tuhan. Damikiyanna kami saga kawakilan Al-Masi, sali' kami alamma isab pagka kami sōd ma iya. Saguwā' allum kami sambeya' maka iya ma sabab kawasa Tuhan, ya angkan akawasa pangahatul kami ma ka'am.

⁵ Ananding kam di-bi, anumariya kam di-bi, bo' kata'uanbi bang b'nnal ajatu pangandolbi ma Al-Masi. Halam bahā' kata'uanbi? Ilu si Isa Al-Masi pat'nna' ma deyom ataybi. Bang hati' halam, halam aniya' kajatuhan pangandolbi. ⁶ Mura-murahan, bang pa'in tata'ubi in pameya' kami ma Al-Masi ajatu to'ongan. ⁷ Angamu'-ngamu' kami ni Tuhan bang pa'in halam aniya' sā' ma ai-ai hinangbi. Ngga'i ka hinang kami ya angut kami subay binantug, ya sadja angut kami bang pa'in ta'nda' kajatu pangandolbi. Minsan pangannal e' saga a'a in hinang kami kulang ajatu, mbal pamagay kami. ⁸ Mbal kami maka'atu ma kasab'nnalan, gom pa'in kami angisbat.

⁹ Kinōgan kami minsan tabista alamma, bang pa'in akosog pameya'bi ma si Isa. Ya pangamu' kami ni Tuhan, bang pa'in kam asampulna' ma kaul maka pi'il. ¹⁰ Ya ilu po'onna angkan aku anulatan ka'am pasal ai-ai itu hinabu aku makalikut, supaya kam angawal amahāp addatbi. Jari mbal aku anangguna kapatut ya pamuwan Panghū' Isa ma aku hal pamabukag. Gom pa'in gunaku pamakosog pangandolbi maka pangahatul kaul-pi'ilbi.

Pagaddat Katapusan

¹¹ Na, saga dauranakanku, tammat na. Ang'bba na aku min ka'am. Pagmatayinbi kasampulna'an ma kaul-pi'ilbi, ikutunbi panganjunjungku ma ka'am, magda'atay kam, maka tuyu'inbi kasannangan ma deyomanbi. Jari mailu Tuhan ma ka'am, ya po'onan lasa maka kasannangan.

¹² Bang kam maglanggal sumiyan-sumiyan subay kam magsiyum tanda' paglasabi.

¹³ Saga pagkahibi suku' Tuhan maitu amabeya' minsan la'a hal lapal sigām.

¹⁴ Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan min Panghū' Isa Al-Masi, maka lasa min Tuhan, maka kapagdakayu' atay min Rū Sussi.

Wassalam

GALATIYA

Pahati pasal sulat itu

Bay angalatag kalahat-lahatan si Paul magnasihah lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Ta'abut pa'in l'ngnganna kaminduwana, bay iya pa'abut ni lahat Galatiya, ya bahagi' lahat Asiya Diki'. Aheka da'ira maka kaluma'an bay ta'abut e' si Paul ma sakalibut lahat Galatiya he', ati pinagnasihatan saga a'a inān pasal kamatay si Isa Al-Masi pamapuwas dusa sigām. Jari aheka isāb bay magkahagad sampay angandol ma si Isa. Makalikut pa'in si Paul min Galatiya, aniya' bay pehē' saga a'a saddi magpandu' in a'a magpangandol ma si Isa subay amogbog panoho'an-sara' ya bay tasulat e' si Musa, bo' supaya sigām tantu pinaghāp maka Tuhan. Minnē' asasaw pikilan saga bebeya'an si Isa ma lahat Galatiya he'.

Kahaka'an pa'in si Paul pasal pamandu' saga a'a t'kka baha'u itu, magtūy pabeya'na sulat itu ni a'a Galatiya. Pinapasti' e' si Paul ma sulat itu ngga'i ka sara' si Musa ya makalappas sigām min hukuman sagō' pangandol sigām ma si Isa.

Nihaka isāb ma sulat itu pasal kaul-pi'il ya patut minohot e' saga Almasihin.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Lahat GALATIYA

¹ Sulat itu min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am maglahat ma Galatiya. Kawakilan aku magnasihah sagō' ngga'i ka pangwakil min manusiya'. Ngga'i ka isāb manusiya' bay angang'llal aku. Tu'ud aku kawakilan e' si Isa Al-Masi, sampay e' Mma'tam Tuhan ya bay amakallum ma si Isa min kamatayna. ² Kami maka dauranakantam maitu, maguyun amabeya' minsan la'a hal lapal kami ni ka'am saga jama'a si Isa Al-Masi ma ba'anān palhimpunan ma lahat Galatiya.

³ Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' si Isa Al-Masi Panghū'tam. ⁴ Bay maglilla' amatay si Isa pamapuwas dusatam supaya kitam limaya min kala'atan ya taptap nihinang ma ahil jaman itu. Ya na kabaya'an Mma'tam Tuhan subay hinangna. ⁵ Patut iya pinudji saumul-umul. Amin.

Dakayu' du Lapal Ahāp

⁶ Landu' aku ainu-inu ma ka'am. Asa'ut pahāp kam pataikut min Tuhan ya bay amene' ka'am ma sabab ase' maka lasa Al-Masi! Apinda kam magtūy ni lapal saddi! ⁷ Saguwā' halam aniya' kaōnan lapal ahāp bang saddi min lapal pasal si Isa. Atampal asal, aniya' a'a bilahi anasaw pikilanbi maka amindahan lapal pasal Al-Masi. ⁸ Minsan kami, minsan isāb mala'ikat min deyom sulga', bang aniya' amandu' lapal saddi min bay panganasihat kami ma ka'am, a'a inān subay taluwa' mulka' saumul-umul. ⁹ Balikanku bay pamissala kami dahū: bang aniya' amandu' lapal saddi min lapal ahāp ya bay taima'bi, a'a inān subay minulka'an.

¹⁰ Kira-kirahunbi bang ai mohotku: sanglit min manusiya' atawa sanglit min Tuhan? Kabaya'anku bahā' anulut manusiya'? Bang aku bay bilahi anulut manusiya', mbal aku niōnan sosoho'an Al-Masi.

Si Paul Kawakilan e' Tuhan

¹¹ Saga danakanku, aniya' pamahatiku ka'am. Ya lapal pagnasihatu itu ngga'i ka min pikilan manusiya' ya paluwasanna. ¹² Dalam bay tasambutku min manusiya', maka ngga'i ka manusiya' bay pagguruhanku. Tasambutku asal min si Isa Al-Masi, bay pamabukis ni aku.

¹³ Kata'uwani pasal kajarihanku tagna', waktu kapamogbogku ma agama Yahudi, bay apasold paminjala'ku ma saga jama'a si Isa, ya pinagsambatan palhimpunan Tuhan. Kabaya'anku subay dalam aniya' min sigām takapin allum. ¹⁴ Bidda' du aku min saga topad-sibu'ku Yahudi bang takdil ni pangisbat ma agama kami. Atuyu' lagi' aku min sigām amogbog ma usulan bay min kamatto'ahan kami.

¹⁵ Sagō' tapene' aku e' Tuhan ma sabab ase'na maka lasana tudju ni aku. Pinene' asal aku ma dalam gi' bay nianakan. ¹⁶ Ya kahandak Tuhan ma aku subay kasakupanku pasal Anakna, bo' supaya aku makapagnasihap lapal ahāp ma pasalanna ni kabangsahan ngga'i ka Yahudi. Jari dalam bay pangaruhanku sai-sai. ¹⁷ Dalam aku minsan patukad ni Awrusalam anibaw sigām ya bay kawakilan e' si Isa dahū min aku. Bay aku patūy kaleya ni lahat Arab, ati pagubus, pabīng aku ni da'ira Damaskus.

¹⁸ Palabay pa'in t'lluntahun, patukad aku ni Awrusalam bo' magkata'u maka si Petros, ati pahanti' aku ma iya duwa pitu' t'ggolna. ¹⁹ Saddi min si Petros, dalam aniya' ta'nda'ku maina'an a'a kawakilan e' si Isa, luwal si Yakub ya siyali Panghū'tam. ²⁰ Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja ya panulatu itu. Ngga'i ka puting. ²¹ Puwas ina'an, bay aku pehē' ni saga kaluma'an ma lahat Siriya sampay ma lahat Silisi. ²² Ma waktu ina'an, mbal aku takilā e' saga jama'a Al-Masi ya ma ba'anan palhimpunan Al-Masi ma lahat Yahudiya. ²³ Ya sadja takale sigām habal pasal kapindaku min bay kajarihanku tagna'. Yuk habal e', "Pinasaplag lapal ahāp e' a'a bay angala'at kajama'ahan si Isa, nirapitan e'na bowahan pangandol ya bay sagga'na tagna'." ²⁴ Jari pinudji Tuhan e' saga a'a ya makakale habal pasalan aku.

2

Tinaima' si Paul e' saga A'a Kawakilan

¹ Palabay pa'in sangpū' maka mpat tahun minnē', bay aku pabalik ni Awrusalam. Si Barnabas ya sehe'ku, maka bay bowaku isab si Titus. ² Angkan aku pehē' sabab aniya' pamabukis ni aku e' Tuhan subay beya'ku. Bay haka'anku saga a'a ma palhimpunan inān pasal lapal ya pagnasihatu ma a'a ngga'i ka Yahudi. Ngga'i ka kamemon ya binissalahan, hal saga a'a ya pangannalku pagnakura'an sabab nihanggaw aku. Kalu mbal tinaima' hinangku, ati dalam aniya' pūs ma hulas-sangsā'ku. Sagō' kasulutan sigām, ³ ati dalam bay amogos si Titus subay ni'islam minsan iya bangsa Girīk. ⁴ Aniya' palkala' asal pasal si Titus itu, sabab aniya' a'a bay palamud ma kami magbau'-bau' in sigām bebeya'an Al-Masi. Sagō' ya maksud sigām subay anipihan kaluhaya'an ya pinaniya'an kami e' si Isa Al-Masi pagka apuwas na min hatulan sara'. Tu'ud sigām bilahi amanyaga' kami pabing. ⁵ Malaingan dalam kami bay angaho' ma sigām minsan dansasa'at sabab ya pagmatayan kami subay pataptap ma ka'am in kasab'nnalan pasal si Isa.

⁶ Dalam aniya' bay pinasugpat ni pamandu'ku e' saga pagnakura'an inān, ya pangannalku taga-kapatut. Mbal aheya ma atayku bang a'a taga-kapatut atawa dalam, sabab sali'-sali' du a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan. ⁷ Dalam aniya' pagsoway-soway sigām. Gom pa'in aku niakuhan

e' sigām in aku b'nnal bay pangandolan e' Tuhan magnasihah lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ma saga bangsa ngga'i ka Yahudi. Buwat isab si Petros, bay pangandolan e' Tuhan magnasihah ma bangsa Yahudi. ⁸ Sabab min kawasa Tuhan ya angkan aku makapagnasihah ma bangsa kasehe'. Damikiyanna isab si Petros, min kawasa Tuhan isab angkan iya makapagnasihah ma bangsa Yahudi. ⁹ Jari takilā aku e' disi Yakub, si Petros maka si Yahiya, ya taga-ōn ma palhimpunan sigām, in aku taga-barakat min Tuhan. Ati magsalam sigām maka aku maka si Barnabas, tanda' in kami dambeya'an maka sigām. Magtūy arakayu' gara' kami in kami subay magnasihah pehē' ni bangsa kasehe', ati sigām ya magnasihah na pa'in ma deyoman bangsa Yahudi. ¹⁰ Ya sadja niamu' e' sigām bang pa'in kami angannal ma saga bebeya'an si Isa ya kulang-kabus ma deyoman sigām e'. Buwattē' isab katuyu'an ku.

Sinulang si Petros e' si Paul

¹¹ Na ma waktu dakayu', maina'an pa'in kami ma da'ira Antiyuk, bay pahanti' isab si Petros maina'an. Jari bay tampalku iya sabab aniya' hinangna inān mbal magtaluwa'. ¹² Tagna', bay iya makapagsalu maka saga jama'a Al-Masi ya ngga'i ka Yahudi. Saguwā' pagt'kka pa'in saga Yahudi bay pinapehē' e' si Yakub, paokat iya min bay paumpiganna inān, pagka tināw iya pinabukagan e' saga a'a t'kka baha'u. Yahudi asal sigām, ya amogbog na pa'in ma addat pagislam. ¹³ Ya du tināw saga Yahudi kasehe', angkan sigām anunuran si Petros ati mbal na magsalu maka saga a'a ngga'i ka Yahudi. Minsan si Barnabas, abowa-bowa isab maghinang buwattē'. ¹⁴ Pag'nda'ku hinang sigām mbal magtaluwa' maka pandu' b'nnal ya katōpan lapal ahāp, magtūy pah'linganku si Petros ma matahan sigām kamemon. "Ka'a ilu," yukku, "Yahudi ka, sagō' ameya' na ma addat bangsa saddi itu. Angay logosnu saga bangsa ngga'i ka Yahudi subay amogbog addat Yahudi?"

¹⁵ "Ya b'nnalna, bangsa Yahudi kitam sabab tubu' min bangsa Yahudi, saddi min a'a kasehe', ya pinagbahasa 'bangsa baldusa'. ¹⁶ Saguwā' kata'uan kami halam aniya' a'a niōnan abontol ma saukat na sara' agama ya bogbogna. Ya sadja binista abontol e' Tuhan bang a'a angandol ma si Isa Al-Masi. Kami bangsa Yahudi, angandol ma si Isa Al-Masi, ati binista kami abontol e' Tuhan. Ngga'i ka ma sabab sara' agama ya ni'isbat, sabab halam aniya' binista abontol e' Tuhan minsan painay pamogbogna ma sara'.

¹⁷ "Na, bang manyatakan in kami masi dusahan, hinabu kami pasōd ma Al-Masi bo' binista abontol, ai bahā' pah'lingta? Al-Masi bahā' ya sababan angkan kami magdusa? Tantu mbal! ¹⁸ Bang aku saupama pabalik amogbogana sara' bay taikutanku, mattan in aku dusahan, ¹⁹ sabab sapantun aku a'a amatay bang takdil ni sara' si Musa, supaya aku allum bang takdil ni Tuhan. ²⁰ Bang pina'amu, ang'bba na aku min bay kahālanku tagna', buwat ibarat a'a bay paunung ma Al-Masi pinapatay ma hāg. In kallumku buwattina'an ngga'i min baran-baranku, saguwā' min Al-Masi, ya pat'nna' ma deyom pangatayanku. T'ggolku allum ma dunya itu, angandol aku ma Anak Tuhan. Alasa iya ma aku sabab maglilla' iya amatay ma sababku. ²¹ Mbal taikutanku lasa Tuhan maka ase'na. Bang bay kita makajari binista abontol ma sabab pamogbog sara' agama, kaliman kamatay Al-Masi ma sababtam!"

3

Pamogbog Sara' Atawa Pangandol ma si Isa

¹ Ka'am saga a'a Galatiya, asā' pahāp akkalbi! Sai bay angakkalan ka'am? Bay kam kamattanan ma pasal kamafay si Isa Al-Masi ma hāg bo' niampun dusabi. ² Aniya' panilawku ma ka'am: bay kam anaima' Rū Tuhan ma sabab pamogbog ma sara' agama? Atawa ma sabab pangandolbi ma lupal ya takalebi? ³ Dupang pahāp kam! Tagna' kam angandol, Rū Tuhan ya pasangdolanbi. Sagō' buwattina'an hulas-sangsā'bi ya pasangdolan. ⁴ Pangannalbi bahā' dalam aniya' kagunahan ma bay kalabayanbi sangay min tagna' kapangandolbi ma si Isa? Tantu aheya kagunahanna. ⁵ Tuhan ya bay amuwanan ka'am Rū-na Sussi, maka bay amahinang saga hinang barakatan ma deyomanbi. Angay bahā'? Ma sabab pamogbogbi ma sara' atawa ma sabab pangikutbi maka pagkahagadbi ma lupal ahāp?

⁶ Pikilunbi si Ibrahim ma masa awal e': "Bay am'nnal si Ibrahim ma pangallam Tuhan, ati tabista iya abontol e' Tuhan ma sabab pam'nnalna."

⁷ Pahati kam, sasuku angandol ma Tuhan kaōnan panubu' si Ibrahim.

⁸ Pinagkallam ma deyom Kitab pasal a'a ngga'i ka Yahudi, in sigām isab binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandol sigām. Bay pata'una isab si Ibrahim pasal lupal ahāp ma dalam gi' ta'abut waktuna. Yuk Tuhan ma si Ibrahim, "Binuwanan kahāpan ma sababnu saga manusiya' kamemon ma kaluha'an dunya." ⁹ Pinagsab'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan inān, ati kabuwanan iya kahāpan. Ya du sasuku magsab'nnal ma Tuhan, kabuwanan kahāpan isab buwat si Ibrahim, ya a'a pangangandol.

¹⁰ Saguwā' sasuku amogbog sara' agama bo' supaya binista abontol e' Tuhan, taluwa' sigām mulka' Tuhan. Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, "Taluwa' mulka' sasuku mbal maka'ambat angahinang saga panoho'an kamemon ya tasulat ma Kitab Tawrat." ¹¹ Na, pasti' to'ongan ko' itu. Dalam aniya' binista abontol e' Tuhan ma sabab panoho'an-sara' ya bogboganna, sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Tagakallum kakkal sasuku binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandolna."

¹² Wajib bogboganta sara' minsan mbal pangandolanta, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sasuku bilahi allum subay amogbog sara' maka panoho'anna kamemon, ma dalam aniya' nilakaran minsan dakayu'."

¹³ Sagō' mbal ta'ambat binogbog panoho'an sara' kamemon, jari mulka' Tuhan ya kadalta. Malaingkan tal'kkat kitam e' Al-Masi min mulka', sabab iya ya bay makananam mulka' ganti'tam. Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Bang a'a pinasagnat ma hāg pinapatay, a'a inān taluwa' mulka' Tuhan." ¹⁴ Tal'kkat kitam e' si Isa supaya saga kahāpan ya bay pamuwan ma si Ibrahim pasampay isab ni saga a'a ngga'i ka Yahudi, labay min si Isa Al-Masi. Jari makataima' kitam Rū ya panganjanji' e' Tuhan ma sabab pangandoltam ma Al-Masi.

Sara' maka Janji' Tuhan

¹⁵ Saga danakanku, buwananta kam paralilan. Bang aniya' duwangan magsulut bo' bay na makapagsapa, tantu mbal kapindahan kapagsulitan sigā. ¹⁶ Buwattē' isab bowahan janji' Tuhan. Bay iya anganjanji' ma si Ibrahim maka ma panubu'na, bo' ngga'i ka panubu' si Ibrahim kamemon ya kapanganjanji'an. Ya niōnan panubu'na itu dakayu' du, hatina Al-Masi.

¹⁷ Buwattitu isab: aniya' kapagsulitan Tuhan bay pat'nna'na ma waktu kapanganjanji'na ma si Ibrahim. Jari palabay pa'in mpat hatu maka t'illumpū' tahun, aniya' sara' bay pat'nna'na. Malaingkan in kapagsulitan tagna' inān mbal kapindahan ma saukat na aniya' sara', maka janji' Tuhan inān mbal kapindahan. ¹⁸ Bang saupama si Ibrahim bay pinahampitan pusaka' ma sabab kal'ngnganan sara', sali' dalam aniya' kagunahan ma

bay janji' Tuhan. Sagō' ya b'nnalna, kabuwanan iya pusaka' ma sabab kasi-lasa Tuhan ma iya, luwas min janji'na.

¹⁹ Na, bang buwattē' kahālanna, ai kagunahan sara'? Aniya' sara' bay pinasugpat e' Tuhan ni janji'na supaya tasayu e' manusiya' saga dusa sigām. Buwattē' na pa'in sampay ni waktu palahil pi'itu dakayu' tubu' si Ibrahim ya panganjanji'an e'. Bay pinat'nna' sara' inān labay min saga mala'ikat, maka si Musa ya magpati'llot amasampay sara' ni manusiya'.
²⁰ Sagō' halam aniya' magpati'llot kinagunahan ma waktu kapanganjanji' Tuhan ma si Ibrahim. Luwal Tuhan dakayu'-kayu'.

Maksud Sara' Agama

²¹ Kalu tapikilbi aniya' palsagga'an ma sara' tasulat si Musa maka janji' Tuhan inān, sagō' halam, dakagara'an du. Bang bay aniya' sara' tagakawasa amuwan kallum kakka' ma manusiya', makajari kitam niōnan abontol e' Tuhan ma sabab pamogbogta ma sara'. Saguwā' halam aniya' sara' buwattē',
²² maka dusahan kitam manusiya' kamemon, sali' pinagagihan e' dusa, buwat tasulat ma deyom Kitab. Malaingan kabuwanan kitam kahāpan ya bay panganjanji' Tuhan ma sasuku angandol ma si Isa Al-Masi.

²³ Sat'ggol halam pinalahil bowahan pangandol itu, in kitam manusiya' ibarat pilisu katambolan e' sara'. Subay pinabukis pasal pangandol ma si Isa bo' yampa kitam pinaluwas.
²⁴ Bini'at kitam e' sara' si Musa sat'ggol halam gi' pi'itu Al-Masi, supaya kitam binista abontol e' Tuhan bang iya palahil na ni dunya.
²⁵ Jari ta'abut na masa kapangandoltam ma si Isa, ati mbal na kitam pinagagihan e' sara'.

²⁶ Ka'am ilu, anak Tuhan du kam kamemon ma sabab pangandolbi ma si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
²⁷ Bay na kam pinandi tanda' saksi' in ka'am sōd na ma Al-Masi, ati kajarihan Al-Masi ya kajarihanbi na.
²⁸ Manjari halam aniya' pagbidda'an Yahudi maka ngga'i ka Yahudi. Halam aniya' pagbidda'an ata maka ngga'i ka ata. Halam aniya' pagbidda'an l'lla maka d'nda, sabab magdakayu' na kam kamemon pagka sōd na kam ma si Isa Al-Masi.
²⁹ Pagga kam suku' ma Al-Masi, binista kam sali' panubu' si Ibrahim, ati kaniya'an kam kahāpan bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim e'.

4

¹ Palanjalku gi' pamandu'ku. Bang saupama aniya' onde'-onde' amatay mma'na, pamusaka' ma iya pangalta' mma'na he'. Sagō' sat'ggol halam gi' asangpot umulna mbal iya pinahampitan pamusaka'. Sapantun iya ata lagi'.
² Pinagbaya'an iya sampay pangalta'na e' saga a'a angulip iya. Subay ta'abut waktu bay panugila' e' mma'na bo' yampa aniya' kapatutna magbaya' ma alta' inān.
³ Buwattē' isab kahālanta ma waktu tagna', hinabu kita onde'-onde' lagi', pinagbaya'an kita e' kaga'osan ya mbal ta'nda' mata.
⁴⁻⁵ Saguwā' ta'abut pa'in waktu bay panugila' e' Tuhan, sinoho' e'na Anakna pi'itu ni dunya. Nianakan iya e' manusiya' supaya kitam makataima' kapatutan ya pamusaka' panganak. Bangsa Yahudi iya, nianakan ma deyo'an sara' agama, supaya tapaluwas e'na sasuku binanyaga' e' sara'.

⁶ Pagga kam panganak Tuhan na, pinahōpan kam Rū si Isa ya anak Tuhan. Angkan kitam makajari na angōn Mma' ma Tuhan, ma sabab Rū-na ya pat'nna' ma deyom pangatayantam.
⁷ Angkan kam mbal na kaōnan banyaga', sagō' panganak Tuhan na. Ati ma ka'am pusaka' kamemon ya pamuwan e' Tuhan ma saga anakna, pagka anak Tuhan na kam.

Kasusa si Paul Pasal A'a Galatiya

⁸ Ma waktu tagna', ma halam gi' kam ata'u ma Tuhan, sapantun kam banyaga' pinagbaya'an e' kaga'osan ya mbal ta'nda'. ⁹ Sagō' magkata'u na kam maka Tuhan, kinilā kam e'na, jari angay kam pabalik pinagbaya'an e' kaga'osan ya halam aniya' kawasa atawa pūsna? Kabaya'anbi bahā' binanyaga' pabing? ¹⁰ Sabab ilu kam angisbat llaw mulliya maka bulan, musim maka tahun! ¹¹ Asusa aku ma pasalbi, kalu kaliman bay sangsā'ku ma deyomanbi.

¹² Saga dauranakanku, aniya' panganjunjungku ni ka'am. Sengorinbi aku, sabab ya du aku bay anengoran ka'am. Halam aniya' la'at tahinangbi ma aku. ¹³ Kata'uwanni asal bay kahālanku waktu kahanti'ku ma ka'am tagna'. Bay aku t'kkahan saki, angka'ku bay pahanti' ma ka'am anganasihatan ka'am lapal ahāp. ¹⁴ Halam aku bay palehombi, halam aku bay sulakbi, minsan kam kabuhatan ma sabab sakiku. Gom pa'in saginabi aku buwat e'bi anagina mala'ikat min Tuhan. Bay aku taima'bi buwat e'bi anaima' si Isa Al-Masi bang ganta' patibaw ni ka'am. ¹⁵ Ai bay tumaluwa' ni kakōganbi tagna'? Saksi'anta kam, bang sadja makajari, bay kam lilla' angalugit matabi pangangganti' matakū. ¹⁶ Bantahanbi na aku bahā', pagka aku amissala kasab'nnalan ma ka'am?

¹⁷ Aheya pangannal saga a'a inān ma ka'am, sagō' aniya' maksud sigām mbal ahāp. Ya kabaya'an sigām subay kam niokat min aku bo' amanuyu' ma sigām sadja. ¹⁸ Ahāp isab bang kam magpanuyu' bang pa'in ahāp maksudna. Ahāp bang aku mailu ma ka'am, sagō' labi-labi ahāp bang aku alikut. ¹⁹ Ka'am saga anak-mpuku, kahunitan pikilanku pabing ma pasalbi, buwat ibarat d'nda kahunitan bang anganak. Asigpit pikilanku ma pasalbi sat'ggol halam gi' ajatu kajarihan Al-Masi ma deyom pangatayanbi. ²⁰ Aheya kabaya'anku bang pa'in aku makamailu ma ka'am buwattina'an, bo' ahanunut pamissalaku ma ka'am. Sabab alengog pikilanku ma pasalanbi.

Pamaralilan pasal si Hagar maka si Sara

²¹ Aniya' tilawku ma ka'am: sasuku kam bilahi amogbog panoho'an-sara', kata'uwanni bahā' ya tasulat ma deyom Tawrat? ²² Tasulat pasal si Ibrahim, aniya' anakna l'lla duwa hekana. Dangan inān min atana si Hagar, dangan min si Sara, ya h'ndana po'on. ²³ Ya anakna min ata inān bay nianak buwat panganak kasehe' ma dunya itu. Sagō' bidda' anakna min h'ndana po'on, ya d'nda alimaya he', sabab anak panumanan bay panganjanji' Tuhan ma iya.

²⁴ Na buwattitu hatulanna: in duwangan d'nda itu sali' dalil duwa pagsulutan Tuhan maka manusiya'. Jari in pagsulutan dakayu' bay min būd Turusina. Bang niralil, ya na si Hagar ya anganakan ata. ²⁵ Si Hagar itu sali' dalil būd Turusina mahē' ma lahat Arab. Taparalil isab iya ni da'ira Awrusalam ma patahunan itu, sabab tabanyaga' isab saga a'ana. ²⁶ Sagō' in da'ira Awrusalam porol, ya ma deyom sulga', limaya asal. In iya pag-ina'an ma sasuku kitam angandol ma si Isa. ²⁷ Aniya' ayat Kitab pasal Awrusalam, yuk-i,

"Magkōg-koyag ka, arung,
 minsan ka halam bay makalabay paganak!
 Angolang ka patanog ma sabab kakōganu,
 minsan ka halam bay makananam p'ddi' panganak!
 Sabab aheka lagi' anak ma h'nda ka'bbahan
 min anak h'nda taga-paghola'."

²⁸ Na, saga dauranakan, ka'am ilu sali' dalil anak panumanan janji' Tuhan, buwat si Isa'ak. ²⁹ Bistahunbi bay masa si Ibrahim e'. Ya anakna min si Hagar bay nianakan ma buwat paganak kasehe'. Aheya pa'in iya, bay iya angala'at danakanna, ya nianakan labay min barakat Rū Tuhan. Damikiyanna isab kitam ma buwattina'an, aniya' na pa'in pangala'at kitam. ³⁰ Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Pala'anunbi d'nda ata maka anakna, sabab mbal manjari binahagi'an pusaka' ya pang'bba anak min h'nda po'on, ya alimaya." ³¹ Manjari itu, saga dauranakanku, ngga'i ka kitam panganak d'nda ata. Panganak kitam d'nda alimaya, ya ngga'i ka ata.

5

Kaluhaya'an ma Sabab Al-Masi

¹ Kitam itu, aluhaya na min bay pagbanyaga'an tagna', sabab pinuwasan kitam e' Al-Masi. Angkanna kam subay mbal pasagad binanyaga' pabalik. Subay kam patotog sadja ma kaluhaya'anbi.

² Ikutunbi bissala itu sabab baranku ya ah'ling; bang kam ganta' angaho' pinagislam bo' supaya kam binista abontol e' Tuhan, tahnangbi Al-Masi sali' halam aniya' gunana ma ka'am. ³ Banda'anta kam to'ongan. Sasuku pinagislam ma buwat panoho'an-sara' tasulat si Musa, subay angisbat panoho'an-sara' inān kamemon. ⁴ Sasuku kam magupama in ka'am binista abontol e' Tuhan ma sabab sara' ya bogboganbi, sali' kam ang'bba min Al-Masi. Alawak na kam min ase' maka lasa Tuhan. ⁵ Saguwā' aholat kitam pinaniya'an kabontolan atay labay min Rū Sussi, ya po'on kitam angandol. ⁶ Sabab bang kitam sōd na ma si Isa Al-Masi sali'-sali' du kitam kamemon ma pang'nda' Tuhan, ni'islam kitam maka halam. Ya sadja ahalsa' ma Tuhan bang aniya' pangandoltam maka bang lasa ni pagkahi ya kat'kkahanna.

⁷ Ahāp bay pameya'bi ma pandu' b'nnal pasal si Isa, ibarat a'a maglomba. Saguwā' sai bahā' bay amidjakan ka'am bo' kam pahondong ameya'? ⁸ Ngga'i ka Tuhan, sabab iya ya bay amene' ka'am ameya' ma Al-Masi. ⁹ Buwat lling kamatto'ahan, "Minsan dangkuri' du pasulig abuskg katibu'ukan addunan." ¹⁰ Sagō' makatantu aku labay min Panghū' Isa in kitam dauyunan du. Tantu isab tinambahan kabinasahan ya a'a anasaw pikilanbi, pinapagtongod e' Tuhan maka bay dusana, minsan sai-na.

¹¹ Saga dauranakan, mbal aku bay pininjala' e' saga Yahudi bang bay masi pamandu'ku in addat pagislam subay binogbog. Sabab bang buwattē' pamandu'ku, halam aniya' sababan pagla'atan sigām atay ma pasal kamatay si Isa ma hāg. ¹² Ya kabaya'anku ma saga a'a ya anasaw pikilanbi ilu, gom lagi' sigām kapellengan laring tudju ni harapan sigām.

¹³ Manjari ka'am, saga dauranakan, bay tapene' e' Tuhan bo' aluhaya min usulan sara'. Sagō' pahalli' kam, da'a dūlinbi napsu baranbi ma saukat na kam aluhaya na. Ahāp lagi' bang kam atukid magtabang-tiyabangi ma sabab lasabi dangan maka dangan. ¹⁴ Ya na itu kamaujuran panoho'an-sara', tumabeya' kamemonna ma panoho'an dakayu' itu, ya yuk-i, "Kalasahinbi pagkahibi manusiya' buwat e'bi alalahan baranbi." ¹⁵ Sagō' bang kam magjingki-jingki maka magkosog-kosogan, buwat hantang ero' magl'kkob, subay kam ahalli' to'ongan sabab tantu kam makani-kala'atan.

Rū Tuhan atawa Napsu Manusiya'

¹⁶ Aniya' pamissalaku ma ka'am: beya'unbi Rū Sussi magbaya' ma baranbi ati tantu mbal karūlan napsubi. ¹⁷ Magbesod kabaya'an napsuta maka kabaya'an Rū Sussi. Mbal maguyun duwa ginis baya' itu, ya po'on kitam mbal makarapat angahinang ai-ai ya anguttam. ¹⁸ Sagō' bang kitam pinagnakura'an e' Rū Sussi, puwas du kitam min pagbaya'an sara'.

¹⁹ Atampal du saga kahinangan ya luwas min kajarihanta tagna': hinang kalumu'an d'nda maka l'lla, hinang kasabulan, pagba'is, ²⁰ paghulmat ma saga ta'u-ta'u, paghinang pantak, pagbanta maka pagbono', paglindi-lindi, pangastol, paglanga-langa min pagkahi, pagsu'al, pakaniya-kaniya tumpukan, ²¹ pangandali'it ma pagkahi, paglami-lami makalandu', maka paglango. Aniya' gi' hinang sigām buwattē'. Balikanku bay pamituwaku ma ka'am waktu dahū, sai-sai maghinang saga hinang ala'at itu mbal to'ongan pinasöd ni deyom pagparintahan Tuhan.

²² Saguwā' buwattitu ya kahinangan a'a pinagbaya'an e' Rū Tuhan: patilasahun iya, taptap kalasiganna, asannang pamikilna, patilu'uyun iya ma pagkahina, patitabangun maka ahatul bowahanna. Kapangandolan iya, ²³ areyo' pagatayna, ata'u isab angahawid napsuna. Halam aniya' sara' makapagin'mbal ma hinang buwattē'. ²⁴ Manjari sai-sai magpasuku' ma si Isa Al-Masi pinahalam e' sigām kajarihan sigām tagna'. Sapantun sigām bay paunung ma Al-Masi amatay ma häg. Hatina napsu maka baya' sigām kamemon pinahalam sabab mbal na karūlan. ²⁵ Kabuwanan kita kallum baha'u min Rū Tuhan, angka kita subay ameya' pinagbaya'an e'na. ²⁶ Da'a kita magabbu-abbu, atawa anukas ma pagkahitam, atawa angalindi.

6

Magtabang-tiyabangi Kam

¹ Saga dauranakanku, bang aniya' sehe'bi ilu ta'abut angahinang dusa, ka'am ya pinagbaya'an e' Rū Tuhan subay amandu' ma iya bo' supaya ang'bba min dusana he'. Sagō' subay ahanunus pamandu'bi ma iya. Subay kam pahatul-hatul isab ma baranbi bo' mbal tabowa-bowa maghinang dusa. ² Magtabang-tiyabangi kam dangan maka dangan bang aniya' kabuhatan. Bang buwattē', bineya' e'bi panoho'an Al-Masi. ³ Bang aniya' a'a alanga atayna, pangannalna in iya ahāp min kasehe', a'a inān hal angakkalan di-na. ⁴ Subay kam ananding di-bi kaniya-kaniya, bo' tata'ubi bang buwattingga kaul-pi'ilbi. Bang hati ahāp, makajari kam magkōg-koyagan di-bi. Da'a kam magbantug-bantug ma sabab aniya' hinangbi labi ahāp min hinang a'a dangan. ⁵ Subay kitam ananggung ai-ai bay pangangganta' kitam dangan maka dangan.

⁶ Sasuku kam makapagguru pasal palman Tuhan subay anabang ma a'a pagguruhanbi. Pahampitinbi iya min ai-ai ahāp ya ma ka'am.

⁷ Da'a kam asā' ma pamikilbi, mbal tarupang Tuhan. Buwat a'a magtanom, niani du e'na bang ai bay tanomna. Buwattē' du isab ma hinangan manusiya'. ⁸ Bang a'a angandūlan napsuna karuhunan du la'atna ati tinungbasan iya kamatay saumul-umul. Bang a'a ameya' pinagbaya'an e' Rū Tuhan, minnē' iya tinungbasan kallum kakkal ma deyom sulga'. ⁹ Da'a kita sinumu maghinang ahāp. Sabab bang mbal bbahanta hinang ahāp, tantu kita katungbasan pahala' ma waktu sinosōng. ¹⁰ Angkanna isab, subay kita maghinang kahāpan ma a'a kamemon sakahaba' waktu, ya lagi'na ma dauranakantam ya angandol ma si Isa.

Bissala Katapusan

¹¹ Nda'unbi katapusan sulat itu, sulatan tanganku ya aheya batang sulatna. ¹² Aniya' ilu ma ka'am saga a'a hal maglaku-laku pangā'an sigām bantug. Saga a'a ilu angalogos ka'am subay ni'islam. Tu'ud sigām tināw nila'at ma sabab pagsab'nnal sigām ma kamatay Al-Masi ma hāg.

¹³ Minsan saga a'a magislam ma buwat sara' si Musa, mbal ta'ambat binogbogan e' sigām panoho'an sara' he'. Pinogos kam e' sigām subay magislam, bo' supaya sigām makapagbantug in ka'am tapogos e' sigām.

¹⁴ Saguwā', halam aniya' pagbantuganku saddi min kamatay Panghū'tam si Isa Al-Masi. Apuwas na aku min dusaku ma sabab kamatayna ma hāg inān, ati halam na aniya' baya'ku ma napsu dunya itu. Halam isab aniya' lamudku ma legot dunya. ¹⁵ Mbal aheya ma atayku bang a'a pinagislam atawa halam. Ya sadja aheya ma atayku bang pinabaha'u kajarihanta e' Tuhan. ¹⁶ Sasuku angaho' ma pamituwaku itu, mura-murahan bang pa'in sigām pinaniya'an kasannangan maka ka'ase'. Talapay isab saga a'a suku' Tuhan kamemon, ya pinagsambatan "Isra'il sin Tuhan".

¹⁷ Aubus na. Subay halam aniya' anasaw aku pabīng puwas itu, sabab aniya' limpa' bakat ma baranku, bainat in aku sosoho'an si Isa.

¹⁸ Saga dauranakanku, mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin. *Wassalam*

EPESOS

Pahati pasal sulat itu

Epesos itu ōn da'ira aheya ma bihing tahik, ma lahat niōnan Asiya Diki'. Da'ira abantug ko' inān ma masa awal ma sabab karaya saga a'ana maka ma sabab aheka ai-ai pinagdagangan maina'an. Abantug isab ma sabab aniya' pagtuhanan sigām d'nda, ōnna si Artemes. T'lluntahun ya t'ggol si Paul ma Epesos magnasihāt pasal si Isa Al-Masi, maka aniya' isab hinang makainu-inu bay tahinang e'na. Aheka a'a Epesos bay makakale ma lalap nasihatna sampay angandol ma si Isa. Puwas pa'in t'lluntahun e', ala'an si Paul minna'an bo' palanjal ni kalahatan saddi.

Sulat itu bay sinulat e' si Paul ma samantala' iya ma deyom kalabusu ma lahat Rōm. Nggā'i ka hal a'a Epesos ya pinabeya'an, sampay isab saga a'a maglahat ma ba'anān kauman ya ma jadjahan ina'an. Ya pamandu' si Paul ma deyom sulat itu in si Isa Al-Masi subay pagmakōkan ai-ai kamemon, ya lagi'na ma saga a'a angandol ma iya, a'a kabuwanan Rū Sussi tanda' in sigām palsuku'an si Isa. Aniya' isab pamandu' maitu pasal kaul maka pi'il ya patut panunuran sigām, maka bang buwattingga e' sigām angatu ma nakura' saitan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira EPESOS

¹ Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan. Pinabeya' sulat itu ni ka'am palsuku'an Tuhan ya maglahat ma Epesos, ya ahogot kapagdakayu'bi maka si Isa Al-Masi.

² Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Kahāpan min Haddarat Tuhan

³ Pudjitam Tuhan, ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi. Nilidjiki'an kitam e'na ma sabab kasōdtam ma Al-Masi, angka kitam pinaniya'an kahāpan indaginis bay min haddarat Tuhan. ⁴ Sabab pinene' kitam e' Tuhan ma halam gi' bay pinapanjari dunya itu, bo' pāsōd ma Al-Masi ati bo' asussi pangatayantam ma halam aniya' tamaktam ma pang'nda' Tuhan. Lasana ya sabab ⁵ angka iya bay agara' min awal lagi' in kitam subay tahinangna anak, sabab min kahinangan si Isa Al-Masi. Min kōgna maka baya' angka buwattē' kagara'anna. ⁶ Patut iya sinanglitan ma sabab ase'na maka lasana ya mbal tapula'-pula', ya pangahilasna ma kitam labay min Anakna kinalasahan.

⁷ Nil'kkat kitam min hukuman ma sabab Al-Masi, labay min laha' sin kamatayna, hatina niampun dusatam e' Tuhan. Mamarahi aheya ase'na maka lasana, ⁸⁻⁹ ya pagmurana ma kitam! Nihinang e' Tuhan ma buwat maksudna, min pangita'una kamemon maka min panahu'anna. Pamata'una na ni kitam bang ai kamaksuranna, ya bay halam kinata'uan e' manusiya' dahū, hatina Al-Masi ya kinahandakan e' Tuhan anuman maksudna. ¹⁰ Ya itu maksud Tuhan, ya pinaniya' ma sinosōng bang maujud na kamemon: in ai-ai pinapanjari kamemon, ai-na ka ma deyom sulga', ai-na ka ma dunya itu, subay pinapagdakayu' ma deyo'an Al-Masi.

¹¹ Tahinang kamemon ya minaksud maka kinahandak e' Tuhan, ati kami ya pinene' nihinang palsuku'anna, pagka sōd ma Al-Masi. Maksudna ko' itu, min awal tagna' lagi', ¹² in kami itu, ya bay dumahū angaholatan Al-Masi, subay amuwan sababan pananglit Tuhan ma sabab kamahaldika'na.

¹³ Buwattē' du isab ma ka'am. Bay kam angandol ma Al-Masi, waktu kakalebi lapal b'nnal, ya lapal ahāp pasal kalappas ka'am min hukuman. Maka pamuwan e' Tuhan Rū-na Sussi ma ka'am, buwat bay panganjanji'na bo' aniya' tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na. ¹⁴ Rū Sussi itu pamatantu in kitam anambut ai-ai bay panganjanji' Tuhan ma saga a'ana, ati minnē' kitam makatantu in a'a palsuku'an Tuhan pinalimaya to'ongan du ma sinosōng. Jari sinanglitan Tuhan ma sabab kamahaldika'na.

Pangamu' si Paul ni Tuhan

¹⁵⁻¹⁶ Ya itu sababanna angkan aku mbal pahali magsukul ni Tuhan ma pasalanbi sangay min waktu kakaleku habal pasal pangandolbi ma Panghū' Isa maka ma pasal lasabi ma a'a palsuku'an Tuhan kamemon. Kinannal na pa'in kam sakahaba' waktu kapangamu'ku duwa', ¹⁷ ati abut-abut aku angamu' junjung ni Tuhan ya pagtuhanan Panghū'tam si Isa Al-Masi maka pag'mma'antam mahaldika'. Ya pangamu'ku bang pa'in iya amahōp Rū-na ni ka'am bo' kam binuwanan panahu'an alalom maka panghati pasal kahandak Tuhan, ati bo' pasōng pangita'ubi ma iya. ¹⁸ Amu'ku isab bang pa'in pinasawa akkalbi bo' kasakupanbi to'ongan bang ai pangaholatanbi angkan kam pinene' e' Tuhan. Kabaya'anku isab subay kasakupanbi bang ai pamusaka' e' Tuhan ma ka'am saga a'a palsuku'anna, hatina saga lidjiki' mamarahi ahāp. ¹⁹ Bang pa'in isab kata'uanbi kawasana landu' apaslod, kawasa mbal tapula'-pula', ya makahāp kitam sasuku angandol ma iya. Dasali' kawasa Tuhan itu maka kosog barakatna ²⁰ ya bay pamakallumna Al-Masi pabīng min kamatayna. Puwas e', pinatingkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan, mahē' ma sulga'. ²¹ Pinabangsa na iya, alanga to'ongan min binangsa mala'ikat maka min ai-ai kamemon taga-kawasa, min bangsa pananasat maka min pagnakura'an indaginis ya ma diyata' ayan. Alanga kag'llal Al-Masi min kag'llal kamemon, ma dunya itu sampay ma ahirat. ²² Pinat'nna' e' Tuhan ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape' si Isa bo' pinagbaya'an e'na. Jari gin'llal iya pagmakōkan ma palhimpunan saga jama'ana kamemon, ²³ ya dalil pagdayaw pamasugpat baranna, ya amuwan kajatuhan ma ai-ai kamemon.

2

Kapinda min Kamatay ni Kallum

¹ Na, ma waktu palabay in ka'am ilu bay sali' a'a patay ma pang'nda' Tuhan ma sabab salla' maka dusa ya tahinangbi. ² Bay kam ameya'an addat-tabi'at ala'at ya pameya'an saga a'a baldusa ma dunya itu. Pameya'anbi isab nakura' saitan, ya pagnakura'an saga bangsa mananasat min diyata' ayan, ya pameya'an isab e' saga manusia' agagga ma panoho'an Tuhan. ³ Maglamugay asal kitam maka saga a'a inān magdūlan napsutam, maghinang ai-ai makahāp palasahan barantam, abowa-bowa e' hona'-hona'tam asabul. Bay kitam dasali' maka manusia' kasehe' angkan kitam pagmulka'an e' Tuhan.

⁴ Daipara aheya ka'ase' Tuhan. Apaslod lasana ⁵ angkan kitam pinakallum e'na sambeya' maka Al-Masi, minsan kita bay sali' sapantun patay ma sabab bay kahinangantam ala'at. Min ka'ase' Tuhan maka min lasana ya angkan kam lappasan. ⁶ Pinakallum kitam sambeya' maka Al-Masi, ati pinapagdakayu' kitam maka iya bo' magbaya' maka iya minna'an min lahat sulga'. ⁷ Buwattē' hinang Tuhan bo' supaya ta'nda'an di-na salama-lama in ase'na maka lasana mahal-mahal du pa'in, mbal to'ongan

tasipat. Ta'nda' asal ma kahinangan si Isa Al-Masi bang buwattingga kahāp Tuhan tudju ni kitam. ⁸ Sabab min ase' maka lasa Tuhan ya angkan kam lappasan, ma sabab pangandolbi ma Al-Masi. Ngga'i ka min kahinanganbi, tu'ud pamuwan Tuhan ma ka'am.

⁹ Mbal kam makapagmalangkahi ma baranbi, sabab ngga'i ka min hulassangsā'bi ya angkan kam lappasan. ¹⁰ Hinangan Tuhan du kita, tapabaha'u e'na ma sabab si Isa Al-Masi ya pasōranta, bo' supaya ta'ambatta saga hinang ahāp ya pangangganta'an kita e' Tuhan.

Kapagdakayu' saga Bebeya'an Al-Masi

¹¹ Jari entomunbi bay kahālanbi dahū. Saddi bangsa kam, ya pinagsambatan e' saga Yahudi "a'a dalam bay makalabay pagislam". Ya pangōn saga Yahudi di-sigam: "Bangsa magi'islam", sabab aniya' bainat hinangan manusiya' ma kuwit baran sigām. ¹² Entomunbi, bay kam alawak asal min Al-Masi ma waktu tagna' inān. A'a liyu kam dalam aniya' lamud ma bangsa Isra'il, ya bangsa palsuku'an Tuhan. Dalam isab aniya' lamudbi ma kapagsulitan ya bay panganjanji' Tuhan ma saga a'a suku'na. Bay dalam aniya' holatanbi ma dunya itu, lagi dalam aniya' Tuhan pana'atanbi. ¹³ Daipara ma buwattina'an, in ka'am bay alawak sidda min Tuhan pinasekot na sabab min kamatay Al-Masi ati sōd na kam ma iya. ¹⁴ Sabab baran Al-Masi bay amowahan kitam kasannangan, ati dabangsa na kitam, bangsa Yahudi maka ngga'i ka. Pinahalam e' si Isa agpang ya bay makabahagi'-duwa bangsatam, hatina pinahalam e'na bay pagbantahan. ¹⁵ Tinangbus na e' Al-Masi in sara' agama maka panoho'anna bay pamogbogan bangsa Yahudi. Ya maksudna, in bay duwa bangsa subay dabangsa na, bangsa baha'u, pagka sōd sali'-sali' ma iya. Jari maghāp na kitam, magsulut-siyuluti. ¹⁶ Lagi pinapaghāp maka Tuhan sigām karuwa bangsa, labay min kamatay si Isa ma hāg. Pinahalam e'na pagbantahan Yahudi maka bangsa saddi. ¹⁷ Bay pi'itu Al-Masi anganasihatan kitam kamemon, ka'am ya bay alawak min Tuhan maka ka'am ya asekot. Ya panganasihatna ni kitam, makajari na kitam maghāp maka Tuhan ¹⁸ sabab in kitam kamemon makapagbalharap na maka Tuhan labay min Al-Masi pagka tinabangan sali'-sali' e' Rū-na dakayu'-kayu'.

¹⁹ Hatina in ka'am ngga'i ka Yahudi mbal na kaōnan a'a liyu atawa a'a saddi, sabab dabangsa na kam maka saga a'a bay palsuku'an Tuhan tagna'. Dampalanakan kam ma okoman Tuhan. ²⁰ Jari in kitam kamemon sali' dalil luma'. Bay nihinang papaganna e' saga a'a kawakilan si Isa maka e' saga kanabihan, bo' si Isa Al-Masi ya sali' dalil batu pamahogot kamemonna. ²¹ Al-Masi ya pamabatukan pagdayaw maka panyapna kamemon, bo' pasōng heyana sampay tahinang langgal pangarapan ni Panghū'. ²² Ka'am isab, pagka sōd na kam ma Al-Masi, sali' dalil pagdayaw luma'. Pinapagdakayu' kam, pinapagbatuk bo' kam manjari luma' pat'nna'an Tuhan, sabab min Rū-na ya pat'nna' ma deyom pangatayanbi.

3

Si Paul Magnasihata ma saga A'a Ngga'i ka Yahudi

¹ Ya itu sababanna angkan aku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma pasalbi. Aku si Paul, pilisu Al-Masi ma sabab ka'am ya bangsa ngga'i ka Yahudi. ² Tantu takalebi pasal hinang bay pama'atas ma aku e' Tuhan sabab min ase'na maka lasana, hinang pamowa ka'am ni kahāpan. ³ Bay aku pinabukisan e' Tuhan maksudna ya dalam bay kinata'uwan e' manusiya'.

Bay na kam sulatanku pasal itu, sagō' kapu'utanna hal. ⁴ Jari bassahunbi sulat itu bo' tihatibi bang ai bay pinabukis ni aku pasal Al-Masi. ⁵ Dalam itu bay pinata'u ni manusiya' ma masa awal, sagō' pinabukis na e' Rū Sussi ni saga a'a kawakilan maka ni kanabi-nabihan asussi. ⁶ Ya na itu bay pamabukis e': dambeya'an na saga a'a ngga'i ka Yahudi maka bangsa Isra'īl ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ya tapagsab'nnalbi na. Sapantun sigām pagdayaw baran dakayu'-kayu', maka sali'-sali' sigām pinaniya'an janji' pagka sōd si Isa Al-Masi na.

⁷ Bay aku kabuwanan hinang e' Tuhan subay magnasihāt lapal ahāp, ati katulunan aku kapandayan min kawasana. ⁸ Areyo' aku min saga a'a suku' Tuhan kamemon, sagō' nihāp aku e'na. Sinō' aku angalapal ni saga a'a bangsa ngga'i ka Yahudi pasal anughala' mbal tapula'-pula' ya pamaniya' sigām min Al-Masi. ⁹ Sinō' aku amahati manusiya' kamemon ma pasalan maksud Tuhan bang buwattingga kal'nggananna. Dalam bay pinabukis maksud itu ni sai-na sangay min awal tagna'. Tu'ud bay kinuli-kulihan asal e' Tuhan, ya magpapanjari ma kamemon. ¹⁰ Jari ya na itu maksud Tuhan: subay pinahati saga bangsa mala'ikat maka bangsa ga'osan ma diyata' ayan pasal kalalam pangita'u Tuhan ma indalupa ginis, ya pinaluwas e'na labay min palhimpunan saga jama'a Al-Masi. ¹¹ Ya na ko' itu maksud Tuhan bang niniyat e'na dahū lagi' min awal tagna', ya tatuman e'na labay min si Isa Al-Masi Panghū'tam. ¹² Alimaya na kitam pasōd sampay ni haddarat Tuhan, mbal na tināw sabab Al-Masi ya parakayu'antam maka pangandolantam. ¹³ Angkan amu'ku ni ka'am, da'a bbahinbi pangimanbi ma sabab aniya' katiksa'an kalabayanku itu. Ma kahāpbi du angkan subay pagkoyaganbi.

Pangamu'-ngamu' ma Pasal saga A'a Epesos

¹⁴ Angkana aku pasujud ma aloan Mma'tam Tuhan, ¹⁵ ya po'onan ma pag'mma'an kamemon, ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma dunya. ¹⁶ Angamu' aku duwa'a ni Tuhan bang pa'in kam paniya'anna kawasa luwas min barakatna mbal tapula'-pula', labay min Rū-na Sussi ya pat'nna' ma iman-nyawabi. ¹⁷ Ya angutku bang pa'in pataptap Al-Masi ma deyom pangatayanbi ma sabab pangandolbi ma iya. Angamu' aku junjung isab bang pa'in ahogot lasabi sapantun kayu alalom gamutna, atawa luma' ahāp papaganna. ¹⁸ Bang pa'in kam maka a'a suku' Tuhan kamemon pinaniya'an barakat bo' kasakupanbi lasa Al-Masi, luhana, langana, taha'na, maka lalomna. ¹⁹ Mura-murahan, bang pa'in kata'uanbi lasa itu, ya mbal tat'kkad e' pangita'u manusiya', bo' supaya kam tinulunan manglabi-labihan min katubus Tuhan.

²⁰ Na, mahaldika' ni Tuhan, ya taga-kawasa maghinang kahāpan ma pangatayanbi paliyu to'ongan min ai-ai amu'tam maka min ai-ai tahimangkantam. ²¹ Wajib iya pinagmahaldika'an ma deyomantam saga jama'ana maka ma deyoman si Isa Al-Masi ya parakayu'antam, waktu ni waktu sampay ni kasaumulan. Amin!

4

Pagda'atay saga Bebeya'an Al-Masi

¹ Na, pagka aku pilisu ma sabab pameya'ku ma Panghū'tam, aniya' amu'ku ni ka'am: angutunbi palantara ya tōp ma sasuku pinene' e' Tuhan. ² Subay areyo' pangatayanbi, subay ahanunut bissalabi maka subay kam angimanan pagkahibi. Magka'inagon kam dangan-parangan, tanda' lasabi. ³ Amanuyu' kam magsulut-siyuluti bo' taptap kapagdakayu'bi atay, ya pamuwan ka'am e' Rū Tuhan. ⁴ Kitam magpangandol sali' dalil

pagdayaw baran Al-Masi, bo' baranna dakayu' du. Dakayu' du Rū Tuhan maka dakayu' du isab pangaholatantam, waktu kapamene' Tuhan ma kitam. ⁵ Dakayu' du Panghū', dakayu' du pangandolantam, maka dakayu' du pagpandi. ⁶ Dakayu' du Tuhan ya pag'mma'an ma binangsa manusiya' kamemon. Magnakura' iya ma kamemon, ta'abut kamemon e' kawasana maka itiya' na iya ma deyom ataytam kamemon.

⁷ Binuwanan kitam kapandayan pakaniya-pakaniya, ai-ai ya panganganta' e' Al-Masi. ⁸ Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Waktu ka'angkatna ni sulga' aheka pilisu bay tabowana.

Ati pamuwanna kahāpan ma manusiya'."

⁹ Na, buwattitu hatian ya yukna he', "pariyata' ni sulga'". Hatina in iya bay pareyo' ni dunya itu dahū, ni deyo'na katapusan, bo' yampa pariyata'. ¹⁰ Jari ya a'a bay pareyo', iya isab bay pa'angkat pabalik ni liyu saga langit, bo' supaya aliput e'na kamemon. ¹¹ In iya isāb bay amuwan saga a'a kawakilan magnasihāt, maka a'a taga-kapandayan amaluwas bissala Tuhan, maka a'a magpasaplag lapal ahāp, maka a'a ata'u amandu' maka angupiksa' saga jama'a. ¹² Ya po'on aniya' kapandayan buwattē' ma kajama'ahan Al-Masi, bo' supaya asakap saga a'a suku' Tuhan kamemon maghinang ai-ai, maka supaya pahogot gom pa'in saga pagdayaw ya pagsambatta baran Al-Masi. ¹³ Jari maka'abut du kitam kamemon pinapagdakayu' atay ma pangandoltam maka ma pangita'utam pasal Anak Tuhan. Jari ajatu kitam ma kaul maka pi'il buwat kajatu Al-Masi.

¹⁴ Mbal na kitam sali' onde'-onde' halam aniya' panahu'anna, mbal na "tabowa pap'llay e' baliyu atawa goyak," hatina pandu' indalupa ginis ya pinahinang e' saga guru pangangakkal, panganjallat ma sasuku mbal gi' asangpot. ¹⁵ Padpad kitam kaddasan ma kaonde'-onde'tam, gom gi' kitam amanuyu' magbissala kasab'nnalan luwas min lasatam dangan-parangan, ati pasangpot kitam ma kaul maka pi'il bo' pasali' ni Al-Masi. In iya pagmakōkantam maka kitam sapantun pagdayaw baranna, ¹⁶ ati magbatuk-biyatuki ba'anān pagdayaw itu, magsugpat pahāp min ugat ya karalosanna. Jari bang ajatu na kahinangan pagdayaw kamemon, pasulig du katibu'ukantam. Buwattē' isab ma kitam baran Al-Masi, maglasaliyasahi kitam bo' ajatu kahinangantam dangan maka dangan, ati tantu aniya' kasōngantam.

Kaul-pi'il ya Tōp ma A'a Sōd ma Al-Masi

¹⁷ Magbanda' aku ma ka'am sabab aniya' kapatutku min Panghū'tam. Pahali kam ameya' ma kasuddahan saga a'a ya mbal magta'at ni Tuhan, ya kulang pūsa ma pamikil sigām. ¹⁸ Kalaungan akkal sigām maka halam aniya' lamud sigām ma kallum ya pamuwan e' Tuhan. Tu'ud sigām magmatuwas di-sigām angka mbal ata'uwan iya. ¹⁹ Mbal sigām ata'u aiya', gom pa'in sigām angandulan di-sigām maghinang kasabulan makamaru. Paddas sigām maghinang kalumu'an duhan manduhun.

²⁰ Sagō' ngga'i ka buwattē' ya pakata'ubi pasal Al-Masi. ²¹ Tantu kam bay makakale ma pasalna, bay kam pinandu'an kasab'nnalanna labay min lapal ahāp pasal si Isa. ²² Angkanna kam subay ang'bba min bay kabiyaksahanbi tagna'. Bbahinbi kajarihanbi tagna', waktu kam tabowabowa e' saga napsu baran pangangakkal. ²³ Subay kam pinabaha'u to'ongan ma itikadbi maka panahu'anbi. ²⁴ Sulugunbi kajarihanbi baha'u (sapantun badju') ya pinaniya'an ka'am e' Tuhan bo' kam makasali' ni iya ma kabontolan maka kasussihan atay.

²⁵ Angkan ko' kitam subay pataikut min pagputing. Ai-ai pah'lingta ma pagkahita subay b'nnal sadja, sabab dambeya'an kitam, sapantun pagdayaw baran Al-Masi. ²⁶ "Bang kam ganta' angastol, pahalli' kam bo' mbal tabowa angahinang ala'at." Da'a buku-bukuhinbi pangastolbi sampay ni kakohapan. ²⁷ Kamaya'-maya' kam bo' dalam aniyaw' lawang pasoran nakura' saitan anasat ka'am. ²⁸ Bang a'a bay panangkaw subay ang'bba min pagtangkawna. Subay iya amiha pagusaha alaba, jari bang manglabi-labihan na aniya' du pa'in panulungna ma saga a'a miskin. ²⁹ Da'a kam amaluwas bissala asabul. Ai-ai pamissalabi subay panabang sadja ma kasehe'anbi, pamahap panghati sigam ma ai-ai kagunahan. Bang buwatté', aniya' kasongan ma sasuku makakale. ³⁰ Da'a pabakatunbi atay Rū Sussi min Tuhan, ya pinatulunan ka'am bo' aniya' palsaksi'an in ka'am pinalimaya du ma llaw damuli. ³¹ Timaninbi koto'-koto' deyom ataybi kamemon, maka astolbi. Da'a pakawasunbi ataybi, da'a kam angamahit atawa angalimut, da'a isab kam anganjingi ma sai-sai. ³² Saguwā' hāpunbi sehe'bi, ka'ase'inbi. Magampun-iyampuni kam, buwat bay pangampun ka'am e' Tuhan sabab min Al-Masi.

5

Saga Kahinangan Abontol

¹ Panganak Tuhan na kam landu' kinalasahan, angka kam subay ameya'-meya'an kajarihanna. ² Subay kam alasa na pa'in, buwat kalasa Al-Masi ma ka'am. Bay paglilla'na baranna ni kamatay ma sababbi, tinukbal ni Tuhan sali' dalil pagkulban, sali' lalabotan ahap hamutna pamasulut atay Tuhan.

³ Ka'am ilu, pagka kam palsuku'an Tuhan, subay mbal na maghinang kala'atan d'nda maka l'la atawa maghinang kahina'an, atawa dumasiyaw magnapsu ai-ai. Mbal tapagsuli-suli saga kahinangan buwatté'. ⁴ Mbal apatut isab bang kam maglaka'-laka' atawa magsuli-suli karupangan atawa maglata kasabulan. Ya patut hinangbi magsukul ni Tuhan. ⁵ Pata'u kam to'ongan, sasuku maghinang kasabulan, atawa magkahina'an d'nda maka l'la, atawa bahaya pilak, napsuna ya pagtuhanan a'a inan. Tantu dalam aniya' lamudna ma deyom pagparintahan Al-Masi maka Tuhan. ⁶ Painsap kam bo' mbal ka'akkalan e' bissala dalam pūsna. Haka'anta ka, dusa buwatté' ya sababan angka pinataluwa'an mulka' e' Tuhan saga a'a agagga ma iya. ⁷ Angkan kam banda'anku, da'a kam palamud ma saga a'a buwatté'.

⁸ Tagna', bay kam sapantun ma deyom kalendoman, sagō' ma karanta'an na kam sabab Panghū' Isa ya pasoranbi. Subay ahantap maka asaltun kajarihanni pagka kam a'a ma deyom karanta'an na. ⁹ Sasuku ma deyom karanta'an, kahapan maka ka'adilan maka kasab'nnalan ya kamattihanna. ¹⁰ Panuyu'inbi ai-ai makasulut atay Panghū'tam. ¹¹ Da'a kam palamud ma hinang dalam pūsna, ya nihinang na pa'in ma kalendoman. Padpad kam palamud, gom pa'in patanyagunbi la'atna. ¹² Makaiya'-iya' ya nihinang e' saga a'a ma deyom limbung, subay mbal minsan pinagsuli-suli. ¹³ Sagō' ta'nda'an di-na ai-ai kamemon bang taluwa' kasawahan, ¹⁴ sabab asawa asal. Angkan takallam ma ayat Kitab, ya yuk-i, "Ka'a atuli ilu, abati' na ka.

Pabangun ka min kamataynu,
ati taluwa' ka kasawahan Al-Masi."

¹⁵ Jari pahatul-hatul kam bo' ahāp bowahanbi ma kaul maka pi'il. Palalomunbi akkalbi, da'a beya'-beya'unbi akkal karupangan. ¹⁶ Tukirinbi hinang ahāp sakahaba' waktu, sabab aheka kala'atan nihinang ma patahanan itu. ¹⁷ Da'a kam magkarupangan, sagō' patukid kam anganad bang ai kahandak Panghū'tam pamahinangna ka'am.

¹⁸ Da'a kam maglango binu sabab makamula ko' inān. Ahāp lagi' kam kahōpan e' Rū Tuhan. ¹⁹ Bang kam maglanggal maka pagkahibi jama'a Al-Masi, paggunahunbi bissala min Kitab, maka kalangan ginisan pamudjibi Tuhan. Magkalangan kam pamudjibi Tuhan, pamaheyabi iya, luwas min bowa'bi maka min deyom ataybi. ²⁰ Subay kam magsukul ni Mma'tam Tuhan sakahaba' waktu ma pasal ai-ai kamemon, sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi.

Pasal A'a Maglakibini

²¹ Subay kam magmalulus dangan maka dangan, pagka Al-Masi ya pagta'atanbi. ²² Ka'am kar'ndahan, subay asulut ma kabaya'an h'llabi, buwat kasulutbi ma Panghū'tam. ²³ H'llabi ya pagmakōkanbi, buwat Al-Masi ya pagmakōkan ma kitam saga a'ana. Manglalappas asal iya. ²⁴ Magmalulus ma iya saga jama'ana kamemon, damikiyanna ka'am kar'ndahan subay magmalulus ma h'llabi ma ai-ai kabaya'an sigām.

²⁵ Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, buwat ka-e' Al-Masi alasan kitam saga a'ana. Bay paglilla'na baranna pinapatay ma sabab kitam, ²⁶ supaya kitam pinasuku' ma Tuhan sadja. Sinussi kitam e' Al-Masi min lapalna maka min bohe', ²⁷ bo' supaya halam aniya' dusa panā'an kitam, maka halam aniya' tamaktam, atawa limpa' atawa salla'. Jari aninag kitam kajama'ahanna ati tinaima' e'na sapantun pangantin d'nda. ²⁸ Damikiyanna isab ka'am kal'llahan, subay alasan h'ndabi buwat e'bi alasan baranbi. Bang kam alasa ma h'ndabi, sali' kam alasan ginhawa-baranbi. ²⁹ Sabab halam aniya' ab'nsihan baranna, gom pa'in pakanna maka pahilala'na pahāp, buwat kaphilala' Al-Masi ma kitam saga jama'ana, ³⁰ sabab sapantun kitam pagdayaw baranna. ³¹ Tasulat ko' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Ya na itu sababanna angkan a'a ang'bba min ina'-mma'na, bo' papūn ni h'ndana. Jari dabaran na sigām karuwangan." ³² Alalom bissala inān, mbal agon tahati. Bang ma bistahanku, Al-Masi maka kajama'ahanna ya sinambat inān. ³³ Malaingkan ka'am kal'llahan subay alasan kah'nda'anbi buwat e'bi alasan baranbi, maka ka'am kar'ndahan subay magaddatan kah'lla'anbi.

6

A'a Magtautai'anak

¹ Ka'am saga onde'-onde', beya'unbi pami'at ina'-mma'bi, sabab patut ko' itu ma sasuku angandol ma Panghū' Isa. ² Ikutunbi panoho'an bay tasulat ma Kitab, ya muna-muna panoho'an sinugpatan janji' e' Tuhan. Yuk-i, "Wajib kam magaddatan mma'bi maka ina'bi." ³ Maka buwattitu sugpatna, "bo' supaya kam makani-kahāpan, sampay ataha' umulbi maitu ma dunya."

⁴ Ka'am saga matto'a, subay ahanunut bowahanbi ma saga anakbi bo' mbal mandā'-dā'. Ya pami'atbi maka pamandu'bi ma sigām sabab makasulut atay Panghū'tam.

Ata maka Tag-Ata

⁵ Ka'am saga ata, beya'unbi panoho'an nakura'bi maitu ma dunya. Ya hinangbi ma sigām subay hilas min atay pote', buwat Al-Masi ya paghinanganbi. Subay kam magmatāw maka magaddat ma sigām. ⁶ Subay ahāp hinangbi, ngga'i ka hal ma waktu kapangaliling sigām ma ka'am, supaya kam nihulmat e' sigām. Hinangunbi panoho'an sigām hilas min deyom ataybi ma sabab Al-Masi ya pa'atahanbi. ⁷ Hinangunbi pahāp ai-ai pamahinang ka'am sabab ngga'i ka hal manusiya' ya paghinanganbi, sampay isab Panghū'tam. ⁸ Sabab kata'uanbi asal, sai-sai ahāp hinangna, ata maka ngga'i ka, tinungbasan iya ahāp e' Panghū'tam.

⁹ Ka'am saga nakura', subay ahatul addatbi ma saga panendogbi. Da'a sanggupunbi, sabab dakayu' du nakura' ya magnakura'an ka'am sali'-sali', nakura' ka atawa ata. Ya na si Isa ya pagnakura'anbi ma deyom sulga', ya mbal amapagbidda' manusiya' bang anghukum.

Saga Panyap Pangatu ma Nakura' Saitan

¹⁰ Buwattitu ya pamituwaku katapusan: pahogotunbi na pangandolbi sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi. Paggunahunbi kosogna akawasa. ¹¹ Sapantun kam sundalu binowa magbono', angkan kam subay magpanyap maka panyap kamemon ya pamuwan e' Tuhan pangatubi, bo' kam maka'atu ma nakura' saitan. ¹² Ngga'i ka pagkahi manusiya' ya sehe'ta magbono', sagō' binangsa mananasat ya makapagbaya' ma tonga'an ayan, maka bangsa mbal ta'nda' mata, ai-ai taga-ga'os atawa ntan, sampay ba'anan kawasa ma deyom kalendoman. ¹³ Angkan kam soho'ku: sakapunbi na panyap kamemon ya pamuwan ka'am e' Tuhan. Jari bang pat'kka llaw kapanasat ka'am e' saitan, aniya' na pangatubi ati mbal kam tara'ug. Bang ta'ambatbi kamemon ya pamahinang ka'am e' Tuhan, tantu kam mbal angaku-da'ug.

¹⁴ Manjari patanam kam buwat ibarat sundalu. Pakambotunbi kasab'nnalan pangahaman hawakanbi. Gunahunbi hinang abontol panampan daggahabi. ¹⁵ Subay kam asakap magpatanyag lapal pasal kapaghāp Tuhan maka manusiya'. Ya he' sali' sapantun pataumpa'bi. ¹⁶ Bowahunbi pangandolbi sakahaba' waktu bo' tasagangbi pana' arokot, hatina ai-ai panasat ka'am e' saitan ya patila'atun. ¹⁷ Kannalunbi pangita'ubi in ka'am tantu lappasan. Ya he' sali' saruk basi' pangangpang kōkbi. Pangatuhunbi palman Tuhan, sapantun kalis pamuwan ka'am e' Rū Tuhan pakokosbi. ¹⁸ Subay kam taptap anabbut ni Tuhan labay min Rū-na. Amu'-amu'unbi ni iya ai-ai kasusahanbi sakahaba' waktu, min kawasa maka kata'u ya pamuwan Tuhan ma ka'am. Da'a kam sinumu pajaga, angabut-ngabut kam angamu'an tabang saga pagkahibi suku' Tuhan kamemon.

¹⁹ Amu'inbi isab aku tabang ni Tuhan bang pa'in aku buwananna bissala ma waktu kapagnasihatku, bo' aku makatawakkal amahati saga a'a pasal lapal ahāp, ya pinabukis na e' Tuhan. ²⁰ Bay aku kawakilan magnasihati lapal itu, angkan aku itiya' na ma deyom kalabusu. Angamu'-ngamu' kam ni Tuhan, bang pa'in aku aesog magpasaplag palman buwat bay pama'atas aku e' Tuhan.

Bissala Katapusan

²¹⁻²² Papi'iluku ni ka'am si Tikikus, danakantam kinalasaan, a'a kapangandolan isab ma kahinanganna tudju ni Panghū'tam. Pi'ilu du iya amowahan ka'am habal pasal ai-ai kamemon ya makani-kami itu. Kahaka'an isab kam bang ai na pa'in kahālanku maka hinangku, maka bang ai kahālan kami itu kamemon. Pinahogot e'na pangatayanbi.

²³ Buwattitu pangamu'-ngamu'ku ma pasal saga dauranakan mailu: bang pa'in sigām pinaniya'an kasannangan atay maka lasa maka pangandol ahogot, deyo' min Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam Isa Al-Masi.

²⁴ Mura-murahan, bang pa'in kaniya'an tatabangan kamemon saga a'a ya taptap lasa sigām ma Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

PILIPi

Pahati pasal sulat itu

Pilipi itu dakayu' da'ira aheya ma lahat Makidunya. Ma lahat Girik asal sago' ma deyo'an pagparinta Röm ma waktu si Paul. Bay makapagnasihat si Paul maina'an ma Pilipi tagna' kat'kkana ni lahat Makidunya, ati aheka a'a bay magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ahogot to'ongan pangandol sigäm ma Panghü' Isa, maka magkalasa isab sigäm maka si Paul. Minsan iya makalikut min Pilipi, maumu tibawna pabing saga bagayna maina'an. Lägi pinatuntul iya e' sigäm.

Palabay pa'in daka pilantahun min waktu kat'nna' si Paul ma Pilipi, kinalabusu iya ma sabab pagnasihatna. Takale pa'in e' saga Almasihin ma Pilipi in si Paul wa'i takalabusu, magtüy sigäm bay amabeya' danakan sigäm si Epapode amowahan iya balanja'.

Na, ya na itu sababanna angkan sinulat e' si Paul sulat itu: kaissana, pinabeya' e'na lupal pagsukulna ma sabab tabang maka lasa sigäm. Karuwana, sinö' sigäm amahogot pangandol sigäm ma si Isa Al-Masi, maka sinö' kinögan minsan ma deyum kasigpitan. Kat'lluna, sinö' sigäm angahalli' ma saga guru putingan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira

PILIPi

¹ Sulat itu min si Paul maka si Timuti, duwangan sosoho'an si Isa Al-Masi. Pabeya' kami pi'ilu ni ka'am saga a'a söd si Isa Al-Masi kamemon ya maglahat mailu ma Pilipi, beya' isab pagmatto'ahanbi maka saga a'abi magpanabang.

² Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' Panghü' Isa Al-Masi.

Pangamu'-ngamu' maka Pagsukul si Paul

³ Aheya pagsukulanku ni Tuhan sakahaba' waktu bang kam taentomku. ⁴ Sakahaba' waktu kapanambahayangku, aköd aku angamu'an ka'am kahapan kamemon, ⁵ sabab taentomku bay tabangbi ma aku magnasihat lupal ahap, sangay min waktu tagna' sampay ni kabuwattituhan. ⁶ Makatantu aku pasal hinang ahap ya tinagna'an e' Tuhan ma deyum pangatayanbi, sabab tantu tukiranna sampay ta'abut llaw kapi'itu pabalik si Isa Al-Masi.

⁷ Patut aku magka'inagonan ka'am kamemon, sabab itiya' kam taptap ma pangatayanku. Bay kam palamud kamemon ma hinang ya pamasuku' aku e' Tuhan. Bay aku gapi'bi, minsan ma kapagsambungku himumungan maka saga a'a ya anulang pagnasihatku, minsan maitu ma deyum kalabusu. ⁸ Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadsa pah'llingku ya yukku aheya pangentomku ma ka'am. Alasa aku ma ka'am buwat lasa Al-Masi ma aku.

⁹ Angamu'-ngamu' na pa'in aku ni Tuhan ma pasalbi, bang pa'in magkak'nnop na pa'in paglasabi dangan maka dangan, sampay pangita'ubi harap ni Tuhan. Bang pa'in pasong isab akkalbi bo' ahap e'bi amikilan ai-ai, ¹⁰ ati bo' kam makatali' bang ai ya hinangbi ahap katapusan. Bang tatali'bi pahap, tantu alanu' ataybi, maka halam aniya' dusa panā'an ka'am bang at'kka llaw kabalik Al-Masi. ¹¹ Pin'nno'an du kam kahapan indaginis labay min si Isa Al-Masi ma addat-tabiatbi, ati pinudji Tuhan maka sinanglitan ma sababbi.

Pangalabusu ma si Paul Ahāp Kaluwasanna

¹² Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kata'uwanbi in pakaradja'an kalabayanku itu ahāp sadja kamattihanna, sabab minné' pasaplag gom pa'in lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. ¹³ Kinata'uwan na e' saga jaga ma deyom astana' itu maka saga a'a kamemon ma jadjahan itu, in aku kinalabusu ma sabab Al-Masi ya pameya'anku. ¹⁴ Jari pahogot lagi' pangandol kaheka'an saga danakantam suku' Panghū' Isa ma sabab kili-kili ya pangengkot aku itu, ati pasōng katawakkal sigām amasaplag lapal Tuhan. Mbal na sigām tināw.

¹⁵ Ya b'nnalna aniya' saga a'a kasehe' magnasihāt pasal Al-Masi ma sabab pangihid maka pangalindi sigām. Sagō' aniya' kasehe'an magnasihāt min atay pote' ¹⁶ ma sabab lasa sigām ma aku. Kinata'uwan asal e' sigām in aku bay pinamaitu min kahandak Tuhan bo' t'nggehanku lapal ahāp. ¹⁷ Magnasihāt pasal Al-Masi saga a'a angalindi inān, sagō' magduwa baihu' sigām sabab ya maksud sigām to'ongan subay karuhunan susaku hinabuku ma deyom kalabusu.

¹⁸ Saguwā' minsan buwattē', mbal pamagayku. Gom pa'in aku kinōgan bang pa'in pinagnasihāt Al-Masi, ai-na ka min atay pote', ai-na ka min panganjingki. Maka taptap du kakōganku, ¹⁹ sabab kata'uwananku in aku pinaluwas du min deyom kalabusu, labay min pangamu-ngamu'bi ni Tuhan. Tinabang isab aku e' Rū si Isa Al-Masi. ²⁰ Ya angutku to'ongan, maka holatanku, bang pa'in aku mbal karapatan ma hinang bay pamasuku' aku e' Tuhan. Bilahi aku anawakkal sakahaba' waktu, ya lagi'na ma waktu itu, bo' supaya aniya' sanglit ma Al-Masi min ai-ai hinangku, ma kallumku ka atawa ma kamatayku. ²¹ Sabab ahalsa' ma atayku Al-Masi sat'ggolku allum. Maka bang aku ganta' amatay na, labi ahāp to'ongan. ²² Bang pina'amu, sat'ggol halam ta'abut ganta'anku, paheka gom pa'in kahinanganku ajatu. Sagō' dalam duwa gi' aku. Mbal kata'uwananku bang ingga ya subay pene'ku, ni kamatay atawa ni kallum. ²³ Magduwa-ruwa deyom pikilanku. Bilahi aku amutawan minnitu bo' pa'atag ma Al-Masi, sabab labi hāpna bang kita ma atagna na. ²⁴ Sagō' muna-muna ahalsa' ma ka'am bang pinataha' lagi' umulku. ²⁵ Manantuhi aku bang ingga ya makahāp ka'am, angkaan aku mbal gi' amutawan min ka'am. Maitu lagi' aku ma ka'am bo' supaya pasōng pangandolbi maka kakōganbi. ²⁶ Jari bang aku makamailu ma ka'am pabing, aku ya sababan angkaan manglabi-labihan kakōg-koyagbi.

²⁷ Na, minsan ai paniya', pahantapunbi palantarabi bo' makatōp ma saga a'a ya angisbat lapal ahāp pasal Al-Masi. Jari minsan aku mailu ma ka'am, atawa hal pinahabalan sadja ma pasal kahālanbi, kata'uwananku du in ka'am dauyunan sadja. Kata'uwananku isab in ka'am magdakayu' amogbogan lapal ahāp. ²⁸ Da'a kam tināw ma saga a'a ya amantahan ka'am, minsan kam ni'inay. Sabab bang ta'nda' e' sigām in ka'am mbal tapakitāw, nahas ko' inān pamata'u sigām in sigām magka'at du, maka ka'am ya lappasan ma sabab katabang Tuhan ma ka'am. ²⁹ Ahāp ya pangangganta' Tuhan ma ka'am ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi, ngga'i ka hal pamarassayabi ma iya, lagi' makananam kam kabinsana'an isab ma pasalanna. ³⁰ Sabab ilu kam binowa magsu'al maka saga a'a ya magpanagga' lapal ahāp, buwat bay ta'nda'bi ma aku waktu kapagsu'alku maka a'a kasehe'. Maka takalebi isab buwattina'an in aku masi binowa magsu'al.

2

Addat Al-Masi ya Panunurantam

- ¹ Na, kata'uwanku ahogot imanbi ma sabab pagbeya'bi maka Al-Masi. Kauli'an kasusahanbi ma sabab lasana maka aniya' kapagdakayu'bi atay sabab min Rū Sussi. Aheya isab kasi-lasabi dangan maka dangan.
- ² Manjari, pagga buwattē' kahālanbi, pajatuhun lagi' kakōganku. Magdakayu' kam ma pamikilbi, papagsali-sali'unbi lasabi, magda'atay kam to'ongan. Bang aku beya'bi buwattē', jukup du pa'in kakōganku.
- ³ Ai-ai hinangbi subay da'a min pangihidbi atawa min kabaya'anbi magmalangkahi. Subay areyo' sadja pangatayanbi. Bistahunbi pagkahihi ilu alanga gi' min ka'am.
- ⁴ Da'a pikilunbi kahāpan ni baranbi sadja, saguwā' magka'inagon kam dangan maka dangan.
- ⁵ Ya pangatayanbi subay pasali' ni buwat pangatayan si Isa Al-Masi.
- ⁶ Tuhan asal iya min ka'asalna,
sagō' halam tapikilna in kapagdakayu'na maka Tuhan subay gomgomanna.
- ⁷ Gom pa'in bbahanna kaniya'na kamemon,
ati maglilla' iya magpa'ata.
Bay iya magpabaran manusiya' pi'itu ni dunya,
- ⁸ pasengod iya ni kajarihan manusiya'.
Bay iya magpareyo' di-na,
ati beya'na kabaya'an Tuhan sampay ni kamatay,
minsan pinapatay ma hāg.
- ⁹ Angkan iya pinalanga e' Tuhan ni langa katapusan.
Kabuwanan iya ōn alanga min ōn kamemon,
- ¹⁰ bo' magsujuran ni iya binangsa ai-ai kamemon,
ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma dunya,
ai-na ka isab ma deyum ahirat.
- ¹¹ Magpasab'nnal sigām kamemon
in si Isa Al-Masi Panghū' to'ongan,
maka Mma'tam Tuhan ya pinagmahaldika'an.

Sawa Pamasawa Dunya

- ¹² Manjari itu, saga bagay kalasahanku, beya'unbi na pa'in pamituwaku buwat bay sakahaba'. Bay asal beya'bi ma kamailuku lagi', sagō' luba-lagi'na na bang aku alikut. Ibatunbi Tuhan, pagmatāwinbi, hinabubi amanuyu' bo' tatuman kalappasbi.
- ¹³ Sabab Tuhan ya angahinang na pa'in ma deyum pangatayanbi bo' aniya' baya'bi maka kosogbi angahinang ai-ai pangahandakna.
- ¹⁴ Hinangunbi ai-ai panoho'an ka'am ma halam aniya' karugalan atawa panganjawabbi, ¹⁵ supaya halam aniya' la'at atawa salla' panā'an ka'am. Jari anak Tuhan na kam halam taga-tamak minsan kam palamud ma saga a'a ya abengkok pikilan sigām maka ala'at kasuddahan sigām. Sapantun kam bitu'un asahaya amuwan sawa ma b'ttong langit, ¹⁶ salta' ka'am amasampay lapal min Tuhan ni saga a'a ma dunya itu, lapal makabuwanan sigām kallum taptap. Bang hinangbi ina'an, pamantuganku ka'am bang ta'abut llaw kabalik Al-Masi, sabab ka'am ya sali' bainat in hinangku maka sangsā'ku taga-kamattihan du.
- ¹⁷ Na, ya pangandolbi ma Al-Masi sali' dalil pagkulban tinukbalan ni Tuhan. Maka bang aku saupama pinapatay, laha'ku sali' dalil labotan pamajukup ni pagkulbanbi. Jari mbal aku magang-ang amutawanan nyawaku, gom pa'in aku magbeya' maka ka'am magkōg-koyagan.

¹⁸ Damikiyanna isab ka'am ilu, subay kam kinōgan na pa'in sampay ameya' mā kakōganku.

Si Timuti maka si Epapode

¹⁹ Agara' aku amabeya' si Timuti pasa'ut pi'ilu, bang kabaya'an Panghū' Isa isab. Jari bang iya pabīng pi'itu amowahan aku habal pasal kahālanbi, aheya kalasiganku. ²⁰ Sabab dalam aniya' angatu ma si Timuti itu bang takdil ni pagka'inagon ma ka'am. ²¹ Kaheka'an saga a'a itu hal angannal ma baran sigām sadja, mbal angannal pasal pakaradja'an si Isa Al-Masi. ²² Sagō' kata'uwangi si Timuti maka kahatulna. Bay iya anabangan aku magnasihāt lapal ahāp, buwat panabang a'a ma mma'na. ²³ Angkan aku magniyat amapi'ilu si Timuti, sago' subay kata'uwanku dahū bang ai tum'kka ni aku. ²⁴ Pasangdol isab aku ma Panghū' Isa, bang pa'in aku makasaunu' ni ka'am.

²⁵ Bang ma kumpasanku ahāp subay pabalikku ni ka'am danakanku si Epapode, ya bay soho'bi pi'itu anabangan aku. Sehe'ku iya maghinang ni Tuhan, gapi'ku angosogan lapal ahāp. ²⁶ Angentom iya ma ka'am kamemon, maka asusa isab iya pagka takalebi habal pasal sakina. ²⁷ B'nnal bay abangat sakina, arak iya amatay, manda' iya kina'ase'an e' Tuhan. Ya du aku kina'ase'an, sabab bang iya ganta' bay amatay, magduruhun karukka'anku. ²⁸ Angkanna aheya baya'ku amabalik iya ni ka'am, bo' kam kinōgan pag'nda'bi ma iya, ati pahantap bay kasusahanku. ²⁹ Sampanganbi iya pahāp luwas min pagkōg-koyagbi, sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi sali'-sali'. Pagaddatinbi saga a'a ya pasali' ni si Epapode itu, ³⁰ sabab arak to'ongan iya amatay ma sabab hinangna tudju ni Al-Masi. Bay panūka kallumna, bang pa'in iya paganti' min ka'am amatuntul aku.

3

Ya Pasangdolan si Paul

¹ Na, saga dauranakanku, ya itu katapusanna: magkōg-koyag kam ma sabab Panghū'bi si Isa. Mbal makainay ma aku bang aku anulatan ka'am pabalik pasal itu, bang pa'in kam asalamat.

² Halli'inbi saga a'a maghinang kala'atan ilu, ya sapantun ero' landu' ab'ngngis. Tagihan sigām anganggali'an kuwit a'a, bainat in sigām suku' Tuhan. ³ Sagō' haka'anta kam, kitam ya taga-bainat b'nnal. Amudji kitam ni Tuhan sabab min Rū-na Sussi, maka magkōg-koyag isab kitam ma sabab si Isa Al-Masi. Dalam aniya' pasangdolan ma hinangan baran. ⁴ Sagō' bang aku subay taga-pasangdolan ma hinangan baran, aniya' du kahinangan ma aku.

Bang pangannal saga a'a kasehe' aniya' kapatutan sigām pasangdol ma pamogbog sigām ma agama, luba'-lagi'na na aku. ⁵ Sabab ta'abut pa'in walung'llaw min bay kapaganak ma aku, ni'islam aku ma buwat addat kami Yahudi. Bangsa Isra'il aku, panubu' si Benjamin asal kamatto'ahanku. Porol aku bangsa Hibrani. Bang takdil ni pamogbog ma sara' agama Yahudi, umpigan Parisi aku ya atukid amogbog ma sara' agama. ⁶ Landu' aku atukid ma agama Yahudi, ya po'on bay pinjala'ku saga jama'a Al-Masi. Bang aniya' a'a tabista a'adil ma sabab kapamogbogna ma panoho'an-sara' si Musa, luba'-lagi'na na aku itu, sabab dalam aniya' salla'ku.

⁷ Malaingkan ai-ai bay pangannalku amowa aku ni kahāpan mbal na pamagayku bang pa'in aku taga-lamud ma Al-Masi. ⁸ Maka ngga'i ka hal e'-i. Ai-ai bay ahalga' ma aku dahū itungku na sali' dalam aniya' pūsna,

bang pa'in kata'uwanku Panghū'ku si Isa Al-Masi. Sabab ahalsa' gi' iya min kamemon. Taikutanku na kamemon bay bistaku pangalta' ma waktu tagna', ati itungku na sali' s'ggit, bang pa'in ta'angutku Al-Masi, ⁹ sampay makaparakayu' na ni iya. Mbal paheyaku ma atay in kabontolan luwas min pamogbogu ma sara' bay tasulat si Musa. Binista aku abontol e' Tuhan sabab min pangandolku ma Al-Masi. Ya na ko' ilu kabontolan pamuwanna ma sasuku angandol. ¹⁰ Ya sadja pagmatayanku bang pa'in kasakupanku Al-Masi, bo' tananamku isab barakat Tuhan ya bay pamakallum Al-Masi min kamatayna. Bilahi aku pasali' ni iya anandalan kabinasahan buwat bay panandalna, sampay ni kamatay. ¹¹ Sabab bang buwattē' kapameya'ku ma Al-Masi makaholat aku pinakallum pabing min kamatay.

Si Isa ya Pagmatayantam Sakahaba' Waktu

¹² Dalam gi' ta'abut kamemon ya pagmatayanku, maka mbal gi' aku sampulna' ma kaul maka pi'il. Sagō' amanuyu' na pa'in aku bo' ta'angutku kamemon ya minaksud e' si Isa Al-Masi angkan iya bay amene' aku. ¹³ Haka'anta kam saga dauranakan, mbal aku amikil di-ku in aku maka'angut na. Sagō' buwattitu na pa'in hinangku: bbahanku na ai-ai bay talabayku inān, ati angutku na ai-ai ya pinama-aku ma sinosōng. ¹⁴ Amanuyu' aku sampay ta'abutku kahāpan ya pangabbitan aku e' Tuhan labay min si Isa Al-Masi, hatina kallum kakkal ma deyom sulga'.

¹⁵ Kitam kamemon, sasuku kitam asangpot na ma pangandol maka ma akkal, subay sali'-sali' panganguttam. Bang hati aniya' amikilan saddi pasal ai maka ai, pinasawa du e' Tuhan pamikilna. ¹⁶ Sagō' minsan painay, subay tukiranta ai-ai bay ta'abutna min katagna' pangandolta sampay ni kabuwattituhan.

¹⁷ Saga danakanku, subay kam dauyunan anunuran aku. Pandogahinbi isab saga a'a kasehe'an, ya ameya' ma suntu'an bay pang'bba kami ma ka'am. ¹⁸ Araran itu bay pah'lingku ni ka'am ma waktu palabay, maka balikanku hinabu aku anangis: aheka a'a anulakan pandu' pasal kamatay Al-Masi ma hāg. ¹⁹ Nalka' ya kamattihan sigām, sabab tabanyaga' sigām e' napsu, maka pagbantugan sigām saga hinang makaiya'-iya'. Luwal legot dunya ya kinannal e' sigām. ²⁰ Saguwā' mbal buwattē' ma kitam. Sulga' ya lahattam luggiya', maka aniya' Manglalappas lagarantam pabalik pi'itu minnē', hatina Panghū'tam si Isa Al-Masi. ²¹ Makapi'itu pa'in iya, pinindahan e'na ginhawa barantam ya magkalamma maka magkamatay itu. Pinindahan ni buwat baranna asahaya, min kawasana ya pangangga'osna ma ai-ai kamemon.

4

¹ Saga dauranakanku kinalasahan, landu' aku angentom ma ka'am. Ka'am ya po'onan kalasiganku maka kamaujuran hinangku. Angkan buwattitu pah'lingku ma ka'am: patotogunbi pameya'bi ma Panghū'tam!

Pamituwa Katapusan

² Aniya' amu'ku ni duwangan d'nda ilu, si Yudi maka si Sintiki, bang pa'in sigā magsulut sabab magdanakan asal sigā ma deyoman Panghū' Isa. ³ Ka'a isab, bagayku kapangandolan, aniya' panganjunjungku ni ka'a pagka kita dansehe'an maghinang panoho'an Tuhan. Tabangun pa'in duwangan d'nda ilu sabab sehe'ku asal amaspus amasaplag lapa' ahāp, beya' isab si Klemen maka a'a kamemon bay anehe'an aku maghinang. Tasulat na e' Tuhan ōn sigām ma bük ya panunulatan ōn a'a taga-kallum kakkal.

⁴ Magkög-koyag kam sakahaba' waktu ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi. Balikanku lagi': magkög-koyag kam!

⁵ Subay ahantap bowahanbi ni a'a kamemon. Asekot na waktu kapi'itu Panghū' Isa. ⁶ Da'a kasusahinbi ai-ai, saguwā' amu'unbi ai-ai kagunahanbi ni Tuhan sakahaba' waktu pangaharapi iya. Pagsukulinbi iya ma waktu kapangamu'-ngamu'bi. ⁷ Jari pinaniya'an kam kasannangan Tuhan, kasannangan mbal ta'ambat pinikil e' manusiya', ati asalamat du pa'in ataybi maka pamikilbi sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.

⁸ Na, ya katapusanna, saga dauranakanku, pahōpunbi ni deyom pamikilbi ai-ai landu' ahāp maka patut binantug. Pikilunbi ai-ai abontol, asaltun, ahāp kinale, maka ai-ai makasulut atay. ⁹ Beya'unbi ai-ai bay ta'anadbi atawa ta'ā'bi min aku, ai-na ka min bissalaku, ai-na ka min palantaraku. Ati pat'ttog ma ka'am in Tuhan ya amuwanan kitam kasannangan atay.

Pagsukulan si Paul

¹⁰ Aheya pagsarang-sukulanku ni Panghū'tam ma sabab pagka'inagonbi ma aku pinabalik na. Bay kam alasa asal ma aku, sagō' dalam aniya' dapatbi amabeya'an aku tatabangan. ¹¹ Mbal yukku in aku kasigpitan, sabab ahantap pangatayanku minsan buwattingga kahālanku. ¹² Bay na kalabayanku kasigpitan maka kaniya' ballabi-labihan, sagō' biyaksa aku amahantap pangatayan minsan ai paniya', ai na ka lingantu, ai na ka asso, ai na ka taga-kaniya' manglabi-labihan, ai na kakulang-kabusan. ¹³ Kasandalanku ai-ai kamemon ya tum'kka ni aku, sabab min kosog Al-Masi ya pamakosogna aku.

¹⁴ Saguwā' ahāp addatbi anabangan aku ma deyom kasusahanku itu. ¹⁵ Ka'am saga a'a Pilipi ata'u isab ma bay kahālanku, waktu katulakku min lahat Makidunya ilu. Dalam aniya' jama'a Al-Masi saddi min ka'am bay amatuntul aku. Luwal ka'am ya sehe'ku magtabang-tiyabangi, bo' pa'in baha'u kata'ubi ma pasal lapal ahāp. ¹⁶ Minsan ma waktu kamaina'anku ma Tesseloneka, bay kam angabut-ngabut amabeya'an aku tatabangan hinabuku ma deyom asigpit. ¹⁷ Sagō' ngga'i ka kaniya'bi ya angutku. Ya sadja kabaya'anku bang pa'in aniya' paluntunganbi aheya bang ta'abut waktu panungbas ka'am e' Tuhan. ¹⁸ Bo' kata'uwani, tasambutku na kamemon bay pabeya'anbi aku, magsukul. Gom pa'in palabi lagi', jari dalam aniya' kulangku, sabab itiya' na isab paglasa ya bay pabowabi ma si Epapode. Sapantun lalabotan ahamut ko' itu, tinukbalan ni Tuhan. Kasulutan isab iya. ¹⁹ Jari Tuhanku ya amuwanan ka'am ai-ai kulangbi min alta'na ya mbal tapula'-pula', luwas isab min si Isa Al-Masi.

²⁰ Sanglitantam Tuhantam, ya Mma'tam, sampay ni kasaumulan. Amin.

²¹ Pasampayunbi pa'in minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni kamemon saga a'a Tuhan, ya pasuku' ma si Isa Al-Masi. Ya du saga dauranakantam ma aku itu, amasampay isab lapal kasi-lasa sigām. ²² Ya du isab kamemon saga a'a suku' Tuhan ma lahat itu, luba'-lagi'na sigām ya paokom ma deyom astana' Sultan Mahatinggi itu, amabeya' isab ni ka'am minsan la'a hal lapal kasi-lasa sigām.

²³ Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin.

Wassalam

KOLOSSA

Pahati pasal sulat itu

Kolossa itu dakayu' da'ira bay mahē' ma lahat niōnan Asiya Diki'. Mbal magkata'u si Paul maka saga jama'a si Isa Al-Masi ya maglahat ma da'ira Kolossa he'. Luwal a'a niōnan si Epapras ya kata'uwanna mahē', dakayu' sehe'na maghinang ma si Panghū' Isa. Anyia' isab a'a Kolossa bay am'nnal ma si Isa ma sabab nasihat si Epapras.

Ma kalabusu pa'in si Paul, at'kka ni iya si Epapras bay min Kolossa. Anyia' habal tabwana pasal kahālan saga a'a ma palhimpunan si Isa ma Kolossa he'. Yuk habal itu, anyia' kono' saga guru baha'u palamud ni sigām amowa pandu' saddi. Pinareyo'-deyo'kono' si Isa e' sigām ati bang ma pamandu' sigām in bangsa mala'ikat alanga kono' min si Isa, maka mala'ikat ya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan. Jari asasaw pikilan kajama'ahan si Isa ma palhimpunan Kolossa ma sabab pamandu' saga guru t'kka baha'u inān.

Ya itu sababanna angkan si Paul bay amabeya' sulat itu ni sigām, pinabowa ma si Epapras. Ya pangahaka si Paul ma deyom sulat itu in pandu' saga guru inān asā' du. Si Isa Al-Masi b'nnal Anak Tuhan, pinalanga asal iya e' Tuhan maka dalam anyia' paliyu min iya. Jari dalam anyia' saddi min si Isa amowa manusiya' ni Tuhan, maka tunggal iya pagpanghū'an.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira KOLOSSA

¹ Sulat itu deyo' min aku, si Paul, maka min danakantam si Timuti. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan. ² Pasampayku sulat itu ni ka'am saga dauranakan ma Kolossa, a'a asussi taga-pangandol ma Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan.

Pagsukulan si Paul ni Tuhan

³ Sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ma pasalanbi, aheya pagsukulan kami ni Tuhan ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi. ⁴ Sabab makakale kami habal pasal pangandolbi ma si Isa Al-Masi maka pasal lasabi ma a'a saga suku' Tuhan kamemon. ⁵ Angandol kam maka alasa sabab anyia' kaholatan tinau'an ka'am ma deyom sulga'. Bay na kam pinakalehan lapal kasab'nnalan pasal si Isa, ati minnē' kata'uwanni anyia' niholat. ⁶ Pasaplag na pa'in lapal ahāp itu ni kaluha'an dunya. Aheya du pa'in paluntungan lapal itu ma deyom kaul-pi'il manusiya', buwat ma kaul-pi'ilbi isab sangay min llaw tagna' kakalebi pasal kasi-lasa Tuhan. Tahatibi isab bang ai hatulanna ⁷ pagka kam pinandu'an e' si Epapras, sehe' kami kinalasahan ya magbeya' maka kami maghinang panoho'an Tuhan. Atukid e'na maghinang ma deyo'an si Isa Al-Masi, ganti' kami. ⁸ Bay iya amowahan kami haka pasal lasabi ma sabab Rū Tuhan.

⁹ Angkan na kami dalam pahali angamu'an ka'am kahāpan ni Tuhan sangay min waktu kapanambut kami lapal pasal kahālanbi. Angamu'-ngamu' kami tabang ni Tuhan bang pa'in kam binuwanan panghati maka pangita'u e' Rū-na, bo' supaya kasakupanbi to'ongan bang ai pangahandak Tuhan ma buwat ka'am. ¹⁰ Manjari ahatul kam ma kaul-pi'ilbi buwat kabaya'an Panghū' Isa, ati ai-ai hinangbi makasulut iya maka ajatu kahinanganbi waktu ni waktu, maka pasōng pangita'ubi

pasal Tuhan. ¹¹ Mura-murahan, bang pa'in kam binuwanan kosog e' Tuhan deyo' min kawasana barakatan, manjari kaimananbi ai-ai minsan buwattingga. ¹² Subay kam magkög-koyag magsukul ni Mma'tam Tuhan, ya bay amapatut ka'am bo' tataima'bi palsuku'an ma deyom lahat asahaya. ¹³ Pinuwasan kitam e'na min deyom kalendoman ya pagbaya'an nakura' saitan, ati pininda kitam ni pagbaya'an Anakna kinalasahan. ¹⁴ Nil'kkat na kitam min pagbanyaga'an nakura' saitan maka ta'ampun dusatam.

In Al-Masi Mbal Kaliyuhan

¹⁵ Dasali' Al-Masi maka Tuhan. Mbal ta'nda'tam Tuhan sagō' kasakupanta kajarihanna pag'nda'tam Al-Masi. Anak tunggal-kawasa iya, dahū asal min kamemon pinapanjari. ¹⁶ Ai-ai kamemon ma deyom sulga' maka ai-ai ma دنیا, ya ta'nda' e' manusiya' maka ya mbal ta'nda', bangsa hibilis maka ai-ai taga-ga'osan ma diyata' ayan, in itu kamemon bay pinapapanjari e' Al-Masi, deyo' bay min Tuhan. Maka Al-Masi ya taga-kapatut ma kamemon. ¹⁷ Asal na iya ma dalam gi' aniya' pinapanjari, maka iya ya angumbangan pinapanjari kamemon bo' supaya mbal apulag. ¹⁸ Pagmakōkan iya ma saga jama'ana, maka sigām ya buwat ibarat baranna. In iya asal po'onan kallum ma sigām, maka dahū iya min kamemon pinakallum min kamatay, supaya iya tunggal bangsahan min kamemon. ¹⁹ Min kabaya'an Tuhan isab angkan Al-Masi dasali' maka iya ma kajarihanna kamemon. ²⁰ Ya minaksud asal e' Tuhan in ummat pinapanjari kamemon subay maghāp maka iya labay min Anakna. Manjari ai-na ka bangsa ma babaw دنیا atawa ma diyata' langit, makapagkahāp maka Tuhan ma sabab laha' Anakna bay pabu'us waktu kamatayna mā hāg.

²¹ Waktu tagna', bay kam alawak min Tuhan. Bantana asal kam ma deyom pikilanbi ma sabab kala'atan ya hinangbi. ²² Saguwā' buwattitu maghāp na kam maka Tuhan sabab min kamatay Al-Masi. Ya maksud Tuhan subay kam magharap maka iya ma asussi pangatayanbi, ma dalam aniya' tamak-tamakbi atawa dusa panā'an ka'am. ²³ Tantu ko' inān, bang pa'in kam patotog angandol ma Al-Masi. Da'a bbahinbi lapal ahāp bay takalebi sabab ya na po'onna angkan aniya' holatbi. Ya na ko' itu lapal ahāp ya pinasaplagn a'a kamemon ma kaluha'an دنیا itu. Aku si Paul taga-kag'lal min Tuhan magnasihāt lapal itu.

Kahinangan si Paul

²⁴ Kinōgan aku bininasa bang pa'in ma sababanbi, sabab bang aku anandalan kabinasahan, paganap binasaku ni kabinasahan bay kсандalan Al-Masi, ya sasuku dalam ajukup. Bay iya anandalan kabinasahan ma sababan saga jama'ana, ya ibarat baranna. ²⁵ Aku itu tahinang sosoho'an na e' Tuhan bo' aku anabang ma sasuku magpangandol ma si Isa. Kawakilan aku e'na anabang ka'am, sinō' aku magnasihāt lapalna kamemon. ²⁶ Lapalna itu bay nilimbungan e' Tuhan min manusiya' kamemon min masa awal lagi', sagō' pamata'u na buwattina'an ni saga a'a suku'na. ²⁷ Sigām suku'na ya pinata'u, bo' manyatakan saga a'a ma sabarang bangsa bang ai maksud Tuhan ma manusiya'. Mamarahi ahāp ya bay limbunganna he', ahalga' to'ongan, sagō' pinabukis na. Hatina Al-Masi pat'nna' du ma deyom ataytam, angkan aniya' holattam in kitam pinasuku'an sahaya ma deyom sulga'. ²⁸ Angkanna dalam aniya' panganasihāt kami saddi min Al-Masi. Ginuna e' kami ai-ai tata'u kami pasal Al-Masi, pami'at maka pamandu' kami ma a'a kamemon bo' supaya sigām dangan maka dangan abontol du ma kaul maka pi'il, pagka ameya'

na ma Al-Masi. ²⁹ Ya na itu pagsangsā'an ku na pa'in. Puspusku kosogku, ya bay pamakosog aku e' Al-Masi.

2

¹ Bilahi aku amata'u ka'am pasal pagka'inagonku ma ka'am maka saga a'a min da'ira Laodikiya inān, sampay isab sasuku mbal gi' magkilā maka aku. ² Ya angutku subay ahogot pangandolbi maka subay arakayu' ataybi maglasa-liyasahi. Subay asawa panghatibi pasal Al-Masi sabab minnē' ahogot to'ongan pangandolbi ati kasakupanbi lupal bay nilimbungan e' Tuhan ma waktu palabay, ya pasal Al-Masi. ³ In iya pagtatau'an pangalta' kamemon, hatina kapandayan maka kata'u Tuhan.

⁴ Na, buwattē' pamahatiku ka'am supaya kam mbal takole' nirupang e' ba'anan pasu'alan dalam aniya' pūsna, minsan buwattingga kalu'uyna. ⁵ Manjari itu, minsan aku alikut min ka'am, aheya du kam ma deyom pikilanku. Sidda aku kinōgan ma sabab ahatul pagtipunbi maka atotog pangandolbi ma Al-Masi.

Al-Masi ya Pagmakōkan

⁶ Jari itu, pagka tataima'bi na si Isa Al-Masi pagpanghū'anbi, subay kam pasangdan na pa'in ma iya. ⁷ Ya pamalutbi ma iya subay buwat gamut kayu lalomna. Pat'ttog kam ma iya supaya pahogot gom pa'in pangandolbi buwat bay pamandu' ka'am. Subay lipat-manglipat pagsukulanbi ni Tuhan.

⁸ Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' manusiya' minsan sai-na bang bilahi amanyaga' ka'am supaya kam tabowa ameya' ma sigām. Pangangakal asal pangita'u saga a'a inān. Dalam aniya' kagunahanna sabab hal pali-pali bay pang'bbā min kamatto'ahan, maka ilmu' bay min bangsa hibilis ya magbaya' ma diyata' ayan. Ngga'i ka pangita'u min Al-Masi.

⁹ Sabab ina'an ma Al-Masi kajarihan Tuhan, jukup ma addatna maka ma panahu'anna, bo' pa'in magpabaran manusiya' buwat kitam. ¹⁰ Ya du ka'am kabuwanan kasampulna'an pagka Al-Masi ya pasōranbi. Alanga asal iya min kamemon, makapagagi ma ai-ai taga-ga'os, bangsa mala'ikat ka maka bangsa saitan. ¹¹ Aniya' bainat pangilāhan ka'am ya sōd ma Al-Masi, saguwā' ngga'i ka bainat ma kuwit baranbi ya nihinang e' manusiya' magi'islam. Ya pangilāhan ka'am bainat bay nihinang e' Al-Masi. ¹² Sababna sapantun kam a'a bay kinubul sambeya' maka iya, waktu kapamandi ma ka'am tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na. Pinakallum isab kam pabing, pagka pasangdolanbi kawasa Tuhan ya bay amakallum si Isa pabing min kamatayna.

¹³ Tagna'bi inān sali' kam hantang a'a magpatayan ma pang'nda' Tuhan sabab masi magdusa. Bay ala'at kajarihanbi maka dalam aniya' lamudbi ma bangsa suku' Tuhan. Daipara apinda na kahālanbi buwattina'an, pinakallum na kam e' Tuhan sambeya' maka Al-Masi. Niampun e'na dusata kamemon, ¹⁴ maka pinapasan e'na sulat panuntut ya pamat'nna'an kitam. Pinuwasan kita min hukuman sara' ma sabab kamatay Al-Masi ma hāg. Jari dalam na aniya' sababan pamat'nna'an kita hukuman. ¹⁵ Tara'ug isab e' Al-Masi bangsa mananasat maka ai-ai taga-kaga'os ma diyata' ayan. Kala'anan e'na ga'osan sigām ati pinahina' sigām ma mairan. Tara'ug e'na kamemon ma sabab kamatayna ma hāg.

¹⁶ Angkanna kam subay mbal tasoway e' sai-sai ma pasal kinakanbi maka inumanbi, atawa pasal jamu duwa'a atawa hinang bulan atawa hinang ma llaw mulliya. ¹⁷ Binogbog e' sigām usulan inān bo' pa'in hal

gindan pamaentom sigām aniya' gi' nilagaran ma waktu sinōng, ya na Al-Masi. ¹⁸ Jagahinbi kahāpan ya panungbas ka'am e' Tuhan bo' kam mbal kinull'an e' saga a'a ya maglaku-laku pasal kareyo' pangatayan sigām. Anumba sigām ma saga mala'ikat, magmalangkahi na pa'in sigām pasal aniya' kono' bay panyata' ni sigām min Tuhan. Abbuhan saga a'a buwattē' ati abowa-bowa e' legot dunya, maka hona'-hona' dalam aniya' pūsna. ¹⁹ Tu'ud sigām pabutas min Al-Masi ya po'onan kallum sigām. Buwat sapantun baran, Al-Masi ya kōkna, maka kitam ya pagdayawna. Jari magdalos pagdayaw itu maka kōk pagka aniya' ugat paralosanna. Angkan kitam itu, ya dalil pagdayaw Al-Masi, pasōngna pa'in kosogtam ma sabab Tuhan ya magkabaya'an.

Kapaunung ma Al-Masi

²⁰ Sapantun kam a'a bay paunung ma Al-Masi ma kamatayna, sabab amatay na kam ni bay palihalanbi tagna', ati apuwas na kam min komkoman binangsa saitan ya magbaya' ma diyata' ayan. Jari angay kam subay pasangdan na pa'in ma kal'ngnganan a'a kasehe' ma dunya itu? ²¹ Angay beya'bi pali-pali sigām, ya yuk-i, "Da'a ntanin ilu!" atawa "Da'a kakanun ina'an!" atawa "Da'a umasun ina'an!" ²² Saguwā' pinjaman sadja ya pinagpali-pali e' saga a'a inān, sabab ubus pa'in ginuna, magtūy pahalam. Maka pali-pali inān hal pinahinang e' manusiya'. ²³ Nihagda kita e' sigām subay magsumba ni mala'ikat. Sinō' magpareyo'-deyo' di-ta, maka magtiksa'-tiksa' di-ta. Aniya' kono' paluntungan ma pangahagda sigām, sagō' dalam aniya' dapatna pamapagat napsu baran.

3

¹ Manjari itu, pagka Al-Masi allum na pabīng, ya du ka'am parakayu' ma iya binuwanan kallum kakkal. Na pagka buwattē', tuyu'inbi ai-ai ma deyom sulga' ma kamaina'an Al-Masi. Ina'an asal iya aningkō' ma pan-ingkō'an bangsahan, ma bihing Tuhan tampal ni kowan. ² Pagmatayinbi ai-ai suku' ma sulga', da'a na ai-ai ma babaw dunya itu. ³ Sabab ka'am ya angandol ma Al-Masi, ibarat a'a amatay na, dalam na aniya' baya'na ma alam itu. Ina'an asal po'onan kallumbi ma haddarat Tuhan, tinau' pahogot e' Al-Masi. ⁴ Sababna Al-Masi ya po'onan kallumbi, angkanna ma sinosōng, bang iya pa'nda' pi'itu, magdongan du kam maka iya bo' aliput isab e' sahayana.

Kaul-pi'il Tagna' maka Kaul-Pi'il Baha'u

⁵ Angkan yukku ma ka'am, taikutinbi napsubi ala'at. Da'a kam magd'nda atawa magl'la. Da'a kam magkasabulan, da'a kam magba'is-ba'is. Da'a kam abahaya ma pilak sabab bang alta' ya paheyabi ma atay, ya na he' sali' pagtuhananbi. ⁶ Ab'nsi Tuhan ma hinang buwattē', ya po'on iya amat'kka mulka' ni saga a'a agagga ma panoho'anna. ⁷ Buwattē' kabiyaksahanbi tagna', waktu lagi' kam ameya' ma ai-ai kanapsuhanbi.

⁸ Sagō' ma buwattitu subay bbahanbi bay kasuddahanbi ala'at inān, buwat saga magastol, magb'nsi ma pagkahi, maka magb'ngngis. Da'a kam angalimut sehe'bi, da'a isab maglaka'-laka', ⁹ da'a kam magputing ma sehe'bi. Bay na bbahanbi kajarihanbi maka kahinanganbi tagna'. ¹⁰ Kaniya'an na kam kajarihan baha'u ya pinindahan na pa'in e' Tuhan Magpapanjari, supaya kam makasali' ni buwat kajarihan. Ya mohotna in ka'am subay pasōng pangita'ubi ma iya. ¹¹ Manjari dasali' saga a'a kamemon sasuku bay pinabaha'u na e' Tuhan. Dalam aniya' pagbidda'an sigām, bangsa Yahudi ka maka bangsa kasehe', a'a magislam ka maka

a'a dalam bay magislam, ata ka maka ngga'i ka, sampay saga a'a bangsa liyu. Pat'nna' Al-Masi ma deyom ataytam sali'-sali', maka Al-Masi sadja ya katumanan ma ai-ai kamemon.

¹² Bay kam tapene' e' Tuhan nihinang a'ana. A'a sussi kam kinalasahan e'na angkan kam wajib ma'ase' ma pagkahibi samantala' ahāp addatbi ni kasehe'an, areyo' isab maka alunuk pangatayanbi. Tatasinbi pagkahibi minsan kam ni'inay. ¹³ Bang aniya' pagla'atanbi maka pagkahibi, sagarinbi na. Bang aniya' kap'ddi'anbi atay, subay kam magampun-iyampuni. Ya pangampunbi ma pagkahibi manusiya' subay buwat kapangampun ka'am e' Panghū' Isa. ¹⁴ Maka aniya' gi' sugpatna aheya: subay kam alasa ma pagkahibi sabab bang kam maglasa-liyasahi ahogot du kapagdakayu'bi atay.

¹⁵ Magmalulus kam ma Al-Masi bo' kam minaliman e' kasannanganna, sabab sinō' kam e' Tuhan subay magsulut-siyuluti, sabab kitam magpangandol ma Al-Masi sapantun dabaran du. Pagsukulinbi isab Tuhan.

¹⁶ Gomgominbi pamandu' Al-Masi bo' pasobsob to'ongan ni deyom ataybi. Bang kam ganta' magpandu' dangan maka dangan, paglagihunbi pangita'u kamemon bay pamuwan ka'am. Magkalang kam saga kalangan pamudji Tuhan sampay kalangan makani-ka'am min Rū Tuhan. Magkalang kam pagka aheya pagsukulanbi ni Tuhan. ¹⁷ Entomunbi Panghū' Isa ma ai-ai hinangbi maka pamūngbi, in iya pameya'anbi. Maka pagsukulinbi na pa'in Tuhan ya Mma'tam labay min ōn si Isa.

Pandu' ma saga A'a Daokoman

¹⁸ Ka'am kar'ndahan subay ameya' ma kabaya'an h'llabi. Patut isab, pagka si Isa ya Panghū'bi.

¹⁹ Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, da'a kab'ngngisinbi.

²⁰ Ka'am saga kamanahutan, angikut kam ma pami'at matto'abi sabab kasulutan Panghū'tam ma hinangbi buwattē'.

²¹ Ka'am kamatto'ahan, da'a pala'atunbi atay anakbi bo' mbal mandā'-dā'.

²² Ka'am saga tendog, subay beya'bi kamemon panoho'an nakura'bi. Da'a hal ma salta' sigām ang'nda' bo' supaya kam sinanglitan. Subay sali' du ma kamaina'an maka ma kalikut sigām. Hinangunbi panoho'an sigām min deyom ataybi, ma sabab Panghū' ya pagaddatanbi. ²³ Subay kam atukid ma ai-ai hinangbi sabab minsan manusiya' ya paghinanganbi, Panghū' Isa ya luggiya' nakura'bi. ²⁴ Kata'uwanbi du, Panghū'tam ya anungbasan ka'am ma sinosōng. Pinasambutan kam pusaka' ya tinau'an saga a'a suku'na ma sabab Al-Masi ya paghinanganbi. ²⁵ Sasuku mbal taluwa' hinangna, tinungbasan du pinapagtongod maka hinangna ala'at, sabab mbal amapagbidā' Tuhan ma manusiya'.

4

¹ Ka'am saga nakura', subay ahāp pangahatulbi ma saga sosoho'anbi. Ya panambabi ma sigām subay pinapagtongod maka hinang sigām, sabab kata'uwanbi asal aniya' pagnakura'anbi mahē' ma sulga'.

Pamituwa Katapusan

² Patukid kam angarap ni Tuhan, pahāpun akkal-pamikilbi, maka pagsukulinbi Tuhan. ³ Amu'-amu'inbi isab kami tabang bang pa'in kami mura-murahan pinaluhaya e' Tuhan bo' supaya kami makapagnasih'at lapal pasal Al-Masi, ya lapal dalam bay kinata'uwan ma masa awal e'. Ya he' po'onna angkan aku kinarenahan ma deyom kalabusu itu, tu'ud

aku magnasihath pasal Al-Masi. ⁴ Amay-amay, amu'inbi aku tabang min Tuhan supaya asawa e'ku magnasihath pasal si Isa sabab ya na he' bay pamahinangna ma aku.

⁵ Pahāpunbi addatbi tudju ni saga a'a ya mbal am'nal ma si Isa. Bang aniya' waktu sumiyan-sumiyan, haka'inbi to'ongan sigām ma pasalna. ⁶ Ai-ai pmissalabi subay ahanunut sadja, bo' supaya kasulutan sasuku akale. Subay kam ata'u isāb anambungan sasuku anilaw ka'am.

Bissala Pama'iran

⁷ Aniya' lapal ma pasal kahālanku binowahan ka'am e' si Tikikus. Danakantam iya, a'a landu' kinalasahan. Dansehe'an iya maka kami maghinang ma Panghū' Isa, a'a kapangandolan isab. ⁸ Makabāk kam kalasigan bang iya angahati ka'am pasal kahālan kami itu, ya po'on iya sō'ku pi'ilu. ⁹ Bay pasehe'ku ma iya si Onesimus, a'a dalahat maka ka'am. Danakantam iya kinalasahan maka kapangandolan. Kahaka'an kam e'na pasal saga pakaradja'an maitu kamemon.

¹⁰ Si Aristarkus, sehe'ku ma deyom kalabusu itu, amabeya' minsan la'a hal lapalna ma ka'am. Ya du si Markus itu, kaki si Barnabas. Bay na kam haka'anku pasal si Markus. Bang iya ganta' pahapit ni lahatbi ilu subay iya patuntulunbi pahāp-hāp. ¹¹ Itiya' isab si Yussa' ya niranglay Justus, amabeya' isab lapalna ma ka'am. Luwal t'llungan itu ya bangsa Yahudi anehe'an aku magnasihath pasal pagparinta Tuhan. Aheya to'ongan panabang sigām ma aku.

¹² Si Epapras amabeya' isab minsan la'a hal lapalna. Sosoho'an iya ma si Isa Al-Masi, a'a min lahatbi du isab. Angamu'-ngamu' iya pakosog ma sababbi sakahaba' waktu, bang pa'in ahogot pameya'bi ma kabaya'an Tuhan bo' supaya kam asampulna' ma kaul-pi'ilbi, ma halam aniya' hawal-hawal ma deyom ataybi. ¹³ Makasaksi' du aku ma pasal si Epapras itu. Bay iya magsangsā' ma sababbi sampay ma saga a'a ma da'ira Laodikiya maka ma da'ira Hirapulis. ¹⁴ Maka itiya' isab si Lukas ya doktol kalasahantam, maka si Demas. Ya du sigām duwangan itu amabeya' isab lapal sigām.

¹⁵ Amabeya' aku lapal pagaddatku ma saga danakantam ma Laodikiya, maka ma si Nimpa. Lapayun isab kajama'ahan Al-Masi ya magtipun ma luma'na.

¹⁶ Bang aubus na e'bi amassa sulat itu palanjalanbi lagi' ni saga jama'a si Isa Al-Masi ya magtipun ma da'ira Laodikiya inān bo' tabassa e' sigām. Amu'unbi isab sulat bay pabeya'anku sigām, ati bassahunbi isab he'-i.

¹⁷ Haka'inbi si Arkippus ilu: "Amay-amay. Talusun hinang bay pamahinang ka'a e' Panghū' Isa sabab iya ya paghinangannu."

¹⁸ Sugpatanku isab da'ayat maka sulatan tanganku du. Nientom du kam e'ku, e' si Paul. Da'a aku takalipatunbi pagka itiya' aku ma deyom kalabusu kinarenahan.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Tuhan. *Wassalam*

1 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Aniya' dakayu' da'ira mahē' ma lahat Makidunya niōnan Tessaloneka. Mbal du alawak da'ira itu min da'ira Pilipi.

Ma l'nggan si Paul karuwana bay iya makahapit maka saga sehe'na si Timuti maka si Silas ni Tessaloneka bo' magnasihāt ni saga a'a mahē'. Minsan mbal at'ggol kamahē' sigām, aheka a'a bay akale ma pagnasihāt sigām sampay magkahagad na ma Panghū' Isa. Sagō' aniya' saga Yahudi bay anagga' disi Paul, bay amidjakan isab saga a'a Tessaloneka, sinō' angala'at sigām. Angkanna sigām bay ala'an minnē' tudju ni da'ira Kurintu. Ma Kurintu pa'in, asusa pamikil si Paul pasal saga bebeya'an si Isa bay bbahanna ma Tessaloneka inān, ya agon-agon tabowa e' sasat ati pataikut min Panghū' sigām si Isa. Jari sinō' si Timuti patibaw e' si Paul pina'an ni Tessaloneka angahati bang buwattingga saga Almasihin maina'an.

Makabing pa'in si Timuti ni Kurintu, nihaka e'na pasal kahālan saga bebeyan si Isa Al-Masi maina'an ma Tessaloneka. Manjari aheya pagsukulan si Paul ni Tuhan pasal iman maka lasa sigām. Angkanna pabeya'na sulat itu. Sinambungan isab e'na patilaw sigām pasal kabalik si Isa min sulga', maka sinō' sigām pataptap angandol ma si Isa minsan ma deyom kabinasahan.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

¹ Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan.

Pagsukulan ma Sabab saga A'a Tessaloneka

² Magsukul kami ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ni Tuhan. ³ Nientom kam ma alopān Mma'tam Tuhan, nientom kahāpan ya hinangbi luwas min pangandolbi, nientom pagsangsā'bi ma sabab lasabi ma iya, maka kahogot imanbi isab ma sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pangasahanbi.

⁴ Saga dauranakan, ka'am kinalasahan e' Tuhan, kata'uwan kami in ka'am bay tapene' e'na. ⁵ Sabab ngga'i ka pangupama manusiya' ya panganasihāt kami ma ka'am, sagō' lupal abarakat bay min Rū Tuhan, angka ahogot pagsab'nnalbi. Kata'uwanbi bay bowahan kami waktu kat'nna' kami ma ka'am bo' ahāp kahālanbi. ⁶ Bay sunuranbi kajarihan kami maka kajarihan Panghū'tam. Minsan kalabayanbi katiksa'an abisa, tinaima' e'bi lupal itu, lāgi kinōgan kam sabab min Rū Sussi. ⁷ Angka buwattina'an, ka'am ya panunuran e' kamemon saga a'a magpangandol ma lahat Makidunya maka ma lahat Akaya. ⁸ Pasaplag isāb lupal pasal Panghū' Isa sabab min ka'am, pasampay ni kaluha'an lahat Makidunya maka Akaya. Ngga'i ka hal jadjahan ina'an, pasaplag habal pasal pangandolbi ni Tuhan ni sabarang lahat. Minsan kami mbal na ah'ling, ⁹ sabab amissala na pa'in saga a'a inān pasal kapanaima'bi ma kami. Tabissala pasal kapang'bbabi min ta'u-ta'u ya bay pagtuhananbi tagna' bo' kam papinda angisbat Tuhan b'nnal, ya kakkal salama-lama. ¹⁰ Angagad

kono' kam ma waktu kapi'itu min sulga' Anakna, ya bay pakallumna min kamatayna. Si Isa ko' inān, ya angalappas kitam min mulka' song pinat'kka ni saga manusiaya'.

2

Kahinangan si Paul ma Da'ira Tessaloneka

¹ Saga dauranakanku, kata'uanbi aheya kapūsan l'ngngan kami pi'ilu ni ka'am. ² Kata'uanbi asal, bay kami makalabay kabinasahan ma da'ira Pilipi maka landu' nihina', sago' magsukul ni Tuhan, bay kami makatawakkal angahaka'an ka'am lapalna ahāp minsan aheka anagga'. ³ Ya pamandu' kami ma ka'am dalam aniya' sā'na, dalam aniya' mohotna ala'at, dalam aniya' niyat kami angakkalan kami. ⁴ Tabista kami e' Tuhan makajari pinangandolan lapal ahāp itu. Mbal kami angangut anulut manusiaya' sagō' Tuhan, ya makaliling deyom pikilantam. ⁵ Kata'uanbi haliluwal kami, dalam kami bay angalanahan a'a minsan sai bo' tabowa am'nnal, dalam kami magbau'-bau' in kami asaltun bo' pa'in sinōd bahaya pilak. Tuhan ya saksi' kami. ⁶ Dalam isab kami bay amiha mahaltabat min manusiaya', ai-na ka min ka'am atawa min a'a saddi.

Minsan kami taga-kapatut pagka kawakilan Al-Masi, dalam kami bay angahagda atawa amabuhat ka'am. ⁷ Gom pa'in ahanunut pah'lling kami ma ka'am, buwat d'nda angupiksa' saga anakna. ⁸ Aheya lasa kami ma ka'am, ya po'on kami lilla' angahaka'an ka'am pasal lapal ahāp min Tuhan. Lagi pamalilla' baran kami sampay ni kamatay, ma sabab kaheya lasa kami ma ka'am. ⁹ Tantu taentombi, saga dauranakan, bay paglu'ug kami waktu kamailu kami ma ka'am. Bay kami maghulas-sangsa' llaw-sangom bo' aniya' kalluman kami, supaya dalam sai-sai kabuhatan sat'ggol kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan.

¹⁰ Kasaksi'anbi, maka kasaksi'an isab e' Tuhan, bang buwattingga bay tebong kami ma deyomanbi saga a'a magpangandol. Abontol sadja kami, dalam aniya' kasā'an. ¹¹ Kata'uanbi isab bay addat kami ma ka'am pakaniya-pakaniya, sali' addat matto'a ma saga anakna lahasiaya'. ¹² Bay pahogot kami imanbi, bay palasig kami pangatayanbi, bay kam sinō' amahāp kaul-pi'ilbi bo' tōp ma Tuhan, ya amowa ka'am palamud ma pagparintahanna maka ma kasahaya'anna.

¹³ Magsukul na pa'in kami ni Tuhan sabab mbal takalipat kami bay kapanaima'bi lapal palman. Takalebi min kami bo' pa'in ngga'i ka lapal manusiaya' ya faima'bi sagō' palman sab'nnal-b'nnal min Tuhan, palman amowa na pa'in ma deyom pangatayan sasuku magkahagad. ¹⁴ Dauranakanku, panunuranbi na pakaradja'an ya kalabayan e' saga jama'a si Isa Al-Masi ya ma palhimpunan lahat Yahudiya. Sabab ya du ka'am bay nila'at e' pagkahibi dabangsa, buwat bay pangala'at sigām e' pagkahi sigām Yahudi. ¹⁵ Bay pinapatay e' sigām Panghū' Isa, maka pinapatay isab kanabi-nabihan ma awal lagi'. Mbal sigām makasulut atay Tuhan maka sinagga' e' sigām saga a'a kamemon. ¹⁶ Sinagga' kami e' sigām bo' mbal tapagnasihāt lapal ahāp ma saga a'a bangsa liyu, ya ngga'i ka Yahudi sabab mbal bilahi bang bangsa liyu lappasan min dusa. Mbal sigām pahali angalandu'an dusa sigām, ya angkan pinataluwa'an mulka' Tuhan.

Kabaya'an si Paul Anibaw saga A'a Tessaloneka

¹⁷ Saga dauranakanku, pagka kami bay magokat maka ka'am minsan mbal at'ggol, landu' kami angentom ati atuyu' to'ongan kami amowa

mag'nda' maka ka'am pabing. Minsan kami alawak min ka'am buwat-tina'an, itiya' kam ma deyum pikilan kami. ¹⁸ Bilahi kami patibaw ni ka'am, paligay aku itu, si Paul. Min pila aku bay magsakap pi'ilu, sagō' pinat'anna'an aku bimbang e' nakura' saitan, ya angkan dalam makalanjal. ¹⁹ Na, ka'am ya pagsababan pagkōg-koyagan kami maka kaholatan kami. Maka ka'am ya pamantugan kami ma matahan Panghū'tam si Isa bang ta'abut waktu pagbingna pi'itu. ²⁰ Aho' b'nnal, ka'am ya pamantugan maka pagkōg-koyagan kami.

3

¹⁻² Na, pagka mbal kasandalan pangentom kami ma ka'am, anganiyat kami amatibaw si Timuti pi'ilu, bo' kami duwangan ta'bba ma da'ira Aten itu. Si Timuti itu, danakan kami asal maka sehe' kami maghinang kahinungan Tuhan. Magbeya' kami magnasihap lapal ahāp pasal Al-Masi. Pinatibaw iya pi'ilu bo' amahogot imanbi maka amakosog pangandolbi ma Tuhan. ³ Ya kabaya'an kami subay dalam aniya' tabowa maghenggol-henggol imanna ma sabab kabinasahan ya kalabayanbi ilu. Kata'uwani asal, pinakadal kitam kabinasahan pagka suku' Al-Masi. ⁴ Bay sa kam nihaka'an waktu kamailu kami, in kitam suku' Al-Masi tantu t'kkahan kabinasahan. Jari kasakupanbi na, paniya' na bay pangahaka kami. ⁵ Angkanna, pagka mbal na kasandalanku susaku ma kahalanbi, bay soho'ku si Timuti pi'ilu angahati ka'am bang masi ahogot pagimanbi ma si Isa Al-Masi. Ya kahanggawanku, kalu kam bay tasasat e' nakura' saitan, sabab bang kam tabowa e' sasat saitan, kaliman bay hinang kami mailu.

⁶ Daipara itiya' na si Timuti baha'u bay at'kka min ka'am, maka ahāp to'ongan habal ya tabowana pasalbi. Yukna ahogot masi pagimanbi ma Tuhan maka masi na pa'in paglasabi dangan maka dangan. Yukna isab ahāp ataybi tudju ni kami itu, maka aheya baya'bi ang'nda' kami, buwat kaheya baya' kami mag'nda' maka ka'am. ⁷ Angkanna, saga dauranakan, minsan kami ma deyum kasigpitan maka kabinasahan, ahogot du atay kami sabab makata'u na kami in ka'am dalam apinda min pangandolbi ma Tuhan. ⁸ Ahāp na palnyawahana kami pagka kata'uwani kami in pameya'bi ma Panghū' Isa atotog du. ⁹ Magsukul na kami ni Tuhan ma sababbi, sabab ka'am ya po'onna angkan aheya kakōgan kami ma matahanna. ¹⁰ Llaw-sangom atukid kami angamu'-ngamu' ni Tuhan, bang pa'in kami mag'nda' maka ka'am, bo' kam katabangan kami bang aniya' mbal gi' jukup ma pagimanbi.

¹¹ Mura-murahan, bang pa'in kami tinabang e' Mma'tam Tuhan maka e' Panghū'tam si Isa bo' kami makatūy pi'ilu ni ka'am. ¹² Mura-murahan isab, bang pa'in kam tinabang e' Panghū'tam bo' lumabihan lasabi ma saga sehe'bi dambeya'an ilu sampay ma manusiya' kamemon, buwat isab lasa kami ma ka'am. ¹³ Bang pa'in pinatotog ataybi e' Panghū' supaya kam asussi maka saltun ma matahan Mma'tam Tuhan ma waktu kabalik pi'itu Panghū' Isa, beya' maka ba'anan a'a suku'na.

4

Kaul-pi'il ya Makasulut Atay Tuhan

¹ Na, saga dauranakan, buwattitu hatulanna. Bay kam pandu'an kami bang kaul-pi'il ingga ya makasulitan Tuhan. Buwattē' asal kaul-pi'ilbi, Sagō' buwattina'an, pagka aniya' kapatut kami min Panghū' Isa, amu'ta kam maka soho'ta kam amuspus to'ongan ma kaul-pi'il ahāp.

² Kata'uanbi du, in pamandu' kami ma ka'am asal min kapatut Panghū' Isa. ³ Ya kabaya'an Tuhan subay asussi deyom ataybi. Da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. ⁴ Ka'am kal'llahan, subay ahantap e'bi amowa h'ndabi ma dalam aniya' sabulna, maka subay ahatul addatbi ma sigām. ⁵ Da'a parūlunbi napsu baranbi magba'is-ba'is, buwat saga a'a mbal magmatāw ma Tuhan. ⁶ Na, bang takdil ni napsu baran itu, da'a to'ongan kam angahinang la'at ma pagkahibi bebeya'an si Isa. Da'a isab kam angulli' ai-aina sabab bininasa e' Panghū' sasuku magdusa buwattē'. Bay kam pata'u kami pasal palkala' itu ma waktu tagna' gi', bay na kam asal banda'an kami. ⁷ Pinene' kitam e' Tuhan supaya anuyu'an palantara asaltun, da'a paghinang kala'atan d'nda maka l'lla. ⁸ Jari sasuku anaikutan pandu' itu, Tuhan ya taikutanna, ngga'i ka manusiya'. Lāgi Tuhan ya amuwanan ka'am Rū-na Sussi.

⁹ Na, minsan kam mbal sinulatan pasal paglasabi maka pagkahibi angandol ma Al-Masi, sabab kapandu'an kam e' Tuhan, subay maglasa-liyasahi dangan maka dangan. ¹⁰ Maka alasa du kam asal ma saga danakanbi kamemon magpangandol ma si Isa, ina'an ma kaluha'an lahat Makidunya ilu. Sagō' amu'ta kam, saga dauranakan, pasōngunbi gi' lasabi ma sigām. ¹¹ Tuyu'inbi ai-ai amowa ni kasannangan. Tukirinbi hinangbi luggiya', da'a kam anasaw ma hinang pagkahibi. Magusaha'an kam di-bi bo' aniya' kallumanbi, buwat bay panoho'an kami ma ka'am dahū. ¹² Manjari bang beya'bi panoho'an itu, pinagaddatan kam e' saga a'a minsan sigām mbal angandol ma si Isa, ati mbal kam asukkal ma kalluman.

Pasal Kapalik Panghū' Isa

¹³ Na, saga daurananku, bilahi kami amahati ka'am pasal saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi bang sigām ganta' amatay na. Subay kam mbal magdukka buwat saga a'a kasehe'an, ya dalam aniya' pangasa-ngasahan sigām allum pabalik. ¹⁴ Am'nنال kitam in si Isa bay amatay ati allum pabing, angka kitam am'nنال bang amatay saga a'a ya angandol ma si Isa, pinakallum du sigām pabing e' Tuhan ati paronganna sigām ma si Isa ma waktu pagbingna.

¹⁵ Pamandu' kami itu bay min Panghū' Isa, ya yukna in kitam masi allum ma waktu kabingna pi'itu, mbal du parahū min saga a'a magpatayan. ¹⁶ Sabab dahū aniya' lling pagtawag akosog, maka suwala nakura mala'ikat, maka lling tiyup-tiyup min Tuhan. Magtūy saru'undu'un ya t'kka Panghū' min sulga'. Puwas e' pinabangun dahū saga a'a bay magpatayan, a'a asal bay angandol ma Al-Masi. ¹⁷ Puwas e' kitam ya masi allum ma dunya itu, binowa du magdongan maka sigām pa'angkat ni diyata' gabun bo' anampang Panghū'tam ma tonga'an ayan. Manjari parakayu' kitam ma Panghū' sampay ni kasaumulan. ¹⁸ Angka pangahaka'unbi saga bissala itu dangan ni dangan, bo' supaya ahogot pangatayanbi.

5

¹ Na, saga dauranakan, in pasal masa sinōng maka pakaradja'anna, minsan kami mbal na anulatan ka'am. ² Sabab kata'uanbi du, ya llaw kapi'itu Panghū' magtagha' sadja sali' hantang a'a anangkaw ma sangom, mbal kinata'uan bang sumiyan ya kat'kkana. ³ Bang aniya' a'a magupama in sigām asannang na, maka dalam aniya' kapiligduhan, magtūy sigām t'kkahan bala' sabu pa'in sigām ah'lling. Mbal sigām makalahi sabab tagha' sadja t'kka bala' he', sapantun d'nda song anganak

bang patagha' p'ddi'na. ⁴ Sagō' ka'am ilu, saga dauranakanku, ngga'i ka ma deyom kalendoman, angka kam subay mbal kinobla'an bang patagha' ya t'kka llaw ina'an-i, buwat kakobla' a'a bang aniya' sugarul anōd luma'na. ⁵ Sabab ka'am ilu sali' a'a porol ma kasawahan, ngga'i ka ma kalendoman. ⁶ Angkanna kitam subay mbal makasali' ni saga a'a kasehe'an, ya magtulihan sadja. Subay kita pajaga, maka subay ahāp pamikiltam. ⁷ Sarang na waktu sangom pagtuli a'a, maka sangom isab ya waktu paglalango saga a'a magi'inum. ⁸ Sagō' kitam, pagka ma deyom kasawahan na, subay ahāp pamikiltam, ngga'i ka buwat pamikil a'a maglalango. Kitam magpangandol ma si Isa sali' dalil sundalu magtinampan. Ya panampan daggahata, ya na pangandolta ni Tuhan maka lasata. Ya panurung kōkta, ya na kaholatanta ma Tuhan in kitam kalappasan du. ⁹ Dalam kitam bay pinene' e' Tuhan supaya kitam pinanam mulka'na, sagō' supaya kitam lappasan ma sabab si Isa Al-Masi ya Panghū'tam. ¹⁰ Bay iya amatay ganti'tam bo' supaya kitam pat'nna' ma iya, ai-na ka amatay, ai-na ka allum lagi' ma waktu kapi'ituna. ¹¹ Angka kam subay amahogot atay sehe'bi dangan maka dangan. Subay kam magtabang-tiyabangi buwat asal kabiyaksahanbi.

Pamissala Katapusan

¹² Na, saga dauranakan, aniya' gi' pangamu' kami ma ka'am. Pagad-datinbi saga a'a pagnakura'anbi ma deyoman Panghū' Isa. Atukid sigām maghinang ma deyomanbi, amandu'an ka'am pasal addat-tabi'at maka hinang ya makasulut iya. ¹³ Pagmahaltabatinbi maka kalasahinbi saga pagnakura'an ilu ma sabab hinang sigām ma ka'am. Magsulut isab kam dangan maka dangan. ¹⁴ Ya na itu isab pangamu' kami ma ka'am, saga dauranakan, amay-amayinbi saga a'a lisu'an, sō'unbi sigām maghinang. Pahogotunbi atay sasuku al'kkas sinōd taw. Tabanginbi isab saga a'a aluhay tabowa e' sasat. Imaninbi a'a kamemon. ¹⁵ Pajaga kam supaya dalam aniya' ma ka'am amalosan la'at bang ganta' aniya' angala'at ka'am. Sagō' ya tuyu'anbi sakahaba' waktu subay maghinang ahāp ma pagkahibi angandol ma si Isa Al-Masi, sampay ma saga a'a kamemon.

¹⁶ Subay kam magkakōran sakahaba' llaw. ¹⁷ Subay kam angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan. ¹⁸ Ai-ai pat'kka ni ka'am, subay kam magsukul sadja sabab ya na kabaya'an Tuhan subay hinangbi pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.

¹⁹ Da'a sagga'unbi ai-ai nihinang e' Rū Sussi ma deyomanbi. ²⁰ Da'a palehomunbi saga bissala ya pinabissala e' Tuhan. ²¹ Sagō' pariksa'unbi ai-ai takalebi. Bang ahāp, bogboginbi. ²² Halli'inbi la'at indaginis.

²³ Mura-murahan, bang pa'in pinasussi kajarihanbi kamemon e' Tuhan, ya amuwan kasannangan atay. Mura-murahan isab, bang pa'in jagahanna nyawabi maka pikilanbi maka baranbi bo' dalam aniya' tamakbi ma waktu pagbing pi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi. ²⁴ Tantu itu nihinang e' Tuhan ya bay amene' ka'am, sabab kapangandolan iya to'ongan.

²⁵ Saga dauranakanku, amu'inbi isab kami tabang ni Tuhan.

²⁶ Siyumunbi saga danakantam mailu kamemon, tanda' pagaddat kami ma sigām. ²⁷ Aniya' kapatutku min Panghū', ya angka kam soho'ku amassa sulat itu ni pagkahibi kamemon ya angandol ma si Isa.

²⁸ Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

2 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Asasaw saga Almasihin ma da'ira Tessaloneka sabab asā' pamikil sigām pasal kabalik si Isa Al-Masi min sulga' ni dunya. Yuk kasehe'an bay na iya pabalik. Angkan pinabeya' e' si Paul sulat karuwana itu, bo' haka'anna sigām subay aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna patuwa' dahū bo' yampa pabalik Panghū' Isa. Manjari saga a'a mbal magkahagad ma si Isa subay tabowa maghinang kala'atan e' a'a mamarahi la'atna inān. Jari paruhun na pa'in saga dusa ma deyom dunya.

Pinituwahan e' si Paul saga bebeya'an si Isa, sinō' mbal lisu'an. Sinō' sigām magusaha supaya aniya' napaka sigām, maka sinō' isab anabang pagkahi sigām. Bay sigām soho'na amahogot pangandol sigām tudju ni si Isa minsan makalabay kabinasahan, sabab nijagahan du sigām e' Tuhan, maka tinungbasan e'na la'at sasuku aminasa sigām.

Sulat si Paul Karuwana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

¹ Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya ka'am suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

² Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan atay e' Mma'ta Tuhan maka e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Pagsukulan maka Pangamu'-ngamu'

³ Saga dauranakanku angandol ma Al-Masi, wajib kami magsukul na pa'in ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu. Ya angkan kami patut magsukul sabab aheya na kasōngan pagimanbi ni si Isa Al-Masi, maka pasōng gom pa'in paglasabi dangan maka dangan. ⁴ Ya na itu sababanna angkan kami amantug ma pasalbi ni saga kajama'ahan Tuhan. Sabab minsan kam ma deyom katiksa'an maka kabinasahan, asandal kam maka anatas pangandolbi ma iya.

⁵ Saga pakaradja'an itu kamemon amuwan bainat in hukuman Tuhan abontol, sabab kasandalanbi katiksa'an ma sabab suku' Tuhan kam, ati minnē' kinata'uwan in ka'am tōp pinasōd ni deyom pagparintahanna.

⁶ Abontol asal hukuman Tuhan, tiniksa' du e'na saga a'a bay aniksa' ka'am.

⁷ Ka'am sasuku magkasusahan buwattina'an, binuwanan du kasalamatan ma sinosōng, beya' isab kami. Nihinang itu e' Tuhan bang panyata' Panghū' Isa pi'itu min deyom sulga' magbeya' maka saga mala'ikatna akawasa. ⁸ Asahaya kapi'ituna sali' sapantun api asuleyab. Amat'nna' iya hukuman ma sasuku mbal magmatāw ma Tuhan, maka ma sasuku isab mbal ameya' ma lapal ahāp pasal Panghū' Isa. ⁹ Ya pangahukum Tuhan ma saga a'a inān mulka' dalam aniya' katobtobanna. Binutawanan sigām min Panghū'tam maka min kawasana asahaya, ¹⁰ ma llaw pagbīng si Isa Al-Masi pi'itu. Ya na ina'an waktu pangamahaldika' iya e' a'a suku'na, waktu pamaheya ma iya e' saga a'a magpangandol kamemon. Talapay isab ka'am ilu ma waktu sinōng inān, sabab tapagkahagadbi saksi' kami pasal si Isa.

¹¹ Angkanna kami angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan ma sababbi. Ya pangamu' kami, bang pa'in kam tubus ma kaul maka pi'il pagka kam bay tapene' e' Tuhan. Ya pangamu' kami isab, bang pa'in kam

tinabangan min kawasana bo' tatalusbi kamemon niyatbi ma sabab si Isa ya pangandolanbi. ¹² Angkan kami angamu'-ngamu' buwattitu supaya pinaheya on si Isa Panghū'tam ma sababbi. Maka pinaheya du isab kam e'na, ma sabab tatabangan min Tuhantam sampay min Panghū' Isa Al-Masi.

2

Banta Tuhan

¹ Na, in pasal kapi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka pasal pag-timuktam maina'an maka iya, ya na itu pangamu' kami ma ka'am saga dauranakanku. ² Da'a kam magtūy asasaw atawa asusa bang aniya' a'a magbau'-bau' in llaw pagbing Panghū' Isa ni dunya ta'abut na. Da'a beya'unbi minsan kami ya tinuggang bay amabeaya' lupal atawa sulat atawa bissala bay patulun min Tuhan. ³ Da'a kam ameya' nilingu e' sai-sai minsan buwattingga pamissala sigām. Sabab ya llaw Panghū' inān mbal gi' magtūy at'kka, sabab in kaheka'an manusiya' ma dunya itu subay anagga' dahū ma Tuhan. Maka aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna subay patuwa' dahū bo' yampa at'kka llaw ina'an-i. Nalka' ya pamakadal ma a'a inān. ⁴ Kinuntarahan e'na ai-ai kamemon ya pagtuhanan e' manusiya', maka kamemon ya sinumba e' sigām. Magpalanga iya di-na min kamemon, ati pasōd iya aningkō' ma langgal pangarapan Tuhan magnahu'-nahu' in iya Tuhan.

⁵ Dalam bahā' taentombi? Bay na itu pangahakaku ma ka'am waktu lagi' bay kamailuku. ⁶ Kata'uwani du bang ai ya angagpang a'a mamarahi ala'at e', ya angkan mbal magtūy paniya' bay yukku-i. Subay ta'abut waktu bay pangangganta' iya bo' yampa iya palahil. ⁷ Ma buwattina'an magkahinangan asal a'a mamarahi la'atna inān, sagō' ma deyom sipuk. Mbal gi' tino'ongan hinangna sat'ggol masi maitu ya manghahawid. ⁸ Subay nila'an manghahawid inān bo' yampa palahil a'a mamarahi la'atna itu. Sagō' atubag du iya e' Panghū' Isa ma waktu kabalikna pi'itu. Amatay iya e' napas Panghū', magmula iya katūyan ma sabab sahaya Panghū'. ⁹ Jari paglahil a'a itu, aniya' kawasana min nakura' saitan ya angkan iya makahinang kaginisan hinang kawasahan maka saga paltanda'an maka saga hinang makainu-inu, sagō' ngga'i ka b'nnal. ¹⁰ Ginuna e'na kala'atan indaginis pamarupangna saga a'a anudju nalka'. Ya angkan sigām anudju nalka' sabab mbal sigām bilahi ma pandu' kasab'nnalan. Dalam tataima' e' sigām bo' supaya sigām lappasan min hukuman dusa. ¹¹ Pagka buwattē', pinat'kkahan sigām e' Tuhan akkal-pikilan abengkok, ya po'on sigām magkahagad ma kaputingan. ¹² Angkan pinat'kkahan hukuman sasuku mbal magkahagad ma pandu' kasab'nnalan saguwa' kinōgan gom pa'in maghinang kala'atan.

Pamatotog Pangandoltam

¹³ Sagō' wajib kami magsukul ni Tuhan sakahaba' waktu ma sabab ka'am, saga dauranakan kinalasahan e' Panghū'tam. Sabab bay kam tapene' asal e' Tuhan min awal tagna' lagi', supaya kam lappasan ma sabab hinang Rū Tuhan amasussi deyom ataybi, maka ma sabab pagkahagadbi ma pandu' kasab'nnalan pasal si Isa Al-Masi. ¹⁴ Ya na ko' he' po'onna angkan kam tapene' e' Tuhan, pagka takalebi lupal ahāp ya bay pagnasihat kami ma ka'am. Tapene' kam e'na supaya kam pinahampitan sanglit maka sahaya Panghū'tam si Isa Al-Masi. ¹⁵ Angkana, saga dauranakanku, patotogunbi pangandolbi. Bogboginbi to'ongan saga pandu' bay takalebi

min bowa' kami, sampay saga pandu' ma deyom sulat bay pabeya'an kami ni ka'am.

¹⁶ Kinalasahan kitam e' Mma'tam Tuhan, maka tinabang kitam e'na, angka pamuwanna na ma kitam katotogan atay anatas ni kasaumulana. Pamuwanna isab pangasa mbal magkapinda. Mura-murahan, bang pa'in Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi ¹⁷ amahogot ataybi maka amakosog ka'am supaya ahāp sadja hinangbi maka bissalabi.

3

Si Paul Mikisambahayang

¹ Na, saga dauranakanku, ya itu llingku katapusan. Amu'-amu'inbi kami tabang ni Tuhan, bang pa'in al'kkas palatag lupal pasal Panghū'tam, bang pa'in nihulmat isab lupal itu e' saga a'a makakale, buwat bay kapangahulmatbi. ² Angamu'-ngamu' kam isab bang pa'in kami pinuwas e' Tuhan min a'a jahulaka', sabab ngga'i ka a'a kamemon ya magkahagad ma lupal ahāp.

³ Daipara kapangandolan to'ongan Panghū'tam. Pinahogot e'na imanbi, nihampunan isab kam bo' mbal ni'inay e' nakura' saitan. ⁴ Angandol kami ma ka'am ma sabab Panghū'tam, ati kata'uan kami in ka'am tantu ameya' ma bay panoho'an kami, maka hinangbi na pa'in.

⁵ Mura-murahan, bang pa'in kam niulinan e' Panghū' bo' pasōng ta'ubi pasal lasa Tuhan ma ka'am, maka pasal kasandal Al-Masi.

Pagbanda' Pasal Kalisu'

⁶ Manjari, saga dauranakanku, pagka aniya' kapatut kami min Panghū'tam si Isa Al-Masi, soho'ta kam paokat min pagkahibi bebeya'an si Isa kasehe', ya lisu'an magusaha, maka mbal ameya' ma bay pamandu' kami ma ka'am. ⁷ Sabab kata'uanbi asal in kami subay panunuranbi. Halam kami bay lisu'an maghinang waktu gi' kamailu kami ma ka'am.

⁸ Halam kami bay mikibalanja', sagō' bayaran kami ai-ai bay pagnapaka kami. Gom pa'in kami maghulas-sangsā' llaw maka sangom bo' supaya aniya' kalluman kami. Jari mbal kam kabuhatan amalanja'. ⁹ Patut asal bang kami mikibalanja' ni ka'am, sagō' amalanja'an kami di-kami bo' aniya' kapamintānganbi. ¹⁰ Sabab minsan ma waktu kamailu kami, aniya' bay pamandu' kami ma ka'am, yuk-i, "Bang a'a mbal bilahi maghinang, subay iya mbal pakanbi."

¹¹ Ya angka itu binissala, sabab makakale kami aniya' ilu ma ka'am saga a'a lisu'an magusaha maka kabiyaksahan sigām palamud ma palkala' ngga'i ka suku' sigām. ¹² Ya panoho'an kami maka pamituwa kami ma sigām min kapatut Panghū'tam si Isa Al-Masi, subay sigām pahantap magusaha.

¹³ Sagō' ka'am, saga dauranakanku, da'a kam sinumu maghinang ahāp.

¹⁴ Bang aniya' ganta' mailu agagga ameya' ma panoho'an kami ya ma deyom sulat itu, gindandinbi a'a inān ati da'a kam magbeya' maka iya bo' supaya iya aiya'. ¹⁵ Da'a pa'in iya itungunbi sali' bantabi, sagō' banda'anbi iya sali' dakayu' danakanbi.

Pamissala Katapusan

¹⁶ Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan e' Panghū'tam, ya po'onan kasannangan, sakahaba' waktu minsan ai makani-ka'am. Mura-murahan isab, bang pa'in iya pagapi' ma ka'am kamemon.

¹⁷ Na, aku baranku ya anulat katapusan sulat itu, tanda' in aku si Paul ya amabeya'. Buwattitu asal kabiyaksahanku ma sulatku kamemon.

¹⁸ Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan aheya e' Panghū' Isa Al-Masi. *Wassalam*

1 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Si Timuti ya pinabe'ya'an sulat itu e' si Paul, dakayu' l'lla abata' bay min Listara, da'ira mahē' ma Asiya Diki'. Ina' si Timuti itu bangsa Yahudi, niōnan si Yunis. Mma'na bangsa Girik.

Ma l'nggan si Paul karuwana magnasihat pehē' ni kalahat-lahatan, bay iya pabalik ni da'ira Listara ati binowa e'na si Timuti panehe'. Kasulutan si Paul ma addat-tabi'atna, angkan iya tahinang sali' anakna. At'ggol pameya' si Timuti ma si Paul, maka aheka isab bay ta'anadna min iya. Jari aniya' waktu panehe' si Paul ma si Timuti pabba ma Epesos angahatul ma saga Almasihin mahē', sampay ma saga kauman ma jadjahan e'.

Pagt'kka si Paul ni Makidunya, pinabe'ya' e'na sulat itu ni si Timuti pamat'ttog atayna, supaya iya atukid amandu' pandu' b'nnal bay min si Isa Al-Masi. Sinō' e'na nilāng ma si Timuti saga guru magpandu' ngga'i ka b'nnal. Sinō' iya amene' saga a'a ahāp, pinat'nna' magnakura'an saga jama'a si Isa. Pinituwahan isab si Timuti subay ahalli' ma ai-ai hinangna, maka mbal subay aloman magpandu' ma kasehe'anna, minsan iya abata' lagi'.

Sulat si Paul Kaissana ni si TIMUTI

¹ Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi ma sabab panoho'an Tuhantam Manglalappas, maka ma sabab si Isa Al-Masi ya pangaholatantam. ² Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti, ya ōnanku anaku lahasiya' ma sabab pangandolnu ma si Isa.

Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an sampay binuwanan kasannangan de'jom atay.

Pasal Saga Guru Magpandu' Kaputingan

³ Na, Timuti, balikanku lagi' bay panoho'an'ku ma ka'a, songku pa'in atulak ni lahat Makidunya. Kabaya'an'ku subay ka pat'ddas mailu ma Epesos bo' supaya talāngnu saga a'a mailu, ya amandu' saga pandu' ngga'i ka b'nnal. ⁴ Soho'un sigām pahali magsuli-suli pasal kissa hinangan manusiya' maka saga salsila panugsugan ka'mbo'-mbo'an sigām, sabab hal paglugatan. Mbal amowa ni maksud Tuhan, ya pamata'una ma saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi. ⁵ Ya mohotku angkan buwattitu pamituwaku, subay ajatu lasabi luwas min atay pote', maka min pikilan alanu' maka min iman sab'nnal-b'nnal. ⁶ Sagō' aniya' a'a bay pasiha' min pandu'ku. Ya taturul e' sigām saga sulisuli dalam aniya' pūsna. ⁷ Bilahi sigām niōnan guru pagguruhan sara' Tuhan, sagō' mbal tahati e' sigām bang ai pamandu' sigām maka ai pangalogos sigām ma saga a'a.

⁸ Kata'uwanta in sara' bay tasulat e' si Musa ahāp asal, bang pa'in apatut e'ta angangguna iya. ⁹ Kata'uwantam isab ngga'i ka a'a adil ya pinat'nna'an sara' itu, sagō' a'a magpangalanggal sara' maka a'a agagga pinandu'an, a'a mbal angisbat Tuhan, maka a'a baldusa. Ya pinat'nna'an sara' isab saga a'a asabul maka a'a dalam aniya' kannal sigām tudju ni Tuhan, beya' isab saga a'a amono' matto'a sigām atawa pagkahi sigām manusiya'. ¹⁰ Pinat'nna'an isab sara' saga a'a angaliyu-lakad, maka a'a maghinang kasabulan, maka a'a anaggaw pagkahi sigām pagpillak, a'a magputing, a'a anaksi' ya ngga'i ka b'nnal. Taluwa' sara' isab ba'an'an kahinangan ai-ai ya mbal magtaluwa'

maka pandu' b'nنال. ¹¹ Pandu' b'nنال itu magtaluwa' maka lapal ahāp ya pangandol ma aku e' Tuhan asahaya, ya wajib pinagmahaldika'an.

Ase' maka Lasa Tuhan ya Pagsukulan si Paul

¹² Magsukul aku ni si Isa Al-Masi Panghū'tam, ya amuwanan aku kosog bo' supaya aku makahinang hinangku. Magsukul aku ni iya sabab tabistana aku patut pangandolan, ati kawakilan aku e'na maghinang ma iya. ¹³ Kawakilan aku e'na minsan iya bay pah'linganku pangkal ma tahun palabay, minsan bay tala'atku saga a'ana maka abisa bay pangala'ugku ma sigām. Daipara kina'ase'an aku e'na sabab ma waktu he' 'dalam gi' aniya' bay pangandolku ma iya, angkaan aku a'awam in bay kahinanganku inān ala'at. ¹⁴ Pinalabi e' Panghū'tam lasana maka ase'na ma aku, maka tinabang aku e'na bo' pasōng pangandolku. Tinabang isab aku angalasa pagkahiku. Suku'tam asal kahāpan ina'an-i bang kitam parakayu' ni si Isa Al-Masi.

¹⁵ B'nنال kabtangan itu, subay tinaima' to'ongan, ya yuk-i, "In si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya bo' supaya puwasanna saga a'a dusahan min hukuman dusa." Bang takdil ni a'a dusahan, dalam aniya' paliyu min aku. ¹⁶ Sagō' minsan buwattē' paldusahanku, bay aku kina'ase'an to'ongan e' Tuhan ati niampun aku e'na. Pina'nda'an e' si Isa katuyū'na ma saga a'a dusahan, angkaan aku bay imananna to'ongan minsan aku dusahan labi min kamemon. Manjari aku itu sali' suntu'an ma saga a'a magkahagad ma iya ma llaw sinōng sampay binuwanan kallum kakkal ni kasaumulan. ¹⁷ Magmahaldika' kitam ma Tuhan dakayu'-kayu', ya Sultan ni kasaumulan. Mbal iya magkamatay, mbal iya ta'nda' e' manusiya'. Wajib iya pinudji salama-lama. Amin.

¹⁸ Timuti, anakta ka. Pangandolku na ma ka'a panoho'an itu, ya magtaluwa' asal maka palman Tuhan, ya bay binowahan ka'a e' saga a'a magbobowa palman. Isbatun to'ongan kabtangan palman itu bo' ahāp e'nu angatu ma ai-ai ala'at. ¹⁹ Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi. Paisbat ka bo' dalam aniya' dusa tahinangnu ya makasasaw pikilannu. Sabab aniya' saga a'a mbal ameya' ma pikilan alanu', ya angkaan magka'at pangandol sigām ma Tuhan. ²⁰ Buwattē' si Himinus maka si Iskandar maka kasehe'an lagi'. Bay na sigām tukbalanku ni pang'ntanan nakura' saitan supaya sigām amintāng ati bo' pahali amah'ling pangkal ni Tuhan.

2

Pasal Pangarap ni Tuhan

¹ Ya itu saga pamituwaku: in kitam bebeya'an si Isa subay anabbut Tuhan, subay angamu' tabang ni iya maka magsarang-sukul. Subay kitam angamu'-ngamu' ma pasal a'a kamemon, ² ma pasal saga sultan maka a'a kamemon taga-kapatut magparinta bo' supaya asannang maka ahantap paglahattam, samantala' kitam magmatāw ma Tuhan min addat-tabi'at asaltun. ³ Landu' ahāp bang buwattē' bowahantam, makasulut atay Tuhan ya Manglalappas. ⁴ Ya kabaya'an Tuhan itu, in manusiya' kamemon subay lappasan min hukuman dusa maka subay ata'uwan pandu' kasab'nنال. ⁵ Sabab dakayu' du Tuhan, maka dakayu' du isab magpa'llot ma Tuhan maka manusiya' amapagkahāp sigām, ya na si Isa Al-Masi pagkahita manusiya'. ⁶ Bay paglilla'na kallumna pangal'kakat bangsa manusiya' min paldusahan sigām. Manjari, pagka amatay si Isa ma waktu bay asal pangangganta' e' Tuhan, minnē' tatuman bang ai ya kabaya'an Tuhan ma manusiya'. ⁷ Ya na itu sababna angkaan aku kawakilan e' Tuhan, sinō'

amandu' ma saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, supaya sigām nasihatanku pasal pangandol ma si Isa Al-Masi maka pasal pandu' kasab'nnalan. B'nnal sadja ya pah'lingku itu, mbal aku magputing!

⁸ Maingga-maingga aniya' saga jama'a si Isa magtipun, ya kabaya'anku in kal'llahan subay angamu'-ngamu' ni Tuhan magatay pote', hinabu sigām anangga ma dalam aniya' ka'astol atawa paglugat sigām ni sai-sai. ⁹ Kabaya'anku isab subay ahantap bowahan saga d'nda bang takdil ni pan'mmek. Ya kalingkat sigām subay aganta'. Bu'un sigām subay nihatul sagō' da'a sakit pina'alti. Subay sigām da'a magbulawan atawa magmussa' atawa mags'mmek ahalga'. ¹⁰ Ya makalingkat sigām saga kahinangan ahāp. Tōp asal itu ma saga d'nda ya magpina'in in sigām magtata'at ma Tuhan.

¹¹ Saga d'nda isab subay akale sadja bang ninasihatan, maka subay angaku pinandu'an. ¹² Mbal tugutanku saga d'nda magnasihata atawa magmanda ma l'lla. In d'nda subay hal akale bang ma palhimpunanbi. ¹³ Sabab si Mbo' Adam bay pinapanjari dahū e' Tuhan bo' yampa si Sitti Hawa. ¹⁴ Maka ngga'i ka si Adam ya bay ka'akkalan e' nakura' saitan. D'nda ya bay ka'akkalan, maka d'nda ya bay angalanggal sara' Tuhan. ¹⁵ Malaingan lappasan du saga d'nda ma paganak bang pa'in tinuyuan e' sigām pangandol ma Tuhan, maka lasa sigām ma a'a, maka kasussi pangatayan sigām. Addat-tabi'at sigām isab subay ahantap na pa'in.

3

Pagmakōkan ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

¹ B'nnal kabtangan itu, ya yuk-i, "Bang a'a angangut pinat'nna' magmakōk ma saga jama'a si Isa, ahāp pangangutna." ² Subay dalam aniya' la'at atawa sā' panā'an a'a magmakōk. Subay dakayu' du h'ndana, subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, subay ahāp pikilanna maka ahāp addatna. Bang aniya' pehē' ni luma'na subay pa'iddana to'ongan. Subay iya apanday isab amandu' ma saga sehe'na. ³ Subay iya ngga'i ka a'a maglalango. Subay iya mbal ab'ngngis sagō' subay ahāp bowahanna ni kamemon. Subay iya mbal pangalulugat, subay mbal napsuhan ma pilak. ⁴ Subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana, maka in iya baranna subay pinagaddatan e' panganakna. Panoho'anna isab subay bineya' e' sigām. ⁵ Sabab bistahunbi, bang a'a pinat'nna' nakura' bo' mbal ata'u angahatul ma anak-h'ndana, buwattingga e'na angahatul katimukan saga a'a suku' Tuhan? ⁶ Bang a'a sōd baha'u ni si Isa Al-Masi mbal iya makajari pinat'nna' nakura' sabab mbal gi' ahogot pangandolna, gana-gana palanga atayna ati pinat'kkahan iya hukuman, buwat bay hukuman ma nakura' saitan. ⁷ Sagō' ya a'a pinat'nna' pagmakōkan subay pinagaddatan asal e' saga a'a ngga'i ka jama'a si Isa. Sababna, bang iya ganta' tasā' e' sigām, gana-gana iya tabowa e' sasat nakura' saitan.

Magtatabang ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

⁸ Na, in pasal a'a pinat'nna' magtatabang ma katimukanbi saga jama'a si Isa Al-Masi, subay asaltun addat-tabi'at sigām, maka subay sigām mbal magduwa-d'lla'. Subay sigām mbal maglalango maka subay mbal napsuhan ma sin. ⁹ Subay sigām patotog magatay pote' ma pandu' kasab'nnalan ya bay pamata'u e' Tuhan pasal si Isa Al-Masi. ¹⁰ Subay sigām sinulayan dahū, jari bang kapandogahan na in addat sigām ahāp, makajari na sigām pinat'nna' magtatabang ma saga nakura'.

¹¹ Damikiyanna h'nda sigām, subay ahāp isab addat-tabi'at sigām maka subay mbal biyaksa angalituhan suli-suli. Subay isab mbal angandul ma napsu sigām, maka subay kapangandolan ma ai-ai indaginis. ¹² Saga a'a pinat'nnā' magtatabang itu subay dakayu' du h'ndana maka subay ahāp e'na angahatulng anak-h'ndana maka sasuku ma okomanna. ¹³ Jari bang ahāp e' saga a'a magtatabang itu maghinang kahinangan sigām, pinaheya du ōn sigām, ati makatawakkal sigām amissala ma pasal pangandol ni si Isa Al-Masi.

Pasal Bay Pamata'u e' Tuhan

¹⁴ Na, Timuti, buwattitu panulatku ma ka'a sabab angasa aku pasa'ut pi'ilu. ¹⁵ Sagō' bang aku tinaggahan, kata'uwannu du min sulat itu bang buwattingga bowahan saga a'a ma deym okoman Tuhan, hatina ma palhimpunanbi saga a'a suku' Tuhan ya kakkal salama-lama. In palhimpunan ilu ibarat papagan maka hāg ya pasangdolan pandu' kasab'nnalan itu. ¹⁶ Dalam aniya' kalu-kaluna, alalom sidda pandu' agamatam, pandu' pasal si Isa Al-Masi ya bay dalam kinata'uwān, sagō' pinata'u na e' Tuhan.

Bay iya palahil pi'itu magpabaran manusiya',
sinaksi'an iya e' Rū Sussi in iya a'adil.

Ta'nda' iya e' ba'anan mala'ikat.

Pinagnasihāt iya ni palbangsahan kamemon,
pinagkahagad iya e' saga a'a mā kaluha'an dunya.

Tabowa iya pa'angkat ni kasahaya'an sulga'.

4

¹ Pasti' asal pamissala Rū Tuhan ma pasal waktu sinōng. Yukna aheka a'a ang'bba min pamogbog sigām ma pandu' kasab'nnalan bo' angisbat ma saitan putingan, maka ameya' isab ma pandu' bay minnē'. ² Saga pandu' itu pinalatun e' saga a'a pangangkakal, ya mbal ata'u magsusun sabab abengkok itikad sigām. ³ Bang ma pandu' saga a'a itu, dusahan kono' sasuku magh'nda atawa magh'lla, maka aniya' kono' pagkakan mbal manjari kinakan. Asā' to'ongan pandu' buwattē' sabab in pagkakan itu bay pinapanjari e' Tuhan, angka patut nihalal maka pinagsukulan e' sasuku magkahagad maka makata'u pandu' b'nnal. ⁴ Ahāp asal kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, angka subay taima'ta sadja bang pa'in amu'anta pagsukulan ni iya. ⁵ Halal kinakanta kamemon ma sabab lapal Tuhan maka ma sabab pagsukulta isab.

Sosoho'an si Isa Al-Masi Ahāp

⁶ Na, Timuti, bang pamandu'nu saga pituwaku itu ni saga dauranakanta angandol ma si Isa Al-Masi, ahāp hinangnu. Akosog isab imannu ma sabab lapal agamatam ya pamalutannu, maka ma sabab pandu' kasab'nnalan ya pameya'annu. ⁷ Sagō' da'a ka angikut ma saga kissa-kissa nsa'-bidida', ya dalam aniya' kapūsanna. Patanamun akkal-pikilannu bo' taptap ahāp pameya'nu ma kabaya'an Tuhan. ⁸ Bang baranta ya pakosogta, aniya' du kagunahanna minsan mbal aheya. Sagō' bang pakosogta pangandolta tudju ni Tuhan supaya tabeya'ta kabaya'anna, aheya to'ongan kagunahanna. Sabab minnē' kita tabowa ni kahāpan, ngga'i ka hal ma dunya itu, sampay isab ma dunya dakayu'.

⁹ B'nnal kabtangan itu, wajib ni'isbat kamemon. ¹⁰ Ya angka kitam magsangsā' na pa'in maka magtuyū' na pa'in magnasihāt, sabab pangasahantam Tuhan kakkal salama-lama. In iya isab angalappas ma manusiya' kamemon min hukuman dusa, labi-luba'na saga a'a magkahagad ma iya.

¹¹ Manjari, Timuti, pandu'in pahāp maka soho'un bineya' saga panoho'an itu. ¹² Da'a ka aiya' amandu' minsan aniya' amareyo'-deyo' ka'a ma sabab abata' lagi' ka. Sagō' subay ahāp bowahannu kamemon bo' ka manjari panunuran e' saga a'a angandol mailu ma si Isa Al-Masi. Subay ahāp kaul-pi'ilnu, subay alasa ma pagkahinu, subay akosog pangandolnu ma Tuhan, maka subay dalam aniya' la'at ma deyom pikilannu. ¹³ Sat'ggolku mbal gi' makapi'ilu, patuyu' ka amassa min Kitab sakahaba' waktu kapagtipunbi saga jama'a si Isa. Patuyu' ka anganasihat maka amandu'an sigām. ¹⁴ Da'a haman-hamanun kapandayannu, ya bay min Rū Sussi. Kapandayan itu bay pamuwan ka'a ma waktu palabay, pagka aniya' lapal min Tuhan bay binissala ma pasalnu, maka ka'a bay pinat'nna'an tangān e' saga pagmatto'ahan.

¹⁵ Hinangun kamemon ya pamahinang ka'a ma deyom sulat itu. Patukid ka to'ongan, bo' supaya ta'nda' e' a'a kamemon ahāp kasōngannu. ¹⁶ Kamaya'-maya' ka ma barannu sampay ma pamandu'nu. Hinangun na pa'in ai-ai panoho'an ku itu ma ka'a. Sabab bang itu pagtuyu'annu, ngga'i ka hal ka'a ya lappasan min hukuman dusa, sagō' sasuku akale ma lapalnu.

5

Pagmatto'ahan, Balu D'nda, maka Ata

¹ Da'a ka amah'lilingan l'la aumul gi' min ka'a. Bang saupama aniya' pamandu'nu ma iya, palunukun bissalanu buwat e'nu amissala ni mma'nu lissi. Saga l'la abata' lagi', bistahun sali' danakannu. ² Saga d'nda aumul min ka'a, pagaddatin buwat ka-e'nu ma ina'nu lissi. Saga d'nda abata' lagi', pagaddatin sigām buwat danakannu isab, ma dalam aniya' pikilannu saddi tudju ni sigām.

³ Na, in pasal saga d'nda abalu angandol ma si Isa Al-Masi, ya dalam taga-kampung amatuntul sigām, pagaddatin sigām. ⁴ Sagō' bang balu d'nda aniya' anakna atawa mpuna, anak-mpuna he' subay magka'inagonan kamatto'ahan sigām. Baina' ko' inān in sigām magta'at sab'nnal-b'nnal ni Tuhan, ati katungbasan e' sigām bay kamale'an matto'a sigām atawa mbo' sigām angipat sigām tagna'. Jari bang buwattē' hinang sigām, kasulutan Tuhan. ⁵ Saguwā' bang balu d'nda karangan-danganan, dalam to'ongan aniya' angupiksa' iya, Tuhan sadja ya kaholatanna. Angamu'-ngamu' na pa'in iya ni Tuhan, mikitabang isab ma iya llaw-sangom. ⁶ Sagō' bang aniya' balu d'nda hal angandulan napsu baranna, sapantun iya a'a amatay minsan masi gi' allum baranna. ⁷ Pasampayun pamandu'ku itu ni saga bebeyan si Isa mailu, supaya dalam aniya' pagsababan panā'an a'a ma sigām. ⁸ Sagō' bang aniya' a'a mailu mbal bilahi amahilala' lahasiya'na, ya lagi'na bang mbal amahilala' a'a ma okomanna, a'a inān ang'bba na min pandu' ya pagkahagarantam, maka akalap gi' dusana min a'a mbal angandol ma Tuhan.

⁹ Na, bang takdil ni pagsusulatan balu d'nda, ya patut nilapay bang d'nda ta'abut nnoompū' tahun umulna, maka balu dalam bay magh'la ni saddi. ¹⁰ Ya patut nilapay, bang balu abantug ma sabab hinangna ahāp, buwat pami'atna ma panganakna, pamahilala'na ma saga a'a makani-luma'na, maka areyo' pangatayanna angayuput saga pagkahina suku' Tuhan. Subay d'nda anabang saga a'a taluwa' kasusahan, maka atuyu' isab anghinang kahāpan indaginisi. Ya na ina'an ginis balu ya taluwa' sinulat.

¹¹ Sagō' bang balu d'nda abata' gi', da'a sigām layayun ma deyom pagsulatan ilu, sabab aluhay apinda pikilan sigām. Bang sigām t'kkahan baya' magh'la, ang'bba du sigām min paghinang sigām ma Al-Masi. ¹² Jari

makarusa sigām pagka mbal na taisbat bay janji' sigām ni Tuhan tagna' kbalu sigām. ¹³ Gana-gana sigām angalisu' maghinang, ati pabiyaksa sigām angalatag kaluma'an. Maka ngga'i ka isab hal e'-i, sabab tagihan sigām maglituhan sulisuli ma pasal a'a kasehe'an. Palamud sigām ma palkala' ngga'i ka suku' sigām, maka pinagsulisuli na pa'in e' sigām ya mbal wajib binissala. ¹⁴ Bang ma aku, ahāp lagi' bang saga balu masi gi' abata' magh'lla pabing maka maganak maka angahatul deyom luma' sigām. Manjari dalam aniya' la'at tabissala e' saga bantatam ma pasalan kitam magpangandol ma si Isa Al-Masi. ¹⁵ Angkan buwattitu pamandu'ku, sabab aniya' saga balu pataikut na min Tuhan bo' ameya' ma nakura' saitan. ¹⁶ Sagō' bang d'nda bebeya'an si Isa taga-lahasiya' balu d'nda, ya d'nda inān subay angupiksa' iya. Mbal manjari pinaupiksa' e'na ma saga Almasihin kasehe'. Sarang ma sigām amahilala' saga d'nda balu ya dalam to'ongan aniya' magka'inagonan sigām.

¹⁷ Na, in pasal saga matto'a ya ahāp pamatuntul sigām ma ka'am jama'a si Isa Al-Masi ilu, patut tungbas sigām nilipat duwa. Labi-labi gi' isab bang matto'a amuspusan kosogna magnasihat maka magpandu'. ¹⁸ Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Da'a sampongunbi bowa' sapi' pasalta' anganggisa' pai." Maka aniya' isab ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, "Bang a'a sinō' maghinang, patut iya tinambahan." ¹⁹ Bang saupama aniya' anuntutan dakayu' matto'abi, da'a magtūy asipunbi tuntut e'. Subay aniya' duwangan atawa t'llungan ya makasaksi' ma dusana. ²⁰ Bang aniya' ganta' makarusa, bi'atunbi a'a inān ma pang'nda' saga bebeya'an si Isa kamemon, bo' supaya amintāng a'a kasehe'an maka tināw isab anunuran a'a bay makarusa he'.

²¹ Timuti, saksi'ku Tuhan maka si Isa Al-Masi maka saga mala'ikat asussi, soho'ta ka to'ongan angisbat ai-ai ya panoho'an ku ka'a ma deyom sulat itu. Da'a ka amapagbidda' ma a'a minsan sai. Ai-ai hinangnu da'a ka angandapitan dangan ma saukat kalasahannu. ²² Da'a ka magdai'-dai' amene' a'a nihinang pagmakōkan ma palhimpunanbi. Tandungun dahū bo' kinata' uwan addat-tabi'atna. Da'a ka palamud ma dusa a'a kasehe'an. Pahalli' ka ma barannu bo' asaltun kaul-pi'ilnu.

²³ Da'a hal bohe' ya inumnu, sagō' anginum ka isab dangkuri' binu-anggul panambal b'ttongnu, sabab maumu ka magsaki-saki.

²⁴ Aniya' saga a'a ta'nda'an di-na paldusahan sigām, maka kata'uwanta in sigām taga-dusa angkan sigām tantu nihukum ma sinosōng. Aniya' isab saga a'a kasehe'an mbal magtūy ta'nda' dusa sigām. Subay waktu sinōng bo' yampa kinata' uwan. ²⁵ Damikiyanna isab aniya' saga hinang atampal magtūy kahāpna, maka aniya' isab saga hinang mbal magtūy kinata' uwan. Sagō' minsan buwattē', mbal katapukan, kinata' uwan du ma sinosōng.

6

¹ Sasuku banyaga' magpangandol ma si Isa subay magaddat to'ongan ma saga a'a ya tag-dapu sigām, bo' supaya dalam aniya' makapah'lling la'at ma Tuhan, atawa makasoway pandu' ya pameya'antam. ² Bang banyaga' pinagdapuhan e' pagkahi bebeya'an si Isa, subay mbal kinulangan pagaddatna ma saukat magdanakan sigām ma deyoman Al-Masi. Ahāp lagi' bang banyaga' inān amahāp hinangna, ma sabab a'a paghinanganna he' pagkahina bebeya'an si Isa, a'a isab asal kalasahanna. Ya itu subay pamandu'nu ma kasehe'annu ilu: soho'un sigām ameya' to'ongan.

³ Bang aniya' mailu magpandu', bo' saddi pamandu'na min pandu' kasab'nnalan bay min Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka bang saddi isab min pandu' ya amowa kitam maghinang kabaya'an Tuhan, ⁴ na, hal magmalangkahi a'a inān maka dalam aniya' kata'uwanna. Ya sadja kabaya'anna subay magpayod maka magsu'al pasal saga kabtangan. Ya kamaujuranna aniya' maglindi-lindihan, aniya' magpanganjawab, aniya' maghimumungan ala'at, aniya' magtuna' nsa'-bidda'. ⁵ Jari magsagga' na pa'in saga a'a itu. Asagut deyom pikilan sigām, maka mbal na taslang e' sigām pandu' kasab'nnalan. Ma pangannal sigām, bang sigām magagama magdaya du sigām.

⁶ B'nnal isab, aheya untungta bang kita magsukul sadja ma ai-ai pangangganta' kita. ⁷ Kita itu ma waktu kalahilta, aniya' bahā' bay bowata ni deyom dunya itu? Dalam aniya'. Damikiyanna bang kita amatay, dalam aniya' tabowata pehe'. ⁸ Angkanna kita subay mbal anawad. Bang pa'in aniya' napakata maka pan'mmekta, sarang na ko' he'. ⁹ Sagō' saga a'a bilahi magkarayahan, aluhay tabowa sinasat magdusa. Tajallat sigām e' ba'anan napsu ma karupangan indaginis ya amaka'at sigām, ati ya kamattihanna magmula du sigām ma dunya itu sampay ma dunya dakayu'. ¹⁰ Sabab napsuta ma alta' ya po'onan la'at kaginisan kamemon ya nihinang e' manusiya'. Aniya' isab saga a'a napsuhan ma alta', ati minne' sigām ang'bbahan pangandol sigām ma si Isa Al-Masi. Ya kamaujuranna ahansul pangatayan sigām e' ba'anan kasusahan ya pat'kka ni sigām.

Pamituwa ma si Timuti Sadja

¹¹ Saguwā' ka'a, Timuti, a'a tapene' e' Tuhan, patala ka min kala'atan inān kamemon. Tukirin kaul-pi'il abontol maka pangisbat ni Tuhan, maka pangandol ma Al-Masi, maka lasa ma pagkahinu. Pahantapun bowahannu minsan ma sai, maka imanin ai-ai tum'kka ni ka'a. ¹² Puspusin kosognu ameya' ma Al-Masi, maka angutun kallum kakkal ya anatas ni kasaumulan, sabab ya na ilu po'onanna ya angka ka'a-i niabbit e' Tuhan. Entomun bay kapagsab'nnalnu ma alopan saga saksi' aheka, hatina in ka'a angandol to'ongan ma si Isa Al-Masi. ¹³ Aniya' itu pamituwaku ma ka'a ma pang'nda' Tuhan, ya amuwan napas ma binangsa kamemon, maka ma pang'nda' si Isa Al-Masi, ya bay atawakkal magpasab'nnal ma alopan gubnul Puntus Pilatu pasal pangandol ma Tuhan. Buwattitu pamituwaku: ¹⁴ hinangun kamemon ya pamahinang ka'a e' Tuhan, ma dalam aniya' sā'na atawa la'atna panā'an iya. Hinangun to'ongan sampay ta'abut waktu kabalik Panghū' Isa Al-Masi pi'itu ni dunya. ¹⁵ Bang ta'abut na waktuna, pinapi'itu du iya pabalik e' Tuhan, ya jukup asal barakatna, maka tunggal isab magbaya' ma kamemon. Sultan asal iya ma kasultan-sultanan kamemon, Panghū' isab ma kapanghū'-panghū'an kamemon. ¹⁶ Hal iya mbal magkamatay. Pa'ataganna asal deyom sahaya ya mbal tasekot e' manusiya'. Dalam aniya' bay maka'nda' iya ma waktu palabay, maka dalam du aniya' maka'nda' iya ma sinōng. Wajib iya mahaldika'tam, maka ma iya asal barakat sampay ni kasaumulan. Amin.

¹⁷ Na, in pasal saga a'a mailu taga-karaya, soho'un sigām da'a magmalangkahi ma sabab karaya sigām ma deyom dunya itu. Subay sigām mbal angandol ma pangalta' sigām sabab mbal du kakkal. Subay Tuhan ya pasangdolan sigām, sabab magmura e'na amuwan ai-ai makalasis pangatayantam. ¹⁸ Pandu'in isab saga a'a ilu subay maghinang kahāpan ma pagkahi sigām. Ya karaya sigām subay kahinangan ahāp. Subay sigām hilas amuwan ma sasuku taluwa' kasusahan. ¹⁹ Bang itu nihinang e' sigām, sali' aniya' alta' tatau' e' sigām ma deyom sulga' panantuhan sigām ma

waktu sinōng. Jari makasambut du sigām kallum b'nnal, hatina kallum kakkal.

²⁰ Na, Timuti, amay-amay, tau'un pahogot saga pandu' bay pangandol ma ka'a. Tangkisin bissala ya mbal makasulut atay Tuhan, maka saga pagpayod dalam aniya' gunana. Niōnan ko' itu pangita'u e' a'a kasehe'an, sagō' ngga'i ka. ²¹ Sabab aniya' saga a'a magpina'in in sigām bay kaniya'an pangita'u ina'an-i, sagō' minnē' sigām tabowa pasiha' min pandu' b'nnal ya pam'nnalantam.

Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Tuhan. *Wassalam*

2 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Ma waktu kapanulat si Paul ma sulat itu, ina'an iya ma da'ira Röm ma deyom kalabusu. Kata'uwanna asal in iya song pinapatay ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi. Angkan anulat si Paul pabing ni si Timuti sabab bilahi mag'nda' maka iya pabing. Ta'nda' ma sulat itu bang buwattingga lasa si Paul ma si Timuti, ya onanna anakna.

Aheka pamituwa si Paul ma si Timuti ma deyom sulat itu. Sinō' iya patukid na pa'in anaksi' ma pasal si Isa, maka subay mbal takalipatna pandu' b'nnal bay pamandu' iya. Subay iya alasa ma pagkahina, subay isab aiman minsan ma deyom kabinasahan maka katiksa'an. Subay panunuranna si Paul, angkan iya pinaentoman pasal pangandol si Paul maka kasandalna maka lasana.

Sulat si Paul Karuwana ni si TIMUTI

¹ Sulat itu min aku, si Paul. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi sabab min kabaya'an Tuhan, sinō' magnasihah ni saga a'a pasal kallum kakkal ya bay paljanji'an Tuhan ma sasuku parakayu' ma si Isa Al-Masi.

² Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti. Sali' ka anakku kinalasahan. Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'ta Tuhan maka Panghū'ta si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an isab.

Pamalasig si Paul ma Pangatayan si Timuti

³ Magsukul aku ni Tuhan, ya paghinanganku. Maghinang na pa'in aku ma iya ma abontol itikadku, buwat bay paghinang kamatto'ahanku ma masa awal e'. Magsukul aku ni Tuhan ma sababnu, Timuti, pagka taentomta ka ma waktu kapangarapku ni Tuhan llaw maka sangom. ⁴ Bang taentomku bay panangisnu ma waktu katulakku, landu' aku bilahi mag'nda' maka ka'a pabalik supaya aku kinogan to'ongan. ⁵ Taentomku isab kapangandolnu sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi, buwat bay pangandol mbo'nu d'nda si Loyda maka bay pangandol ina'nu si Yunis. Tatantuku isab in ka'a taga-pangandol buwattē'. ⁶ Ya itu po'onna angkan ka paentomanku pasal kapandayan bay pamuwan ka'a e' Tuhan, waktu kapat'anna'ku tanganku ma ka'a. Pajatuhun kapandayannu ilu ⁷ sabab ngga'i ka tāw ya pamahōp Tuhan ma pangatayantam, sagō' kawasa, maka lasa ma pagkahi, maka pamagat napsu.

⁸ Da'a ka aiya' magsab'nnal ni a'a pasal Panghū'tam si Isa Al-Masi. Da'a ka isab aiya' ma pasalku, pagka aku ma deyom kalabusu itu ma sabab pameya'ku ma Al-Masi. Sagō' maglilla' sadja ka ameya'an aku anandalan kasigpitan ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Pinakosog du ka e' Tuhan bo' kasandalannu. ⁹ Lappasan na kitam e'na min hukuman dusa, tapene' kitam bo' kitam tahinang a'a suku'na. Ngga'i ka ko' itu tungbas ma sabab aniya' bay hinangtam ahāp, sagō' ma sabab aniya' lasana maka ase'na tudju ni kitam. Ya asal mohotna ma dalam gi' tapapanjari dunya, in kitam manusiya' asal kalasahanna maka ka'ase'anna sabab min kahinangan si Isa Al-Masi. ¹⁰ A'awam kitam tagna' sagō' pinabukis na ma buwattina'an, sabab makapi'itu na ni dunya si Isa Al-Masi, ya Manglalappas. Taga'os e'na kosog kamatay ati kaniya'an kitam kallum kakkal ni kasaumulun luwas min lapal ahāp.

¹¹ Kawakilan aku e' Tuhan, sinō' magnasihatah maka magpandu' lapal ahāp. ¹² Ya na itu sababna angkan aku katiksa'an ma deyom kalabusu itu, sagō' mbal aku aiya' sabab kata'uwanku du bang sai ya pangandolanku. Maka tatantuku isab in iya makakole' anganjagahan kamemon bay pangandolna ma aku, sampay ta'abut llaw pabalikna ni dunya.

¹³ Isbatun to'ongan saga pandu' b'nnal bay pamandu'ku ma ka'a. Panunurin pahāp. Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi maka kalasahin isab pagkahinu, pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'antam sali'-sali'. ¹⁴ Tau'un pandu' ahāp ya bay pangandol Tuhan ma ka'a, pagka ka tinabang e' Rū Sussi, ya pat'nna' ma deyom ataytam.

¹⁵ Kata'uwannu, Timuti, bay aku siniya-siya e' saga bebeya'an si Isa ma lahat Asiya itu, sampay e' si Pigilus maka si Hermogen. ¹⁶ Saguwā' mura-murahan bang pa'in disi Onesepor magtai'anak kina'ase'an e' Tuhan, sabab araran iya bay amalasig pangatayanku. Dalam iya bay aiya' anibaw aku minsan aku ma deyom kalabusu. ¹⁷ Sagō' pagt'kkana pi'itu ni da'ira Rōm, magtūy pinuspusan e'na kosogna amiha aku sampay aku tabākna na. ¹⁸ Mura-murahan, bang pa'in iya kina'ase'an e' Tuhan ma llaw kabalik si Isa Al-Masi pi'itu anghukum manusiya'. Kata'uwannu du bang buwattingga bay katabang si Onesepor itu ma aku, waktu kamahē'ku gi' ma da'ira Epesos e'.

2

¹ Manjari ka'a Otō', pakosogun pangandolnu sabab min tatabangan ya pamuwan kitam bebeya'an si Isa Al-Masi. ² Saga pamandu'ku bay takalenu min aku ma alopan saga saksi' aheka, subay patanggungnu ma saga a'a kapangandolan, a'a a'tu isab amandu'an saga sehe' sigām. ³ Maglilla' ka ameya'an aku anandalan kasigpitan, supaya ka makasali' ni sundalu ahāp ma deyoman si Isa Al-Masi. ⁴ Sabab bang a'a magsundalu, mbal iya palamud ma kahinangan saga a'a ngga'i ka sundalu sabab kabaya'anna subay kasulutan nakura'na. ⁵ Atawa bang a'a bilahi maglomba ma pagdaganan, mbal iya makara'ug bang mbal beya'na aturan paglomba he'. ⁶ Bang a'a isab magsangsā' maghuma, subay iya parahū angā' bahagi'na min buwa' huma he'. ⁷ Tali'un to'ongan saga pamaralilku itu, sabab tinabang du ka e' Tuhan bo' tahatinu to'ongan.

⁸ Entomun si Isa Al-Masi, tubu' iya si Da'ud maka bay iya pinakallum pabing min kamatay. Ya na itu lapal ahāp pagnasihatku. ⁹ Angananam aku kabinasahan ma sabab pagnasihatku lapal ahāp itu, maka itiya' aku tinahan ma deyom kalabusu buwat a'a bay makalanggal sara'. Sagō' minsan tinahan baranku itu, mbal tataan lapal Tuhan. ¹⁰ Manjari maglilla' aku angananam kabinasahan ma sabab saga a'a tapene' e' Tuhan, bo' supaya sigām parakayu' ni si Isa Al-Masi ati pinaniya'an kasalamatan ma deyom sahaya Tuhan salama-lama. ¹¹ B'nnal sadja saga kabtangan itu, ya yuk-i,

“Bang kita bay ameya' ma si Isa ma kamatayna,
ameya' du isab ma iya ma kallumna.

¹² Bang kita anandal na pa'in ma deyom kabinasahan,
ameya' du kita ma si Isa ang'ntanan pagparinta ma sinosōng.

Bang kita amalilu in si Isa ngga'i ka pameya'anta,
pinaliluhan du kita isab e'na.

¹³ Bang kita mbal at'ttog angandol ma iya,
masi du iya kapangandolan sabab mbal to'ongan apinda addatna.”

Sosoho'an ya Makasulut Atay Tuhan

¹⁴ Paentomin saga bebeya'an si Isa mailu pasal pamituwaku itu. Amay-amayin to'ongan sigām ma pang'nda' Tuhan, sō'un sigām da'a magsu'al pasal saga kabtangan. Saga pagsu'al itu mbal du makahāp, sagō' amaka'at gom pa'in pangandol saga a'a sasuku makakale iya. ¹⁵ Puspusun kosognu amahāp ai-ai hinangnu bo' ka makasulut atay Tuhan. Subay abontol e'nu magnasihāt pasal lapal kasab'nnalan, supaya ka mbal aiya' ma sabab hinangnu. ¹⁶ Halli'in saga pagbissala karupangan ya mbal makasulut atay Tuhan. Bang a'a palamud ma saga pagbissala buwattē', ya kamattihanna tabowa sigām magdusa ati palawak gom pa'in min Tuhan. ¹⁷ Ya pandu' saga a'a magbissala karupangan e' ibarat dugsul, palatag na pa'in ma deyom baran sampay alapat kamemonna. Buwattē' isab saga pamandu' disi Himinus maka si Pilitus. ¹⁸ Ka'bbahan e' sigā pandu' b'nnal. Yuk sigā in pamakallum saga a'a magpatayan palabay na, angkan halam na aniya' pinakallum ma sinosōng. Jari minnē' aniya' saga a'a mbal na angandol ma si Isa. ¹⁹ Sagō' ya pandu' min Tuhan itu apagon asal, sali' dalil papagan luma' mbal tajogjog. Aniya' sulat ma papagan itu, yuk-i, "Kinata'uwan e' Tuhan bang sai a'ana." Aniya' gi' isab sulatna dakayu', yuk-i, "Sasuku ah'lling in iya suku' Tuhan, subay bbahanna saga kahinangan ala'at."

²⁰ Buwattitu pamaralilku ma ka'a, Timuti. Ma deyom luma' aheya ya pat'nna'an a'a dayahan, magginisan kapanyapanna. Aniya' saga pangisihan hinangan bulawan, aniya' isab hinangan pilak. Subay palkala' aheya bo' yampa ginuna saga pangisihan ahalga' itu. Aniya' isab saga pangisihan hinangan kayu atawa tana', makajari ginuna llaw-llaw. ²¹ Manjari saga bebeya'an si Isa sali' dalil kapanyapan indaginis. Sasuku anussihan di-na min la'at kamemon, tapagguna ma pakaradja'an aheya. Ya angkan iya tapagguna e' Panghū'na, sabab tasussi deyom atayna maka sakap iya maghinang ai-ai ahāp.

²² Halli'in saga napsu baran ya kabiyaksahan saga onde' baha'u. Ya tuyu'annu subay atay abontol, maka pagiman, maka paglasa, maka kasannangan. Magda'atay ka maka saga a'a angarap ma Panghū'ta si Isa Al-Masi min deyom atay sussi. ²³ Da'a ka palamud ma saga pagjawab karupangan, ya halam aniya' kapūsanna. Kata'uwannu in pagjawab buwattitu tahinang sadja pagbono'. ²⁴ Pagka sosoho'an Tuhan ka, da'a ka maglugat maka sai-sai. Subay ka anghāp maka anabalan a'a kamemon, maka subay ahāp e'nu magpandu'. ²⁵ Bang aniya' ganta' makasagga' pandu'nu, subay ahanunus panambungnu. Kalu sigām binuwanan pikilan e' Tuhan bo' makabāk pagsusunan, ati tabowa sigām pata'u ma pandu' kasab'nnalan. ²⁶ Jari anghāp pikilan sigām pabing, ati papuwas sigām min pang'ntanan nakura' saitan, ya bay anganjallat pikilan sigām bo' ameya' maghinang kabaya'anna.

3

Pasal Masa Kahinapusan

¹ Entomun to'ongan itu, Timuti. Bang sōng na ta'abut masa kahinapusan dunya itu, aheka katiksa'an paniya'. ² Ya niangut e' saga a'a ma masa ina'an kahāpan di-sigām sadja, mbal takannal e' sigām a'a kasehe'an. Napsuhan du sigām ma pilak, abbuhan sigām, maka alanga atay sigām. Amissala sigām kala'atan ma pagkahi sigām maka mbal ameya' ma pamī'at matto'a sigām. Mbal sigām ata'u magsukul, maka landu' sigām asabul. ³ Mbal sigām ma'ase' ma sehe' sigām, mbal isab bilahi magkahāp bang aniya' bay

pagsagga'an. Angalimut na pa'in sigām ma a'a kasehe'an, maka nirūlan ai-ai kinanapsuhan baran sigām. Ab'ngngis sigām makalandu', maka ab'nsi ma ai-ai ahāp. ⁴ Mbal sigām kapangandolan sabab paninipu. Lumandu'an esog sigām, maka mbal manjari pagmalangkahi sigām. Bilahi sadja sigām maghāp palasahan ati dalam aniya' baya' sigām angisbat Tuhan. ⁵ B'nnal sigām magagama sagō' dalam aniya' pūsna sabab mbal sigām bilahi pinindahan pangatayan. Oto' halli'in saga a'a buwattē'.

⁶ Aniya' isab saga l'lla ma waktu ina'an-i pasōd ni deyom luma' a'a bo' amidjakan saga kar'ndahan magkarupangan. Asasaw pikilan saga d'nda inān sabab min dusa sigām, ati abowa-bowa sigām e' napsu magindaginis.

⁷ Akale sadja sigām ma sai-sai amandu', sagō' mbal to'ongan makahati ma pandu' b'nnal. ⁸ Saga l'lla ya amidjak inān anagga' asal ma pandu' b'nnal. Asagut deyom pikilan sigām, maka pangandol sigām ngga'i ka b'nnal. Ya panunuran sigām kahinangan disi Jannis maka si Jambes, ya bay anagga' si Musa ma masa awal e'. ⁹ Saguwā' in pamandu' saga a'a amidjak inān dalam du aniya' kasōnganna. Mbal at'ggol, kinata'uan du karupangan sigām e' a'a kamemon, buwat bay karupangan disi Jannis maka si Jambes e'.

Patogol ma Pandu' B'nnal

¹⁰ Samantala' ka'a, Timuti, kata'uwannu du bang ai pamandu'ku maka bang buwattingga kaul-pi'ilku maka bang ai mohotku. Kata'uwannu isab in aku angandol asal ma si Isa. Imananku maka kalasahanku isab saga pagkahiku, maka sandalanku saga kasukkalan. ¹¹ Kata'uwannu du saga kapinjala'an maka kasigpitan bay pat'kka ni aku mahē' ma da'ira Antiyuk maka mahē' ma Ikuni maka ma Listara. Aho', kata'uwannu saga kapinjala'an kamemon bay kasandalanku. Daipara kapuwasan aku e' Panghū'tam min kasukkalan inān kamemon. ¹² B'nnal asal, sasuku bilahi ameya' ma kabaya'an Tuhan ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anna, tantu sigām kat'kkahan kapinjala'an. ¹³ Sagō' saga a'a patila'atun maka saga a'a pangakkal, paruhun na pa'in kahinangan sigām ala'at. Angalingu sigām ma sehe' sigām, maka talingu du isab baran sigām. ¹⁴ Sagō' ka'a, Timuti, patogol ka ameya' ma pandu' b'nnal bay pamandu' ka'a, ya pandu' asal pagkahagarannu to'ongan. Kata'uwannu du bang sai bay amandu'an ka'a. ¹⁵ Maka kata'uwannu isab kahālannu sangay min kariki'-diki'nu sampay ni kaheyanu, bay ka pina'ad asal ma ai-ai tasulat ma deyom Kitab. Ya na ina'an po'onanna angka ka makapikil anaima' kallum kakkal, ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku angandol ma si Isa Al-Masi. ¹⁶ Kamemon tasulat ma deyom Kitab inān bay pinasulat e' Tuhan, ati aheya kagunahanna pamandu' maka pangalāng saga hinang mbal talawa', maka pamabontol kasā'an. Aheya isab kagunahanna pamituwa pasal addat-tabi'at ahāp, ¹⁷ supaya ajukup saga a'a sosoho'an Tuhan ma pangita'u maka ma kapandayan. Jari sakah na sigām maghinang saga hinang ahāp kamemon.

4

¹ Na, Timuti, aniya' gi' panoho'anku to'ongan ma ka'a. Saksi'ku Tuhan maka si Isa Al-Masi, ya angahukum manusiya' ma sinosōng, saga a'a masi allum sampay saga a'a magpatayan. Song iya pabalik pi'itu ni dunya amat'nna' pagparintana, angka buwattitu pangamay-ngamayku ma ka'a. ² Pagnasihatan lapal Tuhan, anakap ka di-nu minsan ai waktu, kinale ka llingnu atawa mbal. Bang aniya' makahinang kasā'an, bi'atun. Bang aniya' makarusa, lāngun. Bang aniya' alamma pangandolna ma Tuhan,

pakosogun. Patampalun pamandu'nu, maka imanin saga a'a pandu'annu minsan sigām ahunit pinandu'an. ³ Angkan buwattitu panoho'anku ma ka'a, sabab aniya' waktu ma sinosōng mbal anaima' saga a'a ma pandu' b'nna. Ya tinurul e' sigām ai-ai kabaya'an sigām, ati aheka guru pinatimuk e' sigām, sasuku amowahan sigām lling ahāp kinale. ⁴ Pataikut sigām min pandu' b'nna ati akale gom pa'in ma kissa bay hinangan manusiya'. ⁵ Saguwā' ka'a, Timuti, subay atotog pikilannu minsan ai kalabayannu. Sandalin kasigpitan ai-ai, maka tuyu'in hinangnu magnasihāt lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Hinangun to'ongan ai-ai kamemon bay pamahinang ka'a e' Tuhan.

⁶ Song na ta'abut ganta'an panukbal kallumku, sapantun inuman panukbal ni Tuhan. Asekot na waktu pamole'ku ni ahirat. ⁷ Bay na puspusanku kosogku sali' dalil a'a maglomba ma pagdagangan, ati makasampay na aku ni gindananna. Dalam bay bbahanku pangandolku ma Tuhan. ⁸ Manjari aniya' asal tinagama e' Tuhan ma deyum sulga' panungbasna ma sasuku bay abontol atayna ma deyum dunya. Pinasambutan du aku tungbas inān e' Panghū' Isa Al-Masi, ya maghuhukum abontol, bang ta'abut llaw aheya inān. Ngga'i ka isab hal aku ya tinungbasan. Tinungbasan du isab saga a'a kamemon sasuku aholat angalagaran kapi'itu si Isa.

Pasal bay Kalabayan si Paul

⁹ Patuyu' ka pasa'ut pi'itu, ¹⁰ sabab bay na aku ni'bbahan e' si Demas pagka ahalga' ma iya saga legot dunya itu, ati wa'i na iya ala'an tudju ni lahat Tessaloneka. Si Kresken wa'i na ni Galatiya, maka si Titus wa'i ni Dalmatiya. ¹¹ Luwal la'a si Lukas ya sehe'ku maitu. Ngā'un si Markus ati bowahun pi'itu sabab makatabang iya ma aku ma hinangku itu. ¹² Ina'an si Tikikus bay soho'ku ni Epesos. ¹³ Bang ka pi'itu, bowahun s'mmekku ya bay ta'bba ma luma' si Karpus mahē' ma lahat Trowas. Bowahun isab saga bükku, ya lagi'na saga katas panulatanku.

¹⁴ Si Iskandar, ya a'a magsasal e', bay sidda angala'at aku. Sagō' pi'un na, Tuhan ya ata'u anungbasan iya ma sabab hinangna. ¹⁵ Ka'a isab, pahalli' ka ma iya sabab akosog panagga'na ma lapal pagnasihatta.

¹⁶ Tagna' aku sinumariya mahē' ma sara', dalam aniya' bay angandapitan aku. Bay aku siniya-siya e' sehe'ku kamemon. Mura-murahan, bang pa'in mbal binista e' Tuhan paghinang sigām buwattē'. ¹⁷ Sagō' minsan aku bay ni'bbahan e' sigām, pagapi' asal Panghū' Isa ma aku. Kabuwanan aku kosog e'na supaya aku makapagnasihāt ma saga a'a ngga'i ka Yahudi, bo' sigām makakale pahāp ma lapalna. Jari kapuwasan aku e'na min kamulahan, sapantun a'a niliyusan min bowa' halimaw. ¹⁸ Tantu isab aku lappasan e' Tuhan min kala'atan kamemon ya pat'kka ni aku ma sinosōng, ati binowa aku e'na ni lahat pagparintahanna ma deyum sulga', ma dalam aniya' baya-bayana. Patut iya pinudji sampay ni kasaumulan. Amin.

Bissala Katangbusan

¹⁹ Itiya' aku amasampay minsan la'a hal lapalku ni si Prisila maka si Akila maka disi Onesepor magtai'anak. ²⁰ Si Erastus, he' na angagad ma Kurintu, maka si Trupimus bay bbahanku ma da'ira Militus pagka asaki. ²¹ Amay-amay, Timuti, pasa'ut ka pi'itu bo' ka mbal ta'abut e' musim pamaliyu.

Itiya' isab disi Ubulus, si Pudin, si Linus maka si Klauda magpasampay isab minsan la'a hal lapal sigām ni ka'am. Damikiyanna isab saga dauranakantam bebeya'an si Isa kasehe'an.

²² Mura-murahan, bang pa'in patotog Panghū'tam ma deyum ataynu. Bang pa'in ka'am kamemon kaniya'an tatabangan min Tuhan. *Wassalam*

TITUS

Pahati pasal sulat itu

Si Titus itu bangsa Girik. Abata' lagi' iya ma waktu kasambutna sulat itu. Bay iya makakale ma pagnasihah si Paul angkan iya angandol na ma si Isa Al-Masi. Manjari tabanganna si Paul ma hinangna, ati kapangandolan to'ongan iya.

Bay iya ameya' ma si Paul ma l'ngnganna pabalik ni saga lahat kasehe' bay pagnasihahanna. Jari aniya' dakayu' lahat ya pat'kkahan sigā ma l'ngngan e'-i, ya na pū' Kerete. Manjari itu, song pa'in sigā ala'an, anoho' si Paul ma si Titus subay pa'bba ma pū' inān angahatul saga a'a maina'an ya magpangandol ma Panghū' Isa.

Ma deyom sulat itu pinandu'an e' si Paul si Titus bang buwattingga pamene'na a'a pinat'nna' nakura' ma saga jama'a si Isa Al-Masi ma lahat dakayu' maka dakayu', maka bang buwattingga subay addat sigām. Pinandu'an iya isab pasal matto'a maka onde' baha'u, d'nda maka l'lla, bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Sinō' iya angalāng saga guru ya magpandu' ngga'i ka b'nnal, sabab pandu' sigām hal amowa saga Almasihin magkasasawan.

Sulat si Paul ni si TITUS

¹ Sulat itu min aku, si Paul, sosoho'an Tuhan. Kawakilan isab aku e' si Isa Al-Masi, sinō' pehē' anabangan saga a'a bay tapene' e' Tuhan bo' pasōng pangandol sigām ma iya, bo' pasōng isab pangita'u sigām pasal pandu' b'nnal, ya amowa sigām ameya' ma kabaya'an Tuhan. ² Angkan buwatattē', sabab aniya' kallum kakkal holatantam. Kallum kakkal inān bay panganjanji' asal e' Tuhan dahū gi' min waktu pamapanjari dunya, maka Tuhan itu mbal ata'u magputing. ³ Ta'abut pa'in waktu bay pangangganta' inān, pinaluwas e'na lapalna labay min pagnasihahku. In pagnasihah itu bay pangandol ma aku e' Tuhantam Manglalappas.

⁴ Pasampayku sulat itu ni ka'a, Titus. Sali' na ka anakku lahasiya' pagka kita angandol sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, ya maglalappas ma kitam.

Saga Hinang si Titus ma Pū' Kerete

⁵ Bay ka bbahanku mailu ma pū' Kerete bo' tahatulnu ai-ai dalam bay aubus, tapat'nna'nu isab saga a'a nihingang pagmatto'ahan ma saga jama'a si Isa ya magtimuk ma kalahat-lahatan ilu kamemon. Entomun kita panoho'anku ma ka'a: ⁶ bang a'a pinat'nna' pagmatto'ahan subay dalam aniya' dusana panā'an iya maka subay dakayu' du h'ndana. Saga panganakna isab subay angandol ma si Isa Al-Masi, maka subay mbal bula'ug atawa atuwas pinandu'an. ⁷ Sababna bang a'a pinat'nna' pagmakōkan ma saga jama'a si Isa, hinang Tuhan ya pangandol ma iya, angkan subay dalam aniya' dusa panā'an iya. Subay iya mbal abbuhan atawa al'kkas apasu' atayna. Subay iya ngga'i ka a'a patilango, maka subay mbal ab'ngngis atawa napsuhan ma pilak. ⁸ Bang aniya' a'a pehē' ni luma'na subay pa'iddana to'ongan, maka subay iya ka'amuhan isab ma ai-ai makahāp. Subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, maka subay iya abontol. Subay iya ameya' ma Tuhan min deyom atayna, maka subay ata'u ahalli'an napsuna. ⁹ Subay ahogot pamalutna ma lapal kapangandolan itu,

buwat bay pamandu' ma iya. Manjari ata'u iya amahogot atay saga a'a kasehe'an, pagka pamandu'na pandu' kasab'nnalan ma sigām. Maka ata'u iya anambungan saga a'a anagga' iya bo' pabontolna kasā'an sigām.

¹⁰ Angkan subay buwattē', sabab aheka a'a atuwas kōk sigām maka agagga pinandu'an, labi-luba'na saga sehe'bi bay papinda min agama Yahudi. Binissala e' saga a'a inān ya dalam aniya' pūsna, maka nilingu e' sigām a'a kasehe'an. ¹¹ Lāngun saga a'a magbissala buwattē' sabab aheka a'a magtautai'anak tabowa asasaw e' pamandu' sigām, pandu' mbal wajib pinamūng, maka pandu' pagpilak sadja. ¹² Aniya' dakayu' pagkahi sigām bangsa Kerete, a'a bibissalahun, bay makapaluwas bissala, yuk-i, "Saga bangsa Kerete itu hal magputing, ab'ngngis sigām buwat saftuwa talun, napsuhan sigām maka lisu'an maghinang." ¹³ Taluwa' bissala inān, angkan subay lāngnu saga a'a magpandu' inān bo' supaya ahāp pagkahagad sigām ma pandu' b'nnal. ¹⁴ Soho'un sigām da'a angisbat ma saga kissa-kissa bangsa Yahudi ya ngga'i ka b'nnal, da'a isab ameya' ma panoho'an bay nihinang e' saga a'a pataikut min kasab'nnalan. ¹⁵ Bang a'a asussi pangatayanna, asussi ai-ai kamemon makani-pikilanna. Sagō' bang a'a mbal asussi pangatayanna maka mbal am'nnal ma si Isa Al-Masi, dalam aniya' asussi ma iya sabab katamakan deyom pamikilna, maka mbal tapagbidda'na hāp maka la'at. ¹⁶ Saga a'a inān magbau'-bau' in sigām ata'u ma Tuhan, sagō' hinang sigām maka bissala sigām mbal magtaluwa'. Makab'nsi-b'nsi addat sigām, mbal sigām ameya' pandu', maka mbal makapaghinang ahāp.

2

Pandu' B'nnal

¹ Samantala' ka'a, Titus, pamituwanu subay magtaluwa' maka pandu' b'nnal. ² Pituwahin saga matto'a l'lla in sigām subay ahalli' ma napsu baran sigām, subay ahāp addat sigām, maka subay ahantap ma ai-ai nihinang e' sigām. Subay ahogot to'ongan pangandol sigām ma si Isa, subay alasa ma pagkahi sigām, maka subay asandal minsan ai tum'kka ni sigām. ³ Buwattē' isab pamituwanu ma saga matto'a d'nda. Ya addat-tabi'at sigām subay makatōp ma d'nda ya atuyu' ameya' ma kabaya'an Tuhan. Subay sigām da'a angalimut ma sehe' sigām maka subay mbal tagihan anginum ai-ai makalango. Ya pamandu' e' sigām subay pandu' ahāp. ⁴ Manjari tabi'at e' matto'a d'nda itu saga kar'ndahan abata' gi' bo' sigām alasa ma anak-h'lla sigām, ⁵ sampay ahantap ma ai-ai hinang sigām. Subay asussi pangatayan sigām maka subay atuyu' maghinang ma deyom luma'. Subay isab angaku kagara'an e' h'lla sigām. Bang buwattē' addat sigām, manjari dalam aniya' makapah'lingan la'at pasal lapal Tuhan itu.

⁶ Damikiyanna isab saga l'lla abata' gi', soho'un sigām pahantap ma ai-ai tahinang sigām. ⁷ Ka'a Titus, subay ahāp to'ongan kaul-pi'ilnu bo' ka manjari panunuran e' saga sehe'nu. Bang ka amandu' subay abontol sadja pamandu'nu, maka bowahannu subay magtaluwa' maka lapal Tuhan ya pamandu'nu. ⁸ Ma ai-ai pamandu'nu paggunahun saga bissala ahāp ya mbal tasoway, supaya aiya' saga kuntaratam pagka mbal makabāk sababan pamah'ling sigām la'at ma kitam.

⁹ Pandu'in saga ata in sigām subay ameya' kapagbaya'an nakura' sigām, maka subay patuyu' anulut atayna. Mbal sigām manjari anganjawab ma panoho'an nakura' sigām. ¹⁰ Subay sigām mbal anangkawan nakura' sigām, sagō' subay mattan in sigām ahatul maka kapangandolan sakahaba'

waktu. Jari ka'amuhan saga a'a ma pamandu'tam pasal Tuhan, ya angalappas ma kitam min hukuman dusa.

¹¹ Sabab pinatuwa' na e' Tuhan lasana maka ase'na bo' kalappasan saga manusiya' kamemon min hukuman dusa. ¹² Kapandu'an kitam e' lasa maka ase' Tuhan subay ang'bba min ai-ai ya mbal amowa kitam tudju ni iya. Subay bbahanta isab napsuta ma legot dunya itu. Jari subay kitam ahantap ma ai-ai hinangtam. Subay kitam abontol sadja, maka subay ameya'an kabaya'an Tuhan sat'ggoltam ma dunya itu, ¹³ samantala' kitam angalagaran llaw ya asal holatantam. Ya na ina'an llaw patuwa' sahaya Tuhantam Sangat Kawasa, si Isa Al-Masi ya maglalappas ma kitam. ¹⁴ Bay iya maglilla' amatay ma sababtam, supaya kitam tal'kkat e'na maka kapuwasan min kala'atan kamemon. Kabaya'anna subay asussi ataytam, bo' kitam manjari a'a suku'na na, ya atuyu' maghinang kahāpan.

¹⁵ Ya itu pamandu'nu ni saga a'a. Amay-amayin sigām maka bi'atun sasuku sigām asā', sabab aniya' kapatutnu anagda sigām. Subay halam aniya' amareyo' ka'a.

3

Sakap Maghinang Ahāp

¹ Paentomin saga bebeya'an si Isa Al-Masi mailu, in sigām subay angaku ma kapatut saga pagnakura'an maka saga a'a ang'ntan pagparinta, ati subay ameya' ma panoho'an sigām. Subay sigām sakap maghinang ai-ai ahāp. ² Soho'un sigām da'a angalimut ma sai-sai, sagō' subay sigām pasulut maka pagabay sadja ma a'a kasehe'an. Subay ahanunut pah'ling sigām ni a'a kamemon.

³ Sabab in kitam bay du isab a'awam ma waktu palabay, bay agagga sinoho', maka bay talingu. Tabowa-bowa na pa'in kitam e' napsu ahāp-ala'at, ai-ai ya makahāp palasahan. Bay ala'at isab kasuddahantam maka angandali'it na pa'in kitam ma saga sehe'tam. Ab'nsi kitam ma pagkahita, maka kinab'nsihan isab kitam e' sigām. ⁴ Sagō' Tuhan, ya angalappas kitam, bay makapatuwa' kahāpna maka lasana ma bangsa manusiya', ⁵ ati puwasanna kitam min hukuman dusa. Ngga'i ka ma sabab aniya' kahāpan bay hinangtam, sagō' ma sabab ase'na ma kitam. Nianakan kitam pabīng e' Rū Sussi maka kabuwanan kallum baha'u pagka sussina ataytam. ⁶ Manglabi-labihan na kahāpan ma kitam pagka kitam pinasangonan Rū Sussi e' Tuhan ma sabab si Isa Al-Masi ya angalappas kitam. ⁷ Sabab min lasa maka ase' Tuhan ya angkan kitam pinapagkahāp na maka Tuhan, bo' kitam kaniya'an kallum kakkal ya asal holatantam. ⁸ B'nnal sadja ya pah'lingku itu. Kabaya'anku subay ka amandu' pahāp-hāp pasal saga pandu'ku ya ma deyom sulat itu. Soho'un saga a'a ilu angikut to'ongan bo' supaya sasuku sigām magkahagad ma Tuhan magmatuyu' na pa'in maghinang ahāp. Ahāp asal hinang sigām buwatté', maka aniya' kagunahanna ma a'a kamemon.

⁹ Saguwā' halli'in saga a'a magjawab ma halam aniya' kagunahanna, maka pagsuli-suli pasal saga ōn ka'mbo'-mbo'an sigām pangkat-mamangkat. Da'a ka isab palamud bang aniya' maglugat atawa magsu'al pasal sara' bay pang'bba e' si Musa ma masa awal e'. Saga pagsuli-suli buwatté' mbal makahāp, halam aniya' pūsna. ¹⁰ Bang aniya' sehe'bi makatagna'an paglugat ma saga bebeya'an si Isa, sanggupin iya mint'dda, bo' sanggupin iya pabīng min t'dda la'a. Bang iya mbal ang'bba min hinangna he', da'a ka palamud ma iya. ¹¹ Sabab kata'uwannu in a'a

buwattē', abengkok asal pikilanna maka dusahan. Atampal sã'na sabab min hinangna.

Bissala Katangbusan

¹² Na, Titus, bang at'kka pi'ilu si Artemas atawa si Tikikus, sai-sai ya soho'ku, patuyu' ka pehē' ni da'ira Nikupulis bo' kitam magbāk mahē'. Sabab agara' aku pat'nna' mahē' sat'ggol timpu pamaliyu. ¹³ Patuntulun si Apollos maka si Senas ya abugaw he' bang sigā pauntas ni pal'ngnganan sigā. Buwanin sigā ai-ai kagunahan sigā. ¹⁴ Pandu'in saga sehe'tam bebeya'an si Isa Al-Masi ilu, in sigām subay patukid maghinang ahāp bo' aniya' panabang sigām ma a'a kasehe'an bang kasigpitan. Bang buwattē' aniya' du pa'in kagunahan saga kahinangan sigām.

¹⁵ Saga sehe'ku kamemon maitu amasampay minsan la'a hal lapal sigām ni ka'a. Ya du aku amasampay kasi-lasaku ni sasuku alasan kami, pagka kitam dambeya'an angandōl ma Al-Masi.

Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Tuhan. *Wassalam*

PILIMUN

Pahati pasal sulat itu

Si Pilimun itu Almasihin bay min lahat Kolossa. A'a balkanan iya tabowa angandol ma si Isa sabab pagnasihati si Paul ya takalena. Magbagay asal iya maka si Paul sangay min waktu kapangandolna ma si Isa.

Aniya' ma si Pilimun dakayu' banyaga' niōnan si Onesimus. Jari si Onesimus itu bay alahi min luma' nakura'na ni da'ira Rōm, ati maina'an iya makapagbak maka si Paul. Pinandu'an iya e' si Paul lapal ahap pasal si Isa Al-Masi angka iya angandol na. Manjari tinabangan e'na si Paul mahē' ma deyom kalabusu.

Na, pagka magkahagad na si Onesimus ma si Isa, wajib iya subay pabing ni nakura'na, ya bay palahianna he'. Sagō' aniya' sara' ma masa ina'an-i, bang aniya' banyaga' ganta' alahi min nakura'na, subay bininasa to'ongan. Ya itu po'onna angka si Paul amabeya' sulat itu ni si Pilimun, sinō' angampun si Onesimus bang pabing na ni pang'ntananna. Sinoho' si Pilimun anaima' si Onesimus buwat danakanna lahasiya', sabab angandol na sigā sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Si Onesimus ya amowa sulat itu pinasampay ni nakura'na.

Sulat si Paul ni si PILIMUN

¹ Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Timuti danakantam ma deyoman si Isa. Itiya' aku ma deyom kalabusu ma sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anku.

Pinasampay sulat itu ni ka'a, Pilimun. Bagay kami ka, maka sehe' kami maghinang ma Tuhan. ² Pinasampay isab ni si Appiya danakantam d'nda, maka ni si Arkippus ya sehe' kami maghinang ma si Isa ibarat sundalu, maka ni kajama'ahan si Isa ya magtipun ma luma'nu.

³ Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Magsukul si Paul ni Tuhan

⁴ Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu'ku ma pasalnu, ⁵ sabab takaleku pasal pangandolnu ma Panghū' Isa maka kaheya lasanu ma saga a'a suku' Tuhan kamemon. ⁶ Angamu'-ngamu' aku ni Tuhan bang pa'in ka atuyu' angahaka'an saga a'a pasal pangandolnu ma Panghū' Isa, bo' supaya palalom panghatinu pasal kamemon kahāpan ya pinaniya'an kitam ma sabab Al-Masi ya parakayu'antam. ⁷ Bagay, akōd to'ongan aku sabab min lasanu, maka alasis isab deyom atayku ma sabab kapamalalaignu pangatayan saga a'a suku' Tuhan.

Pangamu' si Paul ma Pasal si Onesimus

⁸ Manjari itu, minsan aniya' kapatutku deyo' min Al-Masi anoho' ka'a pasal ai-ai subay hinangnu, mbal du aku magpanoho'an. ⁹ Sagō' amu'anta sadja ka junjung, luwas min paglasata. Jari aku, si Paul, a'a to'a na, ya ma deyom kalabusu itu ma sabab kapameya'ku ma Al-Masi, hal anganjung la'a. ¹⁰ Angamu' aku junjung ni ka'a pasal si Onesimus, ya sali' anaku lahasiya' itu. Tahinang aku pag'mma'anna sabab tabowa iya magkahagad ma si Isa hinabuku ma deyom kalabusu itu. ¹¹ Tagna' he', halam bay aniya' gunana ma ka'a, sagō' ma buwattina'an aheya na gunana ma ka'am sampay isab ma aku.

¹² Jari itiya' papole'ku ni ka'a si Onesimus, a'a kalasahanku to'ongan.
¹³ Bilahi aku bang iya bay paddas maitu ma aku bo' aniya' paganti' min ka'a anabangan aku sat'ggolku ma deyom kalabusu itu ma sabab lapal ahāp ya pagnasihatu. ¹⁴ Sagō' mbal ka pogosku subay anabangan aku. Ya kabaya'anku bang aku tabangannu, subay min baya'nu to'ongan. Jari mbal aku angahinang ai-ai bang ka mbal pasulut.

¹⁵ Ya angkan arai' si Onesimus bay pinaokat min ka'a dai'-dai', supaya iya pakakkal ma ka'a t'ggolna allum. ¹⁶ Tagna' he' banyaga'nu sadja iya, sagō' ma buwattina'an ahāp lagi' iya min banyaga', sabab danakantam na iya kinalasahan. Ahalga' to'ongan iya ma aku, sagō' labi iya ahalga' ma ka'a sabab banyaga'nu iya maka danakannu isab ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi.

¹⁷ Manjari, Pilimun, bang aku tabistanu sali' sehe'nu magusaha, taima'un si Onesimus itu buwat panaima'nu ma aku. ¹⁸ Bang aniya' dusana ma ka'a, atawa bang aniya' utangna, aku ya pa'atasun. ¹⁹ Nda'un paljanji'anku itu, ma sulatan tanganku: "Aku si Paul amayad." Ngga'i ka isab pagtungbuy, sagō' aheya utangnu ma aku, sabab aku ya po'onna angkan ka taga-kallum kakkal na ni kasaumulun. ²⁰ Aho', bagay, dūlin lagi' aku maka palasigun atayku ma sabab pangandolta ma Al-Masi ya Panghū'tam.

²¹ Sulatku surat itu sabab tatantuku in ka'a akale du. Kata'uwanku in tabangnu ma aku palabi lagi' min pangamu'ku itu. ²² Aniya' gi' isab amu'ku: sakapin aku bilik mailu, sabab aholat aku in pangamu'bi ni Tuhan nirūlan du e'na, ati ni'nde'an du aku ni ka'am.

Bissala Katapusan

²³ Itiya' si Epapras, sehe'ku maitu ma deyom kalabusu ma sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anna, amabeya' minsan la'a hal lapalna ma ka'a.
²⁴ Damikiyanna disi Markus, si Aristarkus, si Demas maka si Lukas, saga sehe'ku maitu maghinang ma Tuhan, amabeya' isab lapal sigām ma ka'a.

²⁵ Mura-murahan, bang pa'in kam kamemon pinaniya'an tatabangan e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Wassalam

HIBRANI

Pahati pasal sulat itu

Mbal kinata'uan bang sai bay anulat sulat itu, sagō' aheka am'nnal si Paul ya bay anulat.

Sulat itu bay sinulatan saga bangsa Hibrani, hatina bangsa Yahudi, sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi. Pagka sigām ameya' ma si Isa, kinab'nsihan sigām e' pagkahi sigām Yahudi ya mbal magkahagad. Niudju' sigām sampay bininasa bo' ang'bba min pangandol sigām ma Panghū' Isa. Aniya' jama'a si Isa kasehe' mbal makasandal bininasa, jari pabīng ni bay agama sigām tagna'. Angkanna sulat itu bay pinabowa ni saga a'a suku' si Isa, pamat'ttog atay sigām supaya sigām amalut pahogot ma iya.

Nihaka ma sulat itu pasal si Isa, Anak Tuhan asal iya alanga lagi' min si Musa, alanga isab min saga mala'ikat. Aheya isab kamatay si Isa min susumbali'an ya pinagkulban e' bangsa Yahudi pamapuwas dusa. Nihaka isab maitu pasal manusiya' pinaghāp na maka Tuhan ma sabab hinang si Isa, maka dalam aniya' saddi min iya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan.

HIBRANI

Anak Tuhan Labi Alanga min saga Mala'ikat

¹ Ma awal jaman lagi' araran e' Tuhan amasampay palmanna ni ka'mbo'-mbo'antam labay min kanabi-nabihan, maka aheka ginisan lān bay pamasampayna. ² Saguwā' ma ahil jaman itu, Anakna ya amasampay palmanna ni kitam. Bay pinapanjari e' Anak saga alam min kahandak Tuhan, maka gin'llal iya pinusaka'an kamemon ai-ai ma sakalingkal alam.

³ Takilāta sahaya Tuhan labay min Anakna, ta'nda'ta isab ma kajarihan Anak bang buwattingga kajarihan Tuhan. Tinayak na pa'in alam itu e' Anak sabab min kallamna kawasahan. Aubus pa'in e'na angahinang lawang pamasussi manusiya' min dusa sigām, aningkō' iya ma bihing Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan.

⁴ Jari pinabangsa Anak itu labi min saga mala'ikat. Maka alanga isab ōn ya pamusaka' Tuhan ma iya, labi alanga min ōn saga mala'ikat. ⁵ Sabab halām aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat bay pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,

“Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu.”

Damikiyanna isab, dalam aniya' mala'ikat bay pinalmanan e' Tuhan buwat ma ayat itu, ya yuk-i,

“Mma'na du aku,
maka anakku du iya.”

⁶ Aniya' isab bay pangallam e' Tuhan ma waktu song pinabeya' Anakna tunggal-kawasahan pi'itu ni deyom dunya, yuk-i,

“Subay iya pinudji e' kamemon saga mala'ikat Tuhan.”

⁷ Buwattitu isab pamissalana ma pasal bangsa mala'ikat:

“Tahinangna bangsa mala'ikat sali' baliyu,
tahinang sosoho'anna sali' dallet api.”

⁸ Malaingan buwattitu pangallam Tuhan pasal Anakna:

“O Tuhan, anatas pagparintanu ni kasaumulan.

Abontol sadja kapagsultannu.

⁹ Kasulutan ka ma ai-ai abontol,

kab'nsihannu ai-ai ala'at.

Angkan ka pinene' pinalanga e' Tuhannu,
 angkan ka binuwanan kakōgan maka kabantugan
 labi gi' min bay pamuwanna ma kasehe'annu."

¹⁰ Aniya' gi' pamissala dakayu', yuk-i,
 "O Panghū', bay papanjarinu dunya itu ma awal tagna'.
 Tangannu ya bay angahinang kalangit-langitan.

¹¹ Palanyap du babaw dunya itu maka diyata' ayan,
 Magka'ndang kamemonna buwat sapantun s'mmek,
 sago' ka'a ilu kakkal sadja.

¹² Momosnu dunya maka langit buwat s'mmek nilūnan,
 ati pindahannu ni saddi, buwat badju'.

Malaingkan ka'a ilu mbal magkapinda,
 kakkal ka saumul-umul."

¹³ Dalam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat pamissalana
 ma Anakna, ya yuk-i,

"Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
 sampay pat'nna'ku palbantahannu kamemon,
 ma deyo' pād-tape'nu."

¹⁴ Na pagka buwattē', ai bahā' saga mala'ikat? Ginis umagad sigām
 pinabeya' e' Tuhan anabang ma manusiya' ya makataima' kalappasan min
 Tuhan.

2

Pasal Kalappas Aheya

¹ Pagka buwattē' kawasa Anak Tuhan, subay isbatta pandu' b'nnal bay
 takaleta ma pasalna, supaya kita mbal tabowa palaran. ² Sabab bang mbal
 katangkisan sara' ya bay pinalatun e' mala'ikat ni ka'mbo'-mbo'antam,
 maka bang sasuku makahinang kasā'an atawa dusa bay pinat'nna'an
 kabinasahan pinapagtongod maka dusana, ³ na, buwattingga kita apuwas
 min mulka' bang palehomta kalappas landu' aheya itu? Panghū' Isa
 baranna bay magnasihah pasal kalappas itu, ati tinuman kasab'nnalanna
 e' saga a'a bay makakale iya. ⁴ Tinapilan isab saksi' sigām e' Tuhan,
 pagka sigām buwananna barakat maghinang paltanda'an maka hinang
 kainu-inuhan a'a. Katulunan sigām ginis kapandayan min Rū Sussi, min
 kahandak Tuhan isab.

Si Isa ya Manglalappas

⁵ Na ngga'i ka bangsa mala'ikat ya gin'llal e' Tuhan makapagbaya' ma
 dunya sinosōng ya pagsambatta itu. ⁶ Manusiya' ya pinapagbaya', buwat
 tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Ai kapūsan manusiya' angkan pagka'inagonannu?
 Ai anak manusiya' angkan parulinu?"

⁷ Pat'nna'nu iya areyo' dangkuri' min bangsa mala'ikat.
 Buwanannu iya kasanglitan maka kabantugan,

⁸ sampay kapatut magbaya' ma kamemon ai-ai."

Bang ma bissala Kitab itu, aniya' kapatut pamuwan e' Tuhan ma
 Anak Manusiya' bo' kapagbaya'an e'na ai-ai kamemon. Dalam aniya'
 mbal tumabeya' pinagbaya'an. Malaingkan mbal gi' ta'nda'ta manusiya'
 magbaya' ma kamemon. ⁹ Ta'nda'ta si Isa, ya bay pinareyo' dai'-dai' min
 saga mala'ikat, minahaldika'an na maka sinanglitan ma sabab kamatayna
 ganti' manusiya' kamemon, sabab min ase' maka lasa Tuhan.

¹⁰ Tuhan ya po'onan ma kamemon maka kamattihan ma kamemon,
 angkan patut bang iya amasampulna' si Isa labay min saga kabinasahan

bay kalabayanna. Aheka a'a tahinang panganak Tuhan bay binowa e' si Isa ni kasahaya'anna, sabab iya ya pagmakōkan maka Manglalappas sigām.

¹¹ Sinussi e'na pangatayan manusiya', jari da'mma' iya maka saga a'a ya sinussi. Angkan iya mbal aiya' angaku in sigām danakanna. ¹² Buwattitu ya bay pah'lingna ni Tuhan, yuk-i:

"Bissalahanku saga danakanku ma pasal kahinangannu.

Sanglitanta ka ma palhimpunan sigām."

¹³ Yukna isab,

"Pasangdol aku ma Tuhan."

Maka aniya' isab ayat dakayu', ya yuk-i,

"Itiya' aku maka dauranakan ya bay pamaipat aku e' Tuhan."

¹⁴ In niōnan dauranakan itu dalaha' maka daisi sabab manusiya' sigām sali'sali', angkan si Isa bay tahinang manusiya' bo' supaya makananam kamatay. Jari itu, pagka kalabayanna kamatay, tara'ug e'na nakura' saitan ya bay taga-ga'osan ma kamatay manusiya'. ¹⁵ Pagka buwatté' kapanganda'ug si Isa min nakura' saitan, tapalimaya e'na sasuku bay tabanyaga' e' taw sigām ma kamatay, sangay lagi' min kaonde' sigām.

¹⁶ Atampal ko' itu, ngga'i ka mala'ikat ya tinabang e' si Isa, sagō' saga panubu' si Ibrahim. ¹⁷ Ya itu sababanna angkan si Isa subay magsali' to'ongan maka dauranakanna manusiya' bo' supaya tananamna ai-ai kalabayan sigām. Manjari ma'ase' iya maka kapangandolan, jari patut iya nihinang Imam Muwallam magpatillot ma sigām maka Tuhan bo' supaya aniya' ka'ampunan dusa sigām. ¹⁸ Ma buwattina'an makatabang na si Isa ma sasuku sinasat sabab bay kalabayanna sasat maka kabinasahan.

3

Si Isa Alanga min si Musa

¹ Saga dauranakanku magpangandol ma si Isa, ka'am bay niabbit* e' Tuhan nihinang a'ana, soho'ta na kam angannal ma pasal si Isa. Bay iya pinapi'itu e' Tuhan nihinang Imam Muwallam ma agama ya pagsab'nnalantam. ² Atukid asal iya ma hinangna tudju ni Tuhan, ya bay amene' iya magimam, buwat bay katukid si Musa maghinang ai-ai ma luma' okoman Tuhan. ³ Patut asal bang si Isa sinanglitan labi min si Musa. Buwat ibarat luma', patut bang a'a maghinang luma' ya sinanglitan labi min luma' bay hinangna. ⁴ Minsan maingga luma', aniya' bay makahinang iya, saguwā' Tuhan ya makahinang kamemon ai-ai. ⁵ Sosoho'an Tuhan asal si Musa, atukid maghinang ai-ai ma deym luma' Tuhan. Binissala e'na pasal palman Tuhan ya pinaluwas ma waktu sinōng. ⁶ Saguwā' pangandolan Al-Masi pagka Anak tag-luma' iya, angkan tukiranna hinangna magbaya' ma luma' Tuhan. Sapantun kitam luma' Tuhan kapagbaya'anna, bang pa'in ahogot imantam maka kaholatantam.

Aniya' Pahalian ma saga A'a Suku' Tuhan

⁷ Ya itu lapal min Rū Sussi, ya yuk-i,

"Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,

⁸ da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi, waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'anuku, waktu isab kapanukas sigām ma aku ma lahat paslangan.

⁹ Sinulayan na pa'in aku e' sigām, yuk Tuhan, tinukas na pa'in, minsan sigām bay maka'nda' saga kahinanganku

* 3:1 3:1 'Niabbit,' hatina 'pinabā'' atawa 'pinata'u.'

ma deyom mpatpū' tahun e'.

¹⁰ Angkan ap'ddi' atayku ma saga a'a inān.

'Saga a'a itu,' yukku, 'mbal at'ttog pameya' sigām ma aku.

Halam ni'ikut e' sigām addat-tabi'at ya kabaya'anku.'

¹¹ Bay aku angastol ati pagsapahanku sigām, yukku,

'Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku.' "

¹² Na, saga dauranakan, halli'inbi pikilanbi bo' supaya dalam aniya' min ka'am maghinang kala'atan, saga ang'bbahan pangandolna, ati tabowa pataikut min Tuhan ya kakkal salama-lama. ¹³ Sat'ggol masi waktu niōnan "llaw itu", subay kam magtabang-tiyabangi dapagkahian sakahaba' waktu bo' pahogot imanbi, supaya kam mbal ka'akkalan e' kala'atan ati tabowa magmatuwas ma Tuhan. ¹⁴ Tantu kita dambeya'an maka Al-Masi bang pa'in isbatta pangandolta min tagna' sampay ni katapusan. ¹⁵ Buwat lapal sulat Kitab, ya yuk-i:

"Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,

da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'an e',

ma waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'an Tuhan."

¹⁶ Na, sai pinagbissala itu, ya bay makakale suwala Tuhan saguwā' anulang ma kabaya'anna? Ya na sigām kamemon bay pinagmunda'an e' si Musa paluwas min lahat Misil. ¹⁷ Sai isab bay kina'astolan e' Tuhan ma deyom mpatpū' tahun e'? Ya na saga a'a bay makarusa, angkan sigām bay nilaglagan ma lahat paslangan e'. ¹⁸ Maka sai isab taluwa' sapahan Tuhan, ya yukna, "Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni pahalian bay tagamahanku sigām." Ya taluwa' sapa Tuhan inān, ya na saga bay anulang kabaya'anna.

¹⁹ Manjari kata'uwanta, dalam bay makasōd saga a'a inān ni lahat pahalian sabab mbal magkahagad ma Tuhan.

4

¹ Na, pagka masi taga-pūs bay panganjanji' Tuhan ma kitam, hatina in kitam makajari pasōd ni pahalian bay tagamana, angkan kita subay ahalli' supaya dalam aniya' min kitam mbal maka'abut pinasōd ni pahalian e'.

² Bay kitam makakale lapal ahāp min Tuhan, buwat bay pinakale ma ka'mbo'-mbo'an e'. Bay sigām makakale lapal sagō' dalam aniya' kahāpan ta'ā' sigām minne' sabab dalam bay am'nnal. ³ Sagō' makasōd kitam ni pahalian bay tinagama e' Tuhan, pagka am'nnal ma lapalna. Saguwā' sasuku mbal am'nnal, mbal isab pasōd buwat bay pamissala e' Tuhan, yuk-i,

"Astolan aku, ya po'on aku makasubali, yukku,

Saga a'a itu, mbal to'ongan makasōd

ni deyom lahat pamahalianku sigām."

Buwatte' bay janji' Tuhan. Aniya' asal pahalian sabab ajukup hinang Tuhan sangay min waktu bay kapamapanjarina dunya. ⁴ Sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab ma pasal llaw kapitu'na, ya yuk-i, "Ta'abut pa'in llaw kapitu'na, magtūy pahali Tuhan min hinangna kamemon sabab ajukup na." ⁵ Ni'isaban isab e' Tuhan pah'lingna, yukna, "Mbal to'ongan makasōd saga a'a itu ni lahat bay tagamaku pahalian sigām."

⁶ Jari dalam bay makasōd ni deyom pahalian saga a'a bay makakale tagna', sabab agagga sigām. Malaingan aniya' a'a pinasōd, ⁷ sabab aniya' gi' llaw dakayu' pangangganta' e' Tuhan ma manusiya', ya pinagbahasa "Llaw Itu". Palabay pa'in daka pilantahun min waktu ka'mbo'-mbo'an e', ni'isaban e' Tuhan palmana, pinabissala ma si Da'ud, ati tasulat bissalana ma ayat Kitab bay pagbassata tagna'. Yuk-i,

“Ma llaw itu, bang takalebi palman Tuhan,
da'a patuwasunbi kökbi.”

⁸ Bang si Yussa' bay makabuwanan pahalian tantu ma bangsa Isra'il ma masa awal inān, waktu tagna', mbal bay amissala Tuhan pasal llaw saddi. ⁹ Sagō' aniya' bissalana, maka aniya' pahalian ma a'a suku' Tuhan, ¹⁰ sabab sasuku makasöd ni deyom pahalian bay tinagamahan iya e' Tuhan, pahali iya min hinangna buwat kahali Tuhan min bay hinangna. ¹¹ Angkan kitam subay amuspus pasöd ni pahalian Tuhan, bo' supaya dalam aniya' min kitam tinaikutan ma sabab kapameya'na ma kajarihan saga a'a patigaggahun inān.

¹² Pahöp asal palman Tuhan, maka apaslod. Atalom gi' labi min katalom kalis, ati pa'abut to'ongan ni deyom paltubu-tubuhanta maka ni palnyawahanta sampay ni sunsumta. Manjari ai-ai pinikil maka niniyat e' manusiya', tasilang sadja ma sabab palman Tuhan e'. ¹³ Dalam aniya' katapukan min pang'nda' Tuhan ma ai-ai pinapanjari kamemon. Atampal sadja ma pang'nda'na, ati paharap du kitam ni iya ma sinosöng, magpasab'nnal ma pasal kamemon bay hinangta.

Si Isa Imam Muwallam Bangsahan

¹⁴ Na, aniya' ma kitam Imam Muwallam landu' bangsahan, wa'i na makasampay ni haddarat Tuhan. Ya na si Isa Anak Tuhan. Angkan subay ahogot pamogbogtam ma agama ya pagsab'nnalantam itu. ¹⁵ Sabab si Isa, ya Imamta Muwallam, landu' ma'ase' ma kitam. Kata'uwanna asal kalammahantam sabab bay na kalabayanna sasat indaginis buwat makani-kitam. Ya sadja pagbidda'anna, in iya dalam bay makarusa. ¹⁶ Na, pagka aniya' ma kitam Imam Muwallam buwattē', subay mbal ag'mma sumangattam pasekot ni haddarat Tuhan angamu' tabang min iya, ya po'onan tabang. Tantu kitam kina'ase'an maka tinabang ma waktu asigpit.

5

¹ Na, in pasal Imam Muwallam bangsa Yahudi: bang aniya' pinene' magimam muwallam, pinene' iya min pagkahina manusiya'. Kawakilan iya maghinang ni Tuhan paganti' min pagkahina. Tinukbalan e'na lalabotan ni Tuhan, kinulban e'na saga hayop supaya aniya' pangampunan dusa saga a'a. ² Biyaksa iya t'kkahan lamma angkan ahanunut e'na amissalahan saga a'a dalam kapandu'an, a'a bay paokat min lān tudju ni Tuhan. ³ Ngga'i ka isab hal dusa a'a kasehe'an ya pinagkulbanan, sampay dusa baranna isab, sabab manusiya' iya magkalamma. ⁴ Dalam aniya' angangg'llal di-na Imam Muwallam bang hal min baranna, saguwā' Tuhan sadja ya amene', buwat bay pamene'na ma si Harun waktu palabay.

⁵ Damikiyanna Al-Masi, dalam iya bay maglaku-laku di-na in iya subay imam muwallam, saguwā' Tuhan bay angangg'llal. Buwattitu pamissala Tuhan ma iya:

“Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu.”

⁶ Aniya' isab bay pamissalana ma ayat saddi, ya yuk-i,

“Ka'a ya tahinang imam salama-lama tahun.

Sali' du pagimamnu maka bay pagimam si Malkisadik waktu tagna'.”

⁷ Hinabu pa'in si Isa ma dunya itu, bay iya angamu' duwa'a maka anganjung ni Tuhan, ya taga-kapatut amuwasan iya min kamatay. Akosog panangisna sabuna angamu'-ngamu', ati kinale iya e' Tuhan ma sabab kapagmalulusna ma kahandakna. ⁸ Makananam si Isa katiksa'an minsan iya Anak Tuhan, manjari atukid pameya'na ma panoho'an Tuhan

pagka kapamintānganna tiksa' inān. ⁹ Ta'abut pa'in iya atubus ma kamemon, tahnang iya tunggal manglalappas ma sasuku ameya' ma iya, bo' supaya sigām pinaniya'an kallum kakkal. ¹⁰ Lāgi pinat'nna' iya Imam Muwallam e' Tuhan, buwat bay kapagimam si Malkisadik ma masa awal e'.

Imanta Subay Ginomgoman Pahāp

¹¹ Na, aheka lagi' arak pamata'u kami ma ka'am ma pasal ina'an-i, saguwā' kahunitan aku amahati ka'am sabab agagga kam pinandu'an. ¹² At'ggol na kapameya'bi ma si Isa, sagō' mbal gi' kam makapandu' ma pagkahibi ilu. Subay aniya' a'a saddi amandu'an ka'am pabalik pasal lupal Tuhan. Sali' kam hantang onde'-onde' ya mbal makakakan atuwas, subay hal gatas. ¹³ Bang a'a mbal makakakan saddi min gatas, masi iya onde'-onde' ya mbal gi' makapanilang ahāp maka ala'at. ¹⁴ Subay kam asangpot bo' yampa makakakan pagkakan atuwas. Hatulanna, bang a'a asangpot pangandolna, biyaksa iya ami'at baranna bo' tasilangna ahāp maka ala'at.

6

¹ Angkanna, bang kitam bilahi asangpot ma kaul maka pi'il, subay kitam ang'bba min pamandu' panagna'an pasal Al-Masi, bo' palanjil ni pangadji' alalom-lalom. Da'a balikantam undang-undangan pasal pagtaikut min hinang dalam taga-pūs maka pangandol ma Tuhan. ² Pasal pagpandi maka pagt'ppak tangan, maka pandu' pasal pagpakallum a'a magpatayan maka hukuman kakkal. Bay na pangadji'antam ina'an. ³ Jari pasangpot du pangita'utam, bang karūlan isab e' Tuhan.

⁴ Saupama a'a bay pinasawahan panahu'anna: bay makananam anughala' min sulga' maka bay makahampit kawasa min Rū Sussi. Bang a'a inān anaikutan pangandolna ma si Isa, tantu iya mbal makabāk kataubatan pabīng. ⁵ Bay na kalabayanna kahāpan min palman Tuhan maka tananamna isāb barakat min pagparintahan sinōng. ⁶ Sagō' bang iya animanan pangandolna, tantu iya mbal makabāk pagsusunan atawa pagtaubatan pabalik. Sabab hatulanna, nilansang e'na Anak Tuhan ni hāg pabalik, nihinang iya panunggingan a'a ma mata mairan pabīng.

⁷ Na, kitam manusiya' sapantun tana' paghuma'an. Bang araran kaulanan, pasulig maina'an saga tinanom ya pagguna e' a'a tag-huma. ⁸ Saguwā' bang tana' hal patomo'an sagmot maka kayu-kayu itingan, dalam aniya' kagunahanna. Taka-taka sinukna'an ati tinunu' ma kato-tobanna.

⁹ Saguwā' minsan buwattē' pagbanda'ku ma ka'am, saga bagay kalasa-hanku, makatantu kami in ka'am mbal magkabuwattē'. Tantu kam kaniya'an kahāpan ya pinasambeya' maka kalappasan kalabayanbi ilu. ¹⁰ Abontol asal Tuhan. Mbal takalipatna bay hinangbi ahāp sampay lasabi ma iya. Ta'nda' lasabi min panabangbi ma pagkahibi bebeya'an si Isa, min tagna' sampay ni kabuwattina'an. ¹¹ Ya sadja kabaya'an kami bang pa'in ataptap katuyu'bi dangan maka dangan sampay ta'abutbi kamaujuranna, bo' tatuman ai-ai holatbi min Tuhan. ¹² Mbal kami bilahi bang kam maglisu'-lisu'. Ahāp lagi' kam anengoran saga a'a anandalan haggut-pasu' ma sabab pangandol sigām, ya angkan sigām makasambut panganjanji' Tuhan.

Tuman du Janji' Tuhan

¹³ Ma waktu kamatto'ahan, aniya' janji' Tuhan ma si Ibrahim. Bay sapahanna isab janji'na, ōnna dakayu'-kayu' ya pagsapahanna sabab

halam aniya' alanga min õnna. ¹⁴ Angallam iya ma si Ibrahim, yukna, "Ya itu janji'ku ma ka'a: barakatanta ka to'ongan maka pahekaku saga panubu'nu." ¹⁵ Halam sinumu si Ibrahim angalagaran Tuhan, angka tasambutna kamemon bay panganjanji' ma iya.

¹⁶ Ya addat manusiya' bang anapa, subay aniya' pagsapahan liyu min sigām, jari asulut palkala' a'a duwangan bang makapagsapa na. ¹⁷ Ya kabaya'an Tuhan subay atampal to'ongan bang ai maksudna maka bang buwattingga tatasna, angka pinapagtapil janji'na maka sapanana. ¹⁸ Minnē' kitam makatantu in janji' Tuhan mbal magkapinda sabab mbal kapindahan in duwa magtapil itu, mbal isab kapaliluhan e' Tuhan. Angka pat'ttog gom pa'in imanta, sasuku kitam makabāk kasalamatan ma iya, ati amalut kitam ma kaholatan ya pamuwanna ma kitam. ¹⁹ Jari ahogot kaholatantam, sali' sapantun sau mbal talaran minsan buwattingga kalandos s'llog. Angka ahogot, sabab ina'an paengkot ma deyom Luma' Pangarapan ni Tuhan, ma haddaratna to'ongan. ²⁰ Bay na pareyom pina'an si Isa, dahū min kitam, sali' dalil imam magpatillot ma pasaltam. Tahinang na iya Imam Muwallam magimam salama-lama, buwat bay kapagimam si Malkisadik ma masa awal e'.

7

Si Imam Malkisadik

¹ Na in pasal sultan Malkisadik: si Malkisadik itu bay sultan ma lahat Salem ma masa awal e', maka imam isab iya ma Tuhan Mahatinggi. Jari dakayu' llaw, hinabu si Ibrahim amole' min panganda'ugna ma saga sultan kuntarana, sinampang iya e' Malkisadik maka sinibahatan e'na kahāpan. ² Kabuwanan bahagi' si Malkisadik e' si Ibrahim, dambahagi' min sangpū' ma pangalta' bay ta'agawna ma pagbono'an. Bang nihati õn Malkisadik itu, "Sultan Ka'adilan" atawa "Sultan Kasannangan." ³ Halam aniya' salsila pasal si Malkisadik bang minningga pangkatanna. Mbal isab kata'uwanta bang buwattingga kapaganak ma iya maka bang sumiyam kamatayna. Dasali' iya maka Anak Tuhan, sabab anatas kapagimamna ni kasaumulan.

⁴ Kira-kirahunbi kabangsa si Malkisadik itu, sabab kabuwanan iya bahagi' sangpū' min pangalta' bay tataban e' si Ibrahim, pangkattam landu' abantug. ⁵ Aniya' panoho'an sara' pinat'nna'an saga panubu' si Libi pasal kapagimam sigām. Sinō' sigām animuk alta' min pagkahi sigām tubu' si Ibrahim, bahagi' sangpū' min kaniya' sigām. ⁶ Ngga'i ka panubu' si Libi si Malkisadik itu, sagō' makasambut iya bahagi' min si Ibrahim. Jari si Ibrahim, a'a bay kapanganjanji'an e' Tuhan, bay niamu'an kahāpan e' si Malkisadik. ⁷ Atampal ko' itu, ya a'a angamu' kahāpan akawasa lagi' min a'a ya niamu'an kahāpan. ⁸ A'a magkamatay asal saga kaimaman Yahudi ya animuk bahagi' alta' min pagkahi sigām. Saguwā' si Malkisadik itu, ya bay makasambut bahagi' min si Ibrahim, tasulat ma deyom Kitab in iya taptap allum. ⁹ Taga-kapatut saga imam panubu' si Libi animuk alta' sagō' tumabeya' si Libi ma mbo'na si Ibrahim ma kapanukbal bahagi' alta' ni si Malkisadik. ¹⁰ Halam gi' bay nianakan si Libi ma waktu kapanukbal si Ibrahim e', sagō' ina'an iya patanam ma deyom kuddarat mbo'na.

Si Isa maka si Malkisadik

¹¹ Na, ma waktu tagna' inān aniya' sara' pamat'nna' e' Tuhan ma bangsa Isra'il, maka aniya' kaimaman panubu' si Libi bay gin'llal magsuluhan. Manjari bang panubu' si Libi itu bay taga-kawasa amasampulna' kajarihan saga pagkahi sigām, angay subay aniya' bowahan imam saddi buwat

kapagimam si Malkisadik? Angay mbal bineya' kapagimam si Harun ya panubu' si Libi? ¹² Bang ginanti'an bowahan pagimam tagna', subay ginanti'an isab sara' ya pameya'anna. ¹³⁻¹⁴ Atampal ko' itu, ngga'i ka panubu' si Libi ya pagbissalahantam itu, sagō' si Isa ya Panghū'tam. Saddī tubu'anna sabab panubu' si Yuda iya, maka dalam aniya' panubu' si Yuda maghinang ma deyom Luma' Pangarapan ni Tuhan. Dalam minsan sinambat e' si Musa panubu' si Yuda bang takdil ni imam.

¹⁵ Atampal to'ongan, aniya' na imam saddī palahil, ma buwat kapagimam si Malkisadik. ¹⁶ Ngga'i ka sara' atawa usulan manusiya' ya makabuwanan si Isa kapatut magimam, sagō' nihinang iya imam ma sabab kawasana, pagka dalam aniya' kahinapusan kallumna. ¹⁷ Buwat bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Ka'a ya tahinang imam ma salama-lama tahun, buwat bay kapagimam si Malkisadik."

¹⁸ Pinapasan na bay sara' tagna' pagka dalam aniya' kosogna, dalam aniya' kapūsanna. ¹⁹ Sabab dalam aniya' bay tasussi pangatayanna ma sabab sara' si Musa ya bogboganna. Maka aniya' na niholat saddī, labi ahāp min sara' inān. Minnē' kitam taga-kapatut pasekot ni Tuhan.

²⁰ Aniya' gi' sapa Tuhan pinabeya' ma pagimam si Isa. Dalam aniya' sapa ma saga imam tagna', ²¹ saguwā' si Isa tahinang imam labay min panapa Tuhan, ya yuk-i,

"Angallam Panghū' ma pasalan ka'a, yukna,
'Ka'a ya tahinang imam sampay ni kasaumulan.'
Mbal to'ongan apinda sapa pangallamna itu."

²² Na pagka buwattē', labi ahāp kapagsulutan baha'u itu, ya niumbangan e' si Isa.

²³ Aniya' gi' pagbidida'an saga imam tagna' maka si Isa. Magkamatay asal saga imam tagna' inān, angkan subay aheka bo' aniya' na pa'in paganti'. ²⁴ Saguwā' dalam aniya' ganti' si Isa sabab allum iya salama-lama.

²⁵ Angkan iya makaga'os angalappas to'ongan ma sasuku angandol ma iya, bo' supaya makapagsekot maka Tuhan. Makalappas iya min buwattina'an sampay ni kasaumulan sabab allum iya salama-lama anganujung ni Tuhan ma pasalan sigām.

²⁶ Manjari Imamtam Muwallam si Isa, ya ata'u anabangan kitam. Asussi pangatayanna, dalam aniya' tamakna. Pinabidda' iya min manusiya' dusahan ati pinalanga iya ma deyom sulga'. ²⁷ Bidda' isab iya min saga Imam Muwallam kasehe'an inān. Taga-kapatut sigām anukbalan susumbali'an llaw-llaw pamapuwas dusa. Dusa baran sigām ya pinuwas dahū, bo' yampa dusa kasehe'an. Sumaguwā' mbal magkagunahan buwattē' si Isa. Pinamint'dda panukbalna pagkulban ni Tuhan pamapuwas dusa manusiya' kamemon, pagka paglilla'na baranna ni kamatay. ²⁸ Bang ma sara' si Musa, manusiya' salla'an ya pinat'nna' magimam-nakura'. Saguwā' labi ajatu pangwakil Tuhan ma Anakna sabab min janji'na ahogot, damuli lagi' min waktu kapamuwan sara'. Jari Anakna, ya dalam aniya' salla'salla'na, tahinang Imam Muwallam sampay ni kasaumulan.

8

Si Isa ya Imam Muwallam

¹ Na, ya na itu to'ongan maksud pagbissalahantam: aniya' ma kitam Imam Muwallam buwat bay bissalaku he'. Ina'an iya ma haddarat Tuhan Sangat Kawasa, aningkō' ma bihingna tample ni kowan. ² Ina'an iya

magimam ma pangarapan mahasussi, hatina ma langgal to'ongan ya bay nihinang e' Panghū', ngga'i ka e' manusiya'.

³ Ya angkan aniya' imam muwallam pinat'nna', sabab anukbalan sigām lalabotan saga manusiya' ni Tuhan, sampay susumbali'an ya pagkulban sigām. Damikiyanna Imamtam Muwallam, subay aniya' panukbalna ni Tuhan. ⁴ Bang iya bay ma dunya lagi', mbal iya makapagimam sabab aniya' asal imam maitu pinat'nna' anukbalan lalabotan saga a'a ni Tuhan ma buwat usulan sara' Yahudi. ⁵ Sagō' ya nihinang e' imam ma dunya itu ngga'i ka kab'nنالanna. Sali' lambung sadja atawa patta' ma hinang to'ongan, ya nihinang ma deyom sulga'. Buwattē' isab bay kahinangan si Musa ma masa awal e', ma songna maghinang langgal tolda. Bay iya binanda'an e' Tuhan, yuk-i, "Amay-amay, beya'in suntu'an langgal bay pa'nda'anku ni ka'a ma diyata' būd." ⁶ Sagō' kapagimam ya pamahinang ma si Isa, aheya to'ongan lagi' min kapagimam saga a'a ma dunya. Labi ahāp isab kapagsulitan baha'u ya paghāpan manusiya' maka Tuhan ma sabab si Isa, maka labi ahāp paljanji'an ya amuwan kajatuhan.

⁷ Bang bay dalam aniya' salla' ma kapagsulitan tagna', mbal bay ginanti'an ni saddi, ⁸ sagō' tasoway e' Tuhan saga a'a suku'na, angkan yukna,

"Aniya' waktu paniya' ma sinosōng waktu pangahinangku pagsulitan baha'u maka bangsa Isra'il, beya' isab bangsa Yuda.

⁹ Saddi isab min kapagsulitan tagna', ya bay hinangku ma ka'mbo'-mbo'an sigām, waktu kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil. Dalam kabogbogan e' sigām kapagsulutanku maka sigām, ya angkan sigām pasagaranku, yuk Panghū'.

¹⁰ Buwattitu ya kapagsulitan song hinangku ma bangsa Isra'il: Ma waktu sinōng inān, yuk Panghū', pahōpku panoho'anku ni deyom pamikil sigām. Sulatku isab sara'ku ma deyom atay sigām.

Ati aku ya pagtuhanan sigām, maka sigām ya tahinang bangsa suku'ku.

¹¹ Mbal na sigām subay amandu'an sehe' sigām ma pasalanku, mbal sigām amogos pagkahi sigām subay ata'u ma Panghū'. Sabab kinata'uan du aku e' a'a kamemon, min a'a areyo' sampay ni a'a bangsahan.

¹² Ati ampunku paldusahan sigām kamemon. Mbal na entomku bay hinang sigām ala'at."

¹³ Na, pagka binissala e' Tuhan kapagsulitan baha'u itu, hatina amaluba na in kapagsulitan tagna'. Sabab minsan ai-ai, bang ang'ndang na atawa amaluba na, al'kkas na magka'at.

9

Untulan ma Langgal Pagkulbanan Tagna'

¹ Na, aniya' sara' pasal pagta'at ni Tuhan bay pabeya' ma kapagsulitan tagna', maka aniya' isab luma' pangarapan bay hinangan manusiya'. Buwattitu hinanganna: ² aniya' luma' tolda bay nihinang duwa bilikna. Ya bilik pasōran dahū niōnan Bilik Sussi. Aniya' panyapna papagan palita'an maka lamisahan pagtutukbalan, maka tinapay pangalabot ni Tuhan. ³ Aniya' isab bilik niōnan Bilik Mahasussi ma deyom to'ongan, ma liyu kultina pangagpang. ⁴ Ya panyapna lamisahan bulawan panugtugan

kamanyan, maka ba'ul sinarul deyum-luwasanna maka bulawan, ya pinagōnan Ba'ul Pagsulutan. Aniya' ma deyum ba'ul inān garul bulawan isihan kinakan niōnan "manna". Ina'an isab tungkud si Harun ya bay tinomo'an dahun, maka duwa papan batu bay niukilan pagsulutan Tuhan.
⁵ Aniya' duwa mala'ikat pikpikan ma diyata'an ba'ul, tanda' pangilahan in ina'an-i haddarat Tuhan. Pab'llat pikpik sigām angalimbuan sa'ob ba'ul, ya pinigsikan laha' pangampunan dusa. Saguwā' mbal tapagbissalatam ba'anān kapanyapanna ma waktu itu.

⁶ Na, buwattitu ya kal'ngngananna ma deyum Luma' Pangarapan inān: magsōd saga imam llaw-llaw ni deyum bilik tampal ni luwasan bo' angahinang ai-ai ya kapatutan sigām. ⁷ Saguwā' luwal imam muwallam ya makajari pasōd ni bilik ma deyum to'ongan inān, mint'dda dantahun. Maka minsan iya, subay aniya' laha' pagkulban tabowana pareyom, tinukbalan ni Tuhan pamapuwas dusana sampay dusa saga a'a kasehe'an ya dalam tasayu e' sigām. ⁸ Jari asawa pamandu' min Rū Sussi itu, hatina dalam aniya' pasōran ni Bilik Mahasussi To'ongan sat'ggol masi Luma' Pangarapan tagna' inān. ⁹ Kapamintāngan ko' itu ma kitam buwattina'an, hatina in lalabotan maka kukulbanan ya tinukbal ni Tuhan ma waktu palabay inān, dalam aniya' dapatna amabontol itikad saga a'a inān. ¹⁰ Angkan buwattē', sabab in untulan bay bogbogan sigām pasal pagkakan maka paginum maka ginisan pagail, hal pamasussi baran sigām sampay ta'abut waktu pamabaha'u ai-ai e' Tuhan.

Pasal Laha' Al-Masi

¹¹ Saguwā' makalahil pa'in Al-Masi magimam muwallam angumbangan saga pakaradja'an ahāp ya paniya' ma buwattina'an, bay iya pasōd ni langgal labi asampulna' min langgal hinangan manusiya'. In langgal itu ngga'i ka suku' ma alam pinapanjari. ¹² Min t'dda du Al-Masi bay pasōd ni Bilik Mahasussi. Nggā'i ka laha' kambing maka laha' sapi' ya tabowana, saguwā' dī laha'na, bo' supaya kitam pinuwas min hukuman dusa sampay ni kasaumulun. ¹³ Bang aniya' a'a abatal ma masa awal, subay iya pinigsikan maka laha' kambing atawa laha' sapi', maka abu min anak sapi' tinunu' pinalamud ni bohe'. Manjari ala'an batalna ati patut iya anambahayang. ¹⁴ Saguwā' labi akawasa laha' Al-Masi min laha' hayop. Tinabang iya e' Rū kakkal ma waktu kapaglilla'na baranna pagkulban ni Tuhan, dalam isab aniya' tamak-tamakna. Manjari laha'na itu makapabontol itikadtam min kahinangan ya amowa ni kamatay. Minné' limaya na kitam maghinang ni Tuhan ya kakkal salama-lama.

¹⁵ Ya itu sababanna angkan Al-Masi wajib magpatillot angahatul kapagsulutan baha'u ya paghāpan manusiya' maka Tuhan, bo' supaya sasuku tapene' e'na makasambut pusaka' kakkal. Angkan sigām makajari anambut, sabab Al-Masi bay amatay pamapuwas sigām min paldusahan ya bay tahinang sigām ma deyo'an kapagsulutan tagna'.

¹⁶ Bang takdil ni kataddangan pamusaka', buwattitu kal'ngngananna: in pusaka' mbal magtūy ni'nde'an ni a'a pinusaka'an. Subay amatay dahū in a'a amusaka', maka subay aniya' bainat pasal kamatayna bo' yampa ni'nde'an pusaka' inān. ¹⁷ Sabab in kataddangan pusaka' itu mbal gi' taga-pūs sat'ggol masi allum a'a tag-alta'. Subay iya amatay bo' yampa taga-pūs. ¹⁸ Angkanna, minsan ma kapagsulutan tagna', subay aniya' laha' pagkulban pabu'us dahū bo' yampa aniya' kajatuhanna. ¹⁹ Buwattitu isab kal'ngngananna: aubus pa'in e' si Musa bay amata'u saga a'a Isra'il pasal kamemon sara' ya panoho'an Tuhan ma sigām, bay iya angā' laha' hayop pinaglamud maka bohe', bo' pigsikanna Kitab panulatan sara', beya'

isab saga a'a inān kamemon. Ya tagunana pamigsik laha', engas-engas min kayu-kayu hissop pin'kkos maka bulbul bili-bili nianjibi keyat. ²⁰ Ya lling si Musa hinabuna amigsik: "Ya itu laha' amuwan kajatuhan ma pagsulutan itu, ya bay pinat'anna'an ka'am e' Tuhan bo' kam ameya' ma panoho'anna." ²¹ Damikiyanna luma' pangarapan sigām ni Tuhan, maka panyap kamemon ya pinakay ma paghinang sigām, pinigsikan isab maka laha'. ²² Hatina, sinussi maka laha' agon-agon kamemon ai-ai ya pinakay ma sara' agama inān. Subay aniya' laha' pinabu'us bo' ka'ampunan paldusahan manusiya'.

²³ Jari in luma' pangarapan tagna' maka kapanyapanna subay sinussi maka laha' hayop. Sagō' ngga'i ka he' kab'nnalanna. Hal ibarat patta' ma di Luma' Pangarapan ya ma deyom sulga'. Bo' malaingkan landu' ahalsa' ai-ai ma deyom sulga', angka subay aniya' laha' labi ahalsa' panussi iya. ²⁴ Jari sinōd e' Al-Masi in Bilik Mahasussi, sagō' ngga'i ka bilik sussi hinangan manusiya' ma buwat suntu'an bay min sulga'. Pasōd Al-Masi ni deyom sulga' to'ongan bo' makapagharap maka Tuhan ma haddaratna, ati maina'an iya anganjung ma pasalantam. ²⁵ Bay pasōd saga imam muwallam Yahudi ni deyom Bilik Mahasussi tahun ni tahun amowa laha' hayop pagkulban ni Tuhan. Saguwā' Al-Masi dalam bay pasōd bo' maglilla' baranna magbalik-balik. ²⁶ Bang iya bay pasōd min heka, min heka du isab tananamna kabinasahan sangay min waktu kapamapanjari dunya. Saguwā' mint'dda sadja kalahilna ni dunya itu, ma song akiyamat dunya, bo' supaya paglilla'na baranna ni kamatay pamala'an dusa manusiya'. ²⁷ Ya pangangganta' bangsa manusiya' subay amatay min t'dda sadja bo' yampa nihukum e' Tuhan. ²⁸ Damikiyanna Al-Masi, min t'dda du isab iya bay amatay pagkulban bo' supaya tatanggungna dusa manusiya'. Palahil iya pabing ma sinosōng, kaminduwana na, sagō' ngga'i ka pamuwas dusa. Ya angka iya palahil pabing bo' kalappasanna to'ongan sasuku angalagaran iya.

10

¹ Ya sara' bay pamuwan e' Tuhan ma bangsa Yahudi he' hal hantang suntu'an pang'nda'anta kahāpan ya song pinaniya'. Ngga'i ka kab'nnalanna. Aniya' susumbali'an bay pinagkulban ni Tuhan tahun ni tahun, dalam aniya' kaubusanna. Sagō' mbal makarapat saga pagkulban inān pangalanu' pangatayan a'a magsasambahayang. ² Bang sigām bay sinussi sab'nnal-b'nnal min dusa sigām, dalam aniya' dusa tananam sigām, ati mbal sigām magkagunahan magkulban pabalik. Malaingkan masi du dusa sigām. ³ Maka susumbali'an ya pagkulban na pa'in ma pasalanan sigām tahun ni tahun hal pamaentom in sigām masi taga-dusa. ⁴ Mattan du, laha' sapi' maka laha' kambing mbal makapuwasan dusa manusiya'.

⁵ Na, pagka dalam aniya' ka'ampunan dusa min paghinang tagna' he', buwattitu pagkallam Al-Masi hinabuna palahil ni dunya itu. Yukna, "Ngga'i ka pagkulban maka lalabotan ya kabaya'annu, saguwā' sakapannu aka baran manusiya'.

⁶ Mbal ka kasulutan ma katibu'ukan hayop tinunu' pagkulban, atawa ginisan lalabotan ya tinukbal pama'ampun dusa.

⁷ Buwattitu isab pamissalaku: Itiya' aku, O Tuhan, lilla' angahinang ai-ai pangahandaknu aku, buwat tasulat ma pasalku ma deyom Kitab."

⁸ Duwa ginis bay pamissalana he', kaissana, "Dalam aniya' kabaya'annu, ai-na ka ma susumbali'an maka lalabotan, atawa ma hayop tinunu'

ma katibu'ukan atawa ma pagkulban pagtaubatan dusa." (Buwatté' pah'lingna minsan panoho'an sara' asal saga pagkulban maka tutuk-balan.)⁹ Karuwana, ya yukna, "Itiya' aku, O Tuhan, sakap angahinang ai-ai pangahandaknu aku." Hatina, nibbahan e' Tuhan bay bowahan tagna' bo' pinaganti' bowahan baha'u.¹⁰ Na, pagka ajukup e' si Isa Al-Masi bay pangahandak Tuhan ma iya, asussi kitam min dusatam ma sabab baran si Isa bay pagkulban pinam'nt'dda.

¹¹ Magt'nggehan na pa'in ma deyom langgal saga imam Yahudi inān kamemon bo' maghinang ai-ai pamahinang sigām. Tinukbalan e' sigām magbalik-balik saga pagkulban dalam dapatna pamala'an dusa.¹² Saguwā' in imam damuli itu, hatina Al-Masi, bay magmalilla' baranna min t'dda sadja, nihinang pagkulban pamapuwas dusa manusiya', ati mbal binalikan sampay ni kasaumulun. Jari itu, aubus pa'in hinangna he', aningkō' iya ma bihing Tuhan tampak ni kowan,¹³ ati ina'an na iya angagad buwat-tina'an sampay ta'abut waktu kapanganda'ug Tuhan min palbantahanna kamemon, bo' yampa pinat'nna' saga palbantahan e' ma deyo' pād-tape' Al-Masi.¹⁴ Al-Masi itu, pinamint'dda pagmalilla'na baranna ni Tuhan, ati minnē' pinabontol to'ongan itikad manusiya', sasuku sinussi e'na.

¹⁵ Aniya' isab saksi' min Rū Sussi, ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i,

¹⁶ "Ya na itu kapagsulutan pat'nna'ku ma manusiya' bang ta'abut llawna, yuk Panghū'.

Pahōpku panoho'anku ni deyom atay sigām.

Sulatku isab ma deyom panahu'an sigām."

¹⁷ Sinugpat isab ayat dakayu' itu, ya yuk-i,

"Mbal na entomku paldusahan sigām, sampay kala'atan bay tahinang e' sigām."

¹⁸ Na, pagka ta'ampun dusatam kamemon e' Tuhan, mbal na kitam magkagunahan angahinang pagkulban pabīng.

Pasekot Kitam ni Tuhan

¹⁹ Manjari itu, saga danakanku, makatawakkal na kitam pasōd ni deyom Bilik Mahasussi ma sabab laha' si Isa.²⁰ Sabab bay pagmalilla' e' si Isa baranna pinapatay, ati minnē' kitam niukaban pasōran baha'u, pasōran kakkal. Hatina makasōd na kitam ni Bilik Mahasussi labay min kultina ya sapatun baran si Isa.²¹ Aniya' na Imamtan bangsahan tag-kapatut ma okoman Tuhan.²² Angkan kitam subay pasekot ni Tuhan magatay pote', ma ahogot pangandolta ma iya. Subay dalam aniya' hawal-hawalta ma pasal dusa bay hinangta ma waktu palabay, sabab tapabontol na itikadta. Tapandi isab baranta paltanda'an in kitam asussi na.²³ Subay kita amalut pahogot ma kaholatan ya pagkahagaranta, sabab kapangandolan asal Tuhan ya bay anganjanji' ma kitam.²⁴ Subay kannalta isab pagkahita bang buwattingga e'ta anabangan sigām bo' maglasa-liyasahi maka maghinang kahāpan.²⁵ Da'a kitam ang'bba min addattam magtipun-tipun, buwat kapang'bba e' saga jama'a si Isa kasehe'. Gom na pa'in kita magtipun amat'ttog iman pagkahita dangan maka dangan, ya lagi'na ma buwattinga'an pagka kata'uwanta asekot na Llaw Panghū' Isa.

²⁶ Na, bang kita angahinang kala'atan bo' pagtu'uranta minsan bay tataima' pandu' kasab'nnalan, tantu dalam aniya' pagkulban pamala'an dusata.²⁷ Ya sadja lagaranta hukuman Tuhan makatāw-tāw, maka api asiglat ya panun'na ma saga a'a anagga' iya.²⁸ Bang aniya' a'a bay makalanggal sara' si Musa ma masa awal e', bo' aniya' saksi' min duwangan atawa t'llungan maguyun, pinapatay iya, mbal kina'ase'an.

²⁹ Jari labi abisa hukuman pinat'kkahan a'a ya angahalipulu Anak Tuhan. Mbal isab magaddat ma laha' bay pamajatu pagsulitan baha'u, ya panussi pangatayanna min dusa. Tahina' isab e'na Rū Sussi, ya ama'nda'an kitam ka'ase' Tuhan. ³⁰ Kata'uwanta bang sai bay amaluwasa bissala, ya yuk-i, "Aku ya amalos. Aku ya anungbas." Yukna isab, "Angahukum Panghū' ma bangsa suku'na." ³¹ Landu' makatāw-tāw bang kita taluwa' hukuman Tuhan, ya kakkal salama-lama.

³² Entomunbi bay palihalanbi ma waktu tagna' gi'. Baha'u kam bay makananam kasawahan min Tuhan sampay am'nal ma si Isa, maka aheka katiksa'an bay kalabayanbi, sagō' dalam bay apinda imanbi.

³³ Suma'an pinaggunyak-gunyak baranbi maka pininjala' ma mata mairan, suma'an ka'am angandapitan pagkahibi waktu sigām pininjala'. ³⁴ Bay ka'ase'anbi saga a'a pilisu ati tanggungbi kabinasahan sigām. Minsan kalangpasan ai-aibi kamemon, gom pa'in kam kinōgan sabab kata'uanbi aniya' gi' ma ka'am alta' labi ahalsa, anatas ni kasaumulan.

³⁵ Angkan kam sinoho' da'a ang'bbahan pangandolbi ma Tuhan, sabab aheya tungbasna bang binogbogan. ³⁶ Paiman kam supaya tahinangbi ai-ai pangahandak ka'am e' Tuhan, bo' kam makahampit bay paljanji'anna ma ka'am. ³⁷ Sabab asekot na waktu, buwat bay tasulat ma deyum Kitab, ya yuk-i,

"Mbal at'ggol bo' at'kka ya bay nilagaran. Marai' na t'kkana.

³⁸ Allum du saga a'aku abontol ma sabab pangandol sigām, sagō' bang a'a pataikut min aku, mbal aku kasulitan ma iya."

³⁹ Saguwā' dalam aniya' lamudtam ma saga a'a ya pataikut min Tuhan bo' yampa binutawan e'na. Angandol kitam ma Tuhan ati lappasan kitam min hukuman.

11

Pasal Pangandol

¹ Na in pasal pangandol itu, hatina aniya' paltantuhanta in ai-ai holatta buwattina'an paniya' du ma sinosōng. Min pangandolta, ya angkan kita am'nal ma pasal ai-ai ya mbal gi' ta'nda'ta. ² Bay kasulitan Tuhan ma saga a'a ma waktu ka'mbo'-mbo'an ma sabab pangandol sigām ma iya.

³ Bang kita angandol, makata'u kita in alam itu kamemon bay pina-panjari e' Tuhan min palmanna sadja. Manjari kakaya'-kaya'anna itu ya ta'nda' mata, bay tahinang min ai-ai ya mbal ta'nda'. ⁴ Entomunbi saga a'a bay ma masa awal e', buwat si Habil. Bay iya angandol ma Tuhan, ya po'on iya bay makatukbalan pagkulban tudju ni iya, labi ahāp min bay pangalamas siyakana si Kabil. Bay angandol si Habil, ati binista iya abontol e' Tuhan sabab ka'amuhan Tuhan ma panukbalna. Masi aniya' kapamintangantam min pangandol si Habil minsan at'ggol na kamatayna.

⁵ Si Idris isab ma masa awal e', dalam iya bay makalabay kamatay sabab akosog pangandolna ni Tuhan. Dalam tabāk bangkayna sabab bay iya pina'angkat e' Tuhan hinabuna allum. Angkan buwattē', sabab a'a iya makasulut atay Tuhan. ⁶ Dalam aniya' manusiya' makasulut atay Tuhan bang mbal angandol ma iya. Sabab sai-sai bilahi angarap ni Tuhan subay magkahagad aniya' Tuhan. Subay isab kahagadna aniya' panungbas Tuhan ma sasuku atuyu' amiha iya.

⁷ Si Nū isab, aniya' pangandolna angkan iya bay angasip ma pagbanda' Tuhan pasal bala' song pinat'kka ni dunya. Kinahagad e'na ma dalam gi' ta'nda'na. Bineya' e'na panoho'an Tuhan, ati nihinang e'na adjung aheya supaya sigām magtai'anak lappasan min latap. Ati minnē', min bowahan

hinang si Nū he', talhakit in a'a kasehe'an bay ma dunya patut pinatōngan dusa. Bo' si Nū ya binista abontol ma sabab pangandolna.

⁸ Si Ibrahim isab, bay iya angandol ma Tuhan angkan beya'na panoho'an Tuhan ati ala'an min dī lahatna tudju ni lahat saddī, ni bay panganjanji' Tuhan ma iya. Bay iya palintas minsan dalam kata'uwanna bang pi'ingga patudjuhanna. ⁹ Ma sabab pangandolna isab, angkan si Ibrahim bay pat'nna' ma lahat bay panganjanji' Tuhan ma iya, minsan iya sali' a'a liyu maina'an. Maglihan-lihan iya, ati luma' tolda ya luma' palihananna. Buwattē' du isab anakna si Isa'ak maka mpuna si Yakub, ya tumabeya' ma si Ibrahim panganjanji'an lahat inān e' Tuhan. ¹⁰ Aiman si Ibrahim sabab aniya' lagaranna lahat saddī, hatina da'ira ahogot pangosolanna, ya ginanta' maka nihinang e' Tuhan.

¹¹ Damikiyanna si Sara h'nda si Ibrahim, angandol isab ma Tuhan ati kabuwanan iya kosog makapangiram minsan iya aumul na, minsan palabay na bay waktu pangiramna. Tu'ud pangandolanna Tuhan in janji'na maujud du. ¹² Si Ibrahim itu, minsan iya sali' a'a pinagamatay na, humeka to'ongan tubu'na. Ya heka panubu'na buwat heka bitu'un ma b'ttong langit, buwat solagan gusung ma bihing tahik, mbal takole' ni'itung.

¹³ Manjari kamemon saga a'a kaōnan inān bay magpangandol ma Tuhan sampay ni kamatay. Ya bay paljanji'an Tuhan ma sigām, dalam bay tasambut ma dunya lagi', saguwā' tapantaw e' sigām min katāhan, maka e' sigām kinōgan. Bay sigām angahaka patampal in sigām sali' a'a liyu, hal maglihan ma dunya itu. ¹⁴ Na, pagka sigām ah'lling in sigām a'a liyu, manyatakan du aniya' lahat saddī minohot, hatina lahat sigām luggiya'. ¹⁵ Dalam isab nientom lahat bay pala'anan sigām tagna', sabab bang aniya' bay baya' sigām pabīng ni lahat e', dalam aniya' bay makasagga'. ¹⁶ Sagō' ngga'i ka lahat tagna' ya nientom e' sigām, sagō' lahat labi ahāp, lahat sulga'. Angkan Tuhan mbal aiya' niōnan Tuhan e' sigām, sabab aniya' da'ira bay tinagama e'na ma sigām.

¹⁷⁻¹⁸ Si Ibrahim isab, waktu bay kapanulay Tuhan ma iya, ahogot pangandolna. Angkan iya bay mbal allog amapatay anakna si Isa'ak pagkulban, minsan ya anak bay panganjanji' e' Tuhan. Yuk janji' Tuhan e', "Paheka du panubu'nu luwas min si Isa'ak." Sagō' angandol si Ibrahim, angkan iya magmalilla' amapatay anakna he', pagkulban ni Tuhan. ¹⁹ Sabab bang ma bistahan si Ibrahim, tapakallum du anakna e' Tuhan. Jari tasambut e' si Ibrahim anakna sali' luwas min kamatay.

²⁰ Si Isa'ak isab bay angandol ma Tuhan, angkan nijanji'an e'na anakna duwangan, si Yakub maka si Esaw, in sigā pinat'kkahan du lidjiki' e' Tuhan ma sinosōng.

²¹ Si Yakub isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma Tuhan ati niamu'an e'na barakat mpuna, anak si Yusup duwangan. Binalutan e'na tungkud pasangdolanna hinabuna amudji Tuhan.

²² Si Yusup isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma Tuhan. Angkan iya bay makapah'lling pasal kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil. Pang'bba e'na ma sigām panoho'an pasal bangkayna.

²³ Ina'-mma' si Musa isab bay angandol ma Tuhan waktu kapanguldin sultan Misil subay pinapatay kamemon anak Yahudi l'ila sasuku nianakan baha'u. Angkan sigā bay anapukan si Musa ma deym t'llumbulan puwas min kapaganak ma iya. Ta'nda' pa'in e' sigā in si Musa mahal-mahal lingkakna, dalam sigā tināw ma uldin sultan e'.

²⁴ Si Musa isab bay angandol ma Tuhan, sabab ta'abut pa'in kasangpotna mbal na iya angaku niōnan anak dayang-dayang, ya anak Sultan bay

amasulig iya. ²⁵ Pād-pād iya ameya' ma hinang ala'at ma luma' sultan, ya makahāp palasahan dai'-dai' sadja, bilahi lagi' iya parakayu' ma pagkahina bangsa Isra'il, a'a suku' Tuhan. Lilla' iya magbeya' maka sigām bininasa. ²⁶ Bang ma iya, minsan iya pinakaiya' ma sabab Al-Masi, ahala' lagi' min kamemon alta' ma lahat Misil, sabab ya angutna tungbas min Tuhan ma llaw damuli. ²⁷ Bay ala'an si Musa min lahat Misil ma sabab kosog pangandolna ma Tuhan, dalam iya tināw ma pangastol sultan e'. Akosog to'ongan niyatna, sabab ta'nda'na Tuhan ya mbal ta'nda' manusiya'. ²⁸ Ma sabab pangandolna isab, angkaan iya bay magpanoho'an ma bangsa Isra'il. Sinō' sigām amigsikan laha' bili-bili ni lusuk-lusuk lawang sigām, bo' mbal talapay pinapatay anak sigām l'lla kasiyakahan bang palabay mala'ikat pangmumulka'. Ya he' tagna'an Hinang Paglakad.

²⁹ Bangsa Isra'il isab, waktu kauntas sigām ni dambila' s'llang ya niōnan S'llang Keyat. Minsan du bay s'llang, tahinang gintana'an magtūy ma sabab pangandol sigām, jari pauntasan sigām parambila'. Saguwā' pasulay pa'in saga a'a Misil pauntas, alembo sigām sabab pabing magtūy tahik.

³⁰ Waktu kapehe' bangsa Isra'il ni da'ira Ariha, pinaglibut-libutan da'ira inān e' sigām ma deyom dapitu'. Ta'abut pa'in kapitu'na, magtūy alubu ādna batu sabab min kosog pangandol sigām. ³¹ Bay angandol ni Tuhan si Rahab ya d'nda pagtatambahan ma da'ira Ariha. Pinatuntul e'na saga a'a magmata-mata ati dalam iya bay talapay pinapatay maka saga a'a ya agagga ma Tuhan.

³² Na, mbal na sugpatanku sabab mbal aku makasa'ut angahaka'an ka'am ma pasal disi Gidiyun, si Barak, si Samson, si Jepta, si Da'ud, si Samwel, sampay ni kanabi-nabihan. ³³ Saga a'a itu bay angangga'os pagsultanan ma sabab pangandol sigām. Aniya' kasehe' abontol pagsara' sigām ma sabab pangandol, maka aniya' bay makasambut panganjanji' Tuhan ma sabab pangandol sigām. Aniya' isab bay amak'ttop bowa' halimaw. ³⁴ Aniya' sigām kasehe' bay am'ddahan api aheya, aniya' isab bay makaliyus min patay bono'. Aniya' isab sigām taluwa' kalamahaman saguwā' angosog gom pa'in pamaranan sigām. Landu' sigām aesog ma pagbono', sampay tara'ug e' sigām ba'anān sundalu min lahat saddi. ³⁵ Aniya' saga d'nda bay kamatayan sagō' allum pabalik saga lahasiya' sigām magpatayan he'. Aniya' isab a'a kasehe' mbal angaho' pinal'ppa minsan sigām pinap'ddi'an to'ongan sampay kamatay. Tu'ud sigām aholat pinakallum pabalik bo' binuwanan kallum labi ahāp. ³⁶ Aniya' isab kasehe' bay pinaggunyak-gunyak sampay niraplosan, aniya' isab kasehe' bay kinarenahan bo' yampa tinambolan ma deyom kalabusu. ³⁷ Aniya' isab sigām bay pinagbantung, aniya' bay pinagkatkat duwa, maka aniya' isab bay binono' maka kalis. Aniya' sigām kasehe' hal kuwit bili-bili atawa kambing ya pas'mmek sigām, miskin to'ongan. Nila'ugan na pa'in sigām, nijahulaka'. ³⁸ Dunya itu mbal tōp paglahatan saga a'a inān, subay lahat labi ahāp. Sat'ggol sigām ma dunya itu, hal sigām maglihan na pa'in suma'an ma lahat paslangan, suma'an ma kabūd-būran. Bay sigām pat'nna' ma deyom sengab batu* atawa ma lowang ma deyom tana'.

³⁹ Babantugun saga a'a itu kamemon ma sabab kosog pangandol sigām ma Tuhan. Saguwā' dalam sigām bay makasambut panganjanji' Tuhan t'ggol sigām allum, ⁴⁰ sabab aniya' labi ahāp pangangganta' kitam e' Tuhan. Hatina in kitam maka saga a'a bay masa awal inān subay magbeya' anambut paljanji'an maka kasampulna'anna.

* 11:38 11:38 'Sengab batu,' atawa 'songab batu.'

12

Mma'tam Tuhan

¹ Na, pagka kita sali' dalil a'a maglomba pinagtimukan e' ba'anan saksi', subay bbahanta ai-ai makasembol, sampay saga dusa ya katagihanta sidda. Subay kita atuyu' magdagan sampay ta'abutta gindan ya pat'kkahanta. ² Subay patonganta si Isa saumul-umul, sabab iya ya pasangdolanta min katagna' sampay ni katapusan. Bay sinandalan e'na katiksa'an ma waktu kapangalansang iya ni hāg pinapatay. Dalam bay paheyana ma atay kaiya'anna amatay ma hāg, sabab niangut e'na kakōgan ya tinagamahan iya. Ina'an na iya ma sulga' aningkō' ma haddarat Tuhan, tampal ni kowan.

³ Kannalunbi to'ongan bay kasandal si Isa waktuna pinagsagga' e' saga a'a baldusa. Bang he'-i takannalbi mbal du palamma pangandolbi. Mbal du kam sinumu ameya' ma iya, ⁴ sabab kata'uanbi asal, dalam lagi' aniya' min ka'am bay amatay min kapanagga'bi ma kala'atan. ⁵ Marai' takalipathi ya bay binissala e' Panghū' ni buwat ka'am anakna bo' supaya ahogot ataybi. Yukna inān,

"Ka'am saga anak, da'a kam amabiyal ma pami'atku ma ka'am.

Da'a kam mandā'-dā' bang kam buwananku kal'ggahan.

⁶ Sabab bi'atku du sasuku kalasahanku.

Palabayku isab min kabinasahan sasuku ōnanku anak."

⁷ Angkanna, bang kam ganta' pinat'kkahan kabinasahan, subay kam mag-malilla' sadja sabab pami'at mma'bi ko' itu. Ya kabinasahan tananambi ilu tanda' palsaksi'an in ka'am binista anak e' Tuhan. Aniya' bahā' onde'-onde' mbal bini'at e' mma'na? ⁸ Bang kam mbal tumabe'ya' bini'at e' Tuhan buwat kapami'atna ma anakna kamemon, mbal kam manjari niōnan anakna lahasiya'. Sali' kam ngga'i ka anak to'ongan. ⁹ Minsan mma'ta maitu ma dunya, bay ami'at kita ati masi sigām pagaddatanta. Ya lagi'na isab Mma'ta Tuhan, ya ang'ntan palnyawahān manusiya'. Subay kita magmaluluy ma iya bo' supaya kita allum to'ongan. ¹⁰ Pinagbi'at kita e' matto'ata sat'ggol kita onde'-onde', bo' pami'at sigām hal min akkal manusiya'. Saguwā' saddi pami'at Tuhan sabab tantu pamahāpna kaul-pi'ilta bo' supaya kita makasali' ni buwat kasussina. ¹¹ Bang kita bini'at e' Tuhan mbal kita magtūy kinōgan sabab masi alengog pikilanta. Saguwā' bang palabay na waktu bay pami'at e', amintāng du kita bo' aniya' kasannanganta luwas min kabontolan hinangta.

Pamandu' maka Pagbanda'

¹² Angkan yukku ma ka'am: pakosog kam, maka pat'ttogunbi pangan-dolbi. ¹³ Pabontolunbi lān pal'ngngananbi. Jari bang aniya' pagkahibi ilu magduwa-ruwa, mbal iya alungay min lān. Gom pa'in kaul'an kamma pangandolna.

¹⁴ Subay kam amuspus magsulut maka a'a kamemon. Tuyu'inbi isab kaul-pi'il asussi, sabab dalam aniya' makata'u Tuhan bang mbal asussi.

¹⁵ Kamaya'-maya' kam, kalu aniya' min ka'am ang'bba min ase' maka lasa Tuhan. Painsap kam isab bang aniya' a'a ma deyomanbi ala'at kasuddahanna, sabab a'a buwattē' sapantun gamut kayu makalassun, taka-taka pasaha' ati paledled la'atna ni kaheka'an. ¹⁶ Kamaya'-maya' kam isab bo' supaya dalam aniya' min ka'am magd'nda atawa magl'la. Da'a isab pasagarinbi bang aniya' mailu an'ppu si Esaw, a'a masa awal sali' dalam aniya' tuhanna. Si Esaw itu bay anak kasiyakahan, ati pamusaka' ma iya paljanji'an Tuhan. Saguwā' bay panambi' e'na palsuku'anna ni dapinggan kinakan. ¹⁷ Kata'uanbi asal kissana. At'ggol-t'ggol pa'in

minnē', anganjungjung iya ma mma'na bang pa'in iya niamu'an lidjiki' min Tuhan. Sagō' pinagin'mbal iya sabab in bay hinang mma'na inān mbal to'ongan kapindahan, minsan buwattingga pagtangisna.

¹⁸ Ka'am ilu, asekot na kam ni Tuhan, sagō' ya kasekotbi ngga'i ka buwat bay ma bangsa Isra'il masa awal e', sabab ta'nda' e' sigām bang ai ya pasekotan sigām, hatina būd Turusina. Ta'nda' e' sigām kosog apina, maka lendom makatangkob lahat, maka hunus alandos. ¹⁹ Takale isab sigām sali' tiyup-tiyup atanog, maka lling suwala makatāw-tāw. Pagkale sigām ma suwala he', magtūy sigām anganjungjung to'ongan bang pa'in sigām mbal pinakalehan pabalik, minsan hal dakabtang. ²⁰ Tināw sigām makalandu' ma sabab panoho'an, ya yuk-i, "Bang aniya' makaragpak ni būd itu, minsan hayop, subay pinagbantung pinapatay." ²¹ Makatāw-tāw sidda ya ta'nda' sigām inān. Sampay isab si Musa, sabab buwattitu bay llingna: "Amidpid aku," yukna. "Tināw aku sidda."

²² Saguwā' ka'am ilu, saddi na kasekotbi ni Tuhan. Ilu na kam makasampay ni būd Siyun, ni da'ira paglahatan Tuhan kakkal salama-lama. Makasampay na kam ni da'ira Awrusalam ma deyom sulga', sampay ni saga mala'ikatna magibu-ibuhan. ²³ Ina'an kam ma palhimpunan magkalasigan, ma palhimpunan saga a'a niōnan anak Tuhan siyaka, ya tasulat ōn sigām ma deyom sulga'. Makaharap isab kam ni Tuhan, ya angahukum ma manusiya' kamemon. Ina'an isab kam ma saga umagad a'a adil bay magpatayan, ya asampulna' na. ²⁴ Makasampay na isab kam ni si Isa, ya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan bo' angahatul kapagsulutan baha'u. Ta'abutbi isab laha' si Isa, ya pinagsambat laha' pamigsik. Laha' labi ahāp ko' inān min laha' si Habil ya bay pinabu'us ma masa awal e', sabab laha' pamalosan.

²⁵ Angkanna kita subay mbal amabiyal bang Tuhan ya amissala ni kita. Subay kita amintāng min saga a'a bay amabiyal ma pagbanda' si Musa, waktu kapamowana palman Tuhan ma masa awal e'. Bang sigām dalam bay makapuwas min kabinasahan minsan hal manusiya' ya bay pinabiyal e' sigām, luba'-lagi'na kita mbal makapuwas bang taikutanta Tuhan ya magbanda'an kitam min deyom sulga'. ²⁶ Ma waktu kapamalman Tuhan ma si Musa, bay ajogjog deyom dunya e' suwalana. Sagō' buwattina'an aniya' panganjanji'na dakayu', ya yuk-i, "Pajogjogku dunya pabīng, min t'dda lagi', sagō' ngga'i ka hal dunya ya pinajogjog, sampay isab saga lapis langit." ²⁷ Bang nihati kabtangan itu, ya yuk-i, "min t'dda lagi'", in ai-ai pinapanjari nijogjog du bo' palanyap, malaingang pataptap sadja ya mbal takole' nijogjog.

²⁸ Angkanna kitam subay magsukul to'ongan ni Tuhan, sabab makasambut kitam lahat mbal takole' nijogjog. Subay kita amudji Tuhan ma buwat kabaya'anna. Subay kitam magmamay maka magmatāw ma iya. ²⁹ Sabab bang angahukum Tuhantam, sali' api makasuleyaban kamemon.

13

Saga Hinang Makasulut Tuhan

¹ Da'a bbahinbi kabiyaksahanbi maglasi-liyasahi sabab magdanakan kam ma deyoman Al-Masi. ² Paentom kam. Bang aniya' pi'ilu ni luma'bi a'a mbal takilābi, subay iya patuntulbi. Sabab aniya' ma waktu palabay bay amatuntul a'a liyu, kinabā' manusiya' sagō' mala'ikat min sulga'. ³ Kannalunbi na pa'in kahālan pagkahibi ma deyom kalabusu ilu, sali' hantang baranbi ya ma deyom kalabusu. Kannalunbi isab saga pininjala', sali' hantang ka'am isab pininjala'.

⁴ Ka'am kamemon, pahalga'unbi paglakibinibi. Kamaya'-maya' kam, sabab sasuku maghinang kala'atan d'nda maka l'lla atawa angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'na, tantu pinataluwa'an hukuman Tuhan. ⁵ Subay kam ahalli' isab ma napsubi bo' kam mbal ameya' ma bahaya pilak. Da'a kam atawad min bay pangangganta' ka'am, sabab aniya' du Tuhan amaruli, buwat yukna,

"Mbal kam bbahanku, mbal kam pasagaranku saumul-umul."

⁶ Angkan kita subay atawakkal amissala buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Panghū' du ya anabangan aku,
ati dalam aniya' kagawahanku.

Mbal du aku tināw ni'inay e' a'a."

⁷ Entomunbi saga a'a pagmakōkanbi, ya bay anganasihatan ka'am lapal Tuhan. Entomunbi bay kamattihan sigām pagka ahāp bowahan sigām t'ggol sigām allum. Sengorinbi isab bay pangandol sigām. ⁸ Mbal magkapinda si Isa Al-Masi, sali' du iya min katagna' sampay ni kabuwat-tina'an, sampay isab ni katapusan.

⁹ Da'a kam abowa-bowa e' pandu' magsaddi-saddi, supaya kam mbal pabidda' min pandu' b'nnal. Ahāp bang lasa maka ase' Tuhan ya ginuna pamakosog palnyawahanta, da'a na panoho'an pasal kapamangan. Dalam aniya' paluntungan saga a'a pinagbaya'an e' panoho'an buwattē'. ¹⁰ Aniya' kulban tinukbalan ma pasaltan, sagō' mbal makalamud saga a'a ya maghinang ma langgal pagkulbanan Yahudi.

¹¹ Ma agama Yahudi, bang ta'abut waktu pagkulban ni Tuhan supaya pinuwasan dusa saga a'a, Imam Muwallam ya wajib amowa laha' hayop ni deyom Bilik Mahasussi bo' tinukbal ni Tuhan. Saguwā' baran hayop itu binowa paluwas min kaluma'an inān, bo' yampa tinunu'. ¹² Damikiyanna si Isa, bay iya amatay isab ma luwasan da'ira supaya tasussina saga a'ana maka laha'na luggiya'. ¹³ Jari paluwas kita min agama Yahudi tudju ni si Isa, ati ameya' kita pinaggunyak-gunyak buwat bay paggunyak-gunyak saga a'a ma iya. ¹⁴ Sabab dalam aniya' palahatanta kakkal ma dunya itu. Tu'ud kita angalagan lahat dakayu' ya paniya' ma sinosōng.

¹⁵ Angkan na, subay kitam magabut-abut anukbal pudji ni Tuhan labay min si Isa, hatina bissala pamudji paluwas min bowa'ta, pagka si Isa pamanjabutantam. ¹⁶ Da'a kam alipas angahinang kahāpan ni sehe'bi. Bahagi'inbi sigām kaniya'bi bang sigām taluwa' kasigpitan, sabab hinangbi buwattē' sali' dalil lalabotan makasulut atay Tuhan. ¹⁷ Beya'unbi pamandu' saga a'a pagmakōkanbi maka paluluy sadja kam ma panoho'an sigām. Anganjaga na pa'in sigām ma ka'am bo' mbal ainay pal-imananbi, sabab aniya' waktu pabaihu' sigām ni Tuhan angahaka pasal ai-ai bay tahinang sigām. Beya'unbi isab panoho'an sigām supaya aniya' kakōgan sigām, sabab dalam aniya' kasōngan ma ka'am bang sigām kabuhatan ma sabab panulangbi.

¹⁸ Da'a kam pahali angamu'an kami tabang ni Tuhan. Makatantu kami in itikad kami abontol sadja tudju ni Tuhan, maka dalam aniya' angut kami saddi min hinang ahāp maka kasuddahan ahāp. ¹⁹ Aniya' isab panganjungku ni ka'am: angamu'-ngamu' kam kono' ni Tuhan bang pa'in aku makasa'ut pabīng ni ka'am.

Lling Katapusan

²⁰⁻²¹ Pangamu'antam Tuhan po'onan kasannangan, ya bay amangun Panghū'tam si Isa min kamatayna supaya iya allum pabīng. Si Isa ya dakayu' babantugun angupiksa' kitam ma sabab laha' kamatayna bay

pamajatu kapagsulitan kakkal ni kasaumulan. Angipat na iya ma kitam suku'na, ya pinagbahasa sali' bili-bilina. Mura-murahan, bang pa'in kam pinanyapan e' Tuhan ai-ai kagunahanbi supaya ahāp e'bi angahinang kahandakna. Mura-murahan isab, bang pa'in Tuhan angahinang ai-ai kabaya'anna ma deyom pangatayanbi ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi. Manjari sanglitantam Al-Masi salama-lama. Amin.

²² Saga dauranakanku, aniya' gi' panganjunjungku ni ka'am: ikutunbi lapal sulat ya pabeya'ku itu. Da'a kam sinumu amassa, sabab mbal sakit ataha'. ²³ Subay kata'uanbi in danakantam si Timuti tapaluwas na min kalabusu. Bang iya makasa'ut pi'itu, bowaku iya ameya' ma aku anibaw ka'am.

²⁴ Haka'inbi saga pagnakura'anbi sampay a'a suku' Tuhan ilu kamemon in kami itu amabeya' minsan la'a hal lapal kami ma sigām. Saga danakantam min lahat Itali itu amabeya' isab lapal sigām.

²⁵ Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan. *Wassalam*

YAKUB

Pahati pasal sulat itu

Si Yakub itu siyali si Isa Al-Masi min ina'. Pagnakura'an iya ma saga a'a magpangandol ma si Isa ma da'ira Awrusalam.

Sulat itu bay pinasampay e' si Yakub ni saga a'a bangsa Yahudi kamemon ya magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ya angkan si Yakub bay anulat ni sigām supaya sigām kapandu'anna bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Yukna bang a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma Tuhan, bo' pa'in mbal ahāp addatna maka kaul-pi'ilna, pangandol a'a inān halam aniya' pūsna. Hatina bang a'a angandol sab'nnaal-b'nnaal ma Tuhan subay manyatakan to'ongan min addatna maka min saga hinangna.

Sulat min si YAKUB

¹ Sulat itu min aku si Yakub, a'a sosoho'an Tuhan maka si Isa Al-Masi Panghū'tam. Magaddat aku ma ka'am saga pagkahiku Yahudi, a'a suku' Tuhan apulak-palik ma kaluha'an dunya.

Pasal Kasukkalan maka Pagiman

² Saga dauranakanku, bang kam taluwa' kasukkalan indaginis, subay kam kinōgan. ³ Sabab kata'uanbi, bang pangandolbi pinalabayan kasukkalan bo' kaimananbi, gom pa'in pasōng tafasbi anandalan ai-ai. ⁴ Puspusinbi kosogbi anandalan kasukkalan bo' supaya kam asangpot ma kaul maka pi'il, ma halam aniya' kulangbi. ⁵ Sagō' bang aniya' ma ka'am akulang pangita'una, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan ati tantu iya kabuwanan pangita'u, sabab magmura asal Tuhan ma a'a kamemon. Mbal iya an'ndal bang pangamu'an. ⁶ Saguwā' bang kam ganta' angamu' ai-ai ni Tuhan, subay kam am'nnaal ma iya ma halam aniya' pagduwa-duwabi. Sasuku magāng-āng pangandolbi ni Tuhan, ibarat kam sahal goyak tabowa pehē'-pi'itu e' baliyu. ⁷ Da'a kam aholat pinasambutan ai-ai e' Panghū', ⁸ sabab bang a'a magduwa-ruwa pikilanna mbal ahantap pamikilna.

Pasal Miskin maka Dayahan

⁹ Bang saupama aniya' pagkahitam sōd si Isa kamiskinan, subay iya kinōgan sabab pinalanga du iya e' Tuhan. ¹⁰ Damikiyanna bang aniya' a'a sōd si Isa taga-karaya, subay iya kinōgan bang pinareyo' e' Tuhan, sabab minsan a'a dayahan pahalam du isab ibarat sumping kasagmotan. ¹¹ Makasilak pa'in llaw, magtūy alanos kasagmotan e' pasu' llaw he'. Apakpak sumpingna ati pahalam bay manisna. Buwattē' du isab bang a'a dayahan. Kosog-kosogan pa'in iya angusaha, amatay du iya ati ka'bbahan du pagusahana.

Pasal Sasat

¹² Aheya du kahāpan a'a bang mbal alungay pangandolna minsan iya anandalan kasukkalan. Sababna bang mbal apinda pangandolna minsan ma deym kasukkalan, pinaniya'an du iya kallum kakkal ni kasaumulnan. Ya na itu tungbas panganjanji' Tuhan ma sasuku alasa ma iya.

¹³ Bang kam ganta' sinasat maghinang la'at, da'a binginbi Tuhan. Da'a yukbi Tuhan ya anasat ka'am inān, sabab in Tuhan mbal tasesat maka mbal isab iya anasat. ¹⁴ Sagō' napsu manusiya' ya amowa-mowa iya

maghinang kala'atan. Napsuna sali' dalil umpun angati iya maghinang dusa. ¹⁵ Ma tagna'anna, aniya' kinanapsuhan e' a'a, ma deyom pikilanna sadja. Mbal at'ggol magbuwa' du napsu inān, jari dusa ya buwa'na. Bang karuhunan dusa inān, nalka' ya kamattihanna.

¹⁶ Angkanna, saga danakan kalasahanku, da'a palinguhunbi pikilanbi. ¹⁷ Saga lidjiki' kamemon maka ai-ai dalam aniya' salla'na ya pamuwan kitam, patulun asal min sulga', min Tuhan magpapanjari saga sawa ya anahaya ma b'ttong langit. Magkapinda sawa inān sagō' mbal magkapinda Tuhan maka mbal amuwan landung. ¹⁸ Min kabaya'anna angka kitam nihinang anakna pagka kahagadtam lapal palmanna. Ya kabaya'anna in kitam saga anakna subay pinabangsa labi gi' min bangsa ai-ai bay papanjarina.

Pasal Pagkale maka Paghinang

¹⁹ Amay-amay, saga dauranakan kalasahanku, subay kitam pakale pahāp maka subay mbal magdai'-dai' amissala. Subay kitam mbal al'kkas angastol, ²⁰ sabab bang a'a angastol mbal tahinangna saga hinang ahāp ya kinabaya'an e' Tuhan. ²¹ Angka subay la'anani kamemon ya makalumu' ataybi, maka subay bbahanbi saga hinang ala'at ya mamarahi hekana ilu. Pareyo'unbi ataybi tudju ni Tuhan, maka taima'unbi lapal palmanna, ya sali' dalil binhi' tinanom e'na ma deyom pangatayanbi. Sabab palman Tuhan ya sababanna angka kam lappasan min hukuman dusa.

²² Da'a kam hal akale ma palman Tuhan. Ikutunbi panoho'anna. Bang kalebi bo' mbal hinangbi, angakkalan kam di-bi. ²³ Bang a'a ganta' hal akale ma palman Tuhan, bo' mbal ameya' ma panoho'anna, in a'a inān ibarat a'a ananding pangluwahanna ma samin. ²⁴ Aubus pa'in e'na ananding, ala'an iya min atag ina'an ati takalipatna magtūy bang buwattingga pangluwahanna. ²⁵ Samin itu ibarat sara' Tuhan ya dalam aniya' salla'na, sara' makapaluhaya ma manusiya'. Maka a'a ang'nda' ma samin itu ibarat a'a angadji' na pa'in ma sara' inān. Mbal takalipatna sagō' bineya' e'na bay ta'adji'na, jari tantu iya kabuwanan kahāpan e' Tuhan minsan ai hinangna.

²⁶ Bang aniya' a'a amikilan di-na in iya bal-agama, bo' mbal tapagatna d'lla'na amissala ala'at, a'a inān angakkalan di-na. Dalam aniya' kapusan pagagama. ²⁷ Bang ma Mma'tam Tuhan, ya na itu pagagama dalam aniya' lamudna ala'at: kaissana, subay tabangta saga anak-ilu' maka saga balu d'nda' bang sigām ma deyom kasigpitan. Karuwana, subay kita angahalli'an di-ta bo' kita mbal tabowa anunuran saga addat ala'at maitu ma dunya.

2

Sinō' Kita Da'a Amapagbidida' A'a

¹ Saga dauranakanku, pagka kam ameya' ma si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam bangsahan, subay mbal papagbidida'bi a'a minsan sai-na. ² Saupama aniya' duwangan a'a pasōd ni deyom pagtimukanbi, dakayu' inān dayahan magsingsing bulawan maka mags'mmek ahalga', bo' dakayu' inān miskin, ndang asal s'mmekna. ³ Saupama palabi pagaddatbi ma a'a ahalga' s'mmekna, ati yukbi ma iya, "Tuwan, aningkō' ka kono' ma tingkō'an ahāp itu." Sagō' yukbi ni a'a miskin e', "An'ngge sadja ka mailu," atawa "Aningkō' ka maitu ma lantay, ma atag tape'ku". ⁴ Na, bang buwattē' hinangbi, asā' kam pagka papagbidida'bi saga pagkahibi

bebeyan si Isa. Ala'at deyom pikilanbi, pagka yukbi alanga dakayu', bo' areyo' dakayu'.

⁵ Pakale kam, saga dauranakanku kinalasahan. Tapene' asal e' Tuhan saga a'a ya binista miskin ma dunya itu, bo' aniya' karaya sigām b'nnal, hatina pangandol sigām ma iya. Pinene' isab sigām bo' binuwanan palsuku'an ma deyom pagparintahanna, buwat asal panganjanji'na ma sasuku alasan iya. ⁶ Sagō' ilu pagtungginganbi saga a'a miskin! Sai bahā' anigpitan ka'am, maka sai anukbalan ka'am ni pagsara'an? A'a dayahan ko' he'. ⁷ Sai bahā' amissalahan la'at ma pasal ōn bangsahan ya pangōn tag-suku' ma ka'am? A'a dayahan!

⁸ Ahāp hinangbi bang beya'bi to'ongan sara' Tuhan, sara' umbul dakayu'. Tasulat asal sara' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Kalasahinbi pagkahibi buwat e'bi alasan baranbi." ⁹ Sagō' bang papagbidanbi a'a ma sabab luwana, makarusa kam, maka taluwa' kam hukuman sabab langgal sara' kam. ¹⁰ Sara' Tuhan itu, minsan bogboganbi kaheka'anna bo' pa'in lakaranbi hal dakayu', talanggalbi du kamemonna. ¹¹ Sabab yuk Tuhan ma deyom sara'na, "Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'ka paghola'nu," maka yukna isab, "Da'a ka amapatay". Manjari minsan kam mbal angaliyu-lakad, bo' amapatay kam, masi du talanggalbi sara' Tuhan.

¹² Subay kitam ahantap ma kaul maka pi'il sabab sinara' kitam ma sara' ya makabuwan kalimayahan. ¹³ Sabab bang Tuhan ya angahukum ma manusiya', bo' aniya' a'a dalam bay ma'ase' ma pagkahina, mbal du isab kina'ase'an e' Tuhan. Saguwa' bang a'a ma'ase' ma pagkahina, mbal iya tināw sinara' sabab ma'ase' du Tuhan ma iya.

Pasal Pangandol maka Paghinang

¹⁴ Saga dauranakanku, bang aniya' a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma Tuhan, bo' mbal taluwa' saga hinangna, pangandolna inān dalam aniya' pūsna, maka dalam aniya' dapat makalappas iya min hukuman dusa. ¹⁵ Saupama aniya' pagkahibi bebeyan si Isa kulang-kabus ma pan'mmek maka ma pagkakan, ¹⁶ ai kapūsanna bang hal yukbi ni sigām, "Mura-murahan, bang pa'in ahāp kahālanbi. Mags'mmek kam akapal bo' kam mbal nihaggut! Amangan kam pahāp!" Bang kam hal amissala sadja bo' mbal amuwan ai-ai panabangbi kulang-kabus sigām, na, tantu dalam aniya' pūsna. ¹⁷ Damikiyanna bang takdil ni pangandol. Bang yukbi in ka'am angandol ma Tuhan, bo' dalam aniya' hinangbi ahāp tumabeya', mbal b'nnal pangandolbi.

¹⁸ Kalu aniya' anganjawab, yuk-i, "Aniya' angandol ma Tuhan, aniya' maghinang kahāpan." Na, bang buwattē' panganjawabna, buwattitu panambungku, "Pa'nda'in aku pangandolnu ma dalam aniya' hinang tumabeya' tanda' saksi', ati pa'nda'anta ka pangandolku luwas min kahinanganku ahāp." ¹⁹ Am'nnal ka bahā' in Tuhan dakayu' du? Na, ahāp isab. Sagō' minsan saga saitan, am'nnal isab sigām in Tuhan dakayu' du, ati amidpid sigām sabab min tāw sigām.

²⁰ Dupang pahāp ka! Bilahi ka bahā' kab'nnalan pasal pangandolta dalam aniya' pūsna bang mbal pinabeyan kahinangan ahāp? ²¹ Pikilun si Ibrahim ya ka'mbo'-mbo'antam. Angkan iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab tahinang e'na panoho'an Tuhan. Bay tukbalanna ni Tuhan anakna si Isa'ak, pinat'anna e'na ma diyata' batu pagkulban. ²² Mbal bahā' tahatinu? Ya pangandol si Ibrahim inān bay magbeya' maka hinangna. Min hinangna angkan jukup pangandolna ma Tuhan. ²³ Jari

tahatita na in bay tasulat ma deymom Kitab pasal si Ibrahim, ya yuk-i, "Si Ibrahim bay am'nnal ma Tuhan, ati binista iya abontol e' Tuhan sabab min kapam'nnalna." Angkan iya bay kaōnan bagay Tuhan. ²⁴ Na, minnē' kata'uwannu in kitam itu binista abontol e' Tuhan bang aniya' isab hinangta ahāp. Mbal jukup bang kita hal angandol. In pangandolta subay magbeya' maka hinangta.

²⁵ Buwattē' isab si Rahab, d'nda pagtatambahan ma masa awal e'. Sagō' binista iya abontol e' Tuhan ma sabab hinangna ahāp. Bay patuntulna saga mata-mata bangsa Isra'il bay pina'an anganyata' lahatna. Pinandu'an sigā' e'na lān saddi pamole'an sigā. ²⁶ Manjari in pangandolta ma Tuhan sapantun baran, amatay bang dalam aniya' napasna. Damikiyanna pangandolta ma Tuhan, amatay isab bang dalam aniya' kahinangan ahāp tumabeya'.

3

Pasal D'lla'

¹ Saga dauranakanku, subay mbal aheka min ka'am angangut nihinang guru. Sabab kata'uanbi in kami saga guru, bang asā' pamandu' kami, labi abuhāt in hukuman ya pinat'nnan kami e' Tuhan min saga a'a ngga'i ka guru. ² In kitam manusiya', araran magkasā'. Bang aniya' a'a mbal to'ongan asā' ma bissalana, tubus na a'a inān ma kaul maka pi'il, maka kapagagihanna kabaya'an baranna. ³ Ya dalilna kakkang kura'. Sangonanta kakkang itu ni bowa' kura' bo' ameya' ma panoho'anta, ati kapagbaya'anta pi'ingga-pi'ingga. ⁴ Dalilna isab bansān ma kappal leha'an. Minsan aheya baran kappal, maka minsan akosog baliyu, maka minsan ariki' isab bansān, in kappal inān tabowa patudju pi'ingga-pi'ingga ya kinabaya'an e' a'a amansān. ⁵ Buwattē' isab hatulan d'lla'ta itu. Minsan b'nnal ariki', tantu aheya hinangna.

Pikilunbi api. Minsan hal keyat ariki', tantu makaralletan gulangan aluha. ⁶ Na, api itu pangandalilan d'lla'ta, sabab d'lla'ta ya makatagna'an ginisan kala'atan. Dakayu' du d'lla' ma baranta, sagō' bang itu palagtik na, tabowa katibu'ukan baranta ni kala'atan. T'ggolta allum, in d'lla'ta itu amuwanan kita kasusahan. Ya dalilna api luwas bay min nalka'. ⁷ Binangsa kaginisan, sattuwa talun maka manuk-manuk, daing isab maka sowa, takole' pinagbaya'an e' manusiya'. ⁸ Saguwā' d'lla' itu, dalam aniya' makapagbaya'an iya. Dalam aniya' hondongan la'atna, ap'nno' asal e' lassun makapatay.

⁹ D'lla'ta ya ginuna pamudjita Panghū'ta Tuhan, ya Mma'tam. Maka d'lla'ta isab ya ginuna panukna'ta pagkahita manusiya', ya bay pinapanjari e' Tuhan ma buwat kajarihanna. ¹⁰ Hatina dakayu' du bowa' ya paluwasan bissala pamudji maka bissala panukna'. Saga dauranakanku, subay kita da'a buwattē'. ¹¹ Aniya' bahā' bohe' ahāp maka bohe' at'bbag magbeya' paluwas min dakayu' tuburan? ¹² Tantu dalam. Saga dauranakanku, aniya' bahā' kayu igira amuwan buwa' jaitun? Aniya' bahā' bahan anggul amuwan buwa' igira? Tantu dalam. Damikiyanna, mbal ka makasauk bohe' ahāp min pagbohe'an at'bbag.

Pasal Pangita'u min Tuhan

¹³ Bang aniya' mailu ma ka'am a'a alalom pangita'una maka ahāp panghatina, subay manyatakan ma kahāp tebong a'a ilu in iya taga-pangita'u. Subay areyo' pangatayanna maka subay alalom pikilanna bo' maghinang ahāp. ¹⁴ Sagō' ka'am ilu, bang ala'at deymom hona'-hona'bi

bo' kam angandali'it ma sehe'bi, maka bang hal kahāpan baranbi ya kannalbi, da'a kam magbantug-bantug di-bi in ka'am taga-kata'u. Da'a paliluhinbi dusabi. ¹⁵ Min dunya sadja saga hona'-hona' buwattē', min pikilan manusiya' maka min saitan. Ngga'i ka buwattē' bang pangita'u min Tuhan. ¹⁶ Sabab maingga-maingga lahat, bang aniya' saga a'ana angandali'it maka hal anganna ma kahāpan baran sigām, tantu aniya' maina'an kasasawan maka ginisan la'at kamemon.

¹⁷ Sagō' bang a'a taga-pangita'u min Tuhan buwattitu kahālanna: kaissana, dalam aniya' tamak atayna. Karuwana, aluhay iya binowa magsulut bang aniya' pagsagga'an. Ahāp bowahanna ni a'a kamemon, maka ahanunus iya. Ma'ase' iya, maka biyaksa iya maghinang ahāp ma pagkahina. Magtaluwa' hinangna maka lling bowa'na, maka mbal iya amapagbidida' a'a minsan sai. ¹⁸ Sasuku a'a amapagkahāp sehe'na, sali' dalil' a'a magtanoma. Kabontolan atay ya ta'a'na min tinanomna, pagka patisulutun iya maka mbal pangalulugat.

4

Magmaluluy Sadja Kam ma Tuhan

¹ Ai po'onna angka kam araran magsagga' maka maglugat? Min napsubi ko' ilu, ya magkosog-kosogan na pa'in ma deyom ataybi. ² Aniya' kabaya'anbi sagō' mbal ta'a'bi, angka kam bilahi amapatay. Aniya' kanapsuhanbi sagō' mbal kam karūlan, angka kam magsagga' maka magbono'. Mbal kam pinaniya'an ai-ai ya kabaya'anbi, sabab mbal kam angamu' ni Tuhan. ³ Maka minsan isab amu'bi, mbal kam binuwanan sabab ala'at kōkbi. Tu'ud kam bilahi magparūl napsubi, angka kam angamu'. ⁴ Ka'am ilu sali' sapantun a'a angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'na. Dalam bahā' kata'uanbi? Sasuku amanuyu' ma kala'atan ai-ai ma dunya itu, kab'nsihanna Tuhan. Maka sasuku ka'amuhan ma addat-tabi'at ya sinunuran ma dunya itu, bantahanna Tuhan. ⁵ Marai' pangannalbi mbal b'nnal ya tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "In ginhawa bay pinat'na' e' Tuhan ma deyom baranta akosog asal magnapsu." ⁶ Sagō' akosog lagi' tabang Tuhan ma kita min saga napsu ya amowa-mowa baranta, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sinagga' e' Tuhan saga a'a alanga atayna, sagō' tinabangan e'na saga a'a areyo' atayna."

⁷ Angka kam subay magmaluluy sadja ma kabaya'an Tuhan. Pag-gatunbi nakura' saitan ati alahi du iya min ka'am. ⁸ Pasekot kam ni Tuhan ati sinekot kam isab e'na. Ka'am saga dusahan ilu, bbahinbi saga hinangbi ala'at. Ka'am isab, ya mbal magtaluwa' hinangbi maka llingbi, sussihunbi deyom ataybi. ⁹ Kasukkalinbi saga kala'atan ya tahnangbi. Magkarukka'an kam maka magtangis. Ya pagtittowabi maka kakōganbi subay pininda ni kasasahan. ¹⁰ Pareyo'unbi ataybi tudju ni Panghū' ati pinalanga du kam e'na.

¹¹ Saga dauranakanku, da'a kam angalimut kasehe'anbi. Sabab sasuku angalimut atawa anoway danakanna bebeya'an si Isa, sali' sara' Tuhan maka kahandakna ya sowayna. Jari bang kam ganta' anoway kahandak Tuhan, tantu mbal beya'bi sabab yukbi aniya' sa'na. ¹² Dakayu'-kayu' Tuhan ya amat'na' sara' maka angahukum. Tunggal du iya ya angalappas maka tunggal iya amowa ni kamulahan. Angka dalam aniya' kapatutbi anoway pagkahibi manusiya'.

Pagbanda' Pasal Pagabbu

¹³ Pakale kam sasuku kam magpangupama pasal llaw sinōng. Yukbi, "Salung atawa simuddai pehē' du kami ni da'ira ina'an-i ati pahanti' kami dantahun maina'an maglitu supaya aheka sin paluntungan kami." ¹⁴ Malaingan mbal kata'uanbi bang ai pat'kka ni ka'am salung! Kallunbi ma dunya itu sali' dalil husbu. Dai'-dai' du ta'nda', magtūy palanyap. ¹⁵ Angkan subay buwattitu pah'llingbi, "Bang min kabaya'an Panghū', allum gi' kami ati makahinang itu-ini." ¹⁶ Sagō' ka'am ilu, alanga ataybi maka abbuhan kam. Bo' arapun in pagabbu buwattilu ala'at kamemon. ¹⁷ Manjari sai-sai ata'uan hinang ahāp bo' mbal hinangna, taga-dusa du iya.

5

Pagbanda' ma saga A'a Dayahan

¹ Na, ka'am saga a'a dayahan, pakale na kam ma aku. Subay kam magpanangis, subay kam maglemong, ma sabab kasukkalan ya song pat'kka ni ka'am. ² Magka'at na alta'bi, maka s'mmekbi ahāp aubus bay kinakan e' ulat. ³ Saga bulawanbi maka pilakbi anawasa' na ma deyum tau'an. Jari in sawasa' inān tanda' saksi' in ka'am bay anipun alta' paheka ma llaw kahinapusan dunya itu. Taka-taka in alta'bi inān sapantun api amangan isibi. ⁴ Dayahan kam, sagō' dalam kagadjihanbi saga a'a maghinang ma kahuma'anbi. Kalehunbi pangandahing saga a'a bay soho'bi animuk buwa' min tana'bi. Wa'i pasampay pangandahing sigām ni Tuhan Sangat Kawasa. ⁵ Ka'am saga dayahan, kabiyaksahan kam maghāp palasahan maka angandūlan napsubi. Ibarat kam sapi' hal amahambug di-na, bo' mbal kata'uwanna song waktu panumbali' iya. ⁶ Bay hukumbi maka papataybi saga a'a dalam taga-dusa, minsan sigām dalam bay anagga' ka'am.

Pangiman ma Deyom Kabinasahan

⁷ Angkana, saga dauranakanku, tatasinbi ai-ai makani-ka'am sat'ggol mbal pabīng Panghū'tam si Isa Al-Masi. Pikilunbi a'a maghuma, atatas iya angagaran waktu pagbuwa' tana'na, sabab ahalsa' asal buwa'na ma iya. Mbal iya sinumu angagaran kat'kka ulan, ulan pagararu maka ulan pamatahak pai. ⁸ Damikiyanna isab ka'am, subay kam mbal sinumu angagad. Pahogotunbi ataybi sabab asekot na waktu papi'itu Panghū'tam. ⁹ Saga dauranakanku, da'a pagmumurinbi sehe'bi bebeya'an si Isa Al-Masi, bo' kam mbal taluwa' hukuman Tuhan. Ilu na ya maghuhukum, asekot na to'ongan.

¹⁰ Saga dauranakanku, pikilunbi saga nabi, ya bay amowa lapal deyo' min Panghū' ma masa awal e'. Panunurinbi sigām, pagka sigām bay atuyu' angiman ma deyum kabinasahan. ¹¹ Bang ma bistahanta, taga-kahāpan asal saga a'a makatatas buwattē'. Takalebi pasal kandal si Ayyub waktuna ma deyum kasusahan. Kata'uanbi isab kamaujuranna, ahāp bay panungbas Panghū' ma iya. Sabab landu' patiasē'un maka patilasahun Panghū'tam.

¹² Saga dauranakanku, ahalsa' pamituwaku itu min kamemon: bang aniya' bissalabi da'a kam magsapa. Da'a sibahatunbi sulga' atawa dunya atawa ai-ai saddi pagsapahanbi. Magaho' sadja kam bang subay aho'. Mag'mbal isab bang subay mbal. Da'a palabihunbi minnē', bo' kam mbal taluwa' hukuman Tuhan.

Pangamu'-ngamu' maka Pangandol

¹³ Abila aniya' a'a mailu ma ka'am t'kkahan kasusahan, subay iya angamu' tabang ni Tuhan. Abila isab aniya' ma ka'am kinōgan, subay iya angalang saga kalangan pamudjina Tuhan. ¹⁴ Abila aniya' ma ka'am taga-saki, subay tambukuhanna saga pagmatto'ahan ma palhimpunan si Isa Al-Masi mailu. Ati saga matto'a inān subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ma kamaina'anan a'a sakihan, maka subay sigām anapu iya maka ns'llan ma salta' sigām anabbut ōn Panghū'tam. ¹⁵ Manjari itu, bang sigām angamu'-ngamu', bo' ahogot asal pangandol sigām ma Tuhan, a'a inān kauli'an du. Niuli'an du iya e' Panghū', maka bang aniya' dusana, niampun du. ¹⁶ Angkan yukku ma ka'am, magpasab'nnal kam pasal saga dusabi ni pagkahibi bebeya'an si Isa Al-Masi. Amu'inbi isab tabang ni Tuhan ma sabab pagkahibi dangan maka dangan, bo' supaya kam kauli'an. Bang a'a abontol angamu' ni Tuhan min deyom atayna, abarakat to'ongan pangamu'na.

¹⁷ Si Nabi Elija e', manusiya' du buwat kitam. Bay iya anabbut Tuhan min deyom atayna ma masa awal e', angamu' subay mbal angulan. Jari dalam to'ongan aniya' ulan am'ttak ni lahat inān ma deyom t'lluntahun maka tonga'. ¹⁸ Puwas e' bay iya angamu'-ngamu' pabalik subay aniya' ulan. Angulan magtūy, jari magbuwa' saga tinanom.

¹⁹ Na, saga dauranakanku, abila aniya' min ka'am pasiha' min pandu' b'nnal, bo' aniya' a'a dangan amowa iya ameya' ma pandu' b'nnal pabalik, ahāp ko' he'. ²⁰ Tau'unbi itu ma deyom pikilanbi: sai-sai makabowa a'a dusahan ang'bba min kasā'anna, lappasan e'na a'a dusahan inān bo' mbal pinehē' ni deyom nalka', ati ta'ampun du paldusahanna aheka. *Wassalam*

1 PETROS

Pahati pasal sulat itu

Si Petros itu mulid si Isa Al-Masi min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay iya pinene' e' Panghū' Isa magnasihāt lapalna. Ato'a na si Petros ma waktu kapanulatna sulat itu.

Bay pabeya'na sulat itu ni saga bebeya'an si Isa Al-Masi ya apulak-palit min lahat sigām porol. Bay sigām pininjala' e' saga a'a mbal magkahagad ma si Isa ati pinakaukanat ni kalahat-lahatan. Pinabeya'an sigām sulat itu e' si Petros bo' aniya' pamalasig atay sigām minsan ma deyom katiksa'an, supaya mbal ang'bba min pangandol sigām ma si Isa. Pinaentoman sigām pasal si Isa Al-Masi, pasal kamatayna maka kallumna pabīng, maka kabalikna ni dunya min sulga'. Angkanna sigām makaholat in sigām makasandal ma deyom kabinasahan, ati tantu sigām tinungbasan pahala' ma waktu kabalik si Isa Al-Masi.

Sulat Kaissana min si PETROS

¹ Sulat itu min aku, si Petros, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihāt lapalna. Pasampayku sulat itu pi'ilu ni ka'am saga a'a bay tapene'na, ya maglihan-lihan ma dunya itu. Ilu kam apulak-palik ma kalahat-lahatan buwattina'an, ma sakalibut lahat Puntus, Galatiya, Kappadoke, Asiya, maka ma lahat Bitiniya. ² Bay kam tapene' e' Mma'tam Tuhan min maksudna, jari suku'na na kam ma sabab hinang Rū Tuhan ya ma deyom ataybi. Tapene' kam supaya kam ameya' ma si Isa Al-Masi, bo' pinuwasan dusabi ma sabab laha'na.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasanangan atay ma halam aniya' kulangna.

Kaholatantam Kallum Kakkal

³ Mahaldika' ni Tuhan, ya mma' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Aheya to'ongan ka'ase'na ma kitam, ya angka kitam binuwanan kallum baha'u buwat sapantun a'a nianakan pabīng. Makaholat isab kitam pinakallum min kamatay, sabab ya du si Isa Al-Masi bay pinakallum isab min kamatayna. ⁴ Jari angagad na kitam pinaniya'an pusaka' ya tinau' e' Tuhan ma saga a'a suku'na. Tinau' e'na ma deyom sulga', ati maina'an mbal magka'at, mbal magkahalu', mbal magkapinda. ⁵ Nihampunan kam pahāp sabab min kawasa Tuhan, pagka kam angandol ma iya. Tantu kam nihampunan sampay ta'abutbi kasalamatan ya pinabukis ma llaw kahinapusan.

⁶ Angka kam kinōgan minsan ma deyom susa ma dunya pinjaman itu, ma sabab katiksa'an indaginis ya kalabayanbi. ⁷ Pinaniya'an kam katiksa'an ilu bo' sinulayan pangandolbi bang b'nnal atawa ngga'i ka. Minsan bulawan, subay pinalabay min api bo' nila'an l'mmi'na. Sagō' ahalga' lagi' pangandolbi min bulawan, sabab mbal anatas bulawan ni kasaumulan. Bang kam angandol sab'nnal-b'nnal, sinanglitan du kam maka minahaldika'an bang ta'abut llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi. ⁸ Alasa kam ma iya minsan halam ta'nda'bi. Maka minsan iya mbal ta'nda'bi ma buwattitu, angandol kam asal ma iya. Jari aheya sidda kakōganbi, mbal tasibahat, ⁹ sabab kaniya'an kam kasalamatan kakkal, ya kamaksuran pangandolbi.

¹⁰ Bay amikilan pahāp saga kanabihan ma masa awal e', bay angahangpat to'ongan pasal kasalamatan itu. Bay pinagbissala e' sigām kahāpan ya pinama-ka'am ma ahil jaman itu. ¹¹ Pinatulunan sigām Rū Al-Masi, angka sigām bay angabtang pasal kabinasahan ya subay kalabayanna, maka ma pasal sanglit-sahaya ma iya puwas kabinasahan e'. Jari sidda bilahi saga nabi inān makata'u bang sumiyan kat'kkana maka bang buwattingga kal'ngngananna. ¹² Pinata'u sigām e' Tuhan in pakaradja'an bay pagbissala sigām inān ngga'i ka ma baran sigām, sagō' mā saga a'a ma tahun sinōng, hatina ma ka'am. Manjari ka'am na ya pinakale na e' saga a'a bay magnasihāt lapal ahāp min kawasa Rū Tuhan ya pinatulunan sigām min sulga'. Minsan saga mala'ikat, bilahi to'ongan makahati ma pasal saga pakaradja'an itu.

Sinō' Kita Amanuyu' ma Ka'adilan

¹³ Angka kam soho'ku subay pahatul-hatul ma deyom pamikilbi. Pahalli' kam, maka holatunbi kahāpan ya pamuwan ka'am bang ta'abut na llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi. ¹⁴ Beya'unbi panoho'an Tuhan, sengorinbi onde'onde' ahatul. Da'a parūlunbi kanapsuhan ya bay kabiyaksahanbi waktu tagna', ma dalam gi' aniya' kata'ubi. ¹⁵ Subay kam a'adil ma ai-ai hinangbi sabab a'adil asal Tuhan, ya bay anoho' ka'am ameya' ma iya. ¹⁶ Sabab tasulat ma deyom Kitab bay bissala Tuhan, ya yuk-i, "Wajib kam sussi ma kaulbi maka pi'ilbi, sabab aku itu mahasussi asal."

¹⁷ Angahukum Tuhan ma manusiya' kamemon, tinongoran kahinangan sigām pakaniya-pakaniya ma dalam aniya' papagbidida'na. Angkanna, pagga pangōnbi "Mma'" ma Tuhan bang aniya' pangamu-ngamu'bi, subay kam magmatāw ma iya t'ggolbi pat'nna' ma dunya itu. ¹⁸ Kata'uwanni du bang ai bay pamuwan e' Tuhan pangal'kkat ka'am min bay kajarihanbi dalam taga-pūs inān, ya kajarihan bay pang'bba ka'am e' kamatto'ahanbi. Ngga'i ka alfa' magkaka'at buwat bulawan atawa pilak ya bay pangal'kkat ka'am, ¹⁹ sagō' laha' Al-Masi ahalsa', ya bay pabu'us ma kamatayna. Ibarat iya bili-bili dalam aniya' tamakna atawa salla'na, pagkulban pamapuwas dusatam. ²⁰ Ya na itu asal pangahandak Tuhan ma iya ma dalam gi' aniya' dunya, jari makapi'itu na iya ma masa damuli itu, ma sababbi du. ²¹ Min hinang si Isa Al-Masi angka kam angandol na ma Tuhan, ya bay amakallum si Isa min kamatayna sampay amabangsa iya ma deyom kasahaya'an. Jari ahogot na pangandolbi maka pangasabi ma Tuhan.

²² Na buwattina'an, pagka kam angisbat na ma pandu' kasab'nnalan, tabowa na kam ang'bba min kasabulan kamemon bo' aniya' kasi-lasabi b'nnal ma pagkahibi bebeya'an si Isa. Angka kam soho'ku: maglasa-liyasahi kam min deyom ataybi. ²³ Sabab ka'am ilu sali' sapantun onde' baha'u bay nianakan. In kapaganak ma ka'am itu ngga'i ka min manusiya' ya magkamatay, sagō' min palman Tuhan. A'a baha'u na kam sabab min kapagsab'nnalbi ma palman Panghū', ya makakallum ma manusiya' maka mbal magkapinda. ²⁴ Yuk ayat Kitab,

"Pinjaman sadja saga manusiya' kamemon, sapantun parang. Kamemon kabantugan sigām sapantun sumping-sumping. Angalanos du parang, magkapakpak du isab kasumpingan,

²⁵ saguwā' anatas palman Panghū' salama-lama."

In palman Panghū' itu, ya na lapal ahāp bay panganasihāt ka'am.

2

¹ Angkan kam subay ang'bbahan kamemon kahinanganbi ajahil. Da'a kam magputing. Da'a kam magbau'-bau' in ka'am ahāp bo' pa'in masi ala'at deyum ataybi. Da'a kam angalindi, maka da'a kam angalimut sehe'bi. ² Pasali' kam ni onde'-onde' baha'u nianakan, ya aruru' na pa'in. Ya du ka'am subay angabut-ngabut angadji' palman Tuhan. Sali' dalil gatas ahāp ko' inān, ya makapasangpot pangandolbi sampay ta'abutbi kasalamatanna, ³ pagka tananambi na bang buwattingga kahāp Panghū' ma ka'am.

⁴⁻⁵ Pasekot na kam ni si Isa, ya dalil batu allum ni kasaumulan. Pasekot kam bo' kam pinagguna e' Tuhan pangahinanganna luma' pat'nna'an Rū-na. Pinaralil isab kam ni batu allum, maka si Isa iya batu aheya pamahogotan luma' Tuhan. Bay tasulak si Isa Al-Masi e' saga a'a, sagō' pinene' iya e' Tuhan sabab landu' ahalsa' ma atayna. Jari maina'an du kam ma luma' Tuhan maghinang ni iya min itikad abontol, buwat dalil imam. Maina'an kam anukbal ni iya saga kapudjihianbi maka kahinanganbi ahāp. Jari ka'amuhan iya ma panukbalbi sabab si Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi. ⁶ Buwattitu ya tasulat ma deyum Kitab:

"Aniya' batu landu' ahalsa' tapene'ku,
pat'nna'ku nihinang papagan luma' ma da'ira Siyun.
Jari sasuku angandol ma iya
halam du aniya' kapagsusunanna."

⁷ Tantu ahalsa' batu itu ma ka'am ya magpangandol ma si Isa. Saguwā' aniya' mbal bilahi magkahagad, ya sinambat ma ayat Kitab dakayu', ya yuk-i,

"Ya batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
kinabā'alam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna."

⁸ Maka aniya' gi' ayat dakayu', yuk-i,
"Ya ina'an batu parugtulan tape' a'a,
batu pamah'bbā'an."

B'nna' ko' he'. Mbal sigām magkahagad ma palman Tuhan pasal si Isa, ya po'on sigām sali' dalil a'a makarugtul ni batu. Ya na tu'ud pangahandak Tuhan ma sigām.

⁹ Malaingan tapene' kam e' Tuhan bo' kam tahinang kaimaman magsulsultan, bangsa sussi, a'a palsuku'an Tuhan. Nilinganan kam e'na paluwas min kalendoman, bo' papinda ni kasawahanna makainu-inu. Tapene' kam bo' supaya patanyagbi pasal kahinangan Tuhan ahāp makalandu'. ¹⁰ Ma waktu bay dahū inān ngga'i ka kam suku' Tuhan, sagō' a'a Tuhan na kam ma buwattitu. Bay kam a'awam ma pasal ka'ase' Tuhan ma waktu palabay, saguwā' tananambi na ka'ase'na.

¹¹ Saga bagay kalasahanku, sali' kitam a'a liyu ma dunya itu sabab aniya' lahattam saddi. Angkan buwattitu panganjungku ma ka'am: da'a to'ongan dūlinbi napsu baranbi ala'at, sabab napsuta itu magsagga' asal maka kapameya'ta ma Tuhan. ¹² Ya kal'ngngananbi subay ahantap sadja minsan kam ma deyoman saga a'a mbal ata'awan Tuhan. Minsan sigām bilahi anuna'an ka'am maghinang ala'at, ta'nda' e' sigām saga hinangbi ahāp, ya po'on sigām ananglitan Tuhan ma llaw kapi'ituna.

Pagmalulus ma Pagnakura'an

¹³ Subay kam magpabeya' sadja ma saga a'a kamemon sasuku taga-kag'lal, ma sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi. Kaissana, beya'unbi panoho'an min sultan mahatinggi, ya alanga min kamemon ma lahat itu. ¹⁴ Pasunu', beya'unbi panoho'an min saga gubnūl, ya kabuwanan kapatut aminasa sasuku maghinang ala'at, maka ananglit ma sasuku maghinang

ahāp. ¹⁵ Sabab ya na itu kabaya'an Tuhan ma ka'am, hinangunbi kahāpan. Jari pag'nda' saga a'a kulang panghati inān ma kahinanganbi, magtūy patambol bowa' sigām. Pahondong sigām amūng-mūng karupangan. ¹⁶ Limaya na kam, maka ahāp isab. Saguwā' da'a kam anumagal in ka'am makajari maghinang ala'at ma sabab limaya na. Ata Tuhan na kam, angka kam limaya maghinang panoho'anna sadja. ¹⁷ Pagaddatinbi manusiya' kamemon. Kalasahinbi pagkahibi magpangandol ma si Isa, pagmatāwinbi Tuhan, pagaddatinbi sultan mahatinggi.

Si Isa Al-Masi ya Panunuran

¹⁸ Ka'am saga sosoho'an maghinang ma a'a, angalilla' sadja kam ma a'a ya paghinanganbi. Ngga'i ka hal a'a ahāp kasuddahanna, a'a alasa ma ka'am ya subay pagaddatanbi. Subay pagaddatinbi sigām minsan isab ab'ngngis. ¹⁹ Bang kam ganta' bininasa ma dalam aniya' sā'bi paminasahan ka'am, bo' pa'in sandalanbi ma sabab Tuhan ya paheyabi ma atay, kasulutan Tuhan ma ka'am. ²⁰ Sagō' bang kam angimanan katiksa'an ya pinapagtongod maka hinangbi ala'at, mbal kam patut sinanglitan. Sagō' bang kam anandal kabinasahan minsan bay makahinang ahāp, kasulutan du Tuhan ma ka'am. ²¹ Ya na he' asal kabaya'an Tuhan ma ka'am, in ka'am subay asandal ma deyom kabinasahan. Al-Masi ya panunuranbi sabab bay na iya anandalan kabinasahan ma sababanbi. Pasali' kam ni iya.

²² Dalam to'ongan iya bay makarusa,

dalam iya bay makapah'ling puting minsan min t'dda.

²³ Ma waktu bay kapamūng-mūng ala'at ma iya, dalam iya bay anambung'lang ala'at. Waktu kapaminasa ma iya, dalam iya bay ananggupan sai-sai. Gom pa'in pangandolna baranna ni Tuhan ya abontol hukumanna. ²⁴ Bay tinanggung e' si Isa karusahantam pagka amatay ma hāg pangalansangan ma iya, supaya kitam ang'bba min dusatam bo' amanuyu' kahinangan abontol. Kauli'an kitam ma sabab saga bakat bay tananamna. ²⁵ Bay kam sali' sapantun bili-bili alungay min paglabayan, sagō' ma buwattina'an pabibud na kam bo' pabeya' ma Al-Masi, ya angupiksa' ka'am sampay anganjagahan nyawabi.

3

Pamandu' ma A'a Maglakibini

¹ Ka'am saga kar'ndahan, subay sulutbi kabaya'an h'llabi. Manjari bang aniya' sigām mbal gi' magsab'nnal ma lapal Tuhan, bo' pag'nda' sigām kaul-pi'ilbi ahāp du, minne' aniya' pagsab'nnalan sigām. Minsan sigām mbal bissalahanbi, tabowa sigām asulut ² pag'nda' sigām ma kabontol itikadbi sampay ma pana'atbi ma Tuhan. ³ Mbal kam tahinang alingkat ma sabab pangari-ngaribi ma pangluwahanbi, buwat saga pama'alti bu'unbi, maka pamulawanbi maka pan'mmekbi ahalga'. ⁴ Ya wajib tuyu'anbi bo' kam ahāp d'nda, subay addat ahāp. Bang kam ahongpot, bang areyo' pangatayanbi, anatas du kamanisbi sampay ni kato'abi. Maka landu' ahalga' kamanisbi buwattē' ma pang'nda' Tuhan. ⁵ Buwattē' isab kahinangan saga d'nda suku' Tuhan ma masa awal. Bay sigām pasangdol ma iya, angka sigām ahāp d'nda. Bay sinulut e' sigām kabaya'an h'lla sigām ⁶ buwat si Sara, h'nda si Ibrahim. Sinulut e'na kabaya'an h'llana, niōnan e'na nakura'na. Na, ka'am saga d'nda ma buwattitu, bang ahāp hinangbi, maka bang kam mbal aluhay pinakitaw, sali' kam dī tubu' si Sara.

⁷ Ka'am kal'llahan, subay ahāp akkalbi magpūn maka paghola'bi. Pagaddatinbi sigām pahāp pagka alunuk baran sigām min baranbi, sabab sali'-sali' du kam pinahampitan kallum taptap ma deyom sulga'. Bang buwattē' hinangbi dalam aniya' makalimbit pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.

Kabinasahan ma Sabab Hinang Ahāp

⁸ Ya na itu bissalaku katapusan ma ka'am, subay kam dauyunan kamemon, magkannal-kiyannali. Sunurinbi addat magdanakan maglasaliyasahi, ka'ase'inbi pagkahibi ma areyo' pangatayanbi. ⁹ Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi la'at. Bang kam sinukna'an, da'a pellenginbi sukna'. Ya pamalosbi ma sigām subay kahāpan sabab ya na kabaya'an Tuhan ma ka'am, supaya kam pinusaka'an kahāpan. ¹⁰ Sabab tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

“Sai-sai bilahi ahāp palasahanna,
supaya tananamna waktu kasannangan,
subay pahondong maghimumungan ala'at,
subay mbal magbissala kaputingan.

¹¹ Subay iya pataikut min hinang ala'at,
bo' maghinang ahāp.

Subay iya atuyu' magsulut maka kasehe'anna,
maka subay pagmatayanna kasannangan.

¹² Sabab anganjaga du Panghū' ma saga a'a abontol,
kinale e'na pamanyabut sigām.

Sagō' sinagga' e'na saga a'a jahallis.”

¹³ Dalam aniya' angala'at ka'am bang kam atuyu' maghinang ahāp.

¹⁴ Maka minsan kam saupama pinuhinga' ma sabab hinangbi ahāp, aheya du kakōganbi. Da'a kam atāw ma pananggung manusiya', da'a isab kam magkahanggawan. ¹⁵ Sagō' paheya'unbi Al-Masi ma deyom pangatayanbi, in iya tantu Panghū'bi. Subay kam asakap sakahaba' waktu supaya kam makasambungan sai-sai atilaw ka'am bang angay kam makatantu pinaniya'an kahāpan. ¹⁶ Sagō' subay ahanunut maka a'addat panambungbi. Subay abontol isab itikadbi bo' magkaiya'an saga a'a ya anoway kahinanganbi ahāp ma sabab pameya'bi ma Al-Masi. ¹⁷ Bang Tuhan ya magkahandak, ahāp kam taluwa' kabinasahan ma sabab ahāp hinangbi, bang pa'in da'a hinang ala'at.

¹⁸ Sabab bay amatay Al-Masi pinamint'dda ma sabab kamemon paldusahan manusiya'. Ngga'i ka ma sabab dusa baranna, sabab dalam aniya' dusana minsan dakayu'. Tu'ud iya amatay supaya kam binowa maghāp maka Tuhan. Bay iya pinapatay sagō' pinakallum e' Rū Tuhan. ¹⁹ Min Rū Tuhan isab angkaan iya bay pehē' magmahalalayak ni saga umagad ya bay tinambolan e' Tuhan ma deyom ahirat. ²⁰ Ya na ina'an umagad saga a'a bay mbal ameya' ma kabaya'an Tuhan waktu kapangahinang adjung e' si Nū. Bay angagad Tuhan ma samantala' si Nū angahinang adjung inān, ya aniya' ameya' ma iya. Saguwā' pagtumbuk latap, walu' du a'a bay pasakat ni adjung bo' lappasan min latap. ²¹ Ya kalappas sigām min latap inān sali' paralilan kalappastam labay min bohe' pagpandi ma waktu itu. Bang nihati pagpandi itu, ngga'i ka hinang pamala'an lumut baranta saguwā' paltanda'an in kitam bay anganjaji' ni Tuhan min itikad abontol. Manjari lappasan kitam sabab min kallum si Isa pabalik min kamatayna. ²² Wa'i na iya pehē' ni sulga' aningkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan. Mahe' na iya magbaya' ma bangsa mala'ikat kamemon, maka ma ai-ai taga-kapatut atawa taga-ga'osan ma deyom sulga'.

4

Kaul-Pi'il ya Makasulut Tuhan

¹ Na, pagka Al-Masi bay makalabayan kabinasahan ma ginhawa-baranna, ya du ka'am subay anengoran iya bo' kam sakap anandal kabinasahan. Sabab sai-sai angananam kabinasahan buwatté', ang'bba na min katagihanna magdusa. ² Jari puwas itu, sat'ggolbi maitu ma dunya, subay kam pinagagihan e' kabaya'an Tuhan. Da'a na kam pinagagihan e' napsu maka baya' manusiya', ³ ya pinene' e' saga a'a ya mbal ata'uwat Tuhan. At'ggol bay kapaghinangbi kasabulan makatamparasa, magba'is maka maglangohan. Sakahaba' waktu pagtipunbi maglami-lami, landu' aheka bay inumbi. Bay kam pasumba isab ni ta'u-ta'u ya sammal ma pang'nda' Tuhan. Sagô' sarang na. ⁴ Ma buwattina'an ainu-inu saga a'a bay sehe'bi waktu tagna' bang angay kam mbal na palamugay ni sigâm angandulan napsubi. Angkanna kam binissalahan la'at e' sigâm. ⁵ Saguwâ' aniya' du waktu paharap saga a'a inân ni Tuhan angahaka pasal bay kahinangan sigâm. Asakap asal Tuhan angahukum binangsa manusiya', saga a'a masi allum sampay a'a bay magpatayan. ⁶ Ya itu sababanna angka lapal ahâp itu bay pinagnasihât sampay ni umagad saga a'a magpatayan, bo' supaya sigâm pinaniya'an kallum ma haddarat Tuhan, minsan sigâm bay pinalabayan hukuman ya pangangganta'an manusiya' pagma-dunya lagi.

⁷ Söng na kiyamat dunya itu, angka subay ahâp sadja kökbi. Subay ahantap e'bi amikil bo' ahâp pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan. ⁸ Maka ya na itu subay pahalga'bi min kamemon: maglasa-liyasahi kam to'ongan, sabab bang kam maglasa sab'nnal-b'nnal tantu kam magampun-iyampuni minsan painay heka kasâ'anbi. ⁹ Bang aniya' saga pagkahibi bebeyan si Isa ganta' pahapit ni luma'bi, da'a kam magmusmud. Pa'iddahunbi sadja sigâm min atay pote'. ¹⁰ Aniya' ma ka'am kapandayan bay pamuwan e' Tuhan pakaniya-kaniya. Jari paggunahunbi kapandayanbi ilu panabangbi ni kasehe'an, sabab patut du bang ahâp e'bi angangguna kata'u atawa kapandayan bay pangandol ma ka'am e' Tuhan. ¹¹ Sai-sai apanday magnasihât, subay lapal min Tuhan ya pagnasihatna. Sai-sai ata'u anabang ma sehe'na, subay iya anabang to'ongan min kosog bay pangahandak iya e' Tuhan. Sabab minnê' pinaheya on Tuhan ma ai-ai hinangbi, pagka si Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi. Patut iya pinasuku'an kasahaya'an maka barakat sampay ni kasaumulan. Amin.

Kabinasahan ma Sabab Kapameya'ta ma Al-Masi

¹² Saga bagay kalasahanku, da'a kam kinobla'an ma sabab kabinasahan aheya ya tum'kka panulayan ka'am, sabab maumu aniya' buwatté'. ¹³ Sagô' palasigunbi ataybi, sabab tananambi na kabinasahan buwat bay kalabayan Al-Masi, jari aheya du kaköganbi bang pina'nda'an na sanglit sahayana ni kamemon. ¹⁴ Subay kam kinögan bang kam pinamüng-müngan ala'at ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi, sabab ilu pat'nna' ma ka'am Rü barakatan, ya na Rü Tuhan. ¹⁵ Bang kam taluwa' kabinasahan, subay dalam aniya' sababanna, buwat saga bay amapatay a'a, bay anangkaw, bay magpilliyu, atawa minsan bay palamud ma palkala' a'a ngga'i ka lamudbi. ¹⁶ Sagô' bang kam pinananaman kabinasahan ma sabab Almasihin kam, da'a kam aiya'. Magsukul sadja kam ni Tuhan ma sabab on Al-Masi ya pangön ka'am.

¹⁷ Song na waktu pangagna' hukuman Tuhan, sagô' kitam ma deyumanna ya nihukum dahü. Bang buwatté' kahälanna, bang kitam suku'na

pinat'nna'an hukuman, ai kamaujuran saga a'a mbal magkahagad ma lapal ahāp ya min Tuhan? ¹⁸ Buwat yukna ma deyom Kitab,

“Bang a'a adil mbal agon lappasan,

luba'-lagi'na na a'a baldusa, ya mbal angisbat Tuhan!”

¹⁹ Angkanna, sai-sai kam angalabayan kabinasahan sabab iya na kahandak Tuhan ma ka'am, pasangdan kam maghinang ahāp. Pangandolunbi isab baranbi ni bay amapanjari ka'am, sabab tantu iya kapangandolan.

5

Pagmatto'ahan maka Onde' Baha'u

¹ Aniya' isab pamituwaku ma saga pagmatto'ahan ya ma deyomanbi, sabab pagmatto'ahan isab aku. Mataku itu bay maka'nda' kabinasahan Al-Masi, maka aniya' du isab lamudku ma sinosōng bang iya pinabangsa na ma pang'nda' saga manusiya' kamemon. Ya na itu amu'ku ni ka'am:

² Upiksa'unbi pahāp saga a'a bay pangandol ma ka'am e' Tuhan, ya sali' dalil bili-bili pinaipat ma ka'am. Ayarinbi sigām min kōg maka baya', sabab ya na itu kabaya'an Tuhan. Da'a kam subay nihagda. Ya pangupiksa'bi ma sigām subay ngga'i ka pagpilak, subay min kahilasanbi sadja. ³ Da'a pagmandahinbi saga a'a bay pama'atas ka'am, gom pa'in kam panunuran sigām. ⁴ Jari bang pi'itu pabalik si Isa Al-Masi, ya dalil nakura' magupiksa' bili-bili, landu' ahāp panungbasna ma ka'am. Ya tungbas inān mbal magkapinda kahāpna, sabab makahampit kam ma sahayana.

⁵ Na, ka'am isab saga l'lla abata' lagi', beya'unbi pamituwa pagmatto'ahanbi ilu. Subay areyo' pangatayanbi sabubi magtabang-tiyabangi, sabab yuk lling Kitab,

“Angatu Tuhan ma a'a alanga atayna,

sagō' tabangna sasuku areyo' atayna.”

⁶ Angkan kam subay magpatireyo' ni Tuhan Sangat Kawasa, bo' kam pinalanga e'na bang ta'abut llaw bay pangangganta'na. ⁷ Tukbalunbi kasusahanbi kamemon ni Tuhan, sabab magka'inagan du iya.

⁸ Pahāpunbi pamikilbi, pajaga kam to'ongan. Sabab ilu bantabi nakura' saitan amiha ka'am. Sali' iya sapantun halimaw maglunsul na pa'in, kalu aniya' tapihana nil'kkob e'na. ⁹ Atuhunbi nakura' saitan ma ahogot pangandolbi ma si Isa, sabab kata'uanbi ngga'i ka hal ka'am ya t'kkahan kabinasahan, sampay isab saga pagkahibi Almasihin ma kaluha'an dunya.

¹⁰ Sagō' aubus pa'in e'bi anandalan kabinasahan ma dai'-dai', binawi' du kam e' Tuhan sampay dalam aniya' salla'bi. Pinatotog e'na imanbi, binuwanan du kam kosog bo' mbal apinda min pangandolbi ma iya. In iya Tuhan po'onan tatabangan. Pinagabbit kam e'na supaya kam pinabangsa ma deyom kasahaya'anna ya mbal magkapinda, pagka Al-Masi ya parakayu'anbi. ¹¹ Sanglitantam Tuhan, ya sangat kawasa sampay ni kasaumulun. Amin.

Lapal Katangbusan

¹² Si Silas bay anabangan aku anulat sulat apu'ut itu. Bang ma bistahanku in iya dakayu' danakantam tantu kapangandolan. Bilahi aku amahogot ataybi, ya po'on aku amabeya' sulat itu. Sugpatanku isab saksi'ku, in itu tatabangan sab'nnal-b'nnal deyo' bay min Tuhan. Da'a bbahinbi.

¹³ Amabeya' minsan la'a hal lapal sigām saga pagkahibi bebeya'an Al-Masi ya magsakaum maitu ma lahat Babilon, a'a tapene' e' Tuhan buwat

ka'am. Ya du si Markus itu, ya itungku sali' anakku. ¹⁴ Magsiyum kam tanda' sin paglasabi dangan maka dangan.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan deyom atay, sasuku kam suku' Al-Masi. *Wassalam*

2 PETROS

Pahati Pasal Sulat itu

Bay tasulat sulat itu e' si Petros, mulid si Isa min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay pabeya'na sulatna ni saga Almasihin ya apulak-palit ma kalahat-lahatan. Ya minohot e' si Petros ma deyom sulat karuwana itu subay sinā' saga guru putingan maka pandu' bengkok ya pamandu' e' sigām. Bang ma pandu' sigām si Isa Al-Masi mbal na pabīng ni dunya, angka saga jama'ana subay hal maglami-lami maka maghāp palasahan di-sigām.

Sinō' saga Almasihin inān e' si Petros subay amalut pahogot ma bay pamata'u sigām pasal Tuhan maka Panghū' Isa Al-Masi. Sabab in lapal inān bay pinasampay ni sigām e' saga a'a bay anganyata' baran Panghū' Isa sampay akale ma suwalana. Bang ma pamandu' si Petros, angka dalam makasaunu' Panghū' Isa pabing pi'itu sabab angiman gi' Tuhan ma manusiya' kamemon minsan dusahan, "sabab mbal bilahi minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min iya ni deyom nalka'."

Sulat Karuwana min si PETROS

¹ Sulat itu deyo' min aku, si Simun Petros, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi ya kawakilan e'na magnasihāt.

Pabeya'ku sulat itu ni ka'am kamemon angandol ma si Isa Al-Masi. In iya Tuhantam maka iya ya makalappas kitam. Min kabontolanna, ya angka kitam kaniya'an pangandol itu. Manjari pangandolbi ilu maka pangandol kami itu mbal du magbidda', ahalsa' sali'-sali'.

² Mura-murahan, bang pa'in manglabi-labihan tatabangan maka kasanangan deyom atay ma ka'am, min pangita'ubi ma pasal Tuhan maka ma pasal Panghū'tam si Isa.

Pasal Pana'abbit maka Pamene' Tuhan

³ Min barakatna du, angka kita kaniya'an ai-ai pamajatu kallumta maka pamahogot pangisbatta ma Tuhan, labay min Al-Masi ya bay amowa ka'am pinasuku'an kahāpna maka kabangsana. ⁴ Jari pamuwan na ma kitam saga janji' Tuhan, ya mamarahi ahāp maka ahalsa'. Minnē' kitam makasengod ni kajarihan Tuhan, ati makapuwas kitam min kanapsuhan alumu' ya ma deyom dunya itu.

⁵ Ya itu sababanna angka kam subay amanuyu' bo' supaya pinasugpat addat-tabi'at ahāp ni pangandolbi, ati addat-tabi'atbi pinasugpatan pangita'u. ⁶ Pangita'ubi subay pinasugpatan pamagat napsu, ati pamagatbi napsu subay pinasugpatan iman. Pangimanbi subay pinasugpatan pagta'at ni Tuhan, ⁷ ati pagta'atbi subay pinasugpatan lasa ma saga danakanbi bebeya'an si Isa, maka lasabi subay pinasugpatan lasa ni a'a kamemon. ⁸ Bang jukup itu kamemon ma ka'am sampay manglabi-labihan na, tantu ahāp kamattihanna ma ai-ai hinangbi, maka pasōng ta'ubi pasal si Isa Al-Masi, Panghū'tam. ⁹ Saguwā' sai-sai dalam kaniya'an bay pamūngku he', ibarat iya a'a kasamunan matana, mbal agon maka'nda'. Takalipatna na in iya bay sinussi min karusahanna tagna'.

¹⁰ Angka yukku ma ka'am, saga dauranakan, subay kam atuyu' to'ongan bo' atuman kapamene' Tuhan ma ka'am. Bang itu hinangbi na pa'in, mbal to'ongan kam ang'bba min pangandolbi tudju ni iya. ¹¹ Minnē' kam binuwanan kapatut bo' kam sinagina pasōd ni deyoman pagparinta si

Isa Al-Masi, ya Panghū'tam Manglalappas. Taptap kapagbaya'na sampay ni kasaumulan.

¹² Ya du ina'an sababanna angka aku mbal pahali amaentoman ka'am, minsan kata'uanbi na maka minsan ahogof na pameya'bi ma pandu' b'nnal ya ta'a'bi. ¹³ Sababna, bang ma aku, patut kam paentomanku na pa'in sat'ggolku allum. ¹⁴ Kata'uwanku, mbal aku at'ggol maitu, sabab pinata'u aku e' si Isa Al-Masi Panghū'tam in aku song amole' lahat. ¹⁵ Angka tukiranku pamandu'ku ma ka'am bo' supaya aniya' pangentomanbi ma ai-ai bay pamungku bang aku amatay na.

Kasahaya maka Barakat Panghū' Isa Al-Masi

¹⁶ Ngga'i ka kissa luwas min akkal manusiya' ya pameya'an kami, waktu kapangahaka kami ma ka'am pasal kabalik si Isa Al-Masi Panghū'tam ni dunya, maka pasal kawasana. Mata kami ya bay maka'nda' sahayana maka kaheya'anna. ¹⁷ Mahē' asal kami waktu bay kapanambutna kamahaldika'an maka sahaya min Tuhan ya Mma'na. Aniya' suwala bay pinakale ma iya luwas min haddarat Tuhan, yuk-i, "Anakku ko' itu kalasahanku. Landu' aku kasulutan ma iya." ¹⁸ Baran kami bay makakale suwala he' amissala min deyom sulga', waktu kapagdongan kami maka Al-Masi ni pussuk būd ya bay kamahē'an Tuhan.

¹⁹ Manjari itu, pagka ina'an bay tanyata' kami, makatantu kami in bay pagkallam saga nabi pasal Al-Masi kapam'nnalan sadja du. Subay asipbi pahāp ya bay pinagkallam e' sigām, sabab sapantun palita'an ko' inān asinag na pa'in ma deyom kalendoman, sampay ni karai'llawan, sampay ni waktu kasobang bitu'un maga. ²⁰ Muna-muna, asipunbi pandu' itu labi min kamemon: halam aniya' manusiya' makapahati pasal pagkallam kanabi-nabihan ya tasulat ma deyom Kitab, bang hal min baranna. ²¹ Sabab ya pinagkallam e' kanabi-nabihan itu ngga'i ka luwas min kahandak manusiya'. Tu'ud sigām kapagbaya'an e' Rū Tuhan angka makapaluwas lapal deyo' min Tuhan.

2

Pasal Guru Mbal B'nnal

¹ Ma waktu palabay inān aniya' saga a'a magnabi-nabi di-sigām bay patuwa' ni bangsa kami. Damikiyanna isab ma ka'am, aniya' du patuwa' ma deyomanbi a'a maglaku-laku in sigām guru, bo' pa'in mbal b'nnal pagguru sigām. Binowahan kam e' sigām pandu' amaka'at pangandolbi ma si Isa. Pinaliluhan e' sigām Panghū'tam si Isa, ya bay angal'kkat sigām min naja'. Sakadjap sadja mulka' ma saga a'a buwatte'. ² Sago' aheka a'a ameya'-meya'an sigām maghinang kasabulan makatamparasa. Ya he' po'onna angka binissalahan la'at bowahan kasab'nnalan ya pameya'antam. ³ Saga guru mbal b'nnal itu napsuhan sidda, angka pinakalehan saga kissa bay pahinang-hinang sigām, bo' kam kapanguntungan e' sigām. Sagō' in hukuman ma saga a'a inān sakap asal sangay min awal. Mbal atuli mulka' ya tinagamahan sigām.

⁴ Minsan saga mala'ikat dusahan, halam sigām bay kina'ase'an e' Tuhan. Gom pa'in nilarukan e'na ni nalka' ati kinabbat sigām maina'an ma deyom lendom bitu-bituhan, bo' angalagaran llaw hukuman. ⁵ Damikiyanna isab saga a'a bay mbal magmatāw ma Tuhan ma masa awal e', halam sigām bay kina'ase'an e' Tuhan, gom pa'in sigām pinatumbukan latap ma sakalingkal dunya. Luwal disi Nū bay hampananna, iya maka sehe'na pitu' puhu'. Ma halam gi' latap inān, bay ninasihatan e' si Nū ba'anan a'a inān pasal

pangatayan sigām subay pinabontol. ⁶ Bay tinunu' isab e' Tuhan da'ira Sodom maka Gomora, pangahukumna ma karusahan saga a'a maina'an. Minnē' aniya' kapamintāngan saga a'a kasehe'an bang ai kamattihan sasuku mbal angisbat Tuhan. ⁷ Hal si Lōt ya bay pinuwas e' Tuhan min saga da'ira inān. Bay ahantap addat-tabi'atna angkan اساسaw pikilanna e' saga a'a pangalanggal sara' maina'an, sabab hal magba'isan. ⁸ Bay iya pat'nna' mā t'ngnga'-t'ngnga' sigām ang'nda' ma palantara sigām, akale ma himumungan sigām kahaba' llaw, ya po'on abakat atayna e' kala'atan sigām. ⁹ Kamattanan kitam min si Nū maka si Lōt in Panghū' ata'u angalappas min deyom katiksa'an sasuku ameya' ma kabaya'anna. Ata'u isab iya anambolan saga a'a dusahan ma deyom kabinasahan sampay ta'abut llaw hukuman. ¹⁰ Luba'-lagi'na na bang a'a magdūl-baya'an napsu sigām landu' asammal, maka mbal magaddat ma sai-sai taga-pagbaya'.

Atawakkal makalandu' saga guru ngga'i ka b'nnal itu, maka mamarahi sidda pagmalangkahi sigām. Mbal sigām magaddat ma saga bangsa sulga', gom pa'in magtungging. ¹¹ Labi aga'os maka akawasa saga mala'ikat min guru putingan itu, sagō' minsan mala'ikat, mbal du amah'lingan la'at ma pagkahi sigām bangsa sulga' bang ta'abut waktu kapangaharap sigām ni Panghū'. ¹² Sagō' saga guru itu amah'ling pangkal ma mbal tahati e' sigām. Nihinang e' sigām ai-ai makani-pikilan sigām, buwat hantang sattuwa talun ya dalam taga akkal, hal sinaggaw bo' pinapatay. Buwattē' isab kadal saga a'a buwattē', magmula du.

¹³ Katungbasan sigām kala'atan ma sabab kala'atan ya bay tahinang sigām. Ya makahāp palasahan sigām bang magdūlan napsu sigām sampay mā mata mairan. Ya na pa'in pagkōg-koyagan sigām bang angakkalan ka'am ma waktu kapagsalubi maka sigām. Tinamakan kam e' sigām, binuwanan kamaruhan. ¹⁴ Tagihan sigām ang'nda'-ng'nda' ma saga d'nda ya pagba'isan sigām, mbal to'ongan sinumu magdusa. Binidjakan e' sigām ni kala'atan saga a'a mbal ahogot pangandolna. Kabiyaksahan sigām maghawa napsu ma indaginis. Pagmulka'an Tuhan saga a'a inān! ¹⁵ Bay na sigām pasaddi min pal'ngnganan abontol, alopas na min paglabayan. Ya panunuran sigām nabi bay ma masa awal, onna si Bala'am anak si Beyor. Si Bala'am he' bay bilahi tinambahan sīn ma sabab kahinanganna ala'at, ¹⁶ sagō' pinabukagan iya e' kura' ma sabab dusana. Kura' he' bay magsuwala buwat suwala manusiya', angkan dalam kalandu'an e' si Bala'am karupanganna.

¹⁷ Dalam aniya' pūs pagguru saga a'a itu. Sali' sigām sapantun tuburan bohe' at'ggang, atawa gabun tabowa paleyang e' baliyu. Aniya' lahat tinagamahan sigām e' Tuhan ma lendom bitu-bituhan. ¹⁸ Bowa'an sidda sigām, pangangabbu, sagō' dalam aniya' pūs bissala sigām. Niumpanan e' sigām saga a'a baha'u bay ang'bba min kasā'an ya kabiyaksahan pagkahi sigām. Pinabilahi sigām angandūlan baya' napsu sigām makatamparasa. ¹⁹ Bang ma janji' saga guru itu, limaya sasuku ameya'-meya'an hinang buwattē'. Sagō' ya b'nnalna, sali' sigām banyaga' kapagagihan e' napsu angkan sigām subay maghinang kasabulan. ²⁰ Saupama a'a bay makapuwat min kalumu'an dunya pagka si Isa Al-Masī Panghū'tam ya pangandolanna, bang iya tajallat pabīng maghinang kalumu'an bay bbahanna, luhūy ala'at kahālanna damuli min bay dahū. ²¹ Bang sigām bay ata'u ma kal'ngnganan ya amowa ni atay abontol, bo' bay pataikut min panoho'an deyo' min Tuhan, ahāp lagi' sigām dalam bay makata'uan panoho'an e'. ²² Taluwa' sigām lling bay min kamatto'ahan, ya yuk-i, "Ero'

bay angutta', pabīng amangan utta'na," maka itu gi', "Bawi bay pinandi, pabīng magtūy paloblob ni kapisakan."

3

Pasal Llaw Kapabalik Panghū' Isa

¹ Saga bagay kalasahanku, kaminduwaku na anulat ni ka'am. Ya maksudku ma sulat dahū sampay ma sulat itu, subay amaentoman ka'am pasal bay ta'anadbi tagna', bo' supaya abontol e'bi amikil ma halam aniya' simbugna ala'at. ² Entomunbi bay pinagkallam e' kanabi-nabihan ma masa awal, sampay panoho'an deyo' min si Isa Panghū'tam Manglalappas. Bay kam pinandu'an pasal panoho'an inan e' saga a'a kawakilan si Isa.

³ Ya na itu subay hatiunbi dahū min kamemon: ma kahinapusan masa itu aniya' patuwa' ni deyomanbi saga a'a tagihan ameya' ma napsu sigām. Niudju' kam e' sigām, yuk-i, ⁴ "Angay halam tatuman ya bay janji' si Isa pasal kapi'ituna pabīng? Amatay na saga kamatto'ahan kami, sagō' masi na pa'in pa'atol dunya itu maka kakaya'-kaya'anna. Halam aniya' apinda ma dunya itu sangay min waktu bay pamapanjari!" ⁵ Tu'ud panu'uran e' saga a'a angudju' itu, angka sigām mbal agentom ma bay hinang Tuhan ma awal tagna'. Angallam iya mint'dda, magtūy paniya' langit maka dunya. Pinatuwa' gintana'an min deyom bohe', bo' bohe' du bay pangahinang iya. ⁶ Min bohe' du isab angka nilatapan dunya bay waktu awal e', pinaka'at e' Tuhan. ⁷ Min pagkallam Tuhan isab, ya angka umbanganna langit maka dunya ma buwattitu, bo' supaya tinunu' bang ta'abut llaw pangahukumna ma saga manusiya' ya mbal bilahi magta'at ni iya. Ya na ko' ina'an llaw kapamutawan sigām min Tuhan.

⁸ Saga bagay, da'a takalipatunbi itu: dang'llaw maka dangibu tahun sali' du t'ggolna bang ma bistahan Panghū'. ⁹ Bang ma pangannal kasehe'an at'ggol e' Panghū' anuman bay panganjanji'na. Sagō' ngga'i ka. Tu'ud iya pasangdan angimanan ka'am sabab mbal iya bilahi bang aniya' minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min iya. Ya kabaya'anna in manusiya' kamemon subay apinda pikilanna sampay ang'ba min dusana.

¹⁰ Saguwā' patagha' sadja ya Llaw Panghū'tam, buwat kat'kka a'a panangkaw. Palanyap du langit ma llaw du ina'an, maka akosog sidda lagublubna. Ahansul e' api kamemon bay paniya' ma diyata' ayan. Pahalam isab dunya itu sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.

¹¹ Na, pagka kata'uanbi in ai-ai kamemon itu pinahalam du ma sinosōng, kira-kirahunbi to'ongan pasal kajarihanbi bang buwattingga bowahanna. Subay kam amuspus bo' asussi pangatayanbi maka halam aniya' salla'bi, ¹² ma salta' kam angalagaran llaw kapi'ituna inān. Subay kam patukid isab maghinang ai-ai pamahinang ka'am, bo' tasa'ut kapi'ituna. Ya na ina'an llaw pangahansul saga lapis langit ma deyom api, llaw isab panunaw ai-ai kamemon bay ma diyata' ayan, sabab min pasu'na. ¹³ Saguwā' kitam itu, angalagaran gi' panganjanji' Tuhan, hatina langit baha'u maka dunya baha'u ya paglahatan ka'adilan.

¹⁴ Angkana, saga bagay, sat'ggol kam angalagaran llaw ina'an-i, patukid kam bo' supaya halam aniya' tamak atawa la'at tabāk ma pangatayanbi, hinabubi isab magda'atay maka Tuhan. ¹⁵ Da'a bistahunbi in Panghū' alallay pagka tangguhanna hukuman. Tu'ud iya angimanan bangsa manusiya' sabab kabaya'anna subay aniya' waktu kapang'ba sigām min dusa ati bo' lappasan min mulka' sinōng. Buwattē' du isab bay panulat ni ka'am e' si Paul, dakayu' danakantam kinalasahan. Tulun min Tuhan asal pangita'una anulatan ka'am buwattē'. ¹⁶ Atayudtud du isab sulat si

Paul kamemon bang harap ni pakaradja'an sinōng inān. Sagō' aniya' lapal sulatna ahunit nihati, ya pinabengkok e' saga a'a akulang ma panghatina maka ma pangandol, buwat kapamabengkok sigām ma ayat Kitab kasehe'. Tantu sigām minulka'an.

¹⁷ Saga bagay, bay na kam kabanda'an ku pasal pakaradja'an itu. Angkan kam soho'ku pajaga bo' kam mbal tabowa apinda min kahogot pangandolbi. Da'a beya'-beya'unbi kasā'an saga a'a asabul ilu, ¹⁸ sagō' pasōngunbi pangandolbi ma tatabangan si Isa Al-Masi Panghū'tam Manglalappas. Pasōngunbi isab ta'ubi ma pasalanna. Patut iya pinasuku'an kama-haldika'an, min waktu itu sampay ni kasaumulan! Amin. *Wassalam*

1 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Si Yahiya itu bay dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa, ya sinō' magnasihāt lapalna. Ato'a na si Yahiya ma waktu kapanulatna t'llu sulat itu.

Ya sulat si Yahiya dahū itu bay pinasampay ni kamemon a'a magpangandol ma si Isa ma kalahat-lahatan. Aheka a'a ma masa ina'an bay magpandu' kaputingan. Yuk sigām kasehe' in si Isa ngga'i ka Anak Tuhan, hal manusiya' kono'. Yuk kasehe'an isab in Anak Tuhan dalam bay magpabaran manusiya', hal bay magpasalupa pi'itu. Aniya' isab pamandu' sigām saddi.

Pinasawa e' si Yahiya ma sulat itu in si Isa b'nnal Anak Tuhan maka b'nnal isab iya manusiya'. Binanda'an isab saga jama'a si Isa, sinō' sigām angandongdong to'ongan bang aniya' pandu' takale e' sigām, magsali' maka bay pandu' min si Isa Al-Masi atawa mbal. Jari bang pandu' ngga'i ka b'nnal subay tinangkisan.

Pinasawa maitu pasal saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi sampay alasa ma Tuhan Mma'na: subay sigām alasa isab ma pagkahi sigām manusiya'.

Sulat Kaissana min si YAHIYA

¹ Sulatanta kam pasal si Isa Al-Masi, ya palman pamo'onan kallum. Min awal tagna' asal palman itu. Bay iya takale kami, bay iya ta'nda' maka mata kami. Tatanding iya maka ka'ntanan e' kami. ² Bay na palahil ya niōnan Po'onan Kallum. Bay iya ta'nda' kami, jari kami itu saksi'na angkan kami angahaka'an ka'am ma pasalna, ya amuwan kallum kakkal. Bay iya ma Mma'na Tuhan asal min ka'asalna, bo' bay pa'nda' ni kami. ³ Jari in bay ta'nda' maka takale kami, ya na he' pamata'u kami ni ka'am bo' supaya kam pauyun ma kami magda'atay maka Mma'tam Tuhan sampay anakna si Isa Al-Masi. ⁴ Sulatanta kam sulat itu bo' supaya ajukup kakoyagantam.

Tuhan Ya Po'onan Karanta'an

⁵ Ya na itu lapal bay takale kami min si Isa Al-Masi, lapal pangahaka kami ma ka'am: in Tuhan asal po'onan kasawahana. Dalam aniya' kalendoman ma kajarihanna minsan dangkuri'. ⁶ Angkan ko', bang kita ganta' magpa'in in kita da'atay maka Tuhan bo' masi kita ma deyom kalendoman dusa, putingan kita pagka mbal ameya' ma kasab'nnalan. ⁷ Kakkal Tuhan ma deyom karanta'an, jari bang kita pasengod ni iya pataptap ma karanta'an, da'atay kita. Maka sinussi kita min dusata kamemon sabab min laha' si Isa Anak Tuhan.

⁸ Abila yukta dalam aniya' dusata, angakkalan kita di-ta maka dalam aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanta. ⁹ Sagō' bang kita magpasab'nnal ni Tuhan pasal paldusahanta, tantu kita niampun. Sinussi isab kita min kala'atanta kamemon sabab tinuman e' Tuhan janji'na, maka abontol kahinanganna. ¹⁰ Bang yukta in kita dalam bay makarusa, sali' pahiputingta Tuhan, ati dalam pasobsob lapal palmanna ni deyom atayta.

2

Aniya' Amogbogan Kita ma Haddarat Tuhan

¹ Saga anak-mpuku, sulatanta kam sulat itu supaya kam mbal magdusa. Malaingkan bang aniya' ganta' makarusa, aniya' du amogbogan kita ma alopan Tuhan, ya na si Isa Al-Masi, ya A'adil. ² Baran Al-Masi bay tahinang pagkulban pangampunan dusatam. Maka ngga'i ka dusatam hal, sampay dusa manusiya' kamamon ma dunya itu.

³ Bang beya'ta panoho'an Tuhan, minnē' kita makatantu in kita ata'uwan iya. ⁴ Bang aniya' ganta' magpa'in in iya ata'uwan Tuhan bo' mbal beya'na panoho'anna, a'a inān putingan maka dalam aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanna. ⁵ Saguwā' sasuku ameya' ma lapal palman Tuhan, tantu ajatu lasa Tuhan ma kajarihan a'a inān. Bang kita makarakayu' sab'nnal-b'nnal ma Tuhan, buwattitu pangilahanna: ⁶ sasuku ah'ling in iya pataptap ameya' ma Tuhan, panunuranna kaul-pi'il si Isa waktu kamaituna lagi' ma dunya.

Panoho'an Baha'u

⁷ Saga bagay kalasahanku, ngga'i ka panoho'an baha'u ya panulatku itu ma ka'am. Panoho'an tagna' gi' ko' itu, ya bay ma ka'am sangay min katagna' kapagkahagadbi ma Al-Masi, hatina lapal pagnasihahat ya bay takalebi. ⁸ Saguwā' minsan bay at'ggol ma ka'am, patut niōnan panoho'an baha'u sabab manyatakan kab'nnalna ma kajarihan Al-Masi maka ma kajarihanbi. Anginut na palabay kalendoman, anahaya na in sawa b'nnal.

⁹ Sasuku magpina'in in iya ma deyom karanta'an, bo' kab'nsihanna na pa'in pagkahina bebeya'an si Isa, masi iya ma deyom kalendoman sampay ni kabuwattituhan. ¹⁰ Sagō' sasuku alasa ma pagkahina, karanta'an iya pataptapanna, maka dalam aniya' makabowa iya angahinang dusa. ¹¹ Sagō' masi gi' ma deyom kalendoman sasuku ab'nsi ma pagkahina. Mbal kata'uwanna bang pi'ingga ya patudjuhanna sabab abuta iya e' kalendoman.

¹² Sulatanta kam, saga anak-mpuku,
sabab ta'ampun na dusabi min ōn Al-Masi.

¹³ Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi, ya min katagna' awal.

Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab tara'ugbi nakura' saitan, ya patila'atun.

Sulatanta kam isab, saga anak-mpuku,
sabab kata'uwanbi na Mma'bi Tuhan.

¹⁴ Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi,
ya bay asal min katagna' awal.

Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab akosog kam maka pat'ttog palman Tuhan
ma deyom pangatayanbi.

Tara'ugbi isab nakura' saitan, ya patila'atun.

¹⁵ Da'a panuyu'inbi dunya pinjaman itu maka kahinanganna, sabab mbal alasa ma Mma'tam Tuhan sasuku amanuyu'an kahinangan dunya itu. ¹⁶ Sabab ngga'i ka min Tuhan saga kahinangan dunya itu: buwat saga napsutam ala'at, maka ai-ai kinarandaman mata, maka ai-ai pag-malangkahan manusiya'. Luwas ko' itu min alam dakayu'. ¹⁷ Palabay du alam itu maka kahinanganna, sagō' sasuku maghinang kabaya'an Tuhan allum sampay ni kasaumulan.

Banta Al-Masi

¹⁸ Saga anak-mpuku, song na patobtob dunya itu. Bay na kam kahaka'anku, aniya' banta Al-Masi palahil pi'itu. Aheka na isab pi'itu

buwattina'an amantahan iya, angka kata'uwanta asekot na katapusan dunya itu. ¹⁹ Bay palamud saga banta inān ma kitam tagna', sagō' wa'i na sigām pasaddi sabab ngga'i ka dambeya'an to'ongan maka kitam. Bang bay sigām b'nnal dambeya'an maka kitam, bay du sigām pataptap ma kitam. Sagō' pasaddi na sigām bo' mattan in sigām ngga'i ka min pameya'antam.

²⁰ Aniya' bay pamatulun ni ka'am e' Mahasussi, angka ka'am kamemon taga-pangita'u. ²¹ Ya po'on aku anulat itu ni ka'am, ngga'i ka ma sabab kam a'awam pasal pandu' b'nnal, sagō' ma sabab kasakupanbi na. Kata'uanbi isab, dalam aniya' puting paluwas min kasab'nnalan. ²² Na, sai bahā' putingan? Ya amina'in in si Isa ngga'i ka Al-Masi tapene' e' Tuhan. Banta Al-Masi in a'a putingan he', sinulak e'na Tuhan maka Anakna. ²³ Sabab sai-sai anulak si Isa Anak Tuhan, tasulakna isab Tuhan. Maka sai-sai angaku si Isa in iya Anak Tuhan, ina'an isab Tuhan Mma' ma a'a inān.

²⁴ Angka kam amay-amayanku: pasobsobunbi lapal bay takalebi tagna' ni deyam panahu'anbi. Bang tau'bi pahogot, kakkal du kapagdakayu'bi maka Anak Tuhan maka Mma'na. ²⁵ Panganjanji' Al-Masi ko' itu ma kitam, hatina kallum taptap ni kasaumulun.

²⁶ Angka buwattē' panulatku ma ka'am bo' tata'ubi pasal saga a'a ya bilahi amowa ka'am pasaddi min kasab'nnalan. ²⁷ Sagō' pat'ttog ma ka'am ya bay pamatulun e' Al-Masi, mbal kam magkagunahan pandu' min sai-sai. Sabab kapandu'an na kam e' Rū Sussi ya pamatulun ma ka'am, maka b'nnal sadja pamandu'na, ngga'i ka puting. Jari beya'unbi pamandu'na bo' supaya kam taptap ma Al-Masi.

Panganak Tuhan

²⁸ Na, saga anak-mpuku, pataptap kam ma Al-Masi bo' kam mbal tināw ma waktu kabalikna, ati mbal magkaiya'an pa'alop ma iya bang ta'abut llaw kapi'ituna pabing.

²⁹ Pagka kata'uanbi in Al-Masi asal adil, kata'uanbi sasuku maghinang ka'adilan tahinang anak Tuhan isab.

3

Saga Panganak Tuhan

¹ Mbal tapula-pula' lasa Mma'tam ma kitam. Min kaheya lasana angka kitam niōnan anak Tuhan na. B'nnal isab, anak Tuhan na kitam. Mbal ata'uan Tuhan kaheka'an a'a ma dunya itu, angka kitam mbal takilā e' sigām. ² Saga bagay kalasahanku, angka Tuhan kitam buwattina'an, bo' dalam gi' pinabukis bang buwattingga kasōngantam. Daipara kata'uwantam, bang pabing na Al-Masi, makasali' kitam ni iya sabab maka'nda' kitam pangluwahanna. ³ Jari sai-sai aniya' holatanna buwattē', sinussi e'na pangatayanna bo' pasali'na ni kasussi Al-Masi.

⁴ Makalanggal sara' Tuhan sasuku makahinang dusa, sabab in niōnan dusa itu sali' du maka langgal sara'. ⁵ Kata'uanbi bang ai mohotna angay palahil Al-Masi ni dunya. Bay iya pi'itu amuwasan paldusahan manusiya', sagō' dalam to'ongan aniya' dusa ma iya. ⁶ Jari mbal kasangandan magdusa sasuku taptap ma Al-Masi. Malainkan sasuku angandusa na pa'in, dalam bay takilāna Al-Masi, dalam isab kata'uwanna.

⁷ Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' sai-na. Sasuku maghinang kabontolan a'adil asal, sali' Al-Masi. ⁸ Sasuku angandusa na pa'in, suku' iya ma nakura' saitan, sabab saitan e' bay magdusa asal sangay min awal tagna'. Angka Anak Tuhan bay palahil pi'itu ni dunya, bo' paka'atna kahinangan nakura' saitan e'. ⁹ Mbal

maghinang dusa sasuku tahinang anak e' Tuhan, sabab ina'an kajarihan Tuhan ma deyom pangatayanna. Mbal iya makasangdan magdusa sabab Tuhan ya pag'mma'anna. ¹⁰ Aniya' pagbidda'an saga anak Tuhan maka anak nakura' saitan angkan tasilangtam. Sasuku mbal angahinang kabontolan maka mbal alasa ma pagkahina, mbal ka'onan anak Tuhan.

Pasal Paglasa-liyasahi

¹¹ Ya itu lapal nasihat bay takalebi, tagna' kapameya'bi ma Al-Masi: in kitam subay maglasa-liyasahi. ¹² Da'a subay panunurantam si Kabil, ya bay amapatay siyalina l'lla. Suku' saitan Patila'atun iya, sabab ala'at asal bay kahinanganna, bo' arapun abontol bay kahinangan siyalina he'. ¹³ Da'a kam ainu-inu, saga danakan, bang kam kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu. ¹⁴ Kata'uwanni kahālantam tagna', sapantun kitam a'a magpatayan, sagō' papinda na kitam min kamatay tudju ni kallum. Angkan kata'uwantam, sabab alasa na kitam ma pagkahita bebeya'an Al-Masi. Paddas ma deyom kamatay sasuku mbal alasa. ¹⁵ Sasuku ab'nsi ma pagkahina, a'a inān sali' pamomono'. Maka kata'uwanni asal, bang a'a amono' pagkahina manusiya' dalam iya bay kaniya'an kallum kakkal.

¹⁶ Min Al-Masi ya kata'uwantam di lasa bang buwattingga, sabab bay pinaglilla' e'na kallumna ganti'tam. Maka ya du kitam, subay kitam magmalilla' amatay ma sabab saga pagkahitam jama'a Al-Masi. ¹⁷ Bang saupama aniya' a'a taga-kaniya' maka'nda' pagkahina ma deyom kasigpitan bo' mbal ka'ase'anna, painay e'na alasan Tuhan? ¹⁸ Saga anak-mpuku, da'a kitam alasa hal min kuwit bowa'ta. Subay min atay-pote' maka min itikad abontol maka min kahinangan b'nnal.

¹⁹ Jari bang kita alasa ma pagkahita min deyom atay, minnē' kita manantuhi in kita beya' du ma kasab'nnalan, ati ahantap pangatayantam ma alopān Tuhan. ²⁰ Minsan aniya' amadlak ni ataytam pasal bay dusata tagna', mbal kita sakit asusa sabab alalom gi' pangita'u Tuhan min ai-ai tananam e' itikadta. Kasakupan e' Tuhan ai-ai kamemon. ²¹ Angkanna, saga bagay kinalasahan, bang dalam aniya' salla' atawa dusa tananamta ma deyom pangatayanta, mbal kita tināw ma matahan Tuhan. ²² Makasambut kita min iya ai-ai amu'ta sabab beya'ta saga panoho'anna. Hinangta isab ai-ai makasulut atayna. ²³ Ya na itu panoho'anna: subay kita magkahagad ma ōn Anakna si Isa Al-Masi, maka subay maglasa-liyasahi isab buwat bay panoho'an kita. ²⁴ Pataptap du ma Tuhan sasuku maghinang panoho'anna, maka pataptap isab Tuhan ma iya. Angkan kata'uwanta in Tuhan pataptap na ma kita, ma sabab Rū ya bay pat'nna'na ma deyom pangatayanta.

4

Tatabun Pahāp saga A'a Magnabi-nabi

¹ Saga bagay kalasahanku, bang aniya' a'a amūng in iya bay katulunan e' Rū Tuhan, da'a iya kahagarunbi magdai'-dai'. Subay tatabunbi dahū bang b'nnal min Tuhan ya pasangon ma iya. Sabab aheka na saga a'a bay paluwas ni kaluha'an dunya maglaku-laku in sigām nabi, bo' ngga'i ka. ² Buwattitu ya pangilāhanbi saga a'a bang b'nnal bay patulunan Rū Tuhan: sasuku angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu magbaran manusiya', min Tuhan iya. ³ Sagō' sasuku mbal angaku buwattē', ngga'i ka Rū Tuhan ya pasangon ma iya. Min banta Al-Masi ko' inān, ya yukku ma ka'am song palahil pi'itu. Itiya' na iya ma buwattina'an.

⁴ Sagō' ka'am ilu, saga anak-mpu, suku' Tuhan na. Tara'ugbi saga nabi ya ngga'i ka b'nnal ma sabab Rū Tuhan ma deyom pangatayanbi ilu. Akawasa gi' Rū Tuhan ya bay pasangon ma ka'am min sai-sai ma dunya itu. ⁵ Suku' ma dunya itu saga nabi putingan inān, angka niasip pandu' sigām e' saga a'a ma dunya. ⁶ Saguwā' suku' Tuhan asal kitam, ati sai-sai ata'awan Tuhan angikut kitam du. Mbal angikut saga a'a ya ngga'i ka suku' Tuhan. Minnē' kapandogahanta pamandu' a'a, bang min Rū kasab'nnalan ka atawa min saddi.

Tuhan Po'onan Lasa

⁷ Saga bagay kalasahanku, subay kitam maglasa-liyasahi sabab min Tuhan asal lasa kamemon. Anak Tuhan sasuku alasa, maka kata'uwanna Tuhan. ⁸ Sasuku mbal alasa, mbal kata'uwanna Tuhan sabab Tuhan ya po'onan lasa kamemon. ⁹ Buwattitu ya kamattanan lasa Tuhan ni kitam: bay soho'na Anakna tunggal pi'itu ni dunya supaya kitam pinaniya'an kallum kakkal. ¹⁰ Ya itu di lasa: lasa Tuhan ma kitam, ngga'i ka lasatam ma Tuhan. Min lasana angka soho'na Anakna pi'itu ni dunya pinapatay hantang pagkulban bo' supaya aniya' pangampunan dusatam.

¹¹ Saga bagay kalasahanku, pagka buwattē' lasa Tuhan ma kitam, wajib kitam subay maglasa-liyasahi. ¹² Halam aniya' a'a bay maka'nda' luwa Tuhan, malaingan bang kitam maglasa-liyasahi, pataptap du Tuhan ma kitam ati pinasampulna' lasana ma deyom kajarihantam.

¹³ Ya na itu pamandogahantam angka kata'uwantam in kitam pataptap na ma Tuhan, maka iya ya pataptap isab ma kitam: itiya' Rū-na bay pamuwan e'na bo' pat'nna' ma deyom pangatayantam. ¹⁴ Bay ya ta'nda' kami, maka kami isab saksi' in si Isa bay sinō' pi'itu e' Mma'na Tuhan bo' kalappasanna manusiya' kamemon. ¹⁵ Sasuku magpasab'nnal in si Isa Anak Tuhan, pataptap du Tuhan ma a'a inān, maka iya isab pataptap ma Tuhan. ¹⁶ Pasangdolantam lasa Tuhan ya kata'uwantam asal.

Tuhan ya po'onan lasa, jari sasuku pasangdan alasa ma Tuhan maka ma pagkahina, pataptap iya ma Tuhan, maka Tuhan isab pataptap ma iya. ¹⁷ Pinasampulna' lasatam supaya kita mbal agawa bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya'. Mbal kita tināw sabab sali' du kahālantam ma dunya itu maka kahālan Al-Masi. ¹⁸ Bang b'nnal to'ongan lasata, mbal du kalamuran tāw, sabab bang tinubus na lasata pahalam tāwta. Sasuku masi manananam tāw halam gi' asampulna' lasana, sabab tināw iya bininasa e' Tuhan.

¹⁹ Angka kitam alasa ma Tuhan sabab dahū iya bay alasan kitam. ²⁰ Bang aniya' ganta' amūng in iya alasa ma Tuhan bo' masi kab'nsihanna pagkahina, putingan a'a inān. Sabab bang mbal kalasahanna pagkahina ya ta'nda'na, daka buwattingga e'na alasan Tuhan ya halam ta'nda'na. ²¹ Ya na itu panoho'an Al-Masi ma kitam: sasuku alasa ma Tuhan subay alasa isab ma pagkahina.

5

Da'ugantam min Kala'atan Dunya

¹ Sasuku magkahagad in si Isa asal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, a'a inān anak Tuhan. Bang kita alasa ma a'a, kalasahanta isab anakna. ² Minnē' kata'uwantam, bang kita alasa ma Tuhan maka bang beya'ta isab panoho'anna, tantu kita alasa ma panganakna. ³ Hatina bang kita sab'nnal alasa ma Tuhan, subay beya'ta panoho'anna. Maka panoho'anna mbal sakit abuhat. ⁴ Sabab sasuku kita bay tahinang anak e' Tuhan,

tarau'gta na sasat dunya itu. Min pangandolta ma Al-Masi ya angkan kita makapanganda'ug. ⁵ Jari sai lagi' ya makara'ug min kala'atan dunya itu? Luwal sasuku ya amarassaya ma si Isa, ya Anak Tuhan.

Saksi' Pasal si Isa Al-Masi

⁶ Si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya labay min bohe' maka laha'. Ngga'i ka hal bohe', sagō' laha' isab bay kamatayanna. Rū Tuhan ya anaksi' sabab in iya po'onan kasab'nنالان. ⁷ Manjari maguyun t'llu saksi' itu: ⁸ Rū Tuhan, maka bohe', maka laha'. ⁹ Magkahagad kita bang saksi' min manusiya', sagō' akosog lagi' saksi' min Tuhan sabab saksi' Tuhan ko', ya bay pangallamna pasal Anakna. ¹⁰ Manjari sasuku amarassaya ma Anak Tuhan, aniya' isab saksi' ma deyom itikadna. Sagō' sasuku mbal amarassaya ma Tuhan, amahiputing iya ma Tuhan pagka dalam kahagadna panaksi' ya bay pamuwan e' Tuhan pasal anakna. ¹¹ Ya na itu lapal saksi' min Tuhan: Tuhan ya bay amuwanan kitam kallum kakkal ni kasaumulana, maka kallum kakkal itu bay min Anakna. ¹² Sasuku parakayu' to'ongan ni Anak Tuhan, ma iya asal kallum itu. Sasuku isab dalam makarakayu', dalam aniya' kallumna kakkal.

Pasal Kallum Kakkal

¹³ Sulatanta kam bo' kata'uanbi in ka'am taga-kallum kakkal salama-lama, sasuku kam amarassaya ma Anak Tuhan. ¹⁴ Dalam aniya' hawal-hawaltam paharap ni Tuhan, sabab tantu kinale ai-ai panabbuttam bang pa'in min kahandakna. ¹⁵ Kata'uwantam isab, tantu kitam pinaniya'an ai-ai bay panabbuttam.

¹⁶ Bang aniya' maka'nda' danakanna magdusa bo' ngga'i ka dusa pagmulka'an Tuhan, subay iya angamu' tabang ni Tuhan. Jari kabuwanan kallum danakanna he' bang pa'in ngga'i ka dusa pagmulka'an. B'nnal aniya' dusa pagmulka'an Tuhan, mbal yukku in ka'am subay angamu'ngamu' pasal dusa buwattē'. ¹⁷ Dusa asal kahinangan ala'at kamemon, sagō' aniya' dusa mbal pagmulka'an Tuhan.

¹⁸ Kata'uwanta, sasuku bay tahinang panganak Tuhan mbal pinasangan dan dusana sabab nihampanan iya e' Anak Tuhan, ati mbal ya ta'abut e' saitan Patila'atun. ¹⁹ Kata'uwanta in kitam suku' Tuhan na, sagō' in a'a kaheka'an ma dunya itu masi kapagbaya'an e' saitan Patila'atun. ²⁰ Kata'uwanta, in Anak Tuhan bay pi'itu ni dunya sampay amuwanan kita panghati bo' supaya kata'uwanta Tuhan b'nnal. Maka parakayu' na kita ni Tuhan b'nnal itu maka ni Anakna si Isa Al-Masi. Ya na itu Tuhan b'nnal, iya ya po'onan kallum kakkal.

²¹ Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal kapagtuhanan e' saddi min Tuhan. *Wassalam*

2 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Sulat si Yahiya karuwana itu bay pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan maka saga panganakna. In d'nda itu pinaralil isab ni saga a'a d'nalhimpunan. Sinō' sigām maglasa-liyasahi, maka binanda'an sigām e' si Yahiya pasal saga a'a magpandu' puting.

Sulat Karuwana min si YAHIYA

¹ Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahan, pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan sampay ni saga panganakna. Alasahan aku ka'am sab'nnal-b'nnal. Lāgi ngga'i ka hal aku, sampay a'a kamemon ya ata'uwan kasab'nnalan, alasa du isab ma ka'am. ² Alasa kami ma sabab kasab'nnalan ma deyom pangatayantam, ya pataptap ma kitam sampay ni kasaumulan.

³ Mura-murahan, bang pa'in kitam pinaniya'an tatabangan maka ase' maka kasannangan atay, deyo' min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Anakna. Bang pa'in pinama-kitam luwas min kasab'nnalanna maka min lasana.

Kasab'nnalan maka Lasa

⁴ Landu' aku kinōgan pagka aku kahaka'an aniya' panganaknu kasehe'an ameya' ma kasab'nnalan, buwat bay panoho'an kitam e' Mma'tam Tuhan. ⁵ Jari aniya' amu'ku ni ka'a, arung: beya'un panoho'an ya sulatku itu. Ngga'i ka panoho'an baha'u, sagō' panoho'an bay ma kitam sangay min katagna' gi', ya yuk-i: maglasa-liyasahi kam. ⁶ Ya lasa pah'lingku itu, iya na palantaritam ameya' na pa'in ma panoho'an Tuhan. Buwat bay takalebi sangay min katagna', in kitam sinō' taptap maglasa-liyasahi.

⁷ Aheka a'a pangakkal ma dunya, a'a mbal angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya magbaran manusiya'. Pandogahinbi a'a buwattē' sabab Pangangakkal maka Banta ko' inān, ya kuntara Al-Masi. ⁸ Halli'inbi sigām bo' mbal kaliman bay pagsangsā'antam ati bo' tasambutbi kamemon ya panungbas ka'am. ⁹ Sai-sai mbal pataptap ma pandu' bay min Al-Masi, bo' paliyu gom pa'in minnē', halam ma iya Tuhan. Ya balikna, sai-sai pataptap na pa'in, ina'an ma iya Tuhan Mma' maka Anakna. ¹⁰ Bang aniya' ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' mbal maguyun pandu'na maka pandu' Al-Masi, da'a pareyomunbi ni luma'bi. Da'a minsan saginahunbi, ¹¹ sabab sai-sai anagina a'a buwattē' taga-lamud na ma kahinanganna ala'at.

Bissala Panangbusan

¹² Aheka gi' pangahakaku ni ka'am sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat itu. Aholat aku kalu makatibaw pi'ilu magsuli-suli pabaihu' maka ka'am, ati bo' ajukup kakoyagantam.

¹³ Saga anak danakanbi d'nda ya tapene' e' Tuhan, amabeya' ni ka'am minsan la'a hal lapal sigām. *Wassalam*

3 YAHIIYA

Pahati pasal sulat itu

Ya sulat si Yahiya kat'llluna itu bay pinabeya' ni dakayu' l'lla niōnan si Gayus. Sinanglitan si Gayus itu e' si Yahiya ma sabab kapanuyu'na ma hinang Tuhan sampay ma pamatuntulna ma saga bebeya'an si Isa ya palanjat ni kalahat-lahatan magnasihahat.

Sulat Kat'llluna min si YAHIIYA

¹ Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahanbi, pinasampay ni si Gayus, bagay kalasahanku sab'nnaal-b'nnaal. ² Bagay, ya amu'ku ni Tuhan bang pa'in ahāp labayannu kamemon, bang pa'in ahāp anggauta'nu, pinasali' ni kahāp ataynu tudju ni Tuhan.

³ Landu' aku kinōgan pagka aniya' saga danakanta bay at'kka pi'itu anghahaka'an aku ma pasalannu. In ka'a kono' ahogot to'ongan pamalutnu ma pandu' b'nnaal. At'ttog asal pameya'nu ma kal'ngnganan b'nnaal.

⁴ Halaman aniya' makalasig atayku liyu min habal pasal saga panganakku ameya' na pa'in ma kal'ngnganan b'nnaal.

⁵ Bagay, atuyu' asal ka ma hinangnu amatuntul saga danakanta bebeya'an Al-Masi, minsan a'a mbal takilānu. ⁶ Sinuli-suli lasanu e' sigām ni saga jama'a Al-Masi ma palhimpunan itu. Ahāp asal hinangnu amatuntul saga inān song sigām pauntas ni pal'ngnganan sigām. Makasulut Tuhan ko' ilu. ⁷ Saga a'a itu bay angalanjalan l'ngngan sigām ma sabab ōn si Isa ya panabbutan sigām, maka halaman aniya' tabang tasambut sigām min a'a ya mbal magkahagad ma si Isa. ⁸ Patut kita angayuput saga a'a buwattē', bo' aniya' lamudta ma hinang sigām magnasihahat pandu' b'nnaal.

⁹ Bay na aku amabeya' sulat ni saga jama'a si Isa Al-Masi mailu, sagō' si Diyutripi, ya bilahi magmakōk ma palhimpunan sigām, mbal to'ongan angasip. ¹⁰ Angkan bang aku pi'ilu bangkilku du bay hinangna maka bay pangalimutna m'ssa' bidda' ma pasalan kami. Maka mbal gi' iya ka'amuhan ma hinangna buwattē', angkan paruhunna gom pa'in. Mbal taima'na saga dauranakanta ya pahapit pi'ilu magnasihahat, maka nilāng e'na sasuku bilahi anaima', pinaokat isab min palhimpunanbi!

¹¹ Bagayku kalasahanku, da'a sengorin addat-tabi'at ala'at. Sengorin addat-tabi'at ahāp. Sasuku maghinang kahāpan suku' Tuhan iya, sagō' sasuku maghinang kala'atan halaman aniya' kata'una ma Tuhan. ¹² Si Dimitri ilu sinaksi'an sangkahāpan e' a'a kamemon, maka saksi' sigām maguyun du maka kasab'nnaalan. Kami isab saksi'na, maka kata'uwannu in saksi' kami b'nnaal sadja.

¹³ Aheka gi' pangahakaku ka'a sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat itu. ¹⁴ Aholat aku makasa'ut pi'ilu mag'nda' maka ka'a bo' kita makapagtampal bissala.

¹⁵ Mura-murahan, bang pa'in ka kaniya'an kasannangan deyom atay. Amabeya' kamemon saga bagay kami maitu minsan la'a hal lapal sigām. Haka'in saga bagay kami mailu dangan maka dangan, in sigām masi nientom. *Wassalam*

JUDAS

Pahati pasal sulat itu

Si Judas itu bay siyali si Isa, magdanakan isāb maka si Yakub ya pagnakura'an saga Almasihin mahē' ma Awrusalam.

Pinabeya' e' si Judas sulatna itu ni a'a kamemon magpangandol ma si Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan. Niebot-ebotan sigām e'na, sinō' pahalli' to'ongan ma saga guru ya amandu' kabengkokan. Bay magbau'-bau' saga guru inān in sigām magkahagad sab'nna'-b'nna' ma si Isa Al-Masi, sagō' aheka kahinangan sigām mbal manjari. Ba'isan sigām maka abbuhan.

Aniya' isāb jama'a si Isa bay magkahagad ma pamandu' sigām sampay ameya'-meya' ma sigām maghinang la'at. Binanda'an e' si Judas saga jama'a itu, sasuku tabowa binidjakan e' saga guru putingan he', bo' supaya amuspus pabalik ni pandu' b'nna' ya bay pamandu' ma sigām tagna'.

Sulat min si JUDAS

¹ Sulat itu min aku, si Judas, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi, maka danakan si Yakub. Pasampayku sulat itu ni ka'am saga a'a tapene' maka kinalasahan e' Tuhan, ya niokoman e' si Isa Al-Masi.

² Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an ase' maka lasa ballabihian, sampay kasannangan deyom atay.

Kamaujuran saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

³ Sagay bagayku kinalasahan, landu' aku bilahi anulatan ka'am pasal kalappasan ya pagkahagarantam sali'-sali', sagō' saddi ya panulatku ma ka'am buwattina'an. Ya pangamay-ngamayku ma ka'am: t'nggehinbi pandu' b'nna' ya bay pangandol pinam'nt'dda e' Tuhan ma saga a'a suku'na. ⁴ Aniya' saga a'a mbal magmatāw ma Tuhan makalamud ni ka'am ma halam kata'uanbi, angka kam amay-amayanku pahāp. Pinabengkok e' sigām pamandu' pasal ase' maka lasa Tuhantam, bo' aniya' panganda'awahan sigām maghinang kalumu'an. Tapaliluhan e' sigām si Isa Al-Masi, ya tunggal Panghū'tam Sangat Kawasa. Tasulat asal ma masa awal lagi' pasal hukuman ya pangangganta' ma saga a'a buwattē'.

⁵ Minsan kasakupanbi bay kahālan bangsa Isra'il ma masa awal, bilahi gi' aku amaentoman ka'am pasal waktu kabanyaga' sigām ma lahat Misil. Bay sigām niliyus e' Panghū' min lahat Misil sagō' puwas e' bay papatayna sasuku mbal magkahagad ma iya. ⁶ Entomunbi isāb pasal saga mala'ikat kasehe', ya bay angaliyu-lakad min kapatutan bay pangangganta' Tuhan ma sigām bo' ang'bba min pat'nna'an sigām luggiya'. Wa'i sigām tinambolan e' Tuhan ma deyom kalendoman bitu-bituhan, binaggot maka kili-kili kakkal ni kasaumulan, sampay ta'abut Llaw Aheya pangahukum Tuhan ma sigām. ⁷ Entomunbi isāb saga a'a bay ma da'ira Sodom maka Gomora sampay ma saga kaluma'an ma sakalibutna. Tagihan sigām maghinang kalumu'an maka kasabulan makatamparasa, ati pinat'kkahan sigām api mbal magkap'dda bo' aniya' pamintāngan ma a'a kamemon.

⁸ Buwattē' isāb saga a'a ma deyomanbi ilu. Anguppi na pa'in sigām ati katamakan anggauta'-baran sigām. Sinulak e' sigām kapagbaya' Tuhan, nilimut bangsa mala'ikat ya landu' asahaya. ⁹ Minsan si Mika'il, ya pagnakura'an saga mala'ikat, mbal makatawakkal angalimut ma nakura' saitan, waktu kapaglugat sigā. Ya sadja pah'ling si Mika'il, "Panghū'

Tuhan ya amabukagan ka'a." ¹⁰ Malaingkan maghimumungan na pa'in saga a'a ya sambatku ma sulat itu. Akasla pah'ling sigam pasal ai-ai ya mbal tahati e' sigam. Sali' sigam hayop angandulan ai-ai kanapsuhan sigam, angka sigam kamulahan.

¹¹ Maka'ase'-ase' sidda saga a'a inan sabab sinengoran e' sigam kajarihan si Kabil. Bineya'-beya' e' sigam kas'an si Bala'am, sabab ya du sigam tabowa e' bahaya pilak. Anagga' sigam ma Tuhan, buwat bay kapanagga' disi Kora ma masa awal e', ati alaglag isab sigam.

¹² Saga a'a ilu sali' dalil tamak ma pagjamubi, ya hinangbi tanda' sin paglasabi. Mbal sigam ata'u aiya' sabab halam aniya' pangannal sigam saddi, luwal baran sigam. Sapantun sigam gabun mbal amuwan ulan, gabun tabowa paleyang e' baliyu. Sapantun isab sigam po'on kayu mbal amuwan buwa' minsan musimna na, angka binubut sampay gamutna. Jari minduwa kamatay saga a'a inan. ¹³ Sapantun sigam goyak ma timpu badju. In kaiya'an sigam sali' bula'-bula' goyak bang am'ssa'. Ibarat sigam bitu'un maglensa, mbal tapamandogahan. Kalendoman bitu-bituhan ya katobtoban sigam sampay ni kasaumulan.

¹⁴ Bay angallam nabi Idris, ya panubu' si Adam min nnom pangkat, ma pasal a'a buwattilu, yuk-i, "Pata'u kam. Pi'itu du Panghutam maka mala'ikatna sussi magibu-ibuhan, ¹⁵ bo' tahukum e'na manusiya' kamemon. Pinatongan e'na dusa saga a'a agagga ma iya, ma sabab kala'atan ya tahinang sigam luwas min kajarihan sigam ala'at, maka ma sabab lling pangkal kamemon bay pamissala e' sigam ni Tuhan."

¹⁶ Magdurugal maka magsosoway saga a'a inan. Tagihan sigam angandulan napsu sigam ala'at, maka magbantug-bantug di-sigam. Nilanahan e' sigam a'a kasehe'an bo' supaya karulan ai-ai kabaya'an sigam.

Bissala Pangamay-ngamay

¹⁷ Sagō' saddi ma ka'am, saga bagayku. Entomunbi bay pangallam e' saga a'a kawakilan e' Panghutam si Isa Al-Masi. ¹⁸ Yuk sigam ma ka'am, "Bang song na kahinapusan masa itu, paniya' saga a'a angudju'-ngudju' ka'am, a'a hal angandulan napsu sigam minsan pangalangan e' Tuhan." ¹⁹ Bilahi saga a'a inan angahinang okatan ma saga jama'a Al-Masi. Pinagbaya'an sigam e' napsu baran sigam maka halam ma sigam Rū Tuhan.

²⁰ Saguwā' ka'am, saga bagay, subay magpakosog di-bi bo' ahogot pagkahagadbi ma pandu' sussi ya pangandolanbi. Subay kam angamu' duwa'a isab min kawasa Rū Sussi. ²¹ Pahogot kam ma lasa Tuhan samantala' kam angalagaran si Isa Al-Masi Panghutam, ya amuwanan ka'am kallum taptap ni kasaumulan ma sabab ka'ase'na.

²² Ma'ase' kam ma saga sehe'bi ya magang-ang angandol ma si Isa. ²³ Liyusunbi saga a'a ya song magnikala'atan, ibarat a'a song ahug ni api. Ka'ase'inbi pahap saga a'a kasehe'an, sagō' tangkisinbi kala'atan sigam bo' kam mbal kalaminan. Kab'nsihinbi napsu sigam, ya sali' hantang l'mmis makatupak badju'.

Pamudji ni Tuhan

²⁴ Magpudji kitam ni Tuhan. Luwal iya taga-kawasa angahampanan kitam bo' mbal tabowa maghinang dusa pabing. Pinatampal kitam e'na ni haddaratna asahaya ma halam aniya' tamak atay. Aheya isab pagkög-koyagtam. ²⁵ Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya amuwanan kitam min hukuman dusa, angka iya subay pudjitam labay min Panghutam si Isa Al-Masi. Sabab ma iya kasanglitan, kabantugan, ga'osan maka kawasahan,

min awal tagna' sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan.
Amin. *Wassalam*

PAMABUKISAN

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat jūd pamabukisan itu si Yahiya, dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa. Ato'a to'ongan na iya, song na amatay ma waktu kapanulatna itu, song na waktu kamatayna. Bay iya ma pū' Patmos, pū'-pū' ariki' pamilisuhan iya e' parinta Rōm ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi.

Jūd itu bay sinulat e' si Yahiya pamahogot iman saga Almasihin bay ma masa ina'an-i sabab landu' sigām nila'at. Aniya' uldin bay min Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, in sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi in iya tunggal pagpanghū'an, subay pininjala' e' parinta. Jari aheka sigām bay amatay ma sabab kabisa paminjala' sigām e'.

Ya sinulat e' si Yahiya ma deyom jūd itu ai-ai bay pamabukis ma iya e' Tuhan ma pasal pakaradja'an song pinaniya' ma dunya maka ma langit. Aheka bay pama'nda' ma iya hal panginu-inuhan a'a sabab alalom sidda hatina. Kasehe' bay tahati e' saga Almasihin ya bay allum ma masa he'-i, sagō' aheka mbal tahatitam ma buwattina'an. Aheka isab bissala paralilan mbal kahangpatantam. Malaingkan asawa pamandu' ma jūd itu ma pasal si Isa Al-Masi. In iya sali' dalil "Bili-bili" bay pagkulban pamuwas dusa manusiya' kamemon, maka in iya Panghū' Sangat Kawasa. Tantu iya angangga'osan palbantahanna kamemon sampay nakura' saitan, ati pinabaha'u e'na langit maka dunya. Manjari Panghū' Isa Al-Masi ya magsultan ma kamemon sampay ni kasaumulan.

PAMABUKISAN

ni si Yahiya

¹ Jūd pasal pakaradja'an song paniya', ya pamata'u e' Tuhan ma si Isa Al-Masi sinō' pamabukis ma iya ni saga sosoho'anna. Pinabukis e' si Isa labay min mala'ikatna ya papehē'na ni sosoho'anna si Yahiya. Jari si Yahiya ya anaksi' ma deyom jūd itu pasal kamemon ta'nda'na. ² Kasaksi'an e' si Yahiya kamemon bay ta'nda'na maka takalena, hatina pangallam Tuhan maka kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa Al-Masi. ³ Tantu isab pinaniya'an kahāpan sasuku amassa sulat itu pasal pakaradja'an sinosōng, damikiyanna sasuku akale maka angikut ma ai-ai tasulat maitu. Sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'an itu kamemon.

Pagaddat maka Pagpudji

⁴⁻⁵ Sulat itu deyo' min aku, si Yahiya, pinasampay ni pitu' palhim-punan jama'a si Isa ma kalingkal lahat Asiya. Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tabang maka kasannangan atay min Tuhan, ya mbal magkapinda min awal sampay ni kabuwattituhan sampay isab ni kasaumulan, maka min Rū pitu' hekana ya ma dahuan tingkō'an Tuhan, maka min si Isa Al-Masi, ya kapangandolan ma saksi'na. Dahū asal iya pinakallum pabing min kamatay. Magagi isab iya ma sasuku magnakura' ma kaluha'an dunya.

Pudji ni iya, ya alasa ma kitam. Tapapuwas kitam e'na min paldusahan ma sabab laha'na ya pinabu'us ma kamatayna. ⁶ Tahinangna kitam bangsa sultan, tumpukan kaimaman maghinang ni Tuhan, ya Mma'na. Angkan subay sanglittantam Al-Masi itu, in iya sangat kawasa sampay ni kasaumulan. Amin.

⁷ Pajaga kam. Ilu si Isa Al-Masi song pi'itu, ameya' min gabun.

Ta'nda' du iya e' manusiya' kamemon sampay e' saga a'a bay angahiyak iya.

Kamemon bangsa ma dunya itu magkarukka'an du ma sababna. Aho', bang du pa'in. Amin.

⁸ "Aku ya Alip maka Ya'," yuk Tuhan Sangat Kawasa, "Aku in Panghū' ya mbal magkapinda sangay min awal sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan."

Magpanyata' Al-Masi

⁹ Aku itu si Yahiya dakayu' danakanbi. Dansehe'an kitam ma deyoman si Isa, angkan aku taga-lamud ma ka'am angimanan kasigpitan maka kabinasahan, ya pinaniya'an sai-sai pasuku' ni pagparinta si Isa. Bay aku pinalawak pehē' ni pū' Patmos ma sabab panganasihatku palman Tuhan, maka ma sabab lapal kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa. ¹⁰ Manjari aniya' dakayu' llaw, llaw Panghū' Isa, bay aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan. Makakale aku suwala akosog ma bukutanku, ahapal salī' lling tiyup-tiyup.

¹¹ Yuk suwala inān, "Sulatun ai-ai ta'nda'nu ati pabeya'un ni saga jama'a ya magtipun ma pitu' da'ira itu: ni Epesos, Ismirna, Pergamo, Tiyatira, Sardis, Piladilpi, maka ni Laodikiya."

¹² Sakali palingi' aku ang'nda' bang sai ya amissala ni aku. Paglingi'ku pa'in, maka'nda' aku pitu' papagan bulawan pamat'nna'an palita'an.

¹³ Maina'an, ma t'ngnga' saga papagan palita'an inān, aniya' dangan an'ngge, angaluwa manusiya'. Ya pakayanna pa'abut ni tape'na, maka aniya' kambot bulawan palebod ma daggahana. ¹⁴ Bu'unna apote' to'ongan buwat pote' tawas, maka parallet matana, pinaka na api. ¹⁵ Tape'na inān magsinglab salī' tumbaga bay sinubuhan ni api bo' yampa nilanu'an. Ya suwalana inān salī' lagublub bohe' anasahan min diyata'. ¹⁶ Aniya' pitu' bitu'un balutanna ma tanganna kowan, maka aniya' takos paluwas min bowa'na, atalom solabna karuwambila'. Baihu'na aninag salī' silak llaw bang augtu na.

¹⁷ Pag'nda'ku ni iya, magtūy aku pahantak ma atag tape'na, bā'nu aku amatay. Daipara pinat'nna' e'na tanganna kowan ni aku, maka e'na ah'ling. Yukna, "Da'a ka atāw! Aku ya Tagna'an maka Kahinapusan.

¹⁸ Aku dakayu'-kayu' ya asal allum. Bay na aku amatay, sagō' nda'un itu, allum na aku pabīng sampay ni kasaumulan. Aku ya taga-kawasa magagi ma kamatay sampay ma lahat saga a'a magpatayan.

¹⁹ "Na, sulatun," yukna, "kamemon bay ta'nda'nu maina'an si', maka ya ta'nda'nu ma buwattina'an, maka ya paniya' isab ma waktu sinōng.

²⁰ Pamahatiku na pasal pitu' bitu'un bay ta'nda'nu ma tanganku kowan maka pasal pitu' papagan palita'an bulawan. Ya na itu hatina: in pitu' bitu'un itu, ya na pitu' mala'ikat ang'ntanan pitu' palhimpunan jama'aku. In pitu' papagan palita'an, ya na pitu' palhimpunan."

2

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Epesos

¹ Yukna gi', "Sulatun lapal itu bo' pabeya'un ni mala'ikat dakayu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Epesos.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa pitu' bitu'un ma tanganku kowan, maka mag'ngngan pehē'-pi'itu ma deyoman pitu' papagan palita'an bulawan itu. ² Kata'uwanku hinangbi. Kata'uwanku isab kapanuyu'bi maghulas-sangsā', maka ma kosogbi anandalan kasigpitan ai-ai. Kata'uwanku isab mbal kaimananbi saga a'a

maghinang kala'atan. Bay na tapariksa'bi to'ongan saga a'a magnahu'-nahu' in sigām bay kawakilan e'ku, ati minnē' kata'uwanbi saga a'a inān magputing. ³ Kata'uwanku isab in ka'am aiman asal. Bay sandalanbi kasigpitan ai-ai ma pasalku, maka dalam bay bbahanbi imanbi.

⁴ Sagō' aniya' panowayku ma ka'am, sabab lasabi ma aku ngga'i ka buwat bay ka'ina tagna'. ⁵ Entomunbi bay kaheya lasabi tagna', apinda na to'ongan. Taikutinbi na dusabi, jari hinangunbi kahāpan buwat bay hinangbi tagna'. Bang mbal taikutanbi dusabi magbaran du aku pi'ilu ni ka'am angala'anan palita'anbi min pat'nna'anna. ⁶ Sagō' kasulutan isab aku ma ka'am sabab ka'mbalanbi hinang saga a'a magpameya' ma umpigan Nikulai, ya ka'mbalanku isab.

⁷ Na, ka'am kamemon ya taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan ni saga palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku iya kapatut amangan buwa' min kayu ya makabuwan kallum salama-lama, ya patomo' mahē' ma lahat Tuhan."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Ismirna

⁸ "Sulatan isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Ismirna.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Tagna'an maka Kahinapusan. Bay aku amatay, bo' allum na pabing. ⁹ Kata'uwanku kabinasahan ya kalabayanbi ilu, maka ya kahālan kamiskinbi, saguwā' ya b'nnalna taga-karaya kam aheya. Kata'uwanku isab bang ai pangalimut ka'am e' a'a magnahu'-nahu' in sigām Yahudi a'a suku' Tuhan, bo' pa'in ngga'i ka. Saga a'a inān dansehe'an asal maka saga a'a bebeya'an nakura' saitan. ¹⁰ Da'a katāwinbi saga kabinasahan ya song pat'kka ni ka'am. Pakale kam! Sōng kam sinulayan e' nakura' saitan bo' kam apinda min pagimanbi. Aniya' kam ni'isi ni deyom kalabusu, ati sangpū' ng'llaw ya t'ggol kapangananambi kabinasahan. Sagō' pat'ttog kam angandol ma aku minsan kamatay ya sōngbi, sabab tungbasanta du kam kallum saumul-umul.

¹¹ Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat mbal du makananam kap'ddi'an ma deyom nalka', ya pinagbahasa kamatay kaminduwana."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Pergamo

¹² "Sulatan isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Pergamo.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa takos atalom solabna karuwambila'. ¹³ Kata'uwanku bang ma'ai paglahatanbi. Ina'an kam ma lahat binabantug sabab pagsusumbahan ni nakura' saitan. Saguwā' minsan buwattē', ahogot pameya'bi ma aku. Dalam bay butawananbi pagimanbi ni aku minsan waktu bay pamapatay ma si Antipas e'. Kapangandolan iya magnasihati ma pasalku, angkanna iya bay binono' ma lahat nakura' saitan ilu.

¹⁴ Sagō' aniya' panowayku ma ka'am. Muna-muna, aniya' min ka'am ilu ameya'-meya' ma pandu' si Bala'am, ya bay ma masa awal e'. Si Bala'am e' bay amandu'an si Balak amowa bangsa Isra'il magdusa ni Tuhan, ati takalan e' sigām pagkakan haram ya bay paglamas ni ta'u-ta'u. Bay isab sigām magkarupangan d'nda-l'la. ¹⁵ Karuwana, aniya' isab min ka'am ameya'-meya' ma pandu' umpigan Nikulai. ¹⁶ Angkan kam subay pataikut min dusabi. Bang kam ganta' mbal, pasa'ut aku

pi'ilu ati atuhanku saga a'a ilu. Pangatuku pakokos ya paluwas min bowa'ku.

¹⁷ Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku sigām kinakan mbal ta'nda' e' kasehe'an, kinakan min deyom sulga' ya niōnan manna. Toporanku isab sigām batu pote' bay kasulatan ōn sigām baha'u. Halam aniya' makata'uan ōn inān saddi min a'a asal makataima' iya."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Tiyatira

¹⁸ "Sulatun na isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Tiyatira.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, Anak Tuhan. Mataku itu parallel sali' suleyab api, tape'ku itu magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan. ¹⁹ Kata'uwanku kahinanganbi. Kata'uwanku in lasabi aheya, maka pangandolbi ma aku ahogot, maka akosog isab panabangbi ma pagkahibi, maka panandalbi ma kasigpitan ai-ai. Ahāp lagi' kahinanganbi buwattina'an min bay dahū.

²⁰ Saguwā' aniya' panowayku ma ka'am. Ilu pasagaranbi si Jesebel, ya d'nda magnahu'-nahu' in iya magpalatun palman min Tuhan. Tabowa saga sosoho'anku magdusa sabab min pamandu'na. Tabowana sigām maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay amangan kinakan haram ya bay pangalamas ni ta'u-ta'u. ²¹ Bay na patangguku d'nda inān, kalu iya apinda min paldusahanna. Sagō' mbal iya bilahi ang'bba min pagba'is-ba'isna. ²² Pahantakku iya ma pabahakanna sabab saki, ati makananam iya kabinasahan. Ya du saga sehe'na maghinang ala'at, bowaku isab angananam kabinasahan aheya bang mbal pinagsusunan sampay tinaikutan saga kala'atan bay tahinang sigām. ²³ Papatayku isab saga a'a ameya' ma pandu' d'nda inān, bo' supaya kinata'uan e' saga jama'aku kamemon ma palhimpunan sigām, in aku itu dakayu'-kayu' makasakupan akkal-pamikil maka itikad manusiya'. Tungbasanku kam isab kaniya-kaniya, pinapagtongod maka bay kahinanganbi. ²⁴ Sagō' ka'am kasehe'an ma Tiyatira ilu, halam bay ameya' ma pandu' si Jesebel e'. Halam isab bay anadbi pandu' magilmu' ya pinagōnan pandu' alalom min nakura' saitan. Haka'anta kam, mbal kam pahunitanku angkan itu sadja panoho'anku ka'am: ²⁵ gomgominbi ai-ai bay pamasuku' ka'am, sampay ta'abut waktu kabalikku pi'ilu.

²⁶⁻²⁷ Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, maka atuyu' isab maghinang kabaya'anku sampay ni llaw kamatayna, buwananku du kawasa buwat bay pamuwan aku e' Mma'ku. Buwananku sigām kawasa magnakura' ma kabangsa-bangsahan. Ya bowahan pagnakura' sigām sali' hantang tungkud basi' mbal ka'atuhan, ati palbantahan sigām sali' bila' poga akaukanat sadja. ²⁸ Buwananku isab sigām bitu'un maga. ²⁹ Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan ya pinasampay ni saga jama'aku ilu."

3

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Sardis

¹ Amissala gi' ya a'a ta'nda'ku inān, yukna, "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Sardis.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa Rū Tuhan maka bitu'un pitu' hekana. Kata'uwanku bang ai kahinanganbi. Kata'uwanku isab kabantugbi maghinang kabaya'anku, sagō' ngga'i ka

ko' ilu b'nnal. ² Angkan kam subay pahalli'. Pahogotunbi pangandolbi ya masi takapin ilu, bo' mbal atighan kamemon. Ya kahinanganbi ilu, bang ma lilinganku isab, mbal gi' ajatu ma pang'nda' Tuhanku. ³ Angkan pikilunbi saga pandu' bay takalebi tagna'. Beya'unbi na, pataikut kam min dusabi. Sagō' bang kam mbal pahalli', patangkaw du aku pi'ilu ma waktu mbal kata'uwanni.

⁴ Sagō' aniya' gi' min ka'am ma Sardis ilu halam kalaminan kala'atan. Bay asal halli'anbi ataybi, buwat hantang s'mmek nihalli'an bo' mbal katamakan. Papagdonganta kam maka aku ma apote' lullun pakayanbi, sabab tōp kam ameya' ma aku. ⁵ Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, pinas'mmekan du sigām pote' buwat yukku e', maka mbal papasanku ōn sigām min Kitab pagsusulatan ōn a'a ya kabuwanan kallum kakkal. Patanyagku ni Mma'ku maka ni saga mala'ikatna in a'a inān suku'ku na. ⁶ Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Piladilpi

⁷ "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Piladilpi.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Mahasussi, ya Ab'nnal To'ongan. Aku ya ang'ntan kungsi' sultan Da'ud. Bang aku ya angukab halam aniya' makatambol. Damikiyanna bang aku ya anambol halam aniya' makaukab. ⁸ Kata'uwanku bang ai ya kahinanganbi. Kata'uwanku isab akulang ga'osbi, sagō' taisbatbi pandu'ku maka ahogot pameya'bi ma aku. Aniya' lawang bay ukabanku ka'am pasōranbi, lawang mbal tatambol minsan e' sai. ⁹ Pakale kam! Saga a'a magbau'-bau' ilu in sigām bangsa Yahudi suku' Tuhan kono', hal magputing. Suku' saitan sigām. Ma waktu sinōng, bowaku du sigām pasujud ni tape'bi, jari kinata'uwann e' sigām kamemon in ka'am kalasahanku. ¹⁰ Bay kam soho'ku angimanan ai-ai, ati katukiranbi panoho'anku he'. Angkan kam hampnananku pahāp bo' halam aniya' baya-bayabi ma deyom kabinasahan ya pat'kka ni kaluha'an dunya ma sinosōng, kabinasahan panulayan a'a kamemon.

¹¹ Arai' na aku pi'ilu pabalik ni dunya. Gomgominbi pahāp ai-ai bay pamasuku' ka'am bo' supaya halam aniya' maka'agaw tungbas ya pamahala' ka'am. ¹² Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, paheyaku du ma haddarat Tuhan. Pataptap iya maina'an, mbal to'ongan ala'an minnē' salama-lama. Sulatku ōn Tuhanku ma baranna, maka ōn da'ira Tuhan ya niōnan Awrusalam Baha'u. Ya na ko' itu da'ira song pinareyo' min sulga', min Tuhanku. Sulatku isab ōnku baha'u ma baran saga a'aku inān. ¹³ Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Laodikiya

¹⁴ "Sulatun lapal itu ni mala'ikat damuli, ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Laodikiya.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya niōnan Amin, ya tantu kapangandolan. B'nnal asal panaksi'ku. Aku ya po'onan ma kamemon bay pinapanjari e' Tuhan. ¹⁵ Kata'uwanku isab kahinanganbi, in ka'am ma llot ameya' ma aku maka mbal, sali' hantang bohe' mbal papasu', mbal paringin. Ya kabaya'anku subay kam anō'ongan. Bang kam ameya' ma aku, ameya' kam to'ongan. Bang hati' mbal, da'a na. ¹⁶ Sagō' magduwa-ruwa lagi' pikilanbi ma pasalku, buwat bohe' bang ma llot apasu' maka aringin. Angkan kam ludja'anku.

¹⁷ Yukbi in ka'am dayahan, ahāp kallumanbi. Yukbi dalam aniya' sukkalbi. Sagō' ya b'nnalna, sali' kam hantang buta sabab dalam tasayubi bang ai to'ongan kahālanbi. Asiya-siya kam, makahansul kam deyom atay, sabab miskin kam, hatina akulang pagimanbi. Sali' kam a'a dalam aniya' kapan'mmekna. ¹⁸ Angkan kam hūganku gara' buwattitu: b'lihunbi min aku bulawan dalam aniya' simbugna bo' kam manjari dayahan. B'lihunbi min aku pakayan pote' pamakaybi bo' katambunan tamparasabi. B'lihunbi isab tambal min aku panambal matabi bo' kam maka'nda'.

¹⁹ Sasuku kalasahanku, bi'atku na pa'in sampay sowayku supaya amintāng. Angkanna, panuyu'inbi kahāpan, pataikut kam min dusabi.

²⁰ Pakale kam! Itiya' aku angalagaran ka'am, sali' a'a an'ngge ma lawang luma'bi anguku' pikiukab. Bang aniya' angasip ma suwalaku sampay angukaban aku, pasōd du aku bo' kami magsalu.

²¹ Sasuku anganda'ug maka mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku du kapatut magsamatingkō' maka aku ma tingkō'anku bangsahan. Pasali' du iya ni aku pagka tara'ugku palbantahanku ati aningkō' aku ma bihing Mma'ku, ma paningkō'anna bangsahan. ²² Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni saga palhimpunan jama'aku."

4

Pakaradja'an ma Deyom Sulga'

¹ Puwas e' aniya' saddi pa'nda' ni aku. Aniya' ta'nda'ku lawang aukab ma deyom sulga'. Takaleku isab suwala ya bay amissala ni aku dahū, ya sali' lling tiyup-tiyup. Yukna, "Pariyata' ka pi'itu, pa'nda'anta ka saga pakaradja'an ya song pat'kka." ² Saru'un-du'un du aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan ati ta'nda'ku paningkō'an bangsahan ma deyom sulga', maka aniya' Dangan aningkō' ma diyata'na. ³ Angillap asal pamaihu'anna, buwat palmata gaddung maka palmata keyat. Paningkō'an inān alengkol e' biradali* walna' gaddung. ⁴ Alibut isab e' duwampū' maka mpat paningkō'an saddi, paningkō'an e' duwampū' maka mpat pagmatto'ahan magpamakay pote', maka magpinorong korona bulawan. ⁵ Ya paningkō'an ma t'ngnga' inān asal paluwasan lāt maka l'tte' maka l'ggon maglagublub, maka aniya' pitu' suwariyan parallet ma alopanna. Bang nihati, in pitu' suwariyan inān ya na Rū Tuhan. ⁶ Aniya' isab ma dahuan paningkō'an inān pinaka s'llang aningaw-tingaw, sali' luwa samin.

Ta'nda'ku isab ma sakalibut paningkō'an, ma mpat duguna, aniya' mpat binatang†. Alapat baran sigām e' mata, min dahuan maka min bukatan. ⁷ Ya pangluwahan dakayu' binatang inān buwat luwa halimaw. Karuwana buwat luwa sapi', kat'lluna buwat pamaihu'an manusiya', maka ka'mpatna inān buwat luwa belle' bang paleyang. ⁸ In mpat binatang inān taga-kepet, nnom hekana pakaniya-pakaniya, maka alapat sigām e' mata deyom-luwasan. Dalam aniya' halian sigām magkalang llaw-sangom, yuk-i,

"Sussi, sussi, sussi asal Tuhan,
ya Panghū' Sangat Kawasa.

In iya Tuhan mbal magkapinda sangay min awal tagna' sampay ni kabuwattituhan, sampay isab ni kasaumulan."

⁹ Magkalang na pa'in mpat binatang inān, pagsanglit maka pagmahaldika' maka pagsukul sigām ni Tuhan kakkal salama-lama ya aningkō'

* 4:3 4:3 Biradali: atawa salindugu'. † 4:6 4:6 Binatang: atawa sattuwa palsuku'an Tuhan.

ma tingkō'anna bangsahan. Sakahaba' waktu magkalang mpat binatang itu, ¹⁰ magsujuran saga pagmatto'ahan karuwampū' maka mpat. Paharap sigām ni Dangan ya aningkō' ma tingkō'an e', ati amudji sigām ma iya, ya kakkal allum salama-lama. Pinat'nnā' e' sigām saga korona bay paporong sigām ma dahuan paningkō'an bangsahan, bo' yampa sigām amaluwas bissala. Yuk-i,

¹¹ "O Tuhan, Panghū' kami, ka'a ya dakayu'-kayu' patut sinanglitan sampay minahaldika'. Patut isab ka kaniya'an kawasa, sabab ka'a ya bay amapanjari kamemon.

Asal min kahandaknu angka pinaniya' ai-ai kamemon, angka kabuwanan kallum."

5

Gulungan Katas maka Bili-bili

¹ Manjari aniya' isab ta'nda'ku gulungan katas, ina'an binalutan ma tanganna kowan e' Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Katas inān bay sinulatan min karuwambila'na maka bay pinikitan maka pitu' gindan bo' mbal pab'llat. ² Sakali aniya' ta'nda'ku mala'ikat akawasa. Atanog e'na amissala, yuk-i, "Sai bahā' taga-kapatut amitas saga gindan ma gulungan katas itu sampay am'llat iya?" ³ Sagō' minsan ma diyata' langit atawa ma babaw dunya atawa ma deyum ahirat, dalam aniya' bay tabāk makarapat am'llat gulungan katas inān, ang'nda' ni deyumna. ⁴ Na, pagka dalam aniya' minsan dakayu' patut am'llat katas inān atawa ang'nda' ma deyumna, magtūy aku anangis magkarukka'an. ⁵ Manjari binisalahan aku e' dakayu' matto'a min duwampū' maka mpat inān, yuk-i, "Da'a ka anangis. Nda'un ba. Tara'ug na nakura' saitan e' dangan a'a ya pinagsambat Halimaw min panubu' si Yuda. Babantugun iya, maka tubu' sultan Da'ud. Angkanna iya makarapat amitas pitu' gindan ma gulungan katas inān, sampay am'llat iya."

⁶ Puwas e' aniya' ta'nda'ku maina'an sali' Bili-bili an'ngge ma atag paningkō'an bangsahan ma t'ngnga-t'ngnga'na. Pinaglibutan iya e' mpat binatang maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan. Aniya' ta'nda'ku ma baran Bili-bili saga bainat in iya bay pinapatay. Aniya' pitu' tandukna maka pitu' isab matana. Bang pina'amu, in pitu' matana inān, ya na Rū Tuhan pinabeya' e' Tuhan ni kaluha'an dunya. ⁷ Sakali itu pa'abut Bili-bili itu ni Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan, angā' gulungan katas min tanganna kowan. ⁸ Pagā'na katas, magtūy in mpat binatang, maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān magsujuran ma dahuanna amudji iya. Saga pagmatto'ahan inān bay amowa biyula kaniya-kaniya maka tugtugan bulawan ap'nnō' e' kamanyan, bo' hamut kamanyan inān buwat ibarat pagduwa'a min a'a suku' Tuhan. ⁹ Sakali magkalangan sigām kalangan baha'u, yuk-i,

"Ka'a ya taga-kapatut angā' gulungan katas sampay amitas gindanna, sabab ka'a ya bay pinapatay, maka laha'nu bay pabu'us ma kamataynu.

Ya na ko' ilu bay pangal'kkat saga manusiya' min karusahan sigām bo' supaya sigām manjari suku' Tuhan.

Saga a'a itu asal min bangsa kamemon, min bahasa kamemon, min panubu' kamemon, sampay min lahat kamemon.

¹⁰ Tahinangnu sigām tubu'an sultan,

tumpukan imam maghinang ni Tuhantam.
Ati sigām ya magbaya' ma babaw dunya itu ma sinosōng."

¹¹ Puwas e' ang'nda' aku pina'an pabalik, ati aniya' takaleku suwala min mala'ikat magibu-ibuhan. Sikat'nggehan sigām ma sakalibut paningko'an bangsahan maka mpat binatang maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān. ¹² Atanog e' ba'anan mala'ikat itu magkalang, yuk-i, "Patut minahaldika' Bili-bili ya bay pinapatay. Akawasa iya maka dayahan to'ongan.

Aheya asal pangita'una maka kosogna.
Mahaldika'ta iya, sanglitanta iya, pudjita iya."

¹³ Puwas e' takaleku magkalangan kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, ma diyata' langit, ma babaw dunya, ma ahirat, sampay ma deyom tahik. Aho', magdakayu' saga binangsa kamemon ma sakalingkal alam, yuk-i, "Pudjitam iya ya aningko' ma paningko'an bangsahan. Pudjitam Bili-bili inān.

Subay iya mahaldika'tam,
subay sanglitantam salama-lama,
sabab in iya asal sangat kawasa."

¹⁴ Sakali anambag mpat binatang inān, yuk-i, "Amin". Ati pasujud karuwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān amudji Tuhan maka Bili-bili.

6

Saga Gindan Pinikit ni Gulungan Katas

¹ Na, sabu pa'in aku ang'nda' pina'an, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan kaissana min gulungan katas inān. Maka takaleku dakayu' binatang min atag paningko'an inān magsuwala. Sali' l'ggon ya tanog suwalana, yuk-i, "Lanjalin na!" ² Magtūy aniya' ta'nda'ku kura' pote'. Ya angura' inān amowa ba'ugan pana', maka binuwanan iya korona paporong kōkna. Jari angura' iya paluwas minna'an angangga'osan saga bantana kamemon. Mbal iya angaku da'ug.

³ Sakali pinitas e' Bili-bili inān ya gindan karuwana, ati takaleku binatang karuwana magsuwala, yuk-i, "Lanjalin na!" ⁴ Magtūy aniya' kura' dakayu' paluwas, kura' alutu' keyatna. Ya angura' inān binuwanan patakos ataha', maka binuwanan iya kapatut angala'anan kasannangan min kaluha'an dunya, sampay amat'nna' kalengogan ma bangsa manusiya' amapagbono' sigām.

⁵ Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan kat'lluna, ati takaleku binatang kat'lluna magsuwala, yuk-i, "Lanjalin na!" Pag'nda'ku, aniya' kura' ettom pangura'an e' a'a amenten timbangan. ⁶ Jari aniya' takaleku sali' suwala paluwas min t'ngnga' mpat binatang inān. Yuk suwala he', "Ya pam'lli dapansing buwas tirigu atawa t'llu pansing dawa subay gadji a'a dang'llaw. Sagō' in ns'llan maka binu da'a subay pinaka'at."

⁷ Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan ka'mpatna, ati takaleku binatang ka'mpatna magsuwala, yuk-i, "Lanjalin na!" ⁸ Pag'nda'ku aniya' kura' angamudas, sali' halal laha'na. Ya angura' inān niōnan Kamatay, maka paturul min buli'anna niōnan Ahirat. Manjari in duwangan itu binuwanan kapatut amapatay dabahagi' min bahagi' mpat ma manusiya' kamemon ma dunya. Bono', gotom, bonglay, sampay sattuwa talun, ya pinat'kka e' duwangan itu pamapatay saga a'a.

⁹ Puwas e', pagpitas pa'in e' Bili-bili ya gindan kalimana min gulungan katas e', ta'nda'ku maina'an, ma deyo' tongod pagkulbanan, saga umagad a'a. A'a inān bay pinapatay ma sabab pagnasihāt sigām ma palman Tuhan,

maka ma sabab katuyu' sigām anaksi' ma pasal si Isa Al-Masi. ¹⁰ Sakali angalingan saga umagad itu. Atanog pangalingan sigām, yuk-i, "O Tuhan Panghū' kami, ka'a ya tunggal Sangat Kawasa. Mahasussi ka maka ab'nnal to'ongan! Buwattingga gi' t'ggolna bo' yampa hukumnu saga a'a ma dunya he'? Sumiyun sigām pagmulka'annu ma sabab pamapatay sigām ma kami itu?" ¹¹ Jari binuwanan sigām juba pote' pakaniya-pakaniya, ati sinō' sigām pahali-hali gi' dai'dai'. Subay kono' jukup ya heka dauranakan sigām sosoho'an Tuhan pinapatay bo' yampa minulka'an saga a'a bay amapatay he'.

¹² Na, aubus pa'in ina'an-i, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan ka'nnomna min gulungan katas. Magtūy aniya' linug aheya makajogjog deyom dunya. Angalendom isab mata llaw sali' hantang karut ettom, maka luwa bulan inān akeyat pinaka luwa laha'. ¹³ Sampay bitu'un ma b'ttong langit, sikapakpakian sali' hantang buwa' kayu amalaganas hūgna bang taluwa' badju. ¹⁴ Nilanyapan isab langit sali' hantang katas nilūnan, maka kamemon kabūd-būran maka kapū'-pū'an apinda min baina.

¹⁵ Manjari saga a'a ma dunya, saga kasultanan maka saga parinta, saga kanakura'an sundalu, saga a'a dayahan maka a'a ga'osan sampay isab a'a kamemon, ata maka ngga'i ka ata, magtapukan di-sigām sama-sama, ai-na ka ma deyom songab batu, ai-na ka ma deyo' kabatuhan ma kabūd-būran. ¹⁶ Aminta-minta sigām ni kabūd-būran maka ni kabatuhan, yuk-i, "Tambunin kami, bo' supaya kami mbal ta'nda' e' Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan, bo' mbal isab taluwa' mulka' min niōnan Bili-bili. ¹⁷ Sabab ta'abut na waktu pamat'kka mulka' e' sigā ma manusiya'. Halaman aniya' makasandalan mulka' inān, minsan sai."

7

Dahatus maka Mpatpū' maka Mpat Ngibu A'a Isra'il

¹ Puwas inān maka'nda' aku mpat mala'ikat an'ngge ma mpat pidju alam magpanagang. Ina'an sinagang e' sigām mpat baliyu aheya bo' supaya mbal patumbuk ni gintana'an atawa ni dilaut, atawa ni kakayu-kayuhan minsan la'a hal ni dampo'on. ² Maka aniya' ta'nda'ku dakayu' mala'ikat paluwas min sobangan amowa pagsasāp Tuhan, ya kakkal salama-lama. Ginasuran e' mala'ikat dakayu' saga mala'ikat ka'mpat inān, ya bay kabuwanan kawasa e' Tuhan magpaka'at dunya deya-dilaut. ³ Yuk mala'ikat dakayu' itu, "Da'a gi' mulahunbi gintana'an maka dilaut ilu sampay kakayu-kayuhanna, sa'ggol dalam gi' kasāpan e' kami saga sosoho'an Tuhantam ma tuktuk sigām." ⁴ Manjari nihaka'an aku bang pila puhu' ya subay sināpan ma tuktuk. Dahatus kono' maka mpatpū' maka mpat ngibu min kabangsahan tubu' Isra'il.

⁵⁻⁸ Min panubu' si Yuda aniya' sangpū' maka duwangibu bay kasāpan. Ya du min panubu' si Ruben, si Gād, si Aser, si Naptali, si Manasse, si Simiyun, si Libi, si Issakar, si Sibulun, si Yusup, maka si Benjamin. Sangpū' maka duwangibu bay kasāpan min panubu' sigām kaniya-kaniya.

Katimukan A'a Mamarahi Hekana

⁹ Puwas e' ang'nda' aku, ati ta'nda'ku katimukan a'a mamarahi hekana, mbal taitung! Aniya' sigām min lahat kamemon maka min bangsa kamemon, min panubu' kamemon maka min bahasa kamemon. Ina'an sigām sikat'nggehan ma aloan paningkō'an bangsahan maka ma aloan Bili-bili. Magnijuba sigām pote', magpamowa isab sali' lokay kaniya-kaniya. ¹⁰ Atanog e' sigām magsuwala sama-sama, yuk-i, "Sanglitanta Tuhan Manglalappas,

ya aningkō' ma paningkō'anna bangsahan.
Pudjita isab Bili-bili."

¹¹ Ina'an mpat binatang maka saga pagmatto'ahan an'ngge ma atag paningkō'an, maka ina'an isab saga mala'ikat kamemon an'ngge min sakalibut sigām. Sakali magsujuran ba'anan mala'ikat inān paharap ni paningkō'an ati pinudji Tuhan e' sigām. ¹² Yuk-i, "Amin. Sanglitanta Tuhan, mahaldika'ta na iya. Paheyata ōnna, pagsukulanta iya, sabab ma iya asal pangita'u alalom maka barakat maka sangat kawasa sampay ni kasaumulan! Amin!"

¹³ Sakali itu, tinilaw aku e' dakayu' min pagmatto'ahan inān, yukna, "Kata'uwannu bahā' bang sai saga a'a magnijuba pote' itu? Kata'uwannu bang minningga sigām?"

¹⁴ Anambung aku, "Tuwan, mbal. Ka'a ya makata'u."

Yukna ma aku, "Sigām inān bay makalabay kabinasahan aheya. Bay karakdakan e' sigām juba sigām ma laha' Bili-bili, hatina kala'anan tamak dusa sigām.

¹⁵ Ya he' sababanna angkan sigām an'ngge ma alopang tingkō'an Tuhan. Maghinang sigām ma iya llaw-sangom ma tongod pangarapan ni iya. Nihampangan sigām e' Tuhan, ya aningkō' ma tingkō'anna bangsahan. Asalamat sigām ma haddaratna.

¹⁶ Mbal na sigām lingantu atawa patay bohe' pabalik sampay ni kasaumulan.

Mbal sigām kinapiyalu atawa apanggang,

¹⁷ sabab Bili-bili, ya pa'atag ma haddarat Tuhan, angupiksa' sigām. Iya ya magmakōk, amowa sigām ni tuburan bohe' makakallum. Ati sinapuhan e' Tuhan bohe' mata sigām kamemon."

8

Gindan Kapitu'na

¹ Manjari itu, apuwas pa'in e' Bili-bili amitas gindan kapitu'na min gulungan katas inān, magtūy halam aniya' minsan bah'ssek ma deyom sulga' ma deyom saga tonga' jām. ² Puwas e' ta'nda'ku pitu' mala'ikat an'ngge ma haddarat Tuhan, ati tinoporan sigām tiyup-tiyup pakaniya-pakaniya.

³ Sakali aniya' mala'ikat dakayu' pina'an an'ngge ma atag pagkukul-banan, maka e'na amowa tugtugan bulawan. Aheka kamanyan bay pamuwan ma iya pamasimbugna ni saga duwa'a ya pangamu'-ngamu' e' kamemon saga a'a suku' Tuhan. Ati tinukbal e' mala'ikat maina'an ma lamisahan bulawan ya ma dahuan tingkō'an Tuhan. ⁴ Jari in humbu kamanyan maka pangamu'-ngamu' saga a'a suku' Tuhan, wa'i pat'bbud pariyata' min tangan mala'ikat e'. ⁵ Sakali, niā' tugtugan e' mala'ikat itu. Pin'no'an e'na maka бага api min diyata' lamisahan inān bo' yampa nilarukan ni dunya. Paglaruk itu, magtūy aniya' l'ggon maglagublub, maka l'tte', maka lāt aninglab. Aniya' isab linug anganjogjog deyom dunya.

Pinah'ling Tiyup-tiyup

⁶ Manjari in pitu' mala'ikat, ya amowa pitu' tiyup-tiyup inān, sakap na song amah'ling.

⁷ Ya mala'ikat dakayu' inān amah'ling na tiyup-tiyupna. Magtūy aniya' tigtigan aes maka api bay pinatumbuk ni dunya maglamud maka laha'.

Minnē' atunu' dunya, dabahagi' min bahagi' t'llu. Talapay saga kakayu-kayuhan dabahagi' isab min bahagi' t'llu, maka atunu' isab kaparang-parangan kamemon ma dunya.

⁸ Puwas e' ya mala'ikat karuwana inān amah'ling na isab tiyup-tiyupna. Sakali aniya' api akompol buwat heya būd wa'i pinatumbuk ni deyom tahik. Paglaruk pa'in itu, magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ma katahikan inān tahinang laha'. ⁹ Amatay magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ya ai-ai bay allum ma deyom tahik. Magka'at isab dabahagi' min bahagi' t'llu ya sasuku tabayan ma kuwit tahik inān.

¹⁰ Puwas e' ya mala'ikat kat'lluna amah'ling na isab tiyup-tiyupna. Sakali aniya' bitu'un aheya amaga'-maga' sali' suwariyan, wa'i pinatumbuk min b'ttong langit tudju ni kasapa'-sapa'an maka ni tuburan bohe', dabahagi' isab min bahagi' t'llu. ¹¹ Bitu'un inān nionan "Pa'it" sabab ya bohe' bay katumbukanna apa'it du. Aheka a'a bay amatay paginum sigām bohe' inān, sabab min pa'itna.

¹² Puwas e' ya mala'ikat ka'mpatna amah'ling na isab tiyup-tiyupna. Magtūy taluwa' lendom dabahagi' min bahagi' t'llu ma llaw, ma bulan, sampay saga bitu'un. Angka ma deyom dang'llaw, alendom mpat jām t'ggolna. Damikiyanna ma waktu sangom, mpat jām isab mbal amuwan sawa min diyata' langit.

¹³ Na puwas ina'an-i, sabuku ang'nda', aniya' belle' takaleku magsuwala, ina'an paleyang ma to'ongan ayan. Atanog suwalana, yukna, "Arōy! Arōy! Asiya-siya na sasuku maglahat ma dunya, sabab landu' abisa saga bala' ya pinat'kka ni sigām bang ta'abut waktu pamah'ling tiyup-tiyup e' t'llu mala'ikat damuli!"

9

¹ Manjari ya mala'ikat kalimana bay amah'ling tiyup-tiyupna, ati aniya' ta'nda'ku sali' bitu'un bay ahūg ni dunya min diyata' langit. Bitu'un itu bay kabuwanan kungsi' pangukab tambol lowang tegob-tegoban. ² Pagukabna pa'in lowang inān, magtūy aniya' humbu an'bbud min deyomna, sali' humbu min tunu' aheya. Jari kalendoman llaw maka langit e' humbu inān.

³ Aniya' ba'anan ampan pat'ppak ni dunya luwas bay min deyom humbu, kabuwanan kapatut angeket, buwat jalalangking. ⁴ Sinō' sigām da'a amaka'at kaparang-parangan atawa kakayu-kayuhan atawa ai-ai patomo' ma babaw dunya. Luwal saga a'a halam bay kasāpan tuktuk sigām maka sāp Tuhan ya makajari minula e' saga ampan inān. ⁵ Malaingan mbal sigām pinarūl amatay. In manusiya' inān subay pinap'ddi'an sadja ma deyom limambulan. Ya nanam p'ddi' kalabayan saga a'a inān sali' maka p'ddi' keket jalalangking. ⁶ Na, ma deyom limambulan parahing na pa'in saga a'a kineket itu bang pa'in sigām amatay, sagō' mbal tinugutan amatay. Bilahi to'ongan sigām amatay sagō' mbal nirūlan.

⁷ Ya pangluhawan saga ampan inān sali' hantang kura' pinanyapan song pangura'an ni pagbono'an. Aniya' sali' korona bulawan paporong ma kōk sigām, maka pamaihu'an sigām sali' manusiya'. ⁸ Bu'un sigām ataha' sali' bu'un d'nda, maka empon sigām sali' taling sattuwa halimaw. ⁹ Daggaha sigām tinamingan maka sisik sali' luwa basi'. Ang'llub isab pikpik sigām bang pajabjab, sali' tagandak ba'anan kura' angangguyud saga kalesa bang parugpak ni pagbono'an. ¹⁰ Togel sigām sali' togel jalalangking, taga-tugsuk ma tōngna. Ya ina'an paminasa sigām ma manusiya' ma deyom limambulan. ¹¹ Aniya' isab sultan magagi ma sigām, ya na dakayu' saitan tag-ntanan lowang tegob-tegoban inān. Ōn tag-ntanan inān, bang ma

bahasa Hibrani, si Abaddon. Bang ma bahasa Girik, si Apolyon, hatina Pamamaka'at.

¹² Na, minnē' patobtob na bala' ya dahū pinat'kka, sagō' masi gi' duwa bala' damuli.

¹³ Manjari mala'ikat kannomna bay amah'ling tiyup-tiyupna ati makakale aku suwala paluwas min mpat dugu lamisahan bulawan ya pagtugtugan kamanyan, ya maina'an ma alop-an Tuhan. ¹⁴ Buwattitu ya lapal suwala inān, yukna, "Hubarin na mpat saitan ya bay niengkotan ma bihing sapa' Alpurati he'." ¹⁵ Saga saitan inān bay pinasakap asal sagō' dalam sigām bay nihubaran. Subay na ta'abut waktuna to'ongan, llawna maka bulanna maka tahunna, bo' yampa sigām pinaluwas amapatay ba'an-an manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu ma sigām kamemon.

¹⁶ Kahaka'an aku bang pila sundalu ma deyo'an mpat saitan e', a'a magpangura' lullun. Duwampū' ngibu laksa' kono' ya heka sigām.

¹⁷ Buwattitu ya pangluwahan saga kura' bay ta'nda'ku, maka saga sundalu magpangura' inān. Ya daggaha sigām bay tinampunan maka taming magwalna' keyat api maka bilu alutu' maka sali' biyaning mailang. Ya kōk kura' inān angaluwa halimaw, ya bowa' sigām paluwasan api maka humbu maka mailang arokot. ¹⁸ Jari amatay in binangsa manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu. Ya makapatay inān t'llu ginis bala' bay paluwas min bowa' saga kura', hatina api maka humbu maka mailang arokot.

¹⁹ Aniya' duwa bala' pamapatay saga kura' inān ma manusiya'. Kaissana, ya bala' paluwas min bowa' sigām. Karuwana, ya bala' ma togel sigām, sabab togel sigām inān sali' sowa taga-kōk pangamula ma manusiya'.

²⁰ Malaingkan saga manusiya' takapin, ya dalam bay amatay e' bala' inān, mbal to'ongan pataikut min ta'u-ta'u pagtutuhanan sigām. Mbal sigām pahali anumba ni saga saitan sampay ni ta'u-ta'u mbal maka'nda', mbal makakale, maka mbal makal'ngngan, ya bay hinangan bulawan, pilak, tumbaga, batu maka kayu. ²¹ Mbal sigām papinda min kahinangan ala'at. Masi-masi sigām magpamono' sampay amantak ni pagkahi sigām. Mbal sigām pahali maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay magtangkaw.

10

Mala'ikat maka Gulungan Katas Ariki'

¹ Manjari aniya' na isab dakayu' mala'ikat akosog ta'nda'ku pareyo' min sulga' tudju ni dunya, paputus ma gabun. Aniya' biradali* palengkong min diyata' kōkna, ati baihu'na magsinag sali' mata llaw. Ya b'ttisna inān sali' hāg arokot. ² Aniya' ntananna gulungan katas ariki' pab'llat. Tape'na kowan bay pinat'ppak ni diyata' tahik, ati tape'na gibang pinat'ppak ni gintana'an. ³ Sakali angalingan pakosog mala'ikat itu, sali' pamanggohong† pakosog min bowa' halimaw. Paglinganna itu, na, sinambag iya e' pitu' l'ggon angalagublub. ⁴ Paglagublub itu, arak sulatku bay lapal l'ggon e', sagō' aniya' takaleku suwala min deyom sulga' anagang aku, yuk-i, "Da'a sulatun ya pagkallam e' pitu' l'ggon ilu. Kuli-kulihun sadja."

⁵ Manjari in mala'ikat ya bay ta'nda'ku an'ngge ma tahik maka ma gintana'an, bay anayang tanganna kowan tudju ni langit ⁶ maka e'na anibahat. Ya panibahatanna on Tuhan kakkal, ya bay amapanjari langit

* **10:1** 10:1 'Biradali' atawa 'salindugu'. 'Rainbow' bang ma bahasa Inggris. † **10:3** 10:3 'Pamanggohong:' ya lling halimaw atawa baruwang landu' akosog.

maka kakaya'-kaya'anna sampay dunya itu deya-dilaut maka kakaya'-kaya'anna isab. Yuk sibahatna, “Pinalanjat na, mbal na patunggu. ⁷ Sagō ta'abut pa'in saga llaw song pinah'ling tiyup-tiyup e' mala'ikat kapitu'na, atuman kagara'an Tuhan ya bay ma deyom sipuk. Tahinang buwat bay pamata'una ma saga sosoho'anna, hatina ma kanabi-nabihan.”

⁸ Puwas e' amissala ni aku pabīng ya suwala bay takaleku ah'ling min deyom sulga', yuk-i, “Pehē' ka, ngā'un katas pab'llat min tangan mala'ikat ya an'ngge ma tahik sampay ma gintana'an inān.”

⁹ Na, pehē' aku ni mala'ikat angamu' gulungan katas ariki'. Yukna ni aku, “Ā, ngā'un na, kakanun. Tananamnu du ko' ilu, amamis sali' gula' buwani ma deyom bowa'nu, sagō' al'ssom ma deyom b'ttongnu.” ¹⁰ Ngā'ku gulungan katas ariki' min tangan mala'ikat inān bo' yampa kakanku. Pagkakanku magtūy amamis sali' gula' buwani, sagō' pag'tllonku, al'ssom ma deyom b'ttongku. ¹¹ Manjari aniya' amissala ni aku, yukna, “Subay paluwasnu lapal Tuhan pabīng pasal ya song pinat'kka ni kabangsa-bangsahan, ni kapanubu'an, ni bahasa kaginisan, sampay ni ba'an kasultanan sigām.”

11

Duwangan Saksi'

¹ Manjari itu kabuwanan aku batang kayu pagsukuran, ati sinoho' aku anukud. Yuk panoho'an e', “Pehē' ka, sukurun langgal Tuhan sampay pagkukulbanan. Itungun bang pila jama'a ya angarp ni Tuhan maina'an. ² Sagō' da'a lapayun halaman ma katilibut langgal inān. Da'a sukurun he'-i sabab pamasuku' ma saga a'a ngga'i ka suku' Tuhan. Nilumu' da'ira sussi e' sigām ma deyom mpatpū' maka duwambulan. ³ Sō'ku duwangan saksi'ku pina'an,” yukna. “Magpamakay sigā s'mmek karut, ati pinasaplag e' sigā lapal Tuhan ma deyom dangibu maka duwa hatas maka nnonmpū' llaw.”

⁴ Na, in duwa saksi' itu*, ya na duwa kayu jaitun maka duwa palita'an an'ngge ma dahuan Panghū' ya tag-suku'an dunya. ⁵ Bang aniya' ganta' pasulay angala'ugan saga saksi' itu, aniya' api pasulapput min bowa' sigā amaka'at saga banta sigā. Angkan tantu amatay sai-sai anawakkal anganjahulaka'an duwangan itu. ⁶ Aniya' isab kapatut sigā anambolan langit bo' supaya mbal angulan sat'ggol sigā masi magpasaplag lapal Tuhan. Taga-kapatut isab sigā magbaya' ma tuburan bohe', pinapinda ni laha'. Maka aniya' isab kapatut sigā amat'kka bala' kaginisan ni dunya, sumiyān-sumiyān ya kabaya'an sigā.

⁷ Na, bang autobus na e' duwangan saksi' itu magpasaplag lapal Tuhan, nirupakan du sigā e' dakayu' sattuwa makatāw-tāw, ya paluwas min deyom lowang tegob-tegoban. Tara'ug e'na duwangan itu, pinapatay. ⁸ Jari patay sigā pinasagaran pahantal ma paglabayan ma deyom da'ira binabantug inān, da'ira bay pangalansangan Panghū' sigā ni hāg. Ya pangōn da'ira inān Sodom maka Misil, bo' ngga'i ka he' di ōna. Tu'ud ōn pamaralil sadja. ⁹ Ma deyom t'llung'llaw maka tonga' in patay duwangan saksi' itu niaro'-aro'an na pa'in e' ba'anān a'a min panubu' kamemon, min bangsa kamemon, min bahasa kamemon, maka min lahat kamemon. Saguwa' mbal to'ongan amakubul saga a'a angaro'-ngaro' inān. ¹⁰ Na, kinōgan du sidda saga a'a ma sakalingkal dunya ma

* 11:4 11:4 Tasulat pasal saksi' itu ma Jūd Nabi Jakariya 4:1-14.

sabab kamatay duwangan itu. Magkalamihan sigām sampay maghulmat-hiyulmati dangan maka dangan, sabab in duwa nabi itu bay amaniya' kabinasahan ni saga a'a pat'nna' ma dunya.

¹¹ Saguwā', palabay pa'in t'llung'llaw maka tonga' min bay kamatay duwangan itu, magtūy pinabatuk nyawa sigā pabing e' Tuhan, binuwanan kallum pabalik. Magtūy sigā pabungkal, ati sasuku maka'nda' ma sigā landu' to'ongan tināw. ¹² Puwas e' aniya' takale e' duwangan nabi itu suwala atanog amissala ni sigā min deyom sulga', yuk-i, "Pariyata' kam pi'itu." Magtūy sigā pariyata' ni sulga' min deyom gabun ma sabu banta sigā ang'nda'-ng'nda'.

¹³ Salta' kapariyata' sigā, saru'un-du'un aniya' linug akosog makalandu'. Alubu dabahagi' min bahagi' sangpū' ma da'ira inān. Aniya' pitu' ngibu a'a amatay e' linug. Sakali saga a'a ya takapin allum inān sinōd tāw sidda, angkan sigām bay amuwān sanglit ma Tuhan ya ma deyom sulga'.

¹⁴ Na, palabay na bala' karuwana sagō' arai' na bala' kat'lluna.

Pinah'lling Tiyup-tiyup Kapitu'

¹⁵ Na, ya mala'ikat katapusan amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy aniya' saga suwala atanog takale min deyom sulga', yuk-i, "In dunya itu kapagparintahan na e' Panghū'tam Tuhan maka Al-Masi ya tapene'na. Taptap kapagparintana sampay ni kasaumulān!" ¹⁶ Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan, ya magtingkō'an asal ma alopān Tuhan, pasujud magpamudji iya, ¹⁷ yuk-i,

"O Tuhan Panghū' kami Sangat Kawasa,
kakkal ka asal min awal sampay ni kabuwattituhan.
Aheya pagsukulan kami sabab ginuna e'nu kawasanu
bo' ka anagna' magparinta ma dunya.

¹⁸ Bay akagit atay saga palbansahan patigaggahun,
ati ta'abut na waktu kapangamulka'nu sigām,
waktu pangahukumnu ma saga a'a magpatayan,
waktu kapanungbasnu ma saga kanabi-nabihan ya sosoho'annu,
sampay a'a suku'nu kamemon maka sasuku magaddat ma ōnnu,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo',
waktu isab kapamaka'atnu saga a'a bay amaka'at dunya itu."

¹⁹ Sakali niukab na langgal Tuhan ma sulga' ati ta'nda'ku maina'an ba'ul pangisihan kapagsulutan Tuhan maka saga a'a suku'na. Aniya' inān singlab lāt, maka l'ggon maglagublub, maka linug, maka aniya' tigtigan aes parugpak min diyata'.

12

D'nda maka Naga

¹ Manjari itu aniya' ta'nda'ku paltanda'an landu' makainu-inu palahil ma b'ttong langit. Aniya' inān dakayu' d'nda an'ngge ma bulan, ya pas'mmekna sali' sinag llaw. Ya paporong ma kōkna sangpū' maka duwa bitu'un. ² D'nda itu arai' na anganak. T'kkahan iya p'ddi' angkan iya angolang.

³ Puwas e' aniya' paltanda'an makainu-inu saddi palahil ma b'ttong langit. Ta'nda'ku dakayu' naga keyat landu' aheya, pitu' kōkna, sangpū' tandukna. Kōkna kapitu' inān taga-korona. ⁴ Sakali itu, in togel naga itu bay angalappet saga bitu'un, dabahagi' min bahagi' t'llu, bo' nihantakan e'na min b'ttong langit pareyo' ni dunya. An'ngge iya ma dahuan d'nda ya song anganak e', supaya l'kkobna onde-onde' bang makaluwas na.

⁵ Manjari d'nda inān anganak l'lla sagō' dalam ta'abut e' naga sabab niragtu' minnē' bo' tinandakan ni Tuhan ma paningkō'anna bangsahan. Ya pangangganta' asal ma onde' inān in iya subay magbaya' ma palbanga-bangsahan kamemon ma sinosōng, maka akosog kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'. ⁶ Na, taragtu' pa'in onde' he', magtūy alahi d'nda inān ni lahat dalam a'ana, lahat bay tinagamahan iya e' Tuhan. Maina'an iya niussap ma deyom dangibu maka duwa hatas maka nnonmpū' llaw.

⁷ Sakali aniya' pagbono' ma deyom sulga'. Disi Mika'il maka saga mala'ikat ma deyo'anna bay magbono' maka naga. Angatu isab naga inān maka saga panendogna, ⁸ sagō' mbal makaga'os angka pinala'an min bay tongod sigām ma deyom sulga'. ⁹ Ya naga aheya bay nilarukan paluwas min sulga'. Ya na he' sowa bay awal, ya niōnan hibilis atawa nakura' saitan. Angakkal asal iya ma manusiya' kamemon. Nihantakan iya pareyo' ni dunya, sampay panendogna kamemon.

¹⁰ Puwas e', aniya' takaleku suwala akosog ah'ling min deyom sulga', yukna,

“Ta'abut na waktu kapangalappas Tuhan ma manusiya'.

Pina'nda'an na e' Tuhan ya kosog kapagparintana.

Pina'nda'an na isab kapatut Al-Masi ya tapene'na.

Sabab nakura' saitan bay anuntutan danakantam llaw-sangom ma alopān Tuhan, ina'an na bay nilarukan paluwas min sulga'.

¹¹ Tara'ug na iya e' dauranakantam sabab min laha' si Isa, ya niōnan Bilibili,

maka min pandu' b'nnal ya pamatanyag sigām.

Lāgi pinaglilla' e' sigām ginhawa-baran sigām sampay ni kamatay.

¹² Ka'am maglahat ma deyom sulga' ilu, magkōg-koyag kam.

Maka'ase'-ase' ka'am maglahat ma dunya, ma gintana'an maka ma tahik, sabab ilu nakura' saitan paruwa'i ni ka'am.

Kumarukan to'ongan pasu' atayna,

sabab kata'uwanna in ganta'anna song na ta'abut.”

¹³ Sakali itu, tata'u pa'in e' naga in iya bay nihantakan ni dunya, magtūy turulna d'nda ya bay anganakan l'lla inān. ¹⁴ Sagō' d'nda itu bay kabuwanan duwa pikpik belle' aheya bo' makaleyang tudju ni lahat dalam a'ana, ya bay tinagamahan iya. Ati maina'an iya niussap ma deyom t'lluntahun maka tonga' bo' supaya mbal ta'abut e' sowa, hatina e' naga inān. ¹⁵ Jari aniya' bohe' alandos bay sinulapputan e' naga inān min deyom bowa'na bo' supaya nirunukan d'nda inān sampay talaran. ¹⁶ Daipara tinabang iya e' tana'. Wa'i palowang tana' ati in bohe' bay min bowa' naga inān hal pahūs ni deyom lowang. ¹⁷ Na, minnē' mbal takole'-kole' pasu' atay naga inān tudju ni d'nda, angka iya angungut anguntarahan saga anak-mpu d'nda inān kasehe'an, sasuku ameya' ma panoho'an Tuhan sampay amogbogan pandu' b'nnal bay min si Isa. ¹⁸ Manjari pehe' naga inān an'ngge ma bihing tampe.

13

Duwa Sattuwa

¹ Manjari itu, aniya' ta'nda'ku sali' sattuwa paluwas min tahik. Sattuwa itu pitu' kōkna maka sangpū' tandukna, bo' tandukna he' bay sinangonan korona pakaniya-pakaniya. Kōkna kapitu' inān bay sinulatan ōn sidda ala'at, ōn pangkal ni Tuhan. ² Ya sattuwa ta'nda'ku itu sali' luwa halimaw b'ttikan, tape'na sali' tape' sattuwa baruwang, maka bowa'na sali' bowa'

halimaw. Sattuwa itu bay kawakilan e' naga, kabuwanan barakatna luggiya' maka kapagsultanna maka kapatutna akosog. ³ Dakayu' kōk sattuwa itu bay nilagut ma katubaganna, sagō' kauli'an bay bakatna arak makapatay he', angka takuddat saga a'a kamemon ma dunya. Jari ameya' sigām ma sattuwa itu. ⁴ Pasumba kamemon saga a'a ma naga inān sabab in iya bay amuwan kapatutna ma sattuwa. Sinumba isab sattuwa e' sigām maka e' sigām ah'ling, yuk-i, "Sattuwa itu dalam aniya' sali'na! Dalam aniya' maka'atuhan iya!"

⁵ Manjari in sattuwa itu pinarūl magbaya' ma dunya ma deyom mpatpū' maka duwambulan. Pinasagaran isab iya magmalangkahi sampay amah'ling pangkal ni Tuhan. ⁶ Pinabanga' e'na bowa'na anukna'an Tuhan maka ōnna maka pajātanna, maka sasuku maglahat ma deyom sulga'. ⁷ Pinasagaran isab sattuwa itu amono' saga a'a suku' Tuhan sampay sigām tara'ug e'na. Binuwanan iya kapatut magbaya' ma panubu' kamemon, ma pihak kamemon, ma bahasa kamemon, sampay ma bangsa kamemon. ⁸ Ma sinosōng in sattuwa itu pinudji e' a'a kamemon maglahat ma deyom dunya, sasuku dalam tasulat ōnna ma kitab ya palsuku'an Bili-bili. Sangay min waktu kapamapanjari dunya, tasulat asal ma kitab inān ōn saga a'a ya taga-kallum kakkal.

⁹ Na, sasuku kam taga-tainga, asipunbi itu-i:

¹⁰ Bang a'a pinakadalan sinaggaw, tantu du iya sinaggaw.

Bang kadalna patay lagut, tantu du iya amatay e' lagut.

Angkan ka'am saga a'a suku' Tuhan, subay kam pasandal maka subay pahogotbi imanbi.

¹¹ Manjari aniya' na isab ta'nda'ku sattuwa dakayu', luwas bay min deyom tana'. Aniya' duwa tandukna ariki' pinaka luwa tanduk bili-bili, sagō' suwalana inān sali' lling naga. ¹² Sattuwa damuli itu bay kawakilan e' sattuwa tagna', ya bay kauli'an bakatna makatubag e', angka pinagguna e' sattuwa damuli in kapatut aheya ya bay min sattuwa tagna'. Pinissoko' a'a kamemon ma dunya e' sattuwa damuli itu, sinō' pasumba ma sattuwa dahū inān. ¹³ Tahinang isab e' sattuwa damuli itu hinang makainu-inuhan a'a. Bay soho'na api pareyo' min diyata' langit tudju ni dunya ma pang'nda'an a'a kamemon. ¹⁴ Ka'akkalan e'na saga a'a kamemon ma deyom dunya. Tabowa-bowa sigām sabab hinang makainu-inu ya tahinangna deyo' bay min sattuwa dahū ya paganti'anna. Jari in sattuwa damuli itu bay magpanoho'an ma a'a kamemon, sinō' sigām angahinang ta'u-ta'u pangahulmat sattuwa ya bay nilagut maka kalis e', sagō' masi allum. ¹⁵ Kabuwanan isab kawasa sattuwa damuli itu amuwan napas ma ta'u-ta'u, ya nihinang sali' pangluwahan sattuwa dahū. Manjari allum ta'u-ta'u itu, angka makapamūng na, anoho' subay pinapatay sasuku mbal anumba iya. ¹⁶ Bay pinissoko' e'na a'a kamemon subay sināpan ma tangan sigām kowan maka ma tuktuk sigām. Pinagsali'-sali' kamemon, alanga maka areyo', miskin maka dayahan, ata maka ngga'i ka. ¹⁷ Sai-sai dalam taga-sāp mbal makajari am'lli atawa amab'lli. Sāp inān, ya na ōn sattuwa atawa umbul ganti' ōnna.

¹⁸ Ahunit umbul itu nihati. Sagō' sai-sai ataha' nahu'na makatali' du bang ai hatina umbul sattuwa itu, sabab ōn a'a ko' he'. Umbulna itu nnom hatu'na maka nnompū' maka nnom.

1 Puwas e' ang'nda' aku pabalik ati ta'nda'ku ya pinagsambat Bili-bili, ina'an an'ngge ma bñd Siyun. Ameya' isab ma iya ba'anan a'a, dahatus maka mpatpñ' maka mpat ngibu hekana, ya bay sinulatan tuktuk sigām maka òn Bili-bili sampay òn Mma'na Tuhan. 2 Takaleku isab lling min deyom sulga' landu' atanog, sali' lagublub bohe' anasahan min diyata', sali' kosog l'ggon. Bo' alu'uy lling bay takaleku inān, sali' tunis min a'a magbibiyula. 3 Na, ya a'a dahatus maka mpatpñ' maka mpat ngibu, ina'an maina'an magpan'ngge pa'alop ma tingkō'an Tuhan maka ma mpat binatang maka ma saga pagmatto'ahan. Magkalangan sigām kalangan baha'u, kalangan mbal ta'anad e' saddi min sigām karahatus maka mpatpñ' maka mpat ngibu, ya bay nil'kkat min pang'ntanan nakura' saitan waktu lagi' sigām bay ma dunya. 4 Dalam aniya' tamak ma saga a'a itu, sali' sapantun subul asussi to'ongan pangatayanna, a'a dalam gi' bay makalabay d'nda. Paumpig sadja sigām ma niōnan Bili-bili pi'ingga-pi'ingga pal'ngngananna. Bay sigām nil'kkat e' Tuhan min pang'ntanan nakura' saitan waktu sigām lagi' ma dunya, ati sigām ya makarahū pinasuku' ma Tuhan maka ma Bili-bili. 5 Dalam aniya' kaputingan atawa tamak sigām.

T'llu Mala'ikat

6 Puwas e' maka'nda' aku mala'ikat dakayu' paleyang ma diyata' ayan, maka e'na amowa lalal ahāp ya mbal magkapinda ni kasaumulan. Pinasaplag e'na ni a'a kamemon ma dunya, ni lahat kamemon, ni bangsa kamemon, ni bahasa kamemon, maka ni pihak kamemon. 7 Sakali magsuwala mala'ikat e'. Atanog suwalana, yuk-i, "Katāwinbi Tuhan, mahaldika'unbi, sabab ta'abut na waktu pangahukumna ma manusiya' kamemon. Pudjihunbi na iya, ya bay amapanjari langit maka dunya, s'llang maka tuburan bohe' kamemon."

8 Na, aniya' paturul mala'ikat saddi magsuwala isab. Yukna, "Magka'at na, magka'at to'ongan na da'ira Babilon, ya da'ira binabantug inān. Sapantun iya d'nda ala'at bay amowa-mowa bangsa kamemon maginun binuna makalango, hatina tabowa maghinang kaba'isan."

9 Puwas e' paturul isab mala'ikat saddi, kat'lluna na. Atanog isab e'na magsuwala, yukna, "Sasuku amudji sattuwa maka ta'u-ta'una, maka sasuku bay makataima' sāp sattuwa ma tuktukna atawa ma tanganna, 10 pinananaman mulka' Tuhan. In mulka' itu sali' hantang binu dalam aniya' lamudna, ya tinumpahan ni deyom Sawan Mulka' Tuhan. Aho', sasuku amudji sattuwa inān pinap'ddi'an to'ongan ma deyom api maka mailang asuleyab, ma pang'nda' saga mala'ikat sussi maka Bili-bili. 11 Aniya' humbu pat'bbud na pa'in min api paminasahan inān, sampay ni kasaumulan. Llaw-sangom dalam aniya' halian pagsandal saga a'a ya bay anumba ni sattuwa maka ta'u-ta'una, atawa sai-sai bay kasāpan maka òn sattuwa." 12 Angkan ko' ka'am suku' Tuhan ilu, ya ameya' ma panoho'an Tuhan sampay amogbogan si Isa, pahogotunbi imanbi.

13 Sakali makakale aku suwala min deyom sulga', yukna, "Sulatun na: puwas min llaw itu aheya du kakōganna sasuku amatay ma deyoman Panghū' Isa."

Magtūy anambag Rū Tuhan, yukna, "Aho', tantu du sigām magkōg-koyag. Pahali sigām min bay pagsangsā'an sigām, sabab paddas na ma sigām ya kamaujuran ma bay kahinangan sigām ahāp."

Dalil Kapagani ma Dunya

14 Manjari ang'nda' aku pabalik ati aniya' ta'nda'ku gabun pote', maka aniya' aningkō' maina'an sali' angaluwa manusiya'. Aniya' korona

bulawan pamaporong kōkna, maka aniya' sanggot atalom ma tanganna. ¹⁵ Sakali aniya' gi' mala'ikat saddi bay paluwas min deyom langgal inān, ati angalingan pakosog ni iya ya aningkō' ma diyata' gabun e'. Yuk-i, "Gunahun na sanggotnu ilu. Magani na ka, sabab ta'abut na musim kapagani ma dunya. In dunya inān sali' dalil huma ajatu na buwa'na." ¹⁶ Manjari ya mala'ikat bay aningkō' ma diyata' gabun inān wa'i angalabaran sanggotna ni dunya bo' pinagani e'na kamemon.

¹⁷ Sakali aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddi luwas bay min langgal ma deyom sulga', amowa isab sanggot atalom. ¹⁸ Maka aniya' gi' isab mala'ikat saddi, mala'ikat tunggu' api, paluwas min tongod lamisahan pagtugtugan kamanyan ni Tuhan. Angalingan pakosog mala'ikat itu ni mala'ikat ya amowa sanggot atalom e', yukna, "Gunahun na sanggotnu ilu pananggot buwa' anggul ma dunya sabab atahak na. Sanggotun na saga tundunanna min bahanna." ¹⁹ Magtūy ya mala'ikat taga-sanggot e' bay angalabaran sanggotna ni dunya. Tinipun e'na buwa' anggul inān bo' yampa larukanna ni deyom pagp'gga'an aheya, ya pangisihan mulka' Tuhan. ²⁰ Jari pin'gga' ba'anān anggul inān ma pagp'gga'an ma luwasan da'ira. Pagp'gga' pa'in, laha' ya paluwas angandunuk ni katāhan saga t'llu hatu kilometro. Ati lalomna dand'ppa maka tonga'.

15

Pitu' Mala'ikat Amowa Bala' Kahinapusan

¹ Manjari itu aniya' na isab ta'nda'ku paltanda'an dakayu' ma diyata' langit, landu' makainu-inu maka makahailan. Ya ta'nda'ku inān pitu' mala'ikat amowa pitu' ginis bala'. Ya na he'-i kahinapusan bala' pama-tobto' mulka' Tuhan. ² Sakali aniya' ta'nda'ku maina'an sali' kahantang s'llang, landu' asawa sali' sawa samin, maka kalamuran api angillawngillaw. Ta'nda'ku isab saga a'a bay makapanganda'ug min sattuwa talun maka min ta'u-ta'u ya hinangan pangluwahanna. Alam sigām bay angaku umbul ya panganggindan ōn sattuwa he'. Jari ina'an saga a'a bay anganda'ug magpan'ngge ma bihing s'llang, ya sali' sawa samin. Amowa sigām biyula bay pamuwan sigām e' Tuhan pakaniya-pakaniya. ³ Magkalangan sigām kalangan bay min si Musa ya sosoho'an Tuhan, maka kalangan min Bili-bili. Buwattitu ya lapal kalangan sigām:

"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,

kawasan kahinangannu kamemon, makainu-inu sidda.

Ka'a ya sultan ma palbanga-bangsahan.

Abontol maka b'nnal kaniyatannu kamemon.

⁴ O Panghū', sai bahā' mbal magmatāwan ka'a?

Aniya' bahā' mbal magmahaldika'an ka'a?

Ka'a sadja ya tunggal mahasussi,

magsakaum kamemon palbangsahan amudji ka'a,

sabab ta'nda' e' a' kamemon in kahinangannu asal adil."

⁵ Puwas e' ta'nda'ku aukab langgal ma deyom sulga', maka ta'nda'ku isab Bilik Mahasussi maina'an. ⁶ Ta'nda'ku isab pitu' mala'ikat paluwas min deyom langgal inān, ya mala'ikat amowa pitu' ginis bala'. Al'ssin pakayan sigām, makasilaw pote'na. Pinakambotan bulawan isab daggaha sigām. ⁷ Makaluwas pa'in, na, tinoporān sigām pinggan bulawan e' dakayu' binatang min mpat inān. Ya pitu' pinggan inān ap'nno' e' mulka' Tuhan ya kakkal ni kasaumulān. ⁸ Manjari langgal inān ap'nno' e' humbu min haddarat Tuhan, paltanda'an sahayana maka kawasana, ati dalam

aniya' makasōd ni deyom langgal inān sat'ggol dalam gi' aubus saga bala' pitu' hekana ya binowa e' pitu' mala'ikat e'.

16

Saga Pinggan Isihan Mulka' Tuhan

¹ Manjari itu, aniya' takaleku suwala atanog ah'lling min deyom langgal tudju ni pitu' mala'ikat ya amowa pinggan inān. Yuk suwala itu, "Pehē' na kam. Bu'usinbi na ni dunya isi pitu' pinggan, ya ap'nno' e' mulka' Tuhan ilu." ² Sakali, pehē' dakayu' mala'ikat amu'usan bala' min pingganna tudju ni kareya-reyahan. Pagbu'us pa'in, magtūy paluwasan saga dugsul abau maka ap'ddi' saga a'a inān, ya bay makataima' sāp sattuwa maka anumba ta'u-ta'u bay hinangan pangluwahanna.

³ Puwas e' ya mala'ikat karuwana amu'usan bala' min pingganna tudju ni dilaut. Pagbu'us pa'in, magtūy tahik inān tahinang sagu, ati ai-ai bay allum ma deyom tahik amatay kamemon.

⁴ Manjari mala'ikat kat'lluna amu'usan na isab bala' min pingganna tudju ni kasapa-sapa'an maka ni saga tuburan bohe'. Pagbu'us pa'in, saga bohe' inān tahinang laha'. ⁵ Sakali takaleku bissala mala'ikat, ya tagntanan ma kabohe'-bohe'an. Yukna,

"O Tuhan Mahasussi, ya mbal magkapinda min awal tagna' sampay ni kabuwattina'anan, abontol sadja hukumannu.

⁶ Sabab in saga a'a suku'nu maka saga nabi ya bay magpalatun palmannu, wa'i bay pinapatay. Bay pinabu'us laha' sigām e' saga a'a ma deyom dunya, angkan patut sigām pinainum laha'.

Magtongod du pa'in hinang sigām maka tungbasna."

⁷ Puwas e' aniya' takaleku suwala min atag lamisahan pagkulbanan. Yuk suwala he',

"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa, abontol sadja hukumannu, mbal tasoway."

⁸ Puwas pa'in e'-i, ya mala'ikat ka'mpatna amu'usan bala' min pingganna tudju ni mata llaw, manjari pinakalap silak llaw min bay dahū pamahanglus saga manusiya'. ⁹ Na, pagka ahanglus saga a'a e' llaw sabab kumarukan pasu'na, magtūy sigām magpanukna' ma ōn Tuhan ya magkabaya'an ma bala'. Mbal sigām pataikut min dusa sigām atawa amuwan sanglit ma Tuhan.

¹⁰ Manjari binu'usan pingganna e' mala'ikat kalimana, pinat'kka bala'na ni paningkō'an sattuwa talun, ni po'onan pamarintahanna. Magtūy taluwa' lendom katilibut lahat ya pamarintahan sattuwa he'. Pinagk'ttop e' saga a'a d'lla' sigām ma sabab kabisa p'ddi'. ¹¹ Magpanukna' isab sigām ma Tuhan ya tag-sulga', ma sabab p'ddi' maka dugsul sigām. Sago' mbal na pa'in sigām pataikut min kahinangan ala'at.

¹² Sakali binu'usan pinggan e' mala'ikat kannomna, pinat'kka bala'na ni sapa' aheya ya niōnan Alpurati. Pagbu'us pa'in, magtūy atigang bohe' sapa' inān, tahinang lān palabayan saga sultan luwas min sobangan. ¹³ Puwas e' aniya' saga saitan ta'nda'ku magbagala pinaka luwa ambak, t'llu hekana. Ina'an paluwas min bowa' naga, min bowa' sattuwa, maka min bowa' nabi ya bay magpamissala puting. ¹⁴ Ya magbagala inān saga hibilis ata'u maghinang saga hinang makainu-inu. Manjari saga hibilis itu wa'i pehē' ni saga kasultanan ma kaluha'an dunya, amowa sigām magsakaum bo' supaya magbono' bang ta'abut llaw bay ginanta' e' Tuhan Sangat Kawasa, ya llawna makatāw-tāw.

¹⁵ Sakali angabtang Al-Masi, yukna, “Pakale kam. Patangkaw aku pi'ilu ma waktu dalam tapikilbi. Kinōgan to'ongan sasuku ta'abutku ajaga na pa'in maka asakap isab pan'mmekna. Mbal iya ta'abut ma sasangna anantang, ati dalam aniya' kaiya'anna minsan iya paluwas ni kaheka'an a'a.”

¹⁶ Na, tatipun e' t'llu hibilis inān saga sultan ma kaluha'an dunya, ni lahat ya niōnan Armageddon ma bahasa Hibrani.

¹⁷ Manjari itu binu'usan na isab pingganna e' mala'ikat kapitu'na, pinat'kka ni tonga'an ayan. Pagbu'us pa'in, magtūy aniya' suwala akosog ah'ling min paningkō'an ma deyom langgal. Yuk suwala inān, “Na! Atangbus na!” ¹⁸ Magtūy aniya' lāt maka l'tte' maka l'ggon maglagublub, maka aniya' linug akosog makalandu'. Sangay min kaniya' manusiya' dalam aniya' linug paliyu minnē' kosogna. Ya na he' kapusunya!

¹⁹ Magtūy magb'kka' tana' ma da'ira abantug, aboklang t'llu. Magka'at saga kada'irahan ma sabarang lahat. Manjari nientom Babilon Babantugun e' Tuhan, ati pinainum iya mulka' landu' abisa, luwas min sawanna.

²⁰ Alanyap kapū-pū'an kamemon. Sampay kabūd-būran, ala'an lullun min bay pat'nna'anna, mbal na ta'nda'. ²¹ Saga manusiya' inān bay katumbukan tigtigan aes min diyata' langit. Ya buhat dansolag aes itu aniya' saga limampū' kilu. Angkan saga a'a inān bay anukna'an Tuhan ma sabab kabisa bala' inān.

17

D'nda Babantugun maka Sattuwa

¹ Manjari itu aniya' pasekot ni aku dangan min saga pitu' mala'ikat ya magbowa pinggan inān. Yukna ni aku, “Dai' ka. Pa'nda'anta ka bang buwattingga hukuman ya pinat'kka ni da'ira aheya, ya ma atag kasowang-sowangan. Ya dalilna d'nda ala'at to'ongan hinangna, d'nda asal babantugun. ² Saga kanakura'an tag-lahat min sakalingkal dunya bay makapagbeya' maka d'nda babantugun itu maghinang kahina'an. Jari saga a'a kamemon tabowa-bowa isab ginila e' hinangna, sali' sapantun a'a nilango binu, mbal aiya' maghinang kasabulan.”

³ Sakali kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat tudju ni lahat paslangan. Maina'an pa'in, aniya' ta'nda'ku dakayu' d'nda angura' ma sattuwa talun, walna' keyat. Sattuwa inān pitu' kōkna maka sangpū' tandukna. Alapat baranna e' ōn makapangkal ni Tuhan. ⁴ D'nda inān magbinadju' taluk maka keyat, ap'nno' e' pamulawan, palmata ahalga' maka saga mussa' tipay. Aniya' bowana ma tanganna sawan bulawan ap'nno' e' kalumu'an maka kasabulan, luwas bay min usahana. ⁵ Aniya' isab ōn tasulat ma tuktukna, ōn alalom hatina. Ya na itu sulatanna:

BABILON DA'IRA BABANTUGUN

PO'ONAN KAPUTAHAN

PO'ONAN KALUMU'AN MAKA KASAMMALAN.

⁶ Maka ta'nda'ku isab in d'nda inān nilango e' laha' bay tainumna, laha' min saga a'a suku' Tuhan, ya bay pinapatay ma sabab si Isa ya pamalutan sigām.

Pag'nda'ku d'nda inān, landu' tak'bbal atayku. ⁷ Na, tinilaw aku e' mala'ikat, yukna, “Ai kainu-inuhannu? Pahatita na ka ma pasalan d'nda inān maka bang ai hatina sattuwa pangura'anna inān, ya pitu' kōkna maka sangpū' tandukna. ⁸ Ya sattuwa talun ta'nda'nu inān, bay allum tagna', bo' bay amatay, maka marai' na paluwas min lowang tegob-tegoban bo' yampa pinapehē' ni katobtobanna, pinaka'at. Aheya kainu-inuhan saga a'a maglahat ma deyom dunya, sasuku dalam bay tasulat ōn sigām ma

deyom kitab panulatan ōn a'a taga-kallum kakkal, ya bay asal tasulat ma dalam gi' bay pinapanjari dunya. Landu' sigām ainu-inu, pag'nda' sigām ma sattuwa talun e'. Bay allum, ati amatay, bo' palahil du pabalik."

⁹ Yuk mala'ikat gi', "Ya pamahatiku buwattina'an tahati du e' a'a alalom panahu'anna maka pangita'una. Ya pitu' kōk ma sattuwa talun inān, hatina pitu' būd paningkō'an e' d'nda ala'at e'. Maka hatina isab pitu' sultan. ¹⁰ Lima sultan inān palabay na kapagsultan sigām. Dakayu' inān masi magsultan ma buwattina'an, maka ya kapitu'na dalam gi' magsultan. Bang ganta' magsultan na kapitu'na inān, dai'-dai' du kapagsultanna. ¹¹ Ya sattuwa talun, bay allum bo' amatay, ya na ina'an sultan kawalu'na. Dambeya'an asal iya maka pitu' sultan e', ati pinapehē' iya ni katobtobanna, pinaka'at.

¹² "In sangpū' tanduk ta'nda'nu inān, ya na sangpū' sultan saddi, dalam gi' makapagsultan. Sigām kasangpū' kabuwanan kawasa magsultan magsambeya' maka sattuwa talun, saguwā' dai'-dai' du ya kapagsultan sigām. ¹³ Dakagara'an kasangpū' inān, ati pamuwan e' sigām ga'osan maka kapatut sigām ma sattuwa he'. ¹⁴ Manjari pa'atubang sigām magbono' maka Bili-bili. Sagō' tara'ug sigām e' Bili-bili maka saga a'a kapangandolanna, a'a bay tapene'na ameya' ma iya. Mbal iya angaku da'ug sabab in iya Panghū' sin kapanghū'an kamemon, maka Sultan sin kasultanan kamemon."

¹⁵ Ah'ling gi' mala'ikat ni aku, yukna, "Bang pahatiku pasal kasowang-sowangan ya paningkō'an d'nda bay ta'nda'nu inān, ya na ginisan panubu', palbongsahan, pangkatan maka pihak, sampay ginisan bahasa. ¹⁶ Sangpū' tanduk isab ya ta'nda'nu inān, hatina sangpū' sultan. Ma sinosōng, sigām maka sattuwa talun e' ab'nsi du ma d'nda ala'at inān. Niā'an iya e' sigām pangalta'na kamemon, tinantangan ai-ai kamemon bay ma baranna. Pinagkakan e' sigām isina bo' yampa iya tinunu'. ¹⁷ Buwattē' hinang sigām sabab pinapikil sigām e' Tuhan angahinang kabaya'anna. Min kahandakna, ya angka atayudtud kagara'an sangpū' sultan inān anukbalan kapatut sigām ni sattuwa talun, sampay ta'abut atuman kamemon bay pangallam Tuhan. ¹⁸ Ya d'nda bay ta'nda'nu," yuk mala'ikat, "ya na da'ira babantugun ya magkuma'agi ma kasultanan ma deyom dunya."

18

Magka'at Da'ira Babilon

¹ Pagubus pa'in inān, aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddi pareyo' min sulga'. Aheya kawasana, maka sahayana inān makabuwan kasawahan ma katilibut dunya. ² Magsuwala iya pakosog, yukna, "Katūyan na! Magka'at na Babilon, da'ira babantugun!

Tahinang na paglahatan saga hibilis,
pagsakauman saga saitan,
pagt'ppakan saga manuk-manuk haram, ya makasammal.

³ Babilon itu sapantun d'nda ala'at,
amidjakan bangsa a'a kamemon maginum binuna makalango,
tabowa-bowa sigām maghinang kahina'an maka iya.

Saga pagsultanan isab, ya tag-lahat ma deyom dunya,
bay magkahina'an maka iya.

Maka saga a'a maglilitu ma sabarang lahat,
bay magkarayahan ma sabab napsu karalaman d'nda itu."

⁴ Sakali aniya' takaleku suwala saddi ah'ling min sulga', yuk-i,

“Paluwas kam minnilu, ka'am suku'ku.

Ala'an kam min d'nda ilu.

Da'a kam palamud ma iya maghinang kala'atan,
bo' kam mbal talapay ma kabinasahan ya pinat'nna'an iya.

⁵ Kalna' paldusahanna magtimbun-tambak na, pabūd ni diyata' langit.
Halam takalipat e' Tuhan kahinanganna ala'at.

⁶ Hinangunbi ma iya buwat bay hinangna ma kasehe'an.
Ya panungbas ma iya subay nilipat duwa ma ai-ai bay hinangna.

Pagka tabowana saga a'a anginam kasabulanna,
subay isab iya pinananaman mulka' Tuhan nilipat duwa kosogna.

⁷ Pat'kkahunbi ma iya kabinasahan maka karukka'an.
Papagtongorunbi maka bay pagmalangkahina
maka pagdūl-baya'na ma kanapsuhanna indaginis.

Hal iya magabbu ma deyom pikilanna, yuk-i,
'Aku itu sultan makapagbaya', mbal du aku magkabalū.
Mbal du aku makananam kasusahan.'

⁸ Sabab min pagabbuna angka d'nda itu
katumbukan bala' indalupa ginis ma deyom dang'llaw.
Taluwa' iya bonglay, kaudjulan maka gotom.

Tinunu' isab iya ma deyom api,
sabab akawasa asal Panghū'tam Tuhan,
ya amat'nna'an iya hukuman.”

⁹ Manjari saga nakura' tag-lahat ma deyom dunya, ya bay magbeya'
maka d'nda inān maghinang kasabulan maka magdūl-baya'an kanap-
suhān sigām, magtangis du maka magdukka, pag'nda' sigām humbu ya
paluwas min tunu' da'ira he'. ¹⁰ Ina'an sigām an'ngge ang'nda'-ng'nda'
min katahan sabab atāw talapay ma kabinasahanna. Ya pagdohon
sigām, “Allā, mbal manjari! Kālīman da'ira Babilon, kabantugna maka
kakosogna. Dasasa'at du, kabinasahan magtūy ya pakadalanna.”

¹¹ Ya du saga a'a maglilitu ma deyom dunya, magtangis isab maka
magdohon pasal dalam na aniya' magpam'lli dagangan sigām. ¹² Halam
aniya' am'lli ni sigām saga bulawan, pilak, palmata maka musa'. Halam
na aniya' am'lli kakana' sigām ahalga', buwat kakana' taluk, keyat, maka
sutla'. Halam na aniya' am'lli ginisan kayu ya alahang ta'nda' e' a'a, maka
ai-ai hinangan garing maka kayu ahalga', maka ai-ai hinangan tumbaga,
basi' maka batu marbol. ¹³ Halam isab aniya' am'lli saga pamapā ya
dagangan sigām, saga kamanyan, laksi', maka ns'llan pahamut. Halam
na aniya' am'lli saga binu, ns'llan jaitun,* tirigu maka buwasna. Halam
na aniya' am'lli ni sigām saga sapi', bili-bili, kura' maka saga pameya'an
ya ginuyud e' kura', sampay isab saga a'a ya niragangan e' sigām nihinang
ata.

¹⁴ Yuk saga a'a maglilitu itu ni da'ira Babilon, “Na, pahalam na min ka'a
kamemon bay kanapsuhannu. Alungay na min ka'a pangalta'nu kamemon
maka kapanyapannu ahalga'. Mbal na tabaliknu saumul-umul.” ¹⁵ Saga
a'a magdaragang, ya bay magkarayahan min pagdagang sigām ma deyom
da'ira inān, ang'nda'-ng'nda' ma tunu'na min katahan sabab atāw sigām
talapay ma kabinasahanna. Magtangis sigām maka magdohon, ¹⁶ yuk-i,
“Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'.

Sapantun d'nda magpamakay kakana' ahalga',
walna' taluk maka keyat, alapat isab e' pamulawan,
palmata ahalga' maka musa'.

* **18:13** 18:13 Jaitun itu ginis kayu ahāp pangā'an ns'llan pagb'lla, ns'llan pang'ns'llan palita'an.

17 Dasasa'at du, magtūy alungay pangalta'na kamemon."

Damikiyanna isab saga nakura' ma kappal maka saga pasahero, maka saga a'a maghinang isab ma kappal sampay sasuku magusaha ma dilaut, ang'nda-ng'nda' isab ma da'ira inān min katāhan. 18 Pag'nda' sigām ma humbu min tunu'na he', magtūy sigām angolang, yuk-i, "Halam aniya' da'ira saddi makaliyu bantugna min da'ira Babilon inān." 19 Magtūy sigām amusugan bagunbun ni diyata' kōk sigām, tanda' saksi' in sigām magkarukka'an na. Magtangis sigām maka magdohon, yuk-i, "Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'! Kaugun to'ongan.

Ya na da'ira pangā'an karaya e' sasuku magkakappal sabab aheka alta' bay mahē'.

Sagō' dasasa'at du, magtūy alungay ai-aina kamemon!"

20 Ka'am ma deyom sulga', magkōg-koyag kam pagka magka'at na da'ira he'.

Ka'am saga a'a suku' Tuhan, maka ka'am saga a'a kawakilan, maka ka'am isāb kanabi-nabihan, magkōg-koyag kam sabab katungbasan in da'ira Babilon, taluwa' hukuman Tuhan ma sabab bay hinangna ma ka'am.

21 Na puwas e', aniya' mala'ikat akosog amuhat batu aheya to'ongan, sali' heya batu gilingan bay awal, ati nihantakan e'na ni tahik. Yukna, "Buwattina'an ya kaheya paglubu ma Babilon, da'ira babantugun, mbal na ta'nda' pabīng sampay ni kasaumulan.

22 Ka'a, da'ira Babilon, mbal na takale ma deyomannu saga a'a magbiyula maka a'a magkalangan, a'a magsoleng maka a'a magtiyup-tiyup.

Mbal na ta'nda' mailu a'a maghinang ai-ai kapandayan sigām. Mbal na takale llub paggilingan.

23 Minsan sū' palita'an mbal na ta'nda' mailu. Sampay paglami-lami pagkawin, mbal na takale.

Saga a'abi magdaragang bay tamakaga'os ma kaluha'an dunya.

Ka'akkalan saga palbansahan kamemon ma sabab pantaknu maka hikmatnu.

24 Katōngan dusa da'ira Babilon itu ma sabab kapamono'na ma saga kanabi-nabihan maka saga a'a suku' Tuhan.

Ina'an ma Babilon ba'anan bangkay sigām, sampay saga a'a kamemon ya patay bono' ma deyom dunya."

19

1 Na aubus pa'in e'-i, aniya' takaleku sali' suwala min manusiya' kumarukan hekana sikapūn-pūnan maina'an ma sulga'. Yuk sigām, "Pudjitam Tuhan! Ma iya asal sahaya maka kawasa.

Tunggal du iya makalappasan kitam min dusa.

2 Abontol maka b'nnal hukumanna kamemon.

Pat'nna'na hukuman ma d'nda babantugun, d'nda ala'at hinangna ya bay amowa-mowa a'a kamemon anunud ma iya maghinang kalumu'an.

Bininasa iya e' Tuhan ma sabab a'a suku' Tuhan ya papatayna."

3 Sakali in ba'anan a'a inān magsuwala pabīng, suwala atanog, yuk-i, "Sanglitantam Tuhan! Atunu' da'ira babantugun.

Pat'bbud na pa'in humbuna sampay ni kasaumulan."

4 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan maka mpat binatang e' magsujuran na, maka e' sigām amudji Tuhan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Yuk sigām,

“Amin! Sanglitanam Tuhan!”

⁵ Sakali aniya' takaleku suwala paluwas min tongod paningkō'an Tuhan, yuk-i,

“Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon sosoho'anna,
sasuku kam magmatāw ma iya,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo'.”

⁶ Puwas e' aniya' takaleku sali' suwala min manusiya' kumarukan hekana. Akosog to'ongan llingna, sali' lagublub bohe' anasahan min diyata' maka sali' l'ggon landu' akosog. Takaleku ya bissala sigām, yuk-i,

“Sanglitanta na Tuhan! Sanglitanta na Panghū'tam Tuhan
Sangat Kawasa, sabab pat'nna'na na pagparintana!

⁷ Subay kitam magkōg-koyag, magkalasigan to'ongan.
Sanglitanam Tuhan

sabab ta'abut na waktu pagkawin Bili-bili maka saga a'a suku'na,
sapantun pangantin d'nda ya angari-ngarihan di-na.

⁸ Kabuwanan iya s'mmek angillap, s'mmek apote' to'ongan.”

(In s'mmek pote' itu, bang nihati, ya na ka'adilan bay tahinang e' saga a'a suku' Tuhan.)

⁹ Sakali ah'ling ni aku dakayu' mala'ikat e', yukna, “Sulatun itu: aheya kahāpan sasuku sinō' paluruk ni pagkawinan Bili-bili.” Sinugpatan lagi' bissala mala'ikat inān, yukna, “Kallam Tuhan ko' itu, kallam b'nnal.”

¹⁰ Magtūy aku pasujud ma atag tape' mala'ikat inān amudji iya, sagō' yukna, “Da'a ka pasujud ni aku. Aku itu dakayu' sosoho'an Tuhan buwat du ka'a maka saga dauranakannu ya amogbogan lapal b'nnal bay pamata'u e' si Isa. Tuhan sadja pudjihun. Lapal si Isa itu, ya na lapal bay pamatulun e' Tuhan ni saga nabi.”

A'a Angura'an Kura' Pote'

¹¹ Manjari itu ta'nda'ku aukab sulga', maka aniya' kura' pote'. Ya angura' ma kura' inān pinagōnan si Kapangandolan maka Kasab'nnalan. Abontol pangahukumna maka pamono'na ma palbantahanna. ¹² Matana inān sali' api parallet, maka aheka korona paporong ma kōkna. Aniya' ōn sinulat ma puhu'na sagō' halam aniya' makata'u bang ai hatina, luwal baranna ya makata'u. ¹³ Ya juba pas'mmekna inān ap'nno' e' laha', maka ya ōn pangōn iya, “Palman Tuhan”. ¹⁴ Tinurul iya e' ba'anan sundalu min sulga'. Magpangura' sigām ma saga kura' pote' maka magnijuba pote' isab, juba halam aniya' tamakna. ¹⁵ Ya niōnan Palman Tuhan itu, aniya' takos atalom paluwas min bowa'na, panganda'ugna ma palbangsa-bangsahan. Magbaya' iya ma sigām kamemon, maka akosog kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'. Sasuku angatu ma iya sali' sapantun buwa' anggūl ya gini'ikan ma pagp'gga'an Tuhan Sangat Kawasa, jari mulka' mbal tasipat bisana ya paluwas minnē'. ¹⁶ Aniya' ōn sinulat ma jubana maka ma pa'ana, buwattitu:

SULTAN SIN KASULTANAN,
PANGHŪ' SIN KAPANGHŪ'AN.

¹⁷ Manjari ta'nda'ku na isab dakayu' mala'ikat ma diyata' langit, an'ngge ma sinag llaw. Angalingan iya pakosog ni kamanuk-manukan kamemon ya magleyangan ma tonga'an ayan inān. Yuk-i, “Pi'itu kam magsakaum ni pagjamuhan Tuhan, pagjamuhanna aheya. ¹⁸ Pi'itu kam amangan isi patay saga kasultanan, saga jinalal maka saga kasundaluhan, sambil isi kura' maka isi a'a ya bay magpangura'. Amangan kam isi patay indaginis kamemon, ata maka ngga'i ka ata, a'a alanga maka a'a areyo'.”

¹⁹ Puwas e' ta'nda'ku sattuwa talun inān magtipun maka kasultanan min kaluha'an dunya sampay kasundaluhan sigām. Ina'an sigām magdakayu' amono' ma dangan ya angura' ma kura' pote' inān, beya' isab saga sundaluna. ²⁰ Manjari sinaggaw sattuwa talun maka nabi putingan ya kawakilan e' sattuwa talun, angka'n iya bay makahinang saga hinang kainu-inuhan a'a. Hinangna inān bay pangakkalna saga a'a, sasuku kasāpan maka umbul sattuwa, maka sasuku bay anumba ni ta'u-ta'u ya nihinang pangluwahan sattuwa dakayu'. Na, in sattuwa talun maka nabi putingan inān, bay nilarukan maka kallum-llum sigām ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw suleyabna. ²¹ Ati saga kasundaluhan sigām bay pinapatay maka takos ya paluwas min bowa' a'a ya angura' inān. Pinagkakan isi patay sigām e' kamanuk-manukan, sampay mag'ssohan na.

20

Dangibu Tahun

¹ Manjari aniya' na isab ta'nda'ku mala'ikat pareyo' min sulga', amowa kungsi' tambol lowang tegob-tegoban, maka kilikili a'aslag. ² Sinaggaw e'na naga, ya Sowa Masa Awal, hatina nakura' saitan atawa hibilis. Tasaggaw pa'in, niengkotan iya maka kilikili ati ginanta'an dangibu tahun. ³ Puwas e', nilarukan iya e' mala'ikat ni deyom lowang tegob-tegoban, bo' kinandaruhan pahogot sampay pinikitan gindan bo' mbal taukab. Tinambolan nakura' saitan inān bo' supaya mbal na pa'in makapangakkal ma palbangsa-bangsahan, sat'ggol mbal gi' pa'abut ni dangibu tahun e'. Bang ta'abut na dangibu tahun, pinal'ppa du iya, sagō' dai'-dai' du.

⁴ Manjari itu aniya' ta'nda'ku saga paningkō'an babangsahun maka saga a'a magtingkō'an maina'an. Kabuwanan sigām kapatut amal'ngngan hukuman. Ta'nda'ku ba'anan saga umagad min a'a bay pinapatay ma sabab pagnasihat sigām pandu' b'nnal ya bay pamata'u e' si Isa, maka ma sabab palman Tuhan. Saga a'a itu dalam bay makasumba ni sattuwa talun atawa ni ta'u-ta'u hinangan pangluwahanna. Dalam isab bay makataima' umbul sattuwa panāp tuktuk sigām atawa tangan sigām. Allum na sigām pabalik min kamatay ati ameya' sigām ma Al-Masi magsultan ma deyom dangibu tahun.

⁵ Ya ina'an tagna'an pagpakallum pabalik ma saga a'a bay magpatayan. (A'a magpatayan kasehe' mbal gi' pinakallum pabing. Subay na apuwas dangibu tahun e'.) ⁶ Aheya kalasigan maka kahāpan sasuku makasambeya' pinakallum min kamatay ma pagpakallum dahū itu. Mbal sigām talapay ma kabinasahan paddas, ya pinagbahasa kamatay kaminduwana. Pina'ntanan sigām hinang kaimaman angarap ni Tuhan maka ni Al-Masi. Ati ameya' sigām ma Al-Masi ang'ntan pagparinta ma deyom dangibu tahun.

Pasal Nakura' Saitan Tara'ug na

⁷ Na, bang atobtob na dangibu tahun inān, pinal'ppa du nakura' saitan min deyom lowang bay pangalabusuhan iya. ⁸ Pagluwasna minne', angakkal na isab iya ma kabangsa-bangsahan na mpat pidjū alam, ya bangsa pinagōnan Gōg maka Magog. Pinapagsakaum saga a'a inān kamemon e' nakura' saitan, pinasakap magbono'. Ya heka sigām inān sali' sapantuan heka solagan gusung ma bihing tampe. ⁹ Manjari maglanjalan ba'anan a'a inān bo' angulatapan kaluha'an dunya, sampay alikus e' sigām paghanti'an a'a suku' Tuhan maka da'ira kalasahanna. Sagō' aniya' api pareyo' min langit anunu' sigām kamemon. ¹⁰ Puwas e' in nakura' saitan, ya bay angakkalan saga a'a palbangsa-bangsahan inān, wa'i nilarukan

ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he' api bay pangalarukan sattuwa talun maka nabi putingan. Na, ina'an sigām pinap'ddi'an llaw-sangom sampay ni kasaumulan.

Hukuman Kahinapusan

¹¹ Manjari itu aniya' ta'nda'ku paningkō'an apote' maka aheya, maka ta'nda'ku isab ya magtingkō' maina'an. Dunya maka langit wa'i na ala'an min haddaratna, mbal na ta'nda' pabīng. ¹² Sakali ta'nda'ku a'a magpatayan kamemon aheya-ariki', ina'an magpan'ngge ma dahuan paningkō'an inān. Jari niukab kakitaban, maka aniya' gi' kitab dakayu' niukab, ya kitab pagsusulatan ōn saga a'a, sasuku kabuwanan kallum kakkal. Saga a'a magpatayan inān nihukum min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at, ya tasulat asal ma deyom saga kitab inān. ¹³ Sai-sai bay magpatayan ma deyom tahik bay paluwas paharap ni Tuhan. Damikiyan isab sigām bay ma deyom gumi maka nalka' paluwas isab sigām kamemon bo' paharap ni Tuhan. Ati nihukum sigām kamemon kaniya-kaniya min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at. ¹⁴⁻¹⁵ Puwas e', sasuku dalam bay tasulat ōnna ma deyom kitab pagsusulatan ōn saga a'a taga-kallum kakkal, nilarukan ni deyom kasaplagan api ya magdanaw-danaw suleyabna. Manjari in kamatay maka nalka' bay tinimanan ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw, ya pinagōnan kamatay karuwana.

21

Langit Baha'u maka Dunya Baha'u

¹ Manjari itu aniya' ta'nda'ku langit maka dunya hinangan baha'u, dalam aniya' tahikna. Langit tagna' maka dunya tagna' bay na nilanyapan. ² Ta'nda'ku isab da'ira Sussi, Awrusalam Baha'u, deyo' bay min sulga' min haddarat Tuhan. Ya da'ira inān bay niari-arihan sali' sapantun pangantin d'nda bang song binatalan ni pangantin l'lla. ³ Sakali aniya' takaleku suwala akosog luwas min paningkō'an Tuhan, yuk-i, "Buwattina'an magdalihat na Tuhan maka manusiya'. Pat'nna' iya ma sigām, jari in sigām palsuku'anna na. Magbaran na Tuhan pataptap ma manusiya' ati iya ya pagtuhanan sigām. ⁴ Sinapuhan e'na kamemon bohe' mata sigām. Dalam na aniya' magkamatay, dalam na aniya' magdohon atawa magtangis, maka dalam na aniya' p'ddi' tananam e' sigām. Sabab kamemon kahālan ma dunya tagna' pahalam na."

⁵ Sakali angabtang Dangan ya aningkō' ma tingkō'an bangsahan, yukna, "Na, pabaha'uku na ai-ai kamemon." Yukna lagi', "Sulatun itu, sabab b'nnal sadja kabtangan itu maka kapangandolan."

⁶ Angallam isab iya ni aku, yukna, "Aubus na kahinanganku kamemon. Aku in Alip maka Ya', Tagna'an maka Kahinapusan. Sai-sai patay bohe' painumku min tuburan bohe' ya amuwan kallum kakkal. Painumku iya minsan dalam aniya' tongodna. ⁷ Pasuku'an ku kahāpan itu ma sasuku mbal taga'os e' sasat-manasat. Aku ya pagtuhananna, maka iya ya anaku. ⁸ Saguwā' sasuku patāw maka sasuku mbal kapangandolan, nilarukan ni deyom api. Damikiyanna isab sasuku maghinang kasammalan, saga amono' ma pagkahina manusiya', maghinang kalumu'an d'nda maka l'lla, saga magpantak, saga a'a anumba ni saddi min Tuhan, sampay kamemon saga a'a magputing, ya palsuku'an sigām kamemon pinehē' ni deyom api mailang, ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he' pinagōnan Kamatay Karuwana."

Awrusalam Baha'u

⁹ Sakali itu aniya' pasekot ni aku dakayu' mala'ikat min mala'ikat pitu' inān, ya amowa pitu' pinggan bulawan ap'nno' e' pitu' ginis bala'. Yukna ni aku, "Pi'itu ka. Pa'nda'anta ka pangantin d'nda, ya pinah'nda e' Bili-bili." ¹⁰ Manjari kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat e' tudju ni diyata' būd alanga to'ongan. Pina'nda'an aku Awrusalam, Da'ira Sussi, hinabuna pareyo' min sulga', min haddarat Tuhan. ¹¹ Da'ira inān angillap e' sahaya Tuhan. Ya illapna sali' illap palmata intan gaddung, atilag sali' sawa samin. ¹² Da'ira inān bay nilikusan maka ād batu aluha maka alangkaw. Sangpū' maka duwa lawangna, tinunggu'an pakaniya-pakaniya e' mala'ikat sangpū' maka duwa. Ya lawang inān bay sinulatan maka ōn bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa. ¹³ Ād inān aniya' t'llu lawangna tampal ni sobangan, t'llu ni satan, t'llu ni uttala', maka t'llu isab tampal ni s'ddopan. ¹⁴ Ya papagan ād pangalikus da'ira inān sangpū' maka duwa batu aheya, sinulatan pakaniya-pakaniya maka ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay kawakilan e' Bili-bili.

¹⁵ Na, ya mala'ikat bay amissalahan aku inān, aniya' bowana sukurran bulawan panukudna ma da'ira sampay ma lawangna maka ādna. ¹⁶ Magpasagi' da'ira inān, sali' du taha'na maka luhana. Pagsukud itu duwangibu maka mpat hatu kilometro taha'na, maka langana maka luhana. ¹⁷ Sinukud isab e'na kapal ād inān ati sukuranna mpatpū' d'ppa bang ma sukurantam. ¹⁸ Palmata intan gaddung ya pangahinang ād inān ati baran da'ira inān bay nihinang maka dī bulawan, sagō' atilag sali' sawa samin. ¹⁹ Saga batu pamapagan ād pangalikus da'ira inān bay niari-arihan maka palmata ginis-ginisan. Ya pangari-ngari batu dakayu' inān palmata intan gaddung, ya karuwana palmata bilu alutu', kat'lluna palmata jali'-jali', ka'mpatna palmata gaddung alutu', ²⁰ kalimana palmata sakulati magjali'-jali', kannomna palmata keyat alutu', kapitu'na palmata biyaning, kawalu'na palmata ogos gaddung, kasiyamna palmata kuning, kasangpū'na palmata gaddung ugbus-ugbus saging, kasangpū' ka ssana palmata bilu magb'ttik-b'ttik, ati ya kasangpū' karuwana palmata taluk. ²¹ Ya pangahinang sangpū' maka duwa lawang da'ira inān sangpū' maka duwa isab mussa' tipay. Dakayu' du mussa' atibu'uk ya pangahinang dakayu' lawang. Maka saga lān ma deyom da'ira inān dī bulawan, atilag sali' sawa samin.

²² Halaman aniya' langgal ta'nda'ku ma deyom da'ira inān pangarapan Tuhan sabab ina'an asal Tuhan ya Panghū' Sangat Kawasa, maka ina'an isab Bili-bili. Angkan mbal kagunahan langgal maina'an. ²³ Mbal isab magkagunahan sawa llaw atawa sawa bulan ma da'ira inān sabab ina'an asal sahaya Tuhan amuwan kasawahan, maka ina'an Bili-bili pamalita'an. ²⁴ Pasaplag sawana inān pamasawa pal'ngnganan palbangsa-bangsahan. Maka saga kasultanan min kaluha'an dunya amowa du pangalta' sigām ni deyom da'ira inān. ²⁵ Saga lawangna mbal tinambol, aukab sadja kahaba' llaw sabab halaman na aniya' sangom maina'an. ²⁶ Ai-ai makabuwan kabantugan ma palbangsa-bangsahan maka ai-ai pangalta' sigām, binowa du pina'an ni deyom da'ira, ²⁷ sagō' halaman aniya' lumu' pinasōd pina'an atawa a'a maghinang kamaruhan atawa a'a magputing. Ya sadja makasōd ni deyom da'ira inān bang a'a bay tasulat ōn sigām ma kitab suku' Bili-bili, ya kitab panunulatan ōn a'a bay kabuwanan kallum kakkal.

¹ Sakali itu pina'nda'an aku sapa' e' mala'ikat, sapa' makabuwan kallum kakkal. Asawa sidda bohe'na, anasahan min paningkō'an Tuhan maka Bili-bili, ² labay min t'ngnga' lān ya ma deyom da'ira he'. Ma karuwambila' sapa' inān aniya' kayu, ya kayu makabuwan kallum. Kayu inān magbuwa' min sangpū' maka duwa ma deyom dantahun, min t'dda ma deyom dambulan. Bo' dahunna inān tapanguli' saki ma kabangsa-bangsahan. ³ Halam aniya' mulka' tabāk ma deyom da'ira inān.

Ya tingkō'an Tuhan maka Bili-bili ina'an ma deyom da'ira ati pinudji du iya e' saga sosoho'anna. ⁴ Ta'nda' e' sigām pamaihu'anna maka sinulatan ōna tuktuk sigām. ⁵ Halam aniya' sangomna mahē' maka mbal sigām magkagunahan palita'an atawa mata lllaw sabab Panghū' Tuhan ya amaranta' sigām. Maka sigām ya ang'ntan pagparinta sampay ni kasaumulān. ⁶ Manjari amissala mala'ikat inān ni aku, yukna, "Ya lupal kabtangan bay tasulatnu ilu b'nnal sadja, kapangandolan asal. Sabab in Panghū'tam Tuhan, ya amasangon Rū-na ma kanabi-nabihan, bay amapi'itu mala'ikatna amata'uwan saga sosoho'anna pasal pakaradja'an marai' na pinat'kka."

Kapi'itu si Isa Pabalik

⁷ "Pakale kam," yuk si Isa, "asekot na kapi'iluku. Aheya du kakōgan sasuku magkahagad ma kabtangan bay takallam ma deyom sulat ilu."

⁸ Na, aku itu si Yahiya. Bay takaleku maka ta'nda'ku saga pakaradja'an tasulat itu kamemon. Akatis pa'in e'ku akale maka ang'nda', magtūy aku bay pasujud ma alopān mala'ikat, ya bay ama'nda'an aku ai-ai he'. Arak aku amudji iya, ⁹ sagō' yuk mala'ikat e' ni aku, "Da'a ka amudji aku sabab pagkahinu aku sosoho'an Tuhan. Pagkahiku isab saga kanabi-nabihan ya dauranakannu, maka sasuku magkahagad ma lupal sulat itu. Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya pudjita."

¹⁰ Yukna isab ni aku, "Da'a limbungin lupal bay pamalman ma deyom sulat itu sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'anna kamemon. ¹¹ Sai-sai angahinang kala'atan maka kasabulan, paruhun gom pa'in kala'atanna maka kasabulanna ma sinosōng. Damikiyanna isab sai-sai bay angahinang ahāp subay pasangdan na maghinang ahāp. Maka sai-sai isab asussi pangatayanna subay pasangdan magmasussi."

¹² "Pakale kam," yuk si Isa. "Asekot na kapi'iluku. Bowaku du tungbas panungbasku a'a kamemon kaniya-kaniya, ai-ai katongoran hinangna. ¹³ Aku in Alip maka Ya', in Awal maka Ahil, in Tagna'an maka Kahinapusan.

¹⁴ "Aheya kakōganna sasuku anussi pamakayna min tamak kamemon, hatina anussi pangatayanna, sabab kabuwānan sigām kapatut amangan buwa' min kayu makabuwan kallum e', maka kapatut isab palabay min saga lawang pasōran ni deyom da'ira he'. ¹⁵ Sagō' ina'an ma luwasan da'ira saga maghihinang kalumu'an na pa'in, saga magpapantak, saga a'a maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, saga a'a magpapatay pagkahina manusiya', saga a'a magpanumba ni saddi min Tuhan maka saga a'a magpangakkal maka magputing.

¹⁶ "Aku itu si Isa. Bay soho'ku mala'ikatku pi'ilu ni ka'am saga palhimpunan jama'aku bo' kam pinata'u e'na pasal saga pakaradja'an itu. Aku itu tubu' sultan Da'ud. Aku itu niōnan Maga, bitu'un asahaya."

¹⁷ Sakali ah'ling Rū Tuhan maka saga a'a ya pinagbahasa pangantīn d'nda. Yuk sigām, "Pi'itu ka." Sasuku makakale bissala itu subay ameya'-meya' ah'ling, "Pi'itu ka." Pi'itu kam, sasuku kam patay bohe'. Anginum

kam bohe' makabuwan kallum itu. Pangahilas ko' itu ni sai-sai bilahi, minsan dalam aniya' tongodna.

Bissala Katangbusan

¹⁸ Aku itu si Yahiya. Banda'anta kam, sasuku kam makakale lapal bay takallam ma deyom sulat itu: bang aniya' ganta' amak'nnop ai-ai dalam bay takallam ma deyom sulat itu, pinak'nnopan du iya e' Tuhan saga bala' bay tasabbut ma deyomna itu. ¹⁹ Damikiyanna, sai-sai angulangan kabtangan min deyom sulat itu, kinulangan isab e' Tuhan palsuku'anna ya tasabbut ma deyom sulat itu. Mbal iya kaniya'an buwa' min kayu ya makabuwan kallum. Mbal iya pinasöd ni deyom Da'ira Sussi.

²⁰ Na, ya na itu pamissala e' dangan ya anaksi' ma saga pakaradja'an bay pinabukis ma sulat itu, yukna, "Tantu. Asekot na kapi'uluku."

Na, bang pa'in ka pi'itu, Panghū' Isa.

²¹ Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Panghū' Isa. Amin.